

NOSTRA TEMPORA

A (CSEH)SZLOVÁKIAI MAGYARSÁG TÖRTÉNETI KRONOLÓGIÁJA 1944–1992

POPÉLY ÁRPÁD



Popély Árpád

A (cseh)szlovákiai magyarság történeti kronológiája 1944–1992

NOSTRA TEMPORA, 13.

Sorozatszerkesztő
Tóth Károly



FÓRUM KISEBBSÉGGKUTATÓ INTÉZET
Somorja–Šamorín

POPÉLY ÁRPÁD

**A (CSEH)SZLOVÁKIAI
MAGYARSÁG TÖRTÉNETI
KRONOLÓGIÁJA
1944–1992**

Fórum Kisebbségkutató Intézet
Somorja, 2006

Lektorálta
Bárdi Nándor
Kiss József
Szarka László

A mutatókat készítette
Fedinec Csilla
Sebők Beáta

A térképeket készítette
Sebők László

A kötet a Fórum Kisebbségkutató Intézet és a Teleki László Intézet közös
kutatási-könyvkiadási programja keretében készült.

A kézirat elkészítését az Illyés Közalapítvány, a Domus Hungarica,
a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány és a
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta.

A könyv kiadását a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta.



OKM

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

© Popély Árpád, 2006
© Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006
ISBN 80-89249-03-5

TARTALOM

ELŐSZÓ	7
A (CSEH)SZLOVÁKIAI MAGYARSÁG 1944 ÉS 1992 KÖZÖTTI TÖRTÉNETÉNEK VÁZLATA	21
KRONOLÓGIA	
I. A jogfosztottság időszaka (1944. augusztus 29–1948. október 25.)	39
II. Egyenjogúsítás párthatározatokkal. A pártállam első másfél évtizede (1948. október 25–1963. április 3–4.)	153
III. Nemzetiségi emancipációs törekvések és a rendszer demokrati- zálásának kísérlete (1963. április 3–4–1969. április 17.)	247
IV. A husáki normalizáció évtizedei és a kisebbségi jogvédő mozgalom (1969. április 17–1989. november 17.)	301
V. A „bársonyos forradalomtól” Csehszlovákia megszűnéséig. A kisebbségi intézményrendszer kiépülése (1989. november 17–1992. december 31.)	443
FORRÁSOK ÉS IRODALOM	571
Levéltárak, kéziratárak	571
Kronológiák, kézikönyvek, lexikonok	572
Forráskiadványok	573
Jogforrások	578
Monográfiák	578
Tanulmánykötetek	583
Tanulmányok	585
Sajtó	594
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	597
MUTATÓK	599
Személynévmutató	599
Tárgymutató	634
Intézménymutató	655
Helynévmutató	688
SUMMARY	705
ZHRNUTIE	707

ELŐSZÓ

A (cseh)szlovákiai magyarság története – akárcsak az első világháborút követően kisebbségi sorba jutott többi Kárpát-medencei magyar nemzetrész története – immár közel kilenc évtizedre tekint vissza, múltjának feldolgozásával ennek ellenére máig adós a történettudomány. A mai napig várat magára nemcsak a történetét bemutató átfogó szintézis, hanem számos esetben az egyes szakterületeket az alapkutatások szintjén feldolgozó forrástanulmányok, monográfiák elkészítése is. Politikatörténete mellett nincs megírva kultúrtörténete, tudománytörténete, irodalomtörténete, gazdaságtörténete, egyházi életének, valamint oktatásügyének története sem.

Hatványozottan érvényes ez a megállapítás a második világháború végén, 1944 őszén–1945 tavaszán kezdődő s jelen kronológia tárgyát is képező második kisebbségi korszakára, amelyből a szakirodalom – egyébként érthető módon, ám a korszak további történéseit mégis méltatlanul mellőzve – eddig jobbra csupán történetének legfájóbb szakaszát, 1944 és 1948 közötti jogfosztásának eseményeit tárgyalta. Mindmáig kevés érdemi publikáció született ugyanakkor többek között a nemzetiségi kérdés „rendezésére” tett pártállami kísérletekről, a magyar iskolahálózat újbóli kiépüléséről, nem ismertek az 1956-os magyar forradalom csehszlovákiai, ill. csehszlovákiai magyar vonatkozásai, nem készült elemzés a magyar kisebbség részvételéről az 1968-as reformfolyamatban, a reformfolyamatot felszámoló husáki normalizáció éveiről, mint ahogy várat magára a pártállam bukásáig egyedüli, s a mai napig legnagyobb tömegszervezete, a Csemadok történetének feldolgozása is.

Ennek oka egyrészt a kisebbségi történeti kutatásoknak nem kedvező pártállami hozzáállásban, másrészt a tudományos kutatómunka intézményi háttérének ebből is adódó hiányában keresendő. Néhány (cseh)szlovákiai magyar történész tudományos igényeket kielégítő munkái ugyan már korábban is napvilágot láttak, a szervezett és rendszeres kutatómunka jobbra csupán a kilencvenes években, a kutatásokat támogató intézményi keretek megteremtése után vehette kezdetét.¹

A felvidéki magyarság történetének feltárását célzó kutatási program és folyamat részét képezi – s remélhetőleg a további kutatások támpontjául is szolgál majd – a (cseh)szlovákiai magyarság 1944 és 1992 közötti történetének

1 A szlovákiai magyarság történelmére vonatkozó, 1990 és 2002 között megjelent történeti munkák bibliográfiáját lásd Simon Attila (összeáll.): *A szlovákiai magyarok történetének válogatott bibliográfiája (1990–2002)*. Somorja–Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 2004. /Miscellanea Bibliothecae Hungaricae, 9./

kronologikus feldolgozása.² A magyar kisebbség történetének vagy legalább története egy-egy fejezetének kronológiai módszerekkel történő összefoglalása nem teljesen előzmények nélküli vállalkozás. Az úttörő kísérlet Fényi Tibor nevéhez fűződik, aki előbb 1982-ben – még név nélkül – a párizsi Magyar Füzetek *Szlovákiai jelentés* című kötete, majd 1988-ban a budapesti *Medvetánc* folyóirat melléklete számára állította össze a csehszlovákiai magyarság 1944-től 1981-ig, ill. 1988-ig terjedő történetének kronológiáját.³

Repiszky Tamás és Lanstyák István összeállításában, Fábry Zoltán 1991-ben közreadott naplójának függelékeként látott napvilágot a magyarság második világháború utáni jogfosztásával kapcsolatos események kronologikus összefoglalása;⁴ Orosz Márta összeállításában, az 1989 utáni határon túli magyar érdekvédelmi szervezeteket bemutató dokumentumkötet mellékleteként a szlovákiai magyarság 1989 és 1998 közötti – mindenekelőtt a politikai életre koncentrááló – kronológiája;⁵ Tóth László és Filep Tamás Gusztáv válogatásában pedig a (cseh)szlovákiai magyarság politikátörténeti adatokat is felsorakoztató, s többek között kronológiánk kéziratát is támpontul használó művelődéstörténeti kronológiája.⁶

Jelen kronológia több részlete szintén megjelent már nyomtatásban. Az előkészítés alatt álló kéziratból elsőként a *Fórum Társadalomtudományi Szemle*

-
- 2 Az utóbbi években hasonló eseménytörténeti összefoglalók születtek a romániai magyarság 1944 és 1953 közötti, valamint a kárpátaljai magyarság 1918 és 1944 közötti történetéről: Vincze Gábor: *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944–1953*. Budapest–Szeged, Teleki László Alapítvány Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat–JATE Központi Könyvtár, Társadalomtudományi és Kortörténeti Gyűjteménye–JATE Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszéke, 1994 /Kisebbségi adattár, I./; Fedinec Csilla: *A kárpátaljai magyarság történeti kronológiája 1918–1944*. Galánta–Dunaszerdahely, Fórum Intézet–Lilium Aurum Könykiadó, 2002. /Nostra Tempora, 7./
 - 3 [Fényi Tibor]: A csehszlovákiai magyar kisebbség történetének kronológiája 1944–1981. In *Szlovákiai jelentés. A magyar kisebbség állapotáról*. Párizs, Magyar Füzetek, 1982, 91–125. p.; Fényi Tibor: A csehszlovákiai magyar kisebbség történetének kronológiája 1944–1988. In *Jelentések a határokon túli magyar kisebbségek helyzetéről (Csehszlovákia, Szovjetunió, Románia, Jugoszlávia)*. Budapest, Medvetánc, 1988, 243–264. p.
 - 4 Lanstyák István–Repiszky Tamás: A csehszlovákiai magyarok jogfosztottságához kapcsolódó események történeti kronológiája. In Fábry Zoltán: *Ürészárat 1945–1948. Napló a jogfosztottság éveiből*. Budapest–Pozsony, Regio–Mádách–Kalligram, 1991, 227–243. p.
 - 5 Orosz Márta (összeáll.): Szlovákia 1989–1998. In Bárdi Nándor–Éger György (szerk.): *Útkeresés és integráció. Válogatás a határon túli magyar érdekvédelmi szervezetek dokumentumaiból 1989–1999*. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2000, 733–770. p.
 - 6 Tóth László–Filep Tamás Gusztáv (összeáll.): A (cseh)szlovákiai magyar művelődés kronológiája 1918–1998. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. IV. köt. Budapest, Ister, 2000, 5–173. p.

tette közzé az 1944 és 1964 közötti évek időrendi összefoglalását,⁷ legutóbb pedig a második világháború utáni magyarellen es jogszabályokat Szarka László szerkesztésében bemutató dokumentumválogatás közölte a jogfosztás éveire vonatkozó részeit, ill. a Fazekas József és Hunčík Péter által szerkesztett dokumentumkötet az 1989-es rendszerváltást követő három évet tárgyaló fejezetét.⁸

Amint azt a fentiek is mutatják, a kronológia összeállítása nem teljesen előzmények nélküli vállalkozás. Újszerűsége elsősorban abban áll, hogy elkészítését a korszakra vonatkozó szakirodalom feldolgozása mellett a korabeli sajtó át tanulmányozása és többéves levéltári kutatómunka előzte meg.

*

A (cseh)szlovákiai magyarság 1944 utáni jogfosztásának kérdését a pártállam tabuként kezelte, s a kérdéskör kutatását nem támogatta. A korábban elhallgatott kérdésekről – kevés kivételtől eltekintve – így jobbra csupán a rendszerváltást követően jelenhettek meg a levéltári kutatásokra támaszkodó első tanulmányok. A második világháború utáni történésekkel kapcsolatos hallgatást elsőként Juraj Zvara szlovák történésznek az 1960-as években előbb magyar fordításban, majd szlovák eredetiben megjelent könyve törte meg, amely ezt követően hosszú időn keresztül egyedüli tájékoztatói lehetősége volt a téma iránt érdeklődőnek.⁹ Balogh Sándor 1979-ben publikált tanulmányában, majd 1982-ben kiadott monográfiájában a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény kül- és belpolitikai vonatkozásait, Ján Bobák 1982-ben napvilágot látott írásában a lakosságcsere lebonyolítását és eredményeit, Vida István pedig 1985-ben megjelent tanulmányában az amerikai diplomáciának a csehszlovákiai magyarság kitelepítéséhez való viszonyulását ismertette.¹⁰ Számos hasznos informáci-

-
- 7 Popély Árpád: A csehszlovákiai magyar kisebbség történeti kronológiája (1944–1964). *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, II. évf. (2000) 1. sz. 185–199. p.; II. évf. (2000) 3. sz. 137–177. p.; III. évf. (2001) 2. sz. 133–162. p.; IV. évf. (2002) 1. sz. 157–198. p.
 - 8 Popély Árpád: A csehszlovákiai magyar kisebbség jogfosztottságának évei. Kronológiai áttekintés. In Szarka László (szerk.): *Jogfosztó jogszabályok Csehszlovákiában 1944–1949. Elnöki dekrétumok, törvények, rendeletek, szerződések*. Komárom, MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet–Kecskés László Társaság, 2005, 261–293. p.; Fazekas József–Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában*. II. köt. *Dokumentumok, kronológia (1989–2004)*. A kronológiát összeállította Orosz Márta és Popély Árpád. Somorja–Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 2005, 299–391. p.
 - 9 Zvara, Juraj: *A magyar nemzetiségi kérdés megoldása Szlovákiában*. Bratislava, Politikai Könyvkiadó, 1965; Zvara, Juraj: *Maďarská menšina na Slovensku po roku 1945*. Bratislava, Nakladateľstvo Epocha, 1969.
 - 10 Balogh Sándor: Az 1946. február 27-i magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény. *Történelmi Szemle*, XXII. évf. (1979) 1. sz. 59–87. p.; Balogh Sándor: *A népi demokratikus Magyarország külpolitikája 1945–1947*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1982; Bobák, Ján: *Výmena obyvateľstva medzi Československom a*

óval szolgál a lakosságcserevel kapcsolatban Szabó Károlynak, a pozsonyi magyar Meghatalmazotti Hivatal egykori helyettes vezetőjének és munkatársainak eddig sajnos kiadatlan kézirata, valamint néhány rövidebb, nyomtatásban is megjelent tanulmánya.¹¹

Sok tekintetben úttörőnek számított a Janics Kálmán által írt, Illyés Gyula előszavával 1979-ben Münchenben kiadott s a második világháború utáni „hontalanság éveinek” is nevet adó monográfia. Janics levéltári kutatások lehetősége nélkül, elsősorban a korabeli sajtóközleményekre hivatkozva is kiváló elemzést nyújtott a reszlovakizációról, a csehországi deportálásról, a lakosságcseréről s általában a magyar kisebbség jogfosztásáról.¹² Ugyancsak külföldön, Püski Sándor New York-i kiadójában jelent meg a két világháború közötti időszak neves felvidéki publicistájának és közéleti személyiségének, az 1945-ben emigrációba kényszerült Ölvedi Jánosnak a monográfiája, amely tárgyilagos számadást ad a felvidéki magyarság történetéről: a két világháború közötti korszakról, a jogfosztás éveiről, végül pedig az 1948 utáni időszakról egyaránt.¹³

A rendszerváltást követően a szlovákiai magyar szerzők már idehaza is szabadon közölhették a korábban nagyrészt elhallgatott kérdéseket a nyilvánosság elé táró műveiket. Elsőként Gyönyör József dolgozatai elemezték a magyar kisebbség történetének egy-egy fejezetét, majd Vadkerty Katalin már levéltári forrásokkal adaltolt monográfiái dolgozták fel a reszlovakizáció, a csehországi deportálás, valamint a belső telepítés és a lakosságcsere történetét, Molnár Imre pedig több tanulmány megjelentetését követően önálló kötetben tárgyalta Esterházy Jánosnak, a szlovákiai Magyar Párt második világháború után meghurcolt vezetőjének életútját.¹⁴

Maďarskom (1946–1948). In Bielik, František – Baláž, Claude (zost.): *Slováci v zahraničí*. 8. Martin, Matica slovenská, 1982, 70–89. p.; Vida István: Az amerikai diplomácia és a csehszlovákiai magyar kisebbség (1945–1947). *Jelenkor*, XXVII. évf. (1985) 12. sz. 1114–1125. p.

- 11 Szabó Károly és mtsai (Berecz Kálmán és É. Szőke István): *A magyar–csehszlovák lakosságcsere története*. I–III. köt. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, 1981 (Kézirat); Szabó Károly–É. Szőke István: Adalékok a magyar–csehszlovák lakosságcsere történetéhez. *Valóság*, XXV. évf. (1982) 10. sz. 90–94. p.; Szabó Károly: A magyar–csehszlovák lakosságcsere története dióhéjban. In *Új Minden Gyűjtemény*. 10. köt. Bratislava/Pozsony, Madách Könyv- és Lapkiadó, 1993, 95–112. p.
- 12 Janics Kálmán: *A hontalanság éve*. A szlovákiai magyar kisebbség a második világháború után 1945–1948. München, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1979.
- 13 Ölvedi János: *Napfogatkozás. Magyarok Szlovákiában*. New York, Püski, 1985.
- 14 Gyönyör József: *Mi lesz velünk, magyarokkal? Fejezetek a csehszlovákiai magyarság történetéből 1918-tól napjainkig*. Pozsony/Bratislava, Madách, 1990; Gyönyör József: *Terhes örökség. A magyarság lélekszámának és sorsának alakulása Csehszlovákiában*. Pozsony/Bratislava, Madách-Posonium, 1994; Vadkerty Katalin: *A reszlovakizáció*. Pozsony, Kalligram, 1993; Vadkerty Katalin: *A deportálások. A szlovákiai magyarok csehországi kényszerközmunkája 1945–1948 között*. Pozsony, Kalligram, 1996; Vadkerty Katalin: *A belső telepítések és a lakosságcsere*. Pozsony, Kalligram, 1999; Vadkerty Katalin: *A kitelepítéstől a reszlovakizációig. Trilógia a csehszlovákiai magyarság 1945–1948 közötti történetéről*. Pozsony, Kalligram, 2001; Molnár Imre: *Esterházy János*. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 1997.

Az utóbbi másfél évtizedben már egyes cseh és szlovák szerzők is igyekeztek objektívebb képet rajzolni Csehszlovákia második világháború utáni kisebbségpolitikájáról. A témakör 1989 utáni első feldolgozása a cseh Karel Kaplan nevéhez fűződik, aki előbb cseh nyelven, majd magyar fordításban is megjelent könyvében elfogulatlanul foglalkozik a magyarságot ért sérelmekkel, a csehszlovák kormány magyar- és németellenes politikájával.¹⁵ A szlovák kutatók közül mindenekelőtt Štefan Šutaj munkái érdemelnek említést, amelyek szakszerűen tárgyalják a reszlovakizációt, a csehországi deportálást, az ún. Dél-akciót, illetve kritikus elemzést adnak a magyar kisebbség 1945–1948 közötti helyzetéről.¹⁶

Ugyanez a megközelítés azonban már nem mondható el Ján Bobák pontosan dokumentált, nemzetileg azonban meglehetősen elfogult, erősen magyar- és csehellenes hangvételű kötetéről, Dagmar Čierna-Lantayová a cseh–szlovák–magyar kapcsolatok 1938 és 1949 közötti történetét vizsgáló munkájáról, valamint Jozef Beňának a Beneš-dekrétumokkal és a Szlovák Nemzeti Tanács magyarellenes jogfosztó rendeleteivel foglalkozó könyvéről, amelyek még ma is a magyarság kollektív bűnösségének hangoztatásával próbálják legitimálni jogfosztását, üldöztetését és a kitelepítésére irányuló szándékot.¹⁷

Vadkerty Katalin trilógiájának 2002. évi szlovák nyelvű közreadása¹⁸ abban a reményben történt, hogy véget vet annak a szemléletmódnak, amely az 1945 utáni (Cseh)Szlovákia magyarellenes politikájának megítélését a szlovák történetírás és társadalom részéről mindaddig jellemezte. A kötet visszhangtalansága azonban arra enged következtetni, hogy a szlovák történetírás nagyobb része számára még nem érkezett el az önvizsgálat, valamint a második világháború alatti és utáni események árnyaltabb megközelítésének ideje.

A magyarországi szerzők elsősorban a csehszlovák–magyar lakosságcsere magyarországi vonatkozásait, valamint a kérdéskör diplomáciatörténetét dolgozták fel. Tóth Ágnes a lakosságcsere és a magyarországi németek kitelepítése közötti összefüggésekre hívta fel a figyelmet, Fülöp Mihály a párizsi béketárgyalások történetét, Kugler József a lakosságcsere dél-alföldi vonatkozásait, László Péter pedig a lakosságcsere keretében kitelepített szlovákiai magyarok dél-dunántúli letelepítését

15 Kaplan, Karel: *Pravda o Československu 1945–1948*. Praha, Panorama, 1990; Kaplan, Karel: *Csehszlovákia igazi arca 1945–1948*. Pozsony, Kalligram, 1993.

16 Šutaj, Štefan: „Akcia Juh“. *Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993; Šutaj, Štefan: *Reslovakizácia (Zmena národnosti časti obyvateľstva Slovenska po II. svetovej vojne)*. Košice, Spoločenskovedný ústav SAV, 1991; Šutaj, Štefan: *Nútené presídľovanie Maďarov do Čiech*. Prešov, Universum, 2005; Šutaj, Štefan: *Maďarská menšina na Slovensku v rokoch 1945–1948*. Bratislava, Veda, 1993.

17 Bobák, Ján: *Maďarská otázka v Česko-Slovensku (1944–1948)*. Martin, Matica slovenská, 1996; Čierna-Lantayová, Dagmar: *Podoby československo-maďarského vzťahu 1938–1949*. Bratislava, Veda, 1992; Beňa, Jozef: *Slovensko a Benešove dekréty*. Bratislava, Belimex, 2002.

18 Vadkerty, Katalin: *Maďarská otázka v Československu 1945–1948. Dekréty prezidenta Beneša a ich dôsledky na deportácie a reslovakizáciu*. Bratislava, Kalligram, 2002.

vizsgálta.¹⁹ Forrásértékkel bírnak Kertész Istvánnak, a párizsi magyar békeküldött-ség főtitkáranak a béketárgyalásokra való felkészüléssel és magával a békekonferenciával kapcsolatos visszaemlékezései csakúgy, mint Dalibor M. Krno csehszlovák küldöttnek a békekonferenciáról eredetileg 1947-ben cseh nyelven kiadott, de az 1990-es évek elején magyar fordításban is megjelent kötete.²⁰

A (cseh)szlovákiai magyarság második világháború utáni jogfosztásáról az utóbbi években a monografikus feldolgozások mellett számos dokumentumválogatás is napvilágot látott. Molnár Imre és Varga Kálmán kötete számos kordokumentum mellett a Csehszországba deportált magyarok visszaemlékezéseit, Tóth László dokumentumgyűjteménye a jogfosztása ellen tiltakozó magyarság emlékiratait, Lázár György a lakosságcsereéről folytatott csehszlovák–magyar tárgyalások jegyzőkönyvét tárta a közvélemény elé,²¹ Polányi Imre, Kövesdi János és Szarka László kötetei pedig a legjelentősebb magyar- és németellenes jogszabályok magyar fordításait tartalmazzák.²² Cseh történészek az elmúlt években szintén több válogatást adtak közre a Beneš-dekrétumokból,²³ a közelmúltban pedig megjelent a németekre és magyarokra vonatkozó dekrétumok, törvények és rendeletek első szlovák gyűjteménye is.²⁴

-
- 19 Tóth Ágnes: *Telepítések Magyarországon 1945–1948 között. A németek kitelepítése, a belső népmozgások és a szlovák–magyar lakosságcsere összefüggései*. Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára, 1993; Fülöp Mihály: *A befejezetlen béke. A Külügyminiszterek Tanácsa és a magyar békeszerződés (1947)*. Budapest, Héttorony Könyvkiadó, é. n.; Kugler József: *Lakosságcsere a Délkelet-Alföldön 1944–1948*. Budapest, Osiris–MTA Kisebbségkutató Műhely, 2000; László Péter: *Fehér laposok. Adalékok a magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezményhez*. 3., bőv. kiadás. Szekszárd, k. n., 2005.
 - 20 Kertész István: *Magyar békeillúziók 1945–1947. Oroszország és a Nyugat között*. Budapest, Európa–História, 1995; Krno, Dalibor M.: *A békéről tárgyaltunk Magyarországgal*. Budapest, k. n., 1992.
 - 21 Molnár Imre–Varga Kálmán: *Hazahúzott a szülőföld... (Visszaemlékezések, dokumentumok a szlovákiai magyarság Csehszországba deportálásáról, 1945–1953)*. Budapest, Püski, 1992; Tóth László (összeáll.): *„Hívebb emlékezésül...” Csehszlovákiai magyar emlékiratok és egyéb dokumentumok a jogfosztottság éveiből 1945–1948*. Pozsony, Kalligram, 1995; Csehszlovák–magyar tárgyalások a lakosságcsereéről 1945 decemberében. Közzéteszi: Lázár György. *Múltunk*, XLIII. évf. (1998) 2. sz. 120–164. p.
 - 22 Polányi Imre: *A szlovákiai magyarok helyzete 1944–1948. Dokumentumok*. Pécs, Janus Pannonius Tudományegyetem, 1992; Kövesdi János (válog. és szerk.): *Edvard Beneš elnöki dekrétumai, avagy a magyarok és a németek jogfosztása*. Pozsony, Pannónia Könyvkiadó, 1996; Szarka László (szerk.): *Jogfosztó jogszabályok Csehszlovákiában 1944–1949. Elnöki dekrétumok, törvények, rendeletek, szerződések*. Komárom, MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet–Kecskés László Társaság, 2005.
 - 23 Pl. Jech, Karel – Kaplan, Karel (k vydání přípr.): *Dekrety prezidenta republiky 1940–1945. Dokumenty I–II*. Brno, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Doplněk, 1995; Jech, Karel (uspoř.): *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky. Studie a dokumenty 1940–1945. Die Deutschen und Magyaren in den Dekreten des Präsidenten der Republik. Studien und Dokumente 1940–1945*. Brno, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Doplněk, 2003.
 - 24 Gabzdilová-Olejníková, Soňa – Olejník, Milan – Šutaj, Štefan (ed.): *Nemci a Maďari na Slovensku v rokoch 1945–1953 v dokumentoch*. Zv. I. Prešov, Universum, 2005.

A rendszerváltást követően megélénkült helytörténeti kutatások középpontjába gyakran szintén a csehszlovákiai deportálás és a lakosságcsere helyi eseményeinek feldolgozása került, s a kitelepítések ötvenedik évfordulóján számos magyarul írt szlovákiai település jelentette meg ezzel kapcsolatos kiadványait. A legalaposabb helytörténeti feldolgozás Angyal Béla nevéhez fűződik, aki a lakosságcsere és deportálás által is leginkább érintett község, Gúta példáján mutatja be a magyarság háború utáni tragédiáját.²⁵

A hontalanság éveire vonatkozóan tehát az utóbbi másfél évtized kutatásai jóvoltából immár számottevő szakirodalommal rendelkezünk, a pártállami korszak magyarságpolitikájának szakszerű feldolgozásával azonban továbbra is adós mind a szlovák, mind pedig a magyar történettudomány. A rendszerváltás előtt megjelent tanulmányok, tanulmánykötetek²⁶ általában meglehetősen propaganda ízűek, magukon viselik az adott korban kötelező osztályharcos szemléletet, s a nemzeti-ségi kérdésnek a kommunista párt helyes nemzeti-ségi politikájának köszönhető megoldását sugallják. A kevés kivétel közé mindenekelőtt Gyönyör József kötete sorolható, melyben a szerző a lehetőségekhez mérten igyekezett árnyaltabban fogalmazni, nem hallgatva el az alkotmányban biztosított nemzeti-ségi jogok gyakorlati érvényesítésében mutatkozó hiányosságokat sem.²⁷

1989 után elsőként a Štefan Šutaj által összeállított tanulmánykötet foglalkozott a szlovákiai magyarság 1948 utáni történetének egy-egy kérdésével. Soňa Gabzdilová a magyar iskolák újraindulását tárgyaló füzetek 1991-ben, ill. 1999-ben, Michal Barnovský a kommunista párt magyarságpolitikájában 1948–1949-ben bekövetkezett irányváltást elemző tanulmánya 2004-ben, Juraj Marušiák az 1956-os magyar forradalom szlovákiai visszhangját bemutató, s nemzeti-ségi vonatkozásokat is tartalmazó tanulmánya 2005-ben látott napvilágot.²⁸

25 Angyal Béla: *Gúta 1945–1949*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 1997.

26 Pl. Dusek Imre (összeáll.): *Magyarok Csehszlovákiában. Tanulmányok és visszaemlékezések*. Bratislava, Epocha Könyvkiadó, 1969; Csanda Sándor (összeáll.): *Közös hazában. Tanulmányok a CSSZSZK magyar nemzeti-ségű lakosságának politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági életéről*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1972; Zvara, Juraj–Dusek Imre (összeáll.): *A magyar nemzeti-ség Csehszlovákiában*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1985.

27 Gyönyör József: *Államalkotó nemzeti-ségek. Tények és adatok a csehszlovákiai nemzeti-ségekről*. Bratislava, Madách, 1989.

28 Šutaj, Štefan (red.): *Vývoj a postavenie maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku po roku 1948*. Košice, Spoločenskovedný ústav SAV, 1990; Gabzdilová, Soňa: *Školy s maďarským vyučovacím jazykom na Slovensku po druhej svetovej vojne*. Košice, Spoločenskovedný ústav SAV, 1991; Gabzdilová, Soňa: *Maďarské školstvo na Slovensku v druhej polovici 20. storočia*. Dunajská Streda, Lilium Aurum–Nadácia Katedra, 1999; Barnovský, Michal: *Sovietsky zväz, komunisti a riešenie maďarskej otázky na Slovensku v rokoch 1945–1950*. In Kárník, Zdeněk – Kopeček, Michal (sost.): *Bolševizmus, komunizmus a radikální socializmus v Československu*. Svazek III. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Dokořán, 2004, 154–182. p.; Marušiák, Juraj: *Maďarská revolúcia 1956 a Slovensko*. In „Spoznal som svetlo a už viac nechcem tmú...” *Pocta Jozefovi Jablonickému*. Bratislava, Veda, 2005, 183–227. p.

A magyar forradalomnak a Magyarországgal szomszédos országok, köztük Csehszlovákia magyarságára és magyarságpolitikájára gyakorolt hatását Szesztay Ádám monográfiája tárgyalja.²⁹ 1956 csehszlovákiai vonatkozásait, mint ahogy általában az ötvenes–hatvanas évek történelmét, a szlovákiai magyar historiográfia mindmáig meglehetősen mostohán kezelte, a forradalom ötvenedik évfordulója kapcsán megindult alapkutatások mégis reményt adnak arra, hogy e kérdéskörben hamarosan szintén megjelennek az első publikációk. A magyar kisebbségnek a korszak viszonyai közötti útkereséséről így egyedül a Kiss József tollából származó tanulmányokból tájékozódhat az olvasó.³⁰

Az 1968-as csehszlovákiai reformfolyamatot követő s Gustáv Husák nevével fémjelzett normalizációs rendszer történetének kutatása talán még a fentebb említettél is kedvezőtlenebb helyzetben van. A mintegy két évtizedes korszak nemzetiségpolitikájának, a magyar kisebbség ekkor kibontakozó ellenzéki és félellenzéki tevékenységének levéltári kutatásokon alapuló feldolgozása valóban gyermekcipőben jár, s Juraj Marušiak tanulmányán kívül még csak kísérlet sem történt a kérdés megközelítésére.³¹ Meghatározó forrásértékkel bír ugyanakkor, s minden bizonnyal a jövőbeni kutatások nélkülözhetetlen kézikönyvéül szolgál majd a kisebbségi jogok korlátozása ellen fellépő Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága tevékenységének dokumentumait közreadó gyűjtemény.³² Hasonló érdeklődésre tarthat számot Szabó Rezsőnek a Csemadok 1968-as szerepvállalásával foglalkozó kötete, amely azonban forrásközlésében nem korlátozódik az 1968-as évre, hanem közzéteszi a szövetség történetének számos egyéb kulcsfontosságú dokumentumát is.³³

29 Szesztay Ádám: *Nemzetiségi kérdés a Kárpát-medencében 1956–1962. Az ötvenhatos forradalom hatása a kelet-közép-európai kisebbségpolitikára*. Budapest, MTA Kisebbségkutató Intézet–Gondolat Kiadói Kör, 2003.

30 Kiss József: A csehszlovákiai magyar kisebbség helyzete a cseh–szlovák viszony kezei között (1948–1960). *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, V. évf. (2003) 3. sz. 3–24. p.; Kiss József: A szlovákiai magyar kisebbség a reformfolyamat első szakaszában (1964–1967). *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, I. évf. (1999) 1. sz. 99–108. p.

31 Marušiak, Juraj: Maďarská menšina v slovenskej politike v rokoch normalizácie. In Kmet, Norbert – Marušiak, Juraj (zost.): *Slovensko a režim normalizácie*. Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška, [2003], 222–279. p.; magyar fordításban lásd Marušiak, Juraj: A magyar kisebbség a normalizációs évek szlovákiai politikájának összefüggéseiben. 1–2. rész. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, VII. évf. (2005) 1. sz. 51–75. p.; 2. sz. 63–84. p.

32 Duray Miklós (összeáll.): *Kettős elnyomásban. Dokumentumok a csehszlovákiai magyarság helyzetéről és jogvédelméről 1978–1988*. New York, Hungarian Human Rights Foundation–Püski, 1989; Duray Miklós (összeáll.): *Kettős elnyomásban. Dokumentumok a csehszlovákiai magyarság helyzetéről és jogvédelméről 1978–1989*. Pozsony/Bratislava, Madách-Posonium, 1993, második, bővített (Szlovákiában első) kiadás.

33 Szabó Rezső: *A Csemadok és a Prágai Tavasz*. Pozsony, Kalligram, 2004.

Az ún. bársonyos forradalmat követő események tárgyalása megítélésem szerint ma inkább a politológia tárgykörébe tartozik, történeti szempontú feldolgozásukra ezért csupán megfelelő időtávlatból kerülhet sor. Az újonnan létrejött magyar politikai tömörülések első éveit bemutató kiadványok – igaz, inkább politikai indíttatásból, mintsem a történeti feldolgozás szándékával – ennek ellenére már a kilencvenes évek első felében megszülettek, majd számos szlovákiai magyar vonatkozású iratot közölt a Teleki László Intézet munkatársai által a határon túli magyar érdekvédelmi szervezetek dokumentumaiból közreadott válogatás is.³⁴ Szlovákiában a közelmúltban jelent meg a rendszerváltás utáni tizenöt esztendő a kisebbségi magyarság szempontjából összefoglaló első tanulmánykötet, majd dokumentumgyűjtemény és kronológia.³⁵

Hézagpótló információkkal segítette a kronológia összeállítását Tóth Lászlónak a (cseh)szlovákiai magyar művelődés nyolc évtizedét összefoglaló négykötetes vállalkozása, s a (cseh)szlovákiai magyarságra vonatkozóan is számos gondolatébresztő megállapítást tett könyvében a magyar kisebbségek összehasonlító történetét és a budapesti kormányzatok magyarságpolitikáját felvázoló Bárdi Nándor is.³⁶

*

A korszak átfogó és részletes feltárásához a szakirodalom felhasználása mellett feltétlenül szükségesnek mutatkozott a közel ötven év (cseh)szlovákiai magyar sajtójának feldolgozása és a hozzáférhető levéltári források széles körű áttanulmányozása. Miután a felvidéki magyarság több évtizedes múlttra visszatekintő lapjai a front átvonulásakor sorra beszüntették, megjelenésüket, újraindu-

34 Szabadság és felelősség. A Magyar Polgári Párt Programja. H. n., Magyar Polgári Párt, 1992; Pogány Erzsébet (szerk.): *Az Együttélés öt éve. Eseménynaptár és dokumentumgyűjtemény 1990–1994*. Pozsony/Bratislava, Együttélés Központi Iroda, [é. n.]; K. Cséfalvay Eszter (szerk.): *Közösségünk szolgálatában. A Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom öt esztendeje 1989–1994*. Pozsony, Microgramma, 1995; Bárdi Nándor–Éger György (szerk.): *Útkeresés és integráció. Válogatás a határon túli magyar érdekvédelmi szervezetek dokumentumaiból 1989–1999*. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2000.

35 Fazekas József–Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában (1989–2004). Összefoglaló jelentés. A rendszerváltástól az európai uniós csatlakozásig*. I. köt. Somorja–Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 2004; Fazekas József–Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában*. II. köt. *Dokumentumok, kronológia (1989–2004)*. A kronológiát összeállította Orosz Márta és Popély Árpád. Somorja–Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 2005.

36 Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. I–IV. köt. Budapest, Ister, 1998–2000; Bárdi Nándor: *Tény és való. A budapesti kormányzatok és a határon túli magyarság kapcsolattörténete*. Pozsony, Kalligram, 2004.

lásukat pedig az újonnan berendezkedő (cseh)szlovák hatóságok nem engedélyezték, az 1945–1948 közötti évekre vonatkozóan csupán a szlovák és cseh, esetenként pedig a magyarországi sajtóból tájékozódhattam. 1948. július 28-án indult útjára a Csehszlovákia deportált magyarok számára kiadott rövid életű *Jó Barát* című hetilap, majd 1948. december 15-én jelent meg az eredetileg hetilapként induló *Új Szó* első száma.

A pártállami korszakból a kommunista párt 1949. május 1-jén napilappá átalakuló, s a rendszerváltásig a magyar kisebbség egyetlen engedélyezett napilapjaként működő *Új Szó* mellett a leghasznavehetőbb információforrást a Csemadok (A) *Hét* és a nőszövetség *Nő* című hetilapja, valamint az *Új Ifjúság* című ifjúsági és a *Szabad Földműves* című mezőgazdasági hetilap jelentette. A rendszerváltással nemcsak a kommunista párt ideológiai befolyása szűnt meg, hanem átalakult a kisebbségi magyar sajtó struktúrája is. Az újonnan induló lapok közül mindenekelőtt az első szabad (cseh)szlovákiai magyar sajtótermék, a *Nap* című hetilap, valamint a *Szabad Földműves* utódlapjaként megjelenő s napilappá átalakuló *Szabad Földműves Újság* (később: *Szabad Újság*) érdemel említést.

A pártállami korszak elfogulatlannak nem nevezhető sajtója általában a kommunista párt propagandájának megbízható szócsöve volt. A magyar lapokban nemcsak a kisebbségi magyar sérelmek nem kaphattak publicitást, hanem a rendszer hivatalos ideológiájával nem egyező vélemények sem, a korabeli sajtóanyag így, kétségtelen megkerülhetetlensége ellenére, meglehetősen hiányos, és egyoldalú forrásértékkel bír.

A hiányzó alapkutatások pótlására egy személyben nem vállalkozhattam, egy minél részletesebb és reményeim szerint objektív munka elkészítése azonban feltétlenül szlovákiai és magyarországi levéltári kutatásokat is igényelt. Az 1948 és 1989 közötti korszak legfontosabb döntései tudvalevően a pártközpontban születtek, pozsonyi levéltári kutatómunkám során ezért elsősorban Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának a Szlovák Nemzeti Levéltárban található irataira, emellett pedig a szlovákiai törvényhozó szerv szerepét betöltő Szlovák Nemzeti Tanács Elnökségi Hivatala, a végrehajtó szerv szerepét betöltő Megbízottak Testülete Elnökségi Hivatala, valamint az egyes megbízotti hivatalok fondjára támaszkodtam. Ugyancsak feldolgoztam az 1949-ben megalakult Csemadoknak, a szlovák kormány 1969-ben létrehozott Nemzetiségi Tanácsának, valamint az 1989 után létrejött magyar politikai tömörüléseknek a somorjai Bibliotheca Hungaricában elhelyezett iratanyagát.

A levéltári munka megkerülhetetlen részét képezték a magyarországi levéltári kutatások. A magyar diplomácia a második világháborút követő években kitüntetett figyelemmel kísérte a csehszlovákiai fejleményeket, s részletesen dokumentálta a magyar kisebbség jogfosztását, a kitelepítésére, deportálására és vagyonának elkobzására irányuló törekvéseket. Az 1948-as kommunista hatalomátvétel után, különösen pedig az ötvenes évektől kezdődően érdeklődése érezhetően csökkent, a hetvenes években azonban újból megélénkült, a magyar Külügyminisztériumnak a budapesti Magyar Országos Levéltárban található iratanyaga így nélkülözhetetlen forrása a (cseh)szlovákiai magyarság történelmé-

nek. A leghasználhatóbb információforrást ezen belül is a pozsonyi magyar fő-konzulátus részletes jelentései, ill. havi és évi összefoglalói jelentették, amelyek az általános belpolitikai események mellett részletekbe menően beszámoltak a magyar kisebbség helyzetéről is.³⁷

*

Az 1918-ban Csehszlovákiához került magyarság 1992-ig terjedő történelme az általánosan elfogadott periodizáció szerint három, egymástól jól elkülöníthető korszakra osztható. Az első a csehszlovák állam megalakulásától az első bécsi döntésig terjedő, vagyis az 1918 és 1938 közötti időszak; a második az 1938-tól 1944/1945-ig tartó korszak, amikor a magyarlakta területek és a felvidéki magyarság túlnyomó többsége ismét Magyarországhoz tartozott; a harmadik pedig az 1944/1945 és 1992 közötti, a csehszlovák állam újjáalakulásától annak második megszűnéséig tartó időszak.

A kronológia tárgyát is képező közel fél évszázados harmadik perióduson belül további öt kisebbségtörténeti korszakot különböztettem meg, amelyek többé-kevésbé alkalmazkodnak az ország általános történeti korszakaihoz:

I. A magyarság jogfosztottságának 1944 augusztusától 1948 októberéig terjedő időszakát;

II. A pártállam első másfél évtizedét felölelő s a magyar kisebbség integrálását párthatalozatok útján megkísérlő 1948 októbere és 1963 áprilisa közötti korszakot;

III. A kommunista rendszer megreformálása mellett a cseh–szlovák viszony és a magyarság helyzetének újrendezésével próbálkozó 1963 áprilisa és 1969 áprilisa közötti időszakot;

IV. Az ún. husáki normalizáció 1969 áprilisa és 1989 novembere közötti két évtizedét;

V. A kommunista rendszert megdöntő ún. bársonyos forradalomtól Csehszlovákia megszűnéséig tartó, s a független kisebbségi magyar intézményrendszer kiépülésének kezdeti szakaszát is magában foglaló 1989 novembere és 1992 decembere közötti három évet.

A felvidéki magyar etnikai sáv 1944 novembere és 1945 áprilisa között a front átvonulásával párhuzamosan került ismét csehszlovák fennhatóság alá. A kronológia kezdő dátumául mégis azért választottam 1944. augusztus 29-ét, a szlovák nemzeti felkelés kitörésének napját, mivel a felkelés idején vált realitássá a csehszlovák államnak a szövetséges nagyhatalmak által már korábban elismert kontinuitása, s – noha a felkelés magyarlakta területre nem terjedt ki – ekkor kezdődött el a kisebbségellenes jogalkotás folyamata, ekkor születtek

37 A kutatómunka során felhasznált szakirodalom, sajtótermékek és levéltári források teljes listáját lásd a kronológia irodalomjegyzékében.

meg a majdan ismét a csehszlovák állam részévé váló magyar lakossággal szembeni első jogfosztó rendelkezések. A záró dátum kézenfekvő volt: 1992. december 31-ével zárult le immár véglegesen Csehszlovákia és ezzel a csehszlovákiai magyarság történelme, a felvidéki magyarok a függetlenné váló Szlovák Köztársaság, az évtizedek folyamán a cseh országrészekbe elszármazottak pedig a Cseh Köztársaság polgáraivá váltak.

A két világháború közöttihez, illetve az 1989 utánihoz hasonlítható önálló magyar kisebbségi politizálásról a (cseh)szlovákiai magyarság vonatkozásában sem a második világháborút követő jogfosztás éveiben, sem a pártállami korszakban nem beszélhetünk. A magyar kisebbség általában nem tudott beleszólni sorsának alakulásába, történelmének töréspontjai ezért a hatalom magyarságpolitikájának – Csehszlovákia általános történelmének alakulásából következő – töréspontjaihoz kapcsolhatóak, illetve azokkal azonosíthatóak.

A (cseh)szlovákiai magyarság történetének korszakolása során ezért Csehszlovákia általános történeti korszakaiból indultam ki, s az azoktól való eltérést csupán egy esetben, mégpedig a jogfosztásának végét jelző időpont meghatározásánál tartottam elengedhetetlennek. A jogfosztott magyar lakosság számára ugyanis nem az 1948. februári kommunista hatalomátvétel hozta meg a várva várt fordulatot, mint ahogy azt a pártállami propaganda évtizedeken keresztül próbálta elhitetni vele. 1948 februárja után nemcsak a korábbi magyarellenes politika folytatódott tovább változatlanul, hanem hónapokon keresztül sorra születtek az újabb és újabb magyarellenes intézkedések, kollektív jogfosztásának többéves időszaka így csupán 1948. október 25-én, az állampolgársága visszaszerzését lehetővé tévő törvény megszületésével zárult le.

A többi korszakhatár megítélésem szerint nem szorul különösebb magyarázatra. 1963. áprilisa korszakhatárrá avatását leginkább az indokolta, hogy az ötvenes évek koncepciós pereinek ekkor induló felülvizsgálásával kezdődött a hatvanas éveknek az 1968-as prágai tavaszban kicsúcsosodó s a magyarság jogállásának pozitív előjelű újragondolására is reményt adó demokratizálódási folyamata. Alexander Dubček 1969. áprilisi leváltása és Gustáv Husák hatalomra jutása nemcsak a reformfolyamat definitív bukását, hanem az 1968-ban kiharcolt nemzetiségi szervek leépítését, formálissá válását is eredményezte. Végül pedig az 1989. novemberi „bársonyos forradalom” tette lehetővé, hogy Csehszlovákia pártállamból ismét demokráciává, a (cseh)szlovákiai magyarság pedig a hatalomnak kiszolgáltatott kisebbségből sorsának alakításába ismét beleszólni tudó közösséggé váljon.

Az olvasó figyelmét bizonyára nem kerülik el a kronológia egyes fejezetei, valamint témakörei között mutatkozó arányeltolódások. Ezeket egyrészt egyes témakörök és korszakok nem azonos mértékű feldolgozottsága, a kutatásokban még meglevő fehér foltok, másrészt pedig egyes évek (különösen az 1950-es és 1960-as években) eseményszegénysége vagy talán inkább információüressége magyarázza. Különösen feltűnő lehet az utolsó fejezetnek az előzőekhez viszonyított nagy terjedelme; ennek oka az állampárti felügyelet alól megszabadult sajtó korlátozások nélküli hírközlése mellett a korszak valóban nagy eseménygazdagságában keresendő, a magyar kisebbségi társadalom ugyanis – a

többségi társadalomhoz hasonlóan – az 1989-es rendszerváltást követő pár év során gyökeresebb átalakuláson ment keresztül, mint a pártállam négy évtizede alatt.

*

Az alapkutatások már többször említett hiánya, egyes kérdéskörök feldolgozatlansága, a levéltári forrásokhoz való hozzáférés korlátai, illetve a munka elkészítéséhez rendelkezésemre álló idő behatárolt volta eleve lehetetlenné tette, hogy a kronológia akár arányait, akár tartalmát tekintve kellőképpen kiegyensúlyozott lehessen. Ennek ellenére reményeim szerint számos olyan hézagpótló információt sikerült összegyűjtenem, amelyek nemcsak új adatokkal egészítik ki a (cseh)szlovákiai magyarság történelmére vonatkozó ismereteinket, hanem sokszor teljesen más megvilágításba is helyezik a már eddig ismert tényeket, esetenként pedig meg is cáfolják a szakirodalom által korábban tényként kezelt, a történetírók által nem ellenőrzött, ennek ellenére kézzől kézre vándoroltatott, kronológiám korábban megjelent változataiban némely esetben általam is publikált állításokat.³⁸ A kronológia remélhetőleg támpontokat fog nyújtani a korszak feldolgozásához, aránytalanságai és hiányosságai pedig minden bizonnyal felhívják a figyelmet a kutatásokban még meglevő fehér foltokra, s a hiányzó alapkutatások pótlására fogják ösztönözni a kutatókat.

38 Ennek egyik legkirívóbb példája Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának az az állítólagos 1954. április 8-i határozata, amellyel érvénytelenítette volna a reszlovakizációt. Ilyen határozat azonban soha nem született, a reszlovakizáció érvénytelenítését a magyar szakirodalom a levéltári forrást félreérthetően interpretáló Juraj Zvara nyomán négy évtizeden keresztül mégis tényként kezelte (vö. Zvara, Juraj: *A magyar nemzetiségi kérdés...* i. m. 93. p.; Arató Endre: *Tanulmányok a szlovákiai magyarok történetéből 1918–1975*. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1977, 335. p.; Fényi Tibor i. m. 249. p.; Lanstyák István–Repiszky Tamás i. m. 243. p.; Vigh Károly: *A szlovákiai magyarság kálváriája 1945–1948*. Budapest, Püski, 1998, 99. p.; Szarka László: *A (cseh)szlovákiai magyar közösség nyolc évtizede 1918–1998*. Történeti vázlat. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. I. köt. Budapest, Ister, 1998, 49. p.; Tóth László–Filep Tamás Gusztáv (összeáll.) i. m. 87. p.; Szarka László (szerk.): *Jogfosztó jogszabályok...* i. m. 30. p.; Popély Árpád: *A csehszlovákiai magyar kisebbség történeti kronológiája (1950–1964)*. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, IV. évf. (2002) 1. sz. 169–170. p.). Az SZLKP KB nemzeti bizottsági választásokkal foglalkozó 1954. április 8-i ülésén azonban mindössze annyi történt, hogy miután a képviselőjelöltek nemzetiségi besorolása kapcsán felmerült a reszlovakizáltak nemzeti hovatartozásának kérdése, Karol Bacílek, a párt első titkára helytelenítette, hogy a szlovákuul gyakran nem is beszélő reszlovakizáltak a képviselő-testületekbe szlovákként kerüljenek be, s ezzel összefüggésben kijelentette, hogy „le kell számolni az ún. reszlovakizáció következményeivel”. (Slovenský národný archív, Ústredný výbor Komunistickej strany Slovenska, 1828. k., 18. a. j., Zasadnutie ÚV KSS 8.–9. aprília 1954.)

A kronológia összeállítása során nem csupán a magyar kisebbséget közvetlenül érintő adatok rögzítésére szorítkoztam, hanem figyelembe vettem az országos jelentőségű köztörténeti eseményeket is, különösen ha azok valamilyen szinten érintették a magyarságot. Noha munkám elsősorban politikatörténeti kronológia, mégis arra törekedtem, hogy képet nyújtson a (cseh)szlovákiai magyarság társadalmi, tudományos és kulturális életéről, valamint a magyar–(cseh)–szlovák kapcsolatokról is. A kronológia műfajának megfelelően igyekeztem a tényközlésre szorítkozni, nem minősíteni, s csupán abban az esetben magyaráztam az eseményeket, ha azt az érthetőség érdekében elkerülhetetlennek tartottam. A kronológia szerves részét képezik a kötet végén található mutatók (személynévmutató, tárgymutató, intézménymutató, helynévmutató).

Itt szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik a kronológia elkészítésében segítségemre voltak: a budapesti Magyar Országos Levéltár, az Országos Széchényi Könyvtár, a Teleki László Intézet, a pozsonyi Szlovák Nemzeti Levéltár, valamint a somorjai Bibliotheca Hungarica munkatársainak, akik a forrásanyagokhoz való zavartalan hozzáférést biztosították; kollégáimnak: Vadkerty Katalinnak, Szarka Lászlónak, Kiss Józsefnek, Végh Lászlónak és Simon Attilának, akik az anyaggyűjtés és a kézirat összeállítása során hasznos tanácsaikkal láttak el, valamint Bárdi Nándornak, akinek szakmai meglátásai és kitartó ösztönzése nélkül a kötet nem készülhetett volna el.

Pozsony–Somorja, 2006. augusztus

A (CSEH)SZLOVÁKIAI MAGYARSÁG 1944 ÉS 1992 KÖZÖTTI TÖRTÉNETÉNEK VÁZLATA

A második világháborút követő évek a (cseh)szlovákiai magyarság történetének legtragikusabb periódusát jelentették. A háború után újjászülető Csehszlovákia vezetői az 1918-ban akarata ellenére kisebbségi sorba került s a csehszlovák állammal azonosulni nem tudó német és magyar kisebbséget tették felelőssé az ország 1938–1939-ben – külpolitikai okok és a nemzetiségi kérdés rendezetlensége mellett nem elhanyagolható mértékben a cseh–szlovák viszony rendezetlensége miatt is – bekövetkezett széteséséért. Edvard Beneš és munkatársai a kisebbségi kérdés határrendezéssel történő megoldásának lehetőségét és a csehszlovák nemzetiségi politika megreformálását egyaránt elutasítva célul tűzték ki a német és magyar kisebbség kitelepítését és az ország szláv nemzetállammá alakítását.

A nem szláv kisebbségek kitelepítésének gondolatát az 1938. szeptemberi müncheni döntés után államfői tisztségéről önként lemondó és Londonba távozó Edvard Beneš által vezetett londoni csehszlovák emigráns körök fogalmazták meg. A kezdetben csupán a németek kitelepítését szorgalmazó elképzelések 1943 decemberében, Beneš moszkvai útja során egészültek ki a szlovákiai magyarság kitelepítésének tervével.

A kitelepítésekhez való hozzájárulásra a londoni csehszlovák emigráns kormány hivatalosan első ízben 1944. november 23-án kérte fel az USA, Nagy-Britannia és a Szovjetunió kormányát. A nyugati nagyhatalmak reagálása a memorandumra azonban meglehetősen tartózkodó volt, mint ahogy elutasításuknak köszönhetően hiúsult meg az emigráns kormány azon igyekezete, hogy a Magyarországgal megkötendő fegyverszünet feltételei közé vegyék fel a magyar lakosság egyoldalú kiutasítását Csehszlovákiából.

A német és magyar kisebbség kitelepítésének diplomáciai előkészítésével párhuzamosan kezdetét vette a német- és magyarellenos jogalkotás is. Az első jogfosztó rendelkezések már az 1944 augusztusában kitört szlovák nemzeti felkelés idején megszülettek, amikor a felkelést irányító Szlovák Nemzeti Tanács (SZNT) rendeleteket hozott többek között az Esterházy János vezette Magyar Párt felosztatásáról, a magyar nyelvű oktatás és a magyar istentiszteletek korlátozásáról.

Beneš és a londoni emigráció kisebbségellenes elképzeléseit 1944 folyamán az események folyását egyre inkább meghatározó, Klement Gottwald vezette moszkvai csehszlovák kommunista emigráció is átvette. A londoni emigráns kormány, a moszkvai emigráció és az SZNT képviselői által 1945 márciusában Moszkvában egyeztetett, majd április 5-én Kassán kihirdetett kormányprogram

megfogalmazása már egyenesen a kommunisták nevéhez fűződik. A német- és magyarellenes jogfosztó intézkedések alapidokumentumává és hivatkozási forrásává váló ún. kassai kormányprogram VIII. fejezete a kollektív bűnösség elve alapján kilátásba helyezte a németek és magyarok megfosztását csehszlovák állampolgárságuktól, IX. fejezete felelősségre vonásukat, X. és XI. fejezete vagyonuk lefoglalását, XV. fejezete pedig iskoláik bezárását.

A kormányprogram közzétételét követően jogszabályok sokasága látott napvilágot, amelyek a német és magyar kisebbséget gyakorlatilag törvényen kívüli állapotba helyezték. A magyarellenes jogalkotást ugyanakkor téves volna csupán a Beneš-dekrétumokkal azonosítani, hiszen Szlovákiában, ahol a dekrétumok egy része ráadásul érvénybe sem lépett, a magyarság jogfosztását elsősorban az SZNT rendeletei szabályozták. Beneš két legnagyobb horderejű, legkíméletlenebb elnöki dekrétuma kétségtől az 1945. augusztus 2-án kelt 33/1945. sz. alkotmánydekrétum, valamint az 1945. október 25-i 108/1945. sz. dekrétum volt, amelyek – az aktív antifasiszták kivételével – a teljes magyar és német lakosságot megfosztották csehszlovák állampolgárságuktól, ill. vagyonuk elkobzásáról rendelkeztek. Emellett jogszabályok tömege mondta ki többek között a magyarok (és németek) mezőgazdasági vagyonának elkobzását, a magyar egyesületek felosztatását, a magyar köz-, majd magánalkalmazottak elbocsátását állásukból, nyugdíjuk és szociális ellátásuk megvonását, a magyarok kizárását az egyetemekről és főiskolákról, az önkormányzatokat felváltó nemzeti bizottságokból, a politikai pártokból, valamint választójoguk megvonását. Bezárták a magyar iskolákat, betiltották magyar könyvek és újságok kiadását és behozatalát, a magyar nyelv használatát a közhivatalokban, a magyarok rádiókészüléket nem birtokolhattak, polgári keresetet nem indíthattak, hadisegélyt nem kaphattak, házaikból, lakásaikból kártérítés nélkül bármikor ki lehetett őket lakoltatni, s bármikor közmunkára lehetett őket kötelezni.

A legsúlyosabb magyarellenes atrocitásokra Kassán és Pozsonyban került sor. Kassán már 1945 márciusában és áprilisában több ezer magyar családot kényszerítettek arra, hogy – legfeljebb 50 kilogrammos kézipoggyásszal – hagyja el az ország területét, Pozsonyból pedig 1945. május 3-ával kezdődően több ezer magyart internáltak a pozsonyligetfalui gyűjtőtáborba. Ezzel egy időben Szlovákia-szerre megkezdődött a Magyarország trianoni területéről származó magyarok letartóztatása, internálása és áttoloncolása Magyarországra. Csehszlovák adatok szerint 1945 májusában és júniusában néhány hét leforgása alatt 31 780 magyart toloncoltak át a magyar határon.

A magyarellenes jogalkotás és a trianoni Magyarország területéről beköltöztek kitoloncolása tehát 1945 tavaszán már folyamatban volt, az őshonos magyar lakosság kitelepítéséhez azonban a csehszlovák kormány még mindig nem kapta meg a nagyhatalmi jóváhagyást. A csehszlovák diplomácia ezért a három győztes nagyhatalom: az USA, Nagy-Britannia és a Szovjetunió 1945 nyarán összeülő potsdami konferenciája előtt ismét megpróbálta megszerezni jóváhagyásukat nemcsak a német, hanem a magyar lakosság kitelepítéséhez is.

Az 1945. augusztus 2-án véget ért potsdami konferencián a két nyugati nagyhatalom a megismételt csehszlovák követelés ellenére ismét nem adta bele-

egyeződését a magyar lakosság egyoldalú kitelepítéséhez, s a konferencia záródokumentuma csupán a németek kitelepítéséről rendelkezett. A csehszlovák kormány ezt követően 1945. október 25-én azzal a nem titkolt szándékkal kezdte meg a szlovákiai magyarság országon belüli széttelepítését, vagyis csehországi deportálását, hogy az egyoldalú áttelepítést és a kényszerű lakosságcserét egyaránt elutasító Magyarországot rákényszerítse legalább a lakosságcsere elfogadására.

A magyar kormány 1945 tavaszától fogva kötelességének érezte, hogy szót emeljen a felvidéki magyarság jogfosztása ellen. Ösztönszerűen Magyarországtól reméltek segítséget a magyar kisebbség jogvédelmi harcát felvállaló illegális érdekvédelmi mozgalmak, köztük a Csehszlovákiai Magyar Demokratikus Népi Szövetség is, amelyek memorandumok és emlékiratok sokaságában tájékoztatták a magyarországi állami és egyházi szerveket a csehszlovákiai magyarság helyzetéről. A működésében erősen korlátozott, a fegyverszüneti egyezmény értelmében a szovjet vezetésű Szövetséges Ellenőrző Bizottság ellenőrzése alá helyezett, meglehetősen szűk nemzetközi mozgástérrel rendelkező magyar diplomáciának ugyanakkor semmiféle eszköze nem volt, hogy a csehszlovák kormányt rábírja a magyar kisebbséggel szembeni magatartása megváltoztatására, a Csehszlovákiában foganatosított sorozatos magyarellenes intézkedésekkel kapcsolatban így legfeljebb a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz fordulhatott panaszaival.

A magyar kormány 1945 őszén, miután azt tapasztalta, hogy a nagyhatalmak vonakodnak közbelépni a magyar kisebbség jogfosztásának és a deportálások leállítására érdekében, s Szlovákia magyarlakta területeinek Magyarország által kért nemzetközi felügyelet alá helyezése, ill. egy vizsgálóbizottság felállítása helyett kétoldalú megállapodást sürgetnek a lakosságcseréről, végül mégis rákényszerült a tárgyalások felvételére, majd egy lakosságcsere-egyezmény aláírására, mégpedig a csehszlovák fél által szabott feltételek többségének elfogadása árán. A két prágai tárgyalási fordulót követően 1946. február 27-én Budapesten aláírt lakosságcsere-egyezmény V. cikke felhatalmazta Csehszlovákiát arra, hogy annyi szlovákiai magyart telepíthessen át Magyarországra, amennyi magyarországi szlovák önként jelentkezik a Csehszlovákiába való áttelepülésre. Csehszlovákia ezen túlmenően az egyezmény VIII. cikke értelmében jogot szerzett arra is, hogy áttelepíthesse Magyarországra a szlovák népbíróságok által háborús bűnösnek minősített magyarokat is.

A lakosságcserével párhuzamosan a szlovákiai magyarság számának csökkentését célozta az 1946. június 17-én meghirdetett ún. reszlovakizációs kampány is. A reszlovakizációt hivatalosan az elmúlt évszázadokban elmagyarosodott vagy elmagyarosított szlovákok „visszaszlovakosításának” szükségességével indokolták, az önkéntesnek hirdetett akció szervezői ugyanakkor nem titkolták, hogy a reszlovakizáló magyarok visszakapják csehszlovák állampolgárságukat, mentesülnek a vagyonelkobzás és kitelepítés alól, a magyar nemzetiségük mellett kitartóknak azonban továbbra is vállalniuk kell a hátrányos megkülönböztetést. Ezek után nem meglepő, hogy a reszlovakizáció eredménye a legmerészebb, 200 ezer magyar jelentkezésével számoló elképzeléseket is messze

felülmúlta. Összességében a megfélemlített szlovákiai magyarság kétharmada, 410 820 személy tett eleget a reszlovakizációs felhívásnak, akik közül 326 679-et szlovák nemzetiségűnek is nyilvánítottak.

Az 1946 októberében véget ért párizsi békekonferencia – a csehszlovák ígényeket ötről háromra csökkentve – kimondta három magyarországi község (Horvátjárfalu, Oroszvár és Dunacsún) Csehszlovákiához csatolását, a 200 ezer magyar egyoldalú kitelepítésére vonatkozó csehszlovák követelést ugyanakkor, az erőteljes szovjet támogatás ellenére, az amerikai és brit delegáció elutasító álláspontja következtében elutasította. Az egyoldalú transzfer elvetésében minden bizonnyal szerepe lehetett annak a – brit és amerikai támogatást is elnyerő – magyar ellenjavaslatnak, amely a magyar lakosság egyoldalú átvételét az áttelepülés önkéntességéhez és bizonyos kölcsönös határkiigazításhoz kötötte.

Mindeközben késett a lakosságcsere lebonyolítása. A lakosságcsere-egyezmény pontatlanul megfogalmazott VIII. cikke ugyanis elmulasztotta meghatározni a csehszlovák fél által egyoldalúan áttelepíthető háborús bűnösök számát, ami azt eredményezte, hogy a szlovák népbíróságok mondvacsinált indokokkal ezerszám helyezték vád alá és ítélték el a magyarokat. Amikor a csehszlovák kormány 1946 augusztusában átadta Magyarországnak az áttelepítésre jelölt magyarok névjegyzékét, abban a paritásos csere keretében áttelepítendő 106 398 személy mellett 75 114 „háborús bűnös” is szerepelt. A szlovák népbírósági gyakorlat a magyarságot rendkívül súlyosan érintette (a népbíróságok által 1947. december 31-ig elítélt 8 ezer személy közel 60%-a volt magyar nemzetiségű), a magyarelleses perek sorozatával ugyanis az államhatalom a magyarság háborús bűnösségét, jogfosztásának és kitelepítésének jogosságát igyekezett igazolni. A sokszor tömegessé váló perek közül a legnagyobb a kassai magyar per volt, amelyben 1946 augusztusában, pár nap leforgása alatt, több száz magyart nyilvánítottak háborús bűnössé, ítélték börtönbüntetésre és teljes vagyoni elkobzásra. A legmegdöbbentőbb Esterházy Jánosnak, a Magyar Párt elnökének a pere volt, akit – miután a szovjet hatóságok 1945-ben a Szovjetunióba hurcolták, s ott tíz évi kényszermunkatáborra ítélték – távollétében 1947 szeptemberében Pozsonyban halálra ítélték, majd ítéletét azt követően, hogy a Szovjetunió kiadta Csehszlovákiának, életfogytiglani börtönbüntetésre változtatták.

A magyar kormány ilyen körülmények között nem járult hozzá a népességcsere megindításához. Csehszlovákia ezért ismét a magyar lakosság csehországi deportálásával igyekezett rákényszeríteni Magyarországot a lakosságcsere mielőbbi megkezdésére, illetve belső eszközökkel megváltoztatni Dél-Szlovákia etnikai jellegét. A karhatalmi erők igénybevételével végrehajtott s az 1945. évinél jóval nagyobb méretű deportálást, vagy ahogy hivatalosan nevezték, a „munkaerő-toborzást”, a csehországi munkaerőhiányra és a közmunkáról rendelkező 88/1945. sz. Beneš-dekrétumra hivatkozva hajtották végre, a dekrétum rendelkezéseit azonban a legcsekélyebb mértékben sem tartva be. 1946 novembere és 1947 februárja között hivatalos csehszlovák adatok szerint 41 666 magyart, köztük nőket, gyermekeket és öregeket szállítottak embertelen módon, fűtetlen tehervagonokba zárva Cseh- és Morvaországba. Különböző magyar becslések ugyanakkor ennél jóval nagyobbra, 60 és 100 ezer közöttire teszik a cseh or-

szágrészekbe hurcolt magyarok számát. Csehszlovákia a magyar kormány tiltakozó jegyzékeire reagálva mindeközben nem titkolta, hogy a deportálásokat csak abban az esetben állítja le, ha a magyar fél hozzájárul a népcsere mielőbbi elindításához.

Az ilyen előzmények után 1947 áprilisában meginduló lakosságcsere 1948 decemberéig tartott. Magyarországról az áttelepülési kérelmet benyújtó 95 421 (magyar adatok szerint: 95 724) szlovákból 71 787 települt át Csehszlovákiába, ezzel szemben a Csehszlovákiából kitelepítésre jelölt 181 512 magyarból 89 660-at telepítettek át Magyarországra. A magyar diplomácia sikerei közé írandó, hogy a népcsere lebonyolítása során sikerült megakadályoznia az ún. háborús bűnösök tervezett méretű áttelepítését, kudarcai közé pedig, hogy minden igyekezete ellenére sem sikerült betartatnia a vagyoni kölcsönösséget. A Csehszlovákiából kitelepített magyarok által hátrahagyott ingatlanvagyon értéke többszöröse volt a magyarországi szlovákok által visszahagyotténak.

A második világháború utáni (cseh)szlovák politika egyik legfőbb célját – a magyar kisebbség felszámolását – nem érte el ugyan, a kikényszerített lakosságcsere, valamint az azzal párhuzamosan zajló ún. belső telepítés keretében Dél-Szlovákiába érkező több tízezer bel- és külföldi szlovák telepese segítségével mégis sikerült jelentősen megváltoztatnia a két világháború között még meglehetősen homogén magyar nyelvterület etnikai összetételét. A magyar nyelvterület felhígulását a szlovák–magyar nyelvhatár délebbre nyomulása és számos új szlovák nyelvsziget létrejötte mellett az egykor zárt magyar etnikai tömb szinte valamennyi térségének vegyes lakosságúvá válása jelzi. A lakosságcsere azonban nem csupán Dél-Szlovákia etnikai jellegét változtatta meg, hanem máig ható kitörölhetetlen nyomokat hagyott a (cseh)szlovákiai magyarság társadalom- és művelődésszerkezetén is, mivel esősorban a hagyományosan kultúrateremtő és -hordozó városi polgárságot és értelmiséget, valamint a falusi nagy- és középbirtokosságot sújtotta.

A kommunista hatalomátvétel az első hónapokban gyakorlatilag semmiféle pozitív változást nem hozott a magyarkérdés kezelése terén, hiszen az immár egyeduralgó kommunista párt árnyalatnyival sem folytatott kevésbé magyarellenes politikát, mint a felszámolt polgári pártok. 1948 februárja után nemcsak a lakosságcsere folytatódott tovább, nemcsak a reszlovakizáció zajlott változatlanul, hanem érvényben maradt valamennyi korábbi magyarellenes jogszabály, ráadásul a központi és szlovák állami szervek sorra hozták meg és foganatosították az újabb és újabb jogfosztó intézkedéseket. A magyarokat kizárták a kommunista párt vezette Nemzeti Front különböző szerveinek az új hatalom kiépítésében meghatározó szerepet játszó ún. akcióbizottságaiból, amelyek ráadásul 1948 tavaszán Dél-Szlovákia számos járásában és településén hoztak rendeletet a magyar istentiszteleti nyelv, illetve a magyar nyelv közéletben való használatának tilalmáról.

Csehszlovákia 1948. május 9-én elfogadott, szovjet mintára készült új alkotmánya a nemzetiségi jogokkal nem foglalkozott, s a kisebbségek létezéséről még csak említést sem tett. Hasonló szellemiségű volt az április 21-én kelt új iskolatörvény is, amely magyar iskolák létesítésének lehetőségével nem szá-

molt. A május végén megtartott parlamenti választásokon a németek és a magyarok – a reszlovakizáltak kivételével – továbbra sem vehettek részt, s ugyanabban a nacionalista légkörben került sor 1948. június 11-én a magyar és német eredetű, ill. hangzású helységnevek elszlovákosítására, amely során 710 – többségében magyarul – település nevét cserélték fel mesterséges szlovák névvel, megszüntetve egyúttal a kisebbségek által lakott települések kétnyelvű megnevezését.

Az első kérdés, amelyben a csehszlovák államhatalom 1948 tavaszán már némi „engedményekre” is hajlott, az a Csehszországba deportált magyarok kérdése volt. Mivel közeledett másfél éves munkakötelezettségük lejárta, hazatelepülésüket azonban továbbra sem tartották kívánatosnak, a csehszlovák állampolgárság ideiglenes megadásának fejében végleges csehszlovák letelepedésre igyekeztek rábírní őket. Az erőteljes propaganda ellenére mindössze 2209 személy kérte állampolgársága visszaadását, s közülük is csupán 1531-en jelezték letelepedési szándékukat, ami július 21-én a deportáltak munkakötelezettségének meghosszabbítását lehetővé tévő törvény meghozatalára készítette a Nemzetgyűlést.

A csehszlovák párt- és állami vezetésnek 1948 nyarán azonban már be kellett látnia, hogy a magyar kisebbséggel szembeni politikáján változtatnia kell. Egyrészt világossá vált, hogy a lakosságcsere nem hajtható végre az általa elképzelt mértékben, s mindenképpen számolnia kell a magyar lakosság egy részének helyben maradásával, amelynek helyzetét idővel rendeznie kell. Másrészt ekkor már a – magyarság kitelepítését korábban támogató – szovjet vezetés is arra törekedett, hogy a szovjet hatalmi tömbön belül kiküszöböljön minden olyan destabilizációs tényezőt, amely negatívan befolyásolhatná az érdekszférájába tartozó országok egymáshoz fűződő viszonyát. Végezetül pedig 1948 folyamán a magyar kommunista párt- és állami vezetés is egyre határozottabb nyomást gyakorolt Prágára, s többször tudtára adta a csehszlovák félnek, hogy a két ország közötti baráti viszony megteremtésének elsőrendű feltétele a magyar kisebbség helyzetének pozitív értelmű rendezése.

A magyar pártvezetéssel történt egyeztetésekkel párhuzamosan előbb 1948 nyarán a prágai, majd szeptember végén a pozsonyi pártvezetés és a csehszlovák kormány is határozott a magyarság helyzetének rendezéséről. Kilátásba helyezték a magyarok állampolgárságának visszaadását, mezőgazdasági vagyonuk elkobzásának felfüggesztését, a deportáltak hazatérésének engedélyezését, magyar sajtótermék megjelentetését, a magyar nyelvű oktatás újraindítását, s egy magyar kulturális szervezet létrehozását. Ugyanakkor megengedhetetlennek tartották bármiféle magyar politikai párt létrehozását, a reszlovakizáltaknak a magyarság soraiba való visszatérését, megakadályozva többek között, hogy a létrehozandó magyar kultúregyesület tagjai legyenek vagy gyermekeik magyar iskolai osztályokat látogassanak.

A magyar kisebbség jogállásának rendezése a Nemzetgyűlés 1948. október 25-én elfogadott 245/1948. sz. törvényével kezdődött, amely a csehszlovák állampolgárságukat elveszített magyarok számára – bizonyos korlátozások mellett – lehetővé tette állampolgárságuk visszaszerzését. Ezt követően a Megbízottak

Testülete november 4-én kelt 26/1948. sz. rendeletével 50 hektárig megszüntette az állampolgárságukat visszaszerző magyarok mezőgazdasági vagyonának elkobzását, de csak abban az esetben, ha azt még nem juttatták másnak. 1948. december 15-én Lőrincz Gyula főszerkesztésében megjelent az *Új Szó* című pártlap első száma, 1949. március 5-én, ugyancsak Lőrincz Gyula vezetésével, megalakult a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete, a Csemadok, s 1948 őszétől, előbb szlovák elemi iskolák melletti magyar osztályok, majd 1950-től önálló magyar iskolák formájában, újraindult a magyar nyelvű oktatás is.

A magyarsággal kapcsolatos állampárti döntések végrehajtása az SZLKP KB melletti Magyar Bizottság feladata volt. Az 1948 novemberében létrehozott bizottságban helyet kaptak a két világháború közötti csehszlovákiai kommunista mozgalom magyar pártmunkásai: Major István, Lőrincz Gyula, Fábry István, Kugler János és Rabay Ferenc, ami egyben előrevetítette, hogy a lakosságcserére és a kitelepítések következtében korábbi értelmiségének java részét elvesztő magyar kisebbségi társadalom irányítása a jövőben a párt által kijelölt új kisebbségi elit útján valósul meg.

A Csehországba deportált magyarok hazaszállítására 1949 első hónapjaiban került sor, amikor 19 184 deportált térhetett vissza szülőföldjére. Az engedély nélkül már korábban hazatértekkel együtt a hazatérők száma megközelítette a 40 ezret, a szlovákiai magyarság eredetileg végérvényesre tervezett csehországi széttelepítése így nem járt tartós következménnyel, s túlnyomó többségük visszatérhetett Szlovákiába. A hazatérők elhelyezése azonban nem volt problémamentes, mivel legtöbbjük házában szlovák telepesek, ún. bizalmiak laktak, akik azt nem kívánták visszaadni eredeti tulajdonosaiknak.

Az így kialakult helyzetet a szlovák pártszervek 1949 őszén sajátos módon egy újabb kitelepítési akcióval, az osztályszempontból és politikailag megbízhatatlannak minősített magyarok Csehországba telepítésével, illetve a hazatért deportáltaknak ezek birtokaiban és házaiban való elhelyezésével próbálták megoldani. A Dél-akció megnevezést kapott terv végrehajtására azonban már nem került sor, mivel azt a külpolitikai bonyodalmaktól tartó prágai pártvezetés – nem utolsósorban az erőteljes magyarországi tiltakozás hatására – az előkészületek utolsó szakaszában leállította. A magyarországi fellépést követően felbátorodó s az osztályszempontúnak feltüntetett Dél-akció egyoldalú magyarelles éle ellen ugyancsak szót emelő Magyar Bizottság tiltakozása ugyanakkor 1949 októberében elegendő indokul szolgált a szlovák pártvezetés számára az alig egy éve létrehozott bizottság felszámolására.

A nacionalista politika formális lezárását az 1949. április 16-án aláírt csehszlovák–magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezmény szimbolizálta. A két ország közötti vitás pénzügyi és gazdasági kérdéseket az 1949. július 25-i csorbatói egyezmény rendezte, amelyben Magyarország – a csehszlovák követelések ellenében – lemondott többek között a lakosságcserre magyar áttelepítettjei által hátrahagyott ingatlan vagyonból fakadó követelésekről. Jelentős mozzanata volt a kétoldalú kapcsolatoknak, ezen belül pedig a magyar kormány határon túli magyar kisebbségpolitikájában bekövetkezett fordulat-

nak az 1951. november 13-án megkötött csehszlovák–magyar kulturális együttműködési egyezmény. A közel kétéves előkészítést és hosszas egyeztetést követően aláírt egyezményből a csehszlovák ellenállás miatt kimaradt a kisebbségi jogok és a nemzetiségek kölcsönös támogatásának a magyar fél által kezdetben szorgalmazott rögzítése, ami jelezte, hogy a magyar párt- és állami vezetés a nemzetiségi kérdést ekkorra már alárendelte az általános kapcsolatoknak. Csehszlovák–magyar viszonylatban, legalábbis hivatalos formában mintegy két évtizeden keresztül általában fel sem merült nemcsak a kisebbségi jogok, hanem a nemzetiségek kölcsönös támogatásának és anyaországi kapcsolattartásának kérdése sem.

A világháború utáni első, 1950. évi csehszlovák népszámlálás eredményeire a nacionalista politika enyhülése ellenére nagymértékben rányomta bélyegét az éveken át tartó üldöztetés emléke. A magukat magyarnak vallók száma a lakosságcseré, a kitelepítések és a reszlovakizáció, valamint a népszámlálás során a reszlovakizáltakra gyakorolt nyomás következtében az 1930. évi 592 337-ről 354 532-re csökkent, Szlovákia összlakosságán belüli részaránya pedig 17,8%-ról 10,3%-ra esett vissza. Nyilvánvaló azonban, hogy a népszámlálás adatai nem a magyarság valós számát tükrözték, amit a későbbiekben az 1961. évi népszámlálás is tanúsított, amely alkalmával Szlovákiában 518 782 személy, az összlakosság 12,4%-a vallotta magát magyar nemzetiségűnek. A magyar lakosság száma az 1970 és 1991 közötti népszámlálások tanúsága szerint továbbra is enyhén emelkedett (1970: 552 006; 1980: 559 490; 1991: 567 296), az ország összlakosságán belüli részaránya azonban a kedvezőtlen demográfiai folyamatok és különböző asszimilációs tényezők következtében már folyamatos csökkenést mutatott (1970: 12,2%; 1980: 11,2%; 1991: 10,8%).

Az 1970-es és 1991-es népszámlálás, amelyek során a megszámláltak nemzetisége mellett rákérdeztek anyanyelvükre is, bebizonyította, hogy az anyanyelvi bevallás hitelesebben utal a lakosság etnikai hovatartozására, s kedvezőbb képet nyújt a kisebbségi lakosság számáról, mint a nemzetiségi statisztika. 1970-ben 600 249 személy, Szlovákia összlakosságának 13,2%-a, 1991-ben pedig 608 221 személy, az összlakosság 11,5%-a vallotta magát magyar anyanyelvűnek.

A negyvenes évek végén és az ötvenes években általában párthatározatok, ritkábban a Megbízottak Testülete határozatai formájában történtek kísérletek a magyarság helyzetének további rendezésére és egyenjogúságának – legalább formális – biztosítására, a magyar lakosságnak az ország politikai, társadalmi és gazdasági életébe való újbóli integrálására. Ezek – mint például a pártvezetés 1949. február 5-i, 1950. január 6-i és 1959. január 16-i, valamint a Megbízottak Testülete 1952. július 1-jei és 1959. február 5-i határozatai – célul tűzték ki Dél-Szlovákia iparosítását, elrendelték többek között a nemzeti bizottságok magyarokkal történő kiegészítését, majd a nemzeti bizottságok megüresedett vezető tisztségeinek magyarokkal való betöltését. A magyarlakta járásokban lehetővé tették a magyar nyelv széles körű használatát a hivatalos érintkezésben és a közigazgatásban, beleértve a magyarlakta települések kétnyelvű megnevezését, a törvények és egyéb jogszabályok magyar nyelvű megjelentetését.

sét is. A határozatok azonban csupán korlátozottan, nem ritkán pedig csak papíron valósultak meg, ráadásul mivel általában titkosnak minősítették őket, és nem hozták nyilvánosságra, a pártállam korlátai között ellenőrzésükre sem kerülhetett sor.

Már a negyvenes évek végén lehetővé tették a magyarok felvételét a kommunista pártba, s többen, mint pl. Major István, Lőrincz Gyula, Fábrý István és Dénes Ferenc a CSKP, ill. az SZLKP Központi Bizottságába is bekerültek. Az 1954. évi parlamenti választások alkalmával első ízben járulhattak magyarok is az urnákhoz, s választottak be magyar nemzetiségűeket is a prágai Nemzetgyűlésbe és a pozsonyi Szlovák Nemzeti Tanácsba, amely Dénes Ferenc személyében magyar alelnököt is kapott.

Az ötvenes években meglehetősen széles magyar iskolahálózat jött létre. A magyar tannyelvű alapiskolák, az ún. nyolcéves középiskolák száma az 1957/58-as tanévben elérte az 566-ot, a némileg lassabban kiépülő magyar gimnáziumok száma a hatvanas évekre 22-ben állapodott meg. A magyar pedagógushíány pótlására kezdetben hathetes tanítóképző gyorsanfolyamokat szerveztek, majd 1951-től a pozsonyi Szlovák Egyetem (a mai Comenius Egyetem) Pedagógiai Karán megnyíló magyar tagozat látta el a magyar pedagógusképzést. A megszűnő Pedagógiai Kartól 1953-ban az újonnan alakult kétéves Felsőbb Pedagógiai Iskola és a négyéves Pedagógiai Főiskola vette át a magyar tanárképzést, mígnem az újabb átszervezések folytán a Pedagógiai Főiskola magyar tanárszéke 1959-ben beolvadt a Comenius Egyetem magyar szemináriumába, s ezzel megalakult az egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszéke. A Felsőbb Pedagógiai Iskola magyar tagozata 1960-ban átkerült Nyitrára, ahol a Pedagógiai Intézet magyar tagozataként működött tovább.

A magyar kisebbség kulturális igényeinek kielégítése a Csemadok megalakulását követően az ötvenes évek első felében előbb a működelő jellegű Állami Faluszínház magyar tagozatának (1950), majd a komáromi Magyar Területi Színház létrehozásával (1952), valamint a Csemadok égisze alatt létrejött, de meglehetősen rövid életűnek bizonyult Csehszlovákiai Magyar Könyvkiadó és a Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttes megalakításával (1953) folytatódott. A sort az ötvenes évek második felében az Ifjú Szívek Magyar Népművészeti Együttes létrejötte (1957) és az *Irodalmi Szemle* című folyóirat megjelenése (1958) folytatta, s ugyancsak ekkor, 1956-ban indult útjára a Csemadok évtizedeken keresztül legjelentősebb kulturális seregszemléjének, az Országos Dal- és Táncünnepek sorozata.

A Csemadok tevékenységében ebben az időben bizonyos kettősség volt tapasztalható. A hatalom az egyesületnek eredetileg csupán a párthatározatok magyar lakosság közötti érvényesítésének segítségét szánta, s éberén ügyelt arra, nehogy olyan személyek kerüljenek a vezetésébe, akik a Csemadokot életképes, netán akár érdekképviselői munkát is kifejtő szervezetté alakítanák. Az egyesület ugyanakkor a jogfosztottság évei után pótolhatatlan tevékenységet fejtett ki azáltal, hogy felvállalta a magyar kisebbség népművészeti hagyományainak ápolását, kulturális életének kibontakoztatását, közreműködött a magyar iskolák újraindításában, gyakorlatilag valamennyi magyar kisebbségi intézmény

megszervezésében, s munkásságában itt-ott érdekvédelmi törekvések is megfigyelhetők voltak.

A magyarsággal szembeni diszkriminatív politika enyhülésére az 1950-es évek elején kedvező feltételeket teremtett a prágai centralizmus erősödése, valamint a korábbi magyarellenes intézkedések végrehajtásában vezető szerepet vállaló szlovák politikusoknak (többek között Gustáv Husák és Daniel Okáli) a kommunista párton belüli hatalmi harc során burzsoá nacionalizmus vádjával történt félreállítása, majd 1954. évi elítélése.

A magyar lakosság egyenjogúságának kimondására a későbbiekben az alkotmánytörvényekben is sor került. Elsőként az 1956. július 31-én kelt 33/1956. sz. alkotmánytörvény emlékezett meg a magyarokról, amely az SZNT-t bízta meg azzal, hogy az egyenjogúság szellemében biztosítsa a magyar és ukrán nemzetiségűek gazdasági és kulturális életének kedvező feltételeit. Ezen is túlment Csehszlovákia 1960. július 11-én elfogadott új, ún. szocialista alkotmánya, amely deklarálta az ország állampolgárainak egyenjogúságát, s első ízben mondta ki a nemzetiségek anyanyelvi oktatáshoz és művelődéshez való jogát. 1958-ban törvény született a csehszlovák állampolgárságát még vissza nem kapott mintegy 20 ezer magyar állampolgárságának rendezéséről, s felmerült az 1948-ban elszlovákosított történelmi magyar községnevek visszaállításának lehetősége is.

A hatalom magyarságpolitikáját – a magyar lakosság egyenjogúságának legalább formális biztosítása ellenére – mindezek ellenére továbbra is a felemás döntések jellemezték. A nacionalista gyakorlat továbbélése leginkább az 1960. évi közigazgatási reformban tükröződött, amely során a korábbi kis területű járások összevonásakor a magyar jellegű járásokat általában a tőlük északra fekvő szlovák etnikumú járásokkal egyesítették. Mindez azt eredményezte, hogy a magyarság csupán két járásban, a Dunaszerdahelyi és a Komáromi járásban tudta megőrizni többségét, s az immár szlovák túlsúlyú járásokban tovább csökkent a nyelvhasználati jogok érvényesítésének lehetősége.

Az 1956-os magyarországi forradalom csehszlovákiai vonatkozásai még nagyrészt feltáratlanok, de az bizonyos, hogy a forradalom a (cseh)szlovákiai magyarság körében nem váltott ki tömegesebb visszhangot. A magyar lakosság fokozott érdeklődéssel figyelte a magyarországi eseményeket, rokonszenve azonban csupán elszigetelt szimpátiamegnyilvánulásokra korlátozódhatott. Elevenen élt még emlékezetében a második világháború utáni meghurcoltatás emléke, a megfélemlített, ráadásul korábbi vezető értelmiségétől is megfosztott szlovákiai magyarság így értelmetlennek tartotta a forradalom eszméi melletti nyílt kiállást. Tartózkodó magatartását a hivatalos propaganda a későbbiekben ki is aknáztta, s a „csehszlovák szocialista hazafiság” megnyilvánulásának hirdette. A hatalomnak a magyar lakosság magatartásával kapcsolatos félelmét ugyanakkor mindennél jobban jelezte az a tény, hogy a csehszlovák hadsereg 1956. november elején elrendelt mozgósítása alkalmával a magyar nemzetiségű tartalékosokat nem hívták be.

A Szovjetunióban 1956 tavaszán kezdődő első desztalinizációs folyamat Csehszlovákiában gyakorlatilag alig érezte hatását, az 1961-ben meginduló

újabb desztalinizációs hullám azonban már a csehszlovák pártvezetést is az ötvenes évek koncepciós pereinek felülvizsgálására kényszerítette. A perek áldozatainak szabadlábba helyezése, különösen pedig a szlovák burzsoá nacionalizmus vádjával elítélt Husákék felemás – jogi, de nem politikai – rehabilitálása törvényszerűen felvetette a cseh–szlovák viszony, ezen túlmenően pedig a szlovák–magyar viszony újragondolásának szükségességét is. A CSKP KB a burzsoá nacionalizmussal kapcsolatos tézisek felülvizsgálása kapcsán már 1963 decemberében elítélte a lakosságcsere módszereit, a csehországi deportálást és a reszlovakizációt is, s elismerte, hogy ezekért nem csupán a burzsoá nacionalizmussal vádoltakat terheli a felelősség, mint ahogy azt a propaganda egy évtizeden keresztül hirdette, hanem ez az egész párt és az ország politikája volt.

A hatvanas évek szabadabb politikai légkörében a Csemadok tevékenységében egyre nagyobb hangsúlyt kaptak az érdekvédelmi törekvések. A szövetség vezetése több beadványt intézett a párt- és állami szervekhez, amelyekben megfogalmazta a párthatározatok tényleges betartásának igényét, s a magyar kisebbség kulturális életének, oktatásügyének és intézményrendszerének fejlesztésére, valamint egy nemzetiiségi törvény megalkotására vonatkozó javaslatait. Mindeközben hathatós támogatásra talált az általa is felkarolt, Duray Miklós és Varga Sándor által vezetett ifjúsági klubmozgalomban, amely keretében kezdett formálódni az az új értelmiségi nemzedék, amely kivette részét az 1968-as reformfolyamatból, szervezte a hetvenes–nyolcvanas évek ellenzéki mozgalmát, majd élére állt az 1989-es rendszerváltásnak is.

Miután 1968 januárjában a CSKP élére megválasztott Alexander Dubček fémjelzte reformfolyamatban a reformokat ellenző vezetőitől megszabadított párt a közélet demokratizálása és a cseh–szlovák államjogi viszonyoknak egy föderáció formájában történő megvalósítása mellett ígéretet tett a nemzetiiségi kérdés rendezésére is, a magyarság érdekvédelmét egyre nyíltabban felvállaló Csemadok 1968. március 12-én megfogalmazta ezzel kapcsolatos elképzeléseit. A Csemadoknak a nemzetiiségek helyzetének rendezését az öngazgatás és a kollektív kisebbségi jogok alapján szorgalmazó beadványa a nemzetiiségi alkotmánytörvény kidolgozása mellett javasolta többek között az államhatalmi és végrehajtó szervek melletti nemzetiiségi szervek, köztük nemzetiiségi minisztérium létrehozását, az 1960. évi közigazgatási elrendezés kiigazítását, valamint az 1945 után hozott magyarellenos jogszabályok felülvizsgálását.

A javaslat a szlovák társadalom részéről meglehetősen felemás fogadtatásra talált: amíg a Matica slovenská és a dél-szlovákiai szlovákok képviselői a magyar emancipációs törekvéseket elutasították, addig a csehszlovák pártvezetés a megfogalmazott igények többségét – az öngazgatás elvét is beleértve – támogatta, és beépítette a párt akcióprogramjába. Ezt követően 1968 júniusában az ortodox kommunista vezetésétől (Lőrincz Gyula, Egri Viktor, Fábry István, Szabó Béla, Kosztanko Antal stb.) megszabadult Csemadok új, reformkommunista vezetőinek, Dobos László elnöknek és Szabó Rezső főtítkárnak a bevonásával megkezdődtek a nemzetiiségi alkotmánytörvény kidolgozását célzó tárgyalások is, amelyek azonban a nemzetiiségi öngazgatás elvét elutasító szlovák fél ellenállása miatt meglehetősen vontatottan haladtak, és végül holtpontra jutottak.

A csehszlovákiai reformokat elutasító Szovjetunió és a Varsói Szerződés továbbí négy tagállamának 1968. augusztus 21-i katonai intervenciója nemcsak a demokratizálódási folyamat sorsát pecsételte meg, hanem az ország kisebbségeit minden szempontból kielégítő nemzetiségi alkotmánytörvény tető alá hozásának lehetőségét is. A Nemzetgyűlés által 1968. október 27-én elfogadott 144/1968. sz. nemzetiségi alkotmánytörvény biztosította ugyan a nemzetiségek számára az anyanyelvükön való művelődéshez, a nemzetiségi társadalmi-kulturális szervezetekben való tömörüléshez, az anyanyelvi sajtóhoz és tájékoztatáshoz való jogot, megszavazása előtt azonban az események folyását egyre inkább meghatározó Gustáv Husák utasítására kiiktatták belőle a nemzetiségek öngazgatását, gazdasági és kulturális egyenjogúságát, valamint az államhatárolom gyakorlásában való egyenjogú részvételét szavatoló részeket, s nyelvük hivatalos érintkezésben való használatának lehetőségét is az általuk lakott területre korlátozták.

A föderációs alkotmánytörvény alapján 1969. január 1-jén létrejött Szlovák Szocialista Köztársaság kormányában Dobos László tárca nélküli miniszter személyében magyar nemzetiségű miniszter, továbbá három magyar miniszterhelyettes kapott helyet, a kormány nemzetiségi ügyekben illetékes tanácsadó szerveként pedig Dobos László vezetésével Nemzetiségi Tanács alakult. Az SZNT Szabó Rezső személyében ismét kapott magyar nemzetiségű alelnököt, a testületen belül Fábry István vezetésével már 1968 őszén Nemzetiségi Bizottság, az SZNT Elnöksége mellett pedig Tolvaj Bertalan irányításával Nemzetiségi Titkárság jött létre, amely a későbbiekben a szlovák kormányhivatal nemzetiségi főosztályává alakult át. A nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényei azonban már a többszöri ígélet ellenére soha nem születtek meg, s az 1969 áprilisában Alexander Dubček helyett a CSKP első titkárává választott Gustáv Husák nevével fémjelzett ún. normalizáció időszakában a nemzetiségi szervek is formálissá váltak, bár a pártállami ideológia előszeretettel hangoztatta a cseh és szlovák nemzet, valamint a nemzetiségek közötti különbségek kiegyenlítődsét.

A hetvenes évek elejének tisztogatási hulláma nem kímélte a magyar kisebbséget sem, a demokratizálódási folyamatban tevékeny szerepet vállaló személyeket kivétel nélkül eltávolították tisztségükből és kizárták a pártból. A Nemzetiségi Tanács élére szlovák nemzetiségű kormánytagot állítottak, az SZNT önálló Nemzetiségi Bizottságát és a nemzetiségi ügyekért felelős tárca nélküli miniszteri posztot pedig megszüntették; a magyar kisebbség a szlovák kormányban a munkaügyi és népjóléti miniszter személyében „képviseltette” magát. A reformfolyamatban való aktív részvételéért járó retorzió nem kerülte el a Csemadokot sem: vezetőit lemondatták, s élére a párt új irányvonalát hűen követő régi-új vezetőket (Fábry István, Lőrincz Gyula, Varga János, Varga Béla, György István) állítottak. Nevéből törölték az 1969 márciusában felvett s érdekképviselői szerepvállalásának szándékát tükröző „társadalmi” jelzőt, magát a szövetséget pedig kizárták a politikai pártokat és tömegszervezeteket tömörítő Nemzeti Frontból, ami egyet jelentett politikai lefokozásával.

A politikai visszarendeződés az 1968–1969-ben ígéretesen kibontakozó magyar tudományosságot és kulturális életet is visszavetette fejlődésében. Az 1968 novemberében Ótátrafüreden megrendezett – második világháború utáni első – magyar értelmiségi találkozón megfogalmazottak alapján életre hívott különböző szakmai társaságokat az 1970-es évek elején sorra leépítették, a Magyar Ifjúsági Szövetség és a szintén szervezkedő magyar pedagógusszövetség tevékenységét nem engedélyezték, s a nyári ifjúsági táborozásokat is betiltották. Kulturális téren a prágai tavasz egyetlen maradandó eredményét az első ténylegesen önálló csehszlovákiai magyar könyvkiadó, a Madách Könyv- és Lapkiadó, valamint a Magyar Területi Színház kassai Thália Színházának a létrehozása jelentette.

A husáki normalizáció évei nem teremtették meg az alkotmányban garantált kisebbségi jogok maradéktalan érvényesítésének lehetőségét. Különösen a magyarság nyelvhasználati jogait és iskolahálózatát érték gyakori támadások. Alsóbb szintű rendeletekkel és utasításokkal korlátozták például a szlovákiai települések magyar nevének használatát a magyar sajtóban, akadályozták a kétnyelvű utca- és helységnévtáblák elhelyezését, a szlovák kormány a Nemzetiségi Tanács által többször megfogalmazott igény ellenére sem tartotta indokoltnak a kisebbségek hivatalos nyelvhasználatát szabályozó törvény elfogadását, s a pártvezetés csak mintegy másfél évtizedes halogatás után, 1983-ban engedélyezte a televízió – heti fél óra – magyar nyelvű adásának beindítását.

Az oktatásügy terén hátrányosan érintette a magyarságot a magyar kisiskoláknak már a hatvanas években megkezdődött, a hetvenes évek közepétől azonban fokozottabban folyó körzetesítése, ún. integrálása (melynek 1989-ig a magyar alapiskolák fele esett áldozatul), a magyar nyelvű szakmunkásképzés, valamint a nyitrai Pedagógiai Kar magyar tagozatának leépítése. A hetvenes évek második felében minden korábbinál erőteljesebb kísérlet történt a magyar iskolahálózat elsorvasztására. A szlovák oktatásügyi minisztérium által 1978-ban kidolgozott s a magyar iskolákban a kétnyelvű oktatás bevezetésével próbálkozó tervezet kiváltotta a kisebbségi magyar értelmiségi körök ellenállását, s szót emelt ellene a Csemadok és a kormány Nemzetiségi Tanácsa is.

A magyar nyelvű oktatást a magyar iskolákból kiszorítani próbáló tervezet adta a közvetlen ösztönzést a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága létrehozásához. A Duray Miklós által megszervezett és irányított s mintegy másfél tucat szlovákiai magyar értelmiségi – többek között A. Nagy László, Varga Sándor, Püspöki Nagy Péter, Popély Gyula és Szőke József – segítségével működtetett illegális bizottság, amely tevékenységének kezdeti szakaszára nagy hatással volt a Charta 77 nevű cseh polgárjogi mozgalom és a magyarországi demokratikus ellenzék is, a kommunista rendszer bukásáig az egyetlen szervezet volt, amely nyíltan ki mert állni a (cseh)szlovákiai magyarság kisebbségi jogainak védelméért. Számos körlevélben, beadványban, jelentésben és szamizdatban megjelent írásban bírálta a csehszlovák pártállam nemzetiségi politikáját, s hívta fel a nemzetközi közvélemény figyelmét is a jogsértésekre. Bár munkatársai a politikai rendőrség részéről folytonos zaklatásnak és üldöztetésnek voltak kitéve, sikerült olyan példátlan tiltakozási hullámot kiváltania, amely hoz-

zárult ahhoz, hogy a kormányzat mind 1978-ban, mind 1984-ben feladta a magyar iskolák tanítási nyelvének megváltoztatására vonatkozó szándékát. Duray Miklós kétszeri letartóztatása, vizsgálati fogságba helyezése (1982–1983-ban, illetve 1984–1985-ben) és bírósági pere egyszersmind a kérdés nemzetközivé tételéhez vezetett, amelyben a magyarországi közélet és demokratikus ellenzék, amerikai politikai körök, emberjogi aktivisták és a nemzetközi íróársadalom is megnyilatkozott.

Ezzel egy időben a magyar kormányzat érdeklődése is megnőtt a határon túli magyar kisebbségek iránt, s a nemzetiségi kérdés magyar kezdeményezésre kezdett újra a párt- és államközi tárgyalások részévé válni. Csehszlovák részről azonban a nemzetiségek magyar fél által szorgalmazott ún. híd szerepét elutasítóan fogadták, mint ahogy általában nem nézték jó szemmel a (cseh)szlovákiai magyarság iránti magyar érdeklődés megélénkülését s az anyanemzettel való kapcsolattartása lehetőségének javítására irányuló magyar törekvéseket sem.

Magyarország és Csehszlovákia ezen túlmenően a hetvenes–nyolcvanas évek fordulójától ideológiailag is egyre távolabb került egymástól. Amíg a kádári politika – bizonyos korlátok közt – hajlandó volt megtérni a demokratikus ellenzékhez, s főleg gazdasági téren nyitott volt a nyugati világ felé, az egyre inkább magába zárkózó husáki normalizációs rendszer elutasította az ellenzékkel való párbeszédet, a politikai és gazdasági nyitást, s a nyolcvanas évek második felében is inkább csak szavakban, mint tettekben követte a gorbacsovi reformokat. A magyarországi változásokat ellenérzéssel szemlélő csehszlovák politikai vezetés a magyar kisebbség magyarországi kapcsolattartásának korlátozásával igyekezett útját állni a nem kívánatos magyarországi ideológiai áramlatok csehszlovákiai beszívargásának. Ennek érdekében korlátozta a magyarországi utazási lehetőségeket, elhárította a korszerűbb kishatárforgalmi egyezmény megkötésére vonatkozó magyar kezdeményezést, és halogatta a pozsonyi Magyar Kulturális Központ létrehozását is. Az 1980-as évek végén már korántsem felhőtlen csehszlovák–magyar kapcsolatok meghatározó feszültségforrásává vált a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer építésének magyar részről 1989-ben bejelentett felfüggesztése.

A magyar iskolahálózat elsorvasztására és a kisebbségi nyelvhasználat korlátozására irányuló törekvések a nyolcvanas évek második felében már nemcsak a jogvédő bizottság köré tömörülő ellenzéki és félellenzéki körök, hanem az érdekvédelmi szerepet ismét nyíltabban felvállaló Csemadok ellenállásába is ütköztek. A magyar ellenzékiek (a jogvédő bizottság és az 1968 után félreállított reformkommunisták), valamint a kisebbség hivatalos képviselői (a Csemadok és az írószövetség magyar tagozata) 1988–1989 folyamán a csehszlovák állami és pártvezetéshez intézett beadványaikban fogalmazták meg az utóbbi években felgyülemlett nemzetiségi problémákat és azok megoldására vonatkozó javaslatukat. Ezekben sürgették a megszüntetett nemzetiségi intézmények visszaállítását, a nemzetiségi nyelvhasználat jogi szabályozását, a magyar iskolahálózat bővítését, a magyar nyelvű pedagógusképzés megoldását, a magyar nyelvű sajtó, a rádió- és tévéadás bővítését, a nemzetiségi kutatások intézmé-

nyesítését s a kollektív nemzetiségi jogoknak az ország készülő új alkotmányában való rögzítését.

Az 1989. novemberi ún. bársonyos forradalommal magát gyökeresen új helyzetben találó magyar kisebbségnek új kihívásokkal, megváltozott politikai és gazdasági feltételekkel kellett megbirkóznia. Átalakult nemcsak politikai, hanem kulturális, művelődési, tudományos életének szerkezete, intézményi struktúrája is.

Fiatal ellenzéki magyar értelmiségiek egy csoportja már a rendszerváltás napjaiban létrehozta a második világháború utáni Csehszlovákia első szabad magyar politikai tömörülését, a kezdetben Tóth Károly, majd A. Nagy László által vezetett Független Magyar Kezdeményezést (FMK). 1990 tavaszán megalakult a Duray Miklós vezette Együttélés és a Janics Kálmán, majd Bugár Béla vezette Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom (MKDM). A nemzeti összefogást hirdető Együttélés és MKDM választási koalíciós szerződést kötve együtt indult az 1990. júniusi első szabad parlamenti választásokon, s juttatta be képviselőit a prágai és pozsonyi parlamentbe, a liberális elkötelezettségű FMK a hasonló elveket valló s a szlovákiai rendszerváltást irányító Nyilvánosság az Erőszak Ellen mozgalom listáján tett szert parlamenti képviseletre.

A kisebbségi magyar többpártrendszer sajátossága volt, hogy amíg az Együttélés és az MKDM, elsősorban a kisebbségvédelemre összpontosítva, ellenzékben politizált, addig a későbbiekben a Magyar Polgári Párt nevet felvevő FMK parlamenti alelnöki (A. Nagy László) és miniszterelnök-helyettesi (Zászlós Gábor), majd több miniszterhelyettesi pozícióba jutva, bekapcsolódott a szlovák kormánykoalíció munkájába. A politikai tömörülések megjelenésével a Csemadok korábban nélkülözhetetlen érdekvédelmi szerepe végleg megszűnt, s noha 1989 decemberében Varga Sándor személyében még ő delegálta a szlovák kormány első magyar miniszterelnök-helyettesét, majd politikai párttá alakításának lehetősége is felmerült, fokozatosan átértékelte tevékenységét, s azt a kultúra területére korlátozta.

A demokratikus fejlődés a rendszerváltást követő eufórikus hangulat elmúlásával felszínre hozta a pártállami korszakban mesterségesen elfojtott nacionalista indulatokat. Már a szlovák parlament által 1990. október 25-én elfogadott 425/1990. sz. nyelvtörvény jelentős visszalépést jelentett a nyelvhasználati jogok tekintetében. A törvény a szlovák nyelvet határozta meg Szlovákia egyetlen hivatalos nyelveként, s a nemzetiségek nyelvének a hivatalos érintkezésben való használatát 20%-os részarányuktól tette függővé, az állami és önkormányzati szervek dolgozói számára pedig ráadásul nem tette kötelezővé a kisebbségek nyelvének ismeretét és használatát. Nem tartalmazta a nyelvtörvény a község- és utcanevek többnyelvű megjelölésének lehetőségét sem, ezért nem sokkal a törvény elfogadása után megkezdődött a rendszerváltás után felállított kétnyelvű helységnévtáblák eltávolítása is.

A várakozásokkal ellentétben nem orvosolta a magyar kisebbségen 1945 után elkövetett sérelmeket az 1990. október 2-án elfogadott restitúciós, valamint az 1991. május 21-én kelt földtörvény sem, amelyek csupán az 1948. februári kommunista hatalomátvétel után elkobzott vagyon visszaigénylését tették

lehetővé. A rendszerváltást követően néhány magyarlakta településnek még sikerült visszaszereznie 1948 előtti történelmi megnevezését, 1992-től kezdődően azonban a szlovák állami szervek a névváltoztatási kérelmeket különböző indokokkal rendre visszautasították. A múlttal való szembenézés és a második világháború utáni magyarellenes (cseh)szlovák kisebbségpolitika felülvizsgálására való hajlandóság hiányát jelezte az is, hogy a magyar képviselőknek nem sikerült elérniük, hogy a szlovák parlament a zsidó deportáltaktól és a német kitelepítettektől való bocsánatkéréshez hasonlóan fogadjon el nyilatkozatot a magyar kisebbséggel kapcsolatban is, s ítélje el a kollektív bűnösség elvének alkalmazását.

Az 1992. júniusi parlamenti választásokon az Együttélés, az MKDM és a Popély Gyula vezetésével időközben megalakult Magyar Néppárt hármas koalíciója megismételte korábbi eredményét, s ismét parlamenti képviselőhez jutott, az ezúttal önállóan induló Magyar Polgári Párt azonban kiszorult mind a szlovák, mind a szövetségi törvényhozásból. Szlovákiában a választások egyúttal a korábbi kormánykoalíciót alkotó rendszerváltó politikai erők vereségét és a reformellenes nacionalista pártok, a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (DSZM) és a Szlovák Nemzeti Párt hatalomra jutását eredményezték. A választások szlovákiai győztese, a Vladimír Mečiar vezette DSZM, a rendszerváltás után kiéleződött cseh–szlovák viszonyt és a föderáció jövőjéről folytatott megbeszélések sikertelenségét kihasználva, 1992. július 17-én szuverenitási nyilatkozatot fogadtatott el a szlovák törvényhozással, majd a választások csehországi győztesével folytatott tárgyalásokon megállapodott a cseh–szlovák államszövetség megszűnésében, melynek eredményeként 1993. január 1-jével megalakult az önálló Csehország és Szlovákia. A magyar politikai tömörülések, noha korábban igen jelentős eltérések voltak közöttük többek között Szlovákia államjogi helyzetének és esetleges önállósulásának megítélésével kapcsolatban is, miután az új Mečiar-kormányzat kisebbségellenes politikája szorosabb együttműködésre készítette őket, 1992. december 5-én aláírt közös dokumentumukban elmarasztalóan nyilatkoztak Csehszlovákia megszűnésének körülményeiről.

A rendszerváltást követő években jelentős változásokon ment át a (cseh)szlovákiai magyarság intézményrendszere is. A pártállami keretek közötti központi irányítás megszűntét követően megkezdődött a független magyar kisebbségi intézményrendszer, a civil szféra kiépítése, ami a korábbi évtizedekben alig változó kisebbségi intézményi struktúra teljes átalakulásához vezetett.

Az állami támogatás csökkenésével a Csemadok korábbi rendezvényei egy részét már nem tudta finanszírozni, a szövetség keretében működő szakbizottságok pedig önállósulva, társaságokként folytatták munkájukat. Így jött létre többek között a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság, a Csehszlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társasága, a Csehszlovákiai Magyar Tudományos Társaság és a Szlovákiai Magyar Folklórszövetség, a Csemadok csehországi testvérszervezeteként pedig már 1990 februárjában megalakult a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége.

Ezekén túlmenően új szövetségek, szakmai és érdekvédelmi szervezetek alakultak, mint például a Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága, Cseh-

szlovákiai Magyar Írók Társasága, Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége, Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség, Magyar Diákszövetség (1991-től: Diákhálózat), Magyar Ifjúsági Szövetség, Szlovákiai Magyar Református Lelkészek Egyesülete, valamint a Szlovákiai Magyar Katolikus Papok Társulata, a Glória Társulat. Gyökeresen átalakult a (cseh)szlovákiai magyar sajtó, a könyv- és lapkiadás struktúrája, megalakultak az első tudományos műhelyek és alapítványok, létrejött a komáromi városi egyetem, megalakultak az első magyar egyházi és magániskolák, létrejöttek azok az intézmények, amelyek a későbbiekben a legfőbb garanciái lettek a magyar kisebbségi társadalom önálló Szlovákia kezei közötti életképes fejlődésének.

I. A JOGFOSZTOTTSÁG IDŐSZAKA

(1944. AUGUSZTUS 29–1948. OKTÓBER 25.)

1944. augusztus 29.

Miután a német hadsereg az egyre erőteljesebb partizánvékenység hatására megkezdte Szlovákia katonai megszállását, Közép-Szlovákiában a szlovák hadsereg egyes alakulatainak részvételével németellenes fegyveres felkelés tör ki, amivel kezdetét veszi a szlovák nemzeti felkelés. A felkelők pár nap alatt ellenőrzésük alá vonják Közép- és Észak-Szlovákia jelentős részét.

Moszkvában a londoni csehszlovák emigráns kormány küldöttségének és a moszkvai csehszlovák kommunista emigráció képviselőinek tanácskozásán megegyezés születik arról, hogy a szovjet hadsereg által birtokba veendő csehszlovák területeken ún. nemzeti bizottságok veszik kezükbe a hatalmat, német és magyar vidéken azonban nem engedélyezik a létrejöttüket, mivel az új Csehszlovákiában „demokratikus jogaik csakis a cseheknek, szlovákoknak és ukránoknak lesznek”.

Budapesten Horthy Miklós kormányzó visszahívja miniszterelnöki tisztségéből a március 19-i német megszállás után kinevezett Sztójay Dömét, s Lakatos Géza vezérezredest nevezi ki Magyarország új miniszterelnökévé.

1944. augusztus 30.

Jozef Tiso szlovák köztársasági elnök rádióbeszédben ítéli el a felkelést, s a kormány iránti hűségére szólítja fel az ország lakosságát.

A londoni csehszlovák emigráns kormány a szlovák nemzeti felkelésben részt vevő katonai és partizánalakulatokat a csehszlovák hadsereg részének nyilvánítja, s ezzel megalakul az 1. csehszlovák hadsereg.

1944. szeptember 1.

Szlovákia Kommunista Pártja (SZLKP), a Szociáldemokrata Párt és a szerveződő jobboldali Demokrata Párt (DP) képviselőinek részvételével megalakul Besztercebányán a felkelést irányító Szlovák Nemzeti Tanács (SZNT), amely bejelenti a Csehszlovák Köztársaság felújítását. Plénuma és Elnöksége paritásos alapon oszlik meg a baloldali pártok és a jobboldal között; négytagú Elnökségének tagja Gustáv Husák (SZLKP), Daniel Ertl (szociáldemokrata), Vavro Šrobár és Ján Ursíny (DP).

Az SZNT végrehajtó szerveként megalakul a Megbízottak Testülete, amelynek tagjai az egyes megbízotti hivatalokat vezető megbízottak. A nyolc megbízotti hivatal élén egyaránt két – egy baloldali, ill. egy jobboldali – megbízott áll.

Az SZNT 1/1944. sz. rendeletével bejelenti, hogy Szlovákia területén átveszi a törvényhozó, kormányzati és végrehajtó hatalmat, 4/1944. sz. rendeletével pedig elrendeli több politikai párt és szervezet, többek között Hlinka Szlovák Néppártja, a Német Párt, a Magyar Párt és a Hlinka Gárda feloszlását, s vagyonukat elkobozza az állam javára.

1944. szeptember 4.

Jan Smutný követ arról értesíti Jaroslav Stránskýt, a londoni csehszlovák emigráns kormány igazságügyi miniszterét, hogy Edvard Beneš már aláírta többek között az 1938 szeptembere óta hozott törvényeket hatálytalanító dekrétumát, elkészült az ún. retribúciós dekrétum, s előkészületben vannak a nemzeti bizottságokról, a németek és magyarok csehszlovák állampolgárságáról, vagyonuk elkobzásáról, valamint a német iskolák bezárásáról szóló dekrétumok.

1944. szeptember 5.

A fegyveres felkelés következtében lemond a Vojtech Tuka vezette szlovák kormány, s Jozef Tiso köztársasági elnök öccsével, Štefan Tisóval az élen új kormányt nevez ki, amelynek tagja többek között Alexander Mach belügyminiszter és Štefan Haššík nemzetvédelmi miniszter; a külügyi és az igazságügyi miniszteri posztot a miniszterelnök tölti be. Az új kormány a felkelés elfojtására a német egységek oldalán beveti a szlovák hadsereg hozzá hű alakulataiból szervezett Domobranát és a Hlinka Gárda Készenléti Osztágait.

Az SZNT tagjainak száma a kezdeti 14 főről 41-re nő, újjáalakul az SZNT Elnöksége és a Megbízottak Testülete is, az egyes megbízotti hivatalok élére pedig a korábbi két megbízott helyett egy személyt állítanak. Az SZNT társelnökei a kommunista Karol Šmidke és a demokrata párti Vavro Šrobár; a Megbízottak Testületének tagja többek között Gustáv Husák (SZLKP) belügyi megbízott, Mikuláš Ferjenčík tábornok (pártonkívüli) nemzetvédelmi megbízott, Jozef Lettrich (DP) oktatásügyi megbízott és Jozef Šoltész (szociáldemokrata) igazságügyi megbízott.

1944. szeptember 6.

Az SZNT 5/1944. sz. rendeletével államosítja Szlovákia összes oktatási intézményét, 7/1944 sz. rendeletével az összes iskolai szinten megszünteti a koedukáció tilalmát; „a német és magyar nemzetiségi kisebbség oktatásügyének és istentiszteleti nyelvének rendezéséről” kiadott 6/1944 sz. rendeletével pedig – az 1938. október 6. előtt létesített népiskolák kivételével – feloszlottanak nyilvánít minden német és magyar tannyelvű iskolát, s megtiltja, hogy az államilag elismert egyházak német és magyar nyelven tartsák istentiszteleteiket mindazonokon a helyeken, ahol azokat 1938. október 6. után vezették be.

1944. szeptember 8.

A szlovák nemzeti felkelés megsegítése céljából megkezdődik a szovjet Vörös Hadsereg és a vele szövetségben harcoló 1. csehszlovák hadtest ún. kárpát-dukla hadművelete.

Sergej Ingr, a londoni csehszlovák emigráns kormány nemzetvédelmi minisztere arra utasítja Rudolf Viest tábornokot, a felkelés katonai vezetőjét, hogy Magyarország összeomlása vagy kapitulációja esetén „szállják meg az elszakított szlovák területeket”.

1944. szeptember 9.

Az SZNT kiadja 15/1944. sz. rendeletét „az ingatlanok elidegenítésének tilalmáról és az ingatlanok megterhelésének korlátozásáról”, amely a jövőben elkobzandó vagyonok esetleges átmentésének megakadályozása céljából bármiféle ingatlan szerződéses elidegenítését a Gazdaság- és Ellátásügyi Megbízotti Hivatal engedélyéhez köti.

Besztercebányán megjelenik az SZLKP *Pravda* című központi napilapjának első száma.

1944. szeptember 10.

Horthy Miklós kormányzó a Koronatanács ülésén bejelenti elhatározását, hogy fegyverszünetet kér a Szovjetuniótól.

1944. szeptember 17.

Besztercebányán az SZLKP és a Szociáldemokrata Párt 46 járás küldötteinek részvételével megrendezett közös kongresszusán bejelentik a két párt „egyesülését”. Az SZLKP elnökévé Karol Šmidkét, alelnökeivé Gustáv Husákot és – a volt szociáldemokraták részéről – Ján Čechet választják. A kongresszusi határozat szerint az új Csehszlovákia „a három szláv nemzet: a szlovákok, csehek és kárpátukránok szláv állama lesz”.

Megjelenik Besztercebányán a DP *Čas* című napilapjának első száma. (A szervezés alatt álló párt tiszteletbeli elnöke Vavro Šrobár, elnöke Ján Ursíny, alelnöke Jozef Lettrich, főtítkára Martin Kulich.)

1944. szeptember 18.

Heliodor Pika tábornok, a Moszkvában tartózkodó csehszlovák katonai misszió vezetője arra utasítja a Szlovákiában harcoló 1. csehszlovák hadsereget, hogy az a Vörös Hadsereg és az 1. csehszlovák hadtest megérkezéséig ne lépjen fel támadólag Magyarország ellen.

1944. szeptember 21.

A *Pravda* című napilap egyik írása kilátásba helyezi a németek és magyarok földvagyonának elkobzását, valamint az elkobzott földek szlovákokkal való benépesítését.

1944. szeptember 24.

A londoni csehszlovák emigráns kormány rádiógramban tájékoztatja az SZNT-t Szlovákia államjogi helyzetével kapcsolatos állásfoglalásáról, valamint a tervezett német- és magyarellenes jogszabályok előkészületeiről. Ezek szerint Szlovákia felszabadított területein a müncheni döntés előtti csehszlovák törvények és Edvard Benešnek az emigrációban kiadott elnöki dekrétumai lesznek érvényben. A kormány tájékoztatása szerint tárgyalás alatt van többek között a nemzeti bizottságokról, a háborús bűnösök és árulók megbüntetéséről, valamint az állampolgárságról szóló dekrétum, amely alapján a németeket és magyarokat megfosztják csehszlovák állampolgárságuktól.

1944. szeptember 27.

Az SZNT Belügyi Megbízotti Hivatala ideiglenes irányelveket ad ki a helyi és járási nemzeti bizottságok létrehozásával kapcsolatban, amelyekben leszögezi, hogy azoknak németek és magyarok nem lehetnek tagjai.

1944. szeptember 28.

Faragho Gábor vezérezredes vezetésével háromtagú magyar küldöttség indul Moszkvába, hogy Horthy Miklós megbízásából fegyverszüneti tárgyalásokat kezdjen a szovjet kormánnyal. A küldöttség Gácsnál átlépi a magyar–szlovák határt, s szeptember 30-án a szlovák felkelők által ellenőrzött Zólyomból repülővel indul a szovjet fővárosba.

1944. szeptember 29.

Az SZNT titkos ülése a londoni csehszlovák emigráns kormány szeptember 24-i rádiógramjára reagálva határozatban szögezi le, hogy az SZNT „a Csehszlovák Köztársaságnak, mint a három szláv nemzet: a csehek, szlovákok és kárpátukránok önálló és közös államának” a híve.

1944. október eleje

Szlovákiában, a szlovák felkelők által ellenőrzött területen, a szlovák–magyar határ térségében két, zömmel magyarokból álló partizánegység tevékenykedik: a már szeptemberben megalakult s előbb Adler Károly, majd Fábry József által vezetett Petőfi-csoport, valamint az október elején Moszkvából küldött Nógrádi Sándor vezette csoport. (A felkelésben résztvevő magyarok száma összességében mintegy 4-5 ezerre becsülhető.)

1944. október 1–4.

A DP a Čas című napilapban nyilvánosságra hozza programnyilatkozatát, amely szerint a párt a nemzetiségi kérdést elsősorban szlovák–magyar lakosságcserével kívánja megoldani. A lakosságcseré után esetleg Csehszlovákiában maradó magyarok számára kilátásba helyezi bizonyos kisebbségi jogok megadását, de csakis a reciprocitás elve alapján.

1944. október 6.

A szovjet hadsereg és az 1. csehszlovák hadtest egységei a Duklai-hágó térségében átlélik a lengyel–(cseh)szlovák határt. A csehszlovák hadtest *Za svobodné Československo* című lapja különkiadásának vezércikke szerint „most kezdődik a köztársaság megtisztítása a németektől, a magyaroktól és az árulóktól”.

1944. október 7.

Stratégiai fontosságú vasútállomása miatt brit szőnyegbombázás éri Érsekújvárt. A bombázások 1944. október 14-én és 1945. március 14-én megismétlődnek, s elpusztítják a város épületeinek kétharmadát, valamint kb. 4 ezer lakóját.

1944. október 8.

Moszkvában Vjacseszlav Mihajlovics Molotov szovjet külügyi népbiztos – a moszkvai brit és amerikai nagykövettel történt egyeztetést követően – átnyújtja a magyar fegyverszüneti küldöttségnek a fegyverszüneti egyezmény előzetes feltételeit. Ezek szerint Magyarországnak ki kell ürítenie az 1937. december 31. után birtokba vett területeit, s azonnal hadat kell üzennie Németországnak.

1944. október 11.

Miután Horthy Miklós felhatalmazást ad az előzetes fegyverszüneti egyezmény aláírására, Moszkvában Faragho Gábor vezérezredes, a kormányzó megbízottja aláírja az előzetes fegyverszüneti megállapodást.

1944. október 13.

Marek Čulen, az SZNT parasztkérdéssel foglalkozó, kommunista párti tagja a földművesek garamnémetfalvai összejövételén a magyarok és németek földjének teljes elkobzását jelöli meg a szlovák parasztság jövőbeni jobb életének egyik alapfeltételéül: „A németek, magyarok és áruló segítőtársaik minden földjét kártérítés nélkül azonnal ki kell sajátítani, és ellenszolgáltatás nélkül szlovák földműveseknek kell adni.”

1944. október 15.

A Magyar Rádióban beolvassák Horthy Miklós kiáltványát, amelyben a kormányzó bejelenti, hogy fegyverszünetet kért a Szovjetuniótól. A német csapatok még aznap megszállják Budapest stratégiai pontjait, így a kellően elő nem készített magyar háborús kiugrási kísérlet összeomlik.

Az üzemi szakszervezeti bizottságok zólyombrézói kongresszusán a kommunis táknak sikerül elfogadtatniuk az egységes szakszervezeti mozgalom elvét. A kongresszus az SZNT-hez címzett határozatában követeli a németek és magyarok vagyonának államosítását: „Nem vetjük fel a tulajdonjog kérdését, szükségesnek tartjuk azonban, hogy államosítsák a német és magyar tőke vállalatait és vagyonát, valamint az állam összes külföldi és hazai ellenségének vagyonát.”

1944. október 16.

Horthy Miklós német nyomásra fölmenti Lakatos Géza miniszterelnököt és kormányát, s Szálasi Ferencet, a Nyilaskeresztes Párt vezetőjét nevezi ki miniszterelnökké, egyúttal visszavonja előző napi kiáltványát, és lemond kormányzói tisztségéről. (Szálasi a kormány- és államfői tisztséget egyesítve november 4-én felveszi a „nemzetvezető” címet.)

A német csapatok a magyar határ felől is támadásba lendülnek a szlovák nemzeti felkelés ellen. (Magyarország felől korábban nem érte támadás a szlovák felkelőket.)

1944. október 17.

Hatalomátvételüket követően a nyilasok, ill. a Gestapo letartóztatnak több felvidéki közéleti személyiséget is, többek között a nagyidai Schell Péter bárót, a Lakatos-kormány október 12-én kinevezett belügyminiszterét, Kassa és Abaúj-Torna vármegye főispánját; Alapy Gáspárt, Komárom nyugalmazott polgármesterét; az érsekújvári Berecz Kálmánt, a Sarló mozgalom egyik alapítóját, Nyitra és Pozsony vármegye főjegyzőjét; valamint Király József csicsói római katolikus esperest, egykori prágai nemzetgyűlési, majd magyar országgyűlési képviselőt. (Az elhurcoltak közül Berecz és Király 1944 decemberében megszökik, Schell 1945 májusáig németországi koncentrációs táborokban raboskodik, Alapy pedig 1945. február 5-én Dachauban életét veszti.)

Besztercebányán a Megbízottak Testületének a magyar háborús kiugrási kísérletet követő fejleményekkel foglalkozó ülésén Vavro Šrobár, az SZNT társelnöke felveti, hogy a háború után Csehszlovákiának nemcsak az 1938–1939-ben elveszített területeit kellene Magyarországtól visszakapnia, hanem további határkorrekciókra is szükség lenne. Šrobár szerint „a Mátra lenne a leginkább természetes határ”.

1944. október 23.

A felkelők egyre súlyosbodó katonai helyzete következtében az SZNT kiadja 40/1944. sz. rendeletét, amely az SZNT és a megbízotti hivatalok jogköreit ideiglenes jelleggel az SZNT Elnökségére, ill. annak egyes tagjaira ruházza át.

1944. október 27.

A német csapatok elfoglalják a felkelés központját, Besztercebányát. Rudolf Viest tábornok elrendeli a partizánháborúra való áttérést.

1944. október 28.

A kárpátaljai Husztra megérkezik a londoni csehszlovák emigráns kormány küldöttsége, hogy az 1938 előtti törvények alapján újjászervezze a csehszlovák polgári közigazgatást.

1944. november 1.

Beszűnteti megjelenését a Magyar Párt politikai napilapja, a pozsonyi *Magyar Hírlap* (főszerkesztője Somos Elemér, „lapvezér” és kiadó Esterházy János volt). A megszűnést hivatalosan papírhíánnyal indokolják, valójában azonban azért került rá sor, mert sem a párt, sem a lap nem kíván a magyarországi nyilas hatalom és nemzetiszocialista eszmék népszerűsítőjévé válni.

1944. november 13.

A szovjet IV. Ukrán Hadsereg vezérkarának parancsa szerint a kárpátaljai 18 és 50 év közötti magyar és német nemzetiségű férfilakosságnak három napon belül jelentkeznie kell a legközelebbi szovjet katonai parancsnokságon. Az így begyűjtött németeket és magyarokat letartóztatják és NKVD-konvojok kíséretében fogolytáborokba hurcolják.

1944. november 19.

Munkácson a megszálló szovjet hadsereg védőszármáyai alatt megalakul Kárpátontúli Ukrajna Kommunista Pártja, amely határozatot fogad el „Kárpátontúli Ukrajna újraegyesítéséről Szovjet Ukrajnával”, egyúttal elrendeli az ún. népbizottságok kongresszusának összehívását.

1944. november 23.

A londoni csehszlovák emigráns kormány memorandummal fordul az USA, Nagy-Britannia és a Szovjetunió kormányához, melyben hivatalosan is felkéri őket, hogy járuljanak hozzá a német és magyar kisebbség háború utáni kitelepítéséhez. A memorandum szerint a csehszlovák kormány fenntartja a jogát arra, hogy a köztársasággal szemben ellenségesen megnyilvánuló magyarokkal szemben azonos módon járjon el, mint azt a németekkel szemben meg fogja tenni, miközben a „jelentős számú” magyarországi szlovák kisebbség megléte lehetővé teszi, hogy a magyar „problémát” esetleg lakosságcsere keretében oldják meg. A kitelepítések után esetleg visszamaradó németekre és magyarokra az asszimiláció vár, korábbi nyelvi jogait nem kaphatják vissza, s nemzetiségi iskolákat sem igényelhetnek.

A szovjet Vörös Hadsereg elfoglalja Nagykapost, majd másnap Csap térségében a Bodroghöz területére lép.

1944. november 26.

Királyhelmecen a szovjet csapatok megérkezése után magyar nemzeti járási tanács alakul, amely eleinte a járás magyar megyeközpontjával, Sátoraljaújhellyel tartja a kapcsolatot. (Annak ellenére, hogy az SZNT a magyarlakta vidékek falvait és városait megfosztotta a nemzeti bizottságok alakításának jogától, a front átvonulása utáni zavaros közjogi helyzetben az 1938 őszén Magyarországhoz csatolt magyarlakta területen számos helyen spontánul létrejönnek helyi, illetve járási nemzeti bizottságok [tanácsok]).

Munkácson Kárpátontúli Ukrajna népbizottságainak első kongresszusa kiáltványt fogad el a terület Szovjet-Ukrajnával való „újraegyesüléséről”, megválasztja Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsát, s határozatot hoz a nagybirtokok és az egyházi földek felosztásáról.

1944. november vége–december

Kelet-Szlovákiának a szovjet csapatok által birtokba vett területein lezajlanak az első választások a nemzeti bizottságokba. A választójoguktól megfosztott magyarok és németek a választásokon nem vehetnek részt.

1944 őszén

A front közeledtével sorra beszüntetik megjelenésüket a felvidéki városok magyar lapjai, mint például a rozsnyói *Rozsnyói Híradó* és a *Sajó Vidék*, a rimaszombati *Gömör*, a losonci *Losonci Hírlap*, a lévai *Bars-Hont*, a komáromi *Komáromi Lapok*, a *Hanza Szövetkezeti Újság* és a *Kisalföldi Gazda*, az érsekújvári *Érsekújvár és Vidéke*, valamint a dunaszerdahelyi *Csallóközi Hírlap*. Újraindulásukat a front átvonulása után berendezkedő (cseh)szlovák hatóságok már nem engedélyezik.

1944. december 1.

A szovjet hadsereg nyomában érkező NKVD-egységek a Bodroghözben és az Ung-vidék magyarlakta falvaiban szintén háromnapos munkára, ún. málenkij robotra rendelik a férfilakosságot. A kijelölt gyűjtőhelyeken megjelenő férfiakat fegyveres kísérettel a szabbori lágerbe viszik, majd különböző szovjet munkatáborokba hurcolják. 1944. december 23-ig a térség 57 szlovákiai községéből 2444 magyar férfit deportálnak ily módon a Szovjetunióba, ahol egyharmaduk elpusztul.

1944. december 4.

Londonban Edvard Beneš kiadja 18/1944. sz. alkotmánydekrétumát „a nemzeti bizottságokról és az Ideiglenes Nemzetgyűlésről”, amely elrendeli, hogy a Csehszlovák Köztársaságnak az ellenségtől felszabadítandó területein nemzeti bizottságok alakuljanak helyi, járási és tartományi szinten. A nemzeti bizottságokból választások útján alakul majd meg az Ideiglenes Nemzetgyűlés mint ideiglenes törvényhozó testület. Az alkotmánydekrétum szerint azonban azokban a községekben és járásokban, ahol a lakosság többsége „államilag megbízhatatlan”, vagyis német és magyar, ún. komisszárokat vagy közigazgatási bizottságot kell kinevezni.

1944. december 5.

Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa felszólítja a csehszlovák kormány kárpátaljai képviselőjét a terület elhagyására. Egyúttal rendeletet ad ki az állami vagyonról, kimondva a volt csehszlovák és magyar vagyon elkobzását.

1944. december 16.

Budapesten a nyilas hatóságok letartóztatják gróf Esterházy Jánost, a szlovákiai Magyar Párt elnökét, akit csupán Ján Spišiak budapesti szlovák követ interveniálásának hatására, valamint azzal a feltétellel engednek szabadon, hogy Pozsonyba visszatérve lemond pártelnöki tisztéről.

1944. december 19.

A szovjet Vörös Hadsereg elfoglalja Tornalját, majd december 20-án Lévát, december 21-én pedig Rimaszombatot.

1944. december 21.

Magyarország szovjet csapatok által birtokba vett területén, Debrecenben összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés, amely a „magyar állami szuverenitás kizárólagos képviselőjének” nyilvánítja magát. Elnökévé Zsedényi Béla egyetemi tanárt választják.

1944. december 22.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés a szövetséges nagyhatalmak képviselői által Moszkvában elfogadott lista alapján megválasztja az Ideiglenes Nemzeti Kormányt. Elnöke Dálnoki Miklós Béla vezérezredes.

1944. december 23.

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány kéri a Szovjetuniótól a fegyverszüneti feltételek közlését, s kifejezi szándékát, hogy hadat üzen Németországnak.

1944. december 26.

A visszavonuló német hadsereg felrobbantja a Párkány és Esztergom közötti Mária Valéria hidat.

1944. december 27.

Esterházy János a Magyar Párt pozsonyi vezetőségi ülésén lemond pártelnöki tisztségéről. A párt új vezetőjének személyéről azonban az ülésen nem születik döntés.

Budapesten a nyilasok kivégzik a kassai származású Salkaházi (Schalkház) Sára szociális testvért, író-t, aki rendtársaival üldözött zsidóknak nyújtott menedéket.

Moszkvában az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és a Szovjetunió képviselői megkezdik a magyar fegyverszüneti egyezmény szovjetek által előterjesztett tervezetének megvitatását.

1944. december 28.

Gyöngyösi János, az Ideiglenes Nemzeti Kormány külügyminiszterének vezetésével magyar küldöttség indul Moszkvába a fegyverszüneti egyezmény aláírására. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány ezzel egy időben semmisnek nyilvánítja a Németországgal kötött szerződéseket, és hadat üzen Németországnak.

1944. december 30.

Esterházy Jánosnak a szlovákiai magyarsághoz intézett december 27-i szózatának közlésével beszünteti megjelenését a Magyar Párt hivatalos lapja, a pozsonyi *Magyar Néplap* című politikai hetilap is (főszerkesztője Stelczer Lajos, „lapvezér” és kiadó Esterházy János volt).

Hubert Ripka, a londoni csehszlovák emigráns kormány államminisztere kifejti a szovjet kormány képviselője előtt kormánya azon óhaját, hogy a Magyarországgal kötendő fegyverszüneti egyezménybe foglalják bele többek között a magyar-szlovák lakosságcsere, valamint a magyarok kitelepítésének elvét.

A szovjet Vörös Hadsereg bevonul Fülekre.

1945. január 5.

Kassán a nyilasok meggyilkolják Tost Lászlót, a város nyugalmazott polgármesterét, a magyar Országgyűlés volt képviselőjét, aki a nyilasuralom alatt üldözött személyeknek nyújtott védelmet.

1945. január 13.

Pozsonyban a Magyar Párt vezetőségi ülése Ferber Viktor, a nyilas kormány pozsonyi követségi első titkárának jelenlétében elfogadja Esterházy János lemondását, s a párt élére öttagú Direktóriumot nevez ki, amelynek tagjai: Brogyányi Kálmán, Duka Zólyomi Norbert, Garzuly Ferenc, Pécsi Jenő és Stelczer Lajos pártigazgató. A pártelnöki tisztséggel megbízott Garzuly Ferenc háromnapig gondolkodási idő után bejelenti, hogy nem vállalja a felkérést.

1945. január 14.

A szovjet Vörös Hadsereg elfoglalja Losoncot.

1945. január 15.

Moszkvában a szövetséges nagyhatalmak, valamint Csehszlovákia és Jugoszlávia képviselői rögzítik a Magyarországgal kötendő fegyverszüneti megállapodás feltételeit. Zdeněk Fierlinger, a londoni csehszlovák emigráns kormány moszkvai követe megpróbálja elérni, hogy az egyezménybe foglalják bele a szlovákiai magyarság háború utáni egyoldalú kitelepítésének elvét, valamint a Csehszlovákia és Magyarország közötti hadiállapot kezdetének 1938. október 7. vagy november 2. elismerését. V. M. Molotov szovjet külügyminiszter támogatásáról biztosítja a csehszlovák követelést, W. A. Harriman amerikai nagykövet ugyanakkor elutasítja, J. Balfour brit nagykövet pedig a majdani békekonferencia hatáskörébe tartozónak nyilvánítja a kérdés eldöntését.

1945. január 17.

Kassán megjelenik a *Felvidéki Újság* című politikai napilap utolsó száma. Felelős szerkesztője Forgách Géza, felelős kiadója Rainer Brúnó volt.

1945. január 19.

A szovjet Vörös Hadsereg elfoglalja Kassát.

1945. január 20.

A Gyöngyösi János külügyminiszter vezette magyar küldöttség és a szövetséges nagyhatalmak nevében Kliment Jefremovics Vorosilov marsall aláírja Moszkvában a magyar fegyverszüneti egyezményt. Ebben Magyarország kötelezi magát, hogy Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia általa megszállt területeiről visszavonja a magyar csapatokat és hivatalnokokat az ország 1937. december 31-én fennállott határai mögé, hatályon kívül helyez minden olyan törvényhozási és közigazgatási intézkedést, amely a csehszlovák, román és jugoszláv területek Magyarországhoz való csatolására vonatkozik, s megtéríti a Szovjetuniónak, Csehszlovákiának és Jugoszláviának okozott háborús károkat. A 300 millió amerikai dollár kártérítésből 200 millió a Szovjetuniót, 100 millió pedig Csehszlovákiát és Jugoszláviát illeti meg. Az egyezmény érvénytelennek nyilvánítja az 1938. évi első és az 1940. évi második bécsi döntést is.

1945. január 21.

Léván az ideiglenes városi tanács és a szovjet Vörös Hadsereg városi parancsnoksága *Pohronie – Garamvölgye* címmel kétnyelvű hetilapot indít. Felelős szerkesztője Wittenberg József, felelős kiadója Böjtös Sándor. (A polgári hatóságok a szovjet hadsereg elvonulása után a lapot azonnal betiltják, utolsó száma április 20-án jelenik meg.)

1945. január 23.

A szlovák kormány és parlament nyilatkozatban deklarálja a szlovák nemzetnek az önrendelkezéshez és az önálló államhoz való jogát, s visszautasítja az emigráció és a hazai ellenállás Csehszlovákia felújítására vonatkozó törekvéseit.

A szovjet Vörös Hadsereg elfoglalja Rozsnyót.

1945. január 31.

Az amerikai kormány a londoni csehszlovák emigráns kormányhoz intézett jegyzékében – a német és magyar lakosság kitelepítésének igényét bejelentő 1944. november 23-i csehszlovák jegyzékre reagálva – hangsúlyozza, hogy elutasítja a német és magyar lakosság nemzetközi egyezmény nélküli egyoldalú kitelepítését, s az áttelepítések csakis megfelelő nemzetközi egyezmény alapján, nemzetközi ellenőrzéssel és rendezett formában hajthatók végre.

1945. február 1.

Kassán felújítja tevékenységét a szlovák nemzeti felkelés leverése után illegálitásba kényszerült SZNT.

Londonban Edvard Beneš kiadja 2/1945. sz. dekrétumát „a felszabadított területek gazdasági életének felújítását célzó rendkívüli intézkedésekről”, amely a

Csehszlovák Köztársaság területén elrendeli valamennyi „ellenséges vagyon”, többek között az ún. államilag megbízhatatlan, vagyis a német és magyar nemzetiségű személyek birtokában levő vagyon lefoglalását, valamint 6/1945. sz. dekrétumát „a náci bűnösök, az árulók és segítőitársaik megbüntetéséről, valamint a rendkívüli népbíróságokról”.

1945. február 3.

A Magyar Párt Pozsonyban ülésező központi vezetősége újra Esterházy Jánost választja meg a párt elnökévé.

1945. február 4.

Az SZNT Kassáról programjellegű kiáltvánnyal, ún. Manifesztummal fordul Kelet-Szlovákia szlovák lakosságához, melyben amellett, hogy kijelöli a népi demokratikus hatalom fő irányelveit és politikai törekvéseit, célként fogalmazza meg a magyarok és németek vagyonának lefoglalását és szlovákok közötti szétosztását, s körvonalazza a reszlovakizáció lehetőségét is.

1945. február 5.

Az SZNT a Lónyabányai Járási Nemzeti Bizottság számára kiadott irányelveiben elrendeli, hogy a járási nemzeti bizottság a magyar községekbe szlovák teljhatalmú biztosokat nevezzen ki, akik majd a helyi „demokratikus gondolkodású magyarokból” tanácsadó testületet hoznak létre.

1945. február 11.

Pozsonyban az SS-helyőrség parancsnoksága németbarát politikai napilapot indít *Magyar Szó* címmel. Felelős szerkesztője Klőne Henrik, főszerkesztője Brogyányi Kálmán. Utolsó száma 1945. március 31-én jelenik meg.

1945. február 16.

Edvard Beneš londoni rádiónyilatkozatában – a háború befejezése utáni legsürgősebb teendőkről beszélve – kijelenti, hogy a németek és magyarok által lakott területeket „a német és magyar kisebbségi kérdés rendezéséig” kormánybiztosok és kormány megbízottak fogják kormányozni, amelyeket katonai erő fog támogatni. Beneš szerint „elő kell készíteni németjeink és magyarjaink ügyének végérvényes megoldását, mert az új köztársaság csehszlovák nemzetállam lesz”.

1945. február 20.

Ondrej Pavlík, az oktatás- és népművelésügyi megbízott helyettese a *Pravda* című napilapban ismerteti az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatalnak a magyar iskolákkal kapcsolatos álláspontját. Pavlík szerint a magyar gyermekek számára lehetővé teszik, hogy az alapfokú műveltséget anyanyelvükön szerezzék meg, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a magyar iskolákban nem fogják túrni az „ellenséges szellemet”, s megakadályozzák „a hungarizmus és revizionizmus ápolását”.

1945. február 21.

Kassán az SZNT újjáalakuló Elnöksége kinevezi az új Megbízottak Testületét, amelynek tagja többek között Gustáv Husák (SZLKP) belügyi megbízott, Ján Ursíny (DP) földművelés- és földreformügyi megbízott, valamint Mikuláš Ferjenčík (pártonkívüli) nemzetvédelmi megbízott.

1945. február 22.

Rozsnyón nem sokkal szabadrálbra helyezését követően meghal a csehszlovák hatóságok által őrizetbe vett, s letartóztatása alatt testileg és lelkileg meggyőztört Bubnics Mihály rozsnyói római katolikus püspök.

1945. február 26.

A magyar Ideiglenes Nemzeti Kormány 526/1945. sz. rendeletével semmisnek nyilvánítja az első és a második bécsi döntőbírói határozatot, s hatályon kívül helyezi az ország területi változásaira vonatkozó törvényeket és rendeleteket.

1945. február 27.

Az SZNT Elnöksége kiadja 4/1945. sz. rendeletét „a németek, magyarok, valamint a szlovák nemzet árulói és ellenségei mezőgazdasági vagyonának elkobzásáról és haladéktalan szétosztásáról”. A rendelet a földreform céljaira azonnali hatállyal és térítés nélkül elkobozza „a szlovák nemzet árulói és ellenségei”, a németek és az 1938. november 1-jén csehszlovák állampolgársággal nem rendelkező magyarok összes, valamint az 1938. november 1-jén csehszlovák állampolgársággal rendelkező magyarok 50 hektárt meghaladó földtulajdonát. A nemzetiség megállapításának döntő kritériuma a családi érintkezésben használt nyelv, a magyar vagy német pártban való tagság 1938. október 6-a után, valamint az 1930. évi népszámláláskor bevallott nemzetiség. Az elkobzott mezőgazdasági vagyont a Szlovák Földalap kezeli és utalja ki szlovák nemzetiségű igénylőknek. A földjuttatásnál a rendelet szerint figyelembe kell venni a belső telepítés (kolonizáció) szükségleteit is.

A (cseh)szlovák hatóságok kiutasítják az országból Madarász István kassai római katolikus püspököt és Tost Barnabás plébánost.

1945. február 28–március 1.

A háború utáni első munkaértekezletét tartja Kassán az SZLKP. Gustáv Husák, a párt ügyvezető elnöke pártja időszerű feladatairól szólva sürgeti többek között a magyarlakta területek szlovákokkal való betelepítését, magának a pártnak a megtisztítását a magyaroktól, s a németek és magyarok mezőgazdasági vagyonának elkobzása után egyéb vagyonuk lefoglalását is, hangsúlyozva, hogy „a németek, magyarok és árulók tulajdonának lefoglalását nem osztály-, hanem nemzeti szempontból követeljük”. Az értekezleten elfogadott programnyilatkozat – miközben sikkra száll a Szlovákiában élő „ukránok, oroszok és más szláv nemzetekhez tartozók testvéri együttéléséért” – Husák beszámolójával összhangban kilátásba helyezi a németek és magyarok összes vagyonának elkobzását, s

megfogalmazza a németek és magyarok felelősségre vonásának és a magyarlakta területek szlovákokkal való benépesítésének szükségességét is.

1945. február

Megjelenik Pozsonyban a Katolikus Akció magyar tagozata Hladik Ágoston által szerkesztett *Katolikus Figyelő* című havi közlönyének utolsó száma.

1945. március 1.

Kezdetét veszi az ún. anyás, vagyis a Magyarország trianoni területéről beköltözött magyarok tömeges kiutasítása Kassáról. A magyar családokat először internálótáborokba összpontosítják, majd általában 50 kilogrammos kézipoggyászzal átteszik a magyar határon.

1945. március 6.

Az SZNT Elnöksége kiadja 8/1945. sz. rendeletét „a tisztek, őrmesterek és altisztek csehszlovák hadseregbe való felvételéről”, amely kimondja, hogy a csehszlovák hadsereg kötelékébe csak szlovák, cseh vagy ukrán nemzetiségű tisztek, őrmesterek és altisztek vehetők fel.

Az SZNT Elnöksége 9/1945. sz. rendeletével felszámolja a szlovák állam idején létrehozott hat – Pozsonyi, Nyitrai, Trencsényi, Tátrai, Garammenti, Sáros-Zempléni – nagymegyét, s visszaállítja az 1938. szeptember 30-i állapot szerinti járásokat és járáshatárokat.

1945. március 7.

Az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal a járási tanfelügyelőkhez intézett körlevelében szabályozza a tanulók beíratását és az iskolák megszervezését a Magyarországtól visszaszerzett területen. A körlevél szerint az összes iskolában fel kell függeszteni az oktatást, majd gondoskodni kell a tanulók új beíratásáról előbb a szlovák, majd a magyar tanítási nyelvű iskolába, a visszacsatolt területek pedagógusait át kell helyezni a járások szlovák lakosságú részébe, a magyar iskolák igazgatóivá pedig vagy „demokratikusan gondolkodó” magyar vagy a magyar nyelvet bíró szlovák nemzetiségű pedagógust kell kinevezni.

1945. március 10.

A Földművelés- és Földreformügyi Megbízotti Hivatal 24/1945. sz. hirdetményével szabályozza az SZNT Elnöksége által a németek, magyarok, valamint a szlovák nemzet árulói és ellenségei mezőgazdasági vagyonának elkobzásáról és hadadéktalan szétosztásáról elfogadott rendelet végrehajtását. A hirdetmény előírja azon személyek jegyzékének összeállítását, akiknek mezőgazdasági vagyona elkobzás alá esik. A magyarok személyleírásának tartalmaznia kell többek között, hogy milyen nyelvet használnak a családi érintkezésben; mely magyar pártnak voltak tagjai, főként tagjai voltak-e a Nyilaskeresztes Pártnak, s milyen tisztséget töltöttek be benne; milyen nemzetiségűnek vallották magukat a legutóbbi népszámláláskor; „politikai és nemzetileg” megbízhatóak-e, s hogyan viselkedtek a szlovák kisebbséggel szemben a megszállás idején.

SZLOVÁKIA KÖZIGAZGATÁSA TÉRKÉPE
1945-48



1945. március 19.

Az SZNT Elnöksége kiadja 13/1945. sz. rendeletét „a pengő beváltási árfolyamáról”. A rendelet szerint az egykori Szlovák Köztársaság területén a pengőt tilos fizetési eszközként elfogadni, de megengedi, hogy a Csehszlovákiától 1938–1939-ben elcsatolt többi területen a pengő a csehszlovák korona és a szlovák korona mellett továbbra is törvényes fizetési eszköz maradjon (1 pengő 2 koronát ér).

1945. március 22–29.

A londoni csehszlovák emigráns kormány, az SZNT és a moszkvai kommunista emigráció képviselői Moszkvában megbeszélést folytatnak a háború után újjászülő csehszlovák államról, a leendő kormány összetételéről és programjáról. Miután a londoni emigráció képviselői meglehetősen felkészületlenül érkeznek a tárgyalásokra, a jelenlevők a kommunisták Klement Gottwald által beterjesztett programtervezetét fogadják el tárgyalási alapként. A kormányprogram magyarok és németek további sorsáról szóló fejezetének vitájában Gottwald rámutat, hogy noha a nyugati hatalmak a magyarok kitelepítését ellenzik, a Vörös Hadsereg esetleg segíthet benne, minden attól függ majd, hogyan fog haladni a katonai előrenyomulás.

1945. március 23.

Az SZNT Elnöksége 16/1945. sz. rendeletével a csehszlovák koronát nyilvánítja az egyetlen törvényes fizetési eszközzé Szlovákia egész területén, s elrendeeli a pengő meghatározott időn belüli beszolgáltatását és beváltását.

1945. március 29.

A szovjet Vörös Hadsereg elfoglalja Érsekújvárt, majd március 30-án Komáromot, március 31-én Nyitrát és Galántát, április 1-jén pedig Szencet és Dunaszerdahelyt, s megkezdí Pozsony ostromát.

1945. március

A Belügyi Megbízotti Hivatal – mint „törvényelleneseket” – megkezdí a magyarlakta területeken létrejött nemzeti bizottságok felszámolását. 1945 nyaráig 12 dél-szlovákiai járás: a Somorjai, Dunaszerdahelyi, Ógyallai, Komáromi, Párkányi, Zselizi, Feledi, Tornaljai, Szepsi, Kassa-városi, Királyhalmeci és Nagykaposi járás élére neveznek ki többségükben szlovákokból álló közigazgatási bizottságot vagy szlovák komisszárt.

1945. április 3.

A kijelölt kormánytagok kíséretében megérkezik Kassára a Moszkván keresztül hazatérő Edvard Beneš.

1945. április 4.

Edvard Beneš Kassán a szociáldemokrata Zdeněk Fierlinger miniszterelnökkel az élén kinevezi az új csehszlovák kormányt, az ún. Nemzeti Front kormányát,

amelyben a moszkvai megegyezés alapján valamennyi engedélyezett párt (Csehszlovák Néppárt, Csehszlovák Nemzeti Szocialista Párt, Csehszlovák Szociáldemokrata Párt, Csehszlovákia Kommunista Pártja, Szlovákia Kommunista Pártja, Demokrata Párt) 3-3 miniszteri tárcát kap. A fontosabb tárcák többsége a kommunisták és a velük szimpatizáló politikusok kezébe kerül, ráadásul tekintettel a két kommunista párt létezésére, a kommunisták 6 miniszteri hellyel rendelkeznek. A kormány tagjai többek között: Klement Gottwald (CSKP) és Josef David (CSNSZP) miniszterelnök-helyettesek, Jan Masaryk (pártonkívüli) külügy-miniszter, Ludvík Svoboda tábornok (pártonkívüli) nemzetvédelmi miniszter, Václav Nosek (CSKP) belügyminiszter, Zdeněk Nejedlý (CSKP) oktatás- és népművelésügyi miniszter, Július Ďuriš (SZLKP) földművelésügyi miniszter, Jaroslav Stránský (CSNSZP) igazságügyi miniszter és Vladimír Clementis (SZLKP) külügyi államtitkár.

Alakuló kongresszusát tartja Kassán a Demokrata Párt, amely megerősíti elnöki tisztségében Ján Ursínyt.

A szovjet Vörös Hadsereg elfoglalja Pozsonyt. A fővárost már április 30-án elhagyó szlovák kormány és Jozef Tiso köztársasági elnök Holicson keresztül az ausztriai Kremsmünsterbe érkezik.

1945. április 5.

Kassán az új csehszlovák kormány nyilvánosságra hozza programját, az ún. kassai kormányprogramot, amelynek VIII. fejezete a kollektív bűnösség elve alapján – az aktív antifasiszták kivételével – kilátásba helyezi a teljes magyar és német kisebbség megfosztását csehszlovák állampolgárságától, s a háborús bűnösség címén elítéltek és a Magyarország trianoni területéről beköltözöttek kiutasítását az ország területéről. A kormányprogramnak az államigazgatás átszervezéséről szóló V. fejezete megfogalmazza a magyarok és németek kizárását a nemzeti bizottságokból és választójoguk megvonását; a háborús bűnösök felelősségre vonásáról rendelkező IX. fejezet felelősségre vonásukat, internálásukat és megbüntetésüket; a X. fejezet vagyonuk lefoglalását és nemzeti gondnokság alá helyezését; a tervezett földreformmal foglalkozó XI. fejezet mezőgazdasági tulajdonuk elkobzását, s csehek, szlovákok és ukránok közötti szétosztását; az oktatási és kulturális intézményekben végrehajtandó tisztogatásról rendelkező XV. fejezet pedig a német és magyar iskolák bezárását, a német és magyar kultúrához fűződő viszony felülvizsgálását, a művelődéspolitikában pedig a szláv orientáció megerősítését. A kormányprogram többi fejezete a nemzetgyűlési választások előkészítésével, az ország teljes felszabadításában a szovjet hadseregnek nyújtandó segítséggel, a csehszlovák hadsereg szovjet mintára történő átszervezésével és megtisztításával, Csehszlovákia új külpolitikai irányvonalával, vagyis a Szovjetunióval és a többi szláv állammal való szorosabb együttműködésével, a cseh–szlovák államjogi viszonyt az egyenlőség elve alapján történő újrarendezésével, Kárpátalja jövődő sorsával, gazdasági kérdésekkel és az új szociális politikával foglalkozik.

A magyar kormány a fegyverszüneti megállapodás betartását ellenőrző Szövet-séges Ellenőrző Bizottságnál (SZEB) tiltakozik a szlovákiai magyarság mezőgaz-dasági vagyonának elkobzását kimondó 1945. február 27-i SZNT-rendelet ellen.

1945. április 6.

Egy szovjet katonai járőr Pozsonyban letartóztatja Esterházy Jánost, a Magyar Párt elnökét. Esterházyt a szovjetek közmunkára fogják.

1945. április 7.

Az SZNT Elnöksége kiadja 26/1945. sz. rendeletét a nemzeti bizottságokról, amely kimondja, hogy a magyar és német többségű községekben és járásokban nemzeti bizottságok nem választhatók, hanem helyettük a Belügyi Megbízotti Hi-vatalnak biztosokat (komisszárokat) vagy közigazgatási bizottságokat kell kine-veznie olyan feladatkörrel, amilyennel a helyi, ill. járási nemzeti bizottságok ren-delkeznek.

1945. április 8.

A CSKP és az SZLKP tisztségviselőinek kassai tanácskozásán a CSKP Ideiglenes Központi Bizottságának elnökévé a cseh Klement Gottwaldot, alelnökévé a szlo-vák Karol Šmidkét, főtítkárává az ugyancsak cseh Rudolf Slánskýt választják.

1945. április 10.

Gustáv Husák belügyi megbízott kiadja a nemzeti bizottságokról szóló április 7-i SZNT-rendelet végrehajtási utasításait, amelyek szerint a nemzeti bizottságok tagjai kizárólag a valamely szláv nemzethez tartozó csehszlovák állampolgárok lehetnek. Azokban a német és magyar többségű községekben és járásokban, amelyekben a szláv lakosság aránya nem éri el az összlakosság egyharmadát, nem állítható fel nemzeti bizottság, ezekbe a Belügyi Megbízotti Hivatal biztoso-kat vagy 3-6 személyből álló ideiglenes közigazgatási bizottságot nevez ki. Az utasítás már nem számol azzal, hogy a magyarokat tanácsadói minőségben esetleg bevonják a nemzeti bizottságok munkájába.

1945. április 11.

Első rendes ülését tartja Kassán az SZNT plénuma, amely az Elnökség addigi különleges jogköreit visszavonva a testület új elnökeivé Jozef Lettrichet (DP) és Karol Šmidkét (SZLKP) választja, s kinevezi a 12 tagú új Megbízottak Testüle-tét, amelyben 6 személy képviseli a kommunista s ugyancsak 6 a demokrata pártot. A Megbízottak Testületének tagja többek között Gustáv Husák (SZLKP) belügyi megbízott, Martin Kvetko (DP) földművelés- és földreformügyi megbízott, Ivan Štefánik (DP) igazságügyi megbízott, valamint Ladislav Novomeský (SZLKP) oktatás- és népművelésügyi megbízott.

1945. április 12.

Az SZNT Elnöksége nyugat-szlovákiai érvényességű határozatban mondja ki, hogy azonnali hatállyal és a nyugdíjra vonatkozó bármينemű jogigény nélkül el

kell bocsátani állásukból az állami és közhivatalok, valamint vállalatok német és magyar nemzetiségű alkalmazottait. Amennyiben a hivatal vagy vállalat rendszeres menete feltétlenül megkívánja, a német és magyar alkalmazottak legfeljebb 60 napig munkahelyükön maradhatnak.

1945. április 13.

Az SZLKP KB úgy határoz, hogy beszünteti a magyarok és németek párttagságát és pártba való felvételét, egyúttal felkéri a Belügyi Megbízotti Hivatalt, hogy dolgozza ki a németek és magyarok kitelepítésének részletes tervét úgy, hogy a kitelepítéseket 1945 őszéig le is lehessen bonyolítani.

Pozsonyban a betiltott Magyar Párt vezetőségi tagjai, a megszűnt *Magyar Hírlap* és *Magyar Néplap* baloldali publicistái Magyar Végrehajtó Bizottság néven illegális érdekképviselői szervezetet hoznak létre, amely még aznap levélben tiltakozik az újra berendezkedő csehszlovák hatóságoknál a magyarellenos rendeletek, valamint a magyar lakosságnak a németekkel és a Hlinka Gárda tagjaival egy szinten történő említése ellen.

1945. április 16.

A Nemzetbiztonsági Testület Országos Főparancsnoksága elrendeli az 1938. november 2. után Magyarországhoz csatolt területen letelepedett „anyások” és az „exponens” szlovákiai magyarok összeírását.

Kassán a magyarok kiutasításának újabb hulláma kezdődik, amely során mintegy 1700 családot toloncolnak át Magyarországra. A kiutasítottak között van Szabó Lajos kassai református lelkipásztor is.

1945. április 18.

A szovjetek tizenkét napi fogva tartás után szabadlábba helyezik az április 6-án őrizetbe vett Esterházy Jánost.

1945. április 19.

A Magyar Párt vezető tisztségviselői és pozsonyi magyar értelmiségiek – Stelczer Lajos pártigazgató, Neumann Tibor ügyvéd, a párt pozsonyi helyi szervezetének elnöke, Garzuly Ferenc, a párt gazdasági osztályának vezetője, Czibók János ügyvéd, a helyi pártszervezet tagja, Peéry Rezső író, a *Magyar Hírlap* szerkesztője, Nyárai-Nemecz Miklós szerkesztő, Szalatnai Rezső író, szerkesztő, Mayer Imre tanár, a pozsonyi Toldy Kör alelnöke és Lukovich József, a *Magyar Néplap* szerkesztője – emlékirattal fordulnak a csehszlovák kormányhoz és az SZNT-hez, amelyben a szlovákiai magyarság antifasiszta magatartására való tekintettel a magyar kisebbség alkotmányban biztosított jogainak tiszteletben tartását kérik. Az emlékiratot a Czibók János, Garzuly Ferenc, Neumann Tibor és Szalatnai Rezső összetételű küldöttség átadja Gustáv Husák belügyi és Tomáš Tvarozek pénzügyi megbízottnak, a címzettek azonban az emlékiratot válasz nélkül hagyják.

1945. április 20.

A szovjetek által szabadlábba helyezett Esterházy János meghallgatásra jelentkezik Gustáv Husák belügyi megbízottnál, aki őt letartóztatja, és átadja a biztonsági szerveknek.

1945. április 21.

Az SZNT 30/1945. sz. rendeletével kimondja, hogy a törvényhozó hatalmat Szlovákia területén – a köztársasági elnökkel és a csehszlovák kormánnyal összhangban – az SZNT, országos jellegű ügyekben pedig a köztársasági elnök gyakorolja az SZNT-vel való megegyezés alapján.

1945. április 24.

A magyar kormány a SZEK-hez intézett szóbeli jegyzékében tiltakozik az őshonos magyar lakosság, többek között Tost Barnabás kassai római katolikus lelkész Csehszlovákiából való kiutasítása ellen. Április 28-án hasonló tiltakozó jegyzéket intéz a SZEK-hez Madarász István kassai római katolikus püspök kiutasítása ügyében.

1945. április 26.

Gyertyánfi Aurél protektorátusi magyar főkonzul a német hivatalos szervekkel együtt elhagyja Prágát, s ezzel a magyar külképviselet gyakorlatilag beszünteti tevékenységét. Május 8-án Nemeshegyi Oszkár követségi tanácsos megkezd egy ideiglenes magyar külképviseleti hatóság megszervezését.

1945. május 3.

Pozsonyban a helyi hatóságok megkezdik a magyarok és németek kilakoltatását lakásaikból és internálásukat a tölténygyári gyűjtőtáborba, valamint a Duna túlpartján fekvő Pozsonyligetfaluba, az elmenekült németek által üresen hagyott lakásokba, ill. a volt katonai barakktáborba. Az internáltaknak 15-20 kg-os csomag elvitelét engedélyezik, lakásukat, házukat, ingó vagyonukat elkobozzák, és szlovák lakosoknak adják. A kilakoltatást indokló végzés szerint, mivel az érintettek magyar és német nemzetiségűek, jelenlétük Pozsony városában „az állami és közérdekre való tekintettel nem kívánatos”. (Ezzel párhuzamosan Szlovákia más térségeiben is kezdetét veszi a magyarok letartóztatása és internálása többek között a szentgyörgyi, dunaszerdahelyi, ipolysági, korponai, érsekújvári, komáromi, párkányi, szeredi, nyitrai, vihnyei, késmárki, eperjesi, varannói és kralováni internálótáborokba.)

1945. május 4.

A nyitrai székhelyű nyugat-szlovákiai területi katonai parancsnokság arra utasítja a dél-szlovákiai járási nemzeti bizottságokat, hogy a magyarokat és németeket „vallási, politikai vagy faji hovatartozásra való tekintet nélkül, tehát a cigányokat és zsidókat is” – az antifasiszták kivételével – kényszerítsék arra, hogy 24 órán belül hagyják el az ország területét.

1945. május 5.

A Kassán székelő csehszlovák kormány kiadja 4/1945. sz. rendeletét „a nemzeti bizottságok megválasztásáról és hatásköréről”, amely szerint azokban a községekben és járásokban, ahol a lakosság többsége „államilag megbízható”, nem választható nemzeti bizottság. Ezeken a helyeken közigazgatási bizottságokat neveznek ki az „államilag megbízható” lakosság képviselőiből.

A Belügyi Megbízotti Hivatal a magyar fegyverszüneti egyezményre hivatkozva körlevélben utasítja a magyarlakta vidékek járási nemzeti bizottságait és járási komisszárait, hogy azonnal toloncoljanak ki az országból minden olyan magyar állampolgárt, aki 1938. november 2. után telepedett le az akkor Magyarországhoz csatolt területeken. A létfenntartásukhoz szükséges eszközökből csak annyit vihetnek magukkal, amennyi egy személy, ill. család számára az utazás alatt szükséges.

1945. május 6.

Edvard Beneš és a csehszlovák kormány Kassáról Pozsonyba teszi át székhelyét.

1945. május 8.

A német hadsereg feltétel nélkül leteszi a fegyvert, s ezzel Európában véget ér a második világháború.

Jozef Tiso és a szlovák kormány Kremsmünsterben az amerikai hadsereg fogságába esik.

1945. május 9.

Edvard Beneš pozsonyi rádióbeszédében bejelenti, hogy a jövőben már nem lesznek az első világháborút követő rendszer szelleme szerinti kisebbségi jogok, s a németek és magyarok túlnyomó részének el kell távoznia Csehszlovákiából: „Népünk már nem élhet németekkel és magyarokkal közös hazában.”

1945. május 10.

A csehszlovák kormány elhagyja Pozsonyt, s még ugyanezen a napon Prágába érkezik. Beneš május 12-én tér vissza a prágai várba.

1945. május 11.

Klement Gottwald miniszterelnök-helyettes rádióbeszédében a kormány nevében nyilatkozva kijelenti, hogy „a németeket és magyarokat, akik olyan súlyosan vétettek nemzeteink és a köztársaság ellen, állampolgárságuktól megfosztottak tekintjük és szigorúan megbüntetjük”.

1945. május 15.

Az SZNT első pozsonyi ülésén elfogadja 33/1945. sz. rendeletét a „fasiszta bűnösök, a megszállók, az árulók és kollaboránsok megbüntetéséről, s a népbíróságok létesítéséről”, amellyel meghatározza a büntettnek minősülő cselekmé-

nyeket, ill. az egyes bűncselekményekre kiróható büntetés mértékét, létrehozta a pozsonyi székhelyű Szlovák Nemzeti Bíróságot, valamint a járási és helyi népbíróságokat. A rendelet bűncselekménynek minősíti már azt is, ha valaki az 1938-ban Magyarországhoz csatolt területen együttműködött a magyar hatóságokkal, azok szolgálatában állt mint köztisztviselő, magyar politikai pártban, gazdasági, szociális vagy kulturális intézményben viselt tisztséget.

1945. május 16.

A Magyar Végrehajtó Bizottság levélben kéri a Belügyi Megbízotti Hivatalt, hogy amennyiben a szlovákiai magyaroknak el kell hagyniuk az ország területét, a szlovák állam idején működött Zsidó Központ mintájára járuljon hozzá egy magyar kivándorlási iroda felállításához.

Az SZNT 34/1945. számmal újabb rendeletet hoz az oktatásügy, majd május 26-án 47/1945. számmal az iskolai vagyoni államosításáról.

1945. május 18.

Az SZNT Elnöksége határozatban tiltja meg magyarok felvételét a politikai pártokba. Kivételt csupán az aktív antifasiszták és a szlovák nemzeti felkelés résztvevői kaphatnak, de minden egyes kérelemről az érintett párt vezetőségének kell döntenie.

Gustáv Husák belügyi megbízott kitiltja Szlovákia területéről az összes magyarországi sajtóterméket.

1945. május 19.

Edvard Beneš köztársasági elnök kiadja 5/1945. sz. dekrétumát „az elnyomás idején végrehajtott egyes vagyoni jogi ügyletek érvénytelenségéről, továbbá a németek, magyarok, az árulók és kollaboránsok, valamint egyes szervezetek és intézetek vagyoni értékeinek nemzeti kezeléséről”. A dekrétum érvénytelennek nyilvánít bármilyen vagyoni átruházást és vagyoni jogi ügyletet, ha azt 1938. szeptember 29. után „a megszállás, nemzeti, faji vagy politikai üldözés nyomása alatt hajtották végre”, s ún. nemzeti gondnokok felügyelete alá helyezi az „államilag megbízhatatlan” személyeknek a Csehszlovák Köztársaság területén levő vagyonát. A dekrétum szerint államilag megbízhatatlannak kell tekinteni többek között a német vagy magyar nemzetiségű személyeket, vagyis azokat, akik az 1929 óta tartott bármelyik népszámlálás során német vagy magyar nemzetiségűnek vallották magukat, vagy pedig németeket és magyarokat tömörítő nemzeti csoportok, alakulatok és politikai pártok tagjai voltak.

1945. május 20–21.

Az SZLKP pozsonyi, nyitrai és trencsényi területi konferenciái határozatban sürgetik, hogy a párt programjának, ill. a kassai kormányprogramnak megfelelően minél előbb vegye kezdetét a szlovák földművesek áttelepítése az északi országrészekből a gazdag déli területekre, a kitelepítendő magyarok után üresen maradó földvagyonba. A konferenciákon kis létszámban bár, de még magyar kül-

döttek is részt vesznek, akik nem szavazzák meg a magyarok kitelepítéséről és a belső telepítésről szóló határozatokat. (A pozsonyi területi konferencián részt vett Molnár Ferenc 1945. május 22-én a párt dunaszerdahelyi taggyűlésén kijelenti, hogy a konferenciának nem kommunista, hanem fasiszta jellege volt.)

1945. május 21.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) alakuló konferenciáján San Franciscóban tartózkodó Jan Masaryk csehszlovák külügyminiszter kijelenti, hogy a csehszlovák hatóságok „csak azokra a magyarokra fognak büntetést kirotni, akik összeesküdtek a Csehszlovák Köztársaság ellen, és akik a nácik oldalán harcoltak; azok a magyarok, akik barátsággal viseltettek Csehszlovákia ügye iránt, az országban maradhatnak, és a köztársaság állampolgárainak valamennyi jogát élvezhetik”.

A prágai ideiglenes magyar külképviseleti szerv, miután elnevezése ellen a csehszlovák kormány kifogást emelt, Nemeshegyi Oszkár követségi tanácsos vezetésével Magyar Visszatelepítő Bizottság néven kezdi meg tevékenységét. (A háborút követően mintegy 60–80 ezer magyar állampolgár tartózkodik Cseh- és Morvaország területén.)

1945. május 23.

A csehszlovák kormány a belügy-, a külügy- és a nemzetvédelmi miniszter részvételével háromtagú bizottságot állít fel azzal a feladattal, hogy dolgozza ki a németek és magyarok kitelepítésének részleteit. A bizottság feladata többek között a kitelepítendő körére és a kitelepítendő területre, valamint a németek és magyarok kitelepítését, ill. az így nyert terület betelepítését irányító különleges hivatal létrehozására vonatkozó javaslat kidolgozása.

1945. május 24.

A szlovákiai református egyház élére még a Tiso-féle szlovák állam idején kinevezett, de az új államhatalom támogatását is élvező kassai székhelyű ún. Szervező Bizottság 6 „magyar” (Komáromi, Barsi, Gömöri, Abaúj-Tornai, Dél-Zempléni, Ungi) és 3 „szlovák” (Tárca-völgyi, Felső-Zempléni, Ung-Laborcvidéki) egyházmegyét létrehozva újjászervezi a szlovákiai egyházmegyéket, s élükre ideiglenes adminisztrátorokat nevez ki. A szlovákot nyilvánítja az ügyintézés nyelvéné nemcsak az állami hivatalokkal, hanem a Szervező Bizottsággal való kapcsolattartásban is, azokba a „szlovák jellegű” gyülekezetekbe pedig, amelyekben az istentiszteleteket magyarul tartják, elrendeli a „szlovák államnyelvet” bíró lelkészek kinevezését. A lelkészek számára kötelezővé teszi a szlovák nyelvvizsgát, s még a segédlelkészek kinevezését is a politikai megbízhatóság és a csehszlovák állampolgárság igazolásától teszi függővé. (A Szervező Bizottság lelkészi elnöke Ján Tomašula kassai lelkész, világi elnöke Vojtech Ozorovský.)

1945. május 25.

Gustáv Husák belügyi megbízott az SZNT ülésén ismerteti a Belügyi Megbízotti Hivatalnak a magyar lakosság kitelepítésére vonatkozó elképzeléseit. Ezek sze-

rint az első szakaszban kiutasítanak Szlovákiából azokat, akik 1938. november 2. után telepedtek le az akkor Magyarországhoz csatolt területeken, majd azokat, akik „vétettek a köztársaság ellen”, nyilas vagy más szervezetek tagjai voltak, valamint azokat, akiket büntetőjogilag felelősségre vonnak és elítélnék. Ezt követően kerülne sor a még Szlovákiában maradó magyarok kicserélésére a magyarországi szlovákokért. Az SZNT egyúttal felkéri a kormányt, hogy kezdje meg a szükséges tárgyalásokat és a kitelepítés nemzetközi előkészítését.

Az SZNT 43/1945. sz. rendeletével megtiltja németek és magyarok felvételét az ügyvédek és ügyvédjelöltek névjegyzékébe, 44/1945. sz. rendeletével azonnali hatállyal és a munkaviszonyból származó bárminemű jogigény nélkül megszünteti a német és magyar nemzetiségű állami és közalkalmazottak munkaviszonyát, május 31-ével egyben nyugdíjuk folyósítását, 51/1945. sz. rendeletével pedig feloszlottak nyilvánít minden német és magyar egyesületet és társaságot.

1945. május 26.

Megkezdődik a nem őshonos magyarok szervezett kitoloncolása Csehszlovákiából. A kitelepítettek pontos száma ismeretlen, csehszlovák adatok szerint június végéig 31 780 magyar kénytelen elhagyni az ország területét.

Az SZNT jóváhagyja a cseh–szlovák államjogi elrendezésről a prágai kormánnyal és a cseh pártokkal folytatandó tárgyalások irányelveit, amelyekben az ország federalizálása mellett száll síkra. Az irányelvek szerint a Csehszlovák Köztársaságnak a közös államfő, parlament és kormány mellett külön szlovák, ill. cseh parlamentje és kormánya is lenne.

1945. május 31–június 2.

Prágában a csehszlovák kormány és az SZNT Elnöksége között a kassai kormányprogram megvalósításáról és a cseh–szlovák államjogi viszonyról folytatott tárgyalásokon a cseh pártok elutasítják a szlovák fél által szorgalmazott föderációt. A június 2-án aláírt ún. első prágai egyezmény ugyanakkor – a szlovák nemzeti szerveknek meglehetősen széles jogköröket biztosítva – kimondja, hogy Szlovákiában a törvényhozói hatalmat az SZNT, a kormányzati és végrehajtói hatalmat a Megbízottak Testülete gyakorolja. A megbízottak a Megbízottak Testületének tartoznak felelősséggel, amely kinevezésének joga az SZNT Elnökségét illeti meg.

1945. május

Szlovákiában kezdetét veszi a front átvonulása után újra megnyílt magyar tanuló iskolák felszámolása.

1945. június 2.

A Földművelés- és Földreformügyi Megbízotti Hivatal kiadja 96/1945. sz. hirdetményét a belső telepítés végrehajtásáról, amely előírja többek között a belső telepítés keretében földet igénylők szlovák vagy más szláv nemzetiségének, ill. ál-

lami és nemzeti megbízhatóságának vizsgálatát. A telepítés hatékonyságának növelése érdekében azt is megfogalmazza, hogy a telepeseket lehetőleg a lakóhelyükhöz legközelebb fekvő területre telepítsék, egyazon községből származzanak s vallási hovatartozásuk is megegyezzen.

1945. június 3.

Az SZLKP rimaszombati területi konferenciáján hat dél-szlovákiai járás – a Rimaszombati, Losonci, Feledi, Tornaljai, Rozsnyói és Nagyrőcei járás – küldöttei határozatban követelik a déli határvidék magyartalanítását és szlovákokkal való betelepítését: „Követeljük, hogy haladéktalanul kezdjék meg a szlovák földművesek áttelepítését a szegény és hegyes vidékekről Szlovákia déli területeire, a magyar nagybirtokosok, telepesek és fasiszták földjére, akiknek nincs mit keresniük Szlovákiában!”

Jozef Lettrich, az SZNT elnöke kijelenti, hogy azok a zsidók, akik gondolkodásukkal és beszédükkel a magyarokhoz vagy a németekhez tartoznak, magyaroknak, illetve németeknek tekintendők, s ezért osztozniuk kell a magyarok és németek sorsában.

1945. június 5.

Az SZNT kiadja 50/1945. sz. rendeletét „a vagyon nemzeti kezeléséről”, amely elrendeli az „államilag megbízhatatlan” személyek Szlovákia területén található összes vagyonának lefoglalását és ún. nemzeti gondnokság alá vételét. A rendelet értelmében államilag megbízhatatlannak számítanak többek között a német és magyar nemzetiségű személyek, a német és magyar nemzethez tartozás szempontjából pedig főleg a családi érintkezésben használt nyelv, a magyar és német politikai pártban való 1938. október 6. utáni tagság és a legutóbbi népszámláláskor bevallott nemzetiség a meghatározó.

1945. június 6.

Az SZNT 52/1945. sz. rendeletével „a magyar állam által ideiglenesen megszállt területen” hatálytalanítja az első csehszlovák földreform alá eső ingatlanok 1938. november 1-je után történt vagyonjogi átruházását, s az ingatlanok egykori birtokosai vagy bérlői számára lehetővé teszi azok visszaigénylését.

Komáromban a csehszlovák hatóságok bezáratják a város összes magyar iskoláját. Másnap mintegy ötezren tüntetnek a rendelkezés ellen, s kérik a szovjet városparancsnokot a magyar tanítás helyreállításának engedélyezésére, ami a bencés gimnázium és a tanítóképző esetében június 9-én meg is történik.

A DP Központi Titkársága körlevélben utasítja a párt járási titkárságait a magyarok azonnali kizárására a pártból. A körlevél szerint a zsidó vallásúakkal, ha magyarnak vagy németnek vallották magukat vagy a magánéletben magyarul vagy németül beszélnek, „éppúgy kell eljárni, mint a magyarok és németek esetében”.

1945. június 7.

A magyar kormány szóbeli jegyzékében hívja fel a SZEB figyelmét a magyar lakosság kiutasítására Csehszlovákiából és a pozsonyi magyarok internálására, s felkéri, hogy járjon közben a csehszlovák kormánynál a magyar kisebbség üldöztetésének megszüntetése érdekében. A jegyzék szerint a kiutasítások különösen Kassáról, Léváról, Ipolyságról és Rimaszombatból gyakoriak.

1945. június 8.

A csehszlovák kormány ülésén döntés születik arról, hogy memorandumban fogja kérni a győztes nagyhatalmaktól a német és magyar lakosság kitelepítésének jóváhagyását.

A Pozsonyi Városi Nemzeti Bizottság határozatot hoz a város magyar és német lakosságának megjelöléséről. Egyúttal felszólítja a háztulajdonosokat, házmestereket és gondnokokat, hogy a házak kapujára függeszték ki a bérlők névsorát, s azon jelöljék meg a német és magyar nemzetiségű bérlőket.

1945. június 9.

A magyar kormány a SZEB-hez intézett szóbeli jegyzékében tiltakozik a csehszlovákiai kiutasítások és internálások ellen, s hívja fel a bizottság figyelmét többek között Esterházy János letartóztatására és Neumann Tibornak, a Magyar Párt pozsonyi helyi szervezete elnökének internálására.

Az SZNT Elnöksége *Národná obroda* című hivatalos lapjának közlése szerint Délkelet-Szlovákia több mint 20 községének iskolájában még mindig magyar nyelven folyik az oktatás.

1945. június 12.

Athur Schoenfeld, az amerikai kormány budapesti megbízottja jegyzékben tájékoztatja a magyar kormányt kormányának a csehszlovákiai kisebbségek kitelepítésével kapcsolatos álláspontjáról. A jegyzék elutasítja az etnikai csoportok nemzetiségi alapon történő felelősségre vonását és kitelepítését, állást foglal a kollektív bűnösség elve ellen, s hangsúlyozza, hogy a kisebbségek eltávolítása kizárólag a nemzetközi egyezményekkel összhangban és „szabályos úton” történhet.

1945. június 14.

Václav Nosek belügyminiszter a kormány elé terjeszti a május 23-i kormányhatározat alapján „az idegen lakosság kitelepítéséről és a belső telepítésről” kidolgozott elnöki dekrétum tervezetét. A jogszabálytervezet törvényerőre emelné a teljes német és magyar lakosság kitelepítését Csehszlovákiából.

1945. június 16.

Az SZLKP KB Elnöksége rendkívüli ülésén konkretizálja a német és magyar kisebbséggel kapcsolatos álláspontját. Az ülésen elfogadott határozat sürgeti a

magyar lakosság egyoldalú, ill. egy lakosságcsere keretében történő kitelepítését, a „visszatért városok”, konkrétan Kassa, Léva, Losonc, Rimaszombat, Rozsnyó, Komárom és Érsekújvár, valamint Pozsony „magyartalanítását”, a szlovák etnikai terület városainak a magyaroktól való „megtisztítását”, a magyar lakosság országon belüli széttelépítését s a déli határvidék szlovákokkal való benépesítését. Az Elnökség egyúttal elveti a magyar tannyelvű elemi iskolák továbbbi fenntartásának és egy magyar nyelvű lap kiadásának Ladislav Novomeský oktatás- és népművelésügyi megbízott által felvetett lehetőségét.

1945. június 18.

A morvaországi Přerov vasútállomásán a pozsonyi 17. gyalogezred katonái fel tartóztatnak és lemészárolnak közel háromszáz, többségükben dobsinai német és magyar – otthonába visszatérni szándékozó – menekültet.

1945. június 19.

A magyar kormány a június 12-i amerikai jegyzékre adott válaszában kifejti, hogy nem ellenzi a csehszlovákiai magyar háborús bűnösök szigorú megbüntetését, tiltakoznia kell viszont a magyar kisebbségnek a nácik zsidóellenes intézkedéseire emlékeztető kollektív üldözése ellen. A magyar lakosságot, amelyet az első világháború után megkérdézése nélkül csatoltak Csehszlovákiához, nem lehet felelőssé tenni az ország szétesése miatt, s háborús bűnössé nyilvánítani csupán azért, mert 1938-ban nem volt kifogása az ellen, hogy visszacsatolják Magyarországhoz.

Edvard Beneš kiadja 16/1945. sz. ún. retribúciós dekrétumát „a náci bűnösök, az árulók és segítőik megbüntetéséről valamint a rendkívüli népbíróságokról”, valamint 17/1945. sz. dekrétumát a Nemzeti Bíróságról. A retribúciós dekrétum a „köztársaság fokozott veszélyeztetettségének” idejére visszamenőleges hatállyal büntettnek nyilvánít olyan cselekményeket, amelyek elkövetésük idején nem sértettek törvényt. A dekrétum a „köztársaság fokozott veszélyeztetettségének” időpontját 1938. május 21-től, a csehszlovák hadsereg részleges mozgósításától egy később meghatározandó napig számítja.

A csehszlovák kormány jóváhagyja a németeket és magyarokat csehszlovák állampolgárságtól megfosztó elnöki dekrétum tervezetét.

1945. június 21.

Edvard Beneš kiadja a cseh országrészekben hatályos 12/1945. sz. dekrétumát a „németek, magyarok, valamint a cseh és szlovák nemzet árulói és elleneségei mezőgazdasági vagyonának elkobzásáról és haladéktalan szétosztásáról”, amely a földreform céljaira azonnali hatállyal és kártérítés nélkül előírja többek között a magyarok és németek mezőgazdasági vagyonának elkobzását. Német vagy magyar nemzetiségű személyeknek azok tekintendők, akik az 1929 óta tartott bármelyik népszámláláskor német vagy magyar nemzetiségűeknek vallották magukat, vagy pedig németeket és magyarokat tömörítő nemzeti csoportok, ala-

kulatok vagy politikai pártok tagjai voltak. A dekrétum preambuluma szerint a rendelkezés célja, hogy „a cseh és szlovák földet egyszer s mindenkorra kivegyük az idegen német és magyar birtokosok kezéből, valamint a köztársaság árulóinak kezéből”.

1945. június 23.

A belügy-, a külügy- és a nemzetvédelmi miniszter alkotta kormánybizottság – mivel Csehszlovákia még nem szerezte meg a nagyhatalmak hozzájárulását a nem szláv lakosság kitelepítéséhez – a kormány utasítására átdolgozza a németek és magyarok kitelepítéséről, ill. a belső telepítésről előkészület alatt álló elnöki dekrétumot, kihagyva belőle a kitelepítésre vonatkozó kitételeket.

1945. június 26.

A Szlovák Nemzeti Front ülésén a DP és az SZLKP közös nyilatkozatban száll síkra a két párt együttműködéséért. A nyilatkozat a pártoknak a magyar és német kisebbséghez való viszonyulásáról kijelenti, hogy „együtt akarjuk megtisztítani Szlovákiát a náci németektől, a fasiszta magyaroktól, elérni a többi magyar lakos kicserélését a magyarországi és külföldi szlovákokért s így hozzájárulni a kormányprogram teljesítéséhez, Csehszlovákiának, mint a csehek és szlovákok államának építéséhez”.

San Franciscóban 51 ország, köztük Csehszlovákia is aláírja az Egyesült Nemzetek Alapokmányát, s ezzel az Egyesült Nemzetek Szervezetének egyik alapító tagállamává válik.

1945. június 27.

A csehszlovák hatóságok gróf Esterházy Jánost, a Magyar Párt elnökét és az ugyancsak őrizetbe vett gróf Csáky Mihályt, a párt alelnökét, a Szlovenszkói Magyar Kultúregyesület elnökét Gustáv Husák utasítására átadják a szovjet katonai szerveknek.

Az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal elutasítja Bíró Luciánnak, a komáromi bencés gimnázium igazgatójának a magyar nyelvű oktatás tanév végéig való meghosszabbítására és az érettségi vizsgák megtartásának engedélyezésére vonatkozó kérelmét. Ezzel megszűnik Szlovákia utolsó magyar tan nyelvű iskolája.

1945. június 28.

A Kárpátalja átadásáról szóló szerződés aláírása céljából Moszkvába érkező csehszlovák kormányküldöttség és a szovjet vezetés közötti megbeszélésen Zdeněk Fierlinger csehszlovák miniszterelnök Joszif Visszárionovics Sztálin szovjet pártvezető segítségét kéri a németek és magyarok kitelepítéséhez. Sztálin arra a kérésre, hogy a kitelepítésekben a szovjet hadsereg is vegyen részt, nem ad pozitív választ, de biztosítja a csehszlovák küldöttséget, hogy azokat a szovjet hadsereg nem fogja akadályozni.

1945. június 29.

Moszkvában aláírják a Kárpátalja Szovjetuniónak való átadását kimondó csehszlovák–szovjet szerződést, amely szerint Kárpát-Ukrajna egyesül „ősi hazájával”, Ukrajnával, az új csehszlovák–szovjet államhatár pedig megegyezik a Szlovákia és Kárpátalja közötti 1938 előtti tartományi határral. A szerződés Kárpátalján kívül a Szovjetunióhoz csatol 13, közigazgatásilag korábban Szlovákiához tartozott magyar lakosságú községet is: Bátfát, Csapot, Gálocsat, Kistrátot, Kisszelmencet, Kistéglást, Nagyrátot, Palágyot, Palágykomorócot, Pallót, Szürtét, Tiszaásványt és Tisasalamont. A szerződéshez csatolt jegyzőkönyv lehetővé teszi, hogy a szovjetunióbeli szlovákok és csehek, ill. a csehszlovákiai ukránok és oroszok optálhassanak a másik országba való áttelepülésre

A szovjet katonai szervek Budapesten, Bukaresten és Iaşin keresztül Moszkvába hurcolják Esterházy Jánost s vele együtt további tíz letartóztatott pozsonyi magyar értelmiségit: Neumann Tibort, gróf Csáky Mihályt, Jabloniczky Jánost, Teszár Bélát, Párkány Lajost, Böjtös Józsefet, Vircsik Károlyt, Szüllő Sándort, Birnbaum Frigyet és Lászlóffy Ferencet.

1945 közepén

A magyarországi szellemi és művészeti élet jeles személyiségei – többek között Kodály Zoltán zeneszerző, Kassák Lajos költő, Füst Milán író, Ferenczy Béni szobrász, Bernáth Aurél festőművész, Farkas Ferenc zeneszerző, Heltai Jenő író, Major Tamás színművész, Pátzay Pál szobrász és Szőnyi István festőművész – felhívással fordulnak a cseh és szlovák értelmiséghez, amelyben felkéri őket, hogy emeljenek szót a csehszlovákiai magyarsággal szembeni igazságtalan bánásmód megszüntetéséért.

1945. július 3.

A csehszlovák kormány nevében Vladimír Clementis külügyi államtitkár jegyzékben kéri fel az amerikai, brit és szovjet kormányt, hogy közelgő potsdami értekezletükön tűzzék napirendre a német és magyar kisebbség kitelepítésének kérdését. A jegyzék szerint a kitelepítés 2–2,5 millió németet és kb. 400 ezer magyart érintene, miközben a magyarokkal kapcsolatban kilátásba helyezi, hogy egy részük kitelepítése lakosságcsere formájában is megvalósulhatna, mivel Magyarországról 345 ezer szlovák kíván áttelepülni Szlovákiába. A németek és magyarok kitelepítése a csehszlovák állam és Közép-Európa békéjének biztosítása szempontjából szükséges, s elhalasztása a cseheket és szlovákokat komolyan nyugtalanítaná.

Az SZNT kiadja 67/1945. sz. rendeletét „a háborús események által okozott károk bejelentéséről”, amely szerint a kártérítési kérelemben fel kell tüntetni, hogy milyen állampolgárságú volt a kérelmező 1938. október 1-jén, ill. hogy milyen nemzetiségűnek vallotta magát 1938. október 1-jén és e napot követően, ami a magyar és német nemzetiségű kérelmezők számára eleve reménytelenül teszi bármilyen kártérítést; valamint 69/1945. sz. rendeletét „az államilag meg-

bízhatatlan személyek magánalkalmazásból való elbocsátásáról”, amely szerint a munkaadó a nemzeti bizottság hozzájárulásával azonnali hatállyal megszüntetheti bármelyik „államilag megbízhatatlan” személy munka-, szolgálati vagy tanuló viszonyát.

1945. július 4.

Szalatnai Rezső – a Gustáv Husák belügyi megbízottal folytatott előző napi megbeszélése alapján – a Magyar Végrehajtó Bizottság nevében írásos javaslatot terjeszt elő a Csehszlovákiai Magyarok Segélybizottságának megalakítására. A javaslat szerint a Segélybizottság a Nemzetközi Vöröskereszttel, a Csehszlovák Vöröskereszttel és a Magyar Vöröskereszttel együttműködve élelmiszer, gyógyszer és pénzsegélyek juttatásával, valamint orvosi ellátással segítené a magyar deportáltakat. Székhelye Pozsony lenne, ideiglenes elnökségében pedig helyet kapna: Szalatnai Rezső, Peéry Rezső, Csáder Mihály, Czibók János, Fehér Ferenc és Tankovics József. A Segélybizottság legalizálására Husák ígérete ellenére nem kerül sor, illegálisan azonban megkezdte tevékenységét: különféle adományokból származó pénzsegéllyel, ruhaneművel, élelmiszerrel, gyógyszerekkel látja el a rászorulókat, különösen az elbocsátott közalkalmazottakat, a nyugdíjuktól megfosztott idős pedagógusokat és özvegyeket.

A magyar kormány a szovjet kormányhoz intézett jegyzékében Moszkva beavatkozását kéri a csehszlovákiai magyarság üldöztetésének megakadályozása érdekében, s egyben felkéri, hogy „a Dunamedencében végrehajtandó területi újjárendezéseknél” az ún. nemzetiségi elvet vegyék alapul.

1945. július 7–8.

Turócszentmártonban tartja I. kongresszusát a Demokrata Párt. A párton belüli kommunistaelenes szárny megerősödését eredményező kongresszus új alapszabályt és programot fogad el, s Ján Ursíny helyett Jozef Lettrichet választja a párt elnökévé.

1945. július 8.

Az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal kiutasít Csehszlovákia területéről minden olyan nem csehszlovák állampolgárságú magyar lelkészt, akit 1938. november 2. után helyeztek valamely szlovákiai egyházközségbe.

1945. július 9–12.

Csehszlovákiába látogat a magyarországi, romániai és jugoszláviai szlovákok ötven főből álló küldöttsége, amelyet Karol Šmidke és Jozef Lettrich, az SZNT társelnökei, Zdeněk Fierlinger miniszterelnök és Edvard Beneš államfő is fogad. A küldöttség a csehszlovák állam segítségét kéri a külföldi szlovákok hazatelepüléséhez; tájékoztatása szerint Magyarországról 200 ezer, Jugoszláviából 150 ezer, Romániából 80 ezer szlovák kíván áttelepülni Szlovákiába.

1945. július 10.

A csehszlovák törvénytár 20/1945. és 21/1945. számmal újraközi Edvard Benešnek „a törvényhozó hatalom ideiglenes gyakorlásáról” még Londonban kiadott alkotmánydekrétumait, amelyek értelmében a köztársasági elnök törvényhozó hatalmat gyakorolhat mindaddig, míg meg nem alakul a Csehszlovák Köztársaság ideiglenes törvényhozó testülete.

A Pénzügyi Megbízotti Hivatal kiadja 155/1945. sz. rendeletét „az állami nyugdíjak és ellátási illetmények, valamint a nyugdíjak és adományok azon élvezőinek kötelező összeírásáról, akik a Magyarország és Németország által ideiglenesen megszállt területen élnek”. A rendelet értelmében azonban az összeírás nem vonatkozik a német és magyar nemzetiségű személyekre, mivel ők az SZNT 44/1945. sz. rendelete értelmében már elveszítették igényüket nyugdíjuk és ellátási illetményeik folyósítására.

1945. július 16.

A DP Čas című központi orgánuma a zsidók „szlovákellenes” magatartását kifogásolja, ami a lap szerint abban nyilvánul meg, hogy magyarul és németül mernek beszélni, „magyarosítanak és németesítenek”, s nem becsülik a szlovák nyelvet.

1945. július 17.

Edvard Beneš kiadja 27/1945. sz. dekrétumát „a belső telepítés egységes irányításáról”, amely az eredeti elképzelésekkel ellentétben a németek és magyarok kitelepítéséről nem rendelkezik. A jogszabály a belső telepítés irányítására prágai és pozsonyi székhellyel előírja telepítési hivatalok létrehozását. A dekrétum szerint „belső telepítésen olyan intézkedések összességét kell érteni, amelyekkel különleges előírások segítségével elérhető a Csehszlovák Köztársaság valamennyi térségének visszajuttatása az eredeti szláv elem birtokába”.

1945. július 17–18.

Együttes ülést tart Prágában a CSKP és az SZLKP vezetősége, amelyen a cseh kommunisták és Viliam Široký felróják a szlovák kommunistáknak a kassai kormányprogram lassú végrehajtását Szlovákiában, az SZNT-t a cseh–szlovák egység gyengítésével és szeparatizmussal vádolják, a demokraták kongresszusának eredményét pedig a „reakció” győzelmeiként értékelik.

1945. július 20.

Edvard Beneš kiadja a cseh országrészekben hatályos 28/1945. sz. dekrétumát „a németek, magyarok és az állam más ellenségei mezőgazdasági vagyonának cseh, szlovák és más szláv földművesekkel való betelepítéséről”. A dekrétum értelmében az elkobzott mezőgazdasági vagyonból földjuttatást csupán csehek, szlovákok, valamint más szláv nemzethez tartozók kérhetnek, akik állami és nemzeti szempontból megbízhatóak.

1945. július 21.

A magyar kormány a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának kérésére szóbeli jegyzékben tájékoztatja a SZEБ-et a magyar nemzetiségű csehszlovákiai zsidók üldözéséről, kiutasításáról és vagyonuk elkobzásáról, s felkéri, hogy járjon közben a csehszlovák kormánynál a zsidóság nemzetiségi alapon történő üldözésének megszüntetése érdekében. A magyar kormány július 23-án újabb szóbeli jegyzékben hívja fel a SZEБ figyelmét a Csehszlovák Köztársaság szlovák területein keresztül hazatérő magyar nyelvű zsidó deportáltak bántalmazására és üldözésére, valamint a Čas július 16-i írására.

1945. július 25.

Az ügyvédek és közjegyzők bírói szolgálatba való felvételét szabályozó 82/1945. sz. SZNT-rendelet kimondja, hogy bírói szolgálatba csak csehszlovák állampolgárságú, szláv nemzetiségű, nemzetileg és politikailag megbízható, valamint a szlovák nyelvet tökéletesen bíró ügyvéd és közjegyző vehető fel.

A magyar kormány a SZEБ-hez intézett szóbeli jegyzékében tiltakozik a magyar katolikus papok tömeges kiutasítása ellen Csehszlovákiából, s felkéri, hogy járjon közben a csehszlovák kormánynál a kiutasítások megszüntetése érdekében. A magyar kormány ugyancsak a SZEБ-nél tiltakozik a magyar tanítók állami szolgálatból való elbocsátása miatt, ami következtében 2 ezer tanító marad állás, 100 ezer magyar gyermek pedig iskola nélkül. Felkéri a SZEБ-et, hasson oda, hogy a prágai kormány hatálytalanítsa a magyar tanítók elbocsátását, s engedélyezze a magyar tannyelvű elemi és középfokú oktatást.

Budapesten élő pozsonyi menekültek a rendszeresítés szándékával könyomatos *Tájékoztatót* szerkesztenek a csehszlovákiai magyarság helyzetéről és annak orvoslásáról.

1945. augusztus 2.

Véget ér a győztes nagyhatalmak, az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és a Szovjetunió július 17-én kezdődött potsdami konferenciája, amelynek zárónyilatkozata jóváhagyja a német lakosság kitelepítését Csehszlovákiából, Lengyelországból és Magyarországról, a szlovákiai magyarság kitelepítésének kérdésével ugyanakkor a csehszlovák kérés ellenére nem foglalkozik. Az értekezlet résztvevői a háború vesztes államaival kötendő békeszerződések előkészítése céljából létrehozzák a Külügyminiszterek Tanácsát.

Edvard Beneš kiadja 33/1945. sz. alkotmánydekrétumát „a német és magyar nemzetiségű személyek csehszlovák állampolgárságának rendezéséről”, amely megfosztja csehszlovák állampolgárságától csaknem a teljes német és magyar kisebbséget. A dekrétum 1. §-a szerint: „Azok a német vagy magyar nemzetiségű csehszlovák állampolgárok, akik az idegen megszálló hatalom jogszabályai értelmében német vagy magyar állampolgárságot szereztek, az ilyen állampolgárság megszerzésének napján elveszítették csehszlovák állampolgárságukat.

A többi német vagy magyar nemzetiségű csehszlovák állampolgár a dekrétum hatályba lépésének napján veszti el csehszlovák állampolgárságát.” A 2. § értelmében csehszlovák állampolgársága csupán azoknak a németeknek és magyaroknak marad meg, „akik igazolják, hogy hűek maradtak a Csehszlovák Köztársasághoz, sosem vétettek a cseh és a szlovák nemzet ellen, és vagy aktívan részt vettek a felszabadításukért vívott harcban, vagy pedig szenvedtek a náci és fasiszta terrortól”. A dekrétum 3. §-a alapján a csehszlovák állampolgárságukat elvesztett személyek 6 hónapon belül kérvényezhetik állampolgárságuk visszaadását.

1945. augusztus 3.

A csehszlovák kormánynak a potsdami konferenciát értékelő ülésén Jan Masaryk külügyminiszter bejelenti, hogy a tény, miszerint a konferencia kizárólag a németkérdéssel foglalkozott, nem jelenti azt, hogy a magyarok kitelepítését ne lehetne végrehajtani.

A Megbízottak Testülete megszünteti a magyar evangélikus egyházközségek és szeniorátusok önállóságát, vagyonukat átadja a szlovák egyházközségeknek, a magyar lelkészeket elbocsátja, elrendeli az esetlegesen kivételt kapók szlovák etnikai területre helyezését, s kimondja, hogy istentiszteletek rendszeresen csak az állam nyelvén tarthatók.

1945. augusztus 7.

Rákosi Máttyás, a Magyar Kommunista Párt (MKP) főtitkára Joszif Visszári-onovics Sztálinhoz intézett levelében a szovjet pártvezető támogatását kéri a csehszlovákiai magyarság kitelepítésének megakadályozása érdekében.

1945. augusztus 8.

Tornalján a magyarság jogfosztása és üldözése elleni tiltakozásul felrobbantják a Nemzetbiztonsági Testület helyi parancsnokságát. (A robbantás elkövetését magára vállaló 19 éves Hancsovszky Bélát a Rimaszombati Járási Népbíróság golyó általi halálra ítéli, ő azonban szeptember 25-én megszökik a rimaszombati börtönből, és Magyarországra távozik.)

1945. augusztus 9.

A magyar kormány a SZEB-hez intézett szóbeli jegyzékében tiltakozik az ellen, hogy a pozsonyi csehszlovák hatóságok a magyar nemzetiségűeket kizárják a Szovjetunió által a városnak adományozott élelmiszerek juttatásából, s felhívja a SZEB figyelmét, hogy a csehszlovákiai magyarság semmilyen élelmiszerjegyet nem kap.

1945. augusztus 10.

Az SZLKP érsekújvári alapszervezete a párt zsolnai országos konferenciájához intézett kérvényében a magyar nemzetiségű párttagok számára magyar nyelvű pártlap kiadásának és terjesztésének engedélyezését kéri.

1945. augusztus 11.

Edvard Benešnek a filmgyártás államosításáról rendelkező 50/1945. sz. dekrétuma az „államilag megbízhatatlan”, vagyis magyar és német nemzetiségű személyeket kizárja azok köréből, akik az államosított filmgyárakért, laboratóriumokért, filmkölcsonzókért és filmszínházakért kártérítésben részesülhetnek.

A Gustáv Husák részvételével ülésező Tornaljai Járási Közigazgatási Bizottság kimondja, hogy az augusztus 8-i merénylet miatt rövid időn belül ki kell telepíteni Tornalja minden magyar lakosát, majd pedig az egész járást meg kell tisztítani a magyaroktól. Kivételt csupán az antifasiszta harcosok és a vegyes házasságban élők kaphatnak.

1945. augusztus 11–12.

Zsolnán tartja a háború utáni első országos konferenciáját Szlovákia Kommunista Pártja. A konferencia a prágai pártközpont nyomására a szlovák nemzeti felkelésben részt vett szlovák pártvezetők és a volt szociáldemokraták pozícióinak meggyengülését s a pártnak a prágai pártvezetésnek való erőteljesebb alárendelését eredményezi. Az elnöki poszton Karol Šmidkét a Prága által támogatott Viliam Široký váltja fel, Šmidkét elnökhelyettesé, főtítkárrá Štefan Baštovanskýt választják. Jóváhagyják az SZNT-be és az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe delegálandó kommunista képviselőjelöltek listáját, miközben Major Istvánt, a kommunista párt alapító tagját és egykori szenátorát magyar származása miatt nem választják be a párt Központi Bizottságába, és nem delegálják az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe sem. A konferencia elutasítja a magyar nyelvű pársajtó engedélyezésének lehetőségét, s megerősíti a pártvezetésnek a magyar lakosság kitelepítésével kapcsolatos korábbi állásfoglalását.

1945. augusztus 14.

A magyar kormány jegyzéket terjeszt a három nagyhatalom elé a békekonferenciával kapcsolatos szempontjairól, amely szerint a magyar kormány kívánatosnak tartaná, ha a határokat az érdekelt lakosság akaratával összhangban, a „nemzetiségi elv minél teljesebb alkalmazásával” állapítanák meg. Leszögezi, hogy a Csehszlovákia által felvetett kényszerű lakosságcsere nem lehet a nemzetiségi kérdés megoldásának az alapja, Magyarország számára a népcsere csak területi kompenzációval képzelhető el, a kisebbségekről pedig az ENSZ útján kellene gondoskodni.

1945. augusztus 16.

Vladimír Clementis külügyi államtitkár a csehszlovák kormány nevében újabb jegyzékkel fordul a nagyhatalmakhoz, amelyben a németek kitelepítésére vonatkozó potsdami határozatra hivatkozva kifejti kormánya azon meggyőződését, hogy a nagyhatalmak feltételezhetően egyetértenek majd a csehszlovákiai magyar és a magyarországi szlovák lakosság kicserélésével, egyúttal kéri, hogy a SZEB-et hatalmazzák fel a lakosságcsere lebonyolításával.

Csehszlovákiából menekült magyarok memorandumban kéri Dálnoki Miklós Béla magyar miniszterelnököt, tegye lehetővé számukra érdekvédelmi szervezet létrehozását. A szervezet Holota János volt prágai nemzetgyűlési képviselő, Érsekújvár egykori polgármestere vezetésével szeptember 1-jén Szlovákiai Menekült Demokrata Magyarok Bizottsága néven kezdi meg tevékenységét.

1945. augusztus 18.

A Szlovák Partizánok Szövetségének Besztercebányán ülésező első közgyűlése az SZNT-hez intézett beadványában sürgeti a magyar lakosság mielőbbi kitelepítését, ill. a lakosságcsere megkezdését, vagyona elkobzását és munkatáborokba hurcolását, egyúttal kifogásolja a koncentrációs táborokból hazatérő magyar zsidók vagyonának visszaadását. A partizánok az ún. belső telepítés keretében egyúttal részt követelnek a magyarok elkobzott vagyonából (1948 tavaszáig a Pozsony és Tornalja közötti magyarlakta járásokba 1640 partizán családot telepítenek).

1945. augusztus 19.

Szlovákia 79 járása közül 66-ban működik járási nemzeti bizottság, 13-ban pedig járási közigazgatási bizottság. A 66 nemzeti bizottság közül 43-ban a kommunisták, 7-ben a demokraták vannak többségben, 16-ban arányuk paritásos alapon oszlik meg. A járási nemzeti bizottságok elnökei közül 48 kommunista.

1945. augusztus 22.

A pozsonyi csehtestvér egyház és a magyar református egyház közös memorandummal fordul Ladislav Novomeský oktatás- és népművelésügyi megbízotthoz, amelyben – emlékeztetve arra, hogy amikor a szlovák hatóságok 1940-ben betiltották a pozsonyi csehtestvér egyházat, a magyar reformátusok az üldözött cseheket testületileg befogadták a református egyházba, s 1945 áprilisáig templomukat is megosztották velük – kéri, hogy a pozsonyi magyar református gyülekezet a tilalom ellenére továbbra is megtarthassa magyar nyelvű istentiszteleteit. (Novomeský először ígéretet tesz a kérelem teljesítésére, ám a később újra beterjesztett kérvényt személyi titkára szeptember 24-én elutasítja.)

1945. augusztus 23.

Az SZNT kiadja 99/1945. sz. rendeletét „az állami és közalkalmazottak szolgálati viszonyának rendezéséről”, amely – a május 25-i 44/194. sz. SZNT-rendeletet felváltva – július 31-i visszamenőleges hatállyal a munkaviszonyból származó bárminemű jogigény nélkül megszünteti a német és magyar nemzetiségű állami és közalkalmazottak munkaviszonyát és nyugdíjjogosultságát.

Az SZNT 104/1945. sz. rendeletével módosítja az SZNT Elnökségének „a németek, magyarok, valamint a szlovák nemzet árulói és ellenségei mezőgazdasági vagyonának elkobzásáról és haladéktalan szétosztásáról” kiadott február 27-i rendeletét. Az új jogszabály a magyar nemzetiségű lakosok esetében továbbra is meghagyja az 50 ha alatti mezőgazdasági ingatlant, elrendeli ugyanakkor

azon társaságok és jogi személyek teljes mezőgazdasági vagyonának elkobzását, amelyek részvényeinek többségét magyarok vagy németek birtokolják.

A munkatáborok létrehozásáról szóló 105/1945. sz. SZNT-rendelet szerint munkatáborba többek között azokat a személyeket oszthatják be, akiket az SZNT 33/1945. sz. rendelete alapján mint „fasiszta bűnöst”, „megszállót”, „árulót” és „kollaboránst” ítélték el; az állami aggkori segély ideiglenes szabályozásáról kiadott 107/1945. sz. rendelet pedig kimondja, hogy aggkori segélyre csupán csehszlovák állampolgárok tarthatnak igényt.

1945. augusztus 25.

Edvard Beneš kiadja 47/1945. sz. alkotmánydekrétumát az Ideiglenes Nemzetgyűlésről, amely kimondja, hogy amíg az általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog alapján nem alakul meg az Alkotmányozó Nemzetgyűlés, a törvényhozó hatalmat a köztársaság egész területén az Ideiglenes Nemzetgyűlés fogja gyakorolni. A Szlovákia alkotmányjogi helyzetével összefüggő ügyekben az Ideiglenes Nemzetgyűlés jelenlevő szlovákiai tagjai többségének egyetértése lesz szükséges.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés megválasztását szabályozó 48/1945. sz. kormányrendelet szerint a képviselőket közvetve, delegátusok útján fogják választani, választók, delegátusok és képviselők azonban kizárólag cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségű csehszlovák állampolgárok lehetnek. Ugyanezek a kitételek szerepelnek a járási és tartományi nemzeti bizottságok megválasztásáról szóló 49/1945. sz. kormányrendeletben is.

A belügyminiszter 51/1945. sz. hirdetményével bizonyos feltételek mellett lehetővé teszi a csehszlovák állampolgárság visszaadását a csehszlovák állampolgárságú férfiak magyar vagy német nemzetiségű feleségeinek és gyermekeinek.

1945. augusztus 28.

A szlovákiai járási nemzeti bizottságok küldötteinek beszercebányai kongresszusán megválasztják az újjáalakuló SZNT képviselőit és az Ideiglenes Nemzetgyűlés Szlovákiát képviselő tagjait. A 100 nemzetgyűlési képviselő közül 40-40-et delegálhat az SZLKP, ill. a DP, 5-öt az Ukrán Nemzeti Tanács, 15-öt pedig különböző tömegszervezetek. Magyar és német nemzetiségű képviselőt egyik törvényhozó szervbe sem választanak.

1945. augusztus 29.

A magyar kormány a SZEB-hez intézett szóbeli jegyzékében tiltakozik a pozsonyi magyarság június 8-án elrendelt megjelölése ellen.

1945. augusztus

A Magyar Végrehajtó Bizottság az SZNT-hez intézett memorandumában javaslatot tesz a magyarság érdekképviseletét ellátni hivatott ún. Magyar Tanács felál-

lítására, amelyet „a demokratikus magyar lakossággal egyetértésben” az SZNT Elnöksége nevezne ki. A Magyar Tanácsnak a magyarságot érintő kérdésekben tanácsadó joga volna minden hatóságnál, s felállításával egyidejűleg felfüggesztenék a magyar lakosságot sújtó rendeletek végrehajtását. (A memorandumot az SZNT válasz nélkül hagyja.)

1945. szeptember 1.

A magyar kormány a tömeges csehszlovákiai kiutasítások miatt a magyar–csehszlovák határon általános határzárlatot vezet be, így igyekezve megakadályozni a szlovákiai magyarság tömeges áttételét Magyarországra.

Pozsonyban a városi nemzeti bizottság betiltja a magyar nyelvű istentiszteleteket és a belmissziós munkát, beleértve a temetést és esketést is. A következő napokban hasonló intézkedésekre kerül sor több dél-szlovákiai városban, többek között Léván, Ipolyságon, Rimaszombatban és Rozsnyón is.

1945. szeptember 3.

Dalibor M. Krno, a csehszlovák kormány budapesti képviselője Gyöngyösi János magyar külügyminiszterrel folytatott megbeszélésén hivatalosan kezdeményezi, hogy a két ország kezdjen tárgyalásokat a lakosságcsereéről. Krno szerint a magyar lakosság egy részét lakosságcsere keretében, a hátramaradottakat egyoldalúan telepítenék át Magyarországra. Gyöngyösi a népcsere gondolatát elveti, s közli, hogy ha Csehszlovákia meg akar szabadulni a magyaroktól, azt a határ megfelelő kiigazításával is megteheti.

1945. szeptember 5.

Karol Kmeťko nyitrai érsek az SZNT Elnökségéhez intézett levelében a magyar és német lakosság tervbe vett egyoldalú kitelepítése helyett kormányközi megállapodásokat javasol. Síkra száll az internált németek és magyarok humánus bánásmódban részesítése és az ártatlanul fogva tartottak szabadlábba helyezése mellett.

1945. szeptember 11.

Jászi Oszkár és Vámbéry Rusztem közös levélben fordulnak Edvard Benešhez, amelyben „a magyar kisebbséggel való bánásmód felülvizsgálatára” kéri a csehszlovák államfőt.

1945. szeptember 12.

A magyar kormány jegyzékkel fordul az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és a Szovjetunió kormányához, amelyben – amellet hogy részletesen ismerteti a magyarellenos intézkedéseket és kéri a Londonban ülésőz Külügyminiszterek Tanácsának meghallgatását a csehszlovákiai magyarság ügyében – egy nemzetközi vizsgálóbizottság felállítását kéri a nagyhatalmaktól, amelynek feladata a Magyarország és Csehszlovákia közötti vitás kérdések, ill. a csehszlovákiai magyarság helyzetének megvizsgálása volna.

1945. szeptember 14.

Pozsonyban újjáalakul a Szlovák Nemzeti Tanács. Az alakuló ülésén elfogadott 111/1945. sz. rendeletével létrehozta a Megbízottak Testülete elnökének tiszt-ségét, az SZNT élére ugyanakkor Jozef Lettrich, a DP elnöke személyében a ko-rábbi kettő helyett egy elnököt választanak.

Miután Szlovákiában szeptember elején nem nyíltak meg a magyar iskolák, a magyar kormány a SZEB-hez intézett szóbeli jegyzékében tiltakozik a tanszabad-ság megsértése és a magyar iskolák bezárása ellen.

1945. szeptember 14–18.

Szalatnai Rezső és Peéry Rezső – akik Ladislav Novomeský oktatás- és népmű-velésügyi megbízottól előzetesen ígéretet kaptak arra, hogy ha Teleki Géza ma-gyar vallás- és közoktatásügyi miniszternél eléri egy magyarországi szlovák gim-názium létrehozását, a szlovákiai magyarság számára is nyílnak Komáromban gimnázium – budapesti útjukon tájékoztatják a magyar politikai és szellemi élet vezetőit a csehszlovákiai magyarság helyzetéről. (Megbeszéléseik nyomán Bé-késcsabán szlovák gimnázium, Tótkomlóson szlovák polgári nyílik, a komáromi magyar gimnázium megnyitására azonban nem kerül sor.)

1945. szeptember 15.

Vladimír Clementis csehszlovák külügyi államtitkár az SZNT ülésén sürgeti a ma-gyarkérdés „definitív” megoldásának szükségességét, amit egyedül a magyar ki-sebbség kitelepítésével lehet elérni. Clementis, aki szerint a cseh és a szlovák nemzet nemcsak a szudétanémet kérdésben egységes, hanem a magyarkérdés-ben sincs köztük nézeteltérés, egyúttal előre elhárítja a felelősséget mindazo-kért a „bonyodalmakért”, amelyek akkor következnek be, ha Magyarország el-utasítja a Csehszlovákia által javasolt megoldást.

1945. szeptember 17.

Prágában Rosty-Forgách Ferenc rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter személyében a magyar állampolgárok érdekvédelmét ellátó magyar meghatal-mazott kezdi meg tevékenységét.

Kassán a helyi hatóságok korlátozzák a magyar nyelvű katolikus istentiszteletek tartásának lehetőségét. A magyar istentiszteletek helyszínéül a város legkisebb templomát jelölik ki, ahol heti egy alkalommal engedélyezik magyar istentiszte-let tartását.

1945. szeptember 18.

Az SZNT Elnöksége kinevezi az új Megbízottak Testületét. Elnöke Karol Šmidke (SZLKP), tagja többek között Július Viktory (pártonkívüli) belügyi megbízott, Ladislav Novomeský (SZLKP) oktatás- és népművelésügyi megbízott, Ivan Štefánik (DP) igaz-ságügyi megbízott, Martin Kvetko (DP) földművelés- és földreformügyi megbízott, va-lamint Gustáv Husák (SZLKP) közlekedés- és közmunkaügyi megbízott.

1945. szeptember 19.

Edvard Beneš a cseh országrészekben hatályos 71/1945. sz. dekrétumával elrendeli azon személyek munkakötelezettségét, akiket a 33/1945. sz. elnöki dekrétum magyar és német nemzetiségük miatt megfosztott csehszlovák állampolgárságuktól. A munkakötelezettség a 14 és 60 év közötti férfiakra, valamint a 15 és 50 év közötti nőkre vonatkozik.

1945. szeptember 24.

A sajtó és egyes politikusok által hetek óta szított zsidóellenes hangulat Nagytapolcsányban zsidóellenes tüntetésbe, majd pogromba torkollik.

1945. szeptember 25.

Edvard Beneš 81/1945. sz. dekrétumával Cseh- és Morvaország területén feloszlát minden német és magyar egyesületet.

1945. szeptember

Miután bizonyossá válik, hogy nem nyílnak meg a magyar iskolák, kezdetét veszi a magyar pedagógusok tömeges átköltözése Magyarországra.

1945. október 1.

Edvard Beneš kiadja 88/1945. sz. dekrétumát az általános munkakötelezettségről, amely értelmében közmunkára kötelezhető minden 16 és 55 év közötti férfi, ill. 18 és 45 év közötti nő. A munka időtartama egy év, amely jelentős indoklással legfeljebb hat hónappal meghosszabbítható. A rendelkezések megszegése kihágásnak minősül, ami 10 000 koronáig terjedő pénzbírsággal, egy évig terjedő börtönbüntetéssel, esetleg mindkettővel sújtható.

1945. október 2.

A csehszlovák Belügyminisztérium határozatban tiltja be, hogy cseh és szlovák nemzetiségű csehszlovák állampolgárok házasságot kössenek német vagy magyar nemzetiségű személyekkel.

1945. október 4.

Edvard Beneš köztársasági elnök kiadja 105/1945. sz. dekrétumát „a közalkalmazottak működését felülvizsgáló tisztogató bizottságokról”, amely értelmében a közalkalmazottaknál fegyelmi vétséget jelent többek között a német vagy magyar nemzetiségűnek való jelentkezés, a németekkel vagy magyarokkal való politikai együttműködés, a szolgálaton kívüli társasági érintkezés a németekkel vagy magyarokkal, a német vagy magyar iskolákban tett vizsga, valamint gyermekeik beíratása német vagy magyar iskolába. Az említett „vétségekért” a közalkalmazottak akár azonnali elbocsátással, a nyugdíjasok nyugdíjuk megvonásával is büntethetőek.

Samuel Belluš tájékoztatásügyi megbízott 250/1945. sz. hirdetményével megtiltja, hogy az „államilag megbízhatatlan” személyek, vagyis többek között a magyarok és németek rádiókészüléket birtokoljanak.

1945. október 9.

Dalibor M. Krno, a csehszlovák kormány budapesti megbízottja Dálnoki Miklós Béla magyar miniszterelnökhöz intézett levelében ismét indítványozza, hogy Csehszlovákia és Magyarország kezdjen közvetlen tárgyalásokat a lakosságcseréről.

1945. október 10.

Komáromban a hatóságok a városháza előtti térről eltávolítják Klapka György tábornok szobrát.

1945. október 15.

Mindszenty József esztergomi érsek pásztorlevélben tárja a magyar közvélemény elé a csehszlovákiai magyarság súlyos helyzetét.

1945. október közepén

A Magyarok Világszövetsége a háború utáni első kiáltványában tájékoztatja a világ magyarságát a szlovákiai magyarok üldözéséről, egyben felkéri őket, emeljék fel szavukat az üldözöttek érdekében, kérjék a nagyhatalmakat, hogy „szolgáltatassanak igazságot”, s hassanak oda, hogy „a régi, elhibázott békeszerződések alapján az anyaországtól elszakított magyarok maguk nyilatkozhassanak hovatarozandóságukról és maguk dönthessenek jövőjükéről”.

Pozsonyban Peéry Rezső elkészíti a *Memorandum a csehszlovákiai magyarok helyzetéről* című emlékiratot, amelyet Peéry és Szalatnai Rezső a prágai brit követség útján továbbít a brit külügyi hivatal közép-európai osztályának.

Budapesten Stelczer Lajos vezetésével megalakul a Népgondozó Hivatal szociális főosztálya, amelynek egyik legfontosabb feladata a Csehszlovákiából érkező magyar menekültek magyarországi megsegítése.

1945. október 18–21.

Prágában tartja a háború utáni első, összességében XX. kongresszusát a Csehszlovák Szociáldemokrata Párt, amely Zdeněk Fierlinger miniszterelnököt választja a párt elnökévé. A kongresszus, amelyen részt vesz a párt volt szlovákiai tagjainak küldöttsége is, síkra száll a párt szlovákiai tevékenységének felújításáért.

1945. október 19.

Az amerikai kormány az augusztus 16-i csehszlovák és a szeptember 12-i magyar jegyzékre válaszolva leszögezi, hogy a németek kitelepítéséről hozott potsdami döntés a szlovákiai magyarokra nem vonatkozik, ugyanakkor mindkét félnél sürgeti a kétoldalú megállapodást a kisebbségi kérdésről.

Az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal az állampolgárságuktól megfosztott magyarok és németek számára csak mint külföldieknek engedélyezi az egyetemekre és főiskolákra való beiratkozást.

1945. október 20.

Edvard Beneš kiadja 95/1945. sz. dekrétumát a betétkönyvek, életbiztosítások és értékpapírok bejelentéséről, amely szerint az említett okmányok kötelező bejelentésekor fel kell tüntetni többek között birtokosuk nemzetiségét és állampolgárságát.

1945. október 22.

A Megbízottak Testületének 129/1945. sz. rendelete szerint a földreform céljára kártérítés nélkül el kell kobozni azon személyek mezőgazdasági ingatlanát, akik elhanyagolják földjük művelését vagy nem szolgáltatják be a kirótt gabona-mennyiséget. A rendelet kiemelten figyelmeztet a 33/1945. sz. elnöki alkotmánydekrétum alapján állampolgárságuktól megfosztott németek és magyarok földtulajdonának elkobzására.

A Belügyi Megbízotti Hivatal kiadja 287/1945. sz. végrehajtási utasítását „a csehszlovák állampolgárság 33/1945. sz. alkotmánydekrétum szerinti rendezéséről”, amelyben tételesen felsorolja azon személyek körét, akik nem kaphatják vissza csehszlovák állampolgárságukat. Ezek többek között az ellenséges állam törvényhozó testületének volt tagjai, volt bírái vagy hivatalnokai, felsőbb iskoláinak volt tanítói, hadseregének volt tisztjei vagy altisztjei, közbiztonsági szervének, fegyveres alakulatának, politikai pártjának vagy egyesületének volt tagjai, ill. azok, akik 1938. szeptember 29. előtt német vagy magyar területen kerestek menedéket, vagy a fegyverszünet megkötése után engedély nélkül távoztak Csehszlovákiából.

1945. október 24.

Edvard Beneš dekrétumokat ad ki a bányák, bizonyos élelmiszeripari vállalatok, a részvénytársasági bankok és a magánbiztosítók államosításáról, amelyek értelmében nem fizetendő kártérítés többek között a németektől és magyaroktól államosított vagyonért.

1945. október 25.

Edvard Beneš kiadja 108/1945. sz. dekrétumát „az ellenséges vagyon elkobzásáról és a nemzeti újjáépítési alapokról”, amellyel elrendeli a német és magyar jogi és természetes személyek minden ingó és ingatlan vagyonának elkobzását. Az elkobzott vagyon ideiglenes kezelésével és szétosztásával az ún. nemzeti újjáépítési alapokat bízta meg.

A csehszlovák kormány a magyar félnek a lakosságcserére való megnyerése érdekében felfüggeszti a magyar természetes személyek vagyonának a 108/1945. sz. elnöki dekrétum által elrendelt elkobzását. Ezzel egy időben ugyanakkor a csehszlovák hatóságok a Magyarországra való nyomásgyakorlás céljából a 88/1945. sz. elnöki dekrétumra hivatkozva megkezdik a közmunkára kijelölt szlovákiai magyar férfiak csehországi deportálását.

1945. október 25–26.

Az SZLKP KB ülésén Július Ďuriš földművelésügyi miniszter bejelenti, hogy mindaddig, amíg nem kerül sor a lakosságcsere, a magyarul lakta területek szlovákokkal való betelepítését a magyar lakosság csehországi közmunkára küldésével, vagyona elkobzásával és szlovákoknak adásával fogják megoldani. A KB egyúttal elutasítja a Szlovákiai Szociáldemokrata Párt tervezett felújítását.

1945. október 27.

Edvard Beneš kiadja 137/1945. sz. alkotmánydekrétumát a „forradalmi időszakban” államilag megbízhatatlannak tekintett személyek őrizetbe vételéről, amely szerint az államilag megbízhatatlan személyek – köztük a németek és magyarok – őrizetbe vételét a törvényben engedélyezett időtartamon túlmenően is törvényesnek kell tekinteni; valamint 143/1945. sz. dekrétumát, amely a büntetőeljárás során korlátozza azok perlési jogát, akiktől a 108/1945. sz. elnöki dekrétum alapján vagyonukat elkobozták.

Edvard Beneš a cseh országrészekben hatályos 138/1945. sz. ún. kis retribúciós dekrétumával lehetővé teszi, hogy egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy 1 millió koronáig terjedő pénzbüntetéssel sújtsák mindazokat, akik „a köztársaság fokozott veszélyeztetettsége idején” a cseh és szlovák nép nemzeti érzését sértő magatartásukkal közfelháborodást okoztak.

1945. október 28.

Prágában az Ideiglenes Nemzetgyűlés alakuló ülésén az egykamarás törvényhozó testület elnökévé Josef Davidot (CSNSZP) választják, s megerősítik köztársasági elnöki tisztségében Edvard Benešt, aki ünnepi beszédében a közép-európai béke érdekeire, valamint a magyar revizionizmus feléledésére hivatkozva sürgeti a nemzetiségi kérdés „végérvényes és kompromisszummentes” megoldását, vagyis a magyar és német kisebbség kitelepítését, ill. a lakosságcsere végrehajtását. Beneš szerint azokra, akik „elutasítják a saját nemzeti államukba való visszatérést”, végérvényesen az asszimiláció vár.

1945. október 30.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés ülésén Zdeněk Fierlinger miniszterelnök a kormányprogramot ismertetve bejelenti, hogy kormánya a magyar kisebbségnek egy lakosságcsere keretében történő kitelepítését fogja szorgalmazni. Štefan Baštovanský, az SZLKP főtítkára pártja támogatásáról biztosítja a kassai kormányprogramban megfogalmazott elvet, hogy „a felújított Csehszlovák Köztársaság szláv állam legyen, tehát megszabaduljon irredenta német és magyar kisebbségtől”.

A magyar kormány a SZEB-hez intézett szóbeli jegyzékében tiltakozik a szlovákiai magyar férfiak csehországi deportálása ellen, s kéri a SZEB-et, hogy járjon közben a csehszlovák kormánynál a deportáltak hazaengedése és a deportáltak leállítására érdekében.

1945. október vége

Budapesten megjelenik az eperjesi születésű Borsody István történész, publicista *Magyar–szlovák kiegyezés* című, a cseh–szlovák–magyar viszony utolsó száz évét tárgyaló, valamint a magyar–szlovák megbékélés lehetőségeit kutató s azt a néprajzi határok államhatárként való elfogadásában megjelölő műve.

1945. november 5.

A Megbízottak Testülete határozatban mondja ki, hogy ragaszkodik a Nemzeti Front azon álláspontjához, miszerint a politikai pártok ne toborozzanak tagokat a magyarok köréből, s a magyarok párttagságáról egyedül a pártok központi titkárságai dönthetnek.

1945. november 6.

Megalakul Zdeněk Fierlinger második, összetételében az előzővel csaknem teljes egészében megegyező kormánya.

1945. november 7.

Az SZNT kiadja 130/1945. sz. rendeletét „a háborús események által okozott károk megtérítésére nyújtandó előlegről”, amely csak csehszlovák állampolgárok számára teszi lehetővé, hogy kártérítési előlegben részesüljenek, megfosztva ezáltal a segélytől az állampolgárságukat elveszített magyarokat és németeket.

1945. november 11.

A magyar kormány a szlovákiai magyarság helyzetének javítása, mindenekelőtt csehországi deportálásának leállítása reményében elhatározza, hogy tárgyalásokba bocsátkozik a csehszlovák kormánnyal a lakosságcseréről.

1945. november 12.

A Belügyi Megbízotti Hivatal az ún. megbízhatósági igazolványok kiadását szabályozó 297/1945. sz. határozatával a német és magyar nemzetiségű személyek számára – az aktív antifasiszták kivételével – megtiltja megbízhatósági igazolvány kiadását.

A Szlovákiai Szociáldemokrata Párt Akcióbizottságának ülésén résztvevő Klement Gottwald és Viliam Široký – a kommunisták korábbi álláspontját megváltoztatva – egyetértését fejezi ki az új párt létrehozásával, azzal a feltétellel azonban, hogy nevében nem szerepelhet a szociáldemokrata jelző.

1945. november 15.

A cseh és szlovák római katolikus püspökök Olomoucban ülésező háború utáni első közös konferenciája a kormányhoz intézett emlékiratában bírálja a német és magyar kisebbséggel szembeni bánásmódot és az ártatlanok meghurcolását.

Ondrej Djuračka, a Szlovák Telepítési Hivatal (SZTH) németek és magyarok kioncolására szervezett alosztályának elnöke a *Čas* napilapnak adott nyilatkozata-

tában elismeri, hogy a magyarok Csehszországba telepítésére azért került sor, mivel nem sikerült megegyezni a magyar szervekkel a szlovákiai magyarság kitoloncolásáról. Djuračka szerint, miután a magyarok elvesztették csehszlovák állampolgárságukat, „a mi hatáskörünkbe tartozik, hogy hová telepítjük őket”. Nyilatkozata szerint tervezik még a magyarok áttelepítését Észak-Szlovákiába, valamint „a magyar elemtől megtisztított” területek szlovákokkal való benépesítését.

1945. november 16.

A Nemzetbiztonsági Testület pozsonyi területi parancsnoksága elrendeli a magyarok és németek jelentkezési kötelezettségét, mivel mint nem csehszlovák állampolgárok külföldinek számítanak, s így csak engedéllyel tartózkodhatnak a szlovák fővárosban. A jelentkezési kötelezettséget elmulasztókat pénzbüntetéssel, elzárással és az országból való kiutasítással sújthatják.

1945. november 18.

A Čas című lap közli Július Viktory belügyi megbízott felhívását, amely arra figyelmezteti a szlovákokat, hogy ne kössenek házasságot magyarokkal, mivel aki ezt megteszi, magyar nemzetiségű házastársával együtt kitelepítik Csehszlovákiából.

1945. november 20.

A magyar kormány újabb jegyzéket intéz az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és a Szovjetunió budapesti képviselőihez, amelyben megismétli a nemzetközi vizsgálóbizottság kiküldésére irányuló kérelmét, egyúttal kéri Szlovákia magyarlakta területeinek nemzetközi ellenőrzés alá helyezését. A jegyzékhez *A magyarság helyzete a második Csehszlovákiában* címmel memorandumot csatol, amely tételesen felsorolja a magyar kisebbséget sújtó rendeleteket és intézkedéseket, s külön fejezetben foglalkozik a magyar anyanyelvű zsidóság helyzetével is.

1945. november 21.

A magyar kormány Ondrej Djuračka november 15-i nyilatkozata kapcsán szóbeli jegyzékben hívja fel a SZEB figyelmét arra, hogy a szlovák hatóságok a magyar lakosság országon belüli széttelepítésével kész tényeket akarnak teremteni, egyben felkéri a nagyhatalmakat, szólítsák fel Csehszlovákiát a deportálások leállítására, s az ország magyarlakta területeit helyezték nemzetközi ellenőrzés alá.

1945. november 22.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés ratifikálja a Kárpátalja Szovjetunióhoz csatolásáról aláírt csehszlovák–szovjet szerződést.

1945. november 28.

A november 25-én kinevezett Tildy Zoltán új magyar miniszterelnök levélben értesíti Dalibor M. Krnót, hogy a magyar kormány kész tárgyalásokba bocsátkozni

a lakosságcseréről. A tárgyalások előfeltétele ugyanakkor, hogy csehszlovák részről vessenek véget a magyar kisebbség üldözésének, s függesszék fel a magyarellenes rendeletek végrehajtását.

1945 őszén

Hentz Zoltán és Lipcsey Gyula pozsonyi főiskolai hallgatók – Paxy László római katolikus káplán tanácsára – a magyar kisebbség sérelmeinek dokumentálása, tiltakozó jegyzékek összeállítása s Magyarország és a külföld tájékoztatása céljából Csehszlovákiai Magyar Demokratikus Népi Szövetség (CSMADNÉSZ) néven titkos szervezetet hoznak létre. A főként a katolikus értelmiséget tömörítő szervezet vezető egyénisége Arany A. László nyelvtudós, egyetemi tanár lesz.

1945. december 1.

Az előzetes szovjet és amerikai megállapodásnak megfelelően befejeződik a szovjet és amerikai csapatok kivonása Csehszlovákiából.

1945. december 3.

Prágában a Vladimír Clementis külügyi államtitkár vezette csehszlovák és a Gyöngyösi János külügyminiszter vezette magyar küldöttség tárgyalásokat kezd a csehszlovák–magyar lakosságcseréről. A csehszlovák fél által előterjesztett javaslat szerint a magyar kisebbség egy részét a paritásos lakosságcsere keretében, a többit egyoldalúan telepítenék át Magyarországra; a magyar lakosság egy része végül megkaphatná a csehszlovák állampolgárságot, de kisebbségi jogokkal nem rendelkezhetne. A magyar fél az egyoldalú kitelepítést elutasítja, a népcsere feltételül pedig a magyarellenes intézkedések hatálytalanítását, az áttelepítendő magyarok kiválasztásába való beleszólást, valamint a népcsere után is Csehszlovákiában maradó magyarok kisebbségi jogainak biztosítását vagy lakóterületükkel együtt Magyarországhoz csatolását szabja. Gyöngyösi szerint, ha Csehszlovákia mindenáron a csehek és szlovákok nemzeti államává akar válni, és meg akar szabadulni magyar kisebbségétől, úgy adja át őket „a hozzájuk tartozó földdel, területekkel” együtt.

1945. december 4.

A tárgyalások felvételének eredményeként a csehszlovák hatóságok leállítják a magyar férfiak csehországi deportálását. Az SZTH december 1-jéig 9247 magyart szállított Cseh- és Morvaországba, többségüket Délnyugat-Szlovákiából, a Somorjai, Dunaszerdahelyi, Komáromi, Galántai, Vágsellyei, Verebélyi, Lévai, Érsekújvári, Ógyallai és Zselizi járás területéről. A deportáltak túlnyomó részét nem a szudétanémet határvidékre, hanem Csehország központi területeire szállítják.

Vladimír Clementis a csehszlovák kormány ülésén a lakosságcsere-tárgyalások addigi menetéről beszámolva elmondja: tudtára adta Gyöngyösinek, hogy Csehszlovákiát nem érdekli a Szlovákiába való áttelepülést elutasító szlovákok sorsa, s elmagyarosításukhoz „sok szerencsét” kívánt.

1945. december 6.

Miután a két fél merőben ellentétes álláspontja miatt nyilvánvalóvá válik, hogy nincs mód a megegyezésre, a magyar delegáció megszakítja a lakosságcsere-ről folytatott prágai tárgyalásokat, és hazautazik Budapestre.

1945. december 11.

Gyöngyösi János külügyminiszter jegyzékben kéri fel az amerikai, brit és szovjet kormányt hogy járjanak közben a csehszlovák kormánynál a magyar kisebbség üldöztetésének megszüntetése érdekében, a lakosságcsere során pedig képviseltessék magukat a cserét felügyelő bizottságban.

1945. december 28.

Az SZLKP területi és járási párttitkárainak pozsonyi értekezlete a magyarok párttagságával kapcsolatban alapelveként fogalmazza meg, hogy nem kell engedélyezni új magyar tagok felvételét, a magyar párttagok párttagságát fel kell függeszteni, a magyar kommunistákat pedig fel kell szólítani, hogy távozzanak önként Magyarországra.

1946 elején

Rozsnyón Krausz Zoltán és Varró István megszervezi a CSMADNÉSZ kelet-szlovákiai csoportját.

1946. január 5.

Gyöngyösi János magyar külügyminiszter Dalibor M. Krnóhoz, a csehszlovák kormány budapesti képviselőjéhez intézett levelében javaslatot tesz a lakosságcsere-ről folytatott tárgyalások újrafelvételére.

1946. január 7.

Budapesten a népbíróság a zsidó lakosság deportálásában való közreműködése miatt halálra ítéli Jaross Andort, a Sztójay-kormány belügyminiszterét, az egykori Egyesült Magyar Párt országos elnökét.

1946. január 14.

Dalibor M. Krno Gyöngyösi János január 5-i levelére válaszolva üdvözli a tárgyalások újrafelvételére irányuló magyar szándékot, egyben reményét fejezi ki, hogy ez az előző tárgyalásokon előterjesztett csehszlovák javaslatok elfogadását is jelenti.

1946. január 15.

A csehszlovák kormány hozzájárulását adja az ún. reszlovakizáció megindításához.

1946. január 20.

Pozsonyban egykori szociáldemokrata politikusok Munkapárt néven újjáalakítják a szlovák szociáldemokrata pártot. Elnökévé Ivan Frličkát, tiszteletbeli elnökévé Ivan Dérert választják. A párt január 26-án felvételét kéri a Nemzeti Frontba.

1946. január 24.

A „jelenlegi Csehszlovákiában élő magyarok” képviselői Tildy Zoltán magyar miniszterelnökhöz intézett memorandumukban csalódottságukat fejezik ki a lakosságcseréről folytatott tárgyalások felújítása miatt. A memorandum szerzői a tartós és igazságos béke feltételét a magyarlakta területek Magyarországhoz csatlósában jelölik meg, s elutasítanak minden olyan megoldást, amely a szlovákiai magyarságot az általa lakott terület nélkül kívánná Magyarországra telepíteni.

1946. január 25.

A magyar kormány az amerikai, brit és szovjet kormányhoz intézett jegyzékében az első világháború utáni békekötéseknél elkövetett hibák elkerülése érdekében egy szakértőkből álló bizottság kiküldését kéri „a magyar kérdés igazságos és általános megnyugvást hozó rendezésének előkészítésére”, a magyar békeszerződéssel kapcsolatos politikai, gazdasági és területi kérdések megvizsgálására.

1946. január 27.

A szlovákiai református egyház Szervező Bizottsága *Kalvínske hlasy* címmel szlovák nyelvű havilap kiadásába kezd. Első száma Magyarizsépen, következő számai már Kassán jelennek meg.

1946. január 30.

Prágában kicserélik a megerősítő okiratokat, ezzel hivatalosan is életbe lép a Kárpátalja Szovjetuniónak való átadását kimondó csehszlovák–szovjet szerződés.

1946. február 1.

A magyar kormány újabb jegyzékkel fordul az amerikai, brit és szovjet kormányhoz a béketárgyalások előkészítésével kapcsolatban, amelyben reményét fejezi ki, hogy a békekötés nem a bosszúállás szellemében fog történni, mivel hosszú távon csak az igazságra épülő méltányos rendezés teremthet békés légkört. A jegyzék szerint a délkelet-európai rendezés egyik alapelveként „a nemzetiségi és területi kérdés összhangba hozatalának” kellene lennie.

1946. február 4.

Az SZTH felkéri a Megbízottak Testületét, hogy a lakosságcseres sikeres lebonyolítása érdekében rendelje el a magyar és német lakosság összeírását. Az SZTH szerint az összeírás adatait fel lehet majd használni a béketárgyalásokon, az ezzel párhuzamosan zajló vagyonösszeírás pedig elősegíti a belső telepítés lebonyolítását.

1946. február 6–10.

Prágában újabb tárgyalásokra kerül sor Vladimír Clementis és Gyöngyösi János között a csehszlovák–magyar lakosságcseréről, amelyen a magyar küldöttség – fenntartásai ellenére – elfogadja a csehszlovák fél által javasolt lakosságcse-

egyezményt, mégpedig azzal a korábban ellenzett csehszlovák feltétellel együtt, hogy a csehszlovák kormány kapjon szabad kezet a kitelepítendő magyarok kiválasztására. A csehszlovák fél csupán arra vállalt kötelezettséget, hogy a kitelepítendő kiválasztásánál figyelemmel lesz arra, hogy az reprezentálja a magyar kisebbség társadalmi összetételét. A magyar küldöttség ugyanakkor továbbra sem hajlandó tárgyalni a lakosságcsere és a tervbe vett reszlovakizáció után – Clementis közlése szerint – Csehszlovákiában maradó 150-200 ezer magyar egyoldalú átvételéről.

1946. február 9.

Az amerikai kormány az 1945. november 20-i magyar jegyzékre válaszolva leszögezi, hogy nem tartja megvalósíthatónak nemzetközi bizottság létrehozását sem a magyar–csehszlovák kisebbségi probléma, sem a lakosságcsere ellenőrzése céljából, s nem támogatja a magyarlakta szlovákiai területek nemzetközi ellenőrzés alá helyezését sem. Elismer és támogatni fog ugyanakkor minden olyan „emberséges” megoldást, amelyben a magyar és a csehszlovák kormány kölcsönösen megegyezik.

1946. február 15.

A Megbízottak Testülete a lakosságcserevel kapcsolatos feladatok elvégzésére létrehozza a Csehszlovák Áttelepítési Bizottságot, határozatot hoz a magyar és német lakosság összeírásáról, egyúttal megbízza a Belügyi Megbízotti Hivatalt, hogy dolgozza ki a reszlovakizáció fő irányelveit.

1946. február 18.

Az SZTH a járási nemzeti bizottságokhoz és közigazgatási bizottságokhoz intézett körlevelében elrendeli a szlovákiai magyar és német lakosság összeírását. Az összeírtaknak az összeírási íveken személyi adataikon kívül fel kell tüntetniük többek között mezőgazdasági vagyonukat, felszerelésüket, közlekedési eszközeiket, ingó és ingatlan vagyonukat, bankbetétjeik, részvényeik és értékpapíraik értékét, a családi érintkezésben használt nyelvet és az előző népszámlálásokon bevallott nemzetiségüket.

1946. február 20.

A csehszlovák kormány jóváhagyja a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság létrehozását, s elnökévé Daniel Okálit nevezi ki.

1946. február 21.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés 28/1946. számmal törvényt fogad el az állandó választói névjegyzékekről, amely kimondja, hogy a választói jog gyakorlásának előfeltétele az állandó választói névjegyzékbe való felvétel, ebbe azonban csak cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségű csehszlovák állampolgárok vehetők fel. Ezzel elveszítik választójogukat a csehszlovák állampolgárságuktól meg nem fosztott németek és magyarok is.

1946. február 23.

Ján Čech, az SZTH elnöke és Daniel Okáli, a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság elnöke tájékoztatja az SZLKP KB Titkárságát a lakosságcsere előkészületeiről. Okáli bejelentése szerint a Belügyi Megbízotti Hivatal 50 ezer magyar vád alá helyezését tervezi, hogy ezeket háborús bűnösség címén egyoldalúan át lehessen telepíteni Magyarországra. A Titkárság határozatban mondja ki, hogy a lakosságcsere során elsősorban a szlovákiai magyarság vagyonosabb rétegeit kell kitelepíteni, a lakosságcserét kísérő propaganda során pedig a csehszlovákiai magyarok kitelepítésének kérdését össze kell kapcsolni a magyarországi németek kitelepítésének kérdésével.

1946. február 24.

„Felvidéki magyarok” memorandummal fordulnak Gyöngyösi János külügyminiszterhez, amelyben ismét az etnikai határokkal megegyező határok kialakításában jelölik meg a tartós és igazságos béke alapfeltételét. A memorandum szerint Magyarországnak még a „jószomszédi viszony” érdekében sem szabad lemondania az egy tömbben élő magyarokról.

1946. február 25.

A Megbízottak Testülete kiadja 37/1946. sz. végrehajtási utasítását „azon németek és magyarok foglalkoztatásáról, akik a köztársasági elnök 33/1945. sz. alkotmánydekrétuma értelmében elvesztették csehszlovák állampolgárságukat”. A végrehajtási utasítás szerint az állampolgárságuktól megfosztott németeket és magyarokat a külföldiek foglalkoztatásáról szóló törvények alapján sem szabad alkalmazni, hanem általános munkakötelezettségnek vannak alávetve a 88/1945. sz. dekrétum alapján.

1946. február 27.

Budapesten Vladimír Clementis külügyi államtitkár és Gyöngyösi János külügyminiszter aláírják a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezményt, amelynek V. cikke felhatalmazza a csehszlovák kormányt arra, hogy annyi magyar nemzetiségű személyt telepíthessen át Magyarországra, amennyi magyarországi szlovák (és cseh) önként jelentkezik a Csehszlovákiába való áttelepülésre. Az egyezmény VI. cikke biztosítja az áttelepülőket, hogy minden ingóságukat magukkal vihetik, VII. cikke értelmében viszont ingatlan vagyonuk kártérítés ellenében átszáll arra az államra, amelyet elhagynak, VIII. cikkében pedig a magyar kormány kötelezettséget vállal arra, hogy paritáson felül átveszi a szlovák népbíróságok által az SZNT 33/1945. sz. rendelete alapján háborús bűnösnek minősített magyarokat is. A X. cikk az egyezmény végrehajtásának megkönnyítése céljából 2 csehszlovák és 2 magyar tagból álló vegyes bizottság létrehozását írja elő. Az egyezményhez csatolt függelék úgy intézkedik, hogy az áttelepülők számára be kell tudni a már korábban áttelepülteket is. Az egyezményhez mellékelt jegyzőkönyven a csehszlovák kormány ígéretet tesz arra, hogy a magyar kisebbség kérdésének végleges rendezéséig felfüggeszti a vagyonelkobzásokat, az elbocsátott magyar közalkalmazottak számára szociális segílyt folyósít, s kötelezettsé-

get vállal az 1945. október 25-i kormányhatározat „pontos betartására”. Mindkét fél rögzíti, hogy a csehszlovákiai magyarság kérdése az egyezmény aláírása ellenére megoldásra vár, s amennyiben a két kormány ezt nem tudná rendezni, jogukban áll a békekonferenciához fordulni.

A lakosságcsere-egyezmény aláírását követő találkozón Vladimír Clementis felszólítja a magyar koalíciós pártok vezetőit egy újabb egyezmény aláírására a lakosságcsere után Csehszlovákiában maradó magyarok egyoldalú átvételéről. Clementis szerint a Csehszlovákiában maradó magyarok kisebbségi jogokra nem számíthatnak, sőt a csehszlovák kormány az egy tömbben élő magyar lakosságot szét fogja telepíteni az ország különböző területeire. A jelenlevő magyar politikusok (Gyöngyösi János, Rákosi Mátyás, Szakasits Árpád, Kovács Imre és Veres Péter) egyöntetűen visszautasítják a teljes magyar lakosság átvételére vonatkozó csehszlovák követelést. (Clementis szóban előadott javaslatát Gyöngyösihez intézett levelében is megismétli, amelyben ráadásul anyagi támogatást is kilátásba helyez arra az esetre, ha Magyarország vállalná a teljes szlovákiai magyar lakosság átvételét.)

1946. március elején

A csehszlovákiai magyarság képviselői Gyöngyösi János külügyminiszterhez, a magyar kormányhoz és parlamenthez intézett memorandumukban foglalják össze a lakosságcsere-egyezménnyel kapcsolatos kifogásaikat. A memorandum sérelmesnek minősíti már azt is, hogy a felvidéki magyarság sorsáról annak megkérdezése nélkül döntöttek, s kilátásba helyezi, hogy amennyiben a magyar kormány nem tudja megvédeni a magyar kisebbség érdekeit, az az ENSZ-hez fordul védelemért.

1946. március 1.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az SZNT 15 demokrata párti képviselője Andrej Cvinček nyitrai kanonok vezetésével megalakítja a Keresztény-republikánus Pártot. A párt március 5-én felvételét kéri a Nemzeti Frontba.

1946. március 4.

Megkezdí magyarországi tevékenységét a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság, amely a lakosságcsere-egyezményben jogot szerzett arra, hogy 6 héten keresztül szabadon propagálhassa a magyarországi szlovákok között a Csehszlovákiába való áttelepülés gondolatát. Munkatársai a toborzás folyamán 133 magyarországi községben 277 népgyűlést szerveznek, a budapesti rádióban 154 óra műsoridőben 266 adást sugároznak, szétosztanak 118 100 plakátot, 790 ezer újságpéldányt, 46 335 könyvet, 490 ezer brosúrát és 540 ezer rölapot. A toborzásban a bizottság munkatársain kívül részt vesz csaknem az egész szlovák politikai vezetés, a kulturális, egyházi és közélet számos jelentős képviselője, többek között Viliam Široký miniszterelnök-helyettes, Jozef Lettrich, az SZNT elnöke, Karol Šmidke, a Megbízottak Testülete elnöke, Gustáv Husák, Ladislav Novomeský és Martin Kvetko megbízottak, valamint Štefan Osuský evangélikus püspök.

1946. március 13.

František Komzala szociálisügyi megbízott 751/1946. sz. hirdetményével közzéteszi a Megbízottak Testületének a háborús károsultaknak nyújtandó előlegről rendelkező irányelveit, amelyek szerint az előleg megítélésének feltétele a csehszlovák állampolgárság, valamint a „nemzeti és politikai megbízhatóság”.

A Nemzeti Front az újonnan alakult szlovák pártok felvételi kérelméről tárgyalva jóváhagyja a Munkapárt felvételi kérelmét, a Keresztény-republikánus Párt felvételét azonban a kommunisták nyomására a párt nevének megváltoztatásához köti.

1946. március 14.

Magyarországon 15 évi kényszermunkára ítélik Ferber Viktort, a nyilas kormány pozsonyi kultúrattaséját és követségi első titkárát, akinek többek között egy szlovákiai magyar nyilas párt megszervezése volt a feladata.

1946. március 18.

Ján Čech, az SZTH elnöke az SZNT Elnöksége előtt számol be a lakosságcsere keretében kitelepítendő magyarok kiválasztásának előkészületeiről. Čech szerint mintegy 100-120 ezer magyarországi szlovák jelentkezésével lehet számolni, tehát ugyanennyi szlovákiai magyart, a háborús bűnösökkel együtt mintegy 180 ezret lehet áttelepíteni Magyarországra. A kitelepítendőek kiválasztásánál elsősorban a vagyoni, politikai, területi és etnikai kritériumokat fogják figyelembe venni úgy, hogy a kitelepítések által három vagy négy részre darabolják a magyar nyelvterületet.

A magyar kormány a csehszlovák kormányhoz intézett jegyzékében tiltakozik a magyar lakosság folyamatban levő összeírása ellen, s kér felvilágosítást az összeírás okairól.

1946. március 19.

A brit kormány az 1945. november 20-i magyar jegyzékre válaszolva – az amerikai kormányhoz hasonlóan – kijelenti, hogy nem kíván részt venni semmilyen, a csehszlovákiai magyar kisebbség helyzetét vizsgáló vagy a lakosságcserét ellenőrző bizottságban. A brit jegyzék azt is leszögezi, hogy nem hajlandó Csehszlovákiát bármely, Magyarország javára történő határkiigazítás elfogadására rábírní, de elismerne bármilyen olyan módosítást, amelyben a két ország egymás között megegyezne.

1946. március 21.

A magyar kormány nyilatkozatban tiltakozik a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság lakosságcsere-egyezményt sértő propagandamódszerei ellen. A kormánynyilatkozat szerint az önként távozni óhajtó szlovákok útjába semmi akadály nem gördíthető, a magyar kormány azonban senkit nem kényszerít távozásra, a szülőföldjén maradó szlovákok számára pedig biztosítja a teljes jogvédelmet. (A Csehszlovák Áttelepítési Bizottság sok helyütt Magyarország súlyos gazdasági

helyzetére és Csehszlovákiának a háború győzteseinek közé tartozására hivatkozva igyekszik áttelepülésre bírni a szlovákokat, széles körben terjesztve azt a rémhírt is, hogy az önként nem jelentkezőket a magyar kormány erőszakkal telepíti majd át Csehszlovákiába.)

1946. március 22.

A „csehszlovákiai magyarok” a Nagy Ferenc magyar miniszterelnökhöz és Varga Bélához, a magyar Nemzetgyűlés elnökéhez eljuttatott emlékiratban tiltakoznak a lakosságcsere-egyezmény megkötése ellen. Az emlékirat különösen az egyezménynek az ún. háborús bűnösök kvótán felüli áttelepítését lehetővé tévő VIII. cikkét sérelmezi, mivel ez a magyarok elleni perek sorozatát fogja eredményezni, ezért arra kéri a Nemzetgyűlést, hogy ne ratifikálja az egyezményt, hanem kössön Csehszlovákiával egy új és elfogadható szerződést.

1946. március 28.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés az 57/1946. sz. alkotmánytörvénnyel törvényerőre emeli Edvard Beneš elnöki dekrétumait és alkotmánydekrétumait, mégpedig az eredeti hatállyal.

1946. március 28–31.

Prágában tartja a háború utáni első, összességében VIII. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amely a párt legfőbb feladatákként a nemzeti és demokratikus forradalom következetes véghezvitelét, valamint a népi demokrácia megszilárdítását jelöli meg. A párt elnökévé ismét Klement Gottwaldot, főtítkárává Rudolf Slánskýt választják.

1946. március 30.

A kommunista párt magyar funkcionáriusai által Érsekújvárra összehívott „dél-szlovákiai antifasiszta magyarság tanácskozásának” résztvevői 12 pontban fogalmazzák meg sérelmeiket. Az ún. Szlovákiai Magyar Antifasiszták Bizottsága nevében Fábry József, Kugler János, Major Sándor és Szalay István által aláírt emlékirat tiltakozik többek között a magyaroknak a pártból és a tömegszervezetekből való kizárása, a magyar nyelvhasználat, a sajtó és irodalom tiltása, a magyar iskolák bezárása, a gyermeknevelési segély és nyugdíj megvonása, a magyar magán-, köz- és állami alkalmazottak elbocsátása és a magyaroknak a földosztásból való kizárása ellen.

1946. március 31.

Václav Nosek belügyminiszter a lakosságcsere-egyezményre hivatkozva felfüggeszti a magyar nemzetiségű természetes személyek vagyonának a 108/1945. sz. elnöki dekrétum által elrendelt elkobzását.

A DP vezetése egyezményt ír alá a párt katolikus szárnyának képviselőivel, amely értelmében a párt felvállalja a katolikus egyház érdekeinek képviselését, amiért cserébe a katolikus szárny lemond pártalapítási szándékáról, a katolikus

egyház pedig a választások során a párt támogatására szólítja fel a katolikus választókat. A párt vezetése a megállapodást április 5-én hagyja jóvá, így az „áprilisi egyezmény” néven válik ismertté.

1946. március

A budapesti *Valóság* című folyóirat Posoniensis álnév alatt közli Peéry Rezső *Hét sovány esztendő gazdag termése. A szlovákiai magyarok második kisebbségi korszakának tanulságai (1938–1945)* című tanulmányát. Erre az időszakra tehető Szalatnai Rezső *A csehszlovákiai magyarok 1918 és 1945 között* című, kéziratban maradt memorandumának elkészülte is.

1946. április 1.

A Keresztény-republikánus Pártot – nevének módosítása után – Szabadságpárt néven felveszik a Nemzeti Frontba.

1946. április 3.

A csehszlovák kormány – az időközben az ENSZ főtítkárhelyettesévé választott Dalibor M. Krno útján – három: a pozsonyi hídfő kiszélesítésére, 200 000 magyar egyoldalú kitelepítésének engedélyezésére, valamint a Magyarországgal szembeni csehszlovák gazdasági követelésekre vonatkozó jegyzéket juttat el a brit kormányhoz. A kormány, miközben azt igényli, hogy Magyarország a trianoni határt „jogosnak, véglegesnek és megváltoztathatatlanak” ismerje el, Pozsonytól délre öt dunántúli község (Dunacsún, Oroszvár, Horvátjárfalu, Rajka és Bezenye) Csehszlovákiához csatolását követeli, amit Pozsony városfejlesztési terveivel és a magyar tűzértség esetleges támadása elleni védekezéssel magyaráz. A magyar kisebbség eltávolításának szándékát azzal indokolja, hogy „elleneséges és idegen elem”, amely veszélyt jelent az országra, s reményét fejezi ki, hogy a békeszerződés kötelezni fogja Magyarországot a 3 hónapon belüli átvételükre, ellenkező esetben kitelepítésüket Csehszlovákia egyoldalúan is végrehajtja. (A három jegyzéket április 10-én a nagyhatalmak londoni külügyminiszterhelyettesi értekezletéhez is eljuttatják.)

1946. április 5.

A református egyház Szervező Bizottsága kassai ülésén egyetértését fejezi ki a magyar lakosság kitelepítésével, ill. a csehszlovák–magyar lakosságcserével, felkéri ugyanakkor az SZNT-t, hogy a kitelepítendő magyarok kiválasztásánál ne legyen mérvadó vallási hovatartozásuk, mivel a református vallásúak nem feltétlenül magyar nemzetiségűek is.

1946. április 6.

Prágában Vladimír Clementis külügyi államtitkár és Eröss János miniszterelnökségi államtitkár aláírja a csehszlovák–magyar jóvátételi egyezményt, amely szerint Magyarország a magyar fegyverszüneti egyezmény értelmében teljesítendő jóvátételi szállítások keretén belül 1951. január 20-ig 30 millió amerikai dollár

értékben gépfelszerelést, hajókat, mezőgazdasági cikkeket és egyéb árut szállít Csehszlovákiának.

1946. április 9–11.

A csehszlovák kormány és az SZNT képviselői tárgyalásokat folytatnak Prágában a két szerv közötti viszony újrendezéséről. Az április 11-én aláírt ún. második prágai egyezmény ismét megerősíti a törvényhozói jogkör megosztását, ugyanakkor az SZNT jogköreit korlátozva beavatkozási jogot biztosít a kormány számára.

1946. április 9–18.

Nagy Ferenc miniszterelnök vezetésével magyar kormányküldöttség látogat Moszkvába. A delegáció fő célja kedvezőbb feltételek teremtése a magyar békecélok számára, a Csehszlovákiát érintő kérdésekben azonban sem J. V. Sztálintól, sem V. M. Molotovtól nem kapja meg a remélt támogatást.

1946. április 11.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés 65/1946. számmal alkotmánytörvényt fogad el az Alkotmányozó Nemzetgyűlésről, amely szerint az általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog, valamint az arányos képviseleti elv alapján megválasztandó Alkotmányozó Nemzetgyűlés feladta lesz, hogy új alkotmányt adjon a Csehszlovák Köztársaságnak. Választójoggal azonban kizárólag a cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségű csehszlovák állampolgárok rendelkeznek, parlamenti képviselővé pedig szintén csupán cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségű csehszlovák állampolgárok választhatóak.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés a cseh országrészekben hatályos 83/1946. számú törvényével megszünteti a munka- és tanulói viszonyát mindazoknak a németeknek és magyaroknak, akik a 33/1945. sz. elnöki alkotmánydekrétum értelmében elveszítették csehszlovák állampolgárságukat.

Budapesten kivégzik a népbíróság által háborús bűnösneként halálra ítélt Jaross Andort.

1946. április 12.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés ratifikálja a csehszlovák–magyar lakosságcsere egyezményt, s elfogadja a 74/1946. sz. alkotmánytörvényt a külföldről, különösen Magyarországról hazatelepülő szlovákok állampolgárságáról, valamint a 75/1946. sz. törvényt jogi és gazdasági kedvezményezettseükről.

1946. április 17.

Érsekújvárott a járási nemzeti bizottság arra hivatkozva, hogy a város lakosságának 80%-a szlovák nemzetiségű, betiltja a magyar nyelvű hűsvéti körmenetet, s a templomokban is korlátozza a magyar nyelvű istentiszteleteket.

1946. április 19–22.

Prágában tartja I. kongresszusát a cseh és a szlovák szakszervezetek egyesülésével létrejövő Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom. A Szakszervezetek Központi Tanácsának elnökévé a kommunista Antonín Zápotockýt választják.

1946. április 24.

A magyar Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának Magyarország békecéljaival foglalkozó ülésén Gyöngyösi János külügyminiszter bejelenti, hogy Magyarországnak Csehszlovákiával szemben nincsenek területi követelései, de ragaszkodik ahhoz, hogy a lakosságcsere után Csehszlovákiában maradó magyarok kisebbségi jogokat kapjanak. Ha azonban Csehszlovákia továbbra is szorgalmazni fogja a teljes magyar lakosság kitelepítését, Magyarország kénytelen lesz területi igényeket támasztani Csehszlovákiával szemben.

Gyöngyösi János külügyminiszter Vladimír Clementis külügyi államtitkár február 27-i levelére adott válaszlevelében Magyarország számára elfogadhatatlannak minősíti a teljes szlovákiai magyar lakosság átvételének igényét; ezzel szemben a magyarelles intézkedések hatályon kívül helyezését és az ENSZ alapokmányában biztosított emberi jogok visszaadását kéri a csehszlovák kormánytól.

1946. április 25.

Párizsban megkezdődik a Külügyminiszterek Tanácsának a Magyarországgal, Olaszországgal, Romániával, Bulgáriával és Finnországgal kötendő békeszerződések feltételeinek véglegesítésével foglalkozó értekezlete. A csehszlovák kormány – miután a brit kormány azokat elutasította, a londoni külügyminiszter-helyettesi értekezlet pedig érdemben nem foglalkozott velük – a külügyminiszteri értekezlet elé terjeszti a háború előtti csehszlovák–magyar határ visszaállítására, a pozsonyi hídfő kiszélesítésére s a lakosságcsere és a reszlovakizáció után Csehszlovákiában maradó magyarok egyoldalú kitelepítésének jóváhagyására vonatkozó április 3-i követeléseit azzal, hogy foglalják bele azokat a Magyarországgal kötendő békeszerződésbe.

Az SZNT lakóvédelemről szóló 54/1946. sz. rendelete korlátozza a felmondás lehetőségét, nem védi viszont azokat a magyarokat és németeket, akik a 33/1945. sz. elnöki alkotmánydekrétum alapján elveszítették csehszlovák állampolgárságukat, valamint azokat, akiket az SZNT 33/1945. sz. rendelete alapján elítéltek.

1946. április 30.

Komáromban a magyar lakosság kitelepítését követelő, több napig tartó tüntetéssorozat az egykori Jókai Egyesület székháza előtt álló Jókai-szobor eltávolításába torkollik. Az eset miatt a komáromi magyar munkásság másnap tüntetőleg távol marad a május 1-jei ünnepségekről.

1946. május 2.

Az SZTH elkészíti a lakosságcsere eszmei tervvázlatát, amely szerint mintegy 100 000 magyarországi szlovák jelentkezésével lehet számolni, így ennek megfelelően a paritásos csere keretében Csehszlovákiából is ugyanennyi magyart telepítenének ki, elsősorban a Somorjai, Dunaszerdahelyi, Komáromi, Galántai, Vágsellyei, Ógyallai, Párkányi, Zselizi, Lévai, Ipolysági, Feledi, Tornaljai, Szepsi, Királyhelmeci és Nagykaposi járásból.

1946. május 6.

A magyar kormány a Külügyminiszterek Tanácsához való továbbítás céljából jegyzékben tájékoztatja a nagyhatalmak budapesti képviselőit a Magyarország és Csehszlovákia közötti vitás nemzetiségi kérdésről, valamint a magyar–csehszlovák tárgyalások eredményeiről. Egyúttal felkéri őket, hogy a békeszerződésben nemzetközi garanciákkal ellátott kisebbségvédelmi rendelkezésekkel biztosítsák a csehszlovákiai magyarság részére az ENSZ alapokmányában foglalt emberi jogokat, s érik el a csehszlovák kormánynál, hogy adja vissza a magyarok állampolgárságát, munkáltatói és munkavállalói szabadságát, tegye lehetővé számukra kulturális intézmények, politikai pártok és szakszervezet alakítását, valamint a szabad gazdasági szervezkedést.

1946. május 7.

A Párizsban ülő Külügyminiszterek Tanácsa nyilvánosságra hozza határozatát, amelyben Magyarország 1937. december 31-i államhatárainak visszaállítást javasolja, magyar–csehszlovák viszonylatban azonban kilátásba helyezi a be-terjesztett csehszlovák követelés és az esetleges magyar ellenkövetelés mérlegelését.

1946. május 8.

A magyar kormány újabb jegyzékkel fordul a nagyhatalmakhoz, amelyben az ENSZ alapokmányára hivatkozva megfogalmazza a kisebbségek védelmének a békeszerződésbe való belefoglalásának, a kisebbségellenes törvények hatályon kívül helyezésének, az új határok megvonása után fennmaradó kisebbségek számára autonómia biztosításának, ill. az autonómiák és a kisebbségi jogok nemzetközi ellenőrzésének igényét. Az otthonukból elűldözött magyarok számára ezen kívül a lakóhelyükre való visszatérés lehetőségét és részleges kártérítést kér.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés elfogadja a 115/1946. sz. ún. amnesztia törvényt, amely szerint a csehek és szlovákok szabadságának visszanyeréséért, valamint a megszállók és segítőitársaik elleni harcban 1938. szeptember 30-a és 1945. október 28-a között elkövetett cselekmények akkor sem minősülnek törvényellenesnek, ha az érvényes jogszabályok szerint egyébként büntetendők lennének.

Ján Púll ipar- és kereskedelemügyi megbízott 1104/1946. sz. hirdetményével ún. nemzeti gondnokok felügyelete alá helyezi az „államilag megbízhatatlan”, te-

hát többek között a német és magyar nemzetiségű személyek tulajdonában levő szabadalmakat.

1946. május 11.

A magyar kormány szóbeli jegyzékben tiltakozik a csehszlovák kormánynál a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság propagandamódszerei ellen, mindenekelőtt azon állítása ellen, hogy az áttelepülni nem szándékozó szlovákokat a magyar kormány néhány kilogrammos csomaggal fogja kitelepíteni az országból.

1946. május 14.

Az SZNT 62/1946. sz. rendeletével megfosztja hivataluktól többek között a német és magyar nemzetiségű közjegyzőket, 64/1946. sz. rendeletével pedig oly értelemben módosítja a németek, magyarok, valamint a szlovák nemzet árulói és ellenségei mezőgazdasági vagyonának elkobzásáról és haladéktalan elosztásáról szóló korábbi rendeletét, hogy nem korlátozza 50 hektárban a magyaroktól elkobzandó földterület nagyságát, hanem összes mezőgazdasági ingatlanuk elkobzásáról rendelkezik.

A magyar Nemzetgyűlés többnapos heves vitát követően ratifikálja a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezményt.

1946. május 15.

Prágában kicserélik a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény megerősítő okmányait, amivel az egyezmény hivatalosan is életbe lép.

1946. május 16.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés 128/1945. számú ún. restitúciós törvényével érvénytelennek nyilvánít minden vagyonjogi ügyletet, ha azt 1938. szeptember 29. után „a megszállás, nemzeti, faji vagy politikai üldöztetés kényszere alatt hajtották végre”, a restitúciós igénnyel rendelkezők köréből azonban kizárja az „államilag megbízhatatlan”, vagyis többek között a német és magyar nemzetiségű személyeket.

1946. május 18.

A magyar kormány a csehszlovák kormányhoz intézett újabb jegyzékében 21 pontban sorolja fel a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság toborzóakciója során elkövetett egyezményszegéseket. A magyar jegyzék különösen azt sérelmezi, hogy a bizottság nem szlovák nemzetiségűeket is igyekszik rábírní a Csehszlovákiába való áttelepülésre.

1946. május 20.

František Dastych tábornok, a csehszlovák kormány budapesti képviselője a magyar kormányhoz intézett jegyzékében a toborzóakció akadályozásával és a lakosságcsere-egyezmény szabotálásával vádolja meg Magyarországot. A csehszlovák sérelmek felsorolását követően többek között arra szólítja fel a magyar

kormányt, hogy engedélyezze az áttelepülni szándékozók jelentkezési határidejének meghosszabbítását s a már jelentkezettek azonnali áttelepítését, ellenkező esetben „ellenintézkedéseket” helyez kilátásba.

1946. május 26.

Parlamenti választásokat tartanak Csehszlovákiában, amelyeken azonban a választójogától megfosztott magyar és német lakosság nem vehet részt. A cseh országrészekben a szavazatok 40,2%-ának megszerzésével a kommunisták, Szlovákiában 61,4%-kal a demokraták győznek. Az Alkotmányozó Nemzetgyűlésben – amelynek 300 tagja közül 231-et választanak Cseh- és Morvaországban, 69-et Szlovákiában – a két kommunista párt összesen 114 (a CSKP 93, az SZLKP 21), a CSNSZP 55, a Csehszlovák Néppárt 46, a DP 43, a CSSZDP 37, a Szabadságpárt 3, a Munkapárt 2 képviselői mandátumot szerez. A megválasztott képviselők közül 231 cseh, 65 szlovák, 2 orosz, 1-1 pedig lengyel, ill. ukrán nemzetiségű.

1946. május 27.

Lejár a Csehszlovákiába áttelepülni szándékozó magyarországi szlovákok (és csehek) jelentkezésének összegyűjtésére a lakosságcsere-egyezmény által biztosított 3 hónapos határidő. A Csehszlovák Áttelepítési Bizottságnak eddig az időpontig 90 090 személy jelentkezését sikerül összegyűjtenie.

A csehszlovák kormány rendkívüli ülésén a kommunista kormánytagok részéről éles támadás éri a DP-t. A pártot a Tiso-féle rezsim híveivel, az ún. ludákokkal kötött paktummal, szeparatizmussal és csehszlovák-ellenességgel vádolva követelik a központi és a szlovák nemzeti szervek közötti viszony újraszabályozását, valamint a kormány jogköreinek növelését.

1946. május 31.

A Megbízottak Testülete kiadja 82/1946. sz. végrehajtási utasítását az SZNT rendeletei alapján elkobzott mezőgazdasági vagyron állandó alkalmazottainak kártérítéséről. A végrehajtási utasítás szerint kártérítés csak szlovák, cseh vagy más szláv nemzetiségű csehszlovák állampolgároknak jár.

1946. május

Stószon Fábry Zoltán befejezi a magyarság kollektív bűnösségének vádja ellen tiltakozó *A vádlott megszólal* című memorandumát, amelyet megküld több cseh és szlovák vezető politikus és értelmiségi, többek között Jan Masaryk külügyminiszter, Vladimír Clementis külügyi államtitkár, Gustáv Husák közlekedés- és közmunkaügyi megbízott, Jozef Lettrich, az SZNT elnöke, Ladislav Novomeský oktatás- és népművelésügyi megbízott, valamint Peter Jilemnický és Emil Boleslav Lukáč szlovák költők címére.

1946 tavaszán

A CSMADNÉSZ aktivistái kapcsolatba lépnek Mindszenty József hercegprímással, akit tájékoztatnak a szlovákiai magyarság helyzetéről, a hatóságok magyarellenes intézkedéseiről. Az év folyamán a szervezet tagjai közül a nyugati csoportból Restály Mihály és Mészáros Gyula, a keletiből Krausz Zoltán, Varró István és Hajdú László keresi fel személyesen is a magyar egyházfőt.

1946. június 4.

Gyöngyösi János magyar külügyminiszter a május 20-i csehszlovák jegyzékre adott válaszában visszautasítja a szerződésszegés vádját és a csehszlovák fél által megfogalmazott követeléseket. A magyar válaszijegyzék ugyanakkor arra figyelmeztet, hogy a csehszlovák kormány továbbra is diszkriminatív intézkedéseket foganatosít a magyar kisebbséggel szemben, ezért sürgeti a magyarság üldözésének megszüntetését, a károsultak kártalanítását, az Atlanti Charta és az ENSZ alapokmányának tiszteletben tartását.

1946. június 5.

A lakosságcserét felügyelő csehszlovák–magyar vegyes bizottság Budapesten meghozza 1. sz. véghatározatát, amely szerint a magyar kormány hozzájárul ahhoz, hogy 141 magyarországi szlovák bányászcsalád még a lakosságcsere általános végrehajtása előtt áttelepülhessen Csehszlovákiába. Az érintettek áttelepülésére június 11–14. között kerül sor.

1946. június 11.

Nagy Ferenc miniszterelnök vezetésével magyar kormányküldöttség indul Washingtonba, Londonba, majd Párizsba, hogy a nyugati nagyhatalmak támogatását kérje Magyarország békecéljai számára. A június 25-ig tartó úton az amerikai, brit és francia diplomácia nem vállal kötelezettséget sem a Romániával szembeni magyar területi igények, sem a Csehszlovákiával szembeni kisebbségvédelmi békecélok támogatására, s a vitás kérdések megoldására a szomszédokkal való közvetlen tárgyalásokat szorgalmazza.

A magyar kormány jegyzék kíséretében memorandummal fordul a nagyhatalmak külügyminisztereihez, amelyben a nemzeti kisebbségek ENSZ által szavatolt védelmét célzó rendelkezések beiktatását kéri a békeszerződésekbe.

1946. június 14.

A csehszlovák kormány átnyújtja a magyar kormánynak azoknak a magyarországi szlovák vagy szlovák származású személyeknek a névsorát, akik a lakosságcsere keretében át kívánnak települni Csehszlovákiába. A jegyzék 92 390 jelentkező nevét tartalmazza.

1946. június 17.

Július Viktory belügyi megbízott kiadja 20 000/I-IV/1-1946. sz. reszlovakizációs hirdetményét, amellyel hivatalosan is útjára indítja a reszlovakizációt. A hirdet-

mény értelmében a reszlovakizáció keretén belül szlovák nemzetiségűnek jelentkezhetnek azok, akik már az 1930. évi népszámlálás során is szlovák, cseh vagy más szláv nemzetiségűnek vallották magukat, ill. azok, akik szlovák, cseh vagy más szláv származásúak. A sajtó, a hatóságok és az akció propagálásába tevékenyen bekapcsolódó Szlovák Liga az állampolgárság visszaadásának és a vagyonek Kobzár alóli mentesülés ígérete mellett általában a kitelepítéssel fenyegetőzve igyekezik jelentkezésre bírni a magyarokat. Ezzel szemben számos magyar lakta településen illegálisan terjesztett rölapok szólítják fel a magyarságot a reszlovakizáció elutasítására.

1946. június 18.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés alakuló ülésén a baloldali pártok közös jelöltjét, a kommunista Antonín Zápotockýt választják meg a testület elnökévé.

1946. június 19.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés egyhangúlag újra Edvard Beneš-t választja meg köztársasági elnökévé, aki a kommunisták választási győzelmének megfelelően Klement Gottwaldot, a CSKP elnökét bízza meg kormányalakítással.

1946. június 21.

Pozsonyban a reszlovakizáció irányítása és végrehajtása céljából megalakul a Központi Reszlovakizációs Bizottság. A Belügyi Megbízotti Hivatal által június 26-án kinevezett elnöke Mikuláš Huba.

A csehszlovák kormány ülésén felmerül a reszlovakizáltak cseh- és morvaországi áttelepítésének lehetősége. Az áttelepítendőek számát 50 ezerben jelölik meg.

1946. június 24.

Moszkvában kihirdetik az 1945 júniusában a Szovjetunióba hurcolt pozsonyi magyarok koncepciók perében hozott ítéleteket. Esterházy Jánost, Neumann Tibort és Csáky Mihályt tíz, Teszár Bélát, Böjtös Józsefet, Jabloniczky Jánost, Birnbaum Frigyeset és Párkány Lajost nyolc, Vircsik Károlyt és Szüllő Sándort ötévi munkatáborra ítélik.

A magyar Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának béke-előkészítő albizottsága véglegesíti a békekonferencia elé terjesztendő magyar béketervezet szövegét. Ez konkrét területi igényt csupán Romániával szemben fogalmaz meg, Csehszlovákiával kapcsolatban azonban kijelenti, hogy amennyiben „nem hajlandó elismerni a magyar kisebbség jogi status quóját, nem ragaszkodhat a területi status quóhoz sem”.

Ravasz László dunamelléki református püspök a református egyetemes konvent nevében levélben kéri fel az Egyházak Világtanácsát: a csehszlovák protestáns egyházakon keresztül hasson oda, hogy a lakosságcsere után Csehszlovákiá-

ban maradó magyar protestánsok egyházközségeit ne töressék szét, s hogy templomaikban használhassák anyanyelvüket.

1946. június 27.

A lakosságcsere-egyezményben biztosított egy hónapos póthatáridő lejártával Csehszlovákia 97 610 nevet tartalmazó új jegyzéket nyújt át Magyarországnak a Csehszlovákiába áttelepülni szándékozók listájával. A későbbi visszajelentkezések, ill. a névjegyzék pontosítása után az áttelepülni szándékozó szlovákok száma csehszlovák adatok szerint 95 421-re, magyar adatok szerint 95 724-re módosul.

A Nemzeti Front cseh és szlovák pártjai, a kommunisták kezdeményezésére hosszas tárgyalásokat követően megkötik a központi és a szlovák nemzeti szervezetek közötti viszonyt újraszabályozó ún. harmadik prágai egyezményt, amely az SZNT jogköreit erősen korlátozva messzemenő ellenőrzési és befolyásolási lehetőséget biztosít a csehszlovák kormány számára. A kormányra bízva az SZNT határozati javaslatainak ellenőrzését, országos jellegű ügyekben pedig a Megbízottak Testületét alárendeli a kormánynak. A megbízottak gyakorlatilag a miniszterek végrehajtó szerveivé válnak, s a Megbízottak Testületének az SZNT Elnöksége általi kinevezését is a kormánynak kell megerősítenie. Az egyezményt a kormány június 28-án, az SZNT július 16-án hagyja jóvá.

1946. június 28.

A magyar kormány a Külügyminiszterek Tanácsához intézett táviratában tiltakozik a csehszlovákiai magyarság egyoldalú kitelepítésének terve és a reszlovakizációs kampány ellen. A távirat szerint a csehszlovák kormány eljárása „minden további rendezésnek elébe vágva fait accompli akar teremteni”.

Szalatnai Rezső a budapesti *Szabad Szó* hasábjain *Kiáltvány a világhoz* című írásában tiltakozik a reszlovakizációs rendelet s általában a magyar kisebbség jogfosztása és üldözése ellen.

1946. július 1.

Véget ér a reszlovakizációs kérvények leadására kijelölt 2 hetes határidő, amely során 108 387 család, azaz 352 038 személy kérte szlovákká minősítését. A reszlovakizáció a Csallóközben, a Dunaszerdahelyi és Komáromi járásban, valamint Gömörben a Feledi járásban ütközik a legerősebb ellenállásba, ezzel szemben a magyar etnikai sáv keleti és részben középső részének magyarsága, a városi polgárság, a nyelvhatáron vagy annak közelében fekvő, nyelvszigeti jellegű és vegyes etnikai összetételű települések magyar lakossága az átlagot meghaladó mértékben reszlovakizál.

1946. július 2.

Edvard Beneš köztársasági elnök Klement Gottwalddal az élen kinevezi az új kormányt, amelyben a CSKP 7, a CSNSZP, a Csehszlovák Néppárt és a DP 4-4,

a CSSZDP 3, az SZLKP 2 miniszteri tárcát kap, további 2 tagja pártunkívüli. A kormány tagjai többek között Zdeněk Fierlinger (CSSZDP), Ján Ursíny (DP) és Viliam Široký (SZLKP) miniszterelnök-helyettesek, Jan Masaryk (pártunkívüli) külügyminiszter, Ludvík Svoboda tábornok (pártunkívüli) nemzetvédelmi miniszter, Václav Nosek (CSKP) belügyminiszter, Prokop Drtina (CSNSZP) igazságügyi miniszter, Július Ďuriš (SZLKP) földművelésügyi miniszter, Jaroslav Stránský (CSNSZP) oktatás- és népművelésügyi miniszter, valamint Vladimír Clementis (SZLKP) külügyi államtitkár.

1946. július 3.

A Megbízottak Testülete arra utasítja a Belügyi Megbízotti Hivatalt, hogy a reszlovakizáltak szlovák nemzetiségét igazoló végzéseket semmi esetre se adja ki korábban, mint ahogy befejeződik a lakosságcsere keretében kitelepítendő magyarok kiválasztása, ill. a magyarok vagyonának elkobzása.

A csehszlovák–magyar vegyes bizottság Ótátrafüreden meghozza 7. sz. véghatározatát, amellyel kölcsönösen konzuli jogvédelemben részesíti a Magyarországról áttelepülni szándékozó szlovákokat és a Csehszlovákiából kitelepítésre jelölt magyarokat.

1946. július 4.

A csehszlovák–magyar vegyes bizottság Ótátrafüreden meghozott 8. sz. véghatározatával a csehszlovákiai munkaerőhiányra való tekintettel hozzájárul a vagyontalan magyarországi szlovákok soron kívüli egyoldalú áttelepüléséhez Csehszlovákiába. Áttelepülésük szeptember 18-án kezdődik meg.

1946. július 6.

A Központi Reszlovakizációs Bizottság Daniel Okáli áttelepítési kormánybiztos javaslatára határozatot hoz a reszlovakizáció átmeneti fékezéséről, nehogy a szlovák nemzetiség megadása lehetetlenné tegye a lakosságcsere keretében kitelepítésre jelöltek áttelepítését Magyarországra. Okáli a kormány álláspontját ismertette leszögezi, hogy elsősorban a vagyontalan és szegényebb rétegeket kell reszlovakizálni, az értelmiséget és a vagyonosabbakat viszont át kell telepíteni Magyarországra.

1946. július 8.

Klement Gottwald miniszterelnök az Alkotmányozó Nemzetgyűlés elé terjeszti kormánya programnyilatkozatát, amely szerint a kormány ragaszkodik a németek és magyarok kitelepítéséhez, valamint a határvidék elcsehesítéséhez, ill. elszlovákosításához. Mindezeket az új alkotmányba foglalt biztosíték fogja betétozni, amely kimondja, hogy a köztársaság a csehek és szlovákok nemzeti állama, s hogy a jövőben minden köz- és államügyről kizárólag a cseh és a szlovák nemzetnek lesz joga dönten. (Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés a programnyilatkozatot július 11-én hagyja jóvá.)

1946. július 10.

A magyar minisztertanács a lakosságcserével kapcsolatos teendők ellátása céljából létrehozza a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosságot, majd július 12-én az érsekújvári születésű Jócsik Lajos kereskedelmi államtitkárt kinevezi áttelepítési kormánybiztossá.

1946. július 12.

Miután a Külügyminiszterek Tanácsa a 200 000 magyar egyoldalú kitelepítésére vonatkozó csehszlovák indítványt nem vette fel a Magyarországgal kötendő békeszerződés tervezetébe, a csehszlovák kormány ülésén felmerül annak lehetősége, hogy a kérést fel sem vetik a békekonferencián. A kormány hosszas vitát követően mégis úgy határoz, hogy a 200 000 magyar kitoloncolásának igényét a békekonferencia elé terjeszti.

A DP Központi Titkársága a reszlovakizáltak esetleges párttagságával kapcsolatban arra utasítja területi és járási titkárságait, hogy senkit ne vegyenek fel a pártba, amíg nem szerezte meg végérvényesen a csehszlovák állampolgárságot.

1946. július 16.

A csehszlovák kormány határozatot hoz szlovák és magyar önkéntes munkaválalók toborzásáról a németek kitelepítése után munkaerőhiánnyal küzdő cseh országrészek számára. A kormány reményei szerint 40-50 ezer magyar önkéntes áttelepülése megkönnyítené a magyarlakta területek szlovákokkal való betelepítését.

Az SZNT elfogadja 91/1946. sz. rendeletét a testületnek az alkotmányozó nemzetgyűlési választások eredményei alapján történő újjáalakításáról, amely szerint az SZNT tagjává csupán szlovák, cseh vagy más szláv nemzetiségű csehszlovák állampolgárok jelölhetőek. Hasonló nemzetiségi korlátozásokat tartalmaz a szlovákiai nemzeti bizottságok újjáalakítását előíró 92/1946. sz. rendelete is.

1946. július 18.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés újonnan megválasztott Elnöksége Antonín Zápotocký helyett ismét a nemzeti szocialista Josef Davidot választja meg a testület elnökévé.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés elfogadja a lakóvédelemről szóló 163/1946. sz. törvényt, amely értelmében az ún. államilag megbízhatatlan személyekkel, vagyis a magyarokkal és németekkel is bármikor felbontható a bérleti szerződés; 164/1946. számmal pedig törvényt hoz „a háborús károsultakról, valamint a háború és a fasiszta üldöztetés áldozatairól való gondoskodásról”, amely szerint hadisegély csak a csehszlovák állampolgároknak jár, megfosztva ezáltal a segélytől az állampolgárságukat elveszített magyarokat és németeket. A jogsza-

bály értelmében segélyre való igény nem keletkezik a csehszlovák állampolgárság későbbi megszerzésével sem.

1946. július 20–26.

Klement Gottwald miniszterelnök vezetésével csehszlovák kormányküldöttség látogat Moszkvába, ahol ígéretet kap a szovjet vezetéstől, hogy a Szovjetunió a béketárgyalásokon támogatni fogja a Csehszlovákia által előterjesztett követeléseket, köztük 200 000 magyar egyoldalú kitelepítését.

1946. július 22.

Kassán a járási népbíróságon kezdetét veszi a kassai magyarok elleni perek sorozata. Az első tárgyalási napon a kollaborálás, árulás és a köztársaság szétvérese címén vád alá helyezett 40 kassai magyar nő közül 15-öt harminchat napi munkatáborra és teljes vagyonek kobzásra ítélnék, ketten enyhébb büntetést kapnak, 23 vádlott esetében az ítélethozatalt elhalasztják. Az elítéltek bűne, hogy 1938. november 11-én magyar népviseletbe öltözve fogadták a városba bevonuló magyar honvédeket.

A csehszlovák–magyar vegyes bizottság Ótátrafüreden meghozza 16. sz. véghatározatát, amely a lakosságcsere keretében áttelepülőket megfosztja attól a – lakosságcsere-egyezményben biztosított – lehetőségtől, hogy minden ingóságukat magukkal vihessék.

Megkezdődik az önkéntes munkaerő toborzása a munkaerőhiánnyal küzdő cseh országrészek számára. Az egy hónapig tartó toborzás több mint 200 000 szlovák munkavállalásával végződik, a magyar jelentkezők száma azonban csupán mintegy 2000.

1946. július 26.

A kassai járási népbíróságon kezdetét veszi a magyar kisebbség elleni legnagyobb tömeges per. A vád alá helyezett 715 személyt azon a címen, hogy 1938 novembere előtt magyar pártok (az Országos Keresztényszocialista Párt, a Magyar Nemzeti Párt, ill. az Egyesült Magyar Párt) vagy a Csehszlovákiai Magyar Népszövetségi Liga tagjai voltak, Csehszlovákia szétverésében való részvétellel és háborús bűnösséggel vádolják.

1946. július 29.

Párizsban megnyílik a békekonferencia a Magyarországgal, Olaszországgal, Romániával, Bulgáriával és Finnországgal kötendő békeszerződés előkészítésére. A csehszlovák küldöttség vezetője Jan Masaryk, a magyar delegációt Gyöngyösi János vezeti.

1946. július vége

Budapesten, a magyar Külügyminisztérium kiadásában – a magyar kisebbség jogfosztását csehszlovák és magyar dokumentumokkal illusztrálva – megjelenik

a francia nyelvű ún. csehszlovák fehér könyv és annak kiegészítő kötete. Célja a szlovákiai magyarság egyoldalú kitelepítésének megakadályozása, valamint a világ és a békekonferencia figyelmének felhívása a magyar kisebbség jogfosztására.

1946. augusztus 1.

Pozsonyban a Csehszlovákiából kitelepítendő magyarok érdekvédelmének ellátására megnyílik a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság Wagner Ferenc miniszteriumi jogtanácsos vezette Meghatalmazotti Hivatala.

A szlovák hatóságok felosztatják a szlovákiai németek és magyarok legnagyobb internálótáborát, a pozsonyligetfalui internálótáborot.

1946. augusztus 3.

A CSMADNÉSZ memorandummal fordul Gyöngyösi János magyar külügyminiszterhez, amelyben – elutasítva a lakosságcsere-egyezményben megállapított létszámon felüli egyoldalú áttelepítést – kifogásolja, hogy a békekonferencia a felvidéki magyarságról és a magyarlakta területek hovatartozásáról az érintettek megkérdezése nélkül akar dönteni, egyúttal felkéri Gyöngyösit, hogy a békekonferencián tolmácsolja kérésüket, miszerint a magyarlakta területek hovatartozásáról tartsanak nemzetközi ellenőrzés alatti népszavazást.

1946. augusztus 6–7.

A csehországi munkaerő-toborzást végrehajtó központi és szlovák hivatalok pozsonyi értekezletükön úgy határoznak, hogy az önkéntes magyar jelentkezők alacsony száma miatt a szlovákiai magyarokkal szemben Edvard Beneš általános munkakötelezettségről rendelkező 88/1945. sz. dekrétumára hivatkozva kényszerítő eszközöket fognak alkalmazni.

1946. augusztus 9.

A csehszlovák kormány határozatban mondja ki, hogy amíg a magyarok egyoldalú kitelepítésére vonatkozó csehszlovák követeléssel kapcsolatban nem lesz ismert a békekonferencia határozata, a reszlovakizációs kérvények elbírálásánál úgy kell eljárni, hogy ne hiúsítsák meg a lakosságcsere keretében áttelepítendőknél kívül további 150 000 magyar áttelepítésének a lehetőségét Magyarországra. Nem kell reszlovakizálni többek között az árulónak és kollaboránsnak minősülő személyeket, az ún. betelepítési övezetben élőket, valamint az 5 katasztrális holdnál nagyobb földvagyonnal rendelkező földműveseket, mivel ezeknek a kitelepítését tervezik.

1946. augusztus 11.

A Csehszlovákia által igényelt 5 dunántúli község: Horvátjárfalu, Oroszvár, Dunacsún, Rajka és Bezenye lakossága közös nagygyűlésen, ill. a békekonferenciához intézett táviratában tiltakozik a terület Csehszlovákiához csatolása ellen. A távirat szerint a csehszlovák követelés „a népek önrendelkezési jogának

megcsúfolása”, ezért kéri, hogy azt az ENSZ alapokmányának elvei alapján utasítsák el.

1946. augusztus 14.

A párizsi békekonferencián Gyöngyösi János külügyminiszter felszólalásával – aki beszédének középpontjába a magyar kisebbségek jogainak biztosítását állítja, s az ENSZ égisze alatt egy nemzetközi kisebbségvédelmi rendszer kiépítését javasolja – kezdetét veszi a magyar békeszerződés tervezetének vitája. Gyöngyösi szerint, ha Csehszlovákia meg akarja tartani a magyar lakta területeket, tartsa meg a magyarokat is, s biztosítsa számukra az emberi és polgári jogokat, ha azonban Csehszlovákia ezt nem vállalná, a magyar kormány ragaszkodni kényszerülne ahhoz az alapelvhez, miszerint „a nemzetnek joga van a földhöz, amelyen él”.

Kassán a járási népbíróóság ítéletet hirdet a háborús bűnökkel vádolt 715 kassai magyar perében, akik közül 194 személyt hét naptól két hónapig terjedő börtönbüntetésre, ill. munkatáborra, valamint teljes vagyonelkobzásra ítél, 169 vádlott esetében elhalasztja az ítélelhirdetést, 253 vádlottat felment, 94 esetben pedig visszavonja a vádat.

A magyar kormány szóbeli jegyzékben hívja fel a nagyhatalmak figyelmét a csehszlovákiai magyarsággal szembeni népbíróasági eljárások magas számára, s Csehszlovákia igyekezetére a lakosságcsere-egyezmény kijátszására. A jegyzék szerint a lakosságcsere-egyezmény ilyen körülmények között „tárgyaltalanná válik és végre nem hajtható”.

A pozsonyi Szlovák Nemzeti Bíróóság halálra ítéli Vojtech Tukát, a háborús Szlovák Köztársaság miniszterelnökét.

1946. augusztus 15.

A párizsi békekonferencián Jan Masaryk csehszlovák külügyminiszter – Gyöngyösi János beszédére reagálva – visszautasítja a csehszlovák kisebbségi politika bírálátát, s Magyarország háborús felelősségére és a magyar kisebbség bűnrészességére hivatkozva jogosnak minősíti a magyar lakosság kitelepítését, egyúttal revizionizmussal vádolja meg Magyarországot.

1946. augusztus 16.

Az SZNT Elnöksége – a DP és az SZLKP közötti hosszas tárgyalásokat követően – kinevezi az új Megbízottak Testületét. A 15 főből álló testület 9 tagját a DP, 5-öt az SZLKP adja, a kommunistáknak azonban választási vereségük ellenére Gustáv Husák személyében sikerül megszerezniük az elnöki tisztséget. A Megbízottak Testületének tagja többek között Mikuláš Ferjenčík (pártonkívüli) belügyi megbízott, Ladislav Novomeský (SZLKP) oktatás- és népművelésügyi megbízott, Ivan Štefánik (DP) igazságügyi megbízott, Martin Kvetko (DP) földműve-

lés- és földreformügyi megbízott, valamint Jozef Šoltész (SZLKP) szociálisügyi megbízott.

1946. augusztus 19.

A budapesti székhelyű Szlovákiából Kiutasított és Elmenekült Demokrata Magyarok Tanácsa – miután a SZEB szovjet vezetője nem engedélyezi, hogy küldötte kiutazzon a párizsi békekonferenciára – táviratban kéri a békekonferenciát, hogy mielőtt a szlovákiai magyarok sorsáról döntene, küldjön nemzetközi vizsgálóbizottságot Szlovákiába. Ha a magyar kisebbség nem kapja meg az ENSZ által is garantált emberi és kisebbségi jogokat, az egyetlen igazságos megoldásnak a magyarlakta területek Magyarországhoz csatolását tekinti. (A tanács augusztus 23-án egy részletesebb memorandummal fordul a békekonferenciához.)

1946. augusztus 20.

A Központi Reszlovakizációs Bizottság az általános pedagógushiány miatt megkezdte a reszlovakizáló magyar pedagógusok átigazolását: a 683 reszlovakizáló pedagógus közül az év végéig 217-nek a kérelmét bírálja el pozitívan. A reszlovakizált pedagógusok nagy részét szlovák etnikai területre helyezik át.

1946. augusztus 26.

A csehszlovák kormány Wagner Ferenc pozsonyi magyar meghatalmazott útján átnyújtja a magyar kormánynak azoknak a magyaroknak a jegyzékét, akiket a paritásos lakosságcsere keretében, ill. a paritáson felül „háborús bűnösként” át kíván telepíteni Magyarországra. A lakosságcsere-egyezmény V. cikke alapján áttelepítésre jelöltek száma csehszlovák adatok szerint 105 047, magyar adatok szerint 106 398; a VIII. cikk alapján ún. háborús bűnösökként áttelepítendőekkel együtt a jegyzék összesen 181 512 nevet tartalmaz, ami a szlovákiai magyarság közel egyharmadának áttelepítését jelentené. (A csehszlovák fél a paritásos csere keretében kitelepítésre jelölt járásek körét kibővívte, az SZTH május 2-i tervvázlatában szereplő 15 járáson túlmenően a Pozsonyi, Érsekújvári, Verebélyi, Kékkői, Losonci, Rimaszombati, Rozsnyói és Kassai járást, valamint Pozsony és Kassa városát is felvette a listára.)

1946. augusztus 27.

A párizsi békekonferencián tartózkodó Gyöngyösi János arról tájékoztatja Vladimír Clementist, hogy a magyar kormány az áttelepítésre jelölt „háborús bűnösök” névjegyzékét nem fogadja el, s csak azokat hajlandó átvenni, akiket az SZNT 33/1945. sz. rendelete alapján 1946. május 15-ig, azaz a rendelet hatályosságának lejártáig elítéltek, de a lakosságcsere-egyezmény értelmében ezek száma sem haladhatja meg az ezret.

1946. szeptember 1.

A CSMADNÉSZ a Keresztury Dezső magyar vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézett memorandumában kéri, tegye lehetővé, hogy a cseh és szlovák egyetemekről és főiskolákról elbocsátott magyar hallgatók magánúton végez-

hessék tanulmányaikat, s csonka féléveiket a magyar felsőfokú oktatási intézmények beszámítsák.

1946. szeptember 3–5.

Alakuló ülését tartja az alkotmányozó nemzetgyűlési választások eredményei alapján újjáalakuló Szlovák Nemzeti Tanács, amelyben a DP 63, az SZLKP 31, a Munkapárt és a Szabadságpárt 3-3 helyet kap; magyar és német tagja nincs. A testület elnökévé ismét Jozef Lettrichet, a DP elnökét választják.

1946. szeptember 5.

Párizsban a csehszlovák és magyar küldöttség eredménytelen tárgyalásokat folytat a lakosságcsere végrehajtásának lehetőségéről. A csehszlovák fél az áttelepítendő háborús bűnösök számának csökkentése fejében a magyarországi szlovákok számára újabb 1 hónapos jelentkezési lehetőséget, s a népcsere 30 napon belüli megkezdését igényli, ellenkező esetben az áttelepítésre jelöltek egyoldalú kitoloncolását helyezi kilátásba. A magyar fél a csehszlovák javaslatot ultimátumnak minősítve a népcsere megindítását a vitás kérdések, mindekelőtt a „háborús bűnösök” kérdésének rendezésétől teszi függővé.

1946. szeptember 6.

A párizsi békekonferencia Magyar Területi és Politikai Bizottságában Csehszlovákia előterjeszti Magyarországgal szembeni területi követeléseit: a Duna jobb partján 5 falu (Horvátjárfalu, Oroszvár, Dunacsún, Rajka és Bezenye) átadását követeli a pozsonyi hídfő megnagyobbítása céljából. Juraj Slávik washingtoni csehszlovák követ érvelése szerint a 150 km² nagyságú terület elengedhetetlenül szükséges Pozsony városának és kikötőjének fejlesztéséhez. A bizottság meghallgatja Sebestyén Pál magyar küldöttet is, aki abszurd helyzetnek nevezi, hogy miközben Csehszlovákia 200 000 magyar kitoloncolását követeli, újabb magyar területekkel kívánja növelni az ország területét.

1946. szeptember 8.

Az SZTH kidolgozza a lakosságcsere során kicserélendő lakosság „ikresítésére” vonatkozó irányelveit, amelyekben meghatározza, hogy az egyes dél-szlovákiai térségekbe, községekbe és gazdaságokba mely magyarországi térségek, községek és gazdaságok szlovák lakosságát kell betelepíteni.

1946. szeptember 9.

A párizsi békekonferencia Magyar Területi és Politikai Bizottsága a csehszlovák területi igények megvitatását A. T. Stirling ausztrál küldött javaslatára egy öttagú albizottságra bízta, amelyben Ausztrália, Kanada, Új-Zéland és Ukrajna küldötte mellett az érintett Csehszlovákia képviselője is helyet kap.

Miután a Központi Reszlovakizációs Bizottsághoz a július 1-jei határidő lejártát követően is nagy számban érkeznek a reszlovakizálni szándékozók jelentkezé-

sei, a bizottság úgy határoz, hogy ezeket a későn érkezett és a még beérkező reszlovakizációs kérelmeket is figyelembe veszi.

1946. szeptember 10.

A Megbízottak Testülete az állami bányászok nyugdíjának és ellátási illetményének emeléséről rendelkező 109/1946. sz. végrehajtási utasításában kimondja, hogy nem jár nyugdíjmelés többek között azoknak a nyugdíjas bányászoknak, akik a 33/1945. sz. alkotmánydekrétum értelmében elvesztették csehszlovák állampolgárságukat.

1946. szeptember 12.

A Belügyi Megbízotti Hivatal körlevélben utasítja a járási nemzeti bizottságokat és közigazgatási bizottságokat, hogy a reszlovakizálásra jelentkezőknél ne fogatosítsák a vagyonelkobzást, ill. a már folyamatban levő vagyonelkobzási eljárásokat állítsák le.

A Nemzeti Front szlovák pártjai megegyeznek a szlovákiai nemzeti bizottságoknak az alkotmányozó nemzetgyűlési választások eredményei alapján történő újjáalakításában. Mivel a választásokon vesztes kommunistáknak a nemzeti bizottságok újjáalakítása nem áll érdekükben, a folyamat 1947 februárjáig elhúzódik.

1946. szeptember 13.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés a 179/1946. sz. alkotmánytörvényével kimondja, hogy a magyarországi szlovákok és csehek Csehszlovákiába való áttelepülésük napján elnyerik a csehszlovák állampolgárságot.

1946. szeptember 14.

Az SZTH körlevélben utasítja területi kirendeltségeit a Magyarországra áttelepítendő magyarok névjegyzékének utólagos korrigálására. A körlevél szerint a listáról törölendők többek között a vegyes házasságban élők, a csehszlovák állampolgársággal rendelkezők, a háborús bűnősként áttelepítésre jelöltek közül pedig a felmentő népbírószági ítélettel rendelkezők. A névjegyzékből ki kell hagyni a reszlovakizációra jelentkezteteket is, de nem reszlovakizálандók a betelepítési övezetben élők és az 5 katasztrális holdnál nagyobb földvagyonnal rendelkezők.

1946. szeptember 16.

A párizsi békekonferencia Magyar Területi és Politikai Bizottságában Vladimír Clementis felszólalásával megkezdődik a 200 000 magyar egyoldalú kitelepítésének engedélyezésére előterjesztett csehszlovák indítvány vitája. Clementis a kitelepítésen kívül lehetetlennek minősít minden más megoldást, s elfogadhatatlannak bármiféle kisebbségvédelmi politikát.

Az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal a magyarok számára megtiltja a beiratkozást a csehszlovákiai egyetemekre és főiskolákra.

1946. szeptember 18.

A Magyar Területi és Politikai Bizottság ülésén Szegedy-Maszák Aladár washingtoni magyar követ az egyoldalú kitelepítést szorgalmazó csehszlovák indítvány elutasítását kéri. Érvelése szerint annak elfogadása igen veszélyes precedenst teremtené, s szintén hangsúlyozza, hogy ha Csehszlovákia meg akar szabadulni a magyar kisebbségtől, mondjon le az általa lakott területről is.

1946. szeptember 19.

A Magyar Területi és Politikai Bizottság csehszlovák indítványokat vizsgáló albizottságának ülésén kezdetét veszi a Magyarországgal szembeni csehszlovák területi követelés vitája. Maurice Pop tábornok, Kanada képviselője az igények 3 falura csökkentését, ill. a határ egy másik szakaszán azonos nagyságú terület Magyarországnak történő átengedését javasolja, amit Vavro Hajdu csehszlovák küldött azon a címen, hogy Csehszlovákia győztes, Magyarország pedig vesztes állam, visszautasít.

1946. szeptember 20.

A Magyar Területi és Politikai Bizottság ülésén Walter Bedell Smith tábornok, az USA képviselője bejelenti, hogy kormánya számára a magyar kisebbség egyoldalú kényszer-kitelepítése elfogadhatatlan, s a kérdésnek az albizottság elé utalását javasolja. Ezzel szemben Andrej Januarjevics Visinszkij szovjet külügyminiszter-helyettes támogatásáról biztosítja, és igazságosnak minősíti a csehszlovák álláspontot, egyben értetlenségét fejezi ki amiatt, hogy Magyarország elutasítja 200 000 szlovákiai magyar befogadását. Érvelését azzal támasztja alá, hogy a magyarországi németek kitelepítése után jut bőven hely a csehszlovákiai magyarok számára.

1946. szeptember 23.

A Magyar Területi és Politikai Bizottság ülésén Samuel Hood, Nagy-Britannia képviselője szintén a csehszlovákiai magyarság egyoldalú kitelepítése ellen foglalt állást, Jugoszlávia, Ukrajna és Belorusszia képviselői ugyanakkor a Szovjetunióhoz hasonlóan támogatják a csehszlovák javaslatot. Jan Masaryk az amerikai és brit elutasítást követően beleegyezik a kérdésnek az albizottság elé utalásába.

1946. szeptember 24.

A Megbízottak Testülete ülésén döntés születik arról, hogy a reszlovakizáló magyarokat kérelmük kedvező elbírálása esetén ki lehet húzni a kitelepítésre jelölt személyek jegyzékéből. Ugyanakkor elfogadják azt az elvet is, hogy nem kell reszlovakizálni az ún. betelepítési övezetben élőket, valamint az 5 katasztrális holdnál nagyobb földvagyonnal rendelkezőket.

Vladimír Clementis Gyöngyösi Jánoshoz intézett levelében beleegyezését adja, hogy a lakosságcsere-egyezmény VIII. cikke alapján háborús bűnösként áttelepítendőek száma ne haladja meg a 999-et, ugyanakkor bejelenti azt az igényt, hogy 30-30 ezer személy kölcsönös áttelepítésével október 1-jén kezdetét vegye a népcsere.

1946. szeptember 25.

A Rimaszombati Járási Nemzeti Bizottság elkobozza a rimaszombati református egyház vagyonát. A határozat indoklása szerint az egyházat „olyan társaságnak kell tekinteni, amely fasiszta célokat szolgált”.

1946. szeptember 28.

A Magyar Területi és Politikai Bizottság albizottsága – 4 igen szavazattal és 1 tartózkodással – 3 községre (Horvátjárfalu, Oroszvár, Dunacsún) korlátozva elfogadja a pozsonyi hídfő kiszélesítésére vonatkozó csehszlovák követelést. A tartózkodó A. T. Stirling ausztrál delegátus szerint Csehszlovákiának valahol másutt azonos értékű területet kellene felajánlania Magyarországnak számára.

A Munkapárt felveszi a Szlovákiai Szociáldemokrata Párt nevet. A névváltoztatást a Nemzeti Front csupán 1947. február 23-án hagyja jóvá.

1946. szeptember 29.

Párizsban a magyar és csehszlovák békeküldöttség a Magyar Területi és Politikai Bizottság csehszlovák igényeket vizsgáló albizottságának kezdeményezésére közvetlen tárgyalást folytat a magyar lakosság egyoldalú kitelepítésére vonatkozó csehszlovák indítványról. A magyar delegáció a transzfert határmódosításhoz köti azzal, hogy bizonyos számú magyart hajlandó átvenni az érintett terület lakosságán felül is, a Csehszlovákiában maradók pedig visszakapnák emberi jogait. Miután a csehszlovák fél elutasítja a Magyarország javára történő határmódosítás lehetőségét, a kétoldalú megbeszélés eredmény nélkül zárul.

A brit küldöttség ezzel párhuzamosan a transzfer részleges megvalósítására, ill. területcsere útján Magyarország területi kompenzálására vonatkozó nem hivatalos kompromisszumos javaslatot nyújt át mindkét fél számára. Ez Csehszlovákia javára Rozsnyótól és Kassától délre 510 km²-nyi 20 000 lakosú, míg Magyarország javára Párkány térségében, Gömörben, valamint a Bodroghözben 1130 km²-nyi 78 000 lakosú terület átadását javasolja.

1946. szeptember 30.

Az eredménytelen kétoldalú tárgyalásokat követően a Magyar Területi és Politikai Bizottság albizottságában folytatódik a csehszlovák transzferjavaslat vitája. Sebestyén Pál az előző napi tárgyalásokat ismertetve bejelenti, hogy Magyarország a magyar kisebbség kétharmadát az általa lakott területtel, egyharmadát terület nélkül is hajlandó átvenni, s kész a kölcsönös határkiigazításra is. Juraj

Slávik azonban ismét elutasítja a területcserével kombinált népcsere gondolatát, mint ami a győztes Csehszlovákia számára elfogadhatatlan.

1946. szeptember

Krausz Zoltán és Varró István, a CSMADNÉSZ aktivistái Mindszenty József esztergomi érsek megbízásából Franciaországba indulnak, hogy tájékoztassák a nyugati közvéleményt a csehszlovákiai magyarság helyzetéről, s megpróbálják befolyásolni a békekonferencia menetét. Miután azonban időközben a magyar békeszerződés vitája befejeződött, Salzburgból visszarendelik őket Magyarországra.

1946. október 2.

A Magyar Területi és Politikai Bizottság albizottsága Patrick Costello új-zélandi küldött kompromisszumos javaslatával, amely a lakosságcsere után Csehszlovákiában maradó magyarok kérdésének rendezése céljából tárgyalásokra kötelezi Magyarországot, elveti a 200 000 magyar egyoldalú kitelepítésére vonatkozó csehszlovák indítványt.

1946. október 3.

A békekonferencia Magyar Területi és Politikai Bizottsága jóváhagyja az albizottságnak a csehszlovák területi követeléssel, valamint a transzferjavaslattal kapcsolatban elfogadott kompromisszumos javaslatait.

Daniel Okáli áttelepítési kormánybiztos Párizsból táviratban értesíti a csehszlovák Külügyminisztériumot, hogy amennyiben magyar részről nem érkezik kedvező válasz a lakosságcserevel kapcsolatban Csehszlovákia által Párizsban előterjesztett javaslatra, a Megbízottak Testülete és az SZNT Elnöksége „határozzanak a belső intézkedésekről”.

1946. október 4.

Az SZTH a Megbízottak Testülete Elnökségéhez intézett levelében a lakosságcsere megindítására vonatkozó csehszlovák javaslatok magyar részről történő elutasítása esetére a háborús bűnösként áttelepítésre jelöltek egyoldalú áttelepítésének megkezdését, ill. az áttelepítésre nem jelölt magyarok Csehországba telepítését javasolja. (Az SZTH október 9-én hasonló javaslattal fordul a kormányhoz is.)

1946. október 5.

Az SZLKP KB Titkársága határozatban mondja ki, hogy ki kell dolgozni a szlovákiai magyarok Csehországba telepítésének tervét.

1946. október 6.

A Čas című napilap közli a párizsi békekonferencián tartózkodó Jan Masaryk külügyminiszter nyilatkozatát, aki sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a nagyhatalmak nem egyeztek bele 200 000 szlovákiai magyar egyoldalú kitelepítésébe, s hang-

súlyozza, hogy Csehszlovákia „nem fogad el semmiféle kisebbségi státútumot”, az országban maradó magyarok gyermekei pedig szlovák iskolákat lesznek kötelesek látogatni.

1946. október 8.

Wagner Ferenc pozsonyi magyar meghatalmazott a köznyelv által fehér lapnak nevezett igazolvánnyal értesíti a lakosságcsere-egyezmény V. cikke alapján magyarországi áttelepítésre jelölt szlovákiai magyarokat, hogy az áttelepítésre jelöltek névjegyzékében szerepelnek, tételesen felsorolva mindazokat a jogokat is, melyek az egyezmény alapján megilletik őket.

1946. október 10.

Martin Kvetko földművelés- és földreformügyi megbízott az Alkotmányozó Nemzetgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága előtt tesz jelentést a Szlovákiában elkobzott mezőgazdasági vagyonról. A jelentés szerint a hatóságok összesen 293 000 hektár földbirtokot konfiskáltak, ebből 108 000 hektárt magyaroktól, 56 000 hektárt németektől, 33 000 hektárt magyar és német társaságoktól, 95 000 hektárt pedig „a szlovák nemzet árulóitól és ellenségeitől”.

1946. október 12.

A párizsi békekonferencia plánuma elfogadja a Magyarországgal kötendő békeszerződésnek a Külügyminiszterek Tanácsa elé terjesztendő tervezetét: beleegyezik 3 dunántúli község (Horvátjárfalu, Oroszvár és Dunacsún) Csehszlovákiához csatolásába, de elutasítja a 200 000 szlovákiai magyar Csehszlovákia által igényelt egyoldalú kitelepítését Magyarországra, s a Csehszlovákiában maradó magyarok kérdésének rendezése céljából tárgyalásokra kötelezi Magyarországot. A plénum ülésén Vladimír Clementis bejelenti, hogy Csehszlovákia a döntés ellenére sem mond le a magyarok kitelepítésére irányuló szándékáról, s reményét fejezi ki, hogy a konferencia által előírt kétoldalú tárgyalások során Magyarország megtalálja a magyar kisebbség befogadásának módját.

1946. október 13.

A csehszlovák politikai vezetés a Vladimír Clementis, Gustáv Husák, Daniel Okáli, Július Ďuriš és Rudolf Slánský részvételével megtartott tanácskozáson beleegyezését adja a szlovákiai magyarság Csehországba telepítéséhez. A tanácskozás résztvevői nem titkolják, hogy a deportálásokkal nyomást kívánnak gyakorolni Magyarországra a lakosságcsere mielőbbi megkezdése érdekében.

Szlovákiai magyar kommunisták a magyar kormányhoz és a kormánykoalíció pártjaihoz intézett levelükben – a lakosságcsere-egyezmény hiányosságait és a csehszlovák–magyar vegyes bizottság ténykedését bírálva – kérik többek között a szlovákiai magyarságot súlyosan megkárosító 16. sz. véghatározat megváltoztatását, valamint a magyarországi szlovákok mintájára egy bizottság felállításának lehetőségét, amely az áttelepülés előtt megtekinthetné a kitelepítendőek számára kijelölt helyeket. Az ún. Csehszlovákiai Antifasiszta Magyarok Intézőbi-

zottsága nevében megfogalmazott dokumentum aláírói Balog-Dénes Árpád, Kugler János, Ölveczky József, Pálenyik Ferenc és Sok István.

1946. október 22.

A lakosságcsere lebonyolításáról folyó tárgyalásokon Gyöngyösi János elutasítja a népcsere megkezdésére vonatkozó csehszlovák indítványt, s az áttelepítés megindítását a lakosságcsere-egyezmény vitás kérdéseinek, mindenekelőtt a háborús bűnösként áttelepítendőek kérdésének rendezéséhez és a vagyonelemek megszüntetéséhez köti.

1946. október 25.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés 192/1946. számmal törvényt fogad el a két-éves (1947–1948) gazdaságfejlesztési tervről, amelynek fő célja a háború által tönkretett gazdaság megújítása, az ipari termelés növelése, Szlovákia iparosítása, a határvidék betelepítése és a jegyrendszer megszüntetése feltételeinek megteremtése.

1946. október 26.

Mindszenty József esztergomi érsek pásztorlevélben ismerteti Magyarország katolikus püspökeivel a felvidéki magyarságot sújtó jogfosztó intézkedéseket s a csehszlovák kormány 200 000 magyar egyoldalú kitelepítésére vonatkozó szándékát. A pásztorlevél szerint a magyarok fölött ítélkezők ugyanazok a szlovákok, akik annak idején Hitler ösztönzésére élen jártak a zsidóüldözésben is.

1946. október 31.

Vladimír Clementis külügyi államtitkár az Alkotmányozó Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságában a békekonferenciáról tartott beszámolója során kijelenti, hogy amennyiben Magyarország nem egyezik bele a szlovákiai magyar kisebbség kérdésének a csehszlovák fél által elképzelt megoldásába, akkor „a végleges megoldást a legrosszabb esetben el tudjuk intézni magunk is”.

1946. november 4.

Az SZTH bizalmas irányelvekben részletezi a szlovákiai magyarság tervezett csehországi deportálásával kapcsolatos főbb teendőket. Ezek szerint Dél-Szlovákia 23 járásából – a Somorjai, Dunaszerdahelyi, Galántai, Vágsellyei, Érsekújvári, Ógyallai, Komáromi, Párkányi, Zselizi, Verebélyi, Lévai, Ipolysági, Kékkői, Losonci, Feledi, Rimaszombati, Tornaljai, Rozsnyói, Szepsi, Kassai, Tóketerebesi, Királyhelmei és Nagykaposi járásból – a reszlovakizáltak és a lakosságcsere keretében magyarországi áttelepítésre jelöltek kivételével „átcsoportosítható” Csehországba az összes magyar nemzetiségű személy, akit a 33/1945. sz. elnöki dekrétum megfosztott csehszlovák állampolgárságától.

1946. november 5.

Az üzemi és vállalati tanácsokra vonatkozó elnöki dekrétum egyes rendelkezéseinek végrehajtására kiadott 216/1946. sz. kormányrendelet kimondja, hogy

az üzemi tanácsokba történő választásoknál aktív és passzív választójoga csak az állandó választói névjegyzékekbe felvett csehszlovák állampolgároknak van, kizárva ezzel a választójogból az állampolgárságuktól meg nem fosztott magyarokat és németeket is.

1946. november 14.

A CSKP KB Elnöksége a szlovákiai magyarság Csehszországba telepítéséről előterjesztett jelentésről tárgyalva megállapítja, hogy az kitűnő lehetőséget teremt arra, hogy Dél-Szlovákiát szlovákokkal telepítsék be, s nyomást gyakoroljanak Magyarországra a lakosságcsere mielőbbi megkezdésére és esetleg további 200 000 magyar egyoldalú átvételére. Az Elnökség 50 ezer magyar család csehországi áttelepítésével számol.

1946. november 15.

Rimaszombatban ledöntik Tompa Mihálynak a Tompa téren álló szobrát.

1946. november 15–19.

A Párkányi járáshoz tartozó Köbölkút és Muzsla, valamint a Somorjai járásban levő Gutor és Szemet községek katonai egységekkel történő körbezárásával és lakosságuk erőszakos elhurcolásával kezdetét veszi a szlovákiai magyar családok csehországi deportálása. Az érintett települések lakossága, ha teheti, elmenekül, a magyar határhoz közel eső falvak lakói Magyarországon keresnek menedéket. Az akciót végrehajtó katonaság az ellenszegülőkkel vagy menekülőkkel szemben több helyütt fegyvert is használ: Gutoron a Duna védőgátján cirkáló csehszlovák határőrség november 19-én tüzet nyit a csónakokon a Duna magyar oldalára menekülőkre, s lelövi Sindler Ferenc gutori lakost.

1946. november 16.

A magyar kormány a budapesti SZEB útján jegyzékben értesíti a csehszlovák kormányt, hogy a párizsi békekonferencia határozata alapján kész a két ország közötti vitás kérdések kétoldalú tárgyalásokon történő rendezésére.

1946. november 20.

Gyöngyösi János magyar külügyminiszter magához kéreti František Dastych tábornokot, Csehszlovákia budapesti képviselőjét, s közli vele, hogy a magyar kormány a deportálásokat a lakosságcsere-egyezmény és a párizsi békekonferencia határozatai megsértésének tekinti, s kénytelen lesz tájékoztatni a nagyhatalmakat a csehszlovák eljárásról.

1946. november 22.

A Megbízottak Testülete a magyar tiltakozás ellenére a deportálások folytatása mellett dönt, s felkéri a csehszlovák Külügyminisztériumot, hogy cáfolja meg a deportálásokkal kapcsolatos magyar híreszteléseket.

1946. november 23.

A magyar kormány a csehszlovák kormányhoz intézett jegyzékében tiltakozik a magyar lakosság deportálása ellen, majd november 25-én arra utasítja Szegedy-Maszák Aladár washingtoni magyar követet, hogy tájékoztassa a Külügyminiszterek Tanácsát a szlovákiai magyarság széttelépítéséről.

1946. november 26.

Károlyi Mihály Edvard Benešhez intézett levelében – 25 éves ismeretségükre hivatkozva, s abban a reményben, hogy a deportálások az ő tudta nélkül folynak – a köztársasági elnök közbenjárását kéri az akció leállítása érdekében.

1946. november 27.

Gyöngyösi János a csehszlovák kormányhoz intézett újabb jegyzékében közli, hogy a magyar kormány a szlovákiai magyarsággal szembeni bánásmód miatt november 29-ével kezdődően felfüggeszti a vagyontalan magyarországi szlovákoknak a csehszlovák fél által szorgalmazott átköltöztetését Csehszlovákiába.

1946. november 29.

Mindszenty József esztergomi érsek táviratban kéri Francis Joseph Spellman New York-i és Bernard Griffin londoni bíboros érsek közbenjárását a brit külügyi szerveknél és az ENSZ-nél a deportálások leállítása érdekében. Mindszenty egyúttal beutazási kérelemmel fordul a csehszlovák hatóságokhoz, hogy a hivatalos egyházi ügyek intézése mellett szót emelhessen a deportálások leállítása érdekében is.

1946. december 1.

A csehszlovákiai magyarság „pártkülömbőség nélküli megbízottai” nyitrai értekezletükön 10 pontba foglalt határozatukban kéri fel a magyar kormányt a magyar kisebbség érdekeinek védelmére. A deportálási akció miatt kéri többek között a lakosságcsere-egyezmény érvénytelennek nyilvánítását, a miniszterelnökség keretében pedig egy, a csehszlovákiai magyarság ügyeivel foglalkozó ügyosztály felállítását.

1946. december 2.

Prágában a CSKP KB és az SZLKP KB Elnökségének együttes ülése megbízza Jozef Šoltész szociálisügyi megbízottat, hogy intézkedjen 250 000 szlovákiai magyar Csehszlovákiába szállításáról, egyúttal határozatban mondja ki, hogy a deportáltak hátrahagyott vagyonát ún. nemzeti gondnokság alá kell helyezni. Az ülés résztvevői a volt Szlovák Köztársaság háborús bűnökkel vádolt vezetőinek (Jozef Tiso köztársasági elnök, Alexander Mach belügyminiszter és Ferdinand Ďurčanský külügyminiszter) aznap kezdődő pozsonyi pere kapcsán, amellettt hogy elítélésüket elsőrendű politikai feladatnak minősítik, elhatározzák a DP-ben levő ún. ludákok elleni fellépést is.

Jászi Oszkár a *The New York Times* hasábjain válaszol a lap reszlovakizációt méltató november 10-i csehszlovákiai tudósítására, s kifejti, hogy a demokratikus világ a reszlovakizációt nem fogadhatja el a kisebbségi kérdés megoldásának.

1946. december 8.

Csehszlovákiai magyarok egy csoportja a pozsonyi magyar Meghatalmazotti Hivatalon keresztül 18 aláírással ellátott segélykéréssel fordul a Szentszékhez, amelyben a Vatikán és XII. Pius pápa közbenjárását kéri a magyar kisebbség üldöztetésének megszüntetése érdekében.

1946. december 10.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés az esküdtbíróságokról szóló 232/1946. sz. törvényével kizárja az esküdtek közül a német és magyar nemzetiségűeket, s ki mondja, hogy esküdt csak az lehet, aki szerepel az állandó választói névjegyzékekben.

1946. december 11.

A református egyház esperesei tátralomnici értekezletükön a csehszlovák kormányhoz intézett memorandumukban szót emelnek a magyar református egyházközségek s általában a magyar reformátusság üldözése ellen. Kifogást emelnek az ellen is, hogy a januárban esedékes egyházmegyei és alkotmányozó zsinati választásokon tisztségekbe csupán csehszlovák állampolgársággal rendelkező, „államilag megbízható”, valamint szlovákul beszélő lelkészek és világiak lesznek választhatóak.

1946. december 12.

Václav Nosek belügyminiszter kiadja 241/1946. sz. hirdetményét a Szlovák Telepítési Hivatal statútumáról. A statútum szerint az SZTH feladata többek között a belső telepítés, valamint a külföldi és a hazai szlovák, cseh és más szláv lakosság letelepítésének irányítása, az újranepezítendő területek lakosságának kitelepítésére, illetve szláv lakossággal való betelepítésére vonatkozó, valamint a németektől és magyaroktól elkobzott vagyon szétosztására vonatkozó irányelvek kidolgozása.

1946. december 13.

Edvard Beneš Károlyi Mihály november 26-i levelére adott válaszában védelmébe veszi a szlovákiai magyarság Csehországba telepítését, mint ami csupán a kétéves terv és a közmunkarendelet végrehajtását szolgálja.

1946. december 16.

Miután a deportálások elleni magyar tiltakozásokra csehszlovák részről semmiféle válasz nem érkezett, a magyar kormány megszakítja a lakosságcsere gyakorlati megvalósításáról folytatott tárgyalásokat.

A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Tanácsa a SZEB-nél tiltakozik a csehszlovákiai magyar ifjúságnak a csehszlovákiai egyetemekről való kitiltása ellen. Az egyetem ezt követően december 23-án a világ egyetemeihez intézett körlevelében is tiltakozását fejezi ki a csehszlovák eljárás ellen.

1946. december 17.

Gyöngyösi János külügyminiszter a magyar Nemzetgyűlés ülésén bejelenti, hogy mivel Csehszlovákia megszegte a lakosságcsere-egyezményt, Magyarország mindaddig nem járul hozzá az egyezmény végrehajtásához, amíg Csehszlovákia le nem állítja a magyar kisebbség csehországi deportálását. Gyöngyösi szerint az akció nyilvánvalóan válasz a párizsi békekonferencia döntésére, amely elutasította a 200 000 magyar egyoldalú kitelepítésére tett csehszlovák indítványt.

1946. december 19.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés 255/1946. számmal törvényt fogad el a külföldi csehszlovák hadsereg tagjainak és a nemzeti felszabadító harc résztvevőinek nyújtandó kedvezményekről, amely azonban a magyarokat és németeket kizárja a kedvezményben részesíthetők köréből.

1946. december 20.

Az SZTH a 27/1945. sz. elnöki dekrétum alapján kiadja a belső telepítés Szlovákia területére érvényes irányelveit, amelyekben elrendeli az egyes járások, községek és gazdasági egységek ikresítését, s pontosan meghatározza, hogy az egyes magyarlakta járásokba mely szlovák járás lakosságát kell telepíteni.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés elfogadja a 252/1946. sz. törvényt, amely szerint a nagybirtokok volt alkalmazottai és családtagjaik egyszeri külön segélyben és ellátási illetményeik kiegészítésében részesülhetnek, kivéve azokat a németeket és magyarokat, akik a 33/1945. sz. elnöki alkotmánydekrétum értelmében elveszítették csehszlovák állampolgárságukat.

Václav Nosek belügyminiszter 254/1946. sz. hirdetményével bizonyos feltételek mellett lehetővé teszi a csehszlovák állampolgárság visszaadását a csehszlovák állampolgársággal rendelkező feleségek magyar vagy német nemzetiségű férjeinek.

1946. december 21.

A csehszlovák hatóságok elutasítják Mindszenty József esztergomi érsek beutazási kérelmét. Mindszenty a magyar katolicizmus nevében még aznap kiáltványban tiltakozik a szlovákiai magyarság üldözése ellen, egyúttal egy független nemzetközi bizottság kiküldését kéri, amely alapot biztosíthatna az ENSZ számára a közbelépésre.

1946. december 28.

Érsekújvárott a cseh és szlovák egyetemekről és főiskolákról kitiltott magyar fiatalok egy csoportja „egy jövőző kisebbségi kultúrélet előfeltételeinek” megteremtése szándékával létrehozta a Szent György Kollégiumot. Alapító tagjai: Csi-csátka Ottó, Décsy Gyula, Dikács Kálmán, Hlavicska László, Kecskés Lajos, Luzsicza Lajos, Soóky Dezső és Szőke István.

Az SZTH a belső telepítés hatékonyságát gátló lakáshiány csökkentése érdekében elrendeli, hogy a Csehszországba deportált magyarok házait és gazdaságait utalják ki a belső telepeseeknek.

1946 folyamán

A CSMADNÉSZ sokszorosított formában készülő illegális hírleveleket jelentet meg. A Barslédécen és Pozsonyban szerkesztett nyugat-szlovákiai terjesztésű *Gyepű Hangja* készítője Hentz Zoltán és Lipcsey Gyula, a Rozsnyón szerkesztett közép- és kelet-szlovákiai terjesztésű *Észak Szava* készítője pedig Krausz Zoltán, Varró István és Hajdú László. Az év folyamán *Felvidék* címmel egy harmadik illegális magyar nyelvű lap is megjelenik.

1947 elején

A Magyar Külügyi Társaság – a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság útján hozza eljuttatott dokumentumokra alapozva – *A szlovákiai magyarok deportálása* címmel, a magyar mellett angol, francia és orosz nyelven kiadott dokumentumgyűjteményben tájékoztatja a nagyhatalmakat és a közvéleményt a szlovákiai magyarság csehszorgái deportálásának részleteiről.

1947. január 6.

Az SZLKP KB Elnöksége Jozef Šoltész szociálisügyi megbízott előterjesztése alapján határozatot hoz a magyar lakosság csehszorgái deportálásának „következetes” folytatásáról és meggyorsításáról.

1947. január 7.

A csehszlovák kormány a magyar kormányhoz intézett jegyzékében kinyilvánítja a lakosságcsereéről folytatott tárgyalások újrafelvételére irányuló szándékát, ugyanakkor újabb 30 napos határidőt kér a magyarországi szlovákok jelentkezésére, s oly módon kívánja módosítani a lakosságcsere-egyezményt, hogy a kicserélendők számára ne számítsák be a már áttelepülteket, ill. a menekülteket.

1947. január 9.

Róbert Pobožný rozsnyói római katolikus megbízott püspök Josef Beran prágai érsekhez intézett levelében közbenjárását kéri, hogy legalább a szokatlanul erős téli hidegben szüneteltessék a szlovákiai magyarok csehszorgái deportálását.

1947. január 14.

A magyar kormány a január 7-i csehszlovák jegyzékre adott válaszában elvi beleegezését adja a lakosságcsereéről folytatott tárgyalások újrafelvételéhez, hangsúlyozza ugyanakkor ragaszkodását az eredeti egyezményhez és az abban vállalt csehszlovák kötelezettségek betartásához, vagyis többek között a vagyonek kobzások megszüntetéséhez, a háborús bűnösként áttelepítendőek számának csökkentéséhez, az áttelepítendőek ingatlanának szabad átszállításához, valamint a deportálások leállításához.

1947. január 17.

A Megbízottak Testülete a Jozef Šoltész szociálisügyi megbízott által előterjesztett beszámoló meghallgatása után – a kommunista pártvezetéshez hasonlóan – a deportálások „következetes” folytatásáról határoz.

1947. január 19.

A szlovákiai magyar kommunisták érsekújvári tanácskozásának résztvevői úgy határoznak, hogy a magyar lakosság csehországi deportálása ellen a Szlovákiai Magyar Antifasiszták Szövetsége nevében írt tiltakozó memorandumukat – amelyet korábban már eljuttattak Edvard Benešhez, Klement Gottwaldhoz, Jan Masarykhoz, Vladimír Clementishez, Viliam Širokýhoz, Gustáv Husákhhoz és Mikuláš Ferjenčíkhez, de amelyet a címzettek válasz nélkül hagytak – megküldik a szovjet, ill. a jugoszláv állami és pártvezetésnek is. A dokumentum aláírói többek között: Fábry József, Major Sándor, Pénzes József, Pálenyik Ferenc és Ölveczky József.

1947. január 21.

Laczkóné Kiss Ibolya szlovákiai magyar író nő Tomáš Garrigue Masaryk húgához, Alice Masarykovához írt levelében közbenjárását kéri a Csehországba deportált magyarokkal szembeni emberségesebb bánásmód érdekében.

1947. január 22.

A Szlovák Szakszervezeti Tanács Elnöksége a munkaviszonyban levő magyar és német dolgozók számára a szakszervezeti tagság jogát javasolja, a Szakszervezetek Központi Tanácsa azonban elutasítja a javaslatot.

1947. január 25–26.

Gyöngyösi János magyar külügyminiszter és Vladimír Clementis csehszlovák külügyi államtitkár magánjellegű tárgyalásokat folytat Pozsonyban a lakosságcsere megkezdéséről. Miután Clementis a deportálások leállítását a január 7-i csehszlovák javaslatok elfogadásától teszi függővé, Gyöngyösi viszont a lakosságcsereéről folytatandó tárgyalások újrafelvételének feltételül a deportálás leállítását szabja, megegyezésre nem kerül sor.

1947. január 30.

Mivel a magyar lakosság a deportálás elől tömegesen menekül át Magyarországra, Mikuláš Ferjenčík belügyi megbízott a vagyontárgyak kivitelének megakadályozása céljából elrendeli a Csehszlovákia és Magyarország közötti kishatárforgalom leállítását.

1947. január

A református egyház Szervező Bizottságának határozata értelmében valamennyi református egyházmegyében megválasztják azok elöljáróit, s ezzel párhuzamosan választásokat tartanak az egyház Alkotmányozó Zsinatába is.

1947. február 1.

Pavol Jantausch nagyszombati püspök a Szlovák Katolikus Püspöki Kar nevében Edvard Beneš köztársasági elnökhöz, Jan Masaryk külügyminiszterhez és az SZNT Elnökségéhez intézett memorandumában tiltakozik a magyar lakosság csehországi deportálása ellen. Az akciót a zsidók elhurcolásához hasonlítja, s arra figyelmeztet, hogy a 88/1945. sz. elnöki dekrétum, amelyre hivatkozva a „toborzást” végzik, nem ad lehetőséget egész családok, köztük aggastyánok, terhes nők és gyermekek erőszakos elhurcolására és a deportáltak vagyonának elkobzására.

1947. február 5.

Mindszenty József esztergomi hercegprímás rádiógramban kéri VI. György angol király és Harry S. Truman amerikai elnök közbenjárását a szlovákiai magyarság csehországi deportálásának leállítása érdekében.

Gyöngyösi János magyar külügyminiszter átadja az USA, Nagy-Britannia, Franciaország és a Szovjetunió budapesti képviselőinek a magyar kormány hivatalos jegyzékét, amelyben beavatkozásukat kéri a csehszlovák kormánynál a jogfosztott magyar kisebbség helyzetének rendezése érdekében.

1947. február 7.

A Szent György Kollégium a csehszlovák állami és egyházi vezetőkhez intézett memorandumában tiltakozik a magyar egyetemi és főiskolai hallgatóknak a csehszlovák felsőfokú oktatási intézményekből való kitiltása ellen. A memorandumot megküldi többek között Edvard Beneš köztársasági elnöknek, Klement Gottwald miniszterelnöknek, Ladislav Novomeský oktatás- és népművelésügyi megbízottnak, Jozef Lettrich SZNT-elnöknek, Karol Kmeňko nyitrai római katolikus érseknek, Vladimír Čobrdla líptószentmiklósi evangélikus püspöknek és Fedor Ruppeldt zsolnai evangélikus püspöknek.

1947. február 9.

A szlovákiai magyar katolikusság „vezetői” komáromi megbeszélésükön 14 pontba foglalva összeállítják és a szlovákiai katolikus egyház vezetése elé terjesztik a magyar katolikusok egyházi vonatkozású kéréseit. Síkra szállnak töb-

bek között a magyar nyelvű katechézis és igehirdetés, valamint a magyar katolikus egyesületek működésének engedélyezéséért, a magyar nyelvű papképzés biztosításáért és magyar katolikus sajtótermékek megjelentetésének lehetővé tételéért.

1947. február 10.

Párizsban a háború győztes államai – köztük Csehszlovákia – aláírják Magyarországgal a békeszerződést, amely az első bécsi döntést „semmisnek és érvénytelennek” nyilvánítva visszaállítja az 1938. január 1-jei csehszlovák–magyar határt azzal a módosítással, hogy Csehszlovákiához csatolja Horvátjárfalu, Oroszvár és Dunacsún községet. Magyarországot kötelezi, hogy bocsátkozzon tárgyalásokba Csehszlovákiával azon magyarok kérdésének a rendezéséről, akiket a lakosságcsere-egyezmény keretében nem telepítenek át Magyarországra. Amennyiben a békeszerződés érvénybe lépésétől számított 6 hónapon belül nem sikerülne megállapodniuk, Csehszlovákiának jogában áll a Külügyminiszterek Tanácsához fordulnia.

A békeszerződés aláírása előtt a magyar kormány a nagyhatalmakhoz intézett jegyzékében elégedetlenségét fejezi ki az igazságtalan békével szemben. Különösen azt kifogásolja, hogy az aláírandó békeszerződés semmilyen biztosítékot nem tartalmaz a Magyarország határain kívül, mindenekelőtt Csehszlovákiában élő magyarok alapvető emberi jogainak tiszteletben tartására, ami lehetővé teszi a csehszlovák kormány számára a magyarság további üldözését.

Az SZNT és a Megbízottak Testülete kiáltványban mond köszönetet a „testvéri szláv nemzeteknek” azért a segítségért, amellyel a békekonferencián Csehszlovákia „igazságos ügyét” támogatták.

1947. február 12.

A csehszlovák kormány négy jegyzéket juttat el a magyar kormányhoz, amelyekben – a magyar kisebbség csehországi deportálása elleni tiltakozása miatt – Csehszlovákia belügyeibe való beavatkozással, a lakosságcsere-egyezmény megsértésével, az államhatáron szított zavargásokkal és a revizionizmus feléléésével vádolja Magyarországot.

1947. február 17.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlésnek a 108/1945. sz. elnöki dekrétum alapján elkobzott „ellenséges vagyon” elosztását szabályozó 31/1947. sz. törvénye kimondja, hogy a határövezetekben fekvő kisipari vállalatok és családi házak kiutalásánál csakis azoknak a csehszlovák állampolgároknak az igénye vehető figyelembe, akik cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségűek, és nem él velük közös háztartásban német vagy magyar nemzetiségű személy.

1947. február 22.

A csehszlovák hatóságok – a lakosságcseréről folytatandó tárgyalások közelgő felújítása kapcsán – leállítják a szlovákiai magyarság csehországi deportálását. Hivatalos csehszlovák adatok szerint 1946–1947 telén 17 dél-szlovákiai járásból összesen 41 666 személyt (9610 családot) telepítettek át erőszakkal Cseh- és Morvaországba, akik 6602 lakóházat és 14 149 katasztrális hold földet hagytak hátra Szlovákiában. A deportálás ezúttal is elsősorban a délnyugat-szlovákiai járásokat: a Somorjai, Zselizi, Komáromi, Ógyallai, Galántai, Vágsellyei, Érsekújvári, Párkányi és Lévai járást, valamint két gömöri járást: a Feledi és Tornaljai járást sújtotta. Az erőszakkal áttelepítettekén kívül további 2489 személy (2154 család) önként költözött át a cseh országrészekbe, összesen tehát 44 155 magyar (11 764 család) távozott Szlovákiából Cseh- és Morvaországba. Magyar becslések ezzel szemben 60–100 ezer közöttire teszik a deportáltak számát.

1947. február 23.

Az SZLKP KB Elnöksége támogatásáról biztosítja a 3-3 ezer család kölcsönös kicseréléséről a közelgő lakosságcsere-tárgyalásokra tervezett megállapodást és a deportálások leállítását, de szükségesnek tartja annak leszögezését, hogy a megállapodás elmaradása esetén folytatni kell a „toborzóakciót”.

1947. február 27.

Jozef Čársky kassai római katolikus püspök levélben értesíti Szlovákia római katolikus püspökeit, hogy tudatta a politikai pártok titkárságaival, miszerint a pártoknak nincs joguk beavatkozni az istentiszteleti nyelv kérdésébe.

1947. február 28.

A „csehszlovákiai magyarság képviselői” február 26–27-i pozsonyi értekezletének résztvevői a magyar köztársasági elnökhöz, parlamenthez, kormányhoz és kormánypártokhoz intézett emlékiratukban kérik, hogy a magyar küldöttség a közelgő prágai tárgyalásokon vállalja fel a magyar kisebbség érdekeinek képviselését, s bármiféle megegyezés előfeltétele „a közmunkarendelet ürügye alatt végzett etnikai széttelepítés és vagyonelkobzás azonnali megszüntetése és az eddig széttelepítetteknek lakóhelyükre való azonnali visszaszállítása” legyen.

1947. március 2–7.

Vladimír Clementis és Gyöngyösi János tárgyalásokat folytat Prágában a lakosságcsere megkezdéséről és módozatáról. A sikeresnek induló, s az első 3-3 ezer család áttelepítéséről is határozó megbeszélés azonban – miután a csehszlovák fél nem hajlandó a deportáltak hazatelepítésének és kártérítésének ügyét megvitatni, s azt az ország belügyének nyilvánítja – ismét eredménytelenül ér véget.

1947. március 4.

Különválik a pozsonyi magyar Meghatalmazotti Hivatal konzuli és áttelepítési részlege, s a meghatalmazott helyetteseként Berecz Kálmán vegyes bizottsági póttag veszi át a lakosságcserevel kapcsolatos munkálatok irányítását.

1947. március 14.

A csehszlovák kormány határozatot hoz az 1946 ősze óta szünetelő reszlovakizáció folytatásáról, egyúttal elrendeli, hogy a magyar fél elutasító válasza, illetve a lakosságcsere megkezdésének a csehszlovák fél által elfogadhatatlan időpontja esetén a csehszlovák hivatalok folytassák a magyar lakosság csehországi „átcsoportosítását”.

1947. március 20.

Kassán újjáalakul a református egyház élén álló Szervező Bizottság. A továbbra is kizárólag szlovákokból álló testület lelkészi elnöke ismét Ján Tomašula kassai lelkész, alelnöke Andrej Maťašík lucskai lelkész, világi elnöke Vojtech Ozorovský, jegyzője Štefan Turnský pályini lelkész. A Szervező Bizottság arra hivatkozva, hogy nem rendelkeznek csehszlovák állampolgársággal, több zsinati tag megválasztását nem hagyja jóvá, így elmarad az Alkotmányozó Zsinat tervezett összehívása is.

1947. március 23.

A lakosságcsere vitás kérdéseinek megtárgyalása céljából Sebestyén Pál rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter vezetésével 23 tagú magyar delegáció érkezik Pozsonyba.

1947. március 25.

A Szlovákiai Magyar Antifasiszták Szövetsége Sebestyén Pálhoz intézett levelében kifogásolja, hogy a magyar fél feladta a deportáltak hazatelepítése és kártérítése ügyében Prágában képviselt álláspontját, s ezzel „elárulta és eladta a szlovákiai magyarok létérdekeit”.

1947. március 26.

A pozsonyi tárgyalásokon megállapodás születik arról, hogy az első 3-3 ezer család kölcsönös áttelepítésével április 8-án kezdetét veszi a lakosságcsere.

1947. március 31.

A magyar minisztertanács rendkívüli ülésén beleegyezését adja a lakosságcsere megkezdéséhez, egyben úgy határoz, hogy a szlovákiai magyarok letelepítését – helyhiány miatt – a magyarországi németek ideiglenes összeköltöztetésével kell megoldani.

1947. április 1.

Pozsonyban a kormányküldöttségek tárgyalásaival egyidejűleg üléselő csehszlovák–magyar vegyes bizottság meghozza 26. sz. véghatározatát, amely hatá-

lyon kívül helyezve a magyar fél által kifogásolt 16. véghatározatot, megszünteti az áttelepítendő magyarok vagyonára kiírt nemzeti gondnokságot, s újra lehetővé teszi, hogy a lakosságcsere keretében áttelepülők minden ingóságukat magukkal vihessék.

1947. április 6.

A Pozsonyban tárgyaló magyar küldöttség pénzügyi nehézségekre hivatkozva a lakosságcsere kezdetének elhalasztását kéri. A csere április 8-i elindítását úgy sem vállalja, hogy Csehszlovákia 10 millió korona hitelt ajánl fel annak mielőbbi megindítása érdekében. A csehszlovák delegáció végül április 8-án beleegyezik a népcsere kezdetének április 11-re halasztásába.

1947. április 7.

A Magyar Végrehajtó Bizottság és a Szlovákiai Magyar Antifasiszták Szövetsége több kisebb szervezettel szövetségre lépve megalakítja a Csehszlovákiai Magyarok Végrehajtó Bizottságát, amely a Tildy Zoltán köztársasági elnökhöz, Nagy Ferenc miniszterelnökhöz, Gyöngyösi János külügyminiszterhez és Sebestyén Pálhoz intézett levelében összegzi a magyar kisebbségnek a lakosságcserével kapcsolatos kifogásait. Sérelmezi többek között, hogy az egyezményt a szlovákiai magyarság megkérdezése nélkül kötötték meg, s hogy a pozsonyi tárgyalások során Sebestyén Pál sem lépett érintkezésbe a magyar kisebbség képviselőivel.

1947. április 8.

Az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal a magyar és német nemzeti-ségű lelkészek számára megtiltja az iskolai hittanoktatást.

1947. április 9.

Budapesten Bólya Lajos elnökletével megalakul a lakosságcsere-egyezmény keretében áttelepítendő, ill. a Csehszlovákiából már átmenekült magyarokat összefogni és gazdaságilag segíteni kívánó „Otthon” Beszerző és Értékesítő Szövetkezet.

1947. április 11.

A magyar minisztertanács a személyét csehszlovák részről ért támadások miatt hivataláról még 1947 februárjában lemondott Jócsik Lajos helyett Hajdu Istvánt, az Országos Földhivatal igazgatóját nevezi ki magyar áttelepítési kormánybiztos-sá.

1947. április 12.

A hajnali órákban a Galántai járásbeli Nagymácsédról és Nagyfödéméről, valamint a Zselizi járásban levő Tergenyéről áttelepítendőekkel elindul az első két vonszervelvény Magyarország felé, s ezzel a csehszlovák–magyar lakosságcsere keretén belül kezdetét veszi a szlovákiai magyarok áttelepítése.

A magyar kormány szóbeli jegyzékben kéri Csehszlovákiától a kishatárforgalom felújítását, egyben javasolja, hogy a kishatárforgalmat államközi egyezményben szabályozzák. (Mikuláš Ferjenčík belügyi megbízott április 18-án intézkedik a kishatárforgalom felújításáról.)

1947. április 13.

Szereden 8 ezer személy részvételével megtartott ünnepi nagygyűlésen fogadják a lakosságcsere keretében áttelepülő magyarországi szlovákokat szállító első vonatszerelvényt. A Nagymácsédra és Nagyfödemesre települő szlovákok fogadásán részt vesz többek között Milan Polák és Ivan Horváth, az SZNT két alnöke, valamint Gustáv Husák, a Megbízottak Testületének elnöke.

1947. április 15.

Pozsonyban a Szlovák Nemzeti Bíróság kötél általi halálra ítéli Jozef Tiso volt szlovák köztársasági elnököt és a külföldre emigrált Ferdinand Ďurčanský külügyminisztert, május 15-én pedig 30 évi börtönbüntetésre Alexander Mach belügyminisztert. (Tiso halálos ítéletét április 18-án hajtják végre.)

1947. április 23.

Komáromban kezdetét veszi az új hajógyár építése.

1947. május 8.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés elfogadja a vagyoneklobzási végzések gyakorlati végrehajtását célzó 90/1947. sz. törvényt a németek, magyarok és az „ellen-ség” elkobzott mezőgazdasági vagyonának telekkönyvi átvezetéséről.

1947. május 12–13.

Az SZLKP KB ülése reakciónak és az államot veszélyeztetőnek minősíti a Jozef Tiso halálos ítélete és kivégzése ellen tiltakozásokat és tüntetéseket szervező DP politikáját, s elhatározza a párt hatalmi pozícióinak meggyengítését.

1947. május 14.

A Magyar Áttelepítései Kormánybiztosság gondozásában megjelenik Budapes-ten az „Otthon” Beszerző és Értékesítő Szövetkezet értesítőjének, az *Új Otthon* című hetilapnak az első száma. Felelős szerkesztője Sándor Dezső, felelős kiadója Horváth Ferenc, munkatársai között ott található számos Csehszlovákiából elmenekült vagy áttelepített magyar értelmiségi és publicista, mint pl. Szalatnai Rezső, Peéry Rezső, Dobossy László, Krammer Jenő, Kovács Endre és Vass László. A lap *Honnan-hová települtek?* című rovata a lakosságcsere egész időtartama alatt folyamatosan közli a Csehszlovákiából áttelepített magyarok községenkénti névsorát.

1947. május 19.

A CSKP KB Elnöksége tervezetet dolgoz ki a DP kompromittálására és befolyá-sának meggyengítésére. A terv szerint a kommunista irányítás alatt álló állam-

biztonsági szervek bevonásával provokációk útján államellenes összeesküvésre való előkészületet kell produkálni, s ezt kapcsolatba kell hozni a DP vezető tisztviselőivel.

1947. május 20.

Július Kochan, a DP párkányi járási titkára a párt helyi szervezeteihez intézett körlevelében a reszlovakizált magyaroknak a pártba való felvételét és *Demokrata párt újság* címmel egy magyar nyelvű pártlap kiadását kezdeményezi, amelyet a párt összes reszlovakizált tagja megkapna. (A DP Központi Titkársága a kezdeményezésre járási titkárának elbocsátásával válaszol.)

Pozsonyligetfalu közelében egy légvédelmi futóárkokban megtalálják annak a 90 magyar leventének a holttestét, akiket amerikai fogságból hazatérőben 1945 augusztusában Pozsonyligetfalunál feltartóztattak, kifosztottak, majd agyonlőtek. Az esetről csupán a demokrata Čas közöl tudósításokat, hamarosan azonban a lap számára is megtiltják a hírszolgáltatást.

1947. május 24.

Az ún. pöstyéni jegyzőkönyv aláírásával véget érnek a lakosságcsere gyakorlati lebonyolításáról március 23-án Pozsonyban megkezdett, majd Trencsén-teplichen és Pöstyénben folytatódott csehszlovák–magyar tárgyalások. Megállapodás születik többek között az áttelepítendő magyarok földvagyonának nagyságáról, az áttelepülők társadalmi rétegződéséről és a cserekvótába beszámítandó menekültekről. Nem születik viszont megegyezés a csehszlovák fél által áttelepítésre jelölt ún. nagy háborús bűnösök átvételének kérdésében.

1947. május 29.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés 107/1947. számmal törvényt fogad el a tiltott határátlépésről, amely a tiltott határátlépést szigorúbban bünteti a Magyarországra áttelepített magyar nemzetiségű volt csehszlovák állampolgárok esetében. Ugyancsak szigorúbban bünteti azokat, akik ilyen magyaroknak szállást adnak.

1947 tavaszán

A katolikus, a református és az evangélikus egyház a pozsonyi magyar Meghatalmazotti Hivatallal együttműködve Csehországba küldi papjait – köztük a református Tóth Kálmánt és Szabó Antalt, az evangélikus Smíd István Lehelt és Mathaeides Gyulát, valamint a katolikus Pethő Károlyt – a deportált magyarok lelki gondozásának ellátására. Az egyházak ezzel párhuzamosan levélpasztorációs munkát is szerveznek, amelyben többek között Havasy Gyula, Koller Gyula, Vida Tivadar és Burián László katolikus lelkész vesz részt.

1947. június 3.

Az SZLKP KB Titkársága határozatban mondja ki, hogy meg kell kezdeni a reszlovakizáltaknak beszervezését a kommunista pártba.

1947. június 5.

Jan Miřejovský és Rudolf Řičan, a csehtestvér egyház lelkeszei a prágai *Kostnické jiskř*, majd a *Křesťanská revue* című egyházi lapokban a magyarokkal rokonszenvező írásokban számolnak be a szlovákiai magyarság embertelen és megalázó helyzetéről. Ezt követően Július Déder modori szlovák evangélikus lelkész a *Kostnické jiskř* hasábjain ítéli el a cseh lelkészek magyarok iránti rokonszenvét.

1947. június 10.

A Szlovák Nemzeti Bíróság elfogatóparancsot ad ki az „ismeretlen helyen tartózkodó” Esterházy János ellen. A vádpontok szerint Esterházynak szerepe volt Csehszlovákia szétbomlasztásában, s Németország és Magyarország támogatása, valamint a fasiszta rendszer kiszolgálása miatt kollaboránsnak tekinthető. A Szlovák Nemzeti Bíróság egyúttal felkéri a Belügyminisztériumot, hogy a háborús bűnösökkel foglalkozó ENSZ-bizottság melletti csehszlovák képviselő útján vétesse fel Esterházyt a háborús bűnösök listájára.

1947. június 11.

A Nemzeti Front – miután a kommunisták államellenes felforgató tevékenységgel, az emigrációval és a reakciós ludák elemekkel való együttműködéssel vádolják a DP több vezetőjét, többek között Miloš Bugár és Ján Kemprný főtítkárt – bizottságot hoz létre az ügy kivizsgálására, s felszólítja az összes pártot, hogy távolítsa el soraiból „a reakciós, a fasiszta és az államot felforgató elemeket”.

1947. június 12.

A Reszlovakizációs Bizottság memorandummal fordul a Megbízottak Testületéhez, amelyben kéri, hogy a magyarok által lakott vidékek közigazgatásába kizárólag magyarul nem tudó személyeket nevezzen ki.

1947. június 17.

A kormány 106/1947. sz. rendeletével csak azoknak az igénylőknek teszi lehetővé, hogy hozzájussanak egy-egy elkobzott kisipari vállalathoz, akik igazolják, hogy csehszlovák állampolgárok, cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségűek, nemzetileg és államilag megbízhatóak, s velük közös háztartásban élő családtagjaik nem német vagy magyar nemzetiségűek.

Mikuláš Ferjenčík belügyi megbízott arról értesíti Wagner Ferenc pozsonyi magyar meghatalmazottat, hogy kivételt adva a magyarországi sajtótermékek szlovákiai terjesztésének tilalma alól, 50 ezres példányszámig engedélyezi a budapesti *Új Otthon* című hetilap szlovákiai terjesztését.

1947. június 23.

A Reszlovakizációs Bizottság dél-szlovákiai szlovák tanítók közreműködésével megkezdte a reszlovakizálást kérő személyek „szláv eredetének” felülvizsgálatát. A kérvények elbírásánál figyelembe veszik többek között a kérelmező családjá-

nak érintkezési nyelvét, vagyoni helyzetét, az ellenállásban való részvételét, szervezeti tagságát, továbbá azt, hogy milyen nyelvű iskolát látogatott ő és családtagjai.

1947. június 23–25.

Prágába látogat Rákosi Mátyás, az MKP főtitkára, magyar miniszterelnök-helyettes és Farkas Mihály főtitkár-helyettes, akik a megváltozott nemzetközi helyzetre hivatkozva megpróbálják rábíni a csehszlovák kommunista vezetést és Edvard Beneš köztársasági elnököt a magyar kisebbséggel szembeni politikájuk megváltoztatására. A csehszlovák vezetők azonban annak ellenére, hogy elismerik, a helyzet más, mint 1945-ben volt, nem tartják indokoltnak a magyar lakosság kitelepítésére vonatkozó elképzeléseik felülvizsgálását.

1947. június 24.

A magyar Nemzetgyűlés becikkelyezi az 1947. február 10-én aláírt párizsi békeszerződést.

1947. június

A Csehszországba deportált magyarok beadványok sokaságában fordulnak a prágai magyar külképviselethez és a pozsonyi magyar meghatalmazotthoz, amelyekben érdekvédelmük ellátását, hazatelepítésük, esetleg Magyarországra való áttelepülésük előmozdítását kérik.

1947 nyarán

A katasztrofálisan rossz termés ellátási gondokat okoz Szlovákiában. A rossz termést hivatalosan aszályal indokolják, valójában azonban jelentős szerepet játszik benne, hogy a földvagyonától megfosztott és kitelepítéssel fenyegetett magyar parasztság nem műveli meg a földjét.

1947. július 1.

A Megbízottak Testülete határozatban mondja ki, hogy a Romániából, Jugoszláviából és Bulgáriából áttelepülni szándékozó szlovákokat a Dunaszerdahelyi, Komáromi, Ógyallai, Párkányi, Zselizi, Ipolysági, Feledi, Tornaljai, Rozsnyói, Szepesi, Királyhelmeci és Nagykaposi járásba kell telepíteni. Egyúttal megbízza a Belügyi Megbízotti Hivatalt, hogy az egyre nagyobb számban hazaszökő magyar deportáltakat toloncolja vissza Csehszországba.

1947. július 4.

A csehszlovák kormány elfogadja a meghívást a Marshall-tervvel foglalkozó július 12–16-a között megrendezendő párizsi konferenciára.

1947. július 9.

A Belügyi Megbízotti Hivatal elrendeli az engedély nélkül hazatért deportáltak visszatoloncolását Csehszországba. Július 11-én hasonló rendeletet ad ki az SZTH is. A deportáltak összeszedése és elszállítása július 16-án kezdődik meg.

Csehszlovákia és Magyarország megállapodik, hogy az aratási munkák idejére egy hétig szüneteltetik a lakosságcserét.

1947. július 9–12.

Klement Gottwald miniszterelnök vezetésével csehszlovák kormányküldöttség látogat Moszkvába. Szovjet utasításra a csehszlovák kormány július 10-én bejelenti, hogy lemondja részvételét a Marshall-tervvel foglalkozó párizsi konferencián, cserébe gazdasági segítséget kap a Szovjetuniótól.

1947. július 11.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés 142/1947. számmal törvényt fogad el az első, 1919. évi földreform revíziójáról. A törvény értelmében földjuttatásban csak azok részesülhetnek, akik igazolják, hogy csehszlovák állampolgárok, cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségűek, nemzetileg és államilag megbízhatóak, s velük közös háztartásban élő családtagjaik nem német vagy magyar nemzetiségűek.

1947. július 25.

A Szlovák Liga felhívással fordul a reszlovakizáltakhoz, amelyben felszólítja őket a szervezetbe való belépésre, amivel nyilvánosan is bebizonyíthatják reszlovakizálási szándékuk őszinteségét, s „biztosíthatják saját maguk és hozzátartozóik békés jövőjét”.

1947. július végén

A szlovák hatóságok a lakóvédelmi törvény alapján a lakáshiányra hivatkozva több dél-szlovákiai városban – többek között Pozsonyban, Komáromban, Érsekújvárott, Léván, Ipolyságon, Rimaszombatban, Rozsnyón és Kassán – megkezdik a magyar lakosság kilakoltatását.

1947. augusztus 14.

A Belügyi Megbízotti Hivatal a Külügyminisztériumhoz intézett átiratában felkéri Vladimír Clementis külügyi államtitkárt, hogy a minisztérium hivatalos úton kérje ki Esterházy Jánost a Szovjetuniótól, mivel valószínűsíthető, hogy a szovjet hatóságok a Szovjetunióba szállították.

1947. augusztus 16.

A budapesti *Új Otthonban* *Mi volt a szlovákiai magyarság?* címmel rövid részlet jelenik meg Fábry Zoltán *A vádlott megszólal* című memorandumából, aminek következtében a szlovák hatóságok augusztus végén betiltják a lap szlovákiai terjesztését.

A CSKP KB Elnöksége arra utasítja a pártszerveket, hogy a kommunista vezetés alatt álló titkosrendőrség ügynökeinek közreműködésével kezdjék meg a polgári pártokon belüli „baloldali csoportok” kiépítését.

1947. augusztus 22.

A Reszlovakizációs Bizottságnak a járási és helyi nemzeti bizottságokhoz, ill. közigazgatási bizottságokhoz intézett körlevele alapján megkezdődik a szlovák nemzetiséget igazoló végzések átadása azon személyek számára, akik reszlovakizációs kérelmét elfogadták. A reszlovakizáltak a következő hűségfogadalmat kötelesek letenni: „Önként visszatérve a szlovák nemzet kebelébe, amelyből származom, s amelyből a mostoha sors a múltban kiszakított, ünnepélyesen fogadom, hogy a szlovák nemzethez és a Csehszlovák Köztársasághoz hű maradok, s hogy mindig és mindenhol hűségesen fogok dolgozni szlovák nemzetem jóléte és felemelkedése érdekében.”

1947. szeptember 2.

A kormány 163/1947. sz. rendeletével csak azoknak az igénylőknek teszi lehetővé, hogy hozzájussanak egy-egy elkobzott családi házhoz, akik igazolják, hogy csehszlovák állampolgárok, cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségűek, nemzetileg és államilag megbízhatóak, és velük közös háztartásban élő családtagjaik nem német vagy magyar nemzetiségűek.

1947. szeptember 3.

A Földművelés- és Földreformügyi Megbízotti Hivatal kiadja 696/1947. sz. körlevelét, mely szerint „a német vagy magyar nemzetiségű személyek csehszlovák állampolgárságának meghagyása vagy visszaadása nincs hatással mezőgazdasági vagyonuk elkobzására”.

1947. szeptember 12.

A Népjóléti Minisztérium – arra hivatkozva, hogy Csehszlovákiában még nem sikerült felszámolni a munkaerőhiányt – 231. sz. rendeletével 6 hónappal meghosszabbítja a Csehszlovákia-be deportált magyarok eredetileg egy évre szóló munkakötelezettségét.

1947. szeptember 14.

A Belügyi Megbízotti Hivatal bejelenti, hogy Zsolnán leleplezték a volt szlovák állam híveinek „államellenes összeesküvését”, amelynek szálai a DP-hez vezetnek. Ezzel kapcsolatban letartóztatnak mintegy 700 személyt, a DP több vezetőjét és parlamenti képviselőjét, köztük Miloš Bugár és Ján Kempný főtitkárt, valamint a demokrata vezetésű megbízotti hivatalok tisztségviselőit, s gyanúba keverik Ján Ursíny miniszterelnök-helyettest is. (A DP ellen indított országos méretű kampány megbénítja a párt tevékenységét.)

1947. szeptember 15.

Érvénybe lép a párizsi békeszerződés, s ezzel párhuzamosan Csehszlovákia és Magyarország felújítja diplomáciai kapcsolatait. A Farkas Lehel vezette prágai magyar képviselőlet átalakul követséggé, a pozsonyi képviselőlet pedig főkonzulátussá. A főkonzul Wagner Ferenc lesz, akit Berecz Kálmán vált fel a magyar Meghatalmazotti Hivatal élén.

1947. szeptember 16.

Pozsonyban a Szlovák Nemzeti Bíróság a Csehszlovák Köztársaság szétverésében való részvétel és fasiszta eszmék terjesztésének vádjával – hivatalból kirendelt védője, Maria Čikvanová-Stará érvelései ellenére, aki többek között hangsúlyozza, hogy Esterházy volt a szlovák parlament egyetlen képviselője, aki 1942. május 15-én nem szavazta meg a zsidók deportálását elrendelő törvényt – távollétében kötél általi halálra ítéli Esterházy Jánost. Čikvanová-Stará az ítéletet követően kegyelmi kérvényt nyújt be a Szlovák Nemzeti Bírósághoz.

1947. szeptember 22.

A Belügyminisztérium a Szlovák Nemzeti Bírósághoz intézett átiratában kéri, hogy Esterházy Jánosnak a háborús bűnösök listájára való felvétele érdekében küldje meg az ellene szóló bizonyító anyagokat. (A Belügyi Megbízotti Hivatal ennek kapcsán november 22-én arról tájékoztatja a Szlovák Nemzeti Bíróságot, hogy Esterházyval szemben nem rendelkeznek semmiféle bizonyítékkal.)

1947. szeptember 23.

Varsóban a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának (Kominform) alakuló ülésén a magyar küldöttek (Révai József és Farkas Mihály) Csehszlovákia magyarellenos politikájában jelölik meg a két ország közötti együttműködés és az ún. népi demokratikus országok egységes frontja létrehozásának akadályát. Révai szerint Magyarország a nézeteltérések kiküszöbölése után kész együttműködési egyezményt kötni Csehszlovákiával.

1947. szeptember 26.

Véget ér a kárpátaljai optások szervezett transzportokkal történő áttelepítése Csehszlovákiába. Az áttelepült közel 5 ezer személy 80%-át Szlovákiában, a kitelepített német falvakban, ill. a Tornaljai, Királyhelmei és Kassai járás magyarlakta falvaiban helyezik el.

1947. október 1.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés ratifikálja a Magyarországgal megkötött párizsi békeszerződést.

1947. október 3.

A Reszlovakizációs Bizottság körlevélben utasítja a járási nemzeti bizottságokat és közigazgatási bizottságokat, hogy ne kézbesítsenek reszlovakizációs végzést azoknak, akik vagyonát lefoglalták, nemzeti gondnokság alá helyezték vagy jogerősen elkobozták.

A Megbízottak Testülete több határozatot hoz a Csehszlovákiának ítélt három dunántúli községgel kapcsolatban, kimondva többek között a „tisza szlovák járásokból származó kétségtelenül szlovák eredetű” lakosokkal való betelepítésük szükségességét.

1947. október 5.

A budapesti *Magyar Nemzet* című napilap *Ez tiszta gyilkosság* címmel közli Fábry Zoltán név nélküli reagálását Esterházy János szeptember 16-i halálos ítéletére. Fábry szerint „Esterházy személyében az egész szlovákiai magyarság nyakára dobták a kötelet”, a magyar kisebbség bűnössé nyilvánítása pedig a „nagyobb szlovák bűnök” hatálytalanítását szolgálja.

1947. október 10.

A Megbízottak Testülete arra utasítja a szlovák állami szerveket, hogy azokat az alkalmazásukban levő személyeket, akik korábban magyar nemzetiségűnek vallották magukat, még ha időközben reszlovakizáltak is, helyezték át Szlovákia északi területeire, helyettük pedig magyarul nem beszélő szlovákokat alkalmazzanak.

1947. október 11.

Az SZLKP KB Elnöksége célként fogalmazza meg a szlovákiai politikai struktúrán belüli, elsősorban pedig a Megbízottak Testületén belüli erőviszonyok megváltoztatását és a DP kormányból való kizárását, végeredményben pedig a párt felbomlasztását.

1947. október 14.

A csehszlovák kormány jóváhagyja a Vladimír Clementis külügyi államtitkár által előterjesztett javaslatot, miszerint kérjék fel a Szovjetuniót, hogy saját németországi megszállási övezetébe fogadjon be 50 ezer magyarországi németet, akik helyére szlovákiai magyarokat lehetne telepíteni. Clementis szerint a reszlovakizáció, a lakosságcsere és az egyoldalú kitelepítés után Csehszlovákiában maradó mintegy 100-120 ezer magyart úgy kellene széttelepíteni, hogy ne alkossanak homogén egységet.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés 172/1947. sz. törvényével a párizsi békeszerződés által Csehszlovákiának ítélt három dunántúli község területére is kiterjeszti a csehszlovák jogszabályokat.

1947. október 15.

A csehszlovák hatóságok birtokba veszik Dunacsúnt, Oroszvárt és Horvátjárfa-lut. Ezt követően azonnal elbocsátják a magyar közalkalmazottakat, beszüntetik a magyar nyelvű oktatást és istentiszteleteket, hatálytalanítják a magyar állam által eszközölt földjuttatásokat, s különösen Oroszvárra megkezdik a szlovák telepések betelepítését.

1947. október 20.

A Szlovák Nemzeti Bíróság elutasítja a halálra ítélt Esterházy János kegyelmi kérvényét.

1947. október 28.

A Szlovákiai Magyar Antifasiszták Szövetsége és a pozsonyi magyarság tiltakozó levelet intéz a Magyar Rádió igazgatójához, amiért az ünnepi műsort sugárzott Csehszlovákia nemzeti ünnepé alkalmából.

1947. október 30.

A kommunista befolyás alatt álló üzemi tanácsok pozsonyi kongresszusa határozatban követeli a demokrata többségű „népellenes” Megbízottak Testülete lemondását. A pártra nehezedő nyomás következtében lemond miniszterelnök-helyettesi posztjáról Ján Ursíny, a DP alelnöke.

1947. október 31.

A Megbízottak Testülete kommunista tagjai és a pártonkívüli Mikuláš Ferjenčík benyújtják lemondásukat, amire Gustáv Husák, a testület kommunista elnöke bejelenti az egész Megbízottak Testülete lemondását.

1947. november 8.

A csehszlovák kormány több tagjával együtt Pozsonyba érkezik Klement Gottwald miniszterelnök, aki megbeszéléseket kezd a szlovák pártok vezetőivel a szlovákiai politikai válság megoldásáról. Jozef Lettrich, az SZNT demokrata párti elnöke november 10-én beleegyezik a Megbízottak Testülete átalakításába.

1947. november 11.

A csehszlovák kormány a szovjet kormányhoz intézett memorandumában a csehszlovák–magyar lakosságcsere meggyorsítását s további 150 000 magyar kitelepítésének lehetővé tétele érdekében ugyanennyi magyarországi németnek Németország szovjet megszállási övezetébe telepítését kéri a Szovjetuniótól.

A magyar kormány szóbeli jegyzékében tiltakozik a csehszlovák kormánynál a 172/1947. sz. törvény ellen, amiért az az átcsatolt községekre is kiterjesztette az érvényben levő csehszlovák jogszabályokat, tehát a magyarellenos jogfosztó rendelkezéseket is, holott a békeszerződés értelmében intézkednie kellett volna a diszkriminációs rendeletek hatályának felfüggesztéséről.

1947. november 14–16.

Brünnben tartja XXI. kongresszusát a Csehszlovák Szociáldemokrata Párt, amely a párton belüli kommunistabarát erők vereségét hozva leváltja elnöki tisztségéből a balszárny vezérét, Zdeněk Fierlingert, s a párt elnökévé Bohumil Laušmant választja. Bejelentik a Szlovákiai Szociáldemokrata Párt egyesülését az országos párttal, amely ezt követően annak szlovákiai részlegeként folytatja tevékenységét.

1947. november 19.

Az SZNT Elnöksége kinevezi az új Megbízottak Testületét, amelyben a DP elveszti korábbi abszolút többségét, s bekerül a testületbe a két kis szlovák párt is.

Elnöke továbbra is a kommunista Gustáv Husák, alelnöke a demokrata párti Milan Polák; tagjai többek között: Mikuláš Ferjenčík (pártonkívüli) belügyi megbízott, Ladislav Novomeský (SZLKP) oktatás- és népművelésügyi megbízott, Jozef Styk (DP) földművelés- és földreformügyi megbízott. A testület átalakítása jelentős kommunista siker a politikai hatalom megszerzéséért vívott harcban.

1947. november 22.

A DP Végrehajtó Bizottsága a pártra nehezedő nyomás következtében érvénytelennek nyilvánítja az ún. áprilisi egyezményt.

1947. november 27–28.

A CSKP KB meglelégedéssel nyugtázza, hogy „leleplezték a burzsoázia ellenforradalmi fordulatra tett kísérletét”, s jóváhagyja a párt taktikáját a hatalom megszerzéséért folytatott további harcra.

1947. december 2.

A csehszlovák kormány 206/1947. sz. rendeletével a békeszerződésre hivatkozva elrendeli a magyar állampolgárok Csehszlovákia területén levő vagyonának összeírását és lefoglalását.

1947. december 4–5.

Az SZLKP KB leszögezi, hogy a Megbízottak Testülete átalakításával még nem ért véget a politikai hatalom megszerzéséért folytatott küzdelem.

1947. december 10.

Egy Pozsonyban keltezett s a magyar kormányhoz címzett memorandum a csehszlovákiai magyarság helyzetének rendezése céljából államközi egyezmény megkötését szorgalmazza Csehszlovákia és Magyarország között. A rendezés négy alapfeltétele a memorandum szerint a magyarellenes jogfosztó rendelkezések hatálytalanítása, a reszlovakizáció beszüntetése, a csehszlovák–magyar lakosságcsere leállítása és a Csehországba deportált magyarok hazatérése. A memorandum ugyanakkor követeli a magyar nyelvű oktatás újraindítását, egy központi magyar napilap és folyóirat, a magyar könyvkiadás, a magyarországi könyvbehozatal és egy országos közművelődési egyesület engedélyezését, valamint az 1945 előtti magyar közművelődési egyesületek, elsősorban a Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság, a pozsonyi Toldy Kör és a kassai Kazinczy Társaság reaktiválását.

F. Černý, Csehszlovákia második világháború utáni első budapesti követe átadja megbízólevelét Tildy Zoltán magyar köztársasági elnöknek.

1947. december 18.

A Belügyi Megbízotti Hivatal kiadja 2/1948. sz. hirdetményét „a nyelvíleg hibás vagy helytelen szláv szövegű különféle feliratok és hirdetések nyilvános használatának tilalmáról”. A jogszabály a nyilvános vagy a nyilvánosság számára hoz-

záférhető helyeken megtiltja az olyan szlovák vagy más szláv nyelvű cég- és reklámtáblák, falragaszok, feliratok, figyelmeztető és tájékoztató táblák elhelyezését, amelyek hibás helyesírással készültek vagy nyelvi szempontból kifogásolhatóak, s így felháborodást válthatnak ki, ill. veszélyeztetik a szlovák nyelv tisztaságát.

1947. december 19.

Az SZNT 89/1947. sz. rendeletével tovább szigorítja vagyoneklobzó rendelkezéseit, s előírja többek között azon mezőgazdasági vagyon elkobzását, amelyet a német és magyar nemzetiségű személyek 1938. szeptember 29. után adtak el és olyan személyek tulajdonát képezi, akik vagyona egyébként nem esne konfiskáció alá.

1947. december 20.

A közelgő karácsonyra és a nagy hidegre való tekintettel a csehszlovák és a magyar fél megegyezik a lakosságcsere szüneteltetésében.

1947. december 22.

A csehszlovák és magyar kormány képviselőiből álló Határmegállapító Bizottság zárójegyzőkönyve szabályozza a Csehszlovákiához csatolt dunántúli települések lakosságának jogi helyzetét. A csehszlovák fél ígéretet tesz rá, hogy a három falu lakosságának megadja a csehszlovák állampolgárságot, s nem lesznek rájuk érvényesek a szlovákiai magyarságra vonatkozó „különleges csehszlovák jogi intézkedések”.

1947. december 23.

Bolgár Elek, Magyarország második világháború utáni első prágai követe átadja megbízólevelét Edvard Beneš csehszlovák köztársasági elnöknek.

1947. december 31.

Befejezi tevékenységét a pozsonyi Szlovák Nemzeti Bíróság és a 77 járási nép-bíróság. A bíróságok 11 945 ítéletet hoztak, amelyek 20 550 vádlottat érintettek, akik közül 8055 személyt elítéltek, 12 495-öt pedig felmentettek. Halálos ítélet 65 vádlott ügyében született, de azt csak 29 esetben hajtották végre. A bíróságok által elítélt 8055 személy közül 4812 (59,7%) magyar, 2295 (28,5%) szlovák, 848 (10,5%) német, 100 (1,2%) pedig egyéb nemzetiségű.

1947. december

Komáromban Bíró Lucián bencés szerzetes a felettes egyházi hatóságok engedélyével az 1948. évre szóló magyar nyelvű kalendáriumot jelentet meg, a nap-tár kinyomtatott példányait azonban az állami hatóságok elkobozzák, szerkesztői és kiadói ellen pedig eljárást indítanak.

1947 folyamán

Az érsekújvári Szent György Kollégium gépiratos formában terjesztett füzetsorozatot, s egy ugyancsak gépiratos, két számot megélt irodalmi-művészeti lapot szerkeszt *Menedék* címmel. Tagjainak szétszóródásával azonban a Kollégium még az év folyamán feloszlik.

1948. január 3.

A Belügyi Megbízotti Hivatal a járási nemzeti bizottságokhoz és közigazgatási bizottságokhoz intézett körlevelében sürgeti a reszlovakizációs végzések átadásának meggyorsítását, s arra figyelmeztet, hogy a végzések átadásának elodázása kedvezőtlen hatással van a gazdasági életre és Dél-Szlovákia konszolidációs folyamatára.

1948. január 6.

A Reszlovakizációs Bizottság zárójelentésben ismerteti a reszlovakizáció január 1-jéig elért eredményeit, egyben meghirdeti a reszlovakizáció második szakaszát. A jelentés szerint a bizottság 423 264 személy kérvényével foglalkozott, közülük 282 594 személy kérelmét bírálta el pozitívan, 99 401-et elutasította, 41 269 személy kérelme pedig különböző okok miatt (német nemzetiség, csehországi munkaszolgálat, kitelepítés, visszalépés, elhalálozás stb.) elintézésre vár.

1948. január 14.

A SZLKP KB Elnöksége a magyarság kisebbségi jogainak visszaadásáról terjedő hírekre reagálva határozatban szögezi le, hogy a párt továbbra sem szándékozik változtatni a magyar kisebbséggel szembeni politikáján, valamint hogy elene van annak is, hogy a magyarországi szlovákok kisebbségi jogokkal rendelkezzenek. Az Elnökség határozatot hoz a reszlovakizáltak „nemzeti átneveléséről”, s Major Istvánt megbízza, hogy gondoskodjon a reszlovakizáltak megnyeréséről a párt politikája számára.

1948. január 15.

A prágai magyar követség szóbeli jegyzékben tiltakozik a csehszlovák Külügyminisztériumnál az 1947. december 2-i 206/1947. sz. kormányrendelet ellen, s azt a nemzetközi joggal és a békeszerződéssel ellentétben állónak minősíti.

1948. január 23.

A Népjóléti Minisztérium a deportált magyarok hazatérésének megakadályozása céljából olyan törvényjavaslatot terjeszt a kormány elé, amely az állandó csehországi letelepedést vállalók számára lehetővé tenné csehszlovák állampolgárságuk visszaszerzését. Az érintettek azonban először csupán 3-5 évi időtartamra szóló ideiglenes állampolgárságot kapnának, amelyet csehországi letelepedési kötelezettségük megszűnése esetén megvonhatnának tőlük.

1948. január 24–25.

Pozsonyban tartja II. kongresszusát a meggyengült s politikai befolyását gyakorlatilag elveszített Demokrata Párt, amely a párt elnökévé ismét Jozef Lettrichet választja.

1948. február 3–6.

Pozsonyban csehszlovák–magyar tárgyalások folynak a lakosságcsere további sorsáról, amelyen a magyar fél bejelenti, hogy mivel Csehszlovákia az 1947. évi telepítések során a pöstyéni jegyzőkönyv több rendelkezését is megszegte (nem tartotta be többek között a személyi és vagyoni kvótát), a vitás kérdések rendezéséig felfüggeszti a lakosságcserét.

1948. február 20.

A kormány rendkívüli ülésén a CSNSZP, a Csehszlovák Néppárt és a DP miniszterei benyújtják lemondásukat. Így tiltakoznak a kommunista Václav Nosek belügyminiszter döntése ellen, aki törvénytelenül elbocsátotta a Nemzetbiztonsági Testület nyolc nem kommunista tisztjét. Reményeik szerint lemondásuk Klement Gottwald kormányának bukását fogja eredményezni.

A CSKP és az SZLKP KB Elnökségének közös nyilatkozata a jobboldali pártok minisztereinek lépését reakciónak minősíti, amelynek célja a kormányprogram megvalósításának és a népi demokratikus alkotmány kidolgozásának megghiúsítása.

1948. február 21.

A kommunisták által szervezett prágai tüntetésen Klement Gottwald miniszterelnök felszólítja Edvard Beneš köztársasági elnököt a miniszterek lemondásának elfogadására és „a Nemzeti Front programjához hú” új miniszterek kinevezésére.

A kommunista párt felszólítja híveit, hogy alakítsák meg a Nemzeti Front ún. akcióbizottságait, s a Nemzeti Front szerveit tisztítsák meg a „jobboldali reakció” képviselőitől, a partizánok és a munkások felfegyverzésével egyúttal létrehozza a párhadsereget, az ún. népi milíciát.

Gustáv Husák, a Megbízottak Testületének elnöke arra hivatkozva, hogy a demokrata párti miniszterek lemondása egyben a demokrata párti megbízottak lemondását is jelenti, leváltja tisztségükből a demokrata megbízottakat.

1948. február 22.

Az üzemi tanácsok és szakszervezeti csoportok prágai kongresszusa – támogatásáról biztosítva a kommunista pártot – követeli a jobboldali miniszterek lemondásának elfogadását, az új alkotmány kidolgozását, valamint a további államosításokat. Követeléseit támogatására február 24-re országos általános sztrájkot hirdet.

1948. február 23.

Gustáv Husák arról értesíti Klement Gottwald miniszterelnököt, hogy a Megbízottak Testülete demokrata párti tagjainak helyére új, kommunista vagy kommunistabarát megbízottakat nevezett ki.

1948. február 23–25.

Az MKP és a CSKP képviselői közötti budapesti megbeszélésen megegyezés születik arról, hogy a két ország közötti vitás kérdéseket a jövőben pártvonalon rendezik. A magyar pártvezetés beleegyezik a lakosságcsere folytatásába, s ígéretet tesz rá, hogy a májusban esedékes csehszlovákiai választásokig nem veti fel a szlovákiai magyarság helyzetét, amiért cserébe a csehszlovák fél megígéri, hogy nem romlik tovább a magyar kisebbség helyzete.

1948. február 25.

Edvard Beneš köztársasági elnök az előző napi országos sztrájk hatására, a kommunisták nyomásának engedve elfogadja a jobboldali miniszterek február 20-án benyújtott lemondását, s Klement Gottwalddal az élen olyan új kormányt nevez ki, amelyben tizenkét tárcát a kommunisták birtokolnak, a többi párt együttesen tizet, két minisztere pártonkívüli. A kormány tagjai többek között Viliam Široký (SZLKP), Antonín Zápotocký (CSKP) és Bohumil Laušman (CSSZDP) miniszterelnök-helyettesek, Jan Masaryk (pártonkívüli) külügyminiszter, Ludvík Svoboda (pártonkívüli) nemzetvédelmi miniszter, Václav Nosek (CSKP) belügyminiszter, Zdeněk Nejedlý (CSKP) oktatás- és népművelésügyi miniszter, Július Ďuriš (SZLKP) földművelésügyi miniszter és Vladimír Clementis (SZLKP) külügyi államtitkár.

Prágában Antonín Zápotocký, Pozsonyban Viliam Široký vezetésével megalakul a Nemzeti Front Központi Akcióbizottsága, amely a polgári pártok vezetőségeiben a népi milícia segítségével végrehajtott tisztogatásokkal eléri azok felbomlását. A kommunista hatalomátvétel egyben a polgári demokrácia bukását eredményezi.

1948. február 26.

Lemond tisztségeiről Jozef Lettrich, az SZNT és a DP elnöke. A párton belüli kommunistabarát csoport bejelenti a DP Akcióbizottságának megalakulását, amely elítéli a párt addigi politizálását, visszahívja tisztségeiből a párt több parlamenti képviselőjét, s kizárja a pártból annak több vezetőjét. Az Akcióbizottság elnöke Ján Ševčík, ügyvezető elnöke Milan Polák.

1948. február 27.

A Nemzeti Front Galántai járási akcióbizottsága a járás területén azonnali hatállyal betiltja a magyar nyelvű istentiszteleteket. (Ambróz Lazík nagyszombati apostoli kormányzó március 18-án a Belügyi Megbízotti Hivatalhoz intézett levelében tiltakozik a rendelkezés ellen, ennek ellenére 1948 nyaráig a járási akció-

bizottságok Dél-Szlovákia számos járásában foganatosítanak hasonló intézkedéseket.)

1948. február 28.

Az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal Pozsonyban azonnali hatállyal betiltja a magyar nyelvű evangélikus istentiszteleteket.

1948. március 2.

Ismét folytatódik az 1947. december 20-a óta szünetelő csehszlovák–magyar lakosságcsere.

1948. március 6.

Az SZNT Elnöksége kinevezi az új Megbízottak Testületét, amely tagjainak többségét már a kommunisták adják. Elnöke Gustáv Husák, tagjai többek között Daniel Okáli belügyi megbízott, Michal Faltan földművelés- és földreformügyi megbízott, Ladislav Novomeský (mind SZLKP) oktatás- és népművelésügyi megbízott, valamint Július Viktory (pártonkívüli) igazságügyi megbízott.

1948. március 7.

Daniel Okáli belügyi megbízott elrendeli, hogy a nemzeti bizottságok a vegyes lakosságú járásokban a hirdetményeket magyar nyelven is tegyék közzé.

1948. március 8.

Pozsonyban betiltják a magyar nyelvű református istentiszteleteket is. A pozsonyi magyar református és evangélikus egyház ezt követően közös emlékiratban tiltakozik a magyar istentiszteletek betiltása ellen.

A szétbomlasztott Demokrata Párt kommunistabarát tagjai által létrehozott Szlovák Megújódás Pártját új pártként felveszik a Nemzeti Frontba. A párt elnöke Ján Ševčík.

1948. március 12.

Az SZNT új elnökévé a lemondott Jozef Lettrich helyett a kommunista Karol Šmidkét választják. Az SZNT kiadja 5/1948. sz. rendeletét „a magyar állam területén tett némely bírói és ügyvédi vizsga elismeréséről”, amely elismeri az 1938. november 2-a és 1944. szeptember 1-je között Magyarországon tett bírói és ügyvédi vizsgát, kivéve a német és magyar nemzetiségű személyek esetében.

1948. március 14.

A Szlovákiai Szociáldemokrata Párt vezetése bejelenti a párt feloszlátását, a párttagokat pedig felszólítja a kommunista pártba való belépésre.

1948. március 15.

Az SZNT Elnöksége elrendeli, hogy azokon a településeken, ahol a reszlovakizációt követően a szlovák lakosság száma meghaladja a magyarokét, az istentiszteletek ne magyarul, hanem szlovákul folyjanak.

A Megbízottak Testülete határozatot hoz a belső telepítés további folytatásáról és az állambiztonsági okokból megbízhatatlan magyarok kitelepítéséről Dél-Szlovákiából.

1948. március 16–18.

Pozsonyban újabb csehszlovák–magyar tárgyalások zajlanak a lakosságcsere vitás kérdéseiről. A csehszlovák fél ígéretet tesz a vagyoni kvóta betartására és a különbözet kiegyenlítésére. A személyi kvóta kérdésében azonban továbbra sem születik megegyezés, mivel csehszlovák részről nem tekintik megállapított-nak a kvótába beszámítandó csehszlovákiai magyar menekültek számát.

1948. március 18.

A református egyház Szervező Bizottsága a pozsonyi magyar református istentiszteletek betiltása kapcsán állásfoglalásban rögzíti, hogy az egyház alkotmánya szerint az istentiszteleti nyelv megválasztása az egyházközségekre tartozik.

A március 10-én máig tisztázatlan körülmények között elhunyt Jan Masaryk helyett Vladimír Clementist nevezik ki a csehszlovák kormány új külügyminiszterévé.

Lemond Bohumil Laušman, a CSSZDP elnöke, s a párt élére ismét a kommunis-
tabarát Zdeněk Fierlinger kerül.

1948. március 19.

A csehszlovák kormány határozatban mondja ki, hogy azok a cseh országrészekben dolgozó magyarok, akik kötelezik magukat, hogy nem térnek vissza Szlovákiába, hanem állandó jelleggel letelepednek Csehszlovákban, visszakaphatják csehszlovák állampolgárságukat, egyúttal elrendeli a deportáltak Szlovákiában hagyott ingatlan vagyonának elkobzását és szlovák ún. bizalmiaknak való átadását. A kormány határozatot hoz a lakosságcsere-egyezmény alapján Magyarországra telepített magyarok Csehszlovákiában hátrahagyott vagyonának a szlovák és cseh áttelepülők közötti szétosztásának módozatáról is.

1948. március 21.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés 45/1948. sz. törvényével a mezőgazdasági ingatlanok elidegenítését az illetékes járási nemzeti bizottság engedélyéhez köti azzal, hogy az engedély csak csehszlovák állampolgárságú, cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségű vásárlónak adható meg, ha vele közös háztartásban élő családtagjai nem német vagy magyar nemzetiségűek.

Az „új földreformról” rendelkező 46/1948. sz. törvény kimondja, hogy az állam felvásárol (valójában kisajátít) és az arra rászorulóknak között szétoszt minden 50 hektárt meghaladó földbirtokot, földjuttatásban azonban csupán azok részesülhetnek, akik igazolják, hogy csehszlovák állampolgárok és mind ők, mind velük egy háztartásban élő családtagjaik cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségűek.

1948. március 23.

Az SZNT 7/1948. számmal rendeletet ad ki a munkatáborok létrehozásáról, amely szerint munkatáborba besorolhatók többek között a népi demokratikus rendszer építését veszélyeztető személyek, valamint azok, akik a 88/1945. sz. elnöki dekrétum értelmében részükre kiutalt munkahelyet nem fogadják el, vagy az ilyen munkát indokolatlanul elhagyják.

1948. március 24.

A Szlovák Nemzeti Front Központi Akcióbizottsága a járási akcióbizottságokhoz intézett körlevelében kimondja, hogy nem megengedett, hogy németek vagy magyarok az akcióbizottságok tagjai legyenek.

A Belügyi Megbízotti Hivatal a csehszlovák állampolgárságuktól megfosztott személyek csehszlovákiai tartózkodásáról kiadott körrendeletében megállapítja, hogy az ilyen személyek külföldinek tekintendők, ezért tartózkodásukat bizonyos területeken betilthatják. A körrendelet alapján a járási nemzeti bizottságok hirdetményekben hívják fel a magyar lakosság figyelmét, hogy 30 napon belül kötelesek tartózkodási engedélyért folyamodni.

1948. március 25.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés a 33/1948. sz. törvénnyel felújítja és 1948. december 31-ig meghosszabbítja a retribúciós elnöki dekrétum, valamint az SZNT népbíróságokról szóló rendeletének érvényességét.

1948. április 1.

Bolgár Elek prágai magyar követ a magyar kormány nevében a csehszlovák Külügyminisztériumhoz eljuttatott jegyzékében tiltakozik a magyar nyelvű istentiszteletek egyre gyakoribb betiltása ellen.

1948. április 5.

A CSKP KB Elnöksége – korábbi álláspontját megváltoztatva – úgy határoz, hogy a májusi parlamenti választásokon az egyes pártok csupán a kommunista párt vezette Nemzeti Front közös választólistáján indíthatják jelöltjeiket. Április 11-én hasonló határozatot hoz az SZLKP Elnöksége is.

1948. április 12–16.

Budapesten magyar kezdeményezésre újabb tárgyalások zajlanak a lakosság-cseréről, amelyen magyar részről ismét sürgetik a vagyoni és személyi kvóta betartását.

1948. április 13.

A kormány kiadja 76/1948. sz. rendeletét „a német és magyar nemzetiségű személyek csehszlovák állampolgárságának visszaadásáról”, amely a „csehszlovák állampolgár kötelességeit” meg nem szegő, más állampolgárságot nem szerző s a Csehszlovák Köztársaságban állandó lakhellyel rendelkező németek és magyarok számára lehetővé teszi a csehszlovák állampolgárság visszaadását, a végleges állampolgárság megszerzését ugyanakkor 3-5 éves próbaidőhöz köti.

1948. április 16.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés 75/1948. számmal törvényt fogad el a nemzetgyűlési választásokról, amellyel továbbra is érvényben hagyja a nemzetiségi cenzust.

Václav Nosek belügyminiszter kiadja 77/1948. sz. hirdetményét, amely szerint azok a magyarok, akik állandó lakhelye Csehszlovákia területén van, vagy családtagjaikkal legalább egy éve ott tartózkodnak, esetleg ezt követően települnek át a cseh országrészekbe, hat hónapon belül kérvényezhetik csehszlovák állampolgárságuk visszaadását.

1948. április 18.

A magyar kormány a csehszlovák kormányhoz intézett jegyzékében tiltakozik a magyar kisebbség folytatódó jogfosztása ellen, s kilátásba helyezi a lakosságcsere felfüggesztését is, amennyiben Csehszlovákia nem orvosolja az utóbbi időben elkövetett sérelmeket.

1948. április 19.

Bolgár Elek prágai magyar követ Evžen Erban népjóléti miniszternél interveniál a Csehszlovákia területére deportált magyarok hazatérésének lehetővé tétele érdekében, s hangsúlyozza, hogy a magyar kormány a „legnagyobb érdeklődéssel” viseltetik sorsuk iránt.

1948. április 20.

Rákosi Mátyás, az MKP főtitkára a CSKP vezetéséhez intézett levelében kéri számon a két pártvezetés februári budapesti megbeszélésén kötött megállapodás be nem tartását. A levél szerint a csehszlovák fél a magyar kisebbség kérdésében „befejezett tényeket” akar teremteni, s hangsúlyozza, hogy a magyar-ellenes politika folytatása lehetetlenné teszi a Csehszlovákia és Magyarország közötti közeledést.

1948. április 21.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés a 95/1948. sz. ún. iskolatörvénnyel államosítja az ország valamennyi oktatási intézményét. A törvény, amely szerint az iskolák küldetése, hogy a nevelés „család-, nemzet-, szláv- és emberiségközpontú” legyen, az oktatás nyelveként a cseh országrészekben a cseh, Szlovákiában

a szlovák nyelvet jelöli meg, ami alól csupán a kormány adhat kivételt. A kilencéves iskolalátogatást kötelezővé tévő iskolarendszer első lépcsőjét az ún. nemzeti (elemi) iskola 1–5. osztálya, a másodikat a középiskola (a volt polgári) 1–4. osztálya, a harmadikat a gimnázium és a szakiskola alkotja.

1948. április 27.

A csehszlovák kormány elhatározza a belső telepítés folytatását, s hangsúlyozza, hogy ez továbbra is országosan irányított, közös tervek alapján megvalósított egységes folyamat lesz, a magyarlakta területek szlovákokkal való betelepítését azonban a jövőben a szocialista iparosítással és a mezőgazdaság szocializálásával kell indokolni.

1948. április 28.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés törvények sorát hagyja jóvá egyes ipari üzemek, élelmiszeripari vállalatok, a nagykereskedelem, a külkereskedelem és nemzetközi szállítmányozás, az 50-nél több alkalmazottat foglalkoztató üzemek és az építészeti államosításáról. A törvények értelmében nem fizetendő kártérítés többek között azért az államosított vagyonért, amely magyar és német jogi ill. természetes személyek tulajdonában volt vagy van.

1948. április 29.

A pozsonyi Állambíróság ítéletet hirdet a DP több vezető tisztségviselője ellen „államellenes összeesküvés” címén indított bűnperben. A kommunista hatalomátvétel utáni első politikai per 16 elítéltjét összesen 99 év szabadságvesztéssel sújtják. Köztük van Ján Ursíny egykori miniszterelnök-helyettes, a párt alelnöke, akit 7 év börtönbüntetésre ítélnék.

1948. április 30.

A Népjóléti Minisztérium arra utasítja a csehszlovák munkahivatalokat, hogy az állampolgárság visszaadására tett ígéret ellenében bírják rá a deportált magyarokat a végleges csehszlovák letelepedésre. 1948. június 2-ig a még Csehszlovágiában tartózkodó 32 201 deportált közül mindössze 2209 kéri állampolgársága visszaadását, s közülük is csupán 1531 jelzi letelepedési szándékát.

1948. május 3–4.

A lakosságcseréről folytatott újabb pozsonyi tárgyalásokon a csehszlovák fél ismét beleegyezik a vagyoni kvóta és a paritás elvének betartásába, érdemi változás azonban ezt követően sem történik, a Csehszlovákiából kitelepített magyarok száma és az általuk hátrahagyott vagyon mennyisége továbbra is messze meghaladja a Magyarországról kitelepülő szlovákok számát és vagyonuk mennyiségét.

1948. május 4.

A Belügyminisztérium kiadja a 76/1948. sz. kormányrendelet és a 77/1948. sz. belügyminiszteri hirdetmény végrehajtási utasításait, amelyek szerint a cseh-

szlovák állampolgárságukat visszaigénylő magyaroknak nyilatkozatban kell kötelezettséget vállalniuk arra, hogy a Belügyminisztérium által számukra kijelölt helyen fognak letelepedni.

1948. május 5–6.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés további államosítási törvényeket hagy jóvá az utazási irodák, a nyomdaüzemek, némely vendéglők és szállodák, a gyógyfürdők, valamint egyes magnemesítő vállalatok államosításáról, amelyek a korábbi törvényekhez hasonlóan kizárják a kártalanításból a német és magyar nemzetiségű volt tulajdonosokat.

1948. május 9.

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés elfogadja Csehszlovákia szovjet mintára készült új alkotmányát, amely törvényesíti a „dolgozó nép hatalmát”, s leszögezi, hogy az országban a népi demokrácia uralkodik. A 150/1948. sz. alkotmánytörvény preambuluma megállapítja, hogy „felszabadult államunk nemzetállam lesz, mentes minden ellenséges elemtől”, II. cikkelye pedig a Csehszlovák Köztársaságot „két egyenjogú szláv nemzet”, a csehek és szlovákok államaként határozza meg. Nemzetiségi jogokat nem tartalmaz, a kisebbségek létezéséről említést sem tesz.

1948. május 12.

Július Ďuriš földművelésügyi miniszter 145/1948. számmal kihirdeti „az első földreform revíziójáról” szóló törvények egységes szövegét. A földigénylőkre vonatkozó valamennyi nemzetiségi korlátozás érvényben marad, vagyis továbbra is igazolniuk kell, hogy csehszlovák állampolgárok, cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségűek, nemzetileg és államilag megbízhatóak s velük közös háztartásban élő családtagjaik nem német vagy magyar nemzetiségűek.

1948. május 15.

A *Kalvínske hlasy* közlése szerint 1945 óta a magyar istentiszteleti nyelvet a református egyház 14 gyülekezetében „önként”, Kassa környékén pedig további 11-ben a Szervező Bizottság utasítására változtatták szlovákra, s a 136 református vasárnapi iskola közül 118-ban folyik magyarul, 18-ban szlovákul az oktatás. Az egyháznak 9 egyházmegyéje (9 magyar, 3 szlovák), 208 anyaegyházközsége (169 magyar, 28 szlovák, 10 vegyes), 82 leányegyházközsége (67 magyar, 12 szlovák, 3 vegyes) és 46 fiókegyházközsége (36 magyar, 10 szlovák) van.

A pozsonyi Állambíróság a DP további, szintén „államellenes összeesküvéssel” vádolt volt vezető tisztségviselői elleni perben hirdet ítéletet. Az elítéltek között van Ján Kempný és Miloš Bugár, a párt egykori főtitkárai, akiket 6, ill. 1 évi börtönbüntetésre ítélnék.

1948. május 18.

A magyar kormány a paritás elvének a csehszlovák fél által történő be nem tartása miatt ideiglenesen felfüggeszti a lakosságcserét, majd a népcsere

május 28-i újraindítását követően a felfüggesztést június 4–8-a között megismétli.

1948. május 30.

Választásokat tartanak a Nemzetgyűlésbe, amely során a választópolgárok csupán a kommunista párt vezette Nemzeti Front közös listájára voksolhatnak, miközben a választólistára felvett képviselőjelöltek 71%-a kommunista. A manipulált végeredmény szerint a választók 89,2%-a megszavazza a közös listát, a listát elutasító „üres lappal” 10,8%-uk szavaz. A németek és magyarok – a reszlovakizáltak kivételével – továbbra sem járulhatnak az urnákhoz. A 300 tagú Nemzetgyűlésben, amelyben 71 fő képviseli Szlovákiát, a CSKP 160, az SZLKP 54, a CSSZDP, a Csehszlovák Szocialista Párt és a Csehszlovák Szocialista Párt 23-23, a Szlovák Megújulás Pártja 12, a Szabadságpárt 4 képviselői helyet kap, 1 tagja pártonkívüli.

1948. május 31.

Az SZLKP KB Elnöksége háromtagú különbizottságot hoz létre azzal a feladattal, hogy dolgozza ki és terjessze a pártvezetés elé a magyarkérdés rendezésére, ill. a magyar pártvezetéssel folytatandó tárgyalásokra vonatkozó javaslatait. A bizottság tagja Gustáv Husák, Edo Friš és Daniel Okáli.

1948 tavaszán

Az egyes dél-szlovákiai járási nemzeti bizottságok akcióbizottságai, ill. a járási ipartársulatok arra figyelmeztetik az iparosokat és kereskedőket, hogy üzleteikben és ipari helyiségeikben csakis a szlovák vagy más szláv nyelvet használhatják, s a magyarul beszélőket iparendelőjük megvonásával büntethetik.

1948. június 2.

A folyamatban levő kommunista hatalomátvétellel azonosulni nem tudó s az új alkotmány aláírását is elutasító Edvard Beneš lemond köztársasági elnöki tiszteréről. Lemondását június 7-én hozzák nyilvánosságra.

1948. június 4.

A magyar kormány a csehszlovák kormányhoz intézett újabb jegyzékében sürgeti a nemzetiségi indoklással kibocsátott vagyonelkobzó végzések visszavonását, az érintettek kártalanítását, a deportáltak szabad költözési jogának biztosítását, vagyis hazaengedését, a magyar munkavállalóknak a csehekkel és szlovákokkal való egyenlő kezelését, s a magyarok vagyonára kiírt ún. nemzeti gondnokság megszüntetését. A jegyzék szerint, amennyiben csehszlovák részről 7 napon belül nem érkezik megnyugtató válasz, a magyar kormány azonnal leállítja a lakosságcserét.

1948. június 9.

Klement Gottwald a CSKP KB ülésén bejelenti, hogy mivel a magyar kisebbséget nem sikerült a némethez hasonlóan kitelepíteni, az országban maradó ma-

gyarok számára külpolitikai okok miatt némi jogokat kell biztosítani, körülbelül olyanokat, amilyenekkel a lengyelek és ukránok rendelkeznek. Gottwald szerint ez „állampolgársági és választójogot jelent, valamilyen iskolákat, egyesületeket, de természetesen semmilyen önálló pártot, semmilyen szakszervezetet, semmilyen különleges státútumot”. A KB a köztársasági elnöki tisztségbe Gottwaldot, a miniszterelnökbe Antonín Zápotockýt javasolja.

1948. június 10.

A Nemzetgyűlés alakuló ülésén a testület elnökévé a kommunista Oldřich Johnt választják.

1948. június 11.

Daniel Okáli belügyi megbízott kiadja 964/1948. sz. hirdetményét a szlovákiai települések hivatalos nevének megváltoztatásáról, amely 710 település magyar vagy német eredetű, illetve hangzású nevét cseréli fel mesterséges szlovák névvel, megszüntetve egyúttal a vegyes lakosságú települések kétnyelvű megnevezését is. Az ily módon átkeresztelt községeket, mint pl. Párkányt (új neve Štúrovo), Diószeget (Sládkovičovo), Böst (Gabčíkovo), Szapot (Palkovičovo), Tornalját (Šafárikovo), Feledet (Jesenské), Ógyallát (Hurbanovo) sok esetben szlovák történelmi személyekről, irodalmárokról, művészekről nevezik el.

1948. június 11–13.

Az MKP és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt egyesítő kongresszusa alkalmából Budapesten tartózkodó csehszlovák pártküldöttség (vezetői: Vilém Nový, a CSKP KB elnökségi tagja és Štefan Baštovanský, az SZLKP KB főtítkára) és a magyar pártvezetés (Rákosi Mátyás, Farkas Mihály, Révai József) közötti megbeszéléseken a magyar fél ismét sürgeti a magyar kisebbség helyzetének rendezését, s hangsúlyozza, hogy a kérdés elodázása lehetetlenné teszi a csehszlovák–magyar megegyezést. A csehszlovák fél bejelenti, hogy hamarosan rendezni fogja a kérdést, de mint az ország belügyét, ugyanakkor ragaszkodni fog a reciprocitás elvének érvényesítéséhez.

1948. június 12.

A június 4-i magyar jegyzék figyelmen kívül hagyása és a paritás elvének be nem tartása miatt Hajdu István magyar áttelepítési kormánybiztos a kormány határozata alapján felfüggeszti a lakosságcsere végrehajtását. Magyar számítások szerint eddig az időpontig Csehszlovákiából 75 264 magyart telepítettek át Magyarországra, a Magyarországról Csehszlovákiába áttelepült szlovákok száma pedig 52 457.

1948. június 14.

A Nemzetgyűlés egyhangúlag Klement Gottwaldot, a CSKP elnökét, addigi miniszterelnököt választja meg Csehszlovákia új köztársasági elnökévé.

Megkezdődik a Csehszlovákia-ba deportált magyarok vagyonának elkobzása és átadása a szlovák bizalmiaknak. A deportáltak vagyonába betelepült 2767 szlovák bizalmi család közül 1703 család 3884 hektár földterület és a hozzá tartozó lakóház tulajdonjogát kapja meg.

1948. június 15.

Klement Gottwald a szintén kommunista Antonín Zápotocký miniszterelnökkel az élen kinevezi az új kormányt, amelynek tagja többek között Vladimír Clementis külügyminiszter, Ludvík Svoboda nemzetvédelmi miniszter, Václav Nosek belügyminiszter, Zdeněk Nejedlý oktatásügyi miniszter és Július Ďuriš földművelésügyi miniszter.

1948. június 16.

Az SZLKPB KB Elnökségének különbizottsága a pártvezetés elé terjeszti a magyarok kérdése rendezésére vonatkozó javaslatát. A 12 pontba foglalt javaslat szerint – abból kiindulva, hogy a szlovákiai magyarok száma a reszlovakizáció, a csehszlovák deportálás és a részleges lakosságcsere után már csupán 190 000 – ajánlja a magyarokkal szembeni hátrányos megkülönböztetés megszüntetését, állampolgárságuk és választójoguk visszaadását, a pártba való felvételük lehetővé tételét, s bizonyos kisebbségi jogok (kulturális szervezet létrehozása, sajtótermékek megjelentetése, szlovák elemi iskolák melletti magyar osztályok nyitása) megadását, ugyanakkor szorgalmazza a belső telepítés és a lakosságcsere folytatását, a reszlovakizáltak asszimilálásának meggyorsítását, s ki mondja, hogy nem engedélyezhető elkobzott vagyonuk visszaadása, önálló magyar párt és gazdasági szervezet létrehozása.

1948. június 17.

A Nemzetgyűlés jóváhagyja a Zápotocký-kormány programnyilatkozatát, amely egyebek mellett bejelenti, hogy „belátható időn belül megoldjuk azokat az alapvető politikai problémákat is, amelyek mindmáig a Magyarországgal való megértésünk útjában állnak”.

1948. június 18.

A kormány kinevezi az új Megbízottak Testületét. Elnöke továbbra is Gustáv Husák, tagja többek között Daniel Okáli belügyi megbízott, Ladislav Novomeský oktatás- és népművelésügyi megbízott, Július Viktory igazságügyi megbízott, Ondrej Pavlík tájékoztatásügyi megbízott, valamint Michal Falťan földművelés- és földreformügyi megbízott.

A csehszlovák hatóságok kitoloncolják Magyarországra az 1944 októberében már a nyilasok által is elhurcolt, majd 1945 után a szentgyörgyi internálótáborban raboskodott Király József csicsói esperest.

1948. június 19.

Klement Gottwald köztársasági elnökké választása alkalmából amnesztiát hirdet. Az amnesztiarendelet azonban a németeket eleve kizárja a közkegyelemből, s nem vonatkozik a retribúciós dekrétumok és a népbírószági rendeletek alapján elítéltekre, tehát a magyar elítéltek tömegeire sem.

1948. június 23.

A Szociálisügyi Megbízotti Hivatal 1001/1948. számmal közzéteszi az új lakótörvény végrehajtási utasításait, amelyek szerint a nemzeti bizottságok az államilag megbízhatatlannak minősülő személyekkel – köztük az állampolgárságuktól megfosztott magyarokkal – bármikor felbonthatják a lakásbérleti szerződést, kivéve abban az esetben, ha állandó lakhelyük Cseh- és Morvaországban van, vagy egy éve ott élnek.

1948. június 27.

Prágában bejelentik Csehszlovákia Kommunista Pártja és a Csehszlovák Szociáldemokrata Párt „egyesülését”, ami valójában a CSSZDP-nek a CSKP-ba való beolvasztását jelenti.

1948. július 8.

A CSKP KB Elnöksége megtárgyalja és jóváhagyja a magyar kisebbség helyzetének rendezésére kidolgozott javaslatokat. A Vladimír Clementis által előterjesztett javaslatok szerint a magyarok számára biztosítani kell az állampolgári jogokat, ugyanakkor megengedhetetlen, hogy bármilyen különleges kisebbségi státusszal rendelkezzenek. Ugyancsak megengedhetetlen bármilyen politikai tömörülés vagy párt létrehozása, s a magyar kommunistákat a kommunista pártba kell felvenni. Az iskolákban párhuzamos osztályokat kell nyitni a magyar gyermekek számára, de gondoskodni kell arról, hogy a reszlovakizált szülők gyermekeit a magyar osztályokba ne vegyék fel. A tervezett intézkedések lebonyolításával Viliam Širokýt, az SZLKP elnökét bízzák meg.

1948. július 13.

Az SZLKP KB Politikai Titkársága szintén jóváhagyja a magyarkérdés rendezésére kidolgozott javaslatokat, elrendeli a magyarok pártba való felvételét szabályozó irányelvek kidolgozását; a párt területi titkárságait megbízza az aktivizálandó „rég magyar kommunisták” jegyzékének összeállításával, s elhatározza egy bizottság felállítását, amelynek feladata lesz többek között a magyar kulturális szervezet létrehozására, a magyar sajtótermékek megjelentetésére és a magyar ifjúság felkarolására vonatkozó javaslatok előkészítése.

A békeszerződés értelmében Csehszlovákiához csatolt három község: Duna-csún, Horvátjárfalu és Oroszvár lakossága megkapja a csehszlovák állampolgárságot. Az állampolgársági bizonyítványok átadására ünnepi keretek között Daniel Okáli belügyi megbízott jelenlétében kerül sor.

1948. július 15.

Fábry Zoltán és Balogh-Dénes Árpád a közelgő csehszlovák–magyar pártközi tárgyalások kapcsán a csehszlovákiai magyar kommunisták nevében emlékiratban fordulnak a legfelsőbb magyar állami és pártvezetéshez. Ebben megfogalmazzák azt az igényüket, hogy a megkötendő csehszlovák–magyar szerződés visszamenő hatállyal és teljes kártérítési igénnyel biztosítsa a magyar kisebbség egyenjogúságát, s tegye lehetővé egy olyan magyar tömörülés létrehozását, amely a magyar kisebbség politikai, kulturális és gazdasági érdekeit lenne hivatott képviselni.

A református egyház Szervező Bizottságának Elnöksége visszautasítja a járási nemzeti bizottságok akcióbizottságainak beavatkozását az istentiszteleti nyelv kérdésébe, s felszólítja az egyházközségeket, hogy istentiszteleteiket – amennyiben nem határoznak másként – továbbra is az addig használatos nyelven tartsák.

1948. július 19.

A CSKP KB Elnöksége a kormány elé terjeszti a magyar kisebbség helyzetének rendezésére kidolgozott javaslatait. Ezek szerint a kormánynak biztosítania kell a magyarok állampolgárságának visszaadását, mezőgazdasági vagyonuk elkobzásának felfüggesztését, a deportáltak hazatérésének lehetővé tételét, magyar nyelvű sajtótermékek megjelentetését, az iskolaköteles gyermekek számára a magyar nyelvű oktatást s a magyar lakosságnak a már meglevő társadalmi szervezetekben és egy magyar kulturális szervezetben való tömörülését.

1948. július 21.

A Nemzetgyűlés a 175/1948. sz. törvénnyel oly értelemben módosítja az általános munkakötelezettségről rendelkező 88/1945. sz. elnöki dekrétumot, hogy az egyéves munkaszolgálat ideje kétszer egy évvel meghosszabbítható, lehetővé téve ezzel a deportáltak további Csehszlovákiában tartását. A 213/1948. sz. törvénnyel utólag törvényesíti az 1948 februárjában létrejött akcióbizottságoknak „a népi demokratikus rendszer védelmét vagy a közélet megtisztítását” szolgáló intézkedéseit még abban az esetben is, ha azok nem voltak összhangban az érvényes jogi előírásokkal.

1948. július 23–24.

A CSKP és a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) magas rangú vezetői (Rudolf Slánský, Viliam Široký, Vladimír Clementis, Václav Kopecký, ill. Révai József, Kádár János és Farkas Mihály) tárgyalásokat folytatnak Pozsonyban a magyar kisebbség helyzetének rendezéséről. Megegyezésük szerint a csehszlovákiai magyarok – a köztársaság és a népi demokrácia ellenségei kivételével – törvényes úton és automatikusan visszakapják csehszlovák állampolgárságukat, megindul a magyar nyelvű oktatás, s a magyar osztályokba a reszlovakizált szülők is beíratják gyermekeiket. A csehszlovák fél ígéretet tesz egy magyar nyelvű napilap és havilap kiadására is, ugyanakkor elutasítja azt a magyar igényt, hogy az ál-

lampolgarságukat visszakapó magyarok elkobzott vagyonukért legalább részlegesen kárpótlásban részesüljenek.

1948. július 28.

Alakuló ülését tartja a nemzetgyűlési választások eredményei alapján újjáalakult SZNT, amelyben helyet kap ugyan a kommunista párt „szatellitpártjává” degradált Szlovák Megújódás Pártja és a Szabadságpárt is, képviselőinek túlnyomó többsége azonban már kommunista. Az ülésen résztvevő Antonín Zápotocký miniszterelnök bejelenti, hogy mivel Magyarországon már „elnyomták a reakciót”, Csehszlovákia rendezni kívánja viszonyát Magyarországgal, vagyis tervezik egy csehszlovák–magyar barátsági szerződés aláírását és a Csehszlovákiában maradt magyarok helyzetének rendezését. A testület elnökévé ismét Karol Šmidkét választják.

Prágában a Földművelésügyi Minisztérium és a Népjóléti Minisztérium kiadásában a Csehszlovákia deportált magyaroknak szánt hetilap jelenik meg *Jó Barát* címmel. A második világháború utáni Csehszlovákia első engedélyezett magyar nyelvű sajtótermékének fő- és felelős szerkesztője Szily Imre. A lap fő küldetése a deportáltak végleges csehszlovákiai letelepedésének propagálása, de fontos szerepet játszik a szétszakított családok, családtagok felkutatásában is.

1948. július 29.

A CSKP KB Elnöksége határozatban szögezi le, hogy az SZLKP KB legközelebbi ülésén ki kell mondani az SZLKP önálló pártként való megszűnését és beolvadását a CSKP-ba.

1948. július 30.

A járási és területi párttitkárok pozsonyi országos értekezletén Viliam Široký, az SZLKP elnöke bejelenti, hogy noha a párt a megváltozott nemzetközi helyzet hatására változtatni fog a magyar kisebbséggel szembeni politikáján, továbbra is ragaszkodni fog a reszlovakizáció eredményeihez, önálló magyar párt létesítését nem engedélyezi, s önálló magyar iskolákat sem nyitnak, csupán a szlovák elemi iskolák melletti magyar tagozatokat.

1948. augusztus 1.

Fábry Zoltán és Balogh-Dénes Árpád újabb levelet intéznek Rákosi Mátyáshoz, az MDP főtitkárához, amelyben arra figyelmeztetnek, hogy a szlovák kommunisták az „osztályharc” jelszava alatt mérsékelve, de következetesen tovább folytatják korábbi nacionalista politikájukat. Szerintük Magyarország csak abban az esetben köthet segélynyújtási egyezményt Csehszlovákiával, ha az visszamenőleges hatállyal megszünteti a magyarság diszkriminálását, biztosítja kisebbségi jogait, a nemzetiségi hovatartozás szabad meghatározását, s lehetővé teszi egy országos magyar érdekvédelmi szerv létrehozását.

1948. augusztus 5–7.

Az SZLKP és az MDP küldöttsége (a két küldöttség vezetője Daniel Okáli, ill. Heltai György) tárgyalásokat folytat Pozsonyban a lakosságcsere további sorsáról. Az augusztus 7-én aláírt ún. Okáli–Heltai paktum szerint a népcserét szeptember 1-jén újraindítják, s az év végéig befejezik, miközben maximálisan 10 000 főt cserélnek ki. Ezen felül Magyarország az egyezmény VIII. cikke alapján átvesz még 1500 „háborús bűnöst”, családtagokkal együtt maximálisan 5000 személyt.

1948. szeptember 3.

A csehországi Sezimovo Ústíban életének hatvanötödik évében elhunyt Edvard Beneš volt köztársasági elnök.

1948. szeptember 13.

A Belügyi Megbízotti Hivatal a járási nemzeti bizottságokhoz intézett körlevelében elrendeli, hogy a csehországi deportálás elől Magyarországra menekült, de az utóbbi időben onnan hazatért magyarokat vegyék őrizetbe, majd büntetésük letöltése után haladéktalanul toloncolják vissza Magyarországra.

1948. szeptember 18.

A Szovjetunió Állambiztonsági Minisztériuma döntést hoz arról, hogy Esterházy Jánost a csehszlovák hatóságok kérésére kiadják Csehszlovákiának.

1948. szeptember 22.

A Belügyminisztérium a reszlovakizáltak csehszlovák állampolgárságával kapcsolatban úgy határoz, hogy azok, akik reszlovakizálásukat hivatalos végzéssel dokumentálják, nem veszítették el állampolgárságukat a 33/1945. sz. elnöki dekrétum alapján, hanem megszakítás nélküli csehszlovák állampolgároknak kell őket tekinteni.

1948. szeptember 27.

Törén Furinda Rudolf vezetésével megalakul Szlovákia első egységes földműves-szövetkezete (efsz-e).

1948. szeptember 27–28.

Az SZLKP KB a prágai pártvezetés jóváhagyását követően szintén határozatot hoz a magyar kisebbség helyzetének rendezéséről. A KB ülésén többen megkérdőjelezik a magyarsággal szembeni politika megváltoztatásának Viliam Široký és Gustáv Husák által megindokolt szükségességét, s az előterjesztett javaslatokat csupán azt követően hagyják jóvá, miután Široký biztosítja a jelenlevőket, hogy az állam és a párt továbbra is gondoskodni fog arról, hogy a dél-szlovákiai járásokban a szlovákság pozíciói erősödjenek, s a reszlovakizáltak ne térhesse-
nek vissza a magyarság soraiba. Az ülésen egyúttal bejelentik a korábban önálló SZLKP egyesülését a CSKP-val. A szlovákiai pártszervezet továbbra is megőrzi az SZLKP elnevezést, de Központi Bizottsága alá lesz rendelve a CSKP KB-

nek, annak irányelvei szerint fog tevékenykedni, s központi titkárát szintén Prágából javasolhatják.

1948. szeptember 28.

Dinnyés Lajos magyar miniszterelnök Vándor József miniszteri osztálytanácsost nevezi ki a pozsonyi magyar Meghatalmazotti Hivatal új vezetőjévé.

1948. szeptember 30.

A csehszlovák kormány ülésén pozitív döntés születik a magyar kisebbség helyzetének rendezése céljából a pártvezetés által előterjesztett javaslatokról. Szintén hangsúlyozzák ugyanakkor, hogy meg kell akadályozni a reszlovakizáltak visszatérését a magyarság soraiba, s el kell érni, hogy asszimilációjuk a legnagyobb mértékű legyen.

Az SZLKP KB Politikai Titkársága egy magyar nemzetiségű tagokból (Major István, Lőrincz Gyula, Fábry István, Rabay Ferenc és Réthy István) álló bizottságot hoz létre a csehszlovák állampolgárságukat vissza nem kapó magyarok jegyzékének felülvizsgálására. (A bizottság a még augusztusban összeállított s 4761 nevet tartalmazó jegyzéket október folyamán ellenőrzi, s 3010-ben állapítja meg azoknak a magyar családoknak a számát, amelyek nem kaphatják meg az állampolgárságot.)

1948. október 1.

A református egyház kántor-katechetikai iskolát nyit Kassán, amelyben szlovák és magyar nyelven is folyik képzés.

1948. október 2.

A csehszlovák–magyar vegyes bizottság Budapesten meghozza 57. sz. véghatározatát, amely lehetővé teszi, hogy „különös méltánylást érdemlő esetekben” december 31-ig áttelepüljenek a másik országba azok is, akiket a lakosságcsere keretében nem jelöltek ki, ill. nem jelentkeztek áttelepülésre, áttelepülési szándékukat azonban utólag jelezték.

1948. október 6.

A Nemzetgyűlés 231/1948. számmal törvényt fogad el „a népi demokratikus köztársaság védelméről”, amellyel gyakorlatilag felszámolja a demokratikus jogrendszer utolsó maradványait is. Az 1950-es években e törvény alapján ítélik el a koncepciós perek áldozatainak nagy részét.

A Földművelés- és Földreformügyi Megbízotti Hivatal a járási nemzeti bizottságokhoz és közigazgatási bizottságokhoz intézett körlevelében azonnali hatállyal leállítja a magyaroktól elkobzott mezőgazdasági vagyon kiutalását.

1948. október 12.

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal elfogadja a magyar tannyelvű elemi iskolai osztályok indításának alapelveit. Ezek szerint azokban a szlovák elemi iskolákban, ahol azt legalább 30 tanköteles magyar gyermek szülője kéri, engedélyezni kell párhuzamos magyar osztályok nyitását. A reszlovakizált szülők gyermekei azonban nem járhatnak a magyar osztályokba, s azokban csakis szlovák tanítók taníthatnak.

A csehszlovák minisztertanács elfogadja és a Nemzetgyűlés elé terjeszti a magyarok állampolgárságának rendezésére vonatkozó törvényjavaslatot.

1948. október 16.

A Reszlovakizációs Bizottság határozatban mondja ki, hogy azok a reszlovakizált személyek, akik vagyonát a szlovák nemzetiséget igazoló végzés átvétele előtt jogérvényesen elkobozták, vagyonukat már nem kaphatják vissza.

II. EGYENJOGÚSÍTÁS PÁRTHATÁROZATOKKAL. A PÁRTÁLLAM ELSŐ MÁSFÉL ÉVTIZEDE

(1948. OKTÓBER 25–1963. ÁPRILIS 3–4.)

1948. október 25.

A Nemzetgyűlés elfogadja a 245/1948. sz. törvényt „a magyar nemzetiségű személyek állampolgárságáról”, amely lehetővé teszi, hogy azok a magyarok, akik 1938. november 1-jén csehszlovák állampolgárok voltak, lakóhelyük a Csehszlovák Köztársaság területén van és nem külföldi állampolgárok, visszakapják csehszlovák állampolgárságukat, amennyiben a törvény hatályba lépésétől számított 90 napon belül hűségesküt tesznek a Csehszlovák Köztársaságra. Nem kaphatják meg az állampolgárságot többek között azok, akik „súlyosan vétettek a Csehszlovák Köztársaság vagy népi demokratikus rendszere ellen” és akiket a lakosságcsere-egyezmény alapján magyarországi áttelepítésre jelöltek.

Az SZNT után a Nemzetgyűlés is törvényt hoz a kényszermunkatáborokról. A 247/1948. sz. törvény szerint a táborokba azokat a rendes börtönbüntetésüket letöltött személyeket küldhetik, akik „veszélyeztetik a népi demokratikus rendszer építését”, elsősorban pedig az október 6-i 231/1948. sz. törvény alapján elítélteket.

1948. október 27.

A Nemzetgyűlés 241/1948. számmal törvényt fogad el a népgazdaság fejlesztésének 1949–1953-ra szóló első ötéves tervéről. A szovjet mintára kidolgozott ötéves terv célul tűzi ki a nehézipar fejlesztését, Szlovákia iparosítását és a mezőgazdaság szövetkezetesítését.

1948. november 4.

A Megbízottak Testülete kiadja 26/1948. sz. rendeletét „a magyar nemzetiségű személyek mezőgazdasági vagyonának az elkobzás alóli mentesítéséről”. A jogszabály 50 hektárig megszünteti azon magyarok mezőgazdasági vagyonának elkobzását, akik megszerezték a csehszlovák állampolgárságot, és „földjüket a rendes gazda gondosságával művelik”, de csak abban az esetben, ha azt az addigi konfiskációs jogszabályok alapján nem juttatták másnak. A rendelet hangsúlyozza, hogy az elkobzás alóli mentesítés következtében nem támasztható semmilyen kártérítési igény.

1948. november 5.

A Reszlovakizációs Bizottság prágai utasításra határozatot hoz a reszlovakizáció és a bizottság munkájának az év végéig történő befejezéséről. A reszlovakizáció végleges adatai szerint összesen 410 820 személy (135 317 család) nyújtott be reszlovakizációs kérvényt, akik közül 326 679 személyt ismertek el szlovák nemzetiségűnek, 84 141 személy reszlovakizálását ugyanakkor elutasították.

1948. november 11.

A Megbízottak Testülete határozatot hoz a magyar tanköteles gyermekek anyanyelven történő oktatásának biztosításáról. Eddig az időpontig a szlovák elemi iskolák mellett 10 községben (Dunakisfalud, Lég, Csallóköznádasd, Csallóköztárnok, Jóka, Csilizradvány, Csilizpatas, Andód, Kamocsa és Hetény) már 14 magyar tannyelvű osztályt nyitottak, a tanév végéig pedig összesen 154 magyar iskolai osztály nyílik több mint ötezer tanulóval.

1948. november 12.

Az SZLKP KB Politikai Titkársága jóváhagyja a magyaroknak a pártba való felvételét szabályozó irányelveket, a magyarsággal kapcsolatos párthatározatok végrehajtására pedig – a KB segéd- és tanácsadó szerveként – egy ún. Magyar Bizottságot hoz létre. Elnökévé Daniel Okáli belügyi megbízottat, titkárává Fábry István pártmunkást, további tagjaivá Lőrincz Gyula festőművészt, Major Istvánt, a Pravda Kiadvállalat igazgatóját, Kugler János földművest és Rabay Ferenc pártmunkást nevezi ki. A bizottság első feladataként egy magyar nyelvű pártlap kiadására vonatkozó javaslat kidolgozására kap megbízást.

A Belügyi Megbízotti Hivatal a járási nemzeti bizottságokhoz és közigazgatási bizottságokhoz intézett körlevelében szabályozza a Csehszországba deportált magyarok hazatérését. A körlevél szerint elsősorban a szlovák bizalmiak érdekeit kell szem előtt tartani, ezért saját vagyonába csak azt a deportáltat lehet visszahelyezni, aki vagyonát még nem utalták ki a bizalmiaknak. Azokat a deportáltakat, akik vagyonát elkobozták, a földreform céljaira fenntartott más birtokon kell elhelyezni.

1948. november 19.

Alakuló ülését tartja Pozsonyban a szlovák pártvezetés által létrehozott Magyar Bizottság. A létrehozandó magyar nyelvű pártlappal kapcsolatban megfogalmazza azt a javaslatot, hogy címe *Új Élet* legyen, a nyomda, papír és pénz biztosításával Major Istvánt, szerkesztőségének összeállításával Lőrincz Gyulát bízta meg, miközben a lap főszerkesztőjévé Schulz Lajost javasolja.

1948. november 20.

Csehszlovákia hosszú lejáratú, 1953. december 31-ig érvényes kereskedelmi egyezményt köt Magyarországgal.

1948. november 21.

Daniel Okáli belügyi megbízott körlevélben utasítja a járási nemzeti bizottságokat és közigazgatási bizottságokat, hogy a „jogtalanul hazatért” magyar deportáltakat haladéktalanul toloncolják vissza csehszlovák munkahelyükre.

1948. november 23.

Július Ďuriš földművelésügyi és Evžen Erban népjóléti miniszter felhívással fordul a Csehszországba deportált magyarokhoz, amelyben amellett, hogy tartós csehszlovák letelepedésre szólítják fel őket, tudomásukra hozzák, hogy a távozni szándékozók 1949. január 1-je és április 30-a között az illetékes hatóságok engedélyével visszatérhetnek Szlovákiába. Az engedély nélkül hazatérők számára ugyanakkor szigorú büntetést helyeznek kilátásba, s jelzik azt is, hogy nem mindegyik hazatérő fogja visszakapni egykori vagyonát.

1948. november 24.

Az SZLKP KB Politikai Titkársága jóváhagyja a Csehszországba deportált magyarok hazatérésére vonatkozó irányelveket, amelyek kimondják, hogy azokat a hazatérő magyarokat, akik földvagyonát elkobozták, a „magyar kulákoktól” elkobzott vagyonból kell kárpótolni.

A Reszlovakizációs Bizottság a járási nemzeti bizottságokhoz és közigazgatási bizottságokhoz intézett körlevelében a reszlovakizációs végzés átvételét elutasító magyarokra gyakorolt nyomás megszüntetésére utasítja a hatóságokat, s elrendeli, hogy a végzést csak annak adják át, aki szabad akaratából kitarthat reszlovakizálása mellett.

1948. november 30.

A Belügyminisztérium összeállítja azoknak a magyaroknak a listáját, akik a 245/1948. sz. törvény alapján mint „háborús bűnösök” nem kaphatják vissza csehszlovák állampolgárságukat. A jegyzék 1446 családfő nevét tartalmazza.

1948. december 1.

A Nemzetgyűlés a 266/1948. sz. törvénnyel módosítja és kiegészíti az állandó választói névjegyzékekről szóló korábbi törvényt. Az új jogszabály a választói névjegyzékekbe való felvételt egyedül a csehszlovák állampolgársághoz köti, amivel a csehszlovák állampolgárságukat visszakapott magyarok újra választójoghoz jutnak.

Lőrincz Gyula a Magyar Bizottság ülésén bejelenti, hogy a magyar pártlap címe *Új Szó* lesz. A bizottság egyúttal sikkra száll amellett, hogy a pártlapon kívül más magyar nyelvű lap ne jelenjen meg, ellenezve a szakszervezetek által *Munka* címmel tervezett lap kiadását, s szorgalmazva a prágai *Jó Barátnak* a deportáltak hazatérte utáni megszüntetését is.

1948. december 3.

A Megbízottak Testülete a deportált magyarok hazaszállításának és elhelyezésének részleteiről határozva szintén kimondja, hogy saját házukba csak azok térhetnek vissza, akik vagyonát még nem kobozták el, ill. nem juttatták szlovák bizalmiaknak. Azokat a hazatelepülő földműveseket, akik birtokát már elkobozták, és bizalmiaknak juttatták, más „megfelelő” birtokon kell elhelyezni, a nem földműveseket pedig Szlovákia más területein kell munkába állítani.

1948. december 8.

Az SZLKP KB Titkársága körlevélben tájékoztatja a párt járási és területi titkárságait az *Új Szó* megjelenéséről, s felszólítja őket a lap terjesztésének támogatására.

1948. december 9.

Az SZLKP KB Elnöksége határozatban mondja ki, hogy a Magyar Bizottságot ki kell egészíteni Ladislav Novomeský oktatás- és népművelésügyi, valamint Ondrej Pavlík tájékoztatásügyi megbízottal, s meg kell bízni a magyar kultúrszervezet megszervezésével. Az Elnökség szerint a magyar kormány kérésére szlovák tanítókat kell küldeni Magyarországra, de ezt lehetőleg a reciprocitás elvének alkalmazása nélkül kell megoldani.

Az SZLKP KB Titkársága megküldi a párt területi titkárságainak a magyarok pártba való felvételét szabályozó irányelveket. Ezek szerint a magyarok – tagjelöltként – akkor vehetők fel a pártba, ha legalább két régi párttag ajánlja őket; az 1938 előtti párttagoknál azonban, akik aktív antifasiszták voltak, kivételes esetben el lehet tekinteni a tagjelölti határidőtől, sőt egészen kivételes esetben párttagságuk folyamatosságát is el lehet ismerni.

1948. december 11.

A Belügyi Megbízotti Hivatal a járási nemzeti bizottságokhoz és közigazgatási bizottságokhoz intézett körlevelében megküldi a magyarok állampolgárságának visszaadásáról szóló törvény végrehajtási irányelveit. Ezekben kimondja, hogy a törvény nem vonatkozik a megbízhatósági igazolvánnyal rendelkezőkre és a reszlovakizáltakra, mivel ők már mint szlovákok csehszlovák állampolgárnak tekintendők.

1948. december 14.

Rákosi Mátyás Klement Gottwaldhoz intézett levelében emel kifogást az ellen, hogy a 245/1948. sz. törvény kizárja az állampolgárság visszaszerzésének lehetőségéből a magyarországi áttelepítésre jelölt, de át nem telepített magyarokat, s a csehszlovák fél a két pártküldöttség 1948. júliusi pozsonyi találkozásán elfogadott megállapodás számos más pontját sem teljesíti, miáltal fennáll annak a veszélye, hogy „a szlovákiai magyarok kérdése újra elmérgesedik s tovább gátolja a két ország jó viszonyának kialakítását”.

1948. december 15.

Megjelenik Pozsonyban a hetilapként induló *Új Szó* első száma. Fejlécén a csehszlovákiai magyar dolgozók hetilapjának nevezi magát, főszerkesztője az eredetileg javasolt Schulz Lajos helyett Lőrincz Gyula.

1948. december 20.

Véget ér a csehszlovák–magyar lakosságcsere, noha néhány áttelepülő még 1949 tavaszán is érkezik Csehszlovákiából Magyarországra. A Csehszlovák Áttelepítési Bizottság adatai szerint Csehszlovákiából a lakosságcsere keretén belül, ill. azzal párhuzamosan összesen 89 660 magyart telepítettek át vagy települt át Magyarországra, Magyarországról ezzel szemben 71 787 szlovák települt át Csehszlovákiába; a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság adatai szerint a Csehszlovákiából kitelepített magyarok száma 87 839, a Magyarországról Csehszlovákiába áttelepült szlovákoké pedig 71 215. A szlovákiai magyar nyelvterület népcsere által leginkább sújtott régiói a Felső-Csallóköz, a Mátyusföld, a Garam mente és Gömör egyes települései voltak.

A Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságában Vladimír Clementis külügyminiszter bejelenti, hogy miután a korábban ellenséges Magyarországból „baráti ország” lett, a Csehszlovákiában és Magyarországon egyaránt bekövetkezett politikai fejlemények jó kiindulási alapot teremtenek a két ország közötti vitás kérdések rendezéséhez, s többé már semmi nem áll útjában a már amúgy is jó gazdasági, politikai és kulturális kapcsolatok rendezésének és fejlesztésének.

A Magyar Bizottság a szlovák pártvezetés elé terjeszti a magyar kulturális szövetség, egy magyar nőszövetség s a csehszlovák ifjúsági szövetségen belüli magyar helyi csoportok létrehozására vonatkozó javaslatait.

1948. december 21.

A Nemzetgyűlés a 280/1948. sz. törvénnyel megszünteti a tartományi rendszert, s Csehszlovákia területét 19, ezen belül Szlovákia területét 6 kerületre osztja Pozsony, Nyitra, Zsolna, Besztercebánya, Eperjes és Kassa székhellyel.

A Belügyi Megbízotti Hivatal engedélyezi, hogy a szlovák vagy cseh nyelvet nem bíró magyarok magyar nyelven is letehessék a csehszlovák állampolgárságuk visszaszerzéséhez szükséges hűségfogadalmat, de leszögezi, hogy a szlovák vagy cseh nyelvet bíróknak azt szlovák vagy cseh nyelven kell letenniük.

1948. december 31.

Szlovákiában végérvényesen befejezik tevékenységüket az 1948 márciusában ideiglenes jelleggel felújított népbíróságok. A korábbiakhoz viszonyítva ezúttal már kevesebb az elítélt magyarok száma és aránya: a 900 elítéltből 120 (14,7%) a magyar nemzetiségű.

1949. január 3.

A Csehszlovák Rádió pozsonyi stúdiója napi 15 perces magyar hírműsorok sugárzásába kezd. A magyar adás első felelős szerkesztője a háború után Magyarországról áttelepült író, Monoszló Dezső lesz.

1949. január 4.

A Belügyi Megbízotti Hivatal szintén elkészíti azoknak a magyaroknak a névjegyzékét, akik a 245/1948. sz. törvény alapján nem kaphatják vissza csehszlovák állampolgárságukat. A jegyzék 2031 családfő, családtagokkal együtt 5678 személy nevét tartalmazza.

1949. január 7.

Megkezdődik a Csehszlovákia-be deportált magyarok hivatalos transzportokkal történő hazaszállítása. 1949. április 15-ig 4602 család (19 184 személy) települ vissza Szlovákia-ba, amelyek közül azonban csupán 2070 család térhet vissza saját otthonába, 1186 családot rokonainál, 1346 családot pedig kiutalt lakásokban helyeznek el. (1949 januárjáig 19 530 deportált már engedély nélkül visszatért Szlovákia-ba.)

A Magyar Bizottság ülésén Ondrej Pavlík tájékoztatásügyi megbízott ismerteti a létrehozandó magyar kulturális szövetségnek a megbízotti hivatala által kidolgozott alapszabály-tervezetét, amely szerint az egyesület munkája nem terjedhet ki a reszlovakizáltakra. Miután a bizottság magyar tagjai ezzel nem értenek egyet, hosszas és eredménytelen vita bontakozik ki a kérdésről. A bizottság az egyesület központi választmánya és ellenőrző bizottsága tagjainak kiválasztásával Fábrý Istvánt, az alakuló közgyűlés küldötteinek kiválasztásával Rabay Ferencet, az alakuló közgyűlés megszervezésével Kugler Jánost bízza meg.

1949. január 11.

Ondrej Pavlík tájékoztatásügyi megbízott öttagú előkészítő bizottságot nevez ki a magyar kultúregyesület megalakításának előkészítése céljából. Az előkészítő bizottság elnöke Daniel Okáli belügyi megbízott.

1949. január 12.

Daniel Okáli belügyi megbízott a csehszlovák–magyar vegyes bizottság magyar tagozatához intézett átiratában az állampolgárságot nem kapó mintegy 5000 magyarnak a lakosságcsere keretén belüli utólagos áttelepítését kéri, a magyar fél azonban ezt visszautasítja.

1949. január 13.

Az SZLKP KB Titkársága körlevélben tájékoztatja a járási párttitkárokat a magyar kultúregyesület megalakulásával kapcsolatos teendőikről. A körlevél szerint, mivel a reakciós elemek kísérletet tesznek rá, hogy hatalmukba kerítsék a magyar kulturális életet, s a magyar lakosságot Csehszlovákia-ival szemben ellenséges szellemben neveljék, az alakuló közgyűlés küldötteinek kiválasztásánál ügyelni-

ük kell arra, hogy az egyesület vezetése megbízható, demokratikus és a rezsimhez hű személyek kezébe kerüljön.

1949. január 20.

A budapesti csehszlovák követség szóbeli jegyzékben közli a magyar Külügyminisztériummal, hogy a Belügyi Megbízotti Hivatal engedélyezte bizonyos magyarországi sajtótermékek behozatalát Szlovákiába, egyben elvárja, hogy kölcsönösségi alapon a magyar hatóságok engedélyezzék a cseh és szlovák lapok magyarországi terjesztését. (A május 11-i magyar válaszijegyzék közli, hogy a csehszlovák sajtótermékek magyarországi terjesztését semmilyen intézkedés nem korlátozza.)

Klement Gottwald a CSKP KB Elnökségének ülésén a Rákosi Mátyás 1948. december 14-i levelére adandó válaszlevél vitája során kemény bírálattal illeti a szlovák pártvezetést, amiért késlekedik a magyar kisebbség helyzetének rendezésével, s ürügyet szolgáltat ezzel a magyar félnek a beavatkozásra.

Daniel Okáli belügyi megbízott a Megbízottak Testülete ülésén bejelenti, hogy miután 1948. december 31-ével véget ért a lakosságcsere keretében magyarországi áttelepítésre jelölt, de át nem telepített magyarok konzuli jogvédelme, így rájuk is vonatkozik a magyarok állampolgárságáról rendelkező 245/1948. sz. törvény.

Az SZLKP KB Szervező Titkársága úgy határoz, hogy az *Új Szót* a kimondottan szlovák járásokban papírhányra hivatkozva ne terjesszék.

1949. január 23.

Klement Gottwald Rákosi Mátyáshoz intézett válaszlevelében visszautasítja, s helytelen, ill. nem teljes információkon alapulónak nevezi a magyar pártvezető által megfogalmazott bírálókat, gazdasági jellegű kérdések megvitatása céljából ugyanakkor szakemberek kétoldalú találkozóját javasolja.

1949. január 25.

Moszkvában a Szovjetunió, valamint az érdekszférájába tartozó Csehszlovákia, Magyarország, Lengyelország, Románia és Bulgária a Marshall-terv ellensúlyozása céljából megalakítja a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsát, a KGST-t.

1949. január 26.

A Megbízottak Testülete Michal Faltan földművelés- és földreformügyi megbízott meghallgatása után – aki arról tájékoztatja a testületet, hogy a Csehszlováciából hazatérő deportáltak visszautasítják a kiutalt lakásokat, s ragaszkodnak saját házukhoz, vagyonukhoz, ami a szlovák bizalmiak körében nyugtalanságot vált ki – úgy határoz, hogy továbbra is ragaszkodni kell a politikai vezetés által megfogalmazott irányelvekhez.

1949. január 27.

A magyar kormány szóbeli jegyzékben kéri a csehszlovák kormánytól a Csehszlovákiából hazatérő magyar deportáltak ügyének „kielégítő” rendezését, azaz eredeti otthonukba való visszatérésük lehetővé tételét.

1949. január 28.

Michal Faltán földművelés- és földreformügyi megbízott az SZNT ülésén ismerteti a belső telepítés szlovákiai összefoglaló adatait. Ezek szerint a belső telepítés keretében Dél-Szlovákia 25 magyarlakta járásának 281 községébe 23 027 szlovák személy (5011 család) települt be, akik 44 822 hektár földet és 1881 házat kaptak a magyarok és németek elkobzott vagyonából. A helybeli szlovákok közül 47 376 személy (12 274 család) 26 785 hektár földet és 706 házat vehetett át az elkobzott magyar vagyonból.

Az SZNT 14/1949. sz. törvényével 89 járásra osztja a 6 szlovákiai kerületet. A magyarok által lakott dél-szlovákiai régióban új járásként megalakul a Szenci, a Nagymenyi és a Nagysurányi járás, s önálló járássá alakul a korábban a Korpónai járás kirendeltségeként működött Ipolysági járás is.

1949. január 31.

A Magyar Bizottság a létrehozandó magyar kultúregyesület elnökévé Fábry Zoltánt, központi titkárává Balogh-Dénes Árpádot javasolja; a magyar ifjúságnak az ifjúsági szövetségbe való beszerzésével kapcsolatos teendők elvégzésével Száraz Józsefet bízta meg, szorgalmazza az *Új Szó* átalakítását napilappá, sürgeti az állampolgárságot nem kapó magyarok névjegyzékének további felülvizsgálását, valamint a magyarok pártba való felvételének meggyorsítását.

1949. február 5.

Az SZLKP KB Elnökségének ülésén, miközben többen bírálják a Magyar Bizottságot, amiért a párt önálló magyar szekciójaként próbál fellépni, valamint az *Új Szó*t is, amiért az engedélyezett 50 ezres helyett 90 ezres példányszámban jelenik meg, s túl sokat foglalkozik Magyarországgal, 12 pontból álló határozatot fogadnak el „a magyar nemzetiségű személyek egyenjogúsításának némely kérdéseiről”. Ezek elrendelik többek között a Magyar Bizottság hatáskörének pontos körülhatárolását, az *Új Szó* átalakítását napilappá és irányvonalának megváltoztatását, a magyarok beszerzését a Szlovák Ifjúsági Szövetségbe, a Szlovák Nőszövetségbe, a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalomba és a földművelőszervezetekbe, s kimondják a magyar kultúregyesület mielőbbi létrehozásának szükségességét. Elrendelik az állampolgárságukat vissza nem kapó magyarok vagyonának elkobzását, lemondanak a tanítók Csehszlovákia és Magyarország között tervezett cseréjéről, s hangsúlyozzák, hogy az iskolaügyben „olyan politikát kell folytatni, amelynek végeredményben az asszimilációhoz kell vezetnie”.

1949. február 9.

A Reszlovakizációs Bizottság a járási nemzeti bizottságokhoz és közigazgatási bizottságokhoz intézett körlevelében – 1947. október 3-i utasítását felülvizsgálva – bizonyos esetekben lehetővé teszi, hogy reszlovakizációs végzést adjanak olyan személyeknek is, akik vagyonát lefoglalták, nemzeti gondnokság alá helyezték vagy elkobozták.

1949. február 10.

Prágában csehszlovák kezdeményezésre megalakul a Csehszlovák–Magyar Kulturális és Gazdasági Társaság. Elnöke Július Ďuriš földművelésügyi miniszter, választmányában helyet kap Lőrincz Gyula és Major István, valamint számos szlovák közéleti személyiség is. A társaság a megalakulása alkalmából kiadott kommunikéjében síkra száll a két nép közötti barátság fejlesztésének szükségessége mellett.

1949. február 14.

A Belügyi Megbízotti Hivatal kiadja 371/1949. sz. hirdetményét, amely szerint a csehszlovák állampolgárságot szerzett magyarok ugyanolyan feltételek mellett kérhetnek megbízhatósági igazolványt, mint a szláv nemzetiségű személyek.

1949. február 15.

A szlovák telepesek részéről a hazatérő és elkobzott vagyonukat visszaigénylő magyar deportáltakra beérkezett panaszok nyomán az SZLKP KB Szervező Titkársága határozatban mondja ki, hogy a Magyar Bizottság útján fel kell szólítani az *Új Szót*: győzze meg a deportáltakat, hogy azok fogadják el a számukra kiutalt földet, s ne követeljék vissza a szlovákoknak juttatott egykori vagyonukat.

1949. február 16.

Rákosi Mátyás Klement Gottwaldhoz intézett újabb levelében egyetértését fejezi ki a két ország pártvezetőinek találkozójával, de azt javasolja, hogy azon gazdasági kérdések mellett politikai kérdésekkel is foglalkozzanak.

A Magyar Bizottság jóváhagyólag tudomásul veszi, hogy az SZLKP KB káderbizottsága felülvizsgálta a magyar kultúregyesület alakuló közgyűlésére meghívandó küldöttek névsorát, s az eredetileg tervezett február 26-a helyett március 5-re teszi át az alakuló közgyűlés időpontját.

1949. február 17.

Daniel Okáli belügyi megbízott arról értesíti a Magyar Bizottságot, hogy Viliam Široký, az SZLKP elnöke egyetértett a reszlovakizáltak tagságát tiltó szövegrész kihagyásával a magyar kulturális egyesület alapszabályából.

1949. február 22.

Az SZLKP KB Szervező Titkársága úgy határoz, hogy amennyiben a szovjet hatóságok Esterházy Jánost kiadják Csehszlovákiának, halálos ítéletét börtönbüntetésre kell változtatni.

1949. február 23.

A Nemzetgyűlés 63/1949. számú törvényével kimondja, hogy „az elnyomatás idején a Csehszlovák Köztársaság idegen hatalmak által megszállt területén maradt” közalkalmazottak munkaviszonya és nyugdíjjogosultsága a megszállás hónapjának utolsó napjával megszűntnek tekintendő. Megengedi ugyan a kivételezés kérését, kizárja azonban a kivételezés lehetőségét azoknál a németeknél és magyaroknál, akik a 33/1945. sz. elnöki alkotmánydekrétum értelmében elvesztették csehszlovák állampolgárságukat.

A Nemzetgyűlés 69/1949. számmal törvényt fogad el az egységes földműves-szövetkezetekről, amellyel megteremti a mezőgazdaság szovjet mintájú kollektivizálásának feltételeit. (A magyar falvakban ezt követően létrejövő szövetkezetek megalapítói elsősorban nem a helyi magyar lakosság, hanem az oda beköltözött szlovák telepesek lesznek.)

1949. február 26.

A Magyar Bizottság a szlovák pártvezetés jóváhagyását követően felkéri Fábry Zoltánt a létrehozandó magyar kultúregyesület elnöki tisztségének ellátására.

Budapesten utolsó alkalommal jelenik meg a Csehszlovákiából áttelepített magyarok számára kiadott *Új Otthon* című hetilap.

1949. február 28.

Prágában a Rákosi Mátyás és Klement Gottwald közötti levélváltás eredményeként újabb megbeszélés zajlik a CSKP és az MDP küldöttsége között a két ország közötti vitás kérdésekről, többek között a magyar kisebbség helyzetének rendezéséről. A magyar fél kifogásait ismertető Rajk László szavá teszi többek között a magyar osztályok alacsony számát, a reszlovakizáltak gyermekeinek a magyar iskolai osztályokból való kitiltását, az állástalan magyar tanítóknak a termelőmunkába való beállítását, miközben a magyar osztályokban szlovák tanítók tanítanak. A Rajk felvetéseire reagáló Viliam Široký szlovák pártvezető, noha a bírálatokat téves információkon alapulónak minősíti, ígéretet tesz egyes sérelmek orvoslására és a nemzeti bizottságok magyarokkal való kiegészítésére.

1949. február vége

Budapesten – a Mindszenty József 1948. december 25-i letartóztatása után nála megtalált írásos dokumentumok alapján – letartóztatják Krausz Zoltánt és Varró Istvánt, a CSMADNÉSZ aktivistáit, akiket átadnak a csehszlovák belügyi szerveknek. Ezt követően Csehszlovákiában is kezdetét veszi a szervezet felgöngyölítése és munkatársainak letartóztatása.

1949. március 2.

A Magyar Bizottság véglegesíti a magyar kultúregyesület alakuló közgyűlésének lefolyását, az arra meghívandó küldöttek és az egyesület megválasztandó vezetőségének névsorát. Elnökévé Fábry Zoltánt, ügyvezető elnökévé Major Istvánt, alelnökévé Kugler Jánost, központi titkárává Fellegi Istvánt, a központi titkár helyettesévé Kertész Kálmánt javasolja.

A Magyar Bizottság négytagú küldöttsége (Daniel Okáli, Major István, Lőrincz Gyula és Fábry István) ezt követően az SZLKP Szervező Titkárságán egyeztet a alakuló közgyűlés részleteit, ahol megállapodás születik arról, hogy az egyesület a Tájékoztatásügyi Megbízotti Hivatal irányítása alá fog tartozni. A Szervező Titkárság – a központi titkár helyettesévé jelölt Kertész Kálmán kivételével – jóváhagyja az egyesület vezetőségére előterjesztett javaslatot.

1949. március 3.

Kugler Jánost felveszik az SZLKP KB földműves osztályára azzal a feladattal, hogy a magyar földműveseknek az egységes földműves-szövetkezetekbe való beszervezését irányítsa.

1949. március 4.

Miután a létrehozandó magyar kultúregyesület kijelölt vezetőségének összetételével elégedetlen Fábry Zoltán nem vállalta el az elnöki megbízatást, a Magyar Bizottság Lőrincz Gyula, Major István és Fábry István összetételű küldöttsége a pártközpontban egyenesen Viliam Širokýval, az SZLKP elnökével egyeztet az egyesület elnökének személyéről. Široký azzal az indokkal, hogy reszlovakizált, elutasítja a küldöttség Major elnökké választására vonatkozó javaslatát, s Lőrinczet bízta meg az elnöki tisztség ellátásával.

1949. március 5.

Pozsonyban megalakul a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete, a Csemadok. Az alakuló közgyűlés – amelyen a kommunista párt, a kormány, a Megbízottak Testülete és a tömegszervezetek képviselői is megjelennek – ünnepi szónokai: Ondrej Pavlík, Lőrincz Gyula és Major István egyaránt hangsúlyozzák, hogy a szervezet nem párt, hanem kulturális egyesület lesz, legfontosabb feladataiként pedig a párt politikájának a magyar lakosság körében való népszerűsítését és a szocialista kultúra anyanyelvű terjesztését jelölik meg. Az egyesület élére háromévi időtartamra megválasztott Központi Bizottság elnökévé Lőrincz Gyulát, első alelnökévé Kugler Jánost, második alelnökévé Egri Viktort, központi titkárává Fellegi Istvánt, a központi titkár helyettesévé Wetzler Dórát választják, Fábry Zoltán örökös díszelnök lesz.

1949. március 15–16.

A református egyház lelkészei általános pasztorális konferenciát tartanak Komáromban, amelyen Andrej Maťašík a Szervező Bizottság nevében bejelenti az új zsinati választások kiírását. Közlése szerint az egyes egyházmegyékben megvá-

lasztott küldöttek a Szervező Bizottság Elnökségével együtt fogják alkotni az egyház Zsinatát, amelynek elsődleges feladata az egyház új alkotmányának kidolgozása lesz. A lelkészkonferencia résztvevői március 16-án, az egyház szlovák vezetése és magyar tagsága közötti viszony rendezése céljából Galambos Zoltán komáromi lelképásztor vezetésével létrehozzák az Országos Református Lelkészegyesületet.

1949. március 18.

Az SZLKP KB Elnöksége a nemzeti bizottságok átalakításáról határozva feladatul adja a párt alsóbb szintű szerveinek, hogy a nemzeti bizottságokba vonják be „a tisztességes magyar antifasisztákat” is. A pártvezetés szerint a magyarok számára a kerületi és a járási nemzeti bizottságokban számarányuknak megfelelő helyet kell biztosítani, arányuk azonban egy járási nemzeti bizottságban sem haladhatja meg az 50%-ot.

1949. március 19.

Václav Nosek belügyminiszter a többszöri módosításra való tekintettel 97/1949. sz. hirdetményével véglegesíti az elkobzott családi házak kiutalására vonatkozó kormányrendeletek hatályos szövegét. Az igénylőkre vonatkozó valamennyi korábbi nemzetiségi korlátozás érvényben marad, vagyis igazolniuk kell, hogy csehszlovák állampolgárok, cseh, szlovák vagy más szláv nemzetiségűek, nemzetileg és államilag megbízhatóak, s velük közös háztartásban élő családtagjai nem német vagy magyar nemzetiségűek.

Száraz József, a Szlovák Ifjúsági Szövetség magyar osztályának kijelölt vezetője az *Új Szó* hasábjain keresztül felhívással fordul az ország magyar ifjúságához, hogy minél nagyobb számban lépjen be a szövetségbe, és képviseltesse magát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség április 23-i alakuló konferenciáján.

1949. március 20.

Érsekújvárott Tatarik Emil nyugalmazott tanító vezetésével megalakul a Csemadok első helyi szervezete. (A Csemadok helyi szervezeteinek száma az év végéig 63-ra, tagjainak száma 3800-ra emelkedik.)

1949. március 22.

A magyarok állampolgárságának visszaadása és a deportáltak hazatérése miatt egyre feszültebbé váló dél-szlovákiai légkör enyhítése céljából az SZLKP KB Titkársága közös értekezletet rendez Érsekújvárott a dél-szlovákiai járási párttitkárok és a magyar kommunisták részére, amelyen Štefan Baštovanský, a párt főtitkára ismerteti a pártnak a magyarkérdéssel kapcsolatos álláspontját. Baštovanský dél-szlovákiai vonatkozásban a párt előtt álló legfontosabb feladatok között a nemzeti bizottságok magyarokkal való kiegészítését, valamint a Csehszlovákiából hazatérő magyarok „szervezett” letelepítésének szükségességét említi, miközben hangsúlyozza, hogy elkobzott vagyonukat nincs joguk visszakövetelni.

1949. március 23.

A Nemzetgyűlés a 84/1949. sz. törvénnyel módosítja az ellenséges vagyon elkobzásáról és a nemzeti újjáépítési alapokról rendelkező elnöki dekrétumot. Az új jogszabály továbbra is érvényben hagyja a dekrétumnak a németek és magyarok minden ingó és ingatlan vagyonának elkobzását kimondó határozatait.

1949. március 28.

A Magyar Bizottság „tudomásul veszi” a Komáromi Városi Nemzeti Bizottságnak a csehszlovák Külügyminisztérium által már jóváhagyott javaslatát, hogy a Komáromból eltávolított Klapka- és Jókai-szobrot, valamint Király püspök szobrát adják át Magyarországnak. (A magyar kulturális emlékek átvételét a magyar fél elutasítja, így azok átadására végül nem kerül sor.)

1949. április 4.

Gútától északra – 1400 hektárnyi parlagon heverő területen – kezdetét veszi egy „szocialista mintatelepülés”, Ifjúságfalva építése.

1949. április 5.

A Csemadok vezetése az egyesület helyi csoportjainak megalakításának módját szabályozó körlevelében hangsúlyozza, hogy azok megszervezésére a „leghaladóbb polgárokat” kell megnyerni, s ügyelni kell arra, hogy a szervezést „nehogy esetleg sovíniszta és fasiszta elemek vegyék kezükbe és veszélyeztessék a megalakuló helyi csoport sorsát”.

1949. április 10.

Prágában a Csehszlovákia deportált magyarok nagy részének hazatérése és az *Új Szó* napilappá való tervezett átalakulása miatt utolsó alkalommal jelenik meg a *Jó Barát* című hetilap.

1949. április 14–16.

Antonín Zápotocký vezetésével – Csehszlovákia fennállása óta első ízben – csehszlovák kormányküldöttség látogat Budapestre, ahol április 16-án csehszlovák részről Antonín Zápotocký miniszterelnök és Vladimír Clementis külügyminiszter, magyar részről Dobi István miniszterelnök és Rajk László külügyminiszter aláírja a csehszlovák–magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezményt. A húsz évre szóló egyezmény preambuluma leszögezi, hogy a nép hatalomátvétele megszüntette a két ország közötti ellentéteket, s lehetővé tette, hogy kölcsönös kapcsolataik a jövőben új módon fejlődjenek, IV. cikke szerint a két fél tanácskozni fog a két ország érdekeit érintő valamennyi komoly nemzetközi kérdésben, V. cikke szerint nem vesznek részt a másik fél ellen irányuló semmiféle szövetségben és akcióban, VI. cikke szerint pedig a barátság szellemében fejleszteni és erősíteni fogják gazdasági, kulturális és egyéb kapcsolataikat.

1949. április 20.

A szovjet hatóságok a Szlovák Nemzeti Bíróság által halálra ítélt Esterházy Jánost Csap határállomáson átadják a csehszlovák belügyi szerveknek.

1949. április 22.

Esterházy Jánost Pozsonyba szállítják, ahol halálos ítélete felfüggesztése érdekében családja, ismerősei és a pozsonyi zsidóság megbízottai többek között a Magyar Bizottságot és a pozsonyi magyar főkonzulátust is felkéri a közbenjárásra, azok azonban elzárkóznak az intervenciótól. Ezekben a napokban az *Új Szó* is tömegével kapja az Esterházy érdekében szót emelő olvasói leveleket.

1949. április 23–24.

Prágában az ország ifjúsági szervezeteinek egyesítő konferenciáján megalakítják az egységes Csehszlovák Ifjúsági Szövetséget (CSISZ), amelynek Központi Bizottságába beválasztják Száraz Józsefet mint a CSISZ magyar osztályának vezetőjét, Szlovákiai Központi Bizottságába pedig Száraz mellett Horváth Elvirát és Sebestyén Jánost.

1949. április 29.

A Csemadok KB elnökségi ülésén Fellegi István központi titkár arról tájékoztatja az egyesület vezetését, hogy a helyi csoportok megalakulásának legnagyobb akadálya, hogy a helyi hatóságok a reszlovakizáltak számára akadályozzák a szervezetbe való belépést.

1949. május 1.

A hetilapként induló *Új Szó* első ízben jelenik meg napilapként.

1949. május 2.

Fábry Zoltán Viliam Širokýhoz intézett levelében kér kegyelmet Esterházy János számára. Fábry szerint *A vádlott megszólal* című memorandumának hitelét rontaná, ha nem emelne szót Esterházy érdekében, mivel az ő érdeme, hogy a szlovákiai magyarság szinte teljes egészében németellenes maradt.

1949. május 7.

Az *Új Szó* a hiányzó magyar nyelvű ifjúsági lap pótlása céljából *Ifjúsági Szemle* címmel – 1951. december végéig megjelenő – heti mellékletet indít.

1949. május 11.

Ondrej Pavlík tájékoztatásügyi megbízott a Magyar Bizottság ülésén kemény bírálattal illeti a Csemadokot, amiért egyesek politikai szervezetté akarják formálni, s a reszlovakizáltakra is igyekszik kiterjeszteni tevékenységét.

1949. május 17.

A Csemadok vezetése a Tájékoztatásügyi Megbízotti Hivatal utasítására körlevélben szólítja fel alakulófélben levő helyi szervezeteit, hogy utasítsák vissza a reszlovakizáltak és a Magyarországról áttelepültek felvételét.

A magyar nyelvű káderek hiányának pótlására Diószegen megnyílik az első, két-hetes magyar nyelvű pártiskola. A pártiskola résztvevői táviratban köszönik meg Klement Gottwaldnak és Viliam Širokýnak, amiért lehetővé tették, hogy anyanyelvükön sajátíthassák el a marxi–lenini tanokat.

1949. május 19.

A Belügyi Megbízotti Hivatal Lőrincz Gyulához, a Csemadok KB elnökéhez intézett levelében utasítja az egyesület vezetését az alakuló közgyűlésen elfogadott alapszabály módosítására, s abból többek között a reszlovakizáltak tagságát lehetővé tévő kitételek kihagyására. A levél kifogásolja azt is, hogy a Csemadok kultúrpolitikai szemináriumokat kíván szervezni, tehát politikai tevékenységre is igényt tart, ami ellentmond az egyesület „kulturális” meghatározásának, azzal az indoklással pedig, hogy nem tömegszervezetről, hanem egyesületről van szó, elutasítja kerületi szervek létrehozását, állami és politikai érdeknek nevezve, hogy a Csemadokot kizárólag a központból irányítsák.

1949. május 25–29.

Prágában tartja a hatalomátvétel utáni első, összességében IX. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amely a Klement Gottwald által előterjesztett 10 pont alapján elfogadja a „szocializmus építésének fő irányvonalát”. A kongresszus hangsúlyozza az osztályharc kiélezésének, a marxista–leninista ideológia céltudatos terjesztésének, a nehézipar fejlesztésének, Szlovákia iparosításának és a mezőgazdaság szövetkezetesítésének szükségességét. A párt elnökévé ismét Klement Gottwaldot, főtitkárává Rudolf Slánskýt választják; a 97 tagú KB-ban helyet kap többek között Major István, a KB 31 póttagja között pedig Fábry István.

1949. május vége

Megkezdődnek a beíratások az elemi iskolákba. Általános jelenség, hogy a magyar osztályokba a reszlovakizált szülők gyermekeit nem engedik beíratni, ezért a magyar lakosság kérvények tömegeit intézi a párt- és állami szervekhez, az *Új Szó*hoz és a Csemadokhoz a magyar osztályok engedélyezése érdekében. A beadványok kezdeményezői ellen gyakran csendőrségi nyomozás indul.

1949. június 1.

Megszűnik a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság, s ezzel párhuzamosan megszűnteti tevékenységét a pozsonyi magyar Meghatalmazotti Hivatal is, amely beolvad a magyar főkonzulátusba.

1949. június 3.

Az SZLKP KB Elnöksége a hazatért deportáltak vagyoni jogi problémáiról tárgyalva – többek között a Magyar Bizottság két tagjának (Kugler János, Rabay Ferenc) részvételével – bizottságot hoz létre azzal a feladattal, hogy helyszíni vizsgálódás után tegyen javaslatot a vitás esetek rendezésére. Az Elnökség szerint a lakás nélkül maradtakat meg kell nyerni az állami gazdaságok és szénbányák számára, elszállásolásukat pedig az adott településen élő módosabb gazdák, különösen azoknak a politikailag kompromittált személyeknek a rovására kell megoldani, akik vagyonát már elkobozták vagy még elkobozhatják.

1949. június 10.

Prágában a „hazafias” katolikus papok és hívők kommunista párt által kezdeményezett értekezletén megalakítják a Katolikus Akció nevű mozgalmat, melynek célja a papok és a hívők megnyerése a népi demokrácia számára.

1949. június 15.

A Belügyi Megbízotti Hivatal a kifogásolt részek módosítását követően jóváhagyja a Csemadok alapszabályát. A véglegesített alapszabály a Viliam Široký és Lőrincz Gyula által végrehajtott módosításokat követően a reszlovakizáltak Csemadok-tagságának kérdését már nem szabályozza.

A csehszlovák Nemzetgyűlés és a magyar Országgyűlés egyaránt ratifikálja az április 16-án aláírt csehszlovák–magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezményt.

A cseh és szlovák katolikus püspökök titkos prágai találkozójukon összeállított pásztorlevelükben a Katolikus Akciót szakadár mozgalomnak nyilvánítják. A Vatikán június 20-án szintén elítéli a Katolikus Akciót, tagjait pedig kiközösíti az egyházból. (Csehszlovákia ezt követően megszakítja diplomáciai kapcsolatait a Vatikánnal, több egyházi vezetőt pedig hosszú börtönbüntetésre ítélt.)

1949. június 21.

A csehszlovák–magyar vegyes bizottság Budapesten meghozott 66. számú véghatározatával hivatalosan is befejezettnek nyilvánítja a lakosságcserét, lehetővé téve egyúttal, hogy azok, akik a lakosságcsere során elszakadtak legközelebbi hozzátartozóiktól, áttelepülési, ill. visszaköltözési kérelmet nyújtsanak be.

1949. június 21–23.

Dobi István miniszterelnök vezetésével magyar kormányküldöttség látogat Prágába, ahol kicserélik a csehszlovák–magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezmény ratifikációs okmányait, s előkészítik a két ország közötti vitás pénzügyi és gazdasági kérdéseket rendező jegyzőkönyvet.

1949. június 24.

A halálra ítélt Esterházy János kegyelmi kérvénnyel fordul Klement Gottwald köztársasági elnökhöz. A Balogh-Dénes Árpád által készített beadványban többek között arra való tekintettel kéri a halálos ítélet enyhítését, hogy halálos ítéletét távollétében hozták, s így nem volt lehetősége a védekezésre, valamint hogy a szlovák parlamentben elutasította a zsidó lakosság deportálásának megszavazását.

1949. június-július

Miután a hatóságok megpróbálják megakadályozni a június 15-i pásztorlevél felolvasását, a helyi lakosság Szlovákia több közösségében ellenáll az azt elkobozni igyekvő karhatalomnak. A mintegy 20-25 ezer hívő részvételével zajló megmozdulások gócpontja Árva és Kiszuca, de a tiltakozási hullám kiterjed egész Szlovákiára.

1949. július 2.

Klement Gottwald köztársasági elnök elhalasztja Esterházy János halálos ítéletének végrehajtását.

1949. július 13.

A Nemzetgyűlés elfogadja a 194/1949. sz. törvényt, amellyel lehetővé teszi, hogy az „államellenes tevékenységet” kifejtő, valamint a Csehszlovák Köztársaság területét törvénytelenül elhagyó s a meghatározott időn belül vissza nem térő személyeket megfosszák csehszlovák állampolgárságuktól.

A református egyháznak a Szlovák Nemzeti Front Központi Akcióbizottságán a készülő új egyházügyi törvényekről tárgyaló küldöttsége meglelégedéssel nyugtazza, hogy a törvény a református egyházat egyenjogúsítja a többi egyházzal.

1949. július 15.

Andrej Maťašíkot megválasztják a református egyház Szervező Bizottságának titkárává. Az így megüresedett lelkeszi alelnöki tisztségbe később Böszörményi Lászlót delegálják.

1949. július 25.

Vladimír Clementis csehszlovák külügyminiszter és Antos István magyar pénzügyi államtitkár aláírja a két ország közötti függő pénzügyi és gazdasági kérdéseket rendező ún. csorbatói egyezményt, amellyel Csehszlovákia és Magyarország kölcsönösen lemond az állam, a közjogi és természetes személyek által a lakosságcsere-egyezmény, a békeszerződés, valamint az ezeket kiegészítő megállapodások és okmányok alapján támasztható követelésekről, többek között a lakosságcsere magyar áttelepítettjei által hátrahagyott vagyonból fakadó követelésekről. Az egyezmény bizalmas kiegészítő jegyzőkönyve kimondja, hogy Magyarország visszaszolgáltatja Csehszlovákiának az első bécsi döntés után Csehszlovákiából „elhurcolt”, ill. hogy a két állam átadja egymásnak „a másik állam

népeinek szellemi örökségéhez tartozó” művészeti, történelmi vagy régészeti értékű tárgyakat.

1949. július 31.

Pozsonyban a szlovák politikai és kulturális élet vezető személyiségeinek részvételével nagyszabású rendezvénysorozaton emlékeznek meg Petőfi Sándor halálának 100. évfordulójáról, amelyen a Magyar Írószövetség képviselőjében részt vesz Illés Béla is.

1949. augusztus 3.

A Csemadok KB Elnöksége úgy határoz, hogy a pártvezetéshez fordul a helyi szervezeteknek a reszlovakizáltak Csemadok-tagságát tiltó intézkedései miatt, mivel ezek lehetetlenné teszik a helyi csoportok megalakítását, s a helyzet orvoslását fogják kérni. A Pozsony központjából még 1921-ben eltávolított, s 1949 tavaszán megtalált Petőfi-szobor esetleges újrafelállításának kérdésével kapcsolatban az Elnökség arra az álláspontra helyezkedik, hogy az „nem tartozik a Csemadok hatáskörébe”.

1949. augusztus 13–14.

A katolikus egyház Nagyszombatban zajló püspöki konferenciája az egyház számára elfogadhatatlannak nyilvánítja s elutasítja a készülő egyházügyi törvényeket.

1949 nyarán

Pozsonyban, a Pravda Kiadóvállalat keretében Stern Sarolta vezetésével megalakul a magyar könyvek kiadásával foglalkozó Magyar Könyvtár.

1949. szeptember 1.

Az új tanév kezdetén Szlovákia 164 községének 267 elemi osztályában indul magyar nyelvű oktatás. A magyar elemi iskolai osztályok száma a tanév végére 319-re emelkedik, amelyeket több mint 17 ezer gyermek látogat.

1949. szeptember 7.

Az SZLKP KB Elnöksége határozatot hoz „a déli határvidék némely kérdéseinek megoldásáról”, amellyel útjára indítja az ún. Dél-akciót. A pártvezetés a Csehszágból hazatért magyar deportáltak elhelyezési gondjait egyrészt új házak építésével, másrészt az állambiztonsági szempontból megbízhatatlannak minősített magyarok Csehszágba telepítésével, s a hazatérteknek az ő házaikban való elhelyezésével szándékozik megoldani. A feladat végrehajtása Daniel Okáli belügyi megbízott vezetésével létrehozza a Dél-ackió Központi Bizottságát, amelynek munkájában a Magyar Bizottság képviselőjében bekapcsolódik Kugler János is.

1949. szeptember 8.

A Pozsonyi Járásbíróság, Esterházy János kegyelmi kérvényéről tárgyalva, a halálos ítélet tízévi börtönbüntetésre változtatását javasolja, amit többek között azzal indokol, hogy az egykori szlovák parlament többi képviselője – ritka kivételtől eltekintve – általában szintén csupán 3–10 év közötti börtönbüntetést kapott.

1949. szeptember 12.

A Megbízottak Testülete Gustáv Husák és Daniel Okáli beszámolója alapján állami vonalon is elfogadja és konkretizálja a Dél-akciót. A szlovák pártvezetés határozatát megismételve határozatot hoz a Dél-akció Központi Bizottságának létrehozásáról, s járási szinten is elrendeli hasonló bizottságok létrehozását.

A Megbízottak Testülete megbízza Ladislav Novomeský oktatás- és népművelési megbízottat, hogy a szlovák elemi iskolák melletti magyar osztályok számára gondoskodjon tanterv biztosításáról, s párhuzamos magyar osztályok indításáról néhány szlovák középiskola (polgári) mellett is. (A tanév végéig hét magyar ún. középiskolai osztály nyílik: 2-2 Nagymegyeren és Gútán, 1-1 pedig Bátorkeszin, Bényben és Muzslán.)

1949. szeptember

A református egyházmegegyekben megtartják az új választásokat az egyház Alkotmányozó Zsinatába.

1949. október 12.

Noha a prágai pártvezetés a Dél-akciót hivatalosan nem hagyta jóvá, a szlovák hatóságok a Somorjai járásból kijelölt családokat (számuk a különböző források szerint 26–38 között mozog) útnak indítják Csehország felé. A transzportot azonban a cseh hatóságok nem hajlandók átvenni, ezért azt a Nyitrai magyarok mellett internálótáborba irányítják. (A deportáltak egy része megszökik, másokat a közeli állami birtokokon és erdőgazdaságokban helyeznek el.)

Szkladán Ágoston prágai magyar követ Viliam Široký miniszterelnök-helyettesnél és Rudolf Slánský pártfőtitkárnál tiltakozik a magyar lakosság újabb kitelepítése miatt.

1949. október 13.

Vándor József pozsonyi magyar főkonzul Štefan Baškovský-nál, az SZLKP KB főtitkárnál tiltakozik a kitelepítések miatt. Ezzel egy időben az MDP nevében Farakas Mihály főtitkárhelyettes a CSKP Titkárságához intézett levelében tiltakozik a kitelepítési akció ellen, s kéri fel a prágai pártvezetést a közbelépésre. A levél szerint az akció újabb nemzeti ellentéteket szít, s hátrányosan befolyásolhatná a két ország közötti baráti viszony további alakulását.

1949. október 14.

A Nemzetgyűlés az egyházak képviselőinek jelenlétében – a református egyházat Štefan Turnský képviseli, a katolikus egyház azonban tüntetőleg távol marad – elfogadja a 217/1949. és a 218/1949. sz. ún. egyházügyi törvényeket, amelyek bármilyen egyházi tisztség, hivatal betöltését a hűségeskü letételéhez és az állami szervek előzetes jóváhagyásához kötik, az egyházakat pedig az újonnan létrehozott prágai Állami Egyházügyi Hivatal, ill. pozsonyi Szlovák Egyházügyi Hivatal ellenőrzése alá helyezik.

A Magyar Bizottság a szlovák pártvezetésnél tiltakozik az osztályszempontúnak feltüntetett Dél-akció egyoldalú magyarellenessége ellen, egyúttal bejelenti a földreformból kizárt magyarság földhöz juttatásának igényét is.

1949. október 18.

A kormány rendeletek sorát adja ki a római katolikus, a csehszlovák, a pravoszláv egyház és a protestáns egyházak (beleértve a református egyházat is) állami általi gazdasági ellátásáról, amelyek az egyházak összes vagyonát az állam felügyelete alá helyezik.

1949. október 19.

A magyar tanítók hiányának pótlására – az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal rendezésében – megnyílik Trencsénteplicen a leendő magyar tanítók első átképző tanfolyama, amelyen 360 leendő pedagógus vesz részt.

1949. október 20.

Az *Új Szó* szerkesztősége a csökkenő előfizetések növelése céljából sajtótálalkozót rendez Pozsonyban, amelyen a jelenlevők nagy része a magyar kisebbség sérelmeinek felsorolása mellett a magyar érdekek képviseletének és védelmének hiányát kéri számon a laptól. (A lap példányszáma az egykori 90 ezerről 20 ezer alá süllyedt.)

1949. október 21.

Az SZLKP KB Elnökségének ülésén Viliam Široký amellett, hogy védelmébe veszi a Dél-akciót, a magyarországi tiltakozás miatt a leállítást javasolja, az akció elleni fellépése és a magyar konzulátussal fenntartott kapcsolatai miatt ugyanakkor a Magyar Bizottság felosztatását is szükségesnek tartja. Az Elnökség ezt követően határozatot hoz a Dél-akció leállításáról és a Magyar Bizottság felosztatásáról azzal, hogy Fábry István az SZLKP Titkárságának magyar ügyekben illetékes referense marad.

1949. október 24.

A CSKP KB Elnöksége ugyancsak kimondja a Dél-akció azonnali leállítását, egyben fegyelmi eljárást kezdeményez az akcióért felelőssé tett Daniel Okáli ellen.

1949. október 26.

Rudolf Slánský, a CSKP főtítkára levélben tájékoztatja Farkas Mihályt, az MDP főtítkárhelyettesét a Dél-akció leállításáról.

1949. november 10–11.

Az SZLKP KB kibővített ülésén Major István kemény bírálattal illeti a magyar kisebbség jogainak érvényesítése elé akadályokat gördítő helyi szervek „burzsoá nacionalista” túlkapásait, konkrétan megemlítve a Csemadok helyi szervezeteinek alapítása és a magyar osztályok létesítése során felmerülő akadályokat, valamint a Dél-akció egyoldalúan magyarellenés életét. A Major felszólalására reagáló Viliam Široký elismeri ugyan a bírálatok jogosságát, de óv attól, hogy a magyar lakosság ezekre a jelenségekre egyfajta „magyar nemzeti szolidaritással” reagáljon. A KB határozatot hoz a helyi nemzeti bizottságok átszervezéséről, mellyel kapcsolatban kimondja, hogy azokban megfelelő képviselőt kell biztosítani a magyarok számára is.

1949. november 22–23.

A népművelők és kulturális dolgozók Tájékoztatásügyi Megbízotti Hivatal által megrendezett pozsonyi konferenciáján Ondrej Pavlík megbízott heves kirohanást intéz a Csemadok ellen a reszlovakizáltak beszervezésére irányuló igyekezete, valamint érdekképviselési törekvései miatt. Pavlík szerint, aki a Csemadokból magyar érdekképviselőt akar formálni, az „a dolgozó nép egységének” ellenségévé válik.

1949. november 27.

A Csemadok KB Titkárságára szervező titkári minőségben felveszik Pathó Károlyt.

1949. november 28.

Megkezdődik a szlovákiai nemzeti bizottságoknak a szlovák pártvezetés által elrendelt átalakítása. Ez a magyarlakta településeken gyakran nehézségekkel jár, mivel a magyar és szlovák lakosság számos helyen nem fogadja el a másik jelöltjeit, a jelöléseket és a választásokat így meg kell ismételni. Az 1950. április 10-én záruló átszervezéseket követően a 61 339 szlovákiai helyi nemzeti bizottsági tag 87,9%-a szlovák, 6,4%-a magyar, 5,6%-a pedig ukrán (ruszin) nemzeti-szerű.

1949. november 30.

A református egyház *Kalvínske hlasy* című szlovák nyelvű hivatalos lapja *Služba maďarským sborom* [A magyar gyülekezetek szolgálata] címmel magyar nyelvű mellékletet indít.

1949. december eleje

A Pravda Kiadóvállalat *Népnapár* címmel – a következő évtizedekben évi rendszerességgel megjelenő – kalendáriumot jelentet meg.

1949. december 12.

A csehszlovák Külügyminisztérium eljuttatja a magyar Külügyminisztériumba az előkészítés alatt álló csehszlovák–magyar kulturális egyezmény csehszlovák tervezetét. Amíg a csehszlovák tervezet a nemzetiségi kapcsolatokkal nem foglalkozik, addig a két nap múlva átnyújtott magyar tervezet fő törekvése, hogy a szerződésben kifejezésre jusson a nemzetiségek kulturális, anyanyelvi, tudományos és oktatási jogai kölcsönös támogatásának az elve. Miután a csehszlovák fél elutasítja a nemzetiségekkel kapcsolatos kitételek belefoglalását az egyezménybe, annak tárgyalásai hosszú időre elhúzódnak.

1949. december 30.

A pozsonyi Állambíróság ítéletet hirdet a Csehszlovákiai Magyar Demokratikus Népi Szövetség aktivistái, valamint az ugyancsak magyarországi kapcsolatokat fenntartó Bokor Ferenc kántortanító és társai elleni perben, akiket „a köztársaság elleni bűncselekmény” és a népi demokratikus rendszer megdöntésének előkészítésével, ill. államtitkok elárulásával vádolnak. Az ún. csehszlovákiai magyar Mindszenty-perben, amelyben összesen 32 személy, köztük 20 római katolikus pap és 4 református lelkész ellen emeltek vádat, Arany A. László nyelvészt, egyetemi tanárt, a szervezet vezetőjét 8 év, Hentz Zoltán főiskolai hallgatót, Hajdú László gépészmérnököt, Varró István egyetemi hallgatót, Krausz Zoltán filmrendezőt és Restály Mihály katolikus lelkészt 6 év, Mészáros Gyula katolikus káplánt, Lipcsey Gyula főiskolai hallgatót és Bokor Ferenc katolikus kántortanítót 5 év, Vízváry László református lelkészt 2 év fegyházbüntetésre ítélik, a többi 22 vádlottat felmentik a vád alól.

1950. január 1.

A Szlovák Gazdák Egységes Szövetsége Oráč kiadvállalatának keretén belül a magyar mezőgazdasági szakirodalom kiadásával foglalkozó magyar szerkesztőség alakul.

1950. január 6.

Az SZLKP KB Elnökségének kibővített ülésén Lőrincz Gyula a magyar kisebbség tényleges egyenjogúsítását célzó határozattervezetet terjeszt elő. A tervezetnek az Elnökséget megosztó vitája során a Csemadokkal szembeni fellépései miatt többen bírálják Ondrej Pavlíkot, s terítékre kerül a párt háború utáni magyarellenes politikájának értékelése is. Az Elnökség – az előterjesztett javaslatok nagy részét jóváhagyva – 26 pontból álló határozatcsomagot fogad el, amely előírja többek között Dél-Szlovákia beruházási tervének kidolgozását, a burzsoá nacionalizmus elleni harcot, a csehszlovák állampolgárság gyorsított megadását, a vagyonelkobzás megszüntetését, a hazatért magyar deportáltak megfelelő elhelyezését s a vagyonukat elveszítettek kártérítését, a nemzeti bizottságok magyarokkal való kiegészítését, a Csemadok felvételét a Nemzeti Front Központi Akcióbizottságába, a reszlovakizáltak Csemadok-tagságának engedélyezését, a hirdetmények kétnyelvű közzétételét, a magyar tanítók utánpótlásának biztosítását, az *Új Szó* példányszámának emelését, a Csemadok lapjának megjelentetését.

sét, magyar nyelvű mezőgazdasági, szakszervezeti és pártfolyóiratok kiadását, a filmek magyar nyelvű feliratozását, magyar vándorszínház létrehozását, a közelgő népszámlálás során pedig mindenfajta sovíniszta agitáció megakadályozását.

1950. január 7.

Hideghéten az SZLKP pozsonyi kerületi titkárságának kezdeményezésére állandó jellegű magyar nyelvű pártiskola nyílik.

1950. január 14.

A Csemadok KB elnökségi ülésén Lőrincz Gyula a elkövetkező év feladatairól szólva „az egyesület saját soraiban mutakozó burzsoá nacionalista elhajlások” elleni harcot, a magyar dolgozóknak a szocialista munkaversenybe, a falvakon pedig az egységes földműves-szövetkezetek szervezésébe való bekapcsolását jelöli meg a Csemadok legfontosabb feladataiként.

1950. január 20.

Megkezdődik a szlovákiai alsóbb papság egyházügyi törvények által előírt hűség-fogadalmának letétele.

1950. január 21.

A Színházi és Dramaturgiai Tanács elrendeli a szlovák Állami Faluszínházon belüli magyar részleg létrehozását.

1950. január 23.

Modorban megnyílik a szövetkezeti dolgozók első magyar nyelvű oktatóképző tanfolyama.

1950. január 28.

A Szlovák Nemzeti Front Központi Akcióbizottságának Elnöksége határozatot hoz a Csemadok felvételéről a Nemzeti Frontba, elnökét, Lőrincz Gyulát pedig kooptálja annak Elnökségébe.

1950. február 1.

Az SZLKP KB Titkársága határozatot hoz egy magyar nyelvű mezőgazdasági hetilap kiadásáról.

1950. február 3.

Az SZLKP KB Elnöksége a Csehországból hazatért s vagyonukat vissza nem kapott magyar deportáltak kártalanítására Michal Faltan földművelés- és földreformügyi megbízott által előterjesztett javaslatról tárgyal. A hazatért deportáltak közül 258 család nem kapta még vissza házát, 171 a földjét, további 2453 család pedig nem kapta vissza teljes terjedelmében a gazdaságához tartozó állatokat és felszerelést. A kártalanítási javaslatot azonban az Elnökség nem fogadja el, s a későbbiekben már nem is tér rá vissza.

1950. február 10.

A protestáns egyházak vezetői, köztük Ján Tomašula, a református egyház Szervező Bizottságának elnöke Viliam Široký miniszterelnök előtt leteszik az egyházügyi törvények által előírt hűségfogadalmat.

1950. február 15.

Prágában a magyar követség kezdeményezésére Somogyi László vezetésével magyar könyvesbolt nyílik. Szkladán Ágoston magyar követ a megnyitó alkalmából reményét fejezi ki, hogy a prágai magyar könyvesboltot több hasonló könyvesbolt fogja követni Szlovákia magyarlakta vidékein is.

1950. február 24–25.

A CSKP KB ülése sürgeti a népgazdaság átalakításának, különösen a nehézipar fejlesztésének és Szlovákia iparosításának meggyorsítását. Ideológiai téren felszólítja a párt tagságát a „forradalmi éberségre” és a „burzsoá nacionalizmus” elleni harcra.

1950. február 27.

Dunaszerdahelyen az Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal szervezésében megnyílik a munkás- és parasztfiúság első magyar nyelvű ún. magasabb fokú tanítóképző iskolája.

1950. február 28.

Az SZLKP KB Titkársága határozatot hoz a pártfunkcionáriusok számára kiadott *Život strany* című lap magyar nyelvű mutációjának megjelentetéséről *Pártélet* címmel.

1950. március 1.

A második világháború utáni első népszámlálást tartják Csehszlovákiában. Az ország összlakossága 12 338 450 fő, ezen belül Szlovákia lakossága 3 442 317 fő, akik közül 2 982 524 személy vallja magát szlovák, 354 532 magyar, 48 231 ukrán, ruszin és orosz, 40 365 cseh, 5179 német, 1808 pedig lengyel nemzetiségűnek. A magukat magyarnak vallók aránya – a kitelepítések, a lakosságcserre és a reszlovakizáció s a népszámlálás során a reszlovakizáltakra gyakorolt nyomás következtében – az 1930. évi 17,8%-ról 10,3%-ra süllyed, száma pedig az 1930-as érték (592 337) 59,8%-ára csökken. A magyar többségüként kimutatott járások száma a háború előtti 14-ről 8-ra csökken, ezek a Nagymegyeri (75,9%), Párkányi (75,6%), Dunaszerdahelyi (72,5%), Feledi (66,5%), Tornaljai (60,9%), Komáromi (59,1%), Somorjai (52,8%) és Ógyallai (51,4%) járás. A szlovákiai magyar lakosság 74,9%-a (265 729 fő) római katolikus, 20,5%-a (72 584 fő) református, 3,1%-a (10 929 fő) evangélikus, 1,2%-a (4209 fő) görög katolikus vallású, 0,1%-a (492 fő) felekezeten kívüli. A csehszlovákiai magyarok lélekszáma 13 201.

1950. március 9.

A Nemzetgyűlés 18/1950. sz. törvényével kimondja a Szlovák Telepítési Hivatal megszüntetését és beolvasztását a Nemzeti Újjáépítési Alapba.

1950. március 10.

A Csemadok KB elnökségi ülésén meghívott vendégként jelen levő Stern Sarolta Pozsonyban, Kassán s lehetőség szerint további magyarlakta városokban a Magyar Könyvtár égisze alatti magyar könyvesboltok megnyitására tesz javaslatot. Az Elnökség a javaslatot az illetékes kormány- és pártszervek elé terjeszti.

1950. március 11.

A CSKP KB Elnöksége burzsoá nacionalizmussal vádolva leváltja tisztségéből, és önkritikára kényszeríti Vladimír Clementis külügyminisztert. Helyére Viliam Širokýt nevezik ki.

1950. március 15.

Pozsonyban a Szlovákiai Egységes Földműves Szövetség és a Szlovákiai Szövetkezeti Tanács kiadásában megjelenik a *Szabad Földműves* című magyar nyelvű mezőgazdasági hetilap első száma. Felelős szerkesztője Kugler János.

Pozsonyban a Szlovák Egyetemen – a közelmúltban Budapesten megrendezett csehszlovák kiállítás viszonzásaként – a Tájékoztatásiügyi Megbízotti Hivatal rendezésében Magyarországot bemutató kiállítás nyílik.

1950. március 16.

Az SZLKP KB Titkárságának ülésén a reszlovakizáltakra gyakorolt nyomás és a ruszinok (ukránok) nagy arányú szlováknak való jelentkezése miatt felmerül a népszámlálás esetleges megismétlésének lehetősége, ezt azonban végül elvetik, s csupán az eredmények ellenőrzéséről határoznak.

1950. március 30.

A Megbízottak Testülete arra utasítja a Belügyi Megbízotti Hivatalt, hogy vizsgálja ki a népszámlálás során tapasztalt „zavaró jelenségeket”, ez az utasítás azonban elsősorban azokra az esetekre vonatkozik, amikor a magyar lakosság igyekezett meggyőzni a reszlovakizáltakat, hogy magyarnak jelentkezzenek.

1950. március 31–április 2.

Prágában a cseh és a szlovák nőszövetség egyesítő kongresszusán megalakul az egységes Csehszlovák Nőszövetség.

1950. április 1.

Az *Odborár* rövidített magyar nyelvű változataként megjelenik Pozsonyban a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom *Szakszervezeti Közlöny* című hetilapjának első száma.

1950. április 2.

Pozsonyban tartja I. országos közgyűlését a Csemadok, amelyen az egyesület 147 helyi szervezete képviselteti magát. Lőrincz Gyula elnöki beszámolójában részletesen foglalkozik a helyi hatóságok által az egyesület alapszervezeteinek megalakulása elé gördített akadályokkal, majd több felszólaló is felhívja a figyelmet a továbbra is észlelhető magyarellenességre, többek között a magyar tan nyelvű osztályok megnyitásának nehézségeire.

1950. április 3.

Az SZLKP KB Elnökségének ülésén Viliam Široký pártelnök csehellenes „burzsoá nacionalista elhajlással” vádolja Gustáv Husákot és Ladislav Novomeskýt. Az ezt követő vita során a magát szintén érintve érző Daniel Okáli elítélően nyilatkozik a csehországi deportálásról, a reszlovakizációról és a Dél-akcióról – ugyancsak a burzsoá nacionalizmus megnyilvánulásainak tartva ezeket.

1950. április 6–7.

Az SZLKP KB ülésén Viliam Široký beszámolója alapján kezdetét veszi a burzsoá nacionalizmussal vádolt Gustáv Husák, Ladislav Novomeský és Vladimír Clementis elleni szervezett kampány. Široký, miközben a háború utáni magyar és németellenes politikát védelmébe veszi, az esetleges „túlkapásokért” a burzsoá nacionalizmussal vádoltakra hárítja a felelősséget. A magyar burzsoá nacionalizmusról Lőrincz Gyula szól, aki ilyen megnyilvánulásnak nevezi a magyar iskolák túlzott követelését, valamint az ún. magyar egységes földműves-szövetkezetek létrehozására irányuló törekvéseket.

1950. április 7.

Klement Gottwald köztársasági elnök Esterházy János halálos ítéletét életfogytiglani börtönbüntetésre változtatja. Ezt követően Esterházy a szlovákiai Lipótvár és Illava, a csehországi Bory, valamint a morvaországi Mírov börtöneiben raboskodik.

1950. április 13–14.

Megkezdődik az ún. K-akció, vagyis a szerzetesrendek felszámolása: a népi milícia és a rendőrség egységei az éjszaka folyamán rátörnek a férfi rendházakra, s a szerzeteseket internálótáborokba deportálják, majd a rajtaütéseket május 3–4-én megismétlik. A két akció során Szlovákia 75 rendházából több mint ezer szerzetest hurcolnak el, többségüket Bacsfára, Podolinba és Garamszentbenedekre internálják.

1950. április 17.

A Csemadok KB elnökségi ülésén Lőrincz Gyula arra figyelmeztet, hogy miután a párt fellépett a szlovák részről megnyilvánuló nacionalizmus ellen, a Csemadoknak is fokozottabb mértékben kell szembeheleyezkednie a soraiban mutatkozó nacionalista törekvésekkel.

1950. április 28.

Eperjesen a görög katolikus lelkészeknek és hívőknek az államhatalom kezdeményezésére összeülő nagygyűlése semmisnek nyilvánítja az 1649. évi ungvári uniót, s kimondja a görög katolikusok visszatérését a pravoszláv egyházba. (A határozatot a kormány május 27-én „tudomásul veszi”, amivel a görög katolikus egyház Csehszlovákiában gyakorlatilag megszűnik létezni.)

1950. április 29.

A burzsoá nacionalista elhajlással vádolt Gustáv Husák és Ladislav Novomeský az SZLKP KB Elnöksége előtt egyaránt önkritikát gyakorol. Ennek során Novomeský magára vállalja a felelősséget a magyar nyelvű oktatás fejlesztésének „szabotálásáért” is.

1950. április

Pozsonyban a Pravda Kiadóvállalat kiadásában, a *Život strany* magyar nyelvű mutációjaként megjelenik az SZLKP magyar nemzetiségű funkcionáriusai számára indított *Pártélet* című folyóirat első száma.

1950. május 1.

Az *Új Szó* fejlécén első ízben jelenik meg a „Világ proletárjai, egyesüljetek!” jel-szó.

1950. május 5.

A kormány leváltja tisztségéből Gustáv Husákot, a Megbízottak Testülete elnökét, valamint Ladislav Novomeský oktatás- és népművelésügyi megbízottat; a Megbízottak Testülete új elnökévé Karol Bacíleket, az új oktatás- és népművelésügyi megbízottá Ernest Sýkorát nevezi ki.

1950. május 11.

Az SZLKP KB Titkársága egy pozsonyi és egy kassai magyar könyvesbolt megnyitásáról határoz, s engedélyezi, hogy Dél-Szlovákia többi könyvesboltjában is árusíthassanak magyar könyveket.

1950. május 13.

A magyar kormány 8 ezer kötet magyar könyvet ajándékozik a Csemadoknak. Az ajándék – Lőrincz Gyula, Fellegi István, valamint Ondrej Pavlík tájékoztatásügyi megbízott részvételével zajló – ünnepélyes keretek közötti átadására a komáromi Duna-hídon kerül sor.

1950. május 24–27.

Pozsonyban tartja IX. kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amely főleg Szlovákia iparosításának kérdésével és a burzsoá nacionalizmus párton belüli képviselőinek leleplezésével foglalkozik, akikhez Gustáv Husák, Ladislav Novomeský és Vladimír Clementis mellett ezúttal már Karol Šmidkét is odasorolják. A párt elnökévé ismét Viliam Širokýt, főtítkárává Štefan Baštovskýt vá-

lasztják, 59 tagú új Központi Bizottságában pedig helyet kap többek között Major István, Fábry István és Furinda Rudolf.

1950. június 3.

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal körlevélben értesíti az elemi és középiskolák igazgatóit, hogy kétnyelvű hirdetményekkel vagy más megfelelő módon tájékoztassák a szülőket az ősszel megnyíló magyar iskolákba való beiratkozás lehetőségéről.

1950. június 7–11.

Prágában tartja I. kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelyen a CSISZ új Központi Bizottságába Száraz Józsefen, a magyar osztály vezetőjén kívül beválasztják Mészáros Saroltát, a szlovák központi pionír tanács titkárát, póttagjai közé pedig Sziegl Ferenc köművest is.

1950. június 14.

A szlovákiai magyar katolikus papság Állami Egyházügyi Hivatal által kezdeményezett szliácsi értekezletének résztvevői bejelentik csatlakozásukat az ún. hazafias papok mozgalmához.

1950. június 22.

Az *Új Szóban* megjelenik az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal hivatalos felhívása a szeptemberben megnyíló magyar tannyelvű iskolákba való beiratkozás lehetőségéről.

1950. június 24.

Az SZLKP KB Elnöksége a szlovákiai helyi nemzeti bizottságok április 10-én zárult átszervezéséről tárgyalva határozatban mondja ki az átszervezések során bekövetkezett hiányosságok kiküszöbölésének szükségességét, többek között azokban az esetekben is, amikor a magyarok nem kaptak elégséges képviselést.

1950. június 25.

A Csehszlovák–Szovjet Baráti Szövetség Szlovákiai Központi Bizottságának ülésén bejelentik a központi titkárság kultúrpropaganda osztálya melletti, Rabay Zoltán vezette magyar ügyosztály megalakulását.

1950. június 26.

A CSKP KB határozatot hoz a pártigazolványok kicseréléséről, ill. a párttagok és tagjelöltek átigazolásáról. A határozat célja a párt megtisztítása „a pártba befurakodott ellenséges elemektől”. Az év végéig tartó átigazolások során a párttagoknak és tagjelölteknek mintegy 25%-át törlik, kizárják vagy tagjelöltté minősítik vissza.

1950. június 29.

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal megszünteti a szlovák iskolák melletti magyar osztályokat, s engedélyezi, hogy azokon a helyeken, ahol azt a magyar gyerme-

kek szülei kérik, önálló magyar tannyelvű óvodákat, elemi és középiskolákat hozzanak létre. A megbízotti hivatal másnap határozatot hoz önálló magyar tannyelvű gimnáziumok és szakiskolák, esetleg párhuzamos magyar osztályok létesítésének lehetőségéről.

1950. július 1.

A Csemadok KB Elnöksége határozatban mondja ki az egyesületbe „befurakodott” kulákság „leleplezésének”, valamint „káros befolyása” elleni intézkedések azonnali megtételének szükségességét.

1950. július 7.

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal rendezésében 165 résztvevővel kezdetét veszti Pozsonyban a magyar tanítók és tanárok első, kéthetes állampolitikai tanfolyama.

1950. július 10.

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal 317 személy részvételével hathetes tanítóképző tanfolyamot indít Pozsonyban a tanítói érettségivel nem rendelkező munkás- és parasztszármazású ifjak részére.

1950. július 14.

Az SZNT ülésén a tisztségéről és mandátumáról is lemondott Karol Šmidke helyett František Kubačot választják meg a testület új elnökévé.

A kormány kiadja 112/1950. sz. rendeletét a lelkészsképző karokról, amely szerint a római katolikus lelkészek képzése a prágai és a pozsonyi Római Katolikus Cirill és Metód Teológiai Karon, a csehszlovák egyház lelkészei a prágai Husz Csehszlovák Teológiai Karon, a csehtestvér egyház lelkészei a prágai Comenius Evangélikus Teológiai Karon, az evangélikusoké a pozsonyi Szlovák Evangélikus Teológiai Karon, a pravoszlávoké az újonnan létesített prágai Pravoszláv Teológiai Karon történik. A református egyház teológushallgatóinak a Comenius Evangélikus Teológiai Kar biztosít helyet.

1950. augusztus 14.

Pozsonyban, a Mihálykapu utcában Szőke Lőrincné vezetésével magyar könyvesbolt nyílik.

1950. augusztus 29–31.

A rendőrség és a népi milícia egységei az ún. R-akció keretében Szlovákia 137 kolostorából 1962 apácát hurcolnak el, akik többségét a barslédéci, pozsonyiávkai, pozsonypüspöki, főrévi és znióváralkai gyűjtőtáborba internálják.

1950 nyarán

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal bevonja a magyarországi egyetemeken és középiskolákon tanuló csehszlovákiai magyar diákok kollektív útlevelét. (A világhá-

borút követő években magyar iskolák hiányában közel ezer felvidéki magyar diák tanult illegálisan Magyarországon, akik számára a csehszlovák hatóságok 1949 júniusában ún. kollektív útlevelet biztosítottak.)

1950. szeptember 1.

Megnyílnak Szlovákiában az első magyar tannyelvű óvodák és iskolák. Az óvodák száma az 1950/51-es tanévben 142, amelyekben 4985 gyermekkel 151 osztály működik. Az elemi iskolák száma 522, a középiskoláké (a 11–15 éves gyermekek számára) 91, melyekbe együttesen 45 497 tanuló iratkozik be. Az elemi és ún. középiskolákon kívül Komáromban magyar tannyelvű gimnázium, Pozsonyban magyar pedagógiai gimnázium nyílik, a pozsonyi és kassai ipari szakiskola mellett pedig magyar tagozatot indítanak.

Pozsonyban Ondrás László vezetésével megalakul az Állami Faluszínház magyar tagozata, a második világháború utáni első hivatásos szlovákiai magyar színtársulat.

1950. szeptember 28.

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal az *Új Szó* hasábjain keresztül a szlovákiai fő- és szakiskolákba való beiratkozásra szólítja fel a korábban Magyarországon tanuló szlovákiai magyar diákokat.

1950. szeptember 30.

Pozsonyiligetfaluban Jozef Gregor Tajovský *Ha asszonyé a gyeplő* című vígjátékával tartja bemutatkozó előadását az Állami Faluszínház magyar tagozata.

1950. szeptember

A CSISZ *Alkotó Ifjúság* címmel Pozsonyban megjelenő negyedévi ifjúsági kulturális folyóiratot indít. Felelős szerkesztője Száraz József, szerkesztőbizottságának vezetője Hrubják Emil.

1950. október 1.

A magyar nemzetiségű hadköteles fiatalokat első ízben hívják be a kötelező katonai szolgálatra, s lehetővé teszik azt is, hogy tisztí iskolába jelentkezzenek.

A *Kultúrny prehľad* magyar nyelvű mutációjaként megjelenik Pozsonyban a Tájékoztatásügyi Megbízotti Hivatal *Kultúrszemle* című lapjának első száma. A lap pár számot követően megszűnik.

1950. október 3.

Pozsonyban a Városi Könyvtár önálló részlegeként magyar közkönyvtár nyílik.

1950. november 1.

Pozsonyban Turi Mária főszerkesztésében megjelenik az *Úttörők Lapja* című havilap első száma, fejlécén az „iskolai ifjúság és az úttörők folyóiratának” nevezve magát.

1950. november 14.

A továbbra is nagyfokú magyar tanítóhiány miatt a Pozsonyi Kerületi Nemzeti Bizottság az *Új Szón* keresztül jelentkezésre szólítja fel az egykor magyar tannyelvű iskolákban tanító képesített tanítókat.

1950. november 22.

Ivan Horváth budapesti csehszlovák követ közli az illetékes magyar szervekkel, hogy a továbbiakban csak azok a csehszlovákiai magyar diákok folytathatják tanulmányaikat Magyarországon, akik olyan szakokon tanulnak, amelyek Csehszlovákiában nincsenek kifejlesztve, ill. akik a középiskolák vagy egyetemek utolsó évfolyamait látogatják.

1950. november 28.

A Megbízottak Testülete a helyi nemzeti bizottságok átalakításának második szakasza során a nagyobb községekben kinevezendő körzeti titkárokkal kapcsolatban feladatul adja Daniel Okáli belügyi megbízottnak, hogy a vegyes lakosságú területeken olyan személyeket nevezzen ki a nemzeti bizottságok körzeti titkárává, akik beszélik a magyar nyelvet.

1950 folyamán

A Nyugat-Európába és az Amerikai Egyesült Államokba kivándorolt csehszlovákiai magyar értelmiségiek, politikusok a csehszlovákiai magyarság érdekképviselése céljából megalakítják a – tevékenységét később az USA-ban folytató – Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmányát. Elnöke Szilassy Béla, egykori prágai nemzetgyűlési képviselő, alelnöke Hites Kristóf bencés szerzetes, főtítkára Szilárd Marcell, a Magyar Párt volt főtítkára.

Jobbára a szlovák nyelvű újságok magyar változataiként, ill. kétnyelvű lapokként megjelennek Dél-Szlovákia magyarlakta járásaiban az első magyar nyelvű járási földműves lapok. A Pozsonyi járásban *Oráčina – Szántó föld*, a Komáromi járásban *Za lepší život – A jobb Életért*, az Érsekújvári járásban *Rozorané medze – Felszántott Barázdák*, az Ógyallai járásban *Rozorané medze – Összeszántott Mezőgyék* címmel indul járási földműves újság.

Pozsonyban a magyar könyvek terjesztésének előmozdítása céljából Magyar Könyvbarátok Köre néven könyvklub-jellegű szerveződés jön létre.

Az SZLKP Titkárságának kultúrpropaganda osztálya *Igazat mondunk a népnek* címmel magyar nyelvű agitációs kiadványsorozat megjelentetésébe kezd, amely

1952-től *A Népevelő Szava* címmel jelenik meg, majd 1954 szeptemberében megszűnik.

Az illegálisan nyugatra távozni próbáló és ezért kényszermunkatáborra ítélt Monoszló Dezsőt az *Új Szó* külpolitikai rovatának vezetője, Nagy Jenő váltja fel a Csehszlovák Rádió magyar adásának élén.

1951. január 1.

Megszűnik a Feledi járás, területét felosztják a Tornaljai, Rimaszombati és az újonnan létrehozott Füleki járás között.

1951. január 15.

Pozsonyban az Állambíróság koncepciók perben, hazaárulás és államellenes összeesküvés vádjával életfogytiglani börtönbüntetésre ítéli Michal Buzalka római katolikus szentelőpüspököt és Pavel Gojdič eperjesi görög katolikus püspököt, valamint 24 évi szabadságvesztésre Ján Vojtaššák szepesi római katolikus püspököt.

1951. január 27.

Révai József magyar népművelési miniszter Václav Kopecký csehszlovák tájékoztatásügyi miniszterhez intézett levelében jelzi, hogy a magyar fél feladja a nemzetiségek kölcsönös támogatásának a kulturális egyezményben való rögzítésére irányuló szándékát, s beleegyezik a csehszlovák fél által leginkább kifogásolt szövegrészek kihagyásába. (Kopecký szeptember 29-i válaszlevelében közli, hogy ezek után nincs akadálya az egyezmény aláírásának.)

1951. január 28.

Letartóztatják Vladimír Clementist, majd február elején Daniel Okálit, Gustáv Husákot, Ladislav Novomeskýt és Ladislav Holdoš, a Szlovák Egyházügyi Hivatal vezetőjét.

1951. január 30.

A kormány leváltja tisztségéből Daniel Okáli belügyi megbízottat, utódává Jozef Lietavcet nevezi ki.

1951. január

A Csehszlovák–Szovjet Baráti Szövetség *Szovjetbarát* címmel magyar nyelvű havilapot indít.

1951. február 9.

A magyarországi csehszlovák filmhéttel egy időben magyar filmhét kezdődik Csehszlovákiában.

1951. február 21–24.

A CSKP KB ülésén Štefan Baštovanský szlovák pártfőtitkár beszámolóját követően kizárják a pártból és megfosztják parlamenti mandátumuktól a burzsoá nacionalista frakciózással vádolt Gustáv Husákot és Ladislav Novomeskýt, valamint az „imperialista kémkedés szolgálatába állt” Vladimír Clementist.

1951. március 6.

Budapesten aláírják a magyar–csehszlovák polgári és bűnügyi jogsegélyegyezményt, amely szerint „az egyik fél állampolgárai a másik fél területén személyük és vagyonuk törvényes védelmét illetően ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint a belföldiek”.

1951. március 17.

Gidrafán 46 résztvevővel kezdetét veszi a Csemadok első hathetes kultúrpolitikai instruktorképző tanfolyama.

1951. április 1.

Az *Úttörők Lapja* utóadaként, ugyancsak Turi Mária főszerkesztésében, megjelenik Pozsonyban a *Pionírok Lapja* című kétheti lap első száma.

1951. április 6.

Az SZLKP KB Elnöksége megbízza Jozef Lietavec belügyi, Ernest Sýkora oktatásügyi, Ondrej Klokoč tájékoztatásügyi és Michal Faltan földművelésügyi megbízottat, hogy terjesszenek a pártvezetés elé a magyar lakosság helyzetének rendezéséről hozott párthatározatokat konkretizáló javaslatokat.

1951. április 18–20.

Az SZLKP KB ülésén Viliam Široký pártelnök és Rudolf Slánský, a CSKP főtitkára kemény hangvételű beszédben számol be a nemrég „leleplezett” burzsoá nacionalista frakciós csoport „romboló tevékenységéről”. A kérdés magyar vonatkozásairól szóló Fábry István Gustáv Husák számlájára írja többek közt az 1950. évi népszámlálás során elkövetett visszaéléseket.

1951. április 28.

Az SZLKP KB Elnöksége az Ondrej Klokoč tájékoztatásügyi megbízott által „a magyar lakosság körében végzett munka hiányosságainak” kiküszöbölésére előterjesztett javaslatokról tárgyal, azokat azonban konkrét határozathozatal nélkül átdolgozásra visszaadja

1951. április

Internálótáborból megszökött papok Ausztriába szökésének elősegítése miatt letartóztatják, majd 2,5 év börtönbüntetésre ítélik Burián László nagylévárdi és Sztás Béla búrszentmiklósi katolikus káplánt.

1951. május 25–27.

Pozsonyban tartja I. szlovákiai kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelyen a CSISZ új Szlovákiai KB-ba beválasztják többek között Száraz Józsefet, Mészáros Saroltát, Major Ágostont, valamint Sziegl Ferencet, a CSISZ szlovákiai központi szakelőadóját; Mészáros Sarolta egyúttal helyet kap a KB Elnökségében is.

1951. május 26.

A csorbatói egyezmény végrehajtására létesített csehszlovák–magyar vegyes bizottság Budapesten meghozza 12. sz. érdemi határozatát, amely a lakosságcsere keretén kívül áttelepültek számára lehetővé teszi a másik országban hagyott ingóságok kölcsönös átszállítását, amennyiben azok „a dolgozó osztályok szokásos vagyonához” tartoznak, és amennyiben azokat ténylegesen nem kobozták el.

1951. május 30.

Klement Gottwald köztársasági elnök Ivan Horváth helyett Major Istvánt nevezi ki Csehszlovákia új budapesti követévé.

1951. június 16.

Az SZLKP KB hozzájárulását adja a Csemadok alapszabályának oly értelmű módosításához, hogy a szövetség létrehozassa kerületi és járási szerveit, s engedélyezi Központi Bizottsága kibővítését is.

1951. június 23–24.

Pozsonyban tartja II. országos közgyűlését a Csemadok (taglétszáma ekkor kb. 20 ezer, helyi szervezeteinek száma 300), amely határozatot hoz az egyesület járási és kerületi titkárságainak felállításáról, taglétszámának növeléséről, egy kultúrpolitikai havi folyóirat s egy széleskörű sajtó- és könyvterjesztő mozgalom indításáról, a Csemadok KB élére pedig a korábbi 24 helyett 50 tagú Központi Bizottságot választ.

1951. június

A Pozsonyi Kerületi Nemzeti Bizottság a nemzeti bizottságok magyar dolgozói számára *Bratislavai Kerület* címmel – 1954 decemberéig megjelenő – magyar nyelvű tájékoztató közlöny kiadásába kezd. (1952–1953 folyamán a Kassai Kerületi Nemzeti Bizottság kiadásában hasonló tájékoztató jelenik meg *Košicei Kerület* címmel.)

Megjelenik Rimaszombatban a *Cesta k socializmu – A Szocializmus Felé Vezető Út* című kétnyelvű járási lap első száma.

1951. július 8.

Az SZLKP KB Elnöksége ismét a magyar lakosság egyenjogúsításának gyakorlati megvalósítására – ezúttal Karol Bacílek, a Megbízottak Testülete elnöke által – előterjesztett határozattervezetről tárgyal, amelyet azonban szintén visszaad átdolgozásra.

Kugler János felelős szerkesztőt Major Sándor főszerkesztő váltja fel a *Szabad Földműves* élén. A lap fejlécén ugyanekkor megjelenik a felirat: „A csehszlovákiai magyar dolgozó parasztok hetilapja”.

1951. július 13.

Az SZLKP KB Titkársága határozatban mondja ki, hogy a magyar pedagógusképzés biztosítása céljából a pozsonyi Szlovák Egyetem Pedagógiai Karán magyar tagozatot kell indítani.

1951. július 15.

Kassán a *Kalvínske hlasy* önálló magyar nyelvű változataként megjelenik a szlovákiai református egyház *Kálmínista Szemle* című hivatalos lapjának első száma. Felelős szerkesztője Andrej Matašík.

1951. július 21.

Megjelenik Somorján a *Horný Žitný ostrov – Felső-Csallóköz* című kétnyelvű járási hetilap első száma.

1951. július

Az Igazságügyi Megbízotti Hivatal a *Sudca ľudu* mellékleteként a *Népbíró* címmel Pozsonyban megjelenő magyar nyelvű havilapot indít.

A *Nová cesta roľníka* magyar nyelvű mutációjaként megjelenik Rozsnyón a *Földműves Új Útja* című járási földműves újság első száma.

A korábban negyedévi rendszerességgel megjelent *Alkotó Ifjúság* átalakul havilappá, ugyanakkor Hrubják Emilt Szűcs Béla váltja fel a lap szerkesztőbizottságának vezetői posztján.

1951. augusztus 3–4.

A református egyház Alkotmányozó Zsinatának pozsonyi alakuló ülésén elfogadják az egyház új alkotmányát, az ideiglenes jelleggel, az általános tisztújításig megválasztott Zsinati Elnökségbe pedig Ján Tomašula lelkész elnök, egyetemes esperes és Vojtech Ozorovský világi elnök mellé magyar alelnököket választanak Varga Imre (egyben az egyetemes esperes helyettese) és Vágó Ede lelkész, ill. Soós Imre és Csáji Bertalan világi alelnökök személyében. (Az alkotmányt a Szlovák Egyházügyi Hivatal 1951. október 22-én hagyja jóvá, kihirdetésére 1951. november 6-án Kassán kerül sor.)

1951. szeptember 1.

A pozsonyi Szlovák Egyetem Pedagógiai Karán Sas Andor docens vezetésével megnyílik a magyar tagozat, amelynek 5 tanulmányi szakán 44 hallgató kezd meg tanulmányait.

Füleken újabb magyar tannyelvű gimnázium, a dunaszerdahelyi szlovák gimnázium mellett hamarosan önállósuló magyar tagozat, Komáromban óvónőképző

magyar pedagógiai gimnázium, Losoncon magyar építészeti ipariskola, a rozsnói egészségügyi iskola mellett pedig magyar tagozat nyílik.

A tanév folyamán a magyar tannyelvű elemi iskolák száma eléri az 560-at, az ún. középiskoláké a 113-at. A magyar tannyelvű elemi és középiskolákat látogató diákok száma 56 959; szlovák iskolákba 8669 magyar diák jár, a magyar diákok 13,2%-a.

Szabó Béla főszerkesztésében megjelenik Pozsonyban a Csemadok *Fáklya* című kulturális és politikai folyóiratának első száma.

1951. szeptember 2.

A Csemadok KB új Központi Bizottságának első ülésén – amellelt, hogy üdvözik az ún. szlovák burzsoá nacionalisták „leleplezését”, s felhívják a figyelmet az egyesület keretein belül megnyilvánuló burzsoá nacionalista elhajlások leleplezésének fontosságára – 11 tagú új Elnökséget választanak. Elnök továbbra is Lőrincz Gyula, első alelnök Bátty László, második alelnök Kugler János, főtítkár Fellegi István, szervezőtitkár Pathó Károly; az Elnökség tagja még Major Sándor, Dora István, Fábry István, Szabó Béla, Sas Andor és Klajnik Ferenc.

1951. szeptember 6.

A CSKP KB leváltja Rudolf Slánský pártfőtítkárt, s a főtítkári tisztséget megszüntetve annak feladatait Klement Gottwald pártelnökre ruházza át. Slánskýt miniszterelnök-helyettessé nevezik ki, november 23-án azonban letartóztatják.

1951. szeptember 11.

A csehszlovák kormány állami ellenőrzési miniszterévé kinevezett Karel Bacílek helyett Július Ďurišt nevezik ki a Megbízottak Testülete elnökévé.

1951. szeptember 17.

A CSKP KB Elnöksége felszólítja a szlovák pártvezetést és a Megbízottak Testületét, hogy dolgozzák ki a magyar lakosság egyenjogúsítására vonatkozó intézkedések irányelveit, különösen az iskolaügy, a nyelvhasználat és az államigazgatási szervekben való képviselőlet terén.

1951. szeptember 27–28.

A csehszlovákiai katolikus lelkészek prágai „békekongresszusának” résztvevői megalakítják a Katolikus Békepapi Mozgalmat. A mozgalom élén álló Összallami Békebizottság főtítkárává Záreczky Istvánt választják.

1951 szeptemberében

A *Družstevná výroba* magyar nyelvű mutációjaként megjelenik Pozsonyban a *Szövetkezeti Termelés* című szövetkezeti havilap első száma. Kiadása 1956 decemberével megszűnik.

1951. október 7.

Budapesten ötvenhét éves korában meghal az 1948-ban Magyarországra települt Berecz Gyula komáromi szobrász.

1951. október 13.

Az SZLKP KB Elnöksége a prágai pártvezetés határozata alapján „a magyar lakosság egyenjogúsításának biztosítására” előterjesztett intézkedéstervezetről tárgyal, amely többek között a nemzeti bizottságok magyarokkal való újabb kiegészítését, a magyaroknak a pártba és a tömegszervezetekbe való nagyobb arányú felvételét, a magyar nyelv hivatalos érintkezésben való használatának biztosítását, újabb magyar gimnáziumok és szakiskolák indítását, valamint magyar színház létesítését javasolja. Az Elnökség a javaslat további kiegészítését rendeli el.

1951. október 18.

A Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya emlékirattal fordul az ENSZ-hez, amelyben amellet, hogy felhívja a világszervezet figyelmét a csehszlovákiai magyarság ellen 1945 után elkövetett jogsérelmekre, bejelenti igényét a magyar lakosság önrendelkezési jogának biztosítására, a lakóhelyükről elűdözöttek visszatelepítésére és kártalanítására, valamint az 1918. évi etnikai állapotok „maradéktalan helyreállítására”.

1951. október 19.

A CSKP KB-hoz hasonlóan az SZLKP KB is megszünteti a főtítkári tisztséget, feladatait pedig Viliam Široký pártelnökre ruházza át.

1951. október 20.

Az SZLKP KB Elnöksége határozatot hoz *Dolgozó Nő* címmel egy magyar női havilap kiadásáról.

1951. október

Az SZLKP KB kultúrpropaganda osztálya pártoktatási segédanyagnak szánt magyar nyelvű havilapot indít *Propagandista* címmel. Utolsó száma 1954 augusztusában jelenik meg.

1951. november 2.

A Nemzetgyűlés a 93/1951. számú törvénnyel Csehszlovákia felszabadulásának napjaként az ország nemzeti ünnepévé nyilvánítja május 9-ét.

1951. november 10.

Az SZLKP KB Elnöksége a magyar lakosság egyenjogúsításának biztosítására kidolgozott újabb javaslatról tárgyal, amely az előző tervezetben megfogalmazotakon túlmenően javasolja, hogy a magyarlakta területek középületeit lássák el magyar felirattal, s a Pozsonyi, a Nyitrai, a Besztercebányai és a Kassai kerületben a kerületi nemzeti bizottság alelnökévé és az iskolaügyi és népművelési

szakelőadó helyettesévé, valamint 28 dél-szlovákiai járási nemzeti bizottság al-elnökévé magyar nemzetiségű személyt nevezzenek ki.

1951. november 11.

Karlovy Varyban Kluka Imre vezetésével megalakul a Csemadok első csehországi helyi szervezete.

1951. november 13.

Prágában csehszlovák részről Viliam Široký miniszterelnök-helyettes, külügyminiszter, magyar részről Révai József népművelési miniszter aláírja a tíz évre szóló csehszlovák–magyar kulturális együttműködési egyezményt, amelyből kimaradnak a nemzetiségek kölcsönös támogatására vonatkozó kitételek. Révai másnap Fülekre látogat, ahol a zománcédenygyár munkásai előtt bejelenti, hogy a munkásosztály győzelme mindkét országban megteremtette a feltételeit a lenini–sztálini nemzetiségi politika alkalmazásának.

1951. november 17.

Az SZLKP KB Elnöksége jóváhagyja a magyar nemzetiségű lakossággal kapcsolatos némely kérdések rendezésére vonatkozó irányelvek tervezetét, amely azonban az egy héttel korábban tárgyalt javaslattal ellentétben már csupán két – a Nyitrai és a Kassai – kerületben javasolja magyar kerületi nemzeti bizottsági alelnök kinevezését, s nem tartalmazza a 28 magyar dél-szlovákiai járási nemzeti bizottsági alelnök kinevezésére vonatkozó javaslatot sem.

1951. december 5.

A református egyház Zsinata megválasztja a Zsinati Tanácsot mint az egyház legfelsőbb törvényhozó szervét. Egyben határozatot hoz a magyarországi új énekeskönyv szlovákiai kiadásáról, azzal a változtatással, hogy kihagyandó belőle három ének, és a magyar himnusz helyébe a csehszlovák himnusz veendő fel.

1951. december 6.

A CSKP KB ülésén bejelentik Rudolf Slánský és társai „párt- és államellenes összeesküvésének” leleplezését, Slánskýt megfosztják valamennyi párttisztviségétől, és kizárják a pártból. Ezt követően központilag irányított harc indul az ún. kozmopolitizmus és a cionizmus ellen.

1951. december 7.

A szlovák pártvezetés, a Belügyminisztériummal folytatott egyeztetést követően megküldi a CSKP KB Elnöksége számára a magyar lakossággal kapcsolatos kérdések rendezésére vonatkozó irányelvek tervezetét.

1951. december 8.

A Csemadok II. országos közgyűlésének határozata alapján kezdetét veszi az egyesület tagtoborzási kampánya. A kitűzött cél, hogy december 24-ig a megle-

vő 20-22 ezerről 50 ezerre növeljék az egyesület taglétszámát. A határidőt később 1952. január 31-ig meghosszabbítják.

1951. december 9.

Letartóztatott papok Ausztriába szökésének elősegítése miatt őrizetbe veszik, majd 1952. október 2-án 17 évi börtönbüntetésre ítélik Lénár Károly lukanényei katolikus plébánost. (Feltételes szabadlábra helyezésére 1962. augusztus 20-án kerül sor.)

1951. december

Az USA-beli Portola Valley-ben megjelenik a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya *Kettős Járom Alatt* című körlevelének első száma.

1951. folyamán

A pozsonyi Állami Pedagógiai Kiadón (1952-től: Szlovák Pedagógiai Kiadó) belül a magyar tankönyvek kiadása céljából magyar szerkesztőség jön létre.

A Csehszlovák Írók Szövetsége 1949-ben létrejött szlovákiai szekciójának keretében Egri Viktor vezetésével magyar munkaközösség alakul.

Dunaszerdahelyen *Družstevná dedina – Szövetkezeti Falu*, Nagymegyeren *Socialistická dedina – Szocialista Falu*, Léván *Hlas roľníka – Földműves Szava*, Tornalján *Náš cieľ – A Mi Célunk* címmel indulnak kétnyelvű járási földműves lapok.

1952. január 14.

A vorkutai fogolytáborban meghal Neumann Tibor, a Magyar Párt pozsonyi helyi szervezetének 1945-ben a Szovjetunióba hurcolt elnöke.

1952. január 15.

Pozsonyban megjelenik a Csehszlovák Nőszövetség *Dolgozó Nő* című képes havilapjának első száma. Felelős szerkesztője Hanka Nová. A lap 1955 januárjában áttér a havi kétszeri megjelenésre.

1952. január 26.

Az *Új Szó* ifjúsági mellékletének szerepét átvéve Szőke József főszerkesztésében megjelenik Pozsonyban a CSISZ Szlovákiai KB *Új Ifjúság* című hetilapjának első száma.

1952. január 31.

A Csemadok KB kimondja, hogy bár a decemberben indított tagtoborzási kampány nem érte el kitűzött célját, vagyis az 50 ezres taglétszámot, ezt az eredményt az évi országos közgyűlésig el kell érni.

1952. január

A *Národné výbory* magyar nyelvű mellékleteként megjelenik Pozsonyban a Belügyi Megbízotti Hivatal *Nemzeti Bizottságok* című folyóiratának első száma.

1952. február 26.

A Megbízottak Testülete feladatul adja Ernest Sýkora oktatásügyi megbízottnak, hogy még az év folyamán gondoskodjon egy magyar nyelvű professzionális színtársulat létrehozásáról, ugyanakkor elveti a megbízott javaslatát, hogy a színtársulat kiépítése során Magyarországtól kérjenek segítséget.

1952. március 1.

Az SZLKP KB Elnöksége levélben szólítja fel a kerületi pártbizottságokat: a burzsoá nacionalizmus elleni harc keretében biztosítsák, hogy a járási pártbizottságokba esedékes választások során a magyarlakta járásokban magyarokat is válasszanak a bizottságokba, az alapszervezetek pedig nagyobb számban vegyenek fel magyarokat a pártba.

1952. március 20.

A református egyház Zsinati Elnöksége az állami hatóságok utasítására felfüggeszti az Országos Református Lelkészegyesület működését.

1952. április 7.

Pozsonyban Csehszlovákia a határpályaudvarokról, a vámegyezményről és a kishatárforgalomról szóló szerződéseket köt Magyarországgal, amelyek jelentősen megkönnyítik a két ország közötti forgalom lebonyolítását.

1952. április 12.

Párkányban megjelenik a *Naša cesta – A Mi Utunk* című kétnyelvű járási hetilap első száma.

1952. április

A *Fáklya* című havilap főszerkesztői tisztségében Szabó Bélát Bátky László, a *Kálvinista Szemle* és a *Kalvínske hlasy* című lapok főszerkesztői posztján pedig Andrej Maťašíkot Galambos Zoltán komáromi lelkész váltja fel, ezért ez utóbbiak szerkesztősége Kassáról Komáromba költözik.

1952. április 19.

A SZLKP KB Elnöksége úgy határoz, hogy a Szlovákiai Egységes Földműves Szövetségtől és a Szlovákiai Szövetkezeti Tanácstól a Földművelésügyi Megbízotti Hivatal vegye át a *Szabad Földműves* című hetilap kiadását.

1952. május 1.

Megjelenik Füleken a *Budovateľ okresu Filakovo – Építő a Füleki Járás Részére* című kétnyelvű járási hetilap első száma.

1952. május 9.

Klement Gottwald köztársasági elnök a *Közös út* című sematikus iránydrámájáért II. fokú Állami Díjjal tünteti ki Egri Viktort.

1952. május 21.

A CSKP KB Elnöksége Viliam Široký szlovák pártelnök előterjesztése alapján megtárgyalja és jóváhagyja a magyar lakossággal kapcsolatos kérdések egységes rendezésére vonatkozó irányelveknek a szlovák pártvezetés által 1951 novemberében már jóváhagyott tervezetét.

Az *Új Szó* fejlécén az SZLKP KB Elnökségének május 17-i határozata alapján megjelenik a felirat: „A szlovákiai Kommunista Párt napilapja”. (Május 22-től: „Szlovákia Kommunista Pártjának napilapja”.)

1952. május 23.

A Csemadok – másnap kezdődő országos közgyűlése alkalmából – a pozsonyi Új Színpadon népi tánccsoportok és énekkarok részvételével megrendezi az első jelentősebb, országos méretű magyar népművészeti seregszemlét.

1952. május 24–25.

Pozsonyban tartja III. országos közgyűlését a Csemadok, amelyen Lőrincz Gyula elítéli a magyarság körében mutakozó „elkülönülési” szándékot, amely éppoly helytelen törekvés, mint a szlovák burzsoá nacionalizmus, s felszólítja az egyesület tagságát a szeparatista, nacionalista elemektől való megszabadulásra. A Csemadok új Központi Bizottságának elnökévé ismét Lőrincz Gyulát választják. (A tervezett 50 ezres taglétszámot a közgyűlésig nem sikerült elérni: az egyesület tagságának száma 34 985, helyi szervezeteié 380.)

1952. június 3.

A kormány a CSKP KB javaslatára határozatot hoz az egységes földműves-szövetkezetek „megszilárdításáról és továbbfejlesztéséről”, amivel kezdetét veszi a földművesek minden korábbinál erőszakosabb bekényszerítése a szövetkezetekbe.

1952. június 6.

A Csemadok KB elnökségi ülésén lemondatták Fellegi István főtitkárt, s a főtitkári tisztség megszüntetése mellett politikai titkárnak Varga Jánost, szervezőtitkárnak Pathó Károlyt, kulturális titkárnak Vajda Józsefet jelölik. A Magyar Könyvtárral kapcsolatban úgy határoznak, hogy a Csemadok az év végéig átveszi a kiadót.

1952. június 17.

A csehszlovák kormány a pozsonyi és prágai pártvezetés jóváhagyását követően határozatot hoz „a magyar nemzetiségű lakossággal kapcsolatos némely kérdések rendezéséről”, amellyel elrendeli többek között a magyarok számának növelését az államigazgatási szervekben, a magyarlakta területeken a magyar nyelv hivatalos érintkezésben való használatának biztosítását, az állami szervek, köztintzmények és gazdasági épületek magyar nyelvű megjelölését, vala-

mint a magyarlakta területek fejlesztését. A határozatcsomag végrehajtását a kormány az egyes miniszterekre és a Megbízottak Testületére bízta.

1952. június 23.

A Csemadok KB megválasztja az egyesület Elnökség által javasolt vezető tisztségviselőit, s beválasztja az Elnökségbe többek között Lőrincz Gyulát, Bátty Lászlót, Kugler Jánost, Egri Viktort, Major Sándort, Klajnik Ferencet és Szűcs Bélát.

1952. július 1.

A Megbízottak Testülete a június 17-i kormányhatározattal azonos tartalmú, de részletesebb utasításokat tartalmazó, 9 pontból álló határozatában elrendeli a magyarok számának növelését az államigazgatási szervezetben, a magyarlakta területek kétnyelvűségének biztosítását és a magyarlakta területek fejlesztését. Az intézkedésrendszer egyebek közt elrendeli, hogy a Nyitrai és Kassai kerületben magyar személyt nevezzenek ki a kerületi nemzeti bizottság alelnökévé, a Pozsonyi, Nyitrai, Besztercebányai és Kassai kerület kerületi nemzeti bizottságait és 28 dél-szlovákiai járás nemzeti bizottságait egészítsék ki magyarokkal, s a magyar tagot nevezzék ki az iskolaügyi és népművelési szakelőadó helyettesévé. A községeket jelöljék meg magyar nyelven is; biztosítsák az állami és közintézmények, valamint a gazdasági intézmények magyar nyelvű megjelölését; a nemzeti bizottságokkal, hivatalokkal és bíróságokkal való érintkezésben tegyék lehetővé a magyar nyelv használatát; biztosítsák a nemzeti bizottságoknak szóló irányelvek, utasítások, körrendeletek és hirdetések magyar nyelvű megjelentetését; a nemzeti bizottságok és más állami szervek és szervezetek a magyarok számára adjanak ki magyar nyelvű határozatokat, végzéseket, bizonylatokat és igazolásokat; a hirdetményeket, felhívásokat és rendeleteket tegyék közzé magyarul is; a nyilvánosság számára hozzáférhető helyeken helyezzenek el magyar nyelvű tájékoztató, jelző és figyelmeztető táblákat is; s a magyarul írt beadványokat, kérelmeket és panaszokat magyar nyelven intézzék el. A határozattervezet indoklása szerint elfogadására azért van szükség, hogy jóvátegyék Husák és Novomeský „burzsoá nacionalista klikkje” által okozott károkat.

1952. július 3.

Az SZLKP KB Titkársága határozatot hoz az ún. B-akció elindításáról, vagyis az államilag megbízhatatlannak minősített személyek: a felszámolt egykori pártok, köztük a Magyar Párt volt vezetői, a volt gyárosok, iparosok, földbirtokosok, „árulók” és „kémek” családtagjainak Pozsonyból való kitelepítéséről. Az akció során Pozsonyból 1953 szeptemberéig 678 családot telepítenek ki, de ezzel párhuzamosan Szlovákia más városaiból is folynak kitelepítések: Turócszentmártonból 136, Zsolnáról 68, Komáromból 160 családot telepítenek ki.

A Csemadok alakulóban levő 120 tagú népi együttese a szlovák és magyar politikai és kulturális élet képviselői előtt nagy sikerű kultúrműsort ad a pozsonyi vár szabadtéri színpadán.

1952. augusztus 2.

Csehszlovákia és Magyarország kormánybizottságai egyezményt írnak alá a Duna határszakaszának közös hasznosításáról.

1952. augusztus 21.

A református egyház Léván ülésező Zsinata határozatot hoz az új egyházmegyei beosztásról és az egyházmegyék új megnevezéséről. A történelmi nevek elhagyását Varga Imre helyettes egyetemes esperes azzal indokolja, hogy az állami hatóság azokat „feudális maradványnak” tekinti, ezért az új állami közigazgatást reprezentáló kerületek szerinti megnevezést javasolja. A korábbi 9 helyett a következő 7 egyházmegyéet hozzák létre: Pozsonyi, Észak-Nyitrai, Dél-Nyitrai, Besztercebányai, Nyugat-Kassai, Kelet-Kassai és Eperjesi.

1952. augusztus 27.

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal Fellegi Istvánt, a Csemadok KB volt vezető titkárát bízza meg a magyar színház megszervezésével kapcsolatos teendők végrehajtásával.

1952. szeptember 1.

Kassán a szlovák ipari iskola magyar osztályainak önállósulásával magyar tan nyelvű ipari iskola, Érsekújvárott pedig a szlovák gimnázium mellett magyar ta gozat nyílik.

Trencsénteplicen az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal rendezésében négyhónapos tanfolyam kezdődik a magyar tannyelvű elemi iskolák pedagógusai számára, amelyen 85 hallgató vesz részt.

1952. szeptember 15.

A *Príroda a technika* magyar nyelvű mutációjaként megjelenik Pozsonyban a CSISZ Szlovákiai KB *Természet és Technika* című ifjúsági havilapjának első száma. Felelős szerkesztője Szabadi János.

1952. szeptember 28.

Komáromban, a Csemadok és a Csehszlovák Írók Szövetsége kezdeményezésére, ünnepélyes keretek között visszahelyezik a Duna Menti Múzeum udvarában levő régi helyére Jókai Mór 1946-ban eltávolított szobrát.

1952. szeptember 29.

Július Bránik, a Szlovák Tervhivatal elnöke a Megbízottak Testülete elé terjeszti a magyarlakta területek fejlesztéséről szóló jelentést, amely az előkészület alatt álló dél-szlovákiai beruházások között első helyen a dunai vízi erőművet említi, mint amely biztosítani fogja „a Csallóköz hatalmas fejlődését”.

1952. szeptember

A CSISZ Szlovákiai KB kiadásában megjelenik Pozsonyban a *Kis Építő* című gyermeklap első száma. A szerkesztőség megbízott vezetője Beňo Antal, akit októ

ber 15-től szerkesztőként Korbuly Mária, majd december 1-jétől Varga Magda vált a lap élén.

1952. október 1.

Komáromban Fellegi István igazgató vezetésével Magyar Területi Színház (Matesz) néven megalakul Csehszlovákia első állandó magyar színháza. Tizenhat alapító tagja közül tizenkettő az Állami Faluszínház magyar részlegéből, négy pedig különféle dél-szlovákiai magyar amatőr színjátszó együttesekből kerül a társulathoz.

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal rendezésében kezdetét veszi Ótátrafüreden a magyar tannyelvű elemi iskolák pedagógusai számára szervezett utolsó, egyben legnagyobb tanfolyam. A Szabó Imre komáromi pedagógus vezetésével lebonyolított tízhónapos tanfolyamot 120 pedagógus végzi el.

1952. október 10.

Bonnban a csehszlovákiai nemzeti kisebbségek és a szlovákok nyolc emigráns érdekképviselői szervezete, köztük a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya közös nyilatkozatban tiltakozik az 1948 februárja után emigrált polgári politikusokat tömörítő Szabad Csehszlovákia Tanácsa 1952 májusában közzétett programnyilatkozata ellen, mivel az kiáll a szudétanémetek kitelepítése és a magyarok jogfosztása mellett. A bonni nyilatkozat aláírói az érintett kelet-közép-európai nemzetek egyenjogúságán alapuló föderáció létrehozása mellett szállnak síkra.

1952. október

Szencen *JRD-Náš cieľ* – *EFŠz-Célunk* címmel indul kétnyelvű járási lap.

1952. november 11.

A Megbízottak Testülete július 1-jei határozatának a teljesítéséről készült ellenőrző jelentésről tárgyal, amely szerint a Nyitrai és a Kassai kerületben a kerületi nemzeti bizottságoknak Mandák József és Dénes Ferenc személyében már magyar alelnökei vannak, az iskolaügyi szakelőadónak azonban 4 helyett csak 3 kerületben, ill. 28 járás helyett csak 6-ban van magyar helyettese. A különböző szintű nemzeti bizottságok plénumainak 67 131 tagja közül 8000 a magyar, azaz 12%, de a járási és kerületi nemzeti bizottságokban kedvezőtlenebb a helyzet. A magyar nyelv használata a hivatalos érintkezésben biztosított, a községek és közigazgatási egységek magyar nyelvű megjelölése, valamint a magyar tájékoztató, jelző és figyelmeztető táblák elhelyezése azonban nincs megoldva.

1952. november 15.

A Csemadok KB Elnöksége a Belügyi Megbízotti Hivatal felkérésére a Daniel Okáli által 1948-ban megváltoztatott helységnevek visszaállításának, ill. a szentekről elnevezett helységnevek megváltoztatásának lehetőségéről tárgyal. Konk-

rét elképzeléseket nem fogalmaz meg, egyedül Komáromszentpéter nevének Dózsafalvára változtatását indítványozza.

1952. november 17–18.

A CSISZ Szlovákiai KB pozsonyi ülésén lemond KB-tagságáról Mészáros Sarolta, Major Ágostont ugyanakkor megválasztják a Szlovákiai KB egyik titkárává.

1952. november 27.

Prágában az Állambíróság államellenes összeesküvés vádjával koncepció perben halálra ítéli Rudolf Slánskýt, a CSKP volt főtíkárá, Vladimír Clementis volt külügyminisztert és további 9 vádlottat.

1952. november 28.

Prágában a Vencel téren megnyílik a Magyar Kultúra Háza.

1952. december 15.

Kékkőn a szlovák nyelvű járási lap *Nový rolník – Új Földműves* címmel két nyelven kezd megjelenni.

1952. december 16–18.

A CSKP prágai országos konferenciája új pártalapszabályt fogad el, s a KB póttagjainak sorából 11 új tagot kooptál a KB-ba, köztük a magyar Fábry Istvánt.

1952. december 20.

A Csemadok KB Elnöksége határozatot hoz az egyesület vezetőségén belüli pártcsoport megalakításáról. Az Elnökség a Karlovy Vary-i helyi csoport panaszával foglalkozva, miszerint a helyi hatóságok nyomást gyakorolnak rájuk csoportjuk feloszlata céljából, arra az elhatározásra jut, hogy a csehországi helyi csoportok működését a továbbiakban nem tartja kívánatosnak, s feloszlásuk kérését a pártvezetés elé terjeszti.

1952 folyamán

Pozsonyban, a Magyar Könyvtár kiadásában megjelenik Dénes György *Magra vár a föld* című kötete, a második világháború utáni első magyar verseskötet.

A nógrádszentpéteri szénbánya *Slovo baníka – A Bányász Szava* címmel, a komáromi építészeti kombinát pedig *Slovo stavbára – Építő Hangja* címmel két nyelvű üzemi lap kiadásába kezd.

Zselizen *Smelšie vpred – Bátrabban Előre*, Ipolyzágon *Za pokrokovú dedinu – A Haladó Faluért*, Nagykaposon *Po nových cestách – Új Utakon* címmel indul két nyelvű járási hetilap.

1953. január 1.

A megszűnő Magyar Könyvtár szerepét átvéve Fendt Pál igazgató vezetésével megalakul Pozsonyban a formálisan a Csemadok KB-hoz tartozó, tevékenységében azonban önálló Csehszlovákiai Magyar Könyvkiadó. (A Magyar Könyvtár 1949-ben hat, 1950-ben tizenhárom, 1951-ben huszonöt, 1952-ben harmincegy magyar könyvet jelentetett meg.)

Galambos Zoltán komáromi lelkészt Gaál István pozsonyi lelkész váltja fel a *Kálvinista Szemle* és a *Kalvínske hlasy* című lapok főszerkesztői posztján, így szerkesztőségük Komáromból Pozsonyba költözik.

1953. január 12–19.

Az újonnan létrehozott 7 református egyházmegyében megtartják azok „szervekedő gyűléseit”, s mindenütt megtörténnek a jelölések az újráválasztandó egyházmegyei és zsinati tisztségekbe is.

1953. január 15.

Magyarország jegyzékben közli Csehszlovákiával, hogy egyetért a csehszlovák–magyar vegyes bizottság 66. számú véghatározatában biztosított áttelepülési, ill. visszaköltözési lehetőség megszüntetésére vonatkozó csehszlovák javaslatral, a még rendezetlen állampolgársági problémák megoldása céljából egyúttal állampolgársági egyezmény megkötését kezdeményezi.

1953. január 18.

A Csemadok KB ülésén Lőrincz Gyula „felsőbb” utasításra elejét veszi, hogy a KB a kormány és a Megbízottak Testülete magyarokra vonatkozó határozatainak teljesítésében mutatkozó hiányosságokról tanácskozzon, e helyett az ülés fő témája a magyarság soraiban megmutatkozó burzsoá nacionalizmus elleni harc lesz.

1953. január 31.

A komáromi Matesz Urbán Ernő *Tűzkeresztség* című drámájának színrevitelével megtartja első bemutatóját.

A kormány Július Ďuriš helyett Rudolf Strechajt nevezi ki a Megbízottak Testülete új elnökévé.

1953. január

Pozsonyban a Csehszlovák Nőszövetség Szlovákiai Bizottsága *Divat és Textil* címmel magyar nyelvű havilapot, a Csehszlovák–Szovjet Baráti Szövetség *Szovjetunió a Békeharcban* címmel 1954 decemberéig megjelenő magyar nyelvű nemzetközi politikai szemlét indít.

1953. február 2.

Budapesten aláírják a csehszlovák–magyar kulturális egyezmény 1953. évi munkatervét, egyúttal jegyzőkönyvet írnak alá a közös könyvkiadásról is.

1953. március 3.

Pozsonyban Federmayer István főszerkesztésében *Csehszlovákiai Sport* címmel magyar nyelvű sporthetilap indul.

1953. március 6.

A *Szabad Földműves* fejlécéről eltűnik „A csehszlovákiai magyar dolgozó parasztok hetilapja” felirat, helyette a következő szöveg olvasható: „A Földművelésügyi Megbízotti Hivatal lapja”.

1953. március 14.

Prágában, ötvenhetedik életévében meghal Klement Gottwald köztársasági elnök, a CSKP elnöke.

1953. március 17.

A Csemadok KB Elnöksége rendkívüli gyászülésen emlékezik meg Klement Gottwald haláláról. Lőrincz Gyula megemlékező beszéde szerint Gottwald „harcolt legtöbbet a nemzetiségi jogok megoldásáért”.

1953. március 20.

A CSKP KB Elnöksége a Klement Gottwald halála után megüresedő államfői és pártelnöki tisztség betöltéséről tárgyalva – miközben felmerül az államfői tisztség szovjet és magyar mintára történő megszüntetésének lehetősége is – köztársasági elnökké Antonín Zápotocký addigi miniszterelnököt, miniszterelnökké Viliam Širokýt javasolja, s a pártelnöki tisztséget megszüntetve a KB Titkárságának vezetésével Antonín Novotný miniszterelnök-helyettest bízta meg.

1953. március 21.

A Nemzetgyűlés Antonín Zápotockýt megválasztja Csehszlovákia új köztársasági elnökévé, aki még aznap kinevezi Viliam Širokýt miniszterelnökké

1953. április 18.

Kassán a népművészeti együttesek II. szlovákiai seregszemléjén a színjátszók kategóriájában a Csemadok komáromi helyi csoportjának színjátész együttese szerzi meg az első helyet.

1953. április 24.

A Nemzetgyűlés 31/1953. számmal új iskolatörvényt fogad el, mely a korábbi ötéves elemi iskola és négyéves középiskola helyett bevezeti az ún. nyolcéves középiskolát, amely befejeztével a gimnáziumokat felváltó ún. tizenegyéves középiskolák 9–11. osztályán kívül szakiskolákban és szaktanintézetekben lehet továbbtanulni.

1953. május 1.

Prágában megkezdődnek az első, kísérleti televíziós adások.

1953. május 11.

A Csehszlovák Írók Szövetsége szlovákiai szekciójának magyar munkaközössége a szlovákiai szekció vezetéséhez intézett beadványában egy magyar nyelvű irodalmi folyóirat megjelentetését kéri. Az 1953. október 19-én, majd 1954 januárjában megismételt kérvény szerint a lap javasolt címe *Híd* vagy *Szabad Írás*, főszerkesztője Egri Viktor lenne.

1953. május 20.

Miután kiszivárgott a tervezett pénzreform híre, korábban példátlan országos méretű felvásárlási pánik tör ki, ami következtében pár nap alatt kiürülnek az üzletek. A hatóságok ezt követően a pénzreform kezdetéig bezárnak csaknem minden üzletet.

1953. május 30.

A Nemzetgyűlés 41/1953. számmal törvényt fogad el a pénzreformról, ezzel egyidejűleg megszünteti az élelmiszerekre és az iparcikkekre vonatkozó jegyrendszert és szabadpiaci árakat, s bevezeti az egységes állami kiskereskedelmi árakat. A pénzreformra vonatkozó irányelvek értelmében minden személy legfeljebb 300 koronát válthat be 5:1 arányban, 300 korona felett a beváltási arány 50:1-hez. A megtakarításokat elértéktelenítő és a lakosság vásárlóerejét csökkentő pénzreform kapcsán – 1948 óta első ízben – országszerte tömegtüntetések zajlanak, a legnagyobbra Plzeňben kerül sor, ahol 20 ezren vonulnak az utcákra.

Az *Új Szó* közlése szerint, miután a burzsoá nacionalisták „leleplezésével” lehetőség nyílt a magyar iskolahálózat kiépítésére, az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal 17 tizenéves magyar középiskola megnyitását tervezi, a magyar tanárihiány miatt egyúttal jelentkezésre szólítja fel az iskolai szolgálatban nem levő magyar tanítókat.

1953. június 1.

A Csemadok május 24-én kezdődött gidrafai kultúrpolitikai tanfolyamának résztvevői megalakítják a hivatásos Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttest, a Népest. A Csemadok hatáskörébe tartozó együttes igazgatója Béres József, művészeti vezetője és karnagya Ág Tibor, táncsoportjának művészeti vezetője és koreográfusa Takács András, zenekarvezetője Piroška Mihály lesz.

1953. június 5.

Komáromban a magyar kormány újabb, 10 ezer kötetet tartalmazó könyvajándékát adják át a Csemadoknak.

1953. június 13–15.

Pozsonyban tartja X. kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amelyen elsősorban Szlovákia „szocialista iparosításának” kérdésével foglalkoznak. A párt 61 tagú új Központi Bizottságában helyet kap többek között Major István budapesti követ, az 1952-ben a kassai kerületi pártbizottság titkárává megválasztott Fábry István, Lőrincz Gyula, a Csemadok KB elnöke és Nagy István földműves.

1953. június 15.

Megjelenik Pozsonyban az *Alkotó Ifjúság* című ifjúsági kulturális havilap utolsó száma.

1953. június 20.

A Csemadok KB Elnöksége a pártvezetéssel történt konzultációt követően elhatározza az egyesület csehországi helyi csoportjainak feloszlátását. (Csehországban a Csemadoknak eddig az időpontig Karlovy Varyban, Loketben, Chodovban, Kynšperkben, Chomutovban, Sokolovban, Opavában és Ostravában jöttek létre helyi csoportjai.)

1953. június

Varga Imre helyettes egyetemes esperes és Vágó Ede beiktatja tisztségeikbe az új református egyházmegyéek espereseit.

1953. július 11.

Lőrincz Gyula a Csemadok KB Elnökségi ülésén a magyar dolgozók „izolálásával” vádolja Körmendi Ferencet és Pálfi Jánost, akik a komáromi hajógyárban uralkodó magyarellenés hangulat miatt elutasították, hogy a Csemadok Komáromi Helyi Szervezete a hajógyár üzemi klubjában tartsa összejöveteleit.

1953. július 30.

A *Zvesti Červeného kríža* magyar nyelvű változataként megjelenik Pozsonyban a Csehszlovák Vöröskereszt *Vöröskeresztes Híradó* című közlönyének első száma.

1953. július

A magyarországi példa nyomán Csehszlovákiában is kezdetét veszi az egységes földműves-szövetkezetek felbomlása. Az erőltetett kollektivizáció és a szövetkezetek rossz gazdasági eredményei következtében a földművesek – különösen Kelet-Szlovákiában – tömegesen lépnek ki a szövetkezetekből, és térnek vissza a magángazdálkodáshoz, ami 1955 júliusáig több mint 300 szövetkezet, a szlovákiai szövetkezetek több mint egynegyedének széteséséhez vezet.

1953. augusztus 11.

Az SZLKP KB Elnökségének és a Megbízottak Testülete Elnökségének rendkívüli együttes ülése az SZNT átszervezéséről tárgyalva többek között Árvay József és Nagy István képviselővé való kinevezésének szükségességéről határoz.

1953. augusztus 23.

Hosszas előkészületeket követően Kassán is megnyílik a magyar könyvesbolt.

1953. szeptember 1.

Magyar tannyelvű tizenégyéves középiskola nyílik Galántán, Párkányban és Királyhelmeceken, s a komáromi, dunaszerdahelyi, füleki és érsekújvári gimnázium is átalakul tizenégyéves középiskolává, az előre jelzett 17 magyar tizenégyéves középiskola megnyitására azonban nem kerül sor.

A magyar pedagógusképzés a pozsonyi Szlovák Egyetem megszűnő Pedagógiai Karáról átkerül a nyolcéves középiskola után végezhető – újonnan létrehozott – rozsnýói magyar pedagógiai iskolába, valamint a tizenégyéves középiskola után végezhető kétéves pozsonyi Felsőbb Pedagógiai Iskolába és a négyéves pozsonyi Pedagógiai Főiskolára.

1953. szeptember 4–5.

A CSKP KB – amellet, hogy a szociális feszültség növekedésének hatására módosítja az ötéves terv túlzott célkitűzéseit – határozatot hoz az első titkári tiszt-ség létrehozásáról, Antonín Novotnýt választva a párt első titkárává.

1953. szeptember 9.

A CSKP KB Elnöksége – anélkül, hogy a szlovák pártvezetés megválasztotta volna – Karol Bacíleket nevezi ki az SZLKP első titkárává.

1953. szeptember 15.

Zdeněk Fierlingert megválasztják a Nemzetgyűlés új elnökévé.

1953. szeptember 11.

A Csemadok vezetése a pártvezetés megbízásából jelentést terjeszt az SZLKP KB Elnöksége elé „a szlovákiai magyar nemzetiségű lakosság politikai és kulturális helyzetéről”, amely az egyesület egyik legfontosabb feladataként a magyar burzsoá nacionalizmus elleni harcot jelöli meg. A jelentés a hivatalos szervek részéről tapasztalt Csemadok-ellenességet – a hivatalos propagandát átvéve – a szlovák burzsoá nacionalisták, elsősorban Clementis és Husák „nyomásának” tulajdonítja.

1953. szeptember 29.

A református egyház Pozsonyban ülésező Zsinata a Zsinat lelkeszi elnökévé, egyben az egyház második világháború utáni első püspökévé Varga Imrét, első püspökhelyettessé Juraj Gazdovičot, második püspökhelyettessé Vágó Edét, a Zsinat világi elnökévé és egyetemes főgondnokká Csáji Bertalant választja.

1953. október 3–4.

Pozsonyban tartja IV. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 453, taglétszáma 43 061), amely megerősíti elnöki tisztségében Lőrincz

Gyulát, az egyesület vezető titkárává Varga Jánost, szervezőtitkárává ismét Pathó Károlyt, kulturális titkárrá Vajda Józsefet választja. A 66 főből álló új KB 18 tagú Elnökségébe bekerül még többek között Kugler János, Klajnik Ferenc, Major Sándor, Bátky László, Szabó Béla, Szűcs Béla és Béres József. Lőrincz Gyula elnöki beszámolója ismét csaknem teljes egészében a magyar burzsoá nacionalizmus elítélésével foglalkozik, szembeállítva az Esterházy–Jaross–Szülő-féle burzsoá nacionalista politikát a kommunista párt internacionalista politikájával.

1953. október 14–25.

Prágában a népi színjátszó együttesek országos fesztiváljának döntőjében a Csemadok komáromi helyi csoportjának színjátszói Gergely Sándor *Vitézek és hősök* című darabjának előadásával megszerzik az első helyet.

1953. december 3–5.

A CSKP KB ülésén bejelentik a X. pártkongresszus összehívását, valamint a nemzeti bizottsági és nemzetgyűlési választások megtartását.

1953. december 18–19.

Az SZLKP KB ülésén Karol Bacilek – akit a KB hivatalosan is megválaszt a párt első titkárává – az „ellenséges ideológiákról” tartott beszámolójában az ukrán és magyar burzsoá nacionalizmusról szólva gútai, érsekújvári, sárói és komáromi példákat hoz fel a magyar burzsoá nacionalizmus meglétének igazolására: Gútán a magyarok nem hajlandók együttműködni a helyi nemzeti bizottság szlovák vezetőivel, Érsekújvárott és Sárón a magyarok a szlovák vezetésű egységes földműves-szövetkezet mellett egy önálló „magyar” földműves-szövetkezetet hoztak létre, a Csemadok Komáromi Helyi Szervezete pedig nem hajlandó használni a hajógyár üzemi klubját.

1953 folyamán

Pozsonyban, a Csehszlovákiai Magyar Könyvkiadó kiadásában, Szőke József szerkesztésében *Új hajítások* címmel megjelenik a csehszlovákiai magyar írók és költők második világháború utáni első antológiája.

Ógyallán *Nový rolník – Új Földműves*, Királyhelmeceen *Družstevný život – Szövetkezeti Élet* címmel jelenik meg kétnyelvű járási újság.

1954. január 1.

Lőrincz Gyula az *Új Szó* újévi számának vezércikkében – Bacilek bírálatával egyetértve – nyilvánosan felszólítja a Csemadok komáromi helyi csoportját az önkritikára és „helytelen magatartásának” megváltoztatására.

1954. január

A korábban *Természet és Technika* címmel megjelent lap felveszi a *Tudomány és Technika* címet, és áttér a havi kétszeri megjelenésre. Felelős szerkesztője Dósa József.

1954. február 7.

Csehszlovákia és Magyarország, a szovjet blokk többi országához hasonlóan, kölcsönösen nagyköveti rangra emeli diplomáciai kapcsolatait.

1954. február 12.

A Csemadok KB Elnökségének pártcsoportja a nemzeti bizottsági választások során a Csemadokra háruló feladatokkal foglalkozva „helytelen nézetnek” minősíti a magyar lakosság körében megnyilvánuló törekvést, hogy a választásokon a Csemadok saját jelölteket indítson.

1954. február 13.

Az SZLKP KB Elnöksége jóváhagyja a nemzeti bizottsági választások lebonyolításának a nemzetiségileg vegyesen lakott területekre vonatkozó irányelveit. Ezek szerint a választási bizottságokban biztosítani kell a nemzetiségek részvételét, a választókörzeteket a nemzetiségi összetétel figyelembe vételével kell kialakítani, a vegyes lakosságú választókörzetekben olyan nemzetiségű jelölteket kell indítani, akik az adott körzetben többségben levő nemzetiséghez tartoznak, a választásokhoz szükséges nyomtatványokat pedig a nemzetiségek nyelvén is ki kell adni.

1954. február 21.

Az *Új Szó* elmarasztalja a Csemadok Párkányi Helyi Szervezetét, mivel az általa megrendezett Petőfi-esten fellépő tánccsoport öltözkén a piros-fehér-zöld színek domináltak, amit a lap a burzsoá nacionalizmus megnyilvánulásaként értelmez.

1954. március 3.

A Nemzetgyűlés elfogadja a 14/1954. sz. törvényt a nemzeti bizottsági választásokról, amely szerint nemzetiségre való tekintet nélkül választójoggal rendelkezik valamennyi 18. életévét betöltött csehszlovák állampolgár. A törvény tartalmazza ugyan az általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog elvét, de kimondja, hogy a képviselőket a Nemzeti Front jelöli.

1954. március 22.

Az SZLKP KB Elnöksége megküldi a kerületi pártbizottságoknak a Csemadok munkájáról és feladatairól készített határozatát, amely szerint bár az egyesület hasznos munkát végez, tevékenységében hiányosságok mutatkoznak. Ezek kiküszöbölésére a Csemadok legfontosabb feladataiként a következőket határozza meg: a magyar és szlovák lakosság közötti baráti kapcsolatok fejlesztése, a magyar lakosságnak a Csehszlovákia és Szovjetunió iránti szeretetre nevelése,

a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom és a CSISZ munkájába való bekapcsolása, valamint „a magyar burzsoá nacionalizmus és a Szent István-i irredenta tradíció elleni harc”.

1954. március 25.

Az SZNT-be Árvay József mezőgazdasági munkás személyében első ízben kerül magyar nemzetiségű képviselő.

1954. április 5–6.

A Csehszlovák Írók Szövetségének konferenciáján elfogadott új alapszabály értelmében a szövetség szlovákiai szekciója felveszi a Szlovák Írók Szövetsége nevet, az annak keretében működő magyar munkaközösség pedig átalakul Magyar Szekcióvá, amelynek titkárává júniusban Egri Viktort választják meg.

1954. április 8.

Az SZLKP KB ülésén Karol Bacílek első titkár a nemzeti bizottsági választásokkal kapcsolatban hangsúlyozza, hogy a jelöltek kiválasztásánál gondolni kell valamennyi nemzetiség igazságos képviseletére. A képviselőjelöltek nemzeti besorolása és a reszlovakizáltak nemzeti hovatartozásának kérdése kapcsán helyteleníti, hogy a szlovákul gyakran nem is beszélő reszlovakizáltak a képviselő-testületekbe szlovákként kerüljenek be, ezért kijelenti, hogy „le kell számolni az ún. reszlovakizáció következményeivel”, s „mindenki szabadon vallja magát olyan nemzetiségűnek, amely nyelven legjobban ki tudja fejezni magát, amely a legközelebb áll hozzá”.

Az Igazságügyi Minisztérium 2471/54. sz. körlevelében úgy rendelkezik, hogy a bírósági ítéleteket, amennyiben azt az érdekelt úgy kívánja, magyar nyelven is kézbesíteni kell.

1954. április 24.

Pozsonyban ítéletet hirdetnek a csehellenes nemzeti elfogultsággal és egy önálló szlovák állam létrehozására irányuló törekvéssel vádolt ún. szlovák burzsoá nacionalisták koncepciós perében. A fővádlott Gustáv Husák életfogytiglani, Ivan Horváth 22 évi, Daniel Okáli 18 évi, Ladislav Holdoš 13 évi, Ladislav Novomeský 10 évi börtönbüntetést kap.

1954. április 25.

A pozsonyi Szlovák Nemzeti Színházban megtartja első bemutatóját a Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttes.

1954. április 27.

Az SZNT-ben Nagy István személyében a testület második magyar nemzetiségű képviselője is leteszi a képviselői esküt.

1954. május 4.

Az SZNT 7/1954. számmal törvényt fogad el a szlovák nemzeti tanácsi választásokról, amely szerint nemzetiségre való tekintet nélkül választójoggal rendelkezik valamennyi 18. életévét betöltött Szlovákiában élő csehszlovák állampolgár.

1954. május 16.

Első ízben tartanak közvetlen választásokat a nemzeti bizottságokba. A hivatalos végeredmény szerint a választásokon a választópolgárok 98,3%-a vesz részt, akik 93-94%-a megszavazza a kommunista párt vezette Nemzeti Front jelöltjeit a különböző szintű nemzeti bizottságokba.

1954. május 22.

A Csemadok KB Elnöksége az egyesület választási kampányban kifejtett tevékenységét pozitívan értékeli, megállapítja ugyanakkor, hogy többek között Gútán, Perbenyikben, Izsán, Perbetén, Nagykaposon és Bésben a Csemadokba „beférkőzött burzsoá nacionalista elemek” igyekeztek megghiúsítani a szlovák jelöltek beválasztását a nemzeti bizottságokba.

1954. május 26.

A Nemzetgyűlés 27/1954. sz. választási törvénye szintén kimondja, hogy nemzetiségre való tekintet nélkül választójoggal rendelkezik valamennyi 18. életévét betöltött csehszlovák állampolgár. A törvény – az SZNT május 4-i törvényéhez hasonlóan – a korábbi arányos helyett a többségi választási rendszert vezeti be, egymandátumos választóközeteket hoz létre, s kimondja, hogy a képviselőjelölteket a Nemzeti Front jelöli.

1954. május 30.

Jókai Mór halálának 50. évfordulója alkalmából nagyszabású csehszlovák–magyar „kultúrtaálkózót” rendeznek Komáromban. A 21 tagú magyar küldöttség tagja többek között Veres Péter, Illyés Gyula, Erdei Sándor, Szabó Pál és Urbán Ernő, a csehszlovák küldöttségben Jan Drda, a Csehszlovák Írók Szövetségének elnöke és Ctibor Štítnický, a Szlovák Írók Szövetségének vezető titkára mellett helyet kap Egri Viktor, a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának titkára is. Az ünnepség keretében fellép a Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttes és a győri Kisfaludy Színház.

1954. június 11–15.

Prágában tartja X. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amelyen megerősítik első titkári tisztségében Antonín Novotnýt, a 84 tagú új KB-ba ismét beválasztják Fábry Istvánt, a párt élére pedig a korábbi Elnökség helyett szovjet mintára Politikai Irodát (Politikai Bizottságot) választanak. A kongresszus hangsúlyozza ugyan a „szocialista törvényesség” betartásának szükségességét, a korábbi törvénytelenségek helyrehozataláról azonban nem gondoskodik.

1954. július 1.

A *Fáklya* megkezdi Fábry Zoltán *Harmadvirágzás* című tanulmányának folytatásos közlését, amely amellett, hogy értékeli a második világháború utáni csehszlovákiai magyar irodalmat, a politikai jelszavak hatása alá került írókat figyelemzteti a frázisveszélyekre.

1954. július 2.

A CSKP-t követően az SZLKP KB is új vezető testületet választ, amely az Elnökség helyett az Iroda (Bizottság) megnevezést kapja.

1954. július 23.

Az SZLKP KB Irodája a nemzetiségi népművészeti együttesek finanszírozási nehézségei miatt úgy határoz, hogy a Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együtttest és az Ukrán Dal- és Táncegyütttest 1955. január 1-jei hatállyal a Kulturális Megbízotti Hivatal hatáskörébe kell sorolni.

1954. augusztus 9.

A CSKP KB Politikai Irodájában döntés születik arról, hogy a cseh országrészekben, ahol nagyobb létszámú magyar gyermek él, az Oktatásügyi Minisztérium az 1954/55-ös tanévtől kezdődően szervezzen számukra magyar nyelvi köröket. (1953. szeptember 30-án a cseh országrészekben összesen 1724 magyar tanulót tartottak nyilván, ebből 795-öt a határvidéken.)

1954. augusztus 12.

Az *Új Szó* vezércikke (Népeink *testvéri együttéléséért*) ismét sürgeti, hogy a szlovák burzsoá nacionalistákkal való leszámolás példájára leplezzék le a magyar burzsoá nacionalistákat is.

1954. augusztus 20.

Az SZLKP KB Irodája a szlovák nemzeti tanácsi választásokkal kapcsolatban határozatban mondja ki, hogy a választóközrzetek kijelölésénél figyelembe kell venni a nemzetiségi arányokat, a 104 tagú új SZNT-ben pedig legalább 10 magyar és 3 ukrán nemzetiségű képviselő számára kell helyet biztosítani.

1954. augusztus 29.

A szlovák nemzeti felkelés 10. évfordulóján a Škoda Művek nevet viselő komáromi hajógyár felveszi Steiner Gábor, a buchenwaldi koncentrációs táborban elhunyt komáromi születésű munkásmozgalmi harcos, egykori prágai nemzetgyűlési képviselő nevét.

1954. augusztus

Az SZLKP pozsonyi kerületi és városi bizottságának agitprop osztálya a *Zápisník agitátora* magyar nyelvű mutációjaként *A Népmvelő Naplója* címmel – 1958 márciusáig megjelenő – magyar havilapot indít.

1954. szeptember 1.

Magyar tannyelvű tizenegyéves középiskolák működnek Komáromban, Dunaszerdahelyen, Füleken, Galántán, Párkányban, Ipolyságon és Királyhelmeceken, szlovák iskolák melletti magyar tagozatok pedig Érsekújvárott, Somorján, Tornalján és Szepsiben.

1954. szeptember 6.

A Kassára távozó Gaál István helyett Andrej Maťašíkot választják a pozsonyi református egyházközség lelkészévé, aki így 1954 októberétől ismét elfoglalja a *Kálvinista Szemle* és a *Kalvínske hlasy* című lapok főszerkesztői posztját.

1954. október 13.

A CSKP KB Politikai Irodája azzal a megokolással, hogy negatív fényben tünteti fel a szlovákokat, határozatot hoz a *Rákóczi hadnagya* című magyar film csehszlovákiai vetítésének betiltásáról.

1954. október 19.

A Szlovák Írók Szövetsége és a Csemadok koszorúzással egybekötött ünnepi megemlékezést tart Hybbén Balassi Bálint születésének 400. évfordulója alkalmából. Az ünnepségre a prágai magyar nagykövetség szóbeli intervenciója után kerül sor.

1954. október 29.

A SZLKP KB Irodája megbízza Ernest Sýkora oktatásügyi megbízottat, hogy biztosítsa az ukrán és magyar tannyelvű iskolák tantervének oly értelmű módosítását, hogy a szlovák nyelv tanóráinak növelésével a gyerekek a 8. osztály elvégzése után folyékonyan bírják a szlovák nyelvet. Azokban a községekben pedig, ahol a lakosok keveslik a szlovák nyelv oktatására hozott intézkedéseket, vezesse be néhány tantárgy szlovák nyelvű oktatását is.

1954. november 13.

A pozsonyi Szlovák Egyetem a fennállásának 35. évfordulója alkalmából megrendezett ünnepségek keretében ismét felveszi a Comenius Egyetem nevet.

1954. november 18.

Az *Új Szó* egyik írása kifogásolja, hogy a Csemadok losonci színjátszói a *János vitéz* című daljátékban a magyar nemzeti lobogót szerepeltették, s az tüntető megnyilvánulásokat váltott ki a magyar nézőkből. Az írás egyúttal elmarasztalóan szól a csehszlovák filmszínházak műsoráról már levett *Rákóczi hadnagya* című magyar filmről is.

1954. november 28.

Választásokat tartanak a prágai Nemzetgyűlésbe, s ezzel egy időben első alkalommal a pozsonyi Szlovák Nemzeti Tanácsba is. A magyar és német lakosság a második világháború utáni parlamenti választások során első ízben járulhat az

urnákhoz. A hivatalos végeredmény szerint a választásra jogosultaknak több mint 99%-a leadja voksát, s a választáson résztvevők közel 98%-a megszavazza a Nemzeti Front jelöltjeit. A 368 tagú Nemzetgyűlésben 9 (többek között Lőrincz Gyula, a Csemadok KB elnöke és Szigl Mária munkásnő), a 104 tagú SZNT-ben 13 (többek között Dénes Ferenc, a Kassai Kerületi Nemzeti Bizottság alelnöke, valamint Árvay József és Nagy István földművesek) magyar nemzetiségű képviselő kap helyet. Az SZNT-ben az SZLKP-nak 77, a Szlovák Megújodás Pártjának 10, a Szabadságpártnak 5 képviselője van, 12 tagja pártunkívüli.

1954. december 3–4.

Az SZLKP KB agitprop osztályának a burzsoá nacionalizmus kérdéséről rendezett pozsonyi szemináriumán az ukrán burzsoá nacionalizmusról Vasil Biľak eperjesi kerületi párttitkár, a magyar burzsoá nacionalizmusról Lőrincz Gyula tart előadást. Lőrincz ismét a burzsoá nacionalizmus vádjával illeti a Csemadok Komáromi Helyi Szervezetének vezetőit: Pálfi Jánost és Körmendi Ferencet, valamint a gútai magyarokat, akik a helyi nemzeti bizottság élére a hivatalos szlovák jelölt ellenében Tánczos Istvánt szerették volna választani.

1954. december 12.

Antonín Zápotocký köztársasági elnök Viliam Širokýval az élen új kormányt nevez ki, amelynek tagja többek között Rudolf Barák belügyminiszter, Alexej Čepička nemzetvédelmi miniszter, Václav David külügyminiszter és Július Ďuriš pénzügyminiszter.

1954. december 13.

A Nemzetgyűlés alakuló ülésén ismét Zdeněk Fierlingert választják meg a testület elnökévé. A Nemzetgyűlés másnap elfogadott ügyrendi törvénye kimondja, hogy „minden felszólalónak joga van saját anyanyelvén beszélnie”.

1954. december 17.

A kormány Rudolf Strechajjal az élen kinevezi az új Megbízottak Testületét. Tagja többek között Štefan Gažík földművelésügyi megbízott, Ondrej Klokoč kulturális megbízott és Ernest Sýkora oktatásügyi megbízott.

1954. december 18.

Az SZNT alakuló ülésén ismét František Kubačot választják a testület elnökévé, s Dénes Ferenc személyében első ízben magyar nemzetiségű alelnököt is választanak. Az SZNT ügyrendi törvénye szintén kimondja, hogy a képviselőknek jogukban áll saját anyanyelvükön felszólalniuk.

1954. december 28.

Átadják a forgalomnak az Észak- és Dél-Komárom között megépült vasúti hidat, az ún. Barátság hidat.

1954 folyamán

Pozsonyban, a Csehszlovákiai Magyar Könyvkiadó kiadásában *Három fiatal költő* címmel megjelenik Ozsvald Árpád, Török Elemér és Veres János közös verseskötete.

1955. január 1.

A Csemadok a Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttest átadja a Kulturális Megbízotti Hivatalnak.

1955. január 10.

A CSKP KB a szovjetunióbeli, magyarországi és lengyelországi rehabilitálások hatására bizottságot hoz létre az 1948 utáni politikai perek felülvizsgálására, vezetésével Rudolf Barák belügyminisztert bízva meg.

1955. január 14.

Az SZLKP KB Irodája határozatban mondja ki, hogy a Kulturális Megbízotti Hivatal hatáskörébe sorolt Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttest és az Ukrán Dal- és Táncegyüttest március 30-ig be kell olvasztani a Szlovák Népművészeti Együttesbe.

1955. január 24.

A CSKP KB Politikai Irodája Rákosi Mátyás 1954. decemberi levele kapcsán, amelyben az MDP főtitkára arra hivatkozva, hogy a film „a német imperializmus elleni éllel készült”, a *Rákóczi hadnagya* című film csehszlovákiai vetítésének lehetővé tételét kérte a prágai pártvezetéstől, jóváhagyja a film vetítésének betiltását, s azt szükséges intézkedésnek minősíti.

1955. február 3–6.

Prágában tartja II. kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelynek új Központi Bizottságában helyet kap többek között Szigl Mária nemzetgyűlési képviselő és Major Ágoston, akit egyúttal beválasztanak a KB Elnökségébe is.

1955. február 5–6.

Pozsonyban tartja V. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 473, taglétszáma 45 543), amelyen az egyesület elnökévé ismét Lőrincz Gyulát, vezető titkárává – a tisztségbe eredetileg jelölt, ám a pártvezetés által jóvá nem hagyott Koncz Béla helyett – a korábbi szervezőtitkár Pathó Károlyt, új szervezőtitkárává Szabó Rezsőt, kulturális titkárává Vajda Józsefet választják. Az új KB 18 tagú Elnökségében helyet kap még többek között Klajnik Ferenc, Kugler János, Major Sándor, Szabó Béla, Szűcs Béla és Béres József. A közgyűlési határozat az egyesület egyik legfontosabb feladatáknak a magyar burzsoá nacionalizmus elleni harcot jelöli meg: „Kérlelhetetlen harcot folytatunk a burzsoá nacionalista ideológia minden megnyilvánulása ellen a csehszlovákiai magyar dolgozók között. Nem engedjük meg, hogy a magyar burzsoá nacionalisták

megbontsák hazánk magyar dolgozóinak a cseh, szlovák és Csehszlovákia többi nemzetiségeihez fűződő barátságát és népünk egységét.”

1955. február 18–19.

Az SZLKP KB Irodájának ülésén Lőrincz Gyula helyett Dénes Ferencet nevezik ki az *Új Szó* főszerkesztőjévé, aki március 1-jével veszi át a lap vezetését.

1955. április 15.

Az SZLKP KB Irodája a pártnak a közelgő pártkongresszuson megválasztandó vezető testületeiről tárgyalva Lőrincz Gyulának a KB Irodájába való beválasztását javasolja, ezt a határozatát azonban április 21-én megváltoztatja.

1955. április 22–24.

Pozsonyban tartja kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amely ismét harcot hirdet a burzsoá nacionalizmus és a „szociáldemokratizmus” ellen. Karol Bacílek első titkár megállapítja, hogy a burzsoá nacionalizmus gyakran megnyilvánul a köztársaság magyar polgárai között is, akik „elfelejtik, hogy az ő hazájuk a népi demokratikus Csehszlovák Köztársaság”, a kongresszus ezért feladatul tűzi ki a magyar lakosságnak a Csehszlovákia iránti hazafiságra való nevelését. A párt első titkárává ismét Karol Bacíleket választják; a 60 tagú új Központi Bizottságban helyet kap többek között Major István, Dénes Ferenc, Lőrincz Gyula, Nagy Gyula, Réthy István és Bozó Jenő.

1955. május 1.

Prágában Antonín Zápotocký köztársasági elnök Köztársasági Érdemrenddel tünteti ki többek között Major Istvánt s az Építésben szerzett érdemeiért kitüntetéssel Lőrincz Gyulát és Dénes Ferencet.

1955. május 9.

Antonín Zápotocký köztársasági elnök Csehszlovákia felszabadulásának 10. évfordulója alkalmából amnesztiát hirdet, amely során országos viszonylatban 6827, Szlovákiában 1455 személyt helyeznek szabadlábba, 1987, ill. 444 elítélt esetében pedig csökkentik az ítélet mértékét. Az elengedésre kerülő rabok közé eredetileg Esterházy Jánost is besorolják, a közkegyelmet azonban az ő esetében életfogytiglani büntetésének 25 évi börtönbüntetésre való mérséklésére változtatják.

1955. május 11–14.

A Szovjetunió, Csehszlovákia, Magyarország, Lengyelország, az NDK, Románia, Bulgária és Albánia kormányküldöttségeinek varsói tárgyalásán aláírják a barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási egyezményt, az ún. Varsói Szerződést, és létrehozzák fegyveres erőik közös parancsnokságát. A Nemzetgyűlés a Varsói Szerződést május 24-én iktatja törvénybe.

1955. május 28.

New Yorkban több amerikai magyar emigráns érdekvédelmi szervezet – köztük a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya – részvételével megalakul a Magyar Felszabadító Bizottság. Elnökévé Szilassy Bélát, a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya elnökét választják.

1955. június 11.

Az *Új Szó* „Több bizalmat állami szerveink iránt” című elvi jelentőségű írásának szerzője „nacionalista tendenciának” nevezi, hogy a szlovákiai magyarság az államhatalmi szerveket mellőzve gyakran a Csemadok és az *Új Szó* közbenjárását kéri a magyar iskolák létesítése érdekében, s hangsúlyozza, hogy sem a Csemadok, sem pedig az *Új Szó* nem a szlovákiai magyarok érdekvédelmi szervezte.

1955. június 29–30.

A CSKP KB elfogadja az egységes földműves-szövetkezetek létrehozásának új irányelveit, amivel kezdetét veszi a szövetkezetesítés második szakasza.

1955. június

Három csehszlovákiai protestáns egyház: a csehtestvér, a szlovák evangélikus és a református egyház megalakítja az Egyházak Ökumenikus Tanácsát.

1955. július 8.

Miután egyre több olyan eset fordul elő, hogy a második világháború után Csehszlovákiából kitelepített s az utóbbi időben oda visszalátogató magyarok látogatási idejük letelte után nem térnek vissza Magyarországra, hanem csehszlovák állampolgárságért folyamodnak, annak megszerzése után pedig egykori vagyonukat is visszaigénylik, az SZLKP KB Irodája úgy határoz, meg kell szigorítani a csehszlovákiai tartózkodási engedély meghosszabbításának feltételeit.

1955. július 27–31.

A magyar Országgyűlés meghívására Magyarországra látogat a csehszlovák Nemzetgyűlés Zdeněk Fierlinger vezette küldöttsége.

1955. szeptember 1.

A pozsonyi Népművelési Központon belül Koczka István vezetésével nemzetiségi osztály alakul. Feladata a magyar és ukrán kisebbség népművelési tevékenységének központi irányítása.

A *Fáklya* augusztus–szeptemberi dupla számában megjelenik Fábry Zoltán *Kevesebb verset – több költészetet* című tanulmánya, melyben Fábry újra felhívja a csehszlovákiai magyar költők figyelmét a sematizmus veszélyeire.

1955. október 5.

A Csemadok KB beadvánnyal fordul a Kulturális Megbízotti Hivatalhoz, amelyben a magyar lakosság körében végzendő kulturális és népművelő tevékenység irányítása céljából a megbízotti hivatalon belül egy önálló főosztály létrehozását indítványozza. Ugyancsak javasolja egy olyan szerkesztőség kiépítését, amely egy főszerkesztő vezetésével három önálló lapot adna ki: a *Népművelést*, a *Népművészetet* és a *Szocialista Nevelést*.

1955. október 22.

Az SZLKP KB Titkársága elutasítja a Csemadok KB Elnökségének a *Fáklya* című havilap hetilappá alakítására vonatkozó kérését.

1955. október 25.

A CSKP KB Politikai Irodája úgy határoz, hogy a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kultúregyesülete mellett kisebb professzionális népművészeti együttesek alakulhatnak.

1955. november 22.

A Csemadok KB Elnökségének rendkívüli ülése határozatban mondja ki: helyesnek tartaná, ha a Pedagógiai Főiskola magyar hallgatóiból – a szlovák Lúčnica mintájára – egy félhivatásos magyar népi együttes jönne létre.

1955. november

Pozsonyban tanuló magyar egyetemi és főiskolai hallgatók – többek között Gyüre Lajos, Mede István, Tóth János és Kucsera Klára – megalakítják az énekkart, zenekart, táncsoportot, színjátszó csoportot és irodalmi kört is magában foglaló Magyar Főiskolások Művészegyüttesét.

1955. december 7.

A prágai Comenius Evangélikus Teológiai Karon díszdoktorrá avatják Varga Imre református püspököt.

1955. december 8.

Az *Új Szó* szerkesztőségi cikke (*Életre-halálra a szlovák munkással, a szlovák paraszttal*) rosszallását fejezi ki amiatt, hogy a „csehszlovákiai magyar reakció”, sőt a magyar dolgozók körében is még mindig gyakori „a múlt sérelmeinek a felhánytorgatása”, s minden olyan intézkedést, amely az osztályellenség ellen irányult, s minden előforduló hibát nemzetiségi sérelemként tüntetnek fel.

1955. december 15.

Pécsett életének ötvenkilencedik évében elhunyt Flachbarth Ernő publicista, jogi szakíró, a csehszlovákiai magyar ellenzéki pártok Központi Irodájának egykori vezetője.

1955. december 17.

A magyar és a csehszlovák kormány szóbeli jegyzékváltással megegyezik a lakosságcsere végrehajtását ellenőrző vegyes bizottság működésének befejezésében. Megegyezésük szerint a lakosságcserével kapcsolatos kérdéseket a jövőben a két kormány diplomáciai úton fogja rendezni.

Az *Új Szó* nagy visszhangot kiváltó írást (*Mi legyen a gyerekből*) közöl a magyar tannyelvű iskolákban folyó szlováknyelvoktatásról. A témával kapcsolatban ezt követően hónapokig tartó véleménycsere indul a lap hasábjain.

1955 folyamán

Pozsonyban, a vox humanáról tervezett trilógiája első köteteként a Csehszlovákiai Magyar Könyvkiadó kiadásában megjelenik Fábry Zoltán második világháború utáni első tanulmánykötete, *A gondolat igaza*. (*A béke igaza* 1956-ban, az *Ady igaza* azonban csupán Fábry halála után, 1977-ben jelenik meg Turczel Lajos összeállításában.)

1956. január 1.

Megszűnik a Csehszlovákiai Magyar Könyvkiadó, s magyar szerkesztőségként beolvad a pozsonyi Szlovákiai Szépirodalmi Könyvkiadóba. A szerkesztőség vezetője Fendt Pál.

1956. január

Az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal kiadásában megjelenik Pozsonyban a *Szocialista Nevelés* című oktatás- és nevelésügyi szaklap első száma. Felelős szerkesztője Náhlovsky Zoltán, majd novembertől Turczel Lajos.

Bátky Lászlót Bojsza Imre váltja fel a Csemadok *Fáklya* című havilapjának főszerkesztői posztján.

1956. február 2.

Az SZLKP KB Titkársága azzal kapcsolatban, hogy a Csemadokban esedékes tagkönyvcseréje során több mint 14 000 tag jelezte kilépési szándékát az egyesületből, intézkedéseket hoz a Csemadok működésének hatékonyabbá tételére. Határozatban szólítja fel az egyesületet, hogy szervezzon irodalmi esteket, olvasóköroket, előadássorozatot, s tegye hatásosabbá a kulturális és politikai nevelést.

1956. február

A Népművelési Központ *Népművelés* címmel Pozsonyban megjelenő magyar nyelvű havi tájékoztató közlöny kiadásába kezd.

1956. március 1–14.

A csehszlovák Nemzetgyűlés meghívására Csehszlovákiába látogat a magyar Országgyűlés Rónai Sándor vezette küldöttsége.

1956. március 23–25.

Pozsonyban tartja II. szlovákiai kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelyen a CSISZ új Szlovákiai Központi Bizottságába beválasztják többek között Dobos Lászlót, Major Ágostont és Sziegl Ferencet; Dobos, a Pedagógiai Főiskola tanársegéde, a Szlovákiai KB korábbi szakelőadója és Major Ágoston egyúttal bekerül a KB Elnökségébe is, Majort pedig ismét megválasztják a KB egyik titkárává.

1956. március 28.

A Csemadok KB rendkívüli elnökségi ülésén döntés születik arról, hogy alacsony színvonala s csökkenő példányszáma miatt ismét kérni fogják a pártvezetéstől, hogy a *Fáklya* október 1-jétől hetilapként jelenhessen meg.

1956. március 29–30.

A CSKP KB ülése – amelyen Antonín Novotný első titkár beszámol a Szovjetunió Kommunista Pártjának február 14–25. közötti XX. kongresszusáról, s Nyikita Hruscsovnak a Sztálin személye körül kialakult kultuszról tartott előadásáról – a személyi kultusz csehszlovákiai megnyilvánulásairól és a „szocialista törvényesség” megsértésének eseteiről tárgyal, mivel azonban azokban a pártvezetés nagy része érintett, konkrét eredmények nem születnek, s a koncepciók pereként a felelősséget az ugyancsak elítélt Rudolf Slánskýra hárítják.

1956. április 19–20.

A CSKP KB – a márciusinál nyíltabb hangvételű ülésén – a párttagság nyomására nagyobb önkritikára vállalkozik, de elutasítja a rendkívüli pártkongresszus igényelt összehívását, s a politikai perek vitája során jogosnak nyilvánítja mind Rudolf Slánský, mind az ún. szlovák burzsoá nacionalisták elítélését. A KB bírálja a túlzott centralizmust és bürokratizmust, és síkra száll a kollektív vezetés megvalósításáért, ugyanakkor csupán egyetlen személyi változásról határoz: leváltja párt- és állami tisztségeiből Alexej Čepička nemzetvédelmi minisztert, Klement Gottwald vejét.

1956. április 22–29.

A Csehszlovák Írók Szövetségének II. kongresszusa éles bírálattal illeti a dogmatizmust és a párt kultúrpolitikáját, s kiáltványban sürgeti a pártirányítás és a pártosság megszüntetését.

1956. április 24.

A Csemadok KB Elnöksége javaslatot terjeszt az SZLKP KB kultúrosztálya elé egy felhívató magyarázó magyar főiskolai népművészeti együttes létrehozása érdekében.

1956. május 2.

Miután a vita kezd kilépni a pártkeretekből, s több helyütt rendszerellenesnek minősített követeléseket is megfogalmaznak, a CSKP KB Politikai Irodája elhatározza a XX. szovjet pártkongresszusról folyó vita lezárását.

1956. május 10–11.

Az SZLKP KB ülése a centralizáció elleni kampány keretében sürgeti a szlovák nemzeti szervek jogkörének bővítését, ugyanakkor megerősíti az ún. szlovák burzsoá nacionalisták elítélésének – a szovjet pártkongresszus után szintén kétségbe vont – jogosságát. Karol Bacílek első titkár a burzsoá nacionalisták által vezetett apparátust teszi felelőssé többek között a magyar lakossággal szemben a második világháború után elkövetett „túlkapásokért” is.

1956. május

Prágában több ezer egyetemista tüntetéseken követeli a demokrácia és a politikai reformok megvalósítását.

1956. június 1.

Az SZLKP KB Titkársága a Csemadok által szorgalmazott október 1-je helyett 1957. január 1-jétől engedélyezi a *Fáklya* hetilappá alakulását s új címmel (*A Hét*) való megjelenítését.

1956. június 3.

Nagymegyeren megtartja első fellépését a Magyar Főiskolások Művészegyüttese.

1956. június 11–15.

A CSKP prágai országos konferenciája elítéli a Csehszlovák Írók Szövetségének II. kongresszusát és a májusi prágai diákmegmozdulásokat. Határozatot hoz a túlzott centralizáció mérsékléséről, a „szocialista demokratizmus” megvalósításáról és a szlovák nemzeti szervek jogkörének bővítéséről, a koncepciós perek esetleges felülvizsgálásának lehetősége azonban már fel sem merül.

1956. június 16.

A kormány megszünteti az egyházakat felügyelő Állami Egyházügyi Hivatalt, majd július 14-én a Szlovák Egyházügyi Hivatalt. Jogkörüket az Oktatásügyi Minisztérium, ill. az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal veszi át.

1956. július 3.

A Megbízottak Testülete jóváhagyja az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal által a magyar és ukrán tannyelvű iskolák színvonalának növelése érdekében előterjesztett intézkedéstervezetet. A javaslat a magyar iskolák vonatkozásában leginkább a szlováknyelvoktatás színvonalának javítását szorgalmazza.

1956. július 7.

A Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmányának pittsburghi közgyűlése új tisztikart választ: elnök továbbra is Szilassy Béla, új alelnökök Szent Ivány Géza és Sirchich László, főtítkár Hites Kristóf.

1956. július 31.

A Nemzetgyűlés elfogadja a 33/1956. sz. alkotmánytörvényt a szlovák nemzeti szervekről, amely csekély mértékben, de némileg növeli az SZNT és a Megbízottak Testülete hatáskörét, ugyanakkor továbbra is messzemenő beavatkozási lehetőséget biztosít a központi szervek számára. Egyúttal ez az első alkotmányerejű törvény, amely megemlékezik a magyar kisebbségről is, amikor 2. §-a kimondja: az SZNT hatáskörébe tartozik többek között, hogy „az egyenjogúság szellemében biztosítsa a magyar és ukrán nemzetiségű állampolgárok gazdasági és kulturális életének kedvező feltételeit”.

1956. augusztus 2.

A Megbízottak Testülete átalakítása során az Oktatásügyi Megbízotti Hivatal átalakul Oktatásügyi és Kulturális Megbízotti Hivatallá, a megbízotti hivatalon belül pedig – az ukrán iskolák ügyeit intéző részleg bővítésével – létrejön egy külön osztály a magyar és az ukrán iskolák részére.

1956. szeptember 1.

Rozsnyón, Zselizen, valamint Pozsonyban és Kassán – utóbbi két városban azt a hatóságok a magyar szülők megismételt kérései ellenére több éven át nem engedélyezték – magyar tannyelvű tizenegyéves középiskola nyílik.

1956. október 19.

Az SZLKP KB Titkársága a budapesti *Szabad Nép* egy kifogásolt írása miatt betiltja a lap szlovákiai árusítását, s intézkedéseket hoz a magyarországi sajtótermékek behozatalának korlátozására.

1956. október 24.

A magyarországi forradalom másnapján a CSKP KB Politikai Irodája a magyarországi eseményekről tárgyal. Az ülés azonban konkrét határozathozatal nélkül ér véget, megvárják Antonín Novotný hazaérkezését, aki Nyikita Hruscsov meghívására a szovjet pártvezetésnek a lengyelországi és magyarországi helyzetről tárgyaló moszkvai rendkívüli ülésén vesz részt.

Az SZLKP KB Irodája jóváhagyja a Titkárságnak a magyarországi sajtó behozatalának ideiglenes korlátozására vonatkozó intézkedéseit és a kerületi pártbizottságokhoz intézett – a kerületi és járási pártbizottságokon készséget hirdető – levelét.

Karol Bacílek, az SZLKP első titkára felszólítja a Csemadok vezetőit, hogy a magyarországi eseményekre való tekintettel minél előbb jelentessék meg az eredetileg 1957. január 1-jétől engedélyezett *A Hét* című lapot.

1956. október 25.

A CSKP KB Politikai Irodája Antonín Novotnýnak a moszkvai tanácskozásról szóló tájékoztatóját követően egyetértését fejezi ki Hruscsov értékelésével, aki sze-

rint a magyar felkelés „ellenforradalmi puccs”, a felkelők pedig „banditák”, s feladatul adja a Titkárságnak, hogy a magyarországi eseményekkel kapcsolatban tegye meg a szükséges intézkedéseket, a csehszlovák–magyar határon pedig különleges intézkedéseket léptessen életbe.

Az *Új Szó* első ízben tudósít az október 23-i magyarországi eseményekről. A lap beszámolója szerint „a zavargásokat ellenforradalmi elemek szították, amelyek megkísérelték a népi demokratikus rendszer megdöntését”. Ezzel párhuzamosan címdoldalon közli a *Rudé právo* című prágai központi pártlap *Szilárdan a szocializmus útján* című szerkesztőségi cikkét, amely ellenforradalmi erők véres zavargásainak minősíti az eseményeket.

1956. október 26.

A CSKP KB Politikai Irodája úgy határoz, hogy október 28-ra teljes harckészültségbe kell helyezni a Belügyminisztérium fegyveres erőit és a népi milíciát, egyúttal megbízza a belügyminisztert, hogy konzultáljon a szovjet vezetőkkel „önkéntes egységek” Magyarországra küldésének lehetőségéről.

Az *Új Szó* címdoldalon közli az érsekújvári Elektrosvit vállalat dolgozóinak a magyarországi eseményeket elítélő nyilatkozatát. A CSKP KB-hez és a kormányhoz intézett nyilatkozat szerint: „Nagyon jól tudjuk, hogy a magyar nép nem akar és nem is akarhat zavargásokat. Ezért elítéljük a zavargások kezdeményezőit, akik nem lehettek mások, csupán a nép és a népi demokratikus rendszer ellenségei.” A lap hasábjain ezt követően sorra jelennek meg a forradalmat elítélő hasonló nyilatkozatok.

1956. október 27.

A hivatalban levő négy szlovákiai katolikus püspök, Jozef Čársky kassai, Eduard Nécsey nyitrai, Ambróz Lazík nagyszombati és Róbert Pobožný rožsnyói püspök közös petícióval fordul a kormányhoz, amelyben a Lengyelországban és Magyarországon bekövetkezett változásokra hivatkozva az egyházügyi törvények módosítását kéri.

1956. október 28.

Az *Új Szó* a pártszervek utasítására magyarországi terjesztésre szánt rendkívüli különszámok kiadásába kezd, amelyeket november végéig jelentet meg. Ugyanakkor október végén és november folyamán az *Új Ifjúság* négy különkiadását is eljuttatják Magyarországra, s hat szlovákiai rádióállomás sugározza a propagandát Magyarországra felé.

1956. október 29.

Az SZLKP KB Irodája a hazai propaganda megszervezéséről és az MDP-nek nyújtandó segítségről tárgyalva határozatban mondja ki, hogy a Csemadokot be kell vonni a magyar lakosság körében folytatott propagandába, a CSISZ-nek pedig

feladatuk adja, hogy minél több magyart vegyen fel tagjai közé. Felállítja a KB melletti propagandaközpontot, amelynek vezetésével Lőrincz Gyulát bízta meg.

A CSKP KB és a csehszlovák kormány az MDP-hez és a magyar kormányhoz intézett levelükben felszólítják a címzetteket „a népi demokratikus rendszer ellen indított támadás” visszaverésére és „a népi demokratikus hatalom érdekeinek” megvédésére. A párt levele a magyarországi eseményeket „fasiszta zavargásoknak” minősíti.

1956. október 30.

Megjelenik az *Új Szóban* a Csemadok KB Elnökségének október 29-én kelt nyilatkozata, amely amellett, hogy elítéli a magyarországi forradalmat, a csehszlovákiai magyarságot mint közösséget el is határolja tőle: „Mi, csehszlovákiai magyar dolgozók (...) hűséggel tömörülünk pártunk, Csehszlovákia Kommunista Pártja és népi demokratikus kormánya köré.”

A kassai Műszaki Főiskola Bányamérőki Karának diákjai egyperces néma csenddel emlékeznek meg a magyarországi harcokban elesett diákokról. Az akció kezdeményezőit másnap kizárják a főiskoláról.

1956. október 31.

Az egyes szlovákiai kerületekben és járásokban pártvezetők, miniszterek, megbízottak, képviselők részvételével megrendezett aktívákon ítélik el a magyarországi eseményeket. A szervezők a magyarországi „reakció” rémtetteit számos helyen magyar nyelvű felszólalásokban, magyar munkásokkal ítéltetik el, akik egyben a magyar lakosság hűségéről biztosítják a csehszlovák állami és pártvezetést.

1956. november 1.

A Csemadok vezetése arról tájékoztatja a szlovák pártvezetést, hogy a pozsonyi magyar főiskolai hallgatók és a Csemadok tagsága nem azonosul az Elnökség október 30-án közzétett nyilatkozatával, s a magyarországi eseményeket hazafias mozgalomként értékeli, ezért a magyarországi propaganda ellensúlyozása céljából a Csehszlovák Rádió magyar adása műsoridejének növelését javasolja.

1956. november 2.

Antonín Novotný és Viliam Široký tájékoztatja a CSKP KB Politikai Irodáját a kommunista pártvezetőknek a készülő magyarországi katonai beavatkozásról folytatott november 1–2-i moszkvai tanácskozásáról. A Politikai Iroda egyetértését fejezi ki a katonai beavatkozással, s úgy határoz, hogy „szükség esetén” Csehszlovákia akár részt is vesz benne.

Az SZLKP KB Titkársága határozatban mondja ki, hogy magyar nemzetiségű munkásokat és földműveseket nagyobb számban kell felvenni a pártba, az állambiztonsági szervekbe pedig magyarul beszélő személyeket kell toborozni.

A pozsonyi Szlovák Műszaki Főiskola Villamosmérnöki Karának vitaestjén a diákok egy része nyíltan szimpátiáját fejezi ki a magyar forradalom iránt.

1956. november 3.

Antonín Zápotocký köztársasági elnök rádióbeszédben ítéli el a magyarországi felkelést. Zápotocký szerint a nemzetközi reakció által támogatott magyarországi reakció – a politikai vezetés engedményeit kihasználva – „ellenforradalmat” robbantott ki, amely „fasiszta fehérterrorral” fenyegeti a magyar dolgozó népet, Nagy Imre miniszterelnököt pedig azzal vádolja, hogy „lepaktált a kapitalista országokkal”.

A *Rudé právo* a magyar forradalmat elítélő nyilatkozatot közöl Fábry Zoltántól, amelyben Fábry a magyarországi eseményeket úgy értékeli, mint amelyek „az imperialisták malmára hajtják a vizet”. Nyilatkozatát Fábry pár nap múlva a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának ülésén – Ctibor Štítnický, a Szlovák Írók Szövetségének titkára által – felolvasott levelében visszavonja.

A prágai és ostravai után megkezdzi működését a Csehszlovák Televízió pozsonyi stúdiója is.

1956. november 3–7.

Csehszlovákia „hadgyakorlat” címén, valójában a magyar határ biztosítása céljából közel 14 000 tartalékoszt mozgósít, a magyar és lengyel nemzetiségű hadköteleseket azonban nem hívják be. A magyar határra vezényelt egységeket december közepén rendelik vissza.

1956. november 5.

A csehszlovák napilapok, köztük az *Új Szó* is, rendkívüli különszámokban adják hírül, hogy „a magyar nép legyőzte az ellenforradalmat”.

A magyar forradalom leverését követően a pozsonyi és komáromi magyar tizenegy éves középiskola diákjai gyászszalagot viselve jelennek meg az iskolában. A tiltakozó megmozdulások szervezőit és az iskolák igazgatóit egyaránt felelőségre vonják.

A CSKP KB Politikai Irodája ún. Szolidaritási Alapot hoz létre a Magyar Népköztársaság dolgozói számára, amelyre az elkövetkező napokban 60 millió korona adomány gyűlik össze.

1956. november 9.

Az SZLKP KB Irodájának ülésén a magyarországi események szlovákiai visszhangjáról tárgyalva többen kiemelik, hogy a magyar kisebbség „magas fokú hazafiságról” tett tanúságot, amit Rudolf Strechaj, a Megbízottak Testülete elnöke a magyar lakosságnak a déli határvidék Magyarországhoz való 1938-as visszacsatolása után szerzett rossz tapasztalatainak tulajdonít.

1956. november 12.

A CSKP KB Politikai Irodája elhatározza, hogy Csehszlovákia 90 millió korona értékű gazdasági segítséget nyújt Magyarországnak.

1956. november 15.

Viliam Široký vezetésével csehszlovák kormányküldöttség utazik Budapestre, ahol Kádár János „munkás-paraszt” kormányával tárgyal a Magyarországnak nyújtandó anyagi és pénzügyi segítségről. A magyar kormány köszönetét fejezi ki a csehszlovák kormánynak az „ellenforradalom” leverésében nyújtott segítségéért. (A csehszlovák küldöttség az első külföldi kormánydelegáció, amely a népfelkelés után Magyarországra látogat.)

1956. november 16.

Az SZLKP KB Irodája a magyarországi eseményekre hivatkozva a *Dolgozó Nő*, az *Új Ifjúság* és a *Szabad Földműves* példányszámának növeléséről, a *Hét* megjelenítésének előrehozataláról és a magyarországi sajtótermékek behozatalának korlátozásáról határoz.

1956. november

Megjelenik Pozsonyban a Csemadok *Fáklya* című havilapjának utolsó, november–decemberi összevont száma.

1956 őszén

Többéves előkészületet s többszöri halasztást követően a pozsonyligetfalui parkban felállítják a Pozsony központjából 1921-ben eltávolított Petőfi-szobrot. A szobor felállítása azonban a magyar forradalom eseményei miatt a nyilvánosság kizárásával történik, és teljesen visszhangtalan marad.

Az amerikai emigrációban tevékenykedő Felvidéki Tudományos Társaság a New York állambeli Yonkersben évi négy alkalommal megjelenő *Értesítő* kiadásába kezd.

1956. december 2.

Egri Viktor főszerkesztésében megjelenik Pozsonyban a Csemadok *A Hét* című hetilapjának első száma. Amíg a *Fáklya* a Csemadok művelődéspolitikai folyóirata volt, addig *A Hét* „a csehszlovákiai magyarság kulturális lapja”-ként határozza meg magát.

1956. december 5–6.

A CSKP KB-nak a magyarországi eseményeknek szentelt ülésén a szlovákiai küldöttek igyekeznek elbagatellizálni a népfelkelésnek a szlovákiai magyarságra gyakorolt hatását. Rudolf Strechaj, a Megbízottak Testülete elnöke kijelenti, hogy a szlovákiai magyarok és ukránok kiállták „a csehszlovák szocialista hazafiság” próbáját, ami azt bizonyítja, hogy nagyra becsülik a párt nemzetiségi politikáját.

1956. december 7.

Az SZLKP KB Irodájának ülésén Karol Bacílek első titkár a magyarországi forradalom szlovákiai visszhangját elemezve elismeri ugyan a kassai és pozsonyi diákoknak a forradalom melletti szimpátiamegnyilvánulásait, de leszögezi, hogy „a magyar nemzetiségű lakosság körében még soha nem nyilvánult úgy meg a Csehszlovák Köztársaság iránti hazafias érzés, mint ebben az időben”.

1956. december 12–13.

Az SZLKP KB ülésén Karol Bacíleknek a magyarországi események szlovákiai visszhangjáról tartott újabb előadását követően – aki egyúttal újra harcot hirdet a „burzsoá nacionalizmus”, a „ludák elemek” és a „trockisták” ellen – Dénes Ferenc, az *Új Szó* főszerkesztője számol be a szlovákiai magyarságnak a forradalom alatti magatartásáról. Dénes rosszállóan állapítja meg, hogy a lap szerkesztőségének egyes tagjai is „meginogtak, nacionalista jelszavak hatása alá kerültek”, az értelmiség körében pedig a magyarországi eseményeket többen „nemzeti forradalomnak”, „igazságos felkelésnek” hitték. Eszmei alapállásukat a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának összejövetelén meg is fogalmazták, sőt arra akarták rábírní az *Új Szót*, hogy tegye közzé határozatukat. Dénes egyúttal felveti egy magyar nyelvű elméleti pártlap megjelenítésének szükségességét, mivel ennek hiányában a magyar lakosság a magyarországi hasonló lapokat kénytelen olvasni.

1956. december 21.

A CSKP KB Politikai Irodája jóváhagyja, hogy Pozsonyban nyomtassák ki a magyarországi forradalmat elítélő ún. Fehér könyv második kötetét.

1956. december 22.

A Csemadok KB Elnöksége elzárkózik a Szlovák Írók Szövetsége melletti Magyar Szekció kérésének támogatásától, hogy legyen segítségére egy irodalmi folyóirat megjelenítésében, amely a megszűnt *Fáklya* címét is átvenné.

1956. december 23.

Antonín Zápotocký köztársasági elnök visszahívja tisztségéből Major Istvánt, Csehszlovákia budapesti nagykövetét. Utódává Július Viktory volt belügyi, majd igazságügyi megbízottat nevezi ki.

A *Hét* 4. számának fejlécén „a csehszlovákiai magyarság kulturális lapja” feliratot „a csehszlovákiai magyar dolgozók lapja” váltja fel.

1956. december 28.

Az SZLKP KB Titkársága Dénes Ferencnek a KB ülésén elhangzott felvetése alapján határozatban mondja ki, hogy a *Pártéletet* a cseh *Nová mysl* és a szlovák *Pod zástavbou socializmu* című lapokból átvett elméleti írásokkal kell kiegészíteni.

1956. december 30.

A Csemadok KB nagyszabású országos népművészeti szemlét rendez Losoncon, amelyen az egyesület népművészeti csoportjainak több mint 400 szereplője lép színpadra. A rendezvénnel kezdetét veszi az Országos Dal- és Táncünnepek sorozata.

1956 folyamán

Egri Viktort Tóth Tibor váltja fel a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának titkári posztján.

1957. január 11.

A Csemadok KB elnökségi ülésén az évváró gyűlések menetét értékelő beszámoló jelentés kiemeli, hogy több helyi csoport gyűlésén is élénk vita alakult ki a magyarországi eseményekről, Rimaszombatban pedig ráadásul a Csemadok KB Elnökségének nyilatkozata elleni tiltakozásul az évváró közgyűlés megtartását is megtagadták.

1957. január 13.

A *Hét* – a korabeli csehszlovákiai magyar lapok közül egyedülként – megemlékezik a Petőfi-szobor pozsonyligetfalui felállításáról.

1957. január 20.

Mosonmagyaróváron Kádár János rendszerének támogatása céljából – többek között a pozsonypüspöki Csemadok tánccsoportjának részvételével – megrendezik a magyar–csehszlovák–szovjet barátság estjét.

1957. január 21–24.

Münnich Ferenc magyar belügyminiszter és Karel Klíma csehszlovák belügyminiszter-helyettes A. D. Beszcsasznov szovjet főtanácsadó jelenlétében tárgyalásokat folytat Budapesten a Magyarországnak nyújtandó csehszlovák anyagi, műszaki és fegyverzeti segítségről.

1957. február 16–24.

Egri Viktor részvételével négytagú csehszlovák íróküldöttség látogat Magyarországra. A többek között Illés Bélával, Bölöni Györggyel, Karinthy Ferencsel, Örkény Istvánnal, Veres Péterrel, Szabó Pállal és Darvas Józseffal is találkozó delegáció célja a magyar írók hangulatának feltérképezése és megnyerésük a Kádár-rendszer számára.

1957. február 21.

A CSKP KB Politikai Irodája beleegyezését adja, hogy a januári budapesti tárgyalások alapján Csehszlovákia 2 millió korona értékű segílyt nyújtson a magyar rendőrségnek, egyúttal beleegyeznek 180 milliós hitel nyújtásába is.

1957. március 3.

Pozsonyban *Napok, amelyek megrázták Magyarországot* címmel kiállítás nyílik az 1956-os magyarországi eseményekről.

1957. március 8.

A morvaországi Mírov börtönkórházában súlyos betegen, 56 éves korában elhunyt gróf Esterházy János, az egykori Magyar Párt elnöke.

Az SZLKP KB Irodája jóváhagyja Mács József elbocsátását az *Új Szó* szerkesztőségéből, ahonnan a lap szerkesztőbizottsága január 5-én – a Csehszlovák Rádió magyar adásának újévi műsorában az irodalomkritikát és az irodalomírányítás gyakorlatát bíráló nyilatkozata miatt – bocsátotta el.

1957. március 9.

A Szlovák Írók Szövetségének *Kultúrny život* című hetilapja nem közölheti Egri Viktor Veres Péterrel és Szabó Pállal készített interjúját, valamint magyarországi úti beszámolóját, s a kinyomtatott lapot a pártvezetés utasítására bezúzzák.

1957. március 22–23.

Prágában az egységes földműves-szövetkezetek III. kongresszusa meghirdeti a mezőgazdaság szövetkezetesítésének folytatását, amivel kezdetét veszi a kollektivizáció második szakasza s a földművesek visszakényszerítése a szövetkezetekbe.

1957. március 27.

A Kassai Kerületi Nemzeti Bizottság Tiszacsernyő néven önálló községgé nyilvánítja a szovjet határon fekvő Ágcsernyő mellett létrehozott vasúti átrakodó állomást.

1957. április 12.

Az SZLKP KB Irodája a korábban öntevékeny alapon működő Magyar Főiskolások Művészegyüttesét a Csemadok kezdeményezésére hivatásos együttesé minősíti, és állami támogatásban részesíti.

1957. április 26–28.

Pozsonyban tartja kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amely bejelenti, hogy a párt feltárta a személyi kultusz következtében előfordult hibákat, ugyanakkor továbbra is helyesnek minősíti az ún. szlovák burzsoá nacionalisták elítélését. A párt első titkárává ismét Karol Bacíleket választják, a 70 tagú új Központi Bizottságban helyet kap többek között Major István, Dénes Ferenc, Lőrincz Gyula, Réthy István, Dusza Bálint, Árvay József és Mondok Gábor.

1957. május 3–4.

Az SZLKP KB küldöttsége – a CSKP KB megbízásából – tárgyalásokat folytat Budapesten a Kádár János vezette Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) kép-

viselőivel a határ menti járások és megyék együttműködéséről. A két fél a határ menti területek pártszerveinek a magyarországi „ellenforradalom” alatti és annak leverése utáni együttműködését eredményesnek minősíti, s megállapodik az együttműködés intézményesítésében.

1957. május 19.

Választásokat tartanak a nemzeti bizottságokba. A hivatalos végeredmény szerint a választásokon a választópolgárok 99,3%-a vesz részt, akik 99,1%-a megszavazza a Nemzeti Front jelöltjeit. Ezzel egy időben pótválasztást tartanak a Nemzetgyűlésbe is, amelyen a mandátumáról március 5-én lemondott Szigl Mária helyett képviselővé választják Fehér Zdenkát.

1957. május 25–26.

Pozsonyban tartja VI. országos közgyűlését a Csemadok. A közgyűlési beszámolóban – amelyet első ízben nem Lőrincz Gyula elnök, hanem Pathó Károly vezető titkár tart – kiemelt helyet kap a magyarországi forradalom és annak csehszlovákiai vonatkozásai, valamint az ún. magyar burzsoá nacionalizmus elleni harc fokozásának hangsúlyozása. Az egyesület elnökévé ismét Lőrincz Gyulát, vezető titkárává Pathó Károlyt, másodtitkárává Szabó Rezsőt választják, az új Központi Bizottság Elnökségébe bekerül többek között Klajnik Ferenc, Fábry István, Fellegi István Szűcs Béla, Szabó Béla, Egri Viktor, Kugler János, Csanda Sándor és Vadkerty Katalin. (Az egyesület taglétszáma a pártvezetés 1956 februárjában elfogadott intézkedései ellenére az 1955. évi 45 543-ról 32 044-re csökkent, helyi szervezeteinek száma 498.)

1957. június 11.

Rudolf Strechaj, a Megbízottak Testülete elnöke közli Sztankó Pál pozsonyi magyar konzullal, hogy Szlovákiában az 1956-os magyarországi eseményekkel kapcsolatos magatartása miatt 43 magyar nemzetiségű személyt vettek őrizetbe.

1957. június 14.

A Csemadok KB Elnöksége határozatban mondja ki, hogy közben kell járni az illetékes rimaszombati hatóságoknál annak érdekében, hogy Tompa Mihály szobra még az év folyamán visszakerüljön eredeti helyére. (A szobor felállítására nem kerül sor.)

1957. június 19.

Az SZLKP KB Titkársága jóváhagyja a magyarországi sajtó behozatalának és terjesztésének irányelveit, amelyek szerint bizonyos sajtótermékek behozatalát a jövőben is korlátozni kell, a behozott sajtótermékeket nem szabad tömegesen árusítani, nagy részüket a kerületi székhelyekre és az üdülőközpontokba, tehát a szlováklakta régiókba kell irányítani, s nem engedélyezett széles körű propagálásuk sem.

1957. június 29.

Pozsonyban az újságírók első szlovákiai konferenciáján Dénes Ferencet, az *Új Szó* főszerkesztőjét bevásztják a Szlovák Újságírók Szövetségének Elnökségébe.

1957. július 1.

A Magyar Főiskolások Művészegyüttese a CSISZ Szlovákiai KB égisze alá kerülve Ifjú Szívek Magyar Népművészeti Együttes néven félhivatásos együttesé válik. Első igazgatója Ág Tibor, szervezőtitkára Mede István, énekkarának vezető karnagya Janda Iván, tánccsoportjának vezető koreográfusa Takács András, népi zenekarának vezető karmestere Németh László.

1957. július 28.

A magyarországi Kisfaludon nyolcvanötödik életévében elhunyt Szüllő Géza, az Országos Keresztényszocialista Párt egykori elnöke és prágai nemzetgyűlési képviselője.

1957. augusztus 24–25.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a II. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

1957. szeptember 1.

A magyar iskolák újraindítása óta az 1957/58-as tanévben nyílik meg a legtöbb magyar tannyelvű nyolcéves középiskola (566), s ekkor tanul a legkevesebb magyar gyermek szlovák tannyelvű iskolában (7166). A szlovákiai egyetemek és főiskolák hallgatói közül 680 a magyar nemzetiségű, az összes hallgató 4,2%-a.

1957. szeptember 24.

A Csemadok KB Elnöksége határozatban mondja ki egy központi magyar könyvtár létrehozásának szükségességét, s megbízza az egyesület Titkárságát, hogy a könyvtár Rozsnyón történő felállítása ügyében vegye fel a kapcsolatot az Oktatásügyi és Kulturális Megbízotti Hivatallal. Ugyancsak elhatározza, hogy kezdeményezni fogja a pártközpontban egy kelet-szlovákiai magyar színház létrehozását.

1957. október 2.

A Rudolf Barák belügyminiszter által vezetett bizottság a CSKP KB elé terjeszti a politikai perek felülvizsgálásáról készített jelentését, amely szerint a bizottság 6978 esettel foglalkozott, s közülük csupán 263-nál javasolt perújrafelvételt. A bíróságok 50 ítéletet megalapozatlannak nyilvánítottak, 213 személy ítéletét aránytalanul magasnak minősítették, a többi 6715 személy esetében pedig a vádat és az ítéletet is megerősítették.

1957. november 13.

Prágában hetvenhárom éves korában elhunyt Antonín Zápotocký köztársasági elnök.

1957. november 19.

A Nemzetgyűlés Antonín Novotnýt, a CSKP első titkárát választja Csehszlovákia új köztársasági elnökévé. A párt- és állami vezetés Novotnýt a szovjet pártvezetés döntése alapján részesíti előnyben a szlovák részről preferált Viliam Širokýval szemben.

1957. december 12.

A Pozsonyba látogató – s a szlovák vezetés részéről meglehetősen hűvös fogadtatásban részesített – Antonín Novotný köztársasági elnök Klement Gottwald Érdemrenddel tünteti ki Major Istvánt.

1957. december 14.

Pozsonyban ítéletet hirdetnek a párt- és államellenes tevékenység, röplapok terjesztése, valamint a XX. szovjet pártkongresszus és az 1956-os magyarországi forradalom népszerűsítése miatt augusztusban letartóztatott ún. trockista ellenzéki csoport perében. Az öt főből álló csoport tagjaként 9 évi börtönbüntetésre ítélik Terebessy Károly író, lapszerkesztőt, aki 1960 májusában amnesztiával szabadul.

1957. december 18.

Kassán Pavol Dubovský, az oktatásügyi és kulturális megbízott helyettese átadja Fábry Zoltánnak a kormány által adományozott érdemes művész címet.

1957. december 23.

Gábor József prágai magyar nagykövet kormánya nevében a Magyar Népköztársaság gyémántokkal ékesített I. osztályú érdemrendjével tünteti ki Major Istvánt.

1957 folyamán

A magyarországi forradalom népszerűsítéséért és a forradalom mellett hitet tévő verseiért letartóztatják és több hónapig börtönben tartják Babos László költőt, műfordítót, *A Hét* szerkesztőjét.

Prágában tanuló magyar egyetemi és főiskolai hallgatók magyar ifjúsági klubot alakítanak.

1958. január 9–10.

Az SZLKP KB ülésén Karol Bacílek első titkár arra figyelmeztet, hogy Szlovákiában a XX. szovjet pártkongresszus után a dogmatizmus és a személyi kultusz elleni harc leple alatt különféle revizionista és imperialista irányzatok ütötték fel a fejüket, amelyeknek Szlovákiában burzsoá nacionalista színezetük van.

1958. január 28.

Pozsonyban hetvenöt éves korában elhunyt Orbán Gábor nyelvész, az egykori Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság elnöke.

1958. február 25.

Münchenben a csehszlovákiai nemzeti kisebbségek emigráns érdekképviselői – köztük a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya – a csehszlovákiai kommunista hatalomátvétel 10. évfordulója alkalmából közös deklarációt tesznek közzé. Nyilatkozatában a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya síkra száll a csehszlovákiai magyarság önrendelkezési jogának a kommunista diktatúra bukása utáni biztosításáért.

1958. március

A Csemadok Losonci Járási Bizottsága mellett 1957-ben megalakult Kármán József Irodalmi Kör *Indulás* címmel időszaki irodalmi szemle kiadásába kezd, amelynek 1958-ban három, 1959-ben négy száma jelenik meg.

1958. május 12.

Pozsonyban a Hviezdoslav Színházban megtartja első bemutatóját az Ifjú Szivek Magyar Népművészeti Együttes.

1958. május 16–18.

Pozsonyban tartja kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amelyen kilátásba helyezik a közigazgatás kétnyelvűségének erősítését, az 1948-ban elszlovákosított magyar községnevek visszaállítását s a csehszlovák állampolgárságukat még vissza nem kapott magyarok ügyének rendezését. Karol Bacílek ismét felhívja a figyelmet az ún. ludákok és a burzsoá nacionalizmus csökevényei elleni harcra. A párt első titkárává újból Karol Bacíleket választják, az 77 tagú új KB-ba bekerül többek között Dénes Ferenc, Lőrincz Gyula, Major István, Árvay József, Mondok Gábor, Dusza Bálint, Réthy István és Esek Pál.

1958. május 23.

Az SZLKP KB Irodája a magyar kisebbséggel kapcsolatos korábbi párthatározatok teljesítéséről tárgyalva döntést hoz a szlováknyelvoktatás színvonalának javítása, a magyar tankönyvek kiadásának megoldása, a magyar nemzetiségű honfoglaló csehszlovák állampolgárságának rendezése és az elszlovákosított községnevek módosítására vonatkozó javaslatok előterjesztése szükségességéről.

1958. június 18–21.

Prágában tartja XI. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amely a gazdaság bizonyos fokú stabilizálódásának hatására elfogadja a „szocialista országépítés befejezésének” programját. A párt első titkárává ismét Antonín Novotnýt választják, a 97 tagú új KB-ban Fábry Istvánt Lőrincz Gyula váltja fel.

1958. június 23.

Az SZNT-ben a június 15-én elhunyt František Kubač helyett Ludovít Benadát választják meg a testület elnökévé.

1958. június 28–29.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a III. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

1958. augusztus 30–31.

Pozsonyban tartja III. szlovákiai kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelyen a CSISZ új Szlovákiai Központi Bizottságába beválasztják többek között Dobos Lászlót, Major Ágostont, Sziegl Ferencet és Egri Lászlót. Dobos és Major ismét bekerül a KB Elnökségébe, Majort azonban már nem választják meg a KB titkárává.

1958. szeptember 1.

Vágsellyén megkezdődik a Duslo vegyiművek építése.

1958. szeptember 24.

A magyar Külügyminisztérium több szóbeli jegyzékben tiltakozik Csehszlovákiánál amiatt, hogy a csehszlovák hatóságok a lakosságcsere-egyezményre, ill. a csorbatói jegyzőkönyvre hivatkozva a csehszlovák államra átszálltnak nyilvánítják olyan magyar állampolgárok csehszlovákiai ingatlanainak tulajdonjogát is, akik nem a lakosságcsere keretében települtek át Magyarországra.

1958. szeptember

A Szlovák Írók Szövetségének kiadásában, Fábry Zoltán *Ideje már bizony* című beköszöntő írásával, *Irodalmi Szemle* címmel megjelenik Pozsonyban a második világháború utáni első magyar nyelvű csehszlovákiai irodalmi folyóirat. Főszerkesztője Dobos László, főmunkatársa Fábry Zoltán. A lap kezdetben negyedévenként, 1961-től kéthavonta, 1964-től évente tízszer jelenik meg.

1958. október 7.

Prágában a csehszlovák és a magyar kormánybizottságok ülésén megállapodás születik a közös dunai vízi erőmű megépítését célzó beruházási programjavaslat előkészítéséről.

1958. október 17.

A Nemzetgyűlés elfogadja a 72/1958. sz. törvényt, amellyel véglegesen rendezi a második világháború után csehszlovák állampolgárságuktól megfosztott magyarok állampolgárságának kérdését. A törvény szerint „azok a magyar nemzetiségű személyek, akik a 33/1945. sz. elnöki dekrétum alapján elvesztették csehszlovák állampolgárságukat, s e törvény hatályba lépésének napján lakóhelyük a Csehszlovák Köztársaság területén van, csehszlovák állampolgárokká válnak, amennyiben nem szereztek meg a csehszlovák állampolgárságot már korábban, és más államnak nem állampolgárai”. (A törvény mintegy 20 ezer olyan magyart érint, akik 1948 óta még mindig nem kapták vissza csehszlovák állampolgárságukat.)

1958. november 6.

Budapesten parafálják a csehszlovák–magyar állampolgársági egyezményt, amely értelmében a két fél a másik fél állampolgárát csak abban az esetben honosíthatja, amennyiben az lemondott előző állampolgárságáról, kizárva ezzel a kettős állampolgárság lehetőségét.

1958. december 10–17.

A csehszlovák kormánydelegáció 1956. novemberi látogatását viszonzozva München Ferenc miniszterelnök és Marosán György államminiszter vezetésével magyar kormány- és pártküldöttség látogat Csehszlovákiába. A magyar delegáció tárgyalási napirendjén eredetileg a második világháború utáni magyarellenes vagyongörbező jogszabályok hatálytalanítása, valamint a lakosságcsere következtében felmerülő pénzügyi és vagyoni kérdések rendezése is szerepel, ezek felvetésére azonban Kádár János megbetegedése és otthon maradása miatt nem kerül sor. December 16-án nyilatkozatot írnak alá a csehszlovák–magyar együttműködés további bővítéséről és elmélyítéséről, amely szerint ennek az együttműködésnek a kifejezője többek között a dunai vízi erőmű felépítéséről szóló egyezmény megkötése.

1958. december 13–15.

Prágában tartja III. kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelyen Egri Lászlót bevásztják a CSISZ új Központi Bizottságába.

1958. december 15.

Az *Új Szó* megjelenésének 10. évfordulója alkalmából írt vezércikkében Dénes Ferenc főszerkesztő hangsúlyozza, hogy a lap „mint a párt szószólója, harcos szerve” nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy „a magyar dolgozók körében jelentősen elmélyült a csehszlovák szocialista hazaszeretet”.

1958 folyamán

Pozsonyban, a Szlovákiai Szépirodalmi Könyvkiadó kiadásában, Turczel Lajos válogatásában megjelenik nyolc pályakezdő költő *Fiatal szlovákiai magyar költők* című antológiája. A „nyolcak” antológiájaként ismertté váló s egy új költőnemzedék színrelépését jelentő kötet szerzői: Tózsér Árpád, Cselényi László, Zs. Nagy Lajos, Kulcsár Tibor, Gyüre Lajos, Fecsó Pál, Petrik József és Simkó Tibor.

1959. január 16.

Az SZLKP KB Irodája a magyar kisebbséggel kapcsolatos korábbi párthatározatok teljesítését elemző s az elért eredményeket nagyrészt elégtelennek minősítő jelentésről tárgyal. A jelentés egyrészt azt kifogásolja, hogy a vegyes lakosságú járásokban a járási nemzeti bizottságok tisztségviselői nem beszélnek a magyar nyelvet, s a rendeleteket és törvényeket nem teszik közzé magyar nyelven is, másrészt pedig azt, hogy nem teremtették meg a feltételeit annak, hogy a magyarok kellőképpen elsajátíthassák a szlovák nyelvet, bírálva egyúttal a magyar tannyelvű iskolákban folyó szlováknyelvoktatás hatékonyságát is. Az Iroda

a helyzet javítása érdekében újabb határozatokat hoz többek között a kétnyelvűség biztosításáról, a magyar kisebbséget is érintő jogszabályok magyar nyelvű megjelentetéséről, a szlováknyelvoktatás színvonalának javításáról és a „politikailag hibás vagy helytelen” elnevezésű községek nevének felülvizsgálásáról, a Megbízottak Testületét pedig megbízza a korábbi párt- és kormányhatározatok teljesítésében mutatkozó hiányosságok kiküszöbölésével. A jelentésben és a párthatározatban egyaránt kiemelt helyet kap a burzsoá nacionalizmus címén elítélt Gustáv Husák és társai „kártévő” politikájának elítélése.

1959. február 5.

A Megbízottak Testülete elfogadja 37. sz. határozatát a magyarsággal kapcsolatos korábbi határozatok teljesítésében mutatkozó hiányosságok kiküszöböléséről. Ez kimondja, hogy biztosítani kell a helyi nemzeti bizottságoknak szóló irányelvek magyar nyelvű kiadását, a törvények és egyéb jogszabályok magyar fordításban való megjelentetését, a hivatalos érintkezésben a magyar nyelv használatának biztosítását, vagyis hogy a nemzeti bizottságok határozataikat, rendeleteiket és utasításait a magyarlakta területeken két nyelven adják ki, a magyarok írásbeli és szóbeli beadványait magyar nyelven intézzék el, s a nemzeti bizottságok magyar tagjai az üléseken anyanyelvükön is felszólalhassanak. Intézkedéseket hoz a szlováknyelvoktatás színvonalának növelésére, elrendeli a magyarlakta községek nevének felülvizsgálását, a „hibás és helytelen” megnevezések eltávolítását, a hazai és a külföldi filmek magyar felirattal való ellátását.

1959. február 17.

Mivel a csehszlovák törvények szerint a csehszlovák állampolgárságáról lemondó személynek egyben minden ingatlan vagyonáról is le kell mondania, Magyarország szóbeli jegyzékben kéri a csehszlovák–magyar állampolgársági egyezmény olyan értelmű kiegészítését, hogy a felek nem kötik az állampolgársági kötelékből való elbocsátást a vagyonról való lemondáshoz. A május 12-i csehszlovák válasz a magyar javaslatot elutasítja.

1959. február 18–21.

Csehszlovákiába látogat Kádár János, az MSZMP KB első titkára, ahol az ország állami és pártvezetőivel találkozik. A látogatásáról kiadott közlemény szerint az MSZMP és a CSKP egyaránt „harcolni fog a burzsoá nacionalizmus minden megnyilvánulása, valamint a jelenlegi revizionisták bomlasztó törekvései ellen”.

1959. március 1.

Egri Viktort Szabó Rezső váltja fel a Csemadok *A Hét* című hetilapjának főszerkesztői posztján. Lőrincz Gyula az egyesület megalakulásának 10. évfordulója alkalmából a hetilap vezércikkében ismét leszögezi: a Csemadok legfontosabb feladata, hogy proletár nemzetköziségre, szocialista hazafiságra és a csehszlovák haza szeretetére nevelje az ország magyarságát.

1959. március 5.

Megalakulásának 10. évfordulója alkalmából ünnepi ülést tart Pozsonyban a Csemadok KB, amelyen emléklappal, ill. éremmel tüntetik ki az egyesület 35 kulturális dolgozóját.

Az *Új Szónak* a Csemadok tízéves tevékenységét értékelő vezércikke szerint az egyesület működésének első éveiben azért tudta nehezen teljesíteni a feladatát, mivel a „burzsoá nacionalizmussal megmetelyezett kispolgári elemek” a magyarság érdekvédelmi szervezetének tekintették.

1959. március 23–26.

Kassán a kerületi bíróság tanácsa előtt folyik az 1944 novembere–1945 januárja közötti, mintegy 500-600 halálos áldozatot követelő kassai nyilas vérengzések elkövetőinek bűnpere. Darabos Lászlót és Kőrössy Gyulát halálbüntetésre, Ruzsinyák Zoltánt 25 évi, Mursa Károlyt 22 évi, Kalász Gyulát 20 évi szabadságvesztésre ítélik.

1959. április 6–7.

Pozsonyban tartja VIII. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 498, taglétszáma 32 527). A közgyűlés, amelyen a felszólalásokat és határozatokat egyaránt a csehszlovák szocialista hazafiságra való nevelés programja uralja, az egyesület 10 éves fennállása alatt elért eredményeket pozitívan értékeli. Lőrincz Gyula beszámolója szintén hangsúlyozza, hogy a Csemadok nem kíván a csehszlovákiai magyarság érdekvédelmi szervezete lenni, feladata a népnevelés, a népművészeti és kulturális hagyományok ápolása s a „magyar burzsoá nacionalizmus maradványai” elleni harc. Az 50 tagú új Központi Bizottság elnökévé ismét Lőrincz Gyulát, vezető titkárává Pathó Károlyt választják, a KB Elnökségébe bekerül többek között Ág Tibor, Csanda Sándor, Fábry István, Gyurcsó István, Kugler János, Major Sándor, Szabó Rezső, Szabó Béla, Szűcs Béla, Sziegl Ferenc és Vadkerty Katalin.

1959. július 27–augusztus 6.

Varga Imre református püspököt a Református Világszövetség São Paulo-i nagygyűlésén megválasztják a Világszövetség alelnökévé.

1959. augusztus 22–23.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a IV. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

1959. augusztus 25.

A Csehszlovák Vöröskereszt kezdetben *Vöröskeresztes Híradó*, majd 1958 januárjától *Híradó* címmel megjelent lapja felveszi a *Népegészség* címet.

1959 nyarán

A Felvidéki Tudományos Társaság – Esterházy János emlékének szentelve – a csehszlovákiai magyarsággal foglalkozó angol nyelvű tanulmánykötetet jelentet

meg New York-ban *Hungarians in Czechoslovakia* (Magyarok Csehszlovákiában) címmel.

1959. szeptember 1.

A pozsonyi Comenius Egyetem magyar szemináriumába beolvad a megszűnő Pedagógiai Főiskola magyar tanszéke, s ezzel az egyetem Bölcsészettudományi Karán Sas Andor vezetésével megalakul a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék.

Miután a hatóságok elutasították Csemadoknak a tagozat Kassán vagy Rozsnyón való leteleptetésére vonatkozó javaslatát, az Állami Faluszínház megszűnő magyar tagozata beolvad a komáromi Mateszba.

A magyar tannyelvű nyolcosztályos középiskolák tanárai számára az Oktatásügyi és Kulturális Megbízotti Hivatal rendelete alapján kötelezővé válik a szlovák nyelv hároméves magántanulása.

1959. szeptember 10.

A Belügyminisztérium az anyakönyvekről kiadott 182/1959. sz. rendeletével lehetővé teszi, hogy azoknak a nem cseh és nem szlovák nemzetiségű személyeknek a személynevét, akiknek azt 1959. október 1-je előtt csehül vagy szlovákul anyakönyvezték, az anyakönyvi kivonatban saját kérésükre anyanyelvükön tüntessék fel.

1959. szeptember 30.

A Belügyi Megbízotti Hivatal *A Csehszlovák Köztársaság Törvényeinek Gyűjteményéből és a Hivatalos Közlönyből* címmel megkezdi egyes válogatott jogi előírások magyar fordításban való megjelentetését. (Kiadása 1963-ban megszűnik, s majd csak 1967–1968-ban jelenik meg néhány száma *Válogatott Jogszabályok a Központi Közlönyből* címmel.)

1959. október 4.

A Csemadok KB pöstyéni ülésén *A Hét* főszerkesztőjévé kinevezett Szabó Rezső helyett Major Ágostont választják meg a Csemadok KB másodtitkárává.

1959. november 9–19.

Csehszlovákiába látogat a magyar Országgyűlés Rónai Sándor vezette küldöttsége.

1959. november 17.

Münchenben ötvennyolc éves korában elhunyt Szvatkó Pál közíró, publicista, esszéista.

1960. január 3.

A Csemadok új – *Hét* – címmel megjelenő hetilapja *Fórum* címmel irodalmi mellékletet indít, amelyet kezdetben Ozsvald Árpád, majd 1964-től Mács József szerkeszt.

1960. január 4.

Kassán megkezdődik Szlovákia legnagyobb kohóművének, a Kelet-szlovákiai Vasműnek az építése.

1960. január 13–14.

A CSKP KB arra hivatkozva, hogy a régi közigazgatási elrendezés „a társadalom fejlődésében elért fokhoz képest már elavult”, határozatot hoz az ország közigazgatási átszervezéséről.

1960. január 14.

Antonín Novotný köztársasági elnök Munka Érdemrenddel tünteti ki Lőrincz Gyula festőművészt, a Csemadok KB elnökét.

1960. január 15.

A Csemadok KB Elnöksége az ország tervezett közigazgatási átszervezésével kapcsolatban módosítja az egyesület szervezeti felépítését. Az Elnökség határozata szerint a Csemadok tevékenysége az átszervezés után a korábbi 27 helyett 12 – a Pozsonyi, Dunaszerdahelyi, Komáromi, Galántai, Érsekújvári, Nyitrai, Lévai, Losonci, Rimaszombati, Rozsnyói, Kassai és Tőketerebesi – járásra fog kiterjedni.

1960. február 23.

A CSKP KB Politikai Irodája Antonín Novotný első titkár kezdeményezésére határozatot hoz a szlovák nemzeti szervek átszervezéséről. A szlovák szervek jogkörének csökkentését eredményező határozatot február 26-án az SZLKP KB Irodája is megszavazza.

1960. március 10.

A református egyház Nyitrán ülésező Zsinata a korábbi 6-ról 12 évre növeli az egyházi tisztségviselők megbízási idejét, egyben megválasztja az egyház új vezetését. Püspökké ismét Varga Imrét, első püspökhelyettségé Vágó Edét, második püspökhelyettségé Ján Čontofalskýt, egyetemes gondnokká Csáji Bertalant választja.

1960. március 27.

A Csemadok Léván ülésező Központi Bizottsága úgy határoz, hogy mivel az egyesület tevékenysége a közigazgatási átszervezés következtében a jövőben mindössze 12 járásra fog korlátozódni, megszünteti a kerületi vezetőségeket, a járási vezetőségeket pedig közvetlenül a KB irányítása alá helyezi. Ugyanakkor a KB irányító munkájának hatékonyabbá tétele céljából határozatot hoz a KB mellett működő különböző szakszervezetek – népművelési, néptáncmozgalmi, zenei, dramaturgiai, valamint a szlovák nyelvtanfolyamok szervezését és működését irányító szakszervezet – létesítéséről.

1960. április 3.

A közigazgatási átszervezést követően létrejövő új járásokban megtartják a Csemadok járási konferenciáit. Ezeken több bíráló felszólalás is elhangzik, amelyek sürgetik többek között a Csehszlovák Rádió magyar adásának bővítését, kifogásolják, hogy a Csehszlovák Televízió nem sugároz magyar nyelvű műsort, valamint hogy a magyar sajtó nem használja a községnevek magyar megfelelőit.

1960. április 7–8.

A CSKP KB elfogadja az ország új, „szocialista” alkotmányának tervezetét. Az *Új Szó* április 19-én közli a nyilvános megvitatás céljából közzétett alkotmánytervezetet.

1960. április 9.

A Nemzetgyűlés elfogadja a 36/1960. sz. törvényt az ország új közigazgatási felosztásáról, amely a korábbi 20 kerületet 10 kerületté, 270 járását 108 járássá vonja össze. Ezen belül Szlovákiában a korábbi 6 kerületből 3 kerület (a Pozsony székhelyű Nyugat-szlovákiai kerület, a Besztercebánya székhelyű Közép-szlovákiai kerület és a Kassa székhelyű Kelet-szlovákiai kerület), a 90 járásból 33 járás jön létre. Az összevonások során a magyar lakosságú járásokat általában a tőlük északra fekvő szlovák járásokkal egyesítik. A dél-szlovákiai magyarlakta járások közül megszűnik a Somorjai, Nagymegyeri, Szenci, Vágsellyei, Ógyallai, Párkányi, Zselizi, Nagysurányi, Verebélyi, Aranyosmaróti, Ipolysági, Kékkői, Füleki, Tornaljai, Nagyrőcei, Szepsi, Királyhelmei és Nagykaposi járás.

1960. május 9.

Antonín Novotný köztársasági elnök Csehszlovákia felszabadulásának 15. évfordulója alkalmából amnesztiát hirdet. A közkegyelem több ezer (Szlovákiában 1315), az 1950-es évek koncepciós pereiben elítélt személyt is érint, többek között a szlovák burzsoá nacionalizmus vádjával elítélt Gustáv Husákot és Daniel Okálit. (Ladislav Novomeský már 1955-ben, Ladislav Holdoš 1957-ben, Ivan Horváth 1959-ben szabadult.)

1960. május 16–22.

Az ország felszabadulásának 15. évfordulója alkalmából az Oktatásügyi és Kulturális Megbízotti Hivatal, a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kultúregyesülete megrendezi Pozsonyban a Magyar és Ukrán Kultúra Hetét.

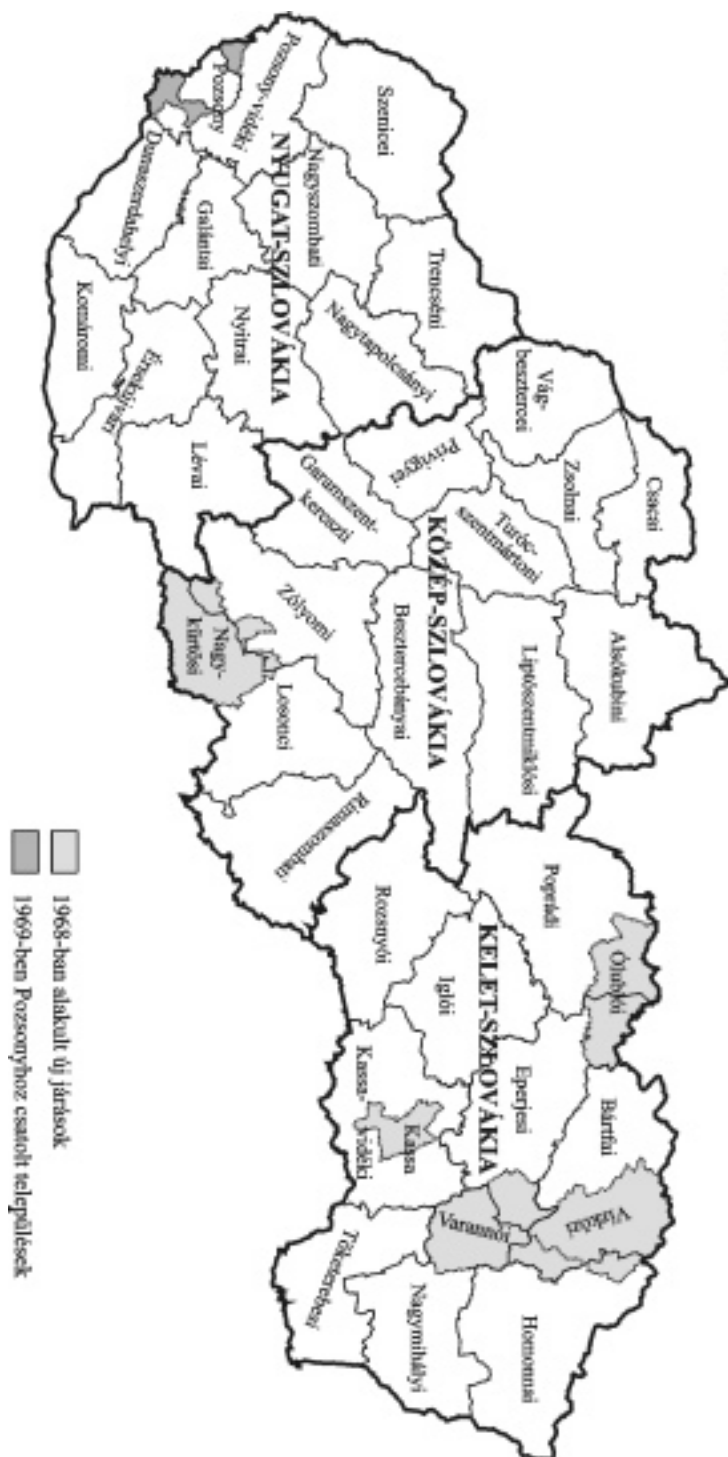
1960. május 21.

A Csemadok KB rendkívüli ülése megvitatja az új alkotmány tervezetét, s egyetértését fejezi ki annak valamennyi pontjával. A vita során ugyanakkor több felszólaló is felhívja a figyelmet a magyar feliratok hiányára, a magyar helységnevek szlovák használatára a magyar sajtóban, a magyar iskolák létrehozása elé gördített akadályokra, s a nyitrai Mezőgazdasági Főiskolán, valamint a kassai Állatorvosi Egyetemen egy magyar tagozat létesítésének szükségességére.

1960. május 28–29.

A Csemadok KB megrendezi Érsekújvárott az V. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

SZLOVÁKIA KÖZIGAZGATÁSA TÉRKÉPE 1960-96



1960. június 12.

Választásokat tartanak a Nemzetgyűlésbe, a Szlovák Nemzeti Tanácsba és a nemzeti bizottságokba. A hivatalos végeredmény szerint a választásokon a választópolgárok 99,7%-a vesz részt, akik 99,9 %-a megszavazza a Nemzeti Front jelöltjeit. A 300 tagú Nemzetgyűlésben 6 (többek között Lőrincz Gyula és Árvay József), a 87 tagú SZNT-ben 10 (többek között Dénes Ferenc és Tomaskovics Károly elnök) magyar nemzetiségű képviselő kap helyet. Az SZNT-ben az SZLKP-nak 61, a Szlovák Megújódás Pártjának 8, a Szabadságpártnak 4 képviselője van, 14 tagja pártunkívűli. A szlovákiai nemzeti bizottságok 60 249 tagja közül 6994 a magyar nemzetiségű, az összes képviselő 11,6%-a.

1960. június 13–17.

Alakuló ülését tartja Pozsonyban a Csehszlovák–Magyar Történelem Vegyesbizottság. Magyar tagozatának elnöke Lederer Emma, a csehszlovák szekció elnöke Jaroslav Dubnický.

1960. július 3.

A *Szabad Földműves* fejléce szerint a hetilap „a mezőgazdasági dolgozók lapja”.

1960. július 5–7.

Prágában tartja országos konferenciáját Csehszlovákia Kommunista Pártja, amelyen bejelentik, hogy Csehszlovákiában „győzött a szocializmus”, megelégedéssel nyugtázzák, hogy az országos vita során a lakosság „büszkeséggel fogadta” az ún. szocialista alkotmány tervezetét, ezért azt a Nemzetgyűlés elé terjesztik. A konferencián elfogadott határozat szerint az új alkotmány törvénybe iktatja „a nemzetiségi kérdés marxista–leninista megoldását”.

1960. július 9.

Az új Nemzetgyűlés alakuló ülésén ismét Zdeněk Fierlingert választják meg a testület elnökévé. Lőrincz Gyula személyében első ízben kap helyet magyar is a Nemzetgyűlés Elnökségében.

1960. július 11.

A Nemzetgyűlés 100/1960. számmal elfogadja Csehszlovákia új, ún. szocialista alkotmányát, amely kinyilvánítja, hogy Csehszlovákiában „győzött a szocializmus”, az ország hivatalos nevét Csehszlovák Szocialista Köztársaságra változtatja, rögzíti a kommunista párt vezető szerepét, s olyan új állami címet vezet be, amelyből eltávolították Szlovákia történelmi szimbólumait. Az alkotmány 1. cikkelye szerint a köztársaság „két egyenjogú testvérnemzet, a csehek és szlovákok egységes állama”, 20. cikkelye szavatolja az állampolgárok egyenjogúságát az élet minden területén „nemzetiségre és fajra való tekintet nélkül”, 25. cikkelye pedig – amely szerint „az állam biztosítja a magyar, az ukrán és a lengyel nemzetiségű állampolgárok számára az anyanyelvi oktatás és a kulturális fejlődés minden lehetőségét és eszközét” – először mondja ki a nemzetiségek anyanyelvi művelődéshez való jogát. Az SZNT-nek az alkotmányban rögzített hatáskörei jelképesek, megszűnik a Megbízottak Testülete is, a végrehajtó szerv

szerepét az SZNT bizottságai és megbízottai veszik át. Az alkotmány 74. cikkelye szerint az SZNT feladata többek között, hogy „a magyar és az ukrán nemzetiségű állampolgárok számára az egyenjogúság szellemében biztosítsa életük sokoldalú fejlesztésének kedvező feltételeit”.

Antonín Zápotocký köztársasági elnök Viliam Široký miniszterelnökkel az élen új kormányt nevez ki, amelynek tagja többek között Václav David külügyminiszter, Július Ďuriš pénzügyminiszter, Bohumír Lomský nemzetvédelmi miniszter és Rudolf Barák belügyminiszter.

1960. július 14.

Az új SZNT alakuló ülésén ismét Rudolf Strechajt választják a testület elnökévé, Elnökségében továbbra is helyet kap Dénes Ferenc, akit azonban ezúttal már nem választanak meg alelnöknek.

1960. július 16.

Az SZLKP KB Irodája az 1959. január 16-i határozatának teljesítését ellenőrző jelentésről tárgyal, amely elismeri, hogy – mivel az új járásokban csökkent a magyar lakosság aránya, s az új hivatalnokok nem beszélnek magyarul – a magyar nyelv hivatalos érintkezésben való használata nehézségekbe ütközik. Az Iroda új határozata kimondja, hogy az előző határozat elveit az új közigazgatási elrendezés feltételei között is be kell tartani, előírja magyar járási lapok megjelentetését, egyes magyar hetilapok példányszámának növelését, egy magyar tudományos-ismeretterjesztő folyóirat kiadását, a Csehszlovák Rádió magyar adása műsoridejének növelését, ugyanakkor azt is elrendeli, hogy a magyar és a szlovák iskolákat közös iskolaépületekben helyezték el.

1960. augusztus 26.

A Csemadok KB Elnöksége Pathó Károly helyett Szabó Rezsőt nevezi ki a Csemadok KB vezető titkárává.

1960. szeptember 1.

Nyitrán, a pozsonyi Felsőbb Pedagógiai Iskola magyar tagozatának átköltöztetésével, Csanda Sándor vezetésével megkezdí működését az 1959-ben alapított Pedagógiai Intézet (1964-től Pedagógiai Kar) magyar tagozata.

A magyar nemzetiségű egyetemi és főiskolai hallgatók aránya az 1960/61-es akadémiai évben a legmagasabb: számuk 1208, az összes hallgató 5,9%-a.

Kezdetét veszi a szlovák és a magyar tannyelvű nyolcéves középiskolák (alapiskolák) összevonása. Három év alatt 110 iskola összevonására kerül sor, közülük 68 szlovák, 42 pedig magyar igazgatót kap.

Az *Új Szó* az SZLKP helyett az SZLKP KB napilapjává válik.

Csehszlovákia és Magyarország között megszűnik a vízumkényszer.

1960. szeptember 21.

Antonín Novotný köztársasági elnök a sajtónap alkalmából Munka Érdemrenddel tünteti ki Dénes Ferencet, az *Új Szó* főszerkesztőjét.

1960. október 3.

Jelentősen, mintegy háromszorosára bővül a Csehszlovák Rádió magyar adásának műsorideje: a korábbi 8 és fél óra helyett hetente 25 órát sugároz. Ezzel egy időben az adás foghatóvá válik valamennyi magyarlakta régióban.

1960. október 27.

Az SZNT Elnöksége 64. sz. határozatával elrendeli, hogy a járási és kerületi nemzeti bizottságok építsék ki a nemzetiségi iskolák felügyeleti rendszerét, szenteljenek nagyobb figyelmet a nemzetiségi iskolák anyagi helyzete javításának, valamint a magyar iskolákban tanító pedagógusok részére szervezett szlovák nyelvtanfolyamok színvonalának.

1960. november 1.

A protestáns Egyházak Ökumenikus Tanácsának pozsonyi nagygyűlésén Varga Imre református püspököt megválasztják a testület elnökévé.

1960. november 4.

Prágában Csehszlovákia és Magyarország új állampolgársági egyezményt ír alá, amely kimondja, hogy a felek az állampolgársági kötelékből való elbocsátást nem kötik a kérelmező személyi tulajdonáról és a személyi tulajdonra vonatkozó örökösödési igényéről való lemondásához.

1960. december 15.

A Nemzetgyűlés 186/1960. számmal újabb iskolatörvényt fogad el, amely ismét a kilencéves iskolalátogatást téve kötelezővé létrehozza a kilencéves alapiskolát, ill. annak az 1–5. osztályát képező kisiskolát. A középiskolák sorába az általános műveltséget nyújtó középiskolák, a szakközépiskolák, a szakiskolák, a szaktanintézetek, a tanonciskolák, a dolgozók középiskolája és a konzervatóriumok tartoznak. Ez az első iskolatörvény, amely rendelkezik az anyanyelvű oktatás lehetőségéről is, s kimondja, hogy a magyar, az ukrán és a lengyel nemzetiségű gyerekek számára létesített iskolákban az oktatás nyelve az adott nemzetiség anyanyelve.

1960. december 16.

A magyar kormány a csehszlovák kormányhoz intézett szóbeli jegyzékében tárgyalások megkezdését javasolja a két ország közötti vitás vagyoni jogi kérdésekről. A csehszlovák fél 1961. április 24-i válasza egyetért a tárgyalási javaslattal.

1960 folyamán

Az újonnan létrehozott magyarlakta járásokban – a Nyitrai járás kivételével – az SZLKP járási bizottságai és a járási nemzeti bizottságok kiadásában új kétnyel-

vú járási napilapok indulnak. A Pozsonyi járásban *Nový Život – Új Élet*, a Duna-szerdahelyi járásban *Žitný ostrov – Csallóköz*, a Komáromi járásban *Komárňanské noviny*, a Galántai járásban *Víťazná cesta – Győzelmes Út*, az Érsekújvári járásban *Naša cesta – Mi Utunk*, a Lévai járásban ugyancsak *Nový Život – Új Élet*, a Losonci járásban *Pokrok – Haladás*, a Rimaszombati járásban *Budovateľ – Építő*, a Kassai járásban *Zora východu – Keleti Hajnal*, a Töketerebesi járásban pedig *Život južného Zemplína – Dél-zempléni Élet* címmel jelenik meg kétnyelvű járási hetilap.

Visszakapja korábban elveszített városi rangját több település, többek között Somorja, Dunaszerdahely, Nagymegyer, Komárom, Szenc, Galánta, Vágsellye, Ógyalla, Érsekújvár, Párkány, Zseliz, Léva, Verebély, Ipolyság, Losonc, Fülek, Rimaszombat, Tornalja és Rozsnyó.

Nagy Jenőt Krivošík István váltja fel a Csehszlovák Rádió magyar adásának főszerkesztői posztján.

1961. január

A Příroda a spoločnosť magyar nyelvű mutációjaként – a Csehszlovák Politikai és Tudományos Ismeretterjesztő Társulat kiadásában – megjelenik Pozsonyban a *Természet és Társadalom* című tudományos-ismeretterjesztő havilap első száma.

A korábban *A Népbíró* címmel megjelent lap a továbbiakban a *Socialistické súdnictvo* magyar változataként *Szocialista Bíráskodás* címmel jelenik meg.

1961. február 16.

Aláírják a csehszlovák–magyar műszaki-tudományos együttműködésről szóló jegyzőkönyvet, egyúttal megalakul a Csehszlovák–Magyar Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Bizottság.

1961. február 20–24.

Kádár János és Dobi István, az Elnöki Tanács elnökének meghívására Antonín Novotný vezetésével csehszlovák állami és pártküldöttség látogat Magyarországra. A látogatás zárónapján Václav David csehszlovák külügyminiszter és Benke Valéria magyar művelődésügyi miniszter aláírja az új csehszlovák–magyar kulturális együttműködési egyezményt.

1961. március 1.

Népszámlálást tartanak Csehszlovákiában. Az ország összlakossága 13 745 577 fő, ezen belül Szlovákia lakossága 4 174 046 fő, akik közül 3 560 216 személy vallja magát szlovák, 518 782 magyar, 45 721 cseh, 35 435 ukrán (és orosz), 6259 német, 1012 pedig lengyel nemzetiségűnek. A magyarság száma – a reszlovakizáltak megváltozott nemzetiségi bevallása következtében – az 1950. évi népszámlálás óta mintegy 164 ezerrel nő, az összlakosságon belüli részaránya

pedig 10,3%-ról 12,4%-ra emelkedik. A magyar lakosság aránya 452 községben haladja meg az 50%-ot, a magyar többségű járások száma azonban a járások összevonása következtében a korábbi nyolcra kettőre csökken: a Dunaszerdahelyi járásban a magyarok aránya 86,7%, a Komáromiban 69,4%. Csehszlovákia 15 152-en vallják magukat magyar nemzetiségűnek.

1961. március 8.

A CSKP KB Politikai Irodája az SZLKP KB Irodája 1959. január 16-i határozatának teljesítését ellenőrző jelentésről tárgyalva elismeri, hogy a járások összevonása nem használt a nyelvi jogok érvényesülésének, összességében azonban pozitívan értékeli a változást, mivel az segít a nemzetiségi elszigetelődés legyőzésében. A Politikai Iroda határozata a magyarság egyenjogúsítását a kétnyelvűség biztosítása helyett inkább a szlovák nyelv hatékonyabb elsajátításával kívánja megoldani.

1961. március

Kassai magyar főiskolai hallgatók Szakál László vezetésével megalakítják a Csemadok helyi szervezete mellett működő Új Nemzedék Ifjúsági Klubot, amely keretén belül táncsoport (Új Nemzedék Népi Együttes), énekkar és irodalmi színpad is létesül.

1961. április 21–22.

A kommunista párt megalakulásának 40. évfordulója alkalmából kibővített ünnepi ülést tart a Csemadok KB. Az ülés egyik fő pontja a magyar oktatás helyzetének megtárgyalása, amely során Lőrincz Gyula hangsúlyozza, hogy a magyar iskolák előtt álló legfontosabb feladat a szlováknyelvoktatás színvonalának növelése és a csehszlovák szocialista hazafiságra való nevelés fokozása.

1961. április 28.

Az SZNT Elnöksége határozatot hoz a magyar kisebbségi oktatásügyet érintő kérdések rendezéséről, többek között megfelelő számú képesített pedagógus képzésének, tankönyvek színvonalas fordításának és megjelentetésének biztosításáról, a magyar iskolákon folyó szlováknyelvoktatás színvonalának s a magyar nemzetiségű főiskolai hallgatók számának növeléséről, főleg a műszaki és mezőgazdasági főiskolákon.

1961. május 22–31.

Budapesten szakértői szintű csehszlovák–magyar pénzügyi tárgyalások zajlanak a két ország közötti függő vagyoni jogi kérdésekről, mindenekelőtt a csorbatói egyezmény aláírása után a magyar állampolgároktól elkobzott vagyonért a magyar fél által igényelt kártérítésről. A tárgyalások azonban a két fél eltérő álláspontja következtében eredménytelenül zárulnak.

1961. június 17–18.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Zselizén a csehszlovákiai magyar ének- és zenekarok országos fesztiválját, az I. Országos Énekkari Fesztivált

1961. július 1–2.

A Csemadok KB a VI. Országos Dal- és Táncünnepélyt Gombaszögön rendezi meg. A rendezvény helyszíne ezt követően többé nem változik.

1961. augusztus 23.

Az 1961 júniusában öngyilkosságot elkövetett Major Sándor után főszerkesztőként Pathó Károly veszi át a *Szabad Földműves* című hetilap vezetését.

1961. szeptember 15.

A felettes iskolai hatóságok utasítására Pozsonyból Nyitrára helyezik át a *Szocialista Nevelés* szerkesztőségét. Az átköltözés következtében Turczel Lajos pozsonyi egyetemi előadót Onódi János, a nyitrai Pedagógiai Intézet igazgatóhelyettese váltja fel a lap felelős szerkesztői posztján.

1961. október 14–15.

A Csemadok KB az Elnökség javaslata alapján jóváhagyja Szabó Rezső kinevezését a Csemadok KB vezető titkárává.

1961. november 2.

Prágában Csehszlovákia és Magyarország szerződést ír alá a két ország közötti polgári, családi és büntetőjogi kapcsolatok rendezéséről.

1961. november 15–17.

A CSKP KB a Szovjetunió Kommunista Pártja októberi XXII. kongresszusának mintájára határozatot hoz Sztálin emlékműveinek az eltávolításáról, valamint a nevét viselő utcák, üzemek és intézmények átnevezéséről.

1961. november 29.

A Nemzetgyűlés elfogadja a Büntetőtörvénykönyvet (141/1961. sz. törvény), amely kimondja, hogy „minden polgár jogosult arra, hogy a büntetőeljárás során eljáró szervek előtt anyanyelvét használja”, s lehetővé teszi tolmács alkalmazását, amennyiben a vallomás tartalmát vagy az iratokat le kell fordítani, vagy ha a vádlott nem beszéli azt a nyelvet, amelyen a tárgyalást vezetik.

1961. november

Dunaszerdahelyen – Csallóközi Színház néven – állandó jelleggel működni kívánó műkedvelő színtársulat alakul.

1961. december 13.

A Csemadok KB Elnöksége az egyesület vezető titkárává kinevezett Szabó Rezső helyett Major Ágostont nevezi ki a *Hét* című hetilap főszerkesztőjévé.

1961. december 15–16.

Pozsonyban tartja szlovákiai kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelyen Egri Lászlót bevásztják a CSISZ új Szlovákiai Központi Bizottságának Elnökségébe.

1961 folyamán

A szlovákiai református egyház 203 anyaegyházközségének és 107 leányegyházközségének gyülekezetében 155 lelkész végez szolgálatot. Az anyaegyházközségek közül 163 magyar, 23 szlovák, 17 pedig vegyes nyelvű.

1962. március 6.

Komáromban a *Hlas okresu Komárno* magyar nyelvű változataként *Hangunk* címmel új járási hetilap jelenik meg, amely szeptember 21-én felveszi a *Dunatáj* címet.

1962. április 12.

A CSKP KB az egyre súlyosbodó gazdasági helyzet hatására beismeri az irreális harmadik ötéves terv csődjét, s a tervet hivatalosan is érvénytelennek nyilvánítja.

1962. április 14–15.

Pozsonyban tartja VIII. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 507, taglétszáma 34 900), amely kiemelten foglalkozik a magyar fiatal-ság felsőoktatási képzésével, a magyar iskolahálózattal, s a közgyűlési határozatban is új elemként jelenik meg a szlovákiai magyar ifjúság egyetemi képzésének, az anyanyelvápolás és a honismereti körök megszervezésének szorgalmazása. Az 56 tagú új KB elnökévé ismét Lőrincz Gyulát, vezető titkárává Szabó Rezsőt, titkárává Varga Jánost választják, a KB Elnökségébe bekerül még többek között Balázs Béla, Dobos László, Egri Viktor, Fábrý István, Szabó Béla, Sziegl Ferenc, Tolvaj Bertalan és Vadkerty Katalin.

1962. május 14.

Lőrincz Gyula a Csemadok KB elnökségi ülésén elítéli a VIII. országos közgyűlésen a magyar iskolákkal és a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatban elhangzott felszólalásokat, s leszögezi, hogy a „Csemadok nem érdekvédelmi szervezet, mint ahogyan azt sokan elképzelik”.

1962. május 25–27.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet a magyar szavalók és prózamondók országos versenyével párhuzamosan megrendezi Komáromban a műkedvelő színjátszó együttesek Szocialista Dráma Fesztiválja elnevezésű seregszemléjének döntőjét.

1962. június 6.

Pozsonyban, az 1961-ben Budapesten és Békéscsabán megrendezett csehszlovák könyvkiállítás vizsgázásaként az SZNT Oktatásügyi és Kulturális Szakosztálya szervezésében magyar könyvkiállítást nyílik.

1962. június 30–július 1.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a VII. Országos Dal- és Táncünnepelet.

1962. augusztus 1.

A komáromi Matesz igazgatását Fellegi István nyugállományba vonulását követően három személyből álló kuratórium veszi át, amelynek tagjai Munk István, Konrád József és Tarics János.

1962. augusztus 23.

Pozsonyban hetvenhatodik életévében elhunyt Sas Andor irodalomtörténész, a Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének vezetője. Az új tanácskezesítő Turczel Lajos lesz.

1962. augusztus 30.

A CSKP KB Elnöksége a szovjetunióbeli újabb desztalinizációs hullám hatására bizottságot hoz létre az 1949–1954 közötti politikai perek felülvizsgálására, amelynek vezetésével Drahomír Kolder KB-titkárt bízta meg.

1962. szeptember 11.

Prágában Antonín Novotný köztársasági elnök Köztársasági Érdemrenddel tünteti ki Dénes Ferencet, az *Új Szó* főszerkesztőjét, az SZNT Elnökségének és az SZLKP KB tagját.

1962. október 16.

Prágában Csehszlovákia és Magyarország kishatárforgalmi egyezményt ír alá, amely értelmében a közös határ mindkét oldalán 15 km mélységű sávban lakók évente egy alkalommal kedvezményesen utazhatnak a másik országba.

1962. október 31.

A július 28-án elhunyt Rudolf Strechaj helyett Jozef Lenártot választják az SZNT új elnökévé.

1962. november 4.

Az ipolyszakállosi egységes földműves-szövetkezet felveszi a Csehszlovák–Magyar Barátság Egységes Földműves Szövetkezet nevet.

1962. november 5.

Budapesten újabb, ezúttal pénzügyminiszter-helyettesi szintű csehszlovák–magyar pénzügyi tárgyalások kezdődnek a két ország közötti függő vagyoni kérdésekről, többek között a magyar állampolgároktól a csorbatói egyezmény aláírása után elkobzott vagyonért járó kártérítésről, a tárgyalások azonban november 12-én ismét eredménytelenül zárulnak.

1962. november 23–25.

Pozsonyban tartja kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja. A főleg gazdasági kérdésekkel foglalkozó kongresszus a párt első titkárává ismét Karol Bacíleket választja, 67 tagú új Központi Bizottságában továbbra is helyet kap Major István, Dénes Ferenc, Lőrincz Gyula, Árvay József, Nagy István és Dusza Bálint. A KB élén álló Iroda neve újra Elnökségre változik.

1962. november 26.

A budapesti csehszlovák nagykövetség szóbeli jegyzékkel fordul a magyar Külügyminisztériumhoz a kulturális értékeknek a csorbatói egyezmény bizalmas kiegészítő jegyzőkönyvében elrendelt cseréjével kapcsolatban.

1962. december 4–8.

Prágában tartja XII. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amely – a várt gazdasági és politikai reformokat elodázva – a párton belüli dogmatikus erők pozícióban maradását eredményezi. Megerősíti tisztségében Antonín Novotný első titkárt, a 97 tagú új Központi Bizottságba ismét bevásztja Lőrincz Gyulát, s a Politikai Iroda nevét szintén Elnökségre változtatja.

1962. december 16.

Az illinoisi Pekinben nyolcvankettedik életévben elhunyt Szilassy Béla, a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya és a Magyar Felszabadító Bizottság elnöke. A Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya vezetését Sirchich László veszi át.

1962 folyamán

Tóth Tibort a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának titkári tisztségében Tóth Elemér, Ág Tibort az Ifjú Szívek Magyar Népművészeti Együttes igazgatói tisztségében Viczay Pál váltja fel.

1963. március 1.

Krivošík Istvánt, a Csehszlovák Rádió magyar adásának főszerkesztőjét kinevezik a komáromi Matesz igazgatójává. Krivošíkot a magyar adás főszerkesztői posztján a Magyarországról áttelepült Juraj Molnár váltja fel.

1963. március 21.

Miloš Gosiorovský szlovák történész *A csehek és szlovákok viszonyának néhány kérdéséhez a CSKP politikájában* című tanulmányában – a szlovák értelmiség jelentős részének véleményét megfogalmazva – a szlovák állami, társadalmi, tudományos és gazdasági szervek autonómiája, valamint Csehszlovákia föderatív elrendezése mellett száll síkra. Tanulmányát megküldi a CSKP KB és az SZLKP KB Elnökségének, valamint Antonín Novotný köztársasági elnöknek. (A tanulmányt mind a prágai, mind a pozsonyi pártvezetés elítéli.)

III. NEMZETISÉGI EMANCIPÁCIÓS TÖREKVÉSEK ÉS A RENDSZER DEMOKRATIZÁLÁSÁNAK KÍSÉRLETE

(1963. ÁPRILIS 3–4–1969. ÁPRILIS 17.)

1963. április 3–4.

A CSKP KB ülésén megvitatják a Drahomír Kolder KB-titkár által vezetett bizottság jelentését „a szocialista törvényesség és a pártalapelvek megsértéséről az 1949–1954 közötti években”. Mivel a jelentés megalapozatlannak nyilvánít több politikai pert, a KB határozatot hoz azok felülvizsgálásáról, s leváltja tisztességéből a párt több vezető funkcionáriusát, többek között az ún. szlovák burzsoá nacionalisták elítélésében jelentős szerepet játszó Karol Bacíleket, az SZLKP első titkárát.

1963. április 7.

A *Hét Fórum* című mellékletében megjelenik Tózsér Árpádnak a sematizmus és dogmatizmus jegyeivel való végleges leszámolást és a csehszlovákiai magyar irodalom megújulását sürgető *Egy szemlélet ellen* című írása. A lap ezt követően négy hónapon át közli a csehszlovákiai magyar írók, költők és olvasók hozzászólásait.

1963. április 8.

Az SZLKP Antonín Novotný jelenlétében ülésező Központi Bizottsága a leváltott Karol Bacílek helyett Alexander Dubčeket választja meg a párt új első titkárává.

1963. április 20.

Csehszlovákia és Magyarország kormánybizottságai megállapodnak a bős–magyarosi vízlépcsőrendszer közös beruházási programjavaslatának kidolgozásában.

1963. április 22.

A Szlovák Írók Szövetségének pozsonyi kongresszusa kemény bírálattal illeti az elmúlt évek kultúrpolitikáját, valamint a pártvezetést, amiért az nem számol le következetesen a személyi kultusz következményeivel, és nem rehabilitálja a burzsoá nacionalizmus vádjával elítélteket.

1963. május 17–19.

Komáromban a Csemadok KB és a Népművelési Intézet másodízben rendezi meg a Szocialista Dráma Fesztiválját.

1963. május 22–24.

A Csehszlovák Írók Szövetségének prágai III. kongresszusán, amely szintén bírálja a pártvezetést, amiért nem számol le következetesen a személyi kultusz következményeivel, Dobos László a személyi kultusz szlovákiai magyar vonatkozásairól tartott felszólalásában megfogalmazza a második világháború utáni magyarellenes politika felülvizsgálásának és felelősei megnevezésének igényét.

1963. június 10.

Érsekújvárott Szirmák Imre vezetésével megalakul a Csemadok helyi szervezete mellett működő Honismereti Kör.

1963. július 6–7.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a VIII. Országos Dal- és Táncünnepelet.

1963. július 12.

A Hét szerkesztősége több mint negyven csehszlovákiai magyar író, költő, kritikus és meghívott vendég részvételével értekezletet tart Pozsonyeperjesen a lap hasábjain április óta zajló ún. sematizmus-vitáról. Az értekezlet résztvevői a csehszlovákiai magyar irodalom továbbfejlődését gátló tényezők között többek között egy önálló magyar könyvkiadó hiányát, valamint a magyar nyelv és irodalom alacsony színvonalú oktatását említik.

1963. augusztus 22.

A pártlapokban, köztük az *Új Szóban* közlemény jelenik meg az 1949–1954 közötti politikai perek felülvizsgálásának eredményeiről. Ezek szerint felmentik a vád alól többek között a Rudolf Slánský és társai elleni bűnperben, valamint az ún. szlovák burzsoá nacionalisták elleni perben elítélt személyeket.

1963. szeptember 19.

Pozsonyban hetvenhatodik életében elhunyt Major István, az SZLKP KB tagja, Csehszlovákia egykori budapesti nagykövete.

1963. szeptember 20.

A CSKP KB felmenti tisztségéből a pártvezetés és a kormány több tagját, köztük az ún. szlovák burzsoá nacionalisták elleni perért felelőssé tett Viliam Široký miniszterelnököt. Antonín Novotný köztársasági elnök a KB döntése alapján Jozef Lenártot, az SZNT elnökét nevezi ki új miniszterelnökké.

1963. szeptember 23.

Az SZNT a miniszterelnökké kinevezett Jozef Lenárt helyett Michal Chudíkot választja meg a testület elnökévé.

1963. szeptember 29.

Batsányi János születésének 200. évfordulója alkalmából – a kerületi párt- és állami szervek képviselőinek részvételével – szlovák–magyar kétnyelvű emléktáblát lepleznek le Kassán. A Matica slovenská és a Szlovák Tudományos Akadémia megpróbálta megakadályozni az emléktábla felállítását, leleplezésére végül csehszlovák–magyar pártközi kapcsolatfelvétel eredményeként kerülhet sor.

1963. szeptember 30.

A Csemadok KB Elnöksége a kisebbségi magyar művelődés és iskolaügy fejlesztését célzó beadvánnyal fordul az SZNT-hez, amelyben az SZNT mellett a magyar kisebbség kulturális életét irányító bizottság, az SZNT Oktatásügyi és Kulturális Szakosztálya keretében pedig a magyarság iskolaügyi és kulturális életét intéző osztály létrehozását javasolja.

1963. október 1–4.

Kádár János vezetésével magyar párt- és kormányküldöttség látogat Csehszlovákiába, amely tárgyalásokat folytat többek között a közös dunai vízi erőmű építésének előkészületeiről, a kulturális értékek cseréjéről és a két ország közötti utasforgalom megkönnyítéséről.

1963. október 23.

Budapesten Csehszlovákia és Magyarország egyezményt ír alá a két ország közötti vasúti forgalomról, valamint az atomenergia békés felhasználásáról.

1963. október 27.

A *Hét Fórum* című melléklete megkezdí Fábry Zoltán *Antisematizmus* című vita-záró tanulmányának közlését, amely a dogmatikus gondolkodást és az irodalmi sematizmust történelmi és társadalmi okokkal magyarázza, melyek között elsődlegesnek az 1945–1949 közötti magyarellenés intézkedéseket s az azokból eredő félelmet és bizonytalanságot említi. (A lap az írás első részének négy folytatásban való megjelentetése után – politikai fenntartások miatt – eláll további közlésétől, további részei ezért az *Irodalmi Szemle* 1964. májusi és júniusi számában látnak napvilágot.)

1963. november 12–13.

A református egyház Léván ülésező Zsinata az 1961. szeptember 30-án elhunyt Vágó Ede utódként Szabó Antal lévai lelkipásztort választja meg a Zsinat első lelkészi alelnökévé és első püspökhelyettessé.

1963. november 27.

Moszkvában további húsz évvel meghosszabbítják az 1943 decemberében megkötött csehszlovák–szovjet barátsági, kölcsönös segítségnyújtási és háború utáni együttműködési egyezményt.

1963. december 2.

Budapesten a csehszlovák és magyar kiadóvállalatok vezetői együttműködési egyezményt írnak alá a közös könyvkiadásról, melynek értelmében az együttműködést kiterjesztik a népszerűsítő tudományos és szakirodalmi termékekre, valamint az egyetemi és főiskolai tankönyvekre.

1963. december 4.

A Nemzetgyűlés elfogadja a 95/1963. sz. törvényt „a közjegyzőségről és a közjegyzőség előtti eljárásról”, amely abban az esetben, ha valamelyik fél vagy tanú nem ismeri azt a nyelvet, amelyen a jegyzőkönyvet vezetik, lehetővé teszi tolmács alkalmazását. Amennyiben a közjegyző ismeri a résztvevő fél vagy a tanú által használt nyelvet, a törvény szerint el lehet tekinteni a tolmács alkalmazásától.

A Nemzetgyűlés egyúttal elfogadja a Polgári törvénykönyvet (99/1963. sz. törvény), amely kimondja, hogy a polgári eljárás résztvevőinek jogukban áll a bíróság előtt anyanyelvüket használniuk, miközben az anyanyelv használatával kapcsolatos költségeket az állam fedezi.

1963. december 11.

Prágában Csehszlovákia és Magyarország egyezményt ír alá a két ország közötti utasforgalom megkönnyítéséről. Amíg korábban csak hivatalos küldetésben, családi vagy rokoni látogatásra és szervezett csoportos kirándulás formájában lehetett a másik országba utazni, az egyezmény lehetővé teszi, hogy 1964. január 1-jétől bárki, bármikor évente többször egyénileg is utazhasson. (Az egyezmény hatására az 1963. évi 267 478-cal szemben 1964-ben 1 068 616 magyar állampolgár látogat Csehszlovákiába, Csehszlovákiából pedig az 1963. évi 147 477 személy helyett 1964-ben 747 846 látogat Magyarországra.)

1963. december 13–15.

Zsolnán magyar énekarvezetői tanfolyam zajlik, amelynek résztvevői elhatározzák egy tanítókiből álló magyar énekar megalakítását.

1963. december 18–19.

A CSKP KB ülése felülvizsgálja az ún. szlovák burzsoá nacionalizmussal kapcsolatos téziseket, amivel kapcsolatban bírálóan nyilatkozik a második világháború utáni lakosságcsere módszereiről, a csehországi deportálásról és a reszlovakizációról is, s elismeri, hogy ezekért nem az ún. burzsoá nacionalistákat terheli a felelősség, hanem ez a kommunista párt és általában az egész ország politikája is volt. A KB határozata szerint „gondoskodni kell arról, hogy a magyar,

lengyel és ukrán nemzetiségű polgárok is a köztársaság teljesen egyenjogú építőinek érezzék magukat, és azt hazájuknak tekintsék”, ezért arra utasítja az állami és a pártszerveket, hogy gondoskodjanak a nemzetiségek egyenjogúsításáról hozott határozatok következetes érvényesítéséről.

1963. december 20.

Prágában Csehszlovákia és Magyarország aláírja a két ország közötti kereskedelmi és hajózási egyezményt, amellyel kölcsönösen biztosítják egymás számára a legnagyobb kedvezményeket a kereskedelem és a belső hajózás területén.

1963. december 21–22.

Az SZLKP KB ülésén elfogadott határozat egyetértését fejezi ki a prágai pártvezetésnek a szlovák burzsoá nacionalizmussal kapcsolatos tézisek felülvizsgálásáról hozott határozatával, s ugyancsak hangsúlyozza a nemzetiségekkel kapcsolatos párthatározatok következetes végrehajtásának szükségességét. A KB az ideológiai munka javítása céljából Vasil Bilak vezetésével létrehozza a KB Ideológiai Bizottságát, amelyben helyet kap Lőrincz Gyula, a Csemadok KB elnöke is. Az ülésen Štefan Ferencei, dunaszerdahelyi járási párttitkár felveti a magyarok helyzetének jogi rendezését s az általuk lakott elkobzott házaik visszaigénylésének lehetőségét.

1963 folyamán

Megjelennek a felvidéki magyarság második világháborús korszakát feldolgozó első prózai művek: Pozsonyban a Szlovákiai Szépirodalmi Könyvkiadó kiadásában Dobos László *Messze voltak a csillagok*, Kassán a Kelet-szlovákiai Könyvkiadó kiadásában Rácz Olivér *Megtudtam, hogy élsz* című regénye.

A Csehszlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díjával tüntetik ki a csehországi Teplicében élő Forbáth Imrét, a két világháború közötti csehszlovákiai magyar irodalom jeles képviselőjét, a Kiváló Munkáért állami kitüntetéssel Jakoby Gyula kassai festőművészt.

1964. január 25.

Az *Új Szó* a pozsonyligetfalui eset kapcsán, ahol arról igyekeztek meggyőzni a magyar szülőket, hogy gyermekeiket adják szlovák iskolába, mert a magyar iskolának nincs jövőjük, *A magyar iskolák jövője* című szerkesztőségi cikkében hívja fel a figyelmet a magyar iskolák elsorvasztásának a veszélyére és az anyanyelvű oktatás fontosságára.

1964. február 3.

Budapesten Csehszlovákia és Magyarország jegyzőkönyvet ír alá a két ország közötti egyes vagyonjogi kérdések rendezéséről, amelyben a csehszlovák fél vállalja, hogy 20 millió koronás kártérítést fizet a második világháború után Magyarországra áttelepült vagy áttelepített magyarok által hátrahagyott s tőlük a csorbatói egyezmény aláírása után elkobzott ingatlan vagyonért.

1964. február 18.

Pozsonyban a Szlovák Újságírók Szövetsége keretében magyar tagozat alakul, amely 17 magyar nyelvű lap közel száz szerkesztőjét tömöríti.

1964. február 21.

Pozsonyi magyar egyetemi és főiskolai hallgatók megalakítják a József Attila Ifjúsági Klubot, a JAIK-ot.

1964. február 26.

A Nemzetgyűlés 36/1964. számmal törvényt fogad el „a bíróságok szervezetéről és a bírák megválasztásáról”, amely kimondja, hogy a törvény és a bíróság előtt minden polgár egyenlő, s a bíróság előtt minden polgár használhatja az anyanyelvét.

1964. március 8.

Lőrincz Gyula a Csemadok megalakulásának 15. évfordulója alkalmából a *Hét* hasábjain közölt írásában a szocialista rendszer iránti bizalom megerősödésével magyarázza, hogy amíg 1950-ben csupán 354 ezer, addig 1961-ben már 534 ezer személy vallotta magát magyar nemzetiségűnek. Az elmúlt 15 év eredményeit összegezve kiemeli, hogy 82 561 diák tanul magyar iskolában, s a csehszlovákiai magyarságnak 507 óvodája, 544 alapiskolája, 22 általános műveltséget nyújtó középiskolája, 34 különféle mezőgazdasági iskolája, 2 tanítóképzője, 3 ipari középiskolája, 2 gazdasági és 1 egészségügyi iskolája, valamint pedagógiai főiskolája van, s 1500 magyar nemzetiségű hallgató tanul az ország főiskoláin.

1964. március 9.

A Csemadok KB Elnöksége javaslattal fordul az SZNT-hez és a Szlovák Tudományos Akadémiához, amelyben indítványozza, hogy a Szlovák Tudományos Akadémia mellett hozzanak létre egy, a csehszlovákiai magyarság irodalmi, történelmi, politikai és művészeti hagyományainak, valamint egy, a magyarság néprajzi hagyományainak kutatásával foglalkozó állandó munkacsoportot.

1964. április 11.

Lőrincz Gyula a Csemadok Központi Bizottságának az egyesület megalakulása 15. évfordulója alkalmából megtartott ünnepi ülésén beszámol a Csemadok megalakulása elé gördített akadályokról, és sajnálattal állapítja meg, hogy az egyesület több olyan munkát is felvállalt, amely nem tartozott a feladatai közé (részt vett többek között a kollektivizálásban), s ezáltal háttérbe szorult elsődleges feladata, a kulturális tevékenység.

1964. április 20–23.

Václav David külügyminiszter meghívására Csehszlovákiába látogat Péter János magyar külügyminiszter.

1964. május 22–31.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya a Szocialista Dráma Fesztiválja visszhangtalansága miatt újtára indítja Komáromban a csehszlovákiai magyar vers- és prózamondók országos versenyén kívül a műkedvelő színjátszó együttesek és irodalmi színpadok seregszemléjét is magában foglaló Jókai Napokat.

1964. június 14.

Választásokat tartanak a Nemzetgyűlésbe, a Szlovák Nemzeti Tanácsba és a nemzeti bizottságokba. A hivatalos végeredmény szerint a választásokon a választópolgárok 99,4%-a vesz részt, akik 99,9 %-a megszavazza a Nemzeti Front jelöltjeit. A 300 tagú Nemzetgyűlésben 10 (többek között Lőrincz Gyula, a Csemadok KB elnöke, Fekete József vállalatigazgató és Egri László gépállomási igazgatóhelyettes), a 92 tagú SZNT-ben 11 (többek között Dénes Ferenc, az *Új Szó* főszerkesztője, Fábry István pártmunkás, Tomaskovics Károly efsz-elnök és Horváth Vince mészáros) magyar nemzetiségű képviselő kap helyet. A szlovákiai nemzeti bizottságok 76 467 tagja közül 9039 a magyar nemzetiségű, az összes képviselő 11,8 %-a.

1964. június 18.

Az SZLKP KB ülésén Lőrincz Gyula személyében első ízben választanak be magyart a KB Elnökségébe.

1964. június 23.

Az új Nemzetgyűlés alakuló ülésén a testület elnökévé Bohuslav Laštovičkákat választják, Elnökségében továbbra is helyet kap Lőrincz Gyula.

1964. június 29–30.

Az SZNT alakuló ülésén ismét Michal Chudíkot választják a testület elnökévé, Elnökségében azonban Dénes Ferencet Fábry István váltja fel. Fábry személyében, akit a Helyi Gazdálkodási Bizottság elnökévé is megválasztanak, első ízben kerül magyar nemzetiségű az SZNT valamely bizottságának élére.

1964. július 1.

Dunaszerdahelyen Marczell Béla vezetésével megalakul a Csallóközi Múzeum.

1964. július 4–5.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a IX. Országos Dal- és Táncünnepelet.

1964. július 6–8.

Megalakul a Csehszlovák–Magyar Kulturális Munkabizottság, amely miniszter-helyettesek vezetésével évente kétszer – Budapesten és Prágában felváltva – ülésezik. Csehszlovák részről felvetik magyarországi népi együtteseknek a Csemadok rendezvényein való jövőbeni szerepeltetésének a lehetőségét.

1964. augusztus 6.

A Csemadok KB Elnöksége újabb beadványt intéz az SZNT-hez, amelyben előző évi javaslatain túlmenően szorgalmazza többek között a magyar intézményrendszer bővítését (pl. egy néprajzi múzeum, egy rozsnyói magyar színház, egy magyar könyvkiadó létrehozását), a magyar iskolahálózat fejlesztését, a Csehszlovák Rádió magyar adásának bővítését, a Csehszlovák Televízióban magyar adás indítását, a magyar tanonciskolák és szakközépiskolák hálózatának bővítését, az iskolák összevonásának felülvizsgálását és a magyarországi továbbtanulás lehetőségének biztosítását. A Csemadok beadványa felveti az 1945 utáni magyarellenes jogszabályok felülvizsgálását, a magyarsággal kapcsolatos párthatározatok teljesítését s egy nemzetiségi törvény megalkotását is.

1964. augusztus 8.

A magyar kormány 17/1964. sz. rendeletével korlátozott kárpótlásban részesíti az 1945 után Csehszlovákiából és Jugoszláviából Magyarországra menekült magyarokat az általuk hátrahagyott ingó és ingatlan vagyonért. A kárpótlás nem terjed ki a lakosságcseré-egyezmény keretében intézményesen áttelepültekre, valamint a Magyarországon már házingatlan juttatásban részesültekre.

1964. szeptember 12–13.

A Csemadok Bihari János cigányprímás születésének 200. évfordulója alkalmából megrendezi Dunaszerdahelyen és Nemesabonyban az I. Bihari János Napokat.

1964. szeptember 15.

Antonín Novotný köztársasági elnök az „Építésben szerzett érdemekért” állami kitüntetést adományozza az *Új Szónak*.

1964. szeptember 17.

Budapesten Molnár János magyar művelődésügyi és František Kahuda csehszlovák oktatás- és kulturálisügyi miniszterhelyettes jegyzőkönyvet ír alá a kulturális értékek cseréjére vonatkozó előzetes megállapodás alapelveiről, amely szerint a két fél az önkéntesség alapján visszaadja egymásnak a másik nép szellemi örökségét képező „rendkívüli jelentőséggel bíró” tárgyakat.

1964. szeptember 21.

Párkányban Csehszlovákia és Magyarország határmegbízottai megegyeznek a Párkány és Esztergom között 1952-ig működött határátkelő újbóli megnyitásában.

1964. szeptember 28–október 3.

Dobi István és Kádár János meghívására, Antonín Novotný vezetésével csehszlovák párt- és kormányküldöttség látogat Magyarországra, amelyben helyet kap többek között Lőrincz Gyula is. Megállapodás születik a dunai vízi erőműrendszer megépítésével kapcsolatos tervezési és szervezési munkálatok meg-

gyorsításáról. A magyar nyilatkozattervezet tartalmazza, hogy a két fél elhatározta a Párkány és Esztergom közötti Duna-híd újjáépítését, ez azonban a közös nyilatkozatba nem kerül be.

1964. október 2.

A CSISZ Szlovákiai Központi Bizottságának pozsonyi ülésén bevásztják a KB Elnökségébe Batta Györgyöt, a nyitrai Pedagógiai Kar hallgatóját.

1964. október 3–4.

Madách Imre halálának 100. évfordulója alkalmából az SZNT, a Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója, valamint a Csemadok emlékünnepséget rendez Losoncon és Alsósztrégován, amely keretében Alsósztrégován megnyitják a Madách Múzeumot.

1964. november 12.

A Nemzetgyűlés ismét köztársasági elnökké választja Antonín Novotnýt, a CSKP első titkárát. A várakozásokkal ellentétben nem kerül sor az államfői és a pártvezetői tisztség kettéválasztására.

1964. november 27.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet kezdeményezésére megalakul Nyitrán a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara. Elnöke Kulcsár Tibor, művészeti vezetője és karnagya Janda Iván, titkára Gyurcsó István.

1964 őszén

A prágai magyar egyetemi és főiskolai hallgatók ifjúsági klubja felveszi az Ady Endre Diákkör (AED) nevet.

1964 folyamán

Budapesten Szalatnai Rezső kísérőtanulmányával megjelenik az 1947-ben Magyarországra telepített Gömör Jánosnak, az egykori eperjesi evangélikus gimnázium igazgatójának és a kassai Kazinczy Társaság elnökének *Emlékeim egy letűnt világról* című emlékirata.

Pozsonyban – a Magyar Könyvbarátok Köre mintájára – Versbarátok Köre néven újabb könyvklub-jellegű szerveződés alakul a magyar nyelvű verseskötetek terjesztése és népszerűsítése céljából.

Városi rangra emelik a kelet-szlovákiai Szepsit, Nagykapost és Királyhelmeceket.

Fábry Zoltánt a Csehszlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díjával tüntetik ki.

1965. január 23.

Az SZNT Elnöksége 17. sz. határozatával lehetővé teszi, hogy bizonyos esetekben hatálytalanítsák a magyarok családi házának az SZNT 104/1945. sz. ren-

delete alapján végrehajtott elkobzását, ha a volt tulajdonos vagy örököse még benne lakik, s az ingatlant még nem adták másnak; ha a volt tulajdonos csehszlovák állampolgár, nem követett el súlyosabb bűncselekményt a köztársaság, a cseh és a szlovák nép ellen, kivette részét a szocializmus építéséből; s végül ha megtéríti az államnak az ingatlan karbantartásával kapcsolatos kiadásokat.

1965. január 27–29.

A CSKP KB ülésén elfogadják a népgazdaság tökéletesített irányításának alapelveit, amellyel újtárra indítják az Ota Šik közgazdász kezdeményezésére kidolgozott – a központi irányítást mérséklő, a vállalatokat pedig termékeik minőségének javításában és értékesítésében érdekeltté tévő – „szocialista piacgazdaság” néven ismertté váló új gazdasági modellt.

1965. január

A Csehszlovák Tűzvédelmi Szövetség kiadásában, Koprla Pál főszerkesztésében megjelenik Pozsonyban a *Tűzoltó*, a Fogyasztási Szövetkezetek Szlovákiai Bizottsága kiadásában a *Szövetkezeti Újság*, a Mező-, Erdő- és Vízgazdálkodási Minisztérium kiadásában, Kadnár Emil főszerkesztésében a *Mezőgazdasági Termelés* című havilap első száma. (Ez utóbbi 1966 decemberében megszűnik.)

1965. február 13.

Az 1945-ben felosztatott Kazinczy Társaság hagyományaira építve Béres József elnöklétével megalakul Kassán a Csemadok helyi szervezete mellett működő Batsányi János Irodalmi Kör.

1965. április 1.

A költő Erdélyi János születésének 151. évfordulója alkalmából emlékünnepelelt rendeznek Nagykaposon, amely keretében felavatják az Erdélyi János Irodalmi Múzeumot.

1965. április 13–15.

Péter János magyar külügyminiszter meghívására Magyarországra látogat Václav David csehszlovák külügyminiszter.

1965. május 9.

Antonín Novotný köztársasági elnök az „Építésben szerzett érdemekért” kitüntetéssel adományozza Major Ágostonnak, a *Hét* főszerkesztőjének, a Kiváló Munkáért kitüntetést az Ifjú Szívek Magyar Dal- és Táncegyüttesnek.

1965. május 13–23.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya és a Matesz megrendezi Komáromban a II. Jócai Napokat. A rendezvény alkalmából *A csehszlovákiai magyar könyvkiadás felszabadulásunk 20. évfordulóján* címmel könyvkiállítás nyílik, amelyen a magyar könyveket is megjelentető csehszlovákiai kiadók első ízben mutatják be közösen magyar nyelvű kiadványaikat.

1965. május 27.

A Batsányi János Irodalmi Kör a névadó költő halálának 120. évfordulója alkalmából nagyszabású Batsányi János emlékestet rendez Kassán, többek között Illyés Gyula, Keresztury Dezső, Fábry Zoltán és Forbáth Imre részvételével. Az ünnepség utáni vacsorán Illyés Gyula bírálóan nyilatkozik a szlovákiai magyarság második világháború utáni kitelepítéséről és Ladislav Novomeský korabeli tevékenységéről, amiért a Szlovák Írók Szövetsége kampányt indít ellene, s lemondja őszre tervezett csehszlovákiai meghívását.

1965. június 15.

A közel egy hónapja megáradt Duna Pat község fölött áttöri a gátat. A *Dunatáj* című komáromi járási hetilap az árvíz ideje alatt, 1965. szeptember 25-ig napilapként jelenik meg.

1965. június 17.

A Duna a csallóközi Csicsó közelében is átszakítja a gátat, s pár nap leforgása alatt eláraszt 55 ezer hektár területet és 45 települést a Dunaszerdahelyi, Komáromi és Érsekújvári járás területén. A körülfalt Komáromot napokig csak Magyarország felől lehet megközelíteni. Az ár július közepén vonul le, a közel egy hónap alatt 53 693 embert kell evakuálni. Az árvízkárosultak megsegítésére országos mozgalom indul.

1965. június 21.

Komáromba és a Duna menti árvíz sújtotta területekre látogat Alexander Dubček, az SZLKP első titkára.

1965. június 23.

A csehszlovák kormány az árvíz sújtotta területeknek nyújtandó segítségről tárgyalva árvízvédelmi kormánybizottságot hoz létre, melynek elnökévé Ján Piller miniszterelnök-helyettest nevezi ki.

1965. június 25.

Antonín Novotný vezetésével párt- és kormányküldöttség látogat az árvíz sújtotta területekre.

1965. június 29.

A Csemadok KB Elnöksége távlati munkatervet dolgoz ki, amelyben meghatározza, hogy az egyesület szervei és szervezetei milyen módon kapcsolódjanak be az árvíz sújtotta területek megsegítésébe.

1965. június

Megalakul Komáromban a Petőfi Ifjúsági Klub.

1965. július 10–11.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a X. Országos Dal- és Táncünnepélyt. Az együttesek először lépnek fel az újonnan épült, korszerű kőszínpadon.

1965. július 13.

Az SZLKP KB Elnöksége a dunai árvízről és következményei felszámolásáról tárgyal.

1965. július 18–19.

A Dunaszerdahelyi és Komáromi járás árvíz sújtotta területeire látogat Jozef Lenárt miniszterelnök és Michal Chudík, az SZNT elnöke.

1965. július 25–augusztus 1.

A József Attila Ifjúsági Klub, az Ady Endre Diákkör és az Új Nemzedék Ifjúsági Klub kapcsolatfelvételének eredményeként a csehszlovákiai magyar ifjúsági klubok megrendezik Berzététekörösön az I. Nyári Ifjúsági Találkozót, a NYIT-et.

1965. szeptember 15.

Az SZNT ülésén Michal Chudík, a testület elnöke beszámol a Duna menti árvíz sújtotta járások gazdasági és társadalmi megújítása érdekében tett intézkedésekről. Beszámolója szerint az árvíz okozta kár megközelítőleg 3,5 milliárd korona.

1965. október 12.

A nyitrai Pedagógiai Kar és a Mezőgazdasági Főiskola magyar hallgatói megalítják a Juhász Gyula Ifjúsági Klubot, a JUGYIK-ot.

1965. október 15.

A *Kultúrny život* című hetilap megkezdi Vladimír Mináč szlovák író *Egy nemzet él itt* című háromrészes cikksorozatának közlését, amely Ludovít Štúr születésének 150. évfordulója kapcsán a szlovák nemzeti tudat kialakulását elemezve a magyarságot a szlovák politika „rossz végzetének” nevezi. A magyar értelmiségi körökben vegyes fogadtatású tanulmányt az *Irodalmi Szemle* 1965. decemberi és 1966. januári száma a véleménycsere kibontakoztatásának szándékával vitára bocsátja.

1965. október 22.

Antonín Novotný köztársasági elnök a Munka Érdemrendet adományozza Varga Imre református püspöknek.

1965. október 24–29.

Dobozy Imre vezetésével népes magyarországi íróküldöttség látogat Csehszlovákiába. A küldöttség, amelynek tagja többek között Veres Péter, Váci Mihály, Darvas József, Lengyel József és Thury Zsuzsa író-olvasó találkozókat tart Kassán, Királyhelmecen, Pozsonyban és Prágában, s találkozik a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tanáraival és diákjaival is.

1965. október 26.

A Batsányi János Irodalmi Kör nagyszabású Bartók Béla-emlékestet rendez Kassán a zeneszerző halálának 20. évfordulója alkalmából. Az est vendége a zeneszerző özvegye, Pásztory Ditta.

1965. október 27.

A csehszlovák kormány elfogadja 522. sz. határozatát az alapiskolák integrációjáról, amely következtében az egy- és kétosztályos alapiskolák egy részét megszüntetik, ill. összevonják más községek oktatási intézményeivel. A magyarlakta községekben ez sok helyütt az anyanyelvű oktatás megszűnését eredményezi. Az iskolák integrációjának első szakaszában, 1966 és 1972 között Szlovákiában összesen 297 alapiskolát szüntetnek meg, ill. vonnak össze, köztük 34 (11,4%) magyar tannyelvűt.

1965. október 28.

A Komárom várossá nyilvánításának 700. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségek keretében a várhoz közeli ligetben felállítják Klapka György tábornoknak a városháza elől 1945-ben eltávolított szobrát.

1965. november 12.

A Nemzetgyűlés ülésén, miután felolvassák a kormány beszámolóját a dél-szlovákiai árvízkárok helyreállításával kapcsolatos munkálatokról, Halász János és Fekete József képviselők mondanak köszönetet az árvízkárosultaknak nyújtott segítségért, majd a Nemzetgyűlés határozatot hagy jóvá az árvíz sújtotta Dél-Szlovákia újjáépítéséről.

1965. november 15–16.

Pozsonyban csehszlovák–magyar tárgyalások kezdődnek a kulturális értékek cseréjéről, amelyek azonban, miután a magyar fél a csehszlovák igényeket túl-méretezettnek minősíti, megállapodás nélkül érnek véget.

1965. november 27–28.

Hat magyar ifjúsági klub – a pozsonyi József Attila Ifjúsági Klub, a prágai Ady Endre Diákkör, a nyitrai Juhász Gyula Ifjúsági Klub, a kassai Új Nemzedék Ifjúsági Klub, a komáromi Petőfi Ifjúsági Klub és a csatai Csillag Ifjúsági Klub – a Népművelési Intézet nemzetiségi osztályának támogatásával létrehozza a Magyar Ifjúsági Klubok Tanácsadó Testületét.

1965. december

Pozsonyban, a Politikai Könyvkiadó kiadásában megjelenik Juraj Zvara szlovák történész *A magyar nemzetiségi kérdés megoldása Szlovákiában* című könyve, az első mű, amely a nyilvánosság előtt s viszonylagos objektivitással tárgyalja a magyar kisebbség 1945 utáni helyzetét.

A *Népművelés* mellékleteként a magyar ifjúsági klubok életéről szóló tájékoztató indul *Így Élünk Mi* címmel. A pozsonyi József Attila Ifjúsági Klubból szerkesztett lap összeállítója Mácsa Mihály.

1965 folyamán

A XIII. pártkongresszus előkészületei során az SZLKP KB mellett interdiszciplináris különbizottság alakul azzal a feladattal, hogy javaslatokat dolgozzon ki a

csehszlovák kisebbségi modell tökéletesítésére. A nyilvánosság kizárásával folyó munkája során a bizottság több javaslatot is megfogalmaz: javasolja többek között a nemzetiségek államalkotó elemként való elismerését, kollektív jogokban részesítését, jogaik nemzetiségi törvényben rögzítését, saját érdekképviselői szerveik létrehozását, a törvényhozó és államigazgatási szervezetben való képviseletüknek pedig a kizárólagosan számarányú rendszer helyett minőségi szempontok szerinti átalakítását.

A Csehszlovák Írószövetség Nemzetiségi Díjával tüntetik ki Turczel Lajos irodalomtörténészt.

1966. január 7.

A Csehszlovák Nőszövetség Szlovákiai Bizottsága kiadásában megjelenő *Dolgozó Nő* felveszi a *Nő* címet. Főszerkesztője Szarkáné Lévy Erzsébet.

1966. január 10.

A *Nový Život – Új Élet* című Lévai járási hetilap felveszi a *Južné Pohronie – Dél-Garamvölgye* címet, majd 1968-tól *Pohronie – Garamvölgye* címmel jelenik meg.

1966. február 15.

Dunaszerdahelyen megalakul a Csallóközi Ifjúsági Klub.

1966. február 27.

A Csemadok KB ülésén Lőrincz Gyula ismerteti a CSKP XIII. kongresszusára a párt különbizottsága által a nemzetiségi kérdés megoldása céljából előkészített javaslatokat. Az anyag vitája során ismét felvetődik a kétnyelvűség biztosításának, valamint a magyar iskolahálózat fejlesztésének kérdése, kifogásolják többek között a magyar intézményrendszer hiányát, a magyar könyvkiadó, a Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttes és a CSISZ magyar osztályának a leépítését, javasolják a Csemadok hatáskörének növelését s az oktatásügyi és a mezőgazdasági megbízott mellé egy magyar helyettes kinevezését.

1966. március 4.

A Batsányi János Irodalmi Kör nagyszabású népballadaestet rendez Kassán, amelynek főelőadója Vargyas Lajos magyarországi népzene kutató.

1966. március 5.

Losoncon megalakul a Csemadok helyi szervezete mellett működő Korunk Ifjúsági Klub.

1966. március 13.

Brünni magyar egyetemi és főiskolai hallgatók megalakítják a Kazinczy Ferenc Diákkört, a KAFEDIK-ot.

1966. április 26.

A CSKP KB Elnöksége kritikával illeti Alexander Dubčeket, az SZLKP KB első titkárát, amiért megengedi, hogy a Gustáv Husák köré tömörülő párton belüli ellenzéki erők a szlovák nemzeti szervek jogköre bővítésének és az ország federalizálásának igényével lépjenek fel.

1966. április 28–29.

Szencen a Csemadok első ízben rendezi meg a Szenczi Molnár Albert Napokat.

1966. április

Az *Népművelés* mellékleteként megjelenő *Így Élünk Mi* felveszi a *Hang* címet. A magyar ifjúsági klubok fórumának szerkesztői Gágyor Péter, Duray Miklós, Haltenberger Kinga, Görcsös-Sárszögi Csilla és Mácza Mihály.

1966. május 12–14.

Pozsonyban tartja kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amelyen komoly figyelmet szentelnek a burzsoá nacionalizmus vádjával elítéltek rehabilitálásának és a szlovák nemzeti szervek jogköre bővítésének. Megerősítik első titkári tisztségében Alexander Dubčeket, az új Központi Bizottság 9 tagú Elnökségében ismét helyet kap Lőrincz Gyula, a 69 tagú KB-ban pedig többek között Dénes Ferenc, Kosztanko Antal, Dusza Bálint, Berta János és Kalmár János.

1966. május 18–19.

Antonín Novotný köztársasági elnök az 1965-ös árvíz során tanúsított hősiek magatartásáért a Munka Érdemrendet adományozza Komárom, Gúta és Nagymegyer lakosságának. Ezenkívül Marcelháza, Ekecs és Nyárasd község, valamint további 168 egyén és kollektíva kap magas állami kitüntetést.

1966. május 22–29.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a III. Jókai Napokat.

1966. május 29.

Nemeskosúton, az 1931. május 25-i csendőrsortúz 35. évfordulója alkalmából megrendezett emlékünnepe keretében felavatják Major István bronz mellszobrát.

1966. május 31–június 4.

Prágában tartja XIII. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amely a párton belüli reformerek nyomására határozatot hoz az új gazdaságirányítási rendszerről, a szocialista demokrácia és a demokratikus centralizmus elmélyítéséről, a szlovák várakozások ellenére azonban nem foglalkozik a cseh–szlovák államjogi viszony újrendezésével, s nem kerülnek a pártkongresszus elé az interdiszciplináris bizottság által a nemzetiségi modell tökéletesítésére kidolgozott javaslatok sem. Lőrincz Gyula szokatlanul kemény hangú s a szlovák pártvezetők körében negatív visszhangot kiváltó felszólalásában bírálja a nemzetisé-

gi politika gyakorlati végrehajtásában mutatkozó hiányosságokat. A kongresszus – noha korábban felmerült a pártvezetői és az államfői tisztség kettéválasztása – Leonyid Iljics Brezsnyev szovjet pártvezető jelenlétében megerősíti tisztségében Antonín Novotný első titkárt, s a 110 tagú új Központi Bizottságba ismét beválasztja Lőrincz Gyulát.

1966. július 2–3.

A Csemadok megrendezi Gombaszögön a XI. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

1966. július 27–augusztus 5.

A magyar ifjúsági klubok megrendezik Abarán a II. Nyári Ifjúsági Találkozót. A táborozó fiatalokat meglátogatja a Kassán tartózkodó Németh László is.

1966. július 28.

Az Érsekújvári Városi Nemzeti Bizottság megtiltja a Csemadok Érsekújvári Helyi Szervezetének magyarországi művészek és előadók „nem legális” szerepeltetését. A hatóságok az év folyamán több hasonló intézkedést foganatosítanak a magyarországi vendégek egyre gyakoribb szlovákiai fellépése ellen.

1966. szeptember 1.

A magyar tannyelvű általános középiskolák száma 22, amelyek 130 osztályában 4027 diák tanul. A 22 általános középiskola közül 13 önálló, 9 pedig közös (szlovák–magyar) igazgatású. Önálló magyar általános középiskola működik Pozsonyban, Somorján, Galántán, Szencen, Dunaszerdahelyen, Nagymegyeren, Komáromban, Zselizen, Ipolyságon, Füleken, Tornalján, Szepsiben és Kassán; közös igazgatású általános középiskola pedig Érsekújvárott, Ógyallán, Párkányban, Léván, Nyitrán, Rimaszombatban, Rozsnyón, Királyhelmeceken és Nagykaposon. Szlovák tannyelvű általános középiskolákba 466 magyar diák jár, a magyar nemzetiségű általános középiskolások 10,4%-a.

1966. szeptember 25.

Érsekújvárott a Czuczor Gergely halálának 100. évfordulója alkalmából megrendezett emlékünnepegy keretében felavatják Czuczor Gergely mellszobrát, Melis György szobrászművész alkotását.

1966. október 7–9.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya és a Korunk Ifjúsági Klub Losoncon, Füleken és Alsósztrégován első ízben rendezi meg a Madách Napokat.

1966. október 9.

A könyv iránti nagy érdeklődésre és alacsony, mindössze 800-as példányszámára való tekintettel, a *Hét Fórum* című melléklete megkezdi Juraj Zvara *A magyar nemzetiségi kérdés megoldása Szlovákiában* című művének folytatásos közlését.

1966. október 26.

A pártkongresszust követően a kormány is jóváhagyja az új gazdaságirányítási rendszer fő irányelveit, amelyek 1967. január 1-jén lépnek életbe.

1966. november 5–7.

A Csallóközi Színház megalakulásának ötödik évfordulója alkalmából megrendezik Dunaszerdahelyen az I. Csallóközi Színházi Napokat.

1966. november 8.

Vágsellyén megalakul a Vörösmarty Klub. Az év őszén további magyar ifjúsági klubok alakulnak Rozsnyón (Móricz Zsigmond Ifjúsági Klub), Nagykaposon (Erdélyi János Ifjúsági Klub) és Rimaszombatban (Tompá Mihály Ifjúsági Klub).

1966. november

Utolsó alkalommal jelenik meg a *Népművelés* havilap *Hang* című melléklete. Kiadását a szerkesztőség azt követően kényszerül beszüntetni, hogy a melléklet közölni akart egy, a sajtóellenőrzés által később visszatartott cikket.

1966. december 10–11.

Pozsonyban tartja IX. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 515, taglétszáma 45 ezer), amelynek résztvevői kritikus hangvételű felszólalások sorában sürgetik többek között a nemzetiségekkel kapcsolatos határozatok betartását, a magyar nyelvhasználat tényleges lehetővé tételét a hivatalos érintkezésben, a magyar szakiskolák hálózatának bővítését, a tanonciskolákban az anyanyelvi oktatás bevezetését, a Csehszlovák Televízióban magyar adás indítását. Dobos László felveti a magyarságot 1945–1948 között ért sérelmek orvoslását, a fiatal értelmiségi generáció részéről pedig több felszólaló, köztük Duray Miklós bírálja a szervezet küldetésének tisztázatlanságát, munkájának alacsony színvonalát s a hatalmi struktúrába beépült, ill. a Csemadok vezetésében dolgozó, annak megújulását gátló kádereket. A közgyűlési határozat feladatul adja a tagság „egészséges nemzeti öntudatának elmélyítését”, a Csemadok-klubok támogatását, szorgalmazza központi, járási és helyi méretű ünnepi rendezvények szervezését, falu- és tájmúzeumok, néprajzi szobák létrehozását, a csehszlovákiai magyar néprajzi és képzőművészeti hagyományok gyűjtését. A 75 tagú új Központi Bizottság megválasztása mégis jobbára a régi vezetőség sikerét hozza, s Lőrincz Gyula közbelépését követően nem kerül be a KB-ba Koczka István, a *Népművelés* főszerkesztője sem. A Csemadok KB elnökévé ismét Lőrincz Gyulát, vezető titkárává Szabó Rezsőt, titkárává Varga Jánost választják, a 17 tagú Elnökség további tagjai Balázs Béla, Dobos László, Egri Viktor, Fábrý István, Kosztanko Antal, Krivošík István, Krocsány Dezső, Mede István, Mócsi Ferenc, Pintér Ferenc, Szabó Béla, Sziegl Ferenc, Szőke József és Vadkerty Katalin. A közgyűlésen elfogadott új alapszabály a Csemadok hivatalos nevét – az ukrán szervezet mintájára – Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetségére változtatja.

1966 folyamán

A Csehszlovák Írószövetség Nemzetiségi Díjával tüntetik ki Bábi Tibor költőt, író.

1967. január 1.

A pozsonyi Tatran Könyvkiadó (az egykori Szlovákiai Szépirodalmi Könyvkiadó) önálló részlegeként Dobos László vezetésével megalakul a Magyar Üzem.

1967. január 27.

Az érsekújvári Honismereti Kör a város vezetésénél kezdeményezi, hogy a helyi születésű Kassák Lajost születésének közelgő 80. évfordulója alkalmából válasszák meg Érsekújvár díszpolgárává.

1967. február 17.

Az SZNT Elnökségének átalakítása során Fábry Istvánt felmentik elnökségi tagsága alól, a testület Elnöksége így 1954 óta első ízben magyar nemzetiségű tag nélkül marad.

1967. február

Koczka Istvánt Tóth Sándor váltja fel a Népművelési Intézet nemzetiségi osztályának élén.

1967. március 21.

A CSKP KB Elnöksége a pártvezetés melletti interdiszciplináris különbizottságnak a kisebbségi modell tökéletesítése céljából készülő javaslatairól tárgyalva megbízza a bizottságot az anyag további átdolgozásával s a XIV. pártkongresszusig a KB elé terjesztésével.

Érsekújvárott a Csemadok helyi szervezete mellett megalakul a Kassák Lajos Ifjúsági Klub.

1967. május 1.

Antonín Novotný köztársasági elnök Munka Érdemrenddel tünteti ki Fábry Istvánt, az SZNT Helyi Gazdálkodási Bizottságának elnökét.

Komáromban a január 28-án megszűnt *Dunatáj* helyett – a Szakszervezeti Ház kiadásában – *Horizont* címmel új kétnyelvű járási hetilap indul útjára, november 30-án azonban ez is megszűnik.

1967. május 16.

A csehországi Teplicében hatvankilencedik életévében elhunyt Forbáth Imre orvos, költő.

1967. május 18–20.

Pozsonyban tartja szlovákiai kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelyen a CSISZ új Szlovákiai KB Elnökségébe bevasztják Csikmák Imrét, a *Kis Építő* főszerkesztőjét.

1967. május 20–28.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a IV. Jókai Napokat.

1967. május 25–26.

Az SZLKP KB ülése síkra száll a cseh–szlovák államjogi viszony újrendezéséért, valamint az SZNT jogköreinek bővítéséért.

1967. május 29.

Érsekújvárott a Honismereti Kör nagyszabású ünnepi estet rendez a 80 esztendőss Kassák Lajos tiszteletére. Kassák díszpolgárrá avatására azonban a hosszasan hivatalos eljárás miatt nem kerül sor.

1967. június 5–9.

Prágában tartja V. kongresszusát a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség, amelyen a CSISZ új Központi Bizottságába beválasztják többek között Cserge Károlyt és Máriási Lászlót.

1967. június 11.

Ipolyságon megrendezik az I. Honti Ének- és Táncünnepélyt, a későbbi Honti Kulturális Napok elődjét.

1967. június 22.

Pozsonyban a Szlovák Írók Szövetségének székházában első ízben adják át a Szlovák Irodalmi Alap által létesített s az év legjobb csehszlovákiai magyar irodalmi alkotásait díjazó Madách Imre Irodalmi Díjat. A Madách-díj első kitüntetettjei Bábi Tibor, Monoszló Dezső, Duba Gyula és Fábry Zoltán.

1967. június 27–29.

Prágában tartja IV. kongresszusát a Csehszlovák Írók Szövetsége, amelyen nyíltan kritizálják a honi politikai viszonyokat, megkérdőjelezik a kommunista párt kulturális politikájának helyességét, s követelik az alkotás szabadságának, az alkotómunka jobb feltételeinek biztosítását, a nagyobb kulturális autonómiát és a cenzúra eltörlését.

1967. június 29.

A Batsányi János Irodalmi Kör kezdeményezésére visszahelyezik a kassai Szt. Erzsébet-székesegyház falára az 1938-ban felavatott, 1945-ben azonban eltávolított Rákóczi-domborművet, Löffler Béla kassai szobrászművész alkotását.

1967. július 1–2.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XII. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

1967. július 13–22.

A csehszlovákiai magyar ifjúsági klubok megrendezik Pincen a III. Nyári Ifjúsági Találkozót.

1967. augusztus 8.

Antonín Novotný köztársasági elnök irodalmi életművéért, 70. születésnapja alkalmából a Munka Érdemrendet adományozza Fábry Zoltánnak.

1967. augusztus 12.

Az *Új Szó* Csehszlovákiában elsőként közöl részletet Fábry Zoltán 1946-ban írt *A vádlott megszólal* című memorandumából.

1967. szeptember 8–12.

Budapesten az Orbán László magyar és Bohuslav Chňoupek csehszlovák kulturális miniszterhelyettes közötti megbeszélésen részleges megállapodás születik a kulturális értékek csehszlovák fél által szorgalmazott cseréjének kérdésében.

1967. szeptember 18–24.

Szlovákiába látogat Kovács Imre, Magyarország prágai nagykövete. Szlovákiai útja során a szlovák szervek – a korábbi gyakorlattól eltérően – nagy súlyt fektetnek a magyar kisebbség képviselőivel való találkozására. A nagykövet találkozik többek között Lőrincz Gyulával és Fábry Zoltánnal, akinek átadja a magyar kormány által adományozott Munka Vörös Zászló Érdemrendet.

1967. szeptember 23–29.

A Nyugat-szlovákiai kerület több magyarlakta településén: Érsekújvárott, Dunaszerdahelyen, Nemesócsán, Ógyallán és Somorján – az 1967 tavaszán Magyarországon, Békés megyében megrendezett szlovák filmnapok viszonzásaként – magyar filmnapokat rendeznek.

1967. szeptember 26–27.

A CSKP KB ülésén több KB-tag, köztük Alexander Dubček bírálja Antonín Novotný első titkár szubjektivizmusát és a kollektív pártirányítás elvének megsértését. Az 1968-ban esedékes választásokkal kapcsolatban azok demokratizálása céljából többmandátumos választóközetek létesítését javasolják, amelyekben a választók több jelölt közül dönthetnének. A KB ugyanakkor elítéli a Csehszlovák Írók Szövetsége IV. kongresszusán elhangzott „pártellenes” megnyilvánulásokat, s több írot kizár a pártból.

1967. október 10–14.

Kádár János, az MSZMP első titkára és Fock Jenő miniszterelnök vezetésével magyar párt- és kormányküldöttség látogat Csehszlovákiába. Kádár kezdeményezésére megállapodás születik a két ország párt- és állami vezetői közötti évi nem hivatalos találkozók rendszeresítéséről.

1967. október 13.

Rozsnyón ötvennyolc éves korában elhunyt Arany A. László nyelvész, a második világháború utáni illegális Csehszlovákiai Magyar Demokratikus Népi Szövetség vezető személyisége.

1967. október 14.

Városi rangra emelik Gútát, az ország legnagyobb lélekszámú, több mint 10 ezer lakosú faluját.

1967. október 17.

A Csemadok vezetősége átadja Štefan Brenčič kulturális megbízottnak a csehszlovákiai magyarság kulturális életének fellendítésére kidolgozott újabb javaslatait, amelyekben többek között egy központi magyar könyvtár és egy központi magyar múzeum létrehozását, a Csehszlovák Rádió magyar adásának kibővítését és a Csehszlovák Televízió magyar adásának beindítását kezdeményezi.

1967. október 20–22.

Kassán a Csemadok KB és a Batsányi János Irodalmi Kör első ízben rendezi meg a csehszlovákiai magyar nyelvészek országos találkozóját, a Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1967. október 30–31.

A CSKP KB ülésén Alexander Dubček felszólítja Antonín Novotný első titkárt a lemondásra, mivelhogy személye fékezi a reformokat. Novotný ezzel szemben a személye elleni támadást cseh–szlovák ellentétként igyekszik feltüntetni, s szlovák burzsoá nacionalizmussal vádolja Dubčeket.

1967. november 3–7.

Dunaszerdahelyen a II. Csallóközi Színházi Napok keretében Híd-67 címmel megrendezik a csehszlovákiai magyar képzőművészek (Deák György, Kiss Sándor, Kopócs Tibor, Nagy János, Nagy József és Platzner Tibor) közös tárlatát.

1967. december 6.

A CSKP KB és az SZLKP KB Elnökségének együttes ülésén szlovák részről viszszautasítják, hogy Antonín Novotný lemondásának követelését cseh–szlovák ellentétként állítsák be s felújítsák a „szlovák burzsoá nacionalizmus” téziseit.

1967. december 8.

Váratlanul Prágába érkezik Leonyid Iljics Brezsnyev szovjet pártfőtitkár, aki a csehszlovák pártvezetőkkel folytatott megbeszélései során a várakozásokkal ellentétben nem áll ki Antonín Novotný mellett.

1967. december 11.

A CSKP KB Elnökségének rendkívüli ülése Antonín Novotný első titkár leváltásáról szavaz: az elnökségi tagok 5:5 arányban szavaznak Novotný leváltása mellett, ill. ellene.

A Csemadok KB Elnöksége a Kazinczy Nyelvművelő Napokon megfogalmazott kezdeményezés nyomán egyetértését fejezi ki a KB Nyelvművelő Szakbizottságának létrehozásával. Elnöke Dobos László, társelnöke Sima Ferenc, tudományos titkára Jakab István.

1967. december 19–21.

A CSKP KB ülésén, miután egyre többen bírálják Antonín Novotný első titkárt és a pártirányítás gyakorlatát, tovább mélyülnek a párt vezetésén belüli ellentétek. Az ülés azonban Novotný leváltásáról nem tud határozni, ezért a kérdés megvitatását 1968 januárjára halasztják.

1967 folyamán

A pártvezetés megbízásából országos méretű szociológiai felmérést végeznek a társadalmi rétegződés feltérképezésére. A felmérés a képzettség, az életmód, a végzett munka bonyolultsága, a jövedelem stb. alapján a csehszlovákiai magyarokat a társadalmi rang tekintetében a csehek, a lengyelek, a szlovákok, az ukránok és a németek mögé – s csupán a cigányokat megelőzve – a hatodik helyre sorolja.

Pozsonyban, a Tatran Könyvkiadó Magyar Üzemének kiadásában megjelenik Dobos Lászlónak a szlovákiai magyarság második világháború utáni jogfosztásának időszakát elbeszélő *Földönfutók* című regénye. Ugyancsak a Magyar Üzemnél jelenik meg a két világháború közötti csehszlovákiai magyar irodalom- és művelődéstörténet első összefoglalása, Turczel Lajos *Két kor mezsgyéjén* című monográfiája.

A csehszlovák kormány az érdemes művész címet adományozza Szabó Gyula losonci festőművésznek, grafikusnak.

1968. január 1.

Andrej Maťašík pozsonyi lelkész Varga Imre püspök váltja fel a református egyház *Kálvinista Szemle* és *Kalvínske hlasy* című lapjainak főszerkesztői posztján.

1968. január 3–5.

A CSKP KB folytatódó ülése határozatot hoz a megkezdett demokratizálási folyamat folytatásáról, a szólás- és sajtószabadság megvalósításáról, a párt akcióprogramjának és az új nemzetiségi politika alapelveinek kidolgozásáról, s elhatározza a pártvezetői és államfői tisztség különválasztását. A párt vezetésén belüli reformerök elérik Antonín Novotný felmentését s Alexander Dubček első titkárrá választását. Novotný és hívei, miután nem szerezték meg Moszkva tá-

mogatását, az utolsó pillanatban lemondanak a párton belüli ellenzékkel való fegyveres leszámolás tervéről.

1968. január 9.

A Nemzetgyűlés Elnöksége május 19-re tűzi ki a parlamenti választásoktól ismét különválasztott nemzeti bizottsági választások időpontját.

1968. január 20.

Nagykaposon a Csemadok helyi szervezete által első ízben megrendezett Erdélyi János Napok keretében felavatják Erdélyi János emlékművét, Nagy János szobrászművész alkotását.

1968. január 22–23.

Az SZLKP KB ülése támogatásáról biztosítja a CSKP KB által a demokratizálás érdekében hozott határozatokat, a CSKP első titkárává választott Alexander Dubček helyett pedig az ukrán (ruszin) nemzetiségű Vasil Bilakot választja meg az SZLKP KB új első titkárává.

1968. január 26.

A komáromi Magyar Területi Színház bemutatja William Shakespeare *Rómeó és Júlia* című tragédiáját. A színház történetében korszakhatárnak tekintett előadás rendezője Beke Sándor.

1968. február 4.

Alexander Dubček és Kádár János Komáromban a csehszlovák–magyar kapcsolatok alakulásáról, belpolitikai kérdésekről és a nemzetközi helyzetről tárgyal.

1968. február 28.

A kormány kiadja 36/1968. sz. rendeletét a Nagykürtösi, Varannói, Vízközi és Ólublói járás létrehozásáról, 33-ról 37-re növelve ezáltal a szlovákiai járások számát.

1968. március 4.

A CSKP KB Elnöksége határozatot hoz a cenzúra eltörléséről és egy új sajtótörvény előkészítéséről.

1968. március 11.

Az SZNT Elnöksége Csehszlovákia föderatív államjogi elrendezésének megoldására vonatkozó tervezetet fogad el és terjeszt a prágai és a pozsonyi pártvezetés elé. A tervezet szerint a föderáció kiépítése fokozatosan történne a XIV. pártkongresszusig, s az azzal kapcsolatos kérdéseket egy különbizottság dolgozná ki.

1968. március 12.

A Csemadok KB a prágai és pozsonyi pártvezetés januári határozata alapján a nemzetiségi kérdés megoldására vonatkozó javaslatot fogad el és terjeszt a

pártvezetés elé. Ebben szorgalmazza, hogy a szlovák nemzet államjogi helyzetének rendezésével egy időben – amelynek egyetlen méltó megoldása az ország föderatív alapon történő átszervezése – rendezzék a nemzetiségek helyzetét is. Javasolja többek között egy nemzetiségi alkotmánytörvény kidolgozását, a nemzetiségek arányszámuknak megfelelő képviselőinek biztosítását, az államhatalmi és a végrehajtó szervek mellett nemzetiségi szervek (a Nemzetgyűlés és az SZNT keretében Nemzetiségi Bizottság, a kormány mellett Nemzetiségi Titkárság és a Megbízottak Testülete keretében Nemzetiségi Megbízotti Hivatal) létrehozását, az 1960 előtti közigazgatási rendezéshez való visszatérést és a járhatókat az etnikai határokhoz igazítását, a Szlovák Szakszervezeti Tanácsban és a CSISZ Szlovákiai KB-ban nemzetiségi osztály létesítését, a magyar oktatásügy autonómiájának biztosítását, a magyarok arányszámuknak megfelelő felvételét a főiskolákra, a magyarországi továbbtanulás lehetővé tételét, valamint az 1945 után hozott magyarellenes diszkriminatív jogszabályok felülvizsgálását. A KB egyúttal felkéri az SZLKP KB-t, hogy hívja vissza tisztességéből Dénes Ferencet, az *Új Szó* főszerkesztőjét, mert „dogmatikus magatartása miatt főszerkesztőként és az SZNT képviselőjeként is elveszítette a csehszlovákiai magyar dolgozók bizalmát”.

1968. március 13.

A Szlovák Újságírók Szövetségének magyar tagozata a Csemadokéhoz hasonló javaslatokat fogad el a nemzetiségi kérdés rendezéséről. Az ország föderalizálása mellett támogatja az államhatalmi és a végrehajtó szervek mellett saját nemzetiségi szervek megteremtését, a csehszlovákiai magyar sajtórendszer és az iskolahálózat fejlesztését, egy önálló magyar könyv- és lapkiadó, valamint egy magyar tudományos intézet létrehozását.

1968. március 14.

Az SZNT felmenti elnöki tisztsége alól Michal Chudíkot, s František Barbírek al-elnököt bízza meg az elnöki teendők ideiglenes ellátásával. Ezt követően határozatban mondja ki az aszimmetrikus államjogi viszonyok az egyenlőség alapján álló cseh-szlovák föderációval való felváltásának szükségességét, s elfogadja a 43/1968. sz. törvényt, amellyel Pozsonyt hivatalosan is Szlovákia fővárosává és kerületi rangú várossá nyilvánítja.

1968. március 15.

A Csemadok KB az *Új Szó* hasábjain széles körű vitára bocsátja március 12-i javaslatait. A Csemadok járási bizottságaitól és helyi szervezeteitől ezt követően több száz állásfoglalás érkezik a Csemadok KB-hoz, ill. a lap szerkesztőségéhez, amelyek további észrevételekkel egészítik ki a javaslatokat. Ezek sérelmezik többek között a magyarság nem arányos képviselését az állami és pártszervekben, a kétnyelvűség megsértését, az iparfejlesztés elhanyagolását, a magyar szakközépiskolák alacsony számát, a magyar és szlovák iskolák összevonását, a magyar települések magyar iskolaigényének elutasítását, de megfogalmazza a kitelepített magyarok hazatérésének, magyar nyelvű egyetem és főis-

kolák létesítésének, rendkívüli népszámlálás megtartásának, az 1948-ban elszlovákosított történelmi magyar helységnevek visszaállításának s a Csemadok érdekvédelmi szervezetté alakításának igényét is.

1968. március 16.

A komáromi Matesz beadvánnyal fordul az SZNT-hez, amelyben arra hivatkozva, hogy a csehszlovákiai magyar kultúra és politika szervei Pozsonyban vannak, kéri a színház áthelyezését Pozsonyba, s felveti a Csehszlovákiai Magyar Kultúra Háza esetleges felépítésének lehetőségét, amelyben helyet kapnának a már meglevő és a jövőben létrehozandó magyar intézmények is.

1968. március 21.

A Katolikus Békepapi Mozgalom Elnökségének rendkívüli ülésén lemond az egész vezetőség, amivel a mozgalom gyakorlatilag megszűnik, s egy új akcióbizottságot választanak azzal a feladattal, hogy egy demokratikusan megválasztandó szervezet létrehozása céljából hívja össze a katolikus lelkészek és hívők országos konferenciáját.

A CSKP KB Elnökségének ülésén Antonín Novotný a személye elleni egyre erőteljesebb nyomás következtében bejelenti, hogy lemond köztársasági elnöki tisztségéről. Elhatározásáról másnap a Nemzetgyűlést is értesíti.

1968. március 22.

A Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója javaslatot fogad el a magyar kisebbség kulturális életének az öngazgatás szellemében történő rendezéséről, amelyben síkra száll többek között a magyar iskolaügy önálló központi irányító szervének kiépítéséért, a nyitrai Pedagógiai Kar magyar tagozatának önálló magyar főiskolává bővítéséért, egy magyar tudományos intézet, magyar könyvtár, magyar könyv- és lapkiadó, magyar ifjúsági szervezet, pedagógus-, újságíró és írószövetség létrehozásáért, egy új magyar napilap létesítéséért, az 1945 utáni magyarellenességek eltörléséért, áldozataik rehabilitálásáért, a megváltoztatott magyar helységnevek visszaállításáért s a magyarság kompromittálódott vezetőinek a közéletből való távozásáért.

1968. március 22–23.

A CSISZ Szlovákiai KB ülésén határozatot hoznak a szövetség föderatív átszervezésének szükségességéről s ifjúsági rétegszervezetek létrehozásáról.

1968. március 23.

A Szovjetunió, Lengyelország, az NDK, Magyarország, Bulgária és Csehszlovákia állami és pártvezetőinek drezdai tanácskozásán az „ötök” heves bírálatban részesítik a prágai vezetést, s felszólítják a „negatív tendenciák” felszámolására. Leonyid Iljics Brezsnyev a csehszlovákiai helyzetet – főleg a cenzúra eltörlése és a nyugati gazdasági nyitás miatt – ellenforradalmi jellegűnek minősíti.

1968. március 25.

František Tomášek prágai érsek a cseh és szlovák katolikus püspökök nevében a kormányhoz intézett memorandumában kéri az állam és az egyház közötti viszony rendezését, többek között a szerzetesrendek és a görög katolikus egyház tevékenységének újbóli engedélyezését, az egyházellenes intézkedések orvoslását és a szabad vallásoktatás lehetővé tételét.

1968. március 26.

Az *Új Szó* pártszervezetének állásfoglalása támogatásáról biztosítja a demokratizálási folyamatot és a Csemadok március 12-i javaslatait, s hitet tesz a lap megújulása mellett, amivel kapcsolatban egyúttal szorgalmazza a pártvezetésnél Dénes Ferenc visszahívását főszerkesztői tisztségéből.

A Nemzetgyűlés Elnöksége határozatot hoz az eredetileg május 19-re kitűzött nemzeti bizottsági választások elhalasztásáról.

1968. március 27.

Az *Új Szó* beszélgetést közöl Lőrincz Gyulával a nemzetiségi kérdésről, amelyben a Csemadok KB elnöke elítélően nyilatkozik a magyar kisebbség második világháború utáni üldözéséről. Lőrincz többek között kijelenti: „Minket 1918-ban senki sem kérdezett meg, hogy hova akarunk csatlakozni, mi nem önként csatlakoztunk a Csehszlovák Köztársasághoz, minket ide csatoltak.” A szlovák sajtóban ezt követően heves kampány indul a Csemadok és elnöke ellen.

1968. március 28.

A Csemadok Galántai Járási Bizottsága szlovák részről ugyancsak éles támadásokat kiváltó állásfoglalásban követeli többek között a kassai kormányprogramnak a nemzetiségeket érintő revízióját, a reszlovakizáció, a csehországi deportálás és a lakosságcsere átértékelését, a meghurcoltak rehabilitálását és kárpótlását, valamint ezen akciók szervezőinek felelőssége vonását

A CSKP KB Elnöksége elfogadja Antonín Novotný lemondását államfői tisztségéről, s Ludvík Svoboda tábornok köztársasági elnökké választását javasolja.

1968. március 30.

A Nemzetgyűlés Ludvík Svoboda tábornokot megválasztja Csehszlovákia új köztársasági elnökévé.

A dél-szlovákiai szlovákok 38 tagú képviseletének bazini tanácskozása nyilatkozatban üdvözlöi a „visszatérést a kassai kormányprogram elveihez”, amelynek értelmében újra felvetődik a nemzetiségi kérdés „helyes” megoldása. A „bazini harmincnyolcak” nacionalizmussal, sovinizmussal és irredentizmussal vádolják Lőrincz Gyulát és „hozzá hasonló társait”, s követelik visszahívásukat összes párt- és közéleti tisztségükből.

1968. március 31.

Prágában a Szláv-szigeten rendezett nagygyűlésen mintegy 2-2,5 ezer volt politikai fogoly részvételével megalakul az 1948 utáni politikai perekben elítélt személyeket tömörítő K-231 nevű klub (nevét a 231/1948. sz. törvény alapján kapja). Tagjainak száma rövid időn belül eléri a 80 ezret.

1968. március vége

A Csemadok Kassai Járási Bizottsága *Őszinte szóval* címmel nyílt levelet juttat el a Csemadok KB-hoz és járási titkárságaihoz, amelyben – a szövetség munkájának megjavítását célzó javaslatok előterjesztése mellett – kifogásolja a Csemadok küldetésének tisztázatlanságát, s megfogalmazza azt az igényt, hogy a szövetség váljon a csehszlovákiai magyarság érdekvédelmi szervezetévé. A Béres József, Gyüre Lajos és Mede István kezdeményezésére megfogalmazott levél nyíltan bírálja a szövetség több vezető tisztségviselőjének a passzivitását és a „csehszlovákiai magyarságot kompromittáló” tevékenységét, név szerint sürgetve többek között Lőrincz Gyula, Egri Viktor, Krocsány Dezső, Szabó Béla, Sziegl Ferenc, Fábrý István és Kosztanko Antal távozását a szövetség éléről, mivel fékezik a Csemadok megújódását, új KB választását, új program és alapszabály elfogadását és rendkívüli közgyűlés összehívását.

1968. március–április

Az *Irodalmi Szemle* nagy visszhangot kiváltó ankétot közöl *A magyar értelmiség helyzete és fejlődési távlatai Csehszlovákiában* címmel, amelyben az értelmiségi utánpótlás biztosítását szolgáló klubmozgalom felkarolása mellett megfogalmazódik a reálértelmiség nagyobb szerepvállalásának, valamint a nemzeti kisebbségi művelődés tudományos fórumokkal való gyarapításának igénye.

1968. április 1.

Az SZNT Oktatásügyi Bizottságának Rácz Olivér által vezetett nemzetiségi albizottsága a nemzetiségi iskolaügy kérdéseinek rendezését szorgalmazó állásfoglalásában javasolja többek között a nemzetiségi iskolák irányító szerveinek a létrehozását, az összevont igazgatású iskolák szétválasztását, a nemzetiségi középiskolák hálózatának bővítését, a Szlovák Tudományos Akadémia mellett pedig egy Magyar Intézet létesítését.

1968. április 1–5.

A CSKP KB ülésén visszaveszik a pártba a Csehszlovák Írók Szövetségének IV. kongresszusa után kizárt írókat, ugyanakkor kiszorítják a pártvezetésből a reformokkal szembehelyezkedő Antonín Novotnýt és híveit, s a Dubčekhez közel álló Oldřich Černíkkal az élen új kormány kinevezését javasolják. 1968. április 5-én elfogadják a párt akcióprogramját, amelyben a demokratizálás folytatása, a Nemzeti Fronton belüli nem kommunista pártokhoz fűződő partneri viszony kialakítása, az alapvető polgári jogok betartása, a magánvállalkozás engedélyezése és a cseh–szlovák viszony rendezése mellett ígéretet tesznek a nemzetiségi kérdés megoldására: egy nemzetiségi státútum kidolgozására, a nemzetiségek ön-

igazgatásának megvalósítására s arányos képviseletük biztosítására az államhatalmi és közigazgatási szervezetekben. A KB a közelgő választásokkal kapcsolatban kijelenti: azokat úgy kell előkészíteni, hogy „ne legyenek többé formális esemény”.

1968. április 5.

A *Nő* című hetilap közlése szerint a lap szerkesztősége egyetért a Csehszlovák Nőszövetség Szlovákiai Bizottságának a megújítási folyamatot támogató március 25-i állásfoglalásával, szükségesnek tartja azonban azt is, hogy a szövetség keretén belül a magyar nemzetiségű nők külön bizottságot hozhassanak létre.

Prágában megalakul az Elkötelezett Pártonkívüliek Klubja. Programja szerint a Nemzeti Front tagjaként a többi politikai szervezettel egyenrangú partnerként kíván fellépni, hosszú távon pedig el kívánja érni a pártonkívüliek egyenjogúsítását a párttagokkal.

1968. április 6.

Pozsonyban a magyar fiatalok első országos értekezletének résztvevői egy önálló magyar ifjúsági szervezet programja és alapszabálya kidolgozásának feladatával megalakítják a Magyar Ifjúság Központi Tanácsát. A 34 tagú tanács tagja többek között Beke Sándor, Csikmák Imre, Duka Zólyomi Árpád, Duray Miklós, Galán Géza, Gáspár Tibor, Grendel Lajos, György István, Kubicskó Irén, Mácza Mihály, Németh István, Szőke József és Varga Sándor.

1968. április 8.

Ludvík Svoboda köztársasági elnök Oldřich Černíkkal az élen kinevezi az új kormányt, amelyben helyet kapnak többek között Ota Šik, Peter Colotka, Lubomír Štrougal és Gustáv Husák miniszterelnök-helyettesek, Jiří Hájek külügyminiszter, Martin Džúr nemzetvédelmi miniszter és Josef Pavel belügyminiszter.

A Nemzeti Front ülésén Antonín Novotný helyett a reformpárti František Kriegelt választják meg a testület új elnökévé.

1968. április 9.

Az SZLKP KB szintén új Elnökséget választ, s állásfoglalást tesz közzé Csehszlovákia föderatív államjogi elrendezésének szükségességéről, egyúttal bizottságot hoz létre a föderatív államjogi elrendezés törvénytervezetének előkészítésére, amelyben helyet kap Szabó Rezső, a Csemadok KB vezető titkára is. A KB ülésén Lőrincz Gyula a személyét szlovák részről ért támadások miatt felajánlja lemondását elnökségi tagságáról, amit azonban a KB nem fogad el.

1968. április 10.

A református egyház vezetése a prágai és pozsonyi pártvezetéshez intézett levelében az egyház 310 gyülekezete nevében támogatásáról biztosítja a demok-

ratizálási folyamatot. A *Kálvinista Szemle* májusi száma azonban, amelyben a levelet közzéteszik, a katolikus és evangélikus egyházzal ellentétben nem fogalmaz meg semmiféle kifogást az 1949. évi egyházügyi törvényekkel szemben, sőt hangsúlyozza, hogy azok egyenjogúsították a református egyházat a többi egyházzal.

Kassán az egykori görög katolikus papok és szerzetesek találkozója érvénytelennek nyilvánítja az 1950. évi eperjesi nagygyűlés határozatát, megfogalmazza az egyház következetes rehabilitálásának igényét, s akcióbizottságot hoz létre a görög katolikus egyház újbóli engedélyeztetése érdekében.

1968. április 12.

A *Kultúrny život* egyik írása (*Magyarok a szlovákok ellen?*) a Csemadok KB javaslatára és a Csemadok Galántai Járási Bizottságának állásfoglalása kapcsán éles támadást intéz a szlovákiai magyarság vezetői ellen, szlovákellenességgel vádolva meg őket. A cikk a galántai dokumentumot revansistának, a magyar többségű járások visszaállításának szándékát pedig Szlovákia szuverenitása elleni támadásnak nevezi.

1968. április 18.

Bohuslav Laštovička helyett a reformpárti Josef Smrkovskýt választják a Nemzetgyűlés új elnökévé, aki a megoldásra váró legfontosabb feladatok között a jogtalanul elítéltek rehabilitálását, a szólás-, lelkiismereti, vallás- és mozgásszabadság s általában az emberi szabadságjogok biztosítását, a szociális problémák megoldását és az ország föderatív elrendezésének megoldását említi.

A kormány az 1960-ban megszüntetett szlovákiai járások visszaállítására, ill. új járások létrehozására vonatkozó nagy számú kérvény kapcsán állásfoglalást tesz közzé, amely szerint a javaslatokkal a föderáció megvalósítását követően fognak foglalkozni.

1968. április 19.

A *Kultúrny život* Michal Gáfrik tollából újabb nagy port felkavaró írást közöl a dél-szlovákiai szlovákság helyzetéről, amely szerint a dél-szlovákiai viszonyok miatt az ottani szlovákok gyakorlatilag albérlőknek érzik magukat saját hazájukban.

1968. április 21.

A pozsonyi *Smena* című ifjúsági napilap arról tudósít, hogy a Csallóközben „szlovák- és államellenes” elemek bántalmazták a szlovákokat.

1968. április 24.

Oldřich Černík miniszterelnök a Nemzetgyűlés elé terjeszti kormánya programnyilatkozatát, amely a kormány elsőrendű feladatának a csehek és szlovákok államjogi viszonyának a rendezését jelöli meg, de kilitásba helyezi azt is, hogy

az SZNT-vel együttműködve javaslatot dolgoz ki a nemzetiségek politikai, gazdasági és kulturális egyenjogúságának jogi biztosítására.

1968. április 25.

Daniel Okáli a *Predvoj* című hetilapban a Csemadok Galántai Járási Bizottságának állásfoglalására reagálva kijelenti, hogy a kassai kormányprogram még ma is érvényes, a csehszlovák–magyar lakosságcserét pedig olyan akcióként jellemzi, amely a magyarkérdést „békés úton” próbálta rendezni.

1968. április 27–28.

Fábry Zoltán az *Új Szó* hasábjain megjelent *A magyar kisebbség nyomorúsága és nagysága* című cikksorozatában annak kapcsán, hogy a Csemadok és a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának javaslatára még egyetlen pozitív szlovák reagálás sem érkezett, kételyeit fejezi ki az 1945 és 1948 közötti magyarellenes diszkriminatív intézkedések elítélését illetően.

1968. április 28.

A Štúr-emléktúra alkalmából Dévénybe zárandokló 7000 pozsonyi egyetemi és főiskolai hallgató útközben magyarellenessé jelszavakat skandálva kövekkel dobál meg egy magyar kamiont, a dévényi ünnepség résztvevői pedig felszólítják a magyarokat, hogy ha nem tetszik nekik Szlovákiában, települjenek át Magyarországra.

1968. április 29.

A Batsányi János Irodalmi Kör nagyszabású Kodály-emlékestet rendez Kassán özevegy Kodály Zoltánné részvételével.

1968. április 30.

A szlovák állami és pártvezetés tárgyalásokat folytat a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségének vezetőivel a nemzetiségek által megfogalmazott elképzelések teljesítéséről (a Csemadokot a megbeszélésen Lőrincz Gyula, Szabó Rezső, Dobos László, Fábry István és Varga János képviseli). Megegyeződésük szerint az állam föderatív átszervezését követően a szlovák nemzeti szervek a saját hatáskörükben fogják biztosítani a magyarok és az ukránok képviseletét, mégpedig úgy, hogy az SZLKP KB, az SZNT és a nemzeti bizottságok mellett nemzetiségi bizottságokat, az SZNT Elnöksége mellett pedig Nemzetiségi Titkárságot hoznak létre. A tanácskozásról kiadott közös közlemény szerint annak résztvevői elvárják a sajtótól, a rádiótól és a televíziótól, hogy a nemzetiségi kérdéssel megfelelő tárgyismeret birtokában és szenvedélyektől mentesen foglalkozzon.

A Matica slovenská az SZNT Elnökségéhez intézett beadványában a dél-szlovákiai helyzet megvizsgálására, az „államalkotó” szlovák nemzet jogainak érvényesítésére és a dél-szlovákiai szlovákok nemzeti érdekeinek védelmére szólítja fel a testületet.

1968. április

Dél-Szlovákia magyarul lakta járásaiban és településein kezdetét veszi az ún. Matica-klubok szervezése. A klubok a sajtóhoz, a központi párt- és állami szervekhez eljuttatott beadványaikban nacionalista uszítással vádolják a Csemadokot és annak vezetőit.

1968. május 2.

A református egyház szlovák lelkészei Ján Čontofalský püspökhelyettes által kezdeményezett nagymihályi találkozójának résztvevői *A szlovák lelkészek rezolúciója* címmel beadvánnyal fordulnak az egyház Zsinati Elnökségéhez, amelyben többek között egy önálló szlovák egyházmegye létrehozását és a szlovák nyelvű egyházi lap szerkesztésének a szlovák egyházmegyébe való áthelyezését kérik.

1968. május 3.

Az SZLKP KB Elnöksége, miután a lap szerkesztősége megtagadta vele az együttműködést, Dénes Ferencet leváltja az *Új Szó* főszerkesztői posztjáról, s helyére ismét Lőrincz Gyulát nevezi ki. Lőrincz május 15-től veszi át a lap irányítását.

1968. május 4.

Az Alexander Dubček vezetésével Moszkvában gazdasági tárgyalásokat folytató csehszlovák állami- és pártküldöttséget Leonyid Iljics Brezsnyev szovjet pártvezető felszólítja „az ellenforradalmi veszély” elhárítására.

1968. május 7.

A Csemadok KB Elnöksége Dobos Lászlót, az *Irodalmi Szemle* főszerkesztőjét, Krivošík Istvánt, a Matesz igazgatóját, Szabó Rezsőt, a Csemadok KB vezető titkárát, Szőke Józsefet, az *Új Ifjúság* főszerkesztőjét, Tolvaj Bertalant, a királyhelmei alapiskola igazgatóját és Turczel Lajost, a Comenius Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszékének vezetőjét javasolja az SZLKP KB mellett létrehozandó Nemzetiségi Bizottságba.

1968. május 8.

A szovjet, bolgár, magyar, keletnémet és lengyel pártvezetőknek a csehszlovák helyzetről tanácskozó moszkvai értekezletén a szovjet vezetés kilátásba helyezi, hogy ha a csehszlovák politikai irányvonal nem változik, „erélyesebb fellépésre” is sor kerülhet.

1968. május 9–11.

Pozsonyi szlovák egyetemi és főiskolai hallgatók a Cseklész–Diószeg–Galánta–Vágsellye–Dunaszerdahely–Komárom útvonalon ún. nemzeti menetelést rendeznek a dél-szlovákiai szlovákok támogatása céljából.

1968. május 10.

Lőrincz Gyula a Csemadok KB-hoz intézett levelében felmentését kéri a Csemadok KB elnöki tisztsége alól. Kérését az *Új Szó* főszerkesztőjévé való kinevezésével indokolja.

1968. május 13–14.

A morvaországi Velehradban a katolikus lelkészek országos konferenciájának résztvevői megalakítják a Zsinati Megújulási Bizottság nevű szervezetet. Előkészítő bizottságának elnökévé František Tomášek prágai érseket választják, alelnöke, egyben szlovákiai bizottságának elnöke Ambróz Lazík nagyszombati püspök, az országos és szlovákiai bizottság tagja többek között Bíró Lucián.

1968. május 15.

A kormány bizottságot hoz létre a föderációs törvény megalkotása céljából, amelynek elnökévé Gustáv Husákot nevezi ki.

1968. május 16–20.

A Tatran Könyvkiadó Magyar Üzeme, a Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója és a Csemadok a rendszeresítés szándékával megrendezi a Csehszlovákiai Magyar Könyv Hetét, amelyet azonban a következő években már nem sikerül megismételni.

1968. május 17.

A *Pravda* című pozsonyi napilap *Nincs békeesség délen?* című írásában a délszlovákiai szlovákok „elnemzetlenítéséről” és kényszerű elköltöztetéséről tudósít.

1968. május 18.

Pozsonyban a Csemadok KB, a CSISZ Szlovákiai KB, az *Új Ifjúság* szerkesztősége, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya és a Csehszlovák Rádió magyar szerkesztősége megrendezi az I. Országos Magyar Nép- és Táncdalfesztivál döntőjét.

A Belügyminisztérium ideiglenes jelleggel engedélyezi az Elkötelezett Pártonkívüliek Klubja működését.

A Csehszlovák Szociáldemokrata Párt előkészítő bizottsága levélben értesíti a Nemzeti Frontot a párt tevékenységének felújításáról.

1968. május 20.

Az Új Nemzedék Ifjúsági Klub ún. társklubjaként megalakul Kassán a Fábry Zoltán Főiskolás Klub.

1968. május 22–24.

Az SZLKP KB ülésén szintén elfogadják a párt akcióprogramját, amely kilátásba helyezi az SZNT vagy a jövőbeni szlovák kormány melletti Nemzetiségi Titkárság s a párt- és az alacsonyabb szintű állami szervek melletti nemzetiségi bizottságok létrehozását. Az SZLKP akcióprogramjában azonban – a CSKP akcióprogramjával ellentétben – nem esik szó a nemzetiségek öngazdátásának érvényesítéséről.

1968. május 24.

A különböző szakú tudományos dolgozók pozsonyi országos szemináriumának résztvevői határozatot fogadnak el a nemzetiségi kérdéstről, amely javasolja, hogy hozzák létre a kisebbségek politikai képviseletének intézményes formáit, a nemzetiségi elv figyelembevételével alakítsák át a járások területét, s növeljék a járások hatáskörét, törvényesen biztosítsák a kisebbségi jogokat nemcsak az összefüggő nyelvterületen, hanem a szórványban élők számára is. A határozat egyben elutasítja az „államnyelv” bevezetésére irányuló követeléseket.

A *Pravda* beszélgetést közöl Lőrincz Gyulával, s első szlovák lapként közli a Csemadoknak a nemzetiségi kérdés megoldására kidolgozott márciusi javaslatát. Lőrincz – a Csemadok berkeiben nagy felháborodást kiváltó – nyilatkozatában a márciusi javaslatok közül többet „túldimenzionálnak” minősít, megkérdőjelezi többek között a járások átszervezésének szükségességét, s kijelenti, hogy a kétnyelvűség betartására is csupán a szlovákul nem beszélő idősebb nemzedék kedvéért van szükség.

1968. május 25–június 2.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban az V. Jókai Napokat.

1968. május 29–június 1.

A CSKP KB ülése kizárja a pártból többek között Antonín Novotnýt, Karol Bacíleket és Viliam Širokýt, szeptember 9-re összehívja a párt rendkívüli, XIV. kongresszusát, ugyanakkor elveti a szociáldemokrata párt újjáalakításának lehetőségét. A KB kiáltvánnyal fordul az ország lakosságához, amelyben „a jog és igazság érvényesülését” ígéri.

1968. június 1.

Gustáv Husák miniszterelnök-helyettes a *Pravdának* és az *Új Szónak* adott interjújában kijelenti, hogy a kassai kormányprogramban és az elnöki dekrétumokban kifejezésre jutott magyarellenesség a „csehszlovák kormány, a szlovák nemzeti szervek, valamint a CSKP és az SZLKP egyértelmű álláspontja volt”.

1968. június 7.

Az SZLKP KB Elnöksége a Csemadokkal és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségével történt április 30-i megállapodás alapján határozatot hoz a KB melletti Nemzetiségi Bizottság létrehozásáról. Fő feladata, hogy a főderatív elrendezés kidolgozása céljából létrehozott bizottsággal együtt kidolgozza a nemzetiségek államjogi helyzetének rendezésére vonatkozó javaslatokat.

Rimaszombatban Tompa Mihály halálának 100. évfordulója alkalmából első ízben rendezik meg a Tompa Mihály Napokat.

1968. június 8–9.

A Csemadok KB dunaszerdahelyi ülésén a szövetség fennállása óta első ízben kerül sor lényeges személycserékre a csúcsvezetésben. Éles politikai vitát követő titkos választás eredményeként – miközben a választást megelőzően a KB pártcsoportjának szokásos előzetes megbeszéléseihez hasonlóan, Duray Miklós kezdeményezésére összehívják a pártonkívüliek külön gyűlését is, amelyen azok összeállítják saját jelöltlistájukat – leváltják tisztségéből a KB Elnökségének több vezető tisztségviselőjét, többek között Egri Viktort, Fábry Istvánt, Szabó Bélát, Kosztanko Antalt, Krivošík Istvánt, Krocsány Dezsőt, Mózsi Ferencet, Sziegl Ferencet, s új, jobbára reformpárti vezetőséget választanak. A Csemadok új elnöke Dobos László, főtitkára Szabó Rezső, titkára Varga János lesz; az elnöki tiszteről lemondott Lőrincz Gyulát díszelnökké választják. A 16 fősre bővített új Elnökségbe bekerül még Balázs Béla, Csanda Sándor, Csikmák Imre, Duray Miklós, Fónod Zoltán, Mede István, Molnár János, Nagy Jenő, Pathó Károly, Szőke József, Tolvaj Bertalan és Újváry László. A Csemadokból az utóbbi húsz évben kizártak panaszának megvizsgálása céljából rehabilitációs bizottságot hoznak létre, döntenek a Matica slovenskával való kapcsolatfelvétel szükségességéről és a Magyar Ifjúsági Szövetség megalakításának támogatásáról.

1968. június 12.

A csehországi Kolodějben megtartja első ülését a föderációs törvény megalkotására alakult kormánybizottság Samo Falťan szlovák történész vezette nemzetiségi albizottsága, amelynek feladata a nemzetiségek helyzetének rendezéséről szóló alkotmánytörvény tervezetének előkészítése. Az ülésről kiadott állásfoglalás szerint az albizottság javasolja a magyarokra és németekre vonatkozó vagyoneklobzó törvények felülvizsgálását, a vegyesen lakott területeken pedig a két- vagy többnyelvűség elvének érvényesülését, elutasítja ugyanakkor a magyar többségű járások visszaállítását, a nemzetiségek nemzeti szubjektumként való elismerését, a nemzeteket megillető államhatalmi szerveik létrehozásának lehetőségét, valamint a társadalmi szervezetek nemzetiségi alapon történő létrehozását. Az albizottság szerint a nemzeti kisebbségek képviselőtét választott képviselőik látnák el, az egyes képviselői szervek mellett nemzetiségi bizottságok, a nemzeti kormányok mellett pedig nemzetiségi államtitkárságok jönnének létre.

1968. június 13.

A kormány 205. sz. határozatával hivatalosan is engedélyezi az április 10-e óta újjászerveződő görög katolikus egyház működését, egyúttal kiadja 70/1968. sz. rendeletét a görög katolikus egyház állam általi gazdasági ellátásáról.

1968. június 13–15.

Alexander Dubček és Oldřich Černík vezetésével csehszlovák párt- és kormányküldöttség látogat Budapestre, ahol június 14-én aláírják az 1949. évi egyezményt felváltó új csehszlovák–magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést. A két fél a szerződésben csehszlovák kezdeménye-

zésre „kezdettől fogva” s minden következményével együtt érvénytelennek minősíti az 1938. évi müncheni egyezményt.

1968. június 14.

A Csemadok KB Elnöksége megfogalmazza és a föderációs törvény megalkotására alakult kormánybizottság nemzetiségi albizottsága elé terjeszti a nemzetiségi kérdés rendezésére vonatkozó javaslatait. Ezek szerint a nemzetiségeket – államalkotó elemként – megilletik a választott és végrehajtó szervek melletti nemzetiségi szervek: a szövetségi parlamentben Nemzetiségi Bizottság, a szövetségi kormányban a nemzetiségi államminiszteri poszt, az SZNT-ben a Magyar Nemzetiségi Tanács, a szlovák kormányban a nemzetiségi miniszteri poszt, magyar miniszterek és miniszterhelyettesek kinevezése. A javaslat síkra száll Szlovákia új területi elrendezésénél az etnikai elv figyelembevételéért, a társadalmi szervezeteknél a nemzetiség szerinti szerveződés lehetőségéért, a vagyonekhozó rendeletek hatálytalanítása mellett valamennyi magyarelles intézkedés hatálytalanításáért és a meghurcoltak rehabilitálásáért.

1968. június 19.

A föderációs törvény megalkotására alakult kormánybizottság nemzetiségi albizottságának ülésén annak két magyar tagja: Dobos László és Szabó Rezső előterjeszti a Csemadok KB Elnöksége által megfogalmazott módosító javaslatokat, az albizottság szlovák tagjai azonban ezeket elfogadhatatlannak minősítik. Kétnapos eredménytelen tanácskozást követően az albizottság megszakítja a munkáját azzal, hogy ezekről a kérdésekről a politikai köröknek kell döntenüik.

1968. június 20.

A nacionalizmussal és szeparatizmussal vádolt Csemadok nyilatkozatban utasítja vissza a vádat, s hangsúlyozza, hogy csupán az alapvető emberi és nemzetiségi jogok biztosításának elérését tekinti feladatának.

A református egyház Zsinati Tanácsa elutasítja a szlovák lelkészek által követelt önálló szlovák egyházmegye létrehozását s az egyház nemzetiségi alapon történő megosztását.

1968. június 24.

A Nemzetgyűlés elfogadja a 77/1968. sz. törvényt az állam föderatív átszervezésének előkészületeiről, másnap pedig a 82/1968. sz. törvényt az igazságtalanul elítéltek bírósági perének felülvizsgálásáról és rehabilitálásukról.

1968. június 25.

Daniel Okáli a kassai Matica-klub nagygyűlésén kijelenti, hogy hasznos volna, ha sor kerülne a csehszlovák–magyar lakosságcsere befejezésére.

1968. június 26.

A Nemzetgyűlés a rendkívüli politikai helyzetre való tekintettel 83/1968. számmal alkotmánytörvényt fogad el a november 18-ra tervezett parlamenti választások elhalasztásáról, s megszavazza a cenzúrát jogilag is eltörölő 84/1968. sz. törvényt.

A föderációs törvény megalkotására alakult kormánybizottság úgy határoz, hogy a nemzetiségek helyzetének törvényes rendezésénél a kiindulási pont a nemzeti albizottságnak az az állásfoglalása lesz, miszerint a nemzetiségeknek nincs nemzeti szubjektum jellegük, ezért helyzetük törvényes rendezését nem a föderációs alkotmánytörvényben, hanem egy önálló nemzetiségi alkotmánytörvényben kell megoldani.

1968. június 27.

Az SZNT ülésén – a kommunista hatalomátvétel óta első ízben titkos szavazással – Ondrej Klokočot választják meg a testület új elnökévé.

Egyszerre több cseh lapban megjelenik a cseh disszidensek egy csoportjának Ludvík Vaculík által fogalmazott 2000 szó című felhívása, amely figyelmeztet a reformfolyamatot a konzervatívok részéről fenyegető veszélyekre, sürgeti a pluralista demokrácia megvalósítását, a visszarendeződés esetére pedig polgári engedetlenségre és tüntetésekre szólítja fel a lakosságot. (A pártvezetés a felhívást még aznap elítéli, és a párt politikája elleni támadásnak nyilvánítja, a Varsói Szerződés tagállamai pedig fokozzák sajtókampányukat Csehszlovákia ellen.)

1968. június 29–30.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XIII. Országos Dal- és Táncünnepélyt. A kétnapos rendezvény rekordszámú, 35-40 ezer főnyi közönség tekinti meg.

1968. július 3.

A Csemadok KB Elnöksége a szövetség 20 éves munkájának értékelése, új helyének és szerepének meghatározása, új szervezeti szabályzatának elfogadása, valamint a Csemadok részéről a múltban méltánytalanságot vagy sérelmet szenvedett személyek rehabilitálása céljából november 23–24-re összehívja a Csemadok rendkívüli, X. országos közgyűlését. Az Elnökség az SZLKP KB Elnökségéhez intézett levelében elégedetlenségét fejezi ki a föderációs törvény megalkotására alakult kormánybizottság nemzetiségi albizottságának munkájával.

1968. július 3–9.

A Csemadok KB Néprajzi Szakbizottsága Pozsonyeperjesen megrendezi az önkéntes néprajzi gyűjtők első nyári szemináriumát.

1968. július 5.

Az *Építő* utódlapjaként megjelenik Rimaszombatban a *Gömöri Hírlap* című járási hetilap első száma.

1968. július 8.

Tőketerebesen a *Život južného Zemplína – Dél-zempléni Élet* című kétnyelvű járási hetilap felveszi a *Slovo Zemplína – Zempléni Szó* címet.

1968. július 8–11.

Nyitrán a Szövetkezeti és Egyénileg Gazdálkodó Földművesek Szlovákiai Szövetségének alakuló konferenciáján a szövetség egyik alelnökévé Németh Jenő mérnököt, az ekecsi egységes földműves-szövetkezet elnökét választják, ugyanakkor elvetik a szövetségen belüli magyar tagozat létrehozásának szükségességét.

1968. július 9.

Az *Új Ifjúság* – a csehszlovákiai magyar lapok közül egyedüliként – közli a cseh ellenzékiek *2000 szó* című felhívásának teljes szövegét.

1968. július 11–22.

Az alakulófélben levő Magyar Ifjúsági Szövetség megrendezi Keszegfalván a IV. Nyári Ifjúsági Találkozót, amelyen végleges formába öntik a szövetség programját és alapszabályát. A táborba ellátogatnak a Sarló mozgalom alapító tagjai – Dobossy László, Szalatnai Rezső, Győry Dezső és Jócsik Lajos – is.

1968. július 12.

Az SZLKP KB Elnöksége a föderációs törvény megalkotására alakult kormánybizottság nemzetiségi albizottságának állásfoglalásáról, ill. a Csemadok módosító javaslatairól tárgyalva lényegében visszautasítja a Csemadok javaslatait, a végleges határozathozatalt azonban későbbre halasztja.

1968. július 13.

Alexander Dubček és Oldřich Černík Komáromban találkozik Kádár Jánossal és Fock Jenő magyar miniszterelnökkel, akik megpróbálják őket rávenni a csehszlovákiai helyzet megvitatása céljából összeülő varsói találkozón való részvételre, amit Dubček korábban L. I. Brezsnyev szovjet pártvezető felszólítása ellenére elutasított.

1968. július 14–15.

A Szovjetunió, Lengyelország, az NDK, Magyarország és Bulgária párt- és kormányvezetői Varsóban a csehszlovákiai helyzetről tárgyalnak. A csehszlovák pártvezetéshez intézett levelük szerint Csehszlovákiában ellenforradalmi veszély van, amely azzal fenyeget, hogy az országot letéríti a szocializmus útjáról.

1968. július 18.

A Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Országos Szövetségének megalakítását célzó értekezlet zajlik Párkányban, amelyen véglegesítik a szövetség előkészítő bizottságának személyi összetételét, s augusztus utolsó hetére Kőbölkútra összehívják annak első ülését.

A CSKP KB Elnöksége visszautasítja az „ötök” varsói levelében megfogalmazott vádakat, s a csehszlovákiai helyzet rendezését az ország belügyének minősíti.

Az SZLKP KB augusztus 26-ra összehívja a párt rendkívüli kongresszusát.

1968. július 19.

A Csemadok KB táviratban tudatja a CSKP KB plénumával, hogy egyetért a CSKP KB Elnökségének a varsói levelet visszautasító állásfoglalásával.

1968. július 26.

Pozsonyban a Magyar Ifjúság Központi Tanácsa végrehajtó bizottságának ülésén véglegesítik a Magyar Ifjúsági Szövetség programját és alapszabályát.

1968. július 29–augusztus 1.

Tiszacsernyőn a legfelsőbb csehszlovák és szovjet pártvezetés találkozásán Leonyid Iljics Brezsnyev a „növekvő ellenforradalmi veszély” megfékezését követeli Alexander Dubček-től, valamint személycserét követel a párt- és állami vezetésben. A csehszlovák pártvezetés beleegyezik a „szocialista testvérpártok” közös tanácskozásának megtartásába.

1968. július 30.

A Csemadok vezetői és Ondrej Klokoč, az SZNT elnöke közötti tárgyalásokon megegyezés születik az SZNT Elnöksége melletti Nemzetiségi Titkárság létrehozásáról s további 7 magyar nemzetiségű képviselő jelöléséről a 150 fősre bővítendő szlovák törvényhozásba.

1968. augusztus 2.

A Csemadok KB Elnökségének ülésén a szövetség jövőbeli új koncepciójának vitája során több felszólaló is felveti a Csemadok politikai érdekvédelmi szervezetté alakításának szükségességét. Dobos László kilátásba helyezi a csehszlovákiai szellemi élet országos találkozásának összehívását, az alakulófélben levő magyar szervezetek: a Magyar Ifjúsági Szövetség és a Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Országos Szövetsége kollektív Csemadok-tagságát s egy Magyar Nemzeti Front létrehozásának lehetőségét.

1968. augusztus 3.

Pozsonyban a Szovjetunió, Csehszlovákia, Lengyelország, az NDK, Magyarország és Bulgária legfelsőbb pártvezetői tanácskozásának közös nyilatkozata elfogadja az ún. Brezsnyev-doktrínát, vagyis hogy „a szocialista vívmányok védelme az összes szocialista állam internacionalista kötelessége”. A tanácskozás során eljuttatják Brezsnyevhez a csehszlovák pártvezetésen belüli „egészséges erők” ún. behívólevelét.

A Csemadok KB az Elnökség előző napi javaslata alapján a Nemzetiségi Titkárság munka- és hatáskörére vonatkozó javaslatot fogad el, vezetőjévé Tolvaj Ber-

talant javasolja, a kibővítendő SZNT-be pedig Dobos László, Gyurcsik József, Janics Kálmán, Mede István, Pathó Károly, Szabó Rezső és Tolvaj Bertalan bevételezését javasolja. A KB megnövekedett feladataira való tekintettel Varga Sándort megválasztja a KB új titkárává.

A Csemadok KB pártcsoportja a CSKP KB-hez intézett levelében aggodalmát fejezi ki, hogy a párt rendkívüli, XIV. kongresszusán a magyarság esetleg nem kerül be arányszámának megfelelően a választott tisztségekbe, ill. olyan személyek kerülnek funkcióba, akik nem élvezik a magyar párttagok bizalmát. A pártcsoport a CSKP KB-ba Dobos László, Lőrincz Gyula, Csanda Sándor és Nagy Árpád, az SZLKP KB-ba pedig Fábry István, Fónod Zoltán, Mandli Imre, Szabó Rezső, Szokolai Imre, Szőke József, Tolvaj Bertalan és Varga Béla bevételezését javasolja.

1968. augusztus 4.

A Csemadok KB Tudományos Szakbizottsága a *Hét Fórum* című mellékletében közlésezi egy csehszlovákiai nemzetiségi tudományos intézet létrehozására kidolgozott javaslatát. A nyelvtudományi, irodalmi, történettudományi, szociológiai, pszichológiai és néprajzi osztályból álló intézet a javaslat szerint vagy közvetlenül a Szlovák Tudományos Akadémia alá tartozna, vagy önálló Csehszlovákiai Magyar Tudományos Akadémiaként (esetleg Nemzetiségi Tudományos Akadémiaként) működne.

1968. augusztus 5.

A Magyar Ifjúság Központi Tanácsa felkéri a Belügyminisztériumot a Magyar Ifjúsági Szövetség bejegyzésére, programjának és alapszabályának elfogadására.

1968. augusztus 6.

Magyar részről véglegesen lemondják a magyar parlamenti küldöttség eredetileg augusztus 5-re tervezett, majd augusztus 12-re elhalasztott csehszlovákiai látogatását.

1968. augusztus 12–15.

Jaltában a szovjet pártvezetés ismerteti Kádár Jánossal Csehszlovákia katonai megszállásának részleteit, s felkéri Kádárt, hogy még egyszer próbálja meg lebeszélni Dubčeket a csehszlovák függetlenedési törekvésekről.

1968. augusztus 14.

Pozsonyban a Csemadok, a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége és a Lengyel Kulturális Szövetség képviselői első ízben tartanak közös tanácskozást a kisebbségi kérdés rendezésével kapcsolatos elképzeléseikről. Közös nyilatkozatuk szerint az alkotmányban kell rögzíteni a nemzetek és nemzetiségek egyenjogúságát, valamint a nemzetiségek önigazgatási jogát. A nyilatkozatot a Csemadok részéről Szabó Rezső, Csanda Sándor, Pathó Károly, Nagy Jenő és Krivošík István írja alá.

1968. augusztus 15.

A csehszlovák kormány jóváhagyja a föderatív államjogi elrendezés alapelveinek tervezetét.

1968. augusztus 17.

Alexander Dubček Komáromban ismét találkozik Kádár Jánossal, aki burkoltan figyelmezteti őt az esetleges katonai beavatkozás lehetőségére.

1968. augusztus 18.

Moszkvában L. I. Brezsnyev közli a lengyel, keletnémet, magyar és bolgár pártvezetőkkel a Szovjetunió Kommunista Pártja Politikai Bizottságának határozatát Csehszlovákia katonai megszállásáról.

1968. augusztus 20–21.

A Szovjetunió és a Varsói Szerződés további négy tagállamának (Lengyelország, NDK, Magyarország és Bulgária) hadseregei az éjszakai órákban megszállják Csehszlovákiát. Magyar csapatok vonulnak be többek között Párkányba, Érsekújvárhoz, Lévára, Verebélybe, Nyitrára, Aranyosmarótra, Nagytapolcsányba, Szeredre, Galgócra, Pöstyénbe, Vágújhelyre, Ipolyságra és Nagykürtöstre.

1968. augusztus 21.

A szovjetek letartóztatnak és Moszkvába hurcolnak több állami és pártvezetőt, köztük Alexander Dubčeket, a CSKP első titkárát, Oldřich Černík miniszterelnököt, Josef Smrkovskýt, a Nemzetgyűlés és František Kriegelt, a Nemzeti Front elnökét.

A megszállók – 1956-os magyarországi mintára – megpróbálnak egy „munkásparaszt kormányt” állítani az ország élére, Ludvík Svoboda köztársasági elnök azonban elutasítja annak kinevezését, ráadásul a kormány elnökévé kiszemelt, a konzervatívok egyik vezéralakjának számító Alois Indra sem vállalja a feladatot.

A CSKP KB Elnöksége, a Nemzetgyűlés Elnöksége és a kormány is egyöntetűen elítéli a beavatkozást, az ország lakossága passzív ellenállással, utcai tüntetésekkel válaszol a megszállásra.

A Csemadok KB Elnöksége nyilatkozatot tesz közzé, amelyben a csehszlovákiai magyarság nevében támogatásáról biztosítja a csehszlovák állami és pártvezetést, s felszólítja az ország magyar lakosságát, hogy „őrizze meg nyugalmát és ne hagyja kiprovokálni magát”. A következő napokban a Magyar Ifjúság Központi Tanácsa, a magyar írók és a kommunista párt magyar tagjai sorra közléseztetik a megszállást elítélő nyilatkozataikat.

A megszállást követően a rádió alkalmi stúdiókból, fiktív településnevek megadásával, illegálisan sugározza műsorait. A pozsonyi stúdió Nagy Jenő, Kozma

Gyula, Delmár Gábor és Holló Anna által készített magyar adásának fedőneve Gabonaváros.

1968. augusztus 22.

Prága Vysočany városrészében megtartja rendkívüli, XIV. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja. A sebtében összehívott kongresszus elítéli a katonai agressziót, megerősíti tisztségében Alexander Dubčeket és a többi elhurcolt pártvezetőt, s olyan új Központi Bizottságot választ, amelybe a szovjetbarát irányzat tagjai nem kerülnek be. Hosszú idő után Lőrincz Gyula is kimarad a testületből, így annak 1949 óta első ízben nincs magyar tagja. A KB Elnökségének vezetésével Alexander Dubček távollétében Vének Šilhan titkárt bízzák meg.

1968. augusztus 23.

Csehszlovákia lakossága a rendkívüli, XIV. pártkongresszus felhívására országos méretű általános sztrájkkal tiltakozik a katonai megszállás ellen.

A Csemadok KB Elnöksége „Csehszlovákia magyarságához” intézett felhívásában az alkotmányosan választott államhatalmi és pártszervek döntéseinek betartására szólít fel. A felhívás kijelenti: „Nálunk nem volt ellenforradalom, és erre hivatott szerveink nem hívták be a Varsói Szerződés csapatait. Követeljük, hogy e csapatok hagyják el hazánk területét.”

1968. augusztus 23–26.

Moszkvában az elhurcolt csehszlovák állami és pártvezetőket – akikhez időközben csatlakozott többek között Ludvík Svoboda köztársasági elnök, Gustáv Husák miniszterelnök-helyettes és Vasil Bilák, az SZLKP első titkára – a megszállást szentesítő ún. moszkvai jegyzőkönyv elfogadására, vagyis a „szocialistaellenes erőkkal” való leszámolásra, a helyzet „normalizálására” és a rendkívüli, XIV. pártkongresszus érvénytelenítésére kényszerítik.

1968. augusztus 25.

Az SZLKP KB rendkívüli ülése kiáll a rendkívüli, XIV. pártkongresszus mellett, s a megszálló országok pártvezetéséhez intézett felhívásában követeli hadseregeik kivonását Csehszlovákiából.

1968. augusztus 26–28.

Pozsonyban tartja rendkívüli kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amely kezdetben a rendkívüli, XIV. pártkongresszushoz hasonlóan elutasítja a megszállást, Gustáv Husák Moszkvából való megérkezését követően azonban csatlakozik a „normalizációs” kötelezettségekhez, s arra hivatkozva, hogy azon a szlovák küldötteknek csupán töredéke vett részt, szabálytalannak minősíti a XIV. pártkongresszust. A párt első titkárává ezek után Gustáv Husákot választják; a Központi Bizottság Elnökségéből kimarad Lőrincz Gyula, a KB-ból pedig annak valamennyi korábbi magyar tagja, s a 107 tagú új KB-ba csupán 4 magyart választanak be: Agócs Bélát, Mag Gyulát, Molnár Imrét és Varga Bélát.

1968. augusztus 27.

Dobos László és Szabó Rezső a Csemadok KB Elnöksége és Titkársága kommunistáinak nevében levélben támogatásukról biztosítják az SZLKP rendkívüli kongresszusát, egyben kérik, hogy a magyar nemzetiségű kommunisták az új KB-ban a magyarság számarányának megfelelő képviseletet kapjanak.

1968. augusztus 28.

A Nemzetgyűlés nyilatkozatban ítéli el a katonai megszállást, és követeli a megszálló csapatok távozását; a kormány azonban ezzel egy időben már intézkedéseket hoz a moszkvai jegyzőkönyv teljesítésére, a Nemzeti Fronton kívüli klubok, mozgalmak betiltására s a szovjet vezetés által leginkább támadott kormánytagok, mindenekelőtt Jiří Hájek és Ota Šik „tevékenységének értékelésére”.

A Csemadok KB Elnöksége nyilatkozatban jelenti ki, hogy csatlakozik a csehszlovák pártvezetés által elfogadott moszkvai jegyzőkönyvhöz.

1968. augusztus 31.

A CSKP KB jóváhagyja a moszkvai jegyzőkönyvet, s bár nem ítéli el egyértelműen a rendkívüli, XIV. pártkongresszust, azzal a határozatával, hogy megtartását későbbre halasztja, elhatárolja magát tőle. A Nemzeti Front éléről leváltja a moszkvai jegyzőkönyvet egyedüliként alá nem író František Kriegelt, a CSKP KB-ba pedig 87 új tagot kooptál, többek között Gustáv Husákot és Ludvík Svobodát, akiket beválasztanak a KB Elnökségébe is. A KB-nak Krocsány Dezső személyében ismét van magyar nemzetiségű tagja.

1968. szeptember 3.

Leváltják miniszterelnök-helyettesi tisztségéből Ota Šiket, a csehszlovák gazdasági reform atyját.

1968. szeptember 5.

A Belügyminisztérium elutasítja az Elkötelezett Pártonkívüliek Klubja és a K-231 nevű klub alapszabályának jóváhagyását, így azok gyakorlatilag megszűnnek létezni.

1968. szeptember 6.

Az SZNT 50 új képviselőt kooptál tagjai sorába, az Ondrej Klokoč által kilátásba helyezett s a Csemadok által is jelölt hét helyett azonban csupán három magyar nemzetiségű képviselő (Dobos László, Szabó Rezső és Cserge Károly) kooptálására kerül sor.

1968. szeptember 7–8.

A Csemadok KB a föderatív államjogi elrendezésről és a nemzetiségek jogainak alkotmányos biztosításáról tárgyal. Az ülésen több felszólaló sérelmezi a magyarság elégtelen politikai képviseletét, ami kapcsán Csanda Sándor az Ukrán Nemzeti Tanács mintájára egy Magyar Nemzeti Tanács megválasztásának a le-

hetőségét, Mács József pedig a kommunista párton belüli magyar szekció létrehozását is felveti. A KB határozatban mondja ki, hogy a nemzetiségi kérdés megoldása alapjának továbbra is március 12-i javaslatát tartja, s jóváhagyja a megszállást elítélő augusztus 21-e utáni nyilatkozatait és állásfoglalásait. A szövetség új programtervezet-javaslatának vitája során felmerül, hogy a Csemadok a jövőben ne csak egyéni, hanem a Matica slovenskához hasonlóan kollektív tagsággal is rendelkezzen, szigorúan vett kulturális szervezetből váljék a csehszlovákiai magyarság érdekvédelmi, politikai szervezetévé, amit esetleges új megnevezése – Magyar Dolgozók Országos Szövetsége – is tükrözhetne. Az ülés második napján meghívott vendégként részt vevő Gustáv Husák, az SZLKP első titkára ígéretet tesz a nemzetiségi alkotmánytörvény, valamint az azt konkretizáló végrehajtási törvények kidolgozására.

1968. szeptember 9.

A Szlovák Írók Szövetsége Dobos László helyett Duba Gyulát nevezi ki az *Irodalmi Szemle* új főszerkesztőjévé.

1968. szeptember 11.

Az SZLKP KB Elnöksége Samo Falťan vezetésével nyolc főből álló munkabizottságot hoz létre a nemzetiségi alkotmánytörvény és végrehajtási törvényei javaslatának előkészítésére, amelyben helyet kap a Csemadok (Dobos László, Szabó Rezső) és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége 2-2 képviselője is. Az Elnökség egyúttal megbízza Ondrej Klokočot az SZNT melletti Nemzetiségi Bizottság és az SZNT Elnöksége melletti Nemzetiségi Titkárság megszervezésével.

1968. szeptember 12.

A június 30-án megszűnt *Pionírok Lapja* utódlapjaként a CSISZ Szlovákiai KB kiadásában megjelenik Pozsonyban a *Tábortűz* című hetilap első száma. Főszerkesztője Petrik József.

1968. szeptember 13.

A Nemzetgyűlés 127/1968. számmal törvényt fogad el „a sajtó és egyéb tömegtájékoztatási eszközök terén foganasítandó intézkedésekről”, amellyel gyakorlatilag ismét felszámolja a sajtószabadságot.

1968. szeptember 14.

Szencen tartja meg a szovjet megszállás miatt augusztus végén elmaradt első ülését a Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Országos Szövetségének előkészítő bizottsága. Az előkészítő bizottság tagja többek között Turczel Lajos, Mócsi Ferenc, Kardos István, Varga Béla, Böszörményi János, Korpás Pál, Dukon József és Herdics János.

1968. szeptember 19.

Lemond tisztségéről Jiří Hájek külügyminiszter.

1968. szeptember 21.

A *Szabad Földműves* vezércikkében Pathó Károly főszerkesztő sürgeti, hogy a moszkvai jegyzőkönyvben foglaltak értelmében számoljanak le a „jobboldali” és „szektás” törekvésekkel.

1968. szeptember 23.

Az SZNT Elnöksége 185. sz. határozatával létrehozza az Elnökség Nemzetiségi Titkárságát, s az SZNT elé terjeszti az SZNT Nemzetiségi Bizottságának létrehozására vonatkozó javaslatot.

1968. szeptember 28.

A Magyar Ifjúság Központi Tanácsa október 12–13-ra tűzik ki a Magyar Ifjúsági Szövetség alakuló kongresszusának időpontját, hangsúlyozva, hogy a szövetség a CSISZ révén a Nemzeti Front tagja kíván lenni.

1968. szeptember 29.

A *Hét Fórum* című melléklete önálló társadalompolitikai mellékletté válik, s legfontosabb fóruma lesz azoknak az elképzeléseknek, programtervezeteknek, amelyek a szovjet beavatkozást követően is sikra szállnak a demokratizálódási folyamat folytatásáért és a magyar kisebbség helyzetének rendezéséért.

1968. szeptember 30.

Az SZLKP KB Elnöksége, az SZNT Elnöksége és a Szlovák Nemzeti Front KB egyaránt megtárgyalja és jóváhagyja a föderációs alkotmánytörvény és nemzetiségi alkotmánytörvény tervezetét.

1968. szeptember

Az *Irodalmi Szemle* megkezdi Fábry Zoltán *A vádlott megszólal* című memorandumának közlését, amely így nyomtatásban első ízben jelenhet meg teljes terjedelmében.

Onódi Jánost Mózsi Ferenc váltja fel a *Szocialista Nevelés* című havilap felelős szerkesztői posztján.

1968. október 3.

Az SZNT Nemzeti Bizottsági Bizottsága a régi járások visszaállítására, ill. új járások létesítésére beérkezett javaslatokról tárgyalva úgy határoz, hogy új járások létrehozására „csak kivételes esetekben” kerülhet sor. (Összesen 39 új járás létesítésére, ill. a régi visszaállítására érkezett be javaslat, többek között a Párkányi, Verebéli, Aranyosmaróti, Zselizi, Ipolysági, Tornaljai, Királyhelmei és Nagykaposi járására.)

1968. október 4.

Az SZNT Elnökségének javaslatára az SZNT létrehozza a Nemzetiségi Bizottságot mint a nemzetiségi kérdésben illetékes kezdeményező és ellenőrző szervét.

1968. október 5.

Az *Új Szó* közli a nemzetiségi alkotmánytörvény nyilvános megvitatás céljából közzétett tervezetét.

1968. október 6.

Megjelenik az *Új Szó* önálló hetilap jellegű *Vasárnapi Új Szó* című hétvégi magazinjának első száma.

1968. október 12.

A *Pravdában* megjelenik a Szlovák Írók Szövetsége Elnökségének és a Szlovák Tudományos Akadémia Ludovít Štúr Nyelvtudományi Intézetének a nemzetiségi alkotmánytörvénnyel kapcsolatos nyilatkozata, amely a szlovák nyelv államnyelvvé nyilvánítását követeli, a kisebbségek nyelvének védelmét pedig a nemzetiségek között élő szlovákok jogai elleni támadásnak minősíti. (Hasonló támadást indít a tervezett alkotmánytörvény ellen a Matica slovenská és a Comenius Egyetem több intézete is.)

1968. október 13.

A Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója a nemzetiségi alkotmánytörvényt elutasító s elfogadásának elhalasztását szorgalmazó nyilatkozatokra reagálva visszautasítja a szlovák nyelv államnyelvvé nyilvánítását, és síkra száll a nemzetiségi nyelvhasználat s a nemzetiségek anyanyelvi művelődésének joga mellett.

1968. október 16.

Prágában a csehszlovák és szovjet kormány szerződést ír alá a szovjet csapatok „ideiglenes” csehszlovákiai tartózkodásáról. A szerződést a Nemzetgyűlés október 18-án ratifikálja.

1968. október 18.

A Belügyminisztérium elutasítja a Zsinati Megújulási Bizottság szervezeti szabályzatának jóváhagyását, s ezzel a szervezet gyakorlatilag megszűnik.

1968. október 20.

A Csemadok KB galántai ülése a nemzetiségi alkotmánytörvény tervezetéről és végrehajtási törvényeiről tárgyalva az államhatalmi szervek melletti nemzetiségi testületek létrehozása és a nemzetiségek arányos képviselete mellett továbbra is szorgalmazza a vegyes lakosságú járások új területi átszervezését, a nemzetiségek jogi helyzetének meghatározása céljából pedig egy nemzetiségi státútum kidolgozását

Megkezdődik a magyar csapatok kivonása Csehszlovákiából. Az utolsó magyar katonai alakulat október 31-én hagyja el az ország területét.

1968. október 22.

Ondrej Klokoč, az SZNT elnöke a Csemadok KB által jelölt Tolvaj Bertalant kinevezi a Nemzetiségi Titkárság vezetőjévé.

1968. október 23.

Alakuló ülését tartja az SZNT Nemzetiségi Bizottsága, amelyen Fábry Istvánt választják meg a bizottság elnökévé. A bizottságban az SZNT 14 magyar és 6 ukrán (ruszin) képviselője mellett helyet kap 13 szlovák nemzetiségű képviselő is.

1968. október 24.

A kormány jóváhagyja a föderációs, valamint a nemzetiségi alkotmánytörvény tervezetét.

1968. október 26.

Gustáv Husák beavatkozását követően a Nemzetgyűlés Elnöksége közli a nemzetiségi képviselőkkel, hogy a Nemzetgyűlés másnap a parlament elé terjesztett nemzetiségi alkotmánytörvény egy módosított változatát fogja jóváhagyni.

1968. október 27.

A Nemzetgyűlés elfogadja az ország föderatív elrendezéséről szóló 143/1968. sz. és nemzetiségeinek helyzetéről szóló 144/1968. sz. alkotmánytörvényt. A két alkotmánytörvény között ellentmondás mutatkozik a nemzetiségek államalkotó szerepének elismerése tekintetében. Amíg a nemzetiségi alkotmánytörvény preambuluma szerint a köztársaság népét „a cseh és szlovák nemzettel együtt a magyar, német, lengyel és ukrán (ruszin) nemzetiség is alkotja”, s 1. cikkelye szerint a köztársaság „a cseh és szlovák nemzet és azon nemzetiségek közös állama, amelyek a területén élnek”, addig a föderációs alkotmánytörvény a köztársaságot „két egyenjogú testvérnemzet, a csehek és szlovákok” szövetségi államaként definiálja. A nemzetiségi alkotmánytörvény 2. cikkelye kimondja a nemzetiségek „létszámuknak megfelelő” képviselőhöz való jogát a képviselői testületekben és más választott szervezetekben, 3. cikkelye deklarálja számukra az anyanyelvükön való művelődés, a nemzetiségi kulturális-társadalmi szervezetekben való tömörülés, a saját nyelvű sajtó és tájékoztatás, az általuk lakott területen pedig nyelvük hivatalos érintkezésben való használatának jogát, 5. cikkelye egyúttal kilátásba helyezi az alkotmánytörvényt konkretizáló végrehajtási törvények, valamint a képviselői testületek és végrehajtó szervek melletti nemzetiségi szervekről szóló törvény kidolgozását. Az utolsó pillanatban módosított jogszabályból kimaradnak a nemzetiségek öngazgatását, gazdasági és kulturális egyenjogúságát, az államhatalom gyakorlásában való egyenjogú részvételét szavatoló részek, s nyelvük hivatalos érintkezésben való használatának a lehetőségét is az általuk lakott területre korlátozzák.

1968. október 28.

A csehszlovák állami és pártvezetés ünnepi rendezvényeken emlékezik meg Csehszlovákia megalakulásának 50. évfordulójáról. Prágában, Brnóban, Po-

zsonyban és más egyetemi városokban a diákság ezzel egy időben tüntetéseken tiltakozik a megszállás ellen, de szovjetellenes légkör jellemzi a hivatalos megemlékezéseket is: a szokással ellentétben nem koszorúzzák meg a szovjet hősök emlékműveit.

1968. október 29.

A nemzetiségi alkotmánytörvény módosított változata nem jut el a hírközlő eszközökhöz, így azok, köztük az *Új Szó* is annak korábbi, a nemzetiségek számára kedvezőbb változatát közlik. A módosított szöveget az *Új Szó* végül csak november 7-én hozza nyilvánosságra.

1968. november 14–17.

A CSKP KB ülése a párt vezetésén belüli szovjetbarát irányzat újabb térnyerésének eredményeként meghirdeti a normalizáció programját, s elhatárolódik a január utáni politika „negatív elemeitől”. A KB határozata szerint le kell leplezni a „szocialistaellenes erőket”, akik a párt akcióprogramját kihasználva a szocializmus diszkreditálására s végső soron a szocializmus megdöntésére törekedtek.

1968. november 15.

A Csehszlovák Nőszövetség Szlovákiai Bizottsága 1969. január 30–31-re összehívja a Szlovák Nőszövetség alakuló kongresszusát, egyben megbízza az Elnökséget, hogy vitassa meg és terjessze a kongresszus elé a szervezet magyar és ukrán nemzetiségű tagjainak helyzetét rendező javaslatot.

1968. november 17–18.

A ország lakossága, főleg az egyetemi és főiskolai diákság tömegtüntetések sorozatával tiltakozik a szovjet megszállás és a normalizációs politika meghirdetése ellen.

1968. november 19.

Az *Utunk* utódlapjaként megjelenik Érsekújvárott a *Novozámocké noviny – Érsekújvári Újság* című kétnyelvű járási hetilap első száma, amelynek magyar változata 1969. január 7-én önállósul.

1968. november 23–24.

Ótátrafüreden megrendezik a csehszlovákiai magyar kultúra és tudomány képviselőinek a második világháború utáni első országos találkozóját. A rendezvény – amelyen felolvassák Fábry Zoltánnak a találkozó alkalmából írt *Rang és hűség* című esszéjét – főelőadói Turczel Lajos, Kardos István és Szabó Rezső. A tanácskozás résztvevői megfogalmazzák olyan központi magyar intézmények és szakmai csoportok megalakításának szükségességét, amelyek hatékonyan kapcsolódhatnak a csehszlovákiai magyarság szellemi életébe, s helyzetének és problémáinak tudományos feldolgozásával hozzájárulnának gazdasági, jogi, politikai és kulturális problémáinak megoldásához.

1968. november 29.

A Csehszlovák Főügyészség bejelenti, hogy a szerzetesrendek formálisan soha nem szűntek meg létezni, így nincs törvényes akadálya működésük felújításának.

1968. december 1.

A pozsonyi Comenius Egyetemre távozó Csanda Sándort Szeberényi Zoltán váltja fel a nyitrai Pedagógiai Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tanszékvezetői posztján.

1968. december 3.

Megválasztják az SZNT Nemzetiségi Bizottságának öttagú elnökségét. Tagjai Fábry István elnökön és Peter Dupej alelnökön kívül Dobos László, Štefan Ferencsei és Ján Janík.

1968. december 7.

A Magyar Ifjúság Központi Tanácsa megrendezi Pozsonyban a magyar fiatalok második országos értekezletét. Ezen a belügyminisztériumi jóváhagyás hiányában is bejelentik a Magyar Ifjúsági Szövetség megalakulását, melynek elnökévé Varga Sándort, alelnökévé Duka Zólyomi Árpádot választják.

1968. december 11.

Pozsonyban együttes ülést tart a Szlovák Írók Szövetsége és a Szlovák Újságírók Szövetsége magyar szekciójának vezetősége. Amellett, hogy sürgetik a nemzetiségi szervekről szóló törvény elfogadását, s üdvözlik a Magyar Ifjúsági Szövetség megalakulását, arról is döntenek, hogy 1969. január 10-ig létre kell hozni a Magyar Újságírók Szervezetét.

1968. december 12.

A Nemzetiségi Bizottság elfogadja a nemzetiségi szervekről és képviselőiről szóló törvény tervezetét. A javaslat szerint az SZNT-ben a nemzetiségi képviselők közül külön magyar és külön ukrán nemzetiségi testület, a kerületi nemzeti bizottságok, valamint a 10%-ot meghaladó nemzetiségi lakossággal rendelkező járássok és települések nemzeti bizottságai mellett nemzetiségi bizottságok alakulnának. A végrehajtó szervezetekben a nemzetiségek adnák a kormány egyik alelnökét, aki egyben a végrehajtó szervként működő nemzetiségi kormányhivatal elnöke lenne, az oktatásügyi és a kulturális miniszter egyik helyettesét, a két minisztériumon belül pedig nemzetiségi főosztályok alakulnának.

1968. december 15.

A Csemadok KB csalódottságát fejezi ki a nemzetiségi alkotmánytörvénynek a nemzetiségek kárára történt módosítása miatt, egyben támogatásáról biztosítja a Magyar Ifjúsági Szövetséget, s javasolja a magyar képzőművészeknek, zeneművészeknek és pedagógusoknak, hogy az írók és az újságírók mintájára alakítsanak országos szövetségük keretén belül magyar tagozatot.

1968. december 19.

A Nemzetgyűlés 168/1968. számmal törvényt fogad el a gimnáziumokról, amely a hároméves általános műveltséget nyújtó középiskola helyett ismét bevezeti a négyéves gimnáziumot.

1968. december 22.

Gustáv Husák az SZLKP KB ülésén bejelenti azt az igényt, hogy az új szövetségi törvényhozó szerv, a Szövetségi Gyűlés élére szlovákokat válasszanak. Ugyanezt az SZNT december 29-i ülésén is megismétli.

1968. december 29.

Az SZNT ülésén 9 új képviselő kooptálásával 150-re bővítik a testület tagjainak számát. Az új képviselők közül három – Rácz Olivér, Szabó Mária és Varga Lajos – magyar nemzetiségű, a magyar képviselők száma így 17-re emelkedik. Szabó Rezsőt megválasztják az SZNT egyik alelnökévé, Fábry Istvánt pedig beválasztják a 25 tagú új Elnökségbe.

Az SZNT megválasztja a kétkamarás új szövetségi parlament 150 tagú Nemzetek Kamarájának 75 szlovákiai képviselőjét is, köztük 10 magyar nemzetiségűt: többek között Dobos Lászlót, Szabó Rezsőt, Fábry Istvánt, Rácz Olivért és Cserge Károlyt.

1968 folyamán

Pozsonyban megjelenik Fábry Zoltán *Stósz délelőttök* című esszé- és tanulmánykötete, benne a szerző *Antisemitizmus* című tanulmányával és *A vádlott megszólal* című memorandumával.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Dobos Lászlót, Ozsvald Árpádot és Turczel Lajost, a Csehszlovák Írószövetségi Díjjal Dobos Lászlót tüntetik ki.

A csehszlovák kormány az érdemes művész címet adományozza Jakoby Gyula kassai festőművésznek.

1969. január 1.

Érvénybe lép a föderációs alkotmánytörvény, amely értelmében a Csehszlovák Szocialista Köztársaság átalakul a Cseh Szocialista Köztársaság és a Szlovák Szocialista Köztársaság szövetségi államává. Az állam új szövetségi törvényhozó szerve a Szövetségi Gyűlés, amelynek két kamarája van: az egykori Nemzetgyűlésből alakult Népi Kamara és az újonnan létrehozott Nemzetek Kamarája. A két tagköztársaság törvényhozó szerve a 200 tagú Cseh Nemzeti Tanács, ill. a 150 tagú Szlovák Nemzeti Tanács.

Ludvík Svoboda köztársasági elnök Oldřich Černíkkal az élen kinevezi az első szövetségi kormányt. Tagjai többek között Ján Marko külügyminiszter, Martin Dzúr nemzetvédelmi miniszter és Jan Pelnář belügyminiszter.

A Tatran Könyvkiadó magyar részlegének, a Magyar Üzemnek az önállósulásával megalakul Pozsonyban az első ténylegesen önálló csehszlovákiai magyar kiadó, a Madách Könyv- és Lapkiadó. Igazgatója Dobos László, főszerkesztője Hubik István.

Krivošík Istvánt Dráfi Mátyás váltja fel a komáromi Magyar Területi Színház igazgatói posztján.

1969. január 2.

Az SZNT Elnöksége Štefan Sádovský miniszterelnökkel az élen kinevezi a Szlovák Szocialista Köztársaság első kormányát, amelynek tagja többek között Július Hanus és Jozef Zrak miniszterelnök-helyettesek, Egyd Pepich belügyminiszter, Matej Lúčan oktatásügyi miniszter, Miroslav Válek kulturális miniszter, valamint Ján Janovic mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter. A kormányban az előzetes ígéretekkel ellentétben, miszerint egy magyar alelnöke és két magyar minisztere lesz – egyedül Dobos László tárca nélküli miniszter képviseli a magyarságot.

1969. január 10.

Az *Új Szó* megjelenésének 20. évfordulója alkalmából Ludvík Svoboda köztársasági elnök a lapnak a Munka Érdemrendet, öt munkatársának – Petróczi Bálintnak, Szűcs Bélának, Zsilka Lászlónak, Vilcsek Gézőnek és in memoriam Méry Ferencnek – pedig a Kiváló Munkáért Érdemrendet adományozza.

A szlovák kormány úgy határoz, hogy a miniszterhelyettesi posztok betöltésénél számolni kell a magyar és ukrán kisebbség képviselőivel is.

1969. január 11.

A Csemadok KB Elnöksége a kormány előző napi határozata alapján hat magyar miniszterhelyettes kinevezésére tesz javaslatot: az oktatásügyi miniszter helyettesévé Turczel Lajost, a kulturálisévé Fónod Zoltánt, a mezőgazdasági és élelmezésügyiévé Pathó Károlyt, az építésügyiévé Krocsány Dezsőt, a belügyminiszter helyettesévé pedig Mede Istvánt javasolja.

1969. január 16.

Prágában, a Vencel téren a szovjet megszállás elleni tiltakozásul felgyújtja magát Jan Palach, a Károly Egyetem bölcsészhallgatója, aki égési sérüléseibe három nap múlva belehal. Január 25-i temetése a demokratizációs folyamat eltiporása elleni országos méretű tiltakozássá válik.

1969. január 22.

A Csehszlovák Nőszövetség Szlovákiai Bizottságának Elnöksége úgy határoz, hogy a Szlovák Nőszövetség alakuló kongresszusán a szövetség Központi Bizottsága mellett Magyar Nőtanácsból és Ukrán Nőtanácsból álló Nemzetiségi Szekció alakulhat.

1969. január 27–29.

Pozsonyban tartja I. kongresszusát a Szlovák Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom, amelyen a Szlovák Szakszervezeti Tanács megválasztásánál – a nemzeti-ségi alkotmánytörvény előírásai ellenére – figyelmen kívül hagyják az arányos nemzetiségi összetétel elvét.

1969. január 29–30.

Alakuló ülését tartja Prágában az új szövetségi törvényhozó szerv, a Szövetségi Gyűlés Népi Kamarája és Nemzetek Kamarája. A szovjetbarát erőknek sikerül elérniük, hogy Josef Smrkovskýt, a korábbi Nemzetgyűlés elnökét ne válasszák meg a Szövetségi Gyűlés elnökévé, akit ezek után a Népi Kamara elnökévé választanak, a Nemzetek Kamarája elnöke Dalibor Hanes, a Szövetségi Gyűlés elnöke Peter Colotka lesz. A Szövetségi Gyűlés Elnökségében helyet kap Lőrincz Gyula és Cserge Károly, a Nemzetek Kamarája Elnökségében Rácz Olivér.

1969. január 30–31.

Pozsonyban tartja alakuló kongresszusát a Szlovák Nőszövetség. A Nemzetiségi Szekció megalakítására az ígéretek ellenére nem kerül sor, létrehozását későbbi időpontra halasztják.

1969. február 2.

A Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara megrendezi Pozsonyban a csehszlovákiai magyar pedagógusok első országos bálját.

1969. február 5–6.

Miután a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség február 4-i szlovákiai rendkívüli kongresszusa kimondta a CSISZ szlovákiai szervezetének megszüntét, Pozsonyban megtartja alakuló kongresszusát a Szlovákiai Gyermek- és Ifjúsági Szervezetek Társulása. A kongresszusra a hat alapító ifjúsági szervezet – Szlovákiai Úttörőszövetség, Szlovákiai Cserkészszövetség, Szlovákiai Főiskolások Szövetsége, Munkás Fiatalok Szövetsége, Mezőgazdaságban Dolgozó Falusi és Városi Fiatalok Szövetsége, Középiskolások Szövetsége – küldöttein kívül meghívják a Magyar Ifjúsági Szövetség képviselőit is, ők azonban csak felszólalási joggal rendelkeznek, szavazatival nem.

1969. február 8.

Kassán többek között Szabó Rezső, Tolvaj Bertalan és Rácz Olivér részvételével kelet-szlovákiai magyar értelmiségi találkozót tartanak, amelyen többen hangsúlyozzák az 1960. évi közigazgatási átrendezés revíziójának szükségességét, valamint olyan személyek beválasztását a központi szervekbe, akik valóban élvezik a magyarság bizalmát.

1969. február 13.

A Szlovák Újságírók Szövetségének bizottsága jóváhagyja azt a javaslatot, hogy a szövetség keretén belül megalakuljon a Magyar Újságírók Szervezete.

1969. február 14.

A szlovák kormány 25. sz. határozatával nemzetiségi ügyekben illetékes tanácsadó és kezdeményező szerveként létrehozta a Nemzetiségi Tanácsot.

1969. február 21.

Komáromban *Dunaj* címmel újabb kétnyelvű járási hetilap indul, amely 1975-ben felveszi a *Dunaj – Duna* címet.

1969. február 22.

A Magyar Ifjúság Központi Tanácsának ülésén a tisztségéről lemondott Varga Sándor helyett Duka Zólyomi Árpádot választják meg a tanács új elnökévé. Vezető titkára Duray Miklós, titkára Kele Lajos.

1969. február

A *Nő* melléklapjaként megjelenik Pozsonyban a *Barátnő* című folyóirat első száma. Felelős szerkesztője Szarkáné Lévy Erzsébet.

1969. március 11–12.

Prágában tartja országos alakuló kongresszusát az önmagát március 5-én felosztatott CSISZ szerepét átvevő s pluralista törekvéseiben az 1968-as reformfolyamat elveire építő Gyermek- és Ifjúsági Szervezetek Társulása. Bár programbizottsága elfogadja a nemzetiségi ifjúsági szervezetek alapításának lehetőségét, s Duka Zólyomi Árpád helyet kap a társulás Szövetségi Tanácsában is, a szlovák küldöttek nem egyeznek bele, hogy Szlovákiában magyar és ukrán ifjúsági szervezetet lehessen létrehozni, s meggátolják a Magyar Ifjúsági Szövetségnek a társulásba való felvételét.

1969. március 15–20.

Érsekújvárott a Csemadok helyi szervezete első ízben rendezi meg a Czuczor Gergely Irodalmi és Kulturális Napokat.

1969. március 16.

Pozsonyban a Csemadok székházában öregcserkészek részvételével megbeszélés zajlik a pozsonyi Kis-Kárpátok cserkészcsapat és általában a csehszlovákiai magyar cserkészmozgalom esetleges újjászervezéséről.

1969. március 17–18.

Pozsonyban tartja rendkívüli, X. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 530, taglétszáma 56 990), amely alkalomból Ludvík Svoboda köztársasági elnök Munka Érdemrenddel tünteti ki a húszéves szövetséget. A közgyűlés vitája során számos felszólaló sürgeti a nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényeinek kidolgozását, a magyarság arányos képviselőitének biztosítását az alacsonyabb szintű párt- és állami szervekben is, a magyar tudományos intézet megalakítását, a komáromi múzeum átalakítását a csehszlovákiai magyar kultúra múzeumává, egy kassai magyar színház létrehozását, a nemzetiségi oktatásügy fej-

lesztését, a magyarlakta járások területi átrendezését s a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának megindítását. A közgyűlésen elfogadott határozat továbbra is síkraszáll a Csemadok 1968. március 12-i javaslatának megvalósításáért, a szövetség új programja a Csemadok fő feladataként a magyar kisebbség társadalmi és kulturális érdekeinek képviselését határozza meg, az elfogadott új alapszabály ennek megfelelően a szövetség hivatalos nevét Csehszlovákiai Magyarok Társadalmi és Kulturális Szövetségére módosítja, s lehetővé teszi, hogy a Csemadoknak egyéneken kívül kollektívák, intézmények is tagjai lehessenek, valamint hogy a szövetség keretén belül a csehszlovákiai magyar tudományos élet egyes szakterületeit művelő, önálló munkatervvel rendelkező társaságok alakuljanak. A Csemadok KB elnökévé ismét Dobos Lászlót, új vezető titkárává Szőke Józsefet, titkáraivá Varga Sándort és Takács Andrást választják; a 92 tagú KB 19 fős Elnökségébe bekerül még Csikmák Imre, Duray Miklós, Fónod Zoltán, Gáspár Tibor, Kardos István, Kulcsár Tibor, Mács József, Mede István, Molnár János, Rados Pál, Szabó Rezső, Tolvaj Bertalan, Turczel Lajos, Újváry László és Varga Béla.

1969. március 21–23.

Losoncon a Csemadok Losonci Járási Bizottsága és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya Kármán József születésének 200. évfordulója tiszteletére első ízben rendezi meg a Kármán József Napokat, amely alkalmából a református templom mellett újra leleplezik Kármán Józsefnek a gimnázium elől 1946-ban eltávolított emlékoszlopát.

1969. március 30.

A szovjet pártvezetés és a szovjet kormány a március 28–29-i szovjetellenes tüntetések ürügyén – amelyek azt követően törtek ki, hogy Csehszlovákia válogatottja a jégkorong-világbajnokságon kettős győzelmet aratott a Szovjetunió fölött – a jobboldali és ellenforradalmi veszély visszaverésére s a szocializmus érdekeinek megvédésére szólítja fel a csehszlovák pártvezetést és kormányt.

1969. április 1.

A CSKP KB Elnöksége a szovjet intervenciót követően elhatározza a politikai és társadalmi élet „normalizálását”, vagyis az ún. szovjet- és szocialistaellenes erőkkel való leszámolást és „a párt irányvonalával ellentétben fellépő” kommunisták felelősségre vonását.

Németh Jenő mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes személyében hivatalba lép a szlovák kormány első magyar nemzetiségű miniszterhelyettese. (Összességében a Csemadok által szorgalmazott hattal szemben csupán három magyar miniszterhelyettes kinevezésére kerül sor: Rácz Olivér az oktatásügyi, Somogyi János az egészségügyi miniszter helyettese lesz.)

1969. április 3.

A magyar pedagógusok pozsonyi találkozásán kidolgozzák a Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Országos Szövetségének alapszabály-tervezetét, a szövetség

létrehozására azonban a normalizációs politika következtében már nem kerülhet sor.

1969. április 8.

A szlovák kormány 103. sz. határozatával jóváhagyja a Nemzetiségi Tanács státútumát és összetételét. Tizenhat tagja közül hat magyar nemzetiségű; elnöke Dobos László miniszter, alelnöke az ukrán (ruszin) Ivan Bajcura, titkára Tolvaj Bertalan, a Nemzetiségi Titkárság vezetője; további magyar tagjai: Danis Tamás középiskolai tanár, Fónod Zoltán, az *Új Szó* rovatvezetője, Kardos István, a nyitrai Pedagógiai Kar adjunktusa és Turczel Lajos, a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének vezetője.

1969. április 10.

A Csemadok KB elnökségi ülésén elfogadott nyilatkozat szerint a szövetség egyetért a párt- és állami szerveknek a politikai és társadalmi élet normalizálására irányuló törekvéseivel és támogatja azt. Az ülés foglalkozik egy új magyar nyelvű közéleti hetilap kiadásának a lehetőségével is, amely *Magyar Valóság*, *Valóság* vagy *Fórum* címmel jelenne meg, s a Csemadok KB, valamint a Nemzetiségi Tanács szócsöve lenne.

1969. április 11.

Miután azt Ludvík Svoboda köztársasági elnök és a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa is megerősítette, Prágában kicserélik az új csehszlovák–magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés megerősítő okiratait.

IV. A HUSÁKI NORMALIZÁCIÓ ÉVTIZEDEI ÉS A KISEBBSÉGI JOGVÉDŐ MOZGALOM

(1969. ÁPRILIS 17–1989. NOVEMBER 17.)

1969. április 17.

A CSKP KB ülésén lemondadják tisztségéről Alexander Dubček első titkárt, s a szovjetbarát irányzat vezetőjét, Gustáv Husákot választják meg a KB új első titkárává, amivel kezdetét veszi az ún. normalizáció időszaka.

1969. április 19.

Pozsonyban a szlovákiai magyar iskolák szülői munkaközösségeinek első országos találkozásán – a szlovákiai magyar oktatásügy fejlesztése, a magyar fiatalok magyar nyelvű és szellemű iskolákba tömörítésének céljával – megalakul a Szülői Munkaközösségek Országos Tanácsa, amely májusban és júniusban *Szülők Hangja* címmel két számot megélt tájékoztatót is kiad, a normalizációs politika következtében azonban hamarosan megszűnik.

1969. április 22.

Első ülését tartja Pozsonyban a szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa, amelyen 3-3 magyar, ill. ukrán állandó munkabizottságot létesít: a magyar oktatásügyi munkabizottság elnöke Turczel Lajos, a kulturális munkabizottságé Fónod Zoltán, a szociális és közgazdasági munkabizottságé Németh Jenő. A nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényei politikai alapelveinek kidolgozása céljából ideiglenes munkacsoportot hoz létre négy alcsoporttal (nemzetiségi szervek és képviselő, nemzetiségi oktatásügy, nemzetiségi kultúra, nyelvhasználat); a munkacsoport elnöke az ukrán Ivan Bajcura, titkára Gyönyör József. A Nemzetiségi Tanács ezen kívül feladatul tűzi ki a Csehszlovák Televízió magyar és ukrán nyelvű adására vonatkozó tervezet kidolgozását, egy információs bulletin kiadását s a Szlovák Tudományos Akadémia melletti Nemzetiségkutató Intézet létrehozásának támogatását.

1969. április 26.

A *Szabad Földműves* vezércikkében Pathó Károly főszerkesztő üdvözlí a legfelsőbb pártvezetésben történt változásokat, s ismételten sürgeti a leszámolást a párton belüli „opportunistá” és „revizionista elemekkel”.

1969. április 28.

Alexander Dubčeket – felfelé buktatva – megválasztják a Szövetségi Gyűlés elnökévé.

1969. április 29.

Szőke Józsefet Strasser György váltja fel az *Új Ifjúság* főszerkesztői posztján.

1969. április 30.

A szlovák pártvezetés nyomására közös értekezletet tart Pozsonyban a Csemadok, a Matica slovenská és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége Elnökségének pártcsoportja. Közös nyilatkozatban jelentik ki, hogy elismerik a párt illetékességét a nemzetiségi kérdés elvi és gyakorlati megvalósításában, valamint hogy megakadályozzák a sajtótermékek hasábjain zajló „nem kívánatos nyilvános vitákat”.

1969. május eleje

Az SZNT Elnökségének *Národné výbory* című folyóiratában megjelenik Daniel Okáli *A Matica slovenská és a nemzetiségek* című írása, amelyben Okáli védelmébe veszi a magyar kisebbség második világháború utáni kitelepítését, mint amire az évszázados történelmi tapasztalatok készítették a szlovákokat, valamint csehországi deportálását, amire szerinte a lakosságcserét elszabotáló „félfasiszta” magyar kormány kényszerítette a csehszlovák kormányt.

1969. május 4.

A CSKP KB első titkárává választott Gustáv Husák helyett Štefan Sádovskýt választják meg az SZLKP új első titkárává, akit Peter Colotka, a Szövetségi Gyűlés volt elnöke vált fel a szlovák kormány élén.

1969. május 9–10.

Az *Új Ifjúság* szerkesztősége, a Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Füleken a II. Országos Magyar Táncdalfesztivál döntőjét.

1969. május 13.

Hosszadalmas előkészületek után megalakul a Szlovák Nőszövetség KB melletti Nemzetiségi Szekció 30 tagú Magyar Nótanácsa. Elnökévé Lőrinczné Gály Olgát, Lőrincz Gyula feleségét választják, aki egyben a Nemzetiségi Szekció alelnöki tisztét is betölti, s képviseli a Magyar Nótanácsot a Szlovák Nőszövetség KB Elnökségében. A Magyar Nótanács alelnökei Szarkáné Lévy Erzsébet, Andrejkovics Teréz és Bába Piroska.

1969. május 15.

A Csemadok KB Elnöksége a csehszlovákiai magyar tudományos élet szervezett formáinak megteremtése céljával kilátásba helyezi egy Csehszlovákiai Magyar Nyelvművelő és Nyelvjáráskutató Társaság, egy Csehszlovákiai Magyar Történel-

mi Társaság, egy Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság és egy Csehszlovákiai Magyar Szociológiai Társaság Csemadokon belüli megalakítását. A nemzetiségi kultúra ápolását szolgáló intézmények (többek között galéria, múzeum, könyvtár, levéltár) kiépítése érdekében felveti egy Csehszlovákiai Magyar Kulturális Fondalapítvány létrehozásának a lehetőségét is.

1969. május 15–16.

A Budapestre látogató Gustáv Husák tárgyalásokat folytat Kádár Jánossal, aki kérésére megosztja vele 1956 utáni tapasztalatait a tisztogatások lebonyolításával kapcsolatban.

1969. május 17.

A Csemadok KB komáromi ülése a szövetség legfontosabb feladatairól tárgyalva síkra száll a nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényeinek megalkotásáért, a magyar iskolaügy és művelődésügy autonóm irányításának megvalósításáért, a magyar intézményhálózat bővítéséért, a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának megindításáért, a Csehszlovákiai Magyar Kultúra Házának felépítéséért Pozsonyban, a kassai magyar színház létrehozásáért, egy központi csehszlovákiai magyar múzeum, képtár és könyvtár létesítéséért Komáromban s a Csehszlovákiai Magyar Kulturális Fondalapítvány létrehozásáért.

1969. május 19–22.

A Nemzetiségi Tanács ideiglenes munkacsoportjának alcsoportjai a Tejfalu melletti körtvélyesi üdülőtelepen a nemzetiségi szervekről és képviselőkről, a nemzetiségi oktatásügyről, a nemzetiségi kultúráról szóló törvény, valamint a nyelvtörvény tervezetének alapelveiről tanácskoznak.

1969. május 23.

Megalakul Pozsonyban a Csemadok KB mellett működő Csehszlovákiai Magyar Nyelvművelő és Nyelvjáráskutató Társaság. Elnöke Dobos László, társelnöke Sima Ferenc, tudományos titkára Jakab István.

1969. május 24–június 1.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a VI. Jókai Napokat.

1969. május 26.

A szlovák Belügyminisztérium értesíti a Magyar Ifjúsági Szövetség előkészítő bizottságát, hogy a szövetség alapszabályát nem hagyja jóvá, s működését nem engedélyezi.

1969. május 27–30.

A csehországi Moravanyban csehszlovákiai cseh, szlovák, magyar és ukrán (ruszin) szakemberek, valamint több szocialista ország tudományos dolgozóinak részvételével nemzetközi konferencia zajlik a nemzetiségi kérdésről, amelyen a

magyar kisebbséget Szabó Rezső, Csanda Sándor, Mózsi Ferenc és Kardos István képviseli, szlovák részről pedig Juraj Zvara tart előadást a szlovákiai nemzetiségek helyzetéről.

1969. május 29–30.

A CSKP KB ülésén elfogadják a közélet „konszolidálásának” főbb irányelveit: a párt marxista–leninista egységének helyreállítása, vezető szerepének megújítása, a gazdaság konszolidálása a Szovjetunióhoz és a többi szocialista országhoz fűződő internacionalista szövetség elmélyítése.

1969. május 31–június 1.

A Csemadok nagyszabású emlékünnepelet rendez Borsiban II. Rákóczi Ferencről. Az ünnepség keretében a szülőháza előtti parkban elhelyezik a fejedelem Mayer Ede alkotta érc mellszobrát, amely 1945-ös eltávolításáig a zólyomi várban, majd 1967-től a füleki múzeum udvarán állt.

1969. június 2–3.

Az SZLKP KB ülésén Štefan Sádovský első titkár hangsúlyozza, hogy sem a Matica slovenská, sem a Csemadok, sem pedig a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége nem képviselője a szlovák nemzetnek, ill. a magyar és ukrán kisebbségnek, amelyek érdekeit és igényeit az állami szervek és társadalmi szervezetek juttatják kifejezésre. Sádovský szerint véget kell vetni annak, hogy a sajtót, a tömegtájékoztatási eszközöket és a kulturális szövetségek gyűléseit „a párt elveivel és a marxizmus–leninizmus elveivel összeegyeztethetetlen kirohanásokra használják fel”.

1969. június 3–6.

Oldřich Černík szövetségi miniszterelnök meghívására Csehszlovákiába látogat Fock Jenő magyar miniszterelnök. Černík tájékoztatja magyar partnerét a „párt egységének helyreállításáért” tett intézkedésekről.

1969. június 3.

Az Érsekújvárott megjelenő *Érsekújvári Újság* című járási hetilap felveszi a *Heti Hírlapunk* címet.

1969. június 5.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja a Szövetségi Gyűlés ügyrendi törvényét, amely ki mondja, hogy „minden felszólalónak joga van anyanyelvén beszélnie”.

1969. június 10.

Az SZNT jóváhagyja az augusztus 29-ét, a szlovák nemzeti felkelés kitörésének napját szlovák állami ünnepé nyilvánító törvényt.

1969. június 14–15.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a gombaszögi rendezvények hagyományaira építő s azok szerepét részben átvevő XIV. Országos Népművészeti Fesztivált.

1969. június 21–22.

Galántán a Csemadok KB és a Népművelési Intézet első ízben rendezi meg a Kodály Napokat, amely keretében megtartják a csehszlovákiai magyar gyermek- és felnőtt énekkarok második országos fesztiválját (II. Országos Énekkari Fesztivált).

1969. június 27.

Az SZNT 71/1969. sz. törvényével Szlovákiában megszünteti a kerületeket. A járások száma azonban változatlan marad, tehát Szlovákia területe továbbra is 37 járásra oszlik, noha ez ideig 44 új járás létrehozására, ill. régi visszaállítására érkezett be kérvény.

1969. június 28–29.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XIV. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

1969 első felében

Pozsonyban az adventista egyház szlovákiai egyházterülete félévente megjelenő magyar lapot indít *Bibliai Tanulmányok* címmel, amelynek utolsó száma 1983 karácsonyán jelenik meg.

1969. július 10.

A Nemzetiségi Tanács második ülésén megvitatja a nemzetiségi törvénytervezetek alapelveinek az ideiglenes munkacsoport által előterjesztett téziseit. A nemzetiségi szervekről és képviselőiről szóló törvény tézisei az SZNT keretében Magyar Nemzetiségi Bizottság, ill. Ukrán Nemzetiségi Bizottság, a szlovák kormányban Nemzetiségi Minisztérium, a járási és helyi nemzeti bizottságok mellett nemzetiségi bizottságok, az Oktatásügyi és a Kulturális Minisztériumban nemzetiségi főosztályok létrehozását feltételezik. A nemzetiségi oktatásügyi törvény tézisei szerint biztosítani kell a nemzetiségek anyanyelvi oktatásának feltételeit a bölcsődétől kezdve a főiskoláig; a nemzetiségi kultúráról szóló törvény tézisei a Szlovák Tudományos Akadémia melletti Nemzetiségkutató Intézet és a művészeti szövetségek melletti nemzetiségi tagozatok létrehozását, a Csehszlovák Televízió nemzetiségi adásának biztosítását, önálló kultúrház, könyvtár, levéltár, múzeum, galéria és nyomda, Kassán új magyar színház felállítását javasolják. A nyelvtörvény tézisei szerint biztosítani kell a nemzetiségek nyelvének hivatalos használatát az általuk lakott járásokban s minden olyan településen, ahol részarányuk eléri a 10%-ot, s ezeken a helyeken az utca- és községnevek is kétnyelvűek lennének.

1969. július 17–27.

A Magyar Ifjúság Központi Tanácsa megrendezi Kéménden az V. Nyári Ifjúsági Találkozót. A tábor vendége többek között Dobos László miniszter, Nagy Jenő miniszterhelyettes és Tolvaj Bertalan, a Nemzetiségi Titkárság vezetője.

1969. július 29.

Az SZLKP KB Elnöksége jóváhagyja Fábry István megválasztását az SZNT kommunista képviselői klubjának titkárává.

1969. július 31.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa a politikai szervek elé terjeszti a nemzetiségi törvények politikai irányelveinek az ideiglenes munkacsoport által kidolgozott, majd a július 10-i ülés után véglegesített tervezetét.

1969. augusztus 1–2.

A Matica slovenská turócszentmártoni közgyűlése bírálja a magyar kisebbségnek az állami szervek általi túlzott támogatását, elítéli a kétnyelvűség elvét, leszögezi, hogy továbbra is célul tűzi ki a szlovák nyelv államnyelvvé nyilvánítását, s kifejezi azt az igényét, hogy a Matica részt vehessen a nemzetiségi alkotmány-törvény végrehajtási törvényeinek kidolgozásában.

1969. augusztus 5.

Az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Bizottsága „a szomszédos szocialista országok magyar anyanyelvű lakosságának kulturális helyzetéről és az ezzel kapcsolatos feladatokról” tárgyalva megfogalmazza kulturális életük és oktatás-ügyük tervszerű támogatásának szükségességét.

1969. augusztus 19–21.

A szovjet megszállás első évfordulóján az ország több nagyvárosában tömegtüntéseken tiltakoznak a megszállás és a normalizációs politika ellen. A legnagyobb méretű megmozdulások Prágában, Brünmben és Pozsonyban kerül sor, amelyekre a pártvezetés a rendőrség, a népi milícia és a hadsereg (többek között tankalukulatok) bevetésével válaszol. A beavatkozás több halálos áldozatot követel.

1969. szeptember 4.

A Csemadok KB Elnöksége felülvizsgálja a szovjet megszállást elítélő 1968. augusztusi határozatait, mint amelyek „kellő tájékoztatlanság híján, valamint a párt és az állami szervek téves információi alapján” olyan kitételeket is tartalmaztak, amelyek „a tények mai ismeretében helytelenek”. Az Elnökség pártcsoportja a szlovák pártvezetéshez intézett állásfoglalásában tiltakozik a Matica slovenská közgyűlésén elhangzottak s a Matica azon törekvése ellen, hogy beavatkozhasson a nemzetiségi kérdés kezelésébe, amivel kapcsolatban felkéri az SZLKP KB-t, vegye fontolóra a KB keretében egy olyan osztály létrehozását, amelynek feladata a nemzetiségi kérdés figyelemmel kísérése lenne.

1969. szeptember 6.

Nyitrán az első egységes földműves-szövetkezetek és állami gazdaságok megalakulásának 20. évfordulója alkalmából rendezett ünnepség keretében átadják a *Szabad Földműves* szerkesztőségének a Ludvík Svoboda köztársasági elnök által adományozott „Építésben szerzett érdemekért” állami kitüntetését.

1969. szeptember 16.

A Magyar Ifjúság Központi Tanácsának Elnöksége az *Új Ifjúság* hasábjain keresztül nyílt levelet intéz a magyar ifjúsági klubokhoz, amelyben tudatja velük, hogy legalizálásuk legmegfelelőbb módja az lenne, ha tagjává válnának valamelyik szlovák ifjúsági szervezetnek.

1969. szeptember 25–27.

A CSKP KB ülésén megkezdődnek a párt vezetésén belüli tisztogatások. Érvénytelenítik a KB-nek a „testvérpártok” varsói levelét visszautasító 1968. július 19-i, a KB Elnökségének a megszállás ellen tiltakozó 1968. augusztus 21-i „szovjet- és szocialistaellenes” határozatait, s illegálisnak nyilvánítják a párt 1968. augusztus 22-i rendkívüli, XIV. kongresszusát. Kizárják a KB-ből a párt reformszárnyának 80 tagját, köztük Josef Smrkovskýt, Zdeněk Mlynářt és Jiří Hájeket, s javasolják Alexander Dubček visszahívását is tisztségeiből.

1969. szeptember 27.

Ludvík Svoboda köztársasági elnök Oldřich Černík miniszterelnökkel az élen új szövetségi kormányt nevez ki, amelynek tagja többek között Josef Kempný és Peter Colotka miniszterelnök-helyettesek, Ján Marko külügyminiszter, Martin Dzúr nemzetvédelmi miniszter és Jan Pelnář belügyminiszter.

1969. október 2.

Az SZLKP KB szintén hatálytalanítja a párt 1968. júliusi és augusztusi „helytelen” határozatait, s kizárja a pártból a „szovjet- és szocialistaellenes jobboldali opportunistákat”. A lemondott és kizárt tagok helyére 24 új tagot kooptálnak a KB-ba, többek között Szabó Gyulát.

1969. október 15.

A Szövetségi Gyűlés ülésén érvénytelenítik a Nemzetgyűlés 1968. évi „helytelen” határozatait, megfosztanak mandátumától több képviselőt, s leváltják Alexander Dubčeket, a Szövetségi Gyűlés, és Josef Smrkovskýt, a Népi Kamara elnökét. A Szövetségi Gyűlés új elnökévé Dalibor Hanest, a Nemzetek Kamarája elnökévé Vojtech Mihálikot, a Népi Kamara elnökévé Soňa Pennigerovát választják.

1969. október 16.

A Szövetségi Gyűlés a politikai helyzetre való tekintettel 117/1969. számmal alkotmánytörvényt fogad el a választási időszak újbóli meghosszabbításáról. A jogszabály egyúttal lehetővé teszi, hogy a képviselő-testület a Nemzeti Front javaslatára megfosssa mandátumától azt a képviselőt, aki „tevékenységével megzavarja a Nemzeti Front politikáját”.

1969. október 22.

Dobos Lászlót Fónod Zoltán, az *Új Szó* kulturális rovatának vezetője váltja fel a Madách Könyv- és Lapkiadó igazgatói posztján.

1969. október 31.

Kassán a Magyar Területi Színház kihelyezett részlegeként Beke Sándor igazgató vezetésével megalakul a Thália Színpad.

1969. október

A *Népművelés* mellékleteként megjelenik a magyar ifjúsági klubok *Klubforum* című értesítőjének első száma, amelyet elődeihez – az *Így Élünk Mihez* és a *Hanghoz* – hasonlóan a pozsonyi József Attila Ifjúsági Klubból szerkesztenek.

1969. november 4.

Az SZLKP KB Elnöksége a Csemadok és a Matica slovenská között kialakult vita kapcsán elutasítja, hogy azok átvegyék a pártszervek szerepét a nemzetiségi kérdés irányításában. Kimondja, hogy felül kell vizsgálni vezetőségük személyi összetételét, s megbízza Ludovít Pezlár KB-titkárt és Miroslav Válek kulturális minisztert a kulturális szervezetek tevékenységét értékelő jelentés elkészítésével.

1969. november 9.

A Csemadok KB – a Varga Béla vezetésével előző nap újjáalakult pártcsoporthoz – kezdeményezésére – visszavonja a szovjet megszállást elítélő 1968. szeptemberi határozatát, elítéli a Matica slovenskával folytatott polémiát, s bizottságot hoz létre a szövetség elmúlt másfél éves tevékenységének értékelése céljából. Megerősíti Fábry Zoltánt a Csemadok KB örökös díszelnöke és Lőrincz Gyulát a Csemadok KB díszelnöke tisztségében, s tudomásul veszi Duray Miklós lemondását elnökségi tagságáról. Az ülés eredményeként a Csemadokon belül is kezdetét veszi a visszarendeződés.

1969. november 14–16.

A Csehszlovákiai Magyar Nyelvművelő és Nyelvjáráskutató Társaság, valamint a Batsányi János Irodalmi Kör megrendezi Kassán a II. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1969. november 19.

Özörényben Carlo Goldoni *Két úr szolgálja* című komédiájának színrevitelével megtartja első bemutatóját a kassai Thália Színpad.

1969. november 20.

Pozsonyban a pártszervek kezdeményezésére az ifjúsági mozgalmak marxi–lenini alapon történő újraegyesítésének szándékával megalakul a Fábry Olga vezette Lenini Ifjúsági Szövetség, amelyet még aznap felvesznek a Szlovákiai Gyermekek- és Ifjúsági Szervezetek Társulásába.

1969. november 29.

Megalakul Pozsonyban a Csemadok KB mellett működő Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság. Huszonnyolc alapító tagja Marczell Bélát választja a társaság elnökévé, alelnöke Csáji Bertalan, titkára Ág Tibor.

1969. november

Quittner János vezetésével stúdió jellegű kamaracsoportként megalakul Pozsonyban a Csemadok KB melletti Szóttes Népművészeti Egyesület.

1969. december 1.

Az SZNT ülésén Peter Colotka szlovák miniszterelnök kormánya munkájáról tartott beszámolójában bejelenti: megkezdtek a nemzetiségi törvények alapelveinek kidolgozását, hogy az SZNT majd elfogadhassa az alkotmánytörvény végrehajtási törvényeit.

1969. december 2.

Az SZNT érvényteleníti a Varsói Szerződés csapatainak bevonulását elítélő 1968 augusztusi „helytelen” dokumentumait, s megbízza az Elnökséget, hogy vizsgálja felül az SZNT és végrehajtó szerveinek 1968. évi tevékenységét.

A Nemzetiségi Tanács harmadik ülésén jóváhagyja a nemzeti bizottságok mellett létesítendő nemzetiségi bizottságok jogköréről kidolgozott javaslatot, Tolvaj Bertalant kinevezi a tanács információs bulletinje szerkesztőbizottságának elnökévé, tervezetet fogad el a magyar érettségizettek magyarországi továbbtanulási feltételeinek alapelveiről, s az oktatásügyi miniszternél a kérdést szabályozó nemzetközi egyezmény megkötését kezdeményezi.

1969. december 3.

Az *Új Szó* címlapon közli szerkesztőségének és pártszervezetének önbíráló nyilatkozatát, amelyben elítélik a megszállás ellen tiltakozó 1968. augusztusi írásait, s hangsúlyozzák, hogy támogatják a párt új vezetőségének az élet „normalizálására” irányuló törekvéseit.

1969. december 16.

A Szövetségi Gyűlés éléről eltávolított Alexander Dubčeket Ludvík Svoboda köztársasági elnök a pártvezetés határozata alapján Csehszlovákia törökországi nagykövetévé nevezi ki.

1969. december 17–18.

Gustáv Husák májusi látogatását viszonzva Prágába látogat Kádár János, aki újabb tanácsokkal látja el Husákot a párton belüli tisztogatásokkal kapcsolatban.

1969. december 27.

Tolvaj Bertalan, a Nemzetiségi Titkárság vezetője a *Szabad Földműves*nek nyilatkozva reményét fejezi ki, hogy a legfelsőbb párt- és kormánysszervek jóváhagyása után előreláthatólag 1970 első felében sor kerülhet a nemzetiségi alkotmánytörvény által feltételezett végrehajtási törvények törvénybe iktatására.

1969 folyamán

Pozsonyban a Madách Könyv- és Lapkiadó kiadásában – az utolsó, a cenzúra által nem engedélyezett fejezet nélkül – megjelenik Monoszló Dezsőnek a személyi kultuszt elsőként feldolgozó *A milliomos halála* című regénye.

Tóth Elemért a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának titkári tisztségében Gyurcsó István, Juraj Molnár a Csehszlovák Rádió magyar adásának főszerkesztői tisztségében Jakál István váltja fel.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Csanda Sándor irodalomtörténészt, Mács József író és Zs. Nagy Lajos költőt tüntetik ki.

Városi rangra emelik Tiszacsernyőt, az 1957-ben önálló községgé szervezett vasúti átrakodó állomást.

1970. január 5.

Az 1969. december 15-én megszűnt *Csehszlovákiai Sport* utódlapjaként megjelenik Pozsonyban a Csehszlovák Testnevelési Szövetség *Világ* című kulturális és sporttétlapjának első száma. Főszerkesztője ugyancsak Federmayer István.

1970. január 7.

A Magyar Ifjúság Központi Tanácsa Elnökségének pozsonyi ülése a szlovákiai ifjúsági mozgalom integrációs folyamatáról tárgyalva kifejezi azt az igényét, hogy a létrehozandó egységes szlovákiai ifjúsági szövetségen belül a nemzetiségi, ill. a magyar ifjúság arányos képviselőtét ún. nemzetiségi tanács létrehozásával biztosítsák.

1970. január 28.

Ludvík Svoboda köztársasági elnök visszahívja tisztségéből Oldřich Černík miniszterelnököt, valamint a szövetségi kormány több tagját, s Lubomír Štrougal nevez ki új szövetségi miniszterelnökké. Az új belügyminiszter Radko Kaska.

1970. január 28–30.

A CSKP KB ülése határozatot hoz a tagkönyvcseréről, vagyis a párttagság felülvizsgálásáról, amivel megkezdődnek a párton belüli tisztogatások. A KB egyúttal jóváhagyja többek között Alexander Dubček „lemondását” KB, Oldřich Černík „lemondását” elnökségi tagságáról, valamint Štefan Sádovský „lemondását” az SZLKP első titkári tisztségéről.

1970. január 31.

A Magyar Ifjúság Központi Tanácsának pozsonyi ülése – amelyen részt vesz Balogh Géza, a Szlovákiai Gyermekek és Ifjúsági Szervezetek Társulása Központi Tanácsának tagja is – támogatásáról biztosítja az ifjúsági mozgalmak integrációs folyamatát és az egységes szövetség megalakítását, s megvitatja a szövetség keretén belül tervezett nemzetiségi tanács munkatervét.

1970. február 4.

A Nemzetiségi Titkárság a szlovák Belügyminisztériumnak a községnevek megállapításának módjáról készülő hirdetményét véleményezve elutasítja, hogy a községek, utcák és más közterületek megnevezése csakis szlovák nyelvű lehessen.

1970. február 5–6.

Az SZLKP KB ülésén a lemondatott Štefan Sádovský helyett Jozef Lenártot választják a párt új első titkárává, kizárnak a KB-ból 19 személyt, köztük Alexander Dubčeket, s intézkedéseket hoznak a CSKP KB plénuma tagkönyvcseréről szóló határozatának megvalósítására. Sádovskýt szlovák miniszterelnök-helyettesé nevezik ki.

1970. február 9.

Egyd Pepich szlovák belügyminiszter Dobos László miniszterhez, a Nemzetiségi Tanács elnökéhez intézett levelében a nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényeinek hiányára hivatkozva elutasítja a szlovákiai nemzeti bizottságok melletti nemzetiségi bizottságok létrehozásának lehetőségét. Ezt követően megszűnik az ez idáig létrehozott egyetlen, a Losonci Járási Nemzeti Bizottság melletti nemzetiségi bizottság is. (A cseh kormány ezzel szemben február 18-án kelt 20. sz. határozatával jóváhagyja, hogy a nemzetiségek által lakott területek nemzetiségi bizottságai mellett nemzetiségi bizottságok létesülhessenek.)

1970. február 10.

A Csemadok KB Elnöksége megbízza a szövetség Titkárságát, hogy a csehországi magyarok kulturális életének megszervezése céljából kezdeményezzen tárgyalásokat a Nemzeti Front és a párt illetékes szerveivel, s a 100-nál több magyar lakossal rendelkező csehországi településeken hozza létre a Csemadok helyi szervezeteit. (A Csemadok csehországi helyi szervezeteinek létrehozását a párt-szervek elutasító álláspontja miatt nem sikerül elérni.)

1970. február 11.

A Szlovák Nőszövetség KB-ülésén – amelyen a párt-szervek utasítására több személyi változást is végrehajtanak a szervezet vezető testületeiben – az egészségügyi okok miatt lemondott Lőrinczné Gály Olga helyett a Magyar Nőtanács képviselőjében Steckler Borbálát kooptálják a KB Elnökségébe. (A normalizációs politika ezt követően hamarosan felszámolja a Nőszövetség Nemzetiségi Szekcióját és a Magyar Nőtanácsot is.)

1970. február 17.

Az *Új Ifjúság* címdalonn közli szerkesztőségének önbíráló nyilatkozatát, amely szerint a lap sem mentesült az 1968–1969-es évek „krízises tüneteitől”, aminek egyik lelegeklatánsabb, a marxista újságírással összeegyeztethetetlen példája, hogy bár a párt elutasító álláspontjával együtt, de mégis közölte a 2000 szó című kiáltványt.

1970. február 18–20.

Budapesten a magyar Művelődésügyi Minisztérium és a szlovák Oktatásügyi Minisztérium képviselői közötti tárgyaláson megegyezés születik a szlovákiai magyar diákok magyarországi felsőfokú oktatási intézményekben folytatandó önköltséges továbbtanulási lehetőségéről.

1970. február

Megjelenik Pozsonyban a magyar tannyelvű alapiskolák 5–9. osztályát látogató tanulók számára kiadott szlovák nyelvű *Priateľ* című havilap első száma. Vezető szerkesztője Szűcs Viola.

1970. március 5.

Az *Új Szó* tudósítása szerint megalakult a szlovák Oktatásügyi Minisztérium nemzetiségi pedagógiai tanácsadó testülete. A magyar és ukrán szekcióból álló testület elnöke Rácz Olivér miniszterhelyettes, titkára Mózsi Ferenc főosztályvezető.

1970. március 14.

Pathó Károly főszerkesztő a *Szabad Földműves* megjelenésének 20. évfordulója alkalmából írt vezércikkében megállapítja, hogy noha a lap híve volt a szocialista demokráciának, soha nem tolta azok szekerét, akik 1968-ban a demokratizálás folyamatát az anarchia szítására és a szocialista vívmányok fokozatos felszámolására akarták kihasználni.

1970. március 27.

Az SZNT Nemzetiségi Bizottságának ülésén ismét sürgetik a nemzeti bizottságok melletti nemzetiségi bizottságok létrehozását. Dobos László miniszter bejelenti, hogy rövidesen a kormány elé terjesztik a nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényeinek politikai alapelveit, majd az észrevételek összegzése után kidolgozzák a nemzetiségi törvények javaslatát is.

1970. április 7.

A Szlovák Sajtó- és Tájékoztatási Hivatal a Nemzetiségi Titkársághoz intézett levelében kifogást emel az ellen, hogy a szlovákiai magyar sajtó a szlovákiai helységek magyar megnevezését használja azok szlovák megfelelői helyett, egyúttal átiratot intéz a magyar lapok szerkesztőseihez, amelyben a szlovák helységnevek használatára utasítja őket.

1970. április 10.

Kizárják a Szlovák Írók Szövetségéből az 1968 augusztusi szovjet megszállás után Jugoszláviába, majd Bécsbe távozott Monoszlóy Dezsőt.

1970. április 13.

A Csemadok KB Elnöksége elfogadja Szőke József lemondását vezető titkári és Varga Sándor felmentését titkári tisztségéből.

1970. április 14.

A CSKP KB Elnöksége szovjet nyomásra semmissé nyilvánítja az addigi átigazolásokat, amelyek során az átigazoló bizottságok a párttagoknak mintegy 2%-át zárták ki a pártból, s elrendeli azok megszigorított feltételek melletti megismétlését. Április 15-én hasonló intézkedéseket hoz az SZLKP KB Elnöksége is.

1970. április 15.

Az SZLKP KB Elnöksége a Csemadok vezetésében végrehajtandó személycseréről tárgyalva jóváhagyja, hogy a szövetség vezető titkárává Varga Bélát, titkárává Varga Jánost válasszák meg.

1970. április 18.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet, a Magyar Ifjúság Központi Tanácsa és a *Hét szerkesztősége* „Tavaszi szél vizet áraszt...” címmel megrendezi Pozsonyban a csehszlovákiai magyar népdalénekesek II. országos fesztiváljának döntőjét.

Megalakul Pozsonyban a Csemadok KB melletti Csehszlovákiai Magyar Történeti Társaság.

1970. április 20.

A Csemadok Galántai Járási Bizottsága visszavonja 1968. március 28-i állásfoglalásának a közigazgatás megreformálására, valamint a kassai kormányprogram felülvizsgálására és a magyarellen-es akciók irányítóinak felelősségre vonására vonatkozó kitételeit.

1970. április 22.

Az SZLKP KB Elnöksége a szlovák kormányban, az SZNT-ben és a Szövetségi Gyűlésben végrehajtandó személycseréről tárgyalva határozatot hoz többek között Szabó Rezső leváltásáról az SZNT alelnöki és Dobos László leváltásáról miniszteri tiszttségéről, a tárca nélküli miniszteri poszt megszüntetéséről s Krocšány Dezső munkaügyi és népjóléti miniszterré való kinevezéséről.

A Nemzetiségi Titkárság a Szlovák Sajtó- és Tájékoztatási Hivatalnak a magyar helységnevek használatát kifogásoló átirata kapcsán – a helységnevek magyar használatát biztosító korábbi párthatározatokra, törvényekre és a nemzetiségi alkotmánytörvényre hivatkozva – kifejezi azt az álláspontját, hogy a magyar nyelv egyenjogúságát a magyar sajtóban a helységnevek használata terén is meg kell teremteni.

1970. április 24–25.

A szlovákiai gyermek- és ifjúsági szövetségek pozsonyi konferenciáján – a CSISZ hagyományaira építve – létrehozzák a párt által szorgalmazott egységes szlovákiai ifjúsági szervezetet, a Szlovákiai Szocialista Ifjúsági Szövetséget. A Magyar Ifjúság Központi Tanácsa ezzel gyakorlatilag megszűnik, s bár az új szövetség Központi Bizottságának Elnökségébe bevásztják Andrassy Sándort, a tervezett Nemzetiségi Tanács megalakítására a korábbi ígéretek ellenére nem kerül sor.

1970. április 24–26.

A Szlovákiai Szocialista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága és a szlovák Oktatásügyi Minisztérium nemzetiségi főosztálya a rendszeresítés szándékával megrendezi Érsekújvárott az I. Szlovákiai Magyar Diáknapokat, amit azonban a következő években már nem sikerül megismételni.

1970. április 28.

Az SZNT Elnöksége visszahívja tisztségéből a szlovák kormány több tagját, köztük Dobos László tárca nélküli minisztert. A tárca nélküli miniszteri poszt megszűnik, ugyanakkor az újonnan kinevezett Krocsány Dezső munkaügyi és népjóléti miniszter személyében továbbra is van magyar nemzetiségű tagja a szlovák kormánynak.

Az SZNT ülésén megfosztanak pozsonyi és prágai parlamenti mandátumától több képviselőt, köztük Alexander Dubčeket, majd a mandátumuktól megfosztott, ill. az „önként” lemondott képviselők helyére újakat kooptálnak az SZNT-be és a Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájába. A Nemzetek Kamarájában Retkes Lajos személyében újabb magyar nemzetiségű képviselő kap helyet. Szabó Rezsőt felmentik az SZNT alelnöki tisztsége és elnökségi tagsága alól, s a testület új magyar alelnökévé – az eredetileg javasolt, de a megbízást nem vállaló Rácz Olivér helyett – Fábry Istvánt választják; az új Elnökségben helyet kap Tomaskovics Károly is.

1970. május 6.

Prágában Csehszlovákia az 1943. évit felváltó új barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási egyezményt ír alá a Szovjetunióval.

1970. május 9.

Az *Új Szóban* felülről irányított kampány indul a Csemadok vezetése és a szövetség 1968–1969-es tevékenysége ellen. A lap egyik írása szerint a Csemadok 1968. március 12-i állásfoglalása hozzájárult „a magyar burzsoá nacionalista elemek” aktivizálódásához, akik támadást indítva a Csemadok régi vezetői ellen, a KB 1968. június 8–9-i ülésén az ifjúsági klubvezetők és a pártonkívüliek segítségével átvették a szövetségben a hatalmat.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya, a Szlovákiai Szocialista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága és a *Hét* szerkesztősége megrendezi Füleken a III. Országos Magyar Táncdalfesztivál döntőjét.

1970. május 11.

A Csemadok KB ülésén kezdetüket veszik a szervezeten belüli tisztogatások. Az ülés a szövetség 1968–1969. évi tevékenységéről készült értékelő jelentés meghallgatása után határozatban ítéli el a Csemadok szerveinek munkájában tapasztalt „túlkapásokat”, s törli a rendkívüli, X. közgyűlésen elfogadott programból a „hibás” és „irreális” tételeket, mindenekelőtt azokat, amelyek a Cse-

madok fő feladataként a magyar kisebbség társadalmi és kulturális érdekeinek képviseletét határozták meg. A KB kizárja a testületből Duray Miklóst, s vezető titkárrá Szőke József helyett Varga Bélát, titkárrá az Elnökségből is visszahívott Varga Sándor helyett az Elnökségbe – Fábry Istvánnal együtt – újonnan visszatérő Varga Jánost választja.

1970. május 12.

Az SZLKP KB Elnöksége úgy határoz, hogy a kulturális szövetségeknek: a Cse-madoknak, a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségének és a Matica slovenskának a jövőben ne legyen képviseletük a Szlovák Nemzeti Front KB Elnökségében.

1970. május 23–31.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a VII. Jócai Napokat. A Népművelési Intézet és a József Attila Ifjúsági Klub ezzel párhuzamosan megszervezi a csehszlovákiai magyar fotóművészek első országos kiállítását.

1970. május 31.

Stószon életének hetvenharmadik évében elhunyt Fábry Zoltán író, publicista.

1970. június 6.

A Szóttas Népművészeti Együttes Galántán megtartja első bemutatóját *Csak tiszta forrásból* címmel.

1970. június 13–14.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a XV. Országos Népművészeti Fesztivált.

1970. június 18.

A szlovák Belügyminisztérium kiadja 93/1970. sz. hirdetményét a községnevek megváltoztatásának feltételeiről. A hirdetménynek a helységnevek használatát szabályozó 7. §-a szerint a községek és községrészek nevét többek között a tájékoztató- és útjelző táblákon, a szervek, hivatalok és szervezetek székhelyének, a vasútállomások, repülőterek és kikötők megnevezésében és a sajtóban olyan formában kell feltüntetni, ahogy azok a helységnévtárban szerepelnek, vagyis szlovákul.

1970. június 25–26.

A CSKP KB ülése a párton belüli konszolidációs intézkedésekről tárgyalva megerősíti Alexander Dubček kizárását a pártból, megfosztását képviselői mandátumaitól s visszahívását törökországi nagyköveti tisztségéből.

1970. július 9.

Az *Új Szó* újabb, a Csemadokon belüli további változásokat sürgető cikket jelentet meg *Mindenki és senki?* címmel. Az írás a KB május 11-i ülésére készült

elemzést túl általánosítónak nevezve követeli a szövetség 1968–1969. évi tevékenységében mutatkozó hibák felelőseinek megnevezését és eltávolítását a Csemadok éléről, támadást intézve egyúttal a reformfolyamatban tevékeny szerepet vállaló ifjúsági klubok vezetői ellen is.

1970. július 11–12.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XV. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

1970. július 16.

Pozsonyban Dobos László, a Csemadok KB és Ladislav Novomeský, a Matica slovenská elnöke a pártszervek kezdeményezésére egyezményt ír alá a két szervezet közötti együttműködésről. Az egyezmény hangsúlyozza, hogy a két szervezet „nem sajátít ki magának a megfelelő párt- és kormányzervekre háruló állampolitikai feladatokat”, viszont támogatja a párt nemzetiségi politikájának megvalósítását, s a jövőben esetleg felmerülő vitás kérdéseket tárgyalásos úton fogja rendezni.

1970. augusztus 1.

Fónod Zoltánt ismét Dobos László váltja fel a pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó igazgatói posztján.

1970. augusztus 2–12.

A magyar ifjúsági klubok, hivatalosan a Szlovákiai Szocialista Ifjúsági Szövetség védnöksége alatt, megrendezik Nyarádkelecsényben a hatóságok által csak az utolsó pillanatban engedélyezett VI. Nyári Ifjúsági Találkozót.

1970. augusztus 18.

Az *Új Szó* Varga János, a Csemadok KB régi-új titkára tollából a Csemadok 1968–1969. évi tevékenységét bíráló újabb írást (Öntsünk *tiszta vizet a pohárba*) jelentet meg, amely már konkrétan megnevezi a „felelősöket” is a szövetségben belüli „deformációkért”. Varga szerint az 1966-ban jelentkező „ellenzéki magatartást” elsősorban néhány író, újságíró és a hozzájuk csatlakozott fiatal magyar értelmiségi képviselte, név szerint megemlítve Dobos László elnököt, az ún. kassai levél szövegezőit: Béres Józsefet, Mede Istvánt és Gyüre Lajost, valamint az ún. faltörő kos szerepét felvállaló fiatal értelmiségieket: Duray Miklóst és Varga Sándort.

1970. augusztus 25.

Az SZLKP KB Elnöksége a szlovákiai sajtó szerkezetében végrehajtandó változásokról tárgyalva határozatot hoz többek között a *Hét*, *Nő* és *Világ* című hetilapok 1971. január 1-jei hatállyal történő összevonásáról.

1970. szeptember 1.

A tanévben a magyar tannyelvű alapiskolákat látogató diákok száma 68 902; szlovák alapiskolába 16 577 magyar gyermek jár, a magyar tankötelesek

19,4%-a. A magyar tannyelvű gimnáziumokba 4353 diák jár; a szlovák gimnáziumokat 752 magyar diák látogatja, a magyar nemzetiségű gimnáziumi tanulók 15,0%-a.

Viczay Pált Kulcsár Tibor váltja fel az Ifjú Szivek Magyar Dal- és Táncegyüttes igazgatói posztján.

1970. szeptember 8.

Az *Új Ifjúság* fejlécéről eltűnik „A csehszlovákiai magyar fiatalok lapja” felirat. Az új felirat: „Szlovákia Szocialista Ifjúsági Szövetségének lapja”.

1970. szeptember 11.

A Csemadok KB Elnöksége felszólítja a szervezet kassai járási bizottságát, hogy vizsgálja felül és értékelje 1968. márciusi *Őszinte szóval* című levelét.

1970. szeptember 13.

Kolonban a Csemadok kezdeményezésére megnyílik az első állandó jellegű szlovákiai magyar néprajzi kiállítás.

1970. szeptember 15–18.

A Magyarországra látogató Ján Marko csehszlovák külügyminiszter tárgyalásokat folytat Kádár János első titkárral, Fock Jenő miniszterelnökkel és Péter János külügyminiszterrel. A megbeszéléseken megállapítják, hogy a csehszlovákiai konszolidációs folyamat jó feltételeket teremt a két ország közötti együttműködés elmélyítéséhez, közös közleményük szerint pedig a magyarországi szlovákok és a csehszlovákiai magyarok élete a szocialista internacionalizmus elvei alapján fejlődik, ami erősíti a két ország barátságát.

1970. szeptember 16–19.

Az *Új Szó* négyrészes cikksorozata (*Irodalmárok közéleti kontárkodása*) azzal vádolja Dobos Lászlót, a Csemadok KB elnökét és Szőke József volt vezető titkárt, hogy 1968-ban a nemzedékharc felszításával és a nemzetiségi érdekvédelem jelszavával próbáltak széles bázist teremteni a párt és a Csemadok régi és ki-próbált káderei elleni politikai harcukhoz.

1970. szeptember 19.

Pozsonyban a szlovákiai kommunista sajtó 50. évfordulója alkalmából rendezett ünnepség keretében átadják Szarka Istvánnak, Gál Lászlónak és Szabó Bélának, az *Új Szó* szerkesztőinek a „Kiváló munkáért” kitüntetést.

1970. szeptember 26–27.

A Csemadok titkári értekezletet tart Ágcsernyőn, amely kemény bírálattal illeti a szervezet vezetésének a konszolidációs politika teljesítése terén tapasztalható passzivitását, s az 1968–1969. évi tevékenységétől való elhatárolódás hiányát.

1970. szeptember 28.

Jozef Lenárt, az SZLKP első titkára átadja Kugler Jánosnak, a Csemadok KB egykori alelnökének a köztársasági elnök által 60. születésnapja alkalmából adományozott Munka Érdemrendet.

1970. szeptember 30.

A szlovák kormány 324. sz. határozatával megváltoztatja a Nemzetiségi Tanács személyi összetételét, amivel kezdetét veszi a testület leépítése. Elnökévé Dobos László helyett Štefan Sádovský miniszterelnök-helyettest nevezi ki; a 9 szlovák, 6 magyar és 3 ukrán tagból álló Tanács magyar tagjai: Lőrincz Gyula, az *Új Szó* főszerkesztője, Ferencz Dezső, a Nemzeti Front járási titkára, Mag Gyula bélyi alapiskolai igazgató, Nyáry István dunaszerdahelyi járási párttitkár és Varga Ernő, a komáromi járási nemzeti bizottság alelnöke; a Csemadok KB elnöke számára fenntartott hely egyelőre betöltetlen marad. A határozat indoklása egyúttal javasolja a Nemzetiségi Titkárság átalakítását s a kormányhivatal nemzetiségi főosztályává való átszervezését is.

1970. október 2.

Varga János, a Csemadok KB titkára *A Csemadok útvesztése* címmel újabb írást jelentet meg az *Új Szóban* a Csemadokban végrehajtandó további változások szükségességéről. A szövetség 1968–1969-es tevékenységéről készült értékelést és a csekély programváltoztatást elégtelennek minősítő írás szerint a szövetség vezetősége egyelőre alig tett valamit a berkeiben megmutatkozó „jobboldali”, „nacionalista” és „kispolgári” irányzatok felszámolása érdekében.

1970. október 12.

A Csemadok Kassai Járási Bizottsága az Elnökség felszólítása ellenére nem ítéli el *Őszinte szóval* című 1968. márciusi levelét, s *Öntsünk tiszta vizet a pohárba..., de tiszta kézzel és tiszta pohárba* című állásfoglalásában továbbra is kiáll az abban foglaltak mellett.

1970. november 4.

Varga János a Csemadok KB elnökségi ülésén előterjeszti „a Központi Bizottság összetételében szükséges változások végrehajtására” vonatkozó javaslatát, amely szerint a testület konszolidációjának meggyorsítása érdekében ki kell zárni a KB-ból és annak Ellenőrző Bizottságából mindazokat, akiket a pártból már kizártak, akik tagsága valamilyen közéleti funkció betöltéséhez kapcsolódott, akik „passzívák” voltak, valamint azokat a pártonkívülieket is, akik „helytelen politikai nézeteket vallottak”. Az Elnökség a javaslatot jóváhagyja, s megbízza Varga Béla vezető titkárt, hogy terjessze azt a KB legközelebbi ülése elé, egyben intézkedéseket foganatosít az 1968. márciusi levele mellett kiálló kassai járási bizottságával szemben.

1970. november 8.

Varga János, a Csemadok KB titkára a *Hét* hasábjain felszólítja a Csemadok-szervezeteket, hogy évváró közgyűléseiken olyan összetételű vezetőséget válasszanak, amelyben azok kapnak helyet, „akik a legnehezebb időkben is megállták a helyüket és továbbra is elkötelezetten fognak harcolni a párt politikájának megvalósításáért”.

1970. november 9–11.

Prágában megtartja országos alakuló konferenciáját az 1969-ben felbomlott CSISZ szerepét átvevő s hagyományait felvállaló Szocialista Ifjúsági Szövetség (SZISZ).

1970. november 20.

Közel egyéves szünetet követően megtartja első ülését a szlovák kormány újjáalakult Nemzetiségi Tanácsa, amelyen Štefan Sádovský bejelenti, hogy a nemzetiségi törvény alapelveinek 1969-ben kidolgozott tézisei „politikai okokból elfogadhatatlanok”, ezért az ezzel kapcsolatos munkálatokat leállította. A nemzetiségi törvény alapelveinek kidolgozására nyolc főből álló új munkabizottságot hoznak létre, amelyben helyet kap többek között Lőrincz Gyula, Nyáry István és Tóth Géza, a Nemzetiségi Titkárság munkatársa.

1970. november 25–26.

A református egyház Komáromban ülésező Zsinata elítéli a szlovák lelkészek 1968. május 2-i rezolúcióját, s „testvéri üzenetet” intéz a gyülekezetekhez, amelyben megelégedéssel nyugtázza, hogy az egyház szlovák és magyar hívei a válságos 1968-as és 1969-es évek során bizonyosságot tettek „szoros együvé tartozásukról”.

1970. december 1.

Népszámlálást tartanak Csehszlovákiában. Az ország összlakossága 14 344 987 fő, ezen belül Szlovákia lakossága 4 537 290 fő, akik közül 3 878 904 személy vallja magát szlovák, 552 006 magyar, 47 402 cseh, 38 960 ukrán, 4760 német, 3278 orosz, 1058 pedig lengyel nemzetiségűnek. A magyarok száma a legutóbbi népszámlálás óta több mint 33 ezerrel nő, az összlakosságon belüli részaránya azonban 12,4%-ról 12,2%-ra csökken. A magyar lakosság aránya 442 községben, ill. 2 járásban – a Dunaszerdahelyi (89,0%) és Komáromi járásban (72,4%) – haladja meg az 50%-ot. A csehszlovákiai népszámlálások során első ízben kérdeznék rá a lakosság anyanyelvére is: Szlovákiában 600 249 személy vallja magát magyar anyanyelvűnek, az összlakosság 13,2%-a. A Csehszlovákiaiban élő magyar nemzetiségűek száma 18 472, a magyar anyanyelvűeké 21 339.

1970. december 10–11.

A CSKP KB ülésén, miután megvitatják és jóváhagyják a tagkönyvcseréről és eredményeiről szóló beszámolót, elfogadják az 1968-as események értékelésé-

ről készült, *A CSKP XIII. kongresszusa óta a pártban és a társadalomban kialakult válság tanulságai* című dokumentumot, amely a normalizáció kötelező ideológiai irányelvévé válik. A KB megerősíti Oldřich Černík volt miniszterelnök kizárását a pártból.

1970. december 14.

A Szlovák Sajtó- és Tájékoztatási Hivatal a magyar nyelvű lapok szerkesztősegeihez intézett újabb átiratában – a Belügyminisztérium 93/1970. sz. hirdetményére hivatkozva – megtiltja, hogy a lapok a magyar helységneveket használják, s csupán a helységnévtárban szereplő, tehát a szlovák változat használatát engedélyezi.

1970. december 16.

A Csemadok KB Elnökségének állásfoglalása szerint az Elnökség a maga számára kötelezőnek tekinti a CSKP KB december 10–11-i dokumentumait, s a jövőben is arra fog törekedni, hogy segítse „a párt célkitűzéseit, a marxizmus–leninizmus, az internacionalizmus elveinek gyakorlati érvényesítését a társadalmi élet minden területén”.

1970. december 20.

A Szövetségi Gyűlés – a föderáció működésének rugalmasabbá tétele és tökéletesítése címen – a köztársasági szervek rovására a szövetségi szervek hatáskörét növelő törvényeket fogad el.

1970. december 28.

Az SZNT 130/1970. sz. törvényével felújítja az 1969-ben megszüntetett szlovákiai kerületeket. Ezt követően megválasztja a három kerületi nemzeti bizottság 90-90 képviselőjét: az összesen 270 képviselő közül 30 magyar nemzetiségű. Az SZNT ülésén egyúttal bejelentik több képviselő, köztük Horváth Vince lemondását, ill. megfosztását képviselői mandátumától.

1970 folyamán

Pozsonyban, a Madách Könyv- és Lapkiadónál Tőzsér Árpád válogatásában megjelenik az *Irodalmi Szemle* Vetés című rovatában feltűnt költőnemzedék *Egyszerű éjszaka* című antológiája. A kötet szerzői: Aich Péter, Keszeli Ferenc, Kmeczkó Mihály, Kulcsár Ferenc, Mikola Anikó, Németh István, Szitási Ferenc, Tóth László és Varga Imre.

Ugyancsak a Madách Könyv- és Lapkiadónál megjelenik Szalatnai Rezső *Kisebbségben és igazságban* című, többek között a szerzőnek a második világháború utáni magyarüldözés ellen írt publicisztikai írásait is tartalmazó kötete.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Duba Gyulát és Gál Sándort, a Szlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díjával Egri Viktort tüntetik ki.

A pozsonyi Pravda Könyvkiadón belül a magyar nyelvű politikai irodalom gondozása céljából magyar szerkesztőséget hoznak létre.

1971. január 3.

Megszűnik a Csehszlovák Rádió – Csehszlovákia egész területén fogható – reggeli és esti magyar nyelvű híradása s ennek következtében a Csehszlovákia és Észak-Szlovákiában élő magyarok magyar nyelvű rádióadás nélkül maradnak.

1971. január 8.

Hivatalosan átszervezés címén, valójában az 1968–1969-ben közölt írásai miatt megszűnik a *Hét Fórum* című melléklete.

1971. január 27.

Prágában a Nemzeti Front országos konferenciáján Gustáv Husákot, a CSKP KB első titkárát választják meg a testület elnökévé, s ezzel a Nemzeti Fronton belül is befejeződik a visszarendeződés.

1971. február 12–13.

A Csehszlovákiai Magyar Nyelvművelő és Nyelvjáráskutató Társaság megrendezi Kassán a III. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1971. február 16.

Az SZLKP KB Elnöksége, korábbi határozatát megváltoztatva, engedélyezi a *Hét*, *Nő* és *Világ* című hetilapok további önálló megjelentetését.

1971. február 22–24.

Fock Jenő magyar miniszterelnök meghívására Magyarországra látogat Lubomír Štrougal csehszlovák miniszterelnök. Megbeszéléseik során megelégedéssel nyugtázzák, hogy helyreálltak az 1968-ban átmenetileg megromlott csehszlovák–magyar kapcsolatok.

1971. február 23.

Az SZLKP KB Elnöksége döntést hoz a Csemadok, a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége és a Matica slovenská kizárásáról a Szlovák Nemzeti Front KB-ból, ami egyet jelent a Nemzeti Frontból való kizárásukkal. Az Elnökség „tudomásul veszi” Dobos László lemondását a Csemadok KB elnöki tisztségéről, s határozatban mondja ki, hogy az egyesület elnökévé Fábry Istvánt kell megválasztani.

A református egyház Zsinati Elnökségének kassai ülésén bejelentik, hogy a szlovák lelkészek 1968. május 2-i ún. rezolúcióját annak aláírói visszavonták.

1971. március 1.

Az igazgatói tisztségétől megfosztott Dráfi Mátyást ismét Krivošík István váltja fel a komáromi Magyar Területi Színház élén.

1971. március 8.

Az SZNT ülésén megszüntetik a testület Nemzetiségi Bizottságát, s más bizottságokkal összevonva Nemzeti Bizottsági, Államigazgatási és Nemzetiségi Bizottság néven szervezik újjá, amelynek elnökévé Petronela Višňovcovát választják.

1971. március 17.

A Csemadok KB Elnöksége „tudomásul veszi” Dobos László lemondását elnöki, ill. Takács András lemondását titkári tisztségéről és elnökségi tagságáról.

1971. március 18.

Az SZLKP KB Elnöksége a Csemadok 1968–1969. évi tevékenységéről készült s a pártvezetés utasítására átdolgozott jelentés meghallgatását követően úgy határoz, hogy pártvizsgálatot indít Dobos László és Szabó Rezső ellen.

1971. március 24.

A Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájának ülésén Rácz Olivért megválasztják a Nemzetek Kamarája Művelődésügyi Bizottságának elnökévé, s beválasztják a Szövetségi Gyűlés Elnökségébe, amivel párhuzamosan a Nemzetek Kamarájában betöltött elnökségi tagsága megszűnik.

1971. március 29.

A Csemadok KB ülésén megvitatják a szövetség 1968–1969. évi tevékenységéről készült jelentést, majd rámutatva a „válságos években” előfordult „hibákra” és „torzulásokra”, elfogadják a KB Elnökségének, valamint Dobos László elnöknek a lemondását, s felmentik a Központi Bizottság 25 és az Ellenőrző Bizottság 2 tagját. A leváltottak között van többek között Beke Sándor, Böszörményi János, Dráfi Mátyás, Janics Kálmán, Kardos István, Labancz István, Mácza Mihály, Nagy Jenő, Pölhös Imre, Szabó Rezső, Szirmák Imre, Szőke József, Takács András, Turczel Lajos, Újváry László, Varga Ervin és Varga Sándor. A Csemadok KB új elnökévé Fábry Istvánt választják, megerősítik tisztségében Varga Béla vezető titkárt és Varga János titkárt, a KB 13 tagú új Elnökségébe pedig rajtuk kívül beválasztják Csikmák Imrét, Fónod Zoltánt, Gáspár Tibort, Krocsány Dezsőt, Kulcsár Tibort, Mag Gyulát, Molnár Jánost, Rácz Olivért, Rados Pált és Tolvaj Bertalant. A KB határozatban szögezi le, hogy a szövetség továbbra is küzdelmet folytat a jobboldali opportunizmus, a nacionalista csökevények s minden olyan megnyilvánulás ellen, amely idegen a kommunista párt politikai irányvonalának szellemétől.

1971. április 28.

A szlovák kormány 125. sz. határozatával a Csemadokot és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségét kizárja a Szlovák Nemzeti Frontból, és a Kulturális Minisztérium irányítása alá helyezi. (Csehországban ezzel szemben a Lengyel Kulturális Szövetség tagja marad a Cseh Nemzeti Frontnak.)

1971. április

A magyar ifjúsági klubmozgalom leépítésével párhuzamosan megszűnik a *Népművelés* hetilap *Klubforum* című melléklete is.

1971. május 8–9.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya, a SZISZ Szlovákiai KB és az *Új Ifjúság* szerkesztősége megrendezi Losoncon a IV. Országos Magyar Táncdalfesztivál döntőjét.

1971. május 13–15.

Pozsonyban tartja kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amelyen a párt első titkárává ismét Jozef Lenártot választják, a 80 tagú új KB-ban pedig helyet kap többek között Fábry István, Fehérváry Géza, Csáji István, Nagy Sándor és Szalai Imre. Bejelentik, hogy a tagkönyvcseréről hozott 1970 januári határozat óta Szlovákiában 53 206 személyt, a párttagok 17,5%-át zárták ki a kommunista pártból. A kongresszus megállapítja, hogy a szocialista szövetségesek internacionalista segítségével sikerült megőrizni a munkásosztály hatalmát, megvédeni a szocialista vívmányokat, felújítani a párt marxista-leninista jellegét és a társadalomban betöltött vezető szerepét.

1971. május 22–30.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a VIII. Jócai Napokat.

1971. május 25–29.

Prágában tartja XIV. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja. A párt a tisztogatások, azaz több mint háromezrezer tagjának kizárása után mintegy 1,2 milliós tagsággal rendelkezik. A kongresszus jóváhagyja a normalizációs intézkedéseket, elfogadja a „sokoldalúan fejlett szocialista társadalom” építésének programját, a pártba való felvételt megszigorítva ismét bevezeti a kétéves tagjelölti időt, s a főtítkári tisztséget felújítva a párt főtítkárává Gustáv Husákot választja. A 115 tagú új Központi Bizottságban Krocsmány Dezsőt ismét Lőrincz Gyula váltja fel.

1971. június 7.

A Csemadok KB új Elnöksége határozatban mondja ki, hogy javasolja az 1969. márciusi rendkívüli, X. országos közgyűlés valamennyi, a Csemadok célkitűzéseinek meghatározásával összefüggő határozatának és dokumentumának a visszavonását.

1971. június 12–13.

A Csemadok KB megrendezi Zselizén a XVI. Országos Népművészeti Fesztivált.

1971. június 19–20.

Érsekújvárott a Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya első ízben rendezte meg a szlovákiai magyar gyermek- és ifjúsági énekkarok országos fesztiválját.

1971. június

A budapesti *Valóság* című folyóiratban megjelenik Janics Kálmán *A szlovákiai magyar társadalom ötven éve* című tanulmánya. A szlovák pártvezetés ezt követően Varga Ferenc pozsonyi magyar konzul előtt aggodalmát fejezi ki a pártból és a Csemadok vezetéséből kizárt Janics írásának a megjelentetése miatt.

1971. július 2.

A *Hét* közli Major Ágoston főszerkesztő *Elkötelezetten a jövőért* című írását, amely elítéli a lap hasábjain 1968–1969-ben a nemzetiségi kérdéstről folytatott nyilvános vitát, mindenekelőtt a nemzetiségi kérdés megoldatlanságára rámutató írásokat, mivel azok „a szenvedélyek felkorbácsolásához vezettek”, és „ellentéteket szítottak a szlovák illetve a magyar lakosság soraiban”.

1971. július 3–4.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XVI. Országos Dal- és Táncünnepelelyt.

1971. július 7.

Az SZLKP KB Elnöksége a Dobos László és Szabó Rezső 1968–1969-es tevékenységét vizsgáló jelentés meghallgatása után elhatározza Dobos és Szabó kizárását a kommunista pártból, valamint visszahívását az SZNT és a Szövetségi Gyűlés képviselői tisztségéből.

1971. július 7–10.

Az Elnöki Tanács meghívására Magyarországra látogató Ludvík Svoboda személyében első ízben jár csehszlovák köztársasági elnök Magyarországon.

1971. július 8.

Az SZNT ülésén bejelentik Szabó Rezső lemondását, ill. Dobos László megfosztását pozsonyi és prágai képviselői mandátumától. Az SZNT jóváhagyja a Pozsonyról szóló 63/1971. sz. törvényt, amely a várost területileg függetleníti a kerületektől.

1971. július 13–14.

Az *Új Szó* kétrészes cikke (*Hídszerep és emberségigény...?*) éles bírálattal reagál Czine Mihály irodalomtörténésznek a budapesti *Kortárs* júliusi számában *Harmadvirágzás* címen megjelent, a csehszlovákiai magyar irodalommal foglalkozó s Dobos László közéleti tevékenységéről elismerően nyilatkozó írására. A következő napokban a pozsonyi magyar konzul előtt a szlovák pártvezetés részéről is szóvá teszik a magyar sajtó pozitív viszonyulását Doboshoz.

1971. augusztus 1–6.

A SZISZ Szlovákiai KB megrendezi Körtvélyesen és Szádalmáson a hatóságok által ismét csak az utolsó pillanatban engedélyezett VII. Nyári Ifjúsági Találkozót.

1971. augusztus 20.

Varga János, a Csemadok KB titkára a *Hét* hasábjain keresztül felszólítja a Csemadok szerveit, hogy teljes erővel kapcsolódjanak be a választási kampányba, s a küldöttválasztó gyűléseken a szövetség minden tagja álljon ki a párt politikája mellett.

1971. augusztus 25.

A Szlovák Sajtó- és Tájékoztatási Hivatal arra utasítja a magyar lapok szerkesztőseit, hogy a magyar sajtó szeptember 1-jétől a szlovák lakosságú városok és községek esetében kizárólag a helységnévtárban közzétett, azaz a szlovák megnevezést használhatja; a magyarlakta települések magyar nevét pedig csak zárójelben, a szlovák elnevezés után tüntetheti fel.

1971. szeptember 1.

A szlovák kormányhivatal nemzetiségi főosztálya, a Nemzetiségi Titkárság a Szlovák Sajtó- és Tájékoztatási Hivatal 1970. és 1971. évi utasításaival kapcsolatban felkéri a Nemzetiségi Tanács élén Štefan Sádovskýt váltó Július Hanus miniszterelnök-helyettest, hogy tájékoztassa a kormány elnökségét és a legfelsőbb szlovákiai politikai vezetést a helységnevek használata körül kialakult helyzetről, s javasolja a Belügyminisztérium 93/1970. sz. hirdetményének oly értelmezését, hogy annak rendelkezései ne akadályozzák a kétnyelvűség gyakorlati érvényesülését.

A szlovák Oktatásügyi Minisztérium határozata alapján a magyar tanítási nyelvű alapiskolák 1. osztályában bevezetik a szlovák nyelv kötelező oktatását. Korábban a 2. osztály második félévétől kezdve tanították a szlovák nyelvet.

1971. szeptember 15–16.

A CSKP KB ülésén Lőrincz Gyulát beválasztják a KB újonnan létrehozott Ideológiai Bizottságába.

1971. október 6.

Prágában hetvenedik életévében meghal Viliam Široký volt csehszlovák miniszterelnök, az SZLKP KB egykori elnöke.

1971. október 7.

A Szövetségi Gyűlés két kamarájának együttes ülésén bejelentik, hogy Szabó Rezső és Dobos László július 8-án megszűntek az SZNT és ezáltal a Szövetségi Gyűlés képviselői is lenni.

1971. október 13.

A szlovák kormány 343. sz. határozatával hatályon kívül helyezi a Nemzetiségi Tanács 1969. április 8-án jóváhagyott statútumát és ügyrendjét, valamint 1970. szeptember 30-án jóváhagyott összetételét. Az új összetételű Nemzetiségi Tanácsban a Nemzeti Frontból kizárt Csemadok, a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége és a Matica slovenská képviselői már nem kapnak helyet. A 27 tagú testület 14 tagja szlovák, 10 magyar és 3 ukrán nemzetiségű. Elnöke Július Hanus miniszterelnök-helyettes, titkára Sziegl Ferenc, a Nemzetiségi Titkárság júniusban kinevezett új vezetője; további magyar tagjai: Agócs Vilmos nagykürtösi járási párttitkár, Fehér Zdenka, a somorjai efsz dolgozója, Ferencz Dezső, a Nemzeti Front járási titkára, Krocsány Dezső miniszter, Lőrincz Gyula, az *Új Szó* főszerkesztője, Mag Gyula iskolaigazgató, Nyáry István, dunaszerdahelyi járási párttitkár, Rácz Olivér miniszterhelyettes és Varga Ernő, a komáromi járási nemzeti bizottság alelnöke.

1971. november 2.

Újabb közel egyéves szünetet követően ismét összeül a szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa. Az ülésen azonban érdemi munka nem zajlik, a testület tevékenysége hosszú időre formálissá válik.

1971. október 24.

Az 1968–1969-ben tanúsított tevékenységük miatt Dobos Lászlót, Szőke Józsefet, Lehocky Terézt és Petrőci Bálintot kizárják a Szlovák Írók Szövetségéből.

1971. november 17.

Prágában Pacem in Terris néven újjáalakul a katolikus lelkészek 1968-ban felbomlott békepapi mozgalma.

1971. november 18.

Az *Új Szó* közli Lőrincz Gyula főszerkesztő A „mi” képviselőink című írását, amely elutasítja azt az 1968–1969-ben megfogalmazott igényt, hogy a magyarság saját maga dönthessen a képviselőiről, s leszögezi, hogy a magyarok problémáit csakis „a proletár nemzetköziség alapján”, a szlovákokkal és a csehekkel közösen lehet megoldani.

1971. november 26–27.

Választásokat tartanak a Szövetségi Gyűlésbe, a Cseh Nemzeti Tanácsba, a Szlovák Nemzeti Tanácsba és a nemzeti bizottságokba. A hivatalos végeredmény szerint a választásokon a választópolgárok 99,4%-a vesz részt, akik 99,8%-a megszavazza a Nemzeti Front jelöltjeit. A Szövetségi Gyűlés 200 tagú Népi Kamarájában 6 (többek között Lőrincz Gyula, az *Új Szó* főszerkesztője és Fekete József vállalati igazgató), a 150 tagú Nemzetek Kamarájában 10 (többek között Renczés Sándor és Szénási Ferdinánd efsz-elnökök, valamint Kondrčík Margit efsz-dolgozó), a 150 tagú SZNT-ben 16 (többek között Fábry István, a Csemadok KB elnöke, Retkes Lajos és Vajányi László efsz-elnök, Szulányi Mária és Tóth Tihamér munkás,

Bédi Kálmán villanyszerelő, valamint Fehér Zdenka és Vozárik Olga traktoros) magyar nemzetiségű képviselő kap helyet. Az SZNT-ben az SZLKP-nak 99, a Szlovák Megújódás Pártjának és a Szabadságpártnak 7-7 képviselője van, 37 tagja pártontkívvüli. A szlovákiai nemzeti bizottságok 61 798 tagja közül 7727 a magyar nemzetiségű, az összes képviselő 12,5%-a.

1971. december 7.

Az új SZNT alakuló ülésén ismét Ondrej Klokočot választják meg a testület elnökévé, Fábry Istvánt egyik alelnökévé, 19 tagú Elnökségében helyet kap Bédi Kálmán is. A Nemzeti Bizottsági, Államigazgatási és Nemzetiségi Bizottság elnökévé Branislav Bíróšt választják, 16 tagja közül csupán 2 magyar nemzetiségű: Tóth Tihamér és Vozárik Olga.

1971. december 8.

Az SZNT Elnöksége kinevezi az új szlovák kormányt. Miniszterelnök továbbra is Peter Colotka, a kormány tagja többek között Július Hanus miniszterelnök-helyettes, Ján Janovic mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter, Egyd Pepich belügyminiszter, Štefan Chochol oktatásügyi miniszter, Miroslav Válek kulturális miniszter, valamint Krocsány Dezső munkaügyi és népjóléti miniszter. (A kormány magyar nemzetiségű miniszterhelyettesei: Rácz Olivér oktatásügyi, Németh Jenő mezőgazdasági és élelmezésügyi, Somogyi János egészségügyi, valamint Somogyi László kereskedelmi miniszterhelyettes)

1971. december 8–9.

A Szövetségi Gyűlés alakuló ülésén a Népi Kamara elnökévé Václav Davidot, a Nemzetek Kamarája elnökévé Dalibor Hanest, a Szövetségi Gyűlés elnökévé Alois Indrát választják. A Nemzetek Kamarája Elnökségében helyet kap Renczés Sándor, a Szövetségi Gyűlés Elnökségében pedig Lőrincz Gyula, akit egyben megválasztanak a Népi Kamara Mandátumvizsgáló és Mentelmi Bizottságának elnökévé is.

1971. december 9.

Ludvík Svoboda köztársasági elnök kinevezi az új szövetségi kormányt. Miniszterelnök továbbra is Lubomír Štrougal, a kormány tagjai többek között Josef Korčák, Peter Colotka, Ján Gregor és Matej Lúčan miniszterelnök-helyettesek, Bohuslav Chňoupek külügyminiszter, Martin Dzúr nemzetvédelmi miniszter és Radko Kaska belügyminiszter.

1971. december 27.

Pozsonyban utolsó alkalommal jelenik meg a Feder Mayer István szerkesztette *Világ* című kulturális és sporthetilap.

1971. december 30.

A szlovák Belügyminisztérium arra való hivatkozással, hogy nincsenek összhangban a Belügyminisztérium 93/1970. sz. hirdetményével, elrendeli a somorjai kétnyelvű utcanévtáblák eltávolítását.

1971 folyamán

Gyurcsó Istvánt a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának titkári posztján Bábi Tibor; Beke Sándort a Matesz kassai Thália Színpadának élén Várady Béla művészeti vezető váltja fel.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Dénes György költőt, a Szlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díjával Csanda Sándor irodalomtörténészt tüntetik ki.

1972. január 1.

A Szlovák Írók Szövetségétől a Madách Könyv- és Lapkiadó veszi át az *Irodalmi Szemle* kiadását.

1972. január 26.

A szlovák kormány elnöksége 18. sz. határozatával jóváhagyja a Nemzetiségi Tanács új statútumát és ügyrendjét.

1972. március 21.

Komáromban a Duna Menti Múzeum munkáját segítő önkéntes testületként megalakul a Komáromi Múzeumbarátok Köre. Elnöke Trugly Sándor régész, titkára Mácza Mihály történész.

1972. április 6–9.

Buzitán a Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottságának és Buzitai Helyi Szervezetének rendezésében első ízben kerül sor a Fábry Zoltán Napokra.

1972. április 11.

Az SZLKP KB Elnöksége jóváhagyja a Csemadok új alapszabályát, s beleegyezését adja, hogy ismét Lőrincz Gyula legyen a szövetség elnöke.

1972. április 15–16.

Pozsonyban tartja XI. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 530, taglétszáma 62 111), amely elítéli a szövetség 1968–1969-es tevékenységét, mindenekelőtt az 1968. március 12-i állásfoglalást, valamint az 1969. márciusi rendkívüli, X. közgyűlésen elfogadott programot és határozatokat, amelyeket egyben érvénytelennek nyilvánít. Új alapszabályt fogad el, amely a szervezet nevéből törli a „társadalmi” jelzőt, s hivatalos nevét ismét Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetségére változtatja. Az alapszabály szerint a szövetség legfőbb küldetése, hogy támogassa a CSKP és a szocialista állam politikáját, és segítsen annak megvalósításában, a CSKP marxista-leninista nemzetiségi politikájával összhangban segítségére legyen az állami szerveknek a magyar lakosság kulturális életének fejlesztésében, s tagjait az irányban vezesse, hogy vegyenek részt a fejlett szocialista társadalom építésében. A szövetség elnökévé ismét Lőrincz Gyulát, vezető titkárává Varga Bélát, titkáraiá Varga Jánost és György Istvánt választják; a 80 tagú új KB 15 fős Elnökségében helyet kap még Balázs Béla, Esztergályos Gabriella, Fábry István, Kiss József,

Krocsány Dezső, Kulcsár Tibor, Mag Gyula, Mózsi Ferenc, Papp Benjámin, Rác Olivér és Szakáll László.

1972. május 10.

A szlovák kormány a munkabiztonsággal foglalkozó 211. sz. határozatával feladatul adja az egyes tárcáknak, hogy a vegyes lakosságú községekben biztosítsák a biztonsági előírások, vészjelzések és figyelmeztetések magyar és ukrán nyelvű feltüntetését.

1972. május 17.

Az SZNT Oktatásügyi Bizottsága a nemzetiségi iskolák helyzetéről és a szlovák nyelv oktatásáról tárgyalva megbízza az Oktatásügyi Minisztériumot, hogy dolgozzon ki javaslatot a szlovák nyelv oktatásának hatékonyabbá tételére a magyar iskolákban.

1972. május 20–28.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a IX. Jókai Napokat.

1972. május 25.

Prágában hatvanöt éves korában elhunyt Szabó Gyula festőművész, grafikus. Temetésére Losoncon kerül sor.

1972. május

Érsekújvárott Balogh György vezetésével megalakul a Csemadok városi szervezete mellett működő Képzőművészetet Kedvelők Klubja.

1972. június 10–11.

A Csemadok KB és a szlovák Kulturális Minisztérium megrendezi Zselizen a XVII. Országos Népművészeti Fesztivált.

1972. június 12–13.

A Szlovák Szociológiai Társulat és a Közvéleménykutató Intézet a csehszlovákiai nemzetiségekkel foglalkozó tudományos értekezletet rendez Modorban. A rendezvényen, amelynek hivatalosan megfogalmazott célja a csehszlovákiai nemzetiségi kultúrák kutatásának az előkészítése, hazai szakembereken, politikusokon és kulturális dolgozókon kívül magyarországi és NDK-beli meghívott vendégek is részt vesznek.

1972. június 17–18.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet a II. Kodály Napok keretében megrendezi Galántán a csehszlovákiai magyar felnőtt énekkarok III. országos fesztiválját.

1972. június 21.

A szlovák kormány első ízben fogad el határozatot a nemzetiségi iskolákról, ill. a szlovák nyelvnek a nemzetiségi iskolákban való oktatásáról. A 270. sz. kor-

mányhatározat főleg a szocialista hazafiságra és a proletár internacionalizmusra való nevelés intenzívebbé tételét, valamint a magyar nemzetiségű egyetemi és főiskolai hallgatók számának növelését szorgalmazza, s megbízza az Oktatásiügyi Minisztériumot a magyar iskolákban folyó szlováknyelvoktatás további javítására vonatkozó javaslat kidolgozásával.

1972. július 1–2.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XVII. Országos Dal- és Táncünnepeélyt.

1972. július 3–4.

Péter János magyar külügyminiszter meghívására Budapestre látogat Bohuslav Chňoupek csehszlovák külügyminiszter.

1972. július 7–9.

Gustáv Husák, a CSKP KB főtítkára tárgyalásokat folytat Pozsonyban Kádár Jánossal, az MSZMP KB első titkárával.

1972. augusztus 1.

Dobos Lászlót ismét Fónod Zoltán váltja fel a pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó igazgatói tisztségében.

1972. augusztus 6.

Budapesten hetvenéves korában elhunyt Darkó István, a két világháború közötti csehszlovákiai magyar irodalom kiemelkedő képviselője.

1972. augusztus 11–20.

Miután a hatóságok betiltják a Ghymesre tervezett VIII. Nyári Ifjúsági Találkozót, a Thália Színpad kezdeményezésére – hivatalosan a Csehszlovák–Szovjet Baráti Szövetség égisze alatt – Jászón rendezik meg a csehszlovákiai magyar fiatalok nyári táborozását.

1972. augusztus 21–29.

Apró Antal, az Országgyűlés elnökének vezetésével sor kerül a magyar parlamenti küldöttség 1968-ban lemondott csehszlovákiai látogatására.

1972. szeptember 15–16.

Pozsonyban csehszlovák–magyar tárgyalások zajlanak a kulturális együttműködés további elmélyítéséről, amelyen csehszlovák részről támogatásukról biztosítják a pozsonyi magyar kulturális központ létrehozására vonatkozó magyar szándékot.

1972. szeptember 16.

Daniel Okáli a *Práca* című napilapban Vladimír Clementis születésének 70. évfordulója alkalmából pozitívan értékeli Clementisnek a magyar kisebbség kitele-

pítése érdekében kifejtett tevékenységét. (Szeptember 18-án a kormány Nemzetiségi Titkársága Peter Colotka szlovák miniszterelnöknél tiltakozik az írás ellen, s szeptember 19-én az SZLKP KB Elnöksége is bírálja Okáli írását.)

1972. szeptember 27.

A szlovák kormány a nemzeti bizottságok képviselőinek, tisztségviselőinek és dolgozóinak továbbképzését szabályozó 388. sz. határozatával úgy intézkedik, hogy a nemzeti bizottságok magyar nemzetiségű képviselőinek továbbképzését anyanyelvükön kell végezni.

1972. szeptember 27–30.

Prágában tartja I. országos kongresszusát a Szocialista Ifjúsági Szövetség, amelyen a SZISZ KB Elnökségébe beválasztják Andrassy Sándort, a SZISZ Szlovákiai KB korábbi elnökségi tagját.

1972. október 14.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya, a Csehszlovák Rádió magyar szerkesztősége, valamint a *Hét és Nő* című hetilap szerkesztősége megrendezi Pozsonyban a csehszlovákiai magyar népdalénekesek „Tavaszi szél vizet áraszt...” elnevezésű III. országos fesztiváljának döntőjét.

1972. október 18.

A szlovák kormány elnöksége 146. sz. határozatával elrendeli, hogy a *Národné výbory* című folyóirat magyar nyelvű melléklete, a *Nemzeti Bizottságok* 1973 januárjától önálló lapként jelenjen meg. A döntést azzal a követelménnyel indokolja, hogy a nemzeti bizottságok magyar nemzetiségű tagjai anyanyelvükön is el-sajátíthassák az államigazgatás és a nemzeti bizottságok feladatkörével összefüggő szakkifejezéseket.

1972. október 26–27.

A CSKP KB ülésén Lőrincz Gyula a nemzetiségi kérdésről és a szlovákiai nacionalista megnyilvánulásokról tartott felszólalásában keményen bírálja Daniel Okáli szeptember 16-i írását, amely kapcsán „1968 zavaros légköre” visszatérésének veszélyére figyelmeztet.

1972. november 8–9.

Az SZLKP KB plénuma egyetértését fejezi ki Lőrincz Gyulának a CSKP KB ülésén Daniel Okáli cikkével kapcsolatban elhangzott bírálatával, elutasítja ugyanakkor, hogy a sajtó hasábjain polémia folytassanak a kérdésről. A pártvezetés, arra hivatkozva, hogy nincsenek meg a szükséges anyagi és színvonalbeli feltételei, elutasítja a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának beindítását.

1972. november 28.

A református egyház Kassán ülésező Zsinata az egyház püspökévé ismét Varga Imrét, első püspökhelyettessé Horváth Zsigmond komáromi, második

püspökhelyettségé Andrej Maťašík pozsonyi lelkészt, egyetemes főgondnokká Csáji Bertalant választja.

1972 folyamán

A hatóságok eltávolítják Rozsnyó főteréről, s az Andrássy család krasznahorkai mauzóleuma előtt állítják fel Andrássy Franciska grófnő 1905-ben felavatott szobrát.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Ordódy Katalin írónőt, a Szlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díjával Duba Gyulát tüntetik ki.

1973. január 10.

A Csemadok KB táviratban fejezi ki szerencsekívánatait a 60 éves Gustáv Husáknak, a CSKP KB főtitkárának. A távirat szerint Husák nagymértékben hozzájárult „a Csehszlovákiában élő magyar nemzetiségű dolgozók kulturális-társadalmi életének fejlődéséhez”.

1973. január 15.

Első ízben jelenik meg önálló lapként a szlovák kormány *Národné výbory* című folyóiratának magyar melléklete, a *Nemzeti Bizottságok*.

1973. január 31.

Komáromban a megalakulásának 20. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen átadják a Magyar Területi Színháznak a Ludvík Svoboda köztársasági elnök által adományozott „Építésben szerzett érdemekért” állami kitüntetést.

1973. február 13.

Pozsonyban Kodály Zoltán születésének 80. évfordulója alkalmából a Szlovák Zeneszerzők Szövetsége és a magyar főkonzulátus rendezésében a zeneszerző életművét bemutató kiállítás nyílik.

1973. február 14–16.

Lubomír Štrougal szövetségi miniszterelnök meghívására Csehszlovákiába látogat Fock Jenő magyar miniszterelnök.

1973. február 16.

A Csemadok KB ünnepi ülésen emlékezik meg az ún. februári győzelem, vagyis a kommunista hatalomátvétel 25. évfordulójáról.

1973. február 21.

Ludvík Svoboda köztársasági elnök a februári győzelem 25. évfordulója alkalmából a Győzelmes Február Érdemrenddel tünteti ki a kommunista párt több vezető tisztségviselőjét, köztük Lőrincz Gyulát, a CSKP KB és Fábry Istvánt, az SZLKP KB tagját.

1973. március 1.

Ludovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára az *Új Szó* pártalapszervezetének évváró taggyűlésén rosszállóan állapítja meg, hogy Magyarországon különböző hírek keringenek arról, hogy Csehszlovákiában a magyarok kisebbségi jogait korlátozó intézkedések vannak készülóban, s hangsúlyozza, hogy a párt a nemzetiségi politika „bevált alapelvein” nem kíván változtatni, a magyar lakosság jogait semmilyen téren nem szándékozik korlátozni. A Csemadokkal kapcsolatban ugyanakkor kijelenti, hogy a párt határozottan fellép minden olyan törekvéssel szemben, amely a kulturális szövetségeket ellenzéki politikai pártokká szeretné alakítani, mivel azok nem lehetnek a nemzetiségek politikai képviselői.

1973. március 9.

Az Érsekújvári Városi Nemzeti Bizottság a szlovák Belügyminisztériumtól a két-nyelvű utcanévtáblák elhelyezésének engedélyezését kéri.

1973. március 14.

Ludovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára Bjelik György pozsonyi magyar főkonzul előtt nehezményezi, hogy az 1968-as tevékenységük miatt a pártból kizárt s publikálási tilalommal sújtott személyek, köztük Dobos László Magyarországon továbbra is szabadon publikálhatnak.

1973. március 15.

Az 1848-as szabadságharc 125. és Petőfi Sándor születésének 150. évfordulója alkalmából a Csemadok KB nagyszabású ünnepi megemlékezést tart a pozsonyligetfalui Petőfi-szobornál.

1973. március 22.

A Szövetségi Gyűlés ismét Ludvík Svobodát választja meg Csehszlovákia köztársasági elnökévé.

1973. március 28.

A szlovák kormány 89. sz. határozatával Július Hanus helyett Václav Vačok miniszterelnök-helyettest nevezi ki a Nemzetiségi Tanács új elnökévé.

1973. március 29–április 1.

Szepsiben a Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottsága és Szepsi Helyi Szervezete megrendezi a II. Fábry Zoltán Napokat.

1973. április 3.

Bjelic György pozsonyi magyar főkonzul átadja Ludovít Pezlárnak, az SZLKP ideológiai titkárának Ilku Pál magyar művelődésügyi miniszter levelét, amely szerint magyar részről megtették a „szükséges intézkedéseket”, hogy a magyar lapok ne közöljék Dobos László írásait.

1973. április 17.

A szlovák Belügyminisztérium az Érsekújvári Városi Nemzeti Bizottságnak a két-nyelvű utcanévtáblák elhelyezésére vonatkozó kérésére válaszolva leszögezi, hogy a csupán szlovák nyelvű utcanévtáblák használatát úgy kell értelmezni, mint „nemzeti demokratikus forradalmunk állandóan érvényes attribútumát”.

1973. április 20.

A szlovák kormányhivatal nemzetiségi főosztálya, a Nemzetiségi Titkárság a Gyönyör József és Mihály Géza által kidolgozott s *Nagypénteki memorandum* néven ismertté váló dokumentumában tiltakozik a főosztály 1973 elején tervbe vett felszámolása ellen, figyelmeztet a főosztály bizonytalan jogállására és feladatkörére, s felhívja a figyelmet a szlovákiai nemzetiségi kérdés legégetőbb, megoldásra váró problémáira.

1973. május 17.

Az *Új Szó* rövid tudósításban számol be arról, hogy Losoncon egy szakmunkásképző iskola építkezésének földmunkái során megtalálták az 1921-ben ledöntött, sérült Kossuth-szobrot.

1973. június 8.

Egyd Pepich szlovák belügyminiszter a Nemzetiségi Tanács ülésén a Belügyminisztérium 93/1970. sz. hirdetményének végrehajtásáról tartott beszámolója során elutasítja a községek kétnyelvű megjelölésének lehetőségét, s helyteleníti, hogy a magyar sajtó továbbra sem tartja be a helységnevek használatával kapcsolatos rendelkezéseket. Az ülésen Vojtech Filkorn, a Szlovák Tudományos Akadémia alelnöke beszámol az akadémiának a nemzetiségi kutatás biztosítására vonatkozó terveiről, ebben azonban az 1969-ben tervbe vett Nemzetiségi-kutató Intézet létrehozásáról már nem esik szó.

1973. június 16–17.

A Csemadok KB és a szlovák Kulturális Minisztérium megrendezi Zselizen a XVIII. Országos Népművészeti Fesztivált.

1973. június 16–24.

Komáromban a Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi a X. Jókai Napokat.

1973. június 30–július 1.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XVIII. Országos Dal- és Táncünnepelelyt.

1973. július 9.

A szlovák kormány 230. számmal határozatot fogad el „a Szlovák Szocialista Köztársaság területén élő nemzetiségek problémáinak megoldásáról”. A kormányhatározat a nemzetiségi iskolák és az azokon folyó szlováknyelvoktatás

színvonalának növelésére, a nemzetiségi diákok szakiskolákba és főiskolákra történő felvételénél a nemzetiségi arányok figyelembe vételére, a nemzetiségek központi és járási szervekben való arányos képviselésének biztosítására s „szükség esetén” anyanyelvüknek a hivatalos érintkezésben való használatának lehetővé tételére utasítja az állami szerveket. Egyúttal feladatul adja a belügyminiszternek, hogy a Nemzetiségi Tanácsban és a kormány legisztatív tanácsában tárgyalják meg a nemzetiségek hivatalos nyelvhasználatának kérdését.

1973. szeptember 7.

A Csemadok KB Elnöksége arra utasítja a szövetség pozsonyi városi bizottságát, hogy Dobos Lászlót, Szabó Rezsőt és Duray Miklóst törölje a Csemadok tagjai sorából.

1973. szeptember 11.

Az SZNT Nemzeti Bizottsági, Államigazgatási és Nemzetiségi Bizottsága a 230. sz. kormányhatározat kapcsán megállapítja, hogy „létrejöttek a nemzetiségek proletár nemzetköziség szellemében végbemenő fejlődésének a feltételei”.

1973. október 17.

A szlovák kormány 253. sz. határozatával jóváhagyja az alapiskolák további integrációjának az Oktatásügyi Minisztérium által kidolgozott ütemtervét. Ezt követően 1989-ig Szlovákiában összesen 1530 alapiskolát szüntetnek meg, amelyek közül 245 (15,0%) a magyar tannyelvű. Amíg az összes szlovákiai alapiskola 39,9%-át, addig a magyar alapiskolák 50%-át számolják fel.

1973. november 30–december 1.

A Csemadok KB melletti Nyelvi Szakbizottság megrendezi Kassán a IV. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1973. december 14.

Az *Új Szó* megjelenésének 25. évfordulója alkalmából ünnepi ülést tart Pozsonyban a lap szerkesztősége, amelyen Ľudovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára, a jelenlévő pártküldöttség vezetője meglelégedéssel nyugtázza, hogy az *Új Szó* a jobboldali opportunisták eltávolítása után ismét fontos helyet tölt be a pártsajtó rendszerében.

1973 folyamán

Pozsonyban a Madách Könyv- és Lapkiadónál megjelenik Popély Gyulának az egykori Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság, az ún. Masaryk Akadémia történetét feldolgozó monográfiája. A kötetet megjelenését követően a pártvezetés utasítására kivonják a forgalomból, bezúzzák, majd egy cenzúrázott változatát adják ki újra.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Hubik István műfordítót, a Szlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díjával Dávid Teréz írónőt tüntetik ki.

Munka Érdemrenddel tüntetik ki Bártfay Gyula nyitrai szobrászművészt.

1974. január 10.

Nagykürtösön megjelenik a *Pokrok – Haladás* című kétnyelvű járási hetilap első száma.

1974. február 1.

Budapesten hetvennégy éves korában elhunyt Győry Dezső költő, író, publicista, a két világháború közötti Sarló mozgalom tagja.

1974. február 11.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa a nemzetiségek nyelvének a hivatalos érintkezésben való használatáról a Belügyminisztérium által előterjesztett jelentésről tárgyal. A Nemzetiségi Tanács a belügyminisztériumi jelentéssel ellentétben, amely a nyelvhasználatot szabályozó jogi norma kiadását sürgősnek nevezi, a nemzetiségek nyelvhasználatának jogi biztosítása mellett száll síkra.

1974. február 20.

A Csehszlovák Rádió magyar szerkesztősége ünnepi ülésen emlékezik meg a magyar nyelvű adás megindulásának 25. évfordulójáról. Az adás műsorideje heti 33 óra.

1974. február 21.

A szlovák kormány a Nemzetiségi Tanács eltérő állásfoglalása ellenére egyetértését fejezi ki a Belügyminisztérium álláspontjával, s elveti a nemzetiségek nyelvhasználatát szabályozó jogi norma kiadásának szükségességét.

1974. március 13–14.

A Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottsága és a Csemadok Kassa Városi Bizottsága megrendezi Kassán a III. Fábry Zoltán Napokat.

1974. április 10–12.

A csehszlovák–magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezmény aláírásának 25. évfordulója alkalmából Kádár János vezetésével magyar párt- és kormányküldöttség látogat Csehszlovákiába. A látogatásról kiadott közleményből a csehszlovák ellenvetés miatt – nehogy ez precedenst teremtsen lengyel és keletnémet viszonylatban is – kimarad az a kitétel, miszerint a nemzetiségek fontos szerepet töltenek be a két ország népei barátságának ápolásában. Csehszlovák kívánságra bekerül ugyanakkor a közleménybe a Duna magyar–csehszlovák szakaszának közös hasznosítására vonatkozó tervek megerősítése.

1974. április 20.

Pozsonyban a Csemadok KB ünnepi ülésen emlékezik meg a szervezet megalakulásának 25. évfordulójáról. Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter, az ün-

nepségen résztvevő párt- és kormányküldöttség vezetője szerint a Csemadok jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a csehszlovákiai magyarság kultúrája „a szocialista csehszlovák kultúra szerves részévé” váljon.

1974. május 9–10.

A Csemadok KB, a Szlovák Szakszervezeti Tanács, valamint a rozsnýói városi és járási szervek a Rozsnýói Munkásdalárda megalakulásának 110. évfordulója alkalmából megrendezik Rozsnýón a csehszlovákiai magyar munkásénekkarok I. országos fesztiválját.

1974. május 18.

A nyugat-németországi Starnbergben hetvenedik életévében elhunyt gróf Csáky Mihály, az egykori Magyar Párt alelnöke, a Szlovenszkói Magyar Kultúregyesület elnöke.

1974. május 18–26.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a XI. Jókai Napokat, amely keretében első ízben kerül sor a magyar bábegyüttesek országos seregszemléjére is.

1974. június 15–16.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a XIX. Országos Népművészeti Fesztivált.

1974. június 22–23.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Érsekújvárott a csehszlovákiai magyar gyermek- és ifjúsági énekkarok II. országos seregszemléjét.

1974. június 29–30.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XIX. Országos Dal- és Táncünnepeket.

1974. július 9.

A szlovák kormány 209. számú határozatával figyelmezteti az illetékes szerveket az 1973. évi 230. sz. kormányhatározat következetes végrehajtására, s ki mondja, hogy biztosítani kell a magyar és ukrán nemzetiségű dolgozók számának növelését a központi államigazgatási szervezetekben és nemzeti bizottságokban.

1974. augusztus 23.

A Csemadok KB Elnöksége elutasítja a *Hét és Nő* című hetilap összevonásának ismét felmerült tervét. Az Elnökség szerint az összevonás megvalósítása a magyar lakosság körében „nem kívánatos légkört idézhetne elő”. A Csemadok vezetése ezzel párhuzamosan a magyar illetékes szerveknél tájékozik a lapok esetleges magyarországi kinyomtatásának lehetőségéről.

1974. szeptember 1.

Szeberényi Zoltánt Révész Bertalan váltja fel a nyitrai Pedagógiai Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tanszékvezetői posztján. Tisztségét, 1980–1985 kivételével, amikor ismét Szeberényi Zoltán a tanszékvezető, 1989-ig tölti be.

1974. szeptember 9–11.

Bohuslav Chňoupek csehszlovák külügyminiszter meghívására Csehszlovákiába látogat Puja Frigyes magyar külügyminiszter.

1974. október 7.

Prágában Rudolf Rohlíček csehszlovák és Huszár István magyar miniszterelnökhelyettesek, a Csehszlovák–Magyar Gazdasági és Tudományos-műszaki Együttműködési Bizottság elnökei a kölcsönös gazdasági együttműködés további fejlesztéséről tárgyalnak. Megbeszélésük fő témája a közös dunai vízi erőmű építésének előkészítése.

1974. október 11.

Pozsonyban megrendezik a Csemadok KB, a Népművelési Intézet és a szlovák Oktatásügyi Minisztérium által *Ki tud többet a szlovák nemzeti felkelésről?* címmel meghirdetett országos vetélkedő döntőjét.

1974. október 12.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya, a Szlovák Nőszövetség KB és a Szlovák Földművesek Szövetsége megrendezi Pozsonyban a csehszlovákiai magyar népdalénekesek „Tavaszi szél vizet áraszt...” elnevezésű IV. országos versenyének döntőjét.

1974. október 14.

A pozsonyi Hviezdoslav Színházban első ízben tart közös ünnepi ülést a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségének Központi Bizottsága. A kultúrműsorral egybekötött ülésen a szlovák nemzeti felkelés 30. évfordulójáról emlékeznek meg.

1974. november 10.

Mosonmagyaróváron hetvennyolc éves korában elhunyt Tallós-Prohászka István somorjai származású festőművész, publicista.

1974. november 16.

Lögérpatonyban a Csemadok KB, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya, a SZISZ Szlovákiai KB és az *Új Ifjúság* szerkesztősége ismét megrendezi a csehszlovákiai magyar táncdalénekesek országos fesztiválját.

1974. november 20.

Budapesten hetvenegyedik életévében elhunyt Vozári Dezső költő, újságíró, a két világháború közötti csehszlovákiai magyar irodalom jeles képviselője.

1974. december 6–7.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága megrendezi Kassán az V. Kazinczy Nyelv-művelő Napokat.

1974. december 13–15.

Dunaszerdahelyen a rendszeresítés szándékával – cseh, szlovák, csehszlovákiai magyar, magyarországi és lengyelországi kiisszínpadok részvételével – megrendezik az I. Fábry Zoltán Irodalmi Színpadi Fesztivált. A Csallóközi Múzeumban ezzel párhuzamosan Fábry Zoltán emlékkiállítás nyílik.

1974 folyamán

Pozsonyban, a Madách Könyv- és Lapkiadó kiadásában megjelenik Duba Gyulának a szlovákiai magyar parasztság életének átalakulását bemutató *Vajúdo parasztság* című regényes szociográfiája.

Szabó Béla író a Szlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díjával, Egri Viktort érdemes művész címmel tüntetik ki.

1975. január 28.

Prágában hetvenéves korában elhunyt Antonín Novotný volt csehszlovák köztársasági elnök, a CSKP KB egykori első titkára.

1975. január 31.

A Csemadok KB Elnöksége gazdasági visszaélések miatt felfüggeszti Major Ágostont a *Hét* főszerkesztői tisztségéből. A munkakör ideiglenes ellátásával Varga János titkárt bízta meg

Pozsonyban hetvenkilencedik életévében elhunyt Németh-Samorínsky István zeneszerző, orgonaművész, karnagy.

1975. február 17.

Jókai Mór születésének 150. évfordulója alkalmából, szlovák és magyar kormánytagok, a Csemadok és a Magyar Írószövetség képviselőinek részvételével nagyszabású emlékünnepelet rendeznek a komáromi Duna Menti Múzeumban.

1975. március 13–16.

A Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottsága és a Csemadok Kassa Városi Bizottsága – első ízben irodalomtörténeti előadásokkal és író-olvasó találkozókkal összekötve – megrendezi Kassán az IV. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1975. március 14.

A *Szabad Földműves* szerkesztősége a lap megjelenésének 25. évfordulója alkalmából ünnepi gyűlést tart Diósförgepatonyban. Ján Janík, az SZLKP KB titkára, a megemlékezésen résztvevő párt- és kormányküldöttség vezetője ünnepi beszédében kiemeli a lap 1968–1969-ben tanúsított „helyes internacionalista álláspontját”.

1975. március 17–22.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa programnyilatkozatban deklarálja a párt azon törekvését, hogy a nemzetiségek hídszerepet töltsenek be Magyarország és a szomszédos országok között.

1975. április 4.

Magyarország felszabadulása évfordulójának szlovákiai megemlékezésein Bjelik György pozsonyi magyar főkonzul a XI. kongresszuson elhangzottakról szólva Sziegl Ferencnek, a Nemzetiségi Tanács titkárának kérésére mellőzi a nemzetiségek hídszerepének említését, mivel ez nem egyezik a csehszlovák pártvezetés álláspontjával.

1975. április 26.

Pótválasztást tartanak a Szlovák Nemzeti Tanácsba, amely során képviselővé választják Horváth Istvánt, a hidaskürti efsz elnökét. Ezzel a testület magyar nemzetiségű képviselőinek száma 17-re emelkedik.

1975. április 30.

Ludvík Svoboda köztársasági elnök az érdemes művész címet adományozza Lőrincz Gyula festőművésznek.

1975. május 13.

Peter Colotka szlovák miniszterelnök átadja Krocsány Dezső munkaügyi és népjóléti miniszternek a köztársasági elnök által 50. születésnapja alkalmából adományozott Munka Érdemrendet.

1975. május 16.

A CSKP KB Elnöksége a szovjet pártvezetéssel történt konzultációt követően úgy határoz, hogy a súlyosan beteg Ludvík Svoboda helyett Gustáv Husák pártfőtitkárt válasszák meg Csehszlovákia köztársasági elnökévé.

1975. május 23–31.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya – Jókai Mór születésének 150. évfordulója jegyében – megrendezi Komáromban a XII. Jókai Napokat.

1975. május 29.

A Szövetségi Gyűlés Gustáv Husákot, a CSKP KB főtítkárárt megválasztja Csehszlovákia új köztársasági elnökévé.

1975. május 30.

Csehszlovákia felszabadulásának 30. évfordulója alkalmából ünnepi ülést tart Pozsonyban a Csemadok KB. Az ülés résztvevői üdvözlő levelet küldenek a köztársasági elnökké választott Gustáv Husáknak.

1975. május

A kassai nyomda leégése következtében több magyar sajtótermék – többek között a *Hét* és *Nő* című hetilap – mintegy másfél éven keresztül ritkább periodicitással jelenik meg.

1975. június 7–8.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a XX. Országos Népművészeti Fesztivált.

1975. június 10.

A prágai Ady Endre Diákkör az *Új Ifjúság* hasábjain közzétett felhívásában bejelenti, hogy augusztus 8–17. között a csallóközi Nyárasdon, az egykori Nyári Ifjúsági Találkozók hagyományaira építve megrendezi az irodalmi színpadok ifjúsági táborozással egybekötött nyári találkozóját.

1975. június 21–22.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet a III. Kodály Napok keretében megrendezi Galántán a csehszlovákiai magyar felnőtt énekkarok IV. országos fesztiválját.

1975. június 24.

Jozef Mravík és Rácz Olivér szlovák kulturális miniszterhelyettesek, valamint Garamvölgyi József magyar kulturális miniszterhelyettes komáromi találkozóján magyar kezdeményezésre elvi megállapodás születik a nemzetiségi együttműködésnek az új államközi munkatervben való intézményesítéséről.

1975. július 7.

A március 26-án elhunyt Ondrej Klokoč helyett Viliam Šalgovičot választják az SZNT új elnökévé.

1975. július 12–13.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XX. Országos Dal- és Táncünnepélyt.

1975. július 18.

A nyugdíjba vonuló Lőrincz Gyulát Rabay Zoltán váltja fel az *Új Szó* főszerkesztői tisztségében.

1975. augusztus 1.

Helsinkiben a résztvevő 34 ország egyikeként Csehszlovákia is aláírja az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Záróokmányát, amelyben kötelezettséget vállal többek között az alapvető emberi és szabadságjogok tiszteletben tartására.

1975. augusztus 8–12.

A csehszlovákiai magyar főiskolás klubok a Nyárasdra tervezett, ám a hatóságok által nem engedélyezett ifjúsági táborozás helyett vándortábor jellegű kerékpártúrát rendeznek a Pozsonyeperves és Muzsla közötti útvonalon, amellyel kezdetét veszi az évenként megrendezésre kerülő Honismereti Kerékpártúrák sorozata.

1975. szeptember 1.

A magyar tannyelvű középiskolákban bevezetik a természettudományi tantárgyak (matematika, fizika, kémia, biológia) szakkifejezéseinek szlovák nyelvű oktatását.

1975. szeptember 15–18.

A Csehszlovák–Magyar Kulturális és Oktatási Munkabizottság budapesti ülésén megegyezés születik arról, hogy a jövőben ötéves munkatervet dolgoznak ki, s az 1976–1980. évekre aláírandó munkatervben szerepeltetni fogják a nemzetiségi téren folyó kulturális és oktatási együttműködést.

1975. szeptember 16–17.

A Csemadok KB, az *Új Szó* szerkesztősége és a Népművelési Intézet a CSKP megalakulásának közelgő 55. évfordulója, valamint az 1975. évi sajtónap alkalmából országos szemináriumot rendez Kassán a csehszlovákiai magyar sajtó forradalmi és haladó hagyományairól.

1975. szeptember 21.

Martoson megnyílik az első szlovákiai magyar tájház.

1975. szeptember 30.

Komáromban hetvenegy éves korában elhunyt Fellegi István, a Matesz alapító igazgatója, a Csemadok KB első központi titkára.

1975. október 10.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa a nemzetiségek hivatalos érintkezésben való nyelvhasználati jogainak érvényesítéséről és a kétnyelvűség elvének a betartásáról a kormány elé terjesztendő jelentésről tárgyal. A jelentés rámutat a községek, utcák és közterületek nemzetiségi nyelven való megjelölésében mutatkozó hiányosságokra, s bírálja a Szlovák Sajtó- és Tájékoztatási Hivatalnak a helységnevek magyar nyelvű használatát tiltó 1971. augusztus 25-i rendelkezését is.

1975. október 21.

Az SZLKP KB Titkársága megszünteti a szlovákiai magyar diákok önköltséges magyarországi továbbtanulási lehetőségét, s úgy határoz, hogy a jövőben csak ösztöndíjas hallgatók számára engedélyezhető, hogy felsőfokú tanulmányaikat szocialista országokban folytassák.

1975. október

Az *Alföld* című magyarországi folyóiratban megjelenik Görömbei András *A csehszlovákiai magyar irodalom negyed évszázada* című írása. Ezt követően Ludovít Pezlár, az SZLKP ideológiai titkára Bjelik György pozsonyi magyar főkonzulnál, a Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója pedig a Magyar Írószövetségnél tiltakozik Dobos Lászlónak a „megérdemeltnél kedvezőbb” értékelése ellen.

1975. november eleje

A Rádióhírközlési Igazgatóság úgy helyezi el a Csehszlovák Televízió I. műsorának bártfai jelerősítő berendezését, hogy ezzel Kelet-Szlovákiában lehetetlenné teszi a Magyar Televízió adásának vételét.

1975. november 21.

Stószon Fábry Zoltán emlékházzá átalakított szülőházában ünnepélyes keretek között megnyitják az író életét és életművét bemutató állandó kiállítást.

1975. november 22.

Pótválasztást tartanak a Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájába, amely során a mandátumáról augusztus 25-én lemondott Szénási Ferdinánd helyett képviselővé választják Csémi József elszelnököt.

1975. november 26.

A Csemadok KB Varga Jánost, a szövetség titkárát kinevezi a *Hét* főszerkesztőjévé.

1975. november 27.

A csehszlovák fél átadja a magyar félnek az ötéves államközi kulturális munkaterv csehszlovák javaslatát, amely azonban a komáromi megállapodás ellenére nemcsak hogy a nemzetiségi kulturális együttműködést nem kívánja intézményesíteni, hanem a korábbiakhoz viszonyítva is visszalépést jelent. Nem teszi lehetővé többek között az önköltségesek magyarországi továbbtanulási lehetőségét, valamint a bizonyítványok és oklevelek kölcsönös elismerését.

1975. december 12–13.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága megrendezi Kassán a VI. Kazinczy Nyelv-művelő Napokat.

1975 folyamán

Turczel Lajost Csanda Sándor váltja fel a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tanszékvezetői posztján.

Münchenben megjelenik az 1956 után Németországba emigrált Peéry Rezső *Requiem egy országrészért* című esszészerű önéletírása.

A Madách Imre Irodalmi Díj kitüntetettje ismét Duba Gyula, a Szlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díját Csontos Vilmos költő kapja.

1976. február 4.

A szlovák kormány ülésén leveszik a napirendről a Nemzetiségi Tanács által a nemzetiségek hivatalos érintkezésben való nyelvhasználati jogának és a két-nyelvűség elvének érvényesüléséről előterjesztett jelentés megtárgyalását, s megbízzák a Belügyminisztériumot, hogy készítse el a kérdéssel kapcsolatos saját ellenőrző jelentését.

1976. február 10.

Rabay Zoltán, az *Új Szó* főszerkesztője a kelet-szlovákiai magyarság panaszlevelei nyomán a lap hasábjain keresztül felszólítja a Rádióhírközlési Igazgatóságot: vegye figyelembe a magyar lakosság jogos követelményét, s tegye lehetővé számára, hogy a Magyar Televízió adásának vétele révén anyanyelvén művelődhessen.

1976. február 16–20.

Alois Indra vezetésével Magyarországra látogat a Szövetségi Gyűlés küldöttsége, amelyben helyet kap Lőrincz Gyula is.

1976. február

Az *Irodalmi Szemlé*ben megjelenik Püspöki Nagy Péternek a morva–szlovák kontinuitáselmélettel szembehelyezkedő s a szlovák történetírás által fenntartásokkal fogadott *Az ősi Nyitra* című írása. A tanulmány Nagymorávia problémájának vitaindító tanulmányává válik.

1976. március 23.

A Szlovák Tudományos Akadémia a magyar és ukrán kisebbség irodalma, nyelve, népművészete, kultúrája és történelme kutatásának koordinálása céljából az Elnökség tanácsadó szerveként létrehozza a Nemzetiségkutató Szakbizottságot. A Ján Dekan szlovák történész által vezetett szakbizottság magyar tagjai Kiss József történész és Csanda Sándor irodalomtörténész.

1976. március 25–27.

Pozsonyban tartja kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amely a legutóbbi pártkongresszus óta eltelt öt évet a szocializmus építésének egyik legsikeresebb időszakaként értékeli. A párt első titkárává ismét Jozef Lenártot választja; a 101 tagú új KB-ban helyet kap többek között Fábry István, Fehérváry Géza, Csáji István, Csank Zoltán, Lippai Lajos, Szalai Imre és Nagy Sándor.

1976. március 30.

A magyar Hazafias Népfront Polinszky Károly oktatásügyi miniszter vezette küldöttsége II. Rákóczi Ferenc születésének 300. évfordulója alkalmából Borsiban megkoszorúzza Rákóczi emlékművét, majd a kassai dómban a fejedelem sírját. A szlovák pártvezetés a magyar fél tudára adja, hogy kedvezőtlenül ítéli meg Rákóczi szerepét, s a magyar küldöttség kelet-szlovákiai tartózkodásánál egyetlen központi szlovák párt- vagy állami szerv sem képviselteti magát.

1976. április 12–16.

Prágában tartja XV. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja. A kongresszus a párt főtitkárává ismét Gustáv Husákot választja, a 121 tagú új Központi Bizottságban pedig továbbra is helyet kap Lőrincz Gyula. A kongresszuson vendégként felszólaló Kádár János – a nemzetiségek hídszerepét kiemelve – hangsúlyozza a nemzetiségi együttműködés fontosságát.

1976. április 21–24.

A Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottsága és a Csemadok Kassa Városi Bizottsága – első ízben kerületi rendezvényként – megrendezi Kassán, valamint a Kelet-szlovákiai kerület magyarlakta városaiban (Rozsnyón, Szepsiben, Királyhelmecen és Nagykaposon) az V. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1976. április 26–27.

Lázár György magyar miniszterelnök meghívására Lubomír Štrougal szövetségi miniszterelnök vezetésével csehszlovák kormányküldöttség látogat Magyarországra. A tanácskozásról kiadott közös közlemény szerint a bős–nagyvarosi vízellépcsőrendszer felépítése jelentős lépés a két ország gazdasági integrációjának fejlesztésében. A csehszlovák fél ismét elzárkózik a nemzetiségi együttműködésnek a közleményben való szerepeltetésétől.

1976. április 29.

Prágában hosszas egyeztetést követően aláírják az 1976–1980. közötti évekre szóló ötéves csehszlovák–magyar kulturális munkatervet. A magyar fél által szorgalmazott nemzetiségi együttműködés kérdésében csupán részleges megállapodás születik, nem sikerül megegyezni többek között az önköltséges tanulmányok lehetővé tételében a másik ország felsőoktatási intézményeiben, valamint a nemzetiségi szervezetek bevonásában a nemzetiségek számára biztosított tanulmányutak felhasználásába.

1976. április

Hónapokig tartó huzavonát követően módosítják a bártfai tévéadónak a tokaji tévéállomás adásterületére gyakorolt zavaró hatását, így javul a Magyar Televízió kelet-szlovákiai vételének minősége, de a kívánt állapot elérése még több hónapig eltart.

1976. május 2.

Prágában nyolcvanötödik életévében elhunyt Zdeněk Fierlinger volt csehszlovák miniszterelnök, a Nemzetgyűlés egykori elnöke.

1976. május 12–14.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet – a komáromi Jókai Napokról leválasztva – Duna Menti Tavasz néven megrendezi Dunaszerdahelyen a csehszlovákiai magyar gyermekszínházszók és bábcsoportok első önálló országos fesztiválját. Egyúttal megjelenik a rendezvény *Fürge Irka* címmel évről évre kiadott időszaki tájékoztatójának első száma.

1976. május 22.

Pozsonyban a Csehszlovák Rádió hangversenytermében rendezett ünnepi estén emlékezik meg fennállásának 25. évfordulójáról a Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet és a Szlovák Nőszövetség KB megrendezi Érsekújvárott a csehszlovákiai magyar népdalénekesek „Tavaszi szél vizet áraszt...” elnevezésű V. országos versenyének döntőjét.

1976. május 29–június 5.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a XIII. Jókai Napokat.

1976. június 4–6.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a XXI. Országos Népművészeti Fesztivált.

1976. június 18–20.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön az Országos Dal és Táncünnepélyek örökébe lépő XXI. Országos Kulturális Ünnepélyt.

1976. június 20.

A csehszlovák labdarúgó válogatott Belgrádban, az Európa-bajnokság döntőjében tizenegyesrúgásokkal legyőzi a nyugatnémet válogatottat. A csapat tagjaként Európa-bajnoki címet szerez Gögh Kálmán és Móder József.

1976. július 29–augusztus 8.

A csehszlovákiai magyar egyetemi és főiskolás klubok a Borsi és Betlér közötti útvonalon megrendezik a II. Honismereti Kerékpártúrát.

1976. szeptember 29.

A szlovák kormány 276. számú határozatával a magyar tannyelvű iskolákban folyó szlováknyelvoktatás színvonalának növelésére és a szakterminológia kétnyelvű tanításának a megoldására utasítja az Oktatásügyi Minisztériumot. A kormányhatározat szerint fokozatosan meg kell teremteni a feltételeit annak, hogy

a magyar gyermekek már az óvodában elsajátítsák a szlovák nyelv alapjait, s mind az óvónők, mind az alapiskolai és középiskolai tanítók elsajátítsák a két-nyelvű terminológiát.

1976. szeptember

A *Kritika* című budapesti folyóiratban Arató Endre történész a magyarokra nézve sértő szemelvényei miatt bírálón nyilatkozik a *Z prameňov našich dejín* (Történelmünk forrásaiból) címmel 1974-ben megjelent szlovák nyelvű gimnáziumi szöveggyűjteményről. A szlovák pártvezetés Arató cikkét támadónak minősíti és elítéli, az Oktatásügyi Minisztérium mégis a kötet sérelmezett kitételeinek módosításáról intézkedik.

1976. október 1.

Somorján Honismereti Ház néven a Felső-Csallóköz népi kultúrájának tárgyi emlékeit bemutató helytörténeti múzeum nyílik.

1976. október 13.

A szlovák kormány Václav Vačok helyett Ján Gregor miniszterelnök-helyettest nevezi ki a Nemzetiségi Tanács új elnökévé.

1976. október 14.

A pozsonyi magyar főkonzulátuson átadják a Csemadok képviselőinek a magyar Kulturális Minisztérium 1500 kötetből álló könyvajándékát.

1976. október 22–23.

Választásokat tartanak a Szövetségi Gyűlésbe, a Cseh Nemzeti Tanácsba, a Szlovák Nemzeti Tanácsba és a nemzeti bizottságokba. A hivatalos végeredmény szerint a választásokon a választópolgárok 99,7%-a vesz részt, akik 99,9%-a megszavazza a Nemzeti Front jelöltjeit. A Szövetségi Gyűlés 200 tagú Népi Kamarájában 7 (többek között Lőrincz Gyula, a Csemadok KB elnöke és Fekete József vállalati igazgató), 150 tagú Nemzetek Kamarájában 12 (többek között Renczés Sándor és Csémi József efsz-elnökök, Mandli Imre, a Pozsony-püspöki Helyi Nemzeti Bizottság elnöke, Kondrčík Margit munkásnő és Nemcsko Ilona varrónő), a 150 tagú SZNT-ben 16 (többek között Benyó Máté, a Komáromi Járási Nemzeti Bizottság elnöke, Fábry István SZLKP KB-tag, Krocshány Dezső miniszter, Szulányi Mária programozó, Tóth Tihamér technikus, Ligárt Béla géplakatos, valamint Horváth István és Vajányi László efsz-elnökök) magyar nemzetiségű képviselő kap helyet. Az SZNT-ben az SZLKP-nak 101, a Szlovák Megújódás Pártjának és a Szabadságpártnak 7-7 képviselője van, 35 tagja pártunkívűli. A szlovákiai nemzeti bizottságok 62 442 tagja közül 7945 a magyar nemzetiségű, az összes képviselő 12,7%-a.

1976. október

Miután a szlovák pártvezetés visszaadta Dobos László publikálási jogát, az *Irodalmi Szemle* részletet közöl a szerző *Egy szál ingben* című regényéből. A párt-

ből történt kizárása óta Csehszlovákiában ez a szerző első publikációja. (Dobos trilógiájának a csehszlovákiai magyarság életét feldolgozó harmadik kötete a Madách Könyv- és Lapkiadónál még az év folyamán megjelenik.)

1976. november 3.

Az SZNT alakuló ülésén a testület elnökévé ismét Viliam Šalgovičot választják, Benyó Máté személyében azonban – akit a Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottság elnökévé is megválasztanak – a testület új magyar alelnököt kap. Az SZNT 21 tagú Elnökségében helyet kap még Szulányi Mária, a Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottságban pedig Tóth Tihamér.

1976. november 4.

Az SZNT Elnöksége kinevezi az új szlovák kormányt. Miniszterelnök továbbra is Peter Colotka, tagjai többek között Július Hanus és Ján Gregor miniszterelnök-helyettesek, Ján Janovic mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter, Štefan Lazar belügyminiszter, Juraj Buša oktatásügyi miniszter, Miroslav Válek kulturális miniszter, valamint Krocsány Dezső munkaügyi és népjóléti miniszter. (A kormány magyar nemzetiségű miniszterhelyettesei: Rácz Olivér kulturális, Németh Jenő mezőgazdasági és élelmezésügyi, valamint Somogyi László kereskedelmi miniszterhelyettes.)

1976. november 10.

A Szövetségi Gyűlés alakuló ülésén a Népi Kamara elnökévé ismét Václav Davidot, a Nemzetek Kamarája elnökévé Dalibor Hanest, a Szövetségi Gyűlés elnökévé Alois Indrát választják. A Nemzetek Kamarája Elnökségében ismét helyet kap Renczés Sándor, a Szövetségi Gyűlés Elnökségében Kondrčík Margit és Lőrincz Gyula, akit újból megválasztanak a Népi Kamara Mandátumvizsgáló és Mentelmi Bizottságának elnökévé.

1976. november 11.

Gustáv Husák köztársasági elnök kinevezi az új szövetségi kormányt. Miniszterelnök továbbra is Lubomír Štrougal, tagjai többek között Josef Korčák, Peter Colotka, Karol Laco és Matej Lúčan miniszterelnök-helyettesek, Bohuslav Chňoupek külügyminiszter, Martin Dzúr nemzetvédelmi miniszter és Jaromír Obzina belügyminiszter.

1976. november 26–27.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága megrendezi Kassán a VII. Kazinczy Nyelv-művelő Napokat.

1976. december 15.

Az MSZMP KB Politikai Bizottsága a szomszédos országokban élő magyar kisebbségekről tárgyalva kimondja, hogy figyelemmel kell kísérni helyzetük alakulását, a szomszédos országok vezetőivel folytatott tárgyalásokon pedig a negatív jelenségeket „megfelelő formában” szóvá kell tenni. Megfogalmazást nyer az

anyanemzettel való kapcsolattartásuk támogatása, valamint annak a célnak az elérése, hogy vezetőik az államközi együttműködés keretei között kapcsolatot tarthassanak Magyarország hivatalos szerveivel, s a nemzetiségi kapcsolatok az államközi együttműködés részét képezzék.

1976. december 21.

A szlovák kormányhivatal nemzetiségi főosztálya, a Nemzetiségi Titkárság a helységek, utcák és egyéb közterületek kétnyelvű megnevezésének megoldásával kapcsolatban a Szlovák Sajtó- és Tájékoztatási Hivatal 1971. augusztus 25-i utasításának a hatályon kívül helyezését s a sajtóban szabadon használható magyar és ukrán községneveket tartalmazó jegyzék publikálását javasolja a kormány számára. A főosztály szerint a Belügyminisztérium 1970. évi 93. sz. hirdetményét is összhangba kell hozni az alkotmánnyal, a magyar és ukrán lakosságú községekben pedig kétnyelvű utcanévtáblákat kellene elhelyezni.

1976 folyamán

A Madách Imre Irodalmi Díjat (az eredeti alkotásért és műfordításért egyaránt) Rácz Olivér veheti át.

1977. január 1.

Cseh ellenzékiek közzéteszik a 242 aláírással ellátott *Charta 77* elnevezésű kiáltványt, amelyben felszólítják a csehszlovák alkotmányos szerveket, hogy az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Csehszlovákia által is ratifikált záródokumentuma értelmében tartsák tiszteletben az emberi és polgári jogokat. A Charta 77 első szövívői Jiří Hájek volt külügyminiszter, Václav Havel drámaíró és Jan Patočka filozófus.

1977. január 9.

Harmincnégy magyarországi értelmiségi – többek között Csoóri Sándor, Eörsi István, Mészöly Miklós, Nádas Péter és Réz Pál író, Heller Ágnes filozófus, Kocsis Zoltán zongoraművész és Kenedi János kritikus – közös nyilatkozatában szolidaritását fejezi ki a Charta 77 mozgalommal.

1977. január 13.

Megjelenik az *Új Szóban* a *Rudé právo* szerkesztőségének *Hajótöröttek és önjelöltek* című írása, amely a Charta 77-et az antikommunista és cionista központok megrendelésére készült állam-, szocialista- és népellenes iratnak nevezi, amely hazug módon rágalmazza a Csehszlovák Szocialista Köztársaságot és a nép forradalmi vívmányait. A csehszlovákiai sajtóban ezzel egy időben heteken át tartó lejáratási kampány kezdődik a Charta 77 szerzői és aláírói ellen.

1977. január 28.

Prágában a kulturális és közélet képviselőinek a politikai vezetés által kezdeményezett nagygyűlése elítéli a Charta 77-et. A gyűlésen elfogadott nyilatkozatot,

az ún. Antichartát több tucat csehszlovákiai magyar közéleti személyiség, író, újságíró, színművész, képzőművész is aláírja.

1977. február 1.

Krivošík Istvánt, a Matesz igazgatóját kinevezik a budapesti csehszlovák nagykövetség tanácsosává. Megbízott igazgatóként Konrád József veszi át a színház irányítását.

1977. február 15.

A müncheni *Új Látóhatár* című folyóiratban megjelenik Janics Kálmán *A csehszlovákiai magyar nemzeti kisebbség* című, Csehszlovákia második világháború utáni kisebbségpolitikáját és a magyar kisebbség helyzetét kritikusan értékelő tanulmánya. A cikk megjelenését követően a szlovák pártvezetés Janics állításainak megcáfolására és a szerző „reakciós múltjának” leleplezésére utasítja az *Új Szót*.

1977. február 19.

Megjelenik a *Hétben* a Csemadok KB pártalapszervezetének, valamint a KB dolgozóinak a Charta 77-et elítélő állásfoglalása.

1977. február 28–március 8.

Az 1976. októberi magyarországi csehszlovák kulturális napok viszonzásaként első ízben rendezik meg Csehszlovákiában a Magyar Kultúra Napjait, amelyen Pozsgay Imre kulturális miniszter vezetésével magyar küldöttség is részt vesz. Pozsgay a Miroslav Válek szlovák kulturális miniszterrel a nemzetiségi kapcsolatok kérdéséről folytatott megbeszélésein tolmácsolja a magyar pártvezetés álláspontját a kisebbségek ún. hídszerepéről.

1977. március 7–9.

Puja Frigyes magyar külügyminiszter meghívására Magyarországra látogat Bohuslav Chňoupek csehszlovák külügyminiszter.

1977. március 10.

A szövetségi Belügyminisztérium 22/1977. sz. hirdetményével lehetővé teszi, hogy azoknak a nem cseh és nem szlovák nemzetiségű személyeknek a személynevét, akiknek azt 1959. október 1-je előtt csehül vagy szlovákul anyakönyvezték, az anyakönyvi kivonatban saját kérésükre anyanyelvükön tüntessék fel. Az 1959. október 1-je után születettek személynevét abban az esetben lehet megváltoztatni, ha az „nem ellenkezik a társadalom érdekeivel, s ha az valóban indokolt”.

1977. március 23.

Budapesten hetvenharmadik életévében elhunyt Szalatnai Rezső író, irodalomtörténész.

1977. március

Az *Irodalmi Szemle* folyóirat *Nemzetiség és tudomány* címmel ankétot közöl a szlovákiai magyar tudományosság helyzetéről és jövőbeli feladatairól, amelyben a társadalomtudományok különböző területeinek művelői fejtik ki véleményüket a szlovákiai magyar tudományosság intézményesítésének kilátásairól.

1977. április 28.

Pozsonyban a Szlovák Képzőművészek Szövetségének III. kongresszusán Lőrincz Gyula festőművészt megválasztják a szövetség elnökévé.

1977. április 29.

Gustáv Husák köztársasági elnök a Klement Gottwald Állami Díjat adományozza Lőrincz Gyulának.

1977. május 14–15.

Pozsonyban tartja XII. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 514, taglétszáma 66 577), amely a minisztériumi irányítás öt évét, valamint a magyar kisebbség helyzetét egyaránt pozitívan értékeli. A közgyűlés vitájában ugyanakkor többen hiányolják az értelmiség bekapcsolódását a szövetség munkájába, foglalkoznak a magyar iskolák összevonásával, s újból felvetik a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának kérdését. A Csemadok KB elnökévé ismét Lőrincz Gyulát, alelnökévé Rácz Olivért, vezető titkárává Varga Béla helyett György Istvánt választják, a titkári tisztségeket azonban egyelőre betöltetlenül hagyják; a 79 tagú új KB 14 fős Elnökségébe bekerül még Balázs Béla, Fábry István, Gyimesi György, Gyurcsik József, Krocsány Dezső, Kurucz Lujza, Mag Gyula, Mózsi Ferenc, Szilvássy József, Varga Béla és Varga János.

1977. május 21–29.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a XIV. Jókai Napokat.

1977. május 31–június 3.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Dunaszerdahelyen a II. Duna Menti Tavaszt.

1977. június 3–5.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a XXII. Országos Népművészeti Fesztivált.

1977. június 6.

A Nemzetiségi Tanács az 1973. évi 230. sz. kormányhatározat végrehajtásáról a kormány elé terjesztendő jelentésről tárgyalva figyelmeztet a nemzetiségi iskolahálózat bővítésének és fejlesztésének szükségességére, ismét rámutat a nemzetiségi nyelvhasználatban mutatkozó hiányosságokra és az azt szabályozó jogi normák kidolgozásának szükségességére.

1977. június 6–9.

A Magyarországra látogató Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter tárgyalásokat folytat Pozsgay Imre magyar kulturális miniszterrel. Válek a tárgyalások során elutasítóan nyilatkozik a szlovákiai magyarság magyar részről többször hangoztatott ún. híd-szerepével kapcsolatban, s a magyar fél tudtára adja, hogy (cseh)szlovák részről nem fogadják szívesen a központi irányítás megszüntetését a kulturális értékek cseréje során.

1977. június 10.

A Csemadok KB Elnöksége újjászervezi a KB szakbizottságait és albizottságait. A Központi Népművelési Szakbizottság (elnöke Mócsi Ferenc) albizottságai a nyelvművelő, a történelmi-honismereti, a néprajzi és az irodalmi albizottság; a Központi Népművészeti Szakbizottság (elnöke Szilvássy József) albizottságai pedig a tánc, az énekkari és a dramaturgiai albizottság lesznek.

1977. június 12.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Érsekújvárott a csehszlovákiai magyar gyermek- és ifjúsági énekkarok III. országos seregszemléjét.

1977. június 14.

Az SZLKP KB Elnöksége az 1968 után alkotói tilalommal büntetett írók és művészek ügyével foglalkozva úgy határoz, hogy az ún. Antichartát aláírók számára engedélyezi a kulturális közéletbe való visszatérést. A határozat a szlovákiai magyar írókat is érinti.

1977. június 24–26.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXII. Országos Kulturális Ünnepelelt.

1977. június 27.

A Tőketerebesi Járási Nemzeti Bizottság a járás magyar községei számára megtiltja a szlovák–magyar kétnyelvű bélyegzők használatát, s arra utasítja a helyi nemzeti bizottságokat, hogy amíg a kizárólag szlovák nyelvű új körbélyegző el nem készül, a meglevőből zseletpengéivel vágják ki a magyar nyelvű szöveget.

1977. július 7.

Pozsonyban Viliam Šalgovič, az SZNT elnöke átadja Benyó Máténak, a testület alelnökének a köztársasági elnök által adományozott „Építésben szerzett érdemekért” kitüntetést.

1977. július 9–13.

A vágssellyei Vörösmarty Klub és a Csemadok Komáromi Helyi Szervezetének klubja az 1972-ben betiltott Nyári Ifjúsági Találkozókat hagyományára építve megrendezi Örsűjfalon az I. Nyári Művelődési Táborát.

1977. augusztus 8.

Pozsonyban Ludovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára átadja Szarka István-nak, az *Új Szó* helyettes főszerkesztőjének, a szerkesztőségi pártszervezet elnökének a köztársasági elnök által adományozott „Építésben szerzett érdemekért” kitüntetést.

1977. augusztus 11–20.

A József Attila Ifjúsági Klub és az Ady Endre Diákkör a Gombaszög és Kalonda közötti útvonalon megrendezi a III. Honismereti Kerékpártúrát.

1977. augusztus 31.

A szlovák kormány 290. számmal újabb határozatot fogad el az 1973. évi 230. sz. kormányhatározat végrehajtásáról, amely feladatul adja az egyes minisztereknek, hogy az általuk irányított tárcák szakmunkásképző intézeteiben vizsgálják meg a magyar nyelvű, ill. a vegyes (magyar–szlovák) nyelvű oktatás kibővítésének lehetőségét, s megbízza őket a magyar és ukrán tannyelvű iskolák hálózatában meglévő hiányosságok kiküszöbölésével és az iskolák színvonalának növelésével. A határozat a Matesz tevékenységének biztosítása céljából előírnyozza Komáromban egy olyan kulturális létesítmény felépítését, amelyben helyet kapna a magyar színház is.

1977. szeptember 1.

A magyar nevelési nyelvű óvodák legidősebb korcsoportú osztályaiban, napi 10-15 percben bevezetik a szlovák nyelv oktatását; a magyar tanítási nyelvű alapiskolák 8. és 9. osztályaiban pedig a természettudományi tantárgyak (matematika, fizika, kémia, biológia) egyes tematikus egységeinek szlovák nyelvű összefoglalóját.

1977. szeptember 6.

Az *Új Szó* az „internacionalista összefogás nagy műveként” értékeli a bős–nagy-maroszi vízlépcsőrendszert.

1977. szeptember 14–16.

Gustáv Husák vezetésével – 1968 óta első ízben – csehszlovák párt- és kormányküldöttség látogat Magyarországra. A látogatás zárónapján Lubomír Štrougal csehszlovák és Lázár György magyar miniszterelnök szerződést ír alá a bős–nagy-maroszi vízlépcsőrendszer megvalósításáról és üzemeltetéséről, amely 1991-re irányozza elő a beruházás befejezését. A tanácskozásról kiadott közös közleményből a csehszlovák elutasítás miatt ismét kimaradnak a nemzetiségek összekötő kapocs és hídszerepére utaló kitételek.

Puja Frigyes és Bohuslav Chňoupek külügyminiszterek – ugyancsak a látogatás zárónapján – aláírják az ún. kultúrcentrum-egyezményt, amely lehetővé teszi a prágai Magyar Kulturális Központ és a budapesti Csehszlovák Kulturális és Információs Központ fiókkéntjényeinek létrehozását.

1977. szeptember 15–17.

Pozsonyban tartja szlovákiai kongresszusát a Szocialista Ifjúsági Szövetség, amelyen a SZISZ Szlovákiai KB Elnökségébe beválasztják Mag Jánost.

1977. szeptember 19.

Az SZNT Elnöksége a sajtónap alkalmából a legmagasabb szlovákiai újságírói díjjal, a Ľudovít Štúr Újságírói Díjjal tünteti ki Csető Jánost, az *Új Szó* helyettes főszerkesztőjét.

1977. október 13–14.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet és az Ipolysági Városi Nemzeti Bizottság szlovák és csehszlovákiai magyar irodalomtörténészek (többek között Turczel Lajos és Rácz Olivér) részvételével nagyszabású konferenciát rendez Ipoly-ságon Ady Endre születésének 100. évfordulója alkalmából.

1977. október 29.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya és a SZISZ Szlovákiai KB megrendezi Pozsonyban a csehszlovákiai magyar amatőr táncdalénekesek I. országos versenyének döntőjét.

1977. november 11.

Stuttgartban hatvannyolcadik életévében elhunyt Peéry Rezső író, publicista.

1977. november 18–19.

A Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottsága és a Csemadok Kassa Városi Bizottsága megrendezi Kassán és a kelet-szlovákiai magyarlakta városokban a VI. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1977. november 21.

Jozef Lenárt, az SZLKP első titkára közli Lőrincz Gyulával, a Csemadok KB elnökével és Rabay Zoltánnal, az *Új Szó* főszerkesztőjével, hogy a magyar nemzeti-ségű egyetemi és főiskolai hallgatók számának növelése céljából a magyar tan nyelvű iskolákban fontolóra veszik a természettudományi tantárgyak szlovák nyelvű oktatásának bevezetését.

1977. november 23.

A pozsonyi Tatran Könyvkiadó és a budapesti Európa Könyvkiadó rendezésében *Közös úton* címmel a szlovák–magyar irodalmi kapcsolatokat – a szlovák művek magyar, ill. a magyar művek szlovák fordításaival – bemutató könyvkiállítás nyílik Pozsonyban. (1945 óta mintegy 400 magyar szépirodalmi mű jelent meg szlovák és mintegy 200 szlovák mű magyar fordításban.)

1977. december 2.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa a Belügyminisztérium által a nemzeti-ségek nyelvének a hivatalos érintkezésben való használatáról előterjesztett je-

lentésről tárgyalva bírálja a minisztériumi jelentésnek a nyelvhasználat jogi szabályozását, valamint a községek, utcák és közterületek kétnyelvű megjelölését szükségtelennek nevező megállapításait.

1977. december 16–17.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága megrendezi Kassán a VIII. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1977. december 17–18.

A Csemadok KB, a Szlovák Szakszervezeti Tanács, valamint a rozsnyói városi és járási szervek megrendezik Rozsnyón a csehszlovákiai magyar munkásénekek II. országos fesztiválját.

1977. december 30.

VI. Pál pápa – a csehszlovák kormány és a Vatikán képviselőinek több éven át tartó tárgyalássorozata eredményeként – *Praescriptum sacrosancti* és *Qui divino* kezdetű bulláival a nagyszombati apostoli kormányzóság érseki rangra emelésével s a szlovákiai egyházmegyék alá rendelésével létrehozza az önálló szlovák egyházi tartományt, egyúttal az államhatárokhöz igazítja az egyházmegyék határait. A nagyszombati érseki tartományban egyesített egyházmegyék a következők: nagyszombati érsekség, nyitrai püspökség, besztercebányai püspökség, szepesi püspökség, rozsnyói püspökség és kassai püspökség.

1977 folyamán

A nyitrai Pedagógiai Kar magyar tagozatának fokozatos felszámolásával megkezdődik a magyar nyelvű pedagógusképzés leépítése. (A korábban megszokott közel százezer huszonegyre csökken a magyar tagozatra felvett elsőéves hallgatók száma.)

Erőteljesen csökkentik a pozsonyi Szlovák Pedagógiai Kiadó magyar szerkesztőségének gondozásában megjelenő magyar nyelvű tankönyvek számát, aminek következtében minden magyar tanítási nyelvű iskolában tankönyvhiány lép fel.

A pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó Szabó Béla két regényének, *A menyasszonynak* és *A család kedvencének* együttes újrakiadásával útjára indítja Csehszlovákiai Magyar Írók című könyvsorozatát. Ugyancsak a Madách Könyv- és Lapkiadó kiadásában megjelenik Duba Gyula *Írnak a csukák* című regényes falurajza.

A dunaszerdahelyi Csallóközi Múzeum *Spravodaj múzea – Múzeumi Híradó* címmel – kezdetben negyedévenként, majd 1984-től évente egyszer megjelenő – kétnyelvű kiadványsorozat megjelentetésébe kezd. Felelős szerkesztője Mag Gyula.

Bábi Tibort Csanda Sándor váltja fel a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának titkári tisztségében.

1978. január 24.

Losoncon *Ipel* címmel új kétnyelvű járási hetilap jelenik meg.

1978. január 30.

Juraj Buša szlovák oktatásügyi miniszter az SZLKP KB Ideológiai Bizottsága elé terjeszti az Oktatásügyi Minisztérium által a természettudományi tantárgyak szlovák nyelvű oktatására, vagyis a nemzetiségi iskolák kétnyelvűsítésére kidolgozott tervezetet. E szerint 1978. szeptember 1-jétől az alapiskolák 5. osztályától bevezetnék a szakterminológia kétnyelvű oktatását és a tananyag szlovák nyelvű összefoglalását, amivel megteremtenék a feltételeit annak, hogy a középiskolákban a természettudományi tantárgyakat szlovák nyelven taníthassák.

1978. január 31.

Megalakulásának és első bemutatójának 25. évfordulója alkalmából ünnepi gyűlést tart Komáromban a Magyar Területi Színház.

1978. január

Ipolyságon Csáky Károly vezetésével megalakul a Csemadok helyi szervezete mellett működő Honti Közművelődési Klub.

1978. február 10.

A szlovák kormányhivatal nemzetiségi főosztálya, a Nemzetiségi Titkárság Ján Gregor szlovák miniszterelnök-helyetteshez, a Nemzetiségi Tanács elnökéhez, valamint Karol Laco szövetségi miniszterelnök-helyetteshez, a szövetségi kormány Legiszlatív Tanácsa elnökéhez intézett javaslatában a nemzetiségek hivatalos nyelvhasználatának jogi szabályozását és a magyar helységnevek sajtóbeli használata korlátozásának megszüntetését szorgalmazza.

1978. február 16.

A Csehszlovák Képzőművészek Szövetségének prágai alakuló kongresszusán Lőrincz Gyula festőművészt megválasztják a szövetség alelnökévé.

1978. február 18.

Az *Új Szó* egyik írása éles támadást intéz a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer megépítésének ellenzői ellen. A *Gabčíkovo* című cikk szerint Dél-Szlovákia iparosításának ellenzése éppoly helytelen nézet, mint a magyar többségű járások visszaállításának követelése volt 1968–1969-ben.

1978. február 28.

Az SZLKP KB Ideológiai Bizottsága nem fogadja el, s átdolgozásra visszaadja az Oktatásügyi Minisztérium január 30-i tervezetét, mivelhogy az nem domborította ki az „önkéntesség” elvét.

A hatóságok őrizetbe veszik, majd vád alá helyezik Gombik Róbert szenci káplánt, a Charta 77 első magyar aláíróját. Ügyét később elnapolják, papi hivatásának gyakorlásától azonban 7 évre eltiltják

1978. február

Rácz Olivért Mikus Imre váltja fel a szlovák kormány kulturális miniszterhelyettesi tisztségében.

1978. március 3–4.

A Csemadok KB ülésén Lovicsek Béla írot megválasztják a KB elnökségi tagjává és a Csemadok KB titkárává.

1978. március 10.

A szlovák kormány *Nemzeti Bizottságok* című folyóiratának a szlovákiai kisebbségi iskolák helyzetével és a kétnyelvű oktatás bevezetésével foglalkozó szerkesztőségi cikke a magyar és ukrán tannyelvű iskolák számának csökkenését s a szlovák alapiskolába járó magyar és ukrán gyermekek számának növekedését „pozitív fejlődési irányzatként” értékeli.

1978. március 17–18.

A Csemadok KB megrendezi Érsekújvárott a csehszlovákiai magyar művelődési klubok vezetőinek országos értekezletét, amelyen a klubmozgalom támogatása céljából a KB Központi Népművelési Szakbizottságának klubtevékenységgel foglalkozó albizottságaként Presinszky Lajos vezetésével megalakul a Központi Művelődési Klubtanács.

1978. március 24.

Az SZNT Elnöksége az SZLKP KB Ideológiai Bizottságának elutasítása ellenére jóváhagyólag tudomásul veszi az Oktatásügyi Minisztérium január 30-i tervezetét a nemzetiségi iskolák kétnyelvűsítéséről.

1978. március 31.

A müncheni *Új Látóhatárban* megjelent, a magyar kisebbség helyzetét és a csehszlovák nemzetiségi politikát bíráló írása miatt elbocsátják jolsvai orvosi állásából Janics Kálmánt.

1978. április 22.

A Charta 77 polgárjogi mozgalom tagjai a politikai okok miatt üldözött és letartóztatott ellenzékiek esetének nyilvánosságra hozása és a külföldi közvélemény tájékoztatása céljából megalakítják az Igazságtalanul Üldözöttek Védelmi Bizottságát.

1978. április 24–27.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Dunaszerdahelyen a III. Duna Menti Tavaszt.

1978. április

Duray Miklós geológus a magyar iskolák nyelvi átépítése elleni tiltakozás megszervezése céljából – mintegy 10-15 magyar értelmiségi közreműködésével –

megalakítja az illegális Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottságát. A magyar lakosság a tavasz folyamán a Bizottság kezdeményezésére a szlovák állami és pártvezetéshez intézett levelek sokaságában tiltakozik a tervbe vett intézkedés ellen.

1978. május 1.

A csehszlovák kormány az érdemes művész címet adományozza Pataki Klára és Löffler Béla szobrászművésznek.

1978. május 20–28.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a XV. Jókai Napokat.

1978. május

A Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottsága elkészíti első munkanyagát a csehszlovákiai magyar oktatásügy helyzetéről és a magyar iskolák felszámolását célzó lépésekről.

1978. június 3–4.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Galántán a IV. Kodály Napokat, a csehszlovákiai magyar felnőtt énekkarok országos versenyének döntőjét.

1978. június 9–11.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a XXIII. Országos Népművészeti Fesztivált.

1978. június 21.

A Szövetségi Gyűlés 63/1978. számmal az iskolakötelezettséget 9-ről 10 évre növelő s a gimnáziumi helyett a szaktanintézeti képzést előnybe helyező új iskolatörvényt fogad el.

1978. június 23–25.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXIII. Országos Kulturális Ünnepelelt.

1978. június 24.

Szklabonyán az átalakított egykori Mikszáth-kúriában megnyílik a Mikszáth Kálmán Emlékház. A kiállított emléktárgyak alatti magyarázó szöveg azonban kizárólag szlovákul olvasható, magyar szöveg csupán 1988-ban kerül a szlovák feliratok mellé.

1978. június 25.

A nyárasdi Družstevník Topolňky másodosztályú női kézilabdacsapata elhódítja a csehszlovák kupát. (A következő idényben az élvonalbeli szereplést is kiharcoló csapat kupagyőzelmét 1984-ben megismétli.)

1978. június 27.

Az SZNT a Szövetségi Gyűlés június 21-i törvényéhez kapcsolódó iskolatörvényeket hagy jóvá. Az egyes magyarlakta járásokban ezt követően adminisztratív úton csökkentik a magyar gimnáziumokban nyitható első osztályok számát. A lévai és nyitrai gimnázium magyar tagozatait már a hetvenes években felszámolják, s 1982-ig fokozatosan leépítik az ógyallai közös igazgatású és a nagymgyeri magyar tannyelvű gimnáziumot is.

1978. augusztus 4–12.

A Központi Művelődési Klubtanács és a József Attila Ifjúsági Klub a Gombaszög és Örsújfalú közötti útvonalon megrendezi a IV. Honismereti Kerékpártúrát.

1978. augusztus 11–20.

A Központi Művelődési Klubtanács megrendezi Örsújfalun a II. Nyári Művelődési Tábor. A tábor szervezését ugyan az előző évihez hasonlóan a vágsellyei Vörösmarty Klub kezdte, a pártszervek azonban több tervezett előadó, köztük Dobos László meghívását elutasították, s a tábor megrendezését a Klubtanácsra bízták.

1978. szeptember 4–6.

Félben a magyar szülők három napon át tartó tüntetéssorozatukkal elérik, hogy az általuk felépített új iskolaépületben, amelyet a járási szervek a szlovák iskolának utaltak ki, a magyar alapiskola is helyet kaphasson.

1978. szeptember 21.

A debreceni Déri Múzeumban – Boross Zoltán egykori sarlós kezdeményezésére – Sarló-emlékkiállítás nyílik. A Sarló-gyűjteményt 1980-ban a Déri Múzeum fióktézményében, a Debreceni Irodalmi Múzeumban helyezik el.

1978. október 2–4.

Brünnben a Purkyně Egyetem Bölcsészettudományi Karának Hungarológiai és Balkanisztikai Kabinetje öt csehszlovákiai magyarságtudományi központ (a prágai, brünni, pozsonyi, nyitrai és eperjesi egyetemek, ill. főiskolák), valamint magyarországi és lengyelországi szakemberek részvételével megrendezi a csehszlovákiai hungaristák első országos szimpóziumát.

1978. október 10.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa a nemzetiségi iskolák pedagógusainak képzéséről, ill. a magyar és ukrán nemzetiségű tanulók szakmunkásképző iskolákban való oktatásáról tárgyalva bírálón nyilatkozik a nyitrai Pedagógiai Kar magyar tagozatának leépítéséről, s szorgalmazza a szakmunkásképzőkben a magyar, ill. a kétnyelvű oktatás kibővítését.

1978. október 11.

Prágában Bjelik György nagykövetségi tanácsos vezetésével megnyílik az új Magyar Kulturális Központ.

1978. október 28.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet és a Szlovák Nőszövetség KB megrendezi Pozsonyban a csehszlovákiai magyar népdalénekesek „Tavaszi szél vizet áraszt...” elnevezésű VI. országos versenyének döntőjét.

1978. november 9.

Pannonhalmán nyolcvannegyedik életévében elhunyt Mécs László költő, premontrai szerzetes, a két világháború közötti csehszlovákiai magyar irodalom kiemelkedő képviselője.

1978. november 10–11.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága megrendezi Kassán a IX. Kazinczy Nyelv-művelő Napokat.

1978. november

A szlovák Oktatásügyi Minisztérium elkészíti átdolgozott javaslatát a magyar tan-nyelvű iskolák nyelvi átépítésének tervéről. Az új javaslat csupán annyiban különbözik az eredeti tervezettől, hogy a szlovák nyelvű oktatás bevezetését annak első szakaszában a szülők „beleegyezésétől” tenné függővé, 1983-tól azonban már mindenütt kötelezővé válna. Az átdolgozott javaslatot megküldik a Csemadoknak, az Új Szónak és a pozsonyi magyar főkonzulátusnak is.

1978. december 1.

A Csemadok KB Elnöksége elutasító álláspontot foglal el az Oktatásügyi Minisztérium által a nemzetiségi iskolák nyelvi átépítésére kidolgozott javaslattal kapcsolatban, s azt az alkotmánnyal és a nemzetiségi alkotmánytörvénnyel ellentétben állónak minősíti.

1978. december 2.

A Duray Miklós, Janics Kálmán, Püspöki Nagy Péter és A. Nagy László közötti megbeszélésen Janics Kálmán elvállalja, hogy a csehszlovákiai magyarság második világháború utáni üldöztetéséről készülő könyve megjelenése után szövege lesz a Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottságának.

1978. december 2–4.

A Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottsága és a Csemadok Kassa Városi Bizottsága megrendezi Kassán és a kelet-szlovákiai magyarlakta városokban a VII. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1978. december 8.

Az SZLKP KB Ideológiai Bizottsága a Csemadok elutasító álláspontja s az ukrán kisebbség részéről is megfogalmazott kritika ellenére elfogadja az Oktatásügyi Minisztériumnak a nemzetiségi iskolák nyelvi átépítésére vonatkozó átdolgozott tervezetét.

1978 folyamán

Budapesten, Sándor László összeállításában megjelenik a Sarló mozgalmat bemutató *Ez volt a Sarló* című tanulmány- és dokumentumgyűjtemény.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Turczel Lajos irodalomtörténészt és Hubik István műfordítót tüntetik ki.

1979. január 1.

Fónod Zoltánt Sárkány Árpád váltja fel a pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó igazgatói posztján.

1979. január 5.

A Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottsága az ország politikai vezetőihez intézett levelében tiltakozik a magyar iskolák nyelvi átépítését célzó tervezet ismételt napirendre tűzése ellen. A tiltakozó levelet megküldi többek között Gustáv Husák köztársasági elnöknek, a CSKP KB főtítkárának, Alois Indráknak, a Szövetségi Gyűlés elnökének, Lubomír Štrougal szövetségi miniszterelnöknek, Viliam Šalgovičnak, az SZNT elnökének, Benyó Máténak, az SZNT alelnökének, Peter Colotka szlovák miniszterelnöknek, Ján Gregor miniszterelnökhelyettesnek, a Nemzetiségi Tanács elnökének, Juraj Buša oktatásügyi miniszternek, Krocsány Dezső munkaügyi és népjóléti miniszternek, Jozef Lenártnak, az SZLKP KB első titkárának, valamint a Csemadok KB-nak.

1979. január 16.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsának ülésén annak magyar és ukrán tagjai – noha egyértelműen nem utasítják vissza – több kifogást emelnek az Oktatásügyi Minisztériumnak a magyar tannyelvű iskolák nyelvi átépítését célzó tervezete ellen, aminek következtében azt Peter Colotka szlovák miniszterelnök február elején leveteti a napirendről.

1979. január 24.

Az *Új Látóhatárban* 1977-ben megjelent tanulmánya miatt durva támadás jelenik meg az *Új Szóban* Janics Kálmán ellen. A lap álnevet használó cikkírója a magyar kisebbség 1945 utáni sérelmeinek felsorolása, a kommunista párt és az állam nemzetiségi politikájának bírálata miatt burzsoá nacionalistának, antikommunistának, irredentának és nyilasnak bélyegzi Janicsot, aki a „chartisták” példáját követve „szocialistaellenes koholmányokat továbbít az antikommunista és az emigráns központoknak”.

1979. január

Szepsiben a Csemadok helyi szervezete mellett megalakul a Szepsi Csombor Márton Klub.

1979. február 6.

A magyar Külügyminisztérium csehszlovák referatúrája tervet dolgoz ki arra vonatkozóan, hogy a pozsonyi magyar főkonzulon keresztül „nem hivatalos formában” a szlovák pártvezetés tudomására hozza a magyar nemzetiségi oktatás jövőjére vonatkozó tervek miatti magyar aggodalmakat. Miután azonban a tervet levették a napirendről, a magyar lépés megtételére nem kerül sor.

1979. március 3.

A szövetség megalakulásának 30. évfordulója alkalmából ünnepi ülést tart Pozsonyban a Csemadok Központi Bizottsága. Lőrincz Gyula elnök ünnepi beszédében hangsúlyozza: alapvető fontosságú, hogy a Csemadok tevékenységét továbbra is a szocialista hazafiság és a proletár nemzetköziség szelleme hassa át, s folytassa a harcot a nacionalizmus minden megnyilvánulása ellen nemcsak nemzetközi, hanem hazai viszonylatban is.

1979. március 12.

Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter Takáts Emődöt nevezi ki a komáromi Magyar Területi Színház új igazgatójává.

1979. március

Tornalján megalakul a Csemadok helyi szervezete mellett működő Palóc Közművelődési Klub.

1979. április 20–21.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága megrendezi Kassán a X. Kazinczy Nyelvművelő Napokat. A rendezvényt – első ízben – összekapcsolják az alap- és középiskolások kiejtési versenyének országos döntőjével.

1979. április 23–25.

Bohuslav Chňoupek csehszlovák külügyminiszter meghívására Csehszlovákiába látogat Puja Frigyes magyar külügyminiszter.

1979 áprilisában

Királyhelmecen megalakul a bodrogi közti amatőr képzőművészek klubja, a Tice Képzőművészeti Klub.

1979. május 1.

A legfelsőbb párt- és állami szervek az érdemes művész címet adományozzák Konrád József rendezőnek, a Matesz művészeti vezetőjének.

1979. május 3–7.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Dunaszerdahelyen a IV. Duna Menti Tavaszt, amelyen a gyermek szín- és bábjátékosok, valamint az irodalmi színpadok mellett első ízben bemutatkoznak az alapiskolás vers- és prózamondók is.

1979. május 19–27.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a XVI. Jókai Napokat.

1979. május

A Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottsága a magyar kisebbséget az oktatásügy, a művelődésügy, a gazdasági és politikai élet terén ért sérelmeket tételesen felsoroló memorandumot intéz a párt- és állami szervekhez, amely a kapcsolatfelvétel céljával megküld a Charta 77 polgárjogi mozgalomnak is. A memorandum szorgalmazza többek között a kollektív nemzetiségi jogok elismerését, a Csemadok visszavételét a Nemzeti Frontba, az egyes minisztériumokban nemzetiségi miniszterhelyettesek kinevezését a nemzetiségek soraiból, a kerületi és járási nemzeti bizottságok mellett nemzetiségi bizottságok létrehozását, a nemzetiségek hivatalos érintkezésben való nyelvhasználatának biztosítását, magyar tannyelvű pedagógiai főiskola, magyar központi könyvtár és társadalomtudományi intézet alapítását, a magyarországi továbbtanulás lehetővé tételét, a magyar nyelvű sajtó bővítését és a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának beindítását.

1979. június 9–10.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a XXIV. Országos Népművészeti Fesztivált.

1979. június 23–24.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXIV. Országos Kulturális Ünnepeket.

1979. július 23.

Széles körű rendőrségi akció indul a Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottsága és a vele együttműködő magyar értelmiségiek ellen, ami következtében a bizottság néhány hónapig szüneteltetni kénytelen tevékenységét.

1979. augusztus 3–12.

A Csemadok KB és a József Attila Ifjúsági Klub a Jóka és Örsújfalú közötti útvonalon – zóboralji kitérővel – megrendezi az V. Honismereti Kerékpártúrát.

1979. augusztus 11–19.

A Csemadok KB és a Központi Művelődési Klubtanács megrendezi Örsújfalun a III. Nyári Művelődési Táborát.

1979. augusztus 24.

A rendőrség lezárja a Duray Miklós ellen egy hónapja folyó kihallgatás-sorozatot, ugyanakkor írásbeli figyelmeztetésben részesíti azzal, hogy tevékenységének folytatása esetén büntetőjogi eljárást indítanak ellene.

1979. augusztus 25.

Pozsonyban kilencvenegy éves korában elhunyt Bártfay Gyula szobrászművész.

1979. augusztus 27–28.

Lubomír Štrougal csehszlovák és Lázár György magyar miniszterelnök tárgyalásokat folytat Prágában, amelyek során Štrougal a korábban megszokott csehszlovák állásponttól eltérően váratlanul pozitív megközelítésben foglalkozik a csehszlovák–magyar kapcsolatok nemzetiségi vonatkozásaival.

1979. szeptember 12.

A pozsonyi magyar főkonzulátuson átadják az *Új Szó* szerkesztőségének a budapesti *Népszabadság* 250 kötetes, szeptember 18-án pedig a Csemadoknak a magyar Kulturális Minisztérium 200 kötetből álló könyvajándékát.

1979. szeptember 15.

A *Hét* hasábjain Balla Kálmán *Van-e költészetünk?* című írásával széles körű vita indul a csehszlovákiai magyar irodalomról, a kisebbségi irodalom lehetőségeiről és korlátairól, az egységes magyar irodalomhoz tartozásáról, ill. a szlovákiai magyar irodalom önállóságáról. A hozzászólók többsége a magyar szellemi egység mellett száll síkra.

1979. szeptember 20.

Prágában nyolcvannegyedik életévében elhunyt Ludvík Svoboda hadseregtábornok, Csehszlovákia volt köztársasági elnöke.

1979. szeptember 24.

Szlovák kezdeményezésre soron kívüli szlovák–magyar kulturális miniszteri találkozóra kerül sor Ógyallán, amelyen Miroslav Válek részletesen tájékoztatja Pozsgay Imrét a politikai szerveknek a Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottsága tevékenységével kapcsolatos álláspontjáról. Válek aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a bizottság anyagai Magyarországon keresztül kijutnak nyugatra, ahol az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet madridi utótálálkozóján Csehszlovákia elleni kampányra használhatják fel azokat.

1979. október 8.

Pozsonyban átadják Pathó Károlynak, a *Szabad Földműves* főszerkesztőjének a köztársasági elnök által adományozott Munka Érdemrendet.

1979. október 13.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet és a SZISZ Szlovákiai KB Melódia '79 címmel megrendezi Pozsonyban a csehszlovákiai magyar amatőr táncdalénekesek II. országos versenyének döntőjét.

1979. október 14.

A *Vasárnapi Új Szó*ban megjelenik Liszka József néprajzkutató *Tudománynak kezdetiről* című, a csehszlovákiai magyar tudományosság, ezen belül is elsősorban a néprajzkutatás intézményes kereteinek mielőbbi megteremtését sürgető s az *Új Szó* hasábjain hosszan tartó vitát kezdeményező írása.

1979. október 15.

Pozsonyban hetvenhét éves korában elhunyt Dénes Ferenc, az SZNT egykori al-elnöke, az *Új Szó* volt főszerkesztője.

1979. október

A berni székhelyű Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem kiadásában – Ilyés Gyula előszavával – megjelenik Münchenben Janics Kálmánnak a csehszlovákiai magyarság második világháború utáni jogfosztását feldolgozó *A hontalanság évei. A szlovákiai magyar kisebbség a második világháború után 1945–1948* című nagy visszhangot kiváltó monográfiája.

1979. november 12–16.

Matej Lúčan szövetségi miniszterelnök-helyettes vezetésével csehszlovák delegáció tárgyal Magyarországon a csehszlovák–magyar kulturális, tudományos, oktatási és egészségügyi kapcsolatokról, valamint a nemzetiségi kérdésről.

1979. november 20.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsának ülésén Ivan Bajcura, a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségének főtítkára felveti a nemzetiségi kulturális szövetségek Nemzeti Frontba való visszavételének kérdését, amit a Csemadok jelen lévő vezetői közül Lőrincz Gyula támogatásáról biztosít, György István főtítkár azonban elutasít.

1979. november 29–december 1.

A Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottsága és a Csemadok Kassa Városi Bizottsága megrendezi Kassán és a kelet-szlovákiai magyarlakta városokban a VIII. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1979. november

A nevét ezentúl módosítva használó Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a Charta 77 kérésére tanulmányban ismerteti a cseh polgárjogi mozgalommal a magyar kisebbség helyzetét és a bizottság célkitűzéseit.

1979 folyamán

A Duna Menti Múzeum *Spravodaj Oblastného podunajského múzea v Komárne* (A Komáromi Duna Menti Múzeum Értesítője) címmel kétnyelvű évkönyv kiadásába kezd, amely 1989-től *Iuxta Danubium* címmel jelenik meg.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Koncsol László irodalomkritikust, esszéistát és Kováts Piroska műfordítót tüntetik ki.

1980. január 15.

Tóth Sándort Czingel László váltja fel a Népművelési Intézet nemzetiségi osztályának vezetői posztján.

1980. február 1.

Janics Kálmán szakít a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságával, s magyarországi és szlovákiai magyar értelmiségieknek, köztük a bizottság több tagjának megküldött levelében elhatárolódik az általa provokációnak vélt bizottságtól és Duray Miklóstól.

1980. február

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága dokumentumban tájékoztatja az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet helsinki záróokmányát aláíró kormányokat és több nemzetközi szervezetet Csehszlovákia nemzetiségi politikájáról, az emberi és kisebbségi jogok csehszlovákiai megsértéséről.

1980. március 25–26.

A CSKP KB ülésén Lőrincz Gyula a nemzetiségi oktatásüggyel és a Csemadokkal foglalkozó felszólalásában bírálóan nyilatkozik a természettudományi tantárgyak szlovák nyelvű oktatására vonatkozó tervezetről, ami értékelése szerint a magyar iskolák szlovák tannyelvű iskolákká válását eredményezte volna. A nemzetiségi kulturális szövetségekkel kapcsolatban helyteleníti, hogy amíg Csehszlovákiában a lengyel szövetség tagja a Nemzeti Frontnak, addig Szlovákiában a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége nincs képviselve a Nemzeti Frontban.

1980. március 30–április 13.

A *Vasárnapi Új Szó* háromrészes cikksorozata (*Az antikommunizmus és az ideológiai diverzió*) közvetlen támadást intéz a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága ellen. Az írás szerint a bizottság a diverziós központok klaszszikus példája, amely pamfleteket juttat külföldre, hogy ott felhasználják azokat „a rágalmazó rádióállomások, az antikommunista és az emigráns sajtó”.

1980. április 18–19.

A Csemadok KB ülésén több felszólaló is szóvá teszi a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának hiányát, s javasolja, hogy a Csemadok vezetősége kezdeményezze a pártszerveknél a szövetség visszavételét a Nemzeti Frontba

1980. április 19.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet és a Szlovák Nőszövetség KB megrendezi Pozsonyban a VII. „Tavaszi szél vizet áraszt...” országos népdalverseny döntőjét.

1980. április 25–26.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága több társszervezővel megrendezi Kassán a XI. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1980. április 30.

Gustáv Husák köztársasági elnök a nemzeti művész címet adományozza Lőrincz Gyula festőművésznek.

1980. április

Létrejön az első találkozó a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága és a Charta 77 között, amelyen a bizottságot Duray Miklós, a Chartát Jiří Němec képviseli. Ezt követően azonban 1983 őszéig szünetelnek a két ellenzéki szervezet közötti kapcsolatok.

1980. május 4.

Pozsonyban Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter átadja Rácz Olivér írónak és Fazekas Imrének, a Matesz színművészáének a csehszlovák kormány által adományozott érdemes művész cím odaítéléséről szóló oklevelet.

1980. május 15.

Komáromban a járási pártbizottság épülete mellett leleplezik a város szülőtteknek, Steiner Gábor egykori kommunista szenátornak a mellszobrát.

1980. május 17–25.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a XVII. Jókai Napokat.

1980. május 22.

A Szövetségi Gyűlés ismét Gustáv Husákot, a CSKP KB főtítkárárt választja meg Csehszlovákia köztársasági elnökévé.

1980. május 26–28.

A Szlovák Tudományos Akadémia Néprajzi Intézete és a Csemadok KB – a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatócsoportjának közreműködésével – nemzetközi konferenciát rendez Dunaszerdahelyen a csehszlovákiai magyar néprajzkutatás elméleti és gyakorlati problémáiról, amelyen megfogalmazódik egy országos gyűjtőterületű magyar nemzetiségi múzeum létrehozásának igénye.

1980. május 30–június 3.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Dunaszerdahelyen az V. Duna Menti Tavaszt.

1980. május

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet madridi ülásszaka elé terjeszti a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó javaslatait, s kezdeményezi a nemzetközi kisebbségvédelem alapelveinek megfogalmazását és belefoglalását az ülásszak záróokmányába. A csehszlovákiai magyarság sérelmeit tartalmazó memorandumot

terjeszt a madridi értekezleten résztvevő 35 ország kormánya elé a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya is.

1980. június 5.

Születésének 110. évfordulója alkalmából felavatják Komáromban a helyi születésű Lehár Ferenc emlékművét.

1980. június 6–8.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Léván és Zselizen a XXV. Országos Népművészeti Fesztivált.

1980. június 13–15.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya Csengő Énekszó címmel megrendezi Érsekújvárott a csehszlovákiai magyar gyermek- és ifjúsági énekkarok – első ízben verseny jellegű – IV. országos fesztiválját.

1980. június 20–22.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXV. Országos Kulturális Ünnepelet.

1980. június 28.

A Csemadok KB megbízza a szövetség Elnökségét, hogy a Csemadok Nemzeti Frontba történő visszavételének, valamint a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adása megindításának ügyében terjesszen javaslatot az illetékes párt- és állami szervek elé. Petrik József költőt, újságírókat megválasztják a Csemadok KB titkárává.

1980. július 28.

Moszkvában, a XXII. Nyári Olimpiai Játékokon a csallóközkürti Bugár Imre – Csehszlovákia első érmét elhódítva – diszkoszvetésben ezüstérmet szerez. (Bugár ezt követően 1982-ben Európa-, 1983-ban világbajnokságot is nyer.)

1980. július 31–augusztus 9.

A Csemadok KB és Szepsi Helyi Szervezete a Gombaszög és Somodi közötti útvonalon megrendezi a VI. Honismereti Kerékpártúrát.

1980. augusztus 8–9.

Örsújfaluban első ízben kerül sor a Honismereti Ifjúsági Tábor megrendezésére, amely a központi rendezvénynek számító Nyári Művelődési Táborok mellett a legjelentősebb ifjúsági táborozással válik.

1980. augusztus 9–16.

A Csemadok KB és a Központi Művelődési Klubtanács megrendezi Somodiban a IV. Nyári Művelődési Tábor.

1980. szeptember 9.

A Nemzetiségi Tanács a CSKP nemzetiségi politikájának „eredményeiről” a kormány elé terjesztendő jelentés vitája során a testület ukrán tagjainak kezdeményezésére ismét foglalkozik a nemzetiségi kulturális szervezetek Nemzeti Frontba való visszavételének, a Csehszlovák Televízió nemzetiségi adása bevezetésének, valamint az utcák és közterületek kétnyelvű megjelölésének kérdésével.

1980. szeptember 20.

Losoncon megnyílik a Nógrádi Galéria.

1980. szeptember 21.

A Csemadok Pozsony Óvárosi Helyi Szervezete mellett megalakul a Liszt Ferenc Klub. Elnöke Rajter Lajos, a Szlovák Filharmónia karmestere, titkára Schleicher László nyugalmazott zenetanár.

1980. október 11.

A Központi Népművelési Szakbizottság újabb albizottságaként megalakul a Csemadok jogi albizottsága.

1980. október 13–18.

A Szlovák Írók Szövetsége – a csehszlovák–magyar kulturális munkaterv alapján – megrendezi Prágában, Pozsonyban, Nyitrán, Besztercebányán és Eperjesen a Magyar Irodalom Napjait.

1980. október 21–24.

Csehszlovákiába látogat Aczél György magyar miniszterelnök-helyettes, aki tárgyalásokat folytat Matej Lúčan szövetségi miniszterelnök-helyetttessel és Gustáv Husák köztársasági elnökkel a csehszlovák–magyar kulturális, tudományos és oktatási kapcsolatokról. Csehszlovák részről magyar kormányküldöttség számára először teszik lehetővé magyar oktatási intézmények – a dunaszerdahelyi mezőgazdasági szakközépiskola és az alistáli alapiskola – meglátogatását, a látogatásról kiadott közös közleményben pedig – csehszlovák javaslatra – szerepeltetik a nemzetiségi együttműködés kérdését is.

1980. november 1.

Népszámlálást tartanak Csehszlovákiában. Az ország összlakossága 15 283 095 fő, ezen belül Szlovákia lakossága 4 991 168 fő, akik közül 4 317 008 személy vallja magát szlovák, 559 490 magyar, 57 197 cseh, 36 850 ukrán, 2918 német, 2410 orosz, 2053 pedig lengyel nemzetiségűnek. A magyar nemzetiségű lakosság száma a legutóbbi népszámlálás óta csupán 7484 fővel, a demográfiai előrejelzéseknél 24 ezer fővel kevesebbel növekszik, Szlovákia összlakosságán belüli részaránya pedig 12,2%-ról 11,2%-ra csökken. A magyarság aránya 399 községben, ill. 2 járásban – a Dunaszerdahelyi (87,8%) és Komáromi járásban (71,9%) – haladja meg az összlakosság 50%-át. A Csehszlovákiaiban élő magyarok száma 19 676 fő.

1980. november 8.

A Csemadok KB a füleki munkáskórus megalakulásának 60. évfordulója alkalmából megrendezi Füleken a csehszlovákiai magyar munkásénekkarok III. országos fesztiválját.

1980. november 12.

A szlovák kormány a CSKP nemzetiségi politikájának „eredményeiről” előterjesztett jelentés meghallgatása után 336. sz. határozatával a nemzetiségek nyelvének a hivatalos érintkezésben való használatát biztosító korábbi kormányhatározatok következetes végrehajtására utasítja az illetékes szerveket, elutasítja ugyanakkor az utca- és helységnevek kétnyelvű megjelölését, s nem határoz a nemzetiségi szövetségek Nemzeti Frontba való visszavételéről sem.

Gustáv Husák köztársasági elnök, a CSKP KB főtitkára tárgyalásokat folytat Pozsonyban Kádár Jánossal, az MSZMP KB első titkárával. Megbeszélésük során elsősorban a nemzetközi kérdésekről egyeztetik álláspontjukat.

1980. november 14–15.

A Csemadok KB a kassai, rozsnyói és tőketerebesi járási bizottságokkal karöltve megrendezi Kassán és a kelet-szlovákiai magyarlakta városokban a IX. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1980. november 19.

A szlovák kormány elnöksége 91. sz. határozatával arra utasítja az oktatásügyi minisztert, hogy teremtsen meg nagyobb számú magyar nemzetiségű tanuló továbbtanulásának a feltételeit a középiskolákban, mindenekelőtt a szakközép- és szakiskolákban, valamint a középfokú szaktanintézetekben.

1980. december 3.

A szlovák oktatásügyi miniszter kollégiuma ismét napirendre tűzi a magyar iskolák oktatási nyelve megváltoztatásának kérdését.

1980. december 10.

Kassán hetvenöt éves korában elhunyt Varga Imre, a szlovákiai református egyház püspöke.

1980. december. 14.

Pozsonyban hetvenegyedik életévében meghalt Lőrincz Gyula festőművész, a Csemadok KB elnöke.

1980. december 31.

Budapesten hetvenegyedik életévében elhunyt Jócsik Lajos szociológus, író, politikus, a Sarló mozgalom alapító tagja.

1980 folyamán

Szlovákiában a magyar (és vegyes) nyelvű római katolikus plébániák száma 235; közülük 155 található a nagyszombati főegyházmegye, 6 a nyitrai, 49 a rozsnói, 25 pedig a kassai egyházmegye területén. Ezenkívül 15 magyar plébánia található a kassai görög katolikus exarchátusban.

A műfordításért járó Madách Imre Irodalmi Díj kitüntetettje Tózsér Árpád; az eredeti alkotásért járó díjat Varga Imre költő kapta volna, odaítélését azonban a szlovák Kulturális Minisztérium elutasította.

A pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadónál Fónod Zoltán összeállításában és válogatásában megjelenik Fábry Zoltán *Összegyűjtött írásainak* első kötete (1992-ig további 9 kötete jelenik meg).

1981. február 18.

A református egyház Komáromban ülésező Zsinati Tanácsa Varga Imre püspök és az 1980 októberében ugyancsak elhunyt Andrej Maťašík második püspökhelyettes halála után úgy határoz, hogy a választásig a Zsinat lelkészi elnökének tisztségét Horváth Zsigmond első püspökhelyettes, a zsinati lelkészi alelnöki tisztséget Csatlós Sándor nagykaposi és Ján Kolesár tussai lelkész látja el.

1981. március 20–21.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága több társszervezővel megrendezi Kassán a XII. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1981. március 20–22.

Pozsonyban tartja – elsősorban gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkozó – kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amelyen a párt első titkárává ismét Jozef Lenártot választják. A 91 tagú új KB-ba 11 magyar nemzetiségűt választanak be: Fábry Istvánt, Rabay Zoltánt, Csáji Istvánt, Csank Zoltánt, Lippai Lajost, Magyarics Vincét, Méhes Irént, Nagy Sándort, Rákócza Ferencet, Szabó Sándort és Szalai Imrét.

1981. április 6–10.

Prágában tartja XVI. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amely ismét Gustáv Husákot választja a párt főtitkárává. A kongresszus bizonyos gazdaságpolitikai módosításoktól eltekintve (a következő öt évre a korábbinál szerényebb gazdaságfejlesztési feladatokat jelöl ki) megerősíti az addig követett politika helyességét.

1981. április 10–11.

A Csemadok KB ülése megbízza a KB Titkárságát, hogy az illetékes szerveknél tegyen lépéseket a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának bevezetése érdekében.

1981. április 11.

Pozsonyban elhunyt Mikus Imre, a szlovák kormány kulturális miniszterhelyettese.

1981. április 21–25.

Apró Antal, az Országgyűlés elnöke vezetésével magyar parlamenti küldöttség látogat Csehszlovákiába.

1981. április

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága – miután tudomást szerez arról, hogy a szlovák Oktatásügyi Minisztérium ismét napirendre tűzte a magyar iskolák oktatási nyelvének megváltoztatását – több mint 500 példányban szétküldött körlevelében figyelmezteti a magyar szülőket és pedagógusokat az iskolák veszélyeztetettségére. Ezzel párhuzamosan újabb levelet intéz Gustáv Husákhhoz, valamint a szövetségi, ill. szlovák párt- és állami vezetéshez, amelyben felszólítja őket, hogy vessenek véget az oktatási nyelv átszervezésére és a magyar iskolák degradálására irányuló törekvéseknek.

1981. május 4–6.

Bohuslav Čhňoupek csehszlovák és Puja Frigyes magyar külügyminiszter nem hivatalos tárgyalásokat folytat Sátoraljaújhelyen. Megállapodnak a nem hivatalos, határ menti találkozók rendszeresítésében.

1981. május 19–24.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a XVIII. Jókai Napokat.

1981. május 28–31.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Dunaszerdahelyen a VI. Duna Menti Tavaszt.

1981 tavaszán

A pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó a szlovákiai magyar szerzők társadalomtudományi tanulmányait megjelentető tudományos évkönyvet indít *Új Minden*es Gyűjtemény címmel.

1981. június 1–2.

Lázár György magyar miniszterelnök meghívására Magyarországra látogat Lubomír Štrougal csehszlovák miniszterelnök. Megbeszéléseik során elsősorban a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer építése során felmerült problémákat, valamint a Magyarországra látogató csehszlovák turisták forintellátásának hiányosságait érintik.

1981. június 5–6.

Választásokat tartanak a Szövetségi Gyűlésbe, a Cseh Nemzeti Tanácsba, a Szlovák Nemzeti Tanácsba és a nemzeti bizottságokba. A hivatalos végered-

mény szerint a választásokon a választópolgárok 99,7%-a vesz részt, akik 99,9%-a megszavazza a Nemzeti Front jelöltjeit. A Szövetségi Gyűlés 200 tagú Népi Kamarájában 7 (többek között Fekete József vállalati igazgató), a 150 tagú Nemzetek Kamarájában 12 (többek között Mandli Imre, a Pozsonypüspöki Helyi Nemzeti Bizottság elnöke, Csémi József efsz-elnök, Mrva Irén, Kondrčík Margit és Nemcsko Ilona munkásnők), a 150 tagú SZNT-ben 16 (többek között Benyó Máté, az SZNT alelnöke, Fábry István, az SZLKP KB tagja, Krocsány Dezső miniszter, Horváth István, Vajányi László és Pócs József efsz-elnökök, Ligárt Béla géplakatos és Tóth Tihamér technikus) magyar nemzetiségű képviselő kap helyet. Az SZNT-ben az SZLKP-nak 102, a Szlovák Megújódás Pártjának és a Szabadságpártnak 7-7 képviselője van, 34 tagja pártunkívüli. A szlovákiai nemzeti bizottságok 61 408 tagja közül 8115 a magyar nemzetiségű, az összes képviselő 13,2%-a.

1981. június 13–14.

A Csemadok KB megrendezi Léván és Zselizen a XXVI. Országos Népművészeti Fesztivált, amelyen a felnőtt táncsoportok mellett első ízben megrendezik a gyermek táncsoportok versenyét is.

1981. június 17.

A Szövetségi Gyűlés alakuló ülésén a Népi Kamara elnökévé ismét Václav Davidot, a Nemzetek Kamarája elnökévé Dalibor Hanest, Szövetségi Gyűlés elnökévé Alois Indrát választják. A Nemzetek Kamarája Elnökségében helyet kap Mrva Irén, a Szövetségi Gyűlés Elnökségében Nemcsko Ilona és Fekete József, akit megválasztanak a Népi Kamara Mandátumvizsgáló és Mentelmi Bizottságának elnökévé is.

Gustáv Husák köztársasági elnök kinevezi az új szövetségi kormányt. Miniszterelnök továbbra is Lubomír Štrougal, a kormány tagja többek között Josef Korčák, Peter Colotka, Karol Laco és Matej Lúčan miniszterelnök-helyettesek, Bohuslav Chňoupek külügyminiszter, Martin Dzúr nemzetvédelmi miniszter és Jaromír Obzina belügyminiszter.

1981. június 18.

Az SZNT alakuló ülésén a testület elnökévé ismét Viliam Šalgovičot, magyar al-elnökévé újból Benyó Mátét választják, aki továbbra is a Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottság elnöke marad. Az SZNT 21 tagú Elnökségében helyet kap Ligárt Béla, a 16 tagú Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottságban Tóth Tihamér és Pócs József.

Az SZNT Elnöksége kinevezi az új szlovák kormányt. Miniszterelnök továbbra is Peter Colotka, tagjai többek között Július Hanus és Ján Gregor miniszterelnök-helyettesek, Ján Janovic mezőgazdaság- és élelmezésügyi miniszter, Štefan Lazar belügyminiszter, Juraj Buša oktatásügyi miniszter, Miroslav Válek kulturális miniszter, valamint Krocsány Dezső munkaügyi és népjóléti miniszter. (A kor-

mány magyar miniszterhelyettesei: Németh Jenő mezőgazdasági és élelmézés-ügyi, valamint Somogyi László kereskedelmi miniszterhelyettes.)

1981. június 19.

A torontói székhelyű Szlovákok Világkongresszusa a Peter Colotka szlovák miniszterelnökhöz, Viliam Šalgovičhoz, az SZNT elnökéhez és Vladimír Mináchoz, a Matica slovenská elnökéhez intézett levelében a Csehszországban, Magyarországon és Dél-Szlovákiában élő szlovákok „nemzeti jogainak védelmére” szólítja fel a címzetteket. A levél szerint Dél-Szlovákiában, ahol a legfontosabb helyi párt- és állami tisztségeket a magyar lakosság birtokolja, a szlovákság „el-nemzetlenítése” zajlik.

1981. június 20–21.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Galántán az V. Kodály Napokat, a csehszlovákiai magyar felnőtt énekkarok országos versenyének döntőjét.

1981. június 24.

A szlovák kormány a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága áprilisi tiltakozó leveleinek hatására megbízza az Oktatásügyi Minisztériumot, hogy készítsen jelentést a nemzetiségi oktatásüggyel foglalkozó kormányhatározatok teljesítéséről.

1981. június 27–28.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXVI. Országos Kulturális Ünnepe-lyt. Juraj Buša szlovák oktatásügyi miniszter a rendezvény alkalmából adott fogadáson kijelenti, hogy a nemzetiségi iskolákban továbbra sem mondanak le a szlovák nyelvű oktatás kiterjesztésének szándékáról.

1981. augusztus 2–9.

A Csemadok KB melletti Központi Művelődési Klubtanács megrendezi a Bodrog-közben és az Ung-vidéken a VII. Honismereti Kerékpártúrát, amelynek résztve-vői Bolyból kiindulva csillagtúrákon járják be a térség helységeit.

1981. augusztus 9–15.

A Csemadok KB Központi Művelődési Klubtanácsa megrendezi Somodiban az V. Nyári Művelődési Tábor.

1981. augusztus 26.

Pozsonyban Jozef Lenárt, az SZLKP KB első titkára átadja Fábry Istvánnak a köz-társasági elnök által 70. születésnapja alkalmából adományozott Köztársasági Érdemrendet.

1981. augusztus

A budapesti *Kritika* című folyóirat korabeli dokumentumokat idézve bemutatja a magyar marxisták nemzeti és nemzetiségi kérdésről 1918 óta vallott nézeteinek alakulását, ami kapcsán közli Fábry Zoltán *A vádlott megszólal* című memorandumát is.

1981. szeptember 8.

A szlovák kormány 271. sz. határozatával módosítja és kiegészíti a Nemzetiségi Tanács összetételét. A testület új tagjaivá kinevezi többek között Fábry Istvánt, az SZLKP KB tagját, Szamos Lászlót, a Somorjai Városi Nemzeti Bizottság elnökét, Boda Pált, a Kassai Ipari Szakközépiskola igazgatóját és Harasztiné Mészáros Erzsébetet, a *Nő* főszerkesztőjét, egyúttal megszünteti Fehér Zdenka és Mag Gyula tagságát.

1981. szeptember 10.

A Csehszlovák–Magyar Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Bizottság elnökhelyetteseinek pozsonyi találkozáján a magyar fél bejelenti, hogy 1990-ig szüneteltetni szándékozik a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer építését. Csehszlovák részről a beruházás leállítást elfogadhatatlannak minősítik.

1981. szeptember 19.

Pathó Károlyt Bara László váltja fel a *Szabad Földműves* című hetilap főszerkesztői posztján.

1981. október 1.

Pozsonyban a Csemadok KB mellett megalakul az Apró Szóttas gyermektánc-csoport.

1981. október 15.

A csehszlovákiai pénzváltóhelyek a Pénzügyminisztérium utasítására a Magyarországra utazó egyéni turisták számára azonnali hatállyal beszüntetik a forint eladását. A rendelkezésükre álló forintkészletből korlátozott mértékben csak a csoportos turistautazásokat és a rendkívüli családi okból történő utazásokat fedezik.

1981. október 31–november 1.

Matej Lúčan csehszlovák és Aczél György magyar miniszterelnök-helyettes a Nyitra melletti malantai kastélyban nem hivatalos megbeszélést folytat a nemzetiségi kérdésről. Aczél – hangsúlyozva a kérdés növekvő belpolitikai jelentőségét – a romániai negatív tapasztalatokra utalva a nemzetiségi kérdés „példamutató megoldását” kéri csehszlovák partnerétől.

1981. november 9–13.

A cseh, ill. a szlovák oktatásügyi és a kulturális miniszter meghívására Prágába és Pozsonyba látogat Pozsgay Imre magyar művelődésügyi miniszter. Megbeszé-

lésük során Juraj Buša szlovák oktatásügyi miniszter azt közli Pozsgayval, hogy a kétnyelvű oktatást a magyarországi példa alapján kívánják bevezetni, s az intézkedéssel a magyar kisebbség jobb érvényesülését, elszigeteltségének megszüntetését kívánják elősegíteni.

1981. november 12.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa az Oktatásügyi Minisztériumnak a nemzetiségi oktatással foglalkozó kormányhatározatok teljesítéséről készült jelentéséről tárgyalva úgy értékeli, hogy a nemzetiségi iskolákban szerzett tudás jó alapot biztosít a magyar fiatalok további érvényesüléséhez, s javult a szlovák nyelv oktatásának színvonala is.

1981. november 14.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet és a SZISZ Szlovákiai KB „Melódia '81” címmel megrendezi Pozsonyban a csehszlovákiai magyar amatőr táncdalénekesek III. országos versenyének döntőjét.

1981. november 20–22.

A Csemadok KB a kassai, rozsnyói és a tóketerebesi járási bizottságokkal karöltve megrendezi Kassán és a kelet-szlovákiai magyarlakta városokban a X. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat. A Csemadok KB ezzel egy időben az irodalomnépszerűsítők számára országos szemináriumot rendez Dunaszerdahelyen, amelyen megtartják a nyelvjárásgyűjtők első országos értekezletét is.

1981. november 23–24.

Viliam Šalgovič vezetésével Magyarországra látogat az SZNT küldöttsége, amelyben helyet kap Benyó Máté, a testület alelnöke is.

1981. november 24.

Az SZLKP KB Titkársága, miután a Lőrincz Gyula halála óta eltelt közel egy év során több megszólított – Krocsány Dezső, Benyó Máté, Rabay Zoltán, Fábry István, Filler Gyula, az érsekújvári ideológiai párttitkár és Nagy Kázmér, a Komáromi Jnb elnöke – nem vállalta a megbízatást, jóváhagyja Sidó Zoltánnak, az érsekújvári közgazdasági középiskola igazgatóhelyettesének a Csemadok KB elnöki tisztségébe való jelölését.

1981. november 25.

A szlovák kormány – a Nemzetiségi Tanács november 12-i állásfoglalása alapján – 335. sz. határozatában kimondja, hogy tökéletesíteni kell a magyar és ukrán tannyelvű középiskolák diákjai főiskolai továbbtanulásának feltételeit, a szakközépiskolákban pedig biztosítani kell a magyar nyelvű, ill. a kétnyelvű oktatást.

Ludovít Pezlár, az SZLKP ideológiai titkára a nála bemutatkozó látogatáson jelentkező új pozsonyi magyar főkonzul, Szapora Sándor előtt nemtetszését feje-

zi ki Fábry Zoltán memorandumának a *Kritika* augusztusi számában történt közlése miatt.

1981. november 29.

Miután a magyar szervek az – októberi csehszlovákiai áremelésekkel és az ezt követő felvásárlási lázzal párhuzamosan – egyre növekvő csehszlovák bevásárló turizmus miatt megszigorították a vámellenőrzést, csehszlovák részről korlátozzák a csehszlovák állampolgárok magyarországi utazási lehetőségét.

1981. november

A *Valóság* című budapesti folyóiratban megjelenik Vargha János újságíró tanulmánya a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszerről, amely a létesítménynek az érintett táj ökológiai egyensúlyára gyakorolt hatását kedvezőtlennek, a vízi erőmű megépítését pedig elhibázott döntésnek minősíti.

1981. december 3.

A szlovák pártvezetés jóváhagyását követően a Csemadok KB rendkívüli ülése Sidó Zoltánt hivatalosan is megválasztja a szövetség elnökévé.

1981. december 14.

Vasil Biľak, a CSKP KB titkára a Gyenes Andrással, az MSZMP KB titkárával folytatott pozsonyi megbeszélésén kilátásba helyezi, hogy a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer építésének leállítása esetén a csehszlovák fél kártérítési igénnyel lépne fel, ill. a hágai Nemzetközi Bíróság elé vinné a kérdést.

1981 folyamán

Befejeződik az atomerőmű építése miatt felszámolásra ítélt Mohi lakosságának 1979 óta zajló kitelepítése. A mohiak túlnyomó többségét a közeli Lévára költöztetik.

Csanda Sándort a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának titkári tisztségében Duba Gyula, Várady Bélát a kassai Thália Színpad művészeti vezetői tisztségében Lengyel Ferenc váltja fel.

Pozsonyban, a Madách Könyv- és Lapkiadónál megjelenik Grendel Lajos *Éleslövészet* című kisregénye, a csehszlovákiai magyar értelmiségi sorsproblémáit bemutató regénytrilógiájának első kötete.

Az eredeti alkotásért odaítélt Madách Imre Irodalmi Díjat Zalabai Zsigmond irodalomkritikus, a műfordításért odaítélt díjat Tóth Elemér költő kapja.

1982. január

Megalakul Párkányban a Csemadok helyi szervezete mellett működő Balassi Bálint Közművelődési Klub.

1982. február 12., 19.

A *Vasárnapi Új Szó* – a *Valóság* 1981. novemberi tanulmányára reagálva – a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer előnyeit kidomborító s Vargha János tanulmányát manipulatívnek minősítő írásokat jelentet meg.

1982. február 26–27.

Pótválasztást tartanak a Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájába, amely során az 1981. december 11-én elhunyt Mandli Imre helyett képviselővé választják Sidó Zoltánt, a Csemadok KB új elnökét.

1982. március 6–7.

Pozsonyban a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom szlovákiai kongresszusán Merva Lórántot, a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer szakszervezeti bizottságának elnökét beválasztják a Szlovák Szakszervezeti Tanács Elnökségébe és Titkárságába, s megválasztják a tanács titkárává.

1982. március 11–13.

A Csemadok KB és Nyelvi Szakbizottsága több társszervezővel együtt megrendezi Kassán a XIII. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1982. március 30.

Prágában Csehszlovákia és Magyarország magyar kezdeményezésre megállapodást ír alá a kötelező minimális valutabeváltásról, amely értelmében állampolgáraik egyéni turistaként csak akkor utazhatnak a másik országba, ha rendelkeznek a saját országuk pénzváltó helyein vásárolt meghatározott összegű forinttal, ill. koronával. A magyar fél az aláírással egy időben felveti az 1962. évi kishatárforgalmi egyezmény módosítását, a korábbi 15 km-es sáv 20 km-esre bővítését s az évi 1 helyett 12 utazás lehetővé tételét.

1982. április 6–9.

A Csehszlovák–Magyar Kulturális és Oktatási Munkabizottság budapesti ülésén Dušan Špácil csehszlovák külügyminiszter-helyettes szavazza a csehszlovák–magyar lakosságcserét, az 1946. évi párizsi békekonferenciát és a magyar kisebbség 1945 utáni jogfosztását egyre gyakrabban felidéző magyar sajtócikkeket, veszélyesnek nevezve a második világháború befejezéséhez kapcsolódó események „megkérdőjelezését”.

1982. április 17–18.

Pozsonyban tartja XIII. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 511, taglétszáma 78 938), amely – noha a határozatba nem kerül bele – kiáll a magyar óvodai és iskolai hálózat bővítése, a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának beindítása, egy nemzetiségi néprajzi múzeum létrehozása s a Csemadoknak a Nemzeti Frontba való visszavétele mellett. Az egyesület elnökévé Sidó Zoltánt, alelnökévé Rácz Olivért, vezető titkárává Lukács Tibort, titkárává Petrik Józsefet és Neszméri Sándort választják; a 80 tagú új KB 15 fős Elnökségében he-

lyet kap még Boda Pál, Balajti Lajos, Fábry István, Gyimesi György, Gyurcsik József, Krocsány Dezső, Kurucz Lujza, Szilvássy József, Varga Béla és Varga János.

1982. április 27–28.

Bohuslav Chňoupek külügyminiszter meghívására Pozsonyba látogat Puja Frigyes magyar külügyminiszter. Megbeszélésük során elsősorban a dunai vízlépcső és az idegenforgalmi kapcsolatok kérdését, valamint a csehszlovák fél által bírált magyar sajtócikkeket érintik. Chňoupek a kishatárforgalmi egyezmény módosítását azzal hárítja el, hogy az a határsávban élő lakosságot az ország más területein élőknel előnyösebb helyzetbe hozná, ami összeegyeztethetetlen az alkotmánnyal.

1982. április 30.

Gustáv Husák köztársasági elnök a nemzeti művész címet adományozza Bártfay Tibor szobrászművésznek.

1982. április

A Magyar Füzetek könyvsorozatában, *Szlovákiai jelentés* címmel – Borsody István pittsburghi nyugalmazott egyetemi tanár előszavával – megjelenik Párizsban a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága *A magyar kisebbség állapotáról* című monográfiája. A bizottság munkaközösségének széles körű összefogással készült dokumentuma részletesen ismerteti a csehszlovákiai magyarság történelmét, jogállását, települési és demográfiai viszonyait, gazdasági helyzetét, társadalmi rétegződését, iskola- és művelődésügyét, egyházai helyzetét, egyesületi és politikai életét, valamint az anyanyelvének használatát korlátozó rendelkezéseket.

1982. május 4.

Ferenczy Annának, a Matesz színművészáéneéek átadják a csehszlovák kormány által adományozott érdeemes művész cím odaítéléséről szóló oklevelet.

1982. május 17–23.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Komáromban a XIX. Jókaí Napokat.

1982. május 26.

Gustáv Husák köztársasági elnök a CSKP és az MSZMP, valamint Csehszlovákia és Magyarország barátságának és együttműködésének fejlesztésében és elmélyítésében szerzett nagy érdemeiért, 70. születésnapja alkalmából a Klement Gottwald Érdemrendet adományozza Kádár Jánosnak, az MSZMP KB első titkárának.

1982. május 26–30.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya megrendezi Dunaszerdahelyen a VII. Duna Menti Tavaszt.

1982. június 3.

A Duray Miklós munkahelyén és lakásán tartott házkutatással kezdetét veszi az állambiztonsági szervek újabb akciója a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága ellen.

A Csemadok Érsekújvári Járási Bizottsága mellett Liszka József vezetésével a járás önkéntes néprajzgyűjtőit tömörítő Néprajzi Szakcsoport alakul.

1982. június 5–6.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a XXVII. Országos Népművészeti Fesztivált.

1982. június 8.

Az SZLKP KB Elnöksége az MSZMP nemzetiségi politikájáról és a csehszlovákiai magyarsággal kapcsolatos álláspontjáról tárgyalva nehezményezi a magyar kisebbség iránti érdeklődés megnövekedését s a nemzetiségek kölcsönös támogatásának a kétoldalú tárgyalásokon való folytonos magyar felvetését.

1982. június 26–27.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXVII. Országos Kulturális Ünnepelet.

1982. július 31–augusztus 6.

A Csemadok KB – a Központi Művelődési Klubtanácsból alakult – Központi Klubtevékenységi Szakbizottsága megrendezi a Csallóközben, a Körtvélyes és Örsűjfalu közötti útvonalon a VIII. Honismereti Kerékpártúrát.

1982. augusztus 3.

Gustáv Husák köztársasági elnök a Munka Érdemrendet adományozza Vajányi Lászlónak, az SZNT képviselőjének, a buzitai efsz elnökének.

1982. augusztus 6.

Pozsonyban nyolcvannegyedik életévében elhunyt Egri Viktor író, drámaíró, publicista.

1982. augusztus 8–14.

A Csemadok KB Központi Klubtevékenységi Szakbizottsága megrendezi Ipolyságon a VI. Nyári Művelődési Tábor.

1982. szeptember 10.

A Csemadok KB ünnepi hangversenyt rendez Pozsonyban a Szlovák Filharmónia épületében, amellyel kezdetét veszi a Kodály-centenárium decemberig tartó ünnepségsorozata.

1982. szeptember 11–12.

Pozsonyban tartja szlovákiai kongresszusát a Szocialista Ifjúsági Szövetség, amelyen a SZISZ Szlovákiai KB Elnökségébe beválasztják Tánczos Tibort.

1982. szeptember 13.

A Budapestre látogató Gustáv Husák köztársasági elnök, a CSKP KB főtitékára tárgyalásokat folytat Kádár Jánossal, az MSZMP KB első titkárával. A látogatásról kiadott közleményben új elemként jelenik meg annak hangsúlyozása, hogy a két ország „érdekelte a testvérmegyék, a járások, üzemek, szervezetek, állami és társadalmi szervezetek, valamint a széles néptömegek baráti kapcsolatainak elmélyítésében”.

1982. szeptember 16.

A hatóságok lezárják a Duray Miklós ellen három hónapja folyó nyomozást, amely során Durayt kívül kihallgattak további 50 személyt, többek között Janics Kálmán orvost, A. Nagy László pszichológust, Végh László szociológust, Püspöki Nagy Péter történészt, Popély Gyula történészt, Vadkerty Katalin történészt, Koncsol László író és Grendel Lajos író.

1982. november 2.

A SZLKP KB Elnökségének ülésén elvi döntés születik a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának beindításáról, s felkéri a Csemadokot, hogy dolgozza ki az adással kapcsolatos elképzeléseit.

1982. november 6–7.

A Csemadok KB – első ízben országos rendezvényként – megrendezi Kassán a XI. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1982. november 10.

Pozsonyban a köztársaság felforgatására irányuló büntett elkövetésének vádjával letartóztatják Duray Miklóst, a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága vezetőjét.

1982. december 10.

Galántán a Kodály Zoltán születésének 100. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségek keretében leleplezik a zeneszerző mellszobrát, Nagy János szobrászművész alkotását.

1982. december 21.

A Miroslav Válek szlovák kulturális és Köpeczi Béla magyar művelődési miniszter magyar fél által kezdeményezett komáromi találkozóján Köpeczi felveti a pozsonyi magyar kulturális intézet felállításának és az önköltséges egyetemi továbbtanulás újbóli lehetővé tételének kérdését, s felajánlja, hogy a magyar Művelődési Minisztérium egy Madách-szobrot ajándékozna a Matesz épülő új székháza számára. (Az ajándékozási javaslatot szlovák részről a későbbiekben visszautasítják.)

1982. december 28.

A Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom a csehszlovák főügyészhez intézett levelében tiltakozását fejezi ki Duray Miklós letartóztatása miatt.

1982. december 30.

A szlovák kormányhivatal nemzetiségi főosztálya, a Nemzetiségi Titkárság a magyar és az ukrán helységnevek használatával kapcsolatos tervezetet készített Peter Colotka miniszterelnök számára. Ebben a magyar és ukrán helységnevek használatát korlátozó valamennyi utasítás semmissé nyilvánítását és egy általánosan kötelező rendelet kiadását javasolja.

1982 folyamán

Pozsonyban, a Madách Könyv- és Lapkiadónál Szőke József összeállításában megjelenik *A csehszlovákiai magyar irodalom válogatott bibliográfiájának* első kötete. (Az 1945–1985 közötti válogatásnak 1992-ig négy kötete jelenik meg.)

Budapesten, az Akadémiai Kiadónál megjelenik Görömbei András *A csehszlovákiai magyar irodalom 1945–1980* című monográfiája.

New York-ban Püski Sándor kiadójában megjelenik Püspöki Nagy Péter *Nagy-morávia fekvéséről* című tanulmánya, s ugyancsak New York-ban, angol fordításban is napvilágot lát Janics Kálmán *A hontalanság évei* című monográfiája.

Az eredeti alkotásért odaítélt Madách Imre Irodalmi Díjat Duba Gyula, a műfordításért odaítélt díjat, valamint a Szlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díját Rácz Olivér kapja.

Az érsekújvári Járási Honismereti Múzeum *Castrum Novum* címmel kétnyelvű évkönyv kiadásába kezd.

1983. január 24.

A szlovák Oktatásügyi Minisztérium elkészíti az új iskolaügyi törvény alaptervezetét, amelybe beépíti a nemzetiségi iskolák oktatási nyelve megváltoztatásának lehetőségét. A tervezet szerint az Oktatásügyi Minisztérium az illetékes kerületi nemzeti bizottsággal történt megállapodás után „megengedheti, hogy bizonyos iskolákban bizonyos tantárgyakat más nyelven is tanítsanak, mint az oktatás nyelvén, esetleg engedélyezheti, hogy szlovák nyelven oktassanak az illető nemzetiség nyelvének egyidejű tanítása mellett”.

1983. január 26.

Illyés Gyula író, Benda Kálmán történész és Bessenyei Ferenc színművész Andrej Barčák budapesti csehszlovák nagykövethez intézett levelükben közbenjárását kérik a letartóztatott Duray Miklós érdekében.

1983. január 31.

Pozsonyban megkezdődik Duray Miklós pere, a mindössze másfél napig tartó pert azonban – amelyen Mészöly Miklós, Csurka István és Cseres Tibor magyar írók, s az Amnesty International képviselője is megjelenik – előbb február 11-re, majd bizonytalan időre elnapolják.

1983. február 7.

Tíz magyar közéleti személyiség, többek között Benda Kálmán történész, Csoóri Sándor író, Für Lajos történész, Hamburger Mihály filozófus, Kiss Gy. Csaba kritikus és Mészöly Miklós író Gustáv Husák csehszlovák köztársasági elnökhöz és Losonczi Pálhoz, a magyar Elnöki Tanács elnökéhez intézett levelükben tiltakoznak a Duray Miklós elleni bünvádi eljárás miatt.

1983. február 9.

Erwing Howe amerikai irodalomkritikus, Suzan Sontag író, esszéista és Kurt Vonnegut író Lázár György magyar miniszterelnökhöz intézett nyílt levelükben felszólítják a magyar kormányt, hogy tegyen lépéseket Duray Miklós szabadon bocsátása érdekében.

1983. február 22.

A Pozsonyi Városi Bíróság Gustáv Husák köztársasági elnök utasítására váratlanul szabadlábra helyezi Duray Miklóst.

A kassai magyar tannyelvű ipari szakközépiskola felveszi a kassai születésű Schönherz Zoltán, a két világháború közötti kommunista, munkásmozgalmi harcos nevét.

1983. február 24.

Az *Új Szó* a kommunista hatalomátvétel 35. évfordulója alkalmából közli Dagmar Čierna-Lantayová, február 26-án Viktor Borodovčák, március 3-án pedig Samuel Cambel szlovák történésznek a kommunista párt második világháború utáni magyarellenes politikáját – a csehszlovákiai magyarság és a magyar–csehszlovák kapcsolatok 1945 utáni alakulásával foglalkozó magyarországi írásokkal szemben – igazolni igyekvő írásait.

1983. március 1.

Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter rendelete alapján megszűnik a Népművelési Intézet nemzetiségi osztálya.

A nyugdíjba vonuló Varga Jánost Strasser György, az *Új Ifjúság* főszerkesztője váltja fel a Csemadok *Hét* című hetilapjának főszerkesztői tisztségében. Az *Új Ifjúság* új főszerkesztője Csikmák Imre lesz.

1983. március 3–5.

Ludovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára a *Pravda* című napilapban három folytatásban megjelent írásában (*Az ideológiai harc kiéleződése a világban és az imperializmus lélektani háborúja a valós szocializmus ellen*) nyíltan megtámadja a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságát. Az írásnak a nemzetiségi kérdéssel foglalkozó 3. része szerint a bizottság olyan „önjelölt” szervezet, amely „a magyarok állítólagos szlovákiai üldözéséről szállt agyrémeket a burzsoá tömegtájékoztatási szerveknek”.

1983. március 18–19.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága több társrendezővel megrendezi Kassán a XIV. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1983. március 22.

Rudolf Rohlíček csehszlovák és Marjai József magyar miniszterelnök-helyettes eredménytelen tárgyalásokat folytat Komáromban a bős–nagymarosi vízlépcső-rendszer közös építésével összefüggő kérdésekről.

1983. március 22–23.

Az MSZMP KB meghívására Budapestre látogat Jan Fojtík, a CSKP KB titkára és Ľudovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára, akik az Aczél Györggyel és Óvári Miklóssal, az MSZMP KB titkáraival folytatott megbeszéléseik során kiemelten foglalkoznak a nemzetiségi kérdéssel és a dunai vízlépcső kérdésével, Duray Miklós tevékenységével, egyúttal hangsúlyozzák, hogy elutasítják a nemzetiségek ún. hídszerepét, valamint a kishatárforgalmi egyezmény módosítását, mivel az a magyar nemzetiségű lakosságot előnyben részesítené a szlovákokkal és csehekkel szemben.

1983. március 29.

A szlovák kormányhivatal nemzetiségi főosztálya, a Nemzetiségi Titkárság az iskolaügyi törvény alaptervezetével kapcsolatban arra az álláspontra jut, hogy az nincs összhangban a nemzetiségi alkotmánytörvénnyel, ezért nem javasolja a jóváhagyását.

1983. március 30.

A szlovák kormány 114. sz. határozatával – a Nemzetiségi Titkárság elutasító állásfoglalása ellenére – jóváhagyja az új iskolaügyi törvény alaptervezetét.

1983. április 6.

A csehszlovák–magyar közös könyvkiadás 30 esztendejének eredményeit bemutató kiállítás nyílik Pozsonyban. 1953 óta a csehszlovákiai kiadók 5,3 millió példányban 966 művet vittek ki Magyarországra, a Magyarországról behozott művek száma meghaladja a 3800-at, összpéldányszámuk 4,6 millió.

1983. április 13.

A magyar Külügyminisztérium átadja a budapesti csehszlovák nagykövetségnek az 1962. évi kishatárforgalmi egyezmény korszerűsítése céljából kidolgozott új egyezmény tervezetét, s hivatalosan is javaslatot tesz az új egyezmény megkötését célzó tárgyalások felvételére.

1983. április 26.

Az SZLKP KB Elnöksége jóváhagyja, hogy a Csehszlovák Televízió pozsonyi stúdiója 30 perc terjedelemben heti egy alkalommal magyar nyelvű műsort sugározzon.

1983. május 1.

A külföldre emigrált Quittner János művészeti vezetőt Varga Ervin váltja fel a Szóttos művészeti együttes élén.

1983. május 3.

Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter átadja Duba Gyula írónak az érdemes művész cím odaítéléséről szóló oklevelet.

Lubomír Štrougal csehszlovák miniszterelnök Lázár György magyar miniszterelnökhöz intézett levelében szólítja fel a magyar felet a dunai vízlépcső építési munkálatainak folytatására és az 1977. évi szerződésben vállalt kötelezettségei teljesítésére.

1983. május 10.

A Csehszlovák–Magyar Kulturális és Oktatási Munkabizottság prágai ülésén a magyar fél bejelenti, hogy realizálni kívánja az 1977. évi kultúrcentrum-egyezmény azon pontját, amely lehetővé teszi, hogy Pozsonyban létrehozassák a prágai Magyar Kulturális Központ fiókintézményét.

1983. május 16–22.

A Csemadok KB megrendezi Komáromban a XX. Jókai Napokat.

1983. május 24–28.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Dunaszerdahelyen a VIII. Duna Menti Tavaszt.

1983. május 25.

Ludovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára a Madách Könyv- és Lapkiadó lektori testületének értekezletén elutasítja azt a magyarországi szándékot, hogy a szlovákiai magyar kisebbség egyfajta hidat alkosson Csehszlovákia és Magyarország között, negatív jelenséggént értékeli, hogy Magyarországon egyes körök a szlovákiai magyarság részére különleges bánásmódot követelnek, s valós gondnak nevezi, hogy a „déli határ felől” a liberális gondolkodás veszélye fenyeget.

1983 tavaszán

Püski Sándor kiadásában – Csoóri Sándor előszavával – megjelenik New Yorkban Duray Miklós *Kutyaszorító* című önéletrajzi esszéje.

1983. június 3–5.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Zselizen a XXVIII. Országos Népművészeti Fesztivált, amely keretében Léván megtartják a VIII. „Tavaszi szél vizet áraszt...” országos népdalverseny előző évben elmaradt döntőjét.

1983. június 11–12.

A Csemadok KB megrendezi Érsekújvárott a csehszlovákiai magyar gyermek- és ifjúsági énekkarok V. országos fesztiválját, a Csengő Énekszót.

1983. június 18.

Érsekújvárott Hodossy Gyula megszervezi a fiatal csehszlovákiai magyar irodalmárok, pályakezdő írók első országos értekezletét. Az idővel rendszeressé váló negyedévi találkozókkal útjára indul az ún. Iródia mozgalom.

1983. június 25–26.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXVIII. Országos Kulturális Ünnepelet.

1983. július 4–10.

A Csemadok Kassa-vidéki Járási Bizottsága megrendezi Somodiban az első járási művelődési tábort. Az ezt követően évenkénti rendszerességgel megrendezésre kerülő Somodi Művelődési Táborok a legjelentősebb kelet-szlovákiai ifjúsági táborozássá válnak.

1983. július 9.

Rudolf Rohlíček csehszlovák és Marjai József magyar miniszterelnök-helyettes újabb komáromi megbeszélésén megállapodás születik a bős–nagyvarosi vízlépcsőrendszer építésével kapcsolatos kérdésekről. Megegyezésük szerint a két fél vállalja a munkálatok folytatását, de kidolgozzák a vízlépcső építésének és üzembe helyezésének új ütemtervét.

1983. július 25–augusztus 7.

A királyhalmeci Ticce Képzőművészeti Klub megrendezi Bodrogszerdahelyen a bodroglői magyar amatőr képzőművészek első alkotótáborát, az I. Bodroglői Képzőművészeti Tábor.

1983. július 30–augusztus 6.

A Csemadok KB Központi Művelődési Klubtanácsa a Karva és Ipolyság közötti útvonalon megrendezi a IX. Honismereti Kerékpártúrát.

1983. augusztus 7–14.

A Csemadok KB Központi Művelődési Klubtanácsa megrendezi Ipolyságon a VII. Nyári Művelődési Tábor.

1983. szeptember 1.

A szlovák Oktatásügyi Minisztérium a kormány elé terjeszti az új iskolaügyi törvény tervezetét, amely az alaptervezethez hasonlóan lehetővé teszi a nemzeti-ségi iskolák oktatási nyelvének megváltoztatását. A törvénytervezet a korábbi fogalmazványtól csupán abban különbözik, hogy a minisztériumi „engedélyt” az illetékes kerületi nemzeti bizottság javaslata mellett az iskola tanulóinak szüleivel való tárgyaláshoz is köti.

A Madách Könyv- és Lapkiadó irodalmi vezetőjévé kinevezett Duba Gyulát Varga Erzsébet váltja fel az *Irodalmi Szemle* főszerkesztői tisztségében.

1983. szeptember 3.

Sidó Zoltán, a Csemadok KB elnöke Ján Gregor szlovák miniszterelnök-helyettesnél, a Nemzetiségi Tanács elnökénél tiltakozik az új iskolaügyi törvény tervezete ellen.

1983. szeptember 15.

A szlovák kormány nemzetiségi főosztálya, a Nemzetiségi Titkárság a Peter Colotka miniszterelnök kérésére az iskolaügyi törvénytervezetről készített elemzésében az oktatási nyelv megváltoztatását lehetővé tévő kitételek elutasítására kéri a kormányt. A Nemzetiségi Titkárság szerint a tanítási nyelv megváltoztatása már csak azért is logikátlan, mivel ha a szülők elégedetlenek a magyar iskolák színvonalával, gyermekeiket bármikor átíráthatják szlovák iskolába.

1983. szeptember 16.

A budapesti *Élet és Irodalomban* Hajdú János újságíró *Utószó egy előszóhoz* című írásával megtámadja Duray Miklós *Kutyaszorító* című könyvét, valamint a könyvhöz írt előszava miatt Csoóri Sándort.

1983. szeptember

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságának tagjai az iskolaügyi törvénytervezet elfogadása elleni munkára megszervezik a Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportját.

1983. október 10.

Prágában Lubomír Štrougal csehszlovák és Lázár György magyar miniszterelnök aláírja a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer építéséről és üzemeltetéséről szóló államközi szerződés kiegészítő okmányait, amelyek öt évvel, vagyis 1995-ig elhalasztják a vízlépcsőrendszer üzembe helyezésének tervezett időpontját. Lázár fogadja Gustáv Husák köztársasági elnök is, aki felajánlja, hogy kész megvizsgálni a magyar kisebbség helyzetével kapcsolatos magyar észrevételeket.

1983. október 14.

A Csemadok KB Fábry Zoltán szellemi és irodalmi örökségének ápolása, valamint anyagi hagyatékának gondozása céljából létrehozza a Fábry Zoltán Emlék-bizottságot. Elnöke Lukács Tibor, a szövetség vezető titkára.

1983. október 31.

A Csehszlovák Televízió pozsonyi stúdiója *Heti események magyar nyelven* címmel heti egy alkalommal 30 perces magyar nyelvű hírműsort kezd sugározni. Az adásnak azonban nincs saját stábja és szerkesztősége, s azt a rádió magyar adásának munkatársai készítik, műsoridejét pedig nagyrészt a magyarul alólavasott szlovák híranyag tölti ki. A helységnevek nem hangozhatnak el magyarul, azokat kizárólag szlovákul használhatják.

1983. november 3–6.

A Csemadok KB megrendezi Kassán a XII. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1983. november 10.

A rövid munkalátogatásra Prágába érkező Kádár János átadja Gustáv Husák köztársasági elnöknek, a CSKP KB főtítkárának a Magyar Népköztársaság Gyémántokkal Ékesített Zászlórendjét.

1983. november 14.

A Csemadok Érsekújvári Helyi Szervezete melletti Honismereti Kör a helyi születésű Thain János néprajzi gyűjtő, Érsekújvár múzeumalapítója halálának 30. évfordulója alkalmából felveszi a Thain János Honismereti Klub nevet.

1983. november 22.

A szlovák kormány 345. sz. határozatával – a Nemzetiségi Titkárság többszöri elutasító állásfoglalása ellenére – jóváhagyja és az SZNT elé terjeszti a nemzetiségi iskolák oktatási nyelvének megváltoztatását lehetővé tévő új iskolaügyi törvény tervezetét.

1983. december 8.

Az SZNT Elnöksége Krocsány Dezső helyett Nagy Kázmért, a Komáromi Járási Nemzeti Bizottság elnökét nevezi ki a szlovák kormány munkaügyi és népjóléti miniszterévé.

1983. december 15.

Az SZNT ülésén Benyó Máté helyett Krocsány Dezsőt választják meg az SZNT magyar alelnökévé és a Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottság elnökévé.

1983. december 21.

A Szlovák Nemzeti Front KB Elnökségének ülésén Benyó Mátét megválasztják az Elnökség tagjává és a KB titkárává.

1983 folyamán

A műfordításért járó Madách Imre Irodalmi Díjjal Nóta Jánost tüntetik ki; az eredeti alkotásért járó díjat Tóth László kapta volna, odaítélését azonban a szlovák Kulturális Minisztérium elutasította.

A rimaszombati Gömöri Múzeum *A Gömöri Múzeum Híradója* címmel évente egy-két füzetben megjelenő kétnyelvű kiadványsorozatot indít.

A nyitrai Pedagógiai Kar és a Mezőgazdasági Főiskola magyar hallgatói megalakítják az Ifjú Szívek Ghymes zenekarát.

1984. január 10.

Az SZLKP KB Elnöksége szintén elfogadja az új iskolaügyi törvény szlovák kormány által már jóváhagyott tervezetét.

1984. január 29.

A Csemadok KB „Melódia '83” címmel megrendezi Kassán a csehszlovákiai magyar amatőr táncdalénekesek IV. országos versenyének az előző évben elmaradt döntőjét.

1984. február 7.

A Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom kiadja 3/84. sz. dokumentumát, amely arról tájékoztat, hogy Duray Miklós aláírta a Charta 77 nyilatkozatát.

1984. február 10.

A Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportja mintegy 600 példányban szétküldött körlevéllel fordul a magyar szülőkhöz és pedagógusokhoz, amelyben az új iskolaügyi törvény tervezete elleni tiltakozásra szólítja fel őket.

1984. február 12.

Duray Miklós a Gustáv Husák köztársasági elnökhöz, a szövetségi és a szlovák kormányhoz, a Szövetségi Gyűléshez és az SZNT-hez intézett levelében tiltakozik az iskolaügyi törvényjavaslat ellen.

1984. február 21.

Lubomír Štrougal csehszlovák miniszterelnök fogadja Kovács Béla prágai magyar nagykövetet, akivel közli: közelgő budapesti látogatása során a magyar fél előadhatná a készülő iskolatörvénnyel kapcsolatos esetleges kifogásait, hogy ő ennek alapján Prágába visszatérve elérhesse a kérdés ismételt napirendre tűzését és a magyar észrevételek figyelembe vételét.

Az SZNT Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottsága megtárgyalja és jóváhagyja az iskolaügyi törvényjavaslatot.

1984. február

A Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportja az ország politikai vezetőihez címzett levelében tiltakozik az iskolaügyi törvény tervezete ellen. Levelét megküldi többek között Gustáv Husák köztársasági elnöknek, a CSKP KB főtítkárnak, Alois Indrának, a Szövetségi Gyűlés elnökének, Lubomír Štrougal szövetségi miniszterelnöknek, Viliam Šalgovičnak, az SZNT elnökének, Peter Colotka szlovák miniszterelnöknek, Juraj Buša szlovák oktatásügyi miniszternek, Jozef Lenártnak, az SZLKP első titkárnak, a Nemzetiségi Titkárságnak és a Csemadok KB-nak.

A Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportja felhívásának hatására országos méretű tiltakozási akció kezdődik, amely során közel tízezen tiltakoznak a nem-

zetiségi iskolák oktatási nyelvének megváltoztatását lehetővé tévő iskolatörvény tervezete ellen. A tiltakozás szimbólumává Zonctorony község válik, amelynek csaknem egész lakossága aláírja a tiltakozási ívet.

A szlovák kormány 4. sz. határozatával az SZNT alelnökévé választott Ján Gregor helyett Július Hanus miniszterelnök-helyettest nevezi ki a kormány Nemzetiségi Tanácsának új elnökévé. A 28 tagú testület titkára Sziegl Ferenc, a Nemzetiségi Titkárság vezetője; magyar tagjai: Boda Pál, Fábry István, Ferencz Dezső, Nagy Kázmér, Harasztiné Mészáros Erzsébet, Szamos László, Sidó Zoltán, Agócs Vilmos, Varga Ernő és Nyáry István.

1984. március 2.

A Csemadok KB – a szövetség megalakulása 35. évfordulója alkalmából tartott – ünnepi ülése Fuksz Sándor és Gál Sándor KB-tagok kritikus felszólalását követően határozatban kötelezi a szövetség elnökét, hogy a KB pártcsoportja által tegyen lépéseket a szlovák pártvezetésnél az iskolaügyi törvényjavaslat kifogásolt részének visszavonása érdekében. A szlovák párt- és állami vezetés bojkotálja az ülést, így mivel nincs jelen a protokoll szerinti partnere, nem vehet azon részt Kovács Béla prágai magyar nagykövet sem.

1984. március 5–6.

Lázár György magyar miniszterelnök meghívására Budapestre látogat Lubomír Štrougal csehszlovák miniszterelnök. Miután a tárgyalásokon Lázár a készülő iskolatörvénnyel kapcsolatban kifejti, hogy „komoly politikai gondokat okozna”, ha a tervezett formában kerülne elfogadásra, Štrougal ígéretet tesz rá, hogy hazaérve tájékoztatja Gustáv Husákot a magyar észrevételekről.

1984. március 9.

Az SZLKP KB fogadja a Csemadok KB pártcsoportjának 68 tagú küldöttségét, s meghallgatja az iskolaügyi törvénytervezet vitatott kitételeivel kapcsolatos véleményét. A párt és a kormány jelen lévő képviselői – többek között Juraj Buša oktatásügyi miniszter, Marta Vlačihová miniszterhelyettes, Fodor Zoltán minisztériumi osztályvezető, valamint Nagy Kázmér munkaügyi és népjóléti miniszter – a küldöttség elutasító álláspontja ellenére kitartanak a törvényjavaslat tervezett formában történő elfogadása mellett.

A CSKP KB Elnökségének ülésén Gustáv Husák pártfőtitkár a készülő iskolaügyi törvény átdolgozására, a nemzetiségi iskolák oktatási nyelvének megváltoztatását lehetővé tévő részeinek elhagyására utasítja Peter Colotka szlovák miniszterelnököt és Jozef Lenártot, az SZLKP első titkárát.

1984. március 9–17.

A Csemadok járási bizottsága a Nagykürtösi járás magyarlakta településein megrendezi az I. Mikszáth Kálmán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1984. március 12.

Gustáv Husák közbelépését követően elhalasztják az SZNT ülését, amelynek az új iskolaügyi törvényről kellett volna döntenie.

1984. március 15.

A csehszlovák Külügyminisztérium a prágai magyar nagykövetségnek átadott írásos emlékeztetőjében elutasítja az 1962. évi kishatárforgalmi egyezmény módosítására vonatkozó 1983. április 13-i magyar javaslatot. Az emlékeztető szerint „az érvényes jogi szabályozás kielégíti a csehszlovák felet és nincsenek nyomós okai annak megváltoztatására”.

1984. március 18.

A Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportja beszámolóban foglalja össze a magyar kisebbség iskolaügyi törvényjavaslat elleni fellépésének legfontosabb mozzanatait. A beszámólót március 22-én beolvassa a müncheni Szabad Európa Rádió magyar adása is.

1984. március 19.

A szlovák kormány rendkívüli ülésén módosítják az iskolaügyi törvényjavaslatnak az oktatás nyelvével foglalkozó 32. §-át, s kihagyják belőle a nemzetiségi iskolák oktatási nyelvének megváltoztatását lehetővé tévő kitételeket.

1984. március 22.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja a 29/1984. sz. új iskolatörvényt, amely szerint a tanulóknak a nyolcéves alapiskola elvégzése után még legalább két évet kell tanulniuk valamely középiskolában, miközben a középfokú szakmunkásképző iskolában szerzett végzettség egyenértékűvé válik a gimnáziumban és a szakközépiskolában szerzett érettségivel. A törvény 3. §-a kimondja, hogy „a magyar, német, lengyel és ukrán (ruszin) nemzetiségű állampolgároknak a nemzeti fejlődésük érdekeinek megfelelő mértékben joguk van a saját nyelvükön való művelődéshez”.

1984. március 23.

Juraj Buša szlovák oktatásügyi miniszter sajtóértekezletén a módosított iskolaügyi törvénnyel kapcsolatban bejelenti, hogy az abból kihagyott, az oktatás nyelvének megváltoztatását lehetővé tévő részeket miniszteri rendeletek útján fogják valóra váltani.

1984. március 27.

Ismét elhalasztják az SZNT ülését. Az új iskolatörvény elfogadásának időpontját ezúttal április 2-ára tűzik ki.

1984. március 29–31.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága több társrendezővel karöltve megrendezi Kassán a XV. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1984. április 2.

Az SZNT 32/1984. számmal elfogadja a Szövetségi Gyűlés március 22-i törvényéhez kapcsolódó új iskolaügyi törvényt, amelynek az oktatás nyelvét szabályozó 32. §-a szerint „a magyar, német, lengyel és ukrán (ruszin) nemzetiségű tanulók részére létesített iskolákban vagy osztályokban azok anyanyelvén az oktatási nyelv”.

1984. április 4.

A Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportja újabb beszámolót készít a magyar kisebbségnek az iskolaügyi törvényjavaslat elleni fellépéséről. A beszámolót a müncheni Szabad Európa Rádió magyar adása április 8-án olvassa be.

1984. április 28.

New York-i tisztújító közgyűlésén új tisztkart választ a Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya. Az 1983 júliusában elhunyt Sirchich László helyett a bizottság új elnökévé Hites Kristófot, tiszteletbeli elnökévé gróf Révay Istvánt, al-elnökeivé Szilárd Máriót és Majláth Istvánt, főtítkárává Elek Kálmánt választják.

1984. május 4.

A református egyház Komáromban ülésező Zsinata az egyház új püspökévé Horváth Zsigmond komáromi, első püspökhelyettessé Michal Hromaník jenkei, második püspökhelyettessé Varga Béla kassai lelkészt, egyetemes gondnokká Takács Zoltánt választja.

1984. május 10.

A politikai rendőrség a köztársaság külföldi érdekeinek megkárosítása és izgató hírek terjesztésének vádjával másodszor is letartóztatja Duray Miklóst. Durayval együtt előzetes letartóztatásba helyezik Szarka Katalint és Bodnár Máriát, másnap pedig Petőczné Sárszögi Csillát, akiket rövid időn belül szabadlábra helyeznek ugyan, de szeptember 29-ig bűnrészesség címén büntetőeljárást folytatnak ellenük.

1984. május 12.

A Csehszlovák Olimpiai Bizottság – a szocialista országok többségéhez hasonlóan – úgy határoz, hogy a csehszlovák sportolók nem vesznek részt a Los Angeles-i XXIII. Nyári Olimpiai Játékokon.

1984. május 14–20.

A Csemadok KB megrendezi Komáromban a XXI. Jókai Napokat.

1984. május 20.

A New York-i Magyar Emberi Jogok Alapítvány sajtótájékoztatóban értesíti a nyugati világlapokat és hírügynökségeket Duray Miklós letartóztatásáról. Ezt követően nagyméretű nemzetközi megmozdulás indul Duray szabadon bocsátása érdekében

1984. május 23–24.

Galway Kinnell, a nemzetközi PEN Klub amerikai tagozatának elnöke levélben szólítja fel a csehszlovákiai és magyarországi PEN tagozatokat, hogy tegyenek lépéseket Duray Miklós szabadon bocsátása érdekében.

1984. május 23–26.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Dunaszerdahelyen a IX. Duna Menti Tavaszt.

1984. május

Révész Bertalan, a nyitrai Pedagógiai Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének docense az *Irodalmi Szemlé*ben közzétett tanulmányában többek között a magyar gimnáziumi osztályok számának csökkenésében, a magyar nyelvű pedagógusképzés felszámolásában és a szlovák iskolákba íratott magyar gyermekek számának növekedésében jelöli meg a magyar diplomások alacsony számának okait. Az íráshoz a folyóirat szerkesztősége szükségesnek tartja hozzáfűzni, hogy azt „hangsúlyeltolódásai miatt” nem tartja minden szempontból kielégítőnek.

1984. június 1–3.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Léván és Zselizen a XXIX. Országos Népművészeti Fesztivált.

1984. június 6.

Cseres Tibor, Csurka István és Mészöly Miklós magyar írók közös nyilatkozatban tiltakoznak Duray Miklós letartóztatása ellen.

1984. június 11.

Tom Lantos, az amerikai kongresszus magyar származású tagja képviselőházi beszédében hívja fel a figyelmet Duray Miklós letartóztatására és a (cseh)-szlovák hatóságok kisebbségi jogokat sértő intézkedéseire.

1984. június 16–17.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Galántán a VI. Kodály Napokat, a csehszlovákiai magyar felnőtt énekkarok országos versenyének döntőjét.

1984. június 19.

Az amerikai kongresszus 38 tagja Tom Lantos kezdeményezésére Gustáv Husák csehszlovák köztársasági elnökhöz intézett közös levelében emel szót a letartóztatott Duray Miklós védelmében.

1984. június 20.

Norman Mailer, Arthur Miller, Allen Ginsberg és Kurt Vonnegut amerikai írók Gustáv Husák csehszlovák köztársasági elnökhöz írt közös levelükben követelik

Duray Miklós szabadon bocsátását és a csehszlovákiai magyar kisebbség jogainak tiszteletben tartását.

1984. június 27–28.

Négy szlovák ellenzéki: Ján Čarnogurský ügyvéd, Milan Šimečka filozófus, Jozef Jablonický történész és Miroslav Kusý filozófus Peter Colotka szlovák miniszterelnökhöz és Jozef Lenárthoz, az SZLKP első titkárához írt leveleikben tiltakoznak Duray Miklós bebörtönzése ellen. Mind a négyen leszögezik, hogy Duray nézeteivel lehet ugyan vitatkozni, az általa felvetett problémákat azonban fogságba vetésével nem lehet elhallgattatni.

1984. június 27–29.

Marjai József magyar miniszterelnök-helyettes meghívására Magyarországra látogat Peter Colotka szlovák miniszterelnök, szövetségi miniszterelnök-helyettes, aki személyében szlovák kormányfő először kap hivatalos meghívást Magyarországra. A két küldöttség Colotka kérésére megtekinti a dunai vízlépcső nagymarosi építkezését, hogy ezzel demonstrálják a nyilvánosság előtt a vízlépcső megépítésére irányuló szándékukat.

1984. június 28.

Charles Percy és Robert Dole amerikai szenátor Csehszlovákia washingtoni nagykövetéhez intézett közös levelében felszólítja Csehszlovákiát, hogy tartsa be az emberi jogokat garantáló nemzetközi egyezményeket és bocsássa szabadon Duray Miklóst.

1984. június 30–július 1.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXIX. Országos Kulturális Ünnepelet.

1984. július eleje

Budapesten a magyar közvélemény tájékoztatása céljából ún. Duray Bizottság alakul. A Hamburger Mihály vezette bizottság tagja Bence György, Benda Gyula, Nagy Bálint, Törzsök Erika és Vargha János.

1984. július 6–11.

A Csemadok Érsekújvári Járási Bizottságának Néprajzi Szakcsoportja megrendezi Kéménden az I. Nyári Néprajzi Kutatótábort.

1984. július 28–augusztus 5.

A Csemadok KB megrendezi Nógrádban és Gömörben, a Fülekpüspöki és Gombaszög közötti útvonalon a X. Honismereti Kerékpártúrát.

1984. augusztus 5–12.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a VIII. Nyári Művelődési Tábort.

1984. augusztus 20.

Juraj Buša szlovák oktatásügyi miniszter közli Szapora Sándor pozsonyi magyar főkonzullal, hogy szlovák részről nem mondanak le a nemzetiségi iskolák oktatási nyelvének megváltoztatását lehetővé tévő tervekről, s azokat miniszteri rendeletek útján fogják megvalósítani.

1984. augusztus

Az Amnesty International időszakos tájékoztatója felszólítja az emberjogi szervezet tagozatait, hogy tegyenek lépéseket Duray Miklós kiszabadításáért.

1984. szeptember 1.

A szlovák alapiskolákba íratott magyar gyermekek száma és aránya az 1984/85-ös tanévben a legmagasabb: 18 487 magyar tanuló jár szlovák alapiskolába, a magyar nemzetiségű alapiskolások 27,6%-a.

1984. szeptember 1–3.

Várkonyi Péter magyar külügyminiszter meghívására Győrbe látogat Bohuslav Chřoupek csehszlovák külügyminiszter.

1984. szeptember 26–27.

A CSKP KB meghívására Csehszlovákiába látogat Aczél György, az MSZMP KB titkára, aki Prágában Gustáv Husákkal, a CSKP KB főtítkárával, Pozsonyban pedig Jozef Lenárttal, az SZLKP KB első titkárával találkozik. A Lenárttal folytatott megbeszélésén felveti, hogy magyar részről 1985. április 4-én szeretnék beindítani a pozsonyi Magyar Kulturális Központ munkáját, amely ideiglenesen a magyar főkonzulátus épületében is működhetne.

1984. október 3.

A szlovák hatóságok „lázításra tett előkészület” címén büntetőeljárást indítanak Németh Mátyás hárskúti plébános ellen, mivel otthonában egy házkutatás alkalmával nagy mennyiségű vallásos irodalmat találtak. A Rozsnyói Járásbíróság 1985. május 14-én kétéves felfüggesztéssel egyévi feltételes szabadságvesztésre ítéli, s egy évre megvonja tőle a papi teendők végzésének engedélyezését.

1984. október 10.

A Duray Miklós újabb letartóztatása után gyakorlatilag megszűnt Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága és a Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportja megmaradt tagjai „A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága Információs Csoportja” aláírással kibocsátott röplapon tájékoztatják a csehszlovákiai magyarságot Duray második vizsgálati fogságáról.

1984. október 17.

A magyar Hazafias Népfront Pozsgay Imre főtítkár vezetésével csehszlovákiai látogatáson tartózkodó küldöttsége előtt csehszlovák részről fenntartásukat han-

goztatják az új magyar választási törvény által előírt többes jelöléssel kapcsolatban.

1984. október 19–20.

A Csemadok KB érsekújvári ülésén Merva Lórántot, a Szlovák Szakszervezeti Tanács titkárát kooptálják a KB Elnökségébe.

1984. november 11–17.

A Csemadok Lévai Járási Bizottsága a Lévai járás magyarlakta községeiben első ízben rendezi meg a Járási Irodalmi és Kulturális Napokat, a későbbi Juhász Gyula Irodalmi és Kulturális Napok elődjét.

1984. november 13.

A csehszlovák Külügyminisztérium a prágai magyar nagykövetségen átadott szóbeli jegyzékében elvi hozzájárulását adja a prágai Magyar Kulturális Központ pozsonyi fiókintézményének létrehozásához.

1984. november 15–18.

A Csemadok KB megrendezi Kassán a XIII. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1984. november 27.

A Kádár János meghívására Budapestre látogató Gustáv Husák köztársasági elnök, a CSKP KB főtitkára a Győzelmes Február Érdemrendet adományozza Lázár György magyar miniszterelnöknek.

1984. december 5.

Ignác Janák, az SZLKP KB elnökségi tagja átadja Magyarics Vincének, az SZLKP KB tagjának, a dunaszerdahelyi járási pártbizottság vezető titkárának a köztársasági elnök által adományozott Munka Érdemrendet.

1984. december

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága megmaradt tagjai a Szövetségi Gyűlés és az SZNT elnökéhez, valamint Kovács Béla prágai magyar nagykövethoz intézett s a „A csehszlovákiai magyar kisebbség alkotmányos jogainak betartását megfigyelő csoport” aláírással ellátott levelükben a csehszlovákiai magyarság nevében tiltakozásukat fejezik ki Duray Miklós letartóztatása ellen.

1984 folyamán

Pozsonyban, a Madách Könyv- és Lapkiadónál megjelenik Zalabai Zsigmond *Mindenekről számot adok* című irodalmi szociográfiája szülőfalujáról, Ipolypásztóról. Folytatása 1985-ben lát napvilágot *Hazahív a harangszó* címmel.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Tózsér Árpád költőt, esszéistát és Mayer Judit műfordítót jutalmazták.

1985 eleje

Magyarországi ellenzéki körökből javaslat érkezik a Charta 77 cseh polgárjogi mozgalomhoz, amely a csehszlovákiai és magyarországi ellenzék közös állásfoglalásának kidolgozását szorgalmazza a csehszlovákiai magyar kisebbség helyzetéről. Miután szlovák ellenzékiek kinyilvánítják, hogy erről Prága egymaga nem jogosult nyilatkozni, a tárgyalások a szlovák ellenzék képviselőinek részvételével kezdődnek meg.

1985. január 14.

Kovács Béla prágai magyar nagykövet a csehszlovák Külügyminisztériumban átadott jegyzékében szintén közli, hogy a magyar fél 1985. április 4-én szeretné megnyitni a pozsonyi Magyar Kulturális Központot. A február 28-i csehszlovák válaszjegyzék meglehetősen tartózkodóan reagál a magyar szándékra.

1985. február 4.

Harasztiné Mészáros Erzsébetet Pákozdi Gertrúd váltja fel a *Nő* című hetilap főszerkesztői posztján.

1985. március 14–16.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága – több társszervezővel együtt – megrendezi Kassán a XVI. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1985. március

A Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya több mint húszéves szünetet követően Hites Kristóf szerkesztésében felújítja *Kettős Járom Alatt* című időszaki közleményének kiadását.

1985. április 15.

Kassán nyolcvankét éves korában elhunyt Jakoby Gyula festőművész.

1985. április 22–23.

Köpeczi Béla magyar művelődési miniszter tárgyalásokat folytat Pozsonyban Miroslav Válek szlovák kulturális és Juraj Buša oktatásügyi miniszterrel az előkészítés alatt álló új csehszlovák–magyar kulturális egyezményről, az oktatási és tudományos kapcsolatokról. Miután a megbeszélések során Buša a magyar főiskolások alacsony számát a magyar középiskolát végzettek gyenge szlovák nyelvtudásával, ill. a szaktantárgyak magyar nyelvű oktatásával indokolja, Köpeczi javaslatára meg egyezés születik egy munkabizottság felállításáról, amelynek feladata – a két ország nemzetiségei eltérő helyzetének figyelembevételével – a kétnyelvű oktatás koncepciójának a kidolgozása lenne. Szlovák részről a megegyezést a magyar félnek a magyar iskolák kétnyelvűsítéséhez való hozzájárulásaként értékelik.

1985. április 26.

Varsóban a Varsói Szerződés tagállamai legfelsőbb párt- és állami vezetőinek találkozóján további húsz évvel meghosszabbítják az 1955-ben aláírt egyezmény érvényességét.

1985. április 30.

Gustáv Husák köztársasági elnök Rácz Olivér írónak a Munka Érdemrendet, a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkarának a Kiváló Munkáért kitüntetést adományozza.

1985. május 4.

Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter átadja Dráfi Mátyás színművésznek és Bartusz György szobrászművésznek az érdemes művész cím odaítéléséről szóló oklevelet.

1985. május 10.

Az erőteljes belföldi, magyarországi és nemzetközi tiltakozás hatására – Gustáv Husák Csehszlovákia felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából meghirdetett amnesztíájával – szabadlábba helyezik Duray Miklóst.

1985. május 20–26.

A Csemadok KB megrendezi Komáromban a XXII. Jókai Napokat.

1985. május 22.

A Szövetségi Gyűlés ismét Gustáv Husákot, a CSKP KB főtítkáráat választja Csehszlovákia köztársasági elnökévé.

1985. május 23.

Köpeczi Béla magyar művelődési miniszter tárgyalásokat folytat Prágában Milan Klusák cseh kulturális és Milan Vondruška oktatásügyi miniszterrel az új csehszlovák–magyar kulturális egyezményről, a csehszlovákiai hungarológiai, ill. magyarországi szlovakista és bohemista központok létrehozásának lehetőségéről.

1985. május 30.

Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke kaposvári választási beszédében természetes igénynek nevezi, hogy a Magyarország határain kívül élő magyar kisebbségek a gyakorlatban is használhassák anyanyelvüket, s ápolhassák kapcsolataikat anyanemzetükkel és Magyarországgal. Amíg a szlovákiai magyar értelmiség a beszédben elhangzottakat pozitívan fogadja, Ludovít Pezlár, az SZLKP ideológiai titkára Szapora Sándor pozsonyi magyar főkonzul előtt a más országok belügyeibe való beavatkozásnak minősíti.

1985. május 31–június 2.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Léván és Zselizen a XXX. Országos Népművészeti Fesztivált.

1985 tavaszán

Megjelenik Pozsonyban Juraj Zvara *Nemzet, nemzetiség, nemzeti tudat* című könyve, amelyben a pozsonyi pártfőiskola professzora, a kommunista párt nemzetiségpolitikai főtanácsadója kifejti: a Csemadok és általában a nemzetiségi

kulturális szövetségek léte, mivel a dolgozókat nem osztály, hanem nemzetiségi alapon tömörítik, nincs teljesen összhangban a „marxista–leninista követelményekkel”.

1985. június 1.

A dunaszerdahelyi DAC Dunajská Streda labdarúgócsapata Pecze Károly edző vezetésével három fordulóval a másodosztályú bajnokság befejezése előtt – első dél-szlovákiai csapatként – biztosítja feljutását a csehszlovák labdarúgó-bajnokság legfelsőbb osztályába.

1985. június 11–15.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Dunaszerdahelyen a X. Duna Menti Tavaszt.

1985. június 21–23.

A Csemadok KB megrendezi Gombaszögön a XXX. Országos Kulturális Ünnepelet.

1985. július 7–14.

A Csemadok KB a Gombaszög és Szepsi közötti útvonalon megrendezi a XI. Honismereti Kerékpártúrát.

1985. július 22.

Ludovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára átadja Rabay Zoltánnak, az *Új Szó* főszerkesztőjének a köztársasági elnök által 60. születésnapja alkalmából adományozott Munka Érdemrendet.

1985. augusztus 3–10.

A Csemadok KB megrendezi Örsújfalun a IX. Nyári Művelődési Tábort.

1985. augusztus 19.

Prágában Marjai József magyar miniszterelnök-helyettes Lubomír Štrougal szövetségi miniszterelnökkel folytatott tárgyalásain tájékoztatja a csehszlovák felet a magyar minisztertanácsnak a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer megépítése mellett kiálló augusztus 15-i állásfoglalásáról.

1985. augusztus 22–26.

A Szlovákiába látogató Marjai József miniszterelnök-helyettes tárgyalásokat folytat Peter Colotka szlovák miniszterelnökkel, Viliam Šalgovičcsal, az SZNT elnökével és Jozef Lenárttal, az SZLKP KB első titkárával. Megbeszéléseik kiemelt témája a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer építése.

1985. szeptember 10–11.

Bohuslav Chňoupek csehszlovák külügyminiszter meghívására Csehszlovákiába látogat Várkonyi Péter magyar külügyminiszter. A tárgyalások során magyar rész-

ről ismét felvetik a kishatárforgalmi egyezmény korszerűsítésének kérdését; a csehszlovák fél ígéretet tesz a magyar javaslatok tanulmányozására.

1985. szeptember 13.

A Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom 22/85. számú dokumentumával közzéteszi a magyarországi Duna Kör jelentését a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer negatív környezeti hatásairól, valamint a csehszlovák nyilvánosságához intézett felhívását a vízlépcső felépítése elleni közös tiltakozásra.

1985. szeptember 30.

Gustáv Husák tárgyalásokat folytat Prágában Kádár Jánossal, az MSZMP KB főtitkárával. Megelégedéssel nyugtázzák, hogy a csehszlovák–magyar kapcsolatok „magas színvonalat és nagy intenzitást érnek el”.

1985. október 17.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága, a Charta 77, a szlovák katolikus ellenzék képviselőinek és néhány szlovák független másként gondolkodó részvételével párbeszédsorozat kezdődik a nemzetiességi kérdésről és a csehszlovákiai magyar kisebbség helyzetéről.

1985. október 24.

A Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom Lubomír Štrougal csehszlovák miniszterelnökhöz intézett levelében tiltakozik a magyarországi utazási lehetőségek tervezett korlátozása ellen. A levél emlékeztet arra, hogy a korlátozás különösen a magyar kisebbséget fogja sújtani.

1985. október 28.

Csehszlovákia a forintellátás akadozása miatt az év végéig felfüggeszti állampolgárainak Magyarországra irányuló egyéni utazási lehetőségét, s szervezett utazás keretében is csak egyszeri utat engedélyez. Csökkenti az egy napra beváltható forintösszeget is.

1985. november 7–10.

A Csemadok KB megrendezi Kassán a XIV. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1985. november 29–30.

A Csemadok KB – más társrendezőkkal karöltve – Zendülő Ének címmel megrendezi Özörényben a csehszlovákiai magyar munkásénekkarok IV. országos fesztiválját.

1985. december 7.

A Csemadok KB, a Szlovák Nőszövetség KB és a Népművelési Intézet megrendezi Pozsonyban a IX. „Tavaszi szél vizet áraszt...” országos népdal- és népzenei verseny döntőjét.

1985. december 16–22.

Az 1984-ben Magyarországon megtartott Csehszlovák Kultúra Napjai viszonzásaként Prágában, Pozsonyban és további 12 csehszlovákiai városban második alkalommal rendezik meg a Magyar Kultúra Napjait. Az új csehszlovák–magyar kulturális egyezmény aláírására azonban az előzetes tervekkel ellentétben nem kerül sor.

1985. december 18.

Peter Colotka szlovák miniszterelnök és Miroslav Válek kulturális miniszter fogadja a Csemadok KB vezetőit: Sidó Zoltán elnököt és Lukács Tibor főtítkárt, akik kérésére Colotka készségét fejezi ki a szervezet Nemzeti Front-beli tagságának megvizsgálására és a kérdésnek az illetékes szervek elé terjesztésére.

1985. december 19.

Ludovít Pezlár, az SZLKP ideológiai titkára azzal kapcsolatban, hogy a Magyar Televízió előző napi műsorában visszaemlékezés hangzott el a szlovákiai magyarság második világháború utáni kitelepítéséről, magához kéreti Szapora Sándor pozsonyi magyar főkonzult, akivel közli, hogy a téma nyilvános taglalását a két ország barátsága érdekében meg kellene akadályozni.

1985 folyamán

Budapesten az Országos Széchényi Könyvtár keretében Juhász Gyula igazgató vezetésével megalakul a határon túli magyarság társadalmi és kulturális viszonyainak kutatását felvállaló – a későbbiekben a Magyarságkutató Intézet nevet felvevő – Magyarságkutató Csoport.

Püske Sándor kiadásában – Borbándi Gyula előszavával – megjelenik New Yorkban Ölvédi János *Napfogyatkozás. Magyarok Szlovákiában* című kötete, a szlovákiai magyarságról korábban megjelent írásainak posztumusz gyűjteménye.

A Szlovák Írók Szövetségének Nemzetiségi Díját Grendel Lajos író, a műfordításért odaítélt Madách Imre Irodalmi Díjat Nagy Judit veheti át; az eredeti alkotásért járó Madách Imre Irodalmi Díjat Zalabai Zsigmond kapta volna, odaítélését azonban a szlovák Kulturális Minisztérium elutasította.

1986. január 1.

A csehszlovák kormány – az 1985. október 28-án bevezetett intézkedéseket meghosszabbítva – korlátozza a Magyarországra irányuló turistaforgalmat: a csehszlovák állampolgárok ezt követően egyénileg évente csak két alkalommal utazhatnak Magyarországra, az egy utazás alkalmával beváltható forintösszeget pedig 700 forintban maximálja.

1986. március 10–24.

Párkányban a Balassi Bálint Közművelődési Klub első alkalommal rendezi meg a Balassi Bálint Kulturális Napokat.

1986. március 13–15.

Pozsonyban tartja kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amelyen a párt a KB első titkárává ismét Jozef Lenártot választják; a 95 tagú új KB-ban helyet kap többek között Fábry István, Kiss József, Nagy Kázmér, Gaál Sándor, Kanát Erzsébet, Klinko Attila, Lázár János, Lippai Lajos, Szabó Sándor és Zliechovsky Katalin.

1986. március 20–22.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága több társrendezővel közösen megrendezi Kassán a XVII. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1986. március 24–28.

Prágában tartja XVII. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amelyen ismét Gustáv Husákot választják a párt főtitkárává; a 135 tagú új KB magyar tagjai Cserge Károly és Pöhlös Károly. A kongresszus az elkövetkező időszak feladatai közé sorolja többek között Csehszlovákia új alkotmányának kidolgozását.

1986. április 10.

Több fordulót követően véget érnek a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága és a szlovák ellenzékiek képviselőinek a csehszlovákiai magyar kisebbség helyzetéről szóló közös nyilatkozat kidolgozását célzó tárgyalásai. A közös történelmi múlt eltérő értékelése, valamint annak tisztázatlansága miatt, hogy beiktassák-e a dokumentumba a magyarországi szlovákok és a határok sérthetetlenségének kérdését, nem kerül sor a közös dokumentum kiadására, s csupán abban sikerül megegyezniük, hogy a csehszlovák emigráció Tudományos és Művészeti Társaságának szervezésében 1986. szeptember 17–21-én Bostonban sorra kerülő nemzetközi konferenciára mindkét fél készít beszámolót a csehszlovák nemzetiségi politikáról.

1986. április 25–május 12.

Komáromban a helyi születésű Lehár Ferenc születésének 116. évfordulója alkalmából megrendezik az I. Lehár Napokat.

1986. április 30.

Gustáv Husák köztársasági elnök a Munka Érdemrendet adományozza Löffler Béla szobrászművésznek.

1986. május 6.

Az SZLKP KB Elnöksége a nyugdíjba vonuló Rabay Zoltán helyett Kiss Józsefet nevezi ki az *Új Szó* főszerkesztőjévé, aki tisztségét július 1-jei hatállyal veszi át.

1986. május 12.

Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter átadja Lengyel Ferencnek, a Thália Színpad színművészenek és Nagy Zoltánnak, a Szlovák Nemzeti Színház balett-táncosának az érdemes művész cím odaítéléséről szóló oklevelet.

1986. május 19.

Lubomír Štrougal csehszlovák miniszterelnök meghívására Prágába látogat Lázár György magyar miniszterelnök, akit fogad Gustáv Husák köztársasági elnök is. Megbeszéléseik fő témája a dunai vízlépcsőrendszer építése, a turizmussal és a nemzetiségi együttműködéssel összefüggő kérdések.

1986. május 23–24.

Választásokat tartanak a Szövetségi Gyűlésbe, a Cseh Nemzeti Tanácsba, a Szlovák Nemzeti Tanácsba és a nemzeti bizottságokba. A hivatalos végeredmény szerint a választásokon a választópolgárok 99,4%-a vesz részt, akik 99,9%-a megszavazza a Nemzeti Front jelöltjeit. A Szövetségi Gyűlés 200 tagú Népi Kamarájában 7 (többek között Fekete József üzemigazgató és Újlaky Géza agronómus), a 150 tagú Nemzetek Kamarájában 11 (többek között Sidó Zoltán, a Csemadok KB elnöke, Csémi József efsz-elnök, Vitéz Erika pedagógus és Nemcsko Ilona munkásnő), a 150 tagú SZNT-ben 18 (többek között Krocsány Dezső, az SZNT alelnöke, Benyó Máté, a Szlovák Nemzeti Front titkára, Nagy Kázmér miniszter, Fábry István, az SZLKP KB tagja, Filler Gyula, az Érsekújvári Járási Nemzeti Bizottság elnöke, Horváth István és Pócs József efsz-elnök, Mazán László és Sárközy Gizella munkás, valamint Kusý Eszter pedagógus) magyar nemzetiségű képviselő kap helyet. Az SZNT-ben az SZLKP-nak 103, a Szlovák Megújódás Pártjának és a Szabadságpártnak 7-7 képviselője van, 33 tagja pártunkívüli. A szlovákiai nemzeti bizottságok 61 130 tagja közül 7910 a magyar nemzetiségű, az összes képviselő 12,9%-a.

1986. május 30–június 1.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Léván és Zselizen a XXXI. Országos Népművészeti Fesztivált.

1986. június 3–7.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Dunaszerdahelyen a XI. Duna Menti Tavaszt.

1986. június 4.

A CSKP KB a szövetségi és köztársasági kormányok, valamint az egyes parlamentek vezetésének személyi összetételéről határoz. A miniszterelnökök személye továbbra sem változik, de hosszabb idő óta először kerül sor jelentősebb személycserékre az egyes kormányokban, s létrehozzák az első miniszterelnök-helyettesi tisztséget is.

1986. június 12–13.

Az új Szövetségi Gyűlés alakuló ülésén a Népi Kamara új elnökévé Vladimír Vedralt, a Nemzetek Kamarája elnökévé ismét Dalibor Hanest, a Szövetségi Gyűlés elnökévé Alois Indrát választják. A Szövetségi gyűlés Elnökségében helyet kap Fekete József és Csémi József, akit megválasztanak a Nemzetek Kamarája Ipari, Közlekedési és Kereskedelmi Bizottságának elnökévé is.

1986. június 14–15.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Érsekújvárott a csehszlovákiai magyar gyermek- és ifjúsági énekkarok VI. országos fesztiválját, a Csen-gő Énekszót.

1986. június 16.

Gustáv Husák köztársasági elnök kinevezi az új szövetségi kormányt. Miniszterelnök továbbra is Lubomír Štrougal, tagja többek között Rudolf Rohlíček első miniszterelnök-helyettes, Josef Korčák, Peter Colotka, Karol Laco és Matej Lúčan miniszterelnök-helyettesek, Bohuslav Chňoupek külügyminiszter, Milán Václavík nemzetvédelmi miniszter és Vratislav Vajnar belügyminiszter.

1986. június 16–22.

A Csemadok KB megrendezi Komáromban a XXIII. Jókai Napokat.

1986. június 17.

Az új SZNT alakuló ülésén a testület elnökévé ismét Viliam Šalgovičot, magyar alelnökévé Krocsány Dezsőt választják, akit megválasztanak a Kereskedelmi, Szolgáltatási és Közlekedési Bizottság elnökévé is. Az SZNT 21 tagú Elnökségében helyet kap még többek között Filler Gyula és Horváth István, a 16 tagú Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottságban a bizottság elnökévé választott Filler Gyula mellett Mazán László és Pócs József.

1986. június 18.

Az SZNT Elnöksége kinevezi az új szlovák kormányt. Miniszterelnök továbbra is Peter Colotka, tagja többek között Július Hanus első miniszterelnök-helyettes, Július Varga mezőgazdasági és élelmézésügyi miniszter, Štefan Lazar belügyminiszter, Ludovít Kilár oktatásügyi miniszter, Miroslav Válek kulturális miniszter, valamint Nagy Kázmér munkaügyi és népjóléti miniszter. (A kormány magyar miniszterhelyettesei: Somogyi László kereskedelmi és Czafik József belügyminiszter-helyettes.)

Rátkai Ferenc magyar művelődési miniszterhelyettes a pozsonyi magyar főkonzulátuson a magyar–csehszlovák kulturális kapcsolatok fejlesztésében szerzett érdemeikért a Magyar Népköztársaság Csillagrendje kitüntetését adja át többek között Rácz Olivér író, műfordítónak és Turczel Lajos irodalomtörténésznek, a Szocialista Kultúráért kitüntetését Csanda Sándor irodalomtörténésznek.

1986. június 28–29.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Gombaszögön a XXXI. Országos Kulturális Ünnepelet.

1986. július 11.

A szlovák kormány 187. sz. határozatával módosítja a Nemzetiségi Tanács összetételét. A testület 28 tagja közül 13 szlovák, 10 magyar, 5 pedig ukrán nem-

zetiségű. Elnöke továbbra is Július Hanus első miniszterelnök-helyettes, titkára Sziegl Ferenc, a Nemzetiségi Titkárság vezetője; magyar tagjai: Boda Pál, Czafik József, Fábry István, Filler Gyula, Gál Tibor, Pákozdi Gertrúd, Szamos László, Sidó Zoltán és Varga Ernő.

1986. július 18–26.

A Csemadok Tóketerebesi Járási Bizottsága a Bodroghözben és az Ung-vidéken, a Borsi és Kistárkány közötti útvonalon megrendezi a XII. Honismereti Kerékpártúrát.

1986. augusztus 10–17.

A Csemadok KB megrendezi Örsújfalun a X. Nyári Művelődési Tábort.

1986. augusztus 11.

Prágában Alois Indra, a Szövetségi Gyűlés elnöke átadja Fekete József képviselőnek a köztársasági elnök által adományozott Győzelmes Február Érdemrendet.

1986. augusztus 16.

A Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmányának fillmore-i közgyűlése a főtitkár kivételével újraválasztja a bizottság teljes tisztikarát: a főtitkári tisztségben Elek Kálmánt Szent-Ivány Gábor váltja fel.

1986. augusztus 25.

Jozef Lenárt, az SZLKP KB első titkára átadja Fábry Istvánnak a köztársasági elnök által adományozott Klement Gottwald Érdemrendet.

1986. szeptember 1.

Csanda Sándort Fónod Zoltán váltja fel a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tanszékvezetői posztján.

1986. szeptember 5.

A hatóságok felfüggesztik az Iródia mozgalom mindennemű tevékenységét. Az íródiások a mozgalom fennállásának három éve alatt 16 irodalmi és 1 néprajzi füzetet jelentettek meg.

1986. szeptember 9.

Az SZLKP KB Elnöksége úgy határoz, hogy a Csemadokot és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségét 1987. január 1-jével ismét felveszik a Nemzeti Front tagszervezetei sorába.

1986. szeptember 19.

A sajtónap alkalmából átadják Szarka Istvánnak, az *Új Szó* főszerkesztő-helyettesének a köztársasági elnök által adományozott Munka Érdemrendet.

1986. szeptember 19–20.

A Csemadok KB – több társrendezővel közösen – „Melódia '86” címmel megrendezi Somorján és Pozsonyban a csehszlovákiai magyar amatőr táncdalénekesek, zenekarok és zeneszerzők V. országos versenyének döntőjét.

1986. október 7.

A szlovák kormány nemzetiségi főosztálya, a Nemzetiségi Titkárság a kormány számára készített állásfoglalásában támogatásáról biztosítja a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége visszavételét a Nemzeti Frontba.

1986. október 17.

A pártvezetés jóváhagyását követően 243. sz. határozatával a szlovák kormány is kimondja a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége visszavételét a Nemzeti Frontba.

1986. október 22.

Budapesten – több mint hat esztendei előkészítést követően – aláírják az 1961. évit felváltó új csehszlovák–magyar kulturális és tudományos együttműködési egyezményt, amely első ízben rögzíti egyezményben a nemzetiségi együttműködés tényét. Az új egyezmény 4., ún. nemzetiségi cikkelye szerint, amellyel szemben a csehszlovák fél hosszú időn keresztül fenntartásait hangoztatta, a szerződő felek „támogatják állami szerveik együttműködését a Magyar Népköztársaságban élő szlovák nemzetiségű állampolgárok és a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban élő magyar nemzetiségű állampolgárok kulturális és művelődési fejlődésének biztosításában”.

1986. október 30.

Kádár János meghívására Budapestre látogat Gustáv Husák csehszlovák köztársasági elnök, a CSKP KB főtárgya. A látogatás alkalmából aláírják a két ország 2000-ig terjedő hosszú távú gazdasági és tudományos-műszaki együttműködési programját.

1986. november 6–9.

A Csemadok KB megrendezi Kassán a XV. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat.

1986. december 5–6.

A CSKP KB ülésén Gustáv Husák főtárgya támogatásáról és szimpátiájáról biztosítja a Mihail Gorbacsov szovjet pártfőtárgya által kezdeményezett szovjetunióbeli reformfolyamatot.

1986. december 12.

Pozsonyban – a betiltott Íródia utódaként – a Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának támogatásával megalakul a F fiatal Írók Köre. Titkárává Híznyai

Zoltánt választják, vezetőségének további tagjai Balla Kálmán, Bettés István, Farnbauer Gábor és Tóth Károly. Alapszabálya szerint a kör a fiatal szlovákiai magyar irodalmárok tevékenységének szervezeti kerete és önkormányzatuk formája.

1986. december 15.

A Szlovák Nemzeti Front KB a pártvezetés és a kormány beleegyezését követően szintén határozatot hoz a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége visszavételéről a Nemzeti Frontba.

1986 folyamán

Pozsonyban hosszas halogatást követően, a Madách Könyv- és Lapkiadó kiadásában – miután a hatóságok az *Iródia* címet nem engedélyezték – *Próbaút* címmel megjelenik az Iródia-nemzedék antológiája. A Balla Kálmán és Grendel Lajos válogatásában megjelenő kötet szerzői: Csepécz Szilvia, Farnbauer Gábor, Fellingner Károly, Hizsnjai Zoltán, Hodossy Gyula, Hogya György, Juhász József, Krausz Tivadar, Ravasz József, Szentandrás Tibor és Talamon Alfonz.

Lengyel Ferencet Gyüre Lajos váltja fel a kassai Thália Színpad művészeti vezetői tisztségében.

A galántai Honismereti Múzeum *Spravodaj múzea – Múzeumi Közlemények* címmel kétnyelvű évkönyv, a Csemadok Dunaszerdahelyi Járási Bizottsága *Csemadok Híradó* címmel negyedévi közlöny kiadásába kezd.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Fónod Zoltán irodalomtörténészt és – műfordításért – Cselényi László költőt tüntetik ki.

Városi rangra emelik a Galántai járásbeli Diószeget.

1987. január 1.

A szlovákiai nemzetiségi kulturális szövetségeket: a Csemadokot és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetségét közel 16 év után visszaveszik a Nemzeti Frontba.

1987. január 7.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága – többéves szünetet követően – felújítja dokumentumai kiadását. Első dokumentuma a Charta 77-hez írt levele a polgárjogi nyilatkozat kiadásának tízéves évfordulója alkalmából.

1987. január 9.

A CSKP KB közzéteszi a már évek óta tartó gazdasági válság felszámolását célzó s látszólag a gorbacsovi reformokat követő, valójában azonban csupán általános frázisokat tartalmazó *A gazdasági rendszer átépítésének alapelvei* című dokumentumot.

1987. január 26.

Ludovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára az *Új Szó* szerkesztősége párt-alapszervezetének évzáró taggyűlésén, a csehszlovák–magyar kapcsolatokról szólva a két ország közötti legvitatottabb kérdésnek a nemzetiségek híd szerepére vonatkozó magyar elméletet minősíti. Pezlár szerint Csehszlovákiát a szudétanémet kérdés készíti az elmélet visszautasítására.

1987. január

Az *Irodalmi Szemle* folyóirat *Holnap* címmel tizenhat oldalas mellékletet indít a fiatal és kezdő írók számára. Szerkesztője Balla Kálmán, szerkesztésében közreműködik a Fiatal Írók Köre.

1987. február 2–4.

Sarlós Istvánnak, az Országgyűlés elnökének meghívására Magyarországra látogat a Szövetségi Gyűlés Alois Indra vezette küldöttsége.

1987. február 4.

A CSKP KB Elnöksége elutasítja az 1968-as reformfolyamatot elítélő álláspontjának átértékelését és a normalizációs korszakbeli politikájának felülvizsgálását.

1987. február 11.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága jelentésben számol be a nyitrai Pedagógiai Kar és a Mezőgazdasági Főiskola magyar hallgatóinak 1985 májusa óta tartó rendőri zaklatásáról, egyben panaszt emel Szlovákia főügyésznél a rendőri zaklatások miatt.

1987. február 20.

Komáromban átadják a városi művelődési ház új épületét. Az építmény az eredeti tervek szerint a Magyar Területi Színházé lett volna, a színház azonban végül csak albérlőként kap helyet benne.

1987. március 1.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága jelentésben számol be a Csemadok helyzetéről, amelyben arról tájékoztat, hogy a szövetséget azért vették vissza a Nemzeti Frontba, hogy így közvetlenül is a kommunista párt felügyelete alatt állhasson.

1987. március 8–9.

Pozsonyban az éjszaka folyamán megrongálják több magyar kisebbségi intézmény: a Csemadok, az Ifjú Szivek Magyar Dal- és Táncegyüttes, valamint az *Új Szó* székházát.

1987. március 10.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága jelentésben számol be a pozsonyi magyar intézmények elleni támadásokról. A bizottság ugyanezen a

napon tiltakozó levelet intéz Miroslav Válek szlovák kulturális miniszterhez, amiért az általa kinevezett ideológiai bizottság elutasította a losonci járási és városi szervek kérelmét, hogy az 1972-ben elhunyt Szabó Béla festőművész losonci házának falán, a művész születésének 80. évfordulója alkalmából kétnyelvű emléktáblát helyezhessenek el.

1987. március 16.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a pozsonyi magyarellen-es támadások ügyében beadvánnyal fordul Szlovákia főügyészéhez, amelyben többek között kéri, hogy mihamarább nyomozzák ki a tetteseket, és magyarázzák meg nyilvánosan az esetek hátterét.

1987. március 16–21.

Rozsnyón a Csemadok Rozsnyói Járási Bizottsága a járási művelődési központ társszervezésében első ízben rendezi meg a Czabán Samu Kulturális Napokat.

1987. március 23.

Dalibor Hanes helyett Ján Janíkot választják a Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájának új elnökévé.

1987. március 20.

Miután a Csemadok vezetése, ill. a párt- és állami szervek közötti egyeztető tárgyalásokon még nem született megegyezés a szövetség új alapszabályáról és a káderekérdésekről, a Csemadok KB az eredetileg tervezett március 21–22-ről április 11–12-re halasztja a XIV. országos közgyűlés időpontját.

1987. március 27.

A Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom a Szövetségi Gyűléshez és a szövetségi kormányhoz intézett levelében elítéli a pozsonyi magyarellen-es támadásokat, s felkéri a címzetteket, hogy foglaljanak állást az eseményekkel kapcsolatban, kivizsgálásuknál a legnagyobb körültekintéssel járjanak el, a hírközlőszervek pedig számoljanak be a történeteikről és a nyomozás folyamatáról.

1987. március 30.

A Charta 77 levélben tájékoztatja a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságát a pozsonyi magyarellen-es támadásokról kiadott állásfoglalásáról. A levél szerint a Charta 77 „fenntartás nélkül támogatja a magyar kisebbséget a kulturális diszkrimináció elleni tiltakozásban”. A Charta 77 egyúttal a *Beszélő* című független budapesti folyóiratot is tájékoztatja a magyarellen-es támadásokról kiadott állásfoglalásáról.

1987. április 2–4.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága, több társrendezővel karöltve, megrendezi Kassán a XVIII. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1987. április 6.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a pozsonyi magyarellen-es támadások fejleményeiről kiadott jelentésében, ill. a Lubomír Štrougal szövetségi miniszterelnökhöz intézett levelében megdöbbenését fejezi ki a hivatalos körökből sugalmazott gyanúsítás miatt, amely szerint a magyarok maguk rendezték volna a támadásokat, hogy ezzel a magyarellenesség látszatát kelt-sék Szlovákiában.

1987. április 9.

Pozsonyban tartja V. kongresszusát a Szlovák Képzőművészek Szövetsége, amelyen Bártfay Tibor szobrászművészt megválasztják a szövetség egyik alelnökévé.

1987. április 9–11.

Csehszlovákiába látogat Mihail Gorbacsov szovjet pártfőtitkár. Az előzetes vára-kozásokkal ellentétben nem ítéli el az 1968-as szovjet intervenciót, s nem uta-sítja a csehszlovák vezetést a szovjet reformok követésére.

1987. április 11–12.

Pozsonyban tartja XIV. országos közgyűlését a Csemadok (helyi szervezeteinek száma 524, taglétszáma meghaladja a 90 ezret), amelyet az előzőeknél jóval kritikusabb hang jellemez. A felszólalók sérelmezik többek között a magyar is-kolák számának csökkentését, a magyar főiskolások alacsony számát, a két-nyelvű feliratok hiányát, a magyarországi könyvek és sajtótermékek hozzáférhe-tőségének korlátozását, a Csehszlovák Televízió magyar adásának műsorszer-kezetét, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztályának megszüntetését, s a magyarság szellemi életének javítása céljából sürgetik egy magyar néprajzi mú-zeum és egy magyar tudományos folyóirat megalapítását. A közgyűlés elfogad-ja a szövetség új alapszabályát, amely azonban nem egyezik az SZLKP KB Tit-kársága által előzetesen jóváhagyottal, s ahhoz képest 7 módosítást tartalmaz. A Csemadok KB elnökevé ismét Sidó Zoltánt, vezető titkárává Lukács Tibort, tit-karává Habán Ottót és Neszméri Sándort választják; a 81 tagú új KB 15 fős El-nökségében az elnökön és vezető titkáron kívül helyet kap Boda Pál, Bödők Eri-ka, Duba Gyula, Fábry István, Fónod Zoltán, Gyimesi György, Gyurcsik József, Jégh Izabella, Krocsány Dezső, Kurucz Lujza, Merva Lóránt, Nagy Kázmér és Szilvássy József.

1987. április 16.

Kassán Löffler Béla szobrászművésznek átadják a Magyar Népköztársaság Csil-lag Érdemrendje kitüntetését.

1987. április 30.

Gustáv Husák köztársasági elnök az érdemes művész címet adományozza Takáts Emőd színművésznek, a Matesz igazgatójának.

1987. május 8–10.

Szepsiben a Csemadok helyi szervezete első ízben rendezi meg a Szepsi Csomor Márton Napokat.

1987. május 18–24.

A Csemadok KB megrendezi Komáromban a XXIV. Jókai Napokat.

1987. május 22.

A Csemadok KB Elnöksége megerősíti az áprilisi XIV. országos közgyűlés által a szövetség új alapszabályában jóváhagyott változtatásokat.

1987. május 25.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága újabb jelentést ad ki a Csemadok helyzetéről, amelyben részletesen beszámol a szövetség XIV. országos közgyűlésének vitájáról.

1987. május 29–31.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Léván és Zselizen a XXXII. Országos Népművészeti Fesztivált.

1987. május 31.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága jelentést készít a magyar óvodák helyzetéről és a magyar óvodahálózat korlátozására tett kísérletekről. A jelentés felhívja rá a figyelmet, hogy amíg 1955-ben az összes szlovákiai óvodás 13%-a járt magyar óvodába, addig 1985-ben már csupán 6,7%-uk.

1987 tavaszán

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságához közelálló körök közreműködésével *Csehszlovákiai Magyar Hírek* címmel független hírügynökségi tájékoztató indul útjára, amelynek az év folyamán 14 száma jelenik meg. Célja, hogy „Magyarország és a világ közvéleményét objektívan tájékoztassa a csehszlovákiai magyarok helyzetéről”.

1987. június 2–6.

A Csemadok KB, a Népművelési Intézet és a SZISZ Szlovákiai KB megrendezi Dunaszerdahelyen a XII. Duna Menti Tavaszt.

1987. június 13–14.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Galántán a VII. Kodály Napokat, a csehszlovákiai magyar felnőtt énekkarok országos versenyének döntőjét.

1987. június 16.

A szlovák Belügyminisztérium hivatalosan közli a Csemadok KB vezetőivel, hogy az áprilisi országos közgyűlésen elfogadott új alapszabályt nem hagyja jóvá. Az

elutasítás oka a közgyűlés által elfogadott módosítás, amely szerint a csehszlovákiai magyar kisebbség kultúrájának fejlődése az egyetemes magyar kultúra részeként megy végbe.

1987. június 20–21.

A Csemadok KB – több társrendezővel karöltve – megrendezi Gombaszögön a XXXII. Országos Kulturális Ünnepelet.

1987. június 21.

A dunaszerdahelyi DAC Dunajská Streda labdarúgócsapata a csehszlovák kupa döntőjében gól nélküli mérkőzést követően tizenegyesrúgásokkal legyőzi a prágai Sparta Praha együttesét, és elhódítja a csehszlovák kupát, fennállásának legnagyobb sikerét érve el ezzel.

1987. június 30.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a Csehszlovák Testnevelési Szövetség KB elnökéhez és a Csehszlovák Testnevelési Szövetség Szlovákiai KB elnökéhez intézett levelében kéri a két szervezetet, hogy foglaljanak állást a nagyszombati szurkolók sovíniszta megnyilvánulásaiival kapcsolatban, akik a május 17-i Spartak Trnava–DAC Dunajská Streda első osztályú labdarúgó mérkőzésen a „Magyarok és zsidók a Duna mögé!” jelszót skandálták.

1987. július 8.

Ignác Janák, az SZLKP KB titkára átadja Benyó Máténak, a Szlovák Nemzeti Front KB titkárának a köztársasági elnök által adományozott Munka Érdemrendet.

1987. július 14–15.

Várkonyi Péter magyar külügyminiszter meghívására Budapestre látogat Bohuslav Chňoupek csehszlovák külügyminiszter. Várkonyi ismét felveti az új kishatárforgalmi egyezmény megkötésének igényét, amivel Chňoupek ezúttal egyetértését fejezi ki, s szakértői megbeszéléseket kezdeményez a kérdésről.

1987. augusztus 1–9.

A Csemadok KB és a párkányi Balassi Bálint Közművelődési Klub megrendezi a Garam és az Ipoly mentén, a Kéménd és Ipolykeszi közötti útvonalon a XIII. Honismereti Kerékpártúrát.

1987. augusztus 9–16.

A Csemadok KB megrendezi Jászón a XI. Nyári Művelődési Tábort.

1987. augusztus 12.

Budapesten nyolcvanhatodik életévében elhunyt Szombathy Viktor író, újságíró, múzeumigazgató, a két világháború közötti csehszlovákiai magyar kulturális élet kimagasló személyisége.

1987. augusztus 29.

A Fiatal Írók Köre a Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciójánál *Poszt* címmel irodalmi folyóirat alapítását kezdeményezi a fiatal írók részére. A javaslatot a Magyar Szekció jóváhagyólag továbbítja az írószövetség vezetőségéhez.

1987. augusztus 31.

Grósz Károly magyar miniszterelnök meghívására Budapestre látogat Lubomír Štrougal csehszlovák miniszterelnök. Az elsősorban a gazdasági együttműködés fejlesztésével foglalkozó tárgyalásokon a két fél megegyezik a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer építésének meggyorsításában. A miniszterelnöki látogatással párhuzamosan zajló külügyminiszter-helyettesi megbeszélésen megállapodás születik a pozsonyi Magyar Kulturális Központ felépítésével és működési feltételeivel kapcsolatos kérdések szakértői találkozáson való tisztázásáról, s csehszlovák részről ígéretet tesznek a kishatárforgalmi egyezmény korszerűsítése lehetőségének megvizsgálására is.

1987. szeptember 7–11.

A Csehszlovák–Magyar Történész Vegyes Bizottság olomouci ülészaka magyar kezdeményezésre a magyar történelmi családnevek szlovák átírására irányuló törekvésekkel foglalkozik. A csehszlovák tagozat a magyar bírálatot visszautasítva védelmébe veszi a szlovák eljárást, ugyanakkor bírálóan nyilatkozik a csehszlovákiai helységnevek magyar megfelelőinek használata miatt, egyedül a hivatalos megnevezések használatát tartva elfogadhatónak.

1987. szeptember 8.

Komáromban ünnepi nagygyűlésen emlékeznek meg Steiner Gábor születésének 100. évfordulójáról. A Fučík utcai magyar tannyelvű alapiskola a centenárium alkalmából felveszi Steiner Gábor nevét.

1987. szeptember 12–13.

Pozsonyban tartja szlovákiai kongresszusát a Szocialista Ifjúsági Szövetség, amelyen Jóčik Editet megválasztják a SZISZ Szlovákiai KB elnökségi tagjává és titkárává.

1987. szeptember 30.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága Bohuslav Chňoupek és Lubomír Štrougal budapesti látogatása kapcsán jelentésben számol be a csehszlovák és a magyar fél közötti szemléletbeli különbségről a nemzeti kisebbségek kérdésében. A jelentést megküldi többek között a szövetségi kormányhivatalnak és a Külügyminisztériumnak, valamint Magyarország prágai nagykövetségének és pozsonyi főkonzulátusának.

1987. október 1.

A szlovák Belügyminisztérium, miután a Csemadok KB Elnöksége oly értelemben módosította a szövetség áprilisi országos közgyűlésén elfogadott új alap-

szabályának kifogásolt részét, hogy „a csehszlovákiai magyar nemzetiség kultúrájának fejlődése az egyetemes nemzeti kultúra, valamint Csehszlovákia nemzeti és nemzetiségi kultúrájának szerves részeként történik”, jóváhagyja a Csemadok alapszabályát.

Balogh Gézá, a Csehszlovák Testnevelési Szövetség Szlovákiai KB alelnökét ki-nevezik a szlovák oktatásügyi miniszter helyettesévé.

Sárkány Árpádot Klimits Lajos váltja fel a pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó igazgatói posztján.

1987. október 2.

A Csemadok Pozsonyi Városi Bizottságának rendezésében megkezdődnek Pozsonyban a november 23-ig tartó I. Városi Kulturális Napok.

1987. október

Érsekújvárott Juhász R. József, Mészáros Ottó és Németh Ilona kezdeményezésére a Csemadok helyi szervezetének és a Fiatal Írók Körének támogatásával megalakul a Stúdió erte művészeti műhely.

1987. november 8.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Pozsonyban a X. „Tavaszi szél vizet áraszt...” népzenei és népdalverseny országos döntőjét.

1987. november 12–15.

A Csemadok KB megrendezi Kassán a XVI. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat, amely keretében november 14-én első ízben adják át a Fábry Zoltán-díjat (kitüntették Fónod Zoltán irodalomtörténész).

1987. november 18–19.

A CSKP KB Elnökségének ülésén a pártvezetés Miloš Jakeš vezette dogmatikus konzervatív szárnyának tagjai a köztársasági elnöki és a pártfőtitkári tisztség szétválasztásának felvetésével megpróbálják elérni Gustáv Husák távozását a párt éléről.

1987. november 30.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága újabb jelentést készít a Csemadok helyzetéről, amelyben arra figyelmeztet, hogy a Csemadok KB Elnökségének nem lett volna joga megváltoztatni a szövetség alapszabályát, mivel arra csak a közgyűlés jogosult.

1987. december 3.

A Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom kiadja 74/87. sz. dokumentumát, amelyben támogatásáról biztosítja a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizott-

sága dokumentumjavaslatát a nemzeti kisebbségek jogainak nemzetközi biztosításáról.

1987. december 8.

Major István születésének 100. évfordulója alkalmából ünnepi megemlékezést tartanak Verebélyen, amely során szülővárosában leleplezik Major mellszobrát, Pataki Klára szobrászművész alkotását.

1987. december 10.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága levelet intéz a szövetségi kormányhoz, amelyben felkéri, hogy az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet bécsi utókonferenciáján támogassa a nemzeti kisebbségek életét pozitívan befolyásoló emberi jogi elvek nemzetközi meghonosítását, egyben megküldi a kormánynak a nemzeti kisebbségek jogainak nemzetközi biztosítására kidolgozott dokumentumjavaslatát. A javaslatot a Charta 77 – a Charta és a bizottság közös dokumentumaként – december 15-én szintén elküldi a szövetségi és a szlovák kormánynak, valamint a bécsi utókonferenciának, s aláírásukkal csatlakoznak hozzá Miroslav Kusý és Milan Šimečka szlovák máskéntgondolkodók is.

1987. december 12.

Miután a szlovák Kulturális Minisztérium a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága tiltakozó levelének hatására visszavonja korábbi tilalmát, és engedélyezi a magyar nyelvű feliratot is, Szabó Gyula festőművész losonci házának falán elhelyezik a kétnyelvű emléktáblát.

1987. december 17–18.

A CSKP KB ülésén – életkorára hivatkozva – lemond főtitkári tisztségéről Gustáv Husák, utódává ugyanakkor a gorbacsovi reformokat még inkább elutasító, konzervatív Miloš Jakeš, az 1968 utáni konszolidációs politika egyik meghatározó képviselőjét választják.

1987. december

A földalatti egyház aláírásgyűjtő akciót indít a vallásszabadság tiszteletben tartása és új püspökök kinevezése céljából. A petíciót a kommunista rendszer bukásáig országos viszonylatban 501 590, Szlovákiában 291 284 ember írja alá. Az 1948. évi kommunista hatalomátvétel óta ez a csehszlovákiai ellenzéki erők legnagyobb aláírásgyűjtő akciója.

1987 folyamán

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Rákos Péter irodalomtörténészt és Hubik István műfordítót tüntetik ki.

1988. január 1.

Az Ifjú Szivek Magyar Dal- és Táncegyütteshez távozó Varga Ervint Richtárčík Mihály váltja fel a Szóttos népművészeti együttes művészeti vezetője tisztségében.

1988. január 14.

Az SZLKP KB ülésén Kiss József, az *Új Szó* főszerkesztője személyében első ízben választanak be magyar nemzetiségű személyt a KB Titkárságába.

1988. január 22.

A Charta 77 képviselői átadják az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet bécsi találkozájának munkájában résztvevő 35 ország küldöttségének a Charta 77 és a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága közös dokumentumjavaslatát a nemzeti kisebbségek jogainak nemzetközi biztosításáról.

1988. január 23.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága Csehszlovákia megalakulásának közelgő 70. évfordulója és az ország új alkotmányának előkészületei alkalmából levelet intéz a Szövetségi Gyűléshez és a szövetségi kormányhoz „a magyar–csehszlovák kapcsolatok néhány szempontjáról és a szomszédos nemzeti kultúrák határsávjában élő magyar kisebbség szerepéről”. A bizottság szerint a magyar kisebbségnek a csehszlovák állammal szembeni bizalmát és lojalitását olyan törvényekkel kellene biztosítani, amelyek lehetővé tennék, hogy a nemzeti kisebbségek saját ügyeikben öngazgatóak legyenek.

1988. január 25.

Szűrös Mátyás, az MSZMP KB külügyi titkára és az Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke a Kossuth Rádióban bejelenti, hogy a határon túli magyarok a magyar nemzet részét képezik, ezért Magyarország felelősséget érez és visel irántuk, s nemzetközi kapcsolatainak alakításában tekintettel lesz az ő érdekeikre is. (A szlovák pártvezetés Szűrös állásfoglalását elfogadhatatlannak minősíti.)

1988. február 3.

A Nemzeti Front központi szerveinek együttes ülésén a tisztségéről lemondott Gustáv Husák helyett Miloš Jakeš, a CSKP új főtákarát választják meg a Nemzeti Front elnökévé. Sidó Zoltánt, a Csemadok KB elnökét bevásárlják a Szlovák Nemzeti Front KB Elnökségébe.

1988. február 13.

Tabajdi Csaba és Szokai Imre, az MSZMP Külügyi Osztályának helyettes vezetői a *Magyar Nemzet* hasábjain megjelent írásukban kifejtik, hogy a határon túli magyarsággal kapcsolatos kérdések a szomszédosági kapcsolatok megkerülhetetlen részét képezik. A határon túli magyarok, ha idegen állampolgárok lettek is, a nemzetből nem váltak ki, ezért a magyar diplomácia érdekeik képviselésére és egy nemzetközi kisebbségvédelmi rendszer kidolgozására törekszik.

1988. február 22.

Ludovít Pezlár, az SZLKP KB ideológiai titkára a Madách Könyv- és Lapkiadó pártalap szervezésének évzáró taggyűlésén a nemzetiségiségek helyzetét „egyszer és mindenkorra” rendezettnek nevezi, s hangsúlyozza, hogy a nemzetiségi

politika alakításában semmiféle külső beleszólást nem fogadnak el. Pezlár szerint az emigráció és az ellenzékiek – akik között név szerint említi Duray Miklóst – a nemzetiségi kérdést és a dunai vízlépcső kérdését a politikai helyzet destabilizálására akarják kihasználni.

1988. március 6.

Duray Miklós *A magyar kisebbségek és az egyetemes magyarság közötti kapcsolatok problémái* címmel előadást tart a Magyar Demokrata Fórum budapesti tanácskozásán.

1988. március 10.

Komáromban elhunyt Horváth Zsigmond, a szlovákiai református egyház püspöke.

1988. március 11–12.

A Csemadok KB pozsonyi ülésén a tisztségéről lemondott Neszméri Sándor helyett Bárdos Gábort választják a Csemadok KB titkárává.

1988. március 17–19.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottság – más szervekkel közösen – megrendezi Kassán a XIX. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1988. március 22.

Ismeretlen szerzők „a magyar határ mentén nehéz körülmények között élő több mint félmillió szlovák” nevében, dunaszerdahelyi keltezéssel a szövetségi kormányhoz címzett levelükben – amelyet eljuttatnak többek között a szlovák kormányhoz, a helsinki megállapodások betartását ellenőrző bécsi utóértekezlethez, a Charta 77-hez, valamint több szlovák ellenzékihez is – éles támadást intéznek a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága, a bizottságot „támogató” Charta 77 és általában a szlovákiai magyarság ellen, szlovákellenességgel és a dél-szlovákiai szlovákok elnyomásával vádolva meg őket.

1988. március 25.

A szlovák katolikus ellenzék František Mikloško kezdeményezésére gyertyás tüntetést szervez Pozsonyban az emberi jogok és a vallásszabadság be nem tartása, valamint az üresen álló püspöki székek betöltésére tett vatikáni javaslat csehszlovák részről történt elutasítása elleni tiltakozásul. A mintegy 3-4 ezer fős, békésen tüntető tömeget a rendőrség vízágyú, könnygáz és gumibotok bevetésével szétkergeti.

1988. március 30.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága állásfoglalásban tiltakozik a pozsonyi gyertyás tüntetés során alkalmazott rendőri erőszak ellen. Tiltakozó állásfoglalását megküldi a tüntetés szervezőinek, a Charta 77 szóvivőinek és a szlovák Belügyminisztériumnak.

1988. április 7.

A Budapestre látogató Miloš Jakeš, a CSKP KB főtítkára tárgyalásokat folytat Kádár Jánossal, az MSZMP KB főtítkárával. Megbeszélésükön a párt- és állami kapcsolatokon túlmenően a nemzetiségi kérdés, ezzel kapcsolatban pedig a lakossági kapcsolatokban és a turizmusban jelentkező problémák megoldásának szükségessége is szerepel. A találkozóról kiadott közös közlemény szerint, amelyben a korábbiaknál valamivel nagyobb hangsúlyt kap a nemzetiségek kérdése, a tárgyaló felek nagy jelentőséget tulajdonítanak a két országban élő „nemzetiségek helyzetének, a sokoldalú fejlődésükhöz szükséges feltételek kialakításának, beleértve az anyanyelvi oktatást és nevelést”, s a jövőben is arra fognak törekedni, hogy a nemzetiségek „országuk hú állampolgáraiként, a szocializmus talaján eredményesen segítsék az együttműködést, a jószomszédi viszony fejlesztését”.

1988. április 12.

A Jaromír Johanés csehszlovák külügyminiszter-helyettes és Horn Gyula magyar külügyi államtitkár közötti prágai megbeszélésen elvi egyetértés születik az utasforgalom könnyítésének szükségességéről, a csehszlovák fél azonban a kishatárforgalmi egyezmény korszerűsítésétől ismét elzárkózik. Horn sürgeti a pozsonyi Magyar Kulturális Központ célját szolgáló telek biztosításával kapcsolatos problémák megoldását is.

1988. április 14.

Az SZLKP KB ülésén Jozef Lenárt helyett Ignác Janákot választják a párt első titkárává. További személyi változásokról is döntenek: Ľudovít Pezlárt Gejza Šľapka váltja fel a KB ideológiai titkári tisztségében, s beválasztják a KB-ba többek között Dudás Kálmán dunaszerdahelyi járási párttitkárt.

1988. április 15.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a Miloš Jakeš és Kádár János április 7-i találkozájával kapcsolatos állásfoglalásában kifogásolja a találkozóról kiadott nyilatkozat merev formalizmusát, kölcsönösséget sugalló szellemét és az állampolgári hűség hangsúlyozását. Az állásfoglalást megküldi a pozsonyi magyar főkonzulátusnak, a CSKP KB-nak és a szövetségi Külügyminisztériumnak.

1988. április 21.

Átalakul a szövetségi és a szlovák kormány, miközben gazdasági okokra hivatkozva radikálisan csökkentik a kormánytagok számát. A szövetségi miniszterelnök továbbra is Lubomír Štrougal, a szlovák Peter Colotka; a szlovák kormány tagja többek között Štefan Murín miniszterelnök-helyettes, Ľudovít Kilár oktatás-, ifjúság- és testnevelésügyi miniszter, Miroslav Válek kulturális miniszter, Július Varga mezőgazdaság- és élelmiszerügyi miniszter, Milan Čič igazságügyi miniszter, Štefan Lazar belügy- és környezetvédelmi miniszter. A Munkaügyi és Népjelölti Minisztérium megszűnik, Nagy Kázmért kereskedelmi és idegenforgalmi mi-

niszterre nevezik ki. (A kormány magyar miniszterhelyettesei Balogh Géza, az oktatás-, ifjúság- és testnevelésügyi miniszter, valamint Czafik József a belügy- és környezetvédelmi miniszter helyettese.)

A nyitrai Pedagógiai Kar 2 magyar tanára és 101 diákja az anyanyelvi oktatásra és vizsgáztatásra vonatkozó kérvényt intéz a kar dékáni hivatalához. A kar május 17-i állásfoglalása a kérést indokolatlannak minősíti, s leszögezi, hogy megvalósulása nehezítené a hallgatók érvényesülését a gyakorlati életben.

1988. április 29.

Gustáv Husák köztársasági elnök a nemzeti művész címet adományozza Pataki Klára szobrászművésznek.

1988. május 2.

Miroslav Válek szlovák kulturális miniszter átadja Tózsér Árpád költőnek az érdemes művész cím odaítéléséről szóló oklevelet.

1988. május 5–6.

Pozsonyban átadják Lukács Tibornak, a Csemadok KB vezető titkárának és Strasser Györgynek, a *Hét* főszerkesztőjének a köztársasági elnök által adományozott „Építésben szerzett érdemekért” kitüntetést.

1988. május 5–7.

Budapesten a Marx Károly Közgazdasági Egyetem Társadalomtudományi Klubja és a Széchenyi István Szakkollégium szlovákiai magyar írók, irodalomtörténészek (többek között Koncsol László, Turczel Lajos, Zalabai Zsigmond, Szigeti László és Varga Sándor) részvételével háromnapos szimpóziumot rendez *A magyar kultúra és tudomány Csehszlovákiában* címmel. A rendezvény alkalmából az egyetem előcsarnokában megnyílik a csehszlovákiai magyar fotóművészek kiállítása.

1988. május 16–22.

A Csemadok KB megrendezi Komáromban a XXV. Jókai Napokat.

1988. május 18.

A szlovák kormány 132. sz. határozatával megszünteti többek között a Nemzetiségi Tanácsot. A határozat szerint a Nemzetiségi Tanácsot és a Nemzeti Bizottsági Tanácsot összevonják egy testületbe, a két szekcióból álló Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Tanácsba. Az új tanács elnökévé Štefan Murín miniszterelnök-helyettest nevezi ki; a 23 tagú nemzetiségi szekció titkára Sziegl Ferenc, magyar tagjai: Benyó Máté, Boda Pál, Fábry István, Ferencz Dezső, Filler Gyula, Gál Tibor, Pákozdi Gertrúd, Sidó Zoltán, Szamos László és Varga Ernő.

1988. május 19.

A Szlovák Nemzeti Front KB ülésén Jozef Lenárt helyett Ignác Janákot, az SZLKP KB új első titkárát választják meg a Szlovák Nemzeti Front KB elnökévé.

1988. május 27–29.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Léván és Zselizen a XXXIII. Országos Népművészeti Fesztivált.

1988. június 1–5.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Dunaszerdahelyen a XIII. Duna Menti Tavaszt.

1988. június 17–19.

A Stúdió érté művészeti műhely cseh, szlovák, csehszlovákiai magyar és magyarországi művészek közreműködésével megrendezi Érsekújvárott az I. Kísérleti Művészeti és Irodalmi Fesztivált.

1988. június 18–19.

A Csemadok KB – több társrendezővel karöltve – megrendezi Gombaszögön a XXXIII. Országos Kulturális Ünnepelet. Rudolf Jurík, az SZLKP KB kulturális osztályának vezetője, a fesztiválon résztvevő párt- és állami küldöttség vezetője ünnepi beszédében és sajtótájékoztatóján egyaránt bírálóan szól arról, hogy a Csemadok – túllépve egy kulturális szervezet hatáskörét – bizonyos érdekvédelmi jogokat vindikál magának.

1988. június 20.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a Szövetségi Gyűléshez és a szövetségi kormányhoz intézett levelében tiltakozik a Nemzetiségi Tanács felszámolása ellen, s követeli mind a Nemzetiségi Tanács, mind a hozzá tartozó titkárság visszaállítását, korábbi jogköreik bővítését, valamint az 1970-ben megszüntetett Nemzetiségi Minisztérium visszaállítását.

1988. június 23.

Miután április 21-i beadványukra semmiféle írásbeli választ nem kaptak, a nyitrai Pedagógiai Kar magyar hallgatói újabb levélben fordulnak a kar dékáni hivatalához, a CSKP KB-hoz, az SZLKP KB-hoz, valamint a szlovák Oktatás-, Ifjúság- és Testnevelésügyi Minisztériumhoz a magyar nyelvű képzés visszaállítása érdekében.

1988. június 24.

A Csemadok KB Elnöksége a romániai ún. falurombolási terv kapcsán megbízza Sidó Zoltán elnököt, hogy levélben informálja a Nemzeti Front vezetését arról, hogy a Csemadok tagságát „érzékenyen érintik a Romániában élő nemzetiségekkel kapcsolatos intézkedések”.

1988. június 28.

A református egyház Komáromban ülésező Zsinatának rendkívüli jelölő ülése Mikó Jenő pozsonyi lelkészt jelöli az egyház új püspökévé.

1988. július 1.

A szlovák kormányhivatal szervezeti átalakítása során megszüntetik a kormányhivatal nemzetiségi főosztályát, a Nemzetiségi Titkárságot, s más főosztályokkal összevonva létrehozzák a nemzeti bizottsági, nemzetiségi, oktatásügyi és kulturális főosztályt. Sziegl Ferenc, a nemzetiségi főosztály korábbi vezetője az új főosztály vezetőjének helyettese lesz.

1988. július 2–9.

A Csemadok KB és a Központi Klubtanács megrendezi Somodiban a XII. Nyári Művelődési Tábor.

1988. július 4.

Bohuslav Chňoupek csehszlovák külügyminiszter tárgyalásokat folytat Komáromban Várkonyi Péter magyar külügyminiszterrel. Megbeszélésük során első sorban a dunai vízlépcsőrendszer, a pozsonyi Magyar Kulturális Központ és a turizmus kérdését érintik, a kishatárforgalmi egyezmény korszerűsítésére vonatkozó magyar javaslatról Chňoupek ismét kitérően nyilatkozik.

1988. július 11.

Elhunyt Filler Gyula, az SZNT elnökségi tagja, a Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottság elnöke.

1988. július 15–24.

A Csemadok KB és a Központi Klubtanács megrendezi a Csallóközben, a Somorja és Kulcsod közötti útvonalon a XIV. Honismereti Kerékpártúrát.

1988. július 18–25.

A Csemadok KB megszervezi Zselizen a táncházvezetők országos táncházttáborát, az I. Országos Táncházttábor.

1988. július 20.

A szlovák kormány – korábbi döntését részlegesen felülvizsgálva – visszaállítja a Nemzetiségi Tanácsot, s jóváhagyja statútumát és ügyrendjét, a hozzá tartozó titkárság visszaállítására azonban nem kerül sor. A testület 25 tagja közül 11 magyar, 9 szlovák, 5 pedig ukrán nemzetiségű. Elnöke Štefan Murín miniszterelnök-helyettes, alelnöke Nagy Kázmér miniszter, titkára Sziegl Ferenc; további magyar tagjai: Benyó Máté, Boda Pál, Fábry István, Ferencz Dezső, Gál Tibor, Pákozdi Gertrúd, Sidó Zoltán, Szamos László és Varga Ernő.

1988. július 26.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a magyar kormányhoz intézett levelében tiltakozik a magyar politikai vezetésnek, személy szerint Grósz Károly miniszterelnöknek és Várkonyi Péter külügyminiszternek 1988 tavaszán különböző fórumokon tett s a csehszlovák nemzetiségi politikát dicsérő kijelentései ellen, s felkéri a magyar kormányt, hogy ne tegyen „a valóságnak ellent-

mondó kijelentéseket, amelyek csak tovább ronthatják a magyar kisebbség helyzetét”.

1988. augusztus 1.

Kiss László nagykövetségi tanácsos vezetésével megkezdí működését a prágai Magyar Kulturális Központ pozsonyi kirendeltsége.

1988. augusztus 10.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága levélben fordul a Szövetségi Gyűléshez és a szövetségi kormányhoz a romániai faluromboló tervek ügyében. A bizottság a Csehszlovákia és Románia közötti jó viszony és baráti kapcsolatok sok évtizedes hagyományaira hivatkozva kéri a két testületet, vessék latba tekintélyüket annak érdekében, hogy a román kormány mondjon le az alapvető emberi jogokat sértő tervéről.

1988. augusztus 15.

Duray Miklós, a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságának szóvivője Indiana város egyetemének meghívására egy évre az Amerikai Egyesült Államokba távozik. Távollétében Varga Sándor veszi át a bizottság vezetését.

1988. augusztus 20.

Csehszlovákiai magyar értelmiségiek, munkások és diákok több száz aláírással ellátott felhívásukban tiltakoznak a romániai faluromboló tervek ellen, amelyben felkéri a világ kormányait és a nemzetközi közvéleményt, hogy követeljék a településrombolás és a többi antidemokratikus intézkedés azonnali leállítását, valamint az emberi, demokratikus és nemzetiségi jogok helyreállítását Romániában.

1988. augusztus 21.

Prágában a szovjet megszállás 20. évfordulóján megrendezett tüntetésen mintegy négyezer személy követeli a szovjet csapatok távozását, a cenzúra eltörlését, a politikai foglyok szabadon bocsátását, az emberi jogok tiszteletben tartását, valamint szabad választások megtartását. A rendőrség a tüntetést brutális módon szétzavarja.

1988. szeptember 12.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága dokumentumban tiltakozik a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer felépítése ellen.

1988. szeptember 13.

A nyitrai Pedagógiai Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke a nemzetiségi pedagógusképzés színvonalának növelését s a kar magyar tagozatának felújítását célzó javaslatot dolgoz ki és terjeszt a kar vezetése elé. Erre, csakúgy mint a hallgatók korábbi beadványaira, nem érkezik érdemleges válasz.

1988. szeptember 21.

A Szövetségi Gyűlés Elnöksége 141/1988. sz. törvényerejű intézkedésével május 9-e mellett a Csehszlovák Szocialista Köztársaság nemzeti ünnepévé nyilvánítja október 28-át is mint a csehszlovák állam létrejöttének napját.

1988. szeptember 30–október 1.

A Csemadok KB kassai ülésén kritikus hangvételű felszólalások sürgetik a magyar kisebbség oktatásügyi és kulturális problémáinak rendezését, a magyar pedagógusképzés megoldását, a magyar iskolahálózat bővítését, a kétnyelvűség következetes alkalmazásának biztosítását, a tömegtájékoztatási eszközökben a helységnevek magyar nyelvű használatát s a nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényeinek megalkotását.

Pótválasztást tartanak az SZNT-be, amely során az elhunyt Filler Gyula megüresedett képviselői helyére megválasztják Balogh Lászlót, a szimói efsz elnökét.

1988. október 7.

A magyar Országgyűlés a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer építési munkálatainak folytatása mellett dönt, a továbbépítést azonban szigorú környezetvédelmi feltételekhez köti.

1988. október 10–11.

A CSKP KB ülésén kiszorítják a párt Elnökségéből, s leváltják miniszterelnöki tisztségéből a konzervatív Miloš Jakeš fő ellenlábasának számító, a gazdaság átalakítása mellett bizonyos politikai reformokat is megengedhetőnek tartó s a disszidensek elleni rendőri beavatkozásokat helytelenítő Lubomír Štrougal szövetségi miniszterelnököt, valamint Peter Colotka szlovák miniszterelnököt.

1988. október 12.

Gustáv Husák köztársasági elnök a politikai reformokért nem lelkesedő, a gazdasági reform gyorsítását azonban támogató Ladislav Adamec miniszterelnökkel az élen kinevezi az új szövetségi kormányt. Tagjai többek között: Pavel Hrivnák első miniszterelnök-helyettes, František Pitra és Ivan Knotek miniszterelnök-helyettesek, Jaromír Johanes külügyminiszter, Milán Václavík nemzetvédelmi miniszter és František Kincl belügyminiszter.

Az SZNT Elnöksége a leváltott Peter Colotka helyett Ivan Knoteket nevezi ki Szlovákia új miniszterelnökévé.

1988. október 14–16.

A Csemadok KB megrendezi Kassán a XVII. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat. A Fábry Zoltán-díj kitüntetettje Turczel Lajos irodalomtörténész.

1988. október 17–18.

Az SZLKP KB ülésén a párt vezető szerveiben végrehajtott kádercserék során beválasztják a KB Elnökségébe többek között Dudás Kálmánt, aki személyében az Elnökségnek 1968 óta első ízben van magyar nemzetiségű tagja.

1988. október 20.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága kezdeményezésére – Csehszlovákia megalakulásának közelgő 70. és a nemzetiségi alkotmánytörvény elfogadásának 20. évfordulója alkalmából – elkészül a *Csehszlovákiai magyarok memoranduma 1988* cím alatt ismertté váló dokumentum. A 266 aláírással ellátott memorandum a magyarság kisebbségi sérelmeit összefoglalva, azok orvoslására tett javaslatokat fogalmaz meg a Szövetségi Gyűlés és a szövetségi kormány számára. Sérelmezi többek között a nemzeti kisebbségek kollektív jogainak és a nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényeinek hiányát, a magyar kisebbség hivatalos intézményrendszerének leépítését, az 1960. évi közigazgatási reform magyarellenos életét, az iskolák körzetesítése során több száz magyar iskola megszüntetését, a magyar nyelvű pedagógusképzés visszafejlesztését, a magyar művelődés, tudomány, művészet és muzeológia hivatalos intézményeinek hiányát. A helyzet javítása érdekében megfogalmazza az elmúlt 70, de különösen az elmúlt 20 év nemzetiségi politikája felülvizsgálásának, a kollektív kisebbségi, nyelvhasználati és öngazgatási jog biztosításának igényét, a közigazgatási egységek határainak kijelölésénél pedig az etnikai határok figyelembe vételét. A memorandumot aláírja többek között Ág Tibor népművelő, Bajnok István orvos, Barak László költő, Dénes György író, Duray Miklós geológus, Grendel Lajos író, Hizsnay Zoltán költő, Hodossy Gyula költő, Hunčík Péter orvos, Juhász R. József költő, Koncsol László író, Marczell Béla néprajzkutató, Tóth Károly szerkesztő, Turczel Lajos irodalomtörténész és Vadkerty Katalin történész.

1988. október 21.

A Csemadok KB Elnöksége feladatul adja a törvényhozó testületekben tevékenkedő tagjainak, hogy tegyenek lépéseket a szövetség XIV. országos közgyűlésén és a KB kassai ülésén felvetett kérdések megoldása érdekében. A szövetség elnöke és vezető titkára számára egy olyan tanácsadó testület létrehozását javasolja, amely az SZLKP, a Szlovák Nemzeti Front és a szlovák kormány számára feldolgozná a kultúra, az oktatásügy és a kétnyelvűség területén felmerülő problémákat és javaslatokat tenne azok megszüntetésére.

1988. október 28.

Prágában Csehszlovákia megalakulásának 70. évfordulója alkalmából ismét több ezer főből álló tüntető tömeg sürgeti a politikai reformokat. A rendőrség a tüntetést vízágyúk bevetésével ezúttal is szétzavarja csakúgy, mint a pozsonyi és brünni kisebb méretű megmozdulásokat.

1988. november 2.

A budapesti Bethlen Gábor Alapítvány Bethlen Gábor-díjjal tünteti ki Janics Kálmánt, Duray Miklóst és Bohumil Hrabal cseh íróit. A budapesti csehszlovák nagykövetség november 4-én a magyar Művelődési Minisztériumban tiltakozik a ki-tüntetések miatt.

1988. november 3.

A Szlovák Nemzeti Front KB Elnökségének a Csemadok tevékenységének értékelésével foglalkozó ülésén Sidó Zoltán ismerteti a Csemadok KB Elnöksége által készített s a Csemadok tevékenysége mellett a szövetség XIV. országos közgyűlésén megfogalmazott gondokkal és problémákkal is nyíltan foglalkozó dokumentumot. Az Elnökség hosszas vitát követően, miközben többen a magyarországi szlovákság helyzetét kéri számon Sidótól, végül bizonyos észrevételekkel egyetért az előterjesztett anyaggal.

1988. november 5–6.

A Csemadok KB megrendezi Kassán a csehszlovákiai magyar munkásénekek V. országos fesztiválját, a Zendülő Éneket.

1988. november 11.

Budapesten A Magyar Művészetért Díjjal tüntetik ki Dobos László íróit.

1988. november 17.

A Csehszlovák Nemzeti Front KB bizottságot hoz létre az új alkotmány előkészítése céljából. A 154 tagú bizottságban helyet kap többek között Sidó Zoltán, a Szövetségi Gyűlés és Sárközy Gizella, az SZNT képviselője.

1988. november 24.

Dunaszerdahelyen a Szlovák Nemzeti Galéria kihelyezett részlegeként megnyílik a Lőrincz Gyula Képtár.

1988. december 15.

Komáromban az állami hatóságok jóváhagyását követően ünnepélyes keretek között beiktatják tisztségébe Mikó Jenő református püspököt. A püspöki székhely ezt követően Pozsonyba költözik, a püspöki hivatal és a Zsinat Elnöksége azonban továbbra is Komáromban marad.

1988. december 15–16.

A CSKP KB ülésén felmentik tisztségeiből Vasil Biľak ideológiai titkárt, s a tervezettnél egy évvel korábban, 1990. május 10-re összehívják a párt XVIII. kongresszusát.

1988. december 17.

Somorján, az *Új Szó* megjelenésének 40. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi gyűlésen Ignác Janák, az SZLKP KB első titkára a jubiláló lapnak átadja a Győzelmes Február Érdemrendet.

1988. december 31.

Miután Csehszlovákia és Magyarország a továbbiakban nem újítja meg, lejár a magyar és csehszlovák állampolgárok kötelező minimális valutabeváltásáról kötött 1982. márciusi egyezmény hatálya. Csehszlovák részről ezzel egy időben megszüntetik a magyarországi utazások korlátozását.

1988 folyamán

Az AB Független Kiadó kiadásában *A magyar kisebbség helyzetéről és a nemzetiségi kérdésről* címmel megjelenik Budapesten az 1986. szeptemberi bostoni konferenciára készült beszámolókból összeállított tanulmánykötet, amelynek szerzői között szerepel Ján Čarnogurský, Miroslav Kusý és Milan Šimečka szlovák ellenzékiek, Duray Miklós, valamint Secretarius és Posoniensis álnéven a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága két munkatársa: Szőke József és Varga Sándor.

A csehszlovákiai magyar diákklubok vezetői a klubok közötti kapcsolat elmélyítése céljából létrehozzák a Felvidéki Diáktanácsot.

A Madách Imre Irodalmi Díj kitüntetettje Balla Kálmán költő és – műfordításért – Rácz Olivér író.

1989 elején

A Püski Kiadó, valamint a Magyar Emberi Jogok Alapítvány kiadásában, Duray Miklós szerkesztésében megjelenik New Yorkban a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága tízéves tevékenységét bemutató *Kettős elnyomásban* című dokumentumgyűjtemény.

1989. január 1.

Az *Irodalmi Szemle* ismét a Szlovák Írók Szövetségének – a Madách Könyv- és Lapkiadó gondozásában megjelenő – folyóiratává válik, s szerkesztőbizottságában újból helyet kap Dobos László.

1989. január 10.

Első ülését tartja Prágában az új alkotmány előkészítésére alakult bizottság, amelyen Sidó Zoltán, a Csemadok KB elnöke felszólalásában javasolja, hogy az új alkotmány mondja ki a nemzetiségek államalkotó szerepét, biztosítsa a kisebbségek nyelvhasználati jogát, szavatolja a nemzetiségi kulturális szövetségek létét, valamint a nemzetiségi jogokat sértő intézkedések szankcionálását.

1989. január 15–20.

Prágában Jan Palach halálának 20. évfordulóján hat napon át tartó tüntetéssorozaton követelik a letartóztatott ellenzékiek szabadon bocsátását és a politikai reformok megvalósítását. A rendőrség a tüntetéseket ismét brutális módon szétveri, január 16-án letartóztatja Václav Havelt, akit 9 hónapos börtönbüntetésre ítélnék.

1989. január 19.

Ivan Knotek fogadja Sidó Zoltánt és Lukács Tibort, akik átadják a szlovák miniszterelnöknek a Csemadok KB Elnöksége által a magyar kisebbség politikai, oktatási, kulturális és tudományos életének fejlesztésére, valamint az új alkotmánnyal kapcsolatban kidolgozott javaslatokat. Ezek szorgalmazzák többek között a nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényeinek kidolgozását, a nemzetiségi iskolahálózat fejlesztését és a magyar pedagógusképzés megoldását, a kisebbségi nyelvhasználat törvényes biztosítását, a Nemzetiségi Titkárság és a Népművelési Intézet nemzetiségi osztályának visszaállítását, s egy magyar nemzetiségi levéltár és magyar néprajzi múzeum létrehozását. Knotek ígéretet tesz az előterjesztett javaslatok egy részének megvalósítására, kilátásba helyezve egyúttal, hogy a szlovák pártvezetés az év folyamán szintén tárgyalni fog a nemzetiségek helyzetéről.

1989. február 6.

Harminchárom szlovákiai magyar értelmiségi – az 1988. október 20-i memorandum foglaltakhoz hasonló igényeket megfogalmazó – közös beadvánnyal fordul Miloš Jakešhez, a CSKP KB főtárházhoz és Ignác Janákhhoz, az SZLKP KB első titkárához, amelyben a magyar kisebbség helyzetének javítása céljából a politikai, jogi és tudományos élet, az oktatásügy és nyelvhasználat terén végrehajtandó javaslatokat terjesztenek elő. Ebben javasolják többek között a megszüntetett nemzetiségi intézmények visszaállítását és a nemzetiségi alkotmánytörvény végrehajtási törvényeinek megalkotását, a nemzetiségek öngazgatási jogának és egyenrangúságának elismerését, arányos részvételük biztosítását a képviselői testületekben és végrehajtó szervezetben, a közigazgatási határok etnikai alapon történő kiigazítását, a kétnyelvűség biztosítása céljából nyelvtörvény kidolgozását, a magyar óvodai hálózat bővítését, a szakközépiskolák és szakmunkásképzők helyzetének javítását, a nyitrai Pedagógiai Kar magyar tagozatának visszaállítását, a felsőoktatási intézményekben a magyar nyelvű felvételi vizsga lehetőségének biztosítását, nemzetiségi kutatóintézet, egy magyar központi néprajzi és nemzetiségtörténeti múzeum, egy nemzetiségi könyvtár, ezen belül pedig a magyar kisebbség dokumentációs és információs részlegének létrehozását. A „harminchárom dokumentuma” néven ismertté váló s Dobos László és Szabó Rezső által kezdeményezett beadványt aláírja Sziegl Ferenc, a Nemzetiségi Tanács titkára, valamint a szlovákiai magyar szellemi, első sorban irodalmi élet számos képviselője, többek között Szőke József, Turczel Lajos, Tőzsér Árpád, Gál Sándor, Grendel Lajos, Duba Gyula, Végh László, Ozsváld Árpád, Koncsol László, Szeberényi Zoltán, Török Elemér, Kulcsár Ferenc, Balla Kálmán és Révész Bertalan.

Budapesten Pavel Hrivnák csehszlovák és Medgyessy Péter magyar miniszterelnök-helyettes jegyzőkönyvet ír alá a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer építési munkálatainak meggyorsításáról.

1989. február 9.

A Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója – *Kultúra, átalakítás és demokratizálás* címmel – a társadalmi-politikai átalakítás, demokratizálás, valamint a nemzetiségi politika, kultúra és oktatásügy legégetőbb kérdéseinek megoldását célzó javaslatokat fogad el és terjeszt az írószövetségi és legfelsőbb politikai vezetés: Miloš Jakeš, a CSKP KB főtítkára és Ignác Janák, az SZLKP KB első titkára elé. Ebben sürgeti többek között a nemzetiségek államalkotó szerepének elismerését, nyelvtörvény kidolgozását, a megszüntetett nemzetiségi intézmények visszaállítását, a felelős párt- és állami tisztségekbe a magyarság bizalmát élvező személyek kinevezését, a készülő új alkotmányban a nemzetiségi öngazgatás elvének elismerését, egy központi magyar történelmi és néprajzi múzeum, valamint egy központi magyar könyvtár létrehozását, új lapok, folyóiratok indítását, a Népművelési Intézet nemzetiségi osztályának visszaállítását, a Matesz kassai Thália Színpadának önállósítását, a magyar iskolahálózat bővítését, a nyitrai Pedagógiai Kar magyar tagozatának visszaállítását s a felsőoktatási intézményekben a magyar nyelvű felvételik biztosítását.

1989. február 14.

A Szövetségi Gyűlés Elnöksége a januári ellenzéki tüntetések nyomán 10/1989. sz. törvényerejű rendeletével hat hónapról egy évre, ill. 5 ezerről 20 ezer koronára növeli a közrendet sértő cselekedetekért kiróható szabadságvesztés és pénzbüntetés felső határát. Február 17-én hasonló tartalmú jogszabályokat fogad el a Cseh Nemzeti Tanács Elnöksége és az SZNT Elnöksége is.

1989. február 15.

Prágába látogat Grósz Károly, az MSZMP KB főtítkára, aki Miloš Jakeš pártfőtítkárral folytatott tárgyalásai során köszönetet mond a csehszlovák nemzetiségi politikáért.

1989. február 21.

Az amerikai egyesült államokbeli San Diegóban nyolcvankilenc éves korában önkézével véget vet életének a kassai születésű Márai Sándor író, költő.

1989. február 25–26.

A klubvezetők galántai központi szemináriumán megfogalmazódik az igény, hogy a Csemadok KB Központi Klubtanácsa a többi szakbizottságnál nagyobb önállóságot kapva maga szervezhesse a klubmozgalmat, s *Klubhíradó* címmel saját időszaki kiadványban tájékoztathasson a tevékenységéről.

1989. február 27.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága Gustáv Husák köztársasági elnökhöz intézett levelében tiltakozik Václav Havel és a cseh demokratikus ellenzék további képviselőinek letartóztatása, a Charta 77 elleni propaganda-kampány, valamint a prágai békés tüntetések brutális elfojtása ellen.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága ugyanezen a napon levélben fordul Straub F. Brúnóhoz, a magyar Elnöki Tanács elnökéhez, amelyben a csehszlovákiai magyarság felháborodását tolmácsolja amiatt, hogy Grósz Károly prágai látogatása során köszönetet mondott a csehszlovák nemzetiségi politikáért.

1989. február 28.

A szlovák pártvezetés a harminchármas memoranduma kapcsán konzultatív jellegű tanácskozássra hívja össze a magyar nemzetiségű politikai vezetőket. A találkozáson magyar részről részt vesz többek Krocsány Dezső, az SZNT alelnöke, Benyó Máté, a Szlovák Nemzeti Front titkára, Dudás Kálmán, az SZLKP KB elnökségi tagja, Sidó Zoltá, a Csemadok KB elnöke és Lukács Tibor, a Csemadok KB vezető titkára, valamint Kiss József, az *Új Szó* főszerkesztője; a pártküldöttség vezetője Ondrej Šaling, az SZLKP KB titkára. Többen elítélik a levelet, Krocsány, Sidó és Kiss ugyanakkor rámutat, hogy az valós problémákat vet fel, amelyeket figyelembe kell venni és lehetőség szerint orvosolni kell.

1989. február

A budapesti *Kapu* című független kulturális és közéleti folyóirat *A csehszlovákiai magyar kisebbség társadalmi jogvédelmének tíz éve (1978–1988)* című írásában emlékezik meg a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága tízéves tevékenységéről.

1989. március 1.

Az alakulófélben levő Csehszlovákiai Magyar Kultúra Barátainak Köre – a későbbi Rákóczi Szövetség – az MSZMP KB-hoz intézett levelében tiltakozását fejezi ki Grósz Károlynak a csehszlovák nemzetiségi politikáért köszönetet mondó prágai nyilatkozata miatt.

1989. március 2.

A szlovák párt- és állami vezetés 13 képviselője (köztük Ondrej Šaling, az SZLKP KB titkára, Štefan Murín miniszterelnök-helyettes, a Nemzetiségi Titkárság vezetője, Ludovít Kilár oktatásügyi miniszter és Pavel Koyš kulturális miniszter) a pozsonyi pártközpontban megbeszélést folytat a harminchármas memorandumának 9 párttag aláírójával: Duba Gyulával, Grendel Lajossal, Tőzsér Árpáddal, Sziegl Ferencsel, Zalabai Zsigmonddal, Ozsvald Árpáddal, Varga Erzsébettel, Keszeli Ferencsel és Gál Sándorral. A pártvezetés – miközben a memorandumban megfogalmazottak egy részét teljesíthetőnek nevezi – az aláírók szeméretét, hogy azt Prágába is megküldték, valamint hogy közös platformra jutottak a pártból kizárt Dobos Lászlóval és Szabó Rezsővel.

1989. március 3.

Pozsonyban Ignác Janák, az SZLKP KB első titkára átadja Sidó Zoltánnak a Februári Győzelem Érdemrendet, melyet Gustáv Husák köztársasági elnök adományozott a megalakulásának 40. évfordulóját ünneplő Csemadoknak.

1989. március 5.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a Csemadok megalakulásának 40. évfordulója alkalmából kiadott állásfoglalásában megállapítja, hogy miután a szervezet vezetősége elvesztette kapcsolatát nemcsak a csehszlovákiai magyar értelmiség jelentős részével, hanem magának a Csemadok tagságának nagy részével is, távol tartja magát mindazoktól, akiket 1970 után kirekesztettek a politikai és szellemi életből, s nem tesz semmit a kor színvonalán álló kisebbségi szellemiség létrehozásáért, tekintélyének csökkenésével kell szembenéznie.

1989. március 10.

Az 1989 februárjában a SZISZ KB titkárává választott Jőcik Edit helyett Zselenák Józsefet választják meg a SZISZ Szlovákiai KB titkárává.

1989. március 11.

Pereden, a Csehszlovák Rádió magyar adása újraindulásának 40. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen átadják az adás szerkesztőségének az „Építésben szerzett érdemekért” kitüntetést.

1989. március 12.

A Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom felszólítja a szövetségi kormányt és az illetékes minisztériumokat, hogy értékeljék át a bős–nagymarosi beruházást, s a szerződő felek tekintsenek el a nagymarosi részleg felépítésétől.

1989. március 16–18.

A Csemadok KB Nyelvi Szakbizottsága – több társrendezővel karöltve – megrendezi Kassán a XX. Kazinczy Nyelvművelő Napokat.

1989. március 20.

A csehszlovákiai magyarság magyarországi érdekeinek képviselője, ill. a Magyarországra elszármazott felvidéki magyarok és leszármazottaik összefogása céljával megalakul Budapesten a Rákóczi Szövetség, a Csehszlovákiai Magyar Kultúra Barátainak Köre. Elnöke Dobossy László, a Sarló-mozgalom egykori tagja, tiszteletbeli elnöke Püspöki Nagy Péter történész, alelnöke Göndöcs László, az egykori Szlovenszkói Magyar Kultúregyesület vezetőségi tagja.

1989. március 24.

Közös megbeszélést tart a Szlovák Írók Szövetségének Elnöksége és a szövetség Magyar Szekciójának vezetősége, amelyen az írószövetség Elnöksége Vladimir Mináč fellépését követően – aki kiáll az anyag megállapításai mellett – támogatásáról biztosítja a Magyar Szekciónak az írószövetségi vezetéshez, valamint a pártszervekhez benyújtott javaslatait.

1989. március 28.

Pozsonyban Csehszlovákia és Magyarország szerződést ír alá a jogsegélyről, valamint a polgári jogi, családjogi és büntető ügyekre vonatkozó jogi kapcsolatok szabályozásáról.

1989. március–április

Az *Új Minden* Gyűjtemény szerkesztőbizottsága – külső szakemberek (Németh István, Németh Zsuzsa, Popély Gyula, Turczel Lajos, Varga Sándor és Zalabai Zsigmond) bevonásával – tervezetet dolgoz ki a csehszlovákiai magyar tudományos élet intézményi rendszerének kialakítására. A tervezet, részletesen felsorolva az egyes tudományágak feladatait, valamint a kommunikációs vizsgálatok kutatási irányait, többek között egy önálló Csehszlovákiai Magyar Tudományos Intézet és egy Magyar Múzeum megteremtését, a kutatásokat koordináló Tudományos Tanács és egy ösztöndíjalap létrehozását, valamint *Regio* címmel egy negyedévi tudományos szemle megjelentetését javasolja.

1989. április 3. és 10.

A Magyar Televízió *Panoráma* című műsora a csehszlovákiai magyar kisebbség helyzetét elemző s a csehszlovák nemzetiségi politikát bíráló összeállítást sugároz.

1989. április 5–11.

A prágai Magyar Kulturális Központ harmadik alkalommal rendezi meg Prágában és Pozsonyban a Magyar Kultúra Napjait. A rendezvénysorozaton résztvevő magyar küldöttség vezetője, Knepp András művelődési államtitkár április 7-én a Pro Cultura Hungarica kitüntetést adja át a megalakulásának 20. évfordulóját ünneplő Madách Könyv- és Lapkiadónak.

1989. április 10.

Pozsonyban Daniel Futej, a Szlovák Nemzeti Front alelnöke átadja Sidó Zoltán-nak, a Csemadok KB elnökének az 50. születésnapja alkalmából adományozott Kiváló Munkáért állami kitüntetést.

1989. április 11.

Az SZLKP KB 1990. április 6-ra összehívja a párt következő kongresszusát.

1989. április 11–14.

Komáromban a Lehár Napok keretében első ízben rendezik meg a négyévenkénti gyakoriságúra tervezett Lehár Ferenc Országos Énekversenyt.

1989. április 17.

A Magyar Televízió *Panoráma* című műsora közli Sugár András riporter Alexander Dubčekkel készített beszélgetését az 1968–1969-es csehszlovákiai eseményekről. (Dubček 1969-es félreállítása óta első ízben szólalhat meg valamelyik szocialista ország tömegtájékoztatási eszközében.)

1989. április 19.

A csehszlovák Külügyminisztérium a prágai magyar nagykövetség, Štefan Murín szlovák miniszterelnök-helyettes Tóth József pozsonyi magyar főkonzul előtt tiltakozik az április 17-i Dubček-interjú miatt, amelyet csehszlovák részről a CSKP

és az MSZMP, valamint a két ország közötti barátsággal és együttműködéssel ellentétes cselekedetnek és Csehszlovákia belügyeibe való beavatkozásnak minősítenek. Ugyancsak bírálják a *Panorámának* a szlovákiai magyarság helyzetéről sugárzott április 3-i és 10-i adását is.

1989. április 20.

A Rákóczi Szövetség a csehszlovákiai magyar tudomány és kultúra, valamint a csehszlovákiai magyarság kérdéseivel foglalkozó magyarországi értelmiségiek munkájának, ill. az egyéni és csoportos cserelátogatások, tanulmányutak támogatása céljából létrehozta a Csehszlovákiai Magyar Kultúráért Alapítványt. Kuratóriumának elnöke Zöld Ferenc.

Az *Új Szó* és *Pravda* hasábjain az Alexander Dubčekkel készített interjú miatt felülről irányított sajtókampány indul a Magyar Televízió *Panoráma* című műsora ellen. Az *Új Szó* „A Magyar Televíziónak nincs joga beavatkozni belügyeinkbe. Dolgozónk elítéli a *Panoráma* műsorát” címmel kezdi közölni a műsort elítélő reagálásokat.

1989. április 24.

A magyar minisztertanács a magyarországi nemzetiségek jogainak érvényesítését szolgáló állami feladatok összehangolása, valamint az ország határain kívül élő magyarság helyzetének figyelemmel kísérése és a velük való kapcsolattartás feladatainak meghatározása céljából – tanácsadó és véleményező testületként – Nemzetiségi Kollégiumot hoz létre. Elnöke Pozsgay Imre államminiszter, tagjai között található többek között a felvidéki származású Vigh Károly. (A kollégium október 11-től Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Kollégium néven folytatja munkáját.)

1989. április 25.

Vlastimil Ehrenberger budapesti csehszlovák nagykövet kormánya nevében Nyers Rezső államminiszternél tiltakozik a *Panoráma* Dubček-interjúja miatt. A nagykövet által átadott emlékeztető szerint az eljárás ellentmond „a kölcsönös megértés és a szoros testvéri együttműködés szellemének”, s kifejezi azt a reményét, hogy az interjú további részeinek sugárzására nem kerül sor.

1989. április 25–27.

A Csehszlovák–Magyar Kulturális és Oktatási Munkabizottság pozsonyi ülésén megállapodás születik a két ország közötti nemzetiségi együttműködés új formákkal való bővítéséről: az önköltséges tanulmányok lehetőségének újbóli lehetővé tételéről a másik országban, valamint a nemzetiségi intézmények közvetlen kapcsolattartási lehetőségéről anyaországbeli partnereikkel.

1989. április 26.

A Magyar Televízió *Panoráma* című műsora a csehszlovák tiltakozás ellenére közli az Alexander Dubčekkel készített interjú második részét is.

1989. április 27.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága tiltakozását fejezi ki amiatt, hogy a csehszlovák politikai vezetés a kisebbségi magyarokkal manipulálva, velük mondatja el saját kifogásait a *Panoráma* műsorával szemben úgy, mintha az a megszólalók véleménye lenne.

1989. április 29.

Gustáv Husák köztársasági elnök a nemzeti művész címet adományozza Rajter Lajos karmesternek, zeneszerzőnek.

1989. május 3.

A csehszlovák kormány az érdemes művész címet adományozza többek között Barta Gyula festőművésznek és Grendel Lajos írónak.

1989. május 6–7.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Érsekújvárott a csehszlovákiai magyar gyermek- és ifjúsági énekkarok VII. országos fesztiválját, a Csenő Énekszót.

1989. május 11.

Az SZLKP KB ülésén a szlovákiai oktatásügy aktuális feladatairól tárgyalva ismét felvetődik a kétnyelvű oktatás bevezetésének kérdése a nemzetiségi iskolákban.

1989. május 13.

A magyar kormány rendkívüli ülésén azonnali hatállyal két hónapra felfüggeszti a dunai vízlépcsőrendszer nagymarosi részlegének építését. A döntés szerint ez idő alatt ökológiai, szeizmológiai és földtani vizsgálatokat fognak végezni, az Országgyűlés majd ezek ismeretében határoz az építkezés jövőjéről.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága tiltakozását fejezi ki Nicolae Ceaușescu május 17-i csehszlovákiai látogatása ellen. A bizottság szerint Ceaușescu fogadása a csehszlovák vezetés részéről egyértelmű elkötelezettséget jelent az emberi jogokat lábbal tipró román politika mellett.

1989. május 15.

A szlovák kormány elnökségének rendkívüli ülése a csehszlovák–magyar szerződéssel és a nemzetközi joggal ellentétesnek minősíti a nagymarosi építkezést leállító magyar döntést, s felkéri a szövetségi kormányt, hogy tegyen lépéseket a magyar félnél a szerződés teljesítése érdekében.

Prágában rendkívüli ülést tart a szövetségi kormány, majd ezt követően Jaromír Johanes külügyminiszter magához kéreti Barity Miklós prágai magyar nagykövetet, akivel közli, hogy a csehszlovák fél indokolatlannak és jogosulatlannak tartja a magyar kormány döntését a nagymarosi építkezés felfüggesztéséről, s fenntartja a jogát arra, hogy a munkák leállítása miatt kártérítést követeljen.

1989. május 15–20.

A Csemadok KB megrendezi Komáromban a XXVI. Jókai Napokat.

1989. május 20.

Csallóközarányoson a Madách Könyv- és Lapkiadó megalakulásának 20. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen átadják a kiadó vezetőségének a Kiváló Munkáért állami kitüntetését.

1989. május 24.

A Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának pozsonyi ülése olyan új státútumot fogad el, amely a szekciót a szövetség autonóm szervezetévé nyilvánítja. Az elsősorban a csehszlovákiai magyar tudományosság helyzetével foglalkozó tanácskozás ezen kívül véleményezi és támogatásáról biztosítja az *Új Minden Gyűjtemény* szerkesztőbizottsága által a csehszlovákiai magyar tudományos élet intézményi rendszerének kialakítására kidolgozott tervezetet, s annak rövidített változatát *A tudomány feladatai a Csehszlovákiában élő magyar nemzeti kisebbség fejlődésében* címmel június 6-án elküldi az illetékes hivatalos szervekhez.

Ladislav Adamec csehszlovák miniszterelnök meghívására Prágába látogat Németh Miklós magyar miniszterelnök. Megbeszélésük fő témája a bős–nagygyarosi vízellátórendszer építése körül felmerült vitás kérdések megoldása, amelyvel kapcsolatban elhatározzák szakértői csoportok létrehozását és Adamec budapesti látogatását.

1989. május 26.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága a „magyar szülőkhöz, pedagógusokhoz, iskolákhoz és minden nemzetéért felelősséget érző szlovákiai magyarhoz” intézett levelében felhívja figyelmüket az SZLKP KB május 11-i ülésére, s felkéri őket, hogy tiltakozzanak a kétnyelvű oktatás bevezetése ellen, követeljék az integráció során megszüntetett magyar iskolák és az anyanyelven történő pedagógusképzés újraindítását, valamint egy önálló magyar pedagógiai főiskola megnyitását.

1989. május 26–28.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Léván és Zselizen a XXXIV. Országos Népművészeti Fesztivált.

1989. május 28.

A Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom felszólítja a csehszlovák kormányt, hogy a nagygyarosi építkezést felfüggesztő magyar fél értelmetlen rágalmazása helyett kezdjen végre tárgyilagos, szakmai és nyilvános párbeszédbe a bős–nagygyarosi beruházás jövőendő sorsáról.

1989. május 31.

A magyar, ill. a szlovák film-főigazgatóság megállapodást ír alá filmszemlék jövőbeni kölcsönös rendezéséről a két országban élő nemzetiségek részére.

1989. június 2.

A magyar Országgyűlés jóváhagyja a kormány május 13-i határozatát a nagymarosi építkezés felfüggesztéséről, s kimondja, hogy a beruházás feltételeiről és következményeiről újabb vizsgálatokat tart szükségesnek.

1989. június 7–11.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Dunaszerdahelyen és Nagymegyeren a XIV. Duna Menti Tavaszt.

1989. június 8.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa a magyar és ukrán kisebbség művelődési és kulturális életének kérdéseiről előterjesztett anyagról tárgyal. A Nemzetiségi Tanácsnak a kormány elé terjesztett ajánlásai magukban foglalják a különböző petíciókban megfogalmazott igények egy részét, többek között a Népművelési Intézet nemzetiségi osztályának visszaállítását, a rádió és televízió magyar adása, valamint a magyar lapok színvonalának javítását, a komáromi és kassai színház viszonyának újrendezését, a nemzetiségi kutatások programjának kidolgozását, a magyar óvodai képzés bővítését, a kisiskolák újbóli megnyitását és a pedagógusképzés fejlesztését.

Alexander Dubček, a CSKP KB egykori első titkára és Oldřich Černík volt csehszlovák miniszterelnök a Csehszlovákia 1968. évi megszállásában részt vett országok kormányaihoz és pártvezetéséhez, többek között a magyar kormányhoz és az MSZMP-hez intézett levelükben a katonai megszállásról hozott döntés felülvizsgálására kérik a címzetteket.

1989. június 16–18.

A Stúdió érté megrendezi Érsekújvárott a II. Kísérleti Művészeti és Irodalmi Fesztivált. A fesztivál befejeztével a helyi hatóságok háromhónapos propaganda-hadjáratba kezdenek, majd októberben illegálisnak minősítik a fesztivált, az azt patronáló Csemadok helyi szervezete ellen pedig büntetőjogi eljárást helyeznek kilátásba.

1989. június 20.

A Szövetségi Gyűlés állásfoglalásban szólítja fel a magyar Országgyűlést, hogy járuljon hozzá a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer megépítéséhez és az államközi szerződés teljesítéséhez.

1989. június 22.

Az SZNT Elnöksége Pavel Hrivnákot nevezi ki Szlovákia új miniszterelnökévé.

1989. június 24–25.

A Csemadok KB – több társrendezővel karöltve – megrendezi Gombaszögön a XXXIV. Országos Kulturális Ünnepelet.

1989. június 29.

A Szabad Európa Rádió és más nyugati médiák közlik a cseh ellenzékiek mintegy kétezer művész és értelmiségi által aláírt *Néhány mondat* című felhívását, amelyben az ellenzékkel folytatandó párbeszéd megkezdése mellett a politikai foglyok szabadon bocsátására, a gyülekezési és vallásszabadság tiszteletben tartására, valamint a független kezdeményezések üldözésének megszüntetésére szólítják fel a csehszlovák pártvezetést. A felhívás Szlovákiában nem talál jelentősebb visszhangra, de 1989 nyarán több szlovákiai magyar értelmiségi – többek között Balla Kálmán, Grendel Lajos, A. Nagy László, Szigeti László és Tóth Károly – is aláírja.

1989. június 30.

A csehszlovákiai pártsajtóban, köztük az *Új Szóban* is sajtókampány indul a *Néhány mondat* ellen. Az *Aki szelet vet...* című írás szerint a felhívás „a szocialista állammal és társadalmi rendszerünkkel szembeni konfrontációra”, s végső soron „a szocializmus kiárusítására” irányul.

Pozsonyban a nemzetközi PEN Klub önálló csoportjaként Balla Kálmán vezetésével megalakul a Magyar PEN Klub Pozsony. Munkájában közel 30 csehszlovákiai magyar író vesz részt.

1989. július 3.

Tíz csehszlovákiai ellenzéki szervezet, köztük a Charta 77 és a Csehszlovák Helsinki Bizottság közös levélben szólítja fel a Csehszlovákia 1968. évi megszállásában részt vett országok parlamentjeit és kormányát, hogy ítéljék el a megszállást, és nyilvánítsák azt a nemzetközi jog durva megsértésének.

1989. július 7.

A Szlovák Írók Szövetsége *Literárny týždenník* című hetilapjában megjelenik a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének a *Panoráma* április 3-i adására reagáló levele, amely szerint Csehszlovákia nemzetiségi politikája többet nyújt a magyar kisebbségnek, mint amilyen lehetőségekkel a magyarországi szlovákok rendelkeznek. (A lap hasábjain a levél nyomán hónapokig tartó vita bontakozik ki a nemzetiségi kérdésről, amelyhez szlovák részről többek között Ján Bobák, a Matica slovenská munkatársa, Štefan Šutaj történész és Gregor Papuček magyarországi szlovák író, magyar részről Tóth Károly, Sándor Eleonóra, Dobos László és Grendel Lajos szól hozzá.)

1989. július 10.

Pozsonyban hatvankét éves korában elhunyt Csanda Sándor irodalomtörténész, egyetemi tanár.

1989. július 10–16.

A Csemadok KB megrendezi Zselizen a II. Országos Tánccház Tábor.

1989. július 11–12.

A Magyarok Világszövetségének budapesti közgyűlése – miután olyan új alapszabályt fogad el, amely a szövetség vezető szerveiben helyet biztosít a határon túli magyar nemzeti kisebbségek képviselőinek is – a világszövetség társelnökévé választja Dobos Lászlót.

1989. július 17–19.

Budapesten csehszlovák–magyar szakértői megbeszélések zajlanak a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer vitatott kérdéseiről, amelyeken azonban nem sikerül közös álláspontot kidolgozni.

1989. július 20.

Budapesten Németh Miklós magyar és Ladislav Adamec csehszlovák miniszterelnök újabb eredménytelen megbeszélést folytat a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer vitatott kérdéseiről. A magyar fél bejelenti a nagygyarosi építkezés felfüggesztésének meghosszabbítását 1989. október 31-ig, valamint a dunakiliti építkezés felfüggesztését is, s közli a felépítést sürgető Adameccal, hogy vég-ső döntés az Országgyűlés őszi ülészakán születik.

1989. július 21–30.

A Csemadok KB – a Rákóczi Szövetség támogatásával – megrendezi Gömörben, a Gombaszög és Hanva közötti útvonalon a XV. Honismereti Kerékpártúrát.

1989. július 29–augusztus 6.

A Csemadok KB és a Központi Klubtanács megrendezi Zselizen a XIII. Nyári Művelődési Tábor.

1989. augusztus 6–13.

Örsújfaluban a magyar ifjúsági klubok megrendezik a hagyományos Honismereti Ifjúsági Tábor, amelyen azonban a hatóságok megakadályozzák több magyarországi meghívott előadó fellépését.

1989. augusztus 6.

Urbán Aladár vezetésével megalakul Szklabonyán a Nógrád és Hont magyar művelődéstörténeti emlékeinek és hagyományainak ápolását felvállaló Palóc Társaság. A társaság székhelye Nagykürtös.

1989. augusztus 16.

Az MSZMP Politikai Intéző Bizottságának állásfoglalása kinyilvánítja, hogy a párt jelenlegi vezetése nem azonosul az 1968-as csehszlovákiai katonai beavatkozással, s leszögezi, hogy a párt akkori vezetése eredetileg a „politikai megol-

dás” híve volt. A csehszlovák politikai vezetés reakciója szerint az MSZMP állásfoglalása „a hazai és a külföldi antiszocialista erők malmára hajtja a vizet”.

1989. augusztus 17.

Pozsonyban büntetőeljárás indul Ján Čarnogurský, Miroslav Kusý, Anton Selecký, Hana Ponická, később pedig Vladimír Maňák szlovák ellenzékiek ellen, akik felhívással fordultak az ország lakosságához, hogy augusztus 21-én békés tüntetésen tiltakozzanak Csehszlovákia 1968. évi megszállása ellen.

1989. augusztus 18.

A szövetségi kormány a napilapok hasábjain felhívással fordul az ország lakosságához, amelyben felszólítja az átalakítás és demokratizálás támogatására, ugyanakkor elítéli a „szocialistaellenes csoportok” augusztus 21-re tervezett „társadalomellenes szándékait”, s Csehszlovákia belügyeibe való beavatkozással vádolja meg Magyarországot és az 1968-as beavatkozást ugyancsak elítélő Lengyelországot.

A csehszlovák Külügyminisztérium a prágai magyar nagykövetségen átadott diplomáciai jegyzékben utasítja el a bős–nagyvarosi vízlépcsőrendszer építésének leállítására vonatkozó magyar szándékot, s a munkálatok folytatására szólítja fel Magyarországot, egyúttal bejelenti igényét a magyar lépés következtében már eddig keletkezett s a jövőben keletkező károk megtérítésére.

1989. augusztus 21.

Prágában az 1968-as események 21. évfordulóján tüntetésen tiltakoznak az ország szovjet megszállása ellen. A hatóságok őrizetbe vesznek 9 magyar állampolgárt is, köztük Deutsch Tamást és Kerényi Györgyöt, a Fiatal Demokraták Szövetsége aktivistáit, akiket vizsgálati fogságba helyeznek, és vádat emelnek ellenük.

1989. augusztus 29.

Prágában ítéletet hirdetnek az augusztus 21-i Vencel téri tüntetésen őrizetbe vett Kerényi György és Deutsch Tamás ügyében. Mindkettőjüket 5-5 ezer korona pénzbírsággal sújtják, és kiutasítják Csehszlovákiából.

Érsekújvárott felavatják Kassák Lajos bronz mellszobrát, Borsos Miklós szobrászművész alkotását.

1989. augusztus 31.

Ladislav Adamec csehszlovák miniszterelnök Németh Miklós magyar miniszterelnökhöz intézett levelében elutasítja a dunai vízlépcső építési munkálatainak leállítását, s arra figyelmeztet, hogy amennyiben a magyar fél véglegesen vagy hosszabb időre felfüggeszti az építkezést, Csehszlovákia igényelni fogja az így keletkezett károk megtérítését, ideiglenes megoldásként pedig a Duna elterelésével valósítja meg az építkezést.

1989. szeptember 1.

A magyar Külügyminisztérium az augusztus 18-i csehszlovák jegyzékre adott válaszában megalapozatlannak minősíti a csehszlovák kártérítési igény tárgyalások nélküli meghatározását, s a magyar javaslatok megfontolására és érdemi tárgyalásokra szólítja fel a csehszlovák kormányt.

A magyar tannyelvű alapiskolák száma – a magyar iskolák 1950. évi újbóli megnyitása óta – a legalacsonyabb: az 1989/90-es tanévben mindössze 245 magyar alapiskola nyílik. A magyar alapiskolákat 48 756 tanuló látogatja; szlovák alapiskolákba 16 742 magyar gyermek jár, a magyar nemzetiségű alapiskolások 25,6%-a.

1989. szeptember 6.

Tóth Károly szerkesztő, Sándor Eleonóra néprajzkutató és Öllös László politológus Gustáv Husák köztársasági elnökhöz címzett közös levelében tiltakozik Ján Čarnogurský és Miroslav Kusý letartóztatása, ill. vizsgálati fogságba helyezése ellen.

1989. szeptember 9.

A *Magyar Nemzet* című napilap *A nemzetiségi jog nem adomány* címmel közli Dobos László Pozsgay Imre államminiszterhez intézett nyílt levelét, amelyben Dobos a magyarországi szlovákság helyzetéről kibontakozott vita kapcsán a szlovák kisebbség helyzetének „példaértékű” rendezését kéri Pozsgaytól.

A II. János Pál pápa által 1989. július 26-án kinevezett Ján Sokolt beiktatják a nagyszombati főegyházmegye érseki és a szlovák egyháztartomány prímási tiszt-ségébe.

1989. szeptember 14.

Pozsonyban a sajtónap alkalmából rendezett ünnepségen átadják Kiss Józsefnek, az *Új Szó* főszerkesztőjének a köztársasági elnök által adományozott „Építésben szerzett érdemekért” kitüntetést.

1989. szeptember 18.

A csehszlovák hatóságok a magyar turisták megnövekedett dél-szlovákiai benzinfelvásárlásának visszaszorítására a magyar állampolgárok számára benzinjegyet vezetnek be. A jegyre árusított benzin árát a magyarországinál is magasabban állapítják meg.

1989. szeptember 25.

A budapesti Csehszlovák Kulturális és Tájékoztató Központ – a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége tisztségviselőinek, valamint a Sidó Zoltán elnök vezette Csemadok-küldöttség részvételével – tanácskozást rendez Csehszlovákia és Magyarország nemzetiségi politikájáról.

1989. szeptember 25–27.

Pozsonyban újabb csehszlovák–magyar szakértői tárgyalások zajlanak a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszerről, amelyeken azonban az ökológiai kérdéseket illetően továbbra sem közeledik a két fél álláspontja.

1989. szeptember 28.

A magyar Országgyűlés nyilatkozatban ítéli el Magyarország részvételét Csehszlovákia 1968. évi katonai megszállásában.

1989. szeptember 29.

A Csemadok KB Elnöksége a Sidó Zoltán, Lukács Tibor, Krocsány Dezső, Fónod Zoltán és Merva Lóránt összetételű bizottságot megbízza, hogy a Csemadok által előterjesztett javaslatok megtárgyalása céljából kezdeményezzen tárgyalásokat Ján Janíkkal, a Szlovák Nemzeti Front elnökével és Pavol Hrivnák szlovák miniszterelnökkel; a Bertha Géza, Gyönyör József, Popély Gyula, Szabó Rezső, Végh László és Sidó Zoltán összetételű munkabizottságot pedig megbízza a nemzeti kisebbségek alkotmányjogi helyzetére vonatkozó javaslatok elkészítésével.

1989. szeptember 29–30.

A Csemadok KB ülése a szervezet társadalmi szerepvállalásának növeléséről, a hiányzó nemzetiségi intézmények létrehozásának, ill. visszaállításának szükségességéről, valamint a készülő új alkotmányról tárgyalva jóváhagyja a Csemadok KB Elnöksége által létrehozott két bizottság összetételét. Az ülésen elfogadott határozat szorgalmazza az SZLKP KB nemzetiségi kérdésekkel foglalkozó bizottságának létrehozását, a kormányhivatal nemzetiségi főosztályának, a Nemzetiségi Titkárságnak a visszaállítását, a készülő új alkotmánnyal kapcsolatban pedig a KB javaslattal fordul az illetékes szervekhez, hogy az alkotmány megfelelő részeinek kimunkálása érdekében hozzanak létre nemzetiségi szakbizottságot.

1989. október 1.

A magyar minisztertanács Nemzetiségi Kollégiuma mellett Nemzetiségi Titkárság alakul, amelynek vezetését miniszterhelyettesi rangban Tabajdi Csaba látja el. (A titkárság október 11-től Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Titkárság néven folytatja munkáját.)

Az *Új Szó* főszerkesztő-helyettesévé kinevezett Pákozdi Gertrúdot Nádaskýné Zácsek Erzsébet váltja fel a *Nő* főszerkesztői tisztségében.

1989. október 11.

Prágában a Ladislav Adamec vezette csehszlovák és a Németh Miklós vezette magyar kormányküldöttség aláírja az iskolai bizonyítványok és a diplomák egyenértékűségét kölcsönösen elismerő ún. ekvivalencia egyezményt, a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer jövőjéről azonban ismét nem születik megállapodás.

1989. október 11–12.

A CSKP KB ülésén Miloš Jakeš pártfőtitkár ígéretet tesz az alapvető reformok megvalósítására, felhívja ugyanakkor a figyelmet az általa szocialistaellenesnek minősített ellenzékkel szembeni határozott fellépés szükségességére. Jakeš kritikusan nyilatkozik a magyarországi reformokról, bírálva többek között az MSZMP feloszlását és a Magyar Szocialista Párt megalakulását.

1989. október 21–22.

A Csemadok KB megrendezi Kassán a XVIII. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat, amelynek résztvevői a korábbiaktól eltérően a szűken vett irodalmi kérdéseken túl napirendre tűzik a csehszlovákiai magyar tudományos élet intézményes keretei megteremtésének kérdését. Megvitatják és jóváhagyják az *Új Minden Gyűjtemény* szerkesztőbizottsága által kidolgozott, majd a Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója által véleményezett tervezetet, s levélben fordulnak a Csemadok KB-hoz, hogy az illetékes fórumokon kezdeményezze a ki-sebbségi tudományos élet szervezeti formáinak létrehozását. A Fábry Zoltán-díj kitüntetettje Szeberényi Zoltán irodalomtörténész.

1989. október 26.

Ladislav Adamec csehszlovák és Németh Miklós magyar miniszterelnök Pozsonyban újabb eredménytelen megbeszélést folytat a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer jövőjéről.

1989. október 28.

Prágában a Csehszlovákia megalakulásának 71. évfordulóján megrendezett tüntetésen mintegy tízezer személy követeli a politikai reformokat. A tüntetést a rohamrendőrség szétveri, s őrizetbe vesznek több száz személyt, köztük három magyar újságíró.

1989. október 31.

Az SZNT 124/1989. sz. határozatával egyetértését fejezi ki a Szövetségi Gyűlés képviselőinek az új alkotmány jóváhagyásának módjára vonatkozó javaslatával. A javaslat a 143/1968. sz. alkotmánytörvénnyel ellentétben, amely a tag-köztársaságok önálló alkotmányainak elfogadását feltételezi, egy közös alkotmány elfogadását helyezi kilátásba. (Hasonló határozatot hagy jóvá a Cseh Nemzeti Tanács is.)

A magyar Országgyűlés határozatot hoz a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer magyarországi munkálatainak végleges leállításáról, s felhatalmazza a kormányt, hogy kezdjen tárgyalásokat a Csehszlovákiával kötött 1977. évi szerződés módosításáról.

1989. november 1.

A szlovák kormány az Oktatásügyi, ill. a Kulturális Minisztérium által a nemzeti-ségek kulturális és művelődési színvonalának javítására előterjesztett javasla-

tokról tárgyalva határozatot hoz többek között a Népművelési Intézet nemzetiségi osztályának visszaállításáról, a komáromi Duna Menti Múzeum kisebbségi magyar néprajzi múzeummá alakításáról, a nemzetiségi óvodahálózat és szakmunkásképzés, a pedagógusképzés, valamint a Csehszlovák Televízió magyar nyelvű adásának bővítéséről s az új alkotmány elfogadását követően nemzetiségi nyelvtörvényjavaslat kidolgozásáról. Számos előterjesztett s a különböző magyar beadványokban is megfogalmazott javaslatot ugyanakkor elvet, ill. elnapol, köztük a kassai Thália Színpadnak a Kulturális Minisztérium által is támogatott önállósítását. A kormányülés megállapítása szerint az ország nemzetiségi politikája példaként szolgálhat a környező országok számára is.

A nyugdíjba vonuló Jakál Istvánt Protič János váltja fel a Csehszlovák Rádió magyar adásának főszerkesztői tisztségében.

1989. november 2.

A budapesti Bethlen Gábor Alapítvány Bethlen Gábor-díjjal tünteti ki Turczel Lajos irodalomtörténészt, s Márton Áron-émlékérmeket adományoz Bíró Luciánnak és Hites Kristófnak, a Magyar Életért és Jövőért Mozgalom elnökének.

1989. november 3.

Magyarország diplomáciai jegyzékben javasolja Csehszlovákiának a bős–nagy-marosi vízlépcsőrendszer megépítéséről aláírt 1977. évi egyezmény módosítását és az erről folytatandó tárgyalások mielőbbi megkezdését.

1989. november 4.

A Csemadok KB és a Népművelési Intézet megrendezi Pozsonyban a XI. „Tavaszi szél vizet áraszt...” népzenei és népdalverseny országos döntőjét.

1989. november 13.

Budapesten – egy elsősorban csehszlovákiai magyar érdekeltségű – kisebbségtudományi szemle és könyvsorozat kiadása, valamint a csehszlovákiai magyarságkutatás és kisebbségtudományi kutatások pályázatok és ösztöndíjak formájában történő támogatása céljából megalakul a Párbeszéd Alapítvány.

1989. november 16.

Pozsonyban a nemzetközi diáknapi előestéjén főiskolás diákok utcai tüntetésen tiltakoznak a demokratikus és akadémiai szabadságjogok be nem tartása ellen.

V. A „BÁRSONYOS FORRADALOMTÓL” CSEHSZLOVÁKIA MEGSZÜNÉSÉIG. A KISEBBSÉGI INTÉZMÉNYRENDSZER KIÉPÜLÉSE

(1989. NOVEMBER 17–1992. DECEMBER 31.)

1989. november 17.

Prágában a nemzetközi diáknapi alkalmából hivatalosan engedélyezett diáktüntetés a kommunista rendszer elleni, politikai reformokat követelő megmozdulássá alakul át. A tüntetőkkel szembeni brutális rendőri fellépés országos méretű tiltakozási hullámot indít, amivel kezdetét veszi az ún. bársonyos forradalom.

1989. november 18.

Prágában a rendőrség előző napi akciója elleni tiltakozásul folytatódnak az utcai tüntetések, sztrájkba lépnek a diákok és a színházak, a színészek november 27-re általános sztrájkot hirdetnek.

Vágsellyén ellenzéki gondolkodású szlovákiai magyar értelmiségiek – többek között Tóth Károly, A. Nagy László, Balla Kálmán, Barak László, Grendel Lajos, Gyurovsky László, Hunčík Péter, Németh Zsuzsa, Öllös László, Sándor Eleonóra és Szigeti László – megalakítják a Független Magyar Kezdeményezést (FMK), amely az A. Nagy László és Tóth Károly szövivők által aláírt első nyilatkozatában tiltakozik a prágai rendőri beavatkozás ellen, követeli a beavatkozás elrendelőinek felelősségre vonását és a letartóztatottak szabadon bocsátását.

1989. november 19.

Cseh ellenzékiek – mindenekelőtt a Charta 77 aktivistái – megalakítják Prágában a rendszerellenes megmozdulásokat irányító Polgári Fórumot (PF). A PF felhívásban követeli a november 17-i események kivizsgálását, a kompromittált pártvezetők távozását és a politikai foglyok szabadon bocsátását.

Az FMK, értesülve a PF megalakulásáról, támogatásáról biztosítja célkitűzéseit, s felajánlja együttműködését a demokratikus Csehszlovákia létrehozása érdekében.

Szlovák ellenzékiek a PF „testvérszervezeteként” megalakítják Pozsonyban a Nyilvánosság az Erőszak Ellen (NYEE) polgári kezdeményezést.

1989. november 20.

A Prágában megtartott tüntetésen több mint százezer személy tiltakozik a november 17-i diákfelvonulással szembeni rendőri erőszak ellen, s politikai reformokat, többek között szabad választások kiírását követeli. Ezzel párhuzamosan diákmegmozdulások kezdődnek az ország több nagyvárosában is.

Rendkívüli ülést tart Prágában a szövetségi, a cseh és a szlovák kormány, s közös nyilatkozatban ítéli el a november 17-i és az azt követő megmozdulásokat, „konfrontatívnak” és „szocialistaellenesnek” minősítve azokat. (A CSKP KB Elnöksége, másnap pedig az SZLKP KB Elnöksége is támogatásáról biztosítja a három kormány közös nyilatkozatát.)

Az FMK nyilatkozatban fejezi ki szolidaritását a sztrájkoló diákokkal és művészekkel, s felhívja a csehszlovákiai magyarokat, hogy aktív részvételükkel támogassák a PF és a NYEE tevékenységét és programját. Visszautasítja a szövetségi, a cseh és a szlovák kormány közös közleményét, követeli a politikai foglyok és a letartóztatottak szabadon bocsátását, a tüntetések szétveréséért felelősök lemondását, demokratikus alkotmány kidolgozását, valamint szabad választások kiírását.

1989. november 21.

A szövetségi, cseh és szlovák kormány közös nyilatkozata ellenére országszerte tovább zajlanak a tiltakozó megmozdulások; irányításukat Csehországban a PF, Szlovákiában a NYEE veszi át. A prágai tüntetésen első ízben szólal fel Václav Havel.

A NYEE a három kormány közös nyilatkozatát elutasító állásfoglalásában követeli a rendfenntartó erők november 17-i brutális beavatkozásának kivizsgálását, a Szövetségi Gyűlés mellett egy független vizsgálóbizottság létrehozását, a felelősök megbüntetését, az erőszakért felelős politikusok távozását a hatalomból, a politikai foglyok szabadon bocsátását, a nyílt társadalmi párbeszédet és a szlovák miniszterelnökkel való találkozás lehetőségét.

A komáromi Matesz társulata csatlakozik a prágai színművészeti főiskola diákjainak és a prágai színházak művészeinek sztrájkra felszólító felhívásához.

Az SZNT Elnökségének rendkívüli ülése támogatásáról biztosítja a szövetségi, a cseh és a szlovák kormány közös nyilatkozatát, s megalapozottnak minősíti a rendfenntartó erők november 17-i beavatkozását.

Prágában Ladislav Adamec szövetségi miniszterelnök első ízben találkozik a PF képviselőivel.

1989. november 22.

Pozsonyban az első engedélyezett tüntetésen felolvassák a szlovák főiskolásoknak a november 17-i események kivizsgálását, a felelősök megbüntetését, a

kompromittálódott állami és pártvezetők eltávolítását követelő s követeléseik elutasítása esetére november 27-re általános sztrájkot hirdető nyilatkozatát. A tüntetésen az FMK nevében felszólal Grendel Lajos író is.

Megalakul a NYEE Koordinációs Bizottsága, amelynek munkájába az FMK képviselőjében bekapcsolódik Szigeti László és Grendel Lajos.

Pozsonyi magyar egyetemi és főiskolai hallgatók megalakítják a Magyar Diákszövetséget, amely támogatásáról biztosítja a sztrájkoló szlovák és cseh diákokat. A szövetség élén nyolctagú akcióbizottság, valamint háromtagú (Berényi József, Szép Attila, Vörös Péter) szóvivői testület áll.

1989. november 23.

Az FMK nyilatkozatában támogatásáról biztosítja a diákok és a PF által november 27-re meghirdetett általános sztrájkot, követeli a hitelüket veszített politikusok és közéleti tisztségviselők távozását hivatalukból, a sajtószabadságot és a cenzúra eltörlését.

A Csemadok KB Elnöksége felháborodását fejezi ki a karhatalom november 17-i fellépése, valamint „az átalakítás és a nyilvánosság politikájának lassú és következetlen” végrehajtása miatt, s az erőszakot és a szélsőséges megnyilvánulásokat elutasítva az érdemi párbeszéd mellett száll síkra.

A Pozsonyi Városi Bíróság a napok óta tartó tüntetések hatására felmenti a vád alól és szabadlábra helyezi az augusztus 17-én perbe fogott Ján Čarnogurskýt.

1989. november 24.

A CSKP KB rendkívüli ülésén hosszas vitát követően – miközben felmerül a fegyveres erők bevetésének a lehetősége is – lemond tisztségéről a változásokat elutasító Miloš Jakeš főtitkár, valamint a KB egész Elnöksége és Titkársága. A párt új főtitkárává Karel Urbánekot választják, s olyan határozatot fogadnak el, amelyben sajnálatukat fejezik ki a november 17-i események miatt.

A PF által szervezett prágai tüntetésen első ízben szólal fel Alexander Dubček. A tüntetés résztvevői Dubček köztársasági elnökké választását követelik.

Elkészül az FMK elvi nyilatkozata, amely szerint az FMK a hatalmi szervektől független, alulról építkező polgári kezdeményezés, elődjének a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságát tekinti, s céljai között szerepel többek között a pártmonopólium megszüntetése, a többpártrendszerű parlamentáris demokrácia megteremtése, a nemzeti kisebbségi kérdés megoldása, s a polgári szabadságjogokat biztosító törvények megalkotása. A nemzeti kisebbségeket az FMK szerint kollektív jogok illetik meg, ezért jogaik szavatolása érdekében elengedhetetlen egy nemzetközi kisebbségvédelmi rendszer létrehozása.

Dobos László kezdeményezésére – nagyrészt az ún. harminchármas dokumentuma aláíróinak részvételével – megalakul Pozsonyban a Csehszlovákiai Magyarok Fóruma.

1989. november 25.

A PF, a NYEE, ill. a 800 ezres prágai és a 70 ezres pozsonyi tüntetés résztvevői elégtelennek minősítik a pártvezetésben bekövetkezett változásokat, s megfogalmazzák azt az igényt, hogy töröljék az alkotmányból a kommunista párt vezető szerepét.

Az FMK, a Magyar Diákszövetség, a Csehszlovákiai Magyarok Fóruma és a Matesz képviselői megbeszélést tartanak a Csemadok pozsonyi székházában, amelyen a Csehszlovákiai Magyarok Fóruma felveti a szlovákiai magyar közéletet összefogó egységes magyar politikai erő létrehozásának a lehetőségét, amit azonban az FMK és a Magyar Diákszövetség a magyarság elszigetelődésének veszélyére hivatkozva visszautasít. A találkozó résztvevői közös nyilatkozatot írnak alá, amelyben amellet, hogy követelik az 1968-as események újraértékelését, kinyilvánítják: a demokrácia, az egyenrangúság és egyenjogúság elvei alapján kívánják újraértékelni a csehszlovákiai magyarság helyzetét, s egyenjogú szövetségben kívánnak élni az ország nemzeteivel és nemzetiségeivel.

A NYEE és a szlovák főiskolások koordinációs bizottsága 12 pontból álló közös programnyilatkozatot fogad el, amely megfogalmazza többek között a szabad választások megtartásának, a kommunista párt vezető szerepe alkotmányból való törlésének, a jogállam kiépítésének, az egyház és az állam szétválasztásának, a csehek és szlovákok demokratikus föderációja következetes megvalósításának, valamint a nemzetiségi jogok törvényes szabályozásának igényét.

A Magyar Diákszövetség akcióbizottsága elfogadja a szövetség programnyilatkozatát, amely követeli többek között a kommunista párt vezető szerepének megszüntetését, a szabad választások kiírását, az államhatalmi ágak szétválasztását és a helyi önkormányzatok jogkörének kiszélesítését.

Ladislav Adamec szövetségi miniszterelnök bejelenti a politikai foglyok szabadon bocsátását.

Budapesten Käfer István vezetésével önálló egyesületté alakul a korábban a Rákóczi Szövetség keretében működött Amicus Kör, a cseh és szlovák kultúra barátainak köre.

1989. november 26.

Ladislav Adamec szövetségi miniszterelnök az előző napihoz hasonló többszáz-ezer fős prágai tüntetés hatására találkozik a PF képviselőivel, amivel megkezdődnek a kommunista vezetés és az ellenzék közötti kerekasztal-tárgyalások. A PF küldöttségének vezetője Václav Havel.

A pozsonyi tüntetésen az FMK nevében felszólal Grendel Lajos, aki felhívja a magyar lakosságot a november 27-i általános sztrájk támogatására.

A CSKP KB rendkívüli ülésén újabb változtatásokat hajtanak végre a párt vezető testületeiben, amely során kizárják a KB Elnökségéből többek között Jozef Lenártot, az SZLKP KB volt első titkárát. Határozatot fogadnak el egy parlamenti vizsgálóbizottság létrehozásáról, s 1990. január 26-ra összehívják a párt rendkívüli kongresszusát.

1989. november 27.

Csehszlovákia lakossága kétórás általános sztrájjal támogatásáról biztosítja a PF, a NYEE és a diákok követeléseit.

Az SZLKP KB november 26-án kezdődött, de akkor félbeszakadt rendkívüli ülése az általános sztrájk hatására beleegyezik a „demokratikus párbeszédbe”, a kommunista párt vezető szerepének törlésébe az alkotmányból, a szabad választások kiírásába és 1968 újraértékelésébe. Több személyi változásról is döntenek: kizárják a KB Elnökségéből többek között Viliam Šalgovičot, az SZNT elnökét, a KB Elnökségéből és Titkárságából pedig Gejza Šlapka ideológiai titkárt. A póttagok közül 11 személyt kooptálnak a KB-ba, köztük Vajas Elemért és Juhász Istvánt, utóbbit a KB Elnökségébe is beválasztják, s 1990. január 20-ra összehívják a párt rendkívüli kongresszusát.

Dél-Szlovákia városaiban, többek között Dunaszerdahelyen, Komáromban, Érsekújvárott és Vágsellyén megalakulnak az FMK első helyi csoportjai.

1989. november 28.

A szövetségi kormány és a Nemzeti Front, valamint a PF küldöttsége közötti kezekasztal-tárgyaláson megállapodás születik a szövetségi kormány átalakításáról, valamint a kommunista párt vezető szerepét és a marxizmus–leninizmust állami ideológiaként rögzítő alkotmánycikkelyek hatályon kívül helyezéséről. A PF ezen kívül követeli Csehszlovákia 1968-as megszállásának elítélését s Gustáv Husák lemondását köztársasági elnöki tisztségéről.

Az *Új Szó* címloldalon közli szerkesztőségének állásfoglalását, amelyben amellett, hogy bírálóan nyilatkozik saját tevékenységéről, támogatásáról biztosítja a NYEE programnyilatkozatát, elhatárolja magát a Magyar Televízió *Panoráma* című műsora elleni kampánytól, s javasolja a szerkesztőség megbélyegzett munkatársainak rehabilitálását, valamint hogy a lap az SZLKP KB lapja helyett az SZLKP lapjaként határozza meg magát.

A Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciójának vezetősége állásfoglalásában sürgeti az elmúlt két évtized újraértékelését, a csehszlovákiai magyar közélet demokratizálását és a „hatalmi monopólium elvtelen kiszolgálóinak” távozását tisztségeikből.

Az FMK és a Magyar Diákszövetség közös nyilatkozatban határolja el magát a Kelet-Szlovákiában ismeretlen körök által kezdeményezett, területi autonómiát követelő aláírásgyűjtési akciótól. A nyilatkozat szerint az ilyen akciók ártanak a demokratizálódási folyamatnak, és a rendszerváltásra törekvő erők megosztásához vezetnek.

Megjelenik az FMK *Szabad Kapacitás* című tájékoztatójának első száma. Szerkesztői a december közepén megjelenő 3. számától kezdve: Gyurovsky László, Juhász R. József, Németh Ilona, Sándor Eleonóra és Tóth Károly.

A pozsonyi Szlovák Műszaki Főiskola Építő- és Építészmérnöki Karának magyar nemzetiségű hallgatói megalakítják az Ybl Miklós Klubot.

Dunaszerdahelyen Ravasz József és Vontszemű János vezetésével megalakul a Roma Demokratikus Kezdeményezés.

1989. november 29.

A Szövetségi Gyűlés, miután lemond elnöki tisztségéről a normalizációs politika egyik vezéralakjának számító Alois Indra, bizottságot hoz létre a november 17-i események kivizsgálására, s a 135/1989. sz. alkotmánytörvénnyel törli az alkotmányból a kommunista párt vezető szerepére vonatkozó kitételeket.

A református lelkészek pozsonyi országos konferenciájának résztvevői amellet hogy támogatásukról biztosítják a csehszlovákiai egyházak és vallási közösségek vezetőinek rendszerváltást és teljes vallásszabadságot sürgető november 27-i brünni nyilatkozatát, megfogalmazzák többek között az egyház elkobzott vagyona legalább részleges visszaadásának, a meghurcolt lelkészek rehabilitálásának, egy független lelkészegyesület létrehozásának igényét, valamint Tőkés László erdélyi református lelkész támogatásának kinyilvánítását.

1989. november 30.

Pozsonyban a Pavel Hrivnák miniszterelnök vezette szlovák kormányküldöttség és a NYEE képviselőinek találkozójaival szlovákiai szinten is megkezdődnek a kommunista vezetés és az ellenzék közötti kerekasztal-tárgyalások. A tanácskozáson a NYEE küldöttségében az FMK képviselőjében részt vesz Szigeti László is.

Az SZNT ülésén a tisztségéről lemondott Viliam Šalgovič helyett Rudolf Schustert (SZLKP) választják a testület elnökévé, s bizottságot hoznak létre az 1988. március 25-i pozsonyi tüntetés elleni rendőri beavatkozás kivizsgálására.

Az FMK helyi csoportjainak képviselői megbeszélést tartanak Dunaszerdahelyen az együttműködés formáiról, s megvitatják a mozgalom ideiglenes alapszabálytervezetét.

Az FMK és a Magyar Diákszövetség küldöttsége Budapesten találkozik a magyarországi pártok képviselőivel, s megtartja első budapesti sajtótájékoztatóját.

1989 őszén

Pozsonyban, a Madách Könyv- és Lapkiadónál megjelenik Gyönyör József mintegy öt éven át „elfektetett” *Államalkotó nemzetiségek* című monográfiája, amelyben a Nemzetiségi Titkárság egykori munkatársa kritikus elemzését adja a nemzetiségi jogok érvényre juttatási lehetőségeinek.

1989. december 1.

A CSKP KB Elnöksége nyilvánosságra hozza a párt akcióprogram-tervezetét, amelyben a szocializmus eszméi mellett síkra száll a politikai pluralizmusért is, s kilátásba helyezi Csehszlovákia 1968. évi megszállásának, valamint a *Tanulmányok...* című dokumentumnak az átértékelését.

A NYEE dunaszerdahelyi csoportja felhívással fordul a csehszlovák közvéleményhez és a kormányhoz, hogy tiltakozzon Románia elnökénél Doina Cornea polgárjogi aktivista, Tőkés László református lelkész, Sütő András író és a többi polgárjogi aktivista üldözése ellen.

1989. december 1–2.

Prágában az egységes földműves-szövetkezetek XI. országos kongresszusán bejelentik a Csehszlovák Mezőgazdasági Párt előkészítő bizottságának megalakulását. Elnöke Pavol Delinga, alelnöke Nagy Ferenc, a perbetei efsz elnöke.

1989. december 3.

Gustáv Husák köztársasági elnök Ladislav Adamec miniszterelnökkel az élen kinevezi az új szövetségi kormányt, amelynek 21 tagja közül 15 továbbra is kommunista. Tagjai többek között Marián Čalfa, Pavel Hrivnák és František Pitra miniszterelnök-helyettesek, Jaromír Johanes külügyminiszter, Miroslav Vacek nemzetvédelmi miniszter és František Pinc belügyminiszter. Első ülésén a kormány a Varsói Szerződés öt tagállamának 1968. évi csehszlovákiai bevonulását a nemzetközi jog megsértésének nyilvánítja, s tárgyalások megkezdését javasolja a szovjet kormánnyal a Csehszlovákiában „ideiglenesen” állomásozó szovjet csapatok kivonásáról.

A PF, a NYEE és az FMK nyilatkozatokban tiltakozik az új szövetségi kormány összetétele ellen. Követelik az ellenzék bevonását a kormányba, ellenkező esetben december 11-re újabb általános sztrájkot hirdetnek.

1989. december 4.

Prágában és Pozsonyban a PF és a NYEE felhívására ismét több ezer fős tüntetéseken tiltakoznak az új szövetségi kormány összetétele ellen.

Pavol Hrivnák szlovák miniszterelnök fogadja Sidó Zoltánt, a Csemadok KB elnökét, s ígéretet tesz arra, hogy az új szlovák kormány egyik alelnöke magyar nemzetiségű lesz, aki megbízást kap a Nemzetiségi Minisztérium létrehozására is. Hrivnák elvi hozzájárulását adja ahhoz, hogy a magyar kisebbség a Nemzetiségi Minisztériumon kívül még egy miniszteri tárcát kapjon.

A Varsói Szerződés moszkvai csúcsertekezletén a Szovjetunió, Bulgária, Lengyelország, Magyarország és az NDK legfelsőbb vezetői közös nyilatkozatban ítélik el Csehszlovákia 1968. évi megszállását.

1989. december 5.

Az *Új Szó* szerkesztősége kerekasztal-beszélgetést rendez az FMK, a Csehszlovákiai Magyarok Fóruma és a Magyar Diákszövetség képviselőinek részvételével, amelyen Grendel Lajos, Dobos László és Berényi József ismerteti szervezeteik megalakulásának körülményeit és céljait. Dobos bejelenti, hogy a Csehszlovákiai Magyarok Fóruma egy esetleges parlamenti választásokon jelölteket állít, miközben tömöríteni kívánja a csehszlovákiai magyarságot.

1989. december 6.

A Csemadok KB rendkívüli ülése rehabilitálja a szövetségből 1968–1969 után kizárt személyeket, új programnyilatkozatot fogad el, s a Csemadok alapszabályát módosítva a szövetséget olyan önálló, nyitott és szabad társadalmi szervezetté nyilvánítja, amely felvállalja a csehszlovákiai magyar kisebbség érdekeinek képviseletét, elzárkózik a neosztálinista struktúráktól, és szervezeti felépítésében szakít a demokratikus centralizmus elvével. Miután lemond a szervezet egész vezetősége, a rehabilitáltakkal, valamint 23 újonnan megválasztott taggal kibővített KB olyan 21 tagú új Elnökséget választ, amelybe az előző Elnökségből csupán hatan kerülnek be. Az Elnökség tagjai: Bárdos Gábor, Bauer Győző, Boda Pál, Böszörményi István, Dobos László, Duray Miklós, Fónod Zoltán, Gál Sándor, Görföl Jenő, Gyimesi György, Kolár Péter, Kvarda József, Lacza Tihamér, Merva Lóránt, Mézes Rudolf, Neszméri Sándor, Presinszky Lajos, Sidó Zoltán, Szabó Rezső, Szilvássy József és Varga Sándor. Elnökké ismét Sidó Zoltánt, tiszteletbeli elnökké Dobos Lászlót, társelnökké Szabó Rezsőt, vezető titkárrá Neszméri Sándort, titkárokká Bárdos Gábort és Gyurcsík Ivánt választják. A KB a Pavel Hrivnák szlovák miniszterelnökkel történt egyeztetés alapján a szlovák állami szervekbe és az SZNT tanácsadó testületeibe delegálandó magyar személyekre vonatkozó javaslatokat fogad el: a szlovák kormány kisebbségi miniszterelnök-helyettesi tisztségébe Varga Sándort, az oktatásügyi miniszter helyettesévé A. Nagy Lászlót, ill. Lukács Tibort, a kulturális miniszter helyettesévé Kvarda Józsefet, ill. Grendel Lajost jelöli.

Az SZLKP KB rendkívüli ülésén lemond tisztségéről az egész pártvezetés, köztük Ignác Janák első titkár, valamint lemond KB-tagságáról a testületbe nemrég beválasztott Vajdas Elemér. A KB december 17-re összehívja a párt rendkívüli kongresszusát.

Az SZNT ülésén a testület vezető szerveiben végrehajtott változások során Krocshány Dezső helyett Nagy Kázmért választják meg az SZNT magyar alelnökévé; az Elnökség további magyar tagja Kusý Eszter. Az SZNT ugyanezen a napon hatálytalanítja az Elnökségnek a közrend megszilárdítására hozott február 17-i törvényerejű rendeletét, valamint az új alkotmány jóváhagyásának módjáról hozott

október 31-i határozatát. (December 19-én hasonló jogszabályokat fogad el a Cseh Nemzeti Tanács is.)

1989. december 7.

Benyújtja lemondását Ladislav Adamec szövetségi miniszterelnök. Gustáv Husák köztársasági elnök Marián Čalfa első miniszterelnök-helyettest bízta meg az új kormány összeállításával.

A CSKP KB Elnöksége kizárja a pártból Miloš Jakeš volt főtitkárt, s december 20–21-re előrehozza a párt rendkívüli kongresszusának időpontját.

Rudolf Schuster, az SZNT elnöke fogadja a Csemadok új vezetését, s elvi hozzájárulását adja ahhoz, hogy Nagy Kázmér, az SZNT alelnöke vezetésével újjáalakuljon az SZNT 1971-ben megszüntetett Nemzetiségi Bizottsága.

A kommunista pártállam által támogatott, a katolikus papokat tömörítő Pacem in Terris titkársága bejelenti a szervezet tevékenységének befejezését.

1989. december 8.

Az SZNT Elnöksége felmenti tisztségéből Pavel Hrivnák szlovák miniszterelnököt, s Milan Čičet bízta meg az új kormány összeállításával. Az Elnökség ülésén Nagy Kázmér alelnök – a Rudolf Schuster és a Csemadok vezetése közötti előzetes megegyezés alapján – javaslatot terjeszt elő a Nemzetiségi Bizottság újjáalakítására.

Az SZLKP Akcióbizottsága határozatban mondja ki, hogy érvénytelennek tekinti a *Tanulságok...* című dokumentumot.

A szövetségi kormány és az ellenzék közötti prágai kerekasztal-tárgyalásokon Václav Havel az új kormány összetételéről folytatott vitában felveti egy, a kisebbségi ügyekért felelős tárca nélküli miniszter kinevezésének a lehetőségét. A tisztségbe az ellenzék képviselői Popély Gyulát, majd az Amerikai Egyesült Államokból hazatérő Duray Miklóst javasolják, Marián Čalfa megbízott miniszterelnök azonban másnap a szlovák fél ellenállására, valamint arra hivatkozva, hogy a kisebbségi kérdés nem tartozik a föderáció hatáskörébe, elutasítja mind Popélyt, mind Duray kinevezését.

1989. december 9.

A Csemadok KB Néprajzi Szakbizottságának ülésén bejelentik az 1974-ben felszámolt Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság újjáalakulását. Megbízott elnöke Liszka József, megbízott titkára Kocsis Aranka.

Az FMK nyilatkozatában felszólítja az SZNT magyar nemzetiségű képviselőit a lemondásra, és időközi választások kiírását követeli.

1989. december 10.

Gustáv Husák köztársasági elnök Marián Čalfa (SZLKP) miniszterelnökkel az élen kinevezi a „nemzeti egyetértés kormányának” elnevezett új szövetségi kormányt, amelyben 1948 óta első ízben a nem kommunista miniszterek vannak többségben. A kormány tagjai többek között Ján Čarnogurský (pártonkívüli) és Valtr Komárek (CSKP) első miniszterelnök-helyettesek, František Pitra (CSKP) miniszterelnök-helyettes, Jiří Dienstbier (pártonkívüli) külügyminiszter, Miroslav Vacek (CSKP) nemzetvédelmi miniszter és Václav Klaus (pártonkívüli) pénzügyminiszter; a belügyminiszteri poszt egyelőre betöltetlen marad (belügyminiszteré december 30-án a csehszlovák néppárti Richard Sachert nevezik ki).

Az új kormány kinevezését követően Gustáv Husák a Szövetségi Gyűlés Elnökségéhez intézett levelében lemond köztársasági elnöki tisztségéről. A PF és a NYEE bejelenti, hogy Václav Havel köztársasági elnökké való jelölését támogatja.

Rendkívüli kongresszust tart Pozsonyban a Szlovák Megújódás Pártja, amely az 1948-ban felbomlasztott Demokrata Párt jogutódának nyilvánítja magát, és felveszi annak nevét.

1989. december 12.

Az SZNT Elnöksége Milan Čič (SZLKP) miniszterelnökkel az élen kinevezi az új szlovák kormányt, amelynek 15 tagja közül csupán 6 a kommunista. Tagja többek között Jozef Markuš (pártonkívüli) első miniszterelnök-helyettes, Vladimír Ondruš (pártonkívüli) és Varga Sándor (pártonkívüli) miniszterelnök-helyettesek, Ladislav Chudík (pártonkívüli) kulturális miniszter, valamint Ladislav Kováč (pártonkívüli) oktatás-, ifjúság- és testnevelésügyi miniszter. A kormánynak Varga Sándor személyében első ízben van magyar nemzetiségű alelnöke.

Az SZNT Elnöksége hatályon kívül helyezi a belpolitikai helyzetről kiadott november 21-i állásfoglalását, s szavazattöbbséggel Alexander Dubček köztársasági elnökké választását javasolja.

A Szövetségi Gyűlés ülésén lemond tisztségéről a testület vezető szerveinek több kommunista tagja, köztük Vladimír Vedra, a Népi Kamara és Ján Janík, a Nemzetek Kamarája elnöke, a Szövetségi Gyűlés Elnökségéből pedig távozik többek között Fekete József. Az új Elnökség megválasztása során a Szövetségi Gyűlés elnökévé Stanislav Kukrált (pártonkívüli), a Népi Kamara elnökévé Josef Bartončíkot (Csehszlovák Néppárt), a Nemzetek Kamarája elnökévé Anton Blažejt (SZLKP) választják; Fekete helyett azonban nem választanak új magyar tagot a Szövetségi Gyűlés Elnökségébe, így annak a Népi Kamara részéről a korábbi gyakorlattól eltérően nincs magyar nemzetiségű tagja.

Az FMK nyilatkozatot ad ki a szövetségi kormány összetételéről, amelyben sajnálkozását fejezi ki amiatt, hogy nem került sor a kisebbségi ügyekben illetékes miniszteri tárca létrehozására.

A Szlovák Szakszervezeti Tanács pozsonyi ülésén elfogadják az Elnökség és Titkárság december 5-i lemondását, s felmentik tisztségéből a tanács valamennyi vezető tisztségviselőjét, köztük Merva Lóránt titkárt.

1989. december 13.

A Szövetségi Gyűlés Csehszlovákia 1968. évi megszállását a nemzetközi jog és a szuverén államok közti kapcsolatok alapelvei megsértésének nyilvánítja.

A Csemadok KB Elnöksége a nyugdíjba vonuló Strasser György helyett Lacza Tihamért nevezi ki a *Hét* című hetilap főszerkesztőjévé, s 1990. március 9–10-re összehívja a szövetség rendkívüli országos közgyűlését.

A nyitrai Pedagógiai Kar magyar hallgatói nagygyűlésen követelik a kar teljes jogú magyar tagozatának visszaállítását.

1989. december 15.

A NYEE Koordinációs Bizottsága kiadásában megjelenik Pozsonyban a *Nap* című független lap első száma. A hetente kétszer megjelenő lap szerkesztőbizottságában helyet kapnak az FMK szóvivői, főszerkesztője Hunčík Péter.

A szlovák kormány nyilatkozatban határozza el magát a szövetségi, a cseh és a szlovák kormány november 20-i közös nyilatkozatától, s elítéli a békés diáktüntetés résztvevői elleni brutális rendőri beavatkozást.

A Csehszlovákiai Magyarok Fóruma az *Új Szó* hasábjain közzéteszi programnyilatkozatát.

1989. december 16.

A NYEE, az FMK, valamint a Természet- és Tájvédők Szlovákiai Szövetségének dunaszerdahelyi járási szervezete tüntetést szervez Bösön a dunai vízlépcső megépítése ellen, amelyen több mint kétezren vesznek részt.

Václav Havel tévébeszédében bejelenti, hogy köztársasági elnökké jelölését Alexander Dubček álláspontjától teszi függővé.

1989. december 17.

Pozsonyban tartja rendkívüli kongresszusát Szlovákia Kommunista Pártja, amely síkra száll a párt megújulásáért, felfüggeszti több egykori pártvezető párttagságát, s javasolja a pártból igazságtalanul kizártak rehabilitálását. A 93 tagú új Központi Bizottságba bekerül többek között Kiss József, Zselenák József, Szirovecz Géza, Galko Béla, Kiss Katalin, Móricz Zoltán és Pásztor Mária. A párt élére 11 tagú Végrehajtó Bizottságot állítanak, amelynek elnökévé Ján Širokýt választják.

Országos taggyűlést tart Dunaszerdahelyen az FMK szövívői testülete, amelyen elfogadják a mozgalom ideiglenes működési szabályzatát. A gyűlés elveti egy egységes magyar politikai párt megalapításának szükségességét, s kimondja, hogy az FMK a NYEE független csoportjaként kíván tevékenykedni.

Az FMK állásfoglalást tesz közzé a Csemadok tevékenységével és céljaival kapcsolatban, amely szerint a megújult Csemadokra mint kulturális szervezetre a jövőben is rendkívül fontos szerep vár, elengedhetetlen ugyanakkor teljes depolitizálása, s megengedhetetlen, hogy megújult vezetése vagy más körök politikai ambíciók és célok szolgálatába állítsák.

1989. december 18.

A NYEE Koordinációs Bizottsága nyilatkozatot tesz közzé a köztársasági elnök megválasztásával kapcsolatban, amelyben elutasítja, hogy a két elnökjelölt létét a cseh és szlovák nemzet közötti ellentétek szítására használják fel.

Az *Új Szó* szerkesztősége rehabilitálja az 1968–1969-es tevékenységük miatt a pártból kizárt és ennek következtében 1970 júliusában a lap szerkesztőségéből is elbocsátott munkatársait: Cserepes Lajost, Horváthné Ozorai Katalint, Lőrincz Lászlót, Miklósi Pétert, Petrőci Bálintot, Szabó Gézát, Szűcs Bélát, Tóth Mihályt és Zsilka Lászlót.

Prágában a nyílt, szabad és plurális társadalom megteremtésének elősegítése, valamint a független hírközlési és tájékoztatási hálózat kifejlesztése céljával megalakul a Csehszlovákiai Charta 77 Alapítvány, amelynek kuratóriumában helyet kap Szigeti László.

A nyitrai Pedagógiai Karon dékánhelyettessé választják László Bélát, a Matematikai Tanszék docensét.

1989. december 19.

A Szövetségi Gyűlés jóváhagyja a Čalfa-, az SZNT pedig a Čič-kormány programnyilatkozatát. A szövetségi kormány programjának vitájában Sidó Zoltán felszólalására, aki kifogásolja, hogy szövetségi szinten nem hozták létre a nemzetiügyi ügyekkel foglalkozó minisztériumot, a miniszterelnök kijelenti: a nemzetiügyi képviselő kérdését elsősorban a köztársasági kormányok hatáskörében kell rendezni, de a választások után majd létrehozzák a szövetségi kormány melletti nemzetiügyi tanácsadó szervet, amelyben valamennyi kisebbség képviselve lesz.

Az SZNT Elnöksége az előzetes megállapodás ellenére elutasítja a Nemzetiügyi Bizottság visszaállítását, helyette csupán egy, az Elnökség melletti állandó munkacsoport létrehozását hagyja jóvá. A 15 magyar, ukrán, szlovák és cseh képviselőből, valamint a Csemadok és a Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége által delegált 11 szakemberből álló testület vezetője Nagy Kázmér, az SZNT alelnöke.

Rendkívüli közgyűlést tart Pozsonyban a Szlovák Írók Szövetségének Magyar Szekciója, amely kimondja a szekció önállósulását, s Csehszlovákiai Magyar Írók Társasága néven egy független szervezet létrehozását. A társaság élén álló 9 tagú Akcióbizottság vezetőjévé Fónod Zoltánt választják.

A csehszlovákiai magyar képzőművészek pozsonyi találkozásán elhatározzák a Szlovák Képzőművészek Szövetségén belüli, esetleg egy teljesen önálló szervezet létrehozását. A Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága előkészítő bizottságának ügyvivője Kubička-Kucsera Klára.

Az FMK és a Magyar Diákszövetség nyílt levéllel fordul Jiří Dienstbier külügyminiszterhez, amelyben felkéri, hogy Csehszlovákia vesse latba tekintélyét a romániai vérontás megakadályozása érdekében.

Az *Új Szó* a rendkívüli pártkongresszus határozata alapján az SZLKP KB helyett az SZLKP napilapjaként határozza meg magát, fejlécéről pedig eltűnnek az állami kitüntetések.

1989. december 20.

Pozsonyban megalakul a Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Fórumának előkészítő bizottsága, amely az érdekképviselői szövetség létrehozásának céljával 1990. január 13-ra Nyitrára összehívja a magyar pedagógusok országos értekezletét.

A pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó munkaközösségének gyűlésén titkos szavazással a kiadó új igazgatójává Dobos Lászlót, főszerkesztőjévé Fazekas Józsefet választják.

1989. december 20–21.

Prágában tartja rendkívüli kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amely síkra száll a párt megújulásáért, érvényteleníti a *Tanulságok...* című dokumentumot, rehabilitálja a pártból 1968 után kizártakat, felosztatja a népi milíciát, s felfüggeszti 32 korábbi magas beosztású pártvezető párttagságát. A párt elnökévé Ladislav Adamecet, első titkárává Vasil Mohoritát választják, a 140 tagú új Központi Bizottságba bekerül többek között Kiss József, Hral Éva, Németh Károly, Mátis Iván és Czetner Gyula.

1989. december 22.

Prágában a kommunista párt, a politikai pártok, a PF, a NYEE és a diákok képviselőinek kerekasztal-megbeszélésén megegyezés születik arról, hogy Václav Havelt köztársasági elnökké, Alexander Dubčeket a Szövetségi Gyűlés elnökévé jelölik.

1989. december 23.

A Csemadok KB-nak a romániai forradalom hatására életre hívott ún. Romániai Válságtábjára felhívással fordul a szövetség tagságához, hogy rendezzen gyűjtést Románia lakosságának megsegítésére. A csehszlovákiai magyarság körében ezzel párhuzamosan széles körű segélyakció indul az erdélyi rászorulóknak megsegítésére.

Az *Új Szó* közli a cseh ellenzékiek 1989. június 29-i *Néhány mondat* című felhívását, másnap pedig a Charta 77 cseh polgárjogi mozgalom 1977. január 1-jei nyilatkozatát.

1989. december 27.

Az FMK küldöttsége látogatást tesz Ladislav Kováč szlovák oktatás-, ifjúság- és testnevelésügyi miniszternél. A találkozón megállapodnak, hogy a pedagógushíány kiküszöbölése érdekében évente mintegy 200 magyar pedagógusjelölt kezdeti meg tanulmányait a nyitrai Pedagógiai Karon.

A Csemadok KB Elnöksége Marián Čalfa szövetségi miniszterelnökhöz intézett levelében egy szakértői bizottság felállítását javasolja a kollektív bűnösség elvéből kiinduló valamennyi intézkedés és rendelet felülvizsgálására. A Csemadok KB Elnöksége ugyanezen a napon levélben üdvözlí a Romániai Magyar Demokrata Szövetség megalakulását, vezetőségét pedig a Csemadok tagságának teljes támogatásáról biztosítja.

A Bodrogi és az Ung-vidék magyarlakta településeinek képviselői a polgári kezdeményezések és a Csemadok kezdeményezésére összehívott nagygyűlésen 11 tagú előkészítő bizottságot alakítanak azzal a céllal, hogy kidolgozza egy Királyhelmecek központú új járás létrehozásának a koncepcióját.

1989. december 28.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja a 183/1989. sz. alkotmánytörvényt a törvényhozó testületek új képviselőinek megválasztásáról, amely szerint a megüresedett képviselői helyek betöltésére nem tartanak pótválasztásokat, hanem az új képviselőket a pártok megegyezése alapján maga a törvényhozó testület kooptálja. A Szövetségi Gyűlésbe ezt követően kooptálnak 23 képviselőt, köztük Alexander Dubčeket, akit megválasztanak a testület elnökévé is; a Nemzetek Kamarája új elnöke Jozef Stank (SZLKP) lesz. A törvény vitája során Újlaky Géza képviselő szorgalmazza egy szövetségi szintű Nemzetiségi Minisztérium létrehozását, a nemzetiségi oktatáspolitikát átértékelését és a kassai kormányprogram felülvizsgálását.

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága nyilatkozatban jelenti be, hogy a megváltozott politikai helyzetre való tekintettel felfüggeszti tevékenységét.

1989. december 29.

A Szövetségi Gyűlés egyhangúlag Václav Havel drámaíró, a Charta 77 és a PF vezető személyiségét választja meg Csehszlovákia új köztársasági elnökévé.

A *Szabad Földműves* című hetilap fejlécéről eltűnnek az állami kitüntetések, Bara László főszerkesztőt pedig a Klamarcsik Mária vezette koordinációs bizottság váltja fel a lap élén.

1989. december 30.

Az *Új Szóban* Csehszlovákia magyar ajkú keresztény lakosságához címzett felhívás jelenik meg, amely arra biztatja őket, hogy világnézeti és társadalmi kérdések tisztázása céljából – a szlovák kereszténydemokrata klubokhoz hasonlóan – alakítsanak magyar kereszténydemokrata klubokat.

1989. december

Kassán megalakul a Kassai Magyarok Baráti Társasága, amely a Magyar Demokrata Fórum miskolci szervezetével együttműködve *Kassai Fórum* címmel időszaki folyóirat kiadásába kezd. A társaság vezetője és a lap főszerkesztője Balassa Zoltán.

Pozsonyban megjelenik a CSKP KB *Pártélet* című folyóiratának utolsó száma.

1989 folyamán

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Grendel Lajos író, és Hubik István műfordítót tüntetik ki.

1990. január 1.

A pozsonyi Comenius Egyetemen Fónod Zoltánt Zalabai Zsigmond, a nyitrai Pedagógiai Karon Szeberényi Zoltánt Alabán Ferenc váltja fel a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék tanszékvezetői posztján.

1990. január. 2.

Az *Új Szó* fejléce szerint a lap „csehszlovákiai magyar baloldali napilap”, impressuma szerint azonban kiadója továbbra is az SZLKP. Másnap változik a kiadó is: a lap új kiadója a Pravda Kiadóvállalat.

1990. január 3.

A *Zempléni Szó* című Töketerébessi járási hetilap felveszi a *Dél-Zempléni Változások* címet.

1990. január 4.

A NYEE és az FMK kiadásában megjelenik Komáromban a *Reflex* című hetilap első száma, fejlécén a demokratikus mozgalmak független hetilapjaként határozva meg magát (utolsó száma július 6-án jelenik meg).

1990. január 5.

A Szlovák Újságírók Szövetsége pozsonyi rendkívüli kongresszusán Csanaky Eleonóra, a *Hét* szerkesztője bejelenti, hogy az Újságírók Szlovákiai Szindikátusa néven újjáalakuló szervezet keretén belül megalakítják a csehszlovákiai magyar újságírók egyesületét.

Az *Új Szó* hétvégi magazinja, a *Vasárnapi Új Szó* felveszi a *Vasárnap* címet.

A *Szabad Földműves* impresszuma szerint a lap új főszerkesztője Haraszti Mézsáros Erzsébet.

1990. január 5–6.

A Csemadok KB Elnökségének szenci ülésén heves vita bontakozik ki a szövetség jövőbeni szerepvállalásáról, amely során felmerül esetleges párttá alakulásának lehetősége is. Az Elnökség döntő többsége azonban emellett foglal állást, hogy a Csemadok a jövőben is kulturális és társadalmi szervezet maradjon, ugyanakkor egyetért abban, hogy a megváltozott politikai helyzetben szükség lesz a nemzeti kisebbségek érdekvédelmét felvállaló párt létrehozására is. Az elnökségi határozat szerint a szövetség esetleges névváltoztatásáról a márciusban sorra kerülő rendkívüli országos közgyűlés fog dönteni. A szövetségből kizárt tagok ügyének felülvizsgálása és rehabilitálása céljából öttagú bizottság jön létre, amelynek tagjai: Szőke József, Görföl Jenő, Vadkerty Katalin, Végh László és Vojtek László.

1990. január 6.

A NYEE Koordinációs Bizottsága és az FMK Szóvivői Testülete megegyezik a két mozgalom jövőbeli együttműködésének formájában, s egy, a nemzeti kisebbségekről szóló közös dokumentum kidolgozásában.

A CSKP KB ülésén megválasztják a párt vezető szerveit: a párt élén álló 24 tagú Politikai Végrehajtó Bizottságba bekerül többek között Hral Éva. Vasil Mohorita első titkár beszámolója szerint 1989 novembere óta 130 ezren léptek ki a pártból.

1990. január 10.

Németh Miklós magyar miniszterelnök Marián Čalfa szövetségi miniszterelnökhöz intézett levelében megerősíti a nagymarosi építkezés végleges elhagyását, egyben a tárgyalások újbóli felvételére tesz javaslatot.

1990. január 11.

Az SZNT Elnöksége Vladimír Mečiar nevezi ki a szlovák kormány belügy- és környezetvédelmi miniszterévé.

1990. január 12.

Az SZNT ülésén a lemondott képviselők helyére 19 új képviselőt kooptálnak a szlovák törvényhozásba. A NYEE képviselőtében mandátumhoz jut az FMK által jelölt Zászlós Gábor.

Hivatalos munkalátogatásra Pozsonyba érkezik Václav Havel köztársasági elnök, aki pozsonyi tartózkodása során ellátogat az FMK irodájába és a *Nap* szerkesztőségébe is.

1990. január 12–13.

Horn Gyula magyar külügyminiszter meghívására Magyarországra látogat Jiří Dienstbier csehszlovák külügyminiszter.

1990. január 13.

Nyitrán a magyar pedagógusok országos fórumának résztvevői szakmai és érdekvédelmi szervezetként megalakítják a Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségét, s elfogadják ideiglenes alapszabályát és programját. A szövetség élén álló öttagú szövívői testület elnökévé Pukkai Lászlót választják. A szlovák Belügy- és Környezetvédelmi Minisztérium arra hivatkozva, hogy Csehországban nincsenek magyar iskolák, a szervezetet a későbbiekben Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége (SZMPSZ) néven jegyzi be.

A morvaországi Zádveřicében alakuló kongresszusát tartja a Csehszlovák Mezőgazdasági Párt. Elnökévé František Trnkát, „nemzetiségi alelnökévé” Nagy Ferencet választják.

1990. január 15.

A Csemadok KB Elnöksége meghallgatja Duray Miklós beszámolóját a kisebbségi párt alapításával kapcsolatban különböző lakossági fórumokon szerzett tapasztalatairól, s tudomásul veszi Varga Sándor miniszterelnök-helyettes lemondását elnökségi tagságáról.

Prágában csehszlovák–szovjet tárgyalások kezdődnek a Csehszlovákiában állomásozó szovjet csapatok kivonásáról.

1990. január 16.

Ismerkedő jellegű összeövetelt tartanak Prágában a Csehországban élő magyarok képviselői, amelyen elhatározzák egy csehországi magyar szövetség megalakítását.

Az *Ipeľ* című Losonci járási hetilap magyar nyelvű kétheti betétje *Ipoly* címmel jelenik meg.

1990. január 17.

A SZISZ Szlovákiai KB *Új Ifjúság* című hetilapja felveszi az *Ifi* címet. Fejlécéről eltűnik „a SZISZ SZKB lapja” felirat, helyette az „ifjúsági hetilap” jelenik meg.

1990. január 18.

A NYEE és a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom kezdeményezésére, az FMK szervezésében megalakul Pozsonyban a Magyar Kereszténydemokrata Klu-

bok mozgalmának Ideiglenes Országos Szervezőbizottsága. A szervezőbizottság elnöke Janics Kálmán.

Az FMK küldöttsége részt vesz Prágában a PF Tanácsának megbeszélésén, ahol tájékoztatást ad a magyar kisebbség belső differenciálódásáról, a kisebbségek parlamenti képviseletéről, valamint az előkészületben levő s a kisebbségek számára hátrányos választási törvényről.

1990. január 19.

Az Újságírók Szlovákiai Szindikátusának önálló tagszervezeteként megalakul Pozsonyban a Csehszlovákiai Magyar Újságírók Társulása. Az alakuló közgyűlés jóváhagyja a társulás ideiglenes működési szabályzatát és programnyilatkozatát, s megválasztja a társulás választmányát.

A *Csallóköz* című hetilapban megjelenik Hodossy Gyulának a csehszlovákiai magyar cserkészmozgalom újjászervezését szorgalmazó *A cserkészmozgalomért!* című írása.

1990. január 20.

Az SZLKP KB ülésén Peter Weisst választják a párt Végrehajtó Bizottságának új elnökévé.

1990. január 20–21.

Az FMK Érsekújvárott, Füleken és Királyhelmeceen ún. kerületi tájékoztató gyűléseket szervez, amelyeken a mozgalom vezetői tájékoztatást adnak a Szóvivői Testület munkájáról és az FMK célkitűzéseiről. A gyűléseken felmerül egy nemzeti kisebbségi párt létrehozásának a kérdése is, a mozgalom jelenlévő képviselői azonban elutasítják a nemzeti alapú politizálás lehetőségét.

1990. január 21.

A NYEE és az FMK közös nyilatkozatot fogad el a nemzetek, nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok együttéléséről Szlovákiában. A nyilatkozat síkraszáll a kollektív kisebbségi jogokért, a kisebbségi önigazgatásért, valamint az emberi jogok betartását ellenőrző államok fölötti rendszer megvalósításáért, egyúttal elutasítja a reciprocitás és a kollektív bűnösség elvét.

1990. január 23.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja a 14/1990. sz. törvényt „a képviselők visszahívásáról és új képviselők választásáról”, amely lehetővé teszi, hogy a politikai pártok és a Nemzeti Front a szövetségi és a köztársasági parlamentekből, valamint a nemzeti bizottságokból visszahívhassák képviselőiket, a megüresedett képviselői helyekre pedig a Nemzeti Front pártjai, valamint a PF és a NYEE új képviselőket kooptálhassanak.

A Szövetségi Gyűlés ugyanezen a napon elfogadja a 15/1990. sz. ún. párttörvényt, amely lehetővé teszi politikai pártok mellett ún. politikai mozgalmak létrejöttét is. A törvény értelmében már létrejött politikai pártnak tekintendő a Csehszlovák Néppárt, a Csehszlovák Szocialista Párt, a DP, a CSKP és a Szabadságpárt; politikai mozgalomnak a PF és a NYEE.

Václav Havel köztársasági elnök az ország hivatalos nevének módosítására és címerének megváltoztatására vonatkozó javaslatot terjeszt a Szövetségi Gyűlés elé. Indítványa szerint az ország és a tagköztársaságok megnevezéséből kihagynák a „szocialista” jelzőt, Csehország visszatérne történelmi, Szlovákia hagyományos címeréhez, a csehszlovák címer pedig a cseh és a szlovák címeren kívül ábrázolná a morva sast is.

1990. január 24.

Az *Ifi* hasábjain Magyar Fiatalok Független Szövetségének megalapítására fel szólító felhívás jelenik meg.

1990. január 25.

A Bodroghöz és Ung-vidék területén létesítendő új járás szervezőbizottságának nyolctagú küldöttsége átadja Rudolf Schusternak, az SZNT elnökének a járás létrehozását indokló levelet és tervezetet.

A NYEE és az FMK kiadásában megjelenik Érsekújvárott a *Szabad Polgár – Slovenský občan* című kétnyelvű független járási hetilap első száma. Felelős szerkesztője Mészáros Ottó. (A magyar és a szlovák laprész február 22-től önállóan jelenik meg, majd júniusban megszűnik.)

1990. január 25–26.

Szűrös Mátyás ideiglenes köztársasági elnök meghívására Magyarországra látogat Václav Havel köztársasági elnök. Megbeszélésük fő témája a bős–nagygyárosi vízlépcsőrendszer, valamint a két országban élő nemzeti kisebbségek kérdése.

1990. január 26.

Pozsonyban tartja I. közgyűlését a Csehszlovákiai Magyar Írók Társasága, amely jóváhagyja a társaság alapszabályát, Grendel Lajost megválasztja az *Irodalmi Szemle* főszerkesztőjévé, s úgy határoz, hogy a társaság továbbra is tagja marad a Szlovák Írók Szövetségéből alakult Szlovák Írók Társulásának.

Anton Ťažký, a Szlovák Nemzeti Front elnöke fogadja Sidó Zoltánt, a Csemadok KB elnökét és Neszméri Sándor vezető titkárt, akik arról tájékoztatják, hogy a Csemadok nem szándékozik ugyan párttá alakulni, de fel kívánja vállalni a csehszlovákiai magyarság érdekképviselését.

A Pozsonyban tartózkodó Soros György látogatást tesz az FMK irodájában és a *Nap* szerkesztőségében, s alapítványa útján anyagi támogatást helyez kilátásba mind az FMK, mind a lap számára.

1990. január 27.

Pozsonyban tartja I. közgyűlését a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság, amely elfogadja a társaság ideiglenes alapszabályát, elnökévé Liszka Józsefet, tiszteletbeli elnökévé Ág Tibort, alelnökévé Fehérváry Magdát, titkárává pedig Kocsis Arankát választja.

1990. január 28.

A Magyar Kereszténydemokrata Klubok Szencen ülésező Ideiglenes Országos Szervezőbizottsága felhívással fordul a magyar ajkú hívőkhöz, amelyben felszólítja őket, hogy „minden keresztény egyházközségben, minden gyülekezetben, falun és városban egyaránt” alakítsanak magyar kereszténydemokrata klubokat.

1990. január 30.

A Szövetségi Gyűlés ülésén 120 új képviselőt kooptálnak a lemondott vagy visszahívott képviselők, köztük nyolc magyar nemzetiségű képviselő helyére. A lemondott képviselők között van Fekete József, a parlament egykori elnökségi tagja. A NYEE színeiben az FMK jelöltjeként a Népi Kamara képviselőjévé választják Sándor Eleonórárt, Világi Oszkárt és Somogyi Szilárdot, a Nemzetek Kamarája képviselőjévé Németh Zsuzsát, Duray Miklóst és Popély Gyulát. Somogyi megválasztását azonban még aznap érvénytelenítik, mivel nem töltötte be a képviselővé választásához szükséges 21. életévét.

A *Nő* című hetilap impresszuma a lapot a Szlovák Nőszövetség KB hetilapja helyett családi hetilapként határozza meg.

1990. január

Budapesten – Tóth László kezdeményezésére – megjelenik az elsősorban csehszlovákiai magyar érdeklődésű *Regio* című negyedévi kisebbségtudományi szemle első száma. Kiadója az Írók Szakszervezete Széphalom Könyvműhely, megbízott főszerkesztője Filep Tamás Gusztáv, főmunkatársa Grendel Lajos, szerkesztésében Tóth László mellett részt vesz többek között Balla Kálmán, Dobossy László, G. Kovács László, Molnár Imre, Szarka László és Szigeti László.

Kassán *Keleti Napló* címmel független társadalmi és kulturális havilap indul útjára. Szerkesztőbizottságának elnöke Máté László.

A Magyar Kereszténydemokrata Klubok mozgalma *Keresztény Híradó* címmel értesítő kiadásába kezd.

A *Szocialista Nevelés* című folyóirat felveszi a *Nevelés* címet. Megbízott vezető szerkesztője Kósa Karola.

Az *Irodalmi Szemlé*ben utolsó alkalommal jelenik meg a fiatal irodalmárok *Holnap* című irodalmi melléklete.

1990. február 1.

A református egyház kassai országos lelkészkonferenciáján a jelenlévő lelkészek az elmúlt évtizedek visszaéléseire rámutatva javasolják a nem demokratikusan megválasztott egyházi tisztviselők visszahívását és az általános tisztújítás megtartását. Hasonló követeléseket fogalmaz meg a Zsinati Tanács másnapi ülése is.

A Csemadok Fábry Zoltán Alapot létesít a csehszlovákiai magyar kultúra és szellemiség, a csehszlovákiai magyarságkutatás, valamint a művészeti és művelődési seregszemlék támogatása céljából. Az alap kezdő tőkéjét Fábry Zoltán hagyatéka képezi.

Magyar Fiatalok Szövetségének létrehozására felszólító felhívás jelenik meg az *Új Szóban*. Az előkészítő bizottság szerint a január 26-i rendkívüli országos kongresszusán Fiatalok Szövetségévé átalakuló SZISZ névváltoztatása nem garancia a megújulásra és a magyar fiatalok érdekképviseletére.

1990. február 3.

Az FMK és a NYEE szervezésében a Hainburg és Visegrád közötti Duna-szakaszon élőláncot alkotva tízezrek tiltakoznak a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer megépítése ellen. A megmozdulás résztvevői Václav Havel köztársasági elnök-höz intézett levelükben reményüket fejezik ki, hogy a vízlépcső ügyében az érintett lakosság érdekeit figyelembe vevő döntés születik. Az élőlánc szervezői megalakítják az Eurolánc polgári kezdeményezést.

Pozsonyban újjáalakul az 1948-ban felszámolt Szlovákiai Szociáldemokrata Párt.

1990. február 7.

Megjelenik az *Új Szóban* az Együttélés politikai mozgalom Duray Miklós vezette előkészítő bizottságának programnyilatkozata, amely a mozgalom fő célkitűzéseként a demokráciáért, a nemzeti kisebbségek kollektív jogaiért, politikai képviseletükért, saját ügyeikben való döntési jogukért és egyenlőségükért folytatott küzdelmet jelöli meg.

1990. február 8.

A Kereszténydemokrata Mozgalom (KDM) szlovák és magyar képviselői közös nyilatkozatot adnak ki a KDM és az annak keretében szerveződő Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom (MKDM) közötti együttműködés szükségességéről. A nyilatkozat aláírói: Hamerlik Rudolf, Rajczy László, Ivan Čarnogurský és Konštantín Viktorín.

A szövetségi kormány 80. sz. határozatával létrehozza a kormány melletti Nemzetiségi Bizottságot, amelyet azonban a szlovákiai tiltakozást követően hamarosan felszámolnak.

1990. február 9.

Az SZNT ülésén folytatódik a testület átalakítása: a lemondott vagy visszahívott képviselők – köztük Krocsány Dezső, Fábry István, Nagy Kázmér, Horváth István és Sárközy Gizella – helyére 42 új képviselőt kooptálnak. A NYEE, ill. az FMK képviselőjében Grendel Lajos, A. Nagy László, Csekes Erika, Kovács László és Pirovits László, az SZLKP képviselőjében Bauer Győző, a szlovák KDM képviselőjében Hamerlik Rudolf, a Szabadságpárt képviselőjében Csáky József jut parlamenti mandátumhoz. Zászlós Gábort megválasztják az SZNT alelnökévé, egyben a Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottság elnökévé.

Duray Miklós, Popély Gyula és Sidó Zoltán, a Szövetségi Gyűlés képviselői egy – Jókai Mór Egyetem néven – Komáromban létrehozandó magyar tannyelvű felsőoktatási intézmény alapítására vonatkozó törvényjavaslatot terjesztenek elő. Az egyetem létrehozásának támogatására mintegy 22 ezer aláírás gyűlt össze.

A Csemadok KB Elnöksége állásfoglalásban üdvözlí az Együttélés politikai mozgalom szervezését, s támogatásáról biztosítja célkitűzéseit. Ugyanezen a napon az FMK Szóvivői Testülete a *Nap* hasábjain a nemzeti hovatartozás alapján történő politizálás ellen foglalt állást.

A Lipcsey Gyula vezette Csehszlovákiai Magyar Politikai Foglyok és Deportáltak Szövetsége a *Nap* hasábjain közzétett felhívásában rehabilitálásuk előmozdítása érdekében jelentkezésre szólítja fel az 1945 utáni koncepciós perek áldozatait és a jogtalanul vagy bírói ítélet nélkül deportáltakat.

Első összejövetelüket tartják Esztergomban a Párkány és Esztergom közötti Mária Valéria híd újjáépítését kezdeményező szlovákiai és magyarországi csoportok.

A cserkészélet újjászervezésének céljával megalakul Dunaszerdahelyen a Csehszlovákiai Magyar Cserkészszövetség előkészítő bizottsága.

1990. február 11.

Első összejövetelét tartja Komáromban az újjászerveződő Magyar Ifjúsági Szövetség (MISZ) ideiglenes vezetősége. Az összejövetelen megegyezés születik arról, hogy a Magyar Fiatalok Független Szövetsége és a Magyar Fiatalok Szövetsége a jövőben MISZ néven folytatja tevékenységét. Szóvivői Mlinkovics Róbert és Geönczeöl Zsuzsa.

Az FMK Szóvivői Testülete közleményben cáfolja azokat a híreszteléseket, miszerint az FMK támogatná az Együttélés politikai mozgalom megalakulását.

Kassán nyolcvanhárom éves korában elhunyt Löffler Béla szobrászművész.

1990. február 15.

Komáromban a helyi szlovákok Matica slovenská által kezdeményezett találkozójának résztvevői a szlovák kormányhoz intézett petíciójukban egy olyan kormánybizottság felállítását követelik, amelynek feladata a dél-szlovákiai szlovákok magyarok általi elnyomásának, ill. elmagyarosításának kivizsgálása lenne.

Sidó Zoltán, a Csemadok KB elnöke és Neszméri Sándor vezető titkár Český Těšínben a Lengyel Kulturális Szövetség képviselőivel tárgyal, akik kifejezik kapcsolatfelvételi szándékukat az Együttélés politikai mozgalom alapítóival.

A nemzetiségi tudományos élet szakmai összefogását biztosító Csehszlovákiai Magyar Tudományos Fórum létrehozására felszólító felhívás jelenik meg az *Új Szóban*. A szervező bizottság ügyvivője Hulkó Gábor mérnök.

1990. február 18.

A CSKP KB kizárja a pártból Gustáv Husák volt pártfőtitkárt, köztársasági elnököt, valamint további 31 egykori állami és pártvezetőt, köztük Peter Colotkát, Alois Indrát, Ignác Janákot, Jozef Lenártot és Lubomír Štrougalt.

Nyitrán tartja alakuló kongresszusát a Kereszténydemokrata Mozgalom. Elnökévé Ján Čarnogurskýt választják.

1990. február 19.

A szlovák Belügy- és Környezetvédelmi Minisztérium a január 23-án elfogadott párttörvény alapján politikai mozgalomként bejegyzí az FMK-t.

1990. február 20.

Szencen megalakul a Szlovákiai Magyar Katolikus Papok Társulata, a Glória Társulat. Elnöke Harsányi Gyula szenci prelátus, titkára Koller Gyula pozsonyboldogfai esperesplébános.

1990. február 21.

A Csemadok KB Elnöksége, ill. az Együttélés politikai mozgalom állásfoglalást tesz közzé az *Új Szóban* a választójogi törvény tervezetével kapcsolatban. Mindkét állásfoglalás szorgalmazza többek között, hogy a választókörezetek kialakításánál tartsák szem előtt a nemzeti kisebbségek érdekeit, s ne vezessék be a tervezett 5%-os választási küszöböt, mivel az hátrányos helyzetbe hozná a kisebbségeket.

1990. február 22.

A csehszlovákiai magyar képzőművészek pozsonyi második találkozóján alapszabályzatának elfogadásával megalakul a Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága.

1990. február 23.

A Csemadok KB Elnökségének ülésén Sidó Zoltán elnök bejelenti, hogy a választási törvény vitája előtt a Nemzeti Front felszólította a társadalmi szövetségek elnökeit, hogy a szövetségek a választásokra független jelöltekből álló önálló listát állítsanak össze, egyben közli, hogy a Csemadok az Együttélés mellett kötelezte el magát.

1990. február 24.

Prágában megalakul a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége. Elnöke Csémy Tamás, tiszteletbeli elnöke Rákos Péter. Alapszabálya értelmében a szövetség célja a Cseh- és Morvaországban élő magyarok számontartása, önművelődésük és kulturális igényeik biztosítása. Vezetőségében megfigyelői státust kap a prágai Ady Endre Diákkör és a brünni Kazinczy Ferenc Diákklub.

1990. február 24–25.

Komáromban tartja I. országos közgyűlését a Független Magyar Kezdeményezés, amely elfogadja a mozgalom programját és alapszabályát, megtárgyalja választási stratégiáját, s megválasztja 30 tagú Ügyvivői Testületét. Elnökké Tóth Károlyt, alelnökké A. Nagy Lászlót, Szigeti Lászlót, Gémesi Károlyt, Kónya Zoltánt és Szöllősi Ilonát választják.

1990. február 26.

A nyitrai Pedagógiai Kar magyar diákjai és pedagógusai 157 aláírással ellátott állásfoglalást adnak ki a magyar nyelvű pedagógusképzéssel kapcsolatban. Az állásfoglalás szerint „a legmegfelelőbb megoldást egy Komáromban működő, önálló – teljes szerkezetű – magyar pedagógiai kar jelentené”.

Megkezdődik a szovjet csapatok kivonása Csehszlovákiából.

1990. február 27.

A Szövetségi Gyűlésben a lemondott képviselők, köztük Újlaky Géza helyére újabb 12 képviselőt kooptálnak, köztük Gémesi Károlyt a NYEE, ill. az FMK, valamint Takács Imrét, az SZLKP jelöltjét.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja a 45/1990. sz. alkotmánytörvényt a törvényhozó testületek választási időszakának lerövidítéséről, amely szerint a következő választási időszak 2 éves lesz, a 46/1990. sz. alkotmánytörvényt, amely 200-ról 150-re csökkenti a Népi Kamara képviselőinek számát, valamint a 47/1990. sz. választási alkotmánytörvényt, amely – az 5%-os küszöb bevezetése mellett – visszaállítja az 1948-ig érvényben lévő arányos választási rendszert, s a gyakorlatban is megteremti az elméletileg korábban is biztosított általános, egyenlő, közvetlen és titkos választás feltételeit. A választási törvény vitája során elutasítják Sidó Zoltánnak, Vitéz Erikának, Popély Gyulának és Duray Miklósnak az 5%-os küszöb eltörlésére vonatkozó módosító javaslatát.

A cseh Belügyminisztérium a párttörvény alapján bejegyzi az Együttélés politikai mozgalmat.

1990. február 28.

Miután az SZLKP Végrehajtó Bizottsága papírhány miatt lemondott az *Új Szóról*, fejlécén a lap baloldali napilap helyett csehszlovákiai magyar napilapként határozza meg magát. Kiss József főszerkesztőt megbízott főszerkesztőként Szilvássy József korábbi főszerkesztő-helyettes váltja fel a lap élén.

A Magyar Diákszövetség akcióbizottsága az *Ifi* hasábjain közzétett nyilatkozatában visszautasítja a SZISZ Fiatalok Szövetségévé való átalakításának kísérletét. Az diákszövetség szerint több szűkebb szakmai, politikai, vallási stb. ifjúsági szervezet megalakulása lenne kívánatos, ezért felhívja a magyar fiatalokat, hogy ne lépjenek be a Fiatalok Szövetségébe, s inkább más, saját érdekeiknek megfelelő ifjúsági szervezetet támogassanak.

1990. március eleje

Az FMK, ill. a NYEE magyar nyelvű könyvek, folyóiratok és egyéb publikációk megjelenítése céljából létrehozza Pozsonyban a Danubius Kiadót. Igazgatója Szigeti László, főszerkesztője Balla Kálmán.

1990. március 1.

Az SZNT elfogadja az 50/1990. sz. alkotmánytörvényt, amellyel megváltoztatja Szlovákia hivatalos megnevezését és állami szimbólumait. A Szlovák Szocialista Köztársaság megnevezés Szlovák Köztársaságra változik, címere pedig a kék hármashalmon álló ezüst kettős kereszt lesz. (A parlament épülete előtt ezzel egy időben tüntetők követelik Szlovákia föderáción belüli nagyobb önállóságának kinyilvánítását.)

A szlovák Belügy- és Környezetvédelmi Minisztérium bejegyzi az Együttélés politikai mozgalmat.

A szerveződő MISZ komáromi gyűlésén elfogadják a szövetség alapszabályát, amely szerint a MISZ „a Csehszlovákiában élő magyar fiatalok független érdekvédelmi szervezete”.

1990. március 3.

A dél-szlovákiai szlovákok Matica slovenská által szervezett nagysurányi naggyűlésének mintegy 600 résztvevője memorandumot intéz a szlovák kormányhoz és parlamenthez, amelyben felhívja figyelmüket az állami szuverenitás korlátozására és a szlovákok diszkriminálására Dél-Szlovákiában, valamint a magyar lakosság állítólagos autonómiaökrékvéseire. A memorandum kiáll a nemzetállam eszméje és az egynyelvűség mellett, elveti a Csemadok, az FMK, az Együttélés és a NYEE létét, s szorgalmazza egy bizottság felállítását, amelynek feladata a szlovákok elnyomásának kivizsgálása lenne.

Pozsonyban a Szlovák Nőszövetség rendkívüli kongresszusán a szervezet nevét Szlovákiai Nők Demokratikus Uniójára változtatják; 11 tagú Tanácsának 2 tagja magyar nemzetiségű.

1990. március 5.

A szlovák kormány – megalakulása óta első ízben – kihelyezett ülést tart Komáromban. A nemzetiségi kérdésnek szentelt kormányülést, amelyen részt vesznek többek között a Csemadok, az FMK, az Együttélés, a Matica slovenská, a ruszin kisebbség s 10 dél-szlovákiai járás képviselői, Milan Čič miniszterelnök szerint az indokolta, hogy „Dél-Szlovákiában egészségtelen nemzetiségi feszültség jött létre”.

1990. március 6.

Németh Miklós magyar miniszterelnök Marián Čalfa csehszlovák miniszterelnök-höz intézett újabb levelében megismétli a január 10-i levelében foglaltakat, egyben javasolja, hogy Csehszlovákia is függessze fel a bósi építkezést.

1990. március 7.

A pozsonyi Comenius Egyetem magyar nemzetiségű orvostanhallgatói megalakítják a Selye János Klubot.

Vítázoslav Móriccal az élen megalakul a Szlovák Nemzeti Párt (SZNP).

1990. március 9–10.

Pozsonyban tartja rendkívüli, XV. országos közgyűlését a Csemadok, amely elsősorban a szervezet politikai szerepvállalásának lehetőségeivel, valamint a magyar kisebbség alakulófélben lévő politikai mozgalmaihoz való viszonyával foglalkozik. A közgyűlés a szervezet hivatalos nevét Csehszlovákiai Magyarok Demokratikus Szövetségére változtatja, s olyan új szervezeti szabályzatot fogad el, amely szerint a Csemadok önkéntes társadalmi, kulturális és érdekvédelmi szervezet, tevékenysége pedig Csehszlovákia egész területére kiterjed. A rehabilitációs bizottság jelentése alapján megköveti azokat a Csemadok-tagokat, akiket a rendkívüli, X. országos közgyűlés után sérelem ért, s érvényteleníti a Csemadok vezetésének azon határozatait, amelyek tagjai kizárásáról határoztak. Elnökké ismét Sidó Zoltánt, társelnökökké Dobos Lászlót és Szabó Rezsőt, főtítkárrá Neszméri Sándort, titkárrá Bárdos Gábort választják; a 81 tagú új Országos Választmány 21 fős Elnökségébe bekerül még Bauer Győző, B. Kovács István, Csáky Károly, Duka Zólyomi Árpád, Gál Sándor, Gyimesi György, Gyurcsík Iván, Kardos István, Kmeczkó Mihály, Kolár Péter, Kovács László, Kvarda József, Lacza Tihamér, Máté László, Mézes Rudolf és Puntigán József. A közgyűlési határozat feladatul adja az új vezetőségnek, hogy kezdeményezze a magyar kisebbség kollektív bűnösségének erkölcsi eltörlését.

1990. március 11.

Dunaszerdahelyen megtartja alakuló közgyűlését a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség. Elnökévé Hodossy Gyulát, tiszteletbeli elnökévé Lőrincz Jánost, alel-

nőkeivé Csicsák Rudolfot, Gábor Bertalant, Lőrincz Ildikót és Maitz Lászlót, titkárává Haid Magdát választják.

1990. március 12.

Szűrös Mátyás ideiglenes magyar köztársasági elnök Václav Havel csehszlovák köztársasági elnökhöz intézett levelében sajnálkozását fejezi ki amiatt, hogy „a csehszlovákiai magyar kisebbség helyzete nem javul a csehszlovákiai demokrácia kiépítéséhez hasonló ütemben és mértékben”, s nyugtalanságát fejezi ki, amiért az új jog- és intézményrendszer kialakításánál több esetben is figyelmen kívül hagyták a magyar kisebbség igényeit.

1990. március 13.

Český Těšínben találkoznak az Együttélés szlovákiai és csehországi ágának képviselői, s megbeszélést folytatnak a közelgő parlamenti választásokról, a koalíciós lehetőségekről és a mozgalom országos alakuló kongresszusának előkészületeiről.

1990. március 14.

A szlovák kormány 129. sz. határozatával jóváhagyja a komáromi kormányülés eredményeként született intézkedéscsomagot, amely a legislatív, oktatási, kulturális, szociális és gazdasági szférában, valamint az irányítószervek munkájának javításában elvégzendő teendőkkel foglalkozik. A kormány Szűrös Mátyás március 12-i levelével kapcsolatos állásfoglalása szerint a levél tartalma nem felel meg a valóságnak, s „bonyolítja a szlovák kormánynak a problémák rendezésére irányuló erőfeszítéseit”.

Glatz Ferenc magyar művelődési miniszter József Attila-díjjal tünteti ki Grendel Lajos író.

Csikmák Imrét megbízott főszerkesztőként Horváth Rezső váltja fel az *Ifi* című hetilap élén.

1990. március 16.

Az SZNT 80/1990. számmal szintén új választási törvényt fogad el, amely szerint a választásokon induló pártoknak a parlamentbe jutáshoz 3%-os szavazatküszöböt kell elérniük.

A tisztségéről már 1989-ben lemondott Takáts Emődöt Beke Sándor váltja fel a komáromi Magyar Területi Színház igazgatói tisztségében.

1990. március 17.

A magyar kereszténydemokrata klubok küldötteinek részvételével első országos közgyűlését tartja Pozsonyban a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom. A jelenlévők heves vitát követően – miközben felmerül annak a lehetősége is, hogy a klubmozgalom magyar frakcióként a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom

része marad – az önálló mozgalommá válás mellett döntenek, jóváhagyják az MKDM alapszabályát, s megválasztják országos választmányát: a mozgalom elnöke Janics Kálmán, alelnöke Szőcs Ferenc, főtitkára Rajczy László lesz.

Kassán felszentelik a II. János Pál pápa által február 14-én kinevezett Alojz Tkáč kassai, másnap Rozsnyón Eduard Kojnok rozsnyói, két nap múlva pedig Besztercebányán Rudolf Baláz besztercebányai püspököt. Szlovákiában 41 év után első ízben van betöltve az összes püspöki szék.

1990. március 19.

A Szövetségi Gyűlés Kulturális és Oktatási Bizottsága az SZNT állásfoglalásának hiányára hivatkozva elnapolja a Jókai Mór Egyetem alapítására benyújtott törvényjavaslat megvitatását.

A szlovák Belügy- és Környezetvédelmi Minisztérium politikai mozgalomként bejegyzí az MKDM-et.

1990. március 21.

A NYEE Koordinációs Központja és az FMK Ügyvivői Testülete közös levélben fordul Románia prágai nagykövetéhez a marosvásárhelyi magyarellen es pogrom ügyében, s követeli a további vérontás megakadályozását.

Az Együttélés előkészítő bizottsága nyílt levelet intéz Václav Havel köztársasági elnökhöz és Marián Čalfa szövetségi miniszterelnökhöz, amelyben kéri, hogy Csehszlovákia fejezze ki tiltakozását a marosvásárhelyi pogrom miatt.

Utolsó ülését tartja Pozsonyban a Szlovák Nemzeti Front KB Elnöksége. A Nemzeti Front jogutódaként megalakul a Politikai Pártok és Társadalmi Szervezetek Egyesülése.

1990. március 22–23.

A Magyarországi Szlovák Írók Egyesülete és a Csehszlovákiai Magyar Írók Társulása budapesti tanácskozásának résztvevői közös állásfoglalásukban síkra szállnak a nemzeti kisebbségek pozitív diszkriminációjáért.

1990. március 22-24.

A Csemadok OV – több társrendezővel karöltve – megrendezi Kassán a XXI. Kazinczy Nyelvművelő Napokat. A rendezvény első napján a Csemadok Központi Nyelvi Szakbizottságának jogutódaként megalakul a Csehszlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társasága.

1990. március 23.

Gyurovsky László a *Nap* hasábjain megjelent írásában (*Az elzárkózás csapdája*) elutasítja a hármas magyar választási koalíció létrehozásának lehetőségét.

1990. március 23–24.

Besztercebányán tartja IV. szlovákiai közgyűlését a Nyilvánosság az Erőszak Ellen mozgalom, amelyen a NYEE és az FMK között megállapodás születik a közelgő parlamenti választásokon való közös fellépésről.

1990. március 26.

Az SZNT Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottsága, bár elismeri az égető magyar pedagógushiányt, a bonyolult belpolitikai helyzetre hivatkozva nem javasolja a magyar Jókai Mór Egyetem létrehozását, helyette a nyitrai Pedagógiai Főiskola kihelyezett karának létesítését ajánlja.

1990. március 27.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja az alapvető állampolgári és politikai jogokat rögzítő, az egyesülési, gyülekezési és petíciós jogról szóló törvényeket.

1990. március 29.

A Szövetségi Gyűlésben a Csehszlovák Szocialista Köztársaság nevének megváltoztatásáról tárgyalva a szlovák képviselők ellenállása miatt sem a Václav Havel által javasolt Cseh-Szlovák Köztársaság, sem pedig a képviselők egy csoportja által javasolt Csehszlovák Szövetségi Köztársaság névjavaslat nem kapja meg a szükséges szavazatszámot. Végül hosszas vitát és egyeztetést követően, kompromisszumos megoldásként, olyan alkotmánytörvényt fogadnak el, amely szerint az ország új neve csehül Csehszlovák Szövetségi Köztársaság, szlovákul Cseh-Szlovák Szövetségi Köztársaság lesz.

Tizenhét új képviselő kooptálásával befejeződik az SZNT rekonstrukciója. A visszahívott képviselők között van Kusý Eszter, az SZNT egykori elnökségi tagja.

Az *Új Szó* új kiadója az Apollopress Kiadóvállalat, új főszerkesztője Szilvássy József.

1990. március 30.

A szlovák kormány és az SZNT közös nyilatkozatban tiltakozik a Szövetségi Gyűlésnek a szövetségi állam új nevére vonatkozó döntése ellen, ugyanakkor arra is felszólítja a politikai erőket, hogy ne éljenek vissza a lakosság nemzeti érzelmeivel.

A szlovák parlament épülete előtt a Szlovák Nemzeti Párt és a Štúr Társaság szervezésében több ezer fős tömeg tiltakozik a szövetségi parlament döntése ellen. A tüntetők követelései között szerepel az önálló szlovák állam megteremtése is.

A NYEE és a KDM közös nyilatkozatban ítéli el a szövetségi állam új nevével kapcsolatos szélsőséges nacionalista megnyilvánulásokat és az indulatok felkorbácsolását. A nyilatkozathoz másnap csatlakozik az FMK is.

Az Együttélés választási koalíciós szerződést köt az MKDM-mel. A szerződés értelmében a jelölőlistákon szereplő képviselőjelöltek 60%-át az MKDM, 40%-át az Együttélés állítja.

1990. március 31.

Pozsonyban tartja alakuló kongresszusát az Együttélés politikai mozgalom. A kongresszus jóváhagyja a mozgalom véglegesített alapszabályzatát, programnyilatkozatát, s jóváhagyólag tudomásul veszi az Együttélés és az MKDM között megkötött választási koalíciós szerződést. Megválasztja a mozgalom 27 tagú Központi Ügyvivői Testületét és vezetését; elnökké Duray Miklóst, alelnökké a lengyel Stanisław Gawlikot és Gyimesi Györgyöt, főtítkárrá Gyurcsík Ivánt választja.

1990. március 31–április 2.

Tornalján tartja II. országos közgyűlését a Független Magyar Kezdeményezés. A közgyűlés álláspontja szerint a nemzeti alapon történő politizálás elszigeteléshez vezethet, ezért úgy határoz, hogy a parlamenti választásokon az FMK jelöltjei a NYEE listáján indulnak.

1990. március vége

A PF, a NYEE és az FMK képviselői a Szövetségi Gyűlés Elnöksége melletti kisebbségi bizottság létrehozására vonatkozó javaslatot nyújtanak be a Szövetségi Gyűlésben.

1990. március

A pozsonyi Szlovák Műszaki Főiskola Gépészmérnöki Karának magyar nemzeti-ségű hallgatói megalakítják a Bánki Donát Klubot.

Pozsonyban megjelenik a *Természet és Társadalom* című tudománynépszerűsítő havilap utolsó száma.

1990. április 5.

Csemart néven megalakul Pozsonyban a Csemadok OV művészeti ügynöksége. Megbízott igazgatója Gyurcsis Imre.

1990. április 6.

A NYEE választási szerződést köt az FMK-val, amely értelmében az FMK jelöltjei a NYEE listáján indulnak, s azon – a magyarság szlovákiai számarányának megfelelően – 12%-os arányban részesednek.

Az *Új Szó* és a *Nap* szerkesztősége közös felhívást intéz a magyarországi újságírókhoz, amelyben felszólítják őket, hogy a csehszlovákiai választási kampány során egyetlen magyar politikai mozgalmat se preferáljanak.

1990. április 8.

A Csemadok rozsnói irodalomnépszerűsítő központi szemináriumának résztvevői megalakítják a Csehszlovákiai Magyar Irodalom- és Könyvbarátok Társaságát.

A Glória Társulat kiadásában megjelenik Pozsonyban a *Remény* című katolikus hetilap első száma. Főszerkesztője Koller Gyula.

1990. április 9.

Pozsonyban Václav Havel csehszlovák és Szűrös Mátyás magyar ideiglenes köztársasági elnök Csehszlovákia, Magyarország és Lengyelország állam- és kormányfőinek, valamint külügyminisztereinek hármas csúcstalálkozóján közös nyilatkozatban utasítja el az 1945-ös kassai kormányprogramban lefektetett kollektív bűnösség elvét.

Nagykaposon megalakul az Erdélyi János Népfőiskola. Megbízott vezetője Fuksz Sándor mérnök.

1990. április 18.

A szlovák kormány 174. sz. határozatával kinevezi a kormány új Nemzetiségi Tanácsát, amelyben helyet kapnak a központi szervek, a nemzeti bizottságok, a politikai pártok és mozgalmak, a nemzetiségi szervezetek, a tudományos és kulturális intézetek képviselői is. A 28 tagú testület elnöke Milan Čič miniszterelnök, első alelnöke Varga Sándor miniszterelnök-helyettes; tagjai többek között: Bauer Edit az Együttélés, Dobos László a Csemadok, A. Nagy László az FMK, Szócs Ferenc az MKDM, Kovács László az SZMPSZ, Filko József és Mede Géza a nemzeti bizottságok képviselőitében.

A szlovák kormány ülését követően, amelyen az iskolatörvény módosításáról is tárgyaltak, Ladislav Kováč oktatás-, ifjúság- és testnevelésügyi miniszter sajtótájékoztatóján kijelenti: „a szlovák nyelvoktatás színvonalának javítása érdekében” kívánatosnak tartaná, ha a szlovák nyelvet a magyar iskolákban szlovák, nem pedig magyar anyanyelvű tanárok oktatnák.

1990. április 19.

Az SZNT Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottságának ülésén Varga Sándor miniszterelnök-helyettes ismerteti a március 14-i kormányhatározat alapján a nemzetiségi kérdés megoldására kidolgozott javaslatait. Ezek feltételezik a járási nemzeti bizottságok melletti nemzetiségi bizottságok létrehozását, nyelvtörvény kidolgozását, valamint a magyar iskolákban a szlovák nyelv oktatásának javítását.

1990. április 20.

A Szövetségi Gyűlés többször megismételt szavazást követően elfogadja a 101/1990. sz. alkotmánytörvényt az ország új megnevezéséről, amely a március 29-én jóváhagyott Csehszlovák Szövetségi Köztársaság elnevezést Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaságra változtatja. Ezt követően elfogadja a 102/1990. sz. alkotmánytörvényt az állami felségjelekről, amely szerint a szövetségi állam új címere a négyelt címerpajzs, első és negyedik negyedében a cseh, második és harmadik negyedében a szlovák címerrel.

A Madách Könyv- és Lapkiadó első ízben kiosztott Madách-nívódíját Gyönyör József és Mayer Judit kapja.

1990. április 21.

Kétnapos látogatásra Csehszlovákiába érkezik II. János Pál pápa. Pozsonyi tartózkodása során az MKDM képviselői átadják a katolikus egyházfő kíséretének azt a 35 ezer aláírást tartalmazó petíciót, amelyben a szlovákiai magyar katolikusok Komárom székhellyel egy önálló magyar katolikus püspökség létrehozását, a joghatósága alá tartozó pozsonyi, kassai és tőketerebesi főesperesség megalapítását, valamint a rozsnyói püspökség püspökeinek nemzetiség szerinti rotációját kérik a Vatikántól.

1990. április 27.

Az SZNT Szigeti László alelnök indítványára határozatot hoz a Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottság kettéválasztásáról és az 1971-ben megszüntetett Nemzetiségi Bizottság újjáalakításáról. Elnöke František Mikloško (KDM); 15 tagja közül 9 szlovák, 4 magyar, 1-1 pedig ukrán és cseh nemzetiségű.

A Csemadok OV Elnöksége határozatot hoz a szövetség csatlakozásáról a Magyarok Világszövetségéhez, valamint egy együttműködési szerződés kidolgozásáról.

1990. április 28.

A Csehszlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társaságának választmányi ülése a társaság elnökévé Jakab Istvánt, alelnökeivé Szabó Mihály Gizellát és Vörös Ottót, tudományos titkárává Lanstyák Istvánt, szervezőtitkárává Rozbroy Évát választja.

1990. április

Az *Irodalmi Szemle* a Csehszlovákiai Magyar Írók Társaságának folyóiratává válik. Új főszerkesztője Grendel Lajos, szerkesztőbizottságának elnöke Turczel Lajos.

Ladislav Kováč szlovák oktatás-, ifjúság- és testnevelésügyi miniszter a kerületi és járási nemzeti bizottságok oktatásügyi szakszervezetekéhez, valamint a dél-szlovákiai iskolák igazgatóihoz intézett körlevelében felszólítja a címzetteket, hogy állítsák le a közös igazgatású iskolák szétválasztásának előkészületeit.

Urbán Aladár szerkesztésében megjelenik Salgótarjánban a Palóc Társaság *Jó Palócok* című időszaki kiadványának első száma.

1990. május 2.

Az *Új Szó* fejlécén ismét új felirat jelenik meg, amely szerint a lap „független napilap”.

A Szövetségi Gyűlés a büntetőtörvénykönyv módosításával eltörli a halálbüntetést.

1990. május 3.

A Szövetségi Gyűlés módosítja az alap- és középfokú oktatási rendszerről szóló alkotmánytörvényt. A módosított oktatási törvény növeli az iskolák önállóságát, tízről kilenc évre csökkenti a tankötelezettséget, s lehetővé teszi alap- és középfokú egyházi és magániskolák, valamint nyolcosztályos gimnáziumok létesítését.

1990. május 5.

Zselizen tartja nyilvános III. országos közgyűlését a Független Magyar Kezdeményezés, amely egyben a mozgalom kampánynyitó nagygyűlése is.

1990. május 7.

Az FMK Ügyvivői Testülete állásfoglalást ad ki a magyar nyelvű felsőfokú oktatásról. Ebben elutasítja a kérdés kampányeszközként kezelését, s leszögezi, hogy támogatja ugyan egy magyar nyelvű felsőfokú oktatási intézmény létrehozását, a Jókai Mór Egyetem alapítására benyújtott törvénytervezetet azonban politikailag előkészítetlennek és szakmailag hiányosnak tartja.

1990. május 8.

Nagyváradon püspökké szentelik Tőkés László református lelkeszt. A püspöki beiktatás szertartását Mikó Jenő, a szlovákiai református egyház püspöke végzi.

1990. május 10.

Pozsonyban Galán Géza kiadásában és szerkesztésében *Lehetőség* címmel útjára indul az első magyar nyelvű magánkiadású hetilap. A lap néhány szám után, 1990 nyarán megszűnik.

1990. május 12.

Komáromban tartja I. országos közgyűlését a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége, amely sikra száll többek között a komáromi magyar pedagógiai kar létrehozásáért, egy magyar oktatási miniszterhelyettes kinevezéséért, a minisztérium nemzetiségi főosztályának létrehozásáért, az oktatásügy öngazgatásának kiharcolásáért, a közös igazgatású iskolák szétválasztásáért és a megszüntetett magyar kisiskolák újraindításáért. A közgyűlés elfogadja a szövetség alapszabályát és programját, elnökké Pukkai Lászlót, alelnökké Kovács Lászlót, Ádám Zitát és Máthé Józsefet választja.

Érsekújvárott tartja I. országos közgyűlését a Magyar Diákszövetség. A közgyűlés szerint a diákszövetség politikai pártoktól független szervezetként, elsősorban a diákságot érintő oktatás- és szociálpolitikai kérdésekkel kíván foglalkozni. A közgyűlési nyilatkozat sürgeti egy komáromi teljes szerkezetű magyar pe-

dagógiai kar létrehozását, s az FMK-hoz hasonlóan tiltakozik az ellen, hogy a magyar felsőoktatási intézmény kérdését a választási kampány eszközeként használják fel.

1990. május 16–20.

A Csemadok OV megrendezi Komáromban a XXVII. Jókai Napokat.

1990. május 17.

Rimasimonyiban az Együttélés választási gyűlésén útjára indul a csehszlovákiai magyar felsőoktatási intézmény anyagi alapjainak megteremtéséért indított kezdeményezés, amelyet a későbbiekben Simonyi Alapítvány néven jegyeznek be.

1990. május 18.

A Csemadok együttműködési megállapodást ír alá a Magyarok Világszövetségével, amely szerint a szövetség csatlakozni kíván a világszövetséghez, s felkéri, hogy társrendezőként vegyen részt a Csemadok országos rendezvényeinek szervezésében.

1990. május 20.

A Szlovák Nemzeti Párt, a Štúr Társaság és a Matica slovenská által szervezett több ezer fős pozsonyi tüntetés résztvevői a szlovák nyelv államnyelvvé nyilvánítását követelik.

1990. május 21.

Prágában Václav Havel köztársasági elnök fogadja az FMK és a Magyar Diákszövetség küldöttségét. Megbeszélésük fő témája a magyar nyelvű felsőfokú oktatás, az egykori Masaryk Akadémiához hasonló társadalomtudományi intézet létrehozásának, a bőszi vízi erőmű, valamint a kassai kormányprogramban megfogalmazott kollektív bűnösség eltörlésének kérdése.

1990. május 22.

Budapesten a Rákóczi Szövetség közgyűlése a szervezet új elnökévé a visszavonuló Dobossy László helyett Halzl Józsefet, alelnökké Selmeczi Eleket és Kun Ferencet, titkárokká Czenthe Miklóst és Balázs Györgyöt választja. A Rákóczi Szövetség, a *Regio* kisebbségstudományi szemle és a Párbeszéd Alapítvány pályázatot hirdet az Esterházy János-emlékérem, ill. -emléklapok elkészítésére.

1990. május 23.

Budapesten a Miniszterelnöki Hivatal keretében – az első szabad választásokat követően hivatalba lépő magyar kormány megalakulásának napján – Entz Géza címzetes államtitkár vezetésével megalakul a Határon Túli Magyarok Titkársága.

A Magyar Diákszövetség, a prágai Ady Endre Diákkör, a brünni Kazinczy Ferenc Diákklub, a nyitrai Juhász Gyula Ifjúsági Klub és a pozsonyi József Attila Ifjúsági Klub az *Ifi* hasábjain közös nyilatkozatot tesznek közzé, amely szerint felvál-

laják a nyitrai Pedagógiai Kar magyar diákjainak és pedagógusainak február 26-i állásfoglalását, egyben tiltakoznak a magyar felsőoktatási intézmény kérdésének kampányeszközként való felhasználása ellen.

A *Dél-Zempléni Változások* című hetilap felhívással fordul az 1944 végén ún. málenkij robotra hurcolt személyekhez, ill. azok hozzátartozóihoz, hogy erkölcsi s esetleges anyagi kártérítésük érdekében jelentkezzenek a lap szerkesztőségénél, amely felvállalja névsoruk összegyűjtését és az illetékes szervekhez való továbbítását. (A lap október 31-én megkezdte az elhurcoltak községenkénti névsorának közlését.)

A Rákóczi Szövetség és a *Regio* kisebbségtudományi szemle a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen Esterházy János-emlékestet rendez.

1990. május 25.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa a komáromi kormányülés határozata értelmében a vegyesen lakott területeken lévő hivatalok kétnyelvűségének, valamint a kisebbségi nyelvhasználat elveinek kidolgozására létrehozott bizottság munkájáról készült jelentésről tárgyal. A Nemzetiségi Tanács javaslata szerint a nyelvhasználat kérdését az új alkotmány kidolgozásának keretében kell megoldani.

1990. május 25–27.

A Csemadok és a Magyarok Világszövetsége megrendezi Zselizen a XXXV. Országos Népművészeti Fesztivált.

1990. május 30.

Az FMK Ügyvivői Testülete állásfoglalást tesz közzé azzal kapcsolatban, hogy a választási kampány során a magyarországi hírközlő szervezetekben számos támadás éri a mozgalmat.

1990. május 30–június 2.

A Csemadok OV és az SZMPSZ megrendezi Dunaszerdahelyen a XV. Duna Menti Tavaszt.

1990. május

Felvidéki Hírvivő címmel megjelenik Budapesten a Rákóczi Szövetség politikai és művelődési értesítőjének első száma. Felelős szerkesztője Selmeczi Elek. A lap második, 1990. decemberi számától kezdve *Rákóczi Hírvivő* címen jelenik meg.

Megjelenik Pozsonyban a *Szakszervezeti Közlöny* című szakszervezeti havilap utolsó száma.

1990. május–június

Az Együttélés politikai mozgalom a választási kampány során három számot megélt *Választási Újságot* jelentet meg.

1990. június 1.

A komáromi Magyar Területi Színház felveszi a Komáromi Jókai Színház nevet.

Göncz Árpád magyar köztársasági elnök Budapesten fogadja a NYEE és az FMK küldöttségét. Az FMK-t a találkozón Tóth Károly és Szigeti László képviseli.

1990. június 3.

Az MKDM az önálló magyar katolikus püspökség létrehozásának támogatása céljából több mint tízezer magyar hívő részvételével imnapot rendez Komáromban. Az ún. I. Imanapon felolvassák II. János Pál pápának az MKDM kérését támogatásáról biztosító levelét.

1990. június 4.

Václav Havel köztársasági elnök nyugat-szlovákiai körútja során ellátogat Komáromba, ahol részt vesz az FMK és a NYEE választási nagygyűlésén. A Komáromi Jókai Színházban Havel látogatásának tiszteletére bemutatják a köztársasági elnök két egyfelvonásosát, a *Vernisszázst* és az *Audienciát*.

Az FMK nagykaposi alapító tagjai felhívással fordulnak a szlovákiai magyar választókhoz, amelyben az Együttélés–MKDM koalíció támogatására szólítják fel őket, mivel nem tudnak egyetérteni az FMK politikai irányvonalával.

1990. június 7.

Az FMK Ügyvivői Testülete az *Új Szó* hasábjain tiltakozik a mozgalom nagykaposi alapító tagjainak a magyarországi hírközlő szervezetekben nagy teret kapott felhívása ellen.

A *Győzelmes Út* című Galántai járási hetilap felveszi Az *Út* címet. (Utolsó száma 1991. június 27-én jelenik meg.)

1990. június 8–9.

A rendszerváltás utáni első szabad parlamenti választásokat tartják Csehszlovákiában. A választópolgárok 96-97%-os részvétele mellett zajló választásokon mindkét országrészben a rendszerváltó politikai mozgalmak, Csehországban a PF, Szlovákiában a NYEE szerzi meg a szavazatok többségét. A Szövetségi Gyűlés 150 tagú Népi Kamarájában a NYEE a szlovákiai szavazatok 32,5%-ával 19, a KDM 18,9%-kal 11, az SZLKP 13,8%-kal 8, az SZNP 10,9%-kal 6, az MKDM–Együttélés koalíció pedig 8,6%-kal (291 278 szavazattal) 5 mandátumot szerez. A 150 tagú Nemzetek Kamarájában a NYEE 37,3%-kal 33, a KDM 16,67%-kal 14, az SZLKP 13,4%-kal 12, az SZNP 11,4%-kal 9, az MKDM–Együttélés koalíció pedig 8,5%-kal (287 426 szavazattal) 7 mandátumhoz jut. Az Szövetségi Gyűlésben összesen 15 magyar nemzetiségű képviselő szerez mandátumot. A Népi Kamarába az MKDM–Együttélés koalíció listájáról az MKDM jelöltjeként bejut Szócs Ferenc, Magyar Ferenc és Varga Olivér, az Együttélés jelöltjeként Gyimesi György; a NYEE listájáról az FMK jelöltjeként Vi-

lági Oszkár. A Nemzetek Kamarájában az MKDM–Együttélés koalíció listájáról az MKDM jelöltjeként mandátumhoz jut Rajczy László, Bugár Béla, Novitzky Béla és Szurovy Ferenc, az Együttélés jelöltjeként Duray Miklós, Nyitray László és Baculák Veronika; a NYEE listájáról az FMK jelöltjeként pedig Sándor Eleonóra, Gémesi Károly és Szöllösi Ilona. A Népi Kamarában az Együttélés jelöltjeként mandátumhoz jut a lengyel Wladislaw Niedoba is. A szlovák nemzeti tanácsi választásokon a NYEE az érvényes szavazatok 29,4%-ával 48, a KDM 19,2%-kal 31, az SZNP 13,9%-kal 22, az SZLKP 13,3%-kal ugyancsak 22, az MKDM–Együttélés koalíció 8,7%-kal (292 636 szavazattal) 14, a DP 4,3%-kal 7, a Zöldek Pártja pedig 3,4%-kal 6 mandátumot szerez. A 150 tagú SZNT-be összesen 23 magyar nemzetiségű képviselő jut be: az MKDM–Együttélés listájáról az MKDM jelöltjeként Csáky Pál, Tirinda Péter, Agárdy Gábor, Ásványi László, Bartakovics István, Janics Kálmán és Görcsös Mihály, az Együttélés jelöltjeként Bauer Edit, Harna István, Rózsa Ernő, Szabó Rezső, Mikó Jenő és Dobos László; a NYEE listájáról az FMK jelöltjeként Varga Sándor, Zászlós Gábor, A. Nagy László, Markotán Péter és Pirovits László; az SZLKP listáján Paulicky Péter, Varjú János, Zselenák József és Kardos Ferenc, a KDM listáján Hamerlik Rudolf. Az SZNT-ben az Együttélés jelöltjeként mandátumhoz jut a ruszin Mikuláš Hirjak is.

1990. június 8–10.

Somorján neves hazai és külföldi művészek részvételével első ízben rendezik meg a Samaria Régi Zenei Napokat.

1990. június 12.

Megjelenik Pozsonyban az *Új Út* című baloldali hetilap első száma. Kiadója az Apollopress Kiadvállalat, főszerkesztője Mázsár László. A szerkesztőségi beköszöntő szerint a lap „fórumot kíván teremteni a baloldali nézetek kristályosodását, s így a kommunista párt modern baloldali erővé válását kísérő viták számára”.

1990. június 14.

Az FMK Ügyvivői Testülete a választásokat értékelve 80 ezerre becsüli a mozgalom szavazatainak számát. Az Ügyvivői Testület a kormányalakítási tárgyalásokon való részvétellel Gyurovsky Lászlót, Zászlós Gábort, Hunčík Pétert, Világi Oszkárt és A. Nagy Lászlót bízza meg.

1990. június 15–17.

A Csemadok OV, a pozsonyi Magyar Kulturális Központ, a Népművelési Intézet és a Magyarok Világszövetsége megrendezi Galántán a VIII. Kodály Napokat.

1990. június 16.

Az SZLKP KB a választásokat értékelve megállapítja, hogy megmutatkozott a magyar nyelvű baloldali lap hiánya, s igazolást nyert beindításának szükségessége. Legfontosabb teendőként a párt modern baloldali párttá alakításának folytatását jelölik meg, amivel kapcsolatban felmerül a névváltoztatás szükséges-

sége is. A KB felmenti tagjai sorából többek között Szírovecz Gézát, s új tagként kooptálja a testületbe többek között Kazsmér Ferencet.

1990. június 19.

Jászón Bartal Károly személyében megválasztják az újjászerveződött premontrei rend új apátját.

1990. június 22.

A Csemadok OV Elnökségi ülésén Sidó Zoltán bejelenti, hogy az OV másnapi ülésén kérni fogja felmentését elnöki tisztsége alól. Bejelentését a vezetőség tudomásul veszi.

1990. június 23.

A Csemadok OV ülésén Sidó Zoltán felajánlja lemondását elnöki tisztségéről, az OV azonban – más megoldás híján – a Csemadok következő közgyűléséig, amelyet az OV határozata értelmében 1991 májusáig kell megtartani, megerősíti őt elnöki tisztségében. Az OV az elnökségi tagságáról lemondó Máté László helyett Fuksz Sándort választja be az Elnökségbe.

A Matica slovenská megrendezi Nagysurányban a dél-szlovákiai szlovákok találkozóját, amelynek résztvevői felhívással fordulnak az SZNT-hez, hogy az előkészület alatt lévő nyelvtörvény nyilvánítsa államnyelvvé a szlovák nyelvet.

1990. június 26.

Alakuló ülését tartja az új SZNT. Elnökévé František Mikloškót (NYEE), egyik al-elnökévé A. Nagy Lászlót (NYEE–FMK) választják; 21 tagú Elnökségébe bekerül Szabó Rezső (Együttélés) is. Az újonnan létrehozott Nemzetiségi, Etnikai és Emberjogi Bizottság elnöke Ivan Brndiar (DP).

A Szlovák Nemzeti Párt az SZNT Elnöksége elé terjeszti nyelvtörvényjavaslatát, amely a szlovák nyelvet Szlovákia „egyedüli” államnyelveként határozza meg. A tervezet, amely szerint az állami, önkormányzati, társadalmi, gazdasági, valamint politikai szervek és szervezetek kizárólag a szlovák nyelvet használhatnák, egyedül a nemzetiségi kulturális szövetségek számára engedélyezné, hogy belső ügyvitelük nyelve a szlovákkal párhuzamosan esetleg más nyelv is lehessen. A községek, községrészek, utcák és terek, földrajzi nevek, középületek, szervek és szervezetek megnevezését szintén kizárólag szlovák nyelven lehetne feltüntetni. (Mivel az SZNP tervezetét a Matica slovenská is támogatja, a törvénytervezet „maticás” néven válik ismertté.)

1990. június 27.

Az SZNT Elnöksége kinevezi az új szlovák kormányt. A NYEE, a KDM és a DP koalíciós kormányának elnöke Vladimír Mečiar (NYEE); tagjai többek között Ján Čarnogurský (KDM) első miniszterelnök-helyettes, Zászlós Gábor (NYEE–FMK), Jozef Kučerák és Vladimír Ondruš (mindkettő NYEE) miniszterelnök-helyettesek,

Anton Andráš (KDM) belügyminiszter, Ladislav Kováč (NYEE) oktatás-, tudomány-, ifjúság- és testnevelésügyi miniszter, valamint Ladislav Snopko (NYEE) kulturális miniszter.

A Szövetségi Gyűlés alakuló ülésén a Népi Kamara elnökévé Rudolf Battëket (PF), a Nemzetek Kamarája elnökévé Milan Šútovecet (NYEE) választják. A Szövetségi Gyűlés elnöke ismét Alexander Dubček (NYEE) lesz, Elnökségébe bekerül többek között Szöcs Ferenc (MKDM) és Duray Miklós (Együttélés).

Václav Havel köztársasági elnök a kommunista pártból a NYEE-be átlépett Marián Čalfával az élen kinevezi az új szövetségi kormányt. Tagja többek között Jozef Mikloško (KDM) miniszterelnök-helyettes, Jiří Dienstbier (PF) miniszterelnök-helyettes, külügyminiszter, Ján Langoš (NYEE) belügyminiszter és Václav Klaus (PF) pénzügyminiszter.

1990. június 29.

Az SZNT-ben a NYEE egy lemondott képviselője helyett Berényi József személyében az FMK újabb képviselője jut mandátumhoz.

1990. június 29–július 1.

A Csemadok OV, a Magyarok Világszövetsége és a pozsonyi Magyar Kulturális Központ megrendezi Gombaszögön a XXXV. Országos Kulturális Ünnepelet.

A Stúdió erté megrendezi Érsekújvárott a III. Nemzetközi Alternatív Művészeti Fesztivált.

1990. június 30.

Losoncon tartja II. kongresszusát az Együttélés politikai mozgalom, amely módosítja a mozgalom alapszabályát, értékeli a parlamenti választások eredményeit, foglalkozik az önkormányzati választások előkészületeivel, s megválasztja az Együttélés 74 tagú Központi Ügyvivői Testületét, valamint szűkebb körű Intéző Bizottságát. Elnök továbbra is Duray Miklós, alelnökök: Gyimesi György, Szabó Rezső és Stanislaw Gawlik, vezető titkár: Gyurcsík Iván.

1990. július 1.

Önállósul a Komáromi Jókai Színház kassai Thália Színpada, s Thália Színház néven működik tovább. Igazgatója Kolár Péter.

Hunčík Pétert Balla Kálmán váltja fel a *Nap* című lap főszerkesztői posztján.

1990. július 3.

A Szövetségi Gyűlésben az Együttélés és az MKDM képviselői közös parlamenti klubot alakítanak, amelynek elnökévé Duray Miklóst, titkárává Szurovny Ferenccet választják.

1990. július 5.

A Szövetségi Gyűlés újraválasztja Václav Havel köztársasági elnököt.

Dunaszerdahelyen megjelenik a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség *Cserkész* című havilapjának első száma. Főszerkesztője Hodossy Gyula.

1990. július 12.

Václav Havel meghívására Csehszlovákiába látogat Göncz Árpád magyar köztársasági elnök.

1990. július 14.

Pozsonyban tartja IV. országos közgyűlését a Független Magyar Kezdeményezés. A közgyűlés a választások eredményét értékelve megállapítja, hogy a mozgalom megszerezte a magyar szavazatok 20%-át, elfogadja a NYEE és az FMK parlamenti együttműködését szabályozó szerződést, s az alelnöki tisztségéről lemondott Szigeti László helyett alelnökké választja Kovács Lászlót.

Tóth Károly, az FMK elnöke az *Új Szónak* nyilatkozva kijelenti, hogy az FMK-nak a koalíciós tárgyalások során fel kellett adnia a korábban igényelt két szakminisztériumi tárcát, melyek a mezőgazdasági és a belügyminiszter-helyettesi lettek volna.

1990. július 14–22.

A Szepsi Csombor Márton Klub a Rákóczi Szövetség támogatásával megrendezi a Szepességben, a Komlóskert és Szepsi közötti útvonalon a XVI. Honismereti Kerékpártúrát.

1990. július 16–23.

A Csemadok OV megrendezi Zselizen a III. Országos Táncbáztábort.

1990. július 17.

Megalakul a szlovák kormány elnöksége, amelyben helyet kap Zászlós Gábor miniszterelnök-helyettes is. Zászlóst egyben kinevezik a kormány Legiszlatív Tanácsának elnökévé.

1990. július 18.

A Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájában a képviselői mandátumáról még júniusban lemondott Nyitrai László helyét Batta István (Együttélés) foglalja el.

1990. július 21–28.

A Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság megrendezi Domicán az I. Néprajzi Továbbképző Tanfolyamot. A tanfolyam alkalmából Liszka József szerkesztésében megjelenik a társaság *Hírharang* című értesítőjének első száma.

1990. július 28.

Az FMK Ügyvivői Testülete az operatív politikai döntések rugalmas és gyors meghozatala céljából ideiglenes jelleggel nyolctagú Politikai Bizottságot hoz létre,

amelynek tagjai: Tóth Károly, A. Nagy László, Hunčík Péter, Grendel Lajos, Kovács László, Gyurovsky László, Angyal Béla és Öllös László.

1990. július 31.

Komáromban Csemart Galéria néven megnyílik a Csemadok OV Csemart gazdasági vállalkozásának első népművészeti üzlete.

1990. augusztus 3.

Az Együttélés Intéző Bizottsága a készülő nyelvtörvénnyel kapcsolatos állásfoglalásában leszögezi, hogy a nemzeti kisebbségek nyelvének és kultúrájának közéleti érvényesítése érdekében törvényes garanciákat fog szorgalmazni, egyben aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a nyelvtörvénnyel kapcsolatban több szlovák lapban szélsőséges nacionalista hangnemű és sok esetben a kisebbségek ellen uszító cikkek jelennek meg.

1990. augusztus 4.

A magyar Művelődési és Köznevelési Minisztériummal történt megállapodás alapján, miszerint szeptembertől 30 csehszlovákiai magyar diák kezdheti meg tanulmányait magyarországi egyetemeken és főiskolákon, az Együttélés az SZMPSZ bevonásával felvételi megbeszélést rendez Pozsonyban az érdeklődők számára. Az FMK Ügyvivői Testülete tiltakozását fejezi ki amiatt, hogy az Együttélés az ügyet a nyilvánosság kizárásával kezelte.

1990. augusztus 6.

Az FMK létrehozza a Márai Sándor Alapítványt. Kuratóriumának elnöke Grendel Lajos, titkárai Németh Zsuzsa és Cséfalvay Gusztáv.

1990. augusztus 8–9.

A szövetségi, valamint a cseh és szlovák kormány képviselői Trenčínben Csehszlovákia államjogi elrendezéséről tárgyalnak. A zárt ajtók mögötti tanácskozáson megegyezés születik arról, hogy a cseh és szlovák nemzet érdekeinek leginkább a föderatív államjogi elrendezés felel meg, s a két tagköztársaság közötti megegyezésen múlik, hogy milyen jogköröket ruháznak át a szövetségi szervekre.

1990. augusztus 9–10.

A Matica slovenská országos közgyűlése, amelyen a szervezet új elnökévé Jozef Markuš választják, sikra száll a szlovák nyelv államnyelvé nyilvánításáért. A közgyűlésen felszólaló Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnök bírálja Antall József magyar miniszterelnök korábbi kijelentését arról, hogy 15 millió magyar miniszterelnökének tekinti magát.

1990. augusztus 10.

Rimaszombatban alapszabályának jóváhagyásával újjáalakul az eredetileg 1906-ban létrejött, a második világháború után azonban feloszlott Gömör-

Kishonti Múzeum Egyesület. Elnöke B. Kovács István, a Gömöri Múzeum május 15-i hatállyal kinevezett igazgatója.

1990. augusztus 11.

Komáromban tartja I. országos közgyűlését a Magyar Ifjúsági Szövetség, amelynek elnökévé Mlinkovics Róbertet választják. A megválasztott vezetőség összetételével elégedetlen küldöttek egy része augusztus 17-én Magyar Ifjúság Érdekeit Védő Szövetség néven új szervezetet jegyeztet be.

1990. augusztus 14.

Pozsonyban tíz nemzeti beállítottságú szlovák párt, köztük a Szlovák Nemzeti Párt képviselői közös kiáltványban ítélik el a trencsénteplinci találkozó eredményeit, síkra szállnak az önálló és független Szlovák Köztársaság, valamint a szlovák államnyelv törvénybe iktatása mellett. Követeléseik elutasítása esetére országos tiltakozó akciót helyeznek kilátásba.

1990. augusztus 17.

Az FMK és az MKDM vezetése megbeszélést folytat a helyhatósági választásokra való felkészülésről és helyi együttműködési megállapodások esetleges megkötésének lehetőségéről.

Az Együttélés Központi Ügyvivői Testülete nyugati csoportjának érsekújvári ülésén jóváhagyják a mozgalom nyelvtörvényjavaslatának alapelveit.

1990. augusztus 18.

Nagyszombatban Ján Sokol érsek-metropolita benediktálja Bartal Károlyt, az újjászerveződött premontrei szerzetesrend június 19-én megválasztott apátját.

1990. augusztus 21.

A NYEE és az FMK vezetősége megegyezik abban, hogy a Szlovák Nemzeti Párt által benyújtott törvénytervezettel szemben a többi koalíciós párttal együtt kidolgoznak egy, az alkotmánynak és a nemzetközi normáknak is megfelelő nyelvtörvénytervezetet.

1990. augusztus 21–24.

Budapesten a Magyar Történészek II. Tudományos Találkozóján létrehozzák a Magyar Történészek Világszövetségét, amelynek választmányába a csehszlovákiai magyar történészek képviselőiben beválasztják Popély Gyulát és Püspöki Nagy Pétert.

1990. augusztus 25.

A Csemadok OV Elnöksége állásfoglalást fogalmaz meg a belpolitikai helyzettel kapcsolatban, amelyben elítéli a faji, vallási és nemzetiségi gyűlölködést sugalmazó felhívásokat, elsősorban az „alkotmányellenes” nyelvtörvényjavaslatot. Az

Elnökség egyúttal megbízza a Csemadok OV Titkárságát egy kiadvállalat létrehozásával.

Az Együttélés Központi Ügyvivői Testülete keleti csoportjának szépsi ülésén szintén jóváhagyják a mozgalom nyelvtörvényjavaslatának alapelveit. Az alapelvek szerint „az új nyelvtörvény semmiképpen sem nyújthat kevesebbet a nemzeti kisebbségeknek, amennyit az első Csehszlovák Köztársaság hasonló jellegű törvényei és kormányrendeletei nyújtottak”.

1990. augusztus 27–28.

Jiří Dienstbier csehszlovák külügyminiszter meghívására Csehszlovákiába látogat Jeszenszky Géza magyar külügyminiszter. Tárgyalásaik eredményeképpen megegyezés születik arról, hogy a két ország közötti vitás kérdések rendezése céljából létrehoznak egy csehszlovák–magyar szakértői vegyes bizottságot.

1990. augusztus 28.

Az SZNT törvényt hagy jóvá a helyhatósági választásokról. A törvény a többségi elven alapul; a szavazás során elutasítják az Együttélés képviselőinek azt a módosító javaslatát, hogy a helyhatósági választások során – a parlamenti választásokhoz hasonlóan – az arányos rendszert alkalmazzák, s így a vegyes lakosságú településeken a helyi képviselő-testületek összetétele megfelelhessen a község nemzetiségi összetételének.

1990. augusztus 30.

Az Együttélés komáromi irodája az *Új Szó* hasábjain bejelenti az MKDM járási szervezetével való koalíció felújítását, egyben felszólítja mindkét mozgalom helyi szervezeteit, hogy az önkormányzati választásokon ismét lépjenek koalícióra.

1990. szeptember 1.

Érsekújvárott tartja V. országos közgyűlését a Független Magyar Kezdeményezés, amelynek fő témája a helyhatósági választásokra való felkészülés, ill. a mozgalomnak a nyelvtörvényjavaslattal és a bösi vízlépcsővel kapcsolatos álláspontjának kialakítása. A közgyűlés jóváhagyja az FMK jelentkezési szándékát a Liberális Internacionáléba, a Politikai Bizottság létrehozását, valamint a mozgalom 13 szakbizottságának felállítását.

Az MKDM vezetése a komáromi Együttélés bejelentését hamis koalíciós híradásnak minősíti, s felszólítja helyi szervezeteit, hogy mindaddig tartózkodjanak a helyi választási koalíciók megkötésétől, amíg az MKDM közgyűlése kötelező határozatot nem hoz a kérdésben. (Janics Kálmán szeptember 5-én az *Új Szó*-ban úgy nyilatkozik, hogy a felhívás szövegezésében nem vett részt, s hangvételeivel nem ért egyet.)

A CSKP KB ülésén lemond pártelnöki tisztségéről Ladislav Adamec. A KB a párt vezetésével ideiglenesen Vasil Mohorita első titkárt bízza meg.

Hidaskürtön Cservenka János kezdeményezésére megnyílik az ország első magyar tannyelvű középfokú magán-szaktanintézete.

1990. szeptember 3.

Marián Čalfa szövetségi miniszterelnök Prágában fogadja az Együttélés küldött-ségét. Megbeszélésük fő témája a nyelvtörvény körül kialakult helyzet.

A komáromi hajógyár szakmunkásképzőjének tanévnyitóján a csehszlovák him-nusz után elhangzik a magyar himnusz is. Bábi Pétert, az intézmény igazgatóját ezt követően szeptember 12-én leváltják igazgatói tisztségéből.

1990. szeptember 7.

Miután a NYEE leállította a *Nap* anyagi támogatását, a korábban a mozgalom Koordinációs Bizottsága által kiadott lap átalakul hetilappá, s a továbbiakban az FMK által alapított Danubius Kiadó kiadásában jelenik meg.

1990. szeptember 8.

Az MKDM Elnökségének szenci ülésén lemond elnöki tisztségéről Janics Kál-mán. A mozgalom ügyvezető elnökévé Bugár Bélát nevezik ki, Janicsot tisztelet-beli elnökké választják.

1990. szeptember 12.

A Kassai Területi Bíróság rehabilitálja a Csehszlovákiai Magyar Demokratikus Népi Szövetségek az ún. csehszlovákiai magyar Mindszenty-perben 1949. de-cember 30-án elítélt aktivistáit: a már elhunyt Arany A. Lászlót, Restály Mihályt, Hentz Zoltánt, Varró Istvánt és Vízváry Lászlót, valamint a még életben lévő Krausz Zoltánt, Mészáros Gyulát, Lipcsey Gyulát és Hajdú Lászlót.

1990. szeptember 15.

Az Együttélés Központi Ügyvivői Testületének losonci ülése a helyhatósági vá-lasztásokon létrehozandó koalíciókról tárgyalva a döntéshozatalt a helyi csopor-tokra bízta. Elfogadja a Simonyi Alapítvány statútumát, s a második világhábo-rú áldozatainak, ill. a kollektív bűnösség elve alapján sérelmet szenvedettek ügyének felkarolása és rehabilitálásuk céljából pedig egy Történelmi Emlékbí-zottság felállítását javasolja. A mozgalom vezető titkárává Gyurcsík Iván helyett Fuksz Sándort választja; Gyurcsík az Együttélés külügyi titkára lesz.

Pozsonyban tartja II. szívvíói közgyűlését a Magyar Kereszténydemokrata Moz-galom, amelyen tudomásul veszik Bugár Béla ügyvezető elnökké választását, s noha többen kiállnak a korábbi koalíció megtartása mellett, és elhibázottnak mi-nősítik a vezetőség szeptember 1-jei felhívását, a koalíciókötés kérdésében nem születik döntés.

1990. szeptember 17.

A Pozsonyba látogató Jeszenszky Géza magyar külügyminiszter tárgyalásokat folytat František Mikloškoval, az SZNT elnökével és Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnökkel a szlovák–magyar kapcsolatokról.

1990. szeptember 19.

Dunaszerdahelyen a csallóközi helyi nemzeti bizottságok képviselői megalakítják a Csallóközi Városok és Falvak Társulását. Elnökévé Öllös Árpádot, a Dunaszerdahelyi Városi Nemzeti Bizottság elnökét választják.

1990. szeptember 22.

Pozsonyban tartja alakuló közgyűlését a Magyar Ifjúság Érdekeit Védő Szövetség. Élére három ügyvivőt választanak Geönczeöl Zsuzsa, Csámpai Ottó és Szabó György személyében.

Pozsonyban a Csehszlovákiai Magyar Irodalom- és Könyvbarátok Társaságának I. közgyűlése a társaság elnökévé Brogyányi Juditot, tiszteletbeli elnökévé Szerberényi Zoltánt, ügyvezetőjévé Rédli Margitot választja.

A Csemadok OV Elnöksége Mihály Gézát nevezi ki a Csemadok OV Hont kiadó-vállalatának megbízott igazgatójává.

1990. szeptember 24.

Karl von Schwarzenberg, a köztársasági elnöki iroda vezetője Prágában fogadja az FMK küldöttségét. Megbeszélésük témája a készülő nyelvtörvény és a nemzetiségi kérdés.

A Kereszténydemokrata Néppárt és az MKDM vezetőségének budapesti megbeszélésén megállapodás születik a két politikai tömörülés közötti rendszeres kapcsolattartásról.

1990. szeptember 25.

Az Együttélés Intéző Bizottsága felhívással fordul a helyhatósági választásokon induló pártokhoz és mozgalmakhoz, amelyben felkéri őket, hogy a vegyes lakosságú területeken „legyenek tekintettel az adott területen kisebbségben élő más nemzetiségűek arányos és méltányos képviselésének biztosítására”.

Komáromban Takács Zoltán igazgató vezetésével megnyílik a református egyház Katechetikai Szemináriuma.

1990. szeptember 26.

Prágában a Magyar Kulturális Központban kerekasztal-beszélgetésen vesznek részt az FMK, az MKDM és az Együttélés képviselői, akik ismertetik mozgalmuk programját és a nyelvtörvénytervezettel kapcsolatos véleményüket. Duray

Miklós a beszélgetés során kijelenti, hogy Vladimír Mečiar miniszterelnököt nem tartja legitimnek.

1990. szeptember 29.

Pozsonyban Bauer Győző vezetésével megalakul a Csehszlovákiai Magyar Tudományos Társaság, Losoncon pedig a Csehszlovákiai Magyar Amatőr Színjátékszók Egyesülete, amelynek elnökévé Hizsnyan Gézát választják.

1990. szeptember 30.

Az FMK nemzetközi konferenciát rendez Dunaszerdahelyen *A dunaszerdahelyi zsidóság tragédiája* címmel.

1990. október 1.

Visszakapja korábbi szlovák megnevezését több olyan magyarlakta település (Bodrogszentés, Bodrogszentmária, Komáromszentpéter, Tornalja, Nagymegyer, Alistál, Szap, Csilizpatas és Csipiznyárad), amelyek magyar eredetű vagy magyar hangzású szlovák nevét a kommunista hatalomátvétel után cserélték fel mesterséges szlovák névvel.

1990. október 2.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja a 403/1990. sz. ún. restitúciós törvényt. A törvény csupán az 1948. február 25-e után államosított vagy kisajátított vagyron visszaigénylését teszi lehetővé, nem engedélyezi ugyanakkor a magyaroktól és németektől 1945–1948 között nemzetiségi hovatartozásuk miatt elvett vagyron visszaadását.

1990. október 3.

Pozsonyban az Együttélés és az MKDM pozsonyi és prágai parlamenti klubjainak együttes ülésén a kassai kormányprogram alapján kollektív bűnösség vádjával sújtott személyek erkölcsi és anyagi kárpótlásának elősegítése céljával elhatározzák egy Történelmi Emlékbizottság megalakítását.

1990. október 5.

A Matica slovenská ún. össznemzeti tüntetést rendez Pozsonyban a Szlovák Nemzeti Párt nyelvtörvénytervezetének támogatásáért. A tüntetés résztvevői felhívásban követelik, hogy az SZNT október 27-ig határozzon a szlovák nyelvnek, mint egyedüli hivatalos és állami nyelvnek a törvénybe iktatásáról, nyilvánítsa ki Szlovákia szuverenitását, s rendeljen el moratóriumot a helységek eredeti elnevezésének visszaállítására. Követeléseik el nem fogadása esetére országos méretű elégedetlenségi mozgalmat helyeznek kilátásba.

Az MKDM és az Együttélés pozsonyi parlamenti klubja állásfoglalást tesz közzé a nyelvtörvénytervezettel kapcsolatban, amelyben elutasítja, hogy a szlovák nyelvet egyedüli államnyelvként törvényesítsék, egyben javasolja, hogy a nyelv-

törvény megvitatására csak az Emberi Jogok Chartájának tervezett elfogadása után kerüljön sor.

1990. október 8.

Az MKDM és az Együttélés parlamenti képviselői, valamint Paulicky Péter, az SZLKP képviselője nyelvtörvényjavaslatot terjesztenek az SZNT Elnöksége elé. A tervezet értelmében a 10%-ot elérő nemzetiségi lakossal rendelkező térségekben a nemzetiségek a hivatalos érintkezés során szóban és írásban egyaránt használhatnák anyanyelvüket csakúgy, mint az önkormányzatok, valamint a társadalmi és kulturális szervezetek.

Első ülését tartja a szlovák kormány szeptember végén kinevezett Nemzetiségi Tanácsa. A testület elnöke Ján Čarnogurský miniszterelnök-helyettes, magyar al-elnöke Szócs Ferenc (MKDM), másik két alelnöke ruszin-ukrán, ill. roma nemzetiségű. Tagjai közül 15 szlovák, 5 magyar, 4 ruszin-ukrán, 2 roma, 1 pedig német nemzetiségű; magyar tagjai: Bauer Edit, Dobos László (Együttélés), Kovács László, Mede Géza és Sándor Eleonóra (FMK).

Az FMK parlamenti képviselői és Ügyvivői Testülete állásfoglalást adnak ki a nyelvtörvény kapcsán kialakult helyzetről, amelyben elítélik a Matica slovenská által szervezett október 5-i nacionalista tüntetést.

1990. október 9.

A szlovák kormány ülésén a Szlovák Nemzeti Párt, ill. a NYEE egyes képviselői által benyújtott nyelvtörvényjavaslatokkal foglalkoznak. A kormány mindkét tervezet megvitatását visszautasítja, az előbbit alkotmányellenes, az utóbbit „túl-ságosan vázlatos” volta miatt.

Az *Ipel’ – Ipoly* című Losonci járási lap kétheti magyar betétje önálló szerkesztésben *Nógrádi Szó* címmel jelenik meg. Felelős szerkesztője Ardamica Ferenc.

1990. október 11.

Az SZNT Nemzetiségi, Etnikai és Emberjogi Bizottsága az előkészítés alatt álló új koalíciós törvénytervezet előterjesztéséig elnapolja a nyelvtörvénytervezetek megvitatását.

1990. október 12–14.

A Csemadok OV, a Csehszlovákiai Magyar Írók Társasága és a Csehszlovákiai Magyar Újságírók Társulata megrendezi Kassán a XIX. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat. A Fábry Zoltán-díj kitüntetettje Gyönyör József.

1990. október 13–14.

Olomouchban tartja I. kongresszusát Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja, amelyen a párt elnökévé Jiří Svobodát választják.

1990. október 15.

A szlovák kormánykoalíció egy képviselőcsoportja – a koalíció korábbi javaslatát visszavonva – új nyelvtörvénytervezetet terjeszt az SZNT Elnöksége elé. A kompromisszum eredményeként létrejött tervezet az állami és önkormányzati szervek tevékenységében kizárólagossá teszi a szlovák nyelv használatát, s átveszi a „maticás” törvénytervezet több rendelkezését. A nemzetiségek nyelvének a hivatalos érintkezésben való használatát azokon a településeken engedélyezné, ahol arányuk eléri a 10%-ot, de csupán abban az esetben, ha a hivatalos érintkezésben nem vesz részt olyan személy, aki nem az érintett kisebbség tagja.

1990. október 16.

A szlovák kormány a maticás nyelvtörvénytervezetet elutasítva az új koalíciós tervezet elfogadását javasolja az SZNT számára.

1990. október 20–21.

Szlovákia Kommunista Pártja eperjesi kongresszusa síkraszáll a párt modernizálása és a piacgazdaság bevezetése mellett, s határozatot hoz a volt pártvezetőknek a pártban és a társadalomban kialakult válsággal kapcsolatos egyéni felelősségéről. A nevét Szlovákia Kommunista Pártja – Demokratikus Baloldal Pártjára változtató párt elnökévé ismét Peter Weisst, alelnökévé Dušan Dorotint választják; 21 tagú Központi Végrehajtó Bizottságába bekerül többek között Zselenák József és Varjú János.

1990. október 23.

A Szövetségi Gyűlésben leteszi a képviselői esküt az MKDM–Együttélés koalíció két lemondott képviselője, Baculák Veronika és Szurovó Ferenc helyett mandátumhoz jutó Vincze Dániel (MKDM). Az MKDM másik jelöltje, Tamás András nem vállalja a képviselői megbízatást.

Zászlós Gábor miniszterelnök-helyettes a Szlovák Televízió *Hírmagazin* című magyar adásában a nyelvtörvénytervezettel kapcsolatban kibontakozó nacionalista kampány kapcsán higgadt és józan magatartásra szólítja fel a csehszlovákiai magyarságot.

1990. október 25.

Az SZNT 12 órás vitát követően – miközben a parlament épülete előtt a Szlovák Nemzeti Párt szervezésében ezrek tüntetnek a maticás törvényjavaslat elfogadását, valamint a parlament és a kormány lemondását követelve – a három előterjesztett nyelvtörvényjavaslat közül a koalíciósat fogadja el, azonban azt is több helyen lényegesen módosítva. A szlovákok az egyetlen hivatalos nyelvvé tévő 425/1990. sz. nyelvtörvény a nemzetiségek nyelvének a hivatalos érintkezésben való használatának lehetőségét a tervezett 10% helyett 20%-os részarányuktól teszi függővé, s azt is leszögezi, hogy „az állami szervek és önkormányzati szervek dolgozói nem kötelesek ismerni és használni a nemzetiségi kisebbség nyelvét”. Nem tartalmazza azt a rendelkezést sem, hogy a 20% fölötti nem-

zetiségi lakossággal rendelkező helységekből a helységnevek, utcanevek, földrajzi nevek és intézménynevek feliratozása többnyelvű lehessen. A magyar képviselők közül 18 megszavazza a törvényjavaslatot, 4 ellene szavaz, 2 tartózkodik.

1990. október 26.

A komáromi Duna Menti Múzeumban megnyílik a Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága tagjainak első önálló kiállítása. Ezt megelőzően megtartják a társaság III. közgyűlését, amelyen elnökké Nagy János szobrászművészt, ügyvezető elnökké Kubička Kucsera Klárát választják.

1990. október 27.

Komáromban tartja II. országos közgyűlését a Magyar Ifjúsági Szövetség, amely elfogadja a szövetség alapszabályát, s megerősíti elnöki tisztségében Mlinkovics Róbertet.

1990. október 29.

Az SZNT elfogadja a 472/1990. sz. törvényt az államigazgatási szervekről, amely értelmében a nemzeti bizottságok háromlépcsős rendszerét 1991. január 1-jével a városi, ill. helyi önkormányzatok, valamint a járási és körzeti hivatalok váltják fel. A törvény egyúttal megszünteti a kerületeket is.

1990. október 29–30.

A. Nagy László alelnök vezetésével szlovák parlamenti küldöttség tárgyal Budapesten az SZNT és a magyar Országgyűlés közötti együttműködésről.

1990. október 30.

A Csemadok Losonci Területi Választmánya létrehozza a Palóc Kultúra Alapítványát. Célja a palóc régió történeti örökségének megőrzése és továbbéltetése.

1990. október 31.

A szlovákiai körúton tartózkodó Václav Havel Pozsonyban fogadja az Együttélés és az MKDM, majd az FMK küldöttségét, s meghallgatja tájékoztatásukat a nyelvtörvény elfogadása kapcsán kialakult helyzetről.

A Csehszlovákiai Magyar Írók Társasága a nyelvtörvényről elfogadott állásfoglalásában visszautasítja a szlovák nyelv kizárólagos használatának törvényesítésére irányuló törekvéseket.

1990. október vége

Félben a magyar katolikus hitoktatók támogatása és lelki gondozása céljából, Tóth László plébános vezetésével megalakul a Magyar Hitoktatási Központ.

1990. november 3–4.

Prágában tartja XVIII. kongresszusát Csehszlovákia Kommunista Pártja, amely elutasítja a hatalom erőszakos megszerzésének tézisét és a proletárdiktatúrát,

s olyan új szervezeti szabályzatot fogad el, amely a pártot Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja, ill. az SZLKP szövetségévé alakítja át. A két köztársasági pártot szövetségi szinten a 24 tagú Szövetségi Tanács koordinálja; elnökévé a szlovák Pavel Kanist, alelnökévé a cseh Miroslav Grebeníčeket választják.

1990. november 5.

Az Együttélés Intéző Bizottságának ülésén – miközben heves bírálat éri a mozgalmnak a nyelvtörvényt megszavazó képviselőit – olyan állásfoglalást fogalmaznak meg a törvénnyel kapcsolatban, amely azt diszkriminatívnak és jogsértőnek, a „demokráciaellenes politikai erők érdekeit szolgálónak” minősíti.

1990. november 7.

Zalabai Zsigmond irodalomkritikus, egyetemi oktató és Presinszky Lajos helytörténész felhívást tesz közzé az *Új Szóban* egy Bibliotheca Hungarica néven alapítandó magyar nemzetiségi központi könyvgyűjtemény létrehozására

A Történelmi Igazságtétel Bizottság és a Csemadok Dunaszerdahelyi Járási Választmánya gyászmisével egybekötött megemlékezést tart Dunaszerdahelyen Esterházy Jánosról.

1990. november 8.

Az FMK Politikai Testülete állásfoglalást ad ki a nyelvtörvény elfogadása után kialakult helyzetről, amelyben a koalíciós javaslat elfogadását a nacionalista erők vereségeként értékeli. Az állásfoglalás szerint „a törvény nincs ellentétben a jelenlegi gyakorlattal, és érvényben hagy minden eddigi, a nyelvhasználattal és a kisebbségi jogokkal kapcsolatos rendelkezést”.

1990. november 9.

A Danubius-pres kiadásában megjelenik Komáromban a *Dunatáj* című regionális hetilap első száma. Főszerkesztője Morovič Lajos.

1990. november 9–11.

Rimaszombatban *Korunk színháza* címmel – cseh, szlovák és magyar színházak részvételével – nemzetközi színházi találkozót rendeznek, amelyen bemutatják Václav Havel és Göncz Árpád egy-egy darabját is.

1990. november 12.

Az SZNT Nemzetiségi, Etnikai és Emberjogi Bizottsága a kétnyelvű feliratok használatával kapcsolatban a magyar képviselők ellenkező álláspontja ellenére arra a megállapításra jut, hogy a nyelvtörvény értelmében mindenütt el kell távolítani a kétnyelvű utca- és helységnevtáblákat.

1990. november 18.

Megalakulásának első évfordulója alkalmából Dunaszerdahelyen tartja ünnepi, VI. közgyűlését a Független Magyar Kezdeményezés. A közgyűlés a mozgalom

elmúlt egy évet pozitívan értékelve, jelenlegi tevékenységének kiindulópontjául azt jelöli meg, hogy „konszenzusalakító tényezőként” vegyen részt a helyi és a nagypolitikában egyaránt.

1990. november 22.

Az SZNT elfogadja az 517/1990. sz. ún. közigazgatási törvényt, amely kimondja, hogy a községek és községrészek megnevezését, többek között a tájékoztató és közlekedési táblákon, a szervek, hivatalok, vállalatok és egyéb jogi személyek székhelyeinek megjelölésénél, a vasútállomások, repülőterek és kikötők megjelölésénél, a sajtóban és más tömegtájékoztatási eszközökben, valamint az állami szervek és a községek hivatalos tevékenységében hivatalos nyelven kell feltüntetni.

A magyar mezőgazdasági sajtó, mezőgazdasági szakkönyvek és ismeretterjesztő kiadványok gondozása céljából megalakul Pozsonyban a Gazda Magyar Mezőgazdasági Lap- és Könyvkiadó Kft. Elnöke Klamarcsik Mária, főszerkesztő-igazgatója Haraszi Mészáros Erzsébet.

Az SZNT Elnöksége a tisztségéről november 2-án lemondott Anton András helyett Ladislav Pittnert (KDM) nevezi ki a szlovák kormány belügyminiszterévé.

1990. november 23–24.

A rendszerváltás utáni első helyhatósági választásokat tartják Csehszlovákiában, amelyeken a cseh országrészekben a PF győz, Szlovákiában a KDM végez az élen a NYEE és az SZLKP előtt. A magyar mozgalmak közül az Együttélés 2416 képviselői és 102 polgármesteri, az MKDM 1153 képviselői és 35 polgármesteri, az FMK 482 képviselői és 27 polgármesteri helyet szerez. Dél-Szlovákia magyar lakta városai közül az Együttélés polgármesterjelöltje győz Komáromban (Pásztor István), Szepsiben (Zachariás István) és Királyhelmeceen (Pásztor István); az MKDM jelöltje Somorján (Gyulai Lajos) és Gútán (Harsányi László); az FMK jelöltje Dunaszerdahelyen (Öllös Árpád); az SZLKP jelöltje Diószegen (Somogyi Kornél) és Tornalján (Schwartz Árpád); a NYEE jelöltje Nagykaposon (Bodnár Tibor). Független polgármester kerül Nagymegyer (Lojkovič Sámuel), Galánta (Horváth Zoltán), Vágsellye (Szabó Sándor), Ógyalla (Farkas László), Érsekújvár (Csanda András), Párkány (Ján Oravec), Ipolyság (Zsolnai Ernő), Fülek (Kasza Tibor) és Tiszacsernyő (Petro János) élére.

1990. november 26.

Az FMK somorjai, dunaszerdahelyi, tornaljai, lévai és gútai képviselői klubjai, valamint pozsonyi parlamenti frakciója felhívást tesz közzé, amelyben felszólítják az önkormányzatokat, hogy azokon a településeken, ahol a helyi kisebbség a választási törvényből adódóan alacsony létszáma miatt nem szerzett megfelelő képviseletet, az adott kisebbségből kooptáljanak soraikba javaslattevő és szólamási joggal rendelkező tagokat.

Az SZNT törvényt hagy jóvá az oktatásügy állami igazgatásáról és az iskolai önkormányzatokról. A szavazás során kihagyják a törvényből a nemzetiségi oktatást szabályozó 21. §-t, amellyel kapcsolatban több parlamenti bizottság is módosító javaslatot terjesztett elő oly értelemben, hogy a nemzetiségi iskolákban, ill. osztályokban az 5. osztálytól kezdve a tantárgyak egyharmadát szlovákul oktatassák.

1990. november 28.

A Magyar Ifjúság Érdekeit Védő Szövetség és az MKDM pozsonyi szervezetének kezdeményezésére, Schniererné Wurster Ilona vezetésével megalakul Pozsonyban az Esterházy János Közművelődési Klub. Célja „a nemzetben és sorsközösségben gondolkodó és összefogásra ösztönző eszmei tevékenység”, valamint Esterházy János és rabtársai rehabilitálásának elérése.

1990. november 29–december 2.

A MISZ megrendezi a szlovákiai magyar amatőr rockzenekarok első tehetségkutató versenyét, a Rockmissziót.

1990. november 30.

A szlovákiai látogatáson tartózkodó Václav Havel személyében köztársasági elnök első ízben vesz részt az SZNT Nemzetiségi, Etnikai és Emberjogi Bizottságának ülésén.

1990. november

A Roma Kulturális Egyesület kiadásában megjelenik Pozsonyban a *Roma* című háromnyelvű (szlovák, magyar, roma) társadalmi és kulturális havilap első száma. Főszerkesztője Dezider Banga, a magyar rovat szerkesztője Ravasz József.

1990. december 1.

Hunčík Péter a prágai Köztársasági Elnöki Iroda munkatársa, a köztársasági elnök nemzetiségügyi tanácsadója lesz.

A Csemadok OV Elnöksége határozatban mondja ki, hogy az anyagiak biztosítása esetén a Hont Kiadó 1991-től elvállalja a *Kis Építő*, a *Tábortűz* és az *Ifi* gyermek-, ill. ifjúsági lapok, valamint a *Hét* kiadását.

1990. december 4.

A szlovák kormány kijelöli az új államigazgatási szervekről rendelkező törvény által létrehozott körzeti hivatalok székhelyeit. Szlovákia 36 járásának és 2 járási jogú városának (Pozsony, Kassa) területe 121 körzetre oszlik. Dél-Szlovákia magyarlakta területein körzeti székhely lesz Somorja, Dunaszerdahely, Nagymegygyer, Szenc, Diószeg, Galánta, Vágsellye, Érsekújvár, Gúta, Ógyalla, Komárom, Nagysurány, Párkány, Verebély, Nyitra, Aranyosmarót, Léva, Zseliz, Ipolyság, Nagykürtös, Losonc, Fülek, Rimaszombat, Tornalja, Pelsőc, Nagyroce, Rozsnyó, Szepsi, Hernádcvány, Töketerebes, Királyhelmece és Nagykapos.

1990. december 8.

Fennállásának 25. évfordulója alkalmából Pozsonyban tartja – eredetileg 1989 decemberére tervezett – jubileumi hangversenyét a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara.

1990. december 9.

Pozsonyban tartja alakuló közgyűlését a Csehszlovákiai Magyar Zenebarátok Társasága. Elnökévé Duka Zólyomi Emesét választják.

1990. december 10.

Az SZNT Elnöksége 22 tagú bizottságot hoz létre azzal a feladattal, hogy felügyeletet gyakoroljon a nyelvtörvény alkalmazása és betartása fölött. A bizottság elnöke Ivan Brndiar (DP).

1990. december 12.

A Szövetségi Gyűlés csaknem fél éven át tartó egyeztetést követően elfogadja a 143/1968. sz. föderációs alkotmánytörvényt módosító s a tervek szerint a majdan elfogadandó új alkotmányok megszületéséig érvényben maradó ún. illetékességi alkotmánytörvényt. A föderáció és a tagköztársaságok hatáskörét újrafogalmazó jogszabály értelmében a nemzeti kisebbségeket és az etnikai csoportokat érintő alapvető jogalkotás a szövetségi törvényhozás hatáskörében marad.

Királyhelmeceen megalakul a Bodroghközi és Ung-vidéki Városok és Falvak Szövetsége nevű regionális társulás.

A pozsonyi Szlovák Műszaki Főiskola Villamosmérnöki Karának magyar hallgatói megalakítják a Neumann János Klubot.

1990. december 15.

Az Együttélés Losoncon ülésező Központi Ügyvivői Testülete éles vitát követően – amely során Duray Miklós a mozgalmon belüli szakadás elkerülése céljából a lemondását is felajánlja – megerősíti az Intéző Bizottság nyelvtörvénnyel kapcsolatos november 5-i állásfoglalását, s helytelennek minősíti a mozgalom azon képviselőinek magatartását, akik a törvény elfogadása mellett szavaztak.

Az MKDM pozsonyi székházában megrendezik a Szovjetunióba „málenkij robotra” vagy az NKVD által más politikai okok miatt elhurcolt személyek első szlovákiai találkozóját.

A Márai Sándor Alapítvány és a Magyar PEN Klub Pozsony *Márai városa – Márai világa* címmel irodalomtörténeti konferenciát rendez Kassán.

Dunaszerdahelyen megrendezik az I. Szlovákiai Táncháztalálkozót.

1990. december 15–16.

A Liberális Internacionálé Elnökségének budapesti ülésén az FMK megfigyelői tagként felvételét kéri a Liberális Internacionáléba.

1990. december 19.

A Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájában Miklós István (Együttélés) foglalja el a képviselői megbízást nem vállaló Tamás András helyét.

Miután a Szlovák Nők Demokratikus Uniójának Živena kiadóvállalata beszünteti a kiadását, utolsó alkalommal jelenik meg a *Nő* című hetilap.

1990. december 20.

Az MKDM–Együttélés prágai parlamenti klubja kizárja a klubból Rajczy Lászlót, az MKDM főtitkárát.

Az SZNT és a szlovák kormány közös nyilatkozatban fejezi ki sajnálatát a szlovákiai zsidóság második világháború alatti deportálása miatt.

1990. december 21.

Göncz Árpád magyar köztársasági elnök a Magyar Köztársaság Aranykoszorúval Díszített Csillagrendje kitüntetést adományozza Dobos Lászlónak, a Magyar Köztársaság Csillagrendje kitüntetést Duba Gyulának és Fónod Zoltánnak.

1990. december 28.

Miután az SZLKP–DBP anyagilag nem biztosítja tovább a kiadását, utolsó alkalommal jelenik meg az *Új Út* című baloldali hetilap.

1990. december

Megjelenik Pozsonyban a Népművelési Intézet *Népművelés* című folyóiratának, valamint a *Kis Építő* című gyermeklap utolsó száma.

A *Nemzeti Bizottságok* utódlapjaként megjelenik Pozsonyban a szlovák kormány *Közigazgatás* című szakmai tanácsadó és módszertani folyóiratának első száma.

Az Együttélés politikai mozgalom *Együttélés Hírmondó* címmel időszaki értesítő kiadásába kezd. Felelős szerkesztője Fuksz Sándor.

1990 folyamán

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Bettes István költőt és Nóta János műfordítót, a Szlovák Írók Társulásának díjával Grendel Lajos író és Cselényi László költőt tüntetik ki.

Pozsonyban Kövesdi János megalapítja a Pannónia Könyvkiadót.

1991. január 1.

A Csemadok OV Hont Kiadója átveszi az ismét *A Hét* címmel megjelenő hetilap és a *Tábortűz* című gyermeklap kiadását.

Érvénybe lép a gazdasági átalakítás részét képező árliberalizáció, aminek következtében egyes élelmiszerek ára a többszörösére emelkedik.

1991. január 2.

A Komáromi Jókai Színház a szabadtéri játékok komáromi meghonosítása, valamint a kulturális rendezvények támogatása céljából létrehozza a Jókai Alapítványt. Elnöke Beke Sándor színházigazgató.

A *Pokrok – Haladás* című Nagykürtösi járási hetilap magyar mutációja önálló szerkesztésben *Palóc* címmel jelenik meg. Főszerkesztője Bodzsár Gyula.

1991. január 4.

Pozsonyban a nyitrai Pedagógiai Kar, a Comenius Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszéke, a Magyar Diákszövetség, a Csemadok és a magyar politikai mozgalmak részvételével megalakul az SZMPSZ csehszlovákiai magyar iskolaügy problémáival foglalkozó Oktatásügyi Tanácsa.

Kalita Gábor és Tóthpál Gyula szervezésében, a Partner Kiadó gondozásában megjelenik Pozsonyban az *Érdekes Újság* című havilap első száma. Az alkalmilag megjelenő lap utolsó száma június 17-én jelenik meg.

1991. január 8.

A Szlovák Televízióban 45-ről 15 percre csökken a hetente egyszer jelentkező magyar nyelvű *Hírmagazin* műsorideje.

1991. január 9.

A Szövetségi Gyűlés alkotmánylevélként elfogadja az *Alapvető jogok és szabadságjogok chartáját*. Az alkotmánylevelet beiktató alkotmánytörvény hatályon kívül helyezi a 144/1968. sz. nemzetiségi alkotmánytörvényt, s ez által az új jogszabály a csehszlovákiai kisebbségek helyzetét szabályozó legfőbb törvénnyé válik. Az alkotmánylevélnek a nemzeti és etnikai kisebbségek jogait tartalmazó 25. cikkelye szerint a kisebbségekhez tartozó polgároknak joguk van arra, hogy anyanyelvüket a hivatalos érintkezésben használhassák. Nem tartalmaz területi korlátozásokat, s így ellentétbe kerül a szlovák nyelvtörvény rendelkezéseivel.

Az *Ifi* utódlapjaként megjelenik Pozsonyban a *Heti Ifi* című ifjúsági hetilap első száma. Kiadója a MISZ és a Magyar Diákszövetség, főszerkesztője D. Kovács József.

A *Dél-Zempléni Változások* utódlapjaként megjelenik Töketerében a *Zempléni* című járási hetilap első száma. Főszerkesztője D. Varga László.

1991. január 14.

Sidó Zoltán, a Csemadok OV elnöke az *Új Szóban* megjelent írásában síkra száll amellett, hogy a szövetség pártoktól és politikai mozgalmaktól független kulturális-társadalmi szervezetként működjön, s vezetésében ne legyenek monopol-helyzetben egyetlen mozgalom képviselői sem.

1991. január 15.

Önálló jogi személyként hivatalosan is az alternatív művészet nemzetközi társaságává válik az érsekújvári Stúdió érté.

1991. január 16.

Az FMK Ügyvivői Testülete állásfoglalásában támogatásáról biztosítja a Szövetségi Gyűlés január 10-i határozatát a feddhetetlenségi vizsgálatokról, egyben a vizsgálatok kiterjesztését javasolja az SZNT-re, a szlovák kormányra és apparátusára, s valamennyi politikai jogosítvánnyal rendelkező választott testületre.

1991. január 17.

A szlovák kormány Viliam Oberhauser erdőgazdasági és vízgazdálkodási miniszter előterjesztése alapján elhatározza, hogy a bősí vízi erőművet a magyar fél részvétele nélkül, az ún. C változat alapján a Duna szlovák területen történő elterelésével is megépítik.

1991. január 25.

Az SZNT Elnöksége jóváhagyólag tudomásul veszi Varga Sándor lemondását képviselői mandátumáról.

1991. január 26.

Az SZLKP–DBP Központi Végrehajtó Bizottsága törli a párt nevének első részét, a szlovák kommunista párt neve így Demokratikus Baloldal Pártjára (DBP) változik.

1991. január 28.

Göröcsös Mihály, Magyar Ferenc, Novitzky Béla és Havasi Péter az MKDM kassai szervezete nevében nyílt levelet intéznek a mozgalom Elnökségéhez és alapszervezeteihez, amelyben felróják Bugár Béla ügyvezető elnöknek, Rajczy László főtítkárnak és Püspöki Nagy Péter független főtanácsadónak, hogy az Együttéléssel való szorosabb együttműködés akadályozásával hozzájárultak az MKDM gyengébb szerepléséhez a helyhatósági választásokon, egyben követelik távozásukat a mozgalom éléről.

Az FMK állásfoglalást ad ki a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszerrel kapcsolatban, amelyben elhibázottnak minősíti a szlovák kormány döntését, miszerint a magyar fél részvétele nélkül is megépíti a vízlépcsőt.

A pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszéke mellett Turczel Lajos irodalomtörténész, nyugalmazott egyetemi docens adományából lét-

rejön a tudományos diákköri dolgozatok jutalmazását lehetővé tévő Szenczi Molnár Albert Alapítvány.

1991. január 31.

A *Zora Gemera – Gömöri Hajnal* című Rozsnyói járási hetilap magyar mutációja önálló szerkesztésben *Gömöri Hírnök* címmel jelenik meg. Felelős szerkesztője Szpisák Ibolya. (Utolsó számát július 25-én adják ki.)

1991. január

Varga Sándor irányításával – a Bibliotheca Hungarica létrehozására indult kezdeményezést is felvállalva – megalakul Pozsonyban a Nemzetiségi Dokumentációs Centrum. Céljai között szerepel a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos kutatások koordinálása, az alapvető dokumentumok és kutatási eredmények összegyűjtése, valamint a szlovákiai magyarság történetének kutatásához szükséges infrastruktúra létrehozása.

A Csehszlovák Vöröskereszt *Népegészség* című egészségügyi ismeretterjesztő folyóirata felveszi az *Egészség* címet.

1991. február 1.

Az FMK Politikai Bizottsága a mezőgazdasági vagyon privatizációjával kapcsolatban leszögezi, hogy a készülő földtörvényben a nemzetiségi hovatartozásuk miatt vagyonuktól már 1948 februárja előtt megfosztottak ügyét is orvosolni kell.

Budapesten az Együttélés küldöttsége a hivatalos kapcsolatfelvétel céljából találkozik a Magyar Demokrata Fórum vezetőségével.

1991. február 3.

Prágában a köztársasági elnök, a három parlament elnökének, a három miniszterelnök, valamint a pártvezetők részvételével megkezdődnek az ország államjogi elrendezéséről, az új alkotmányról és a hatáskörök felosztásáról folyó tárgyalások.

1991. február 6.

A Természet- és Tájvédők Szlovákiai Szövetsége, a somorjai Eurolánc polgári kezdeményezés és a Duna Kör nyílt levelet intéz a csehszlovák és magyar kormányhoz, ill. törvényhozó szervekhez a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszerrel kapcsolatos elhibázott lépések együttes, az ökológiai szempontok elsőbbségét biztosító felülvizsgálása érdekében.

1991. február 8–9.

František Mikloško, az SZNT elnöke és Vladimír Mečiar miniszterelnök vezetésével szlovák küldöttség tárgyal Budapesten a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszerről és a nemzetiségi kérdésről.

1991. február 9–10.

A néprajz és helytörténet szerepe az iskolai oktatásban című tudományos tanácskozással egybekötött II. közgyűlését tartja Pozsonyban a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság, amely elnökévé ismét Liszka Józsefet, tiszteletbeli elnökévé Ág Tibort, alelnökévé Fehérváry Magdát választják.

1991. február 12.

Az SZNT nyilatkozatot fogad el a szlovákiai németek második világháború utáni kitelepítéséről, amelyben bocsánatot kér a kitelepítettektől és utódaiktól.

1991. február 14.

Az SZNT ülésén Csáky Pál az MKDM és az Együttélés parlamenti klubja nevében reményét fejezi ki, hogy a szlovák törvényhozás a közeljövőben a zsidó deportáltaktól és a német kitelepítettektől való bocsánatkéréshez hasonló nyilatkozatot fogad majd el a magyar kisebbséggel kapcsolatban is, s elítéli a kollektív bűnösség elvének alkalmazását.

1991. február 15.

Magyarország, Csehszlovákia és Lengyelország állam- és kormányfőinek részvételével hármas csúcstalálkozó zajlik Visegrádon, amelynek résztvevői együttműködési nyilatkozatot írnak alá az európai integrációval kapcsolatban.

Rimasimonyiban a Simonyi Alapítvány kuratóriumának első ülésén a kuratórium megbízott ideiglenes elnökévé Ádám Zitát, ideiglenes ügyvezető igazgatójává Ilos Lászlót választják. Az alapítvány számlájára eddig az időpontig 182 ezer korona gyűlt össze.

Az FMK Politikai Bizottsága állásfoglalást ad ki a készülő kárpótlási törvényről, amely szerint az a tény, hogy a kormányzat a kárpótlás kiindulási időpontjául 1948. február 25-ét jelölte meg, azt jelzi, hogy „nem mer szembenézni az 1945 és 1948 közötti időszakban a nemzetiségeket sújtó jogfosztottság problémájával”.

1991. február 16.

A Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom Dunaszerdahelyen – zárt ajtók mögött – ülésező III. országos közgyűlése leváltja tisztségéből Rajczy László főtítkárt, a 7 tagú Elnökséget 9 tagúra bővíti, a mozgalom vezetését bíráló és az Együttéléssel való szorosabb együttműködést szorgalmazó csoport azonban – miután a kassai küldöttek részvételét a közgyűlésen a vezetés megakadályozza – kisebbségben marad. Az MKDM elnökévé Bugár Bélát, tiszteletbeli elnökévé Janics Kálmánt, alelnökévé Farkas Pált választják; a mozgalom „főtanácsosa” Püspöki Nagy Péter.

Třinecben az Együttélés csehországi konferenciáján Stanislaw Gawlik vezetésével megalakul a mozgalom csehországi regionális tanácsa.

1991. február 17.

A cseh és szlovák kormány közötti prágai alkotmány-előkészítő tárgyalásokon Ján Čarnogurský szlovák miniszterelnök-helyettes, a KDM elnöke előterjeszti a Cseh Köztársaság és Szlovák Köztársaság között aláírandó államszerződés tervezetét. Álláspontja szerint a szövetségi alkotmány kidolgozását egy államszerződésnek kellene megelőznie.

Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnök szokásos vasárnapi tévébeszédében a bíróságon kívüli rehabilitációról szóló törvénnyel kapcsolatban elutasítja, hogy a kárpótlással 1948 februárja helyett 1945-ig menjenek vissza, mivel ezáltal a magyar „horthysták” és „nyilasok” elkobzott vagyonát is vissza kellene adni.

1991. február 18.

Az 1990 végén megszűnt *Szabad Földműves* című hetilap utódlapjaként megjelenik Pozsonyban a *Szabad Földműves Újság* című napilap első száma. Fejlécén gazdasági és érdekvédelmi napilapként határozza meg magát, kiadója a Gazda Magyar Mezőgazdasági Lap- és Könyvkiadó, főszerkesztője Mészáros János.

1991. február 19.

Miután a Dunaszerdahelyi járásban a nyelvtörvényre hivatkozva megkezdték a két-nyelvű feliratok eltávolítását, Bauer Edit és Paulicky Péter képviselők az SZNT ülésén interpellációval fordulnak Ladislav Pittner belügyminiszterhez az ügyben.

A szövetségi Külügyminisztérium nemzetiségi kerekasztalt szervez Prágában a csehszlovákiai magyarság és a magyarországi szlovákság helyzetéről. A szlovákiai magyar mozgalmakat Gémesi Károly, Gyurovszky László, A. Nagy László, Batta István, Miklós István és Végh László képviseli.

Az FMK vezetése Prágában Pavel Rychetský szövetségi miniszterelnök-helyettes-sel tárgyal a kárpótlási törvényről. Rychetský szerint az 1948 előtti kárpótlás elmentmondana a törvény filozófiájának, s a magyar kisebbség sérelmeit az SZNT-nek kellene orvosolnia.

1991. február 20.

A Szövetségi Gyűlés a bíróságon kívüli rehabilitációról szóló ún. kárpótlási törvény vitájában elutasítja a magyar képviselők által előterjesztett módosító javaslatokat, hogy a törvény hatálya ne álljon meg 1948. február 25-nél, ill. a német és magyar nemzetiségű személyektől elkobzott vagyon rendezését külön törvény szabályozza. Csupán a Batta István által előterjesztett indítványt sikerül elfogadtatni, miszerint a törvényből maradjon ki az 5/1945. sz. elnöki dekrétumra való hivatkozás, a szavazás során azonban a törvényjavaslat a Nemzetek Kamarája szlovák részében nem kapja meg a kellő számú szavazatot.

A Csallóközi Városok és Falvak Társulása Václav Havel köztársasági elnökhöz, František Mikloško SZNT-elnökhöz és Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnökhöz

intézett petíciójában követeli a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer építésének azonnali leállítását, a csehszlovák–magyar államközi egyezmény érvénytelenítését és az építkezési terület rekultiválását.

Az FMK kétnapos tárgyalásokat követően koalíciós egyezményt ír alá a NYEE-vel, a KDM-mel és a DP-vel, amely értelmében önálló politikai szubjektumként csatlakozik a szlovák kormánykoalícióhoz.

1991. február 21.

A Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájának szlovákiai része – miután az éjszakai egyeztető tárgyalások során megállapodás születik arról, hogy a kisebbségektől 1948 februárja előtt elkobzott vagyon rendezésével a majdan elfogadandó földtörvény fog foglalkozni – a magyar képviselők támogatásával szintén jóváhagyja a 87/1991. sz. ún. kárpótlási törvényt.

Madridban az Európa Tanács miniszteri bizottságának rendkívüli ülésén Csehszlovákiát 25. tagállamként felveszik az Európa Tanácsba.

1991. február 23.

Losoncon tartja alakuló közgyűlését a Szlovákiai Magyar Folklórszövetség. Elnökévé Takács Andrást, alelnökévé Lovász Attilát, ügyvezető titkárává Péder Zsoltot választják.

Prágában a Polgári Fórum rendkívüli közgyűlésén megegyezés születik a PF kétválásáról, ill. a Polgári Demokrata Párt és a Polgári Mozgalom létrehozásáról.

Budapesten megalakul a Pázmány Péter Alapítvány. Célja a Szlovákiában élő magyar származású és anyanyelvű, valamint a nem magyar származású, de a magyar nyelvet ismerő katolikus papnövendékek teológiai tanulmányainak biztosítása a Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Egyetemen.

1991. február 23–24.

Kassán tartja III. országos közgyűlését az Együttélés politikai mozgalom. A közgyűlésen ismét többen bírálják a mozgalom nyelvtörvényt megszavazó képviselőit, az MKDM-mel kapcsolatban pedig sajnálattal nyugtázzák, hogy legutóbbi közgyűlésén a kölcsönös együttműködést ellenző szárny került hatalomra. Új alapszabályt fogadnak el, amely értelmében az Együttélés nem alakul párttá, de tisztségviselői csak azok lehetnek, akik aláírásukkal igazolják, hogy egyetértenek a mozgalom programjával. Megválasztják a mozgalom 88 tagú Országos Tanácsát, megerősítik elnöki tisztségében Duray Miklóst, általános alelnökké Duka Zólyomi Árpádot, regionális alelnökké Mihályi Molnár Lászlót, csehországi regionális alelnökké Stanislaw Gawlikot választják.

1991. február 27.

A Szövetségi Gyűlés alkotmánytörvényt fogad el a brünni székhelyű alkotmánybíróság létrehozásáról.

1991. március 2.

Galántán tartja VII. országos közgyűlését a Független Magyar Kezdeményezés. A közgyűlés határozata értelmében az FMK továbbra is mozgalom marad, ugyanakkor olyan új alapszabályt fogadnak el, amely biztosítja pártszerűbb működését. A mozgalom élére 39 tagú Országos Választmányt és 11 tagú Politikai Testületet állítanak; az FMK új elnökévé A. Nagy Lászlót, főtítkárává Tóth Károlyt választják.

1991. március 3.

Népszámlálást tartanak Csehszlovákiában. A kérdőívek – a korábbi gyakorlattól eltérően – a nyelvtörvény következtében csak szlovák nyelvűek. Az ország összlakossága 15 576 550 fő, ezen belül Szlovákia lakossága 5 274 335 fő, akik közül 4 519 328 vallja magát szlovák, 567 296 magyar, 75 802 roma, 59 326 cseh, morva és sziléziai, 30 478 ruszin és ukrán, 5414 német, 2659 pedig lengyel nemzetiségűnek. A magyar nemzetiségű lakosság száma az 1980-as népszámlálás óta csupán 7806 fővel, a demográfiai előrejelzéseknél 11 ezer fővel kevesebbel növekszik, az összlakosságon belüli részaránya pedig 11,2%-ról 10,8%-ra csökken. A magyar nemzetiségűek aránya 432 községben, ill. 2 járásban – a Dunaszerdahelyi (87,2%) és Komáromi járásban (72,2%) – haladja meg az összlakosság 50%-át. A csehszlovák népszámlálások során másodszer kérdeznek rá a lakosság anyanyelvére is: Szlovákiában 608 221 fő, az összlakosság 11,5%-a vallja magát magyar anyanyelvűnek. 1950 óta első ízben mérik fel a meg számláltak felekezeti hovatartozását: a magyar lakosság 64,9%-a (368 416 fő) római katolikus, 11,4%-a (64 533 fő) református, 2,2%-a (12 310 fő) evangélikus, 1,2%-a (6764 fő) görög katolikus vallású, 6,6%-a (37 247 fő) felekezeten kívüli. A cseh országrészekben élő magyar nemzetiségűek száma 19 932, a magyar anyanyelvűeké 20 206.

1991. március 4.

A szlovák Belügyminisztérium körlevelet intéz a polgármesterekhez, amelyben a nyelvtörvényre hivatkozva a kétnyelvű községnevek eltávolítására utasítja őket.

1991. március 5–6.

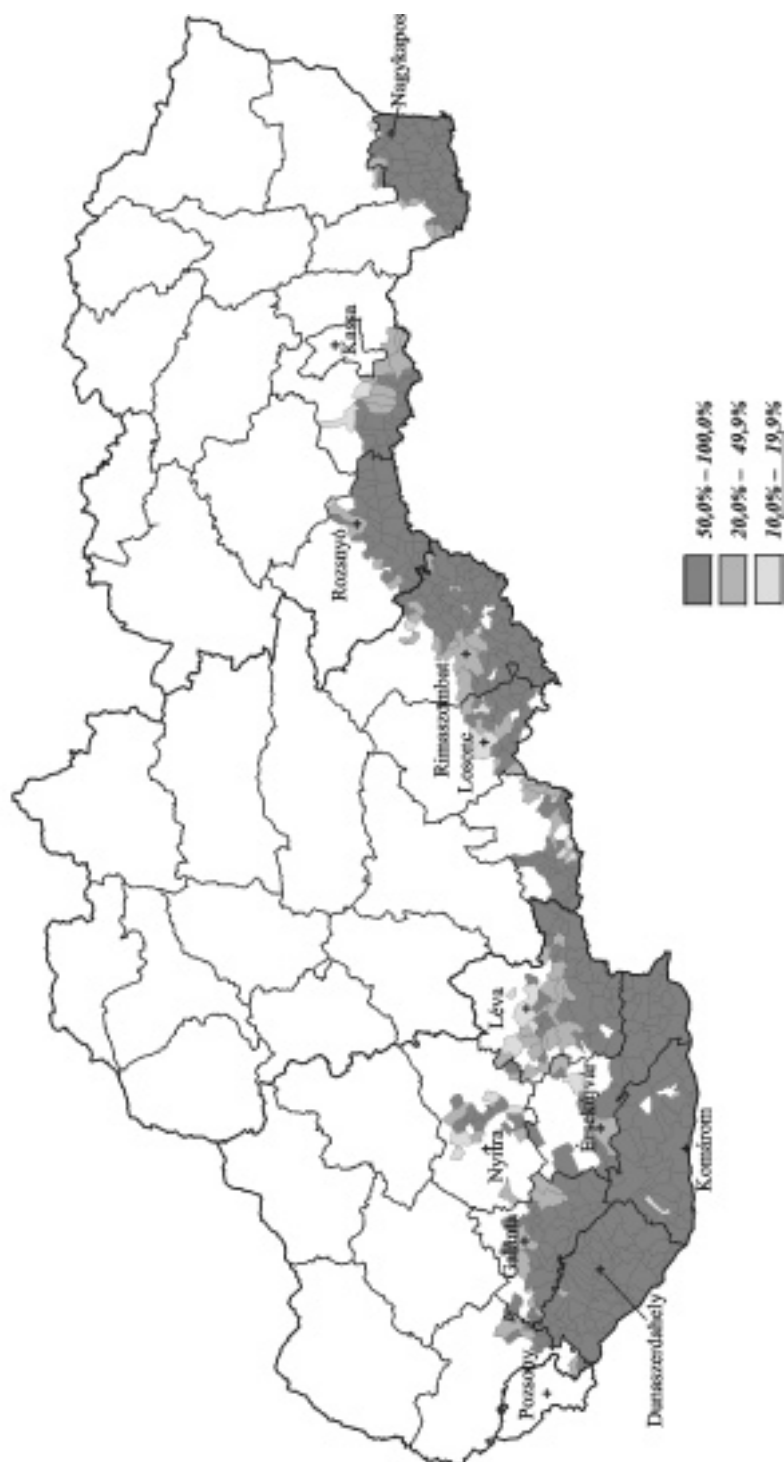
A NYEE Szlovákiai Tanácsának rendkívüli ülésén Vladimír Mečiar vezetésével Demokratikus Szlovákiáért néven önálló platform jön létre.

A csehszlovákiai protestáns Egyházak Ökumenikus Tanácsa Mikó Jenő református püspököt választja meg a tanács elnökévé.

1991. március 6.

Az FMK első ízben vesz részt önálló partnerként a kormánykoalíció megbeszélésein. Az ülésen a KDM kifejti az államszerződésről vallott elképzeléseit, amelyhez a NYEE és a DP egy része is csatlakozik, az FMK az államszerződés ellen foglal állást.

A MAGYAR NEMZETISÉGŰEK ARÁNYA 1991-BEN



1991. március 7.

Ladislav Pittner szlovák belügyminiszter Bauer Edit és Paulicky Péter február 19-i interpellációjára válaszolva jogosnak minősíti a kétnyelvű feliratok eltávolítását.

1991. március 8–10.

Az Esterházy János Közművelődési Klub a névadó születésének 90. évfordulója alkalmából Esterházy János Napokat rendez Pozsonyban. A Szt. Márton-dómban megtartott március 10-i emlékmisén részt vesz és felszólal többek között František Mikloško, az SZNT elnöke és Esterházy Malfatti Alice, Esterházy János lánya is.

1991. március 9.

Az Együttélés Országos Tanácsának pozsonyi alakuló ülésén megválasztják a 13 tagú új Intéző Bizottságot és a mozgalom titkárait: a vezető titkári tisztségéről lemondott Fuksz Sándor helyett Duka Zólyomi Árpád általános alelnököt bízzák meg a teendők ideiglenes ellátásával, politikai titkárrá Popély Gyulát választják.

1991. március 10.

Dunaszerdahelyen rendkívüli ülést tart az FMK Politikai Testülete, s állásfoglalást fogad el a NYEE-ben bekövetkezett szakadás kapcsán kialakult belpolitikai válságról. Az állásfoglalás sajnálatosnak nevezi, hogy Mečiar nem határozta el magát a nacionalista és baloldali erőktől, amelyek benne látják terveik megvalósításának garanciáját.

1991. március 11.

A Matica slovenská rendezésében mintegy 15-20 ezer fős tüntetés zajlik Pozsonyban a független szlovák államiség megteremtéséért.

A Szabad Demokraták Szövetsége Kis János pártelnök vezette küldöttsége tárgyalásokat folytat Pozsonyban az FMK, az Együttélés és az MKDM vezetésével.

1991. március 13.

Az Együttélés Intéző Bizottsága nyilatkozatot ad ki a NYEE kettészakadása után kialakult helyzetről, amelyben arra figyelmeztet, hogy veszélybe került „a több mint egy évvel ezelőtt megkezdődött demokratikus átalakulás”.

A szlovák kormánykoalíció megbeszélésein a KDM az államszerződés mellett egy teljes szlovák alkotmány szükségességével áll elő.

1991. március 14.

Pozsonyban a Szlovák Nemzeti Egység nevű mozgalom által szervezett több ezer fős, a szlovák állam kikiáltásának 52. évfordulójáról megemlékező tüntetés

résztevői rátámadnak a város főterén áthaladó Václav Havel köztársasági elnökre és kíséretére.

Az Együttélés Intéző Bizottságának pozsonyi ülésén a mozgalom nyelvtörvényt megszavazó képviselőit leginkább bíráló Popély Gyula lemond politikai titkári tisztségéről.

1991. március 15.

Pozsonyban hivatalos találkozóra kerül sor az FMK és az MKDM küldöttsége között. A tárgyalófelek leszögezik, hogy a magyar kisebbségnek Csehszlovákia megőrzése felel meg leginkább, s a tagköztársaságok jogkörének bővítésével együtt kell, hogy járjon a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogbiztonságának megszilárdítása.

Az Együttélés Intéző Bizottsága a készülő földtörvénnyel kapcsolatban leszögezi, hogy minden csehszlovák állampolgárnak vissza kellene kapnia a vagyonát, „tehát azoknak is, akiktől mezőgazdasági birtokukat az igazságtalanul kimondott kollektív bűnösség elve alapján vették el”.

Pozsonyban Andrásfalvy Bertalan magyar művelődési és közoktatási miniszter jelenlétében átadják a korábban a magyar főkonzulátus épületében működött Magyar Kulturális Központ székházát. Igazgatója Honti László.

Dunaszerdahelyen megalakul a Csallóközi Értelmiségi Fórum. Elnökévé Hulkó Gábort, alelnökévé Ambrovics Ferencet, szervezőtitkárává Huszár Lászlót választják.

1991. március 17–18.

A szlovák kormánykoalíció pártjainak egyeztető tárgyalásain az FMK támogatásáról biztosítja a NYEE javaslatát, hogy Vladimír Mečiar hívják vissza miniszterelnöki tisztségéből.

1991. március 20.

A Szövetségi Gyűlés törvényt hagy jóvá a sajtóra és egyéb hírközlő eszközökre vonatkozó hatásköröknek a föderáció és a tagköztársaságok közötti felosztásáról. Az MKDM–Együttélés képviselői klub javaslatát, hogy a törvény rögzítse a kisebbségek jogát az anyanyelvükön való tájékoztatáshoz, a cseh képviselők többsége támogatja, a Nemzetek Kamarája szlovák részétől azonban nem kapja meg a szükséges szavazatszámot.

1991. március 21.

Pelsőcön több mint száz gömöri település polgármesterének részvételével megalakul a Gömöri Városok és Falvak Társulása. Elnökévé Schwartz Árpád tornaljai polgármestert választják.

1991. március 21–23.

A Csehszlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társasága megrendezi Kassán a XXII. Kazinczy Nyelvművelő Napokat, amelyen főleg a kisebbségek nyelvhasználati jogáról tanácskoznak. A rendezvény keretében március 22-én Jókai Anna, a Magyar Írószövetség elnöke részvételével Márai Sándor egykori kassai lakóházán felavatják az író emléktábláját.

1991. március 22.

A Csehszlovákiai Magyar Írók Társaságának pozsonyi közgyűlése tiltakozó levelet intéz Ladislav Pittner belügyminiszterhez a kétnyelvű feliratok eltávolítása ügyében.

1991. március 25.

A Magyar Kulturális Központ és az Ifjú Szivek Magyar Dal- és Táncegyüttes Bartók Béla születésének 100. évfordulója alkalmából emlékhangversenyt rendez Pozsonyban.

1991. március 26.

A szlovák kormány úgy határoz, hogy a készülő földtörvényből kihagyja a tervezett 21. §-t, amely rendezné a magyaroktól és németektől nemzetiségük miatt elkobzott földvagyron kérdését is, Vladimír Mečiar szerint ugyanis a paragrafus lehetővé tenné, hogy visszaszerezzék földjeiket „a háborús bűnösök, valamint a szlovák és a cseh nemzet árulói és ellenségei”.

A kormány egyúttal bizottságot hoz létre a Szlovákia új közigazgatási felosztására vonatkozó javaslatok kidolgozására.

1991. március 27.

Az Együttélés és az FMK egyaránt nyilatkozatban tiltakozik Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnöknek a földtörvénytervezet kiegészítése kapcsán tett, a magyar és német kisebbséget a csehek és szlovákok árulóival azonosító kijelentése ellen. (Március 29-én hasonló tiltakozást tesz közzé az MKDM is.)

1991. március 28.

Vladimír Dlouhý szövetségi gazdasági miniszter a Szövetségi Gyűlés elé terjeszti a földtörvény tervezetét, amelyben a vitatott 21. §-t a 4a §-sal helyettesítik. Az új paragrafus a magyar nemzetiségű volt földtulajdonosok számára legfeljebb 50 hektár földterület visszaigénylését tenné lehetővé.

1991. március

Az 1990 decemberében megszűnt *Kis Építő* utódlapjaként megjelenik Pozsonyban az óvodások és kisiskolások *Tűcsők* című havilapjának első száma. Kiadója a Madách Könyv- és Lapkiadó, főszerkesztője Batta György.

1991. április 4.

A *Zempléni* című Tóketerebesi járási hetilap felveszi a *Zempléni Változások* címet. Utolsó száma június 26-án jelenik meg.

1991. április 5.

A Szövetségi Gyűlésben három napon át tartó vitát követően sem születik döntés a földtörvényről. A Népi Kamara megszavazza a törvényjavaslatot, a Nemzetek Kamarájának cseh és szlovák részében azonban egyaránt nem kapja meg a szükséges szavazatmennyiséget.

1991. április 6.

A Magyar Diákszövetség – Pozsonyban megtartott III. közgyűlése alkalmából – egyesül a Felvidéki Diáktanáccsal, s felveszi a Diákhálózat (DH) nevet. Alapszabálya értelmében a DH elsődleges feladatának a diákok érdekvédelmét és közösség-szervezését tartja.

Dunaszerdahelyen tartja II. országos közgyűlését a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség, amely új alapszabályt fogad el; a szövetség új elnökévé Ajpek Gabriellát, tiszteletbeli elnökeivé Gábor Bertalant, Lőrincz Jánost, Orosházy Lajost és Paxy Lászlót választja, Hodossy Gyula a héttagú Intéző Bizottság ügyvezető elnöke lesz.

1991. április 9.

Nemzetközi sajtóértekezletet tart Bécsben az Együttélés politikai mozgalom, amelyen Duray Miklós úgy nyilatkozik, hogy Szlovákiában igyekeznek felfrissíteni a nemzetállam eszméjét, erősödik a magyarellenesség és az idegengyűlölet, s a magyarság helyzete rosszabb, mint a kommunizmus idején volt.

A nyelvtörvény alkalmazását és betartását felügyelő parlamenti bizottság elkészíti beszámolóját a február 15-e és március 29-e között végzett első vizsgálatának eredményeiről. A bizottság jelentése szerint máris szükség volna végrehajtási rendeletek vagy legalább belső utasítások kiadására.

1991. április 13.

Galántán tartja IV. országos közgyűlését a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom, amelyen új alapszabályt fogadnak el, elnökké ismét Bugár Bélát választják, s a mozgalom vezetését és politikai irányvonalát bíráló, az Együttéléssel való szorosabb együttműködést szorgalmazó és a mozgalom ún. Demokratikus Szárnyának megalakulását bejelentő Magyar Ferenc, Novitzky Béla, Szőcs Ferenc és Varga Olivér prágai parlamenti képviselőket kizárják az MKDM-ből.

1991. április 14.

Borsiban II. Rákóczi Ferenc szellemi és tárgyi örökségének megőrzése, valamint szülőházának felújítása céljával megalakul a II. Rákóczi Ferenc Emléktársaság.

1991. április 15.

A Csemadok hét szakmai társaságának egyeztető bizottsága állásfoglalást fogalmaz meg a szövetség megújulásával és depolitizálásával kapcsolatban. A bizottság szerint a Csemadok pártsemlegességének és megújulásának alap-

feltétele, hogy a kommunista állampárt által kinevezett vezetők, ill. a politikai mozgalmak vezető személyiségei ne vegyenek részt a szövetség új vezetésében. A Csemadok választott vezetésébe tiszteletbeli elnöknek Varga Sándort, főtítkárnak Bodnár Gyulát, titkárnak Takács Andrást és Máté Lászlót javasolja.

1991. április 16.

A magyar Országgyűlés felhatalmazza a kormányt, hogy kezdeményezzen tárgyalásokat a csehszlovák kormánynál a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer megépítéséről szóló 1977. évi szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetéséről.

1991. április 17–18.

Az SZNT Nemzetiségi, Etnikai és Emberjogi Bizottsága felmérést végez Duna-szerdahelyen a szlovák–magyar együttélésről, az oktatásügy helyzetéről és a nyelvtörvény következményeiről.

1991. április 18.

Az MKDM Elnöksége a komáromi magyar püspökség létrehozásának előmozdítása céljából elhatározza a Keresztény Kapcsolatok Magyar Kisebbségi Titkársága létrehozását. Megszervezését Püspöki Nagy Péterre bízta, aki ezzel egyidejűleg lemond főtanácsosi tisztségéről és elnökségi tagságáról.

1991. április 20.

Megjelenik Komáromban az *Új Komáromi Lapok – Komárnanské listy* című kétnyelvű regionális közéleti hetilap első száma. Megbízott főszerkesztője Tatiana Voderadská. (A lap június 1-jén felveszi a *Komáromi Lapok* címet, új főszerkesztője Kmeczkó Mihály lesz.)

1991. április 20–21.

Olomoucban megtartja alakuló kongresszusát a Václav Klaus vezette Polgári Demokrata Párt.

1991. április 22.

Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnök megbeszélést folytat Budapesten Mádl Ferenc tárca nélküli miniszterrel a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer jövőjéről. A magyar fél a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetését javasolja, ezt azonban a szlovák fél elutasítja csakúgy, mint azt a magyar kérést, hogy egy új szerződés megkötéséig függeszsenek fel minden további építkezést.

František Mikloško, az SZNT elnöke a parlamenti pártok vezetőivel tárgyal a kormány átalakításáról. A NYEE, a KDM, az FMK, az Együttélés és az MKDM támogatja, a NYEE Demokratikus Szlovákiáért platformja, a Szlovák Nemzeti Párt és a Zöldek Pártja elutasítja a kormány átalakítását.

1991. április 23.

Az SZNT Elnöksége felmenti tisztségéből Vladimír Mečiar miniszterelnököt, valamint a kormány további hét tagját, s az immár legerősebb kormánypárt, a KDM elnökét, Ján Čarnogurskýt nevezi ki Szlovákia miniszterelnökévé. A szlovák parlament épülete előtt több napon át tartó tüntetéssorozat kezdődik Mečiar maradását és az SZNT Elnökségének lemondását követelve.

1991. április 26–27.

A Nyilvánosság az Erőszak Ellen kassai rendkívüli országos közgyűlésén kiválik a mozgalmából a Vladimír Mečiar vezette Demokratikus Szlovákiáért szárny.

1991. április 27.

Pozsonyban az Együttélés vezetése a hivatalos kapcsolatfelvétel céljából fogadja a magyarországi Kereszténydemokrata Néppárt Surján László elnök vezette küldöttségét.

A református egyház megrendezi Pozsonyban az I. Országos Ifjúsági-munkás Találkozót, amelyen megfogalmazódik egy református ifjúsági szövetség létrehozásának a gondolata.

1991. április 27–28.

Galántán tartja XVI. országos közgyűlését a Csemadok. A közgyűlés, amelyet a szövetség történetében először rendeznek meg Pozsonyon kívül, hosszas vitát követően új alapszabályt és programot fogad el, a sokak által sürgetett tisztújításra azonban csupán részben kerül sor. Elnökké Bauer Győzöt, alelnökké Szabó Rezsőt és Gál Sándort, főtitkárrá Sidó Zoltán korábbi elnököt választják. A sokat bírált Pozsony-központúság mérséklése céljából olyan döntés születik, hogy az egyik alelnököt és titkárt a keleti régió delegálhatja, a két titkár közül azonban csupán a nyugati régióét választják meg Bárdos Gábor személyében. A közgyűlés határozata értelmében az országos közgyűlést a jövőben kétévenként hívják össze, az elnöki és alelnöki poszt tiszteletbeli tisztség lesz, s az elnök két évre, egymás után legfeljebb kétszer választható meg. A 90 tagú új Országos Választmány 25 fős Elnökségébe bekerül Ambrus Ferenc, Bajnok István, Bauer Győző, Csáky Károly, Csáky Pál, Dobos László, Duka Zólyomi Árpád, Ferenc József, Fuksz Sándor, Gál Sándor, Kolár Péter, Kovács László, Kvarda József, Lacza Tihamér, Lovász Attila, Máté László, Mézes Rudolf, Puntigán József, Révész Bertalan, Sidó Zoltán, Szabó Rezső, Száraz Dénes, Urbán Aladár, Végh László és Vojtek László.

1991. április

Pozsonyban megalakul a Kalligram Könyvkiadó Kft. Ügyvezető igazgatója Szigeti László, a kiadóvezető Grendel Lajos.

Az Erdélyi János Népfőiskola kiadásában, Tóth Ferenc szerkesztésében megjelenik Nagykaposon az *Ungi Táj* című közéleti havilap első száma.

1991. május 1.

A Glória Társulat, a Szlovákiai Magyar Katolikus Papok Társulata szenci közgyűlése a Szlovák Püspöki Karhoz intézett petíciójában kéri, hogy azokban az egyházmegyékből, amelyekben nagyobb számban élnek magyarok, a magyar hívek számára nevezzenek ki püspöki helynököket. A közgyűlés a Glória Társulat elnökévé ismét Harsányi Gyula pápai prelátust, tiszteletbeli elnökévé Bartal Károly jászóvári apátot, alelnökévé Barcsek Sándor esperesplébánost, titkárává Koller Gyula tanácsost, esperesplébánost választja.

1991. május 3.

A koalíciós megbeszéléseken a miniszterhelyettesi posztok betöltéséről tárgyalva megegyezés születik arról, hogy a mezőgazdasági miniszterhelyettest az FMK jelölheti, de a mozgalom ezen kívül bejelenti igényét a külügyi, a munkaügyi és az igazságügyi miniszterhelyettesi posztokra is.

1991. május 5.

Komáromban ünnepélyes keretek között felavatják Klapka György tábornoknak a városháza előtti térre visszahelyezett szobrát, valamint a vár erődrendszerének felújított VI-os bástyáját.

1991. május 10.

Lányban a föderális és a tagköztársasági alkotmányokról folytatott tárgyalásokon a szövetségi, a cseh és a szlovák parlament, ill. kormány képviselői meg egyeznek, hogy a Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság egy államszerződés keretében fogja kinyilvánítani akaratát a szövetségi államforma megőrzésére. A megbeszéléseken részt vesz A. Nagy László, az SZNT és Zászlós Gábor, a szlovák kormány alelnöke.

1991. május 11.

Az Európai Népcsoportok Föderális Uniójának budapesti kongresszusán az Együttélést társult tagként felveszik a szervezet soraiba.

1991. május 12.

Komáromban megrendezik a II. Imanapot. Az ökumenikus istentisztelet főcelebránsa Hites Kristóf bencés szerzetes; a Komáromban tartózkodó Tőkés László királyhágómelléki református püspök az előzetes tervekkel ellentétben, a politikai és egyházpolitikai bonyodalmak elkerülése érdekében nem vesz részt a rendezvényen.

1991. május 13.

A Csemadok OV a rendszeresítés szándékával találkozót kezdeményez a három magyar politikai mozgalom képviselőivel, amelyen az alkotmánytervezetek és a nemzetiségi oktatásügy kérdéseiről tárgyalnak.

1991. május 14.

A Szövetségi Gyűlés Népi Kamarájában a képviselői mandátumáról lemondott Gyimesi György helyét Mihályi Molnár László (Együttélés), a Nemzetek Kamarájában Miklós István helyét Boros Zoltán (Együttélés) foglalja el.

1991. május 14–18.

A Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyar Amatőr Színjátszók Egyesülete megrendezi Dunaszerdahelyen a XVI. Duna Menti Tavaszt.

1991. május 15.

A Szövetségi Gyűlés május 9-e helyett május 8-ra helyezi át a fasizmus alóli felszabadulás állami ünnepnapját.

A Szövetségi Gyűlés új házszabálya értelmében újjáalakulnak a képviselői klubok. Az Együttélés képviselői azon a címen, hogy az MKDM képviselőivel, e mozgalom tisztázatlan kérdései miatt nem sikerült felújítani az együttműködést, Coexistentia néven alakítanak klubot, amelynek elnökévé Duray Miklóst, alelnökévé Mihályi Molnár Lászlót választják. Együttal nyílt levelet intéznek az MKDM képviselőihez, amelyben a parlamenti klubhoz való csatlakozásra és az együttműködés felújítására szólítják fel őket.

1991. május 17.

Az MKDM kassai alapszervezete nyilatkozatot tesz közzé az *Új Szóban*, amely szerint továbbra is tagjainak tekinti Magyar Ferenc és Novitzky Béla képviselőket, s a mozgalomból való kizárásukat jogellenesnek minősíti.

1991. május 17–19.

Somorján másodízben rendezik meg a Samaria Régi Zenei Napokat.

1991. május 18.

Magyar Ferenc, Novitzky Béla, Szócs Ferenc és Varga Olivér parlamenti képviselők belépnek a Coexistentia parlamenti klubba, amely ezt követően felveszi az MKDM–Együttélés klub nevet.

1991. május 19.

Bugár Béla és Vincze Dániel arra hivatkozva, hogy a közös klubba belépett négy képviselőt korábban kizárták az MKDM-ből, elutasítja a klubhoz való csatlakozást.

1991. május 21.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja a 229/1991. sz. ún. földtörvényt, amely az 1948. február 25-e és 1990. január 1-je között elkobzott mezőgazdasági vagyron visszaadását szabályozza. Kisajátított földjüket csak a Csehszlovákiában állandó lakhellyel rendelkező csehszlovák állampolgárok igényelhetik vissza, az ismeretlen tulajdonú és jogilag rendezetlen földek az Állami Földalap tulajdonába kerülnek. A törvény 6. §-a – 50 hektárig – egyes esetekben lehetővé teszi a magya-

roktól elkobzott vagyon visszaadását is, a kárpótlás nem vonatkozik ugyanakkor a magyaroktól elkobzott és a földreform során másoknak juttatott vagyokra.

1991. május 25.

A Rákóczi Szövetség közgyűlésén a szövetség által létrehozott Esterházy János Emlékbizottság első ízben ítéli oda az Esterházy János-emlékplakettet, Nagy János szobrászművész alkotását, amelynek kitüntetettjei Esterházy Malfatti Alice és Hites Kristóf. A Rákóczi Szövetség elnökévé a közgyűlés ismét Halzl Józsefet választja, alelnöke Vigh Károly, Selmeczi Elek és Soóky Dezső, főtárháza Göndöcs László lesz.

Az FMK Politikai Testülete nyilatkozatot ad ki a földtörvénnyel kapcsolatban, amely szerint „a földtörvény az első lépés a kassai kormányprogram következményeinek tényleges felszámolása és a magyarságot érintő diszkriminatív intézkedések megszüntetése felé”.

Prágában megtartja I. közgyűlését a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége.

1991. május 25–26.

A Csemadok OV, a Szlovákiai Magyar Folklórszövetség és a Magyarok Világszövetsége megrendezi Zselizén a XXXVI. Országos Népművészeti Fesztivált.

1991. május 27.

Az MKDM pozsonyi városi szervezete nyilatkozatban közli, hogy továbbra is tagjának tekinti Szócs Ferencet, s nem ért egyet a mozgalomból való kizárásával.

1991. május 29–június 2.

Prágában és Pozsonyban tárgyal Entz Géza, a Határon Túli Magyarok Titkárságának vezetője, aki találkozik a szlovákiai magyar politikai mozgalmak vezetőivel is.

1991. május 30.

A Szövetségi Gyűlésben megalakul az Emberjogi és Kisebbségi Bizottság. Elnökévé Gémesi Károlyt választják.

1991. május 31.

Gidrafán újabb államjogi és alkotmány-előkészítő tárgyalások zajlanak a köztársasági elnök, a szövetségi, a cseh és a szlovák parlament, kormány és pártok között. A magyar mozgalmakat A. Nagy László, Duray Miklós és Csáky Pál képviseli. A találkozó résztvevői elutasítják Duraynak és Csákynek az új alkotmány nemzeti kisebbségekre vonatkozó fejezetének kidolgozása céljából megalapítandó vegyes bizottság létrehozására vonatkozó javaslatát.

1991. május

Megjelenik Somorján a *Somorja és Vidéke* című közéleti havilap első száma. Főszerkesztője Csiba László. (A lap júniustól *Somorja és Vidéke – Šamorín a okolie* címmel kétnyelvűként jelenik meg.)

1991. június 1.

Az MKDM Országos Választmánya pozsonyi ülésén határozatot hoz egy időszakos MKDM-híradó kiadásáról s a mozgalmon belüli hét szakbizottság létrehozásáról. Az OV határozata szorgalmazza egy háromoldalú kerekasztal összehívását azzal a feladattal, hogy azon a magyar mozgalmak egységes álláspontot alakítsanak ki az alkotmánytervezettel kapcsolatban. A földtörvénnyel kapcsolatban megállapítja, hogy az nem rendezi maradéktalanul a szlovákiai magyarokat ért föld- és vagyoneklozbas okozta sérelmeket.

A Csehszlovákiai Magyar Tudományos Társaság *Egy önálló csehszlovákiai magyar egyetem lehetőségei* címmel szemináriumot rendez Pozsonyban, amelyen elhatározzák a komáromi Jókai Mór Egyetem szellemi és gazdasági hátterének, valamint statútumának kidolgozását.

1991. június 4–9.

A Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyar Amatőr Színjátszók Egyesülete megrendezi Komáromban a XXVIII. Jókai Napokat.

1991. június 7.

Az FMK Politikai Testületének értékelése szerint a Szövetségi Gyűlés Emberjogi és Kisebbségi Bizottságának létrejötté fontos előrelépést jelent az emberi és a nemzeti kisebbségi jogok érvényesítése terén.

1991. június 8.

Az Együttélés Országos Tanácsának komáromi ülése határozatban mondja ki, hogy a mozgalom a szövetségi államformát támogatja, elveti az államszerződés gondolatát, s a nemzeti kisebbségek jogainak a szövetségi alkotmányban való rögzítését szorgalmazza. Az ülésen ismét felmerül a mozgalom párttá alakulásának gondolata, a döntést az előkészületben lévő új választási törvénytől teszik függővé.

1991. június 11.

Vladimír Mečiar a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom kassai nagygyűlésén kijelenti, hogy a szlovák kormánypártok titkos egyezséget kötöttek az Együttéléssel és az MKDM-mel a parlamenti együttműködésről. (Az Együttélés Intéző Bizottsága június 13-án nyilatkozatban cáfolja Mečiar kijelentését, s hasonlóan nyilatkozik sajtóértekezletén az FMK is.)

1991. június 14.

František Mikloško fogadja Esterházy Malfatti Alicét, Esterházy János lányát, aki édesapja hamvainak átadását kéri az SZNT elnökétől.

1991. június 15.

A Komáromi Jókai Színház épületében megnyílik a Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Szövetsége által működtetett Teatro Galéria.

1991. június 17.

Kroměřížben az új államjogi elrendezésről és az új alkotmányokról folytatott tárgyalásokon Václav Havel javaslatára olyan kompromisszumos megállapodás születik, hogy a Cseh Nemzeti Tanács és Szlovák Nemzeti Tanács szerződést fog kötni az államjogi elrendezés alapelveiről, amelybe belefoglalják a szövetségi alkotmány kidolgozásának alapelveit is. A Szlovák Nemzeti Párton kívül a találkozó valamennyi résztvevője a szövetségi állam megőrzése mellett foglalt állást.

1991. június 20.

Az SZNT lusztrációs határozatot fogad el a képviselők, a szlovák kormány tagjai és helyettesei, valamint a legfőbb állami hivatalok munkatársainak átvilágításáról, egyben felhívja azokat, akik tudatosan együttműködtek az állambiztonsági szervekkel, vagy azok tagjai voltak, hogy 15 napon belül mondjanak le tisztségeikről, ellenkező esetben nevüket a parlament zárt ülésén közölni fogják.

Az FMK által jelölt Podstránský Vladimírt kinevezik a szlovák mezőgazdasági miniszter gazdasági helyettesévé.

1991. június 20–21.

A Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének kezdeményezésére Ópusztaszeren találkoznak a kisebbségi magyar szervezetek képviselői. A tanácskozás – amelyen Csehszlovákiából az Együttélés, az MKDM és a Csemadok képviselteti magát – résztvevői elhatározzák, hogy a kisebbségi magyarság létével kapcsolatos kérdések kezelése céljából nemzetközileg bejegyzett szervezetet hoznak létre.

1991. június 21.

A szlovák kormány területszervezési bizottsága véglegesíti Szlovákia új közigazgatási felosztására vonatkozó javaslatait. Az első csekély módosítással érvényben hagyná a korábbi járási felosztást, a második a járások számának némi növelésével gyakorlatilag visszatérne az 1949–1960 közötti kerületi rendszerhez, a Milan Minarovič vezette munkabizottság által kidolgozott, s a legnagyobb támogatottságot élvező harmadik javaslat pedig – a történelmi megyerendszerből kiindulva – Szlovákia területét 16 megyére és 77 járásra osztaná. Ennek értelmében a magyarlakta területeken ismét megalakulhatna a Somorjai, Szenci, Párkányi, Ipolysági, Tornaljai, Nagyrőcei, Szepsi, valamint a közös Bodroghközi és Ungvidéki járás Nagykapos székhellyel.

Az SZNT lusztrációs bizottságot hoz létre, amelyben a magyar mozgalmakat Markotán Péter, Ásványi László és Rózsa Ernő képviseli.

Kassán ünnepélyes keretek között átadják a II. Rákóczi Ferenc rodostói házának 1908-ban hazaszállított belső berendezésével berendezett Rákóczi Emlékházat, az ún. rodostói házat.

1991. június 25.

Befejeződik az 1968-as intervenció óta ott tartózkodó szovjet csapatok kivonása Csehszlovákiából.

1991. június 26.

Besztercebányán tartja I. közgyűlését a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom. Elnökévé Vladimír Mečiar, alelnökévé Augustín Marián Húskát, Michal Kováčot és Milan Kňažkót választják.

1991. június 28.

A Gazda Magyar Mezőgazdasági Lap- és Könyvkiadó Kft. ülésén elhatározzák, hogy a vállalkozás Gazda Kereskedelmi Kft. néven működik tovább, s a lap- és könyvkiadás mellett bel- és külkereskedelmi tevékenységet is folytatni fog. Az elnök-igazgatói tisztségben Haraszi Mészáros Erzsébetet Neszméri Sándor váltja fel.

Budapesten a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamainak képviselői jegyzőkönyvet írnak alá a gazdasági szervezet megszűnéséről.

1991. június 28–29.

Kassa bombázásának 50. évfordulója alkalmából nyilvános történelmi szimpóziumot rendez Kassán a Kassai Magyarok Baráti Társasága.

1991. június 28–30.

A Csemadok OV megrendezi Gombaszögön a XXXVI. Országos Kulturális Ünnepelet.

1991. június

Érsekújvárott *Castrum Novum* címmel kétnyelvű havilap, Galántán *Pulzus* címmel magyar nyelvű magánlap indul útjára.

1991. július 1.

Genfben az európai nemzeti kisebbségekkel és etnikumokkal foglalkozó nemzetközi konferencia kezdődik. A kormány szintű küldöttségek tárgyalásain a csehszlovák küldöttség tagjaként részt vesz Hunčík Péter, a Köztársasági Elnöki Iroda munkatársa és Gémesi Károly, a szövetségi parlament Emberjogi és Kisebbségi Bizottságának elnöke, a nem kormány szintű szervezetek ezzel párhuzamosan zajló értekezletén pedig az Együttélés és az MKDM képviselőiben Gyurcsík Iván és Csáky Pál.

A Szlovák Televízió ideiglenesen megszünteti 1983 óta sugárzott magyar nyelvű adását.

Prágában a Varsói Szerződés tagállamainak állam-, ill. kormányfői jegyzőkönyvet írnak alá a katonai szervezet megszüntetéséről.

1991. július 3.

Az Eurolánc nevű környezetvédő mozgalom aktivistái blokád alá veszik a körtvélyesi tározó szivattyúállomását, hogy meggátolják a felvízcsatorna vízzel való feltöltését.

1991. július 4.

Lemond mandátumáról Rajczy László, a Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájának képviselője.

Pozsonyban Anton Špiesz szlovák történész vezetésével Szlovák–Magyar Baráti Társaság alakul.

1991. július 5.

A gazdaságszervezési okok miatt felszámolt Danubius Kiadó helyett a május 27-én bejegyzett Nap Kiadó veszi át a *Nap* című hetilap kiadását. A kiadó igazgatója s egyben a lap főszerkesztője Balla Kálmán.

Kocsis István *Árpád-házi Szent Margit* című tragédiájával első bemutatóját tartja a VI-os bástyában a Komáromi Jókai Színház művészeiből és művészgyakornokokból álló s a Jókai Alapítvány által működtetett Bástya Színház.

A Fiatal Demokraták Szövetsége Orbán Viktor vezetésével Pozsonyba látogató küldöttsége találkozik az FMK, a NYEE, az MKDM és a Csemadok képviselőivel.

1991. július 8.

A *Szabad Földműves Újság* felveszi a *Szabad Újság* címet.

1991. július 9.

Pozsonyban hatvanhat éves korában elhunyt Rabay Zoltán, az *Új Szó* egykori főszerkesztője.

1991. július 10.

Az SZNT törvényt hoz a második világháború után a Szovjetunióba hurcoltak kártalanításáról. A törvénytervezet vitája során elutasítják Agárdy Gábor indítványát, hogy a törvény ne csak a Szovjetunióba hurcoltakat kártalanítsa, hanem mindenkit, akit valamilyen oknál fogva munkatáborokba hurcoltak.

Duray Miklós, az Együttélés elnöke a bösi erőmű ellen tüntető természetvédőkhez intézett üzenetében tiltakozó akciójuk folytatására buzdítja őket.

1991. július 11.

Popély Gyula a *Szabad Újság*ban közzétett felhívásában bejelenti egy politikai párt megalapítására irányuló szándékát. A felhívás szerint a Magyar Néppárt néven létrehozandó párt megalapítását az indokolja, hogy a politikai mozgalmak nem képesek kellő hatékonysággal felvállalni a magyar kisebbség érdekvédel-

mét, ami megmutatkozott a nyelvtörvényről való szavazás során is, amikor a képviselők többsége megszavazta a diszkriminatív törvényjavaslatot.

1991. július 13.

Az Együttélés parlamenti képviselőinek egy csoportja ellátogat a körtvélyesi szivattyúállomást megszállva tartó tüntetőkhez, ahol ígéretet tesznek arra, hogy ha szükséges, személyes jelenlétükkel védik meg a tüntetőket a kilátásba helyezett rendőri beavatkozás ellen.

1991. július 13–20.

A Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság megrendezi Szepsiben a II. Néprajzi Továbbképző Tanfolyamot.

1991. július 15.

Ján Čarnogurský szlovák miniszterelnök és Mádl Ferenc magyar kormánybiztos újabb eredménytelen tárgyalásokat folytat Pozsonyban a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer jövőjéről. A szlovák fél csak olyan megoldás elfogadására hajlandó, amely lehetővé tenné a bősi erőmű üzembe helyezését.

Az FMK vezetőségének tagjai szintén meglátogatják a bősi erőmű ellen tiltakozó környezetvédőket.

1991. július 15–21.

A Szlovákiai Magyar Folklórszövetség megrendezi Zselizen a IV. Országos Tánc-háztábort.

1991. július 16.

Az FMK állásfoglalást tesz közzé az *Új Szóban* a bősi erőművel kapcsolatban, amelyben hangsúlyozza, hogy a mozgalom megalakulása óta az erőmű eredeti tervek szerinti megépítése ellen foglalt állást, s a legutóbbi koalíciós tárgyalásokon határozott fellépésével sikerült megakadályoznia a környezetvédők elleni rendőri fellépést.

Az SZNT ülésén Ladislav Pittner belügyminiszter elmarasztalja a csehszlovákiai magyarságot, amiért a körtvélyesi szivattyúállomás elfoglalásával tiltakozik a bősi erőmű befejezése ellen, s felszólítja a magyar képviselőket, hogy ne támogassák a természetvédőket.

1991. július 17.

Az SZNT Elnöksége a rádióról és a televízióról szóló törvény alapján kinevezi a két intézmény tanácsát, amelyekbe valamennyi parlamenti párt 1-1 személyt delegál. A Szlovák Rádió tanácsában a magyar mozgalmak részéről Ozogány Ernő (Együttélés), Lapos József (MKDM) és Balla Kálmán (FMK), a Szlovák Televízióban Lacza Tihamér (Együttélés), Protič Mária (MKDM) és Barak László (FMK) kap helyet.

1991. július 17–18.

Csölösztő mellett rendőrkülönítmény számolja fel a körtvélyesi víztározó területén két hete tartó tiltakozó akciót. A beavatkozás során újságírókat és külföldi állampolgárokat is őrizetbe vesznek, utóbbiakat kiutasítják Csehszlovákia területéről.

1991. július 17–20.

A MISZ Rockmisszió '91 néven megrendezi Pozsonyeperjesen és Dunaszerdahelyen a csehszlovákiai magyar amatőr rockzenekarok második tehetségkutató versenyét.

1991. július 18.

A Szövetségi Gyűlés jóváhagyja a 327/1991. sz. ún. népszavazási alkotmánytörvényt, amely szerint a Cseh Köztársaságnak vagy a Szlovák Köztársaságnak a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaságból való kilépéséről csakis népszavazás dönthet.

Öllös Árpád, a Csallóközi Városok és Falvak Társulása elnöke, valamint Ján Babej, az Eurolánc vezetője tiltakozó táviratot intéz Alexander Dubčekhez, a Szövetségi Gyűlés, és František Mikloškohoz, az SZNT elnökéhez, amelyben a bősi építkezés kivizsgálása céljából parlamenti bizottság létrehozását kéri.

1991. július 19.

A Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarájában Bajnok István (Együttélés) foglalja el a mandátumáról lemondott Rajczy László megüresedett képviselői helyét.

1991. július 19–28.

A Csemadok OV – a Rákóczi Szövetség támogatásával – a Pinc és Ipolynyék közötti útvonalon, a közép-szlovákiai bányavárosok érintésével megrendezi a XVII. Honismereti Kerékpártúrát.

1991. július 20.

Gödöllőn a Kárpát-medencében és a világban szétszórta magyar cserkészek összefogása céljából, a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség részvételével alakul a Magyar Cserkészforum. Főtitkárává Hodossy Gyulát választják.

1991. július 22.

A környezetvédők – több parlamenti képviselő részvételével – újabb nagyszabású tiltakozó megmozdulást szerveznek Körtvélyesen a bősi vízlépcső megépítése ellen.

Esztergomban Paskai László bíboros, esztergomi érsek fogadja az MKDM Bugár Béla elnök vezette küldöttségét.

1991. július 23.

A szlovák állami vezetés első ízben lép kapcsolatba a bősi vízi erőmű felépítése ellen tiltakozó szervezetekkel. Milan Zemko, az SZNT alelnöke fogadja az Eurolánc, a Szlovákiai Természet- és Tájjvédők Szövetsége, valamint a csallóközi polgármesterek képviselőit, akik azt kérik, hogy a kormány a vízlépcső sorsáról független szakemberek és a térség lakói véleményének figyelembevételével döntsön.

A szlovák kormány ülésén ezzel egyidőben döntés születik a bősi vízi erőmű szlovák területen történő üzembe helyezését lehetővé tévő ún. C változat építési munkálatainak megkezdéséről. (Július 25-én a szövetségi kormány is jóváhagyja a bősi vízlépcső üzembe helyezésével kapcsolatos előkészületek megkezdését.)

A megszűnt *Zempléni Változások* utódlapjaként megjelenik Töketeremesen az *Új Zemplén* című független járási hetilap első száma. Főszerkesztője Bohács Éva.

1991. július 24.

Az FMK Politikai Testülete nyilatkozatban közli, hogy nem ért egyet a szlovák kormánynak a bősi vízi erőmű megépítéséről hozott döntésével.

1991. július 25.

Keresztény Híradó címmel megjelenik Pozsonyban az MKDM Elnöksége időszakos kiadványának első száma. Felelős szerkesztője Agárdy Gábor.

1991. július 27–augusztus 3.

A Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság és a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség néprajzi gyermektábort rendez Tallóson.

1991. július

Érsekújvárott – a megszűnt *Heti Hírlap* utódlapjaként – *Heti Hírek* címmel új magyar nyelvű járási hetilap indul útjára. Felelős szerkesztője Soóky Árpád.

1991. augusztus 1.

Ján Čarnogurský fogadja a bősi vízlépcső ellen tiltakozó környezetvédő szervezetek küldöttségét, akik átadják a szlovák miniszterelnöknek tiltakozó petíciójukat.

Az Együttélés 12 parlamenti képviselője nyílt levelet intéz Ján Čarnogurskýhoz, amelyben támogatásukról biztosítják a bősi vízlépcső felépítése elleni megmozdulást, s tiltakoznak a lakosság véleményének figyelmen kívül hagyása ellen.

1991. augusztus 1–3.

A Csemadok Komáromi Városi Szervezete, a Duna Menti Múzeum és a pozsonyi Selye János Klub megrendezi Komáromban az I. Selye János Napokat.

1991. augusztus 2.

Ján Čarnogurský szlovák miniszterelnök levélben értesíti Antall József magyar miniszterelnököt a szlovák és a szövetségi kormány döntéséről, miszerint a dunai vízlépcsőt szlovák területen fogják üzembe helyezni.

1991. augusztus 3.

Csölösztő mellett kommandósokat vetnek be a körtvélyesi szivattyúállomást megszállva tartó tüntetők ellen.

1991. augusztus 3–10.

A DH és a MISZ megrendezi Örsűjfalun a honismereti táborok örökébe lépő I. Nyári Ifjúsági Tábor.

1991. augusztus 5.

A magyarországi Duna Kör Václav Havel csehszlovák köztársasági elnökhöz intézett nyílt levelében tiltakozik a bősi erőmű befejezése és a tiltakozó akciók erőszakos elfojtása ellen, s egyben arra emlékeztet, hogy megválasztása előtt ő is helyeselte a magyar kormány döntését a vízlépcső építésének leállításáról.

1991. augusztus 7.

A szlovákiai koalíciós pártok tanácskozásán az FMK kezdeményezésére meg egyezés születik arról, hogy a bősi erőművel kapcsolatos lépéseket a jövőben koalíciós egyeztetések fogják megelőzni.

Az *Új Szó* az Erőszakkal Elhurcoltak Szlovákiai Asszociációja által összeállított lista alapján megkezdi az NKVD által 1944–1946-ban a Szovjetunióba hurcolt személyek névsorának folytatásos közlését.

1991. augusztus 10–18.

A Magyar Ifjúság Érdekeit Védő Szövetség Széchenyi István születésének 200. évfordulója alkalmából nyári szabadegyetemet rendez Ghymesen.

1991. augusztus 12.

Tornalján megjelenik a városi önkormányzat *Tornala a okolie – Tornalja és Vidéke* című kétnyelvű havilapjának első száma. Főszerkesztője Szászi Zoltán.

1991. augusztus 12–18.

A Csemadok füleki alapszervezete több társrendezővel karöltve megrendezi Füleken az I. Palóc Napokat.

1991. augusztus 15–18.

A MISZ a középiskolás diákköltők és diákírók számára megszervezi Komáromban az I. Pegazus-találkozót.

1991. augusztus 24.

Az FMK Országos Választmányának lévai ülésén a mozgalom nemzetiségi programjának aktualizálása és egy kisebbségi intézményrendszer koncepciójának ki-

dolgozása céljával Gémesi Károly vezetésével létrehozzák az FMK Nemzeti Kisebbségi Tanácsát. Az OV határozatban mondja ki egy komplex nemzeti kisebbségi törvény elfogadásának szükségességét, s leszögezi, hogy az FMK a föderális államforma híve.

1991. augusztus 24–25.

A Csemadok Töketeremesi Járási Választmánya a rendszeresítés szándékával megrendezi Zemplénben az I. Zempléni Kulturális Napokat.

1991. augusztus 28.

A CSKP Szövetségi Tanácsa a párt nevét Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja és a Demokratikus Baloldal Pártja Szövetségére változtatja.

1991. augusztus 29.

Több szlovák parlamenti képviselő, többek között Marián Andel, Jozef Prokeš és Peter Brňák Szlovákia szuverenitásáról és önrendelkezéséről szóló alkotmány-törvény-tervezetet terjeszt az SZNT Elnöksége elé.

1991. augusztus 31.

Az Ungi Református Egyházmegye Csicserben ülésező rendkívüli közgyűlése határozatot hoz az egyházmegye deregnyői Tanulmányi Központjának létrehozásáról.

1991. szeptember 1.

Életbe lép a pozsonyi Ludovít Štúr Nyelvtudományi Intézet Helyesírási Bizottsága által kidolgozott új szlovák helyesírási szabályzat, amely szerint „a szlovák történelem magyarországi szakaszában szereplő személyek” neveit a szlovák helyesírási szabályai szerint kell írni, tehát például Pázmány helyett Pázmaň, Rákóczi helyett Rákoci, Zichy helyett Ziči, Pálffy helyett Pálfi írandó.

1991. szeptember 2.

Galántán Tóth Lajos igazgató vezetésével megnyílik Szlovákia első – magyar tan nyelvű – magángimnáziuma, Nagymegyeren pedig újraindul az 1982-ben megszüntetett magyar gimnázium. A tanév folyamán több, az 1970–1980-as években központosított magyar kisiskola is újrakezdi működését.

Urs Schöttli, a Liberális Internacionálé ügyvezető elnöke megbeszélést folytat Pozsonyban az Együttélés és az FMK vezetésével. Mindkét mozgalom kifejezi csatlakozási szándékát a Liberális Internacionáléhoz.

1991. szeptember 3.

A Szlovák Televízió újra megkezdji júliusban megszüntetett nemzetiségi műsorainak sugárzását. A hetente egy alkalommal jelentkező *Nemzetiségi magazint* kötelezően szlovák nyelvű feliratokkal kell ellátni.

1991. szeptember 4.

Ján Čarnogurský fogadja az Együttélés vezetőit, akik kifejtik a szlovák miniszterelnök előtt, hogy a mozgalom a föderatív államjogi elrendezés fenntartását és az önrendelkezési elv tiszteletben tartását támogatja, Szlovákia esetleges önállósulása pedig elkerülhetetlenül más fénybe állítaná a nemzeti kisebbségek helyzetének megítélését.

Budapesten Für Lajos, a Magyar Demokrata Fórum alelnöke fogadja az FMK Tóth Károly főtítkár vezette küldöttségét. Megegyezés születik a pártközi kapcsolatok bővítéséről.

1991. szeptember 5.

A. Nagy László, az FMK elnöke a mozgalom sajtótájékoztatóján bejelenti, hogy amennyiben nem születik megegyezés az államszövetség jövőjéről, az FMK népszavazás megtartását fogja kezdeményezni.

1991. szeptember 5–6.

Pozsonyban eredménytelen tárgyalások zajlanak a két köztársasági parlament Elnöksége között az államjogi elrendezés kérdéseiről.

1991. szeptember 6.

Václav Havel köztársasági elnök Pozsonyban fogadja a szlovákiai politikai pártok és mozgalmak, köztük az FMK, az MKDM és az Együttélés küldöttségét. A magyar mozgalmak képviselői tolmácsolják az államfőnek a szövetségi állam jövőjével, a bősi vízlépcsővel és a kisebbségi kérdéssel kapcsolatos nézeteiket.

Az FMK pozsonyi irodájában első ízben találkozik a három magyar politikai mozgalom küldöttsége. A megbeszélésen – amelyen az FMK-t Tóth Károly, Gyurovszky László, Zászlós Gábor és Világi Oszkár, az Együttélést Bauer Edit, Duka Zólyomi Árpád és Rózsa Ernő, az MKDM-et Bugár Béla, Agárdy Gábor, Csáky Pál és Bartakovics István képviseli – a jövőbeli államjogi elrendezésről, valamint együttműködésük lehetőségéről tanácskoznak, s megállapodnak találkozáik rendszeresítésében.

1991. szeptember 10.

Az *Új Szó* közli a szlovák kormány területszervezési bizottsága keretében működő munkacsoport Szlovákia új közigazgatási felosztásáról készült, s Minarovič-féle javaslatként ismertté váló tervezetét.

1991. szeptember 11.

A DSZM és a Szlovák Nemzeti Párt több vezető politikusának részvételével alakul a Szuverén Szlovákiáért kezdeményezés. Másnap felhívást tesz közzé, amely szerint: „A közép- és kelet-európai események megerősítik bennünk azt a tudatot, hogy eljött a döntés ideje. Már nem lehet tovább halogatni Szlovákia állami szuverenitásának kinyilvánítását.”

A református egyház Léván ülésező Zsinati Elnöksége határozatot hoz a komáromi Calvin J. Teológiai Intézet létrehozásáról.

1991. szeptember 13.

Pozsonyban a Csemadok székházában – az Együttélés kezdeményezésére – első ízben kerül sor a csehszlovákiai magyar parlamenti képviselők találkozájára, amelyen az Együttélés részéről 11, az MKDM részéről 7, az FMK részéről 4, a DBP részéről 2, a KDM részéről 1 képviselő vesz részt. A tanácskozás résztvevői elsősorban a szövetségi államformáról, a nemzetek önrendelkezéséről és a kisebbségek jogi helyzetéről, öngazgatásuk kérdéséről és az önrendelkezés alkotmányos úton történő eléréséről cserélnek véleményt, de szóba kerül a feddhetetlenségi vizsgálat, a regionális önszerveződés, a területi átszervezés és a népszavazás kérdése is. Nézetazonosság csak nagyon kevés kérdésben alakul ki, a tárgyalásról kiadott nyilatkozat érdemi állásfoglalást nem tartalmaz.

1991. szeptember 13–15.

Jászón tartja I. tiszti konferenciáját a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség, amelyen ünnepélyes keretek között főcserkésszé választják Bartal Károlyt, a premontrei rend apátját.

1991. szeptember 14.

Reakcióként a Szuverén Szlovákiáért kezdeményezés létrejöttére megalakul a Közös Államért polgári kezdeményezés. Felhívásában arra figyelmeztet, hogy a szabad választásokon a polgárok nem a közös állam szétverésére adták szavazatukat, ezért az ország felszámolásáról az SZNT képviselői nem dönthetnek, arról csupán népszavazással lehet határozni.

1991. szeptember 16.

A magyar mozgalmak képviselői az *Új Szó* hasábjain reagálnak a Szuverén Szlovákiáért kezdeményezés felhívására. A. Nagy László és Csáky Pál a föderáció megőrzéséért száll síkra, Dobos László bizonyos feltételek mellett elfogadhatónak tartaná az önálló szlovák állam létrehozását.

Nagykapos és Királyhelmece önkormányzati testületei együttes ülésükön támogatásukról biztosítják az *Új Szó* szeptember 10-i számában nyilvánosságra hozott ún. Minarovič-féle javaslatot, s egyetértenek a közös Bodroghközi és Ung-vidéki járás létrehozásának tervével.

1991. szeptember 17.

Az SZNT Elnöksége elutasítja, hogy a szlovák parlament legközelebbi ülésén napirendre tűzze a Szlovákia szuverenitásáról és önrendelkezéséről szóló alkotmánytervezet megvitatását.

1991. szeptember 18–21.

A Stúdió érté megrendezi Érsekújvárott a IV. Nemzetközi Alternatív Művészeti Fesztivált.

1991. szeptember 19.

A szövetségi állam megőrzéséért rendezett pozsonyi nagygyűlésen felszólal többek között A. Nagy László, az FMK, és Bartakovics István, az MKDM parlamenti képviselője is. Az önálló Szlovákiát szorgalmazó mozgalmak ezzel egy időben tüntetésen követelik Szlovákia szuverenitásának kinyilvánítását.

1991. szeptember 20.

Pozsonyban az Együttélés, az FMK és az MKDM vezetőinek újabb megbeszélésén egyetértés születik abban, hogy az államjogi elrendezés ügyében elleneznek minden alkotmánysértő kezdeményezést, s képviselőik a szlovák parlamentben együtt fognak működni. Elhatározzák két közös bizottság létrehozását, amelyek a kisebbségi jogok kidolgozásakor figyelembe veendő alapelvek egyeztetésével, ill. a területi átszervezéssel kapcsolatos elképzelések összehangolásával fognak foglalkozni.

Prágában Marián Čalfa szövetségi miniszterelnök fogadja az FMK küldöttségét, amely arról tájékoztatja a kormányfőt, hogy a Szövetségi Gyűlésben kezdeményezni fogja egy nemzeti ségi törvény megalkotását.

Érsekújvárott a városi önkormányzat határozatot hoz a kétnyelvű utcanévtáblák elhelyezéséről. Ezt követően a Matica slovenská, a Szlovák Nemzeti Párt és a KDM aláírásgyűjtésbe kezd a kétnyelvű utcanévtáblák elhelyezése elleni népszavazás kiírásáért.

1991. szeptember 20–21.

Gútán népszavazást tartanak a város 1948-ig érvényben lévő elnevezésének visszaállításaért. A népszavazáson a szavazati joggal rendelkezők 62%-a vesz részt, s 93%-uk a történelmi név visszaállítása mellett voksol.

1991. szeptember 21.

Bősön a Szlovák Nemzeti Párt rendezésében mintegy ötszáz – a Privigyei, Nagyszombati, Trencséni, Vágbesztercei és Nyitrai járásból autóbuszokon odaszállított – szlovák tüntető követeli a vízi erőmű megépítését.

1991. szeptember 22.

A NYEE mintegy 15-20 ezer résztvevővel újabb nagygyűlést rendez Pozsonyban a szövetségi állam megőrzése mellett. A rendezvényen részt vesz többek között A. Nagy László, Tóth Károly, Zászlós Gábor és Bugár Béla.

1991. szeptember 23.

Az SZNT kis szavazattöbbséggel elveti a Szlovákia szuverenitásáról beterjesztett alkotmánytörvényjavaslat megvitatását. A javaslat szerint a szövetségi törvények Szlovákiában csak akkor lennének érvényesek, ha azokat az SZNT is jóváhagyná.

1991. szeptember 24.

A Szövetségi Gyűlés ülésén felszólaló Václav Havel köztársasági elnök a szövetségi állam jövőjének tisztázása érdekében javasolja, hogy fogadják el a népszavazási alkotmánytörvény végrehajtási törvényét, tegyék lehetővé a népszavazás kiírását lehetőleg 1991 decemberéig, s határozatban támogassák a két köztársasági parlament tárgyalásait a tagköztársaságok közötti szerződésről.

1991. szeptember 26.

Az SZNT Elnöksége a Csehszlovákiai Magyar Írók Társasága javaslatára az újonnan alapított Masaryk Érdemrendre terjeszti fel Esterházy Jánost.

1991. szeptember 28.

A Csemadok OV Iosonci ülése a szlovákiai magyar oktatásügy helyzetével foglalkozva célként fogalmazza meg a nemzetiségi oktatásügy önigazgatásának elérését, jóváhagyja a Csemadok oktatási alapelveit, s a politikai mozgalmak, az SZMPSZ, az Oktatásügyi Tanács, a Szülők Tanácsa és a Diákhálózat bevonásával egy nemzetiségi oktatásügyi kerekasztal összehívását kezdeményezi. A szövetség decentralizálása keretében megalapítja a Csemadok kassai titkárságát, a keleti régió titkárává Máté Lászlót választja, s állásfoglalást tesz közzé az államjogi elrendezéssel kapcsolatban, amelyben kiáll a szövetségi állam megőrzése mellett.

1991. szeptember 29.

Az Együttélés Intéző Bizottsága határozatban mondja ki, hogy elítéli a Szlovák Köztársaság szuverenitásának egyoldalú kinyilatkoztatását célzó törvényjavaslatot.

1991. október 1.

Komáromban Liszka József vezetésével megalakul a Duna Menti Múzeum Magyar Nemzetiségi Osztálya. Célja a szlovákiai magyarság történetének, népi kultúrájának, művelődés- és irodalomtörténeti hagyományainak feltárása és dokumentálása.

A Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége az *Új Szóban* közzétett állásfoglalásában száll síkra a föderáció fenntartása mellett. A válságos helyzet egyetlen lehetséges megoldásának a népszavazás kiírását tartja.

1991. október 1–25.

A Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága és a Csemadok Pozsonyi Városi Választmánya az V. Városi Kulturális Napok keretében megrendezi a csehszlovákiai magyar fotóművészek II. országos kiállítását.

1991. október 3.

A Bibliotheca Hungarica létrehozását indítványozó felhívásra összegyűlt könyv- és dokumentumadományokból – a Nemzetiségi Dokumentációs Centrum égisze

alatt – megnyílik Somorján a Csehszlovákiai Magyar Központi Könyvtár és Levéltár.

Az Együttélés és az MKDM képviselői átadják František Miklošónak, az SZNT elnökének a szlovák alkotmány nemzeti és etnikai kisebbségek jogait tartalmazó részére kidolgozott javaslatukat.

1991. október 4.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja a 451/1991. sz. ún. feddhetetlenségi törvényt, amely szerint a kommunista rendszer állambiztonsági szervének munkatársai nem tölthetnek be jelentős állami tisztséget.

1991. október 5.

Az Együttélés Érsekkétyen ülésező Országos Tanácsa *Merre tart Szlovákia?* címmel memorandumot fogad el a csehszlovákiai nemzeti kisebbségekről, amely értékelése szerint 1989 novembere óta nem erősödött a nemzeti kisebbségek jogbiztonsága, hanem sok tekintetben romlott a helyzetük. Az Országos Tanács elfogadja Gyurcsík Iván lemondását külügyi titkári, ill. Varga Béla lemondását szervezőtitkári tisztségéről; Duka Zólyomi Árpád általános alelnököt ügyvezető alelnökké választja, s megbízza a főtítkári teendők ellátásával is.

A Matica slovenská és a Štúr Társaság több szervezettel karöltve ún. szlovák nemzeti találkozót rendez Komáromban. A találkozó résztvevői kiáltvánnyal fordulnak az SZNT-hez, amelyben felhívják a figyelmet a szlovák nyelv veszélyeztetettségére, s egyedüli állam- és hivatalos nyelvként való bevezetésének szükségességére követelik Szlovákia szuverenitásának és önrendelkezésének kihirdetését s az országot nemzetközi jogi szubjektummá avató szlovák alkotmány elfogadását.

A DBP KB ülésén felmerül egy önálló magyar baloldali párt létrehozásának a lehetősége, amelynek a feladata a jobboldali elkötelezettségű magyar politikai mozgalmak ellensúlyozása lenne.

1991. október 8.

A szlovák kormány 554. sz. határozatával módosítja a Nemzetiségi Tanács státútumát és összetételét. A testületben a korábbtól eltérően nem a politikai pártok, hanem az államigazgatási szervek, a Szlovák Tudományos Akadémia, a Szlovák Statisztikai Hivatal szakemberei, valamint az önkormányzatok és a nemzetiségi szervezetek képviselői kapnak helyet. A 37 tagú Nemzetiségi Tanács új elnöke Martin Porubjak első miniszterelnök-helyettes; magyar tagjai: Hamerlik Rudolf az SZNT, Máté László a Csemadok, Liszka József a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság, Bauer Győző a Csehszlovákiai Magyar Tudományos Társaság és Szaló Csaba a DH képviseletében.

A szlovák kormány alkotmányellenesnek minősíti és elutasítja a Szlovákia szuverenitásáról és önrendelkezéséről szóló alkotmánytörvényjavaslatot.

1991. október 9.

A Diákhálózat DH-Press kiadójának kiadásában megjelenik Dunaszerdahelyen a *Déli Hírlap* című csallóközi hetilap első száma. Vezető szerkesztője Ravasz József.

1991. október 11.

Deákiban a Csemadok és az SZMPSZ kölcsönös együttműködési szerződést ír alá, amely megerősíti a két szervezet közötti kapcsolatokat. Az SZMPSZ támogatásáról biztosítja a Csemadok OV által szeptember 28-án elfogadott oktatási alapelveket.

1991. október 14.

Az Együttélés központi irodájában újabb találkozót tartanak a három magyar mozgalom képviselői. A találkozóról kiadott közlemény szerint „a felek ismételten megerősítették, hogy a közös államért szállnak síkra, és az alkotmányos utat támogatják”. Az FMK támogatásáról biztosítja az Együttélés és az MKDM alkotmány-kiegészítő javaslatát.

1991. október 17.

Esztergomban Ján Oravec párkányi és Könözszy László esztergomi polgármester aláírja a két város kapcsolatát szorosabbra fűző testvérvárosi szerződést. A két város vezetése megállapodik, hogy a Mária Valéria híd újjáépítése érdekében közös Híd-bizottságot hoz létre.

1991. október 19–20.

Poprádon a Nyilvánosság az Erőszak Ellen országos közgyűlésén határozat születik a mozgalom párttá alakulásáról. Új neve Polgári Demokrata Unió – NYEE, elnöke Martin Porubjak lesz.

1991. október 22.

Ján Bencúr szlovák belügyminiszter-helyettes a járási hivatalok elöljáróihoz intézett körlevelében a nyelvtörvényre és a közigazgatási törvényre hivatkozva fel szólítja őket a nem szlovák nyelvű feliratok eltávolítására.

A szlovák Belügyminisztérium terminológiai bizottsága nem ajánlja Gúta 1948 előtti nevének visszaállítást. Ugyancsak elutasítja Deáki névváltoztatási kérelmét, egyben a névváltoztatások leállítást javasolja a Belügyminisztérium számára.

1991. október 23.

Dunaszerdahelyen az egykori zsinagóga helyén ünnepélyes keretek között leleplezik a holokauszt helyi áldozatainak emlékművét.

1991. október 24.

A Márai Sándor Alapítvány *Egy előítélet anatómiája – Antiszemitizmusok Közép-Európában a Holocaust után* címmel nemzetközi tanácskozást rendez Dunaszerdahelyen.

1991. október 25–26.

A Duna Menti Múzeum Magyar Nemzetiségi Osztálya és a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság *Interetnikus kapcsolatok a Kárpát-medence északi részén* címmel nemzetközi tudományos tanácskozást rendez Komáromban.

1991. október 26.

A MKDM Nagycsalomján üléselő Országos Választmánya a működőképes föderáció fenntartása mellett foglal állást, ugyanakkor leszögezi, hogy az államszövetségnek többet kell törődnie a nemzetiségekkel.

A Szlovákiai Magyar Folklórszövetség megrendezi Dunaszerdahelyen a II. Szlovákiai Táncháztalálkozót.

Érsekújvárott a városi jogok odaítélésének 300. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségek keretében felavatják Széchényi György esztergomi érsek dombozművét, Nagy János szobrászművész alkotását.

1991. október 27.

Királyhelmeceen a Felső-Bodroghöz kulturális, társadalmi és tudományos életének irányítása és összefogása céljából megalakul a Mécs László Népfőiskola.

1991. október 28.

Prágában Václav Havel köztársasági elnök első ízben osztja ki a Masaryk Érdemrendet. A kitüntetésre javasolt Esterházy Jánost a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének tiltakozását követően az utolsó pillanatban törölték a kitüntetendők listájáról.

Tíz hónapos kényszerszünetet követően a DH-Press Kiadó gondozásában ismét megjelenik a *Nő*. A kétheti lap felelős szerkesztője Kocsis Aranka.

1991. október 29.

Dunaszerdahelyen bejegyzik a Csemadok Dunaszerdahelyi, Galántai, Pozsony városi és Pozsony-vidéki járási választmányai által létrehozott s többek között a magyar kulturális és tudományos élet segítését, valamint regionális jellegű kiadványok megjelentetését célul kitűző Gyurcsó István Alapítványt. Elnökevé november 5-én Vojtek Lászlót választják.

1991. október 31.

Párkány város önkormányzata a Mária Valéria híd újjáépítésének előmozdítása céljából esztergomi mintára létrehozza a Híd-bizottságot, amelyben helyet kap többek között Agócs Zoltán mérnök, a Szlovák Műszaki Egyetem docense.

1991. október

A Gazda Kereskedelmi Kft. kiadásában megjelenik Pozsonyban a *Jó Gazda* című gazdasági havilap első száma. Főszerkesztője Kádek Gábor.

A DH – a lapot a brünni Kazinczy Ferenc Diákklubtól átvéve – *Sárga Szamár* címmel közéleti havilapot indít, amely azonban három szám után megszűnik. Főszerkesztője Kosár Dezső.

1991. november 1.

Az MKDM és az Együttélés prágai parlamenti képviselői klubja javaslatot terjeszt be a Szövetségi Gyűlésben, amelyben népszavazás kiírását indítványozza a cseh–szlovák államszövetség megőrzésével kapcsolatban.

Az FMK négy prágai parlamenti képviselője Václav Havel köztársasági elnökhöz intézett levelében sajnálkozását fejezi ki amiatt, hogy még mindig nem került sor az 1945–1948 közötti magyarellenes diszkriminatív intézkedések eltörlésére, valamint hogy a Masaryk Érdemrenddel kitüntetettek között egyetlen magyar sem volt.

Balogh Gézárt az FMK által jelölt Tóth János váltja fel a szlovák oktatásügyi miniszter gazdasági ügyekért felelős helyettesének tisztségében.

Komáromban megrendezik a Református Pedagógusok Munkaközösségének első országos konferenciáját.

1991. november 4.

Az SZNT szoros szavazati aránnyal úgy dönt, hogy leveszi a napirendről a Szlovákia szuverenitásáról, a népszavazásról, valamint az állami szimbólumokról szóló alkotmánytörvények megvitatását.

1991. november 6.

Ján Bencúr belügyminiszter-helyettes – október 22-i körlevelét módosítva – a járási elöljárókra bízta a nyelvtörvény és a közigazgatási törvény értelmezését, ill. a kétnyelvű helységnévtáblák használatának engedélyezését.

A Szövetségi Gyűlés Népi Kamarájának ülésén Világi Oszkárt (FMK) beválasztják a Szövetségi Gyűlés Elnökségébe.

Az SZMPSZ küldöttsége tárgyalásokat folytat Ján Pišút szlovák oktatásügyi miniszterrel a magyar pedagógusképzésről, valamint a minisztérium nemzetiségi főosztályának létrehozásáról.

1991. november 9.

Komáromban tartja III. országos közgyűlését a Magyar Ifjúsági Szövetség. Új elnökévé Kelemen Lászlót, alelnökévé Hamerlik Richárdot választják.

Ógyallán a csillagvizsgáló alapítója születésének 150. évfordulója alkalmából megalakul a Konkoly-Thege Miklós Egyesület. Célja a névadó tudományos, kulturális és történelmi hagyatékának ápolása és fejlesztése.

1991. november 11.

Budapesten a Speter Erzsébet által alapított Erzsébet-díjjal tüntetik ki Boráros Imre és Holocsy István színművészt.

1991. november 11–12.

Csesztén Václav Havel és Alexander Dubček részvételével együttes ülést tart a két köztársasági parlament Elnöksége a két törvényhozó testület által kötendő államközi szerződés javaslatáról. A 88 vitás kérdés közül 22 továbbra is megoldatlan marad.

1991. november 13.

A Szövetségi Gyűlés többórás vitát követően sem tud határozni arról, hogy a népszavazás kiírása esetén miként fogalmazzák meg a szövetségi állam jövőjét meghatározó kérdést. Hat javaslat közül egyik sem kapja meg a szükséges számú szavazatot.

1991. november 15.

Szeepsiben megalakul a Szlovákiai Magyar Református Lelkészek Egyesülete, amely a református egyház Zsinatához intézett kérelmében sürgeti az egyházon belüli általános tisztújítás megvalósítását, valamint a történelmi egyházkerületek, a Dunamelléki és a Tiszáninnen-i Egyházkerület visszaállítását. A lelkészegyesület elnökévé Gábor Lajos szepsi, titkárává Édes Árpád nagyidai lelkészt választják.

1991. november 17.

Václav Havel tévébeszédében bejelenti, hogy mivel a képviseleti szervek képtelenek megegyezésre jutni az államszövetség jövőjével kapcsolatos kérdésekben, az alkotmányos válság elkerülése érdekében a közeljövőben öt, a közös állam megőrzésére irányuló törvényjavaslatot terjeszt a Szövetségi Gyűlés elé.

Párkányban népszavazást tartanak a város 1948-ig érvényben lévő hivatalos nevének visszaállításaért. A népszavazáson a szavazásra jogosultak 54%-a vesz részt, s 87%-uk a történelmi név visszaállítása mellett szavaz.

1991. november 18.

Az FMK megalakulásának 2. évfordulója alkalmából sajtóközleményt ad ki, amelyben addigi tevékenységét sikeresnek értékeli, ugyanakkor megállapítja, hogy a továbbiakban a kisebbségek hatékonyabb érdekérvényesítése céljából egy korszerűbb szervezeti struktúrával rendelkező politikai platform és párt létrehozására van szükség.

Pozsonyban hetvennyolc éves korában elhunyt Gustáv Husák volt köztársasági elnök, a CSKP KB egykori főtitkára.

1991. november 20–21.

Alkotmányozó zsinati ülést tart Komáromban a Szlovákiai Református Keresztén Egyház. A Zsinat több, az egyház megújulását elősegítő javaslatot is elfogad, elmarad ugyanakkor a gyülekezetek zöme által igényelt általános tisztújítás, valamint a két történelmi egyházkerület visszaállítása. A szlovák ajkú hívekkel is rendelkező kelet-szlovákiai egyházmegyéek helyzetének felülvizsgálása céljából bizottságot hoznak létre.

1991. november 21.

Prágában Václav Havel fogadja az FMK küldöttségét, amely a köztársasági elnök előtt felveti a magyar kisebbséget 1945–1948 között ért sérelmek orvoslásának kérdését.

1991. november 22–24.

A Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyar Irodalom- és Könyvbarátok Társasága megrendezi Kassán a XX. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat. A Fábry-díj kitüntetettje Tózsér Árpád. A rendezvény résztvevői Grendel Lajos kezdeményezésére felszólítják az FMK-t, hogy Ján Čarnogurskýnak és František Miklošciónak a Gustáv Husák temetésén való részvétele miatt lépjen ki a szlovák kormánykoalícióból.

1991. november 25.

Prágában Václav Havel fogadja az Együttélés és az MKDM prágai parlamenti klubjának küldöttségét, amely szintén felveti az államfő előtt a magyarságot 1945–1948 között ért sérelmek orvoslásának szükségességét.

1991. november 28.

Václav Havel köztársasági elnök az *Új Szónak* nyilatkozva kijelenti: felkérte Hunčík Pétert, a Köztársasági Elnöki Iroda tanácsosát egy szakbizottság létrehozására, amelynek feladata a csehszlovákiai magyarságot ért igazságtalanságok hatásainak enyhítésére, esetleg teljes megszüntetésére vonatkozó javaslatok kidolgozása lesz.

1991. november 29–december 1.

A Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyar Zenebarátok Társasága megrendezi Komáromban a háromévenkénti gyakoriságúra tervezett Bartók Béla Zenei Tárlkozó első rendezvénysorozatát.

1991. november 30.

Csölösztön megtartja alakuló ülését a Közép-európai Népcsoportok Fórumának vezetősége, amely munkájában 5 állam különböző népcsoportjainak érdekeit védő politikai szervezetek vezetői vesznek részt. Elnökévé Hódi Sándort, a Vajda-

sági Magyarok Demokratikus Közössége alelnökét, egyik alelnökévé Duray Miklóst, az Együttélés elnökét választják.

1991. december 1.

Zsérén a Csemadok Nyitrai Járási Bizottságae rendezésében kezdetét veszi az I. Zoboralji Kulturális Napok december végéig tartó rendezvénysorozata, amely keretében a Nyitrai járás 12 magyarlakta községének képviselői megalakítják a Zoboralji Községek Regionális Társulását.

1991. december 2.

Az SZNT alkotmánytörvényt fogad el a kassai székhelyű szlovák alkotmánybíróság létrehozásáról. Az SZNT ülésén leteszi a képviselői esküt a mandátumáról lemondott Mikuláš Hirjak helyére lépő Hornyák János (MKDM).

Ján Čarnogurský szlovák miniszterelnök Budapesten Mádl Ferenc tárca nélküli miniszterrel tárgyal a bösi vízi erőmű további sorsáról. Megegyezés születik egy közös, az Európai Közösség szakértőivel kiegészítendő bizottság felállításáról, a szlovák fél azonban nem vállalja, hogy a bizottság működési idejére ideiglenesen felfüggeszse a vízlépcsőn folyó munkálatokat.

Az MKDM pozsonyi irodájában újabb találkozót tartanak a három magyar politikai mozgalom vezetői, amelyen közös gazdasági bizottság létrehozásában állapodnak meg.

1991. december 5.

Az SZNT-ben a szövetségi alkotmánybíró-jelöltek megválasztása során az FMK által jelölt Pirovits László nem kapja meg a szükséges számú szavazatot. Úgyisntén nem kap kellő számú szavazatot az SZNT Elnökségébe javasolt Ásványi László (MKDM) sem.

1991. december 6.

Az SZNT zárt körű ülésén felolvassák a képviselőket átvilágító feddhetetlenségi vizsgálatok eredményét. A pozitívan átvilágított 9 személy között szerepel az Együttélés egyik képviselője is.

1991. december 7.

Lévárton népszavazást tartanak a község 1948 előtti nevének visszaállításáért. A szavazók egyöntetűen a régi megnevezés visszaállítása mellett voksolnak.

Szepsiben Vitéz Erika vezetésével megnyílik a Püski Könyvesház.

Megalakulásának 25. évfordulója alkalmából nagyszabású emlékünnepeket rendez Vágsellyén a Csemadok Vágsellyei Alapszervezetének Vörösmarty Klubja.

1991. december 7–8.

Az FMK Országos Választmányának lévai kibővített ülése úgy határoz, hogy az FMK az ország stabilitása érdekében továbbra is tagja marad a szlovák kormánykoalíciónak, valamint hogy javasolni fogja az országos közgyűlésnek a mozgalom politikai párttá alakulását.

1991. december 9.

A szlovák Belügyminisztérium bejegyzi a Magyar Néppártot, amivel Szlovákiában hivatalosan is megalakul a magyar kisebbség második világháború utáni első politikai pártja.

1991. december 11–12.

Rendkívüli közgyűlést tart Budapesten a Magyarok Világszövetsége, amelyen a világszövetség 15 fős elnökségébe a Kárpát-medencei régió képviselőjében választják Dobos Lászlót.

1991. december 12.

Az *Új Szó* munkatársai létrehozzák a Vox Nova Rt. lapkiadót. A lap kiadói jogát is megszerző kiadó igazgatótanácsának elnöke Tóth János, ügyvezető igazgatója Slezákné Kovács Edit.

Az SZNT ülésén az államszerződés és az alkotmánytervezet vitája során újabb sikertelen kísérlet történik a Szlovákia szuverenitását kinyilvánító deklaráció elfogadására.

1991. december 14–15.

Trencsénben tartja I. kongresszusát a Demokratikus Baloldal Pártja. A kongresszus határozatot hoz a Cseh- és Morvaország Kommunista Pártjával alkotott szövetségből való kilépésről és a párt önállósulásáról, új alapszabályt fogad el, s nyilatkozatot hagy jóvá a nemzetiségek és etnikai csoportok jogairól. A párt elnökévé ismét Peter Weissst, alelnökeivé Dušan Dorotint, Pavol Kanist és Borza Erzsébetet választják, Központi Végrehajtó Bizottságának 21 tagja közül 3 magyar nemzetiségű.

1991. december 16.

Brüsszelben Marián Čalfa szövetségi miniszterelnök aláírja Csehszlovákia társulási szerződését az Európai Közösséghez.

1991. december 22.

Duray Miklós lemond a Szövetségi Gyűlés MKDM–Együttélés klubjának elnöki tisztségéről. A frakció vezetését Mihályi Molnár László veszi át.

Köbölkúton népszavazást tartanak a község 1948-ig érvényben levő hivatalos nevének visszaállíttásáért. A szavazáson a szavazásra jogosultak 69%-a vesz részt, s 95%-uk a történelmi név visszaállítása mellett voksol.

1991. december

Az augusztusi Pegazus-találkozó résztvevői találkozósaik rendszeresítése céljából Őrsújfaluban megalakítják a Pegazus Társaságot. Irányítói: Miskó Ildikó, A. Szabó László, D. Tok Ernő, Bodzsár Anikó és Geiszler Norbert.

Megjelenik Párkányban a városi önkormányzat *Štúrovo a okolie – Párkány és Vidéke* című kétnyelvű havilapjának első száma. Felelős kiadója Ján Oravec polgármester, főszerkesztője 1992 januárjától Himmler György.

A Csemadok Lévai Területi Választmánya a Lévai járás területén élő magyarság művelődésének támogatása céljából létrehozza a Juhász Gyula Kulturális Alapítványt.

1991 folyamán

A budapesti *Regio* folyóirat, a pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó, valamint a Kalligram Kft. kiadásában, Tóth László szerkesztésében *Üresjárat 1945–1948* címmel megjelenik Fábry Zoltánnak a jogfosztottság éveiben írt naplója.

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Kulcsár Ferenc költőt és – műfordításért – Koncsol Lászlót tüntetik ki.

1992. január 1.

A Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség létrehozza Dunaszerdahelyen a kiadói, nyomdai és kereskedelmi részleggel is rendelkező Lilium Aurum Kft.-t. Igazgatója Hodossy Gyula.

A kassai Kelet-szlovákiai Képtár az 1985-ben elhunyt Jakoby Gyula festőművész emlékére felveszi a Jakoby Gyula Képtár nevet.

Zalabai Zsigmondot Jakab István váltja fel a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének tanszékvezetői tisztségében.

1992. január 2.

Az FMK sajtótájékoztatóján a mozgalom vezetősége kifejti, hogy a közelgő parlamenti választásokon a legvalószínűbbnek az MKDM-mel, esetleg az Együttéléssel való kapcsolatfelvételt tartja, de szövetségi szinten nem zárja ki valamilyen cseh párttal való koalíciókötést sem.

1992. január 7.

Első ülését tartja a magyar kisebbséget ért jogtalanságok, köztük a Beneš-dekrétumok felülvizsgálása céljából Václav Havel kezdeményezésére felállított bizottság, amelyben – a magyar politikai tömörülések képviselőiben – helyet kap Gémesi Károly (FMK), Stanislav Gawlik (Együttélés), Princzkel József (MKDM) és Popély Gyula (Magyar Néppárt) is.

1992. január 8.

A Szövetségi Gyűlés korábban MKDM–Együttélés néven szereplő klubja a két mozgalom közötti egyeztető tárgyalások akadályainak elhárítása céljából felveszi a Coexistentia nevet. Elnöke Mihályi Molnár László, alelnöke Bajnok István.

1992. január 10.

A Cseh Nemzeti Tanács és az SZNT Elnöksége nem hivatalos megbeszélést folytat Prágában a két parlament között megkötendő szerződésről. A 22 vitás kérdés többségében megegyezés születik.

1992. január 13.

A komáromi Duna Menti Múzeum Magyar Nemzetiségi Osztálya havi rendszerességre tervezett előadássorozatot indít *Múzeumi esték* címmel.

1992. január 16.

A Dél-Szlovákiába látogató Václav Havel Gútán találkozik több dél-szlovákiai város, Ógyallán az MKDM, Érsekújvárott a Csemadok és a Matica slovenská képviselőivel.

1992. január 17.

Komáromban megjelenik a *Tüske* című satirikus közéleti hetilap első száma. Felelős kiadója Kopócs Tibor, főszerkesztője Palágyi Lajos.

1992. január 18.

Komáromban tartja I. országos közgyűlését a Magyar Néppárt. A párt élére 25 tagú Országos Vezetőséget, ill. 7 fős Elnökséget állítanak, elnökévé Popély Gyulát, alelnökévé Szócs Ferencet választják.

Az Együttélés Pozsonyban ülésező Intéző Bizottsága támogatásáról biztosítja a történelmi községnevek visszaállítására irányuló törekvéseket, a választási koalíció kötésével kapcsolatban pedig leszögezi, hogy „természetes szövetségének” az MKDM-et tartja.

1992. január 20.

Pozsonyban tárgyalásokat folytatnak az Együttélés Intéző Bizottságának és az MKDM Elnökségének képviselői, s kinyilvánítják a két mozgalom választási koalíciójának szándékát.

Az elnöki szóvivő bejelentése szerint Václav Havel 1990. és 1991. évi tiszteletdíjából 2 millió koronát adományoz jótékonyági, humanitárius, kulturális és szociális célokra, ebből 100 ezer koronát egy szlovákiai magyar közművelődési intézet létesítésére, amely vállalná az egykori Masaryk Akadémia tevékenységének felújítását.

1992. január 21.

A Szövetségi Gyűlés elveti a Václav Havel által beterjesztett törvényjavaslatokat a népszavazási alkotmánytörvény módosításáról, valamint az új alkotmány elfogadásának módjáról.

1992. január 22.

Marián Čalfa szövetségi miniszterelnök Prágában fogadja az MKDM három tagú küldöttségét. Megbeszélésük témája a magyar oktatásügy helyzete, valamint az államjogi elrendezés kérdése.

1992. január 23.

Marián Čalfa csehszlovák miniszterelnök Antall József magyar miniszterelnökhöz intézett levelében kifejti, hogy Csehszlovákia kész figyelembe venni a közös szakmai bizottság következtetéseit, a Duna elterelési munkálatait azonban nem függeszti fel.

Az MKDM, az Együttélés és az FMK képviselői a nemzetiségi adás kibővítésére vonatkozó javaslatokat nyújtanak át a Szlovák Televízió tanácsának. Javasolják többek között a nemzetiségi műsorok önálló szerkesztőségének létrehozását, napi 10-15 perces magyar nyelvű hírközlés és heti 30-40 perces magyar nyelvű magazin sugárzását.

1992. január 25.

Dunaszerdahelyen tartja VIII. országos közgyűlését a Független Magyar Kezdeményezés, amelyen új alapszabályt fogadnak el, s határoznak a mozgalom párttá alakulásáról Magyar Polgári Párt (MPP) néven. Elnökévé A. Nagy Lászlót, első alelnökévé Tóth Károlyt, alelnökeivé Világi Oszkárt, Tóth Jánost és Gémesi Károlyt, politikai szövivőjévé Gyurovsky Lászlót választják. A választásokkal kapcsolatban úgy döntenek, hogy koalíció kialakítása során elsőbbséget élvez a magyar mozgalmakkal kötendő szövetség.

A Csemadok OV vezetősége Václav Havel dél-szlovákiai útja kapcsán levélben fordul a köztársasági elnökhöz, amelyben síkra száll a Beneš-dekrétumok eltörléséért, s a magyar kisebbség sérelmeit felsorolva kifejti: „értékeink megőrzése céljából kulturális és oktatásügyi önrendelkezést kívánunk, és olyan közigazgatási elrendezést, amely meggátolja, hogy szülőföldünkön diaszpórává váljunk.”

Az MKDM Országos Választmányának nagykaposi ülésén elfogadott határozat szerint az MKDM szorgalmazza a második világháború után a szlovákiai magyarságot alapvető emberi jogaiban sértő kollektív bűnösség elvének eltörlését, s elengedhetetlennek tartja a magyar kisebbség rehabilitálását.

1992. január 27.

Az SZNT ülésén leteszi a képviselői esküt a mandátumáról lemondott Görcsös Mihály helyére lépő Tarnóczy István (MKDM). Az alkotmánybírák választása so-

rán az MPP által jelölt Pirovits László ismét nem kapja meg a szükséges számú szavazatot.

1992. január 29.

A Szövetségi Gyűlés 60/1992. számmal új választási törvényt fogad el. A törvény értelmében a választásokon induló pártoknak vagy mozgalmaknak a parlamentbe jutáshoz továbbra is el kell érniük az 5%-os küszöböt, 2 vagy 3 párt koalíciója esetén azonban a küszöb 7%, 4 vagy több párt koalíciója esetén 10%. A választásokon azok a tömörülések indulhatnak, amelyek legalább 10 ezer taggal rendelkeznek vagy 10 ezer támogató aláírást szereznek, ez alól azonban mentesülnek a parlamenti képvisellel rendelkező pártok.

A Szövetségi Gyűlés négy volt MKDM-es képviselője: Szócs Ferenc, Varga Olivér, Magyar Ferenc és Novitzky Béla a testület elnökéhez, Alexander Dubčekhez intézett levelében kéri, hogy a Magyar Néppárt tagjaiként e párt képviselőiként tartsák őket nyilván.

1992. január 30.

Az Együttélés és az MKDM képviselői a František Mikloško-hoz intézett levelükben a nyelvtörvény végrehajtását ellenőrző bizottság felosztatását kérik az SZNT elnökétől. A levél szerint a bizottság tevékenysége negatív visszhangot vált ki, sérti az emberi méltóságot, és politikai szempontból sem kívánatos.

1992. január 30–31.

A Szövetségi Gyűlés a földtörvény módosítására benyújtott javaslatokról tárgyal. A Nemzetek Kamarájának szlovák része elutasítja azt a javaslatot, hogy a törvény orvosolja azok vagyoni jogi sérelmeit is, akik vagyonát a Beneš-dekrétumok, ill. SZNT-rendeletek alapján kobozták el.

1992. január 31.

Az SZNT ülésén az MKDM és az Együttélés 14 képviselője egy nyilatkozattervezetet terjeszt elő, amelyben indítványozzák, hogy a parlament a zsidók és a németek megkövetése után fogadjon el hasonló nyilatkozatot a magyarokkal szemben 1945–1948 között érvényesített kollektív bűnösség elvével kapcsolatban is.

1992. január

A Mécs László Népfőiskola kiadásában megjelenik Királyhelmeceen a *Helmecei Mécses* című havilap első száma.

1992. február 1.

Az Együttélés Nagycétényben ülésező Országos Tanácsa felhatalmazza a pártvezetést, hogy kezdjen koalíciós tárgyalásokat az MKDM-mel. Nem zárkózik el a hármas koalíciótól sem, nyitva hagyja viszont a kérdést, hogy a koalíció harmadik tagja az MPP vagy a Magyar Néppárt legyen. Az Országos Tanács nyilatkoza-

tot fogad el az önrendelkezésről, amelyben leszögezi, hogy az Együttélés alapkövetelése az önrendelkezési jog kiterjesztése a kisebbségben élő népcsoportokra és nemzetrészekre.

Bátorkeszin népszavazást tartanak a község 1948-ig használatos nevének visszaállításáért. A szavazáson a jogosultak 67%-a vesz részt, s 95%-uk támogatja a történelmi név visszaállítását.

1992. február 3–8.

Milovyban a Cseh Nemzeti Tanács és az SZNT közös bizottságának tanácskozásán megállapodás születik az államjogi szerződés legfőbb pontjairól, a szövetség és a tagköztársaságok hatásköréről.

1992. február 6.

A szövetségi kormány megbízza Jozef Mikloško miniszterelnök-helyettest a kormány melletti Nemzetiségi Bizottság létrehozásáról rendelkező 1990. február 8-i 80. sz. határozatának újírásszövegezésével.

1992. február 6–7.

A magyar Országgyűlés meghívására Budapestre látogat a Szövetségi Gyűlés Alexander Dubček vezette küldöttsége.

1992. február 8.

A Magyar Néppárt Országos Vezetőségének érsekújvári ülése a választásokkal kapcsolatban olyan javaslatot fogad el, hogy a magyar pártok és mozgalmak egyetlen közös listán indítsák jelöltjeiket, mivel csak így kerülhetnek el a választási törvény kisebbségellenes buktatói.

1992. február 10.

Az Együttélés és az MKDM tárgyalóküldöttsége megegyezik abban, hogy a két mozgalom koalícióban indul a parlamenti választásokon.

A Polgári Demokratikus Unió – NYEE és az MPP tárgyalásokat folytat a választási koalíció esetleges lehetőségéről.

1992. február 12.

Az SZNT Elnöksége – miután a tervezet mellett a szükséges 11 helyett csak 10-en szavaznak – elutasítja az államjogi elrendezésről Milovyban megfogalmazott szerződéstervezetet.

Az SZNT Oktatásügyi Bizottsága a Nyitrai Egyetem létrehozásáról tárgyalva elutasítja az Együttélés javaslatát, hogy az egyetem keretében hozzanak létre önálló magyar pedagógiai kart, elfogadja ugyanakkor Berényi József előterjesztését a Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Karának létrehozásáról.

1992. február 13.

Jozef Markuš, a Matica slovenská elnöke nyílt levéllel fordul František Mikloško-hoz, az SZNT elnökéhez és Ivan Brndiarhoz, az SZNT nyelvtörvény betartását ellenőrző bizottsága elnökéhez, amelyben a nyelvtörvény szigorú betartatását követeli.

1992. február 14.

A magyar kormány felszólítja a csehszlovák szövetségi kormányt a Duna elterelési munkálatainak leállítására.

1992. február 15.

Marián Čalfa szövetségi miniszterelnök tévényilatkozatában kijelenti, hogy az SZNT Elnökségének a Milovyban elfogadott javaslatot elutasító határozatával kezdetét vette Szlovákia elszakadása.

1992. február 17.

A Szövetségi Gyűlés ülésén leteszik az esküt az alkotmánybírákká kinevezett képviselők helyébe lépő új képviselők, köztük Mészáros András (MPP), a Nemzetek Kamarájának tagja. Világi Oszkárt (MPP) beválasztják a Népi Kamara Elnökségébe, egyben megválasztják a kamara alelnökévé.

A koalíciós együttműködésről és a koalíció esetleges további bővítéséről tárgyal az Együttélés és az MKDM küldöttsége. Megegyezésük szerint új partnerrel a másik fél beleegyezése nélkül nem kötnek szerződést.

1992. február 18.

A Szövetségi Gyűlés 92/1992. sz. törvényével módosítja a földtörvényt. A törvény 6. §-ából kikerül az a kitétel, hogy a kárpótlás nem vonatkozik az elkobzott és a földreform során másoknak juttatott vagyonra.

1992. február 20.

A református egyház komáromi rendkívüli zsinati ülése határozatot hoz két kelet-szlovákiai szlovák nyelvű egyházmegye: a Nagymihályi egyházmegye és az Ondava-hernádmenti egyházmegye létrehozásáról.

Komárom önkormányzata a magyarországi egyetemek és főiskolák Komáromban létrehozandó konzultációs központjai anyagi feltételeinek biztosítására létrehozza a Schola Comaromiensis Alapítványt.

1992. február 21.

A Csehszlovákiai Magyar Tudományos Társaság az *Új Szó*-ban közzétett állásfoglalásában sikra száll azért, hogy a létrehozandó Nyitrai Egyetemen a magyar tanárképzést egy önálló magyar kar keretében oldják meg, egyben leszögezi, hogy a magyar pedagógusképzés hosszú távon csakis egy önálló magyar felsőoktatási intézmény keretében képzelhető el.

Podstránsky Vladimírt az ugyancsak az MPP által jelölt Matiaško László váltja fel a szlovák mezőgazdaság- és élelmiszerügyi miniszter gazdasági helyettesének tisztségében.

Az Együttélés és a Magyar Néppárt küldöttsége tárgyalásokat folytat a választásokon való esetleges közös fellépésről.

1992. február 22.

Pozsonyban megalakul a Csehszlovákiai Magyar Keresztény Értelmiségiek Szövetsége. Célja olyan fórumok, munkaközösségek kialakítása, melyek felvállalnák a magyar keresztény értelmiség képzését és formálását. A szövetség élére héttagú ideiglenes elnökséget és háromtagú ügyvivői testületet választanak, amelynek tagjai Csáky Károly, Gyurgyík László és Sebők Éva.

Losoncon tartja II. országos közgyűlését a Szlovákiai Magyar Folklórszövetség. Elnökévé ismét Takács Andrást, alelnökévé Keszegh Istvánt, titkárává Farkas Józsefet választják, s elhatározzák a „Tavaszi szél vizet áraszt...” fesztivál felújítását.

1992. február 24.

Az MKDM és az MPP közötti tárgyalásokon a két fél kinyilvánítja, hogy szükségesnek tartaná egy MKDM–Együttélés–MPP hármass koalíció létrehozását.

1992. február 25.

Az SZNT ülésén Dobos László indítványozza, hogy a parlament érvénytelenítse a magyar kisebbséggel szemben kimondott kollektív bűnösséget. František Mikloško parlamenti elnök szerint a kérdést csak a magyar parlamenttel közösen lehetne tisztázni, nem zárja ki ugyanakkor, hogy még a választások előtt sor kerülhet egy közös nyilatkozat elfogadására.

1992. február 26.

Az SZNT 104/1992. számmal szintén új választási törvényt fogad el, amely a Szövetségi Gyűlés törvényéhez hasonlóan egy párt esetében 5%-ban, kettős vagy hármass koalíció esetében 7%-ban, négy vagy több párt koalíciója esetében 10%-ban állapítja meg a parlamentbe jutás küszöbét.

1992. február 27.

Az SZNT 140/1992. számmal törvényt hoz a nyitrai Mezőgazdasági Főiskola és a Pedagógiai Kar Nyitrai Egyetem néven történő egyesítéséről. A törvény vitája során elvetik Bauer Editnek (Együttélés) az önálló magyar pedagógiai kar létrehozására vonatkozó javaslatát, viszont külön határozatban elfogadják Berényi József (MPP) indítványát, hogy az SZNT javasolja az egyetem szenátusának a Nemzetiségi és Etnikai Kisebbségek Karának megalakítását.

František Mikloško, az SZNT elnöke parlamenti bizottságot hoz létre a szlovák kormány területszervezési bizottsága által Szlovákia új közigazgatási felosztására kidolgozott javaslatok elbírálására.

Pozsonyban Duray Miklós, az Együttélés és Bugár Béla, az MKDM elnöke aláírja a két mozgalom koalíciójának politikai alapelveit rögzítő szerződést.

1992. február 28.

Antall József magyar miniszterelnök a Marián Čalfa csehszlovák szövetségi miniszterelnökhöz intézett levelében kéri a bósi vízlépcsőn végzett egyoldalú munkálatok leállítását.

1992. február 29.

Komáromban tartja V. országos közgyűlését a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom, amelyen elfogadják a mozgalom választási programját.

A Rákóczi Szövetség megrendezi Budapesten a kassai kormányprogram kárvalottjainak első találkozóját. A rendezvény résztvevői nyilatkozatban kérik a magyar kormányt, hogy a csehszlovák szövetségi és a szlovák kormánnyal folytatandó tárgyalásokon kövessen el mindent a jóvátétel érdekében.

1992. március 1.

Podstránsky Vladimírt (MPP) beiktatják a szövetségi Gazdasági Minisztérium miniszterhelyettesi tisztségébe.

1992. március 5.

Tárgyalások kezdődnek az Együttélés–MKDM koalíció képviselői és az MPP vezetése között az esetleges hármas választási koalíció létrehozásáról.

1992. március 7.

Az Esterházy János Klub megrendezi Pozsonyban a II. Esterházy János Napokat. A rendezvény alkalmából az Esterházy János Emlékbizottság Esterházy János-emlékpakettel tünteti ki Janics Kálmánt, valamint az 1949. évi csehszlovákiai magyar Mindszenty-per még életben lévő négy elítéltjét: Hajdú Lászlót, Krausz Zoltánt, Lipcsey Gyulát és Mészáros Gyulát.

A KDM Tanácsának pozsonyi ülésén az államjogi elrendezés körüli nézeteltérések miatt kiválik a mozgalomból a Ján Klepáč vezette radikális szárny, s Szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom néven új mozgalmat hoz létre.

1992. március 10.

Az MPP által jelölt Molnár Rozáliát kinevezik a szlovák kormány ellenőrzési miniszterének helyettesévé.

1992. március 11.

Prágában a Cseh Nemzeti Tanács és az SZNT Elnöksége megállapodik abban, hogy az államjogi elrendezéssel kapcsolatos kérdésekről csak a választások után folytatják a tárgyalásokat.

1992. március 12.

Az Együttélés és az MKDM az MPP-vel folytatott tárgyalásokon 6 pontban fekteti le azokat a feltételeket, amelyekhez a koalícióba való felvételét köti: az MPP lépjen ki a kormánykoalícióból, értékelje át a nemzeti kisebbségek jogállása szempontjából tanúsított politikáját, fogadja el az öngazgatás elvét, határolja el magát a nyelvtörvény alkalmazásával kapcsolatos eddigi kormányállásponttól, értékelje át politizálási módszerét, s hozza nyilvánosságra e kérdések ártértékelését.

A Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága a csehszlovákiai magyarság képzőművészeti kultúrájának támogatása céljából létrehozza a Jakoby Alapítványt.

1992. március 12–14.

A Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társasága megrendezi Kassán a XXII. Kazinczy Nyelvművelő Napokat. A rendezvény keretében március 12-én megtartják a társaság II. közgyűlését is.

1992. március 14.

Az MPP országos elnökségének érsekújvári ülésén úgy határoznak, hogy amennyiben az Együttélés és az MKDM továbbra sem hajlandó „érdemi koalíciós megbeszélésre”, abban az esetben az MPP elnöksége javasolni fogja, hogy a párt egyedül induljon a választásokon.

1992. március 17.

Az Együttélés, az MKDM és az MPP közötti megbeszéléseken az Együttélés és az MKDM feltétele szerint az MPP-nek vagy ki kellene lépnie a kormányból, vagy el kellene magát határolnia a kormány nemzetiségi politikájának mulasztásaitól.

1992. március 19.

Az újabb koalíciós megbeszéléseken, miután az MPP elutasítja a kormánykoalícióból való kilépést, az Együttélés és az MKDM alternatív javaslatként azt igényli, hogy nyilvánosan határolja el magát a kormány nemzetiségi politikájának mulasztásaitól, és minősítse saját felelősségének arányát. A március 20-án folytatódó tárgyalásokon azonban az Együttélés és az MKDM küldöttsége az MPP nyilatkozatát nem fogadja el, s nem születik megegyezés a március 22-i találkozáson sem.

1992. március 21.

Ostravában az Együttélés, valamint a csehországi nemzeti kisebbségek képviselőinek tanácskozásán olyan döntés születik, hogy a mozgalom Csehországban önálló politikai erőként indul a választásokon, s a cseh és a szövetségi parlamentbe is indít jelölteket. Az államjogi elrendezéssel kapcsolatban hangsúlyozzák, hogy a csehszlovák állam kontinuitása mellett szállnak síkra.

1992. március 23.

Az MKDM és az Együttélés küldöttsége a Magyar Néppárttal tárgyal az esetleges választási együttműködés feltételeiről.

1992. március 24.

A magyar Országgyűlés felhatalmazza a kormányt, hogy ha a csehszlovák fél április 30-ig nem állítja le az 1977. évi megállapodással ellentétes munkálatokat, mondja fel a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer megvalósításáról és üzemeltetéséről szóló szerződést.

1992. március 25.

Az MKDM, az Együttélés és az MPP koalíciós megbeszéléseinek újabb fordulójában az Együttélés és az MKDM olyan választási szerződés megkötésére tesz javaslatot az MPP-nek, amely értelmében a párt jelöltjei pártmegjelölés nélkül szerepelnének az MKDM–Együttélés koalíció listáján.

Az SZNT ülésén az Elnökség kibővítése során az Elnökségbe javasolt Csáky Pál (MKDM) nem kapja meg a szükséges számú szavazatot.

1992. március 26.

A Fiatal Demokraták Szövetsége Orbán Viktor vezetésével Pozsonyba látogató küldöttsége megbeszélést folytat az MPP, az Együttélés és az MKDM képviselőivel, akik előtt kifejtji: üdvözlőné, ha sikerülne megállapodniuk a hármas választási koalícióról.

Az MKDM, az Együttélés és az MPP tárgyalóküldöttségének találkozáján, miután az Együttélés és az MKDM elutasítja, hogy az MPP neve szerepeljen a választási lapon, választási koalíció, ill. szerződés megkötése nélkül érnek véget a koalíció létrehozását célzó megbeszélések.

1992. március 27.

Somorján Végh László vezetésével önállóan a csehszlovákiai magyar tudományos kutatókönyvtár, a Bibliotheca Hungarica.

1992. március 28.

Szomotoron tartja II. országos közgyűlését a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége. Elnökévé ismét Pukkai Lászlót, alelnökeivé Ádám Zitát, Lovász Gabriellát és Tolcsvay Antalt választják. A közgyűlés megtárgyalja a magyarországi főiskolák Komáromban létrehozandó konzultációs központjainak kérdését, s határozatban mondja ki, hogy az SZMPSZ „továbbra is követeli az Oktatásügyi Minisztériumban a nemzetiségi főosztály – élén a nemzetiségi oktatásüggyel megbízott miniszterhelyetttessel – és egy önálló magyar felsőoktatási intézmény létrehozását”.

Az Együttélés Hanván ülésező Országos Tanácsa és az MKDM Nagyölveden ülésező Országos Választmánya egyaránt jóváhagyja a választási koalíciós szerződést, egyúttal nyitva hagyja a Magyar Néppárttal kötendő esetleges koalíció lehetőségét.

Pozsonyban tartja évi közgyűlését a Csehszlovákiai Magyar Tudományos Társaság, amelyen a Csemadok elnökévé választott Bauer Győzőtől Znám Istvánt veszi át a társaság elnöki tisztségét.

Rimaszombatban tartja III. közgyűlését a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság. A közgyűlés alkalmából megjelenik a társaság Népismereti Kiskönyvtár című kiadványsorozatának első kötete, a B. Kovács István által szerkesztett *Válgyvölgy*.

Szlovákia Szociáldemokrata Pártjának II. kongresszusán a Polgári Demokratikus Unió – NYEE-ből a szociáldemokrata pártba átlépett Alexander Dubčeket megválasztják a párt elnökévé.

1992. március 29.

Az MPP Országos Választmánya úgy határoz, hogy az Együttélés és az MKDM elutasító döntését követően nem állít jelölteket a Polgári Demokrata Párt és a Demokrata Párt listáján sem, s egyedül indul a parlamenti választásokon.

A Magyar Néppárt Országos Vezetősége párkányi ülésén síkra száll az Együttélés, az MKDM és a Magyar Néppárt közötti hármas választási koalíció megkötéséért. A pártvezetés határozata szerint a koalíciókötés elmaradása esetén a párt egyedül is indul a választásokon.

A Polgári Demokratikus Unió – NYEE rendkívüli közgyűlése a párt elnevezéséből törli a NYEE rövidítést.

1992. március 30.

Az SZNT ülésén Csáky Pál javasolja, hogy a parlament a zsidók deportálásához és a németek kitelepítéséhez hasonlóan fogadjon el nyilatkozatot a magyarokkal szemben 1945 és 1948 között érvényesített kollektív bűnösség elvének elvetéséről is, s felolvassa az MKDM és az Együttélés képviselői által már két hónappal korábban beterjesztett nyilatkozat-tervezetet.

1992. március

Galántán a városi önkormányzat *Galántai Újság* címmel társadalmi-kulturális havilap kiadásába kezd. Főszerkesztője Horváth Rudolf.

1992. április 1.

A Csehszlovákiai Magyar Írók Társaságának Pozsonyban ülésező III. közgyűlésén lemond elnöki megbízatásáról és az *Irodalmi Szemle* főszerkesztői tisztség-

géről Grendel Lajos. A társaság öttagú új választmánya (tagjai: Grendel Lajos, Tózsér Árpád, Dobos László, Balla Kálmán, Fónod Zoltán) élére nem állítanak elnököt, az *Irodalmi Szemle* főszerkesztőjévé Tózsér Árpádot nevezik ki.

Az SZNT ülésén csak úgy sikerül megakadályozni a Szlovákia szuverenitását deklaráló nyilatkozatjavaslatról való szavazást, hogy a kormánypárti és a magyar képviselők kivonulnak az ülésteremből. Nem születik döntés a Csáky Pál által előterjesztett nyilatkozattervezetről sem, megvizsgálására bizottságot hoznak létre.

Moszkvában Václav Havel csehszlovák és Borisz Jelcin orosz köztársasági elnök aláírja a csehszlovák–orosz barátsági és együttműködési szerződést, amelynek preambuluma leszögezi, hogy az 1968-as katonai beavatkozás az erő megengedhetetlen alkalmazása volt.

Ógyallán Ján Čarnogurský szlovák miniszterelnök és Mádl Ferenc magyar tárca nélküli miniszter a bösi vízlépcsővel kapcsolatos kérdésekről tanácskozik.

1992. április 2.

Az Együttélés és az MKDM megállapodást köt a Magyar Néppárttal a hármas választási koalícióról. A Duka Zólyomi Árpád, Bugár Béla és Popély Gyula által aláírt választási koalíciós szerződés szerint a három tömörülés a szövetségi parlamentbe közös választási listát állít, a szlovák parlamenti választásokon pedig a Magyar Néppárt jelöltjei a párthovatartozás feltüntetésével az MKDM–Együttélés koalíció listáján indulnak.

1992. április 9.

A szlovák kormány területszervezési bizottsága javaslatainak elbírálására alakult parlamenti bizottság a megerendszeren alapuló ún. Minarovič-féle javaslat elfogadását javasolja az SZNT számára.

1992. április 9–12.

Rimaszombatban a Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyar Amatőr Színjátszók Egyesülete első ízben rendezi meg a diák-, ill. felnőtt vers- és prózamondóknak a Jókai Napokról és a Duna Menti Tavaszról leválasztott országos versenyt, a Tompa Mihály Országos Vers- és Prózamondó Versenyt.

Az SZMPSZ Észak- és Dél-Komáromban megrendezi az I. Nemzetközi Magyar Matematikai Versenyt.

1992. április 14.

A Szövetségi Gyűlés 205/1992. számmal alkotmánytörvényt fogad el a szövetségi parlament megbízatási idejének ötről négy évre csökkentéséről. Másnap elfogadja a köztársasági elnök megválasztásának szabályait módosító 206/1992. sz. alkotmánytörvényt, amely kétfordulós elnökválasztást ír elő.

A *Gömöri Hírmök* utódlapjaként megjelenik Rozsnyón a *Gömöri Hajnal* című járási hetilap első száma. Főszerkesztője Jung Anna. (A lap szeptember 8-án szintén megszűnik.)

1992. április 15.

Az SZNT politikai grémiumának ülésén az MKDM, az Együttélés és az MPP képviselőin kívül valamennyi klub elutasítja, hogy a Csáky Pál által előterjesztett nyilatkozattervezet a parlament elé kerüljön.

A nyitrai Pedagógiai Kar magyar tagozatának diákönkormányzata támogatásáról biztosítja a július 1-jén megalakuló Nyitrai Egyetem Nemzetiségi és Etnikai Kulturák Karának létrehozását, mivel „ez reális lehetőséget nyújthat mind a magyar, mind a többi nemzeti kisebbség és etnikum pedagógusképzésének és kultúrájának fejlesztésére”.

1992. április 16.

A szövetségi kormány rendkívüli ülésén úgy határoz, hogy a magyar „ultimátum” ellenére folytatja a bősi vízlépcső építését. A Coexistentia parlamenti klub a kormány ülése előtt Marián Čalfa szövetségi miniszterelnökhöz intézett levelében követeli a munkálatok azonnali leállítást.

1992. április 22.

Az SZNT Elnöksége befejezettnek nyilvánítja a nyelvtörvényt felügyelő bizottság munkáját. A bizottság zárójelentése szerint a törvény alkalmazása és magyarázása nem egyértelmű, mivel nem világos, hogy a kötelező szlovák feliratok mellett használhatóak-e más nyelvű feliratok is, ezért azt javasolja, hogy a parlament a nyelvhasználati jogok szabályozására a következő választási időszakban, a szlovák alkotmány kidolgozása során térjen vissza.

1992. április 23.

A szövetségi kormány jóváhagyja a Csehszlovákia és Magyarország közötti jószomszédságról és baráti együttműködésről szóló államközi szerződés szövegét.

Marián Čalfa szövetségi miniszterelnök Antall Józsefhez intézett levelében ultimátumnak nevezi a magyar félnek a Duna elterelési munkálatainak leállítására vonatkozó kérelmét, a Duna elterelésének határidejét pedig október 31-ben jelöli meg.

1992. április 24.

Az MKDM az *Új Szó* hasábjain *A koalíciós kormány hatalmi bűnözése a magyar nemzeti kisebbség ellen 1945-től 1948-ig* címmel nyilvánosságra hozza a magyar kisebbséget ért jogtalanságok jóvátételére kidolgozott javaslatát. A javaslat a jogfosztó rendeletek törlésén kívül szükségesnek tartja legalább a szimbolikus anyagi és erkölcsi jóvátételt is.

Budapesten a magyar–szlovák értelmiségi fórum résztvevői a két nemzet közötti előítéletek legyőzése, valamint művészeti, kulturális, tudományos és oktatási együttműködésük támogatása céljából létrehozzák a Szlovák–Magyar Kulturális Alapítványt.

1992. április 25.

A Csallóközi Városok és Falvak Társulása, az Együttélés és az Eurolánc polgári kezdeményezés – mintegy 120 szlovákiai és magyarországi Duna menti település polgármestere és több környezetvédő szakember részvételével – Duna-konferenciát rendez Dunaszerdahelyen. A konferencia résztvevői a C változat munkálatainak azonnali leállítására és a Duna rehabilitációjára szólítja fel a szövetségi kormányt.

Az MPP az *Új Szóban* nyilvánosságra hozza az 1945–1948 között kiadott elnöki dekrétumokkal kapcsolatos állásfoglalását, amely szerint a jogfosztó dekrétumokat és egyéb jogszabályokat vagy a Szövetségi Gyűlés törvényeivel, vagy az Alkotmánybíróság határozatával kellene érvényteleníteni.

Komáromban a Református Pedagógusok Munkaközössége II. országos konferenciáján bejelentik négy református alapiskola szeptemberi megnyitásának szándékát, amelyek közül kettő nyílna a Csallóközben, egy-egy pedig Gömörben és a Bodroghözben.

A Csemadok OV és a Szlovákiai Magyar Folklórszövetség megrendezi Párkányban a néptáncszolisták első országos versenyét.

1992. április 26–május 2.

Észak- és Dél-Komárom önkormányzata első ízben rendezi meg a Komáromi Napokat.

1992. április 28.

Az SZNT ülésén az ellenzék nyomására úgy alakítják át a parlament Elnökségét, hogy abban erőegyensúly alakul ki a kormánypárti és kormányt támogató, ill. az ellenzéki erők között. A kibővített Elnökségbe bekerül a koalíció által jelölt Csáky Pál (MKDM) is.

1992. április

Az Együttélés területi titkárságának kiadásában megjelenik Királyhelmeceen a *Bodroghközi Hírnök* című közéleti havilap első száma. Felelős szerkesztője Pusztai József.

1992. május 1.

Protič Jánost Papp Sándor váltja fel a Szlovák Rádió magyar adásának főszerkesztői tisztségében.

1992. május 5.

Az MPP nyilatkozata szerint a hármaskoalíció meggyűlöletbe sodorhatja a magyarság parlamenti képviselőit, ezért felszólítja a választókat, hogy ne osszák meg szavazataikat a két lista között, mivel az MKDM–Együttélés–Magyar Néppárt koalíció számára a 7%-os küszöb átlépése lehetetlen, s inkább az MPP előtt álló 5%-os határ átlépésére összpontosítsanak.

1992. május 6.

A visegrádi hármas prágai csúcstalálkozóján a várakozásokkal ellentétben nem írják alá a kormányok által már jóváhagyott csehszlovák–magyar alapszerződést. Az aláírás elmaradásának oka a bőszi vízlépcső körül kialakult szlovák–magyar vita.

1992. május 7.

Az SZNT ülésén ismét előterjesztik a Szlovákia szuverenitásáról szóló nyilatkozatot. Indulatos vitát követően a parlament úgy határoz, hogy a nyilatkozatot államjogi súlyára való tekintettel háromötödös többséggel kell elfogadni. A szavazáson a jelenlévő 139 képviselő közül 73 szavaz a nyilatkozat elfogadása mellett, így az nem kapja meg a szükséges szavazattöbbséget.

A magyar kormány úgy határoz, hogy felmondja a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszerről kötött 1977. évi államszerződést.

1992. május 10.

Az MKDM megrendezi Komáromban a III. Imanapot.

1992. május 11.

Az SZNT utolsó ülésén a magyar képviselők csalódottságuknak adnak hangot, amiért a szlovák parlament nem fogadott el nyilatkozatot a magyar kisebbség 1945–1948 közötti jogfosztásáról.

Prágában Václav Havel köztársasági elnök fogadja az MPP háromtagú, valamint az MKDM–Együttélés–Magyar Néppárt koalíció hattagú küldöttségét.

A szlovák kormány rendkívüli ülésén jogtalannak minősíti, s ultimátumszerűnek ítéli a magyar kormánynak a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszerrel kötött szerződés felmondásáról hozott határozatát.

1992. május 13.

A DH-Press kiadásában megjelenik Rozsnyón a *Krajcár* című gömör-tornai hetilap első száma. Főszerkesztője Szpisák Ibolya. (Utolsó száma november 25-én jelenik meg.)

1992. május 13–16.

A Csemadok OV megrendezi Dunaszerdahelyen a XVII. Duna Menti Tavaszt, a színjátszó és bábjátszó gyermekek fesztiválját.

1992. május 15.

Miután a Nap Kiadó Pozsonyból Dunaszerdahelyre tette át székhelyét, Dunaszerdahelyre költözik a *Nap* című hetilap szerkesztősége is. Ezzel egyidőben Balla Kálmánt megbízott főszerkesztőként Barak László váltja fel a lap élén.

1992. május 19.

A magyar kormány diplomáciai jegyzékben értesíti Csehszlovákiát a bős–nagy-marosi vízlépcsőrendszer megépítéséről és üzemeltetéséről 1977-ben megkötött szerződés május 25-i hatállyal történő felmondásáról.

A Szlovák Televízió hírszerkesztőségének főszerkesztője, azzal az indoklással, hogy nincs összhangban a szlovák kormány irányvonalával, nem engedélyezi a magyar nyelvű műsorban a bős-i vízlépcsőről készült riport sugárzását.

Szlovákiai munkalátogatása során Dunaszerdahelyre látogat Václav Havel köztársasági elnök.

1992. május 22.

A csehszlovák kormány diplomáciai jegyzéket juttat Budapestre, amelyben lezögezi, hogy Magyarországnak nincs jogi indoka a bős–nagy-marosi vízlépcsőrendszerrel szóló szerződés felmondására.

1992. május 24.

Miután a Csemadok OV anyagi okok miatt nem rendezi meg a XXXVII. Országos Népművészeti Fesztivált, a Csemadok Lévai Területi Választmánya ún. Területi Népművészeti Fesztivált rendez Zselizen.

1992. május 25.

A szlovák Belügyminisztérium terminológiai bizottsága Párkány, Köbölkút és Tardoskudd névváltoztatási kérelmének elutasítását javasolja a minisztérium számára.

1992. május 27.

A szlovák kormány Nemzetiségi Tanácsa elfogadja a szövetségi kormány mellett létesítendő Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Bizottság alapszabályát.

1992. május 29.

Ipolyságon Danis Ferenc vezetésével megnyílik a városi önkormányzat kezdeményezésére létrehozott Honti Múzeum és Képtár.

1992. május 29–31.

A Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyar Zenebarátok Társasága megrendezi Érsekújvárott a VIII. Csengő Énekszót, a gyermek és ifjúsági énekkarok országos seregszemléjét.

1992. május 30.

Tallóson népszavazást tartanak a község 1948 előtti történelmi nevének visszaállításáért. Az 1060 szavazó közül 800 a javaslat mellett voksol.

1992. május 31–június 5.

A Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyar Amatőr Színjátszók Egyesülete megrendezi Komáromban a XXIX. Jókai Napokat.

1992. május

Társadalomtudományi kutatásokkal foglalkozó szakemberek, mindenekelőtt történészek, szociológusok és nyelvészek részvételével megalakul Pozsonyban a Mercurius Társadalomtudományi Kutatócsoport. Tiszteletbeli elnöke Turczel Lajos, titkára Gyurgyík László.

1992. június 1.

A Határon Túli Magyarok Titkársága – a magyar Külügyminisztérium felügyelete alá sorolva – Határon Túli Magyarok Hivatala néven önálló, országos hatáskörű szervvé alakul át. Vezetője továbbra is Entz Géza címzetes államtitkár.

A bósi vízlépcső megépítése elleni tiltakozó megmozdulásokat szervező Eurolánc polgári kezdeményezés felveszi az Euro-Danube nevet.

1992. június 2.

A szövetségi és szlovák kormány a prágai és pozsonyi magyar külképviseletnek átadott jegyzékében tiltakozását fejezik ki amiatt, hogy a magyar tömegtájékoztatási eszközök aránytalanul nagy teret biztosítanak a hármas magyar koalíciónak, beavatkozva ezzel a csehszlovákiai választási kampányba.

1992. június 3.

A szlovák kormány jóváhagyja a szövetségi kormány melletti Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Bizottság létrehozására vonatkozó javaslatot, s elfogadja annak működési szabályzatát.

A *Rudé krávo – Necenzurované noviny* című cseh lap megkezdi a kommunista titkosrendőrséggel együttműködő személyek névsorának közlését. A több mint 150 ezer nevet tartalmazó listán számos szlovákiai magyar közéleti személyiség is szerepel.

1992. június 5–6.

A rendszerváltás utáni második szabad parlamenti választásokat tartják Csehszlovákiában, amelyeken a választópolgárok 84-86%-a vesz részt. Amíg Csehszlovákiában a jobboldali Polgári Demokrata Párt és a Kereszténydemokrata Párt koalíciója győz, addig Szlovákiában a populista DSZM nyeri a választásokat. A Szövetségi Gyűlés 150 tagú Népi Kamarájában a DSZM a szlovákiai szavazatok 33,5%-ával 24, a DBP 14,4%-kal 10, az SZNP 9,4%-kal 6, a KDM 8,9%-kal szintén 6 szavazatot szerez.

tén 6, az MKDM–Együttélés–Magyar Néppárt koalíció 7,4%-kal (227 925 szavazattal) 5 mandátumhoz jut; az MPP 2,4%-kal (72 877 szavazat) kiszorul a parlamentből. A 150 tagú Nemzetek Kamarájában a DSZM 33,8%-kal 33, a DBP 14,0%-kal 13, az SZNP 9,3%-kal 9, a KDM 8,8%-kal 8, az MKDM–Együttélés–Magyar Néppárt koalíció 7,4%-kal (228 219 szavazattal) 7, Szlovákia Szociáldemokrata Pártja 6,1%-kal 5 mandátumhoz jut; az MPP 2,3%-kal (71 122 szavazat) nem jut be a parlamentbe. A Szövetségi Gyűlésben a magyar koalíció listájáról összesen 11 magyar képviselő szerez mandátumot: a Népi Kamarában az Együttélés jelöltjeként Andrásy Ferenc, Mihályi Molnár László és Pázmány Péter, az MKDM jelöltjeként Bartakovics István; a Nemzetek Kamarájában az Együttélés jelöltjeként Duray Miklós, Bajnok István, Batta István és Boros Zoltán, az MKDM jelöltjeként Bábi Péter, Hornyák János és Sárközy Klára. A Népi Kamarában az Együttélés jelöltjeként mandátumhoz jut a lengyel Stanislaw Gawlik is. A szlovák nemzeti tanácsi választásokon a DSZM az érvényes szavazatok 37,3%-át megszerezve 74, a DBP 14,7%-kal 29, a KDM 8,9%-kal 18, az SZNP 7,9%-kal 15, az MKDM–Együttélés koalíciója 7,4%-kal (228 885 szavazattal) 14 mandátumhoz jut; az MPP 2,3%-ot szerezve (70 689 szavazat) kiszorul a szlovák parlamentből. A 150 tagú SZNT-ben összesen 16 magyar nemzetiségű képviselő szerez mandátumot: az MKDM–Együttélés koalíció listájáról az Együttélés jelöltjeként Bauer Edit, Dobos László, Duka Zólyomi Árpád, Köteles László, Komlósy Zsolt, Filakovszky János, Fehér Miklós, Harna István és Rózsa Ernő, az MKDM jelöltjeként Bugár Béla, Barta Pál, Csáky Pál, Farkas Pál és Fóthy János; a DBP listájáról pedig Varjú János és Zselenák József.

1992. június 8.

Brünnben a két győztes pártvezetőnek az államszövetség jövőjéről és a szövetségi kormány összetételéről folytatott megbeszélésén Václav Klaus a működőképes föderáció, Vladimír Mečiar a konföderáció és Szlovákia nemzetközi jogi szubjektumként való elismertetése mellett száll síkra

1992. június 9.

A magyar Országgyűlés hatályon kívül helyezi a bős–nagygyarosi vízlépcsőrendszer megvalósításáról és üzemeltetéséről kötött 1977. évi szerződést.

A Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Társaságának közgyűlésén a társaság nevét Szlovákiai Magyar Képzőművészek Társaságára módosítják, székhelyét pedig Pozsonyból Heténybe helyezik át.

1992. június 13.

Sajógömörben, halálának 220. évfordulóján felavatják a község temetőjében nyugvó Czinka Panna cigányprímás mellszoborral díszített emlékoszlopát.

1992. június 14.

Tíz szlovákiai parlamenti és parlamenten kívüli párt és mozgalom, köztük az MKDM, az Együttélés és az MPP képviselői megegyeznek abban, hogy mivel a

választások után reálissá vált Csehszlovákia szétesésének veszélye, népszavazás kiírását fogják kezdeményezni, mert ez lenne az egyetlen törvényes formája Szlovákia kilépésének a föderációból.

1992. június 16.

Bugár Béla, az MKDM elnöke a Csehszlovák Sajtóirodának nyilatkozva kijelenti, hogy Szlovákia önállósulása esetében az MKDM a magyar kisebbség jogainak szavatolására területi autonómiát fog követelni.

1992. június 17.

Prágában Václav Havel fogadja Bugár Bélát és Duray Miklóst, az MKDM és az Együttélés vezetőit, akik aggodalmukat tolmácsolják az államfőnek az ország esetleges szétesése miatt.

1992. június 19–20.

Pozsonyban a Polgári Demokrata Párt és a DSZM megbeszéléseinek negyedik fordulójában megegyezés születik a szövetségi kormány összetételéről és programnyilatkozatáról, továbbra is nyitott marad azonban az államjogi elrendezés kérdése.

1992. június 23.

Az SZNT alakuló ülésén a testület elnökévé Ivan Gašparovičot (DSZM), első alelnökévé Peter Weisst (DBP) választják. A testületnek 1968 óta első ízben nincs magyar nemzetiségű alelnöke, s a 15 tagú Elnökségbe is csupán egyetlen magyar kerül be Rózsa Ernő (Együttélés) személyében, akit egyben megválasztanak a Környezetvédelmi Bizottság elnökévé is. A Nemzetiségi Bizottságot ismét megszüntetik, s az Államigazgatási Bizottsággal összevonva létrehozzák az Államigazgatási, Helyi Önkormányzati és Nemzetiségi Bizottságot. Elnökévé Jozef Reát (DSZM) választják, magyar tagjai Duka Zólyomi Árpád alelnök és Dobos László. Az Együttélés és az MKDM két külön parlamenti klubot hoz létre.

Az Együttélés és az MKDM prágai parlamenti képviselői úgy határoznak, hogy Coexistentia néven közös parlamenti klubot alakítanak. Elnökévé Duray Miklóst, alelnökévé Bartakovics Istvánt választják.

1992. június 24.

Az SZNT Elnöksége Vladimír Mečiarral az élen kinevezi a 14 tagú új szlovák kormányt, amelyben egy kivételével valamennyi miniszteri tárcát a DSZM kapja. A kormány tagja többek között Milan Kňažko miniszterelnök-helyettes és a nemzetközi kapcsolatok minisztere, Roman Kováč miniszterelnök-helyettes és ellenőrzési miniszter, Ludovít Černák (SZNP) gazdasági miniszter, Olga Keltošová munkaügyi és népjóléti miniszter, Dušan Slobodník kulturális miniszter és Jozef Tuchyňa belügyminiszter.

Az MPP nyilatkozatban fejezi ki aggodalmát a szlovákiai nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogainak további sorsával kapcsolatban, mivelhogy az SZNT-

nek nincs magyar alelnöke, ismét megszűnt a testület Nemzetiségi Bizottsága, s Elnökségében az MKDM nem kapott képviselőt.

1992. június 25.

A Szövetségi Gyűlés alakuló ülésén a Népi Kamara elnökévé Václav Bendát (Kereszténydemokrata Párt), a Nemzetek Kamarája elnökévé Roman Zelenayt (DSZM) választják; a Szövetségi Gyűlés elnöke Michal Kováč (DSZM) lesz, Elnökségébe bekerül Duray Miklós és Pázmány Péter (mindkettő Együttélés).

1992. június 26.

A prágai Coexistentia parlamenti klub képviselőinek állásfoglalása szerint a klub támogatja Václav Havel köztársasági elnök újráválasztását, a szlovák szuverenitás esedékes kinyilatkoztatásáról azonban korainak tartja a véleménynyilvánítást.

A *Nő* utódlapjaként, a Magyar Asszonyok Ligája kiadásában megjelenik Pozsonyban az *Új Nő* című kétheti lap első száma. Felelős szerkesztője Kocsis Aranka.

1992. június 27–28.

A Csemadok OV, a Magyarok Világszövetsége és a Szlovákiai Magyar Folklórszövetség megrendezi Gombaszögön a XXXVII. Országos Kulturális Ünnepelet.

1992. június 28–július 4.

A Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság megrendezi Szepsiben a III. Néprajzi Továbbképző Tanfolyamot.

1992. június 29.

Az SZMPSZ rendezésében kezdetét veszi Deákiban a pedagógusok szakmai és módszertani továbbképzését szolgáló I. Deáki Nyári Egyetem.

1992. június

Megjelenik Pozsonyban a *Kalligram* című irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat első száma. Kiadója a Kalligram Kft., főszerkesztője Grendel Lajos.

1992. július 1.

A Gazda Kft. anyagi okok miatt beszünteti a *Szabad Újság* című napilap megjelentetését.

1992. július 2.

Václav Havel köztársasági elnök kinevezi a 10 tagúra redukált új szövetségi kormányt, amelynek 5 szlovák tagja mind a DSZM jelöltje. Miniszterelnök a cseh Jan Stráský (Polgári Demokrata Párt); a kormány tagjai többek között Rudolf Filkus és Milan Čič miniszterelnök-helyettesek, Petr Čermák (Polgári Demokrata

Párt) belügyminiszter, Jozef Moravčík külügyminiszter és Imrich Andrejčák védelmi miniszter.

1992. július 3.

A Szövetségi Gyűlés nem választja újra Václav Havel köztársasági elnököt, aki a Nemzetek Kamarája szlovák részében a kétfordulós elnökválasztás második fordulójában sem szerzi meg a szükséges számú szavazatot. Csehszlovákia fennállása óta ez az első eset, hogy az elnökjelölt nem kapja meg a szükséges szavazatot. Havel ennek ellenére október 5-ig hivatalában maradhat.

1992. július 4.

Az Együttélés Komáromfüssön ülésező Országos Tanácsa sürgeti a magyar politikai szubjektumokkal, köztük az MPP-vel való szorosabb együttműködést, s nyilatkozatot fogad el az ország helyzetéről.

1992. július 8.

Az SZNT Elnöksége a július 17-i parlamenti ülés napirendjére tűzi a Szlovákia szuverenitásáról szóló deklaráció megvitatását.

A magyar kormány jegyzékben tiltakozik Csehszlovákiánál a körtvélyesi víztározó feltöltése ellen.

1992. július 12–19.

A Szlovákiai Magyar Folklórszövetség megrendezi Nagyfödémesen az V. Országos Táncbábjátékot és az I. Országos Népzenei Táborot.

1992. július 14–15.

Az SZNT-ben a kormányprogram vitája során Vladimír Mečiar az előterjesztett programot bíráló magyar képviselők felszólalásaira reagálva kijelenti, hogy az Együttélés és az MKDM nem a kisebbségek képviselője, mivel a kisebbségeket az állam képviseli. Elítéli az autonómiaörekvéseket is, mint amelyeket állítólag Budapest kezdeményez.

1992. július 15.

Kéthetes szünet után új lapgazda, a Madách-Posonium Kft. kiadásában ismét megjelenik a *Szabad Újság*. A lap közli az Együttélés és az MKDM állásfoglalását a Szlovákia szuverenitásáról szóló deklarációval kapcsolatban, amely leszögezi, hogy „nem csupán a nemzeteknek, hanem a nemzeti kisebbségeknek is joguk van az önrendelkezésre”, s a deklaráció támogatását a kisebbségi jogok szavatolásától teszi függővé.

1992. július 16.

A Szövetségi Gyűlésben eredménytelenül végződik az újabb elnökválasztási kísérlet is. Václav Havel ebben a fordulóban nem indulhatott.

Komárom önkormányzata önkormányzati oktatási intézményként létrehozza a magyarországi egyetemek és főiskolák kihelyezett konzultációs központjában folyó levelező tagozatos képzést biztosító Komáromi Városi Egyetemet.

Az MPP Elnöksége felhívással fordul az SZNT képviselőihez, hogy a Szlovákia szuverenitásáról szóló nyilatkozat vitája során szavazzanak a nyilatkozat ellen, mivel az nemzetállamot kíván létrehozni azzal, hogy az önálló állam alapítását a szlovák nemzet önrendelkezéséhez, nem pedig az állampolgári jogok kiterjesztéséhez köti.

1992. július 16–19.

A MISZ megrendezi Komáromban a II. Pegazus-találkozót.

1992. július 17.

Az SZNT nyilatkozatot fogad el a Szlovák Köztársaság szuverenitásáról, amelynek 2. bekezdése szerint a szlovák parlament kinyilvánítja „a szlovák nemzet természetes jogát az önrendelkezésre”, 4. bekezdése pedig az önrendelkezést „a szlovák nemzet szuverén államának alapjaként” definiálja. A parlament elveti az MKDM és az Együttélés képviselői klubjának nevében Csáky Pál által előterjesztett javaslatot, hogy a deklaráció mondja ki a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok egyenjogúságának az alkotmányban való rögzítését, valamint hogy a Szlovák Köztársaságot a Szlovákiában élő polgárok szuverén államaként fogalmazza meg. A magyar képviselők részben tartózkodnak, részben elutasítják a deklaráció megszavazását.

A szuverenitási nyilatkozatra válaszul Václav Havel levélben értesíti a Szövetségi Gyűlést, hogy július 20-i hatállyal lemond köztársasági elnöki tisztségéről.

1992. július 18.

Az MPP Léván üléselő Országos Választmánya szerint a szuverenitási nyilatkozat ellentétes az alkotmányos renddel, s az MPP számára akkor is elfogadhatatlan lenne, ha tartalmazná a kisebbségi jogvédelem garanciáit.

1992. július 18–25.

A Csemadok a Rákóczi Szövetség támogatásával megrendezi az Ipoly mentén a XVIII. Honismereti Kerékpártúrát.

1992. július 21.

A szlovák kormány 647. sz. határozatával leváltja a Nemzetiségi Tanács összes tagját. A testület elnökévé Roman Kováč miniszterelnök-helyettest, alelnökévé Dušan Slobodník kulturális minisztert nevezi ki.

1992. július 22–23.

Pozsonyban Vladimír Mečiar és Václav Klaus megállapodik a cseh–szlovák föderáció törvényes úton történő felszámolásában. Megegyezésük értelmében kez-

deményezni fogják, hogy a Szövetségi Gyűlés szeptember 30-ig alkossa meg az államszövetség megszűnéséről és a vagyonelosztásról szóló alkotmánytörvényt.

1992. július 22–26.

Sárréten a MISZ Rockmisszió '92 néven harmadik alkalommal rendezi meg a szlovákiai magyar rockzenekarok táborát.

1992. július 28.

A szlovák kormány a történelmi községnevek visszaállítására vonatkozó kérelmekkel foglalkozva jóváhagyja Érsekkéty és Nyitrakér kérelmét, elutasítja ugyanakkor Gúta, Köbölkút, Tardoskedd és Párkány kérvényét arra hivatkozva, hogy az ösztársadalmi igények előnyt élveznek a helyi kívánalmakkal szemben.

Pozsonyban nyolcvanegy éves korában elhunyt Fábry István egykori pártfunkcionárius, a Csemadok KB egykori elnöke, az SZNT volt alelnöke.

1992. július 29.

Csáky Pál, az MKDM pozsonyi parlamenti frakciójának vezetője az *Új Szó* hasábjain megjelent írásában egy Kisebbségi Tanácsadó Testület, valamint egy politikai és kulturális kamarából álló Cseh-Szlovákiai Magyar Regionális Parlament létrehozását javasolja.

1990. július 30.

A Szövetségi Gyűlésben sikertelenül végződik a köztársaságielnök-választás harmadik fordulója is. Három jelölt közül egy sem szerzi meg a szükséges szavazatmennyiséget.

A prágai Regina Rádió a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségének kezdeményezésére havi negyedórás magyar nyelvű adás sugárzásába kezd.

1992. augusztus 1.

Ipolyságon tartja I. közgyűlését a Csehszlovákiai Magyar Keresztény Értelmiségiek Szövetsége, amelyen bejelentik, hogy a világ keresztény értelmiségi szervezeteit összefogó Nemzetközi Pax Romana a szövetséget felvette tagjai sorába. A szövetség elnökévé Gyurgyík Lászlót, alelnökévé Alaksza Jánost, főtítkárává Sebők Évát választják.

1992. augusztus 2–15.

A Magyar Ifjúság Érdekeit Védő Szövetség megrendezi a II. Ghymes Nyári Szabadegyetemet.

1992. augusztus 4–11.

A szépsi református egyház – a Szlovákiai Magyar Református Lelkészek Egyesülete és a Nyugat-kassai Református Egyházmegye támogatásával – megrendezi Somodiban az I. Református Egyházi Ifjúsági Tábor.

1992. augusztus 6.

A Szövetségi Gyűlésben elnökjelölt hiányában elmarad az elnökválasztás negyedik fordulója. A testület Emberjogi és Humanitárius Bizottságának megalakulása körüli vitában elvetik a Coexistentia klub javaslatát, hogy a bizottság nevébe vegyék fel a kisebbségi jelzót, s hogy annak tevékenysége a kisebbségi kérdés figyelemmel kísérésére is kiterjedjen. A 22 fős bizottságban a Coexistentia klubot Stanislaw Gawlik képviseli.

1992. augusztus 8.

Vladimír Mečiar a Matica slovenská turócszentmártoni közgyűlésén az autonómia-törvényekkel kapcsolatban kijelenti, hogy Szlovákia nem egyezhet bele semmiféle autonóm területek kialakításába, mert ez „egyet jelentene a szlovákok elűzésével”.

1990. augusztus 10.

Az Együttélés és az MKDM pozsonyi parlamenti képviselői megfogalmazzák a szlovák alkotmánytervezettel kapcsolatos módosító javaslataikat. Ezek szerint a nemzeti kisebbségeknek a kultúra, az oktatásügy, az anyanyelv és az információszerezés, ill. -átadás területén joguk lenne az öngazgatásra, az anyanyelvük használatára a hivatalos érintkezésben, az anyanyelvükön való művelődésre az óvodától a legfelsőbb szintig, az arányos képviselőlethez az államigazgatási szervekben, a közigazgatási rendezés során pedig szem előtt kellene tartani az ő érdekeiket is. Az SZNT létrehozná a kisebbségek öngazgatási szervét, a Nemzeti Kisebbségek és Etnikai Csoportok Tanácsát, amely a kisebbségek és etnikai csoportok identitását, oktatásügyét és kultúráját érintő ügyekben önállóan dönthetne.

A Slovakopress állami kiadóvállalattól a Vox Nova Rt. veszi át az *Új Szó* kiadását.

1992. augusztus 10–17.

A DH megrendezi Örsűjfalun a II. Nyári Ifjúsági Tábor.

1992. augusztus 12.

Az SZNT különböző bizottságai az alkotmánytervezet vitája során elvetik a magyar képviselők módosító javaslatait.

1992. augusztus 19.

Pozsonyban találkozik a DSZM és az MKDM vezetése. Az MKDM küldöttsége átadja a magyar koalíció 33 pontba foglalt észrevételeit az alkotmánytervezettel kapcsolatban, s megegyezés születik arról, hogy a parlamenti ülés előtt a parlamenti klubok szintjén sor kerül egy találkozóra a DSZM és a magyar koalíció között.

1992. augusztus 19–21.

Budapesten a Magyarok III. Világtalálkozóján Dobos Lászlót megválasztják a Magyarok Világszövetsége Kárpát-medencei alelnökévé.

1992. augusztus 24.

Az alkotmánytervezettel kapcsolatos közös álláspont kialakítása céljából a magyar pártok és mozgalmak részvételével négyoldalú tanácskozássra kerül sor a Csemadok pozsonyi székházában. Az Együttélés, az MKDM, az MPP és a Magyar Néppárt közös nyilatkozata szerint a felek egyetértettek az oktatásügyi és kulturális autonómia, valamint a régiók önszerveződésének és társulásának teljes jogként való ismételt betervezésében.

1992. augusztus 25.

Losoncon Losonc, Fülek, valamint a két város vonzáskörzetébe tartozó 27 magyar község önkormányzatának, pártjainak, egyházi, kulturális és oktatási intézményeinek képviselői – a Rákóczi Szövetség támogatásával – Losonc, Fülek és Vidéke Alapítvány néven regionális célalapítványt hoznak létre.

Az SZNT az új rádió- és tévétanács tagjainak megválasztása során egyetlen magyar jelöltet sem választ be a testületbe.

1992. augusztus 26–27.

Brünnben Václav Klaus cseh és Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnök hatodik találkozási napján megállapodás születik a cseh–szlovák államszövetség 1993. január 1-jei hatállyal történő megszüntetéséről.

1992. augusztus 28.

Antall József magyar miniszterelnök Jan Stráský szövetségi és Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnökhöz intézett levelében javasolja, hogy Csehszlovákia és Magyarország a bőszi vízlépcső ügyében közösen forduljon a hágai Nemzetközi Bírósághoz.

1992. szeptember 1.

Az SZNT kétnapos vitát követően 460/1992. számmal elfogadja a Szlovák Köztársaság Alkotmányát. Az Együttélés és az MKDM képviselői, miután valamennyi módosító javaslatukat elutasítják, az alkotmány szövege és a szavazás módszere (nyílt név szerinti szavazás) elleni tiltakozásul a szavazás előtt elhagyják az üléstermet. Az alkotmánynak a nemzetiségi kisebbségek és etnikai csoportok jogait tartalmazó negyedik szakaszának 33. cikkelye kimondja, hogy „bármely nemzetiségi kisebbséghez, vagy etnikai csoporthoz való tartozás senkinek sem lehet hátrányára”, 34. cikkelye biztosítja kultúrájuk fejlesztéséhez, az információk anyanyelvükön való terjesztéséhez, a nemzetiségi egyesületekben való egyesüléshez, művelődési és kulturális intézmények alapításához és fenntartásához, 35. cikkelye pedig többek között az anyanyelvi művelődéshez és anyanyelvüknek a hivatalos érintkezésben való használatához való jogukat. Leszögezi ugyanakkor azt is, hogy „az alkotmányban biztosított jogok gyakorlása nem irányulhat a Szlovák Köztársaság szuverenitásának és területi integritásának veszélyeztetésére, valamint többi lakosának diszkriminációjára”.

Megnyílnak az első magyar tannyelvű egyházi iskolák: Alistálon református, Dunaszerdahelyen, Ipolyságon és Paláston római katolikus alapiskola, Gútán római katolikus nyolcéves gimnázium nyílik. Az 1992/93-as tanévben Szlovákia 268 magyar tannyelvű alapiskoláját 47 347 tanuló, a 20 magyar tannyelvű gimnáziumot 4462 diák látogatja. Szlovák alapiskolába 12 413 magyar tanuló, a magyar nemzetiségű alapiskolások 20,8%-a, szlovák gimnáziumba 1088 magyar diák, a magyar nemzetiségű gimnazisták 19,6%-a jár. A magyar nemzetiségű egyetemi és főiskolai hallgatók száma 2548, az összes hallgató 4,6%-a.

1992. szeptember 2.

A Pozsonyba látogató Jeszenszky Géza magyar külügyminiszter a Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnökkel és Milan Kňažkoval, a nemzetközi kapcsolatok miniszterével folytatott megbeszélésein szerződés megkötését javasolja a nemzetiségekkel kapcsolatos politikáról, javaslatát azonban szlovák tárgyalópartnerei elutasítják.

1992. szeptember 3.

A pozsonyi várban Ivan Gašparovič parlamenti elnök és Vladimír Mečiar miniszterelnök ünnepélyes keretek között aláírja a szlovák alkotmányt. Az Együttélés és az MKDM parlamenti frakciói az ünnepi aktuson nem vesznek részt.

1992. szeptember 9.

Vladimír Mečiar szlovák miniszterelnök Budapesten Antall József magyar miniszterelnökkel tárgyal a dunai vízlépcső jövőjéről és a kisebbségi kérdésről. A két fél megerősíti: igénylik az Európai Közösség bevonásával folyó egyeztető tárgyalásokat, Mečiar ugyanakkor elutasítja a magyar javaslatot, hogy közösen forduljanak a hágai Nemzetközi Bírósághoz. Megegyezés születik arról, hogy a vízlépcső ügyének és a kisebbségek kérdésének megvizsgálására közös parlamenti bizottságot hoznak létre.

1992. szeptember 16.

Pozsonyban a Slovan Bratislava–Ferencváros labdarúgó kupamérkőzésen rohamrendőröket vetnek be a magyar szurkolók ellen. Az ügy nagy politikai vihart kavart, a magyar Külügyminisztérium a budapesti csehszlovák nagykövetségnél tiltakozik a durva beavatkozás miatt.

A Stúdió érté rendezésében kezdetét veszi Érsekújvárott – a később Pozsonyban, majd Karlovy Varyban folytatódó – V. Nemzetközi Alternatív Művészeti Fesztivál.

1992. szeptember 18.

Csehországban bejegyzik a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége által létrehozott s a csehországi magyarok kultúrájának és művelődésének fejlesztését szolgáló Rákóczi Alapítványt.

1992. szeptember 24.

A Szövetségi Gyűlésnek az elnökválasztás újabb fordulójában ismét nem sikerül köztársasági elnököt választania. A testület az Európa Tanács közgyűlésébe, ill. az Európa Parlamentbe delegált tagok és póttagok megválasztása során Boros Zoltánt az Európa Parlament tagjává, Batta Istvánt az Európa Tanács közgyűlésének póttagjává választja.

1992. szeptember 24–26.

A Dunaszerdahelyi Városi Művelődési Központ – magyarországi, jugoszláviai, ausztriai és szlovákiai néptáncgyűttesek részvételével – megrendezi az I. Csalóközi Nemzetiségi Néptáncfesztivált.

1992. szeptember 25.

A Komáromi Jókai Színház nagytermében megtartott ünnepélyes tanévnyitóval megnyílik a győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, a kecskeméti Kertészeti és Gyümölcsészeti Főiskola, valamint a soproni Benedek Elek Óvónőképző Főiskola levelező tagozatos hallgatói számára létrehozott konzultációs központként működő Komáromi Városi Egyetem. Megbízott igazgatója Szabó Rezső. (A győri főiskola, valamint a mosonmagyaróvári Pannon Agrártudományi Egyetem ezzel párhuzamosan levelező tagozatos hallgatói számára konzultációs központot létesít Dunaszerdahelyen is.)

1992. szeptember 26.

A Csemadok OV egy szlovákiai magyar értelmiségi találkozó összehívását kezdeményezi azzal a céllal, hogy a szlovák alkotmány elfogadása utáni helyzetben megfogalmazza a magyar kisebbség identitása megőrzésének alapvető feladatait.

Kassán a református ifjúsági szövetség megalakításának szándékával megrendezik a II. Országos Ifjúsági-munkás Találkozót, ezen azonban csupán a szövetség alapszabályának megvitatására kerül sor. Ugyancsak Kassán Varga Béla püspökhelyettes vezetésével megnyílik a komáromi Calvin J. Teológiai Intézet kihelyezett katechetikai szeminárium.

Kassán a Thália Színházban megtartott ünnepélyes tanévnyitóval megnyílik a Sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskola konzultációs központja.

1992. szeptember 29.

Duray Miklós vezetésével Budapestre látogat az Együttélés és az MKDM pozsonyi és prágai parlamenti klubjainak nyolcfős küldöttsége, amelyet fogad Antall József miniszterelnök és Szabad György, az Országgyűlés elnöke is.

Az SZNT a DBP kezdeményezésére a 489/1992. sz. törvénnyel állami ünneppé nyilvánítja augusztus 29-ét, a szlovák nemzeti felkelés kitörésének napját.

1992. szeptember

Megjelenik Ipolyságon a városi önkormányzat *Honti Lapok* című havilapjának első száma. Felelős szerkesztője Lendvay Tibor.

Az Együttélés Központi Irodája a megszűnt *Együttélés Hírmondó* pótlása céljából *A Hónap* címmel új, havi rendszerességgűnek szánt kiadványt jelentet meg.

1992. október 1.

A szlovák parlament megnevezése a szlovák alkotmány értelmében Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsára változik, egyben megszűnik a parlament Elnöksége is.

1992. október 2.

A Szövetségi Gyűlésben elnökjelölt hiányában elmarad az elnökválasztás hatodik fordulója.

1992. október 3.

A Rákóczi Szövetség támogatásával megalakul Érsekújvárott az Érsekújvár és Vidéke Alapítvány.

1992. október 4.

Budapesten ünnepélyes keretek között felavatják Esterházy János emléktábláját, Nagy János szobrászművész alkotását. Az eseményen részt vesz többek között Jeszenszky Géza magyar külügyminiszter, Katona Tamás államtitkár, Duray Miklós, Bugár Béla, A. Nagy László és Popély Gyula, a szlovákiai magyar politikai tömörülések elnökei, valamint Bauer Győző, a Csemadok OV elnöke.

A Keresztény Ifjúsági Közösségek jókai alapszervezete *Csillagfény* címmel katolikus havilapot indít.

1992. október 5.

Duray Miklós, az Együttélés elnöke és Duka Zólyomi Árpád alelnök Bécsben Simon Wiesenthalal, a Zsidó Dokumentációs Központ vezetőjével tárgyal a szlovákiai kisebbségek helyzetéről, valamint Esterházy János politikai és jogi rehabilitálásának lehetőségéről.

1992. október 6.

Budapesten Antall József magyar miniszterelnök és Jeszenszky Géza külügyminiszter fogadja Duray Miklóst, az Együttélés, Bugár Bélát, az MKDM és Popély Gyulát, a Magyar Néppárt elnökét.

1992. október 10.

Ipolyságon tartja II. kongresszusát a Magyar Polgári Párt, amely a párt tagságát pozitívan értékeli, hibának tartja ugyanakkor, hogy több esetben elzárkózó volt a lehetséges kisebbségi partnerekkel szemben, ezért a jövőre nézve

szükségesnek minősíti a magyar koalícióval való szorosabb együttműködést. Módosítja a párt alapszabályát, élére 30 tagú Országos Választmányt, elnökévé ismét A. Nagy Lászlót, alelnökévé Tóth Károlyt, Tóth Jánost és Zoller Mihályt választja.

Kolodějben a cseh és szlovák kormány képviselőinek az önállósuló két köztársaság közötti viszonyról folytatott tárgyalásán megegyezés születik a vámunióról, a pénzelosztásról és az államhatárokról, vitás marad azonban az állampolgárság kérdése.

A pozsonyi Közgazdaságtudományi Egyetem magyar nemzetiségű hallgatói megalakítják a Közgáz Klubot.

1992. október 12.

Július Binder, a Vízgazdálkodási Beruházó Vállalat igazgatója bejelenti, hogy október 20-án megkezdődik a Duna elterelése.

1992. október 13.

Pozsonyban csehszlovák–magyar tárgyalások zajlanak a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszer összefüggéseit megítéló, a két ország, valamint az Európai Közösség szakértőiből álló háromoldalú bizottság létrehozásáról.

A szlovák kormány Vladimír Mečiar miniszterelnökre ruhazza a köztársasági elnöki hatásköröket.

1992. október 14.

Az MKDM az *Új Szó* és a *Szabad Újság* hasábjain memorandumot tesz közzé „a Szlovák Köztársaságban élő magyar nemzeti kisebbség néhány aktuális problémájáról”, amelyben 14 pontba foglalva felvázolja a magyar kisebbségi sérelmeket s az azok megoldására kidolgozott javaslatait, szorgalmazva többek között az alkotmány módosítását és egy kisebbségi törvény kidolgozását.

1992. október 16.

A szlovák Közlekedési, Távközlési és Közmunkaügyi Minisztérium a nyelvtörvényre hivatkozva arra utasítja a járási útkarbantartó vállalatokat, hogy október 31-ig szereljék le a magyar nyelvű és kétnyelvű helységnevtáblákat.

1992. október 17.

Az SZMPSZ Országos Képviselő-testületének rozsnyói ülése úgy határoz, hogy a szövetség központját 1993. január 1-jei hatállyal Pozsonyból Komáromba helyezik át.

1992. október 19.

Az MPP-t megfigyelői státussal felveszik az Európai Liberális, Demokrata és Reformpártok Szövetségébe.

A nyugat-európai körúton tartózkodó Duray Miklós genfi sajtóértekezletén kifejti, hogy Szlovákiában a kisebbségeknek fokozódó diszkriminációval kell szembenéznük. Duray szerint a politikai helyzet alakulása miatt nem zárható ki a polgárháború kitörésének veszélye sem.

1992. október 21.

A csehszlovák kormány a Duna elterelésének felfüggesztését kérő október 18-i magyar jegyzékre reagálva megígéri, hogy az Európai Közösség bevonásával létrehozandó háromoldalú szakértői bizottság munkájának idejéig nem terelik el a Dunát, az elterelési munkálatok azonban legkésőbb november 2-án megkezdődnek.

1992. október 22.

Brüsszelben eredménytelen tárgyalások zajlanak Csehszlovákia, Magyarország és az Európai Közösség képviselői között a bős–nagymarosi vízlépcsőrendszerről.

1992. október 23.

A magyar kormány bejelenti, hogy a Duna tervezett egyoldalú elterelése miatt keresetlevelet nyújt be a hágai Nemzetközi Bírósághoz.

1992. október 23–25.

A Csemadok OV és a Csehszlovákiai Magyar Irodalom- és Könyvbarátok Társasága megrendezi Kassán a XXI. Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napokat. A Fábry Zoltán-díj kitüntetettje Tóth László költő.

1992. október 24.

A szlovák fél Dunacsún és Gutor között megkezdí a Duna elterelését a bősi erőműhöz vezető felvízcsatornába.

Komáromban tartja IV. közgyűlését a Magyar Ifjúsági Szövetség, amelyen Kelemen László elnököt leváltva a MISZ élére 5 fős elnökséget választanak, amelynek tagjai Mlinkovics Róbert, Hamerlik Richárd, Pál Tibor, Petrik Zsolt és N. Kákarov Szilvia.

A DBP Központi Végrehajtó Bizottsága a párt dél-szlovákiai munkájának hatékonyabb tétele céljából megbízza Borza Erzsébet alelnököt a Nemzetiségileg Egyes Járások Tanácsának, mint a Központi Végrehajtó Bizottság tanácsadó szervének létrehozásával.

A Szlovákiai Magyar Folklórszövetség megrendezi Dunaszerdahelyen a III. Szlovákiai Táncháztalálkozót.

1992. október 28.

Londonban az Európai Közösség és a visegrádi hármak csúcstalálkozóján Csehszlovákia és Magyarország képviselői megállapodnak, hogy a bősi vitát a hágai Nemzetközi Bíróság elé terjesztik.

Prágában Jan Stráský szövetségi miniszterelnök kiosztja a Masaryk Érdemrendet. A kitüntetettek között ezúttal sincs egyetlen magyar sem.

1992. október 29.

Az Együttélés és az MKDM közös nyilatkozatot tesz közzé az *Új Szóban* és a *Szabad Újságban* a bösi erőműről, amelyben a szlovák kormány egyoldalú lépéseit aggasztónak minősítik, s csak olyan megoldást tartanak célszerűnek, amely megfelel mindkét félnek, egyúttal eloszlatja a lakosság jogos félelmeit.

Kassán az MPP helyi csoportjának szervezésében és védnöksége alatt Halász György vezetésével megalakul a Henszlmann Imre Helytörténeti Társaság. Célja a kassai és Kassa környéki magyar vonatkozású történelmi emlékhelyek, emlékművek feltérképezése és dokumentálása.

1992. október 30.

Érsekújvárott a város főterén leleplezik Kassák Lajos mellszobrát, Borsos Miklós szobrászművész alkotását.

1992. november 3.

Az MPP az Európa Parlamenthez intézett memorandumában felkéri az Európai Közösséget, hogy a Szlovákiával aláírandó társulási szerződés tárgyalásai során helyezzen fokozott figyelmet az emberi és kisebbségi jogok tiszteletben tartásának biztosítására.

1992. november 5.

Az új szlovák kormány hivatalba lépése óta első ízben ülésezik a kormány Nemzetiségi Tanácsa. A testület november 3-án kinevezett új elnöke Milan Kňažko miniszterelnök-helyettes.

1992. november 7.

Dunaszerdahelyen megtartja alakuló országos közgyűlését a Magyar Asszonyok Ligája. Megalakulását azzal indokolják, hogy a magyar nők problémáinak megoldását egyetlen magyar párt vagy mozgalom sem vállalta fel. Elnökévé Laczkóné Erdélyi Margitot választják.

Az MKDM támogatásával megalakul Kovácspatakon a Magyar Ifjú Kereszténydemokraták Szövetsége. Elnöke Varga Mária, országos központja Érsekújvár.

Az Együttélés Országos Tanácsának Český Těšín-i ülésén bejelentik, hogy az államszövetség megszűnése után a mozgalom is kettéválik, s csehországi része Coexistentia néven működik tovább. Az Országos Tanács határozatot hoz a magyar vállalkozók országos összefogételének, valamint a magyar nemzetiségű parlamenti képviselők és polgármesterek találkozájának megszervezéséről.

A szeptember 1-jén elszenvedett autóbalesete következtében Prágában elhunyt Alexander Dubček.

1992. november 10.

A Rákóczi Szövetség támogatásával megalakul Párkányban a Párkány és Vidéke Alapítvány.

1992. november 11.

Miután a Dunaszerdahelyi járás községeiben, valamint Szepsi környékén megkezdődött a magyar helységnevtáblák erőszakos eltávolítása, az Együttélés és az MKDM közös állásfoglalásban tiltakozik a lépés ellen. A két mozgalom parlamenti képviselői egyúttal Ivan Gašparovičnál, a szlovák parlament elnökénél tiltakoznak az eljárás miatt.

1992. november 13.

A Szövetségi Gyűlés elfogadja az 541/1992. sz. alkotmánytörvényt a föderáció vagyonának elosztásáról, amely értelmében a föderáció közel 650 milliárd korona értékű vagyonát 2:1 arányban osztják szét Csehország és Szlovákia között.

Érsekújvár önkormányzata elutasítja a Matica slovenská által a kétnyelvű utcanévtáblák eltávolítása céljából kezdeményezett népszavazás kiírását.

1992. november 14.

Losoncon a református egyház lelki megújulásának céljával megalakul a Fiatal Reformátusok Szövetsége.

A parlamentből is kiszorult rendszerváltó Polgári Demokrata Unió (az egykori NYEE) losonci közgyűlése határozatot hoz a párt feloszlatásáról.

1992. november 18.

Az MPP nyilatkozatban tiltakozik a magyar nyelvű helységnevtáblák eltávolítása és a történelmi községnevek visszaállításának akadályozása ellen.

Bohuslav Piatko, a Szlovák Televízió hírszerkesztőségének főszerkesztője a magyar adás számára azonnali hatállyal betiltja a szlovákiai helységek magyar nyelvű használatát.

A szlovák parlament 563/1992. számmal törvényt hoz a gyakorlatilag még meg sem alakult Nyitrai Egyetem megszűnéséről és két önálló főiskola: a Pedagógiai Főiskola, ill. a Mezőgazdasági Főiskola létrehozásáról.

1992. november 19.

A szlovák parlament jóváhagyja a Vladimír Mečiar budapesti látogatása során megkötött megállapodás értelmében létrehozandó két magyar–szlovák parlamenti vegyes bizottság összetételét: a bösi vízlépcső kérdésével foglalkozó 8 tagú bizottságban helyet kap Rózsa Ernő, a szlovák–magyar kapcsolatokkal foglalkozó 11 tagú bizottságban Csáky Pál és Zselenák József.

1992. november 25.

A Szövetségi Gyűlés jóváhagyja a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság megszűnéséről szóló alkotmánytörvényt, amely kimondja, hogy a Cseh Köztársaság, ill. a Szlovák Köztársaság 1993. január 1-jével önállósul. A Coexistentia parlamenti klub képviselői a szavazásnál tartózkodnak.

Nyitrán a volt Pedagógiai Kar magyar tagozata és a Roma Kultúra Tanszéke – noha a Nyitrai Egyetemet időközben megszüntették – megválasztja az 1992. február 27-i törvényben ajánlott Nemzetiségi és Etnikai Kultúrák Karának akadémiai szenátusát.

1992. november 28.

Pozsonyban tartja VI. országos közgyűlését a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom. A közgyűlési határozat feladatul adja az országos elnökségnek, hogy 1993 januárjában terjessze a szlovák parlament elé a kisebbségi jogokról szóló alkotmánytörvény tervezetét, az első negyedévben pedig a kisebbségi kódexnek is nevezhető végrehajtási rendeleteket. A magyar politikai erőkkal olyan együttműködést szorgalmaz, amely lehetővé tenné az esetleges választási koalíció megkötését, s e célból egy négypárti egyeztető tanács létrehozását kezdeményezi.

1992. december 1.

Pukkai László helyett megbízott elnökként Lovász Gabriella veszi át az SZMPSZ vezetését.

1992. december 2.

Az Együttélés és az MKDM közös tiltakozó levelet intéz a Szlovák Televízió igazgatójához a magyar helységnevek használatának betiltása miatt.

1992. december 4.

Budapesten a Rákóczi Szövetség és a Bajcsy-Zsilinszky Társaság a szlovákiai magyar politikai tömörülések elnökeinek: Duray Miklós, Bugár Béla, A. Nagy László és Popély Gyula részvételével politikai fórumot rendez a szlovákiai magyarság helyzetéről. A Rákóczi Szövetség közgyűlése ezzel egy időben a szövetség tiszteletbeli elnökévé választja Jeszenszky Géza külügyminisztert.

1992. december 5–6.

Léván *A szlovákiai magyarság jövőképe az önálló Szlovákiában* címmel megrendezik a szlovákiai magyar értelmiségi találkozót, az ún. I. Értelmiségi Fórumot, amelynek résztvevői nyilatkozatban szólítják fel a magyar pártokat és mozgalmakat egy egyeztető tanács létrehozására, s javasolják, hogy forduljanak közös dokumentummal az európai és nemzetközi szervezetekhez, a szlovák értelmiséghez címzett felhívásukban pedig az ellenségek kölcsönös lebontása céljából szlovák–magyar párbeszédet kezdeményeznek.

A magyar politikai tömörülések elnökei, A. Nagy László, Bugár Béla, Duray Miklós és Popély Gyula az Értelmiségi Fórum alkalmából december 5-én közös nyilatkozatot írnak alá Csehszlovákia megszűnésének körülményeiről, amelyben kijelentik, hogy az önálló Szlovákia antidemokratikus folyamat eredményeként jön létre.

1992. december 6.

Prágában rendszeres magyar nyelvű katolikus istentiszteletek kezdődnek.

1992. december 10.

Pozsonyban a négy magyar politikai tömörülés megállapodik a politikai egyeztető tanács létrehozásában. Megállapodás születik két munkabizottság létrehozásáról is: az egyik feladata egy közös memorandum kidolgozása lesz a kisebbségi jogokról, a másik a kisebbségi alkotmánytörvény-tervezet társadalmi vitájának eredményeit értékelni.

1992. december 11.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlethez intézendő nyilatkozatról tárgyal Pozsonyban a négy magyar politikai erő elnöke. A nyilatkozat amellett, hogy tételesen felsorolja a kisebbségeket a rendszerváltás óta ért sérelmeket, azzal a kéréssel fordul a résztvevő országok képviselőihez, hogy Szlovákia felvétele előtt mérlegeljék, mennyire tartja tiszteletben a helsinki elveket. Miután A. Nagy László, az MPP elnöke a nyilatkozatot nem írja alá, azt az MKDM–Együttélés–Magyar Néppárt koalíció nevében juttatják el a címzettekhez.

Az Együttélés és az MKDM az *Új Szó* és a *Szabad Újság* hasábjain közzéteszi és vitára bocsátja a nemzeti kisebbségek és etnikai csoportok jogi helyzetéről szóló közös alkotmánytörvény-tervezetét.

1992. december 11–13.

A Csemadok Galántai Területi Választmánya és alapszervezete, a Magyar Kodály Társaság és a Csehszlovákiai Magyar Zenebarátok Társasága megrendezi Galántán a Kodály-kórusok I. Nemzetközi Találkozóját, melynek keretében Kodály-szimpoziumot is szerveznek.

1992. december 12.

Pozsonyban megtartja II. országos közgyűlését a Csehszlovákiai Magyar Amatőr Színjátszók Egyesülete.

A Csemadok OV, a Szlovákiai Magyar Folklórszövetség és a városi önkormányzat megrendezi Tornalján a csehszlovákiai magyar felnőtt néptáncegyüttesek országos versenyét.

1992. december 14.

Az Együttélés és az MKDM közös nemzetközi sajtóértekezleten tájékoztatja az újságírókat a magyar keresztnevek anyakönyvezésének sorozatos megtagadá-

sáról, a magyar helységnévtáblák eltávolításáról, valamint a magyar helységek használatának betiltásáról a Szlovák Televízióban.

1992. december 15.

A Rákóczi Szövetség kezdeményezésére megalakul Ipolyságon az Ipolyság és Vidéke Alapítvány.

A Madách-Posonium Kft. Szabó Gézátt nevezi ki a *Szabad Újság* új főszerkesztőjévé.

1992. december 16.

Strasbourgba utazik az MPP, valamint az Együttélés és az MKDM közös küldöttsége. A két küldöttség tájékoztatni kívánja az Európa Parlament és az Európa Tanács vezetőit a szlovák kormány nemzetiségi politikájáról és a magyar kisebbség helyzetéről.

1992. december 17.

Utolsó ülését tartja a csehszlovák szövetségi parlament, a Szövetségi Gyűlés, amelyen Duray Miklós Csehszlovákia felbomlását – az ország 1918. évi megalakulásához hasonlóan – illegitimnek minősíti, mivel nem népszavazáson döntöttek róla.

1992. december 18.

Ostravában Bors István vezetésével megalakul a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségének első vidéki alapszervezete.

1992. december 22.

A szlovák parlament megválasztja a Szlovák Rádió, ill. a Szlovák Televízió tanácsának tagjait. Az utóbbiba bekerül az MKDM által jelölt Bárdos Gyula, az új rádiótanácsnak azonban nincs magyar tagja.

Az *Új Szó* közzéteszi „Az év csehszlovákiai magyar embere” címért meghirdetett verseny eredményét. A legtöbb szavazatot Duray Miklós kapta.

1992. december 23.

A magyar kormány jegyzékben közli a csehszlovák Külügyminisztériummal, hogy diplomáciai elismerésben részesíti az 1993. január 1-jével önállóvá váló Csehországot és Szlovákiát, a pozsonyi magyar főkonzulátus pedig az év elején nagykövetséggé alakul át.

1992. december 24.

Budapesten megkezdődik folyamatos sugárzását az első magyar műholdas tévéadás, a Duna Televízió. Célja a Kárpát-medencei, ill. az európai szóránymagyar-ság tájékoztatása és anyanyelvi művelődésének elősegítése.

A városi hivatal kiadásában megjelenik Szepsiben az *Údolie Bodvy – Bódvavölgye* című kétnyelvű regionális folyóirat első száma. Felelős szerkesztője Zachariás István.

1992. december 30.

A szlovák közlekedési, távközlési és közmunkaügyi miniszter leváltja a Duna-szerdahelyi, a Galántai, az Érsekújvári és a Rimaszombati járás útkarbantartó vállalatainak igazgatóit, mivel a miniszteri felszólítás ellenére nem távolították el a magyar nyelvű helységnévtáblákat.

1992. december 31.

Duray Miklós a *Szabad Újság*ban a svájci és belga példára hivatkozva felveti a szlovákiai etnikumok közötti ún. társnemzeti viszony megteremtésének lehetőségét.

Éjfélkor megszűnik a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság, s 1993. január 1-jével megalakul az önálló Cseh Köztársaság és Szlovák Köztársaság.

1992 folyamán

A Madách Imre Irodalmi Díjjal Farnbauer Gábor író tüntetik ki.

FORRÁSOK ÉS IRODALOM

Levéltárak, kéziratárak

Bibliotheca Hungarica, Šamorín/Somorja

Csemadok iratai
Együttélés
Magyar Polgári Párt
Nemzetiségi Tanács

Magyar Országos Levéltár, Budapest

1956-os csehszlovák dokumentumok
Külügyminisztérium, Békeelőkészítő Osztály
Külügyminisztérium adm. iratai, Csehszlovákia
Külügyminisztérium TÜK iratai, Csehszlovákia
Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság
Magyar Dolgozók Pártja, Külügyi Bizottság
Magyar Dolgozók Pártja, Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya
Magyar Dolgozók Pártja, Rákosi Mátyás titkári iratai
Magyar Dolgozók Pártja, Révai József titkári iratai
Magyar Szocialista Munkáspárt, Külügyi Osztály
Miniszterelnökség iratai
Pozsonyi Főkonzulátus adm. iratai
Pozsonyi Főkonzulátus TÜK iratai

Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Budapest

Szabó Károly hagyatéka

Slovenský národný archív/Szlovák Nemzeti Levéltár, Bratislava/Pozsony

Állami Terv- és Statisztikai Hivatal
Belügyi Megbízotti Hivatal
Földművelés- és Földreformügyi Megbízotti Hivatal
Megbízottak Testülete Elnökségi Hivatala
Oktatásügyi Megbízotti Hivatal
Reszlovakizációs Bizottság
Szlovák Liga
Szlovák Nemzeti Front Központi Akcióbizottsága
Szlovák Nemzeti Tanács Elnökségi Hivatala
Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottsága, Elnökség
Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottsága, főtítkár
Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottsága, plénium
Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottsága, Titkárság

Kronológiák, kézikönyvek, lexikonok

A cseh/szlovákiai magyar irodalom lexikona 1918–1995. Pozsony/Bratislava, Madách-Posonium, 1997.

Angyal Béla (összeáll.): A Független Magyar Kezdeményezés történeti kronológiája 1989. december 1–1992. január 25. In *Szabadság és felelősség. A Magyar Polgári Párt Programja*. H. n., Magyar Polgári Párt, 1992, 124–144. p.

Československé dějiny v datech. Praha, Svoboda, 1987.

Eseménynaptár. In Pogány Erzsébet (szerk.): *Az Együttélés öt éve. Eseménynaptár és dokumentumgyűjtemény 1990–1994.* Pozsony/Bratislava, Együttélés Központi Iroda, é. n., 11–136. p.

[Fényi Tibor]: A csehszlovákiai magyar kisebbség történetének kronológiája 1944–1981. In *Szlovákiai jelentés. A magyar kisebbség állapotáról*. Párizs, Magyar Füzetek, 1982, 91–125. p. /Magyar Füzetek könyvei, 4./

Fényi Tibor: A csehszlovákiai magyar kisebbség történetének kronológiája 1944–1988. In *Jelentések a határokon túli magyar kisebbségek helyzetéről (Csehszlovákia, Szovjetunió, Románia, Jugoszlávia)*. Budapest, Medvetánc könyvek, 1988, 243–264. p.

Kováč, Dušan a kol.: *Kronika Slovenska 2. Slovensko v dvadsiatom storočí.* Bratislava, Fortuna Print & Adut, 1999.

Lanstyák István–Repiszky Tamás: A csehszlovákiai magyarok jogfosztottságához kapcsolódó események történeti kronológiája. In Fábry Zoltán: *Üresjárat 1945–1948. Napló a jogfosztottság éveiből.* Budapest–Pozsony, Regio–Madách–Kalligram, 1991, 227–243. p. /Regio Könyvek, 8./

Lexikón slovenských dejín. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997.

Magyarország történeti kronológiája III. kötet 1848–1944. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983.

Magyarország történeti kronológiája IV. kötet 1944–1970. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983.

Magyar történeti kronológia 1971–1990. A függelékben 1992-ig. Budapest, IKVA Könyvkiadó, 1994.

Orosz Márta (összeáll.): Szlovákia 1989–1998. In Bárdi Nándor–Éger György (szerk.): *Útkeresés és integráció. Válogatás a határon túli magyar érdekvédelmi szervezetek dokumentumaiból 1989–1999.* Budapest, Teleki László Alapítvány, 2000, 733–770. p. /A Magyarságkutatás könyvtára, XXIV./

Pešek, Jan (ed.): *Aktéri jednej éry na Slovensku 1948:1989. Personifikácia politického vývoja.* Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška, 2003.

Szarka László–G. Kovács László (összeáll.): Felső-Magyarországtól Szlovákiáig. Kronológia, 1918–1990. *História*, XIV. évf. (1992) 8. sz. 7–14., 17–25. p.

Szőke József–Viczián János (szerk.): *Ki kicsoda Kassától Prágáig?* Szekszárd, Babits Kiadó, 1993. /A századvég magyarsága, 1./

Tóth László–Filep Tamás Gusztáv (összeáll.): A (cseh)szlovákiai magyar művelődés kronológiája 1918–1998. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. IV. kötet. Budapest, Ister, 2000, 5–173. p.

Žatkuliak, Jozef (ed.): *November 1989 a Slovensko. Chronológia a dokumenty (1985–1990)*. Bratislava, Nadácia Milana Šimečku a Historický ústav SAV, 1999.

Forráskiadványok

A CSEMADOK XII. országos közgyűlése. Dokumentumok. [Bratislava], CSEMADOK Központi Bizottsága, 1979.

A CSEMADOK XIII. országos közgyűlése. Bratislava, CSEMADOK Központi Bizottsága, 1983.

Adalékok a CSEMADOK munkájához. Bratislava, CSEMADOK Központi Bizottság, 1966.

A demokráciáért, a nemzeti kisebbségek jogaiért. Válogatás az Együttélés politikai mozgalom dokumentumai közül 1990–1992. Pozsony/Bratislava, Együttélés, [1993].

Alapszabályok. Dokumentumok a Csemadok történetéből (1949–2000). *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, V. évf. (2003) 3. sz. 127–187. p.

A magyar–csehszlovák lakosságcserére vonatkozó jogszabályok. Pozsony/Bratislava, Magyar Meghatalmazott, 1948.

Antalová, Ingrid (zost.): *Verejnost proti násiliu 1989–1991. Svedectvá a dokumenty*. Bratislava, Nadácia Milana Šimečku, 1998.

A szlovákiai magyarok deportálása. Budapest, Magyar Külügyi Társaság, 1947.

A szlovákiai magyar iskolák védelmében. Dokumentumok a csehszlovákiai magyar kisebbség önvédelmi harcáról 1983. november–1984. augusztus. [New York], Hungarian Human Rights Foundation, [1984].

A szlovákiai magyarság jövőképe az önálló Szlovákiában. I. Szlovákiai Magyar Értelmiségi Találkozó. Léva, 1992. december 5–6. H. n., Együttélés, é. n.

Balogh Sándor–Földesi Margit (vál.): *A magyar jóvátétel és ami mögötte van... Válogatott dokumentumok 1945–1949*. Budapest, Napvilág Kiadó, 1998.

Bárdi Nándor: Iratok a budapesti kormányzatok határon túli magyarokat támogató tevékenységéről. *Magyar Kisebbség*, VIII. évf. (2003) 4. sz. 83–166. p.

- Bárdi Nándor–Éger György (szerk.): *Útkeresés és integráció. Válogatás a határon túli magyar érdekvédelmi szervezetek dokumentumaiból 1989–1999*. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2000. /A Magyarságkutatás könyvtára, XXIV./
- Bartakovics István: *Hív a komáromi imanapi harangszó*. Komárom, KT Kiadó, 1999.
- Csehszlovák–magyar tárgyalások a lakosságcseréről 1945 decemberében. Közzéteszi: Lázár György. *Múltunk*, XLIII. évf. (1998) 2. sz. 120–164. p.
- Deset pražských dnů. 17.–27. listopad 1989. Dokumentace*. Praha, Academia, 1990.
- Duray Miklós (összeáll.): *Kettős elnyomásban. Dokumentumok a csehszlovákiai magyarok helyzetéről és jogvédelméről 1978–1989*. Pozsony/Bratislava, Madách-Posonium, 1993, második, bővített (Szlovákiában első) kiadás.
- Fazekas József–Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában*. II. köt. *Dokumentumok, kronológia (1989–2004)*. A kronológiát összeállította Orosz Márta és Popély Árpád. Somorja–Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 2005.
- Foreign Relations of the United States 1945, Volume I., II., IV*. Washington D. C., Department of State Historical Office, 1960–1968.
- Fülöp Mihály: A csehszlovákiai magyarok kitelepítésének kérdése a párizsi értekezleten (1946). *Juss*, III. évf. (1990) 4. sz. 124–140. p.
- Gabzdilová-Olejníková, Soňa – Olejník, Milan – Šutaj, Štefan (ed.): *Nemci a Maďari na Slovensku v rokoch 1945–1953 v dokumentoch I*. Prešov, Universum, 2005.
- Gerényi Tibor (összeáll.): *A magyar–csehszlovák lakosságcsere egyezményre és a csehszlovákiai magyar vagyona vonatkozó rendelkezések*. Budapest, A Magyar Jog kiadása, 1948. /Magyar Jog könyvtára, 3./
- G. Jakó Mariann–Högye István: *A magyar–szlovák lakosságcsere és előzményei 1945–1948*. Miskolc, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, 1995. /Acta Archivistica, 2./
- Gottwald, Klement: *Desať rokov. Sborník statí a prejavov 1936–1946*. Bratislava, Pravda, 1950.
- Halmosy Dénes (szerk.): *Nemzetközi szerződések 1918–1945*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1983.
- Hanzel, Vladimír: *Zrychlený tep dejin. Reálné drama o deseti jednáních*. Praha, OK Centrum, 1991.
- Hodossy Gyula–Kulcsár Ferenc (összeáll.): *Iródia 1983–1993*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 1994.

Hungary and the Conference of Paris. Volume II. Hungary's international relations before the Conference of Paris. Budapest, Hungarian Ministry for Foreign Affairs, 1947.
Hungary and the Conference of Paris. Volume IV. Hungary at the Conference of Paris. Budapest, Hungarian Ministry for Foreign Affairs, 1947.

Jech, Karel (uspoř.): *Němci a Maďaři v dekretach prezidenta republiky. Studie a dokumenty 1940–1945. Die Deutschen und Magyaren in den Dekreten des Präsidenten der Republik. Studien und Dokumente 1940–1945.* Brno, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Doplněk, 2003.

Jech, Karel – Kaplan, Karel (k vydání přípr.): *Dekrety prezidenta republiky 1940–1945. Dokumenty.* Brno, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Doplněk, 1995.

Kaplan, Karel – Špiritová, Alexandra (k vydání přípr.): *ČSR a SSSR 1945–1948. Dokumenty mezivládních jednání.* Brno, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Doplněk, 1996.

K. Cséfalvai Eszter (szerk.): *Közösségünk szolgálatában. A Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom öt esztendeje 1989–1994.* Pozsony, Microgramma, 1995.

Klimeš, Miloš – Lesjuk, Petr – Malá, Irena – Prečan, Vilém: *Cesta ke květnu. Vznik lidové demokracie v Československu I–II.* Praha, Nakladatelství Československé akademie věd, 1965.

Kövesdi János (válog. és szerk.): *Edvard Beneš elnöki dekrétumai, avagy a magyarok és a németek jogfosztása.* Pozsony, Pannónia Könyvkiadó, 1996.

Kövesdi János (válog. és szerk.): *Országos gyász. Csehszlovákia 1968 augusztusában.* Pozsony, magánkiadás, 1990.

Krno, Dalibor M.: *A békéről tárgyaltunk Magyarországgal.* Budapest, [k. n.], 1992.

Le problème de la minorité hongroise de Slovaquie. Budapest, Publié par le Ministère des affaires étrangères de Hongrie, 1946.

Le problème hongrois par rapport à la Tchécoslovaquie. Budapest, Publié par le Ministère des affaires étrangères de Hongrie, 1946.

Liszka József (szerk.): *Múzeumi esték. Tizenhárom előadás.* Komárom, Duna Menti Múzeum Nemzetiségi Osztálya–Komáromi Lapok–Lilium Aurum, 1993.

Mindszenty bíboros levele a kisebbségek védelmében. *Regio*, 2. évf. (1991) 3. sz. 204–207. p.

Miskó Ildikó (szerk.): *MISZ-mozaik 1990–92.* Komárom, Magyar Ifjúsági Szövetség, 1992.

Miskó Ildikó (szerk.): *Pegazus Emlékkönyv 1991–95.* [Komárom], Pegazus Társaság, 1995.

Molnár Imre: Emlékirat és Helyzetkép a csehszlovákiai magyarság sorsáról 1945-ben. *Regio*, I. évf. (1990) 1. sz. 112–131. p.

- Molnár Imre–Varga Kálmán: *Hazahúzott a szülőföld... (Visszaemlékezések, dokumentumok a szlovákiai magyarság Csehszországba deportálásáról, 1945–1953)*. Budapest, Püski, 1992.
- Pecka, Jindřich – Belda, Josef – Hoppe, Jiří: *Občanská společnost 1967–1970. Emancipační hnutí uvnitř Národní fronty 1967–1970*. Brno, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Nakladatelství Doplněk, 1995. /Prameny k dějinám československé krize 1967–1970. Díl 2/1. Svazek./
- Pecka, Jindřich – Belda, Josef – Hoppe, Jiří: *Občanská společnost 1967–1970. Sociální organismy a hnutí Pražského jara*. Praha–Brno, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Nakladatelství Doplněk, 1998. /Prameny k dějinám československé krize 1967–1970. Díl 2/2. Svazek./
- Pecka, Jindřich – Prečan, Vilém (přípr. a uspoř.): *Proměny pražského jara. Sborník studií a dokumentů o nekapitulantských postojích v československé společnosti 1968–69*. Brno, Nakladatelství Doplněk–Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. /Studie, materiály, dokumenty. Svazek 2./
- Pogány Erzsébet (szerk.): *Az Együttélés öt éve. Eseménynaptár és dokumentumgyűjtemény 1990–1994*. Pozsony/Bratislava, Együttélés Központi Iroda, é. n.
- Polányi Imre: *A szlovákiai magyarok helyzete 1944–1948. Dokumentumok*. Pécs, Janus Pannonius Tudományegyetem, 1992. /Specimina Nova Supplementum, III./
- Pozemková reforma na Slovensku. Úradné výsledky PPPR s úvodom povereníka pôdohospodárstva a pozemkovej reformy Dr. Martina Kvetku*. Bratislava, Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, 1947. /Publikácie Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, sväzok 8./
- Poznámky k vývinu a stavu národnostného zloženia obyvateľstva južného Slovenska. In *Historický zborník* 7. Martin, Matica slovenská, 1997, 88–105. p.
- Prečan, Vilém (uspoř.): *Charta 77. 1977–1989. Od morální k demokratické revoluci*. Bratislava, Archa, 1990.
- Prečan, Vilém (zost.): *Slovenské národné povstanie. Dokumenty*. Bratislava, Vydavateľstvo politickej literatúry, 1965.
- Přehľad najvyšších orgánov KSS v rokoch 1944–1966. In *Príspevky k dejinám KSČ*, 1966, 5. číslo, 736–764. p.
- Přehled o složení nejvyšších orgánů KSČ v letech 1945 až 1966. In *Príspevky k dejinám KSČ* 1966, 3. číslo, 391–429. p.
- Puntigán József: *Honismereti Kerékpártúrák 1975–1994*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 1995.
- Rákoš, Elo – Rudohradský, Štefan: *Slovenské národné orgány 1943–1968*. Bratislava, Slovenská archívna správa, 1973. /Edícia Dejiny správy, 1./

- Szabadság és felelősség. A Magyar Polgári Párt Programja.* H. n., Magyar Polgári Párt, 1992.
- Szabó Rezső: *A Csemadok és a Prágai Tavasz.* Pozsony, Kalligram, 2004.
- Szarka László (szerk.): *Jogfosztó jogszabályok Csehszlovákiában 1944–1949. Elnöki dekrétumok, törvények, rendeletek, szerződések.* Komárom, MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet–Kecskés László Társaság, 2005, /Források a kelet-közép-európai kisebbségek 20. századi történetéhez, 2./
- Szesztay Ádám: *Párthatározat a szlovákiai magyar kisebbség helyzetéről 1959-ből. Regió,* 8. évf. (1997) 1. sz. 183–194. p.
- Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége 1990–2000.* Komárom, Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége, 2000.
- Tabajdi Csaba (szerk.): *Mérleg és számvetés. A magyarságpolitikai rendszerváltás kezdete.* Budapest, Codex Print, 2001.
- Tarics Péter: *Magyarként a Felvidéken 1918–1993.* Budapest, Püski, 1994.
- Tervezet a csehszlovákiai magyar tudományos élet intézményi rendszerének kialakítására (vázlat). In *Új Mindenes Gyűjtemény* 9. köt. Pozsony/Bratislava, Madách Könyv- és Lapkiadó, 1990, 219–232. p.
- Tóth László (összeáll.): *„Hívebb emlékezésül...” Csehszlovákiai magyar emlékiratok és egyéb dokumentumok a jogfosztottság éveiből 1945–1948.* Pozsony, Kalligram, 1995.
- Tuba, Ľudovít: *Mesiace na hrádzi. Egy hónap a gáton. Ein Monat am Damm.* Bratislava, Ústredný výbor Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny, 1991.
- Vadkerty Katalin: *A csehszlovák–magyar lakosságcsere hivatalos szlovák értékelése. Regió,* 4. évf. (1993) 3. sz. 119–139. p.
- Vartíková, Marta (zost.): *Komunistická strana Slovenska. Dokumenty z konferencií a plén 1944–1948.* Bratislava, Pravda, 1971.
- Vida István–Zseliczky Béla: *Az 1945. június 29-i szovjet–csehszlovák szerződés Kárpátaljáról. Külügyi Szemle,* III. évf. (2004) 1–2. sz. 232–260. p.
- Visinszkij, A. J.: *A magyar–csehszlovák lakosságcseréről. Századvég,* 1988. 6–7. sz. 142–147. p.
- Zalabai Zsigmond (összeáll.): *Mit ér a nyelvünk, ha magyar? A „táblaháború” és a „névháború” szlovákiai magyar sajtódokumentumaiból 1990–1994.* Pozsony, Kalligram Könyvkiadó, 1995.

Jogforrások

Sbierka nariadení Slovenskej národnej rady, 1944–1948
Sbierka zákonov Slovenskej národnej rady, 1949–1960
Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, 1945–1948
Sbírka zákonů republiky Československé, 1949–1960
Sbírka zákonů Československé socialistické republiky, 1960–1968
Úradný vestník, 1945–1960
Zbierka zákonov Českej a slovenskej federatívnej republiky, 1990–1992
Zbierka zákonov. Československá socialistická republika, 1969–1990

Monográfiák

- Albert Sándor: *Selye János Egyetem*. Komárom, KT Könyv- és Lapkiadó, 2004.
- Angyal Béla: *Gúta 1945–1949*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 1997.
- Balogh Sándor: *A népi demokratikus Magyarország külpolitikája 1945–1947*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1982.
- Bárdi Nándor: *Tény és való. A budapesti kormányzatok és a határon túli magyarság kapcsolattörténete*. Pozsony, Kalligram, 2004.
- Barnovský, Michal: *Prvá vlna destalinizácie a Slovensko (1953–1957)*. Brno, Nakladatelství Prius, 2002. /Krise komunistického systému v Československu 1953–1957. Svazek 6./
- Beňa, Jozef: *Slovensko a Benešove dekréty*. Bratislava, Belimex, 2002.
- Beneš, Edvard: *Demokracie dnes a zítra*. Praha, Čin, 1946.
- Beneš, Edvard: *Šest let exilu a druhé světové války*. Praha, Orbis, 1947.
- Beneš, Edvard: *Paměti. Od Mnichova k nové válce a k novému vítězství*. Praha, Orbis, 1947.
- Berényi József: *Nyelvországlás. A szlovákiai nyelvtörvény történelmi és társadalmi okai*. Pozsony, Fórum Alapítvány, 1994. /Fórum Akadémia Füzetei, 1./
- Bobák, Ján: *Maďarská otázka v Česko-Slovensku (1944–1948)*. Martin, Matica slovenská, 1996. /Spisy Historického odboru Matice slovenskej, 13./
- Bobák, Ján: *Slováci na Podkarpatskej Rusi a ich presídľovanie do Česko-Slovenska v roku 1947*. H. n., Kubko Goral, 1998. /Porozumenie./
- Boldizsár Iván: *Megbűnhődte már e nép... Röpirat a magyar békéről és közös hazánkról, a Dunavölgyéről*. Budapest, Új Magyarország kiadása, 1946. /Az Új Magyarország röpiratai./

- Botlik József: *Egestas Subcarpathica. Adalékok az Északkeleti-Felvidék és Kárpátalja XIX–XX. századi történetéhez*. Budapest, Hatodik Síp Alapítvány, 2000.
- Cambel, Samuel: *Revolučný rok 1945*. Bratislava, Stredoslovenské vydavateľstvo, 1965.
- Cambel, Samuel: *Slovenská agrárna otázka 1944–1948*. Bratislava, Pravda, 1972.
- Churaň, Milan: *Postupim a Československo. Mýtus a skutočnosť*. Praha, Libri, 2001. /Otazníky našich dějin, 1./
- Čierna-Lantayová, Dagmar: *Podoby československo-maďarského vzťahu 1938–1949*. Bratislava, Veda, 1992.
- Csémi Szilárd: *Szlovákia mai területének magyar cserkészete (1910) 1913–2000*. Dunaszerdahely, Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség, 2000.
- Csikmák Imre: *Ifjú Szívek. Mladé srdcia 1955–1975*. Bratislava, SÚV SZM, 1975.
- Duray Miklós: *Kutyaszorító. Őnéletrajz és beszélgetés önmagammal*. New York, Püski, 1983.
- Duray Miklós: *Kutyaszorító II*. New York, Püski, 1989.
- Fábry Zoltán: *A vádlott megszólal*. Pozsony/Bratislava, Madách, 1992. /Új Minden Gyűjtemény Könyvtára./
- Fierlinger, Zdeněk: *Ve službách ČSR. Paměti z druhého zahraničního odboje. Díl 2*. Praha, Svoboda, 1948.
- Fülöp Mihály: *A befejezetlen béke. A Külügyminiszterek Tanácsa és a magyar békeszerződés (1947)*. Budapest, Héttorony Könyvkiadó, é. n.
- Gabzdilová, Soňa: *Maďarské školstvo na Slovensku v druhej polovici 20. storočia*. Dunajská Streda, Lilium Aurum–Nadácia Katedra, 1999. /Katedra Füzetek, 4./
- Gabzdilová, Soňa: *Školy s maďarským vyučovacím jazykom na Slovensku po druhej svetovej vojne*. Košice, Spoločenskovedný ústav SAV, 1991.
- Gyönyör József: *Államalkotó nemzetiségek. Tények és adatok a csehszlovákiai nemzeti-ségekről*. Bratislava, Madách, 1989.
- Gyönyör József: *Terhes örökség. A magyarság lélekszámának és sorsának alakulása Csehszlovákiában*. Pozsony/Bratislava, Madách-Posonium, 1994.
- Györi Szabó Róbert: *Kisebbségpolitikai rendszerváltás Magyarországon. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Kollégium és Titkárság története tükrében (1989–1990)*. Budapest, Osiris, 1998.
- Gyurgyík László: *Magyar mérleg. A szlovákiai magyarság a népszámlálási és a népmozgalmi adatok tükrében*. Pozsony, Kalligram, 1994. /Mercurius Könyvek./

- Hamberger Judit: *Csehszlovákia szétválása. Egy föderációs kísérlet kudarca*. Budapest, Teleki László Alapítvány, 1997.
- Hetényi Varga Károly: *Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában*. I–III. köt. Abaliget, Lámpás Kiadó, 1992–1996.
- Irmanová, Eva: *Maďarská menšina na Slovensku a její místo v zahraniční politice Slovenska a Maďarska po roce 1989*. Ústí nad Labem, Albis International, 2005.
- Jablonický, Jozef: *Slovensko na prelome*. Bratislava, Vydavateľstvo politickej literatúry, 1965.
- Janics Kálmán: *A hontalanság évei. A szlovákiai magyar kisebbség a második világháború után 1945–1948*. München, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1979.
- Janics Kálmán: *A kassai kormányprogram és a magyarság „kollektív bűnössége”*. Pozsony/Bratislava/Pressburg, Pannónia Könyvkiadó, [1993]. /Szlovákiai Magyar Füzetek, 2./
- Juhász Gyula: *Magyarország külpolitikája 1919–1945*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1969.
- Kaplan, Karel: *Csehszlovákia igazi arca 1945–1948*. Pozsony, Kalligram, 1993.
- Kertész István: *Magyar békeillúziók 1945–1947. Oroszország és a Nyugat között*. Budapest, Európa–História, 1995. /Extra Hungariam./
- Kiss József: *Major István*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1978.
- Klimits, Ľudovít: *A magyar nemzetiség a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban*. Bratislava, Vydavateľstvo Obzor, 1988.
- Krejčí, Oskar: *Kniha o volbách*. Praha, Victoria Publishing, 1994.
- Kubička Kucsera Klára: *Képünk. Szlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága*. Bratislava, AB-ART, 1999.
- Kugler József: *Lakosságcsere a Délkelet-Alföldön 1944–1948*. Budapest, Osiris–MTA Kisebbségkutató Műhely, 2000. /Kisebbségek Kelet-Közép-Európában, III./
- Kun Miklós: *Prágai tavasz – prágai ősz. 1968 fehér foltjai*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1998.
- Lanstyák István: *A magyar nyelv Szlovákiában*. Budapest–Pozsony, Osiris–Kalligram–MTA Kisebbségkutató Műhely, 2000. /A magyar nyelv a Kárpát-medencében a XX. század végén, III./
- Laštovička, Bohuslav: *V Londýně za války. Zápas o novou ČSR 1939–1945*. Praha, SNPL, 1961.

- László Péter: *Fehér laposok. Adalékok a magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezményhez*. Szekszárd, [k. n.], 2005, 3., bővített kiadás.
- Letz, Robert: *Dejiny Slovenskej ligy na Slovensku (1920–1948)*. Martin, Matica slovenská, 2000.
- Lipták, Lubomír (zost.): *Politické strany na Slovensku 1860–1989*. Bratislava, Archa, 1992.
- Mandler, Emanuel: *Benešovy dekrety. Proč vznikaly a co jsou*. Praha, Libri, 2002. /Otazníky našich dějin, 4./
- Molnár Imre: *Esterházy János*. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 1997.
- Ölvedi János: *Napfogyatkozás. Magyarok Szlovákiában*. New York, Püski, 1985.
- Őszi Irma–Sidó Zoltán: *Ötven év szolgálat. A Csemadok tevékenysége az Érsekújvári járásban 1949–1999*. Dunaszerdahely, Csemadok Dunaszerdahelyi Területi Választmánya, 2000. /Gyurcsó István Alapítvány Könyvek, 21./
- Papp Sándor–Protič János–Molnár László (összeáll.): *Szlovák Rádió magyar adása 1928–1998*. Bratislava, Szlovák Rádió, 1998.
- Pataky Iván: *A vonakodó szövetséges. A Magyar Népköztársaság és a Magyar Néphadsereg közreműködése Csehszlovákia 1968. évi megszállásában*. Budapest, Zrínyi, 1996.
- Pešek, Jan: *Slovensko na prelome 50. a 60. rokov. Politicko-mocenské aspekty vývoja*. Brno, Nakladatelství Prius–Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005. /Komunistické Československo na přelomu 50. a 60. let. Svazek 1./
- Pešek, Jan: *Slovensko v rokoch 1953–1957. Kapitoly z politického vývoja*. Brno, Nakladatelství Prius, 2001. /Krise komunistického systému v Československu 1953–1957. Svazek 4./
- Pešek, Jan – Barnovský, Michal: *Pod kuratelou moci. Cirkvi na Slovensku v rokoch 1953–1970*. Bratislava, Veda, 1999.
- Pešek, Jan – Barnovský, Michal: *Štátna moc a cirkvi na Slovensku 1948–1953*. Bratislava, Veda, 1997.
- Pešek, Jan – Barnovský, Michal: *V zovretí normalizácie. Cirkvi na Slovensku 1969–1989*. Bratislava, Veda, 2004.
- Petőcz Kálmán: *Választások és felosztások*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 1998. /Nostra Tempora, 1./
- Petranský, Ivan A.: *Štát a katolícka cirkev na Slovensku 1945–1946*. Nitra, Garmond, 2001.
- Plevza, Viliam: *A CSKP nemzetiségi politikája*. Bratislava, Madách, 1986.

- Pukkai László: *Mátyusföld I. A Galántai járás társadalmi és gazdasági változásai 1945–2000*. Komárom–Dunaszerdahely, Fórum Társadalomtudományi Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 2002.
- Purgat, Juraj: *Od Trianonu po Košice. K maďarskej otázke v Československu*. Bratislava, Epocha, 1970.
- Rácz Olivér: *A Fáklya jegyében. Képek a Csemadok életéből. V znamení fakle. Obrázky zo života Csemadoku*. Bratislava, Madách Könyvkiadó, 1987.
- Rašla, Anton: *Ludové sudy v Československu po II. svetovej vojne ako forma mimoriadneho súdnictva*. Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1969.
- Sadílek, Petr – Csémy Tamás: *Maďari v České republice. Magyarok a Cseh Köztársaságban 1918–1992*. Praha, Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége, 1993.
- Sidó Zoltán: *Közügy. A Komáromi Városi Egyetem jubileumi évkönyve (1992–2002)*. Komárom, Schola Comaromiensis, 2002.
- Sidó Zoltán: *Mérlegen (Czuczor-napok Érsekújvárott)*. Érsekújvár, Csemadok érsekújvári alapszervezet, 1994.
- Štefanský, Michal: *Viharos évek*. Bratislava, Nakladateľstvo Pravda, 1989.
- Šutaj, Štefan: *„Akcia Juh.“ Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993. /Sešity pro soudobé dějiny. Svazek 8./
- Šutaj, Štefan: *Maďarská menšina na Slovensku v rokoch 1945–1948*. Bratislava, Veda, 1993.
- Šutaj, Štefan: *Nútené presídľovanie Maďarov do Čiech*. Prešov, Universum, 2005.
- Šutaj, Štefan: *Občianske politické strany na Slovensku v rokoch 1944–1948*. Bratislava, Veda, 1999.
- Šutaj, Štefan: *Reslovakizácia (Zmena národnosti časti obyvateľstva Slovenska po II. svetovej vojne)*. Košice, Spoločenskovedný ústav SAV, 1991.
- Szabó Károly és munkatársai (Berecz Kálmán és É. Szőke István): *A magyar–csehszlovák lakosságcsere története*. I–III. köt. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, 1981. (Kézirat.)
- Szarka László: *Kisebbségi léthelyzetek – közösségi alternatívák. Az etnikai csoportok helye a kelet-közép-európai nemzetállamokban*. Budapest, Lucidus Kiadó, 2004. /Kisebbségkutatás Könyvek./
- Szesztay Ádám: *Nemzetiségi kérdés a Kárpát-medencében 1956–1962. Az ötvenhatos forradalom hatása a kelet-közép-európai kisebbségpolitikára*. Budapest, MTA Kisebbségkutató Intézet–Gondolat Kiadói Kör, 2003.
- Szlovákiai jelentés. *A magyar kisebbség állapotáról*. Párizs, Magyar Füzetek, 1982. /Magyar Füzetek könyvei, 4./

- Takács András: *A Népes. Dunaszerdahely, Csemadok Dunaszerdahelyi Területi Választmánya*, 2004. /Gyurcsó István Alapítvány Könyvek, 33./
- Tóth Ágnes: *Telepítések Magyarországon 1945–1948 között. A németek kitelepítése, a belső népmozgások és a szlovák–magyar lakosságcsere összefüggései*. Kécskemét, Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára, 1993.
- Tóth László: *Déryné nyomában. A komáromi magyar színháztörténet II. 1945-től napjainkig*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 1998.
- Tóth László: *Köz – művelődés – történet*. Budapest, Ister, 2000.
- Vadkerty Katalin: *A belső telepítések és a lakosságcsere*. Pozsony, Kalligram, 1999. /Mercurius Könyvek./
- Vadkerty Katalin: *A deportálások. A szlovákiai magyarok csehországi kényszerkőzmunkája 1945–1948 között*. Pozsony, Kalligram, 1996. /Mercurius Könyvek./
- Vadkerty Katalin: *A reszlovakizáció*. Pozsony, Kalligram, 1993. /Mercurius Könyvek./
- Vigh Károly: *A szlovákiai magyarság kálváriája 1945–1948*. Budapest, Püski, 1998.
- Vigh Károly: *A szlovákiai magyarság sorsa*. Budapest, Bereményi Könyvkiadó, [1992]. /Népek Hazája, 1./
- Z. Urbán Aladár (szerk.): *Itt élned kell... Tíz éves a Palóc Társaság*. Horpács, Mikszáth Kiadó, é. n.
- Zvara, Juraj: *A magyar nemzetiségi kérdés megoldása Szlovákiában*. Bratislava, Politikai Könyvkiadó, 1965.
- Zvara, Juraj: *Maďarská menšina na Slovensku po roku 1945*. Bratislava, Nakladateľstvo Epocha, 1969.

Tanulmánykötetek

- A Diákhálózat emlékkönyve 1991–1996*. H. n., Diákhálózat, 1996.
- Apeslagh, Robert – Renner, Hans – van der Meulen, Hans (Hrsg.): *Im historischen Würgegriff. Die Beziehungen zwischen Ungarn und der Slowakei in der Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft*. Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 1994.
- A pozsonyi magyar tanszék múltja és jelene. A Comenius Egyetem magyar tanszékének 40. éve. Minulosť a prítomnosť Katedry maďarského jazyka a literatúry. Štyridsať rokov Katedry maďarského jazyka a literatúry Univerzity Komenského v Bratislave*. Pozsony–Bratislava, Kalligram Könyvkiadó–A Magyar Köztársaság Kulturális Intézete, 2002.

- Arató Endre: *Tanulmányok a szlovákiai magyarok történetéből 1918–1975*. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1977. /Elvek és utak./
- Brandes, Detlef – Ivaničková, Edita – Pešek, Jiří (ed.): *Vynútený rozchod. Vyhnanie a vysídlenie z Československa 1938–1947 v porovnaní s Poľskom, Maďarskom a Juhosláviou*. Bratislava, Veda, 1999.
- Chaszar, Edward (ed.): *Hungarians in Czechoslovakia Yesterday and Today*. Astor, Danubian Press, 1988. /Little Library, Volume No. 1./
- Csanda Sándor (összeáll.): *Közös hazában. Tanulmányok a CSSZSZK magyar nemzetiségű lakosságának politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági életéről*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1972.
- Csehszlovákiai nonkonformisták: *A magyar kisebbség helyzetéről és a nemzetiségi kérdésről*. Budapest, AB Független Kiadó, 1988.
- Dusek Imre (összeáll.): *Magyarok Csehszlovákiában. Tanulmányok és visszaemlékezések*. Bratislava, Epona Könyvkiadó, 1969.
- Esterházy-Malfatti Alice–Török Bálint (szerk.): *Esterházy János emlékkönyv*. Budapest, Századvég Kiadó, 2001.
- Fazekas József–Hunčík Péter (szerk.): *Magyarok Szlovákiában (1989–2004). Összefoglaló jelentés. A rendszerváltástól az európai uniós csatlakozásig*. I. köt. Somorja–Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum Könyvkiadó, 2004.
- Fejezetek a csehszlovákiai magyarság történetéből*. Pozsony, Kalligram Könyvkiadó, 1993.
- Gyönyör József: *Mi lesz velünk, magyarokkal? Fejezetek a csehszlovákiai magyarság történetéből 1918-tól napjainkig*. Pozsony/Bratislava, Madách, 1990.
- Haraksim, Ľudovít (zost.): *Národnosti na Slovensku*. Bratislava, Veda, 1993.
- Hungarians in Czechoslovakia*. New York, Research Institute for Minority Studies on Hungarians Attached to Czechoslovakia and Carpatho-Ruthenia, 1959.
- Kuna, Vladimír (zost.): *Almanach oslobodeného juhu*. Nitra, Smánek, 1947.
- Sándor Anna (szerk.): *Arany A. László emlékkönyv*. Nyitra, Szlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társasága–Nyitrai Pedagógiai Főiskola Hungarisztikai Tanszéke, 1993. /Anyanyelvi Füzetek, 1./
- Sirchich László: *Végzetes évek. Magyar sors Csehszlovákiában. Tanulmányok*. Cleveland, Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya, 1988.
- Šutaj, Štefan (ed.): *Dekréty Edvarda Beneša v povojnovom období*. Prešov, Universum, 2004.
- Šutaj, Štefan (ed.): *Národ a národnosti. Stav výskumu po roku 1989 a jeho perspektívy*. Prešov, Universum, 2004.

Šutaj, Štefan (red.): *Vývoj a postavenie maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku po roku 1948*. Košice, Spoločenskovedný ústav SAV, 1990.

Šutaj, Štefan – Mosný, Peter – Olejník, Milan: *Prezidentské dekréty Edvarda Beneša v povojnovom Slovensku*. Bratislava, Veda, 2002.

Szarka László (szerk.): A szlovákiai magyarok kényszertelepítései emlékezete 1945–1948. Visszaemlékezések, tanulmányok, dokumentumok. Komárom, MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet–Kecskés László Társaság, 2003. /Források a kelet-közép-európai kisebbségek 20. századi történetéhez, 1./

Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. I–IV. köt. Budapest, Ister, 1998–2000.

Turczel Lajos (szerk.): *A kassai Batsányi-kör évkönyve 1965–1968*. Bratislava, Madách Könyvkiadó, 1969.

Varga János (összeáll.): *A Csemadok 25 éve. 1949–1974*. Bratislava, Csemadok KB, 1974.

Varga Sándor (összeáll. és szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Adatok, dokumentumok, tanulmányok. NDC Évkönyv '93*. Bratislava/Pozsony/Pressburg, Nemzetiségi Dokumentációs Centrum, 1993.

Zvara, Juraj–Dusek Imre (összeáll.): *A magyar nemzetiség Csehszlovákiában*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1985.

Tanulmányok

András Károly: Magyar kisebbség, szlovák többség. A csehszlovákiai magyarok 1956 előtt és után, valamint rövid kitekintés Kárpátaljára. In *Harminc év 1956–1986*. Bern, EPMSZ, [1986], 389–425. p.

Arday Lajos: *A magyar–jugoszláv és a magyar–csehszlovák államközi kapcsolatok nemzetiségi vonatkozásai 1945-től napjainkig*. Budapest, Teleki László Alapítvány Könyvtára, 1989. (Kézirat.)

Arday Lajos: *Kulturális és lakossági kapcsolatok az európai szocialista országok és Magyarország között*. Budapest, Teleki László Alapítvány Könyvtára, 1989. (Kézirat.)

Arday Lajos: Magyarok a szomszéd államokban – külpolitikánk változása. In Balla Bálint (szerk.): *Sztálinizmus és desztalinizáció Magyarországon. Felszámoltuk-e a szovjet rendszert?* Bern, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, 1990, 177–201. p.

Balassa Zoltán: Megtorlás Csehszlovákiában. In *Az 1956-os forradalom és szabadságharc*. Budapest, Konrad Adenauer Alapítvány, 1997, 23–33. p. /Alapítványi kiadványok, X./

- Balázs Béla: Az Új Szó szerepe a csehszlovákiai magyar újságírásban. In Csanda Sándor (összeáll.): *Közös hazában. Tanulmányok a CSSZSZK magyar nemzetiségű lakosságának politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági életéről*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1972, 83–128. p.
- Balla Gyula–Dippold Péter: A szomszéd országok magyarságának ügye a magyarországi független (szamizdat) kiadványokban 1976–1986. *Regio*, II. évf. (1991) 1. sz. 162–183. p.
- Balogh Sándor: Az 1946. február 27-i magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény. *Történelmi Szemle*, XXII. évf. (1979) 1. sz. 59–87. p.
- Bárdi Nándor: Összezárkózás és szétfejlődés. Kísérlet a magyar kisebbségek történetének periodizációjára. In Fedinec Csilla (szerk.): *Nemzet a társadalomban*. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2004, 251–274. p.
- Barnovský, Michal: Sovietsky zväz, komunisti a riešenie maďarskej otázky na Slovensku v rokoch 1945–1950. In Kárník, Zdeněk – Kopeček, Michal (sest.): *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Svazek III. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Dokořán, 2004, 154–182. p.
- Báťa, Lubomír: Akcia B – „očista“ miest. In *Zločiny komunizmu na Slovensku 1948–1989. I.* Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001, 455–471. p.
- Békés Csaba: A békét a győztesek kötik. A magyar kormány békepropaganda tevékenysége 1945–46-ban. *Aetas*, 1990. 1–2. sz. 29–56. p.
- Bílek, Jiří – Pilát, Vladimír: Bezprostřední reakce československých politických orgánů na povstání v Maďarsku. *Soudobé dějiny*, III. roč. (1996) 4. číslo, 500–511. p.
- Bobák, Ján: Resimilácia a tzv. reslovakizácia po roku 1945. In *Historický zborník* 6. Martin, Matica slovenská, 1996, 60–85. p.
- Bobák, Ján: Výmena obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom (1946–1948). In Bielik, František – Baláž, Claude (zost.): *Slováci v zahraničí* 8. Martin, Matica slovenská, 1982, 70–89. p.
- Boros Ferenc: 1968 és a kádári politika. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, V. évf. (2003) 1. sz. 79–97. p.
- Boros Ferenc: A csehszlovákiai reformtörekvések és elfojtásuk az elmúlt évtizedekben. *Múltunk*, XXXV. évf. (1990) 2. sz. 69–86. p.
- Bódy Pál: A szlovákiai magyarok kiutasításának kérdése az 1946. évi párizsi békekonferencián. *Regio*, 3. évf. (1992) 4. sz. 131–138. p.
- Bukovszky László: A szlovák–magyar lakosságcsere (1946–1948). In Novák Veronika (szerk.): *Migráció*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 2001, 189–207. p. /Nostra Tempora 5./

- Čierna-Lantayová, Dagmar: Medzinárodné súvislosti prístupu k maďarskej menšine na Slovensku v rokoch 1944–1948. *Historický časopis*, 44. roč. (1996) 2. číslo, 243–261. p.
- Čierna-Lantayová, Dagmar: Sporné otázky medzi ČSR a Maďarskom v príprave mierového usporiadania (1943–1947). In Šutaj, Štefan (ed.): *Dekréty Edvarda Beneša v povojnovom období*. Prešov, Universum, 2004, 35–55. p.
- Csáky Károly: Egy évtized eredményei és kudarcai. Tízéves a Honti Közművelődési Klub. *Irodalmi Szemle*, XXXII. évf. (1989) 3. sz. 290–303. p.
- Csáky Pál: Megtorlások 1968 után a Csehszlovákiában élő magyarok körében. *Regio*, II. évf. (1991) 1. sz. 144–161. p.
- Csanda Sándor: Az Írószövetség magyar szekciója és az Irodalmi Szemle. *Irodalmi Szemle*, XXI. évf. (1978) 2. sz. 174–176. p.
- Csoma László: Magyar Református Lelkészegyesület Szlovákiában. In *Szeretetnaplár 1995*. H. n., Református Újság szerkesztősége–Ungi Református Egyházmegye Tanulmányi Központja–Ungi Református Egyházmegye, 1995, 125–127. p.
- Debródi D. Géza: A Kodály-napok és a csehszlovákiai magyar kórusmozgalom. *Irodalmi Szemle*, XV. évf. (1982) 10. sz. 903–912. p.
- Dobos Ferenc: Magyarok a történelem senkiföldjén. Málénkij robot a kelet-szlovákiai Bodrogközben és Ung-vidéken. *Regio*, 3. évf. (1992) 4. sz. 110–130. p.
- Duka-Zólyomi Emese: A (cseh)szlovákiai magyarok zeneélete 1918–1998. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. III. köt. Budapest, Ister, 1999, 281–320. p.
- Dušek Imre: A csehszlovákiai magyar könyvkiadás két évtizede. In Csanda Sándor (összeáll.): *Közös hazában. Tanulmányok a CSSZSZK magyar nemzetiségű lakosságának politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági életéről*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1972, 155–177. p.
- Filep Tamás Gusztáv: A (cseh)szlovákiai magyar irodalom, tudományosság és könyvkiadás nyolc évtizede. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. III. köt. Budapest, Ister, 1999, 5–125. p.
- Gaál Imre: Az ellenállás ritka példája a jogfosztottság idején. *Gömörország*, II. évf. (2001) 1. sz. 12–13. p.
- Gabzdilová, Soňa: Možnosti a problémy vzdelávania v maďarskom jazyku na Slovensku po druhej svetovej vojne do roku 1953. *Historický časopis*, 45 roč. (1997) 4. číslo, 612–630. p.
- Gál Sándor: A Fábry Napok genezise. *Irodalmi Szemle*, XXX. évf. (1987) 7. sz. 729–733. p.

- Géresi Róbert: Újabb lépés. In *Szeretetnaptár 1995*. H. n., Református Újság szerkesztősége–Ungi Református Egyházmegye Tanulmányi Központja–Ungi Református Egyházmegye, 1995, 93–94. p.
- Germuska Pál: Najnovšie poznatky o maďarskej revolúcii roku 1956 a maďarsko-slovenské vzťahy roku 1956. In Štefanský, Michal – Zágorská, Marta (zost.): *Krízy režimov sovietskeho bloku v rokoch 1948–1989*. Banská Bystrica, Pedagogická spoločnosť J. A. Komenského, 1997, 151–164. p.
- Gyönyör József: A Kassai Kormányprogramtól a jogtipró „beneši dekrétumokig, avagy a magyartalanítás sátáni forgatókönyve. In Kövesdi János (válog. és szerk.): *Edvard Beneš elnöki dekrétumai, avagy a magyarok és a németek jogfosztása*. Pozsony, Pannónia Könyvkiadó, 1996, 74–107. p.
- Gyönyör József: A nemzetiségek jogai Csehszlovákiában (1948–1989). In Varga Sándor (összeáll. és szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Adatok, dokumentumok, tanulmányok. NDC Évkönyv '93*. Bratislava/Pozsony/Pressburg, Nemzetiségi Dokumentációs Centrum, 1993, 116–127. p.
- Gyönyör József: Nemzetiség és anyanyelv. A csehszlovákiai magyarság népesedési tükrére. In Zalabai Zsigmond (válog.): *A Csallóköztől a Bodroghöz*. Bratislava, Madách, 1977, 292–312. s
- Gyönyör József: Népképviselői szervek Csehszlovákiában. *Irodalmi Szemle*, XXIV. évf. (1981) 2. sz. 147–166. p.
- Gyönyör József: Törvény a hivatalos nyelvről Szlovákiában. In Varga Sándor (összeáll. és szerk.): *Magyarok Szlovákiában. Adatok, dokumentumok, tanulmányok. NDC Évkönyv '93*. Bratislava/Pozsony/Pressburg, Nemzetiségi Dokumentációs Centrum, 1993, 174–186. p.
- Gyurcsík Iván: A szlovákiai magyar pártok karaktere és genezise. *Regio*, 7. évf. (1996) 3. sz. 169–191. p.
- Gyurgyik László: A csehszlovákiai magyarság a népszámlálások tükrében. In *Fejezetek a csehszlovákiai magyarság történetéből*. Pozsony, Kalligram Könyvkiadó, 1993, 7–29. p.
- Gyurgyik László: A (cseh)szlovákiai magyarság demográfiai, valamint település- és társadalomszerkezetének alakulása 1918–1998. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. I. köt. Budapest, Ister, 1998, 81–131. p.
- Gyurgyik László: A csehszlovákiai magyarság felekezeti megoszlásának alakulása 1921 és 1991 között. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, II. évf. (2000) 3. sz. 57–65. p.
- Hajdu Tibor: „A magyar reakció népellenes puccsa”. A Csehszlovák KB 1956. december 5–6-i ülése a magyarországi eseményekről. In *Évkönyv II*. Budapest, '56-os Intézet, 1993, 125–131. p.

- Hetyei B. József [=Boros Ferenc]: A magyar–csehszlovák kapcsolatok a reformok tükrében. *Külpolitika*, XVI. évf. (1989) 4. sz. 11–37. p.
- Himmler György: A párkányi népszavazások. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, II. évf. (2000) 1. sz. 109–126. p.
- Hrabovcová, Emília: Akcia JUH. Jeseň 1949 na južnom Slovensku v tieni štátnej bezpečnosti. In *Zločiny komunizmu na Slovensku 1948–1989. I.* Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001, 425–454. p.
- Irmanová, Eva: Postavení maďarské menšiny na Slovensku po roce 1945 – mezinárodní souvislosti. In *Česko-slovenská historická ročenka 2002*. Brno, Masarykova univerzita v Brně, 2002, 19–33. p.
- Janek István: Az 1956-os magyar forradalom és Csehszlovákia. In Békés Csaba (szerk.): *1956: Evolúció és revolúció. Az 1956-os év a magyar külpolitikában*. Budapest, Gondolat, Megjelenés alatt.
- Janek István: Károlyi Mihály a csehszlovák–magyar viszony és a lakosságcsere rendezéséért 1945–48 között. *Századok*, 138. évf. (2004) 1. sz. 207–221. p.
- Janek István: Účast Maďarov v SNP a v partizánskych bojoch. In Lacko, Martin (zost.): *Slovenská republika 1939–1945 očami mladých historikov III. (Povstanie roku 1944). Zborník príspevkov z tretieho sympózia Katedry histórie Filozofickej fakulty UCM Trnava Lúka 21.-22. mája 2004*. Trnava, Katedra histórie FF UCM Trnava, 2004, 119–135. p.
- Janics Kálmán: A csehszlovákiai magyar nemzeti kisebbség. *Új Látóhatár*, XXVII. évf. (1977) 6. sz., 523–537. p.
- Janics Kálmán: A szlovákiai magyar társadalom ötven éve. *Valóság*, XIV. évf. (1971) 6. sz. 20–31. p.
- Kaplan, Karel: Csehszlovákia 1956-ban. In Békés Csaba (szerk.): *„Az 1956-os magyar forradalom helye a szovjet kommunista rendszer összeomlásában.”* Budapest, Az 1956-os Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete, 1993, 91–97. p.
- Kiss József: A csehszlovákiai magyar kisebbség helyzete a cseh–szlovák viszony keretei között (1948–1960). *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, V. évf. (2003) 3. sz. 3–24. p.
- Kiss József: A szlovákiai magyar kisebbség a reformfolyamat első szakaszában (1964–1967). *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, I. évf. (1999) 1. sz. 99–108. p.
- Kocsis Károly: A közigazgatási térfelosztás változásai a mai Szlovákia területén a XX. században. In *„...ahol a határ elvált.” Trianon és következményei a Kárpát-medencében*. Balassagyarmat–Várpalota, Nagy Iván Történeti Kör–Nógrád Megyei Levéltár–Szindbád Kht., 2002, 131–153. p.

- Kocsis Károly: Közigazgatási változások Szlovákiában. *Regio*, 6. évf. (1995) 4. sz. 29–59. p.
- Kövesdi János: Magyar nyelvű könyvkiadás Csehszlovákiában 1945 után. *Irodalmi Szemle*, XXII. évf. (1979) 2. sz. 157–172. p.
- Lacza Tihamér: A magyar sajtó Szlovákiában 1945 után. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. II. köt. Budapest, Ister, 1998, 378–426. p.
- Lanstyák István: A szlovák nyelv árnyékában (A magyar nyelv helyzete Csehszlovákiában 1918–1991). In Kontra Miklós (szerk.): *Tanulmányok a határainkon túli két nyelvről*. Budapest, Magyarságkutató Intézet, 1991, 11–72. p. /A Magyarságkutatás könyvtára, XI./
- László Béla: A (cseh)szlovákiai oktatásügy szerkezete, valamint közigazgatási és jogi keretei 1945 után. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. II. köt. Budapest, Ister, 1998, 94–178. p.
- Mádl Ferenc munkabiz.: A Bős–Nagymarosi Vízlépcsőrendszer története. *Magyar Szemle*. Új folyam. I. évf. (1992) 1. sz. 43–58. p.
- Mák Ferenc: Az új nemzetiségi politika és a Határon Túli Magyarok Hivatala (1989–1999). *Magyar Kisebbség*, VI. évf. (2000) 3. sz. 237–293. p.
- Marušiak, Juraj: Maďarská menšina v slovenskej politike v rokoch normalizácie. In Kmeť, Norbert – Marušiak, Juraj (zost.): *Slovensko a režim normalizácie*. Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška, [2003], 222–279. p.
- Marušiak, Juraj: Maďarská revolúcia 1956 a Slovensko. In „Spoznal som svetlo a už viac nechcem tmú...” *Pocta Jozefovi Jablonickému*. Bratislava, Veda, 2005, 183–227. p. /Edícia Monografie a štúdie. Zväzok 1./
- Molnár Imre: A magyar nyelvű egyházak helyzete Csehszlovákiában. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. I. köt. Budapest, Ister, 1998, 207–257. p.
- Molnár Imre: A szomorú hőskor, avagy a Rákóczi Szövetség történeti előzményei. *Rákóczi Hírvivő*, 5. évf. (1994) 1–2. sz. 3–7. p.
- Molnár Imre: Esterházy János életútja. *Regio*, I. évf. (1990) 2. sz. 102–123. p.
- Molnár Imre: Fejezetek a Csehszországba került magyarok II. világháború utáni történetéből. In *Magyarságkutatás. A Magyarságkutató Intézet évkönyve 1989*. Budapest, Magyarságkutató Intézet, 1990, 57–73. p.
- Mócsi Ferenc: A csehszlovákiai magyar tanítási nyelvű iskolák néhány sajátosságáról. In Csanda Sándor (összeáll.): *Közös hazában. Tanulmányok a CSSZSZK magyar nemzetiségű lakosságának politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági életéről*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1972, 179–235. p.

- Paukovič, Vladimír: Základné sociálne a demografické charakteristiky maďarskej národnostnej menšiny v Československu. In Šutaj, Štefan (red.): *Vývoj a postavenie maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku po roku 1948*. Košice, Spoločenskovedný ústav SAV, 1990, 36–53. p.
- Pernes, Jiří: Ohlas maďarské revoluce roku 1956 v československé verejnosti. Z interních hlášení krajských správ ministerstva vnitra. *Soudobé dějiny*, III. roč. (1996) 4. číslo, 512–526. p.
- Pešek, Jan: Komunistická strana Slovenska – územná organizácia Komunistickej strany Československa na Slovensku (1948–1989). In Kárník, Zdeněk – Kopeček, Michal (sest.): *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Svazek IV. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR–Dokořán, 2005, 113–144. p.
- Pešek, Jan: Maďarské udalosti roku 1956 a Slovensko. *Historický časopis*, 41. roč. (1993) 4. číslo, 430–442. p.
- Pešek, Jan: Vnútorné spory namiesto vzopätia. Protestantské cirkvi na Slovensku v rokoch 1968–1970 – diametrálny protiklad postojov ich „českých bratov“. In *Česko-slovenská historická ročenka 1999*. Brno, Masarykova univerzita v Brně, 1999, 127–141. p.
- Petruf, Pavel: Československo na mierovej konferencii v Paríži roku 1946. *Historický časopis*, 33. roč. (1985), 1. číslo, 67–84. p.
- Popély Árpád: A Csemadok megalakulása a magyar konzuli jelentések tükrében. In Bárdi Nándor–Simon Attila (szerk.): *Integrációs stratégiák a magyar kisebbségek történetében*. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006, 421–432. p. /Disputationes Samarienses, 7./
- Popély Árpád: Adalékok a szlovákiai magyarság csehországi deportálásának történetéhez. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, VI. évf. (2004) 2. sz. 99–125. p.
- Popély Árpád: A második világháború utáni belső telepítések Dél-Szlovákiában. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, IV. évf. (2002) 3. sz. 29–50. p.
- Popély Árpád: A nemzetállam építésének eszközei Csehszlovákiában a II. világháború után: telepítések és reszlovakizáció. In Ablonczy Balázs–Fedinec Csilla (szerk.): *Folyamatok a változásban. A hatalomváltások társadalmi hatásai Közép-Európában a XX. században*. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2005, 179–203. p.
- Popély Árpád: A reszlovakizáció területi vetülete. Adalékok a II. világháború utáni reszlovakizáció történetéhez. In Gyurgyik László–Kocsis Aranka (szerk.): *Társadalom – tudomány. Tanulmányok a Mercurius Társadalomtudományi Kutatócsoport műhelyéből*. Pozsony, Kalligram Könyvkiadó, 2002, 38–60. p. /Mercurius Könyvek./

- Purgat, Juraj: VIII. kapitola Košického vládneho programu a problémy s jej realizáciou v lete roku 1945. In *Prvé kroky po oslobodení*. Bratislava, Epoque, 1970, 145–188. p.
- Rychlík, Jan: Maďarský faktor v česko-slovenských vztazích 1948–1992. In *Česko-slovenská historická ročenka 2002*. Brno, Masarykova univerzita v Brně, 2002, 75–82. p.
- Sipos Péter: Rákosi Mátyás és a szomszédos országok magyarságának ügyei 1945–1949. *Világosság*, XXIII. évf. (1992) 8–9. sz. 711–719. p.
- Srb, Vladimír: Asimilace a překlánění národnosti obyvatelstva v Československu ve světle sčítání lidu 1950–1991. *Demografie*, 38. roč. (1996) 3. číslo, 157–164. p.
- Srb, Vladimír: Zjišťování národnosti obyvatelstva v Československu v letech 1950–1980. *Demografie*, 23. roč. (1981) 4. číslo, 360–364. p.
- Šutaj, Štefan: A Dél-akció. A szlovákiai magyarok 1949. évi csehországi kitelepítése. *Regio*, 3. évf. (1992) 2. sz. 91–112. p.
- Šutaj, Štefan: A szlovák katolikus püspöki kar tiltakozása a magyarok Szlovákiából Csehországba történő áttelepítése ellen. *Regio*, 2. évf. (1991) 3. sz. 208–210. p.
- Šutaj, Štefan: Československé štátne občianstvo obyvateľov maďarskej národnosti po roku 1945 z pohľadu česko-slovenských vzťahov. In *Česko-slovenská historická ročenka 2002*. Brno, Masarykova univerzita v Brně, 2002, 35–56. p.
- Šutaj, Štefan: Maďarská otázka na Slovensku v rokoch 1948–1970. In Šutaj, Štefan (red.): *Vývoj a postavenie maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku po roku 1948*. Košice, Spoločenskovedný ústav SAV, 1990, 5–35. p.
- Šutaj, Štefan: Nútená výmena, resp. vysídlenie Maďarov zo Slovenska. Plány a skutočnosť. In Brandes, Detlef – Ivaničková, Edita – Pešek, Jiří (ed.): *Vynútený rozchod. Vyhnanie a vysídlenie z Československa 1938–1947 v porovnaní s Poľskom, Maďarskom a Juhosláviou*. Bratislava, Veda, 1999, 203–216. p.
- Šutaj, Štefan: Slovensko-maďarské vzťahy a štatistická asimilácia na juhu Slovenska (na príklade okresu Galanta). *Etnologické rozpravy*, 5. roč. (1998) 2. číslo, 42–65. p.
- Szabó A. Ferenc: A második világháború utáni magyar-szlovák lakosságcsere demográfiái szempontból. *Regio*, 2. évf. (1991) 4. sz. 49–71. p.
- Szabó Antal: A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház története I–II. *Regio*, I. évf. (1990) 3. sz. 133–162. p.; 4. sz. 204–211. p.
- Szabó Károly: A magyar-csehszlovák lakosságcsere története dióhéjban. In *Új Minden Gyűjtemény* 10. köt. Bratislava/Pozsony, Madách Könyv- és Lapkiadó, 1993, 95–112. p.

- Szabó Károly-É. Szőke István: Adalékok a magyar–csehszlovák lakosságcsere történetéhez. *Valóság*, XXV. évf. (1982) 10. sz. 90–94. p.
- Szabómihály Gizella: A nyelvhasználat törvényi szabályozása és a szlovákiai magyar nyelvváltozatok jellemzői (Cseh)Szlovákiában 1918–1998 között. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. I. köt. Budapest, Ister, 1998, 132–167. p.
- Szarka László: A (cseh)szlovákiai magyar közösség nyolc évtizede 1918–1998. Történeti vázlat. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. I. köt. Budapest, Ister, 1998, 9–80. p.
- Szarka László: A csehszlovákiai magyarság kitelepítésének kérdése a párizsi békekonferencián. *Kisebbségkutatás*, 6. évf. (1997) 3. sz. 299–305. p.
- Szarka László: A kiszolgáltatottság. A csehszlovákiai magyarság jogfosztása 1944–1948 között. *Új Forrás*, XXIII. évf. (1991) 11. sz. 24–30. p.
- Szarka László: Cseh és szlovák szerzők a csehszlovákiai nemzeti kisebbségek helyzetéről 1968–1983. *Világtörténet*, Új folyam, 1985. 2. sz. 136–149. p.
- Szarka László: Kisebbségi önvédelem Csehszlovákiában. A Magyar Demokratikus Népi Szövetség 1945–1949. In Ablonczy Balázs–Ifj. Bertényi Iván–Hatos Pál–Kiss Réka (szerk.): *Hagyomány, közösség, művelődés. Tanulmányok a hatvanéves Kósa László születésnapjára*. Budapest, BIP, 2002, 538–548. p.
- Szarka, László: Otázka vysídlenia Maďarov zo Slovenska na parížskej mierovej konferencii roku 1946. In Brandes, Detlef – Ivaničková, Edita – Pešek, Jiří (ed.): *Vynútený rozchod. Vyhnanie a vysídlenie z Československa 1938–1947 v porovnaní s Poľskom, Maďarskom a Juhosláviou*. Bratislava, Veda, 1999, 195–202. p.
- Szesztay Ádám: A határon túli magyar sajtó az 1956-os forradalom alatt és után (1956–1958). *Kisebbségkutatás*, 7. évf. (1998) 3. sz. 281–293. p.
- Takács András: A (cseh)szlovákiai magyar népitánc-mozgalom. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. III. köt. Budapest, Ister, 1999, 337–363. p.
- Tóth László: A csehszlovákiai magyar művelődés kezdetei. In *Fejezetek a csehszlovákiai magyarság történetéből*. Pozsony, Kalligram Könyvkiadó, 1993, 259–289. p.
- Tóth László: A (cseh)szlovákiai magyar színjátszás nyolcvan éve 1918–1998. In Tóth László (szerk.): *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*. III. köt. Budapest, Ister, 1999, 126–234. p.
- Varga Sándor: Csehszlovákiai magyar ifjúsági klubmozgalom az 1960-as években. *Regio*, I. évf. (1990) 2. sz. 161–166. p.

- Vida István: A magyar békeszerződés területi kérdései. *História*. IX. évf. (1987) 1. sz. 26–29. p.
- Vida István: Az amerikai diplomácia és a csehszlovákiai magyar kisebbség (1945–1947). *Jelenkor*, XXVII. évf. (1985) 12. sz. 1114–1125. p.
- Vigh Károly: Adalékok a zsidókkal szembeni szlovák politikához a második világháború alatt és után. *Valóság*, XL. évf. (1997) 5. sz. 43–53. p.
- Vnuk, František: K otázke výmeny obyvateľstva medzi Česko-Slovenskom a Maďarskom (1946–1948). In Baláž, Claude – Bielik, František (zost.): *Slováci v zahraničí*. 18–19. Martin, Matica slovenská, 1994, 22–35. p.
- Vrablic, Emil: Sťahovanie Slovákov z Maďarska do Česko-Slovenska v rokoch 1946–1948. In Haraksim, Ľudovít (zost.): *Národnosti na Slovensku*. Bratislava, Veda, 1993, 81–99. p.
- Zalabai Zsigmond: A csehszlovákiai magyar könyvkiadás harminc éve. *Műhely*, IV. évf. (1981) 3. sz. 61–72. p.
- Žudel, Juraj: Utváranie nového územného a správneho členenia Slovenskej republiky v rokoch 1990–1996. *Slovenská archivistika*, XXXVII. roč. (2002) 1. číslo, 28–55. p.
- Zvara, Juraj: A CSKP nemzetiségi politikája a szocializmus építésének időszakában és a további feladatok. In Csanda Sándor (összeáll.): *Közös hazában. Tanulmányok a CSSZSZK magyar nemzetiségű lakosságának politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági életéről*. Bratislava, Pravda Könyvkiadó, 1972, 5–82. p.
- Zvara, Juraj: A magyar dolgozók részvétele a szocialista Csehszlovákia építésében. In Dusek Imre (összeáll.): *Magyarok Csehszlovákiában. Tanulmányok és visszaemlékezések*. Bratislava, Epocha Könyvkiadó, 1969, 201–280. p.

Sajtó

A Hét (Hét). 1956–1992
A Hónap. 1992
Beszélő. egyes számok
Čas. egyes számok
Csallóköz. egyes számok
Csehszlovákiai Magyar Hírek. 1987
Cserkész. 1990–1992
Dél-Zempléni Változások. egyes számok
Dolgozó Nő. egyes számok
Dunatáj. egyes számok
Együttélés Hírmondó. egyes számok
Értesítő. egyes számok
Fáklya. 1951–1956

Gömöri Hírlap. egyes számok
Gömöri Hírnök. egyes számok
Heti Ifi. 1991–1992
Hírharang 1990–1992
Hitel. egyes számok
Ifi. 1990
Irodalmi Szemle. 1958–1992
Jó Barát. 1948–1949
Kálvinista Szemle. egyes számok
Kalvínske hlasy. egyes számok
Kapu. egyes számok
Keleti Napló. 1989–1992
Kereszténydemokrata Híradó. egyes számok
Kettős Járom Alatt. egyes számok
Kis Újság. egyes számok
Komáromi Lapok. egyes számok
Kostnické jiskřý. egyes számok
Kultúrný život. egyes számok
Literárny týždenník. egyes számok
Ľud. egyes számok
Magyar Nemzet. egyes számok
Nap. 1989–1992
Národná obroda. egyes számok
Národné výbory. egyes számok
Nemzeti Bizottságok. egyes számok
Népművelés. egyes számok
Népszabadság. egyes számok
Népszava. egyes számok
Nő. 1966–1992
Párkány és Vidéke. egyes számok
Práca. egyes számok
Pravda. egyes számok
Predvoj. egyes számok
Rákóczi Hírvivő. 1990–1992
Remény. egyes számok
Rudé právo. egyes számok
Smena. egyes számok
Szabad Földműves. egyes számok
Szabad Földműves Újság. 1991
Szabad Kapacitás. egyes számok
Szabad Nép. egyes számok
Szabad Szó. egyes számok
Szabad Újság. 1991–1992
Szakszervezeti Közlöny. egyes számok
Szocialista Nevelés. egyes számok
Új Ifjúság. 1952–1990
Új Magyarország. egyes számok
Új Nő. 1992
Új Otthon. 1947–1949
Új Szó. 1948–1992

Új Út. 1990

Valóság. egyes számok

Vasárnap. 1990–1992

Vasárnapi Új Szó. 1968–1990

Verejnost'. egyes számok

Východoslovenská pravda. egyes számok

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Csemadok	Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete; Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetsége; Csehszlovákiai Magyarok Társadalmi és Kulturális Szövetsége; Csehszlovákiai Magyarok Demokratikus Szövetsége
CSISZ	Csehszlovák Ifjúsági Szövetség
CSKP	Csehszlovákia Kommunista Pártja
CSMADNÉSZ	Csehszlovákiai Magyar Demokratikus Népi Szövetség
CSNSZP	Csehszlovák Nemzeti Szocialista Párt
CSSZDP	Csehszlovák Szociáldemokrata Párt
DBP	Demokratikus Baloldal Pártja
DH	Diákhálózat
DP	Demokrata Párt
DSZM	Demokratikus Szlovákiaért Mozgalom
efsz	egységes földműves-szövetkezet
FMK	Független Magyar Kezdeményezés
jnb	járási nemzeti bizottság
KB	Központi Bizottság
KDM	Kereszténydemokrata Mozgalom
Matesz	Magyar Területi Színház
MDP	Magyar Dolgozók Pártja
MISZ	Magyar Ifjúsági Szövetség
MKDM	Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom
MKP	Magyar Kommunista Párt
MPP	Magyar Polgári Párt
MSZMP	Magyar Szocialista Munkáspárt
NYEE	Nyilvánosság az Erőszak Ellen
OV	Országos Választmány
PF	Polgári Fórum
SZEB	Szövetséges Ellenőrző Bizottság
SZISZ	Szocialista Ifjúsági Szövetség
SZLKP	Szlovákia Kommunista Pártja
SZMPSZ	Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége
SZNP	Szlovák Nemzeti Párt
SZNT	Szlovák Nemzeti Tanács
SZTH	Szlovák Telepítési Hivatal
VB	Végrehajtó Bizottság
vnb	városi nemzeti bizottság

MUTATÓK

Személynévmutató

A. Szabó László: 1991.XII.

A. Nagy László: 1978.XII.2., 1982.IX.16., 1989.VI.29., 1989.XI.18., 1989.XII.6., 1990.II.9., 1990.II.24–25., 1990.IV.18., 1990.VI.8–9., 1990.VI.14., 1990.VI.26., 1990.VII.28., 1990.X.29–30., 1991.II.19., 1991.III.2., 1991.V.10., 1991.V.31., 1991.IX.5., 1991.IX.16., 1991.IX.19., 1991.IX.22., 1992.I.25., 1992.X.4., 1992.X.10., 1992.XII.4., 1992.XII.5–6., 1992.XII.11.

Aczél György: 1980.X.21–24., 1981.X.31–XI.1., 1983.III.22–23., 1984.IX.26–27.

Ádám Zita: 1990.V.12., 1991.II.15., 1992.III.28.

Adamec, Ladislav: 1988.X.12., 1989.V.24., 1989.VII.20., 1989.VIII.31., 1989.X.11., 1989.X.26., 1989.XI.21., 1989.XI.25., 1989.XI.26., 1989.XII.3., 1989.XII.7., 1989.XII.20–21., 1990.IX.1.

Adler Károly: 1944. X. eleje.

Ady Endre: 1977.X.13–14.

Ág Tibor: 1953.VI.1., 1957.VII.1., 1959.IV.6–7., 1962 folyamán, 1969.XI.29., 1988.X.20., 1990.I.27., 1991.II.9–10.

Agárdy Gábor: 1990.VI.8–9., 1991.VII.10., 1991.VII.25., 1991.IX.6.

Agócs Béla: 1968.VIII.26–28.

Agócs Vilmos: 1971.X.13., 1984.II.

Agócs Zoltán: 1991.X.31.

Aich Péter: 1970 folyamán

Ajpek Gabriella: 1991.IV.6.

Alabán Ferenc: 1990.I.1.

Alaksza János: 1992.VIII.1.

Alapy Gáspár: 1944. X. 17.

Ambrovics Ferenc: 1991.III.15.

Ambrus Ferenc: 1991.IV.27–28.

Andel, Marián: 1991.VIII.29.

András, Anton: 1990.VI.27., 1990.XI.22.

Andrásfalvy Bertalan: 1991.III.15.

Andrássy Ferenc: 1992.VI.5–6.

Andrássy Franciska: 1972 folyamán

Andrássy Sándor: 1970.IV.24–25., 1972.IX.27–30.

Andrejčák, Imrich: 1992.VII.2.

Andrejkovics Teréz: 1969.V.13.

Angyal Béla: 1990.VII.28.

Antall József: 1990.VIII.9–10., 1991.VIII.2., 1992.I.23., 1992.II.28., 1992.IV.23., 1992.VIII.28., 1992.IX.9., 1992.IX.29., 1992.X.6.

Antos István: 1949.VII.25.

Apró Antal: 1972.VIII.21–29., 1981.IV.21–25.

- Arany A. László** 1945 ősze, 1949.XII.30., 1967.X.13., 1990.IX.12.
Arató Endre: 1976.IX.
Ardamica Ferenc: 1990.X.8.
Árvay József: 1953.VIII.11., 1954.III.25., 1954.XI.28., 1957.IV.26–28., 1958.V.16–18., 1960.VI.12., 1962.XI.23–25.
Ásványi László: 1990.VI.8–9., 1991.VI.21., 1991.XII.5.
B. Kovács István: 1990.III.9–10., 1990.VIII.10., 1992.III.28.
Bába Piroska: 1969.V.13.
Babej, Ján: 1991.VII.18.
Bábi Péter: 1990.IX.3., 1992.VI.5–6.
Bábi Tibor: 1966 folyamán, 1967.VI.22., 1971 folyamán, 1977 folyamán
Babos László: 1957 folyamán
Bacilek, Karol: 1950.V.5., 1951.VII.8., 1951.IX.11., 1953.IX.9., 1953.XII.18–19., 1954.I.1., 1954.IV.8., 1955.IV.22–24., 1956.V.10–11., 1956.X.24., 1956.XII.7., 1956.XII.12–13., 1957.IV.26–28., 1958.I.9–10., 1958.V.16–18., 1962.XI.23–25., 1963.IV.3–4., 1963.IV.8., 1968.V.29–VI.1.
Baculák Veronika: 1990.VI.8–9., 1990.X.23.
Bajcura, Ivan: 1969.IV.8., 1969.IV.22., 1979.XI.20.
Bajnok István: 1988.X.20., 1991.IV.27–28., 1991.VII.19., 1992.I.8., 1992.VI.5–6.
Balajti Lajos: 1982. IV.17–18.
Balassa Zoltán: 1989.XII.
Balassi Bálint: 1954.X.19., 1982. I.
Baláz, Rudolf: 1990.III.17.
Balázs Béla: 1962.IV.14–15., 1966.XII.10–11., 1968.VI.8–9., 1972.IV.15–16., 1977.V.14–15.
Balázs György: 1990.V.22.
Balfour, J.: 1945. I. 15.
Balla Kálmán: 1979.IX.15., 1986.XII.12., 1986 folyamán, 1987.I., 1988 folyamán, 1989.II.6., 1989.VI.29., 1989.VI.30., 1989.XI.18., 1990.I., 1990.III. eleje, 1990.VII.1., 1991.VII.5., 1991.VII.17., 1992.IV.1., 1992.V.15.
Balog-Dénes Árpád: 1946.X.13., 1948.VII.15., 1948.VIII.1., 1949.I.31., 1949.VI.24.
Balogh Géza: 1970.I.31., 1987.X.1., 1988.IV.21., 1991.XI.1.
Balogh György: 1972.V.,
Balogh László: 1988.IX.30–X.1.
Banga, Dezider: 1990.XI.
Bara László: 1981.IX.19., 1989.XII.29.
Barak László: 1988.X.20., 1989.XI.18., 1991.VII.17., 1992.V.15.
Barák, Rudolf: 1954.XII.12., 1955.I.10., 1957.X.2., 1960.VII.11.
Barbírek, František: 1968.III.14.
Barčák, Andrej: 1983.I.26.
Barcsek Sándor: 1991.V.1.
Bárdos Gábor: 1988.III.11–12., 1989.XII.6., 1990.III.9–10., 1991.IV.27–28.
Bárdos Gyula: 1992.XII.22.
Barity Miklós: 1989.V.15.
Barta Gyula: 1989.V.3.
Barta Pál: 1992.VI.5–6.
Bartakovics István: 1990.VI.8–9., 1991.IX.6., 1991.IX.19., 1992.VI.5–6., 1992.VI.23.
Bartal Károly: 1990.VI.19., 1990.VIII.18., 1991.V.1., 1991.IX.13–15.
Bártfay Gyula: 1973 folyamán, 1979.VIII.25.
Bártfay Tibor: 1982. IV.30., 1987.IV.9.

- Bartók Béla:** 1965.X.26., 1991.III.25.
Bartončík, Josef: 1989.XII.12.
Bartusz György: 1985.V.4.
Baššovanský, Štefan: 1945.VIII.11–12., 1945.X.30., 1948.VI.11–13., 1949.III.22., 1949.X.13., 1950.V.24–27., 1951.II.21–24.
Bátty László: 1951.IX.2., 1952.IV., 1952.VI.23., 1953.X.3–4., 1956.I.
Batsányi János: 1963.IX.29., 1965.V.27.
Batta György: 1964.X.2., 1991.III.
Batta István: 1990.VII.18., 1991.II.19., 1991.II.20., 1992.VI.5–6., 1992.IX.24.
Batték, Rudolf: 1990.VI.27.
Bauer Edit: 1990.IV.18., 1990.VI.8–9., 1990.X.8., 1991.II.19., 1991.III.7., 1991.IX.6., 1992.II.27., 1992.VI.5–6.
Bauer Győző: 1989.XII.6., 1990.II.9., 1990.III.9–10., 1990.IX.29., 1991.IV.27–28., 1991.X.8., 1992.III.28., 1992.X.4.
Bédi Kálmán: 1971.XI.26–27., 1971.XII.7.
Beke Sándor: 1968.I.26., 1968.IV.6., 1969.X.31., 1971.III.29., 1971 folyamán, 1990.III.16., 1991.I.2.
Belluš, Samuel 1945.X.4.
Benada, Ludovít: 1958.VI.23.
Bence György: 1984.VII. eleje
Bencúr, Ján: 1991.X.22., 1991.XI.6.
Benda Gyula: 1984.VII. eleje
Benda Kálmán: 1983.I.26., 1983.II.7.
Benda, Václav: 1992.VI.25.
Beneš, Edvard: 1944. IX. 4., 1944. IX. 24. , 1944. XII. 4., 1945. II. 1., 1945. II. 16., 1945.IV.3., 1945.IV.4., 1945.V.6., 1945.V.9., 1945.V.10., 1945.V.19., 1945.VI.19., 1945.VI.21., 1945.VII.9–12., 1945.VII.10., 1945.VII.17., 1945.VII.20., 1945.VIII.2., 1945.VIII.11., 1945.VIII.25., 1945.IX.11., 1945.IX.19., 1945.IX.25., 1945.X.1., 1945.X.4., 1945.X.20., 1945.X.24., 1945.X.25., 1945.X.27., 1945.X.28., 1946.III.28., 1946.VI.19., 1946.VII.2., 1946.VIII.6–7., 1946.XI.26., 1946.XII.13., 1947.I.19., 1947.II.1., 1947.II.7., 1947.VI.23–25., 1947.XII.23., 1948.II.21., 1948.II.25., 1948.VI.2., 1948.IX.3., 1992.I.7., 1992.I.30–31.
Benke Valéria: 1961.II.20–24.
Beňo Antal: 1952.IX.
Benyó Máté: 1976.X.22–23., 1976.XI.3., 1977.VII.7., 1979.I.5., 1981.VI.5–6., 1981.VI.18., 1981.XI.23–24., 1981.XI.24., 1983.XII.15., 1983.XII.21., 1986.V.23–24., 1987.VII.8., 1988.V.18., 1988.VII.20., 1989.II.28.
Beran, Josef: 1947.I.9.
Berecz Gyula: 1951.X.7.
Berecz Kálmán: 1944. X. 17., 1947.III.4., 1947.IX.15.
Berényi József: 1989.XI.22., 1989.XII.5., 1990.VI.29., 1992.II.12., 1992.II.27.
Béres József: 1953.VI.1., 1953.X.3–4., 1955.II.5–6., 1965.II.13., 1968.III.vége, 1970.VIII.18.
Bernáth Aurél: 1945 közepe
Berta János: 1966.V.12–14.
Bertha Géza: 1989.IX.29.
Bessenyei Ferenc: 1983.I.26.
Beszcsasznov, A. D.: 1957.I.21–24.
Bettes István: 1986.XII.12., 1990 folyamán
Bihari János: 1964.IX.12–13.

- Bilak, Vasil:** 1954.XII.3–4., 1963.XII.21–22., 1968.I.22–23., 1968.VIII.23–26., 1981.XII.14., 1988.XII.15–16.
- Binder, Július:** 1992.X.12.
- Birnbaum Frigyes:** 1945.VI.29., 1946.VI.24.
- Bíró Lucián:** 1945.VI.27., 1947.XII., 1968.V.13–14., 1989.XI.2.
- Bíróš, Branislav:** 1971.XII.7.
- Bjelik György:** 1973.III.14., 1973.IV.3., 1975.IV.4., 1975.X., 1978.X.11.
- Blazej, Anton:** 1989.XII.12.
- Bobák, Ján:** 1989.VII.7.
- Boda Pál:** 1981.IX.8., 1982. IV.17–18., 1984.II., 1986.VII.11., 1987.IV.11–12., 1988.V.18., 1988.VII.20., 1989.XII.6.
- Bodnár Gyula:** 1991.IV.15.
- Bodnár Mária:** 1984.V.10.
- Bodnár Tibor:** 1990.XI.23–24.
- Bodzsár Anikó:** 1991.XII.
- Bodzsár Gyula:** 1991.I.2.
- Bohács Éva:** 1991.VII.23.
- Bojsza Imre:** 1956.I.
- Bokor Ferenc:** 1949.XII.30.
- Bolgár Elek:** 1947.XII.23., 1948.IV.1., 1948.IV.19.
- Bólya Lajos:** 1947.IV.9.
- Boráros Imre:** 1991.XI.11.
- Borbándi Gyula:** 1985 folyamán
- Borodovčák, Viktor:** 1983.II.24.
- Boros Zoltán:** 1991.V.14., 1992.VI.5–6., 1992.IX.24.
- Boross Zoltán:** 1978.IX.21.
- Bors István:** 1992.XII.18.
- Borsody István:** 1945.X.vége, 1982. IV.
- Borsos Miklós:** 1989.VIII.29., 1992.X.30.
- Borza Erzsébet:** 1991.XII.14–15., 1992.X.24.
- Bozó Jenő:** 1955.IV.22–24.,
- Bödők Erika:** 1987.IV.11–12.
- Böjtös József:** 1945.VI.29., 1946.VI.24.
- Böjtös Sándor:** 1945. I. 21.
- Bölöni György:** 1957.II.16–24.
- Böszörményi István:** 1989.XII.6.
- Böszörményi János:** 1968.IX.14., 1971.III.29.
- Böszörményi László:** 1949.VII.15.
- Bránik, Július:** 1952.IX.29.
- Brenčič, Štefan:** 1967.X.17.
- Brezsnyev, Leonyid Iljics:** 1966.V.31–VI.4., 1967.XII.8., 1968.III.23., 1968.V.4., 1968.VII.13., 1968.VII.29–VIII.1., 1968.VIII.3., 1968.VIII.18.
- Brňák, Peter:** 1991.VIII.29.
- Brndiar, Ivan:** 1990.VI.26., 1990.XII.10., 1992.II.13.
- Brogyányi Judit:** 1990.IX.22.
- Brogyányi Kálmán:** 1945. I. 13., 1945. II. 11.
- Bubnics Mihály:** 1945. II. 22.
- Bugár Béla:** 1990.VI.8–9., 1990.IX.8., 1990.IX.15., 1991.I.28., 1991.II.16., 1991.IV.13., 1991.V.19., 1991.VII.22., 1991.IX.6., 1991.IX.22., 1992.II.27., 1992.IV.2.,

1992.VI.5–6., 1992.VI.16., 1992.VI.17., 1992.X.4., 1992.X.6., 1992.XII.4.,
1992.XII.5–6.

Bugár Imre: 1980.VII.28.

Bugár, Miloš: 1947.VI.11., 1947.IX.14., 1948.V.15.

Burián László: 1947 tavasza, 1951.IV.

Buša, Juraj: 1976.XI.4., 1978.I.30., 1979.I.5., 1981.VI.18., 1981.VI.27–28.,
1981.XI.9–13., 1984.II., 1984.III.9., 1984.III.23., 1984.VIII.20., 1985.IV.22–23.

Buzalka, Michal: 1951.I.15.

Čalfa, Marián: 1989.XII.3., 1989.XII.7., 1989.XII.8., 1989.XII.10., 1989.XII.19.,
1989.XII.27., 1990.I.10., 1990.III.6., 1990.III.21., 1990.VI.27., 1990.IX.3.,
1991.IX.20., 1991.XII.16., 1992.I.23., 1992.II.15., 1992.II.28., 1992.IV.16.,
1992.IV.23.

Cambel, Samuel: 1983.II.24.

Čarnogurský, Ivan: 1990.II.8.

Čarnogurský, Ján: 1984.VI.27–28., 1988 folyamán, 1989.VIII.17., 1989.IX.6.,
1989.XI.23., 1989.XII.10., 1990.II.18., 1990.IV.27., 1990.X.8., 1991.II.17.,
1991.IV.23., 1991.VII.15., 1991.VIII.1., 1991.VIII.2., 1991.IX.4., 1991.XI.22–24.,
1991.XII.2., 1992.IV.1.

Čársky, Jozef: 1947.II.27., 1956.X.27.

Ceausescu, Nicolae: 1989.V.13.

Čech, Ján: 1944. IX. 17., 1946.II.23., 1946.III.18.

Čepička, Alexej: 1954.XII.12., 1956.IV.19–20.

Čermák, Petr: 1992.VII.2.

Černák, Ludovít: 1992.VI.24.

Černík, Oldřich: 1968.IV.1–5., 1968.IV.8., 1968.IV.24., 1968.VI.13–15., 1968.VII.13.,
1968.VIII.21., 1969.I.1., 1969.VI.3–6., 1969.IX.27., 1970.I.28., 1970.I.28–30.,
1970.XII.10–11., 1989.VI.8.

Černý, F: 1947.XII.10.

Chňoupek, Bohuslav: 1967.IX.8–12., 1971.XII.9., 1972.VII.3–4., 1974.IX.9–11.,
1976.XI.11., 1977.III.7–9., 1977.IX.14–16., 1979.IV.23–25., 1981.V.4–6.,
1981.VI.17., 1982. IV.27–28., 1984.IX.1–3., 1985.IX.10–11., 1986.VI.16.,
1987.VII.14–15., 1987.IX.30., 1988.VII.4.

Chochol, Štefan: 1971.XII.8.

Chudík, Ladislav: 1989.XII.12.

Chudík, Michal: 1963.IX.23., 1964.VI.29–30., 1965.VII.18–19., 1965.IX.15., 1968.III.14.

Čič, Milan: 1988.IV.21., 1989.XII.8., 1989.XII.12., 1989.XII.19., 1990.III.5.,
1990.IV.18., 1992.VII.2.

Čierna-Lantayová, Dagmar: 1983.II.24.

Čikvanová-Stará, Maria: 1947.IX.16.

Clementis, Vladimír: 1945. IV. 4., 1945.VII.3., 1945.VIII.16., 1945.IX.15., 1945.XII.3.,
1945.XII.4., 1946.II.6–10., 1946.II.27., 1946.IV.6., 1946.IV.24., 1946.V.,
1946.VII.2., 1946.VIII.27., 1946.IX.16., 1946.IX.24., 1946.X.12., 1946.X.13.,
1946.X.31., 1947.I.19., 1947.I.25–26., 1947.III.2–7., 1947.VIII.14., 1947.X.14.,
1948.II.25., 1948.III.18., 1948.VI.15., 1948.VII.8., 1948.VII.23–24., 1948.XII.20.,
1949.IV.14–16., 1949.VII.25., 1950.III.11., 1950.IV.6–7., 1950.V.24–27.,
1951.I.28., 1951.II.21–24., 1952.XI.27., 1953.IX.11., 1972.IX.16.

Čobrda, Vladimír: 1947.II.7.

Colotka, Peter: 1968.IV.8., 1969.I.29–30., 1969.V.4., 1969.IX.27., 1969.XII.1.,
1971.XII.8., 1971.XII.9., 1972.IX.16., 1975.V.13., 1976.XI.4., 1976.XI.11., 1979.I.5.,
1979.I.16., 1981.VI.17., 1981.VI.18., 1981.VI.19., 1982.XII.30., 1983.IX.15.,

- 1984.II., 1984.III.9., 1984.VI.27–28., 1984.VI.27–29., 1985.VIII.22–26., 1985.XII.18., 1986.VI.16., 1986.VI.18., 1988.IV.21., 1988.X.10–11., 1988.X.12., 1990.II.18.
- Čontofalský, Ján:** 1960.III.10., 1968.V.2.
- Cornea, Doina:** 1989.XII.1.
- Costello, Patrick:** 1946.X.2.
- Čulen, Marek:** 1944. X. 13.
- Cvinček, Andrej** 1946.III.1.
- Czafik József:** 1986.VI.18., 1986.VII.11., 1988.IV.21.
- Czenthe Miklós:** 1990.V.22.
- Czetner Gyula:** 1989.XII.20–21.
- Czibók János:** 1945.IV.19., 1945.VII.4.
- Czine Mihály:** 1971.VII.13–14.
- Czingel László:** 1980.I.15.
- Czinka Panna:** 1992.VI.13.
- Czuczor Gergely:** 1966.IX.25.
- Csáder Mihály:** 1945.VII.4.
- Csáji Bertalan:** 1951.VIII.3–4., 1953.IX.29., 1960.III.10., 1969.XI.29., 1972.XI.28.
- Csáji István:** 1971.V.13–15., 1976.III.25–27., 1981.III.20–22.
- Csáky József:** 1990.II.9.
- Csáky Károly:** 1978.I., 1990.III.9–10., 1991.IV.27–28., 1992.II.22.
- Csáky Mihály:** 1945.VI.27., 1945.VI.29., 1946.VI.24., 1974.V.18.
- Csáky Pál:** 1990.VI.8–9., 1991.II.14., 1991.IV.27–28., 1991.V.31., 1991.VII.1., 1991.IX.6., 1991.IX.16., 1992.III.25., 1992.III.30., 1992.IV.1., 1992.IV.15., 1992.IV.28., 1992.VI.5–6., 1992.VII.17., 1992.VII.29., 1992.XI.19.
- Csámpai Ottó:** 1990.IX.22.
- Csanaky Eleonóra:** 1990.I.5.
- Csanda András:** 1990.XI.23–24.
- Csanda Sándor:** 1957.V.25–26., 1959.IV.6–7., 1960.IX.1., 1968.VI.8–9., 1968.VIII.3., 1968.VIII.14., 1968.IX.7–8., 1968.XII.1., 1969.V.27–30., 1969 folyamán, 1971 folyamán, 1975 folyamán, 1976.III.23., 1977 folyamán, 1981 folyamán, 1986.VI.18., 1986.IX.1., 1989.VII.10.
- Csank Zoltán:** 1976.III.25–27., 1981.III.20–22.
- Csatlós Sándor:** 1981.II.18.
- Cséfalvay Gusztáv:** 1990.VIII.6.
- Csekes Erika:** 1990.II.9.
- Cselényi László:** 1958 folyamán, 1986 folyamán, 1990 folyamán
- Csémi József:** 1975.XI.22., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1986.V.23–24., 1986.VI.12–13.
- Csémy Tamás:** 1990.II.24.
- Csepécz Szilvia:** 1986 folyamán
- Cserepes Lajos:** 1989.XII.18.
- Cseres Tibor:** 1983.I.31., 1984.VI.6.
- Cserge Károly:** 1967.VI.5–9., 1968.IX.6., 1968.XII.29., 1969.I.29–30., 1986.III.24–28.
- Cservenka János:** 1990.IX.1.
- Csető János:** 1977.IX.19.
- Csiba László:** 1991.V.
- Csicsák Rudolf:** 1990.III.11.
- Csicsátka Ottó:** 1946.XII.28.
- Csikmák Imre:** 1967.V.18–20., 1968.IV.6., 1968.VI.8–9., 1969.III.17–18., 1971.III.29., 1983.III.1., 1990.III.14.
- Csontos Vilmos:** 1975 folyamán

- Csoóri Sándor:** 1977.I.9., 1983.II.7., 1983 tavasza, 1983.IX.16.
- Csurka István:** 1983.I.31., 1984.VI.6.
- D. Kovács József:** 1991.I.9.
- D. Tok Ernő:** 1991.XII.
- D. Varga László:** 1991.I.9.
- Dálnoki Miklós Béla:** 1944. XII. 22., 1945.VIII.16., 1945.X.9.
- Danis Ferenc:** 1992.V.25.
- Danis Tamás:** 1969.IV.8.
- Darabos László:** 1959.III.23–26.
- Darkó István:** 1972.VIII.6.
- Darvas József:** 1957.II.16–24., 1965.X.24–29.
- Dastyh, František:** 1946.V.20., 1946.XI.20.
- Dávid Teréz:** 1973 folyamán
- David, Josef:** 1945. IV. 4., 1945.X.28., 1946.VII.18.
- David, Václav:** 1954.XII.12., 1960.VII.11., 1961.II.20–24., 1964.IV.20–23., 1965.IV.13–15., 1971.XII.8–9., 1976.XI.10., 1981.VI.17.
- Deák György:** 1967.XI.3–7.
- Décsy Gyula:** 1946.XII.28.
- Dekan, Ján:** 1976.III.23.
- Delinga, Pavol:** 1989.XII.1–2.
- Delmár Gábor:** 1968.VIII.21.
- Dénes Ferenc:** 1952.XI.11., 1954.XI.28., 1954.XII.18., 1955.II.18–19., 1955.IV.22–24., 1955.V.1., 1956.XII.12–13., 1956.XII.28., 1957.IV.26–28., 1957.VI.29., 1958.V.16–18., 1958.XII.15., 1960.VI.12., 1960.VII.14., 1960.IX.21., 1962.IX.11., 1962.XI.23–25., 1964.VI.14., 1964.VI.29–30., 1966.V.12–14., 1968.III.12., 1968.III.26., 1968.V.3., 1979.X.15.
- Dénes György:** 1952 folyamán, 1971 folyamán, 1988.X.20.
- Dérer, Ivan** 1946.I.20.
- Dérer, Július:** 1947.VI.5.
- Deutsch Tamás:** 1989.VIII.21., 1989.VIII.29.
- Dienstbier, Jiří:** 1989.XII.10., 1989.XII.19., 1990.I.12–13., 1990.VI.27., 1990.VIII.27–28.
- Dikács Kálmán:** 1946.XII.28.
- Dinnyés Lajos:** 1948.IX.28.
- Djuračka, Ondrej** 1945. XI.15., 1945.XI.21.
- Dlouhý, Vladimír:** 1991.III.28.
- Dobi István:** 1949.IV.14–16., 1949.VI.21–23., 1961.II.20–24., 1964.IX.28–X.3.
- Dobos László:** 1956.III.23–25., 1958.VIII.30–31., 1958.IX., 1962.IV.14–15., 1963.V.22–24., 1963 folyamán, 1966.XII.10–11., 1967.I.1., 1967.XII.11., 1967 folyamán, 1968.IV.30., 1968.V.7., 1968.VI.8–9., 1968.VI.19., 1968.VIII.2., 1968.VIII.3., 1968.VIII.27., 1968.IX.6., 1968.IX.9., 1968.IX.11., 1968.XII.3., 1968.XII.29., 1968 folyamán, 1969.I.1., 1969.I.2., 1969.III.17–18., 1969.IV.8., 1969.V.23., 1969.VII.17–27., 1969.X.22., 1970.II.9., 1970.III.27., 1970.IV.22., 1970.IV.28., 1970.VII.16., 1970.VIII.1., 1970.VIII.18., 1970.IX.16–19., 1970.IX.30., 1971.II.23., 1971.III.17., 1971.III.18., 1971.III.29., 1971.VII.7., 1971.VII.8., 1971.VII.13–14., 1971.X.7., 1971.X.24., 1972.VIII.1., 1973.III.14., 1973.IV.3., 1973.IX.7., 1975.X., 1976.X., 1978.VIII.11–20., 1988.XI.11., 1989.I.1., 1989.II.6., 1989.III.2., 1989.VII.7., 1989.VII.11–12., 1989.IX.9., 1989.XI.24., 1989.XII.5., 1989.XII.6., 1989.XII.20., 1990.III.9–10., 1990.IV.18., 1990.VI.8–9., 1990.X.8., 1990.XII.21., 1991.IV.27–28., 1991.IX.16.,

1991.XII.11–12., 1992.II.25., 1992.IV.1., 1992.VI.5–6., 1992.VI.23., 1992.VIII.19–21.

Dobossy László: 1947.V.14., 1968.VII.11–22., 1989.III.20., 1990.I., 1990.V.22.

Dobozy Imre: 1965.X.24–29.

Dole, Robert: 1984.VI.28.

Dora István: 1951.IX.2.

Dorotin, Dušan: 1990.X.20–21., 1991.XII.14–15.

Dósa József: 1954.I.

Dráfi Mátyás: 1969.I.1., 1971.III.1., 1971.III.29., 1985.V.4.

Drda, Jan: 1954.V.30.,

Dršina, Prokop: 1946.VII.2.

Duba Gyula: 1967.VI.22., 1968.IX.9., 1970 folyamán, 1972 folyamán, 1974 folyamán, 1975 folyamán, 1977 folyamán, 1981 folyamán, 1982 folyamán, 1983.V.3., 1983.IX.1., 1987.IV.11–12., 1989.II.6., 1989.III.2., 1990.XII.21.

Dubček, Alexander: 1963.IV.8., 1965.VI.21., 1966.IV.26., 1966.V.12–14., 1967.IX.26–27., 1967.X.30–31., 1968.I.3–5., 1968.I.22–23., 1968.II.4., 1968.IV.1–5., 1968.V.4., 1968.VI.13–15., 1968.VII.13., 1968.VII.29–VIII.1., 1968.VIII.12–15., 1968.VIII.17., 1968.VIII.21., 1968.VIII.22., 1969.IV.17., 1969.IV.28., 1969.IX.25–27., 1969.X.15., 1969.XII.16., 1970.I.28–30., 1970.II.5–6., 1970.IV.28., 1970.VI.25–26., 1989.IV.17., 1989.IV.19., 1989.IV.20., 1989.IV.25., 1989.IV.26., 1989.VI.8., 1989.XI.24., 1989.XII.12., 1989.XII.16., 1989.XII.22., 1989.XII.28., 1990.VI.27., 1991.VII.18., 1991.XI.11–12., 1992.I.29., 1992.II.6–7., 1992.III.28., 1992.XI.7.

Dubnický, Jaroslav: 1960.VI.13–17.

Dubovský, Pavol: 1957.XII.18.

Dudás Kálmán: 1988.IV.14., 1988.X.17–18., 1989.II.28.

Duka Zólyomi Árpád: 1968.IV.6., 1968.XII.7., 1969.II.22., 1969.III.11–12., 1990.III.9–10., 1991.II.23–24., 1991.III.9., 1991.IV.27–28., 1991.IX.6., 1991.X.5., 1992.IV.2., 1992.VI.5–6., 1992.VI.23., 1992.X.5.

Duka Zólyomi Emese: 1990.XII.9.

Duka Zólyomi Norbert: 1945. I. 13.

Dukon József: 1968.IX.14.

Dupej, Peter: 1968.XII.3.

Duray Miklós: 1966.IV., 1966.XII.10–11., 1968.IV.6., 1968.VI.8–9., 1969.II.22., 1969.III.17–18., 1969.XI.9., 1970.V.11., 1970.VIII.18., 1973.IX.7., 1978.IV., 1978.XII.2., 1979.VIII.24., 1980.II.1., 1980.IV., 1982.VI.3., 1982.IX.16., 1982.XI.10., 1982.XII.28., 1983.I.26., 1983.I.31., 1983.II.7., 1983.II.9., 1983.II.22., 1983.III.22–23., 1983 tavasza, 1983.IX.16., 1984.II.7., 1984.II.12., 1984.V.10., 1984.V.20., 1984.V.23–24., 1984.VI.6., 1984.VI.11., 1984.VI.19., 1984.VI.20., 1984.VI.27–28., 1984.VI.28., 1984.VIII., 1984.X.10., 1984.XII., 1985.V.10., 1988.II.22., 1988.III.6., 1988.VIII.15., 1988.X.20., 1988.XI.2., 1988 folyamán, 1989 eleje, 1989.XII.6., 1989.XII.8., 1990.I.15., 1990.I.30., 1990.II.7., 1990.II.9., 1990.II.27., 1990.III.31., 1990.VI.8–9., 1990.VI.27., 1990.VI.30., 1990.VII.3., 1990.IX.26., 1990.XII.15., 1991.II.23–24., 1991.IV.9., 1991.V.15., 1991.V.31., 1991.VII.10., 1991.XI.30., 1991.XII.22., 1992.II.27., 1992.VI.5–6., 1992.VI.17., 1992.VI.23., 1992.VI.25., 1992.IX.29., 1992.X.4., 1992.X.5., 1992.X.6., 1992.X.19., 1992.XII.4., 1992.XII.5–6., 1992.XII.17., 1992.XII.22., 1992.XII.31.

Đurčanský, Ferdinand: 1946.XII.2., 1947.IV.15.

- Đuriš, Július:** 1945. IV. 4., 1945.X.25–26., 1946.VII.2., 1946.X.13., 1948.II.25., 1948.V.12., 1948.VI.15., 1948.XI.23., 1949.II.10., 1951.IX.11., 1953.I.31., 1954.XII.12., 1960.VII.11.
- Dusza Bálint:** 1957.IV.26–28., 1958.V.16–18., 1962.XI.23–25., 1966.V.12–14.
- Dzúr, Martin:** 1968.IV.8., 1969.I.1., 1969.IX.27., 1971.XII.9., 1976.XI.11., 1981.VI.17.
- Édes Árpád:** 1991.XI.15.
- Egri László:** 1958.VIII.30–31., 1958.XII.13–15., 1961.XII.15–16., 1964.VI.14.
- Egri Viktor:** 1949.III.5., 1951 folyamán, 1952.V.9., 1952.VI.23., 1953.V.11., 1954.IV.5–6., 1954.V.30., 1956.XII.2., 1956 folyamán, 1957.II.16–24., 1957.III.9., 1957.V.25–26., 1959.III.1., 1962.IV.14–15., 1966.XII.10–11., 1968.III.vége, 1968.VI.8–9., 1970 folyamán, 1974 folyamán, 1982.VIII.6.
- Ehrenberger, Vlastimil:** 1989.IV.25.
- Elek Kálmán:** 1984.IV.28., 1986.VIII.16.
- Entz Géza:** 1990.V.23., 1991.V.29–VI.2., 1992.VI.1.
- Eörsi István:** 1977.I.9.
- Erbán, Evžen:** 1948.IV.19., 1948.XI.23.
- Erdei Sándor:** 1954.V.30.
- Erdélyi János:** 1965.IV.1., 1968.I.20.
- Erőss János:** 1946.IV.6.
- Ertl, Daniel:** 1944. IX. 1.
- Esek Pál:** 1958.V.16–18.
- Esterházy János:** 1944. XI. 1., 1944. XII. 16., 1944. XII. 27., 1944. XII. 30., 1945. I. 13., 1945. II. 3., 1945.IV.6., 1945.IV.18., 1945.IV.20., 1945.VI.27., 1945.VI.29., 1946.VI.24., 1947.VI.10., 1947.VIII.14., 1947.IX.22., 1947.X.5., 1947.X.20., 1948.IX.18., 1949.II.22., 1949.IV.20., 1949.IV.22., 1949.V.2., 1949.VI.24., 1949.VII.2., 1949.IX.8., 1950.IV.7., 1953.X.3–4., 1955.V.9., 1957.III.8., 1959.VIII.25., 1990.XI.7., 1990.XI.28., 1991.III.8–10., 1991.V.25., 1991.VI.14., 1991.IX.26., 1991.X.28., 1992.III.7., 1992.X.4., 1992.X.5.
- Esterházy Malfatti Alice:** 1991.III.8–10., 1991.V.25., 1991.VI.14.
- Esztergályos Gabriella:** 1972.IV.15–16.
- Fábry István:** 1948.IX.30., 1948.XI.12., 1949.I.7., 1949.III.2., 1949.III.4., 1949.V.25–29., 1949.X.21., 1950.V.24–27., 1951.IV.18–20., 1951.IX.2., 1952.XII.16–18., 1953.VI.13–15., 1954.VI.11–15., 1957.V.25–26., 1958.VI.18–21., 1959.IV.6–7., 1962.IV.14–15., 1964.VI.14., 1964.VI.29–30., 1966.XII.10–11., 1967.II.17., 1967.V.1., 1968.III.vége, 1968.IV.30., 1968.VI.8–9., 1968.VIII.3., 1968.X.23., 1968.XII.3., 1968.XII.29., 1969.VII.29., 1970.IV.28., 1970.V.11., 1971.II.23., 1971.III.29., 1971.V.13–15., 1971.XI.26–27., 1971.XII.7., 1972.IV.15–16., 1973.II.21., 1976.III.25–27., 1976.X.22–23., 1977.V.14–15., 1981.III.20–22., 1981.VI.5–6., 1981.VIII.26., 1981.IX.8., 1981.XI.24., 1982. IV.17–18., 1984.II., 1986.III.13–15., 1986.V.23–24., 1986.VII.11., 1986.VIII.25., 1987.IV.11–12., 1988.V.18., 1988.VII.20., 1990.II.9., 1992.VII.28.
- Fábry József:** 1944. X. eleje, 1946.III.30., 1947.I.19.
- Fábry Olga:** 1969.XI.20.
- Fábry Zoltán:** 1946.V., 1947.VIII.16., 1947.X.5., 1948.VII.15., 1948.VIII.1., 1949.I.31., 1949.II.26., 1949.III.2., 1949.III.4., 1949.III.5., 1949.V.2., 1954.VII.1., 1955.IX.1., 1955 folyamán, 1956.XI.3., 1957.XII.18., 1958.IX., 1963.X.27., 1964 folyamán, 1965.V.27., 1967.VI.22., 1967.VIII.8., 1967.VIII.12., 1967.IX.18–24., 1968.IV.27–28., 1968.IX., 1968.XI.23–24., 1968 folyamán, 1969.XI.9.,

- 1970.V.31., 1974.XII.13–15., 1975.XI.21., 1980 folyamán, 1981.VIII., 1981.XI.25., 1983.X.14., 1990.II.1., 1991 folyamán
- Faltán, Michal:** 1948.III.6., 1948.VI.18., 1949.I.26., 1949.I.28., 1950.II.3., 1951.IV.6., 1968.VI.12., 1968.IX.11.
- Faragho Gábor:** 1944. IX. 28., 1944. X. 11.
- Farkas Ferenc:** 1945 közepe
- Farkas József:** 1992.II.22.
- Farkas László:** 1990.XI.23–24.
- Farkas Lehel:** 1947.IX.15.
- Farkas Mihály:** 1947.VI.23–25., 1947.IX.23., 1948.VI.11–13., 1948.VII.23–24., 1949.X.13., 1949.X.26.
- Farkas Pál:** 1991.II.16., 1992.VI.5–6.
- Farnbauer Gábor:** 1986.XII.12., 1986 folyamán, 1992 folyamán
- Fazekas Imre:** 1980.V.4.
- Fazekas József:** 1989.XII.20.
- Fecsó Pál:** 1958 folyamán
- Federmayer István:** 1953.III.3., 1970.I.5., 1971.XII.27.
- Fehér Ferenc:** 1945.VII.4.
- Fehér Miklós:** 1992.VI.5–6.
- Fehér Zdenka:** 1957.V.19., 1971.X.13., 1971.XI.26–27., 1981.IX.8.
- Fehérváry Géza:** 1971.V.13–15., 1976.III.25–27.
- Fehérváry Magda:** 1990.I.27., 1991.II.9–10.
- Fekete József:** 1964.VI.14., 1965.XI.12., 1971.XI.26–27., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1981.VI.17., 1986.V.23–24., 1986.VI.12–13., 1986.VIII.11., 1989.XII.12., 1990.I.30.
- Fellegi István:** 1949.III.2, 1949.III.5., 1949.IV.29., 1950.V.13., 1951.IX.2., 1952.VI.6., 1952.VIII.27., 1952.X.1., 1957.V.25–26., 1962.VIII.1., 1975.IX.30.
- Fellinger Károly:** 1986 folyamán
- Fendt Pál:** 1953.I.1., 1956.I.1.
- Ferber Viktor:** 1945. I. 13., 1946.III.14.
- Ferenc József:** 1991.IV.27–28.
- Ferencei, Štefan:** 1963.XII.21–22., 1968.XII.3.
- Ferencz Dezső:** 1970.IX.30., 1971.X.13., 1984.II., 1988.V.18., 1988.VII.20.
- Ferenczy Anna:** 1982. V.4.
- Ferenczy Béni:** 1945 közepe
- Ferjenčík, Mikuláš:** 1944. IX. 5., 1945. II. 21., 1946.VIII.16., 1947.I.19., 1947.I.30., 1947.IV.12., 1947.VI.17., 1947.X.31., 1947.XI.19.
- Fierlinger, Zdeněk:** 1945. I. 15., 1945.IV.4., 1945.VI.28., 1945.VII.9–12., 1945.X.18–21., 1945.X.28., 1945. XI.6., 1946.VII.2., 1947.XI.14–16., 1948.III.18., 1953.IX.15., 1954.XII.13., 1955.VII.27–31., 1960.VII.9., 1976.V.2.
- Filakovszky János:** 1992.VI.5–6.
- Filep Tamás Gusztáv:** 1990.I.
- Filko József:** 1990.IV.18.
- Filkorn, Vojtech:** 1973.VI.8.
- Filkus, Rudolf:** 1992.VII.2.
- Filler Gyula:** 1981.XI.24., 1986.V.23–24., 1986.VI.17., 1986.VII.11., 1988.V.18., 1988.VII.11., 1988.IX.30–X.1.
- Flachbarth Ernő:** 1955.XII.15.
- Fock Jenő:** 1967.X.10–14., 1968.VII.13., 1969.VI.3–6., 1970.IX.15–18., 1971.II.22–24., 1973.II.14–16.

- Fodor Zoltán:** 1984.III.9.
Fojtík, Jan: 1983.III.22–23.
Fónod Zoltán: 1968.VI.8–9., 1968.VIII.3., 1969.I.11., 1969.III.17–18., 1969.IV.8., 1969.IV.22., 1969.X.22., 1970.VIII.1., 1971.III.29., 1972.VIII.1., 1979.I.1., 1980 folyamán, 1986.IX.1., 1986 folyamán, 1987.IV.11–12., 1987.XI.12–15., 1989.IX.29., 1989.XII.6., 1989.XII.19., 1990.I.1., 1990.XII.21., 1992.IV.1.
Forbáth Imre: 1963 folyamán, 1965.V.27., 1967.V.16.
Forgách Géza: 1945. I. 17.
Fóthy János: 1992.VI.5–6.
Friš, Edo: 1948.V.31.
Frlíčka, Ivan: 1946.I.20.
Fuksz Sándor: 1984.III.2., 1990.IV.9., 1990.VI.23., 1990.IX.15., 1990.XII., 1991.III.9., 1991.IV.27–28.
Furinda Rudolf: 1948.IX.27., 1950.V.24–27.
Futej, Daniel: 1989.IV.10.
Für Lajos: 1983.II.7., 1991.IX.4.
Füst Milán: 1945 közepe
G. Kovács László: 1990.I.
Gaál István: 1953.I.1., 1954.IX.6.
Gaál Sándor: 1986.III.13–15.
Gábor Bertalan: 1990.III.11., 1991.IV.6.
Gábor József: 1957.XII.23.
Gábor Lajos: 1991.XI.15.
Gáfrik, Michal: 1968.IV.19.
Gágyor Péter: 1966.IV.
Gál László: 1970.IX.19.
Gál Sándor: 1970 folyamán, 1984.III.2., 1989.II.6., 1989.III.2., 1989.XII.6., 1990.III.9–10., 1991.IV.27–28.
Gál Tibor: 1986.VII.11., 1988.V.18., 1988.VII.20.
Galambos Zoltán: 1949.III.15–16., 1952.IV., 1953.I.1.
Galán Géza: 1968.IV.6., 1990.V.10.
Galko Béla: 1989.XII.17.
Garamvölgyi József: 1975.VI.24.
Garzuly Ferenc: 1945. I. 13., 1945.IV.19.
Gáspár Tibor: 1968.IV.6., 1969.III.17–18., 1971.III.29.
Gašparovič, Ivan: 1992.VI.23., 1992.IX.3., 1992.XI.11.
Gawlik, Stanislaw: 1990.III.31., 1990.VI.30., 1991.II.16., 1991.II.23–24., 1992.I.7., 1992.VI.5–6., 1992.VIII.6.
Gazdovič, Juraj: 1953.IX.29.
Gažík, Štefan: 1954.XII.17.
Geiszler Norbert: 1991.XII.
Gémesi Károly: 1990.II.24–25., 1990.II.27., 1990.VI.8–9., 1991.II.19., 1991.V.30., 1991.VII.1., 1991.VIII.24., 1992.I.7., 1992.I.25.
Geönczeöl Zsuzsa: 1990.II.11., 1990.IX.22.
Gergely Sándor: 1953.X.14–25.
Ginsberg, Allen: 1984.VI.20.
Glatz Ferenc: 1990.III.14.
Gojdič, Pavel: 1951.I.15.
Goldoni, Carlo: 1969.XI.19.
Gombik Róbert: 1978.II.28.

Gorbacsov, Mihail: 1986.XII.5–6., 1987.I.9., 1987.IV.9–11., 1987.XII.17–18.

Gosiorovský, Miloš: 1963.III.21.

Gottwald, Klement: 1945.III.22–29., 1945. IV. 4., 1945.IV. 8., 1945.V.11., 1945. XI.12., 1946.III.28–31., 1946.VI.19., 1946.VII.2., 1946.VII.8., 1946.VII.20–26., 1947.I.19., 1947.II.7., 1947.VII.9–12., 1947.XI.8., 1948.II.20., 1948.II.21., 1948.II.23., 1948.II.25., 1948.VI.9., 1948.VI.14., 1948.VI.15., 1948.VI.19., 1948.XII.14., 1949.I.20., 1949.I.23., 1949.II.16., 1949.II.28., 1949.V.17., 1949.V.25–29., 1949.VI.24., 1949.VII.2., 1950.IV.7., 1951.V.30., 1951.IX.6., 1952.V.9., 1953.III.14., 1953.III.17., 1953.III.20., 1956.IV.19–20., 1957.XII.12.

Gógh Kálmán: 1976.VI.20.

Gömöry János: 1964 folyamán

Göncz Árpád: 1990.VI.1., 1990.VII.12., 1990.XI.9–11., 1990.XII.21.

Göndöcs László: 1989.III.20., 1991.V.25.

Görcsös Mihály: 1990.VI.8–9., 1991.I.28., 1992.I.27.

Görcsös-Sárközi Csilla: 1966.IV.

Görföl Jenő: 1989.XII.6., 1990.I.5–6.

Görömbei András: 1975.X., 1982 folyamán

Grebeníček, Miroslav: 1990.XI.3–4.

Gregor, Ján: 1971.XII.9., 1976.X.13., 1976.XI.4., 1978.II.10., 1979.I.5., 1981.VI.18., 1983.IX.3., 1984.II.

Grendel Lajos: 1968.IV.6., 1981 folyamán, 1982.IX.16., 1985 folyamán, 1986 folyamán, 1988.X.20., 1989.II.6., 1989.III.2., 1989.V.3., 1989.VI.29., 1989.VII.7., 1989.XI.18., 1989.XI.22., 1989.XI.26., 1989.XII.5., 1989.XII.6., 1989 folyamán, 1990.I.26., 1990.I., 1990.II.9., 1990.III.14., 1990.IV., 1990.VII.28., 1990.VIII.6., 1990 folyamán, 1991.IV., 1991.XI.22–24., 1992.IV.1., 1992.VI.

Griffin, Bernard: 1946.XI.29.

Grósz Károly: 1987.VIII.31., 1988.VII.26., 1989.II.15., 1989.II.27., 1989.III.1.

Gyenes András: 1981.XII.14.

Gyertyánfi Aurél: 1945.IV.26.

Gyimesi György: 1977.V.14–15., 1982. IV.17–18., 1987.IV.11–12., 1989.XII.6., 1990.III.9–10., 1990.III.31., 1990.VI.8–9., 1990.VI.30., 1991.V.14.

Gyöngyösi János: 1944. XII. 28., 1945. I. 20., 1945.IX.3., 1945.XII.3., 1945.XII.4., 1945.XII.11., 1946.I.5., 1946.I.14., 1946.II.6–10., 1946.II.24., 1946.II.27., 1946.III.eleje, 1946.IV.24., 1946.VI.4., 1946.VII.29., 1946.VIII.3., 1946.VIII.14., 1946.VIII.15., 1946.VIII.27., 1946.IX.24., 1946.X.22., 1946.XI.20., 1946.XI.27., 1946.XII.17., 1947.I.25–26., 1947.II.5., 1947.III.2–7., 1947.IV.7.

Gyönyör József: 1969.IV.22., 1973.IV.20., 1989.IX.29., 1989 ősze, 1990.IV.20., 1990.X.12–14.

György, VI.: 1947.II.5.

György István: 1972.IV.15–16., 1977.V.14–15., 1979.XI.20.

Győry Dezső: 1968.VII.11–22., 1974.II.1.

Gyulai Lajos: 1990.XI.23–24.

Gyurcsik Iván: 1989.XII.6., 1990.III.9–10., 1990.III.31., 1990.VI.30., 1990.IX.15., 1991.VII.1., 1991.X.5.

Gyurcsik József: 1968.VIII.3., 1977.V.14–15., 1982. IV.17–18., 1987.IV.11–12.

Gyurcsim Imre: 1990.IV.5.

Gyurcsó István: 1959.IV.6–7., 1964.XI.27., 1969 folyamán, 1971 folyamán

Gyurgyik László: 1992.II.22., 1992.V., 1992.VIII.1.

Gyurovsky László: 1989.XI.18., 1989.XI.28., 1990.III.23., 1990.VI.14., 1990.VII.28., 1991.II.19., 1991.IX.6., 1992.I.25.

- Gyüre Lajos:** 1955.XI., 1958 folyamán, 1968.III.vége, 1970.VIII.18., 1986 folyamán
Habán Ottó: 1987.IV.11–12.
Haid Magda: 1990.III.11.
Hajdu István: 1947.IV.11., 1948.VI.12.
Hajdú János: 1983.IX.16.
Hajdú László: 1946 tavasza, 1946 folyamán, 1949.XII.30., 1990.IX.12., 1992.III.7.
Hajdú, Vavro: 1946.IX.19.
Hájek, Jiří: 1968.IV.8., 1968.VIII.28., 1968.IX.19., 1969.IX.25–27., 1977.I.1.
Halász György: 1992.X.29.
Halász János: 1965.XI.12.
Haltenberger Kinga: 1966.IV.
Halzl József: 1990.V.22., 1991.V.25.
Hamburger Mihály: 1983.II.7., 1984.VII. eleje
Hamerlik Richárd: 1991.XI.9., 1992.X.24.
Hamerlik Rudolf: 1990.II.8., 1990.II.9., 1990.VI.8–9., 1991.X.8.
Hancsovszky Béla: 1945.VIII.8.
Hanes, Dalibor: 1969.I.29–30., 1969.X.15., 1971.XII.8–9., 1976.XI.10., 1981.VI.17., 1986.VI.12–13., 1987.III.23.
Hanus, Július: 1969.I.2., 1971.IX.1., 1971.X.13., 1971.XII.8., 1973.III.28., 1976.XI.4., 1981.VI.18., 1984.II., 1986.VI.18., 1986.VII.11.
Haraszi Mészáros Erzsébet: 1981.IX.8., 1984.II., 1985.II.4., 1990.I.5., 1990.XI.22., 1991.VI.28.
Harna István: 1990.VI.8–9., 1992.VI.5–6.
Harriman, W. A.: 1945. I. 15.
Harsányi Gyula: 1990.II.20., 1991.V.1.
Harsányi László: 1990.XI.23–24.
Haššík, Štefan: 1944. IX. 5.
Havasi Péter: 1991.I.28.
Havasy Gyula: 1947 tavasza
Havel, Václav: 1977.I.1., 1989.I.15–20., 1989.II.27., 1989.XI.21., 1989.XI.26., 1989.XII.8., 1989.XII.10., 1989.XII.16., 1989.XII.22., 1989.XII.29., 1990.I.12., 1990.I.23., 1990.I.25–26., 1990.II.3., 1990.III.12., 1990.III.21., 1990.III.29., 1990.IV.9., 1990.VI.4., 1990.VI.27., 1990.VII.5., 1990.VII.12., 1990.X.31., 1990.XI.9–11., 1990.XI.30., 1991.II.20., 1991.III.14., 1991.VI.17., 1991.VIII.5., 1991.IX.6., 1991.IX.24., 1991.X.28., 1991.XI.1., 1991.XI.11–12., 1991.XI.17., 1991.XI.21., 1991.XI.25., 1991.XI.28., 1992.I.7., 1992.I.16., 1992.I.20., 1992.I.21., 1992.I.25., 1992.IV.1., 1992.V.11., 1992.V.19., 1992.VI.17., 1992.VI.26., 1992.VII.2., 1992.VII.3., 1992.VII.16., 1992.VII.17.
Heller Ágnes: 1977.I.9.
Heltai György: 1948.VIII.5–7.
Heltai Jenő: 1945 közepe
Hentz Zoltán: 1945 ősze, 1946 folyamán, 1949.XII.30., 1990.IX.12.
Herdics János: 1968.IX.14.
Himmler György: 1991.XII.
Hirjak, Mikuláš: 1990.VI.8–9., 1991.XII.2.
Hites Kristóf: 1950 folyamán, 1956.VII.7., 1984.IV.28., 1985.III., 1989.XI.2., 1991.V.12., 1991.V.25.
Hitler, Adolf: 1946.X.26.
Hizsnai Zoltán: 1986.XII.12., 1986 folyamán, 1988.X.20.
Hizsnyan Géza: 1990.IX.29.

- Hladik Ágoston:** 1945.II.
Hlavicska László: 1946.XII.28.
Hódi Sándor: 1991.XI.30.
Hodossy Gyula: 1983.VI.18., 1986 folyamán, 1988.X.20., 1990.I.19., 1990.III.11., 1990.VII.5., 1991.IV.6., 1991.VII.20., 1992.I.1.
Hogya György: 1986 folyamán
Holdoš, Ladislav: 1951.I.28., 1954.IV.24., 1960.V.9.
Holló Anna: 1968.VIII.21.
Holocsy István: 1991.XI.11.
Holota János 1945.VIII.16.
Honti László: 1991.III.15.
Hood, Samuel: 1946.IX.23.
Horn Gyula: 1988.IV.12., 1990.I.12–13.
Hornyák János: 1991.XII.2., 1992.VI.5–6.
Horthy Miklós: 1944. VIII. 29., 1944. IX. 10., 1944. IX. 28., 1944. X. 11., 1944. X. 15., 1944. X. 16.
Horváth Elvira: 1949.IV.23–24.
Horváth Ferenc: 1947.V.14.
Horváth István: 1975.IV.26., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1986.V.23–24., 1986.VI.17., 1990.II.9.
Horváth Rezső (Rudolf): 1990.III.14., 1992.III.
Horváth Vince: 1964.VI.14., 1970.XII.28.
Horváth Zoltán: 1990.XI.23–24.
Horváth Zsigmond: 1972.XI.28., 1981.II.18., 1984.V.4., 1988.III.10.
Horváth, Ivan: 1947.IV.13., 1950.XI.22., 1951.V.30., 1954.IV.24., 1960.V.9.
Horváthné Ozorai Katalin: 1989.XII.18.
Howe, Erwing: 1983.II.9.
Hrabal, Bohumil: 1988.XI.2.
Hral Éva: 1989.XII.20–21., 1990.I.6.
Hrivnák, Pavel: 1988.X.12., 1989.II.6., 1989.VI.22., 1989.IX.29., 1989.XI.30., 1989.XII.3., 1989.XII.4., 1989.XII.6., 1989.XII.8.
Hromaník, Michal: 1984.V.4.
Hrubják Emil: 1950.IX., 1951.VII.
Hruscsov, Nyikita: 1956.III.29–30., 1956.X.24., 1956.X.25.
Huba, Mikuláš: 1946.VI.21.
Hubik István: 1969.I.1., 1973 folyamán, 1978 folyamán, 1987 folyamán, 1989 folyamán
Hulkó Gábor: 1990.II.15., 1991.III.15.
Huncík Péter: 1988.X.20., 1989.XI.18., 1989.XII.15., 1990.VI.14., 1990.VII.1., 1990.VII.28., 1990.XII.1., 1991.VII.1., 1991.XI.28.
Husák, Gustáv: 1944. IX. 1., 1944. IX. 5., 1944. IX. 17., 1945. II. 21., 1945.II.28–III.1., 1945.IV.10., 1945.IV.11., 1945.IV.19., 1945.IV.20., 1945.V.18., 1945.V.25., 1945.VI.27., 1945.VII.4., 1945.VIII.11., 1945.IX.18., 1946.III.4., 1946.V., 1946.VIII.16., 1946.X.13., 1947.I.19., 1947.IV.13., 1947.X.31., 1947.XI.19., 1948.II.21., 1948.II.23., 1948.III.6., 1948.V.31., 1948.VI.18., 1948.IX.27–28., 1949.IX.12., 1950.IV.3., 1950.IV.6–7., 1950.IV.29., 1950.V.5., 1950.V.24–27., 1951.I.28., 1951.II.21–24., 1951.IV.18–20., 1952.VII.1., 1953.IX.11., 1954.IV.24., 1959.I.16., 1960.V.9., 1966.IV.26., 1968.IV.8., 1968.V.15., 1968.VI.1., 1968.VIII.23–26., 1968.VIII.26–28., 1968.VIII.31., 1968.IX.7–8., 1968.X.26., 1968.XII.22., 1969.IV.17., 1969.V.4., 1969.V.15–16.,

- 1969.XII.17–18., 1971.I.27., 1971.V.25–29., 1972.VII.7–9., 1973.I.10., 1975.V.16., 1975.V.29., 1975.V.30., 1976.IV.12–16., 1976.XI.11., 1977.IV.29., 1977.IX.14–16., 1979.I.5., 1980.IV.30., 1980.V.22., 1980.X.21–24., 1980.XI.12., 1981.IV.6–10., 1981.IV., 1981.VI.17., 1982. IV.30., 1982. V.26., 1982.VIII.3., 1982.IX.13., 1983.II.7., 1983.II.22., 1983.X.10., 1983.XI.10., 1984.II.12., 1984.II., 1984.III.5–6., 1984.III.9., 1984.III.12., 1984.VI.19., 1984.VI.20., 1984.IX.26–27., 1984.XI.27., 1985.IV.30., 1985.V.10., 1985.V.22., 1985.IX.30., 1986.III.24–28., 1986.IV.30., 1986.V.19., 1986.VI.16., 1986.X.30., 1986.XII.5–6., 1987.IV.30., 1987.XI.18–19., 1987.XII.17–18., 1988.II.3., 1988.IV.29., 1988.X.12., 1989.II.27., 1989.III.3., 1989.IV.29., 1989.IX.6., 1989.XI.28., 1989.XII.3., 1989.XII.7., 1989.XII.10., 1990.II.18., 1991.XI.18., 1991.XI.22–24.
- Húska, Augustín Marián:** 1991.VI.26.
- Huszár István:** 1974.X.7.
- Huszár László:** 1991.III.15.
- Ibos László:** 1991.II.15.
- Ilku Pál:** 1973.IV.3.
- Illés Béla:** 1949.VII.31., 1957.II.16–24.
- Illyés Gyula:** 1954.V.30., 1965.V.27., 1979.X., 1983.I.26.
- Indra, Alois:** 1968.VIII.21., 1971.XII.8–9., 1976.II.16–20., 1976.XI.10., 1979.I.5., 1981.VI.17., 1984.II., 1986.VI.12–13., 1986.VIII.11., 1987.II.2–4., 1989.XI.29., 1990.II.18.
- Ingr, Sergej:** 1944. IX. 8.
- Jablonický, Jozef:** 1984.VI.27–28.
- Jabloniczky János:** 1945.VI.29., 1946.VI.24.
- Jakab István:** 1967.XII.11., 1969.V.23., 1990.IV.28., 1992.I.1.
- Jakál István:** 1969 folyamán, 1989.XI.1.
- Jakeš, Miloš:** 1987.XI.18–19., 1987.XII.17–18., 1988.II.3., 1988.IV.7., 1988.IV.15., 1988.X.10–11., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.II.15., 1989.X.11–12., 1989.XI.24., 1989.XII.7.
- Jakoby Gyula:** 1963 folyamán, 1968 folyamán, 1985.IV.15., 1992.I.1.
- Janák, Ignác:** 1984.XII.5., 1987.VII.8., 1988.IV.14., 1988.V.19., 1988.XII.17., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.III.3., 1989.XII.6., 1990.II.18.
- Janda Iván:** 1957.VII.1., 1964.XI.27.
- Janics Kálmán:** 1968.VIII.3., 1971.III.29., 1971.VI., 1977.II.15., 1978.III.31., 1978.XII.2., 1979.I.24., 1979.X., 1980.II.1., 1982.IX.16., 1982 folyamán, 1988.XI.2., 1990.I.18., 1990.III.17., 1990.VI.8–9., 1990.IX.1., 1990.IX.8., 1991.II.16., 1992.III.7.
- Janík, Ján:** 1968.XII.3., 1975.III.14., 1987.III.23., 1989.IX.29., 1989.XII.12.
- János Pál, II.:** 1989.IX.9., 1990.III.17., 1990.IV.21., 1990.VI.3.
- Janovic, Ján:** 1969.I.2., 1971.XII.8., 1976.XI.4., 1981.VI.18.
- Jantausch, Pavol:** 1947.II.1.
- Jaross Andor** 1946.I.7., 1946.IV.11., 1953.X.3–4.
- Jászi Oszkár:** 1945.IX.11., 1946.XII.2.
- Jégh Izabella:** 1987.IV.11–12.
- Jelcin, Borisz:** 1992.IV.1.
- Jeszzenszky Géza:** 1990.VIII.27–28., 1990.IX.17., 1992.IX.2., 1992.X.4., 1992.X.6., 1992.XII.4.
- Jilemnický, Peter:** 1946.V.
- Jóčík Edit:** 1987.IX.12–13., 1989.III.10.
- Jócsik Lajos:** 1946.VII.10., 1947.IV.11., 1968.VII.11–22., 1980.XII.31.

- Johanes, Jaromír:** 1988.IV.12., 1988.X.12., 1989.V.15., 1989.XII.3.
John, Oldřich: 1948.VI.10.
Jókai Anna: 1991.III.21–23.
Jókai Mór: 1952.IX.28., 1954.V.30., 1975.II.17., 1975.V.23–31.
Juhász Gyula: 1965.X.12., 1985 folyamán
Juhász István: 1989.XI.27.
Juhász József: 1986 folyamán
Juhász R. József: 1987.X., 1988.X.20., 1989.XI.28.
Jung Anna: 1992.IV.14.
Jurík, Rudolf: 1988.VI.18–19.
Kádár János: 1948.VII.23–24., 1956.XI.15., 1957.I.20., 1957.II.16–24., 1957.V.3–4., 1958.XII.10–17., 1959.II.18–21., 1961.II.20–24., 1963.X.1–4., 1964.IX.28–X.3., 1967.X.10–14., 1968.II.4., 1968.VII.13., 1968.VIII.12–15., 1968.VIII.17., 1969.V.15–16., 1969.XII.17–18., 1970.IX.15–18., 1972.VII.7–9., 1974.IV.10–12., 1976.IV.12–16., 1980.XI.12., 1982.V.26., 1982.IX.13., 1983.XI.10., 1984.XI.27., 1985.IX.30., 1986.X.30., 1988.IV.7., 1988.IV.15.
Kádek Gábor: 1991.X.
Kadnár Emil: 1965.I.
Káfer István: 1989.XI.25.
Kahuda, František: 1964.IX.17.
Kalász Gyula: 1959.III.23–26.
Kalita Gábor: 1991.I.4.
Kalmár János: 1966.V.12–14.
Kanát Erzsébet: 1986.III.13–15.
Kanis, Pavol: 1990.XI.3–4., 1991.XII.14–15.
Kardos Ferenc: 1990.VI.8–9.
Kardos István: 1968.IX.14., 1968.XI.23–24., 1969.III.17–18., 1969.IV.8., 1969.V.27–30., 1971.III.29., 1990.III.9–10.
Karinthy Ferenc: 1957.II.16–24.
Kármán József: 1958.III., 1969.III.21–23.
Károlyi Mihály: 1946.XI.26., 1946.XII.13.
Kaska, Radko: 1970.I.28., 1971.XII.9.
Kassák Lajos 1945 közepe, 1967.I.27., 1967.V.29., 1989.VIII.29., 1992.X.30.
Kasza Tibor: 1990.XI.23–24.
Katona Tamás: 1992.X.4.
Kazsmér Ferenc: 1990.VI.16.
Kecskés Lajos: 1946.XII.28.
Kele Lajos: 1969.II.22.
Kelemen László: 1991.XI.9., 1992.X.24.
Keltošová, Oľga: 1992.VI.24.
Kempný, Ján: 1947.VI.11., 1947.IX.14., 1948.V.15., 1969.IX.27.
Kenedi János: 1977.I.9.
Kerényi György: 1989.VIII.21., 1989.VIII.29.
Keresztury Dezső: 1946.IX.1., 1965.V.27.
Kertész Kálmán: 1949.III.2
Keszegh István: 1992.II.22.
Keszeli Ferenc: 1970 folyamán, 1989.III.2.
Kilár, Ludovít: 1986.VI.18., 1988.IV.21., 1989.III.2.
Kincl, František: 1988.X.12.
Kinnel, Galway: 1984.V.23–24.

- Király József:** 1944. X. 17. , 1948.VI.18.,
Kiss Gy. Csaba: 1983.II.7.
Kis János: 1991.III.11.
Kiss József: 1972.IV.15–16., 1976.III.23., 1986.III.13–15., 1986.V.6., 1988.I.14., 1989.II.28., 1989.IX.14., 1989.XII.17., 1989.XII.20–21., 1990.II.28.
Kiss Katalin: 1989.XII.17.
Kiss László: 1988.VIII.1.
Kiss Sándor: 1967.XI.3–7.
Klajnik Ferenc: 1951.IX.2., 1952.VI.23., 1953.X.3–4., 1955.II.5–6., 1957.V.25–26.
Klamarcsik Mária: 1989.XII.29., 1990.XI.22.
Klapka György 1945.X.10., 1965.X.28., 1991.V.5.
Klaus, Václav: 1989.XII.10., 1990.VI.27., 1991.IV.20–21., 1992.VI.8., 1992.VII.22–23., 1992.VIII.26–27.
Klepáč, Ján: 1992.III.7.
Klíma, Karel: 1957.I.21–24.
Klimits Lajos: 1987.X.1.
Klínko Attila: 1986.III.13–15.
Klokoč, Ondrej: 1951.IV.6., 1951.IV.28., 1954.XII.17., 1968.VI.27., 1968.VII.30., 1968.IX.6., 1968.IX.11., 1968.X.22., 1971.XII.7., 1975.VII.7.
Klöne Henrik: 1945. II. 11.
Kluka Imre: 1951.XI.11.
Klusák, Milan: 1985.V.23.
Kmeczkó Mihály: 1970 folyamán, 1990.III.9–10., 1991.IV.20.
Kmeťko, Karol 1945.IX.5., 1947.II.7.,
Kňažko, Milan: 1991.VI.26., 1992.VI.24., 1992.IX.2., 1992.XI.5.
Knepp András: 1989.IV.5–11.
Knotek, Ivan: 1988.X.12., 1989.I.19.
Kochan, Július: 1947.V.20.
Koczka István: 1955.IX.1., 1966.XII.10–11., 1967.II.
Kocsis Aranka: 1989.XII.9., 1990.I.27., 1991.X.28., 1992.VI.26.
Kocsis István: 1991.VII.5.
Kocsis Zoltán: 1977.I.9.
Kodály Zoltán 1945 közepe, 1973.II.13., 1982.XII.10.
Kodály Zoltánné: 1968.IV.29.
Kojnok, Eduard: 1990.III.17.
Kolár Péter: 1989.XII.6., 1990.III.9–10., 1990.VII.1., 1991.IV.27–28.
Kolder, Drahomír: 1962.VIII.30., 1963.IV.3–4.
Kolesár, Ján: 1981.II.18.
Koller Gyula: 1947 tavasza, 1990.II.20., 1990.IV.8., 1991.V.1.
Komárek, Valtr: 1989.XII.10.
Komlósy Zsolt: 1992.VI.5–6.
Komzala, František 1946.III.13.
Koncz Béla: 1955.II.5–6.
Koncsol László: 1979 folyamán, 1982.IX.16., 1988.V.5–7., 1988.X.20., 1989.II.6., 1991 folyamán
Kondrčík Margit: 1971.XI.26–27., 1976.X.22–23., 1976.XI.10., 1981.VI.5–6.
Konrád József: 1962.VIII.1., 1977.II.1., 1979.V.1.
Kónya Zoltán: 1990.II.24–25.
Kopecký, Václav: 1948.VII.23–24., 1951.I.27.
Kopócs Tibor: 1967.XI.3–7., 1992.I.17.

- Koprla Pál:** 1965.I.
Korbuly Mária: 1952.IX.
Korčák, Josef: 1971.XII.9., 1976.XI.11., 1981.VI.17., 1986.VI.16.
Korpás Pál: 1968.IX.14.
Kósa Karola: 1990.I.
Kosár Dezső: 1991.X.
Kosztanko Antal: 1966.V.12–14., 1966.XII.10–11., 1968.III.vége, 1968.VI.8–9.
Kováč, Ladislav: 1989.XII.12., 1989.XII.27., 1990.IV.18., 1990.IV., 1990.VI.27.
Kováč, Michal: 1991.VI.26., 1992.VI.25.
Kováč, Roman: 1992.VI.24., 1992.VII.21.
Kovács Béla: 1984.II.21., 1984.III.2., 1984.XII., 1985.I.14.
Kovács Endre: 1947.V.14.
Kovács Imre 1946.II.27., 1967.IX.18–24.
Kovács László: 1990.II.9., 1990.III.9–10., 1990.IV.18., 1990.V.12., 1990.VII.14., 1990.VII.28., 1990.X.8., 1991.IV.27–28.
Kováts Piroska: 1979 folyamán
Kozma Gyula: 1968.VIII.21.
Könözy László: 1991.X.17.
Köpeczi Béla: 1982.XII.21., 1985.IV.22–23., 1985.V.23.
Körmendi Ferenc: 1953.VII.11., 1954.XII.3–4.
Kőrössi Gyula: 1959.III.23–26.
Köteles László: 1992.VI.5–6.
Kövesdi János: 1990 folyamán
Krammer Jenő: 1947.V.14.
Krausz Tivadar: 1986 folyamán
Krausz Zoltán 1946 eleje, 1946 tavasza, 1946.IX., 1946 folyamán, 1949.II.vége, 1949.XII.30., 1990.IX.12., 1992.III.7.
Kriegel, František: 1968.IV.8., 1968.VIII.21., 1968.VIII.31.
Krivošík István: 1960 folyamán, 1963.III.1., 1966.XII.10–11., 1968.V.7., 1968.VI.8–9., 1968.VIII.14., 1969.I.1., 1971.III.1., 1977.II.1.
Krno, Dalibor M.: 1945.IX.3., 1945.X.9., 1945.XI.28., 1946.I.5., 1946.I.14., 1946.IV.3
Krocsány Dezső: 1966.XII.10–11., 1968.III.vége, 1968.VI.8–9., 1968.VIII.31., 1969.I.11., 1970.IV.22., 1970.IV.28., 1971.III.29., 1971.V.25–29., 1971.X.13., 1971.XII.8., 1972.IV.15–16., 1975.V.13., 1976.X.22–23., 1976.XI.4., 1977.V.14–15., 1979.I.5., 1981.VI.5–6., 1981.VI.18., 1981.XI.24., 1982.IV.17–18., 1983.XII.8., 1983.XII.15., 1986.V.23–24., 1986.VI.17., 1987.IV.11–12., 1989.II.28., 1989.IX.29., 1989.XII.6., 1990.II.9.
Kubač, František: 1950.VII.14., 1954.XII.18., 1958.VI.23.
Kubička-Kucsera Klára (Kucsera Klára): 1955.XI., 1989.XII.19., 1990.X.26.
Kubiczkó Irén: 1968.IV.6.
Kučerák, Jozef: 1990.VI.27.
Kucsera Klára → Kubička-Kucsera Klára
Kugler János: 1946.III.30., 1946.X.13., 1948.XI.12., 1949.I.7., 1949.III.2, 1949.III.3., 1949.III.5., 1949.VI.3., 1949.IX.7., 1950.III.15., 1951.VII.8., 1951.IX.2., 1952.VI.23., 1953.X.3–4., 1955.II.5–6., 1957.V.25–26., 1959.IV.6–7., 1970.IX.28.
Kukrál, Stanislav: 1989.XII.12.
Kulcsár Ferenc: 1970 folyamán, 1989.II.6., 1991 folyamán
Kulcsár Tibor: 1958 folyamán, 1964.XI.27., 1969.III.17–18., 1970.IX.1., 1971.III.29., 1972.IV.15–16.

- Kulich, Martin** 1944. IX. 17.
Kun Ferenc: 1990.V.22.
Kurucz Lujza: 1977.V.14–15., 1982. IV.17–18., 1987.IV.11–12.
Kusý Eszter: 1986.V.23–24., 1989.XII.6., 1990.III.29.
Kusý, Miroslav: 1984.VI.27–28., 1987.XII.10., 1988 folyamán, 1989.VIII.17., 1989.IX.6.
Kvarda József: 1989.XII.6., 1990.III.9–10., 1991.IV.27–28.
Kvetko, Martin: 1945.IV.11., 1945.IX.18., 1946.III.4., 1946.VIII.16., 1946.X.10.
Labancz István: 1971.III.29.
Laco, Karol: 1976.XI.11., 1978.II.10., 1981.VI.17., 1986.VI.16.
Lacza Tihamér: 1989.XII.6., 1989.XII.13., 1990.III.9–10., 1991.IV.27–28., 1991.VII.17.
Laczkóné Erdélyi Margit: 1992.XI.7.
Laczkóné Kiss Ibolya: 1947.I.21.
Lakatos Géza: 1944. VIII. 29., 1944. X. 16.
Langoš, Ján: 1990.VI.27.
Lanstyák István: 1990.IV.28.
Lantos, Tom: 1984.VI.11., 1984.VI.19.
Lapos József: 1991.VII.17.
Laštovička, Bohuslav: 1964.VI.23., 1968.IV.18.
László Béla: 1989.XII.18.
Lászlóffy Ferenc: 1945.VI.29.
Laušman, Bohumil: 1947.XI.14–16., 1948.II.25., 1948.III.18.
Lázár György: 1976.IV.26–27., 1977.IX.14–16., 1979.VIII.27–28., 1981.VI.1–2., 1983.II.9., 1983.V.3., 1983.X.10., 1984.III.5–6., 1984.XI.27., 1986.V.19.
Lázár János: 1986.III.13–15.
Lazar, Štefan: 1976.XI.4., 1981.VI.18., 1986.VI.18., 1988.IV.21.
Lazik, Ambróz: 1948.II.27., 1956.X.27., 1968.V.13–14.
Lederer Emma: 1960.VI.13–17.
Lehár Ferenc: 1980.VI.5., 1986.IV.25–V.12.
Lehocky Teréz: 1971.X.24.
Lénár Károly: 1951.XII.9.
Lenárt, Jozef: 1962.X.31., 1963.IX.20., 1963.IX.23., 1965.VII.18–19., 1970.II.5–6., 1970.IX.28., 1971.V.13–15., 1976.III.25–27., 1977.XI.21., 1979.I.5., 1981.III.20–22., 1981.VIII.26., 1984.II., 1984.III.9., 1984.VI.27–28., 1984.IX.26–27., 1985.VIII.22–26., 1986.III.13–15., 1986.VIII.25., 1988.IV.14., 1988.V.19., 1989.XI.26., 1990.II.18.
Lendvay Tibor: 1992.IX.
Lengyel Ferenc: 1981 folyamán, 1986.V.12., 1986 folyamán
Lengyel József: 1965.X.24–29.
Lettrich, Jozef: 1944. IX. 5., 1944. IX. 17., 1945.IV.11., 1945.VI.3., 1945.VII.7–8., 1945.VII.9–12., 1945.IX.14., 1946.III.4., 1946.V., 1946.IX.3–5., 1947.II.7., 1947.XI.8., 1948.I.24–25., 1948.II.26., 1948.III.12.
Lietavec, Jozef: 1951.I.30., 1951.IV.6.
Ligárt Béla: 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1981.VI.18.
Lipcsey Gyula: 1945 ősze, 1946 folyamán, 1949.XII.30., 1990.II.9., 1990.IX.12., 1992.III.7.
Lippai Lajos: 1976.III.25–27., 1981.III.20–22., 1986.III.13–15.
Liszka József: 1979.X.14., 1982.VI.3., 1989.XII.9., 1990.I.27., 1990.VII.21–28., 1991.II.9–10., 1991.X.1., 1991.X.8.
Lojkovič Sámuel: 1990.XI.23–24.

Lomský, Bohumír: 1960.VII.11.

Losonczy Pál: 1983.II.7., 1985.V.30.

Lovász Attila: 1991.II.23., 1991.IV.27–28.

Lovász Gabriella: 1992.III.28., 1992.XII.1.

Lovicsek Béla: 1978.III.3–4.

Löffler Béla: 1967.VI.29., 1978.V.1., 1986.IV.30., 1987.IV.16., 1990.II.11.

Lőrincz Gyula: 1948.IX.30., 1948.XI.12., 1948.XI.19., 1948.XII.1., 1948.XII.15., 1949.II.10., 1949.III.2., 1949.III.4., 1949.III.5., 1949.V.19., 1949.VI.15., 1950.I.6., 1950.I.14., 1950.I.28., 1950.IV.2., 1950.IV.6–7., 1950.IV.17., 1950.V.13., 1951.IX.2., 1952.V.24–25., 1952.VI.23., 1953.I.18., 1953.III.17., 1953.VI.13–15., 1953.VII.11., 1953.X.3–4., 1954.I.1., 1954.XI.28., 1954.XII.3–4., 1955.II.5–6., 1955.II.18–19., 1955.IV.15., 1955.IV.22–24., 1955.V.1., 1956.X.29., 1957.IV.26–28., 1957.V.25–26., 1958.V.16–18., 1958.VI.18–21., 1959.III.1., 1959.IV.6–7., 1960.I.14., 1960.VI.12., 1960.VII.9., 1961.IV.21–22., 1962.IV.14–15., 1962.V.14., 1962.XI.23–25., 1962.XII.4–8., 1963.XII.21–22., 1964.III.8., 1964.IV.11., 1964.VI.14., 1964.VI.18., 1964.VI.23., 1964.IX.28–X.3., 1966.II.27., 1966.V.12–14., 1966.V.31–VI.4., 1966.XII.10–11., 1967.IX.18–24., 1968.III.27., 1968.III.30., 1968.III.vége, 1968.IV.9., 1968.IV.30., 1968.V.3., 1968.V.10., 1968.V.24., 1968.VI.8–9., 1968.VIII.3., 1968.VIII.22., 1968.VIII.26–28., 1969.I.29–30., 1969.V.13., 1969.XI.9., 1970.IX.30., 1970.XI.20., 1971.V.25–29., 1971.IX.15–16., 1971.X.13., 1971.XI.18., 1971.XI.26–27., 1971.XII.8–9., 1972.IV.11., 1972.IV.15–16., 1972.X.26–27., 1972.XI.8–9., 1973.II.21., 1975.IV.30., 1975.VII.18., 1976.II.16–20., 1976.IV.12–16., 1976.X.22–23., 1976.XI.10., 1977.IV.28., 1977.IV.29., 1977.V.14–15., 1977.XI.21., 1978.II.16., 1979.III.3., 1979.XI.20., 1980.III.25–26., 1980.IV.30., 1980.XII.14., 1981.XI.24.

Lőrincz Ildikó: 1990.III.11.

Lőrincz János: 1990.III.11., 1991.IV.6.

Lőrincz László: 1989.XII.18.

Lőrinczné Gály Olga: 1969.V.13., 1970.II.11.

Lúčan, Matej: 1969.I.2., 1971.XII.9., 1976.XI.11., 1979.XI.12–16., 1980.X.21–24., 1981.VI.17., 1981.X.31–XI.1., 1986.VI.16.

Lukáč, Emil Boleslav: 1946.V.

Lukács György: 1985.XII.18.

Lukács Tibor: 1982. IV.17–18., 1983.X.14., 1987.IV.11–12., 1988.V.5–6., 1989.I.19., 1989.II.28., 1989.IX.29., 1989.XII.6.

Lukovich József: 1945.IV.19.

Luzsicza Lajos: 1946.XII.28.

Mach, Alexander: 1944. IX. 5., 1946.XII.2., 1947.IV.15.

Mácsa Mihály: 1965.XII., 1966.IV., 1968.IV.6., 1971.III.29., 1972.III.21.

Mács József: 1957.III.8., 1960.I.3., 1968.IX.7–8., 1969.III.17–18., 1969 folyamán

Madách Imre: 1964.X.3–4.

Madarász István: 1945. II.27., 1945.IV.24.

Mádl Ferenc: 1991.IV.22., 1991.VII.15., 1991.XII.2., 1992.IV.1.

Mag Gyula: 1968.VIII.26–28., 1970.IX.30., 1971.III.29., 1971.X.13., 1972.IV.15–16., 1977.V.14–15., 1977 folyamán, 1981.IX.8.

Mag János: 1977.IX.15–17.

Magyar Ferenc: 1990.VI.8–9., 1991.I.28., 1991.IV.13., 1991.V.17., 1991.V.18., 1992.I.29.

Magyarics Vince: 1981.III.20–22., 1984.XII.5.

- Mailer, Norman:** 1984.VI.20.
Maitz László: 1990.III.11.
Majláth István: 1984.IV.28.
Major Ágoston: 1951.V.25–27., 1952.XI.17–18., 1955.II.3–6., 1956.III.23–25., 1958.VIII.30–31., 1959.X.4., 1961.XII.13., 1965.V.9., 1971.VII.2., 1975.I.31.
Major István: 1945.VIII.11–12., 1948.I.14., 1948.IX.30., 1948.XI.12., 1948.XI.19., 1949.II.10., 1949.III.2., 1949.III.4., 1949.III.5., 1949.V.25–29., 1949.XI.10–11., 1950.V.24–27., 1951.V.30., 1953.VI.13–15., 1955.IV.22–24., 1955.V.1., 1956.XII.23., 1957.IV.26–28., 1957.XII.12., 1957.XII.23., 1958.V.16–18., 1962.XI.23–25., 1963.IX.19., 1966.V.29., 1987.XII.8.
Major Sándor: 1946.III.30., 1947.I.19., 1951.VII.8., 1951.IX.2., 1952.VI.23., 1953.X.3–4., 1955.II.5–6., 1959.IV.6–7., 1961.VIII.23.
Major Tamás 1945 közepe
Maňák, Vladimír: 1989.VIII.17.
Mandák József: 1952.XI.11.
Mandli Imre: 1968.VIII.3., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1982. II.26–27.
Márai Sándor: 1989.II.21., 1991.III.21–23.
Marczell Béla: 1964.VII.1., 1969.XI.29., 1988.X.20.
Máriási László: 1967.VI.5–9.
Marjai József: 1983.III.22., 1983.VII.9., 1984.VI.27–29., 1985.VIII.19., 1985.VIII.22–26.
Marko, Ján: 1969.I.1., 1969.IX.27., 1970.IX.15–18.
Markotán Péter: 1990.VI.8–9., 1991.VI.21.
Markuš, Jozef: 1989.XII.12., 1990.VIII.9–10., 1992.II.13.
Marosán György: 1958.XII.10–17.
Masaryk, Jan: 1945. IV. 4., 1945.V.21., 1945.VIII.3., 1946.V., 1946.VII.2., 1946.VII.29., 1946.VIII.15., 1946.IX.23., 1946.X.6., 1947.I.19., 1947.II.1., 1948.II.25., 1948.III.18.
Masaryk, Tomáš Garrigue: 1947.I.21.
Masaryková, Alice: 1947.I.21.
Maťašík, Andrej: 1947.III.20., 1949.III.15–16., 1949.VII.15., 1951.VII.15., 1952.IV., 1954.IX.6., 1968.I.1., 1972.XI.28., 1981.II.18.
Máté László: 1990.I., 1990.III.9–10., 1990.VI.23., 1991.IV.15., 1991.IV.27–28., 1991.IX.28., 1991.X.8.
Mathaeides Gyula: 1947 tavasza
Máthé József: 1990.V.12.
Matiaško László: 1992.II.21.
Mátis Iván: 1989.XII.20–21.
Mayer Ede: 1969.V.31–VI.1.
Mayer Imre: 1945.IV.19.
Mayer Judit: 1984 folyamán, 1990.IV.20.
Mazán László: 1986.V.23–24., 1986.VI.17.
Mázsár László: 1990.VI.12.
Mečiar, Vladimír: 1990.I.11., 1990.IV.27., 1990.VIII.9–10., 1990.IX.17., 1990.IX.26., 1991.II.8–9., 1991.II.17., 1991.II.20., 1991.III.5–6., 1991.III.10., 1991.III.17–18., 1991.III.26., 1991.III.27., 1991.IV.22., 1991.IV.23., 1991.IV.26–27., 1991.VI.11., 1991.VI.26., 1992.VI.8., 1992.VI.24., 1992.VII.14–15., 1992.VII.22–23., 1992.VIII.8., 1992.VIII.26–27., 1992.VIII.28., 1992.IX.2., 1992.IX.3., 1992.IX.9., 1992.X.13., 1992.XI.19.
Mécs László: 1978.XI.9.
Mede Géza: 1990.IV.18., 1990.X.8.

- Mede István:** 1955.XI., 1957.VII.1., 1966.XII.10–11., 1968.III.vége, 1968.VI.8–9., 1968.VIII.3., 1969.I.11., 1969.III.17–18., 1970.VIII.18.
- Medgyessy Péter:** 1989.III.6.
- Méhes Irén:** 1981.III.20–22.
- Melis György:** 1966.IX.25.
- Merva Lóránt:** 1982. III.6–7., 1984.X.19–20., 1987.IV.11–12., 1989.IX.29., 1989.XII.6., 1989.XII.12.
- Méry Ferenc:** 1969.I.10.
- Mészáros András:** 1992.II.17.
- Mészáros Gyula:** 1946 tavasza, 1949.XII.30., 1990.IX.12., 1992.III.7.
- Mészáros János:** 1991.II.18.
- Mészáros Ottó:** 1987.X., 1990.I.25.
- Mészáros Sarolta:** 1950.VI.7–11., 1951.V.25–27., 1952.XI.17–18.
- Mészöly Miklós:** 1977.I.9., 1983.I.31., 1983.II.7., 1984.VI.6.
- Mézes Rudolf:** 1989.XII.6., 1990.III.9–10., 1991.IV.27–28.
- Mihálik, Vojtech:** 1969.X.15.
- Mihály Géza:** 1973.IV.20., 1990.IX.22.
- Mihályi Molnár László:** 1991.II.23–24., 1991.V.14., 1991.V.15., 1991.XII.22., 1992.I.8., 1992.VI.5–6.
- Miklós István:** 1990.XII.19., 1991.II.19., 1991.V.14.
- Miklósi Péter:** 1989.XII.18.
- Mikloško, František:** 1988.III.25., 1990.IV.27., 1990.VI.26., 1990.IX.17., 1991.II.8–9., 1991.II.20., 1991.III.8–10., 1991.IV.22., 1991.VI.14., 1991.VII.18., 1991.X.3., 1991.XI.22–24., 1992.I.30., 1992.II.13., 1992.II.25., 1992.II.27.
- Mikloško, Jozef:** 1990.VI.27., 1992.II.6.
- Mikó Jenő:** 1988.VI.28., 1988.XII.15., 1990.V.8., 1990.VI.8–9., 1991.III.5–6.
- Mikola Anikó:** 1970 folyamán
- Mikszáth Kálmán:** 1978.VI.24.
- Mikus Imre:** 1978.II., 1981.IV.11.
- Miller, Arthur:** 1984.VI.20.
- Mináč, Vladimír:** 1965.X.15., 1981.VI.19., 1989.III.24.
- Minarovič, Milan:** 1991.VI.21., 1991.IX.10., 1991.IX.16., 1992.IV.9.
- Mindszenty József** 1945.X.15., 1946 tavasza, 1946.IX., 1946.X.26., 1946.XI.29., 1946.XII.21., 1947.II.5., 1949.II.vége, 1949.XII.30., 1992.III.7.
- Miřejovský, Jan:** 1947.VI.5.
- Miskó Ildikó:** 1991.XII.
- Mlinkovics Róbert:** 1990.II.11., 1990.VIII.11., 1990.X.27., 1992.X.24.
- Mlynář, Zdeněk:** 1969.IX.25–27.
- Móder József:** 1976.VI.20.
- Mohorita, Vasil:** 1989.XII.20–21., 1990.I.6., 1990.IX.1.
- Molnár Ferenc:** 1945.V.20–21.
- Molnár Imre 1.:** 1968.VIII.26–28.
- Molnár Imre 2.:** 1990.I.
- Molnár János 1.:** 1964.IX.17.
- Molnár János 2.:** 1968.VI.8–9., 1969.III.17–18., 1971.III.29.
- Molnár Rozália:** 1992.III.10.
- Molnár, Juraj:** 1963.III.1., 1969 folyamán
- Molotov, Vjacseszlav Mihajlovics:** 1944. X. 8., 1945. I. 15., 1946.IV.9–18.
- Mondok Gábor:** 1957.IV.26–28., 1958.V.16–18.
- Monoszló Dezső:** 1949.I.3., 1950 folyamán, 1967.VI.22., 1969 folyamán, 1970.IV.10.

- Moravčík, Jozef:** 1992.VII.2.
Móric, Vítězslav: 1990.III.7.
Móricz Zoltán: 1989.XII.17.
Morovič Lajos: 1990.XI.9.
Mócsi Ferenc: 1966.XII.10–11., 1968.VI.8–9., 1968.IX.14., 1968.IX., 1969.V.27–30., 1970.III.5., 1972.IV.15–16., 1977.V.14–15., 1977.VI.10.
Mravík Jozef: 1975.VI.24.
Mrva Irén: 1981.VI.5–6., 1981.VI.17.
Munk István: 1962.VIII.1.
Murín, Štefan: 1988.IV.21., 1988.V.18., 1988.VII.20., 1989.III.2., 1989.IV.19.
Mursa Károly: 1959.III.23–26.
Münnich Ferenc: 1957.I.21–24., 1958.XII.10–17.
N. Kákarov Szilvia: 1992.X.24.
Nádas Péter: 1977.I.9.
Nádaskýné Zácsek Erzsébet: 1989.X.1.
Nagy Árpád: 1968.VIII.3.
Nagy Bálint: 1984.VII. eleje
Nagy Ferenc 1.: 1946.III.22., 1946.IV.9–18., 1946.VI.11., 1947.IV.7.
Nagy Ferenc 2.: 1989.XII.1–2., 1990.I.13.
Nagy Gyula: 1955.IV.22–24.
Nagy Imre: 1956.XI.3.
Nagy István: 1953.VI.13–15., 1953.VIII.11., 1954.IV.27., 1954.XI.28., 1962.XI.23–25.
Nagy János: 1967.XI.3–7., 1968.I.20., 1982.XII.10., 1990.X.26., 1991.V.25., 1991.X.26., 1992.X.4.
Nagy Jenő: 1950 folyamán, 1960 folyamán, 1968.VI.8–9., 1968.VIII.14., 1968.VIII.21., 1969.VII.17–27., 1971.III.29.
Nagy József: 1967.XI.3–7.
Nagy Judit: 1985 folyamán
Nagy Kázmér: 1981.XI.24., 1983.XII.8., 1984.II., 1984.III.9., 1986.III.13–15., 1986.V.23–24., 1986.VI.18., 1987.IV.11–12., 1988.IV.21., 1988.VII.20., 1989.XII.6., 1989.XII.7., 1989.XII.8., 1989.XII.19., 1990.II.9.
Nagy Sándor: 1971.V.13–15., 1976.III.25–27., 1981.III.20–22.
Nagy Zoltán: 1986.V.12.
Náhlovsky Zoltán: 1956.I.
Nécsey, Eduard: 1956.X.27.
Nejedlý, Zdeněk: 1945. IV. 4., 1948.II.25., 1948.VI.15.
Nemcsko Ilona: 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1981.VI.17., 1986.V.23–24.
Němec, Jiří: 1980.IV.
Nemeshegyi Oszkár: 1945.IV.26., 1945.V.21.
Németh Ilona: 1987.X., 1989.XI.28.
Németh István: 1968.IV.6., 1970 folyamán, 1989.III–IV.
Németh Jenő: 1968.VII.8–11., 1969.IV.1., 1969.IV.22., 1971.XII.8., 1976.XI.4., 1981.VI.18.
Németh Károly: 1989.XII.20–21.
Németh László: 1957.VII.1., 1966.VII.27–VIII.5.
Németh Mátyás: 1984.X.3.
Németh Miklós: 1989.V.24., 1989.VII.20., 1989.VIII.31., 1989.X.11., 1989.X.26., 1990.I.10., 1990.III.6.
Németh Zsuzsa: 1989.III–IV., 1989.XI.18., 1990.I.30., 1990.VIII.6.
Németh-Šamorínsky István: 1975.I.31.

- Neszméri Sándor:** 1982. IV.17–18., 1987.IV.11–12., 1988.III.11–12., 1989.XII.6., 1990.I.26., 1990.II.15., 1990.III.9–10., 1991.VI.28.
- Neumann Tibor:** 1945.IV.19., 1945.VI.9., 1945.VI.29., 1946.VI.24., 1952.I.14.
- Niedoba, Wladislaw:** 1990.VI.8–9.
- Nógrádi Sándor:** 1944. X. eleje
- Nóta János:** 1983 folyamán, 1990 folyamán
- Nová, Hanka:** 1952.I.15.
- Novitzky Béla:** 1990.VI.8–9., 1991.I.28., 1991.IV.13., 1991.V.17., 1991.V.18., 1992.I.29.
- Novomeský, Ladislav:** 1945.IV.11., 1945.VI.16., 1945.VIII.22., 1945.IX.14–18., 1945.IX.18., 1946.III.4., 1946.V., 1946.VIII.16., 1947.II.7., 1947.XI.19., 1948.III.6., 1948.VI.18., 1948.XII.9., 1949.IX.12., 1950.IV.3., 1950.IV.6–7., 1950.IV.29., 1950.V.5., 1950.V.24–27., 1951.I.28., 1951.II.21–24., 1952.VII.1., 1954.IV.24., 1960.V.9., 1965.V.27., 1970.VII.16., 1975.I.28.
- Novotný, Antonín:** 1953.III.20., 1954.VI.11–15., 1956.III.29–30., 1956.X.24., 1956.X.25., 1956.XI.2., 1957.XI.19., 1957.XII.12., 1958.VI.18–21., 1960.I.14., 1960.II.23., 1960.V.9., 1960.IX.21., 1961.II.20–24., 1962.IX.11., 1962.XII.4–8., 1963.III.21., 1963.IV.8., 1963.IX.20., 1964.IX.15., 1964.IX.28–X.3., 1964.XI.12., 1965.V.9., 1965.VI.25., 1965.X.22., 1966.V.18–19., 1966.V.31–VI.4., 1967.V.1., 1967.VIII.8., 1967.IX.26–27., 1967.X.30–31., 1967.XII.6., 1967.XII.8., 1967.XII.11., 1967.XII.19–21., 1968.I.3–5., 1968.III.21., 1968.III.28., 1968.IV.1–5., 1968.IV.8., 1968.V.29–VI.1.
- Nový, Vilém:** 1948.VI.11–13.
- Nyárai-Nemecz Miklós:** 1945.IV.19.
- Nyáry István:** 1970.IX.30., 1970.XI.20., 1971.X.13., 1984.II.
- Nyers Rezső:** 1989.IV.25.
- Nyitrai László:** 1990.VI.8–9., 1990.VII.18.
- Oberhauser, Viliam:** 1991.I.17.
- Obzina, Jaromír:** 1976.XI.11., 1981.VI.17.
- Okáli, Daniel** 1946.II.20., 1946.II.23., 1946.VII.6., 1946.X.3., 1946.X.13., 1948.III.6., 1948.III.7., 1948.V.31., 1948.VI.11., 1948.VI.18., 1948.VII.13., 1948.VIII.5–7., 1948.XI.12., 1948.XI.21., 1949.I.11., 1949.I.12., 1949.I.20., 1949.II.17., 1949.III.2., 1949.IX.7., 1949.IX.12., 1949.X.24., 1950.IV.3., 1950.XI.28., 1951.I.28., 1951.I.30., 1952.XI.15., 1954.IV.24., 1960.V.9., 1968.IV.24., 1968.VI.25., 1969.V.eleje, 1972.IX.16., 1972.X.26–27., 1972.XI.8–9.
- Ondrás László:** 1950.IX.1.
- Ondruš, Vladimír:** 1989.XII.12., 1990.VI.27.
- Onódi János:** 1961.IX.15., 1968.IX.
- Oravec Ján:** 1990.XI.23–24., 1991.X.17., 1991.XII.
- Orbán Gábor:** 1958.I.28.
- Orbán László:** 1967.IX.8–12.
- Orbán Viktor:** 1991.VII.5., 1992.III.26.
- Ordódy Katalin:** 1972 folyamán
- Orosházy Lajos:** 1991.IV.6.
- Osuský, Štefan** 1946.III.4.
- Óvári Miklós:** 1983.III.22–23.
- Ozogány Ernő:** 1991.VII.17.
- Ozorovský, Vojtech:** 1945.V.24., 1947.III.20., 1951.VIII.3–4.
- Ozsvald Árpád:** 1954 folyamán, 1960.I.3., 1968 folyamán, 1989.II.6., 1989.III.2.
- Öllös Árpád:** 1990.IX.19., 1990.XI.23–24., 1991.VII.18.

- Öllös László:** 1989.IX.6., 1989.XI.18., 1990.VII.28.
Ölveczky József: 1946.X.13., 1947.I.19.
Ölvedi János: 1985 folyamán
Örkény István: 1957.II.16–24.
Pákozdi Gertrúd: 1985.II.4., 1986.VII.11., 1988.V.18., 1988.VII.20., 1989.X.1.
Pál, VI.: 1977.XII.30.
Pál Tibor: 1992.X.24.
Palach, Jan: 1969.I.16., 1989.I.15–20.
Palágyi Lajos: 1992.I.17.
Pálenyik Ferenc: 1946.X.13., 1947.I.19.
Pálfi János: 1953.VII.11., 1954.XII.3–4.
Papp Benjámin: 1972.IV.15–16.
Papp Sándor: 1992.V.1.
Papuček, Gregor: 1989.VII.7.
Párkány Lajos: 1945.VI.29., 1946.VI.24.
Paskai László: 1991.VII.22.
Pásztor István 1. (Királyhelmece): 1990.XI.23–24.
Pásztor István 2. (Komárom): 1990.XI.23–24.
Pásztor Mária: 1989.XII.17.
Pásztory Ditta: 1965.X.26.
Pataki Klára: 1978.V.1., 1987.XII.8., 1988.IV.29.
Pathó Károly: 1949.XI.27., 1951.IX.2., 1952.VI.6., 1953.X.3–4., 1955.II.5–6., 1957.V.25–26., 1959.IV.6–7., 1960.VII.26., 1961.VIII.23., 1968.VI.8–9., 1968.VIII.3., 1968.VIII.14., 1968.IX.21., 1969.I.11., 1969.IV.26., 1970.III.14., 1979.X.8., 1981.IX.19.
Patočka, Jan: 1977.I.1.
Pátzay Pál: 1945 közepe
Paulicky Péter: 1990.VI.8–9., 1990.X.8., 1991.II.19., 1991.III.7.
Pavel, Josef: 1968.IV.8.
Pavlík, Ondrej: 1945. II. 20., 1948.VI.18., 1948.XII.9., 1949.I.7., 1949.I.11., 1949.III.5., 1949.V.11., 1949.XI.22–23., 1950.I.6., 1950.V.13.
Paxy László: 1945 ősze, 1991.IV.6.
Pázmány Péter: 1992.VI.5–6., 1992.VI.25.
Pecze Károly: 1985.VI.1.
Pécsi Jenő: 1945. I. 13.
Péder Zsolt: 1991.II.23.
Peéry Rezső: 1945.IV.19., 1945.VII.4., 1945.IX.14–18., 1945.X.közepe, 1946.III., 1947.V.14., 1975 folyamán, 1977.XI.11.
Pelnář, Jan: 1969.I.1., 1969.IX.27.
Pennigerová, Soňa: 1969.X.15.
Pénzes József: 1947.I.19.
Pepich, Egyd: 1969.I.2., 1970.II.9., 1971.XII.8., 1973.VI.8.
Percy, Charles: 1984.VI.28.
Péter János: 1964.IV.20–23., 1965.IV.13–15., 1970.IX.15–18., 1972.VII.3–4.
Pethő Károly: 1947 tavasza
Petőczné Sárszögi Csilla: 1984.V.10.
Petőfi Sándor: 1949.VII.31., 1949.VIII.3., 1954.II.21., 1973.III.15.
Petrik József: 1958 folyamán, 1968.IX.12., 1980.VI.28., 1982. IV.17–18.
Petrik Zsolt: 1992.X.24.
Petro János: 1990.XI.23–24.

- Petróczi Bálint:** 1969.I.10., 1971.X.24., 1989.XII.18.
- Pezlár, Ludovít:** 1969.XI.4., 1973.III.1., 1973.III.14., 1973.IV.3., 1973.XII.14., 1975.X., 1977.VIII.8., 1981.XI.25., 1983.III.3–5., 1983.III.22–23., 1983.V.25., 1985.V.30., 1985.VII.22., 1985.XII.19., 1987.I.26., 1988.II.22., 1988.IV.14.
- Piatko, Bohuslav:** 1992.XI.18.
- Pika, Heliodor:** 1944.IX.18.
- Piller, Ján:** 1965.VI.23.
- Pinc, František:** 1989.XII.3.
- Pintér Ferenc:** 1966.XII.10–11.
- Piroska Mihály:** 1953.VI.1.
- Pirovits László:** 1990.II.9., 1990.VI.8–9., 1991.XII.5., 1992.I.27.
- Pišút, Ján:** 1991.XI.6.
- Pitra, František:** 1988.X.12., 1989.XII.3., 1989.XII.10.
- Pittner, Ladislav:** 1990.XI.22., 1991.II.19., 1991.III.7., 1991.III.22., 1991.VII.16.
- Pius, XII.:** 1946.XII.8.
- Platzner Tibor:** 1967.XI.3–7.
- Pobožný, Róbert:** 1947.I.9., 1956.X.27.
- Pócs József:** 1981.VI.5–6., 1981.VI.18., 1986.V.23–24., 1986.VI.17.
- Podstránsky Vladimír:** 1991.VI.20., 1992.II.21., 1992.III.1.
- Polák, Milan:** 1947.IV.13., 1947.XI.19., 1948.II.26.
- Polinszky Károly:** 1976.III.30.
- Ponická, Hana:** 1989.VIII.17.
- Pop, Maurice:** 1946.IX.19.
- Popély Gyula:** 1973 folyamán, 1982.IX.16., 1989.III–IV., 1989.IX.29., 1989.XII.8., 1990.I.30., 1990.II.9., 1990.II.27., 1990.VIII.21–24., 1991.III.9., 1991.III.14., 1991.VII.11., 1992.I.7., 1992.I.18., 1992.IV.2., 1992.X.4., 1992.X.6., 1992.XII.4., 1992.XII.5–6.
- Porubjak, Martin:** 1991.X.8., 1991.X.19–20.
- Pozsgay Imre:** 1977.II.28–III.8., 1977.VI.6–9., 1979.IX.24., 1981.XI.9–13., 1984.X.17., 1989.IV.24., 1989.IX.9.
- Pöhlös Imre:** 1971.III.29.
- Pöhlös Károly:** 1986.III.24–28.
- Presinszky Lajos:** 1978.III.17–18., 1989.XII.6., 1990.XI.7.
- Princzkel József:** 1992.I.7.
- Prokeš, Jozef:** 1991.VIII.29.
- Protič János:** 1989.XI.1., 1992.V.1.
- Protič Mária:** 1991.VII.17.
- Puja Frigyes:** 1974.IX.9–11., 1977.III.7–9., 1977.IX.14–16., 1979.IV.23–25., 1981.V.4–6., 1982. IV.27–28.
- Pukkai László:** 1990.I.13., 1990.V.12., 1992.III.28., 1992.XII.1.
- Püll, Ján:** 1946.V.8.
- Puntigán József:** 1990.III.9–10., 1991.IV.27–28.
- Pusztai Ferenc:** 1992.IV.
- Püski Sándor:** 1982 folyamán, 1983 tavasza, 1985 folyamán
- Püspöki Nagy Péter:** 1976.II., 1978.XII.2., 1982.IX.16., 1982 folyamán, 1989.III.20., 1990.VIII.21–24., 1991.I.28., 1991.II.16., 1991.IV.18.
- Quittner János:** 1969.XI., 1983.V.1.
- Rabay Ferenc:** 1948.IX.30., 1948.XI.12., 1949.I.7., 1949.VI.3.
- Rabay Zoltán:** 1950.VI.25., 1975.VII.18., 1976.II.10., 1977.XI.21., 1981.III.20–22., 1981.XI.24., 1985.VII.22., 1986.V.6., 1991.VII.9.

- Rácz Olivér:** 1963 folyamán, 1968.IV.1., 1968.XII.29., 1969.I.29–30., 1969.II.8., 1969.IV.1., 1970.III.5., 1970.IV.28., 1971.III.24., 1971.III.29., 1971.X.13., 1971.XII.8., 1972.IV.15–16., 1975.VI.24., 1976.XI.4., 1976 folyamán, 1977.V.14–15., 1977.X.13–14., 1978.II., 1980.V.4., 1982. IV.17–18., 1982 folyamán, 1985.IV.30., 1986.VI.18., 1988 folyamán
- Rados Pál:** 1969.III.17–18., 1971.III.29.
- Rainer Brúnó:** 1945. I. 17.
- Rajczy László:** 1990.II.8., 1990.III.17., 1990.VI.8–9., 1990.XII.20., 1991.I.28., 1991.II.16., 1991.VII.4., 1991.VII.19.
- Rajk László:** 1949.II.28., 1949.IV.14–16.
- Rajter Lajos:** 1980.IX.21., 1989.IV.29.
- Rákócza Ferenc:** 1981.III.20–22.
- Rákóczi Ferenc, II.:** 1969.V.31–VI.1., 1976.III.30., 1991.IV.14., 1991.VI.21.
- Rákos Péter:** 1987 folyamán, 1990.II.24.
- Rákosi Mátyás:** 1945.VIII.7., 1946.II.27., 1947.VI.23–25., 1948.IV.20., 1948.VI.11–13., 1948.VIII.1., 1948.XII.14., 1949.I.20., 1949.I.23., 1949.II.16., 1949.II.28., 1955.I.24.
- Rátkai Ferenc:** 1986.VI.18.
- Ravasz József:** 1986 folyamán, 1989.XI.28., 1990.XI., 1991.X.9.
- Ravasz László:** 1946.VI.24.
- Rea, Jozef:** 1992.VI.23.
- Rédli Margit:** 1990.IX.22.
- Renczés Sándor:** 1971.XI.26–27., 1971.XII.8–9., 1976.X.22–23., 1976.XI.10.
- Restály Mihály:** 1946 tavasza, 1949.XII.30., 1990.IX.12.
- Réthy István:** 1948.IX.30., 1955.IV.22–24., 1957.IV.26–28., 1958.V.16–18.
- Retkes Lajos:** 1970.IV.28., 1971.XI.26–27.
- Révai József:** 1947.IX.23., 1948.VI.11–13., 1948.VII.23–24., 1951.I.27., 1951.XI.13.
- Révay István:** 1984.IV.28.
- Révész Bertalan:** 1974.IX.1., 1984.V., 1989.II.6., 1991.IV.27–28.
- Réz Pál:** 1977.I.9.
- Řičan, Rudolf:** 1947.VI.5.,
- Richtarčík Mihály:** 1988.I.1.
- Ripka, Hubert:** 1944. XII. 30.
- Rohlíček, Rudolf:** 1974.X.7., 1983.III.22., 1983.VII.9., 1986.VI.16.
- Rónai Sándor:** 1956.III. 1–14., 1959.XI.9–19.
- Rosty-Forgách Ferenc:** 1945.IX.17.
- Rozbroy Éva:** 1990.IV.28.,
- Rózsa Ernő:** 1990.VI.8–9., 1991.VI.21., 1991.IX.6., 1992.VI.5–6., 1992.VI.23., 1992.XI.19.
- Ruszinyák Zoltán:** 1959.III.23–26.
- Rychetský, Pavel:** 1991.II.19.
- Sacher, Richard:** 1989.XII.10.
- Sádovský, Štefan:** 1969.I.2., 1969.V.4., 1969.VI.2–3., 1970.I.28–30., 1970.II.5–6., 1970.IX.30., 1970.XI.20., 1971.IX.1.
- Šalgovič, Viliam:** 1975.VII.7., 1976.XI.3., 1977.VII.7., 1979.I.5., 1981.VI.18., 1981.VI.19., 1981.XI.23–24., 1984.II., 1985.VIII.22–26., 1986.VI.17., 1989.XI.27., 1989.XI.30.
- Šaling, Ondrej:** 1989.II.28., 1989.III.2.
- Salkaházi (Schalkház) Sára:** 1944. XII. 27.
- Sándor Dezső:** 1947.V.14.

- Sándor Eleonóra:** 1989.VII.7., 1989.IX.6., 1989.XI.18., 1989.XI.28., 1990.I.30., 1990.VI.8–9., 1990.X.8.
- Sándor László:** 1978 folyamán
- Sárkány Árpád:** 1979.I.1., 1987.X.1.
- Sárközy Gizella:** 1986.V.23–24., 1988.XI.17., 1990.II.9.
- Sárközy Klára:** 1992.VI.5–6.
- Sarlós István:** 1987.II.2–4.
- Sas Andor:** 1951.IX.1., 1951.IX.2., 1959.IX.1., 1962.VIII.23.
- Schell Péter:** 1944. X. 17.
- Schleicher László:** 1980.IX.21.
- Schniererné Wurster Ilona:** 1990.XI.28.
- Schoenfeld, Arthur:** 1945.VI.12.,
- Schönherz Zoltán:** 1983.II.22.
- Schöttli, Urs:** 1991.IX.2.
- Schulz Lajos:** 1948.XI.19., 1948.XII.15.
- Schuster, Rudolf:** 1989.XI.30., 1989.XII.7., 1989.XII.8., 1990.I.25.
- Schwartz Árpád:** 1990.XI.23–24., 1991.III.21.
- Schwarzenberg, Karl von:** 1990.IX.24.
- Sebestyén János:** 1949.IV.23–24.
- Sebestyén Pál:** 1946.IX.6., 1946.IX.30., 1947.III.23., 1947.III.25., 1947.IV.7.
- Sebők Éva:** 1992.II.22., 1992.VIII.1.
- Selecký, Anton:** 1989.VIII.17.
- Selmeczi Elek:** 1990.V.22., 1990.V., 1991.V.25.
- Ševčík, Ján:** 1948.II.26., 1948.III.8.
- Shakespeare, William:** 1968.I.26.
- Sidó Zoltán:** 1981.XI.24., 1981.XII.3., 1982. II.26–27., 1982. IV.17–18., 1983.IX.3., 1984.II., 1985.XII.18., 1986.V.23–24., 1986.VII.11., 1987.IV.11–12., 1988.II.3., 1988.V.18., 1988.VI.24., 1988.VII.20., 1988.XI.3., 1988.XI.17., 1989.I.10., 1989.I.19., 1989.II.28., 1989.III.3., 1989.IV.10., 1989.IX.25., 1989.IX.29., 1989.IX.29., 1989.XII.4., 1989.XII.6., 1989.XII.19., 1990.I.26., 1990.II.9., 1990.II.15., 1990.II.23., 1990.II.27., 1990.III.9–10., 1990.VI.22., 1990.VI.23., 1991.I.14., 1991.IV.27–28.
- Šik, Ota:** 1965.I.27–29., 1968.IV.8., 1968.VIII.28., 1968.IX.3.
- Šilhan, Věnek:** 1968.VIII.22.
- Sima Ferenc:** 1967.XII.11., 1969.V.23.
- Šimečka, Milan:** 1984.VI.27–28., 1987.XII.10., 1988 folyamán
- Simkó Tibor:** 1958 folyamán
- Sindler Ferenc:** 1946.XI.15–19.
- Sirchich László:** 1956.VII.7., 1962.XII.16., 1984.IV.28.
- Široký, Ján:** 1989.XII.17.
- Široký, Viliam** 1945.VII.17–18., 1945.VIII.11–12., 1945. XI.12., 1946.III.4., 1946.VII.2., 1947.I.19., 1948.II.25., 1948.VII.8., 1948.VII.23–24., 1948.VII.30., 1948.IX.27–28., 1949.II.17., 1949.II.28., 1949.III.4., 1949.V.2., 1949.V.17., 1949.VI.15., 1949.X.12., 1949.X.21., 1949.XI.10–11., 1950.II.10., 1950.III.11., 1950.IV.3., 1950.IV.6–7., 1950.V.24–27., 1951.IV.18–20., 1951.X.19., 1951.XI.13., 1952.V.21., 1953.III.20., 1953.III.21., 1954.XII.12., 1956.XI.2., 1956.XI.15., 1957.XI.19., 1960.VII.11., 1963.IX.20., 1968.V.29–VI.1., 1971.X.6.
- Slánský, Rudolf:** 1945.IV.8., 1946.III.28–31., 1946.X.13., 1948.VII.23–24., 1949.V.25–29., 1949.X.12., 1949.X.26., 1951.IV.18–20., 1951.IX.6., 1951.XII.6., 1952.XI.27., 1956.III.29–30., 1956.IV.19–20., 1963.VIII.22.

- Šlapka, Gejza:** 1988.IV.14., 1989.XI.27.
Slávik, Juraj: 1946.IX.6., 1946.IX.30.
Slezákné Kovács Edit: 1991.XII.12.
Slobodník, Dušan: 1992.VI.24., 1992.VII.21.
Smíd István Lehel: 1947 tavasza
Šmidke, Karol: 1944. IX. 5., 1944. IX. 17., 1945.IV.8., 1945.IV.11., 1945.VII.9–12., 1945.VIII.11–12., 1945.IX.18., 1946.III.4., 1948.III.12., 1948.VII.28., 1950.V.24–27., 1950.VII.14.
Smith, Walter Bedell: 1946.IX.20.
Smrkovský, Josef: 1968.IV.18., 1968.VIII.21., 1969.I.29–30., 1969.IX.25–27., 1969.X.15.
Smutný, Jan: 1944. IX. 4.
Snopko, Ladislav: 1990.VI.27.
Sok István: 1946.X.13.
Sokol, Ján: 1989.IX.9., 1990.VIII.18.
Šoltész, Jozef: 1944. IX. 5., 1946.VIII.16., 1946.XII.2., 1947.I.6., 1947.I.17.
Somogyi János: 1969.IV.1., 1971.XII.8.
Somogyi Kornél: 1990.XI.23–24.
Somogyi László 1.: 1950.II.15.
Somogyi László 2.: 1971.XII.8., 1976.XI.4., 1981.VI.18., 1986.VI.18.
Somogyi Szilárd: 1990.I.30.
Somos Elemér: 1944. XI. 1.
Sontag, Suzan: 1983.II.9.
Soóky Árpád: 1991.VII.
Soóky Dezső: 1946.XII.28., 1991.V.25.
Soós Imre: 1951.VIII.3–4.
Soros György: 1990.I.26.
Špáčil, Dušan: 1982. IV.6–9.
Spellman, Francis Joseph: 1946.XI.29.
Spéter Erzsébet: 1991.XI.11.
Špiesz, Anton: 1991.VII.4.
Spišiak, Ján: 1944. XII. 16.
Šrobár, Vavro: 1944. IX. 1., 1944. IX. 5., 1944. IX. 17., 1944. X. 17.
Stank, Jozef: 1989.XII.28.
Steckler Borbála: 1970.II.11.
Štefánik, Ivan: 1945.IV.11., 1945.IX.18., 1946.VIII.16.
Steiner Gábor: 1954.VIII.29., 1980.V.15., 1987.IX.8.
Stelczer Lajos: 1944. XII. 30., 1945. I. 13., 1945.IV.19., 1945.X.közepe
Stern Sarolta: 1949 nyara, 1950.III.10.
Stirling, A. T.: 1946.IX.9., 1946.IX.28.
Štítnický, Ctibor: 1954.V.30., 1956.XI.3.
Stránský, Jaroslav: 1944. IX. 4., 1945. IV. 4., 1946.VII.2.
Stráský, Jan: 1992.VII.2., 1992.VIII.28., 1992.X.28.
Strasser György: 1969.IV.29., 1983.III.1., 1988.V.5–6., 1989.XII.13.
Straub F. Brúnó: 1989.II.27.
Strechaj, Rudolf: 1953.I.31., 1954.XII.17., 1956.XI.9., 1956.XII.5–6., 1957.VI.11., 1960.VII.14., 1962.X.31.
Štrougal, Lubomír: 1968.IV.8., 1970.I.28., 1971.II.22–24., 1971.XII.9., 1973.II.14–16., 1976.IV.26–27., 1976.XI.11., 1977.IX.14–16., 1979.I.5., 1979.VIII.27–28., 1981.VI.1–2., 1981.VI.17., 1983.V.3., 1983.X.10., 1984.II.21., 1984.II.,

1984.III.5–6., 1985.VIII.19., 1985.X.24., 1986.V.19., 1986.VI.16., 1987.IV.6., 1987.VIII.31., 1987.IX.30., 1988.IV.21., 1988.X.10–11., 1990.II.18.

Štúr, Ludovít: 1965.X.15., 1968.IV.28.

Styk, Jozef: 1947.XI.19.

Sugár András: 1989.IV.17.

Surján László: 1991.IV.27.,

Šutaj, Štefan: 1989.VII.7.

Šútovec, Milan: 1990.VI.27.

Sütő András: 1989.XII.1.

Svoboda, Jiří: 1990.X.13–14.

Svoboda, Ludvík: 1945. IV. 4., 1946.VII.2., 1948.II.25., 1948.VI.15., 1968.III.28., 1968.III.30., 1968.IV.8., 1968.VIII.21., 1968.VIII.23–26., 1968.VIII.31., 1969.I.1., 1969.I.10., 1969.III.17–18., 1969.IV.11., 1969.IX.6., 1969.IX.27., 1969.XII.16., 1970.I.28., 1971.VII.7–10., 1971.XII.9., 1973.I.31., 1973.II.21., 1973.III.22., 1975.IV.30., 1975.V.16., 1979.IX.20.

Sýkora, Ernest: 1950.V.5., 1951.IV.6., 1952.II.26., 1954.X.29., 1954.XII.17.

Szabad György: 1992.IX.29.

Szabadi János: 1952.IX.15.

Szabó Antal: 1947 tavasza, 1963.XI.12–13.

Szabó Béla: 1951.IX.1., 1951.IX.2., 1952.IV., 1953.X.3–4., 1955.II.5–6., 1957.V.25–26., 1959.IV.6–7., 1962.IV.14–15., 1966.XII.10–11., 1968.III.vége, 1968.VI.8–9., 1970.IX.19., 1974 folyamán, 1977 folyamán, 1987.III.10.

Szabó Géza: 1989.XII.18., 1992.XII.15.

Szabó György: 1990.IX.22.

Szabó Gyula 1.: 1967 folyamán, 1972.V.25., 1987.XII.12.

Szabó Gyula 2.: 1969.X.2.

Szabó Imre: 1952.X.1.

Szabó Lajos: 1945.IV.16.

Szabó Mária: 1968.XII.29.

Szabó Pál: 1954.V.30., 1957.II.16–24., 1957.III.9.

Szabó Rezső: 1955.II.5–6., 1957.V.25–26., 1959.III.1., 1959.IV.6–7., 1959.X.4., 1960.VII.26., 1961.X.14–15., 1961.XII.13., 1962.IV.14–15., 1966.XII.10–11., 1968.IV.9., 1968.IV.30., 1968.V.7., 1968.VI.8–9., 1968.VI.19., 1968.VIII.3., 1968.VIII.14., 1968.VIII.27., 1968.IX.6., 1968.IX.11., 1968.XI.23–24., 1968.XII.29., 1968.XII.29., 1969.II.8., 1969.III.17–18., 1969.V.27–30., 1970.IV.22., 1970.IV.28., 1971.III.18., 1971.III.29., 1971.VII.7., 1971.VII.8., 1971.X.7., 1973.IX.7., 1989.II.6., 1989.III.2., 1989.IX.29., 1989.XII.6., 1990.III.9–10., 1990.VI.8–9., 1990.VI.26., 1990.VI.30., 1991.IV.27–28., 1992.IX.25.

Szabó Sándor: 1981.III.20–22., 1986.III.13–15., 1990.XI.23–24.

Szabó Mihály Gizella: 1990.IV.28.

Szakáll László: 1961.III., 1972.IV.15–16.

Szakasits Árpád: 1946.II.27.

Szalai Imre: 1971.V.13–15., 1976.III.25–27., 1981.III.20–22.

Szállasi Ferenc: 1944. X. 16.

Szalatnai Rezső: 1945.IV.19., 1945.VII.4., 1945.IX.14–18., 1945.X.közepe, 1946.III., 1946.VI.28., 1947.V.14., 1964 folyamán, 1968.VII.11–22., 1970 folyamán, 1977.III.23.

Szalay István: 1946.III.30.

Szaló Csaba: 1991.X.8.

- Szamos László:** 1981.IX.8., 1984.II., 1986.VII.11., 1988.V.18., 1988.VII.20.
- Szaporá Sándor:** 1981.XI.25., 1984.VIII.20., 1985.V.30., 1985.XII.19.
- Száraz Dénes:** 1991.IV.27–28.
- Száraz József:** 1949.I.31., 1949.III.19., 1949.IV.23–24., 1950.VI.7–11., 1950.IX., 1951.V.25–27.
- Szarka István:** 1970.IX.19., 1977.VIII.8., 1986.IX.19.
- Szarka Katalin:** 1984.V.10.
- Szarka László:** 1990.I.
- Szarkáné Lévy Erzsébet:** 1966.I.7., 1969.II., 1969.V.13.
- Szászi Zoltán:** 1991.VIII.12.
- Szeberényi Zoltán:** 1968.XII.1., 1974.IX.1., 1989.II.6., 1989.X.21–22., 1990.I.1., 1990.IX.22.
- Széchenyi György:** 1991.X.26.
- Széchenyi István:** 1991.VIII.10–18.
- Szegedy-Maszák Aladár:** 1946.IX.18., 1946.XI.23.
- Szénási Ferdinánd:** 1971.XI.26–27., 1975.XI.22.
- Szent Ivány Géza:** 1956.VII.7.
- Szentandrás Tibor:** 1986 folyamán
- Szent-Ivány Gábor:** 1986.VIII.16.
- Szép Attila:** 1989.XI.22.
- Sziegl Ferenc:** 1950.VI.7–11., 1951.V.25–27., 1954.XI.28., 1956.III.23–25., 1958.VIII.30–31., 1959.IV.6–7., 1962.IV.14–15., 1966.XII.10–11., 1968.III.vége, 1968.VI.8–9., 1971.X.13., 1975.IV.4., 1984.II., 1986.VII.11., 1988.V.18., 1988.VII.1., 1988.VII.20., 1989.II.6., 1989.III.2.
- Szigeti László:** 1988.V.5–7., 1989.VI.29., 1989.XI.18., 1989.XI.22., 1989.XI.30., 1989.XII.18., 1990.I., 1990.II.24–25., 1990.III. eleje, 1990.IV.27., 1990.VI.1., 1990.VII.14., 1991.IV.
- Szigl Mária:** 1955.II.3–6., 1957.V.19.
- Szilárd Marcell:** 1950 folyamán
- Szilárd Márió:** 1984.IV.28.
- Szilassy Béla:** 1950 folyamán, 1955.V.28., 1956.VII.7., 1962.XII.16.
- Szilvássy József:** 1977.V.14–15., 1977.VI.10., 1982. IV.17–18., 1987.IV.11–12., 1989.XII.6., 1990.II.28., 1990.III.29.
- Szily Imre:** 1948.VII.28.
- Szirmák Imre:** 1963.VI.10., 1971.III.29.
- Szirovecz Géza:** 1989.XII.17., 1990.VI.16.
- Szítás Béla:** 1951.IV.
- Szítási Ferenc:** 1970 folyamán
- Szkladán Ágoston:** 1949.X.12., 1950.II.15.
- Szokai Imre:** 1988.II.13.
- Szokolai Imre:** 1968.VIII.3.
- Szombathy Viktor:** 1987.VIII.12.
- Szöcs Ferenc:** 1990.III.17., 1990.IV.18., 1990.VI.8–9., 1990.VI.27., 1990.X.8., 1991.IV.13., 1991.V.18., 1991.V.27., 1992.I.18., 1992.I.29.
- Szőke István:** 1946.XII.28.
- Szőke József:** 1952.I.26., 1953 folyamán, 1966.XII.10–11., 1968.IV.6., 1968.V.7., 1968.VI.8–9., 1968.VIII.3., 1969.III.17–18., 1969.IV.29., 1970.IV.13., 1970.V.11., 1970.IX.16–19., 1971.III.29., 1971.X.24., 1982 folyamán, 1988 folyamán, 1989.II.6., 1990.I.5–6.
- Szőke Lőrincné:** 1950.VIII.14.

- Szőllősi Ilona:** 1990.II.24–25., 1990.VI.8–9.
Szőnyi István 1945 közepe
Szpisák Ibolya: 1991.I.31., 1992.V.13.
Sztálin, Joszif Visszárionovics: 1945.VI.28., 1945.VIII.7., 1946.IV.9–18., 1956.III.29–30.
Sztankó Pál: 1957.VI.11.
Sztójay Dóme: 1944. VIII. 29.
Szulányi Mária: 1971.XI.26–27., 1976.X.22–23., 1976.XI.3.
Szurovny Ferenc: 1990.VI.8–9., 1990.VII.3., 1990.X.23.
Szűcs Béla: 1951.VII., 1952.VI.23., 1953.X.3–4., 1955.II.5–6., 1957.V.25–26., 1959.IV.6–7., 1969.I.10., 1989.XII.18.
Szűcs Viola: 1970.II.
Szüllő Géza: 1953.X.3–4., 1957.VII.28.
Szüllő Sándor: 1945.VI.29., 1946.VI.24.
Szűrös Mátyás: 1988.I.25., 1990.I.25–26., 1990.III.12., 1990.III.14., 1990.IV.9.
Szvatkó Pál: 1959.XI.17.
Tabajdi Csaba: 1988.II.13., 1989.X.1.
Tajovský, Jozef Gregor: 1950.IX.30.
Takács András: 1953.VI.1., 1957.VII.1., 1969.III.17–18., 1971.III.17., 1971.III.29., 1991.II.23., 1991.IV.15., 1992.II.22.
Takács Imre: 1990.II.27.
Takács Zoltán: 1984.V.4., 1990.IX.25.
Takáts Emőd: 1979.III.12., 1987.IV.30., 1990.III.16.
Talamon Alfonz: 1986 folyamán
Tallós-Prohászka István: 1974.XI.10.
Tamás András: 1990.X.23., 1990.XII.19.
Tánczos István: 1954.XII.3–4.
Tánczos Tibor: 1982.IX.11–12.
Tankovics József 1945.VII.4.
Tarics János: 1962.VIII.1.
Tarnóczy István: 1992.I.27.
Tatarik Emil: 1949.III.20.
Žažký, Anton: 1990.I.26.
Teleki Géza 1945.IX.14–18.
Terebessy Károly: 1957.XII.14.
Teszár Béla: 1945.VI.29., 1946.VI.24.
Thain János: 1983.XI.14.
Thury Zsuzsa: 1965.X.24–29.
Tildy Zoltán: 1945.XI.28., 1946.I.24., 1947.IV.7., 1947.XII.10.
Tirinda Péter: 1990.VI.8–9.
Tiso, Jozef: 1944. VIII. 30. , 1944. IX. 5., 1945. IV. 4., 1945.V.8., 1945.V.24., 1946.V.27., 1946.XII.2., 1947.IV.15., 1947.V.12–13.
Tiso, Štefan: 1944. IX. 5.
Tkáč, Alojz: 1990.III.17.
Tolcsvay Antal: 1992.III.28.
Tolvaj Bertalan: 1962.IV.14–15., 1968.V.7., 1968.VI.8–9., 1968.VIII.3., 1968.X.22., 1969.II.8., 1969.III.17–18., 1969.IV.8., 1969.VII.17–27., 1969.XII.2., 1969.XII.27., 1971.III.29.
Tomášek, František: 1968.III.25., 1968.V.13–14.
Tomaskovics Károly: 1960.VI.12., 1964.VI.14., 1970.IV.28.
Tomašula, Ján: 1945.V.24., 1947.III.20., 1950.II.10., 1951.VIII.3–4.

- Tompa Mihály:** 1946.XI.15., 1957.VI.14., 1968.VI.1.
- Tost Barnabás:** 1945.II.27., 1945.IV.24.
- Tost László:** 1945. I. 5.,
- Tóth Elemér:** 1962 folyamán, 1969 folyamán, 1981 folyamán
- Tóth Ferenc:** 1991.IV.
- Tóth Géza:** 1970.XI.20.
- Tóth János:** 1955.XI., 1991.XI.1., 1991.XII.12., 1992.I.25., 1992.X.10.
- Tóth József:** 1989.IV.19.
- Tóth Kálmán:** 1947 tavasza
- Tóth Károly:** 1986.XII.12., 1988.X.20., 1989.VI.29., 1989.VII.7., 1989.IX.6., 1989.XI.18., 1989.XI.28., 1990.II.24–25., 1990.VI.1., 1990.VII.14., 1990.VII.28., 1991.III.2., 1991.IX.4., 1991.IX.6., 1991.IX.22., 1992.I.25., 1992.X.10.
- Tóth Lajos:** 1991.IX.2.
- Tóth László 1.:** 1970 folyamán, 1983 folyamán, 1990.I., 1991 folyamán, 1992.X.23–25.
- Tóth László 2.:** 1990.X. vége
- Tóth Mihály:** 1989.XII.18.
- Tóth Sándor:** 1967.II., 1980.I.15.
- Tóth Tibor:** 1956 folyamán, 1962 folyamán
- Tóth Tihamér:** 1971.XI.26–27., 1971.XII.7., 1976.X.22–23., 1976.XI.3., 1981.VI.5–6., 1981.VI.18.
- Tóthpál Gyula:** 1991.I.4.
- Tőkés László:** 1989.XI.29., 1989.XII.1., 1990.V.8., 1991.V.12.
- Török Elemér:** 1954 folyamán, 1989.II.6.
- Törzsök Erika:** 1984.VII. eleje
- Tózsér Árpád:** 1958 folyamán, 1963.IV.7., 1970 folyamán, 1980 folyamán, 1984 folyamán, 1988.V.2., 1989.II.6., 1989.III.2., 1991.XI.22–24., 1992.IV.1.
- Trnka, František:** 1990.I.13.
- Trugly Sándor:** 1972.III.21.
- Truman: Harry S.:** 1947.II.5.
- Tuchyňa, Jozef:** 1992.VI.24.
- Tuka, Vojtech:** 1944. IX. 5., 1946.VIII.14.
- Turczel Lajos:** 1955 folyamán, 1956.I., 1958 folyamán, 1961.IX.15., 1962.VIII.23., 1965 folyamán, 1967 folyamán, 1968.V.7., 1968.IX.14., 1968.XI.23–24., 1968 folyamán, 1969.I.11., 1969.III.17–18., 1969.IV.8., 1969.IV.22., 1971.III.29., 1975 folyamán, 1977.X.13–14., 1978 folyamán, 1986.VI.18., 1988.V.5–7., 1988.X.14–16., 1988.X.20., 1989.II.6., 1989.III–IV., 1989.XI.2., 1990.IV., 1991.I.28., 1992.V.
- Turi Mária:** 1950.XI.1., 1951.IV.1.
- Turnský, Štefan:** 1947.III.20., 1949.X.14.
- Tvarožek, Tomáš:** 1945.IV.19.
- Újlaky Géza:** 1986.V.23–24., 1989.XII.28., 1990.II.27.
- Újváry László:** 1968.VI.8–9., 1969.III.17–18., 1971.III.29.
- Urbán Aladár:** 1989.VIII.6., 1990.IV., 1991.IV.27–28.
- Urbán Ernő:** 1953.I.31., 1954.V.30.
- Urbánek, Karel:** 1989.XI.24.
- Ursíny, Ján:** 1944. IX. 1., 1944. IX. 17., 1945. II.21., 1945. IV. 4., 1945.VII.7–8., 1946.VII.2., 1947.IX.14., 1947.X.30., 1948.IV.29.
- Vacek, Miroslav:** 1989.XII.3., 1989.XII.10.
- Váci Mihály:** 1965.X.24–29.
- Václavík, Milán:** 1986.VI.16., 1988.X.12.

Váčok, Václav: 1973.III.28., 1976.X.13.

Vaculík, Ludvík: 1968.VI.27.

Vadkertý Katalin: 1957.V.25–26., 1959.IV.6–7., 1962.IV.14–15., 1966.XII.10–11., 1982.IX.16., 1988.X.20., 1990.I.5–6.

Vágó Ede: 1951.VIII.3–4., 1953.VI., 1953.IX.29., 1960.III.10., 1963.XI.12–13.

Vajányi László: 1971.XI.26–27., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1982.VIII.3.

Vajas Elemér: 1989.XI.27., 1989.XII.6.

Vajda József: 1952.VI.6., 1953.X.3–4., 1955.II.5–6.

Vajnar, Vrastislav: 1986.VI.16.

Válek, Miroslav: 1969.I.2., 1969.XI.4., 1971.XII.8., 1974.IV.20., 1976.XI.4., 1977.II.28–III.8., 1977.VI.6–9., 1979.III.12., 1979.IX.24., 1980.V.4., 1981.VI.18., 1982.XII.21., 1983.III.1., 1983.V.3., 1985.IV.22–23., 1985.V.4., 1985.XII.18., 1986.V.12., 1986.VI.18., 1987.III.10., 1988.IV.21., 1988.V.2.

Vámbéry Rusztem: 1945.IX.11.

Vándor József: 1948.IX.28., 1949.X.13.

Várady Béla: 1971 folyamán, 1981 folyamán

Varga Béla 1.: 1946.III.22.

Varga Béla 2.: 1968.VIII.3., 1968.VIII.26–28., 1968.IX.14., 1969.III.17–18., 1969.XI.9., 1970.IV.15., 1970.V.11., 1970.XI.4., 1971.III.29., 1972.IV.15–16., 1977.V.14–15., 1982. IV.17–18.

Varga Béla 3.: 1984.V.4., 1992.IX.26.

Varga Béla 4.: 1991.X.5.

Varga Ernő: 1970.IX.30., 1971.X.13., 1984.II., 1986.VII.11., 1988.V.18., 1988.VII.20.

Varga Ervin: 1971.III.29., 1983.V.1., 1988.I.1.

Varga Erzsébet: 1983.IX.1., 1989.III.2.

Varga Ferenc: 1971.VI.

Varga Imre 1.: 1951.VIII.3–4., 1952.VIII.21., 1953.VI., 1953.IX.29., 1955.XII.7., 1959.VII.27–VIII.6., 1960.III.10., 1960.XI.1., 1965.X.22., 1968.I.1., 1972.XI.28., 1980.XII.10., 1981.II.18.

Varga Imre 2.: 1970 folyamán, 1980 folyamán

Varga János: 1952.VI.6., 1953.X.3–4., 1962.IV.14–15., 1966.XII.10–11., 1968.IV.30., 1968.VI.8–9., 1970.IV.15., 1970.V.11., 1970.VIII.18., 1970.X.2., 1970.XI.4., 1970.XI.8., 1971.III.29., 1971.VIII.20., 1972.IV.15–16., 1975.I.31., 1975.XI.26., 1977.V.14–15., 1982. IV.17–18., 1983.III.1.

Varga Lajos: 1968.XII.29.

Varga Magda: 1952.IX.

Varga Mária: 1992.XI.7.

Varga Olivér: 1990.VI.8–9., 1991.IV.13., 1991.V.18., 1992.I.29.

Varga Sándor: 1968.IV.6., 1968.VIII.3., 1968.XII.7., 1969.II.22., 1969.III.17–18., 1970.IV.13., 1970.V.11., 1970.VIII.18., 1971.III.29., 1988.V.5–7., 1988.VIII.15., 1988 folyamán, 1989.III–IV., 1989.XII.6., 1989.XII.12., 1990.I.15., 1990.IV.18., 1990.IV.19., 1990.VI.8–9., 1991.I.25., 1991.I., 1991.IV.15.

Varga, Július: 1986.VI.18., 1988.IV.21.

Vargha János: 1981.XI., 1982. II.12–19., 1984.VII. eleje

Vargyas Lajos: 1966.III.4.

Varjú János: 1990.VI.8–9., 1990.X.20–21., 1992.VI.5–6.

Várkonyi Péter: 1984.IX.1–3., 1985.IX.10–11., 1987.VII.14–15., 1988.VII.4., 1988.VII.26.

Varró István 1946 eleje, 1946 tavasza, 1946.IX., 1946 folyamán, 1949.II.vége, 1949.XII.30., 1990.IX.12.

- Vass László:** 1947.V.14.
Vedra, Vladimír: 1986.VI.12–13., 1989.XII.12.
Végh László: 1982.IX.16., 1989.II.6., 1989.IX.29., 1990.I.5–6., 1991.II.19., 1991.IV.27–28., 1992.III.27.
Veres János: 1954 folyamán
Veres Péter 1946.II.27., 1954.V.30., 1957.II.16–24., 1957.III.9., 1965.X.24–29.
Viczay Pál: 1962 folyamán, 1970.IX.1.
Vida Tivadar: 1947 tavasza
Viest, Rudolf: 1944. IX. 8, 1944. X. 27.
Vigh Károly: 1989.IV.24., 1991.V.25.
Viktorín, Konštantín: 1990.II.8.
Viktory, Július: 1945.IX.18., 1945. XI.18., 1946.VI.17., 1948.III.6., 1948.VI.18., 1956.XII.23.
Világi Oszkár: 1990.I.30., 1990.VI.8–9., 1990.VI.14., 1991.IX.6., 1991.XI.6., 1992.I.25., 1992.II.17.
Vilcsek Géza: 1969.I.10.
Vincze Dániel: 1990.X.23., 1991.V.19.
Vircsik Károly: 1945.VI.29., 1946.VI.24.
Visinszkij, Andrej Januarjevics: 1946.IX.20.
Višňovcová, Petronela: 1971.III.8.
Vitéz Erika: 1986.V.23–24., 1990.II.27., 1991.XII.7.
Vízváry László: 1949.XII.30., 1990.IX.12.
Vlačihová, Marta: 1984.III.9.
Voderadská, Tatiana: 1991.IV.20.
Vojtaššák, Ján: 1951.I.15.
Vojtek László: 1990.I.5–6., 1991.IV.27–28., 1991.X.29.
Vondruška, Milan: 1985.V.23.
Vonnegut, Kurt: 1983.II.9., 1984.VI.20.
Vontszemű János: 1989.XI.28.
Vorosilov, Kliment Jefremovics: 1945. I. 20.
Vozári Dezső: 1974.XI.20.
Vozárik Olga: 1971.XI.26–27., 1971.XII.7.
Vörös Ottó: 1990.IV.28.
Vörös Péter: 1989.XI.22.
Wagner Ferenc: 1946.VIII.1., 1946.VIII.26., 1946.X.8., 1947.VI.17., 1947.IX.15.
Weiss, Peter: 1990.I.20., 1990.X.20–21., 1991.XII.14–15., 1992.VI.23.
Wetzler Dóra: 1949.III.5.
Wiesenthal, Simon: 1992.X.5.
Wittenberg József: 1945. I. 21.
Zachariás István: 1990.XI.23–24., 1992.XII.24.
Zalabai Zsigmond: 1981 folyamán, 1984 folyamán, 1985 folyamán, 1988.V.5–7., 1989.III.2., 1989.III–IV., 1990.I.1., 1990.XI.7., 1992.I.1.
Zápotocký, Antonín: 1946.IV.19–22., 1946.VI.18., 1946.VII.18., 1948.II.25., 1948.VI.9., 1948.VI.15., 1948.VI.17., 1948.VII.28., 1949.IV.14–16., 1953.III.20., 1953.III.21., 1954.XII.12., 1955.V.1., 1955.V.9., 1956.XI.3., 1956.XII.23., 1957.XI.13., 1960.VII.11.
Záreczky István: 1951.IX.27–28.
Zászlós Gábor: 1990.I.12., 1990.II.9., 1990.VI.8–9., 1990.VI.14., 1990.IV.27., 1990.VII.17., 1990.X.23., 1991.V.10., 1991.IX.6., 1991.IX.22.
Zelenay, Roman: 1992.VI.25.

Zemko, Milan: 1991.VII.23.

Zliechovsky Katalin: 1986.III.13–15.

Znám István: 1992.III.28.

Zoller Mihály: 1992.X.10.

Zöld Ferenc: 1989.IV.20.

Zrak, Jozef: 1969.I.2.

Zvara, Juraj: 1965.XII., 1966.X.9., 1969.V.27–30., 1985 tavasza

Zs. Nagy Lajos: 1958 folyamán, 1969 folyamán

Zsedényi Béla: 1944. XII. 21.

Zselenák József: 1989.III.10., 1989.XII.17., 1990.VI.8–9., 1990.X.20–21., 1992.VI.5–6., 1992.XI.19.

Zsilka László: 1969.I.10., 1989.XII.18.

Zsolnai Ernő: 1990.XI.23–24.

Tárgymutató

alapítványok

1967.VI.22., 1969.V.15., 1969.V.17., 1984.V.20., 1988.XI.2., 1989 eleje, 1989.IV.20., 1989.XI.2., 1989.XI.13., 1989.XII.18., 1990.I.26., 1990.II.1., 1990.V.17., 1990.V.22., 1990.VIII.6., 1990.IX.15., 1990.X.30., 1990.XII.15., 1991.I.2., 1991.I.28., 1991.II.15., 1991.II.23., 1991.VII.5., 1991.X.24., 1991.X.29., 1991.XII., 1992.II.20., 1992.III.12., 1992.IV.24., 1992.VIII.25., 1992.IX.18., 1992.X.3.1992.XI.10., 1992.XII.15.

állampolgárság

1944.IX.4., 1944.IX.24., 1945.II.27., 1945.IV.5., 1945.IV.10., 1945.V.5., 1945.V.11., 1945.V.21., 1945.V.24., 1945.VI.19., 1945.VII.3., 1945.VII.8., 1945.VII.25., 1945.VIII.2., 1945.VIII.23., 1945.VIII.25., 1945.IX.17., 1945.IX.19., 1945.X.2., 1945.X.19., 1945.X.20., 1945.X.22., 1945.XI.7., 1945.XI.15., 1945.XI.16., 1945.XII.3., 1946.II.21., 1946.II.26., 1946.III.13., 1946.IV.11., 1946.IV.12., 1946.IV.25., 1946.V.6., 1946.V.31., 1946.VI.17., 1946.VII.12., 1946.VII.16., 1946.VII.18., 1946.IX.10., 1946.IX.13., 1946.IX.14., 1946.XI.4., 1946.XI.5., 1946.XII.11., 1946.XII.20., 1947.II.17., 1947.III.20., 1947.V.29., 1947.VI.17., 1947.VII.11., 1947.IX.2., 1947.IX.3., 1947.XII.2., 1947.XII.22., 1948.I.23., 1948.III.19., 1948.III.21., 1948.III.24., 1948.IV.13., 1948.IV.16., 1948.IV.30., 1948.V.4., 1948.V.12., 1948.VI.9., 1948.VI.16., 1948.IV.23., 1948.VII.8., 1948.VII.13., 1948.VII.19., 1948.VII.23–24., 1948.IX.22., 1948.IX.30., 1948.X.12., 1948.X.25., 1948.XI.4., 1948.XI.30., 1948.XII.1., 1948.XII.11., 1948.XII.14., 1948.XII.21., 1949.I.4., 1949.I.12., 1949.I.20., 1949.I.31., 1949.II.5., 1949.II.14., 1949.II.23., 1949.III.19., 1948.XII.21., 1949.I.4., 1949.I.12., 1949.I.20., 1949.I.31., 1949.II.5., 1949.II.14., 1949.II.23., 1949.III.19., 1949.III.22., 1949.VII.13., 1950.I.6., 1951.III.6., 1953.I.15., 1954.III.3., 1954.V.4., 1954.V.26., 1955.VII.8., 1956.VII.31., 1958.V.16–18., 1958.V.23., 1958.IX.24., 1958.X.17., 1958.XI.6., 1959.II.17., 1960.VII.11., 1960.XI.4., 1961.V.22–31., 1962.XI.5., 1963.XII.11., 1965.I.23., 1981.XI.29., 1982.III.30., 1984.III.22., 1985.X.28., 1986.I.1., 1986.X.22., 1988.II.13., 1988.IV.7., 1988.IV.15., 1988.XII.31., 1989.VIII.21., 1989.IX.18., 1990.III.27., 1991.III.15., 1991.V.21., 1991.VII.17–18., 1992.VII.16., 1992.X.10.

autonómia

1946.V.8., 1963.III.21., 1967.VI.27–29., 1968.III.12., 1969.V.17., 1989.V.24., 1989.XI.28., 1990.III.3., 1992.VI.16., 1992.VII.14–15., 1992.VIII.8., 1991.VIII.24.

békekonferencia

1945.I.15., 1945.VIII.14., 1946.II.27., 1946.VI.24., 1946.VII.12., 1946.VII.29., 1946.VII. vége, 1946.VIII.3., 1946.VIII.9., 1946.VIII.11., 1946.VIII.14., 1946.VIII.15., 1946.VIII.19., 1946.VIII.27., 1946.IX.6., 1946.IX.9., 1946.IX.16., 1946.IX., 1946.X.3., 1946.X.6., 1946.X.12., 1946.X.31., 1946.XI.16., 1946.XI.20., 1946.XII.17., 1947.II.10., 1982.IV.6–9.

belső telepítés

1945.II.27., 1945.II.28–III.1., 1945.V.20–21., 1945.VI.2., 1945.VI.3., 1945.VI.14., 1945.VI.23., 1945.VII.17., 1945.VII.20., 1945.VIII.18., 1945.X.25–26., 1945.XI.15., 1945.XI.21., 1946.II.4., 1946.II.27., 1946.VI.21., 1946.VI.28., 1946.VII.16., 1946.VIII.9., 1946.IX.8., 1946.IX.14., 1946.IX.24., 1946.X.4., 1946.X.5., 1946.X.13., 1946.X.25., 1946.XI.4., 1946.XI.14., 1946.XI.23., 1946.XII.12., 1946.XII.13., 1946.XII.20., 1946.XII.28., 1947. eleje, 1947.II.22., 1947.II.28., 1947.III.25., 1947.VI., 1947.VII.1., 1947.IX.26., 1947.X.3., 1947.X.14., 1947.X.15., 1948.I.23., 1948.III.15., 1948.III.19., 1948.IV.16., 1948.IV.27., 1948.IV.30., 1948.V.4., 1948.VI.14., 1948.VI.16., 1949.I.28., 1949.II.23., 1951.X.18., 1952.VII.3.

Beneš-dekrétumok

1944.IX.4., 1944.IX.24., 1944.XII.4., 1945.II.1., 1945.V.19., 1945.VI.14., 1945.VI.19., 1945.VI.21., 1945.VI.23., 1945.VII.10., 1945.VII.17., 1945.VII.20., 1945.VIII.2., 1945.VIII.11., 1945.VIII.25., 1945.IX.19., 1945.IX.25., 1945.X.1., 1945.X.4., 1945.X.20., 1945.X.22., 1945.X.24., 1945.X.25., 1945.X.27., 1946.II.25., 1946.III.28., 1946.III.31., 1946.IV.11., 1946.IV.25., 1946.VIII.6–7., 1946.IX.10., 1946.XI.4., 1946.XI.5., 1946.XII.20., 1947.II.1., 1947.II.17., 1948.III.23., 1948.III.25., 1948.VI.19., 1948.VII.21., 1948.IX.22., 1949.II.23., 1949.III.23., 1958.X.17., 1968.VI.1., 1991.II.20., 1992.I.7., 1992.I.25., 1992.I.30–31., 1992.IV.25.

cigányság

1945.V.4., 1964.IX.12–13., 1967, 1989.XI.28., 1990.X.8., 1990.XI., 1991.III.3., 1991.VI.13., 1992.XI.25.

csehszlovák–magyar tárgyalások, egyezmények

1945.V.5., 1945.XII.3., 1946.II.6–10., 1946.II.27., 1946.IV.6., 1946.IV.12., 1946.V.14., 1946.V.15., 1946.VI.5., 1946.VII.3., 1946.VII.4., 1946.VII.22., 1946.X.13., 1947.II.10., 1947.IV.1., 1947.IV.12., 1947.V.24., 1947.VI.23–25., 1948.II.3–6., 1948.III.16–18., 1948.VI.11–13., 1948.VII.15., 1948.VII.28., 1948.X.2., 1948.XII.20., 1949.I.12., 1949.IV.14–16., 1949.VI.15., 1949.VI.21., 1949.VI.21–23., 1949.XII.12., 1951.V.26., 1951.XI.13., 1952.IV.7., 1952.VIII.2., 1953.I.15., 1953.II.2., 1955.V.11–14., 1955.VII.27–31., 1956.III.1–14., 1956.XI.15., 1957.XII.12., 1958.IX.24., 1958.XI.6., 1958.XII.10–17., 1959.II.17., 1959.II.18–21., 1959.XI.9–19., 1960.XI.4., 1961.II.16., 1961.II.20–24., 1961.V.22–31., 1962.X.16., 1962.XI.5., 1962.XI.26., 1963.X.1–4., 1963.X.23., 1963.IX.29., 1963.XII.2., 1963.XII.11., 1963.XII.20., 1964.II.3., 1964.IV.20–23.,

1964.VIII.8., 1964.IX.28–X.3., 1965.IV.13–15., 1965.XI.15–16., 1967.X.10–14., 1968.II.4., 1968.VI.13–15., 1968.VIII.6., 1969.IV.11., 1969.V.15–16., 1969.VI.3–6., 1969.XII.17–18., 1970.XII.15–18., 1971.II.22–24., 1971.VII.7–11., 1972.VII.3–4., 1972.VIII.21–29., 1972.IX.15–16., 1973.II.14–16., 1974.IV.10–12., 1974.IX.9–11., 1976.II.16–20., 1976.IV.26–27., 1976.IV.29., 1977.III.7–9., 1977.VI.6–9., 1977.IX.14–16., 1979.IV.23–25., 1979.VIII.27–28., 1979.XI.12–16., 1980.X.13–18., 1980.X.21–14., 1981.IV.21–25., 1981.VI.1–2., 1981.XI.9–13., 1982.III.30., 1982.IV.6–9., 1982.IV.27–28., 1982.IX.13., 1983.III.22–23., 1983.IV.6., 1983.IV.13., 1983.V.10., 1983.XI.10., 1984.II.21., 1984.III.5–6., 1984.III.15., 1984.VI.27–29., 1984.IX.1–3., 1984.IX.26–27., 1984.X.17., 1984.XI.27., 1985.IV.22–23., 1985.V.23., 1985.VIII.22–26., 1985.IX.10–11., 1985.IX.30., 1985.XII.16–22., 1986.V.19., 1986.X.22., 1986.X.30., 1987.I.26., 1987.II.2–4., 1987.VII.14–15., 1987.VIII.31., 1987.IX.30., 1988.IV.7., 1988.IV.12., 1988.VII.4., 1988.XII.31., 1989.II.15., 1989.II.27., 1989.V.15., 1989.V.24., 1989.VII.17–19., 1989.IX.25–27., 1989.X.11., 1989.XI.3., 1989.XII.27., 1990.I.12., 1990.I.12–13., 1990.I.25–26., 1990.VII.12., 1990.VIII.27–28., 1990.IX.17., 1991.II.20., 1991.VII.5., 1992.II.6–7., 1992.III.26., 1992.V.6., 1992.IX.2., 1992.IX.29., 1992.X.13., 1992.XI.19.

deportálás

1944.XII.1., 1945.VII.4., 1945.VII.21., 1945.X.25., 1945.X.30., 1945.XI.11., 1945.XI.21., 1945.XII.4., 1946.I.7., 1946.X.13., 1946.XI.4., 1946.XI.15–19., 1946.XI.20., 1946.XI.22., 1946.XI.23., 1946.XI.26., 1946.XI.29., 1946.XII.1., 1946.XII.2., 1946.XII.16., 1946.XII.17., 1946.XII.28., 1947. eleje, 1947.I.6., 1947.I.9., 1947.I.14., 1947.I.17., 1947.I.19., 1947.I.21., 1947.I.25–26., 1947.I.30., 1947.II.1., 1947.II.5., 1947.II.12., 1947.II.22., 1947.II.23., 1947.III.2–7., 1947.III.25., 1947. tavasza, 1947.VI., 1947.VII.1., 1947.VII.9., 1947.IX.12., 1947.IX.16., 1947.XII.10., 1948.I.23., 1948.III.19., 1948.IV.19., 1948.IV.30., 1948.VI.4., 1948.VI.14., 1948.VI.16., 1948.VII.19., 1948.VII.21., 1948.VII.28., 1948.IX.13., 1948.XI.12., 1948.XI.21., 1949.II.15., 1949.III.22., 1949.IV.10., 1949.VI.3., 1949.VI.24., 1949.IX.7., 1949.X.12., 1950.I.6., 1950.II.3., 1950.IV.3., 1950.IV.13–14., 1951.X.18., 1963.XII.18–19., 1968.III.28., 1969.V. eleje, 1990.II.9., 1990.XII.20., 1991.II.14., 1991.VII.10., 1992.III.30.

díjak, kitüntetések

1952.V.9., 1955.V.1., 1957.XII.12., 1957.XII.18., 1957.XII.23., 1959.III.5., 1960.I.14., 1960.IX.21., 1962.IX.11., 1963., 1964.IX.15., 1964., 1965.V.9., 1965.X.22., 1965., 1966.V.18–19., 1966., 1967.V.1., 1967.VI.22., 1967.VIII.8., 1967.IX.18–24., 1967., 1968., 1969.I.10., 1969.III.17–18., 1969.IX.6., 1969., 1970.IX.19., 1970.IX.28., 1970., 1971., 1972., 1973.I.31., 1973.II.21., 1973., 1974., 1975.IV.30., 1975.V.13., 1975., 1976., 1977.IV.29., 1977.VII.7., 1977.VIII.8., 1977.IX.19., 1978.V.1., 1978., 1979.V.1., 1979.X.8., 1979., 1980.IV.30., 1980.V.4., 1980., 1981.VIII.26., 1981., 1982.IV.30., 1982.V.4., 1982.V.26., 1982.VIII.3., 1982., 1983.V.3., 1983., 1984.XI.27., 1984.XII.5., 1984., 1985.IV.30., 1985.V.4., 1985.VII.22., 1985., 1986.IV.30., 1986.VI.18., 1986.V.12., 1986.VIII.11., 1986.VIII.25., 1986.IX.19., 1986., 1987.IV.16., 1987.IV.30., 1987.VII.8., 1987.XI.12–15., 1987., 1988.IV.29., 1988.V.2., 1988.V.5–6., 1988.X.14–16., 1988.XI.2., 1988.XI.11., 1988.XII.7., 1988., 1989.III.3., 1989.III.11., 1989.IV.5–11., 1989.IV.10., 1989.IV.5–11., 1989.IV.29., 1989.V.3., 1989.V.20., 1989.IX.14., 1989.X.21–22., 1989.XI.2., 1989.XII.19.,

1989.XII.19., 1989, 1990.III.14., 1990.IV.20., 1990.V.22., 1990.IV.20., 1990.X.12–14., 1990.XII.21., 1990, 1991.V.25., 1991.X.28., 1991.XI.1., 1991.XI.11., 1991.XI.22–24., 1990, 1992.III.7., 1991.X.23–25., 1992.X.28., 1992

diszkrimináció

1946.VI.4., 1947.XI.11., 1948.VI.16., 1948.VIII.1., 1968.III.12., 1968.IV.27–28., 1987.III.30., 1989.III.5., 1990.I.18., 1990.II.21., 1990.III.3., 1990.III.22–23., 1990.XI.5., 1991.V.25., 1991.VII.11., 1991.XI.1., 1992.IX.1., 1992.X.19.

Duna-híd (komáromi; párkányi-esztergomi Mária-Valéria) 1950.V.13., 1964.IX.28–X.3., 1990.II.9., 1991.X.17., 1991.X.31.

dunai vízlépcsőrendszer

1952.VIII.2., 1963.IV.20., 1976.IV.26–27., 1977.IX.6., 1977.IX.14–16., 1978.II.18., 1981.VI.1–2., 1981.IX.10., 1981.XI., 1981.XII.14., 1982.II.12. és 19., 1982.III.6–7., 1982.IV.27–28., 1983.III.22., 1983.III.22–23., 1983.V.3., 1983.VII.9., 1983.X.10., 1984.VI.27–29., 1985.VIII.19., 1985.VIII.22–26., 1985.IX.13., 1986.V.19., 1987.VIII.31., 1988.II.22., 1988.VII.4., 1988.IX.12., 1988.X.7., 1989.II.6., 1989.V.13., 1989.V.24., 1989.VI.20., 1989.VII.17–19., 1989.VII.20., 1989.VIII.18., 1989.VIII.31., 1989.IX.25–27., 1989.X.11., 1989.X.26., 1989.X.31., 1989.XI.3., 1989.XII.6., 1990.I.5–6., 1990.II.3., 1990.IX.1., 1991.I.17., 1991.I.28., 1991.II.6., 1991.II.8–9., 1991.II.20., 1991.IV.16., 1991.IV.22., 1991.VII.3., 1991.VII.15., 1991.VII.16., 1991.VII.22., 1991.VII.23., 1991.VIII.1., 1991.VIII.2., 1991.VIII.5., 1991.IX.6., 1991.XII.2., 1992.I.23., 1992.II.14., 1992.II.28., 1992.III.24., 1992.IV.1., 1992.IV.16., 1992.IV.23., 1992.IV.25., 1992.V.6., 1992.V.7., 1992.V.11., 1992.V.19., 1992.V.22., 1992.VI.1., 1992.VI.9., 1992.VI.23., 1992.VIII.28., 1992.IX.9., 1992.X.12., 1992.X.13., 1992.X.21., 1992.X.22., 1992.X.23., 1992.X.24., 1992.XI.19.

egészségügy

1945.VII.4., 1948.V.5–6., 1951.IX.1., 1953.VII.30., 1957.III.8., 1959.VIII.25., 1960.V.1., 1964.III.8., 1967.V.16., 1969.IV.1., 1971.VII.8., 1978.III.31., 1979.XI.12–16., 1982.IX.16., 1988.X.20., 1990.III.7., 1991.I.

egyházak

1944.IX.6., 1944.XI.26., 1945.V.24., 1945.VII.8., 1945.VIII.3., 1945.VIII.22., 1945.IX.1., 1945.IX.17., 1946.I.27., 1946.III.4., 1946.III.31., 1946.IV.5., 1946.IV.17., 1946 tavasza, 1946.VI.24., 1946.IX.25., 1946.XI.29., 1946.XII.11., 1947.I., 1947.II.7., 1947.II.9., 1947.II.27., 1947.III.20., 1947 tavasza, 1947.VI.5., 1947.X.15., 1947.XII., 1948.II.27., 1948.II.28., 1948.III.8., 1948.III.18., 1948.III.15., 1948.IV.1., 1948.V.15., 1948.VII.15., 1948.X.1., 1949.III.15–16., 1949.VI.15., 1949.VII.13., 1949.VII.15., 1949.VIII.13–14., 1949.IX., 1949.X.14., 1949.X.18., 1949.XI.30., 1950.I.20., 1950.II.10., 1950.IV.28., 1950.VI.14., 1950.VII.14., 1950.VIII.29–31., 1951.I.28., 1951.VII.15., 1951.VIII.3–4., 1951.XII.5., 1952.III.20., 1950.VIII.21., 1953.I.12–19., 1953.VI., 1953.IX.29., 1954.IX.6., 1955.VI., 1956.VI.16., 1956.X.27., 1960.III.10., 1960.XI.1., 1963.XI.12–13., 1968.I.1., 1968.III.25., 1968.IV.10., 1968.V.2., 1968.VI.13., 1968.VI.20., 1968.X.18., 1969 első fele, 1970.XI.25–26., 1971.II.23., 1972.XI.28., 1977.XII.30., 1980, 1981.II.18., 1982.IV., 1984.V.4., 1987.XII.,

1988.VI.28., 1989.IX.9., 1989.XI.25., 1989.XI.29., 1990.I.28., 1990.II.1., 1990.IV.21., 1990.V.3., 1990.V.8., 1990.IX.25., 1991.III.5–6., 1991.IV.27., 1991.V.1., 1991.V.12., 1991.VIII.31., 1991.IX.11., 1991.XI.15., 1991.XI.20–21., 1992.II.20., 1992.VIII.4–11., 1992.VIII.25., 1992.IX.1., 1992.XI.14., 1992.XII.6.

evangélikus 1945.VIII.3., 1946.III.4., 1947.II.7., 1947 tavasza, 1947.VI.5., 1948.II.28., 1948.III.8., 1950.III.1., 1950.VII.14., 1955.VI., 1955.XII.7., 1964, 1968.IV.10., 1991.III.3.

görög katolikus 1950.III.1., 1950.IV.28., 1951.I.15., 1968.III.25., 1968.IV.10., 1968.VI.13., 1980, 1991.III.3.

izraelita 1945.VII.21. (zsídók →) 1944.XII.27., 1945.V.4., 1945.V.16., 1945.VI.3., 1945.VI.6., 1945.VI.19., 1945.VII.16., 1945.VII.21., 1945.VIII.18., 1945.IX.24., 1945.XI.20., 1946.I.7., 1946.X.26., 1947.I.1., 1947.IX.16., 1949.IV.22., 1949.VI.24., 1987.VI.30., 1990.IX.30., 1990.XII.20., 1991.II.14., 1992.I.31., 1992.III.30., 1992.X.5.

pravoszláv 1949.X.18., 1950.IV.28., 1950.VII.14.

református 1945.IV.16., 1945.V.24., 1945.VIII.22., 1946.I.27., 1946.IV.5., 1946.VI.24., 1946.IX.25., 1946.XII.11., 1947.I., 1947.III.20., 1947 tavasza, 1948.III.8., 1948.III.18., 1948.V.15., 1948.VII.15., 1948.X.1., 1949.III.15–16., 1949.VII.13., 1949.VII.15., 1949.IX., 1949.X.14., 1949.X.18., 1949.XI.30., 1949.XII.30., 1950.II.10., 1950.III.1., 1950.VII.14., 1951.VII.15., 1951.VIII.3–4., 1951.XII.5., 1952.III.20., 1952.VIII.21., 1953.I.12–19., 1953.VI., 1953.IX.29., 1954.IX.6., 1955.VI., 1955.XII.7., 1959.VII.27–VIII.6., 1960.III.10., 1960.XI.1., 1961., 1963.XI.12–13., 1965.X.22., 1968.I.1., 1968.IV.10., 1968.V.2., 1968.VI.20., 1969.III.21–23., 1970.XI.25–26., 1970.II.23., 1972.XI.28., 1980.XII.10., 1981.II.18., 1984.V.4., 1988.III.10., 1988.VI.28., 1988.XII.15., 1989.XI.29., 1989.XII.1., 1990.II.1., 1990.V.8., 1990.IX.25., 1991.III.3., 1991.III.5–6., 1991.IV.27., 1991.V.12., 1991.VIII.31., 1991.IX.11., 1991.XI.1., 1991.XI.15., 1991.XI.20–21., 1992.II.20., 1992.IV.25. 1992.VIII.4–11., 1992.IX.1., 1992.IX.26., 1992.XI.14.

római katolikus 1944.X.17., 1944.XII.27., 1945.II.22., 1945.II.27., 1945.II., 1945.IV.24., 1945.VII.25., 1945.IX.17., 1945.XI.15., 1945 ősze, 1946.III.31., 1946 tavasza, 1946.X.26., 1946.XII.8., 1947.I.9., 1947.II.1., 1947.II.9., 1947.II.27., 1947 tavasza, 1947.XII., 1949.VI.10., 1949.VI.15., 1949.VIII.13–14., 1949.X.14., 1949.X.18., 1949.XII.30., 1950.III.1., 1950.VI.14., 1950.VII.14., 1951.I.15., 1951.IV., 1951.IX.27–28., 1951.XII.9., 1956.X.27., 1967.VI.29., 1968.III.21., 1968.III.25., 1968.IV.10., 1968.V.13–14., 1971.XI.17., 1977.XII.30., 1980, 1985.X.17., 1988.III.25., 1989.IX.9., 1989.XII.7., 1990.II.20., 1990.IV.8., 1990.IV.21., 1990.VI.3., 1990.X. vége, 1991.II.23., 1991.III.3., 1990.III.17., 1990.IV.21., 1991.V.1., 1992.IX.1., 1992.X.4., 1992.XII.6.

emigráció

1944.VIII.29., 1944.VIII.30., 1944.IX.4., 1944.IX.8., 1944.IX.24., 1944.IX.29., 1944.X.28., 1944.XI.23., 1944.XII.30., 1945.I.15., 1945.I.23., 1934.I.31., 1945.III.22–29., 1947.IV.15., 1947.VI.11., 1952.X.10., 1955.V.28., 1956 ősze,

1958.II.25., 1975, 1979.I.24., 1980.III.30–IV.13., 1983.V.1., 1986.IV.10., 1988.II.22.

emlékiratok

1945.IV.9., 1945.X. közepe, 1945.XI.15., 1946.III.22., 1946.III.30., 1947.II.28., 1948.III.8., 1948.VII.15., 1951.X.18., 1964

emlékművek, emlékhelyek

1945.X.10., 1946.IV.30., 1946.XI.15., 1949.III.28., 1949.VIII.3., 1952.IX.28., 1956 ősze, 1957.I.13., 1957.VI.14., 1961.XI.15–17., 1963.IX.29., 1965.X.28., 1966.V.29., 1966.IX.25., 1967.VI.29., 1968.I.20., 1968.X.28., 1969.III.21–23., 1969.V.31–VI.1., 1972., 1973.III.15., 1973.V.17., 1975.XI.21., 1976.III.30., 1978.VI.24., 1980.V.15., 1980.VI.5., 1982.XII.10., 1982.XII.21., 1987.III.10., 1987.XII.8., 1987.XII.12., 1989.VIII.29., 1991.III.21–23., 1991.V.5., 1991.V.25., 1991.VI.21., 1991.X.23., 1991.X.26., 1992.VI.13., 1992.X.4., 1992.X.29., 1992.X.30.

erőszakszervezetek, állambiztonság

1944.IX.5., 1944.X.17., 1945.IV.4., 1945.IV.16., 1945.VI.14., 1945.VIII.8., 1945.VIII.25., 1945.X.2., 1945.XI.16., 1946.I.7., 1946.III.31., 1946.VII.2., 1946.XII.2., 1946.XII.12., 1946.XII.20., 1947.IV.15., 1947.V.19., 1947.VI.10., 1947.VI.11., 1947.VIII.16., 1947.IX.14., 1947.IX.22., 1948.II.20., 1948.II.21., 1948.II.25., 1948.III.15., 1948.IV.16., 1948.IV.29., 1948.V.4., 1948.V.15., 1948.VI.15., 1948.VII.13., 1948.IX.12., 1948.IX.18., 1948.XI.30., 1949.II. vége, 1949.III.19., 1949.IV.20., 1949.IX.7., 1950.IV.13–14., 1950.VIII.29–31., 1951.I.15., 1951.II.21–24., 1951.XII.6., 1951.XII.7., 1952.XI.27., 1954.XII.12., 1955.I.10., 1956.X.26., 1956.XI.2., 1957.I.21–24., 1957.II.21., 1957.X.2., 1957.XII.14., 1959.IX.10., 1960.VII.11., 1968.IV.8., 1968.IV.21., 1968.V.18., 1968.VIII.5., 1968.IX.5., 1968.X.18., 1968.XII.7., 1969.I.1., 1969.I.2., 1969.I.11., 1969.V.26., 1969.VIII.19–21., 1969.IX.27., 1970.I.28., 1970.II.4., 1970.II.9., 1970.VI.18., 1970.XII.14., 1970.IX.1., 1971.XII.8., 1971.XII.9., 1971.XII.30., 1973.III.9., 1973.IV.17., 1973.VI.8., 1973.VII.9., 1974.II.11., 1974.II.21., 1976.II.2., 1976.XI.4., 1976.XI.11., 1976.XII.21., 1977.III.10., 1977.XII.20., 1979.VII.23., 1979.VIII.24., 1981.VI.17., 1981.VI.18., 1982.VI.3., 1984.V.10., 1986.VI.16., 1986.VI.18., 1987.II.11., 1987.VI.16., 1987.X.1., 1988.III.25., 1988.III.30., 1988.VIII.21., 1988.X.10–11., 1988.X.12., 1988.X.28., 1989.I.15–20., 1989.X.28., 1989.XI.17., 1989.XI.18., 1989.XI.20., 1989.XI.21., 1989.XI.30., 1989.XII.3., 1989.XII.10., 1989.XII.15., 1989.XII.20–21., 1990.II.27., 1990.VI.27., 1990.VII.14., 1990.XI.22., 1991.II.19., 1991.III.4., 1991.III.7., 1991.III.22., 1991.IV.20., 1991.VII.13., 1991.VII.16., 1991.VII.17–18., 1991.X.4., 1991.X.22., 1991.XI.6., 1991.XII.9., 1992.V.25., 1992.VI.3., 1992.VI.24., 1992.VII.2., 1992.IX.16.

gazdaság

1944.IX.9., 1945.II.1., 1945.IV.5., 1945.V.15., 1945.X.24., 1946.I.25., 1946.III.21., 1946.IV.3., 1946.IV.12., 1946.V.6., 1946.V.8., 1946.X.25., 1947.II.17., 1947.IV.9., 1947.VI.17., 1947.VII.9–12., 1948.I.3., 1948.IV.27., 1948.IV.28., 1948 tavasza, 1948.VI.16., 1948.VII.15., 1948.X.27., 1948.XII.20., 1949.I.23., 1949.I.25., 1949.II.10., 1949.II.16., 1949.IV.14–16., 1949.V.25–29., 1949.VI.3., 1949.VI.21–23., 1949.VII.25., 1949.X.12., 1950.II.24–25.,

1950.V.24–27., 1952.VII.1., 1952.VII.3., 1952, 1953.V.30., 1953.VI.13–15., 1956.VII.31., 1956.XI.12., 1958.VI.18–21., 1958.IX.1., 1961.II.16., 1962.IV.12., 1962.XI.23–25., 1962.XII.4–8., 1963.III.21., 1964.III.8., 1965.I.27–29., 1965.IX.15., 1966.V.31–VI.4., 1966.X.26., 1968.III.15., 1968.III.23., 1968.IV.24., 1968.V.4., 1968.IX.3., 1968.X.27., 1968.XI.23–24., 1969.I.21., 1969.V.29–30., 1974.X.7., 1976.IV.26–27., 1978.II.18., 1979.V., 1981.III.20–22., 1981.IV.6–10., 1981.IX.10., 1981 folyamán, 1982.IV., 1986.VI.12–13., 1986.X.30., 1987.I.9., 1987.VIII.31., 1988.IV.21., 1988.X.10–11., 1988.X.12., 1990.III.14., 1990.VI.26., 1990.VII.31., 1990.X.20–21., 1991.I.1., 1991.I.17., 1991.II.18., 1991.VI.28., 1991.X., 1991.XII.2., 1992.III.1., 1992.VI.24.

hadsereg, katonaság

1944.VIII.29., 1944.VIII.30, 1944.IX.5., 1944.IX.8., 1944.IX.18., 1944.X.6., 1944.XI.13., 1944.XI.19., 1944.XI.23., 1944.XII.1., 1944.XII.19., 1944.XII.26., 1944.XII.30., 1945.I.14., 1945.I.19., 1945.I.21., 1945.I.23., 1945.II.16., 1945.III.6., 1945.III.22.29., 1945.III.29., 1945.IV.4., 1945.IV.5., 1945.IV.6., 1945.V.4., 1945.V.8., 1945.VI.18., 1945.VI.19., 1945.VI.27., 1945.VI.28., 1945.VI.29., 1945.X.22., 1946.XI.15–19., 1946.XII.19., 1950.X.1., 1955.V.11–14., 1956.X.26., 1956.XI.2., 1968.VI.27., 1968.VIII.12–15., 1968.VIII.17., 1968.VIII.18., 1968.VIII.20–21., 1968.VIII.22., 1968.VIII.25., 1968.VIII.28., 1968.X.20., 1969.VIII.19–21., 1969.XII.2., 1985.IV.26., 1989.VI.8., 1989.VIII.16., 1989.IX.28., 1989.XI.24., 1989.XII.3., 1989.XII.4., 1991.VII.1., 1992.IV.1.

határkérdés

1944.IX.28., 1944.X. eleje, 1944.X.6., 1944.X.16., 1944.X.17., 1945.I.20., 1945.III.1., 1945.III.6., 1945.VI.3., 1945.VI.16., 1945.VI.29., 1945.VIII.14., 1945.IX.1., 1945.IX.3., 1945.X. vége, 1945.XII.4., 1946.II.24., 1946.III.19., 1946.IV.3., 1946.IV.25., 1946.V.7., 1946.V.8., 1946.VII.1., 1946.VII.8., 1946.IX.19., 1946.IX.29., 1946.IX.30., 1946.X.25., 1946.XI.15–19., 1947.I.30., 1947.II.10., 1947.II.12., 1947.II.17., 1947.IV.12., 1947.V.29., 1947.XII.22., 1949.IV.20., 1949.IX.7., 1950.IV.7., 1952.VIII.2., 1954.VIII.9., 1956.X.25., 1956.XI.3–7., 1956.XI.9., 1957.III.27., 1957.III.3–4., 1962.X.16., 1964.IX.21., 1964.IX.28–X.3., 1968.III.12., 1968.X.3., 1977.XII.30., 1981.V.4–6., 1982.III.30., 1982.IV.27–28., 1983.III.22–23., 1983.IV.13., 1984.III.15., 1985.IX.10–11., 1986.IV.10., 1987.VII.14–15., 1987.VIII.31., 1988.I.23., 1988.III.22., 1988.IV.12., 1988.VII.4., 1988.X.20., 1989.II.6., 1991.X.10.

kishatárforgalom 1947.I.30., 1947.IV.12., 1952.IV.7., 1962.X.16., 1982.III.30., 1982.IV.27–28., 1983.III.22–23., 1983.IV.13., 1984.III.15., 1985.IX.10–11., 1987.VII.14–15., 1987.VIII.31., 1988.IV.12., 1988.VII.4.

ifjúság

1946.XII.16., 1946.XII.28., 1948.VII.13., 1948.XII.20., 1949.I.31., 1949.II.5., 1949.III.19., 1949.IV.4., 1949.IV.23–24., 1949.V.7., 1950.II.27., 1950.VI.7–11., 1950.IX., 1950.X.1., 1950.XI.1., 1951.V.25–27., 1951.VII., 1952.I.26., 1952.IX.15., 1953.VI.15., 1954., 1955.II.3–6., 1955.XI.22., 1955.XI., 1956.III.23–25., 1956.V., 1956.X.28., 1956.XI.1., 1956.XI.16., 1957.VII.1., 1957.IX.1., 1957, 1958.V.12., 1958.VIII.30–31., 1958.XII.13–15., 1958., 1960.IX.1., 1961.III., 1961.IV.28., 1961.XII.15–16., 1962.IV.14–15., 1962, 1964.II.21., 1964.III.8., 1964.X.2., 1964 ősze, 1965.V.9., 1965.VI.,

1965.VII.25–VIII.1., 1965.X.12., 1965.XI.27–28., 1965.XII., 1966.II.15., 1966.III.5., 1966.III.13., 1966.IV., 1966.VII.27–VIII.5., 1966.X.7–9., 1966.XI.8., 1966.XII.10–11., 1967.III.21., 1967.V.18–20., 1967.VI.5–9., 1967.VII.13–22., 1968.III.22., 1968.III.22–23., 1968.IV.6., 1968.IV.21., 1968.IV.28., 1968.V.7., 1968.V.9–11., 1968.V.18., 1968.V.20., 1968.VI.8–9., 1968.VII.9., 1968.VII.11–22., 1968.VII.26., 1968.VIII.2., 1968.VIII.5., 1968.VIII.21., 1968.IX.28., 1968.XII.7., 1968.XII.11., 1968.XII.15., 1969.I.16., 1969.II.5–6., 1969.II.22., 1969.III.11–12., 1969.IV.19., 1969.IV.29., 1969.V.9–10., 1969.V.26., 1969.VII.17–27., 1969.IX.16., 1969.X., 1969.XI.20., 1970.I.7., 1970.I.31., 1970.II.17., 1970.IV.18., 1970.IV.24–25., 1970.IV.24–26., 1970.V.9., 1970.V.23–31., 1970.VII.9., 1970.VIII.1–12., 1970.VIII.18., 1970.IX.1., 1970.IX.8., 1970.XI.9–11., 1971.IV., 1971.V.8–9., 1971.VI.19–20., 1971.VIII.1–6., 1972.VI.21., 1972.VIII.11–20., 1972.IX.27–30., 1974.VI.22–23., 1974.XI.16., 1975.VI.10., 1975.VIII.8–12., 1975.X.21., 1977.VI.12., 1977.VII.9–13., 1977.VIII.11–20., 1977.IX.15–17., 1977.XI.21., 1977, 1978.VIII.4–12., 1979.VIII.3–12., 1980.VI.13–15., 1980.VIII.8–9., 1981.XI.12., 1982.IX.11–12., 1983.III.1., 1983.VI.11–12., 1983.VI.18., 1983.VII.4–10., 1983, 1986.VI.14–15., 1986.XII.12., 1987.I., 1987.II.11., 1987.III.8–9., 1987.VIII.29., 1987.IX.12–13., 1987.X., 1988.I.1., 1988.IV.21., 1988.VI.23., 1988.IX.13., 1989.V.6–7., 1989.VIII.6–13., 1989.VIII.21., 1989.XI.22., 1989.XI.25., 1989.XI.28., 1989.XI.30., 1989.XII.12., 1989.XII.13., 1989.XII.27., 1990.I.17., 1990.I.24., 1990.I., 1990.II.1., 1990.II.11., 1990.II.28., 1990.III.1., 1990.III.7., 1990.III., 1990.IV.18., 1990.IV., 1990.V.12., 1990.V.21., 1990.V.23., 1990.VI.27., 1990.VIII.11., 1990.IX.22., 1990.X.27., 1990.XI.28., 1990.XII.1., 1990.XII.12., 1991.I.4., 1991.I.9., 1991.III.25., 1991.IV.6., 1991.IV.27., 1991.VII.5., 1991.VIII.3–10., 1991.VIII.10–18., 1991.IX.13–15., 1991.XI.9., 1992.III.26., 1992.V.29–31., 1992.VIII.2–15., 1992.VIII.4–11., 1992.VIII.10–17., 1992.IX.1., 1992.IX.25., 1992.IX.26., 1992.X.4., 1992.X.10., 1992.X.24., 1992.XI.7., 1992.XI.14.

igazságszolgáltatás

1944.IX.4., 1944.IX.5., 1945.II.1., 1945.IV.4., 1945.IV.11., 1945.V.15., 1945.VI.19., 1945.VII.25., 1945.VIII.8., 1945.X.27., 1945.IX.18., 1946.I.7., 1946.II.27., 1946.III.22., 1946.IV.11., 1946.VI.24., 1946.VII.2., 1946.VII.22., 1946.VII.26., 1946.VIII.14., 1946.VIII.16., 1946.IX.14., 1946.XII.2., 1946.XII.10., 1947.IV.15., 1947.IV.10., 1946.IX.16., 1947.IX.22., 1947.X.20., 1947.XII.31., 1948.III.6., 1948.III.12., 1948.III.25., 1948.IV.29., 1948.V.15., 1948.VI.18., 1948.VI.19., 1948.X.6., 1948.XII.31., 1949.IV.20., 1949.IX.8., 1949.XII.30., 1951.I.15., 1951.VII., 1952.VII.1., 1952.XI.27., 1954.IV.8., 1954.IV.24., 1955.I.10., 1956.III.29–30., 1956.IV.19–20., 1956.VI.11–15., 1956.XII.23., 1957.X.2., 1957.XII.14., 1959.III.23–26., 1960.V.9., 1961.I., 1962.VIII.30., 1963.IV.3–4., 1963.VIII.22., 1963.IX.20., 1963.XII.4., 1964.II.26., 1968.III.31., 1968.VI.24., 1978.IV.22., 1981.XII.14., 1983.I.31., 1983.II.22., 1984.X.3., 1988.IV.21., 1989.XI.23., 1989.XII.17., 1990.II.9., 1990.IX.12., 1990.XI.7., 1991.II.17., 1991.II.20., 1991.II.27., 1991.III.15., 1991.V.3., 1991.XII.2., 1991.XII.5., 1992.III.7., 1992.IV.25., 1992.VIII.28., 1992.IX.9., 1992.X.23., 1992.X.28.

irodalmi élet

1945.IV.19., 1945 közepe, 1946.III.30., 1947.XII.10., 1947, 1948.VI.11., 1949.I.3., 1949.VII.31., 1951, 1952.IX.28., 1952, 1953.V.11., 1953,

1954.IV.5–6., 1954.V.30., 1954.VII.1., 1954.X.19., 1954, 1955.IX.1., 1955.XI., 1956.I.1., 1956.II.2., 1956.IV.22–29., 1956.VI.11–15., 1956.XI.3., 1956.XII.12–13., 1956.XII.22., 1956., 1957.II.16–24., 1957.III.8., 1957.III.9., 1957.XII.14., 1957, 1958.I.28., 1958.III., 1958.IX., 1958, 1960.I.3., 1961.III., 1962.VIII.23., 1962, 1963.IV.7., 1963.IV.22., 1963.V.22–24., 1963.VII.12., 1963.X.27., 1963.XII.2., 1963, 1964.III.9., 1964.V.22–31., 1964.X.3–4., 1964, 1965.II.13., 1965.IV.1., 1965.V.27., 1965.X.15., 1965.X.22–29., 1965.X.26., 1965, 1966.III.4., 1966, 1967.I.1., 1967.VI.22., 1967.VI.27–29., 1967.VI.29., 1967.VIII.8., 1967.IX.26–27., 1967.X.20–22., 1967, 1968.III.22., 1968.III–IV., 1968.VI.1–5., 1968.IV.27–28., 1968.IV.29., 1968.V.7., 1968.V.16–20., 1968.VIII.4., 1968.VIII.21., 1968.IX.9., 1968.IX., 1968.X.12., 1968.X.13., 1968.XII.11., 1968.XII.15., 1968, 1969.III.15–20., 1969.XI.14–16., 1969, 1970.IV.10., 1970.V.31., 1970.VIII.18., 1970.IX.16–19., 1970, 1971.VII.13–14., 1971.X.24., 1971, 1972.I.1., 1972.VIII.6., 1972, 1973, 1974.II.1., 1974.XI.20., 1974.XII.13–15., 1974, 1975.II.17., 1975.III.13–16., 1975.VI.10., 1975.X., 1975.XI.21., 1975, 1976.II., 1976.III.23., 1976.IV.21–24., 1976.V.22., 1976.X., 1976, 1977.I.9., 1977.I.28., 1977.III.23., 1977.III., 1977.VI.10., 1977.VI.14., 1977.X.13–14., 1977.XI.11., 1977.XI.18–19., 1977.XI.23., 1977, 1978.III.3–4., 1978.IX.21., 1978.XI.9., 1978.XII.2–4., 1978, 1979.V.3–7., 1979.IX.15., 1979.XI.29–XII.1., 1979, 1980.V.4., 1980.X.13–18., 1980.XI.14–15., 1980.XII.31., 1980, 1981.XI.20–22., 1981, 1982.VIII.6., 1982.IX.16., 1982.XI.6–7., 1982, 1983.I.26., 1983.I.31., 1983.II.7., 1983.II.9., 1983.V.3., 1983.VI.18., 1983.IX.1., 1983.IX.16., 1983.X.14., 1983.XI.3–6., 1983, 1984.III.9–17., 1984.V., 1984.VI.6., 1984.VI.20., 1984.X.3., 1984.XI.11–17., 1984.XI.15–18., 1984, 1985.IV.30., 1985.XI.7–10., 1985, 1986.VI.18., 1986.IX.5., 1986.XI.6–9., 1986.XII.12., 1986, 1987.I., 1987.VIII.12., 1987.VIII.29., 1987.X., 1987.XI.12–15., 1987, 1988.V.5–7., 1988.VI.17–19., 1988.IX.13., 1988.X.14–16., 1988.X.20., 1988.XI.2., 1988.XI.11., 1988, 1989.I.1., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.II.21., 1989.III.24., 1989.V.3., 1989.V.24., 1989.VI.16–18., 1989.VI.30., 1989.VII.7., 1989.VII.10., 1989.X.21–22., 1989.XI.2., 1989.XI.22., 1989.XI.28., 1989.XII.1., 1989.XII.19., 1989, 1990.I.26., 1990.I., 1990.III.14., 1990.III.22–23., 1990.IV.8., 1990.IV., 1990.IX.22., 1990.X.12–14., 1990.X.31., 1990.XI.7., 1990.XII.15., 1990, 1991.III.21–23., 1991.III.22., 1991.IX.26., 1991.X.1., 1991.XI.22–25., 1991, 1992.IV.1., 1992.IV.9–12., 1992.VI., 1992.X.23–25., 1992

jegyzékek, memorandumok

1944.XI.23., 1945.I.31., 1945.IV.24., 1945.VI.7., 1945.VI.8., 1945.VI.9., 1945.VI.12., 1945.VI.19., 1945.VII.3., 1945.VII.4., 1945.VII.21., 1945.VII.25., 1945.VIII.9., 1945.VIII.14., 1945.VIII.16., 1945.VIII.22., 1945.VIII.29., 1945.VIII., 1945.IX.12., 1945.IX.14., 1945.X. közepe, 1945.X.19., 1945.X.30., 1945.XI.20., 1945.XI.21., 1945 ősze, 1945.XII.11., 1946.I.24., 1946.I.25., 1946.II.1., 1946.II.9., 1946.II.24., 1946.III. eleje, 1946.III.18., 1946.III.19., 1946.III., 1946.IV.3., 1946.IV.3., 1946.V.6., 1946.V.8., 1946.V.11., 1946.V.18., 1946.V.20., 1946.V., 1946.VI.4., 1946.VI.4., 1946.VI.11., 1946.VI.14., 1946.VI.27., 1946.VIII.3., 1946.VIII.14., 1946.VIII.19., 1946.VIII.26., 1946.IX.1., 1946.XI.16., 1946.XI.23., 1946.XI.27., 1946.XII.11., 1947.I.7., 1947.I.14., 1947.I.19., 1947.II.1., 1947.II.5., 1947.II.7., 1947.II.10., 1947.II.12., 1947.IV.12., 1947.VI.12., 1947.VIII.16., 1947.XI.11., 1947.XII.10., 1948.I.15., 1948.IV.1., 1948.IV.18., 1948.VI.4., 1948.VI.12., 1949.I.20., 1949.I.27., 1949.V.2., 1953.I.15., 1955.XII.17., 1958.IX.24., 1959.II.17., 1960.XII.16.,

1962.XI.26., 1967.VIII.12., 1968.III.25., 1968.IX., 1968, 1973.IV.20., 1979.V., 1980.V., 1981.VIII., 1981.XI.25., 1984.XI.13., 1985.I.14., 1988.X.20., 1989.II.6., 1989.II.28., 1989.III.2., 1989.VIII.18., 1989.IX.1., 1989.XI.3., 1990.III.3., 1991.X.5., 1992.V.19., 1992.V.22., 1992.VI.2., 1992.VII.8., 1992.X.14., 1992.X.21., 1992.XI.3., 1992.XII.10., 1992.XII.23.

kisajátítás

1944.IX.1., 1944.IX.4., 1944.IX.9., 1944.IX.21., 1944.X.13., 1944.XII.5., 1945.II.27., 1945.II.28–III.1., 1945.III.10., 1945.IV.5., 1945.V.3., 1945.VI.21., 1945.VII.20., 1945.VII.21., 1945.VIII.18., 1945.VIII.23., 1945.X.22., 1945.X.25., 1945.X.25–26., 1945.X.27., 1946.II.27., 1946.III.31., 1946.V.14., 1946.V.31., 1946.VI.17., 1946.VII.3., 1946.VII.22., 1946.VIII.14., 1946.IX.12., 1946.IX.25., 1946.X.10., 1946.X.22., 1946.XII.12., 1947.I.14., 1947.II.1., 1947.II.17., 1947.II.28., 1948.V.8., 1947.VI.17., 1947.IX.2., 1947.IX.3. 1947.X.3., 1947.XII.19., 1948.III.19., 1948.III.21., 1948.VI.4., 1948.VI.14., 1948.VI.16., 1948.VII.19., 1948.VII.23–24., 1948.X.6., 1948.X.16., 1948.XI.4., 1948.XI.12., 1948.XI.24., 1948.XII.3., 1949.I.28., 1949.II.5., 1949.II.9., 1949.II.15., 1949.III.19., 1949.III.22., 1949.III.23., 1949.VI.3., 1949.VI–VII., 1950.I.6., 1958.XII.10–17., 1961.V.22–31., 1962.XI.5., 1963.XII.21–22., 1964.II.3., 1965.I.23., 1968.VI.12., 1968.VI.14., 1989.XI.29., 1990.II.2., 1991.II.1., 1991.II.17., 1991.II.20., 1991.II.21., 1991.III.15., 1991.III.26., 1991.V.21., 1991.VI.1., 1992.II.18.

kitelepítés

1944.XI.23., 1944.XII.30., 1945.I.15., 1945.I.31., 1945.III.22–29., 1945.IV.13., 1945.V.5., 1945.V.20–21., 1945.V.23., 1945.V.25., 1945.V.26., 1945.VI.3., 1945.VI.8., 1945.VI.12., 1945.VI.12., 1945.VI.14., 1945.VI.16., 1945.VI.23., 1945.VI.28., 1945.VII.3., 1945.VII.17., 1945.VIII.2., 1945.VIII.3., 1945.VIII.7., 1945.VIII.21., 1945.VIII.11–12., 1945.VIII.16., 1945.VIII.18., 1945.IX.3., 1945.IX.5., 1945.IX.15., 1945.X.19., 1945.X.28., 1945.X.30., 1945.XI.15., 1945.XI.18., 1945.XII.3., 1946.I.24., 1946.II.6–10., 1946.II.15., 1946.II.20., 1946.II.23., 1946.II.27., 1946.III.4., 1946.III.18., 1946.III.21., 1946.III.22., 1946.IV.3., 1946.IV.5., 1946.IV.24., 1946.IV.25., 1946.IV.30., 1946.V.2., 1946.V.11., 1946.V.18., 1946.V.27., 1946.VI.17., 1946.VII.3., 1946.VII.4., 1946.VII.6., 1946.VII.8., 1946.VII.12., 1946.VII.16., 1946.VII.20–26., 1946.VII. vége, 1946.VIII.1., 1946.VIII.3., 1946.VIII.9., 1946.VIII.15., 1946.VIII.26., 1946.VIII.27., 1946.IX.5., 1946.IX.14., 1946.IX.16., 1946.IX.18., 1946.IX.20., 1946.IX.23., 1946.IX.24., 1946.IX.29., 1946.X.2., 1946.X.6., 1946.X.12., 1946.X.26., 1946.XII.12., 1946.XII.17., 1947.I.14., 1947.VI.23–25., 1947 nyara, 1947.IX.26., 1947.X.14., 1947.XI.11., 1948.I.6., 1948.III.15., 1948.V.3–4., 1948.VI.9., 1948.XII.20., 1949.X.12., 1949.X.13., 1950.III.1., 1951.X.18., 1952.X.10., 1955.VII.8., 1964.II.3., 1965.V.27., 1968.III.15., 1968.IV.28., 1969.V. eleje, 1972.IX.16., 1985.XII.19., 1991.II.12., 1991.II.14., 1992.III.30.

klubmozgalom

1950, 1957, 1961.III., 1964.II.21., 1964 ősze, 1964, 1965.VI., 1965.VII.25–VIII.1., 1965.X.12., 1965.XI.27–28., 1965.XII., 1966.II.15., 1966.III.5., 1966.III.13., 1966.IV., 1966.VII.27–VIII.5., 1966.X.7–9., 1966.XI.8., 1966.XII.10.11., 1967.III.21., 1967.VII.13–22., 1968.III.21., 1968.III.IV., 1968.IV.5., 1968.IV., 1968.V.18., 1968.V.20., 1968.VI.25., 1968.VIII.28.,

1968.IX.5., 1969.IX.16., 1969.X., 1970.V.9., 1970.V.23–31., 1970.VII.9., 1970.VIII.2–12., 1971.IV., 1972.V., 1975.VIII.8–12., 1976.VII.29–VIII.8., 1977.VIII.9–13., 1977.VIII.11–20., 1978.I., 1978.III.17–18., 1978.VIII.4–12., 1978.VIII.11–20., 1979.I., 1979.III., 1979.IV., 1979.VIII.3–12., 1979.VIII.11–19., 1980.VIII.9–16., 1980.IX.21., 1981.VIII.2–9., 1981.VIII.9–15., 1982.I., 1982.VII.31–VIII.6., 1982.VIII.8–14., 1983.VII.25–VIII.7., 1983.VII.30–VIII.6., 1983.VIII.7–14., 1983.XI.14., 1986.III.10–24., 1987.VIII.1–9., 1988.V.5–7., 1988.VII.2–9., 1988.VII.15–24., 1988., 1989.II.25–26., 1989.VI.30., 1989.VII.29–VIII.6., 1989.VIII.6–13., 1989.XI.28., 1989.XII.30., 1990.I.18., 1990.I.28., 1990.I., 1990.II.24., 1990.III.7., 1990.III.17., 1990.III., 1990.V.23., 1990.VII.14–22., 1990.XI.28., 1990.XII.12., 1991.III.8–10., 1990.VIII.1–3., 1991.X., 1990.XII.7., 1992.III.7., 1992.X.10.

parlamenti klub 1990.VII.3., 1990.X.3., 1990.X.5., 1990.XI.26., 1990.XII.20., 1991.II.14., 1991.III.20., 1991.V.15., 1991.V.18., 1991.V.19., 1991.XI.1., 1991.XI.25., 1991.XII.22., 1992.I.8., 1992.IV.15., 1992.IV.16., 1992.VI.23., 1992.VI.26., 1992.VII.17., 1992.VIII.6., 1992.VIII.6., 1992.VIII.19., 1992.IX.29., 1992.XI.25.

könyvkultúra

1945.X. vége, 1946.VII.vége, 1947.XII.10., 1949 nyara, 1950.I.1., 1950.II.15., 1950.III.10., 1950.V.11., 1950.V.13., 1950.VIII.14., 1950.X.3., 1950., 1951.VI.23–24., 1951.XII.5., 1951., 1952.VI.6., 1952., 1953.I.1., 1953.II.2., 1953.VI.5., 1953.VIII.23., 1953., 1954., 1955., 1956.I.1., 1956.II.2., 1956.XII.21., 1957.IX.24., 1958.V.23., 1958., 1959 nyara, 1961.IV.28., 1962.VI.6., 1963.VII.12., 1963.XII.2., 1963., 1964.VIII.6., 1964., 1965.V.13–23., 1965.XII., 1966.II.27., 1966.X.9., 1967.I.1., 1967.X.17., 1967., 1968.III.13., 1968.III.22., 1968.V.16–20., 1968., 1969.I.1., 1969.V.15., 1969.V.17., 1969.VII.10., 1969.X.22., 1969., 1970.VIII.1., 1970., 1972.VIII.1., 1973., 1974., 1976.IX., 1976.X.14., 1976.X., 1977.XI.23., 1977., 1978.XII.2., 1979.I.1., 1979.V., 1979.IX.12., 1979., 1980., 1981 tavasza, 1981., 1982.IV., 1983.IV.6., 1983.V.25., 1983.IX.1., 1983.IX.16., 1983., 1984., 1985., 1986., 1987.IV.11–12., 1987.X.1., 1988.II.22., 1989 eleje, 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.IV.5–11., 1989.V.20., 1989.XI.13., 1989.XI.13., 1989 ősze, 1989.XII.20., 1990.I., 1990.III. eleje, 1990.IV.8., 1990.IV.20., 1990.IX.22., 1990.XI.7., 1990.XI.22., 1990.XI.22., 1990., 1991.IV., 1991.VI.28., 1991.X.3., 1991.XI.22–24., 1991.XII.7., 1991., 1992.III.27., 1992.III.28., 1992.X.23–25.

közigazgatás

1944.X.28., 1944.XII.4., 1945.I.20., 1945.III.6., 1945.III., 1945.IV.7., 1945.IV.10., 1945.V.5., 1945.VI.29., 1945.VIII.11., 1945.VIII.19., 1946.II.18., 1946.IX.12., 1947.VI.12., 1947.VIII.22., 1947.X.3., 1948.I.3., 1948.X.6., 1948.XI.12., 1948.XI.21., 1948.XI.24., 1948.XII.11., 1948.XII.21., 1949.I.28., 1949.II.9., 1951.I.1., 1952.VIII.21., 1957.III.27., 1958.V.16–18., 1960.I.13–14., 1960.I.15., 1960.III.27., 1960.IV.3., 1960.IV.9., 1960.VII.16., 1960., 1961.III.1., 1961.III.8., 1968.II.28., 1968.III.12., 1968.III.14., 1968.IV.1–5., 1968.IV.12., 1968.IV.18., 1968.V.24., 1968.VI.12., 1968.X.3., 1968.X.20., 1969.II.8., 1969.III.17–18., 1969.VI.27., 1970.IV.20., 1970.XII.28., 1971.VII.8., 1978.II.18., 1988.X.20., 1989.II.6., 1990.I.25., 1990.X.29., 1990.X.29., 1990.XI.22., 1990.XII.4., 1990.XII., 1991.III.26., 1991.VI.21., 1991.IX.10., 1991.IX.16., 1991.X.22., 1991.XI.6., 1992.I.25., 1992.II.27., 1992.VIII.10.

lakosságcsere

1944.X.1–4., 1944.XI.23., 1944.XII.30., 1945.VI.16., 1945.VII.3., 1945.VIII.14., 1945.VIII.16., 1945.VIII.18., 1945.IX.3., 1945.X.9., 1945.X.25., 1945.X.25–26., 1945.X.28., 1945.X.30., 1945.XI.11., 1945.XI.28., 1945.XII.3., 1945.XII.4., 1945.XII.6., 1945.XII.11., 1946.I.5., 1946.I.24., 1946.II.4., 1946.II.6–10., 1946.II.9., 1946.II.15., 1946.II.23., 1946.II.27., 1946.III. eleje, 1946.III.4., 1946.III.18., 1946.III.19., 1946.III.21., 1946.III.22., 1946.III.31., 1946.IV.5., 1946.IV.12., 1946.IV.24., 1946.IV.25., 1946.V.2., 1946.V.14., 1946.V.15., 1946.V.20., 1946.V.27., 1946.VI.5., 1946.VI.14., 1946.VI.24., 1946.VI.27., 1946.VII.3., 1946.VII.6., 1946.VII.10., 1946.VII.22., 1946.VIII.3., 1946.VIII.9., 1946.VIII.14., 1946.VIII.26., 1946.VIII.27., 1946.IX.5., 1946.IX.8., 1946.IX.24., 1946.X.2., 1946.X.3., 1946.X.4., 1946.X.8., 1946.X.13., 1946.X.22., 1946.XI.4., 1946.XI.14., 1946.XI.20., 1946.XII.1., 1946.XII.16., 1946.XII.17., 1947.I.7., 1947.I.14., 1947.I.25–26., 1947.II.10., 1947.II.12., 1947.II.22., 1947.II.23., 1947.III.2–7., 1947.III.4., 1947.III.14., 1947.III.23., 1947.III.26., 1947.III.31., 1947.IV.1., 1947.IV.6., 1947.IV.7., 1949.IV.9., 1949.IV.11., 1949.IV.12., 1949.IV.13., 1949.V.14., 1947.V.24., 1947.V.29., 1947.VII.9., 1947.X.14., 1947.XI.11., 1947.XII.10., 1947.XII.20., 1948.II.3–5., 1948.II.23–25., 1948.III.2., 1948.III.16–18., 1948.III.19., 1948.IV.12–16., 1948.IV.18., 1948.V.3–4., 1948.V.18., 1948.VI.4., 1948.VI.12., 1948.VI.16., 1948.VIII.5–7., 1948.X.2., 1948.X.25., 1948.XII.20., 1949.I.12., 1949.I.20., 1949.II.26., 1949.VI.1., 1949.VI.21., 1949.VII.25., 1950.III.1., 1950.III.9., 1951.V.26., 1953.I.15., 1955.XII.17., 1958.IX.24., 1958.XII.10–17., 1963.XII.18–19., 1964.VIII.8., 1968.III.28., 1968.IV.25., 1968.VI.25., 1969.V. eleje, 1982.IV.6–9.

mezőgazdaság

1944.IX.21., 1944.X.13., 1944.XI.26., 1944 ősze, 1945.II.21., 1945.II.27., 1945.II.28.–III.1., 1945.III.10., 1945.IV.4., 1945.IV.5., 1945.IV.11., 1945.V.20–21., 1945.VI.2., 1945.VI.3., 1945.VI.6., 1945.VI.21., 1945.VII.20., 1945.VIII.23., 1945.X.22., 1945.X.25–26., 1945.XII.3., 1946.II.18., 1946.III.30., 1946.IV.6., 1946.V.14., 1946.V.31., 1946.VII.2., 1946.VIII.9., 1946.VIII.16., 1946.IX.14., 1946.IX.24., 1946.X.10., 1947.II.22., 1947.IV.11., 1947.V.8., 1947.V.24., 1947 nyara, 1947.VII.11., 1947.IX.3., 1947.X.15., 1947.XI.19., 1947.XII.19., 1948.II.25., 1948.III.6., 1948.III.21., 1948.IV.27., 1948.V.12., 1948.VI.14., 1948.VI.15., 1948.VI.18., 1948.VII.19., 1948.VII.28., 1948.IX.27., 1948.X.6., 1948.X.27., 1948.XI.4., 1948.XI.12., 1948.XI.23., 1948.XI.24., 1948.XII.3., 1949.I.26., 1949.I.28., 1949.II.5., 1949.II.10., 1949.II.15., 1949.II.23., 1949.III.3., 1949.V.25–29. 1949.VI.3., 1949.X.14., 1950.I.1., 1950.I.6., 1950.I.14., 1950.II.1., 1950.II.3., 1950.III.15., 1950.IV.6–7., 1950, 1951.IV.6., 1951.VII.8., 1951.VII., 1951, 1952.IV.19., 1952.VI.3., 1952.VII.3., 1952.XII.15., 1953.III.6., 1953.VI.13–15., 1953.VII., 1953.XII.18–19., 1953, 1954.XI.28., 1954–III.25., 1954.XII.17., 1955.VI.29–30., 1956.XI.2., 1956.XI.16., 1957.III.22–23., 1960.V.21., 1960.VII.3., 1961.IV.28., 1961.VIII.23., 1962.XI.4., 1964.III.8., 1965.I., 1965.X.12., 1966.II.27., 1968.VII.8–11., 1968.IX.21., 1969.I.2., 1969.I.11., 1969.II.5–6., 1969.IV.1., 1969.IV.26., 1969.IX.6., 1969.XII.27., 1970.III.14., 1971.XII.8., 1974.X.12., 1975.III.14., 1976.XI.4., 1979.X.8., 1980.X.21–24., 1980.VI.18., 1981.IX.19., 1983, 1986.VI.18., 1987.II.11., 1988.IV.21., 1989.XII.1–2., 1989.XII.29., 1990.I.5., 1990.I.13., 1990.VII.14., 1990.XI.11., 1991.II.1., 1991.II.18., 1991.II.21., 1991.III.15., 1991.III.26., 1991.III.27., 1991.III.28., 1991.IV.5., 1991.V.3., 1991.V.21.,

1991.V.25., 1991.VI.1., 1991.VI.20., 1991.VI.28., 1991.VII.8., 1992.I.30–31., 1992.II.18., 1991.II.21., 1992.II.27., 1992.XI.18.

földreform 1944.XI.26., 1945.II.21., 1945.II.27., 1945.III.10., 1945.IV.5., 1945.IV.11., 1945.VI.2., 1945.VI.6., 1945.VI.21., 1945.IX.18., 1945.X.22., 1946.VIII.16., 1946.X.10., 1947.VII.11., 1947.IX.3., 1947.XI.19., 1948.III.6., 1948.III.21., 1948.V.12., 1948.VI.18., 1948.X.6., 1948.XI.12., 1949.I.26., 1949.I.28., 1949.X.14., 1950.II.3., 1991.II.1., 1991.V.21., 1992.II.18.

kollektivizálás 1948.IX.27., 1948.X.27., 1949.II.5., 1949.II.23., 1949.III.3., 1949.V.25–29., 1950.I.14., 1950.I.23., 1950.III.15., 1950.IV.6–7., 1951.IX., 1951., 1952.IV.19., 1952.VI.3., 1952.X., 1953.VII., 1953.XII.18–19., 1953., 1955.VI.29–30., 1957.III.22–23., 1960.VI.12., 1962.XI.4., 1964.IV.11., 1964.VI.14., 1968.VII.8–11., 1969.IX.6., 1971.X.13., 1971.XI.26–27., 1975.IV.26., 1975.XI.22., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1982.VIII.3., 1982.IX.13., 1986.V.23–24., 1988.IX.30.X.1., 1989.XII.1–2.

mozi

1945.VIII.11., 1949.XII.30., 1950.I.6., 1951.II.9., 1954.X.13., 1954.XI.18., 1955.I.24., 1959.II.5., 1967.IX.23–29., 1989.V.31.

múzeum

1952.IX.28., 1964.VII.1., 1964.VIII.6., 1964.X.3–4., 1965.IV.1., 1966.XII.10–11., 1967.X.17., 1969.III.17–18., 1969.V.15., 1969.V.17., 1969.V.31–VI.1., 1969.VII.10., 1972.III.21., 1974.XII.13–15., 1975.II.17., 1976.X.1., 1977., 1978.IX.21., 1979., 1980.V.26–28., 1982.IV.17–18., 1982., 1983.XI.14., 1983., 1986., 1987.IV.11–12., 1987.VIII.12., 1989.I.19., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.III–IV., 1989.XI.1., 1990.VIII.10., 1990.X.26., 1991.VIII.1–3., 1991.X.1., 1991.X.25–26., 1992.I.13., 1992.V.29.

népszámlálás

1945.II.27., 1945.III.10., 1945.V.19., 1945.VI.5., 1945.VI.21., 1946.II.18., 1946.VI.17., 1950.I.6., 1950.III.1., 1950.III.16., 1950.III.30., 1951.IV.18–20., 1961.III.1., 1968.III.15., 1970.XII.1., 1980.XI.1., 1982.IV., 1991.III.3.

nőkérdés

1944.XII.27., 1945.IX.19., 1945.X.1., 1946.VII.22., 1947.I.21., 1947.II.1., 1948.XII.20., 1949.II.5., 1950.III.31–IV.2., 1950.VIII.14., 1950.XI.1., 1951.IV.1., 1951.IX.1., 1951.X.20., 1952.I.15., 1952.IX., 1953.I., 1954.XI.28., 1955.II.3–6., 1956.XI.16., 1957.V.19., 1957.V.25–26., 1959.IV.6–7., 1961.III.1., 1962.IV.14–15., 1965.X.24–29., 1966.I.7., 1966.IV., 1966.XII.10., 1968.IV.5., 1968.IV.6., 1968.IV.29., 1968.XI.15., 1968.XII.29., 1969.I.22., 1969.I.30–31., 1969.II., 1969.V.13., 1970.II.11., 1970.VIII.25., 1970., 1971.II.16., 1971.X.13., 1971.X.24., 1971.XI.26–27., 1972.X.14., 1972., 1973., 1974.VIII.23., 1974.X.12., 1975.V., 1976.V.22., 1976.IX.29., 1976.X.22–23., 1976.XI.3., 1978.VI.25., 1978.X.28., 1979., 1980.IV.19., 1981.VI.5–6., 1981.III.20–22., 1981.VI.17., 1981.VI.17., 1981.IX.8., 1982.IX.16., 1983.IX.1., 1984.III., 1984.V.10., 1985.II.4., 1985.XII.7., 1986.III.13–15., 1986.V.23–24., 1986., 1987.IX.12–13., 1987.X., 1988.X.20., 1989.III.2., 1989.III.10., 1989.III–IV., 1989.VII.7., 1989.IX.6., 1989.X.1., 1989.XI.18., 1989.XI.28., 1989.XII.9., 1989.XII.17., 1989.XII.18.,

1989.XII.29., 1990.I.5., 1990.I.5–6., 1990.I.27., 1990.I.30., 1990.II.11., 1990.II.24–25., 1990.III.3., 1990.III.11., 1990.IV.18., 1990.VI.8–9., 1990.VIII.6., 1990.IX.22., 1990.X.8., 1990.XI.22., 1990.XI.28., 1990.XII.19., 1991.II.9–10., 1991.II.19., 1991.III.7., 1991.III.8–10., 1991.VI.14., 1991.VI.28., 1991.VII.17., 1991.IX.6., 1991.X.28., 1991.XI.11., 1991.XII.12., 1991.XII.14–15., 1991.XII., 1992.II.17., 1992.VI.5–6., 1992.VI.26., 1992.IX.25., 1992.X.24., 1992.XI.7.

nyelvhasználat

1944.IX.6., 1944.XI.23., 1945.I.21., 1945.II.20., 1945.II.27., 1945.III.7., 1945.III.10., 1945.V.24., 1945.V., 1945.VI.5., 1945.VI.9., 1945.VI.16., 1945.VI.27., 1945.VII.16., 1945.VII.25., 1945.VIII.3., 1945.VIII.10., 1945.VIII.11–12., 1945.VIII.22., 1945.IX.1., 1945.IX.17., 1946.I.27., 1946.II.18., 1946.III.30., 1946.IV.17., 1946.VI.24., 1946.VII.1., 1946., 1947.II.9., 1947.II.27., 1947.V.20., 1947.VI.23., 1947.X.15., 1947.XII.10., 1947.XII.18., 1947.XII., 1948.II.27., 1948.II.28., 1948.III.7., 1948.III.8., 1948.III.18., 1948.IV.1., 1948.IV.21., 1948.V.15., 1948 tavasza, 1948.VI.11., 1948.VII.15., 1948.VII.19., 1948.VII.23–24., 1948.VII.28., 1948.X.1., 1948.X.12., 1948.XI.11., 1948.XI.12., 1948.XI.19., 1948.XII.1., 1948.XII.20., 1948.XII.21., 1949.III.5., 1949.V.7., 1949.V.17., 1949.IX.1., 1949.XI.30., 1949.XII.12., 1950.I.6., 1950.I.7., 1950.I.23., 1950.II.1., 1950.II.27., 1950.II.28., 1950.III.15., 1950.IV.1., 1950.IV.2., 1950.IV.29., 1950.IV., 1950.VI.3., 1950.VI.22., 1950.VI.29., 1950.IX.1., 1950.X.1., 1950.VI.4., 1950.XI.28., 1950., 1951.I., 1951.VI., 1951.VII.15., 1951.VII.21., 1951.VII., 1951.IX.1.1951.IX.17., 1951.IX., 1951.X.13., 1951.X., 1951., 1952.I., 1952.II.26., 1952.IV.12., 1952.V.1., 1952.VI.17., 1952.VII.1., 1952.IX.1., 1952.IX.15., 1952.X., 1952.XI.11., 1952.XI.15., 1952., 1953.I., 1953.III.3., 1953.V.11., 1953.VII.30., 1953.IX.1., 1953., 1954.II.13., 1954.VIII.9., 1954.VIII., 1954.IX.1., 1954.X.29., 1954.XII.13., 1954.XII.18., 1955.XII.17., 1956.II., 1956.VII.3., 1956.IX.1., 1956.X.31., 1956.XII.12–13., 1957.IX.1., 1958.V.16–18., 1958.V.23., 1958.IX., 1959.I.16., 1959.II.5., 1959.IX.1., 1959.IX.10., 1960.III.27., 1960.IV.3., 1960.VII.11., 1960.VII.16., 1960.IX.1., 1960.X.27., 1960.XII.15., 1960., 1961.I., 1961.III.8., 1961.IV.21.22., 1961.IV.28., 1961.XI.19., 1961., 1962.III.6., 1962.IV.14–15., 1962.VIII.23., 1963.VII.12., 1963.IX.29., 1963.XII.4., 1963.XII.4., 1964.I.25., 1964.II.18., 1964.II.26., 1964., 1965.V.13–23., 1965.X.24–29., 1965.X.27., 1966.II.27., 1966.IX.1., 1966.XII.10–11., 1967.V.1., 1967.X.20–22., 1967.XII.11., 1968.III.15., 1968.V.2., 1968.V.7., 1968.V.24., 1968.VI.12., 1968.VII.8., 1968.VIII.4., 1968.X.12., 1968.X.13., 1968.X.27., 1968.XI.19., 1968.XII.1., 1969.II.21., 1969.III.17–18., 1969.IV.8., 1969.IV.10., 1969.IV.19., 1969.IV.22., 1969.V.15., 1969.V.17., 1969.V.19–22., 1969.V.23., 1969.VI.5., 1969.VII.10., 1969.VIII.1–2., 1969.XI.14–16., 1970.II.4., 1970.II., 1970.IV.22., 1970.IX.1., 1970.XII.1., 1970.XII.14., 1970., 1971.I.3., 1971.II.12–13., 1971.IX.1., 1971.XII.30., 1972.V.10., 1972.V.17., 1972.VI.21., 1972.IX.27., 1972.X.18., 1972.XI.8–9., 1973.III.9., 1973.IV.17., 1973.VI.8., 1973.VII.9., 1973.X.17., 1973.XI.30–XII.1., 1974.I.10., 1974.II.11., 1974.II.20., 1974.II.21., 1974.IX.1., 1974.XII.6–7., 1975.IX.1., 1975.X.10., 1975.XII.12–13., 1975., 1976.II.4., 1976.II.10., 1976.III.23., 1976.IX.29., 1976.IX., 1976.XI.26–27., 1976.XII.21., 1977.III.10., 1977.V.14–15., 1977.VI.6., 1977.VI.10., 1977.VI.27., 1977.VIII.31., 1977.IX.1., 1977.XI.21., 1977.XII.2., 1977.XII.16–17., 1977., 1978.I.24., 1978.I.30., 1978.II.10., 1978.III.10., 1978.III.24., 1978.IV., 1978.VI.27., 1978.X.10., 1978.XI.10–11., 1978.XI., 1978.XII.1., 1978.XII.8., 1979.I.5.,

1979.I.16., 1979.IV.20–21., 1979.V., 1979, 1980.III.25–26., 1980.IV.18–19., 1980.IV.25–26., 1980.VI.28., 1980.IX.9., 1980.XI.12., 1980.XII.3., 1980,1981.III.20.21., 1981.IV.10–11., 1981.IV., 1981.VI.27–28., 1981.XI.9–13., 1981.XI.12., 1981.XI.20–22., 1981.XI.25., 1982.III.11–13., 1982.IV.17–18., 1982.IV., 1982.XI.2., 1982, 1983.I.24., 1983.III.18–19., 1983.IV.26., 1983.IX.1., 1983.IX.15., 1983.X.31., 1983.XI.22., 1983, 1984.II., 1984.III.9., 1984.III.19., 1984.III.22., 1984.III.23., 1984.III.29–31., 1984.IV.2., 1984.V., 1984.VIII.20., 1985.III.14–16., 1985.IV.22–23., 1985.V.30., 1986.III.20–22., 1986.IX.1., 1986, 1987.III.10., 1987.IV.2–4., 1987.IV.11–12., 1987.XII.12., 1988.III.17–19., 1988.IV.7., 1988.IV.21., 1988.VI.23., 1988.IX.13., 1988.IX.30–X.1., 1988.X.20., 1988.X.21., 1989.I.10., 1989.I.19., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.III.16–18., 1989.V.11., 1989.V.26., 1989.IX.1., 1989.XI.1., 1990.I.1., 1990.I.16., 1990.I.25., 1990.II.9., 1990.II.26., 1990.III. eleje, 1990.III.3., 1990.III.22–24., 1990.IV.18., 1990.IV.19., 1990.IV.28., 1990.V.7., 1990.V.10., 1990.V.20., 1990.V.21., 1990.V.25., 1990.VI.16., 1990.VI.23., 1990.VI.26., 1990.VIII.3., 1990.VIII.9–10., 1990.VIII.14., 1990.VIII.17., 1990.VIII.21., 1990.VIII.25., 1990.IX.1., 1990.IX.1., 1990.IX.3., 1990.IX.24., 1990.IX.26., 1990.X.5., 1990.X.8., 1990.X.9., 1990.X.11., 1990.X.15., 1990.X.16., 1990.X.23., 1990.X.25., 1990.X.25., 1990.X.31., 1990.XI.5., 1990.XI.8., 1990.XI.12., 1990.XI.22., 1990.XI., 1990.XII.10., 1990.XII.15., 1991.I.4., 1991.I.8., 1991.I.9., 1991.I.28., 1991.II.19., 1991.II.23., 1991.II.23–24., 1991.III.3., 1991.III.4., 1991.III.7., 1991.III.14., 1991.III.20., 1991.III.21–23., 1991.III.22., 1991.IV.9., 1991.IV.17–18., 1991.IV.20., 1991.V., 1991.VI., 1991.VII.1., 1991.VII.11., 1991.VII., 1991.VIII.12., 1991.IX.1., 1991.IX.2., 1991.IX.3., 1991.IX.30., 1991.X.5., 1991.X.22., 1991.XI.6., 1991.XII., 1992.I.1., 1992.I.23., 1992.I.30., 1992.II.13., 1992.II.20., 1992.III.12., 1992.III.12–14., 1992.IV.22., 1992.V.19., 1992.V., 1992.VII.30., 1992.VIII.10., 1992.IX.1., 1992.X.16., 1992.XI.13., 1992.XI.18., 1992.XII.6., 1992.XII.24., 1992.XII.30.

helységnevek használata 1948.VI.11., 1952.XI.15., 1952.VII.1., 1952.XI.11., 1952.XI.15., 1960.IV.3., 1960.V.21., 1968.III.15., 1968.III.22., 1968.VIII.21., 1970.II.4., 1970.IV.7., 1970.IV.22., 1970.VI.18., 1970.XII.14., 1971.VIII.25., 1971.IX.1., 1973.VI.8., 1975.X.10., 1976.XII.21., 1978.II.10., 1980.XI.12., 1982.XII.30., 1983.X.31., 1987.IX.7–11., 1988.IX.30–X.1., 1990.VI.26., 1990.X.1., 1990.X.25., 1990.XI.12., 1990.XI.12., 1990.XI.22., 1991.III.4., 1991.III.7., 1991.III.22., 1991.XI.6., 1992.X.16., 1992.XI.11., 1992.XI.18., 1992.XII.2., 1992.XII.14., 1992.XII.30.

nyilvánosság

cenzúra 1945.I.21., 1947.V.20., 1947.VIII.16., 1948.XII.1., 1956.X.19., 1957.III.9., 1966.XI., 1967.VI.27–29., 1968.III.4., 1968.III.23., 1968.VI.26., 1973, 1988.VIII.21., 1989.XI.23.

televízió 1953.V.1., 1956.XI.3., 1960.IV.3., 1964.VIII.6., 1966.XII.10–11., 1967.X.17., 1968.IV.30., 1969.III.17–18., 1969.IV.22., 1969.V.17., 1969.VII.10., 1972.XI.8–9., 1975.XI. eleje, 1976.II.10., 1976.IV., 1977.V.14–15., 1979.V., 1980.IV.18–19., 1980.VI.28., 1980.IX.9., 1981.IV.10–11., 1982.IV.17–18., 1982.XI.2., 1983.IV.26., 1983.X.31., 1985.XII.19., 1987.IV.11–12., 1989.IV.3. és 10., 1989.IV.17., 1989.IV.20., 1989.IV.26., 1989.VI.8., 1989.XI.1., 1989.XI.28., 1989.XII.16., 1990.X.23., 1991.I.8., 1991.II.17., 1991.VII.1., 1991.VII.17.,

1991.IX.3., 1991.XI.17., 1992.I.23., 1992.II.15., 1992.V.19., 1992.VIII.25., 1992.XI.18., 1992.XII.2., 1992.XII.14., 1992.XII.22., 1992.XII.24.

rádió 1944.VIII.30., 1944.X.15., 1945.II.16., 1945.V.9., 1945.V.11., 1945.X.4., 1946.III.4., 1947.X.28., 1949.I.3., 1950, 1956.X.28., 1956.XI.1., 1956.XI.3., 1957.III.8., 1960.IV.3., 1960.VII.16., 1960.X.3., 1960, 1963.III.1., 1964.VII.6., 1967.X.17., 1968.IV.30., 1968.V.18., 1968.VIII.21., 1969, 1971.I.3., 1972.X.14., 1974.II.20., 1975.XI. eleje, 1976.II.10., 1976.V.22., 1980.III.30–IV.13., 1983.X.31., 1984.III.18., 1984.IV.4., 1988.I.25., 1989.III.11., 1989.VI.8., 1989.VI.29., 1989.XI.1., 1991.VII.17., 1992.V.1., 1990.VII.30., 1992.VIII.25., 1992.XII.22.

sajtó 1944.IX.9., 1944.IX.17., 1944.IX.21., 1944.X.1–14., 1944.X.6., 1944.XI.1., 1944 ősze, 1944.XII.30., 1945.I.17., 1945.I.21., 1945.II.11., 1945.II.20., 1945.IV.13., 1945.V.18., 1945.IV.19., 1945.VI.9., 1945.VI.16., 1945.VII.16., 1945.VIII.10., 1945.VIII.11–12., 1945.IX.24., 1945.XI.15., 1945.XI.18., 1946.I.27., 1946.III.4., 1946.III.30., 1946.III., 1946.VI.17., 1946.X.6., 1946.XII.2., 1946, 1947.II.9., 1947.V.14., 1947.V.20., 1947.VI.5., 1947.VI.17., 1947.VIII.16., 1947.X.5., 1947.XII.10., 1947, 1948.VI.16., 1948.VII.13., 1948.VII.19., 1948.VII.23–24., 1948.VII.28., 1948.XI.12., 1948.XI.19., 1948.XII.1., 1948.XII.8., 1948.XII.15., 1949.I.20., 1949.I.31., 1949.II.5., 1949.II.26., 1949.IV.10., 1949.V.1., 1949.V.7., 1949.X.20., 1949.XI.30., 1950.I.5., 1950.II.1., 1950.II.28., 1950.III.15., 1950.IV.1., 1950.IV., 1950.IX., 1950.X.1., 1950.XI.1., 1950, 1951.I., 1951.IV.1., 1951.VI., 1951.VI.23–24., 1951.VII.8., 1951.VII.15., 1951.VII.21., 1951.VII., 1951.IX.1., 1951.IX., 1951.X.20., 1951.X., 1952.I.15., 1952.I.26., 1952.I., 1952.IV.12., 1952.IV., 1952.IV.19., 1952.V.1., 1952.IX.15., 1952.IX., 1952.X., 1952.XII.15., 1952, 1953.I.1., 1953.I., 1953.III.3., 1953.III.6., 1953.V.11., 1953.VI.15., 1953, 1954.I., 1954.II.21., 1954.VIII., 1954.IX.6., 1955.II.18–19., 1955.X.5., 1955.X.22., 1955.XII.17., 1956.I., 1956.III.28., 1956.I.1., 1956.X.19., 1956.X.24., 1956.X.25., 1956.X.26., 1956.XI.5., 1956.XI.16., 1956.XI., 1956.XII.2., 1956.XII.12–13., 1956.XII.22., 1956.XII.23., 1956.XII.28., 1957.I.13., 1957.III.8., 1957.III.9., 1957.VI.19., 1957.VI.29., 1957.XII.14., 1958.IX., 1958.XII.15., 1959.III.1., 1959.VIII.25., 1960.I.3., 1960.IV.3., 1960.V.21., 1960.VII.3., 1960.VII.16., 1960.IX.1., 1960.IX.21., 1960., 1961.I., 1961.VIII.23., 1961.IX.15., 1961.XII.13., 1962.III.6., 1963.IV.7., 1963.VII.12., 1963.VIII.22., 1963.X.27., 1964.II.18., 1965.I., 1965.VI.15., 1965.X.15., 1965.XII., 1966.I.10., 1966.XI., 1967.V.1., 1968.I.1., 1968.I.3–5., 1968.III.4., 1968.III.13., 1968.III.15., 1968.III.22., 1968.III.26., 1968.III.27., 1968.IV.5., 1968.IV.21., 1968.IV.25., 1968.IV.30., 1968.IV., 1968.V.2., 1968.V.3., 1968.V.17., 1968.V.24., 1968.VI.27., 1968.VII.5., 1968.VII.8., 1968.VII.9., 1968.IX.12., 1968.IX.13., 1968.IX., 1968.X.6., 1968.X.27., 1968.XI.19., 1968.XII.11., 1968.XII.15., 1969.I.1., 1969.I.10., 1969.I.21., 1969.II.13., 1969.II., 1969.IV.10., 1969.IV.30., 1969 V. eleje, 1969.VI.2–3., 1969.VI.3., 1969 első fele, 1969.X.22., 1970.I.5., 1970.II.17., 1970.II., 1970.III.14., 1970.IV.7., 1970.IV.22., 1970.V.9., 1970.VI.18., 1970.VIII.1., 1970.VIII.18., 1970.VIII.25., 1970.IX.8., 1970.IX.19., 1970.XII.14., 1971.II.16., 1971.IV., 1971.VI., 1971.VII.2., 1971.VII.13–14., 1971.VIII.25., 1971.IX.1., 1971.XII.27., 1972.I.1., 1972.VIII.1., 1972.IX.16., 1972.X.14., 1972.X.18., 1972.XI.8–9., 1973.I.15., 1973.IV.3., 1973.VI.8., 1973.XII.14., 1974.I.10., 1974.VIII.23., 1974.XI.20., 1975.III.14., 1975.V., 1975.IX.16–17., 1975.X.10.,

1975.X., 1976.II.10., 1976.IX., 1976.X., 1976.XII.21., 1977.I.13., 1977.I.28., 1977.II.15., 1977.III., 1977.IX.19., 1978.I.24., 1978.II.10., 1978.III.10., 1979.I.1., 1979.I.24., 1979.V., 1980.III.30–IV.13., 1980.VI.28., 1981.VIII., 1981.XI., 1981.IX.19., 1981.XI., 1982.IV.6–9., 1982.IV.27–28., 1983.III.1., 1983.III.3–5., 1983.IX.1., 1983.IX.16., 1984.III.30., 1984.V.20., 1984.V., 1985.II.4., 1986.IX.19., 1987.I., 1987.III.30., 1987.IV.11–12., 1987.VIII.12., 1987.VIII.29., 1987.X.1., 1988.II.22., 1988.VI.18–19., 1988.XII.17., 1989.I.1., 1989.II.9., 1989.II., 1989.IV.5–11., 1989.IV.20., 1989.V.20., 1989.VI.8., 1989.VI.30., 1989.VII.7., 1989.VIII.18., 1989.IX.9., 1989.IX.14., 1989.IX.23., 1989.X.28., 1989.XI.28., 1989.XI.28., 1989.XI.30., 1989.XII.13., 1989.XII.15., 1989.XII.18., 1989.XII.19., 1989.XII.20., 1989.XII.29., 1989.XII., 1990.I.2., 1990.I.3., 1990.I.4., 1990.I.5., 1990.I.16., 1990.I.17., 1990.I.19., 1990.I.25., 1990.I.26., 1990.I.30., 1990.I., 1990.II.28., 1990.III. eleje, 1990.III.14., 1990.III., 1990.IV.6., 1990.IV.8., 1990.IV.18., 1990.IV., 1990.V.2., 1990.V.10., 1990.V.23., 1990.V., 1990.V–VI., 1990.VI., 7., 1990.VI.12., 1990.VI.16., 1990.VII.1., 1990.VII.5., 1990.VIII.3., 1990.IX.7., 1990.X.9., 1990.X.12–14., 1990.XI.9., 1990.XI.22., 1990.XI., 1990.XII.1., 1990.XII., 19., 1990.XII.28., 1990.XII., 1991.I.2., 1991.I.2., 1991.I.4., 1991.I.9., 1991.I.31., 1991.I., 1991.II.18., 1991.III.20., 1991.III., 1991.IV.4., 1991.IV.9., 1991.IV.20., 1991.IV., 1991.V., 1991.VI.11., 1991.VI.28., 1991.VI., 1991.VII.5., 1991.VII.8., 1991.VII.11., 1991.VII.17–18., 1991.VII.23., 1991.VII., 1991.VIII.12., 1991.IX.5., 1991.X.9., 1991.X.28., 1991.X., 1991.XI.18., 1991.XII.12., 1991.XII., 1992.I.2., 1992.I.17., 1992.I., 1992.III., 1992.IV.14., 1992.IV., 1992.V.13., 1992.V.15., 1992.VI.3., 1992.VI.16., 1992.VI.26., 1992.VI., 1992.VII.1., 1992.VII.15., 1992.IX., 1992.X.4., 1992.X.14., 1992.X.19., 1992.X.29., 1992.XII.11., 1992.XII.14., 1992.XII.15., 1992.XII.24., 1992.XII.30.

oktatási intézmények

alap- és középiskola 1945.II.20., 1945.VI.6., 1945.VI.16., 1945.VI.27., 1945.VII.25., 1945.IX.14–18., 1948.IV.21., 1948.VI.16., 1948.VII.30., 1948.X.12., 1948.XI.11., 1949.V. vége, 1949.IX.1., 1949.IX.12., 1950.VI.3., 1950.VI.29., 1950.IX.1., 1950.XI.22., 1950., 1951.IX.1., 1952.IX.1., 1952.X.1., 1953.IV.24., 1953.V.30., 1953.V.30., 1953.IX.1., 1954.IX.1., 1956.IX.1., 1956.XI.5., 1957.IX.1., 1959.IX.1., 1960.IX.1., 1960.XII.15., 1964.III.8., 1965.X.27., 1966.IX.1., 1968.IV.1., 1968.V.7., 1968.XII.19., 1969.II.5–6., 1969.III.21–23., 1969.IV.8., 1970.II., 1970.IX.1., 1970.IX.30., 1971.IX.1., 1973.X.17., 1975.IX.1., 1976.IX.29., 1976.IX., 1977.IX.1., 1978.I.30., 1978.III.10., 1978.VI.21., 1978.VI.27., 1978.IX.4–6., 1979.IV.20–21., 1979.V.3–7., 1980.XI.19., 1980.X.21–24., 1981.XI.24., 1981.XI.25., 1984.III.22., 1984.V., 1984.IX.1., 1985.IV.22–23., 1987.IX.8., 1989.IX.1., 1990.V.3., 1991.VIII.15–18., 1991.IX.2., 1992.IV.25., 1992.IX.1.

szakképzés 1948.IV.21., 1950.VI.29., 1950.IX.1., 1950.IX.28., 1951.IX.1., 1951.X.13., 1952.IX.1., 1953.IV.24., 1960.XII.15., 1964.III.8., 1964.VIII.6., 1966.XII.10–11., 1968.III.15., 1973.V.17., 1973.VII.9., 1978.X.10., 1980.XI.19., 1981.IX.8., 1982.IX.8., 1981.XI.25., 1983.II.22., 1984.III.22., 1989.II.6., 1989.XI.1., 1990.IX.3.

felsőfokú intézmények 1944.XII.21., 1945.X.19., 1945. ősze, 1946.IX.1., 1946.IX.16., 1946.XII.16., 1946.XII.28., 1947.II.7., 1949.XII.30., 1950.III.15., 1950. nyara, 1950.XI.22., 1951.VII.13., 1951.IX.1., 1953.IX.1., 1954.XI.13., 1955.XI.22., 1955.XI., 1956.III.23–25., 1956.IV.24., 1956.V., 1956.VI.3., 1945.X.30., 1956.XI.1., 1957.IV.12., 1957.VII.1., 1957.IX.1., 1957., 1959.IX.1., 1960.V.21., 1960.IX.1., 1961.III., 1961.IV.28., 1961.IX.15., 1962.IV.14–15., 1962.VIII.23., 1963.XII.2., 1964.II.21., 1964.III.8., 1964. ősze, 1965.X.12., 1965.X.24–29., 1966.III.13., 1968.III.12., 1968.III.15., 1968.III.22., 1968.IV.28., 1968.V.7., 1968.V.9–11., 1968.V.20., 1968.X.12., 1968.X.28., 1968.XI.17–8., 1968.XII.1., 1969.I.16., 1969.II.5–6., 1969.IV.8., 1969.VII.10., 1970.II.18–20., 1972.VI.21., 1973.VII.9., 1975.VIII.8–12., 1975.X.21., 1975., 1976.IV.29., 1976.VII.29–VIII.8., 1977.XI.21., 1978.X.2–4., 1979.V., 1979.X., 1981.XI.25., 1982.IV., 1982.XII.21., 1983., 1985.IV.22–23., 1985., 1986.IX.1., 1987.II.11., 1987.IV.11–12., 1988.V.5–7., 1988.VIII.15., 1989.II.6., 1989.V.26., 1989.VII.10., 1989.XI.16., 1989.XI.21., 1989.XI.22., 1989.XI.25., 1989.XI.28., 1990.I.1., 1990.II.9., 1990.III.7., 1990.III.19., 1990.III.26., 1990.III., 1990.IV.9., 1990.V.7., 1990.V.12., 1990.V.17., 1990.V.21., 1990.V.23., 1990.VIII.4., 1990.XI.7., 1990.XII.12., 1991.I.4., 1991.I.28., 1991.II.23., 1991.IV., 1991.VI.1., 1991.VIII.10–18., 1991.X.27., 1991.X.31., 1992.I.1., 1992.I., 1992.II.12., 1992.II.20., 1992.II.21., 1992.II.27., 1992.III.28., 1992.IV.15., 1992.VI.19., 1992.VII.16., 1992.VIII.2–15., 1992.VIII.10., 1992.IX.1., 1992.IX.25., 1992.IX.26., 1992.X.10., 1992.XI.18., 1992.XI.25.

óvoda

1950.VI.29., 1950.IX.1., 1951.IX.1., 1964.III.8., 1969.VII.10., 1976.IX.29., 1977.IX.1., 1982.IV.17–18., 1987.V.31., 1989.II.6., 1989.VI.8., 1989.XI.1., 1991.III., 1991.VIII.10., 1992.IX.25.

pedagógusképzés

1945.VI.6., 1949.X.19., 1950.I.6., 1950.II.27., 1950.VII.7., 1950.VII.10., 1951.VII.13., 1951.IX.1., 1952.IX.1., 1952.X.2., 1953.IX.1., 1955.XI.22., 1956.III.23–25., 1959.IX.1., 1960.IX.1., 1960.X.27., 1961.IV.28., 1961.IX.15., 1964.III.8., 1964.X.2., 1965.X.12., 1968.III.22., 1968.XII.1., 1969.IV.8., 1974.IX.1., 1977., 1978.X.10., 1979.V., 1983., 1984.V., 1987.II.11., 1988.IV.21., 1988.VI.23., 1988.IX.13., 1988.IX.30–X.1., 1988.X.20., 1989.I.19., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.V.26., 1989.VI.8., 1989.XI.1., 1989.XII.13., 1989.XII.18., 1989.XII.27., 1990.I.1., 1990.II.26., 1990.III.26., 1990.V.12., 1990.V.23., 1991.I.4., 1991.XI.6., 1992.II.12., 1992.II.21., 1992.II.27., 1992.III.28., 1992.IV.15., 1992.VI.29., 1992.IX.25., 1992.IX.26., 1992.XI.18., 1992.XI.25.

pozsonyi hídfő

1946.IV.3., 1946.IV.25., 1946.IX.6., 1946.IX.28.

reszlovakizáció

1945.II.4., 1946.I.15., 1946.II.6–10., 1946.II.15., 1946.IV.25., 1946.VI.17., 1946.VI.21., 1946.VI.28., 1946.VII.1., 1946.VII.3., 1946.VII.6., 1946.VII.12., 1946.VIII.9., 1946.VIII.20., 1946.IX.9., 1946.IX.12., 1946.IX.14., 1946.IX.24., 1946.XI.4., 1946.XII.2., 1947.III.14., 1946.V.20., 1947.VI.3., 1947.VI.12., 1947.VI.23., 1947.VII.25., 1947.VIII.22., 1947.X.3., 1947.X.10., 1947.X.14., 1947.XII.10., 1948.I.3., 1948.I.6., 1948.I.14., 1948.III.15., 1948.III.30.,

1948.VI.16., 1948.VII.8., 1948.VII.23–24., 1948.VII.30., 1948.IX.22., 1948.IX.27–28., 1948.IX.30., 1948.X.12., 1948.X.16., 1948.XI.5., 1948.XI.24., 1948.XII.11., 1949.I.7., 1949.II.9., 1949.II.17., 1949.II.28., 1949.III.4., 1949.IV.29., 1949.V.11., 1949.V.17., 1949.V.19., 1949.V. vége, 1949.VI.15., 1949.VIII.3., 1949.XI.22–23., 1950.I.6., 1950.III.1., 1950.III.16., 1950.III.30., 1950.IV.3., 1954.IV.8., 1961.III.1., 1963.XII.18–19., 1968.III.28.

sport

1953.III.3., 1969.III.30., 1970.I.5., 1971.XII.27., 1976.VI.20., 1978.VI.25., 1980.VII.28., 1984.V.12., 1985.VI.1., 1987.VI.21., 1987.VI.30., 1987.X.1., 1988.IV.21., 1988.VI.23., 1989.XII.12., 1989.XII.27., 1990.IV.18., 1990.IV., 1990.VI.27., 1992.IX.16.

szakszervezetek

1944.X.15., 1946.IV.19–22., 1946.V.6., 1947.I.22., 1948.II.22., 1948.VI.9., 1948.XII.1., 1949.II.5., 1950.I.6., 1950.IV.1., 1954.III.22., 1967.V.1., 1968.III.12., 1969.I.27–29., 1974.V.9–10., 1977.XII.17–18., 1982.III.6–7., 1984.X.19–20., 1989.XII.12., 1990.I., 1990.V.

SZNT [Szlovák Nemzeti Tanács]-rendeletek

1944.IX.1., 1944.IX.6., 1944.IX.9., 1944.X.23., 1945.II.27., 1945.III.6., 1945.III.10., 1945.III.19., 1945.III.23., 1945.IV.5., 1945.IV.7., 1945.IV.10., 1945.IV.13., 1945.IV.21., 1945.V.15., 1945.V.16., 1945.V.25., 1945.VI.5., 1945.VI.6., 1945.VII.3., 1945.VII.10., 1945.VII.25., 1945.VIII.23., 1945.VIII., 1945.IX.14., 1945.XI.7., 1945.XI.20., 1945.XI.28., 1946.II.27., 1946.IV.25., 1946.V.14., 1946.V.31., 1946.VI.28., 1946.VII.16., 1946.VIII.27., 1946.XII.13., 1947.II.28., 1947.XI.11., 1947.XII.19., 1948.III.12., 1948.III.23., 1949.III.25., 1965.I.23., 1968.VI.14., 1989.XII.6., 1989.XII.27., 1992.I.30–31., 1992.IV.24.

színháztárs

1945 közepe, 1950.I.6., 1950.I.21., 1950.IX.1., 1950.IX.30., 1951.X.13., 1952.II.26., 1952.VIII.27., 1952.X.1., 1953.I.31., 1953.IV.18., 1953.X.14–25., 1954.IV.25., 1954.V.30., 1954.XI.18., 1955.XI., 1957.IX.24., 1958.V.12., 1959.IX.1., 1961.III., 1961.XI., 1962.V.25–27., 1962.VIII.1., 1963.III.1., 1964.V.22–31., 1964.VIII.6., 1965.V.13–23., 1965.VII.10–11., 1966.XI.5–7., 1967.XI.3–7., 1968.I.26., 1968.III.16., 1968.V.7., 1969.I.1., 1969.III.17–18., 1969.V.17., 1969.VII.10., 1969.X.31., 1969.XI.19., 1971.III.1., 1971., 1972.VIII.11–20., 1973.I.31., 1974.V.18–26., 1974.X.14., 1974.XII.13–15., 1975.VI.10., 1975.IX.30., 1976.V.12–14., 1977.I.28., 1977.II.1., 1977.VIII.31., 1978.I.31., 1979.I.24., 1979.III.12., 1979.V.1., 1979.V.3–7., 1980.V.4., 1981., 1982.V.4., 1982.XII.21., 1983.I.26., 1985.V.4., 1986.V.12., 1986., 1987.II.20., 1987.IV.30., 1989.II.9., 1989.VI.8., 1989.XI.1., 1989.XI.18., 1989.XI.21., 1989.XI.25., 1990.III.16., 1990.VI.1., 1990.VI.4., 1990.VII.1., 1990.IX.29., 1990.XI. 9–11., 1991.I.2., 1991.V. 14–18., 1991.VI. 4–9., 1991.VI.15., 1991.VII.5., 1991.XI.11., 1992.IV. 9–12., 1992.V. 13–16., 1992.V. 31–VI.5., 1992.IX.25., 1992.IX.26., 1992.XII.12.

tudományosság

1945.X. vége, 1946.III., 1947.XII.10., 1949.XII.12., 1950.I.1., 1954.I., 1954.VII.1., 1955.IX.1., 1955., 1956 ősze, 1958.I.28., 1959 nyara, 1959.IX.1., 1960.VII.16.,

1961.I., 1961.II.16., 1963.III.21., 1963.IX.29., 1963.X.27., 1963.XII.2., 1964.III.9., 1964., 1965.X.15., 1966.III.4., 1967.XII.11., 1967., 1968.III.13., 1968.III.22., 1968.III–IV., 1968.IV.1., 1968.V.24., 1968.VII.3–9., 1968.VIII.4., 1968.X.12., 1968.XI.23–24., 1968., 1969.III.17–18., 1969.IV.22., 1969.V.15., 1969.V.23., 1969.V.27–30., 1969.VII.10., 1969.XI.14–16., 1969.XI.29., 1971.II.12–13., 1971.VI., 1972.VI.12–13., 1973.VI.8., 1973., 1974.X.7., 1974., 1975.X., 1976.II., 1976.III.23., 1977.II.15., 1977.III., 1977.VI.10., 1977.X.13–14., 1977., 1978.X.2–4., 1978., 1979.I.24., 1979.V., 1979.X.14., 1979.X., 1979.XI.12–16., 1979.XI., 1980.V.26–28., 1980.X.21–24., 1981 tavasza, 1982., 1984.V., 1981.VIII., 1981.IX.10., 1981.XI., 1981., 1982.II.12., 19., 1982.IV., 1982.VI.3., 1982., 1984.VII.6–11., 1984., 1985.IV.22–23., 1985.V.23., 1986.IV.10., 1985., 1986.IX.5., 1986.X.22., 1986.X.30., 1987.IV.11–12., 1988.V.5–7., 1988.X.20., 1988., 1989 eleje, 1989.I.19., 1989.II.6., 1989.III–IV., 1989.IV.20., 1989.V.24., 1989.VI.8., 1989.IX.6., 1989.X.21–22., 1989 ősz, 1989.XI.1., 1989.XI.13., 1989 ősz, 1989.XII.9., 1990.I.27., 1990.I., 1990.II.1., 1990.II.15., 1990.III., 1990.IV.18., 1990.IV.28., 1990.V.21., 1990.V.22., 1990.V.23., 1990.VI.27., 1990.VII.21–28., 1990.VIII.21–24., 1990.IX.29., 1990.IX.30., 1990.XI.22., 1990.XII.15., 1990.XII., 1991.I.28., 1991.I., 1991.II.9–10., 1991.VI.1., 1991.VII.13–20., 1991.VII.27–VIII.3., 1991.IX.1., 1991.X.1., 1991.X.8., 1991.X.24., 1991.X.25–26., 1991.X.27., 1991.X.28., 1991.X.29., 1991.XI.9., 1992.II.21., 1992.III.27., 1992.III.28., 1992.IV.24., 1992.V., 1992.VI., 1992.VI.28–VII.4.

törvények, törvényhozás

1944.IX.4., 1944.IX.24., 1944.X.28., 1944.XII.4., 1945.I.20., 1945.II.26., 1945.IV.21., 1945.V.31–VI.2., 1945.VI.14., 1945.VI.19., 1945.VII.10., 1945.VIII.25., 1945.VIII.28., 1945.X.22., 1945.X.27., 1945.X.28., 1946.II.21., 1946.II.25., 1946.III.28., 1946.IV.9–11., 1946.IV.11., 1946.IV.11., 1946.IV.12., 1946.V.8., 1946.V.16., 1946.VII.18., 1946.IX.13., 1946.X.25., 1946.XII.10., 1946.XII.19., 1946.XII.20., 1947.II.10., 1947.V.8., 1947.V.29., 1947.VII.11., 1947.VII. vége, 1947.IX.16., 1947.X.14., 1947.XI.11., 1948.I.23., 1948.III.21., 1948.III.25., 1948.IV.16., 1948.IV.21., 1948.IV.28., 1948.V.5–6., 1948.V.9., 1948.V.12., 1948.VI.23., 1948.VII.21., 1948.X.6., 1948.X.12., 1948.X.25., 1948.X.27., 1948.XI.30., 1948.XII.1., 1948.XII.11., 1948.XII.14., 1948.XII.21., 1949.I.4., 1949.I.20., 1949.I.28., 1949.II.23., 1949.III.23., 1949.VII.13., 1949.VIII.13–14., 1949.X.14., 1950.III.9., 1950.XI.2., 1951.XII.5., 1953.IV.24., 1953.V.30., 1954.III.3., 1954.V.4., 1954.V.26., 1954.XII.13., 1954.XII.18., 1955.V.11–14., 1956.VII.31., 1945.X.27., 1958.X.17., 1959.I.16., 1959.II.5., 1959.II.17., 1959.IX.30., 1960.IV.9., 1960.VII.5–7., 1960.XII.15., 1961.XI.29., 1963.XII.4., 1964.II.26., 1964.VIII.6., 1965., 1968.III.4., 1968.III.12., 1968.III.14., 1968.III.31., 1968.IV.9., 1968.IV.10., 1968.V.15., 1968.VI.12., 1968.VI.14., 1968.VI.19., 1968.VI.24., 1968.VI.26., 1968.VII.3., 1968.VII.12., 1968.VII.30., 1968.IX.7–8., 1968.IX.11., 1968.IX.13., 1968.IX.30., 1968.X.5., 1968.X.12., 1968.X.13., 1968.X.20., 1968.X.24., 1968.X.26., 1968.X.27., 1968.X.29., 1968.XII.11., 1968.XII.12., 1968.XII.15., 1968.XII.19., 1968.XII.22., 1969.I.1., 1969.I.27–29., 1969.I.29–30., 1969.III.17–18., 1969.IV.22., 1969.V.17., 1969.V.19–22., 1969.VI.5., 1969.VI.10., 1969.VI.27., 1969.VII.10., 1969.VII.31., 1969.VIII.1–2., 1969.X.16., 1969.XII.1., 1969.XII.27., 1970.II.9., 1970.III.27., 1970.IV.22., 1970.XI.20., 1970.XII.20., 1970.XII.28., 1971.VII.8., 1978.VI.21., 1978.VI.27., 1983.I.24., 1983.III.29., 1983.III.30., 1983.IX.1., 1983.IX.3.,

1983.IX.15., 1983.IX., 1983.XI.22., 1984.I.10., 1984.II.10., 1984.II.12., 1984.II.21., 1984.II., 1984.III.2., 1984.III.5–6., 1984.III.9., 1984.III.12., 1984.III.18., 1984.III.19., 1984.III.22., 1984.III.23., 1984.III.27., 1984.IV.2., 1984.IV.4., 1984.X.17., 1988.I.23., 1988.IX.21., 1988.IX.30–X.1., 1988.X.20., 1989.I.19., 1989.II.9., 1989.II.14., 1989.X.31., 1989.XI.1., 1989.XI.24., 1989.XI.25., 1989.XI.29., 1989.XII.6., 1989.XII.28., 1990.I.18., 1990.I.23., 1990.II.9., 1990.II.19., 1990.II.21., 1990.II.27., 1990.III.1., 1990.III.16., 1990.III.19., 1990.III.27., 1990.III.29., 1990.IV.18., 1990.IV.19., 1990.IV.20., 1990.V.2., 1990.V.3., 1990.V.7., 1990.VI.23., 1990.VI.26., 1990.VIII.3., 1990.VIII.14., 1990.VIII.17., 1990.VIII.21., 1990.VIII.25., 1990.VIII.28., 1990.IX.1., 1990.IX.3., 1990.IX.24., 1990.IX.26., 1990.X.2., 1990.X.5., 1990.X.8., 1990.X.9., 1990.X.11., 1990.X.15., 1990.X.16., 1990.X.23., 1990.X.25., 1990.X.29., 1990.X.31., 1990.XI.5., 1990.XI.8., 1990.XI.12., 1990.XI.22., 1990.XI.26., 1990.XII.4., 1990.XII.10., 1990.XII.12., 1990.XII.15., 1991.I.9., 1991.II.1., 1991.II.14., 1991.II.15., 1991.II.17., 1991.II.19., 1991.II.20., 1991.II.21., 1991.II.23–24., 1991.II.27., 1991.III.3., 1991.III.4., 1991.III.14., 1991.III.15., 1991.III.20., 1991.III.26., 1991.III.27., 1991.III.28., 1991.IV.5., 1991.IV.9., 1991.IV.17–18., 1991.V.21., 1991.V.25., 1991.VI.1., 1991.VI.8., 1991.VII.10., 1991.VII.11., 1991.VII.17., 1991.VII.18., 1991.VIII.24., 1991.VIII.29., 1991.IX.20., 1991.IX.23., 1991.IX.24., 1991.IX.29., 1991.X.4., 1991.X.8., 1991.X.22., 1991.XI.4., 1991.XI.6., 1991.XI.17., 1991.XII.1., 1992.I.21., 1992.I.29., 1992.I.30., 1992.I.30–31., 1992.II.8., 1992.II.13., 1992.II.18., 1992.II.26., 1992.II.27., 1992.III.12., 1992.IV.14., 1992.IV.22., 1992.IV.25., 1992.VII.22–23., 1992.IX.29., 1992.X.14., 1992.X.16., 1992.XI.13., 1992.XI.18., 1992.XI.25., 1992.XI.28., 1992.XII.10., 1992.XII.11.

nemzetiségi alkotmánytörvény 1968.III.12., 1968.VI.26., 1968.IX.7–8., 1968.IX.11., 1968.IX.30., 1968.X.5., 1968.X.12., 1968.X.13., 1968.X.20., 1968.X.24., 1968.X.26., 1968.X.27., 1968.X.29., 1968.XII.15., 1969.I.27–29., 1969.III.17–18., 1969.IV.22., 1969.V.17., 1969.VIII.1–2., 1969.XII.27., 1970.II.9., 1970.III.27., 1970.IV.22., 1978.XII.1., 1983.III.29., 1988.IX.30–X.1., 1988.X.20., 1989.I.19., 1989.II.6., 1991.I.9.

választások

1944.XI.vége–XII., 1944.XII.4., 1944.XII.22., 1945.IV.5., 1945.IV.7., 1945.V.5., 1945.VIII.25., 1945.VIII.28., 1946.II.21., 1946.III.31., 1946.IV.11., 1946.V.26., 1946.VI.19., 1946.VII.16., 1946.VIII.16., 1946.IX.3–5., 1946.IX.12., 1946.XI.5., 1946.XII.10., 1946.XII.11., 1947.I., 1947.III.20., 1948.II.23–25., 1948.IV.5., 1948.IV.16., 1948.V.30., 1948.VI.9., 1948.VI.16., 1948.VII.28., 1948.XII.1., 1949.III.15–16., 1949.IX., 1949.XI.28., 1951.XII.5., 1952.III.1., 1953.I.12–19., 1953.XII.3–5., 1954.II.12., 1954.II.13., 1954.III.3., 1954.IV.8., 1954.V.4., 1954.V.16., 1954.V.2., 1954.V.26., 1954.VIII.20., 1954.XI.28., 1954.XII.3–4., 1957.V.19., 1960.III.10., 1960.VI.12., 1964.VI.14., 1968.IX.26–27., 1968.I.9., 1968.III.26., 1968.IV.1–5., 1968.VI.12., 1968.VI.26., 1968.IX.7–8., 1969.X.16., 1970.XII.28., 1971.VIII.20., 1971.XI., 26–27., 1975.IV.26., 1975.XI.22., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1982.II.26–27., 1984.X.17., 1986.V.23–24., 1988.VIII.21., 1988.IX.30–X.1., 1989.XI.20., 1989.XI.25., 1989.XI.27., 1989.XII.5., 1989.XII.9., 1989.XII.19., 1989.XII.28., 1990.I.18., 1990.I.23., 1990.II.21., 1990.II.23., 1990.II.24–25., 1990.II.27., 1990.III.13., 1990.III.16., 1990.III.23., 1990.III.23–24., 1990.III.30., 1990.III.31., 1990.III.31–IV.2.,

1990.IV.6., 1990.V.12., 1990.V.17., 1990.V.23., 1990.V.30., 1990.V–VI., 1990.VI.4., 1990.VI.8–9., 1990.VI.14., 1990.VI.16., 1990.VI.30., 1990.VII.14., 1990.VIII.17., 1990.VIII.28., 1990.VIII.30., 1990.IX.1., 1990.IX.15., 1990.IX.25., 1990.XI.23–24., 1990.XI.26., 1991.I.28., 1991.VI.1., 1991.VI.8., 1991.IX.14., 1992.I.2., 1992.I.18., 1992.I.20., 1992.I.25., 1992.I.29., 1992.II.8., 1992.II.10., 1992.II.21., 1991.II.25., 1992.II.26., 1992.II.29., 1992.III.5., 1992.III.11., 1992.III.14., 1992.III.21., 1992.III.23., 1992.III.25., 1992.III.26., 1992.III.28., 1992.III.29., 1992.IV.2., 1992.IV.22., 1992.V.5., 1992.VI.2., 1992.VI.5–6., 1992.VI.14., 1992.XI.28.

Intézménymutató

A Földműves Új Útja: 1951.VII.

A Gömöri Múzeum Híradója: 1983 folyamán

(A) Hét: 1956.VI.1., 1956.X.24., 1956.XI.16., 1956.XII.2., 1956.XII.23., 1957.I.13., 1957 folyamán, 1959.III.1., 1959.X.4., 1960.I.3., 1961.XII.13., 1963.IV.7., 1963.VII.12., 1963.X.27., 1964.III.8., 1965.V.9., 1966.X.9., 1968.VIII.4., 1968.IX.29., 1970.IV.18., 1970.V.9., 1970.VIII.25., 1970.XI.8., 1971.I.8., 1971.II.16., 1971.VII.2., 1971.VIII.20., 1972.X.14., 1974.VIII.23., 1975.I.31., 1975.V., 1975.XI.26., 1977.II.19., 1977.II.19., 1979.IX.15., 1983.III.1., 1988.V.5–6., 1989.XII.13., 1990.I.5., 1990.XII.1., 1991.I.1.

A Hónap: 1992.IX.

A Népbíró: 1951.VII., 1961.I.

A Népnevelő Naplója: 1954.VIII.

A Népnevelő Szava: 1950 folyamán

AB Független Kiadó: 1988 folyamán

Ady Endre Diákkör (AED): 1964 ősze, 1965.VII.25–VIII.1., 1965.XI.27–28., 1975.VI.10., 1977.VIII.11–20., 1990.II.24., 1990.V.23.

Akadémiai Kiadó: 1982 folyamán

Alföld: 1975.X.

Alkotmányozó Nemzetgyűlés: 1945.VIII.25., 1946.IV.11., 1946.V.26., 1946.VI.18., 1946.VI.19., 1946.VII.8., 1946.VII.18., 1946.IX.13., 1946.X.25., 1946.XII.10., 1946.XII.19., 1946.XII.20., 1947.II.17., 1947.V.8., 1947.V.29., 1947.VII.11., 1947.X.1., 1947.X.14., 1948.III.21., 1948.III.25., 1948.IV.16., 1948.IV.21., 1948.IV.28., 1948.V.5–6., 1948.V.9.

Alkotmányozó Nemzetgyűlés Külügyi Bizottsága: 1946.X.31.

Alkotmányozó Nemzetgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága: 1946.X.10.

Alkotmányozó Zsinat: 1947.I., 1947.III.20., 1949.IX., 1951.VIII.3–4.

Alkotó Ifjúság: 1950.IX., 1951.VII., 1953.VI.15.

Állambíróság (Pozsony): 1948.IV.29., 1948.V.15., 1949.XII.30., 1951.I.15.

Állambíróság (Prága): 1952.XI.27.

Állami Egyházügyi Hivatal: 1949.X.14., 1950.VI.14., 1956.VI.16.

Állami Faluszínház: 1950.I.21., 1950.IX.1., 1950.IX.30., 1952.X.1., 1959.IX.1.

Állami Földalap: 1991.V.21.

Állami Pedagógiai Kiadó: 1951.folyamán

Állatorvosi Egyetem: 1960.V.21.

Amicus Kör: 1989.XI.25.

Amnesty International: 1983.I.31., 1984.VIII.

Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola: 1992.IX.25.

Apollopress Kiadóvállalat: 1990.III.29., 1990.VI.12.

Apró Szóttés: 1981.X.1.

Az Út: 1990.VI.7.

Bajcsy-Zsilinszky Társaság: 1992.XII.4.

Balassi Bálint Közművelődési Klub: 1982.I., 1986.III.10–24., 1987.VIII.1–9.

Bánki Donát Klub: 1990.III.

Barátnő: 1969.II.

Bars-Hont: 1944 őszén

Bástya Színház: 1991.VII.5.

Batsányi János Irodalmi Kör: 1965.II.13., 1965.V.27., 1965.X.26., 1966.III.4., 1967.VI.29., 1967.X.20–22., 1968.IV.29., 1969.XI.14–16.

Belügyi Megbízotti Hivatal: 1944.IX.27., 1945.III., 1945.IV.7., 1945.IV.10., 1945.IV.13., 1945.V.5., 1945.V.16., 1945.V.25., 1945.X.22., 1945.XI.12., 1946.II.15., 1946.II.23., 1946.VI.21., 1946.VII.3., 1946.IX.12., 1947.VII.1., 1947.VII.9., 1947.VIII.14., 1947.IX.14., 1947.IX.22., 1947.XII.18., 1948.I.3., 1948.II.27., 1948.III.24., 1948.IX.13., 1948.XI.12., 1948.XII.11., 1948.XII.21., 1949.I.4., 1949.I.20., 1949.II.14., 1949.V.19., 1949.VI.15., 1950.III.30., 1952.I., 1952.XI.15., 1959.IX.30.

Belügyminisztérium (cseh): 1990.II.27.

Belügyminisztérium (csehszlovák): 1945.X.2., 1947.VI.10., 1947.IX.22., 1948.V.4., 1948.IX.22., 1948.XI.30., 1951.XII.7., 1956.X.26., 1959.IX.10., 1968.V.18., 1968.VIII.5., 1968.IX.5., 1968.X.18., 1970.XII.14., 1977.III.10.

Belügyminisztérium (szlovák): 1969.V.26., 1970.II.4., 1970.VI.18., 1971.IX.1., 1971.XII.30., 1973.III.9., 1973.IV.17., 1973.VI.8., 1974.II.11., 1974.II.21., 1976.II.4., 1976.XII.21., 1977.XII.2., 1987.VI.16., 1987.X.1., 1988.III.30., 1990.I.13., 1990.II.19., 1990.III.1., 1990.III.19., 1991.III.4., 1991.X.22., 1991.XII.9., 1992.V.25.

Benedek Elek Óvónóképző Főiskola: 1992.IX.25.

Beszélő: 1987.III.30.

Bethlen Gábor Alapítvány: 1988.XI.2., 1989.XI.2.

Bibliai Tanulmányok: 1969 első fele

Bibliotheca Hungarica: 1990.XI.7., 1991.I., 1991.X.3., 1992.III.27.

Bodroközi és Ung-vidéki Városok és Falvak Szövetsége: 1990.XII.12.

Bodroközi Hírnök: 1992.IV.

Bratislavai Kerület: 1951.VI.

Budovateľ – Építő: 1960 folyamán

Budovateľ okresu Filakovo – Építő a Füleki Járás Részére: 1952.V.1.

Calvin J. Teológiai Intézet : 1991.IX.11., 1992.IX.26.

Castrum Novum: 1982 folyamán, 1991.VI.

Čas: 1944. IX. 17., 1944. X. 1–4., 1945.VII.21., 1945.XI.15., 1945.XI.18., 1946.X.6., 1947.V.20.

Cesta k socializmu – A Szocializmus Felé Vezető Út: 1951.VI.

Charta 77: 1977.I.1., 1977.I.9., 1977.I.28., 1977.II.19., 1978.II.28., 1978.IV.22., 1979.V., 1979.XI., 1980.IV., 1982.XII.28., 1984.II.7., 1985. eleje, 1985.IX.13., 1985.X.17., 1985.X.24., 1987.I.7., 1987.III.27., 1987.III.30., 1987.XII.3., 1987.XII.10., 1988.I.22., 1988.III.22., 1988.III.30., 1989.II.27., 1989.III.12., 1989.V.28., 1989.VII.3., 1989.XI.19., 1989.XII.23., 1989.XII.23.

Coexistencia: 1992.XI.7.

- Comenius Egyetem:** 1954.XI.13., 1959.IX.1., 1962.VIII.23., 1965.X.24–29., 1968.V.7., 1968.X.12., 1968.XII.1., 1969.IV.8., 1975 folyamán, 1986.IX.1., 1990.I.1., 1990.III.7., 1991.I.4., 1991.I.28., 1992.I.1.
- Comenius Evangélikus Teológiai Kar:** 1950.VII.14., 1955.XII.7.
- Csallóköz:** 1990.I.19.
- Csallóközi Értelmiségi Fórum:** 1991.III.15.
- Csallóközi Hírlap:** 1944 őszén
- Csallóközi Ifjúsági Klub:** 1966.II.15.
- Csallóközi Múzeum:** 1964.VII.1., 1974.XII.13–15., 1977 folyamán
- Csallóközi Színház:** 1961.XI., 1966.XI.5–7.
- Csallóközi Városok és Falvak Társulása:** 1990.IX.19., 1991.II.20., 1991.VII.18., 1992.IV.25.
- Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja:** 1990.X.13–14., 1990.XI.3–4., 1991.XII.14–15.
- Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja és a Demokratikus Baloldali Pártja Szövetsége:** 1991.VIII.28.
- Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége:** 1990.II.24., 1990.X.13–14., 1990.XI.3–4., 1991.V.25., 1991.X.1., 1991.XII.14–15., 1992.VII.30., 1992.IX.18., 1992.XII.18.
- Cseh Nemzeti Front:** 1971.IV.28.
- Cseh Nemzeti Tanács:** 1969.I.1., 1971.XI.26–27., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1986.V.23–24., 1989.II.14., 1989.X.31., 1989.XII.6., 1991.VI.17., 1992.I.10., 1992.II.3–8., 1992.III.11.
- Csehszlovák Áttelepítési Bizottság:** 1946.II.15., 1946.II.20., 1946.II.23., 1946.III.4., 1946.III.21., 1946.V.11., 1946.V.18., 1946.V.27., 1948.XII.20.
- Csehszlovák Főügyészség:** 1968.XI.29.
- Csehszlovák Helsinki Bizottság:** 1989.VII.3.
- Csehszlovák Ifjúsági Szövetség (CSISZ):** 1949.III.19., 1949.IV.23–24., 1950.VI.7–11., 1950.IX., 1951.V.25–27., 1952.I.26., 1952.IX.15., 1952.IX., 1952.XI.17–18., 1954.III.22., 1955.II.3–6., 1956.III.23–25., 1956.X.29., 1957.VII.1., 1958.VIII.30–31., 1958.XII.13–15., 1961.XII.15–16., 1964.X.2., 1966.II.27., 1967.V.18–20., 1967.VI.5–9., 1968.III.12., 1968.III.22–23., 1968.V.18., 1968.IX.12., 1968.IX.28., 1969.II.5–6., 1969.III.11–12., 1970.IV.24–25., 1970.XI.9–11.
- Csehszlovák Írók Szövetsége:** 1951 folyamán, 1952.IX.28., 1953.V.11., 1954.IV.5–6., 1954.V.30., 1956.IV.22–29., 1956.VI.11–15., 1963.V.22–24., 1963 folyamán, 1964 folyamán, 1965 folyamán, 1966. folyamán, 1967.VI.27–29., 1967.IX.26–27., 1968.IV.1–5., 1968 folyamán
- Csehszlovák Képzőművészek Szövetsége:** 1978.II.16.
- Csehszlovák Kulturális és Információs (Tájékoztató) Központ:** 1977.IX.14–16., 1989.IX.25.
- Csehszlovák Mezőgazdasági Párt:** 1989.XII.1–2., 1990.I.13.
- Csehszlovák Nemzeti Szocialista Párt (CSNSZP):** 1945. IV. 4., 1945.X.28., 1946.V.26., 1946.VII.2., 1948.II.20.
- Csehszlovák Néppárt:** 1945. IV. 4., 1946.V.26., 1946.VII.2., 1948.II.20., 1989.XII.12., 1990.I.23.
- Csehszlovák Nőszövetség:** 1950.III.31–IV.2., 1952.I.15., 1966.I.7.
- Csehszlovák Nőszövetség Szlovákiai Bizottsága:** 1953.I., 1968.IV.5., 1968.XI.15., 1969.I.22.
- Csehszlovák Olimpiai Bizottság:** 1984.V.12.
- Csehszlovák Politikai és Tudományos Ismeretterjesztő Társulat:** 1961.I.
- Csehszlovák Rádió:** 1949.I.3., 1950 folyamán, 1956.XI.1., 1957.III.8., 1960.IV.3., 1960.VII.16., 1960.X.3., 1960 folyamán, 1963.III.1., 1964.VIII.6., 1967.X.17.,

1968.V.18., 1969 folyamán, 1970 folyamán, 1972.X.14., 1974.II.20., 1976.V.22., 1989.III.11., 1989.XI.1.

Csehszlovák Sajtóiroda: 1992.VI.16.

Csehszlovák Szociáldemokrata Párt (CSSZDP): 1945. IV. 4., 1945.X.18–21., 1946.V.26., 1946.VII.2., 1947.XI.14–16., 1948.II.25., 1948.III.18., 1948.V.30., 1948.VI.27.

Csehszlovák Szocialista Párt: 1948.V.30., 1968.V.18., 1990.I.23.

Csehszlovák Televízió: 1956.XI.3., 1960.IV.3., 1964.VIII.6., 1966.XII.10–11., 1967.X.17., 1969.III.17–18., 1969.IV.22., 1969.V.17., 1969.VII.10., 1972.XI.8–9., 1975.XI. eleje, 1977.V.14–15., 1979.V., 1980.IV.18–19., 1980.VI.28., 1980.IX.9., 1981.IV.10–11., 1982.IV.17–18., 1982.XI.2., 1983.IV.26., 1983.X.31., 1987.IV.11–12., 1989.XI.1.

Csehszlovák Testnevelési Szövetség: 1970.I.5., 1987.VI.30., 1987.X.1.

Csehszlovák Tűzvédelmi Szövetség: 1965.I.

Csehszlovák Vöröskereszt: 1945.VII.4., 1953.VI.30., 1959.VIII.25., 1991.I.

Csehszlovákia Kommunista Pártja (CSKP): 1945. IV. 4., 1945.IV.8., 1945.VII.17–18., 1946.III.28–31., 1946.V.26., 1946.VI.19., 1946.VII.2., 1946.XI.14., 1946.XII.2., 1947.V.19., 1947.VIII.16., 1947.XI.27–28., 1948.II.20., 1948.II.23–25., 1948.II.25., 1948.IV.5., 1948.IV.20., 1948.V.30., 1948.VI.9., 1948.VI.11–13., 1948.VI.27., 1948.VII.8., 1948.VII.19., 1948.VII.23–24., 1948.VII.29., 1948.IX.27–28., 1949.I.20., 1949.II.28., 1949.V.25–29., 1949.X.13., 1949.X.24., 1949.X.26., 1950.II.24–25., 1950.III.11., 1950.VI.26., 1951.II.21–24., 1951.IV.18–20., 1951.X.19., 1951.X.6., 1951.IX.17., 1951.XII.6., 1951.XII.7., 1952.V.21., 1952.VI.3., 1952.XI.27., 1953.III.14., 1953.III.20., 1953.IX.4–5., 1953.IX.9., 1953.XII.3–5., 1954.VI.11–15., 1954.VII.2., 1954.VIII.9., 1954.X.13., 1955.I.10., 1955.I.24., 1955.VI.29–30., 1955.X.25., 1956.III.29–30., 1956.IV.19–20., 1956.V.2., 1956.VI.11–15., 1956.X.24., 1956.X.25., 1956.X.26., 1956.X.29., 1956.X.30., 1956.XI.2., 1956.XI.5., 1956.XI.12., 1956.XII.5–6., 1956.XII.21., 1957.II.21., 1957.V.3–4., 1957.X.2., 1957.XI.19., 1958.III., 1958.VI.18–21., 1959.II.18–21., 1960.I.13–14., 1960.II.23., 1960.IV.7–8., 1960.VII.5–7., 1961.III.8., 1961.XI.15–17., 1962.IV.12., 1962.VIII.30., 1962.XII.4–8., 1963.III.21., 1963.IV.3–4., 1963.IX.20., 1963.XII.18–19., 1964.XI.12., 1965.I.27–29., 1966.II.27., 1966.IV.26., 1966.V.31–VI.4., 1967.III.21., 1967.IX.26–27., 1967.X.30–31., 1967.XII.6., 1967.XII.11., 1967.XII.19–21., 1968.I.3–5., 1968.I.22–23., 1968.III.4., 1968.III.21., 1968.III.28., 1968.IV.1–5., 1968.V.22–24., 1968.V.29–VI.1., 1968.VI.1., 1968.VII.18., 1968.VII.19., 1968.VIII.3., 1968.VIII.21., 1968.VIII.22., 1968.VIII.31., 1968.XI.14–17., 1969.IV.1., 1969.IV.17., 1969.V.4., 1969.V.29–30., 1969.IX.25–27., 1970.I.28–30., 1970.II.5–6., 1970.IV.14., 1970.VI.25–26., 1970.XII.10–11., 1970.XII.16., 1971.I.27., 1971.V.25–29., 1971.IX.15–16., 1972.IV.15–16., 1972.VII.7–9., 1972.X.26–27., 1972.XI.8–9., 1973.I.10., 1973.II.21., 1975.I.28., 1975.V.16., 1975.V.29., 1975.IX.16–17., 1976.IV.12–16., 1979.I.5., 1980.III.25–26., 1980.V.22., 1980.IX.9., 1980.XI.12., 1981.IV.6–10., 1981.XII.14., 1982.V.26., 1982.IX.13., 1983.III.22–23., 1984.II., 1984.III.9., 1984.IX.26–27., 1984.XI.27., 1985.V.22., 1986.III.24–28., 1986.VI.4., 1986.X.30., 1986.XII.5–6., 1987.I.9., 1987.II.4., 1987.XI.18–19., 1987.XII.17–18., 1988.II.3., 1988.IV.7., 1988.IV.15., 1988.VI.23., 1988.X.10–11., 1988.XII.15–16., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.IV.19., 1989.VI.8., 1989.X.11–12., 1989.XI.20., 1989.XI.24., 1989.XI.26., 1989.XII.1., 1989.XII.7., 1989.XII.10., 1989.XII.20–21., 1989.XII., 1990.I.6., 1990.I.23., 1990.II.18., 1990.IX.1., 1990.XI.3–4., 1991.VIII.28., 1991.XI.18.

Csehszlovákiai Antifasiszta Magyarok Intézőbizottsága: 1946.X.13.

- Csehszlovákiai Charta 77 Alapítvány:** 1989.XII.18.
- Csehszlovákiai Magyar Amatőr Színjátszók Egyesülete:** 1990.IX.29., 1991.V.14–18., 1991.VI.4–9., 1992.IV.9–12., 1992.V.31–VI.5., 1992.XII.12.
- Csehszlovákiai Magyar Cserkészszövetség:** 1990.II.9.
- Csehszlovákiai Magyar Demokratikus Népi Szövetség (CSMADNÉSZ):** 1945 ősze, 1946 eleje, 1946 tavasza, 1946.VIII.3., 1946.IX.1., 1946.IX., 1946.folyamán, 1949.II.vége, 1949.XII.30., 1967.X.13., 1990.IX.12.
- Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetsége** → Csemadok
- Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete** → Csemadok
- Csehszlovákiai Magyar Hírek:** 1987 tavasza
- Csehszlovákiai Magyar Irodalom- és Könyvbarátok Társasága:** 1990.IV.8., 1990.IX.22., 1991.XI.22–24., 1992.X.23–25.
- Csehszlovákiai Magyar Írók Társasága:** 1989.XII.19., 1990.I.26., 1990.III.22–23., 1990.IV., 1990.X.12–14., 1990.X.31., 1991.III.22., 1991.IX.26., 1992.IV.1.
- Csehszlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága:** 1989.XII.19., 1990.II.22., 1990.X.26., 1991.VI.15., 1991.X.1–25., 1992.III.12., 1992.VI.9.
- Csehszlovákiai Magyar Keresztény Értelmiségiek Szövetsége:** 1992.II.22., 1992.VIII.1.
- Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága Információs Csoportja:** 1984.X.10.
- Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága (Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottsága):** 1978.IV., 1978.V., 1978.XII.2., 1979.I.5., 1979.V., 1979.VII.23., 1979.IX.24., 1979.XI., 1980.II.1., 1980.II., 1980.III.30–IV.13., 1980.IV., 1980.V., 1981.IV., 1981.VI.24., 1982.IV., 1982.VI.3., 1982.XI.10., 1983.III.3–5., 1983.IX., 1984.X.10., 1984.XII., 1985.X.17., 1986.IV.10., 1987.I.7., 1987.II.11., 1987.III.1., 1987.III.10., 1987.III.16., 1987.III.30., 1987.IV.6., 1987.V.25., 1987.V.31., 1987 tavasza, 1987.VI.30., 1987.IX.30., 1987.XI.30., 1987.XII.3., 1987.XII.10., 1987.XII.12., 1988.I.22., 1988.I.23., 1988.III.22., 1988.III.30., 1988.IV.15., 1988.VI.20., 1988.VII.26., 1988.VIII.10., 1988.VIII.15., 1988.IX.12., 1988.X.20., 1989 eleje, 1989.II.27., 1989.II., 1989.III.5., 1989.IV.27., 1989.V.13., 1989.V.26., 1989.XI.24., 1989.XII.28.
- Csehszlovákiai Magyar Könyvkiadó:** 1953.I.1., 1953 folyamán, 1954 folyamán, 1955 folyamán, 1956.I.1.
- Csehszlovákiai Magyar Központi Könyvtár és Levéltár:** 1991.X.3.
- Csehszlovákiai Magyar Kultúra Barátainak Köre:** 1989.III.1., 1989.III.20.
- Csehszlovákiai Magyar Kultúra Háza:** 1968.III.16., 1969.V.17.
- Csehszlovákiai Magyar Kultúráért Alapítvány:** 1989.IV.20.
- Csehszlovákiai Magyar Kulturális Fondalapítvány:** 1969.V.15., 1969.V.17.
- Csehszlovákiai Magyar Nemzetiség Jogvédő Bizottsága** → Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága
- Csehszlovákiai Magyar Népművészeti Együttes (Népes):** 1953.VI.1., 1954.IV.25., 1954.V.30., 1954.VII.23., 1955.I.1., 1955.I.14., 1966.II.27.
- Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság:** 1969.V.15., 1969.XI.29., 1989.XII.9., 1990.I.27., 1990.VII.21–28., 1991.II.9–10., 1991.VII.13–20., 1991.VII.27–VIII.3., 1991.X.8., 1991.X.25–26., 1992.III.28., 1992.VI.28–VII.4.
- Csehszlovákiai Magyar Népszövetségi Liga:** 1946.VII.26.
- Csehszlovákiai Magyar Nyelvművelő és Nyelvjáráskutató Társaság:** 1969.V.15., 1969.V.23., 1969.XI.14–16., 1971.II.12–13.
- Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Fóruma:** 1989.XII.20.

- Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Országos Szövetsége:** 1968.VII.18., 1968.VIII.2., 1968.IX.14., 1969.IV.3.
- Csehszlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége:** 1990.I.13.
- Csehszlovákiai Magyar Politikai Foglyok és Deportáltak Szövetsége:** 1990.II.9.
- Cseh-Szlovákiai Magyar Regionális Parlament:** 1992.VII.29.
- Csehszlovákiai Magyar Szociológiai Társaság:** 1969.V.15.
- Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara:** 1964.XI.27., 1969.II.2., 1985.IV.30., 1990.XII.8.
- Csehszlovákiai Magyar Történelmi Társaság:** 1969.V.15., 1970.IV.18.
- Csehszlovákiai Magyar Tudományos Akadémia:** 1968.VIII.4.
- Csehszlovákiai Magyar Tudományos Fórum:** 1990.II.15.
- Csehszlovákiai Magyar Tudományos Intézet:** 1989.III–IV.
- Csehszlovákiai Magyar Tudományos Társaság:** 1990.IX.29., 1991.VI.1., 1991.X.8., 1992.II.21., 1992.III.28.
- Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság** (Masaryk Akadémia): 1947.XII.10., 1958.I.28., 1973 folyamán, 1990.V.21., 1992.I.20.
- Csehszlovákiai Magyar Újságírók Társulása:** 1990.I.19., 1990.X.12–14.
- Csehszlovákiai Magyar Zenebarátok Társasága:** 1990.XII.9., 1991.XI.29–XII.1., 1992.V.29–31., 1992.XII.11–13.
- Csehszlovákiai Magyarok Anyanyelvi Társasága:** 1990.III.22–24., 1990.IV.28., 1991.III.21–23., 1992.III.12–14.
- Csehszlovákiai Magyarok Demokratikus Szövetsége** → Csemadok
- Csehszlovákiai Magyarok Fóruma:** 1989.XI.24., 1989.XI.25., 1989.XII.5., 1989.XII.15.
- Csehszlovákiai Magyarok Nemzeti Bizottmánya:** 1950 folyamán, 1951.X.18., 1951.XII., 1952.X.10., 1955.V.28., 1956.VII.7., 1958.II.25., 1962.XII.16., 1980.V., 1984.IV.28., 1985.III., 1986.VIII.16.
- Csehszlovákiai Magyarok Segélybizottsága:** 1945.VII.4.
- Csehszlovákiai Magyarok Társadalmi és Kulturális Szövetsége** → Csemadok
- Csehszlovákiai Magyarok Végrehajtó Bizottsága:** 1947.IV.7.
- Csehszlovákiai Sport:** 1953.III.3., 1970.I.5.
- Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége** (Csehszlovákiai Ukrán Dolgozók Kultúregyesülete): 1955.X.25., 1960.V.16–22., 1968.IV.30., 1968.VI.7., 1968.VIII.14., 1968.IX.11., 1969.IV.30., 1969.VI.2–3., 1970.V.12., 1971.II.23., 1971.IV.28., 1971.X.13., 1974.X.14., 1979.XI.20., 1980.III.25–26., 1986.IX.9., 1986.X.7., 1986.X.17., 1986.XII.15., 1987.I.1., 1989.XII.19.
- Csehszlovák–Magyar Barátság Egységes Földműves Szövetkezet:** 1962.XI.4.
- Csehszlovák–Magyar Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Bizottság:** 1961.II.16., 1974.X.7., 1981.IX.10.
- Csehszlovák–Magyar Kulturális és Gazdasági Társaság:** 1949.II.10.
- Csehszlovák–Magyar Kulturális és Oktatási Munkabizottság:** 1975.IX.15–18., 1982.IV.6–9., 1983.V.10., 1989.IV.25–27.
- Csehszlovák–Magyar Kulturális Munkabizottság:** 1964.VII.6–8.
- Csehszlovák–Magyar Történész Vegyesbizottság:** 1960.VI.13–17., 1987.IX.7–11.
- Csehszlovák–Szovjet Baráti Szövetség:** 1951.I., 1953.I., 1972.VIII.11–20.
- Csemadok** (Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete, Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetsége, Csehszlovákiai Magyarok Társadalmi és Kulturális Szövetsége, Csehszlovákiai Magyarok Demokratikus Szövetsége): 1949.III.5., 1949.III.20., 1949.IV.5., 1949.IV.29., 1949.V.11., 1949.V.17., 1949.V.19., 1949.V.vége, 1949.VI.15., 1949.VIII.3., 1949.XI.10–11., 1949.XI.22–23., 1949.XI.27., 1950.I.6., 1950.I.14., 1950.I.28., 1950.III.10., 1950.IV.2.,

1950.IV.17., 1950.V.13., 1951.III.17., 1951.VI.16., 1951.VI.23–24., 1951.IX.1., 1951.IX.2., 1951.XI.11., 1951.XII.8., 1952.I.31., 1952.V.23., 1952.V.24–25., 1952.VI.6., 1952.VI.23., 1952.VII.3., 1952.VIII.27., 1952.IX.28., 1953.I.1., 1953.I.18., 1953.IV.18., 1953.VI.1., 1953.VI.5., 1953.VI.13–15., 1953.VI.20., 1953.VII.11., 1953.IX.11., 1953.X.3–4., 1953.X.14–25., 1953.XII.18–19., 1954.I.1., 1954.II.12., 1954.II.21., 1954.III.22., 1954.V.22., 1954.X.19., 1954.XI.18., 1954.XI.28., 1954.XII.3–4., 1955.I.1., 1955.II.5–6., 1955.VI.11., 1955.X.5., 1955.X.22., 1955.X.25., 1955.XI.22., 1956.I., 1956.II.2., 1956.III.28., 1956.IV.24., 1956.VI.1., 1956.X.24., 1956.X.29., 1956.X.30., 1956.XI.1., 1956.XI., 1956.XII.2., 1956.XII.22., 1956.XII.30., 1957.I.11., 1957.I.20., 1957.IV.12., 1957.V.25–26., 1957.VI.14., 1957.VIII.24–25., 1957.IX.24., 1958.VI.28–29., 1959.III.1., 1959.III.5., 1959.IV.6–7., 1959.IX.1., 1959.X.4., 1960.I.3., 1960.I.14., 1960.I.15., 1960.III.27., 1960.IV.3., 1960.V.16–22., 1960.V.21., 1960.V.28–29., 1960.VIII.26., 1961.III., 1961.IV.21–22., 1961.VI.17–18., 1961.VII.1–2., 1961.X.14–15., 1961.XII.13., 1962.IV.14–15., 1962.IV.14., 1962.IV.25–27., 1962.VI.30–VII.1., 1963.V.17–19., 1963.VI.10., 1963.VI.6–7., 1963.IX.30., 1963.XII.21–22., 1964.III.8., 1964.III.9., 1964.IV.11., 1964.V.22–31., 1964.VI.14., 1964.VII.4–5., 1964.VII.6–8., 1964.VIII.6., 1964.IX.12–13., 1964.X.3–4., 1964.XI.27., 1965.II.13., 1965.V.13–23., 1965.VI.29., 1965.VII.10–11., 1966.II.27., 1966.III.5., 1966.IV.28–29., 1966.V.22–29., 1966.VII.2–3., 1966.VII.28., 1966.X.7–9., 1966.XII.10–11., 1968.IV.12., 1966.XII.10–11., 1967.III.21., 1967.V.20–28., 1967.VII.1–2., 1967.X.17., 1967.X.20–22., 1967.XII.11., 1968.I.20., 1968.III.12., 1968.III.13., 1968.III.15., 1968.III.26., 1968.III.27., 1968.III.28., 1968.III.vége, 1968.IV.9., 1968.IV.25., 1968.IV.27–28., 1968.IV.30., 1968.IV., 1968.V.7., 1968.V.10., 1968.V.16–20., 1968.V.18., 1968.V.24., 1968.V.25–VI.2., 1968.VI.7., 1968.VI.8–9., 1968.VI.14., 1968.VI.19., 1968.VI.20., 1968.VI.29–30., 1968.VII.3., 1968.VII.3–9., 1968.VII.12., 1968.VII.19., 1968.VII.30., 1968.VIII.2., 1968.VIII.3., 1968.VIII.21., 1968.VIII.23., 1968.VIII.27., 1968.VIII.28., 1968.IX.6., 1968.IX.7–8., 1968.IX.11., 1968.X.20., 1968.X.22., 1968.XII.15., 1969.I.11., 1969.III.15–20., 1969.III.16., 1969.III.17–18., 1969.III.21–23., 1969.IV.1., 1969.IV.10., 1969.IV.30., 1969.V.9–10., 1969.V.15., 1969.V.17., 1969.V.23., 1969.V.24–VI.1., 1969.V.31–VI.1., 1969.VI.2–3., 1969.VI.14–15., 1969.VI.21–22., 1969.VI.28–29., 1969.IX.4., 1969.XI.4., 1969.XI.9., 1969.XI.29., 1969.XI., 1970.II.10., 1970.IV.13., 1970.IV.15., 1970.IV.18., 1970.IV.20., 1970.V.9., 1970.V.11., 1970.V.12., 1970.V.23–31., 1970.VI.13–14., 1970.VII.9., 1970.VII.11–12., 1970.VII.16., 1970.VIII.18., 1970.IX.11., 1970.IX.13., 1970.IX.16–19., 1970.IX.26–27., 1970.IX.28., 1970.X.2., 1970.X.12., 1970.XI.4., 1970.XI.8., 1970.XII.16., 1971.II.23., 1971.III.17., 1971.III.18., 1971.III.29., 1971.IV.28., 1971.V.8–9., 1971.V.22–30., 1971.VI.7., 1971.VI.12–13., 1971.VI.19–20., 1971.VI., 1971.VII.3–4., 1971.VIII.20., 1971.X.13., 1972.IV.6–9., 1972.IV.11., 1972.IV.15–16., 1972.V.20–28., 1972.V., 1972.VI.10–11., 1972.VI.17–18., 1972.VII.1–2., 1972.X.14., 1973.I.10., 1973.II.16., 1973.III.1., 1973.III.15., 1973.III.29–IV.1., 1973.VI.16–24., 1973.VI.30–VII.1., 1973.IX.7., 1973.XI.30–XII.1., 1974.III.13–14., 1974.IV.20., 1974.V.9–10., 1974.V.18–26., 1974.VI.15–16., 1974.VI.22–23., 1974.VI.29–30., 1974.VIII.23., 1974.X.11., 1974.X.12., 1974.X.14., 1974.XI.16., 1974.XII.6–7., 1975.I.31., 1975.II.17., 1975.III.13–16., 1975.V.23–31., 1975.V.30., 1975.VI.7–8., 1975.VI.21–22., 1975.VII.12–13., 1975.IX.16–17., 1975.IX.30., 1975.XI.26., 1975.XII.12–13., 1976.IV.21–24., 1976.V.12–14., 1976.V.22., 1976.V.29–VI.5., 1976.VI.4–6.,

1976.VI.18–20., 1976.X.14., 1976.X.22–23., 1976.XI.26–27., 1977.II.19., 1977.II.19., 1977.V.14–15., 1977.V.21–29., 1977.V.31–VI.3., 1977.VI.3–5., 1977.VI.10., 1977.VI.12., 1977.VI.24–26., 1977.VII.9–13., 1977.X.13–14., 1977.X.29., 1977.XI.18–19., 1977.XI.21., 1977.XII.16–17., 1977.XII.17–18., 1978.I., 1978.III.3–4., 1978.III.17–18., 1978.IV.24–27., 1978.V.20–28., 1978.VI.3–4., 1978.VI.9–11., 1978.VI.23–25., 1978.X.28., 1978.XI.10–11., 1978.XI., 1978.XII.1., 1978.XII.2–4., 1978.XII.8., 1979.I.5., 1979.I., 1979.III.3., 1979.III., 1979.IV.20–21., 1979.V.3–7., 1979.V.19–27., 1979.V., 1979.VI.9–10., 1979.VI.23–24., 1979.VIII.3–12., 1979.VIII.11–19., 1979.IX.12., 1979.X.13., 1979.XI.20., 1979.XI.29–XII.1., 1980.III.25–26., 1980.IV.18–19., 1980.IV.19., 1980.IV.25–26., 1980.V.17–25., 1980.V.26–28., 1980.V.30–VI.3., 1980.VI.6–8., 1980.VI.13–15., 1980.VI.20–22., 1980.VI.28., 1980.VII.31–VIII.9., 1980.VIII.9–16., 1980.IX.20., 1980.X.11., 1980.XI.8., 1980.XI.14–15., 1980.XII.14., 1981.III.20–21., 1981.IV.10–11., 1981.V.19–24., 1981.V.28–31., 1981.VI.13–14., 1981.VI.20–21., 1981.VI.27–28., 1981.VIII.2–9., 1981.VIII.9–15., 1981.X.1., 1981.XI.14., 1981.XI.20–22., 1981.XI.24., 1981.XII.3., 1982.I., 1982.II.26–27., 1982.III.11–13., 1982.IV.17–18., 1982.V.17–23., 1982.V.26–30., 1982.VI.3., 1982.VI.5–6., 1982.VI.26–27., 1982.VII.31–VIII.6., 1982.VIII.8–14., 1982.IX.10., 1982.XI.2., 1982.XI.6–7., 1983.III.1., 1983.III.18–19., 1983.V.16–22., 1983.V.24–28., 1983.VI.3–5., 1983.VI.11–12., 1983.VI.25–26., 1983.VII.4–10., 1983.VII.30–VIII.6., 1983.VIII.7–14., 1983.IX.3., 1983.X.14., 1983.XI.3–6., 1983.XI.14., 1984.I.29., 1984.II., 1984.III.2., 1984.III.9., 1984.III.9–17., 1984.III.29–31., 1984.V.14–20., 1984.V.23–26., 1984.VI.1–3., 1984.VI.16–17., 1984.VI.30–VII.1., 1984.VII.6–11., 1984.VII.28–VIII.5., 1984.VIII.5–12., 1984.X.19–20., 1984.XI.11–17., 1984.XI.15–18., 1985.III.14–16., 1985.V.20–26., 1985.V.31–VI.2., 1985. tavasza, 1985.VI.11–15., 1985.VI.21–23., 1985.VII.7–14., 1985.VIII.3–10., 1985.XI.7–10., 1985.XI.29–30., 1985.XII.7., 1985.XII.18., 1986.III.20–22., 1986.V.23–24., 1986.V.30–VI.1., 1986.VI.3–7., 1986.VI.14–15., 1986.VI.16–22., 1986.VI.28–29., 1986.VII.18–26., 1986.VIII.10–17., 1986.IX.9., 1986.IX.19–20., 1986.X.7., 1986.X.17., 1986.XI.6–9., 1986.XII.15., 1986. folyamán, 1987.I.1., 1987.III.1., 1987.III.8–9., 1987.III.16–21., 1987.III.20., 1987.IV.2–4., 1987.IV.11–12., 1987.V.8–10., 1987.V.18–24., 1987.V.22., 1987.V.25., 1987.V.29–31., 1987.VI.2–6., 1987.VI.13–14., 1987.VI.16., 1987.VI.20–21., 1987.VII.1–9., 1987.VIII.9–16., 1987.X.1., 1987.X.2., 1987.XI.8., 1987.XI.12–15., 1987.XI.30., 1988.II.3., 1988.III.11–12., 1988.III.17–19., 1988.V.5–6., 1988.V.16–22., 1988.V.27–29., 1988.VI.1–5., 1988.VI.18–19., 1988.VI.24., 1988.VII.2–9., 1988.VII.15–24., 1988.VII.18–25., 1988.IX.30–X.1., 1988.X.14–16., 1988.X.21., 1988.XI.3., 1988.XI.5–6., 1989.I.10., 1989.I.19., 1989.II.25–26., 1989.II.28., 1989.III.3., 1989.III.5., 1989.III.16–18., 1989.IV.10., 1989.V.6–7., 1989.V.15–20., 1989.V.26–28., 1989.VI.7–11., 1989.VI.16–18., 1989.VI.24–25., 1989.VII.10–16., 1989.VII.21–30., 1989.VII.29–VIII.6., 1989.IX.25., 1989.IX.29., 1989.IX.29–30., 1989.X.21–22., 1989.XI.4., 1989.XI.23., 1989.XII.4., 1989.XII.6., 1989.XII.7., 1989.XII.8., 1989.XII.9., 1989.XII.13., 1989.XII.17., 1989.XII.19., 1989.XII.23., 1989.XII.27., 1990.I.5–6., 1990.I.15., 1990.I.26., 1990.II.1., 1990.II.9., 1990.II.15., 1990.II.21., 1990.II.23., 1990.III.3., 1990.III.5., 1990.III.9–10., 1990.III.22–24., 1990.IV.5., 1990.IV.8., 1990.IV.18., 1990.IV.27., 1990.V.16–20., 1990.V.18., 1990.V.25–27., 1990.V.30–VI.2., 1990.VI.15–17., 1990.VI.22., 1990.VI.23., 1990.VI.29–VII.1., 1990.VII.16–23., 1990.VII.31., 1990.VIII.25., 1990.IX.22., 1990.X.12–14., 1990.X.30., 1990.XI.7., 1990.XII.1., 1991.I.1., 1991.I.4., 1991.I.14., 1991.IV.15., 1991.IV.27–28., 1991.V.13., 1991.V.14–18., 1991.V.25–26.,

1991.VI.4–9., 1991.VI.20–21., 1991.VI.28–30., 1991.VII.5., 1991.VII.19–28., 1991.VIII.1–3., 1991.VIII.12–18., 1991.VIII.24–25., 1991.IX.13., 1991.IX.28., 1991.X.1–25., 1991.X.8., 1991.X.11., 1991.X.29., 1991.XI.22–24., 1991.XI.29–XII.1., 1991.XII.1., 1991.XII.7., 1991.XII., 1992.I.16., 1992.I.25., 1992.III.12–14., 1992.III.28., 1992.IV.9–12., 1992.IV.25., 1992.V.13–16., 1992.V.24., 1992.V.29–31., 1992.V.31–VI.5., 1992.VI.27–28., 1992.VII.18–25., 1992.VII.28., 1992.VIII.24., 1992.IX.26., 1992.XII.12., 1992.XII.12.

Csemadok Érsekújvári Járási Bizottságának Néprajzi Szakcsoportja: 1982.VI.3., 1984.VII.6–11.

Csemadok Híradó: 1986 folyamán

Csemadok KB Néprajzi Szakbizottsága: 1968.VII.3–9., 1989.XII.9.

Csemadok KB Központi Klubtevékenységi Szakbizottsága: 1982.VII.31–VIII.6., 1982.VIII.8–14.

Csemadok KB Központi Művelődési Klubtanácsa: 1978.III.17–18., 1978.VIII.4–12., 1978.VIII.11–20., 1979.VIII.11–19., 1980.VIII.9–16., 1981.VIII.2–9., 1981.VIII.9–15., 1982.VII.31–VIII.6., 1983.VII.30–VIII.6., 1983.VIII.7–14., 1988.VII.2–9., 1988.VII.15–24., 1989.VII.29–VIII.6.

Csemadok KB Központi Népművelési Szakbizottsága: 1977.VI.10., 1978.III.17–18., 1980.X.11.

Csemadok KB Nyelvművelő (Nyelvi) Szakbizottsága: 1967.XII.11., 1974.XII.6–7., 1975.XII.12–13., 1976.XI.26–27., 1977.XII.16–17., 1978.XI.10–11., 1979.IV.20–21., 1980.IV.25–26., 1981.III.20–21., 1982.III.11–13., 1983.III.18–19., 1984.III.29–31., 1985.III.14–16., 1986.III.20–22., 1987.IV.2–4., 1988.III.17–19., 1989.III.16–18., 1990.III.22–24.

Csemadok KB Tudományos Szakbizottsága: 1968.VIII.4.

Csemart: 1990.IV.5., 1990.VII.31.,

Csemart Galéria: 1990.VII.31.

Cserkész: 1990.VII.5.

Csillag Ifjúsági Klub: 1965.XI.27–28.

Csillagfény: 1992.X.4.

CSKP → Csehszlovákia Kommunista Pártja

DAC Dunajská Streda: 1985.VI.1., 1987.VI.21., 1987.VI.30.,

Danubius Kiadó: 1990.III.eleje, 1990.IX.7., 1991.VII.5.

Danubius-pres: 1990.XI.9.

Debreceni Irodalmi Múzeum: 1978.IX.21.

Déli Hírlap: 1991.X.9.

Dél-Zempléni Változások: 1990.I.3., 1990.V.23., 1991.I.9.

Demokrata Párt (DP): 1944. IX. 1., 1944. IX. 17., 1944. X. 1–4., 1945. IV. 4., 1945.IV.11., 1944.VI.26., 1945.VI.6., 1945.VII.7–8., 1945.VII.16., 1945.VIII.28., 1945.IX.14., 1945.IX.18., 1946.III.31., 1946.V.26., 1946.V.27., 1946.VII.2., 1946.VII.12., 1946.VIII.16., 1946.IX.3–5., 1946.XII.2., 1947.V.12–13., 1947.V.19., 1947.V.20., 1947.VI.11., 1947.IX.14., 1947.X.11., 1947.X.30., 1947.XI.19., 1947.XI.22., 1948.I.24–25., 1948.II.20., 1948.II.26., 1948.III.8., 1948.IV.29., 1948.V.15., 1989.XII.10., 1990.I.23., 1990.VI.8–9., 1990.VI.26., 1990.VI.27., 1990.XII.10., 1991.II.20., 1991.III.6., 1991.II.20., 1992.III.29.

Demokrata párt újság: 1947.V.20.

Demokratikus Baloldal Pártja (DBP): 1991.I.26., 1991.IX.13., 1991.X.5., 1991.XII.14–15., 1992.VI.5–6., 1992.VI.23., 1992.IX.29., 1992.X.24.

- Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom** (DSZM): 1991.III.5–6., 1991.IV.22., 1991.IV.26–27., 1991.VI.11., 1991.VI.26., 1991.IX.11., 1992.VI.5–6., 1992.VI.19–20., 1992.VI.23., 1992.VI.24., 1992.VI.25., 1992.VII.2., 1992.VIII.19.
- Déri Múzeum**: 1978.IX.21.
- DH-Press**: 1991.X.9., 1991.X.28., 1992.V.13.
- Diákhálózat** (DH): 1991.IV.6., 1991.VIII.3–10., 1991.IX.28., 1991.X.8., 1991.X.9., 1991.X., 1992.VIII.10–17.
- Divat és Textil**: 1953.I.
- Dolgozó Nő**: 1951.X.20., 1952.I.15., 1956.XI.16., 1966.I.7.
- Domobrana**: 1944. IX. 5.
- Družstevná dedina – Szövetkezeti Falu**: 1951 folyamán
- Družstevná výroba**: 1951.IX.
- Družstevník Topolníky**: 1978.VI.25.,
- Družstevný život – Szövetkezeti Élet**: 1953 folyamán
- Duna Kör**: 1985.IX.13., 1991.II.6., 1991.VIII.5.
- Duna Menti Múzeum**: 1952.IX.28., 1972.III.21., 1975.II.17., 1979 folyamán, 1989.XI.1., 1990.X.26., 1991.VIII.1–3.
- Duna Menti Múzeum Magyar Nemzetiségi Osztálya**: 1991.X.1., 1991.X.25–26., 1992.I.13.
- Duna Televízió**: 1992.XII.24.
- Dunaj – Duna**: 1969.II.21.
- Dunaj**: 1969.II.21.
- Dunaszerdahelyi Városi Művelődési Központ**: 1992.IX.24–26.
- Dunatáj 1.**: 1962.III.6., 1965.VI.15., 1967.V.1.
- Dunatáj 2.**: 1990.XI.9.
- Egészség**: 1991.I.
- Egyesült Magyar Párt**: 1946.I.7., 1946.VII.26.
- Egyesült Nemzetek Szervezete** (ENSZ): 1945.V.21., 1944.VI.26., 1945.VIII.14., 1946.III.1., 1946.IV.3., 1946.IV.24., 1946.V.6., 1946.V.8., 1946.VI.4., 1946.VI.11., 1946.VIII.11., 1946.VIII.14., 1946.VIII.19., 1946.XI.29., 1946.XII.21., 1947.VI.10., 1951.X.18.
- Egyházak Ökumenikus Tanácsa**: 1955.VI., 1960.XI.1., 1991.III.5–6.
- Együttélés Hírmondó**: 1990.XII., 1992.IX.
- Együttélés**: 1990.II.7., 1990.II.9., 1990.II.11., 1990.II.15., 1990.II.21., 1990.II.23., 1990.II.27., 1990.III.1., 1990.III.3., 1990.III.5., 1990.III.13., 1990.III.21., 1990.III.30., 1990.III.31., 1990.V.17., 1990.V–VI., 1990.VI.4., 1990.VI.8–9., 1990.VI.26., 1990.VI.27., 1990.VI.30., 1990.VII.3., 1990.VII.18., 1990.VIII.3., 1990.VIII.4., 1990.VIII.17., 1990.VIII.25., 1990.VIII.28., 1990.VIII.30., 1990.IX.1., 1990.IX.3., 1990.IX.15., 1990.IX.25., 1990.IX.26., 1990.X.3., 1990.X.5., 1990.X.8., 1990.X.23., 1990.X.31., 1990.XI.5., 1990.XI.23–24., 1990.XII.15., 1990.XII.19., 1990.XII.20., 1990.XII., 1991.I.28., 1991.II.1., 1991.II.14., 1991.II.16., 1991.II.23–24., 1991.III.9., 1991.III.11., 1991.III.13., 1991.III.14., 1991.III.15., 1991.III.20., 1991.III.27., 1991.IV.9., 1991.IV.13., 1991.IV.22., 1991.IV.27., 1991.V.11., 1991.V.14., 1991.V.15., 1991.V.18., 1991.VI.8., 1991.VI.11., 1991.VI.20–21., 1991.VII.1., 1991.VII.10., 1991.VII.13., 1991.VII.17., 1991.VII.19., 1991.VIII.1., 1991.IX.2., 1991.IX.4., 1991.IX.6., 1991.IX.13., 1991.IX.20., 1991.IX.29., 1991.X.3., 1991.X.5., 1991.X.14., 1991.XI.1., 1991.XI.25., 1991.XI.30., 1991.XII.22., 1992.I.2., 1992.I.7., 1992.I.18., 1992.I.20., 1992.I.23., 1992.I.30., 1992.I.31., 1992.II.1., 1992.II.10., 1992.II.12., 1992.II.21., 1992.II.24., 1992.II.27., 1992.III.5., 1992.III.12.,

1992.III.14., 1992.III.17., 1992.III.19., 1992.III.21., 1992.III.23., 1992.III.25., 1992.III.26., 1992.III.28., 1992.III.29., 1992.III.30., 1992.IV.2., 1992.IV.15., 1992.IV.25., 1992.IV., 1992.V.5., 1992.V.11., 1992.VI.5–6., 1992.VI.14., 1992.VI.17., 1992.VI.23., 1992.VI.25., 1992.VII.4., 1992.VII.14–15., 1992.VII.15., 1992.VII.17., 1992.VIII.10., 1992.VIII.24., 1992.IX.1., 1992.IX.3., 1992.IX.29., 1992.IX., 1992.X.5., 1992.X.6., 1992.X.29., 1992.XI.7., 1992.XI.11., 1992.XII.2., 1992.XII.11., 1992.XII.14., 1992.XII.16.

Élet és Irodalom: 1983.IX.16.

Elkötelezett Pártonkívüliek Klubja: 1968.IV.5., 1968.V.18., 1968.IX.5.

Elnöki Tanács: 1971.VII.7–10., 1983.II.7., 1985.V.30., 1989.II.27.

Építő: 1968.VII.5.

Érdekes Újság: 1991.I.4.

Erdélyi János Ifjúsági Klub: 1966.XI.8.

Erdélyi János Irodalmi Múzeum: 1965.IV.1.

Erdélyi János Népfőiskola: 1990.IV.9., 1991.IV.

Érsekújvár és Vidéke Alapítvány: 1992.X.3.

Érsekújvár és Vidéke: 1944 őszén

Érsekújvári Járási Honismereti Múzeum: 1982 folyamán

Érsekújvári Újság: 1969.VI.3.

Érsekújvári Városi Nemzeti Bizottság: 1966.VII.28., 1973.III.9., 1973.IV.17.

Értesítő: 1956 ősze

Esterházy János Emlékbizottság: 1991.V.25., 1992.III.7.

Esterházy János Közművelődési Klub: 1990.XI.28., 1991.III.8–10., 1992.III.7.

Észak Szava: 1946 folyamán

Euro-Danube: 1992.VI.1.

Eurolánc: 1990.II.3., 1991.II.6., 1991.VII.3., 1991.VII.18., 1991.VII.23., 1992.IV.25., 1992.VI.1.

Európa Könyvkiadó: 1977.XI.23.

Európa Parlament: 1992.IX.24., 1992.XI.3., 1992.XII.16.

Európa Tanács: 1991.II.21., 1992.IX.24., 1992.XII.16.

Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet: 1975.VIII.1., 1977.I.1., 1979.IX.24., 1980.II., 1980.V., 1987.XII.10., 1988.I.22., 1987.XII.10., 1988.I.22.

Európai Közösség: 1991.XII.2., 1991.XII.16., 1992.X.13., 1992.X.21., 1992.X.22., 1992.X.28., 1992.XI.3.

Európai Liberális, Demokrata és Reformpártok Szövetsége: 1992.X.19.

Európai Népcsoportok Föderális Uniója: 1991.V.11.

Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem: 1979.X.

Fábry Zoltán Alap: 1990.II.1.

Fábry Zoltán Emlékbizottság: 1983.X.14.

Fábry Zoltán Főiskolás Klub: 1968.V.20.

Fáklya: 1951.IX.1., 1952.IV., 1954.VII.1., 1955.IX.1., 1955.X.22., 1956.I., 1956.III.28., 1956.VI.1., 1956.XI., 1956.XII.2., 1956.XII.22.

Felsőbb Pedagógiai Iskola: 1953.IX.1., 1960.IX.1.

Felvidék: 1946 folyamán

Felvidéki Diáktanács: 1988 folyamán, 1991.IV.6.

Felvidéki Hírvívő: 1990.V.

Felvidéki Tudományos Társaság: 1956 ősze, 1959 nyara

Felvidéki Újság: 1945. I. 17.

Fiatal Demokraták Szövetsége: 1989.VIII.21., 1991.VII.5., 1992.III.26.

Fiatal Írók Köre: 1986.XII.12., 1987.I., 1987.VIII.29., 1987.X.

Fiatal Reformátusok Szövetsége: 1992.XI.14.

Fiatalok Szövetsége: 1990.II.1., 1990.II.28.

FMK → Független Magyar Kezdeményezés

Fogyasztási Szövetkezetek Szlovákiai Bizottsága: 1965.I.

Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom: 1946.IV.19–22., 1950.IV.1., 1954.III.22., 1982.III.6–7.

Fórum: 1969.IV.10.

Földművelés- és Földreformügyi Megbízotti Hivatal: 1945.III.10., 1945.VI.2., 1947.IX.3., 1948.X.6.

Földművelésügyi Megbízott Hivatal: 1952.IV.19.

Földművelésügyi Minisztérium: 1948.VII.28.

Független Magyar Kezdeményezés (FMK): 1989.XI.18., 1989.XI.20., 1989.XI.22., 1989.XI.23., 1989.XI.24., 1989.XI.25., 1989.XI.26., 1989.XI.27., 1989.XI.28., 1989.XI.30., 1989.XII.3., 1989.XII.5., 1989.XII.9., 1989.XII.12., 1989.XII.15., 1989.XII.16., 1989.XII.17., 1989.XII.19., 1989.XII.27., 1990.I.4., 1990.I.6., 1990.I.12., 1990.I.18., 1990.I.20–21., 1990.I.21., 1990.I.25., 1990.I.26., 1990.I.30., 1990.II.3., 1990.II.9., 1990.II.11., 1990.II.19., 1990.II.24–25., 1990.II.27., 1990.III.eleje, 1990.III.3., 1990.III.5., 1990.III.21., 1990.III.23–24., 1990.III.30., 1990.III.31–IV.2., 1990.III.vége, 1990.IV.6., 1990.IV.18., 1990.V.5., 1990.V.7., 1990.V.12., 1990.V.21., 1990.V.30., 1990.VI.1., 1990.VI.4., 1990.VI.7., 1990.VI.8–9., 1990.VI.14., 1990.VI.26., 1990.VI.29., 1990.VII.14., 1990.VII.14., 1990.VII.28., 1990.VIII.4., 1990.VIII.6., 1990.VIII.17., 1990.VIII.21., 1990.IX.1., 1990.IX.7., 1990.IX.24., 1990.IX.26., 1990.IX.30., 1990.X.8., 1990.X.31., 1990.XI.8., 1990.XI.18., 1990.XI.23–24., 1990.XI.26., 1990.XII.15–16., 1991.I.16., 1991.I.28., 1991.II.1., 1991.II.15., 1991.II.19., 1991.II.20., 1991.III.2., 1991.III.6., 1991.III.10., 1991.III.11., 1991.III.15., 1991.III.17–18., 1991.III.27., 1991.V.1., 1991.IV.22., 1991.V.3., 1991.V.25., 1991.VI.7., 1991.VI.11., 1991.VI.20., 1991.II.19., 1991.II.20., 1991.VII.5., 1991.VII.15., 1991.VII.16., 1991.VII.17., 1991.VII.24., 1991.VIII.7., 1991.VIII.24., 1991.IX.2., 1991.IX.4., 1991.IX.5., 1991.IX.6., 1991.IX.13., 1991.IX.19., 1991.IX.20., 1991.X.14., 1991.XI.1., 1991.XI.6., 1991.XI.18., 1991.XI.21., 1991.XI.22–24., 1991.XII.5., 1991.XII.7–8., 1992.I.2., 1992.I.7., 1992.I.23., 1992.I.25.

Fürge Irka: 1976.V.12–14.

Galántai Újság: 1992.III.

Gazda Kereskedelmi Kft.: 1991.VI.28., 1991.X., 1992.VII.1.

Gazda Magyar Mezőgazdasági Lap- és Könyvkiadó: 1990.XI.22., 1991.II.18., 1991.VI.28.

Gazdaság- és Ellátásügyi Megbízotti Hivatal: 1944. IX. 9.

Gazdasági Minisztérium: 1992.III.1.

Gestapo: 1944.X.17.

Ghymes zenekar: 1983 folyamán

Glória Társulat (Szlovákiai Magyar Katolikus Papok Társulata): 1990.II.20., 1990.IV.8., 1991.V.1.

Gömör: 1944 őszén

Gömöri Hajnal: 1992.IV.14.

Gömöri Hírlap: 1968.VII.5.

Gömöri Hírnök: 1991.I.31., 1992.IV.14.

Gömöri Múzeum: 1983 folyamán, 1990.VIII.10.

Gömöri Városok és Falvak Társulása: 1991.III.21.

- Gömör-Kishonti Múzeum Egyesület:** 1990.VIII.10.
- Gyermek- és Ifjúsági Szervezetek Társulása:** 1969.III.11–12.
- Győzelmes Út:** 1990.VI.7.
- Gyurcsó István Alapítvány:** 1991.X.29.
- Hangunk:** 1962.III.6.
- Hanza Szövetkezeti Újság:** 1944 őszén
- Határmegállapító Bizottság:** 1947.XII.22.
- Határon Túli Magyarok Titkársága:** 1990.V.23., 1991.V.29–VI.2., 1992.VI.1.
- Határon Túli Magyarok Hivatala:** 1992.VI.1.
- Hazafias Népfront:** 1976.III.30., 1984.X.17.
- Helmecei Mécses:** 1992.I.
- Helyi Gazdálkodási Bizottság:** 1964.VI.29–30.
- Henszlmann Imre Helytörténeti Társaság:** 1992.X.29.
- Heti Hírek:** 1991.VII.
- Heti Hírlap:** 1991.VII.
- Heti Hírlapunk:** 1969.VI.3.
- Heti Ifi:** 1991.I.9.
- Híd:** 1953.V.11.
- Híradó:** 1959.VIII.25.
- Hírharang:** 1990.VII.21–28.
- Hlas okresu Komárno:** 1962.III.6.
- Hlas rolníka – Földműves Szava:** 1951. folyamán
- Hlinka Gárda:** 1944.IX.1., 1944.IX.5., 1945.IV.13.
- Hlinka Szlovák Néppártja:** 1944. IX. 1.
- Honismereti Ház:** 1976.X.1.
- Honismereti Kör:** 1963.VI.10., 1967.I.27., 1967.V.29., 1983.XI.14.
- Honismereti Múzeum:** 1986 folyamán
- Hont Kiadó:** 1990.XII.1., 1991.I.1.
- Honti Ének- és Táncünnepély:** 1967.VI.11.
- Honti Közművelődési Klub:** 1978.I
- Honti Kulturális Napok:** 1967.VI.11.
- Honti Lapok:** 1992.IX.
- Honti Múzeum és Képtár:** 1992.V.29.
- Horizont:** 1967.V.1.
- Horný Žitný ostrov – Felső-Csallóköz:** 1951.VII.21.
- Husz Csehszlovák Teológiai Kar:** 1950.VII.14.
- Hviezdoslav Színház:** 1958.V.12., 1974.X.14.
- Ideiglenes Nemzetgyűlés 1.** (csehszlovák): 1944. XII. 4., 1945.VIII.11–12., 1945.VIII.25., 1945.VIII.28., 1945.X.28., 1945.X.30., 1945.XI.22., 1946.II.21., 1946.III.1., 1946.III.28., 1946.IV.11., 1946.IV.12., 1946.V.8., 1946.V.16.
- Ideiglenes Nemzetgyűlés 2.** (magyar): 1944. XII. 21., 1944. XII. 22.
- Ideiglenes Nemzeti Kormány:** 1944. XII. 22., 1944.XII.23., 1944.XII.28., 1945. II.26.
- Ifi:** 1990.I.17., 1990.I.24., 1990.II.28., 1990.III.14., 1990.V.23., 1990.XII.1., 1991.I.9.
- Ifjú Szívek Magyar Népművészeti Együttes (Ifjú Szívek Magyar Dal- és Táncegyüttes):** 1957.VII.1., 1958.V.12., 1962 folyamán, 1965.V.9., 1970.IX.1., 1983 folyamán, 1987.III.8–9., 1988.I.1., 1991.III.25.
- Ifjúság- és Testnevelésügyi Minisztérium:** 1988.VI.23.
- Igazat mondunk a népnek:** 1950 folyamán
- Igazságtalanul Üldözöttek Védelmi Bizottsága:** 1978.IV.22.

Igazságügyi Megbízotti Hivatal: 1951.VII.

Igazságügyi Minisztérium: 1954.IV.8.

Indulás: 1958.III.

Ipeľ – Ipoly: 1978.I.24., 1990.I.16., 1990.X.9.

Ipolyság és Vidéke Alapítvány: 1992.XII.15.

Ipolysági Városi Nemzeti Bizottság: 1977.X.13–14.

Irodalmi Szemle: 1958.IX., 1963.X.27., 1965.X.15., 1968.III–IV., 1968.V.7., 1968.IX.9., 1968.IX., 1970 folyamán, 1972.I.1., 1976.II., 1976.X., 1977.III.23., 1983.IX.1., 1984.V., 1987.I., 1989.I.1., 1990.I.26., 1990.I., 1990.IV., 1992.IV.1.

Iródia: 1983.VI.18., 1986.IX.5.

Írók Szakszervezete Széphalom Könyvműhely: 1990.I.

Iuxta Danubium: 1979 folyamán

Jakoby Alapítvány: 1992.III.12.

Jakoby Gyula Képtár: 1992.I.1.

Jó Barát: 1948.VII.28., 1948.XII.1., 1949.IV.10.

Jó Gazda: 1991.X.

Jó Palócok: 1990.IV.

Jókai Alapítvány: 1991.I.2., 1991.VII.5.

Jókai Egyesület: 1946.IV.30.

Jókai Mór Egyetem: 1990.II.9., 1990.III.19., 1990.III.26., 1990.V.7., 1991.VI.1.

József Attila Ifjúsági Klub (JAIK): 1964.II.21., 1965.VII.25–VIII.1., 1965.XI.27–28., 1965.XII., 1970.V.23–31., 1977.VIII.11–20., 1978.VIII.4–12., 1979.VIII.3–12., 1990.V.23.

JRD-Náš cieľ – EFSz-Célunk: 1952.X.

Juhász Gyula Ifjúsági Klub (JUGYIK): 1965.X.12., 1965.XI.27–28., 1990.V.23.

Juhász Gyula Kulturális Alapítvány: 1991.XII.

Južné Pohronie – Dél-Garamvölgye: 1966.I.10.

K-231: 1968.IX.5.

Kalligram: 1992.VI.

Kalligram Kft.: 1991 folyamán, 1992.VI.

Kalligram Könyvkiadó: 1991.IV.

Kálvinista Szemle: 1951.VII.15., 1952.IV., 1953.I.1., 1954.IX.6., 1967 folyamán, 1968.IV.10.

Kalvínske hlasy: 1946.I.27., 1948.V.15., 1949.XI.30., 1951.VII.15., 1952.IV., 1953.I.1., 1954.IX.6., 1967 folyamán

Kapu: 1989.II.

Kármán József Irodalmi Kör: 1958.III.

Károly Egyetem: 1969.I.16.

Kárpátontúli Ukrajna Kommunista Pártja: 1944. XI. 19.

Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa: 1944. XI. 26., 1944. XII. 5.

Kassai Fórum: 1989.XII.

Kassai Kerületi Nemzeti Bizottság: 1951.VI., 1954.XI.28., 1957.III.27.

Kassai Magyarok Baráti Társasága: 1989.XII., 1991.VI.28–29.

Kassai Területi Bíróság: 1990.IX.12.

Kassák Lajos Ifjúsági Klub: 1967.III.21.

Katolikus Akció 1.: 1945.II.,

Katolikus Akció 2.: 1949.VI.10., 1949.VI.15.

Katolikus Békepapi Mozgalom: 1951.IX.27–28., 1968.III.21.

Katolikus Figyelő: 1945.II.

- Kazinczy Ferenc Diákkör:** (Kazinczy Ferenc Diákklub, KAFEDIK): 1966.III.13., 1990.II.24., : 1990.V.23., 1991.X.
- Kazinczy Társaság:** 1947.XII.10., 1964 folyamán, 1965.II.13.
- Keleti Napló:** 1990.I.
- Kelet-szlovákiai Képtár:** 1992.I.1.
- Kelet-szlovákiai Könyvkiadó:** 1963 folyamán
- Képzőművészetet Kedvelők Klubja:** 1972.V.
- Keresztény Híradó:** 1990.I., 1991.VII.25.
- Keresztény Ifjúsági Közösségek:** 1992.X.4.
- Keresztény Kapcsolatok Magyar Kisebbségi Titkársága:** 1991.IV.18.
- Kereszténydemokrata Mozgalom (KDM):** 1990.I.18., 1990.II.8., 1990.II.9., 1990.II.18., 1990.III.30., 1990.IV.27., 1990.VI.8–9., 1990.VI.27., 1990.XI.22., 1990.XI.23–24., 1991.II.17., 1991.II.20., 1991.III.6., 1991.III.13., 1991.IV.22., 1991.IV.23., 1991.II.20., 1991.IX.13., 1991.IX.20., 1992.III.7., 1992.VI.5–6.
- Kereszténydemokrata Néppárt:** 1990.IX.24., 1991.IV.27.
- Kereszténydemokrata Párt:** 1992.VI.5–6., 1992.VI.25.
- Keresztény-republikánus Párt:** 1946.III.1., 1946.III.13., 1946.IV.1.
- Kertészeti és Gyümölcsészeti Főiskola:** 1992.IX.25.
- Kettős Járom Alatt:** 1951.XII, 1985.III.
- Kis Építő:** 1952.IX., 1967.V.18–20., 1990.XII.1., 1990.XII., 1991.III.
- Kisalföldi Gazda:** 1944 őszén
- Kisebbségi Tanácsadó Testület:** 1992.VII.29.
- Kisfaludy Színház:** 1954.V.30.
- Klubhíradó:** 1989.II.25–26.
- Komárňanské noviny:** 1960 folyamán
- Komáromi Jókai Színház:** 1990.VI.1., 1990.VI.4., 1990.VII.1., 1991.I.2., 1991.VI.15., 1992.IX.25.
- Komáromi Lapok 1.:** 1944 őszén
- Komáromi Lapok 2.:** 1991.IV.20.
- Komáromi Múzeumbarátok Köre:** 1972.III.21.
- Komáromi Városi Egyetem:** 1992.VII.16., 1992.IX.25.
- Komáromi Városi Nemzeti Bizottság:** 1949.III.28.
- Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodája (Kominform):** 1947.IX.23.
- Konkoly-Thege Miklós Egyesület:** 1991.XI.9.
- Koronatanács:** 1944. IX. 10.
- Kortárs:** 1971.VII.13–14.
- Korunk Ifjúsági Klub:** 1966.III.5., 1966.X.7–9.
- Košicei Kerület:** 1951.VI.
- Kossuth Rádió:** 1988.I.25.
- Kostnické jiskřy:** 1947.VI.5.
- Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST):** 1949.I.25., 1991.VI.28.
- Környezetvédelmi Minisztérium:** 1990.I.13., 1990.II.19., 1990.III.1., 1990.III.19.
- Közép-európai Népcsoportok Fóruma:** 1991.XI.30.
- Középiskolások Szövetsége:** 1969.II.5–6.
- Közgáz Klub:** 1992.X.10.
- Közgazdaságtudományi Egyetemen (Budapest):** 1990.V.23.
- Közgazdaságtudományi Egyetem (Pozsony):** 1992.X.10.
- Közigazgatás:** 1990.XII.
- Közlekedési, Távközlési és Közmunkaügyi Minisztérium:** 1992.X.16.

- Központi Reszlovakizációs Bizottság:** 1946.VI.21., 1946.VII.6., 1946.VIII.20., 1946.IX.9.
- Köztársasági Elnöki Iroda:** 1991.VII.1., 1991.XI.28.
- Közüvéleménykutató Intézet:** 1972.VI.12–13.
- Krajcár:** 1992.V.13.
- Krestanská revue:** 1947.VI.5.
- Kritika:** 1976.IX., 1981.VIII., 1981.XI.25.
- Kulturális Megbízotti Hivatal:** 1954.VII.23., 1955.I.1., 1955.I.14., 1955.X.5.
- Kulturális Minisztérium 1.** (szlovák): 1969.VII.10., 1971.IV.28., 1972.VI.10–11., 1973.VI.16–17., 1980 folyamán, 1983 folyamán, 1985 folyamán, 1987.XII.12., 1989.XI.1., 1989.XI.1.
- Kulturális Minisztérium 2.** (magyar): 1976.X.14., 1979.IX.12.
- Kultúrny prehlad:** 1950.X.1.
- Kultúrny život:** 1957.III.9., 1965.X.15., 1968.IV.12., 1968.IV.19.
- Kultúrszemle:** 1950.X.1.
- Külügyminiszterek Tanácsa:** 1945.VIII.2., 1945.IX.12., 1946.IV.25., 1946.V.6., 1946.V.7., 1946.VI.28., 1946.VII.12., 1946.X.12., 1946.XI.23., 1947.II.10.
- Külügyminisztérium 1.** (csehszlovák): 1946.X.3., 1946.XI.22., 1947.VIII.14., 1948.I.15., 1948.IV.1., 1949.III.28., 1949.XII.12., 1984.III.15., 1984.XI.13., 1985.I.14., 1987.IX.30., 1988.IV.15., 1989.IV.19., 1989.VIII.18., 1991.II.19., 1992.XII.23.
- Külügyminisztérium 2.** (magyar): 1946.VII.vége, 1949.I.20., 1949.XII.12., 1958.IX.24., 1962.XI.26., 1979.II.6., 1983.IV.13., 1989.IX.1., 1992.VI.1., 1992.IX.16.
- Legiszlatív Tanács:** 1978.II.10., 1990.VII.17.
- Lehetőség:** 1990.V.10.
- Lengyel Kulturális Szövetség:** 1968.VIII.14., 1971.IV.28., 1990.II.15.
- Lenini Ifjúsági Szövetség:** 1969.XI.20.
- Liberális Internacionálé:** 1990.IX.1., 1990.XII.15–16., 1991.IX.2.
- Lilium Aurum Kft.:** 1992.I.1.
- Liszt Ferenc Klub:** 1980.IX.21.
- Literárny týždenník:** 1989.VII.7.
- Lónyabányai Járási Nemzeti Bizottság:** 1945. II. 5.
- Losonci Hírlap:** 1944 őszén, 1945.IV.13.
- Losonci Járási Nemzeti Bizottság:** 1970.II.9.
- Lőrincz Gyula Képtár:** 1988.XI.24.
- Lúčnica:** 1955.XI.22.
- Ludovít Štúr Nyelvtudományi Intézet Helyesírási Bizottsága:** 1991.IX.1.
- Madách Könyv- és Lapkiadó:** 1969.I.1., 1969.X.22., 1969 folyamán, 1970.VIII.1., 1970 folyamán, 1972.I.1., 1972.VIII.1., 1973 folyamán, 1974 folyamán, 1976.X., 1977 folyamán, 1979.I.1., 1980 folyamán, 1981 tavasza, 1981 folyamán, 1982 folyamán, 1983.V.25., 1983.IX.1., 1984 folyamán, 1986 folyamán, 1987.X.1., 1988.II.22., 1989.I.1., 1989.IV.5–11., 1989.V.20., 1989 ősze, 1989.XII.20., 1990.IV.20., 1991.III., 1991 folyamán
- Madách Múzeum:** 1964.X.3–4.
- Madách-Posonium Kft.:** 1992.VII.15., 1992.XII.15.
- Magyar Asszonyok Ligája:** 1992.VI.26., 1992.XI.7.
- Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság:** 1946.VII.10., 1946.VIII.1., 1947 eleje, 1947.V.14., 1948.XII.20., 1949.VI.1.
- Magyar Bizottság:** 1948.XI.12., 1948.XI.19., 1948.XII.1., 1948.XII.9., 1948.XII.20., 1949.I.7., 1949.I.31., 1949.II.5., 1949.II.15., 1949.II.16., 1949.II.17.,

- 1949.II.26., 1949.III.2., 1949.III.4., 1949.III.28., 1949.IV.22., 1949.V.12., 1949.VI.3., 1949.IX.7., 1949.X.14., 1949.X.21.
- Magyar Cserkészforum:** 1991.VII.20.
- Magyar Demokrata Fórum:** 1988.III.6., 1989.XII., 1991.II.1., 1991.IX.4.
- Magyar Diákszövetség:** 1989.XI.22., 1989.XI.25., 1989.XI.28., 1989.XI.30., 1989.XII.5., 1989.XII.19., 1990.II.28., 1990.V.12., 1990.V.21., 1990.V.23., 1991.I.4., 1991.I.9., 1991.IV.6.
- Magyar Dolgozók Országos Szövetsége:** 1968.IX.7–8.
- Magyar Dolgozók Pártja (MDP):** 1948.VII.23–24., 1948.VIII.1., 1948.VIII.5–7., 1949.II.28., 1949.X.13., 1949.X.26., 1955.I.24., 1956.X.29.
- Magyar Életért és Jövőért Mozgalom:** 1989.XI.2.
- Magyar Emberi Jogok Alapítvány:** 1984.V.20., 1989 eleje
- Magyar Felszabadító Bizottság:** 1955.V.28., 1962.XII.16.
- Magyar Fiatalok Független Szövetsége:** 1990.I.24., 1990.II.11.
- Magyar Fiatalok Szövetsége:** 1990.II.1.
- Magyar Főiskolások Művészegyüttese:** 1955.XI., 1956.VI.3., 1957.IV.12., 1957.VII.1.
- Magyar Hírlap:** 1944. XI. 1. , 1945.IV.19.
- Magyar Hitoktatási Központ:** 1990.X.vége
- Magyar Ifjú Kereszténydemokraták Szövetsége:** 1992.XI.7.
- Magyar Ifjúság Érdekeit Védő Szövetség:** 1990.VIII.11., 1990.IX.22., 1990.XI.28., 1991.VIII.10–18., 1992.VIII.2–15.
- Magyar Ifjúság Központi Tanácsa:** 1968.IV.6., 1968.VII.26., 1968.VIII.5., 1968.VIII.21., 1968.IX.28., 1968.XII.7., 1969.II.22., 1969.VII.17–27., 1969.IX.16., 1970.I.7., 1970.I.31., 1970.IV.18., 1970.IV.24–25.
- Magyar Ifjúsági Klubok Tanácsadó Testülete:** 1965.XI.27–28.
- Magyar Ifjúsági Szövetség 1. (MISZ):** 1968.VI.8–9., 1968.VII.11–12., 1968.VII.26., 1968.VIII.5., 1968.IX.28., 1968.XII.7., 1968.XII.11., 1968.XII.15., 1969.II.5–6., 1969.III.11–12., 1969.V.26., 1990.X.27.
- Magyar Ifjúsági Szövetség 2. (MISZ):** 1990.II.11., 1990.III.1., 1990.VIII.11., 1990.XI.29–XII.2., 1991.I.9., 1991.VII.17–20., 1991.VIII.3–10., 1991.VIII.15–18., 1991.XI.9., 1992.VII.16–19., 1992.VII.22–26., 1992.X.24.
- Magyar Intézet:** 1968.IV.1.
- Magyar Írószövetség:** 1949.VII.31., 1975.II.17., 1975.X., 1991.III.21–23.
- Magyar Kereszténydemokrata Klubok:** 1990.I.18., 1990.I.28., 1990.I.
- Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom (MKDM):** 1990.II.8., 1990.III.17., 1990.III.19., 1990.III.30., 1990.III.31., 1990.IV.18., 1990.IV.21., 1990.VI.3., 1990.VI.4., 1990.VI.8–9., 1990.VI.27., 1990.VII.3., 1990.VIII.17., 1990.VIII.30., 1990.IX.1., 1990.IX.8., 1990.IX.15., 1990.IX.24., 1990.IX.26., 1990.X.3., 1990.X.5., 1990.X.8., 1990.X.23., 1990.X.31., 1990.XI.23–24., 1990.XI.28., 1990.XII.15., 1990.XII.20., 1991.I.28., 1991.II.14., 1991.II.16., 1991.II.23–24., 1991.III.11., 1991.III.15., 1991.III.20., 1991.III.27., 1991.IV.13., 1991.IV.18., 1991.IV.22., 1991.V.15., 1991.V.17., 1991.V.18., 1991.V.19., 1991.V.27., 1991.VI.1., 1991.VI.11., 1991.VI.20–21., 1991.VII.1., 1991.VII.5., 1991.VII.17., 1991.VII.22., 1991.VII.25., 1991.IX.6., 1991.IX.13., 1991.IX.19., 1991.IX.20., 1991.X.3., 1991.X.14., 1991.X.26., 1991.XI.1., 1991.XI.25., 1991.XII.2., 1991.XII.5., 1991.XII.22., 1992.I.2., 1992.I.7., 1992.I.16., 1992.I.18., 1992.I.20., 1992.I.22., 1992.I.23., 1992.I.25., 1992.I.27., 1992.I.29., 1992.I.30., 1992.I.31., 1992.II.1., 1992.II.10., 1992.II.17., 1992.II.24., 1992.II.27., 1992.II.29., 1992.III.5., 1992.III.12., 1992.III.14., 1992.III.17., 1992.III.19., 1992.III.23., 1992.III.25., 1992.III.26., 1992.III.28., 1992.III.29., 1992.III.30.,

1992.IV.2., 1992.IV.15., 1992.IV.24., 1992.IV.28., 1992.V.5., 1992.V.10., 1992.V.11., 1992.VI.5–6., 1992.VI.14., 1992.VI.16., 1992.VI.17., 1992.VI.23., 1992.VI.24., 1992.VII.14–15., 1992.VII.15., 1992.VII.17., 1992.VII.29., 1992.VIII.10., 1992.VIII.19., 1992.VIII.24., 1992.IX.1., 1992.IX.3., 1992.IX.29., 1992.X.6., 1992.X.14., 1992.X.29., 1992.XI.7., 1992.XI.11., 1992.XI.28., 1992.XII.2., 1992.XII.11., 1992.XII.14., 1992.XII.16., 1992.XII.22.

Magyar Kodály Társaság: 1992.XII.11–13.

Magyar Kommunista Párt (MKP): 1945.VIII.7., 1947.VI.23–25., 1948.II.23–25., 1948.IV.20., 1948.VI.11–13.

Magyar Könyvbarátok Köre: 1950 folyamán, 1964 folyamán

Magyar Könyvtár: 1949 nyara, 1950.III.10., 1952.VI.6., 1952 folyamán, 1953.I.1.

Magyar Kultúra Háza: 1952.XI.28.

Magyar Kulturális Központ (Pozsony): 1984.IX.26–27., 1985.I.14., 1987.VIII.31., 1988.IV.12., 1988.VII.4., 1988.VIII.1., 1990.VI.15–17., 1990.VI.29–VII.1., 1991.III.25.

Magyar Kulturális Központ (Prága): 1977.IX.14–16., 1978.X.11., 1983.V.10., 1984.XI.13., 1989.IV.5–11., 1990.IX.26.

Magyar Külügyi Társaság: 1947 eleje

Magyar Múzeum: 1989.III–IV.

Magyar Nemzet: 1947.X.5., 1988.II.13., 1989.IX.9.

Magyar Nemzeti Front: 1968.VIII.2.

Magyar Nemzeti Párt: 1946.VII.26.

Magyar Nemzeti Tanács: 1968.IX.7–8.

Magyar Nemzetiségi Bizottság: 1969.VII.10.

Magyar Nemzetiségi Tanács: 1968.VI.14.

Magyar Néplap: 1944. XII. 30., 1945.IV.13., 1945.IV.19.

Magyar Néppárt: 1991.VII.11., 1991.XII.9., 1992.I.7., 1992.I.18., 1992.I.29., 1992.II.1., 1992.II.8., 1992.II.21., 1992.III.23., 1992.III.28., 1992.III.29., 1992.IV.2., 1992.V.5., 1992.V.11., 1992.VI.5–6., 1992.VIII.24., 1992.X.6., 1992.XII.11.

Magyar Nótanács: 1969.I.22., 1969.V.13., 1970.II.11.

Magyar Párt: 1944. IX. 1., 1944. XI. 1., 1944. XII. 16., 1944. XII. 27., 1944. XII. 30., 1945. I. 13., 1945. II. 3., 1945.IV.6., 1945.IV.13., 1945.IV.19., 1945.VI.9., 1945.VI.27., 1950 folyamán, 1952.I.14., 1952.VII.3., 1957.III.8., 1974.V.18.

Magyar PEN Klub Pozsony: 1989.VI.30., 1990.XII.15.

Magyar Polgári Párt (MPP): 1992.I.25., 1992.I.27., 1992.II.1., 1992.II.10., 1992.II.17., 1992.II.21., 1992.II.24., 1992.II.27., 1992.III.1., 1992.III.5., 1992.III.10., 1992.III.12., 1992.III.14., 1992.III.17., 1992.III.19., 1992.III.25., 1992.III.26., 1992.III.29., 1992.IV.15., 1992.IV.25., 1992.V.5., 1992.V.11., 1992.VI.5–6., 1992.VI.14., 1992.VI.24., 1992.VII.4., 1992.VII.16., 1992.VII.18., 1992.VIII.24., 1992.X.10., 1992.X.19., 1992.X.29., 1992.XI.3., 1992.XI.18., 1992.XII.11., 1992.XII.16.

Magyar Rádió: 1944. X. 15., 1947.X.28.

Magyar Szó: 1945. II. 11.

Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP): 1957.V.3–4., 1959.II.18–21., 1967.X.10–14., 1969.VIII.5., 1972.VII.7–9., 1975.III.17–22., 1976.XII.15., 1980.XI.12., 1981.XII.14., 1982.V.26., 1982.VI.8., 1982.IX.13., 1983.III.22–23., 1984.IX.26–27., 1985.IX.30., 1988.I.25., 1988.II.13., 1988.IV.7., 1989.II.15., 1989.III.1., 1989.IV.19., 1989.VI.8., 1989.VIII.16., 1989.X.11–12.

Magyar Szocialista Párt: 1989.X.11–12.

Magyar Tanács: 1945.VIII.

Magyar Televízió: 1975.XI. eleje, 1976.II.10., 1976.IV., 1985.XII.19., 1989.IV.3 és 10., 1989.IV.17., 1989.IV.20., 1989.IV.26., 1989.XI.28.

Magyar Területi és Politikai Bizottság: 1946.IX.6., 1946.IX.9., 1946.IX.16., 1946.IX.18., 1946.IX.19., 1946.IX.20., 1946.IX.23., 1946.IX.28., 1946.IX.29., 1946.IX.30., 1946.X.2., 1946.X.3.

Magyar Területi Színház (Matesz): 1952.X.1., 1953.I.31., 1959.IX.1., 1962.VIII.1., 1963.III.1., 1965.V.13–23., 1968.I.26., 1968.III.16., 1968.V.7., 1969.I.1., 1969.X.31., 1971.III.1., 1971 folyamán, 1973.I.31., 1975.IX.30., 1977.II.1., 1977.VIII.31., 1978.I.31., 1979.III.12., 1979.V.1., 1980.V.4., 1982.V.4., 1982.XII.21., 1987.II.20., 1987.IV.30., 1989.II.9., 1989.XI.21., 1989.XI.25., 1990.III.16., 1990.VI.1.

Magyar Történészek Világszövetsége: 1990.VIII.21–24.

Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatócsoportja: 1980.V.26–28.

Magyar Újságírók Szervezete: 1968.XII.11., 1969.II.13.

Magyar Valóság: 1969.IV.10.

Magyar Végrehajtó Bizottság: 1945.IV.13., 1945.V.16., 1945.VII.4., 1945.VIII., 1947.IV.7.

Magyar Visszatelepítő Bizottság: 1945.V.21.

Magyar Vöröskereszt: 1945.VII.4.

Magyarok Világszövetsége: 1945.X.közepe, 1989.VII.11–12., 1990.IV.27., 1990.V.18., 1990.V.25–27., 1990.VI.15–17., 1990.VI.29–VII.1., 1991.V.25–26., 1991.XII.11–12., 1992.VI.27–28.

Magyarországi Izraeliták Országos Irodája: 1945.VII.21.

Magyarországi Szlovák Írók Egyesülete: 1990.III.22–23.

Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége: 1989.VII.7., 1989.IX.25.

Magyarországi Szociáldemokrata Párt: 1948.VI.11–13.

Magyarságkutató Csoport (Intézet): 1985 folyamán

Márai Sándor Alapítvány: 1990.VIII.6., 1990.XII.15., 1991.X.24.

Marx Károly Közgazdasági Egyetem Társadalomtudományi Klubja: 1988.V.5–7.

Masaryk Akadémia → Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság

Matica slovenská: 1963.IX.29., 1968.IV.30., 1968.IV., 1968.VI.8–9., 1968.VI.25., 1968.IX.7–8., 1968.X.12., 1969.IV.30., 1969.VI.2–3., 1969.VIII.1–2., 1969.IX.4., 1969.XI.4., 1969.XI.9., 1970.V.12., 1970.VII.16., 1971.II.23., 1971.X.13., 1981.VI.19., 1989.VII.7., 1990.II.15., 1990.III.3., 1990.III.5., 1990.V.20., 1990.VI.23., 1990.VI.26., 1990.VIII.9–10., 1990.X.5., 1990.X.8., 1991.III.11., 1991.IX.20., 1991.X.5., 1992.I.16., 1992.II.13., 1992.VIII.8., 1992.XI.13.

Mécs László Népfőiskola: 1991.X.27., 1992.I.

Megbízottak Testülete: 1944. IX. 1., 1944. IX. 5., 1944. X. 17., 1945. II. 21., 1945.IV.11., 1945.V.31–VI.2., 1945.VIII.3., 1945.IX.14., 1945.IX.18., 1945.X.22., 1945.XI.5., 1946.II.4., 1946.II.15., 1946.II.25., 1946.III.4., 1946.III.13., 1946.V.31., 1946.VI.27., 1946.VII.3., 1946.VIII.16., 1946.IX.10., 1946.IX.24., 1946.X.3., 1946.X.4., 1946.XI.22., 1947.I.17., 1947.II.10., 1947.IV.13., 1947.VI.12., 1947.VII.1., 1947.X.3., 1947.X.10., 1947.X.11., 1947.X.30., 1947.X.31., 1947.XI.8., 1947.XI.19., 1947.XII.4–5., 1948.II.21., 1948.II.23., 1948.III.6., 1948.III.15., 1948.VI.18., 1948.XI.4., 1948.XI.11., 1948.XII.3., 1949.I.20., 1949.I.26., 1949.III.5., 1949.IX.12., 1950.III.30., 1950.V.5., 1950.XI.28., 1951.VII.8., 1951.IX.11., 1951.IX.17., 1952.II.26., 1952.VI.17., 1952.VII.1., 1952.IX.29., 1952.XI.11., 1953.I.18., 1953.I.31., 1953.VIII.11.,

- 1954.XII.17., 1956.VII.3., 1956.VII.31., 1956.VIII.2., 1956.XI.9., 1956.XII.5–6., 1957.VI.11., 1959.I.16., 1959.II.5., 1968.III.12.
- Meghatalmazotti Hivatal:** 1946.VIII.1., 1946.XII.8., 1947.III.4., 1947 tavasza, 1947.IX.15., 1948.IX.28., 1949.VI.1.
- Menedék:** 1947 folyamán
- Mercurius Társadalomtudományi Kutatócsoport:** 1992.V.
- Mező-, Erdő- és Vízgazdálkodási Minisztérium:** 1965.I.
- Mezőgazdaságban Dolgozó Falusi és Városi Fiatalok Szövetsége:** 1969.II.5–6.
- Mezőgazdasági Főiskola:** 1960.V.21., 1965.X.12., 1983 folyamán, 1987.II.11., 1992.II.27., 1992.XI.18.
- Mezőgazdasági Termelés:** 1965.I.
- Mikszáth Kálmán Emlékház:** 1978.VI.24.
- MKDM** → Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom
- Móricz Zsigmond Ifjúsági Klub:** 1966.XI.8.
- MPP** → Magyar Polgári Párt
- Munka:** 1948.XII.1.
- Munkapárt:** 1946.I.20., 1946.V.26., 1946.IX.3–5., 1946.IX.28.
- Munkás Fiatalok Szövetsége:** 1969.II.5–6.
- Munkügyi és Népjóléti Minisztérium:** 1988.IV.21.
- Műszaki Főiskola Bányamérőki Kara:** 1956.X.30.
- Művelődési és Közoktatási Minisztérium:** 1990.VIII.4.
- Művelődési (Művelődésügyi) Minisztérium:** 1970.II.18–20., 1982.XII.21., 1988.XI.2.
- Nap:** 1989.XII.15., 1990.I.12., 1990.I.26., 1990.II.9., 1990.III.23., 1990.IV.6., 1990.VII.1., 1990.IX.7., 1991.VII.5., 1992.V.15.
- Nap Kiadó:** 1991.VII.5., 1992.V.15.
- Národná obroda:** 1945.VI.9.
- Národné výbory:** 1952.I., 1969.V. eleje, 1972.X.18., 1973.I.15.
- Náš cieľ – A Mi Célunk:** 1951 folyamán
- Naša cesta – A Mi Utunk:** 1952.IV.12.
- Naša cesta – Mi Utunk:** 1960 folyamán
- Német Párt:** 1944. IX. 1.
- Nemzetbiztonsági Testület:** 1945.IV.16., 1945.VIII.8., 1945.XI.16., 1948.II.20.
- Nemzetgyűlés 1.** (csehszlovák): 1948.V.30., 1948.VI.10., 1948.VI.11–13., 1948.VI.17., 1948.VII.21., 1948.X.6., 1948.X.12., 1948.X.25., 1948.X.27., 1948.XII.1., 1948.XII.21., 1949.II.23., 1949.III.23., 1949.VI.15., 1949.VII.13., 1949.X.14., 1950.III.9., 1951.XI.2., 1953.III.21., 1953.IV.24., 1953.V.30., 1953.IX.15., 1954.III.3., 1954.V.26., 1954.XI.28., 1954.XII.13., 1955.V.11–14., 1955.VII.27–31., 1956.III.1–14., 1956.VII.31., 1957.V.19., 1957.XI.19., 1958.X.17., 1960.IV.9., 1960.VI.12., 1960.VII.5–7., 1960.VII.9., 1960.VII.11., 1960.XII.15., 1961.XI.29., 1963.XII.4., 1964.II.26., 1964.VI.14., 1964.VI.23., 1964.XI.12., 1965.XI.12., 1968.I.9., 1968.III.12., 1968.III.21., 1968.III.26., 1968.III.30., 1968.IV.18., 1968.IV.24., 1968.VI.24., 1968.VI.26., 1968.VIII.21., 1968.VIII.28., 1968.IX.13., 1968.X.16., 1968.X.26., 1968.X.27., 1968.XII.19., 1969.I.1., 1969.I.29–30., 1969.X.15., 1976.V.2.
- Nemzetgyűlés 2.** (magyar): 1946.III.22., 1946.V.14., 1946.XII.17., 1947.VI.24.
- Nemzetgyűlés Külügyi Bizottsága 1.** (csehszlovák): 1948.XII.20.
- Nemzetgyűlés Külügyi Bizottsága 2.** (magyar): 1946.IV.24., 1946.VI.24.
- Nemzeti Bíróság:** 1945.VI.19.
- Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Tanács:** 1988.V.18.
- Nemzeti Bizottsági Tanács:** 1988.V.18.

- Nemzeti Bizottságok:** 1952.I., 1973.I.15., 1978.III.10., 1990.XII.,
Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Bizottság: 1992.V.27., 1992.VI.3.
Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Kollégium: 1989.IV.24.
Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Titkárság: 1989.X.1.
Nemzeti Front: 1945.IV.4., 1945.XI.5., 1946.I.20., 1946.III.1., 1946.III.13.,
1946.IV.1., 1946.VI.27., 1946.IX.12., 1946.IX.28., 1947.VI.11., 1948.II.21.,
1948.II.25., 1948.II.27., 1948.III.8., 1948.IV.5., 1948.V.30., 1950.I.6., 1950.I.28.,
1954.III.3., 1954.V.16., 1954.V.26., 1954.XI.28., 1957.V.19., 1960.VI.12.,
1964.VI.14., 1968.IV.1–5., 1968.IV.5., 1968.IV.8., 1968.V.18., 1968.VIII.21.,
1968.VIII.28., 1968.VIII.31., 1968.IX.28., 1969.X.16., 1970.II.10., 1970.IX.30.,
1971.I.27., 1971.II.23., 1971.X.13., 1971.XI.26–27., 1976.X.22–23., 1979.V.,
1979.XI.20., 1980.III.25–26., 1980.IV.18–19., 1980.VI.28., 1980.IX.9., 1981.VI.5–6.,
1982.IV.17–18., 1985.XII.18., 1986.V.23–24., 1986.IX.9., 1986.X.7., 1986.X.17.,
1986.XII.15., 1987.I.1., 1987.III.1., 1988.II.3., 1988.VI.24., 1988.XI.17., 1989.XI.28.,
1990.I.23., 1990.II.23., 1990.III.21.
Nemzeti Újjáépítési Alap: 1950.III.9.
Nemzetiségi Bizottság: 1968.V.7., 1968.VI.7.
Nemzetiségi Bizottság: 1968.VI.14.
Nemzetiségi Dokumentációs Centrum: 1991.I., 1991.X.3.
Nemzetiségi Kollégium (Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Kollégium): 1989.IV.24.,
1989.X.1.
Nemzetiségi Megbízotti Hivatal: 1968.III.12.
Nemzetiségi Minisztérium: 1969.VII.10., 1989.XII.4., 1989.XII.28.
Nemzetiségi Tanács: 1968.VI.14., 1969.II.14., 1969.IV.8., 1969.IV.10., 1969.IV.22.,
1969.V.19–22., 1969.VII.10., 1969.VII.31., 1970.II.9., 1970.IV.24–25.,
1970.IX.30., 1970.XI.20., 1971.IX.1., 1971.X.13., 1971.XI.2., 1972.I.26.,
1973.III.28., 1973.VI.8., 1973.VII.9., 1974.II.11., 1974.II.21., 1975.IV.4.,
1975.X.10., 1976.II.4., 1976.X.13., 1977.VI.6., 1977.XII.2., 1978.II.10.,
1978.X.10., 1979.I.5., 1979.I.16., 1979.XI.20., 1980.IX.9., 1981.IX.8.,
1981.XI.12., 1981.XI.25., 1983.IX.3., 1984.II., 1986.VII.11., 1988.V.18.,
1988.VI.20., 1988.VII.20., 1989.II.6., 1989.VI.8., 1990.IV.18., 1990.V.25.,
1990.X.8., 1991.X.8., 1992.V.27., 1992.VII.21., 1992.XI.5.
Nemzetiségi Titkárság: 1968.III.12., 1968.IV.30., 1968.V.22–24., 1968.VII.30.,
1968.VIII.3., 1968.IX.11., 1968.IX.23., 1968.X.22., 1969.IV.8., 1969.VII.17–27.,
1969.XII.2., 1969.XII.27., 1970.II.4., 1970.IV.7., 1970.IV.22., 1970.IX.30.,
1970.XI.20., 1971.IX.1., 1971.X.13., 1972.IX.16., 1973.IV.20., 1976.XII.21.,
1978.II.10., 1982.XII.30., 1983.III.29., 1983.III.30., 1983.IX.15., 1983.XI.22.,
1984.II., 1986.VII.11., 1986.X.7., 1988.VII.1., 1989.I.19., 1989.III.2.,
1989.IX.29–30., 1989 ősze
Nemzetiségi Tudományos Akadémia: 1968.VIII.4.
Nemzetiségi Vegyes Járások Tanácsa: 1992.X.24.
Nemzetiségkutató Intézet: 1969.IV.22., 1969.VII.10., 1973.VI.8.
Nemzetközi Bíróság: 1981.XII.14., 1992.VIII.28., 1992.IX.9., 1992.X.23., 1992.X.28.
Nemzetközi Pax Romana: 1992.VIII.1.
Nemzetközi Vöröskereszt: 1945.VII.4.
Népegészség: 1959.VIII.25., 1991.I.
Népgondozó Hivatal: 1945.X.közepe
Népjóléti Minisztérium: 1947.IX.12., 1948.I.23., 1948.IV.30., 1948.VII.28.
Népművelés: 1955.X.5., 1956.II., 1965.XII., 1966.IV., 1966.XI., 1966.XII.10–11.,
1969.X., 1971.IV., 1990.XII.

Népművelési Intézet (Központ): 1955.IX.1., 1956.II., 1961.VI.17–18., 1962.IV.25–27., 1963.V.17–19., 1964.V.22–31., 1964.XI.27., 1965.V.13–23., 1965.XI.27–28., 1966.V.22–29., 1966.X.7–9., 1967.III., 1967.V.20–28., 1968.V.18., 1968.V.25–VI.2., 1969.III.21–23., 1969.V.9–10., 1969.V.24–VI.1., 1969.VI.21–22., 1970.IV.18., 1970.V.9., 1970.V.23–31., 1971.V.8–9., 1971.V.22–30., 1971.VI.19–20., 1972.V.20–28., 1972.VI.17–18., 1972.X.14., 1973.VI.16–24., 1974.V.18–26., 1974.VI.22–23., 1974.X.11., 1974.X.12., 1974.XI.16., 1975.V.23–31., 1975.VI.21–22., 1975.IX.16–17., 1976.V.12–14., 1976.V.22., 1976.V.29–VI.5., 1977.V.21–29., 1977.V.31–VI.3., 1977.VI.12., 1977.X.13–14., 1977.X.29., 1978.IV.24–27., 1978.V.20–28., 1978.VI.3–4., 1978.X.28., 1979.V.3–7., 1979.V.19–27., 1979.X.13., 1980.I.15., 1980.IV.19., 1980.V.17–25., 1980.V.30–VI.3., 1980.VI.6–8., 1980.VI.13–15., 1981.V.19–24., 1981.V.28–31., 1981.VI.20–21., 1981.XI.14., 1982.V.17–23., 1982.V.26–30., 1983.III.1., 1983.V.24–28., 1983.VI.3–5., 1984.V.23–26., 1984.VI.1–3., 1984.VI.16–17., 1985.V.31–VI.2., 1985.VI.11–15., 1985.XII.7., 1986.V.30–VI.1., 1986.VI.3–7., 1986.VI.14–15., 1986.VI.28–29., 1987.IV.11–12., 1987.V.29–31., 1987.VI.2–6., 1987.VI.13–14., 1987.XI.8., 1988.V.27–29., 1988.VI.1–5., 1989.I.19., 1989.II.9., 1989.V.6–7., 1989.V.26–28., 1989.VI.7–11., 1989.VI.8., 1989.XI.1., 1989.XI.4., 1990.VI.15–17., 1990.XII.

Népművészet: 1955.X.5.

Népnaptár: 1949.XII. eleje

Népszabadság: 1979.IX.12.

Neumann János Klub: 1990.XII.12.

Nevelés: 1990.I.

NKVD: 1944. XI. 13., 1944. XII.1., 1990.XII.15., 1991.VIII.7.

Nógrádi Szó: 1990.X.9.

Nová cesta rolníka: 1951.VII.

Nová mysl: 1956.XII.28.

Novozámocké noviny – Érsekújvári Újság: 1968.XI.19.

Nový rolník – Új Földműves: 1952.XII.15., 1853 folyamán

Nový Život – Új Élet: 1960 folyamán, 1966.I.10.

Nő: 1966.I.7., 1968.IV.5., 1969.II., 1970.VIII.25., 1971.II.16., 1972.X.14., 1974.VIII.23., 1975.V., 1981.IX.8., 1985.II.4., 1989.X.1., 1990.I.30., 1990.XII.19., 1991.X.28., 1992.VI.26.

Nyilaskeresztes Párt: 1944. X. 16., 1945.III.10.

Nyilvánosság az Erőszak Ellen (NYEE): 1989.XI.19., 1989.XI.20., 1989.XI.21., 1989.XI.22., 1989.XI.25., 1989.XI.27., 1989.XI.28., 1989.XI.30., 1989.XII.1., 1989.XII.3., 1989.XII.4., 1989.XII.10., 1989.XII.15., 1989.XII.16., 1989.XII.17., 1989.XII.18., 1989.XII.22., 1990.I.4., 1990.I.6., 1990.I.12., 1990.I.18., 1990.I.21., 1990.I.23., 1990.I.25., 1990.I.30., 1990.II.3., 1990.II.9., 1990.II.27., 1990.III.eleje, 1990.III.3., 1990.III.21., 1990.III.23–24., 1990.III.30., 1990.III.31–IV.2., 1990.III.vége, 1990.IV.6., 1990.VI.1., 1990.VI.4., 1990.VI.8–9., 1990.VI.26., 1990.VI.27., 1990.VI.29., 1990.VII.14., 1990.VIII.21., 1990.IX.7., 1990.X.9., 1990.XI.23–24., 1991.II.20., 1991.III.5–6., 1991.III.6., 1991.III.10., 1991.III.13., 1991.III.17–18., 1991.IV.22., 1991.IV.26–27., 1991.II.20., 1991.VII.5., 1991.IX.22., 1991.X.19–20.

Nyitrai Egyetem: 1992.II.12., 1992.II.21., 1992.II.27., 1992.IV.15., 1992.XI.18., 1992.XI.25.

Odborár: 1950.IV.1.

- Oktatás- és Népművelésügyi Megbízotti Hivatal:** 1945.II.20., 1945.III.7., 1945.VI.27., 1945.VII.8., 1945.X.19., 1946.IX.16., 1947.IV.8., 1948.II.28., 1948.X.12., 1949.X.19., 1950.II.27.
- Oktatásügyi és Kulturális Megbízotti Hivatal:** 1956.VIII.2., 1957.IX.24., 1959.IX.1., 1960.V.16–22.
- Oktatásügyi Megbízotti Hivatal:** 1950.VI.3., 1950.VI.22., 1950.VI.29., 1950.VII.7., 1950.VII.10., 1950 nyara, 1950.IX.28., 1952.VIII.27., 1952.IX.1., 1952.X.1., 1953.V.30., 1956.I., 1956.VI.16., 1956.VII.3., 1956.VIII.2.
- Oktatásügyi Minisztérium:** 1954.VIII.9., 1956.VI.16., 1969.VII.10., 1970.II.18–20., 1970.III.5., 1970.IV.24–26., 1971.IX.1., 1972.V.17., 1972.VI.21., 1973.X.17., 1974.X.11., 1976.IX.29., 1976.IX., 1978.I.30., 1978.II.28., 1978.III.24., 1978.XI., 1978.XII.1., 1978.XII.8., 1979.I.16., 1981.IV., 1981.VI.24., 1981.XI.12., 1983.I.24., 1983.IX.1., 1988.VI.23., 1989.XI.1., 1992.III.28.
- Oktatásügyi Tanács:** 1991.IX.28.
- Orác:** 1950.I.1.
- Orácina – Szántóföld:** 1950 folyamán
- Országos Földhivatal:** 1947.IV.11.
- Országos Keresztényszocialista Párt:** 1946.VII.26., 1957.VII.28.
- Országos Református Lelkesegyesület:** 1949.III.15–16., 1952.III.20.
- Országos Széchényi Könyvtár:** 1985 folyamán
- Országgyűlés:** 1945.I.5., 1949.VI.15., 1955.VII.27–31., 1956.III.1–14., 1959.XI.9–19., 1972.VIII.21–29., 1981.IV.21–25., 1987.II.2–4., 1988.I.25., 1988.X.7., 1989.V.13., 1989.VI.2., 1989.VI.20., 1989.VII.20., 1989.IX.28., 1989.X.31., 1990.X.29–30., 1991.IV.16., 1992.II.6–7., 1992.III.24., 1992.VI.9., 1992.IX.29.
- „Otthon” Beszerző és Értékesítő Szövetkezet:** 1947.IV.9., 1947.V.14.
- Összállami Békebizottság:** 1951.IX.27–28.
- Pacem in Terris:** 1971.XI.17., 1989.XII.7.
- Palóc:** 1991.I.2.
- Palóc Közművelődési Klub:** 1979.III.
- Palóc Kultúra Alapítvány:** 1990.X.30.
- Palóc Társaság:** 1989.VIII.6., 1990.IV.
- Pannon Agrártudományi Egyetem:** 1992.IX.25.
- Pannónia Könyvkiadó:** 1990 folyamán
- Párbeszéd Alapítvány:** 1989.XI.13., 1990.V.22.
- Párkány és Vidéke Alapítvány:** 1992.XI.10.
- Pártélet:** 1950.II.28., 1950.IV., 1956.XII.28., 1989.XII.
- Partner Kiadó:** 1991.I.4.
- Pázmány Péter Alapítvány:** 1991.II.23.
- Pázmány Péter Római Katolikus Hittudományi Egyetem:** 1991.II.23.
- Pázmány Péter Tudományegyetem:** 1946.XII.16.
- Pedagógiai Főiskola 1.** (Nyitra): 1992.XI.18.
- Pedagógiai Főiskola 2.** (Pozsony): 1953.IX.1., 1955.XI.22., 1956.III.23–25., 1959.IX.1.
- Pedagógiai Intézet:** 1960.IX.1., 1961.IX.15.
- Pedagógiai Kar:** 1960.IX.1., 1964.X.2., 1965.X.12., 1968.III.22., 1968.XII.1., 1974.IX.1., 1977 folyamán, 1978.X.10., 1983 folyamán, 1984.V., 1987.II.11., 1988.IV.21., 1988.VI.23., 1988.IX.13., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.XII.13., 1989.XII.18., 1990.I.1., 1990.II.26., 1990.III.26., 1990.V.23., 1991.I.4., 1992.II.27., 1992.IV.15., 1992.XI.25.
- Pegazus Társaság:** 1991.XII.

- PEN Klub:** 1984.V.23–24., 1989.VI.30.
Pénzügyi Megbízott Hivatal: 1945.VII.10.
Pénzügyminisztérium: 1981.X.15.
Petőfi Ifjúsági Klub: 1965.VI., 1965.XI.27–28.
Pionírok Lapja: 1951.IV.1., 1968.IX.12.
Po nových cestách – Új Utakon: 1952 folyamán
Pod zástavbou socializmu: 1956.XII.28.
Pohronie – Garamvölgye: 1945. I. 21., 1966.I.10.
Pokrok – Haladás (Losonci): 1960 folyamán
Pokrok – Haladás (Nagykürtös): 1974.I.10., 1991.I.2.
Polgári Demokrata Párt: 1991.II.23., 1991.IV.20–21., 1992.III.29., 1992.VI.5–6., 1992.VI.19–20., 1992.VII.2.
Polgári Demokrata Unió: 1992.XI.14.
Polgári Demokrata Unió – NYEE: 1991.X.19–20., 1992.II.10., 1992.III.28., 1992.III.29.
Polgári Fórum (PF): 1989.XI.19., 1989.XI.20., 1989.XI.21., 1989.XI.23., 1989.XI.24., 1989.XI.25., 1989.XI.26., 1989.XI.27., 1989.XI.28., 1989.XII.3., 1989.XII.4., 1989.XII.10., 1989.XII.22., 1989.XII.29., 1990.I.18., 1990.I.23., 1990.III.vége, 1990.VI.8–9., 1990.VI.27., 1990.XI.23–24., 1991.II.23.
Polgári Mozgalom: 1991.II.23.
Politikai Könyvkiadó: 1965.XII.
Politikai Pártok és Társadalmi Szervezetek Egyesülése: 1990.III.21.
Pozsonyi Járásbíróság: 1949.IX.8.
Pozsonyi Kerületi Nemzeti Bizottság: 1950.XI.14., 1951.VI.
Pozsonyi Városi Bíróság: 1983.II.22., 1989.XI.23.
Pozsonyi Városi Nemzeti Bizottság: 1945.VI.8.
Práca: 1972.VIII.16.
Pravda Kiadóvállalat: 1949 nyara, 1949.XII. eleje, 1950.IV., 1990.I.2.
Pravda Könyvkiadó: 1970 folyamán
Pravda: 1944. IX. 9., 1944. IX. 21., 1945. II. 20., 1968.V.17., 1968.V.24., 1968.VI.1., 1968.X.12., 1983.III.3–5., 1989.IV.20.
Pravosláv Teológiai Kar: 1950.VII.14.
Predvoj: 1968.IV.25.
Priateľ: 1970.II.
Príroda a spoločnosť: 1961.I.
Príroda a technika: 1952.IX.15.
Propagandista: 1951.X.
Pulzus: 1991.VI.
Purkyně Egyetem Bölcsészettudományi Karának Hungarológiai és Balkanisztikai Kabinetje: 1978.X.2–4.
Püski Könyvesház: 1991.XII.7.
Püski Kiadó: 1982 folyamán, 1983 tavasza, 1989 eleje
Rádióhírközlési Igazgatóság: 1975.XI. eleje, 1976.II.10.
Rákóczi Alapítvány: 1992.IX.18.
II. Rákóczi Ferenc Emléktársaság: 1991.IV.14.
Rákóczi Hírnívő: 1990.V.
Rákóczi Szövetség: 1989.III.20., 1989.IV.20., 1989.VII.21–30., 1989.XI.25., 1990.V.22., 1990.V.23., 1990.V., 1990.VII.14–22., 1991.V.25., 1991.VII.19–28., 1992.II.29., 1992.VII.18–25., 1992.VIII.25., 1992.X.3., 1992.XI.10., 1992.XII.4., 1992.XII.15.

- Reflex:** 1990.I.4.
- Református Pedagógusok Munkaközössége:** 1991.XI.1., 1992.IV.25.
- Református Világszövetség:** 1959.VII.27—VIII.6.
- Regina Rádió:** 1992.VII.30.
- Regió:** 1989.III–IV., 1990.I., 1990.V.22., 1990.V.23., 1991 folyamán
- Remény:** 1990.IV.8.
- Reszlovakizációs Bizottság:** 1947.VI.12., 1947.VI.23., 1947.VIII.22., 1947.X.3., 1948.I.6., 1948.X.16., 1948.XI.5., 1948.XI.24., 1949.II.9.
- Rimaszombati Járási Népbíróóság:** 1945.VIII.8.
- Roma:** 1990.XI.
- Roma Demokratikus Kezdeményezés:** 1989.XI.28.
- Roma Kulturális Egyesület:** 1990.XI.
- Római Katolikus Cirill és Metód Teológiai Kar:** 1950.VII.14.
- Romániai Magyar Demokrata Szövetség:** 1989.XII.27.
- Rozorané medze – Felszántott Barázdák:** 1950 folyamán
- Rozorané medze – Összeszántott Mezsgyék:** 1950 folyamán
- Rozsnyói Híradó:** 1944 őszén
- Rozsnyói Járásbíróóság:** 1984.X.3.
- Rozsnyói Munkásdalárda:** 1974.V.9–10.
- Rudé krávo – Necenzurované noviny:** 1992.VI.3.
- Rudé právo:** 1956.X.25., 1956.XI.3.
- Sajó Vidék:** 1944 őszén
- Sárga Szamár:** 1991.X.
- Sarló:** 1968.VII.11–12., 1974.II.1., 1978 folyamán, 1980.XII.31., 1989.III.20.
- Sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskola:** 1992.IX.26.
- Schola Comaromiensis Alapítvány:** 1992.II.20.
- Selye János Klub:** 1990.III.7., 1991.VIII.1–3.
- Simonyi Alapítvány:** 1990.V.17., 1990.IX.15., 1991.II.15.
- Škoda Művek:** 1954.VIII.29.
- Slovakopress:** 1992.VIII.10.
- Slovo baníka – A Bányász Szava:** 1952 folyamán
- Slovo stavbára – Építő Hangja:** 1952 folyamán
- Slovo Zemplína – Zempléni Szó:** 1968.VII.8.
- Smelšie vpred – Bátrabban Előre:** 1952 folyamán
- Smena:** 1968.IV.21.
- Socialistická dedina – Szocialista Falu:** 1951 folyamán
- Socialistické súdnictvo:** 1961.I.
- Somorja és Vidéke – Šamorín a okolie:** 1991.V.
- Sparta Praha:** 1987.VI.21.
- Spartak Trnava:** 1987.VI.30.
- Spravodaj múzea – Múzeumi Híradó:** 1977 folyamán
- Spravodaj múzea – Múzeumi Közlemények:** 1986 folyamán
- Spravodaj Oblastného podunajského múzea v Komárne:** 1979 folyamán
- Stúdió erté:** 1987.X., 1988.VI.17–19., 1989.VI.16–18., 1990.VI.29–VII.1., 1991.I.15., 1991.IX.18–21., 1992.IX.16.
- Štúr Társaság:** 1990.III.30., 1990.V.20., 1991.X.5.
- Štúrovo a okolie – Párkány és Vidéke:** 1991.XII.
- Sudca ľudu:** 1951.VII.
- Szabad Csehszlovákia Tanácsa:** 1952.X.10.
- Szabad Demokraták Szövetsége:** 1991.III.11.

Szabad Európa Rádió: 1984.III.18., 1984.IV.4., 1989.VI.29.

Szabad Földműves Újság: 1991.II.18., 1991.VII.8.

Szabad Földműves: 1950.III.15., 1951.VII.8., 1952.IV.19., 1953.III.6., 1956.XI.16., 1960.VI.3., 1961.VIII.23., 1968.IX.21., 1969.IV.26., 1969.IX.6., 1969.XII.27., 1970.III.14., 1975.III.14., 1979.X.8., 1981.IX.19., 1989.XII.29., 1990.I.5., 1991.II.18.,

Szabad Írás: 1953.V.11.

Szabad Kapacitás: 1989.XI.28.

Szabad Nép: 1956.X.19.

Szabad Polgár – Slobodný občan: 1990.I.25.

Szabad Szó: 1946.VI.28.

Szabad Újság: 1991.VII.8., 1991.VII.11., 1992.VII.1., 1992.VII.15., 1992.X.14., 1992.X.29., 1992.XII.11., 1992.XII.15., 1992.XII.31.

Szabadságpárt: 1946.IV.1., 1946.V.26., 1946.IX.3–5., 1948.V.30., 1948.VII.28., 1954.XI.28., 1960.VI.12., 1971.XI.26–27., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1986.V.23–24., 1990.I.23., 1990.II.9.

Szakszervezetek Központi Tanácsa: 1946.IV.19–22., 1947.I.22.

Szakszervezeti Közlöny: 1950.IV.1., 1990.V.

Széchenyi István Szakkollégium: 1988.V.5–7.

Szenczi Molnár Albert Alapítvány: 1991.I.28.

Szent György Kollégium: 1946.XII.28., 1947.II.7., 1947 folyamán

Szepsi Csombor Márton Klub: 1979.I., 1990.VII.14–22.

Szervező Bizottság: 1945.V.24., 1946.I.27., 1946.IV.5., 1947.I., 1947.III.20., 1948.III.18., 1948.V.15., 1949.III.15–16., 1949.VII.15., 1950.II.10.

Színházi és Dramaturgiai Tanács: 1950.I.21.

SZLKP → Szlovákia Kommunista Pártja

Szlovák–Magyar Kulturális Alapítvány: 1992.IV.24.

Szlovák Egyetem: 1950.III.15., 1953.IX.1., 1954.XI.13.

Szlovák Egyetem Pedagógiai Kara: 1951.VII.13., 1951.IX.1., 1953.IX.1.

Szlovák Egyháziügyi Hivatal: 1949.X.14., 1951.I.28., 1951.VIII.3–4., 1956.VI.16.

Szlovák Evangélikus Teológiai Kar: 1950.VII.14.

Szlovák Filharmónia: 1980.IX.21., 1982.IX.10.

Szlovák Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom: 1969.I.27–29.

Szlovák Földalap: 1945. II. 27.

Szlovák Földművesek Szövetsége: 1974.X.12.

Szlovák Gazdák Egységes Szövetsége: 1951.I.1.

Szlovák Ifjúsági Szövetség: 1949.III.19.

Szlovák Irodalmi Alap: 1967.VI.22.

Szlovák Írók Szövetsége: 1954.IV.5–6., 1954.V.30., 1954.X.19., 1956.XI.3., 1957.III.9., 1958.IX., 1963.IV.22., 1965.V.27., 1967.VI.22., 1968.IX.9., 1968.X.12., 1968.XII.11., 1970.IV.10., 1970 folyamán, 1971.X.24., 1971 folyamán, 1972.I.1., 1972 folyamán, 1973 folyamán, 1974 folyamán, 1975 folyamán, 1980.X.13–18., 1982 folyamán, 1985 folyamán, 1989.I.1., 1989.III.24., 1989.VII.7., 1990.I.26.

Szlovák Írók Szövetsége Magyar Szekciója: 1954.IV.5–6., 1954.V.30., 1956.XI.3., 1956.XII.22., 1956 folyamán, 1962 folyamán, 1964.X.3–4., 1968.III.22., 1968.IV.27–28., 1968.V.16–20., 1968.X.13., 1969 folyamán, 1971 folyamán, 1975.X., 1976.V.22., 1977 folyamán, 1981 folyamán, 1986.XII.12., 1987.VIII.29., 1989.II.9., 1989.III.24., 1989.V.24., 1989.X.21–22., 1989.XI.28., 1989.XII.19.

Szlovák Írók Társulása: 1990.I.26., 1990 folyamán

Szlovák Katolikus Püspöki Kar: 1947.II.1., 1991.V.1.

Szlovák Képzőművészek Szövetsége: 1977.IV.28., 1987.IV.9., 1989.XII.19.

Szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom: 1992.III.7.

Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa: 1992.X.1.

Szlovák Liga: 1946.VI.17., 1947.VII.25.

Szlovák Megújulás Pártja: 1948.III.8., 1948.V.30., 1948.VII.28., 1954.XI.28., 1960.VI.12., 1971.XI.26–27., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6., 1986.V.23–24., 1989.XII.10.

Szlovák Műszaki Főiskola: 1956.XI.2., 1989.XI.28., 1990.III., 1990.XII.12., 1991.X.31.

Szlovák Nemzeti Bíróság: 1945.V.15., 1946.VIII.14., 1947.IV.15., 1947.VI.10., 1947.IX.16., 1947.IX.22., 1947.X.20., 1947.XII.31., 1949.IV.20.

Szlovák Nemzeti Egység: 1991.III.14.

Szlovák Nemzeti Front: 1944.VI.26., 1948.III.24., 1949.VII.13., 1968.IX.30., 1970.V.12., 1971.IV.28., 1983.XII.21., 1986.XII.15., 1987.VII.8., 1988.II.3., 1988.V.19., 1988.V.19., 1988.X.21., 1988.XI.3., 1989.II.28., 1989.IV.10., 1989.IX.29., 1990.I.26., 1990.III.21.

Szlovák Nemzeti Galéria: 1988.XI.24.

Szlovák Nemzeti Párt (SZNP): 1990.III.7., 1990.III.30., 1990.V.20., 1990.VI.8–9., 1990.VI.26., 1990.VIII.14., 1990.VIII.21., 1990.X.5., 1990.X.9., 1990.X.25., 1991.IV.22., 1991.VI.17., 1991.IX.11., 1991.IX.20., 1991.IX.21., 1992.VI.5–6., 1992.VI.24.

Szlovák Nemzeti Színház: 1954.IV.25., 1986.V.12.

Szlovák Nemzeti Tanács (SZNT): 1944. IX. 1., 1944. IX. 5., 1944. IX. 6., 1944. IX. 9., 1944. IX. 24., 1944. IX. 29., 1944. X. 13., 1944. X. 15., 1944. X. 17., 1944. X. 23., 1945. II. 1., 1945. II. 4., 1945. II. 5., 1945. II. 21., 1945. II. 27., 1945. III. 6., 1945. III. 10., 1945. III. 19., 1945. III. 22–29., 1945. III. 23., 1945. IV. 5., 1945. IV. 7., 1945. IV. 10., 1945. IV. 11., 1945. IV. 12., 1945. IV. 19., 1945. IV. 21., 1945. V. 15., 1945. V. 16., 1945. V. 18., 1945. V. 25., 1945. V. 26., 1945. V. 31–VI. 2., 1945. VI. 3., 1945. VI. 5., 1945. VI. 6., 1945. VI. 9., 1945. VII. 3., 1945. VII. 9–12., 1945. VII. 10., 1945. VII. 17–18., 1945. VII. 25., 1945. VIII. 11–12., 1945. VIII. 18., 1945. VIII. 23., 1945. VIII. 28., 1945. VIII., 1945. IX. 5., 1945. IX. 14., 1945. IX. 15., 1945. IX. 18., 1945. XI. 7., 1946. II. 27., 1946. III. 1., 1946. III. 4., 1946. IV. 5., 1946. IV. 9–11., 1946. IV. 25., 1946. V. 14., 1946. V. 31., 1946. VI. 27., 1946. VII. 16., 1946. VIII. 16., 1946. VIII. 27., 1946. IX. 3–5., 1947. II. 7., 1947. II. 10., 1947. IV. 13., 1947. XI. 8., 1947. XII. 19., 1948. II. 26., 1948. III. 12., 1948. III. 23., 1948. III. 25., 1948. VII. 28., 1948. X. 25., 1949. I. 28., 1950. VII. 14., 1953. VIII. 11., 1954. III. 25., 1954. IV. 27., 1954. V. 4., 1954. V. 26., 1954. VIII. 20., 1954. XI. 28., 1954. XII. 18., 1956. VII. 31., 1958. VI. 23., 1960. VI. 12., 1960. VII. 11., 1960. VII. 14., 1960. X. 27., 1961. IV. 28., 1962. IX. 11., 1962. X. 31., 1963. IX. 20., 1963. IX. 23., 1963. IX. 30., 1964. III. 9., 1964. VI. 14., 1964. VI. 29–30., 1964. VIII. 6., 1964. X. 3–4., 1965. I. 23., 1965. VII. 18–19., 1965. IX. 15., 1967. II. 17., 1967. V. 1., 1967. V. 25–26., 1968. III. 11., 1968. III. 12., 1968. III. 14., 1968. III. 16., 1968. IV. 1., 1968. IV. 24., 1968. IV. 30., 1968. V. 22–24., 1968. VI. 14., 1968. VI. 27., 1968. VII. 30., 1968. VIII. 3., 1968. IX. 6., 1968. IX. 11., 1968. IX. 23., 1968. IX. 30., 1968. X. 3., 1968. X. 4., 1968. X. 22., 1968. X. 23., 1968. XII. 3., 1968. XII. 12., 1968. XII. 22., 1968. XII. 29., 1969. I. 1., 1969. I. 2., 1969. V. eleje, 1969. VI. 10., 1969. VI. 27., 1969. VII. 10., 1969. VII. 29., 1969. XII. 1., 1969. XII. 2., 1970. III. 27., 1970. IV. 22., 1970. IV. 28., 1970. XII. 28., 1971. III. 8., 1971. VII. 7., 1971. VII. 8., 1971. X. 7., 1971. XI. 26–27., 1971. XII. 7., 1971. XII. 8., 1972. V. 17., 1973. IX. 11., 1975. IV. 26., 1975. VII. 7.,

1976.X.22–23., 1976.XI.3., 1976.XI.4., 1977.VII.7., 1977.IX.19., 1978.III.24., 1978.VI.27., 1979.I.5., 1979.X.15., 1981.VI.5–6., 1981.VI.18., 1981.VI.19., 1981.XI.23–24., 1982.VIII.3., 1983.XI.22., 1983.XII.8., 1983.XII.15., 1984.II.12., 1984.II.21., 1984.II., 1984.II., 1984.III.12., 1984.III.27., 1984.IV.2., 1984.XII., 1985.VIII.22–26., 1986.V.23–24., 1986.V.23–24., 1986.VI.17., 1986.VI.18., 1988.VII.11., 1988.IX.30–X.1., 1988.X.12., 1988.XI.17., 1989.II.14., 1989.II.28., 1989.VI.22., 1989.X.31., 1989.XI.21., 1989.XI.27., 1989.XI.30., 1989.XII.6., 1989.XII.7., 1989.XII.8., 1989.XII.9., 1989.XII.12., 1989.XII.19., 1990.I.11., 1990.I.12., 1990.I.25., 1990.II.9., 1990.III.1., 1990.III.16., 1990.III.19., 1990.III.26., 1990.III.29., 1990.III.30., 1990.IV.19., 1990.IV.27., 1990.VI.8–9., 1990.VI.23., 1990.VI.26., 1990.VI.27., 1990.VI.29., 1990.VIII.28., 1990.IX.17., 1990.X.5., 1990.X.8., 1990.X.11., 1990.X.15., 1990.X.16., 1990.X.25., 1990.X.29., 1990.X.29–30., 1990.XI.22., 1990.XI.26., 1990.XII.10., 1990.XII.20., 1991.I.16., 1991.I.25., 1991.II.8–9., 1991.II.12., 1991.II.14., 1991.II.19., 1991.II.20., 1991.III.8–10., 1991.IV.22., 1991.IV.23., 1991.V.10., 1991.VI.14., 1991.VI.17., 1991.VI.20., 1991.VI.21., 1991.II.19., 1991.II.20., 1991.VII.10., 1991.VII.16., 1991.VII.17., 1991.VII.18., 1991.VII.23., 1991.VIII.29., 1991.IX.14., 1991.IX.17., 1991.IX.23., 1991.IX.26., 1991.X.3., 1991.X.5., 1991.X.8., 1991.XI.4., 1991.XII.2., 1991.XII.5., 1991.XII.6., 1991.XII.12., 1992.I.10., 1992.I.27., 1992.I.30., 1992.I.30–31., 1992.I.31., 1992.II.3–8., 1992.II.12., 1992.II.13., 1992.II.15., 1992.II.25., 1992.II.26., 1992.II.27., 1992.III.11., 1992.III.25., 1992.III.30., 1992.IV.1., 1992.IV.9., 1992.IV.15., 1992.IV.22., 1992.IV.28., 1992.V.7., 1992.V.11., 1992.VI.23., 1992.VI.24., 1992.VII.8., 1992.VII.14–15., 1992.VII.16., 1992.VII.17., 1992.VII.28., 1992.VIII.10., 1992.VIII.12., 1992.VIII.25., 1992.IX.1., 1992.IX.29.

Szlovák Népművészeti Együttes: 1955.I.14.

Szlovák Nők Demokratikus Uniója: 1990.XII.19.

Szlovák Nőszövetség: 1968.XI.15., 1969.I.22., 1969.I.30–31., 1969.V.13., 1970.II.11., 1974.X.12., 1976.V.22., 1978.X.28., 1980.IV.19., 1985.XII.7., 1990.I.30., 1990.III.3.

Szlovák Nőszövetség Nemzetiségi Szekciója: 1969.V.13., 1970.II.11.

Szlovák Partizánok Szövetsége: 1945.VIII.18.

Szlovák Pedagógiai Kiadó: 1951 folyamán, 1977 folyamán

Szlovák Rádió: 1991.VII.17., 1992.V.1., 1992.XII.22.

Szlovák Sajtó- és Tájékoztatási Hivatal: 1970.IV.7., 1970.IV.22., 1970.XII.14., 1971.VIII.25., 1971.IX.1., 1975.X.10., 1976.XII.21.

Szlovák Statisztikai Hivatal: 1991.X.8.

Szlovák Szakszervezeti Tanács: 1968.III.12., 1969.I.27–29., 1974.V.9–10., 1977.XII.17–18., 1982.III.6–7., 1984.X.19–20., 1989.XII.12.

Szlovák Szociológiai Társulat: 1972.VI.12–13.

Szlovák Telepítési Hivatal (SZTH): 1945.XI.15., 1945.XII.4., 1946.II.4., 1946.II.18., 1946.II.23., 1946.III.18., 1946.V.2., 1946.VIII.26., 1946.IX.8., 1946.IX.14., 1946.X.4., 1946.XI.4., 1946.XII.12., 1946.XII.20., 1946.XII.28., 1947.VII.9., 1950.III.9.

Szlovák Televízió: 1990.X.23., 1991.I.8., 1991.VII.1., 1991.VII.17., 1991.IX.3., 1992.I.23., 1992.V.19., 1992.XI.18., 1992.XII.2., 1992.XII.14., 1992.XII.22.

Szlovák Tervhivatal: 1952.IX.29.

Szlovák Tudományos Akadémia: 1963.IX.29., 1964.III.9., 1968.IV.1., 1968.VIII.4., 1968.X.12., 1969.IV.22., 1969.VII.10., 1973.VI.8., 1976.III.23., 1980.V.26–28., 1991.X.8., 1991.X.28.

Szlovák Tudományos Akadémia Néprajzi Intézete: 1980.V.26–28.

Szlovák Újságírók Szövetsége: 1957.VI.29., 1964.II.18., 1968.III.13., 1968.XII.11., 1969.II.13., 1990.I.5.

Szlovák Zeneszerzők Szövetsége: 1973.II.13.

Szlovákiai Kommunista Pártja (SZLKP): 1944. IX. 1., 1944. IX. 9., 1944. IX. 17., 1945. IV. 4., 1945.IV.8., 1945.IV.11., 1945.IV.13., 1945.V.20–21., 1945.VI.3., 1945.VI.16., 1944.VI.26., 1945.VII.17–18., 1945.VIII.10., 1945.VIII.11–12., 1945.VIII.28., 1945.X.25–26., 1945.IX.18., 1945.X.30., 1945.XII.28., 1946.II.23., 1946.V.26., 1946.VII.2., 1946.VIII.16., 1946.X.5., 1946.IX.3–5., 1946.XII.2., 1947.I.6., 1947.II.23., 1947.V.12–13., 1947.VI.3., 1947.X.11., 1947.XI.19., 1947.XII.4–5., 1948.I.18., 1948.II.20., 1948.II.25., 1948.III.6., 1948.V.30., 1948.V.31., 1948.VI.11–13., 1948.VI.16., 1948.VII.8., 1948.VII.13., 1948.VII.29., 1948.VII.30., 1948.VIII.5–7., 1948.IX.27–28., 1948.IX.30., 1948.XI.12., 1948.XI.24., 1948.XII.8., 1948.XII.9., 1949.I.13., 1949.I.20., 1949.II.5., 1949.II.15., 1949.II.16., 1949.II.17., 1949.II.22., 1949.III.2., 1949.III.3., 1949.III.4., 1949.III.18., 1949.III.22., 1949.VI.3., 1949.IX.7., 1949.X.13., 1949.X.21., 1949.XI.10–11., 1950.I.6., 1950.I.7., 1950.II.1., 1950.II.3., 1950.II.28., 1950.III.16., 1950.IV.3., 1950.IV.6–7., 1950.IV.29., 1950.V.11., 1950.V.24–27., 1950.VI.24., 1950 folyamán, 1951.IV.6., 1951.IV.18–20., 1951.IV.28., 1951.VI.16., 1951.VII.8., 1951.VII.13., 1951.X.13., 1951.X.19., 1951.X.20., 1951.X., 1951.XI.10., 1951.XI.17., 1952.III.1., 1952.IV.19., 1952.V.21., 1952.VII.3., 1953.VI.13–15., 1953.VIII.11., 1953.IX.9., 1953.IX.11., 1953.XII.18–19., 1954.II.13., 1954.III.22., 1954.IV.8., 1954.VII.2., 1954.VII.23., 1954.VIII.20., 1954.VIII., 1954.X.29., 1954.XII.3–4., 1955.I.14., 1955.II.18–19., 1955.IV.15., 1955.IV.22–24., 1955.VII.8., 1955.X.22., 1956.II.2., 1956.IV.24., 1956.V.10–11., 1956.VI.1., 1956.X.19., 1956.X.24., 1956.X.29., 1956.XI.2., 1956.XI.9., 1956.XI.16., 1956.XII.7., 1956.XII.12–13., 1956.XII.28., 1957.III.8., 1957.IV.12., 1957.IV.26–28., 1957.V.3–4., 1957.VI.19., 1958.I.9–10., 1958.V.16–18., 1958.V.23., 1959.I.16., 1960.II.23., 1960.VI.12., 1960.VII.16., 1960.IX.1., 1960 folyamán, 1961.III.8., 1962.IX.11., 1962.XI.23–25., 1963.III.21., 1963.IV.3–4., 1963.IV.8., 1963.IX.19., 1963.XII.21–22., 1964.VI.18., 1965.VI.21., 1965.VII.13., 1965 folyamán, 1966.IV.26., 1966.V.12–14., 1967.V.25–26., 1967.XII.6., 1968.I.22–23., 1968.III.12., 1968.IV.9., 1968.IV.30., 1968.V.3., 1968.V.7., 1968.V.22–24., 1968.VI.1., 1968.VI.7., 1968.VII.3., 1968.VII.12., 1968.VII.18., 1968.VIII.3., 1968.VIII.23–26., 1968.VIII.25., 1968.VIII.26–28., 1968.VIII.27., 1968.IX.7–8., 1968.IX.11., 1968.IX.30., 1968.XII.22., 1969.V.4., 1969.VI.2–3., 1969.VII.29., 1969.IX.4., 1969.X.2., 1969.XI.4., 1970.I.28–30., 1970.II.5–6., 1970.IV.14., 1970.IV.15., 1970.IV.22., 1970.V.12., 1970.VIII.25., 1970.IX.28., 1971.II.16., 1971.II.23., 1971.III.18., 1971.V.13–15., 1971.VII.7., 1971.X.6., 1971.XI.26–27., 1972.IV.11., 1972.IX.16., 1972.XI.8–9., 1973.II.21., 1973.III.1., 1973.III.14., 1973.IV.3., 1973.XII.14., 1975.III.14., 1975.X.21., 1975.X., 1976.III.25–27., 1976.X.22–23., 1977.VI.14., 1977.VIII.8., 1977.XI.21., 1978.I.30., 1978.II.28., 1978.XII.8., 1979.I.5., 1981.III.20–22., 1981.VI.5–6., 1981.VIII.26., 1981.IX.8., 1981.XI.24., 1981.XI.25., 1982.VI.8., 1982.XI.2., 1983.III.3–5., 1983.III.22–23., 1983.IV.26., 1983.V.25., 1984.I.10., 1984.II., 1984.III.9., 1984.VI.27–28., 1984.IX.26–27., 1984.XII.5., 1985.V.30., 1985.VII.22., 1985.VIII.22–26., 1985.XII.19., 1986.III.13–15., 1986.V.6., 1986.V.23–24., 1986.VIII.25., 1986.IX.9., 1987.I.26., 1987.IV.11–12., 1987.VII.8., 1988.I.14., 1988.II.22., 1988.IV.14., 1988.V.19., 1988.VI.18–19., 1988.VI.23., 1988.X.17–18., 1988.X.21., 1988.XII.17., 1989.II.6., 1989.II.9.,

- 1989.II.28., 1989.III.2., 1989.III.3., 1989.IV.11., 1989.V.11., 1989.V.26., 1989.IX.29–30., 1989.XI.20., 1989.XI.26., 1989.XI.27., 1989.XI.28., 1989.XI.30., 1989.XII.6., 1989.XII.8., 1989.XII.10., 1989.XII.12., 1989.XII.12., 1989.XII.17., 1989.XII.19., 1989.XII.28., 1990.I.2., 1990.I.20., 1990.II.9., 1990.II.27., 1990.II.28., 1990.VI.8–9., 1990.VI.16., 1990.X.8., 1990.X.20–21., 1990.XI.3–4., 1990.XI.23–24.
- Szlovákia Kommunista Pártja – Demokratikus Baloldal Pártja:** 1990.X.20–21., 1990.XII.28., 1991.I.26.
- Szlovákiából Kiutasított és Elmenekült Demokrata Magyarok Tanácsa:** 1946.VIII.19.
- Szlovákiai Cserkészszövetség:** 1969.II.5–6.
- Szlovákiai Egységes Földműves Szövetség:** 1950.III.15., 1952.IV.19.
- Szlovákiai Főiskolások Szövetsége:** 1969.II.5–6.
- Szlovákiai Gyermekek és Ifjúsági Szervezetek Társulása:** 1969.II.5–6., 1969.XI.20., 1970.I.31.
- Szlovákiai Magyar Antifasiszták Bizottsága (Szövetsége):** 1946.III.30., 1947.I.19., 1947.III.25., 1947.IV.7., 1947.X.28.
- Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség:** 1990.III.11., 1990.VII.5., 1991.IV.6., 1991.VII.20., 1991.VII.27–VIII.3., 1991.IX.13–15., 1992.I.1.
- Szlovákiai Magyar Folklórszövetség:** 1991.II.23., 1991.V.25–26., 1991.VII.15–21., 1991.X.26., 1992.II.22., 1992.IV.25., 1992.VI.27–28., 1992.VII.12–19., 1992.X.24., 1992.XII.12.
- Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportja:** 1983.IX., 1984.II.10., 1984.II., 1984.III.18., 1984.IV.4., 1984.X.10.
- Szlovákiai Magyar Katolikus Papok Társulata** → Glória Társulat
- Szlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága:** 1992.VI.9.
- Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége (SZMPSZ):** 1990.I.13., 1990.IV.18., 1990.V.12., 1990.V.30–VI.2., 1990.VIII.4., 1991.I.4., 1991.IX.28., 1991.X.11., 1991.XI.6., 1992.III.28., 1992.IV.9–12., 1992.VI.29., 1992.X.17., 1992.XII.1.
- Szlovákiai Magyar Református Lelkészek Egyesülete:** 1991.XI.15., 1992.VIII.4–11.
- Szlovákiai Menekült Demokrata Magyarok Bizottsága:** 1945.VIII.16.
- Szlovákiai Nők Demokratikus Uniója:** 1990.III.3.
- Szlovákiai Szépirodalmi Könyvkiadó:** 1956.I.1., 1958 folyamán, 1963 folyamán, 1967.I.1.
- Szlovákiai Szociáldemokrata Párt:** 1945.X.25–26., 1945.XI.12., 1946.IX.28., 1948.III.14., 1990.II.3., 1992.III.28., 1992.VI.5–6.
- Szlovákiai Szocialista Ifjúsági Szövetség:** 1970.IV.24–25., 1970.IV.24–26., 1970.V.9., 1970.VIII.2–12., 1970.IX.8.
- Szlovákiai Szövetkezeti Tanács:** 1950.III.15., 1952.IV.19.
- Szlovákiai Természet- és Tájvédők Szövetsége:** 1991.VII.23.
- Szlovákiai Úttörőszövetség:** 1969.II.5–6.
- Szlovák–Magyar Baráti Társaság:** 1991.VII.4.
- Szlovákok Világkongresszusa:** 1981.VI.19.
- Szlovenszkói Magyar Kultúregyesület:** 1945.VI.27., 1974.V.18., 1989.III.20.
- SZNT** → Szlovák Nemzeti Tanács
- SZNT Nemzeti Bizottsági, Államigazgatási és Nemzetiségi Bizottsága:** 1971.III.8., 1971.XII.7., 1973.IX.11.
- SZNT Nemzeti Bizottsági és Nemzetiségi Bizottsága:** 1976.XI.3., 1981.VI.18., 1981.XII.15., 1984.II.21., 1986.VI.17., 1988.VII.11., 1981.VI.18., 1983.XII.15., 1984.II.21., 1986.VI.17., 1988.VII.11., 1990.II.9., 1990.III.26., 1990.IV.19., 1990.IV.27.

SZNT Nemzetiségi Bizottsága: 1968.III.12., 1968.IX.11., 1968.IX.23., 1968.X.4., 1968.X.23., 1968.XII.3., 1968.XII. 12., 1970.III.27., 1971. III.8., 1989.XII.7., 1989.XII.8., 1989.XII.19., 1990.II.8., 1992.II.6.

SZNT Nemzetiségi, Etnikai és Emberjogi Bizottsága: 1990.VI.26., 1990.X.11., 1990.XI.12., 1990.XI.30., 1991.IV.17–18., 1992.II.27., 1992.VIII.10.

SZNT Oktatásügyi és Kulturális Szakosztálya: 1962.VI.6., 1963.IX.30.

Szociáldemokrata Párt: 1944.IX.1., 1944.IX.17.

Szocialista Bíraskodás: 1961.I.

Szocialista Ifjúsági Szövetség (SZISZ): 1970.XI.9–11., 1971.V.8–9., 1971.VIII.1–6., 1972.IX.27–30., 1974.XI.16., 1977.IX.15–17., 1977.X.29., 1979.X.13., 1981.XI.14., 1982.IX.11–12., 1987.VI.2–6., 1987.IX.12–13., 1989.III.10., 1990.I.17., 1990.II.1., 1990.II.28.

Szocialista Nevelés: 1955.X.5., 1956.I., 1961.IX.15., 1968.IX., 1990.I.

Szociálisügyi Megbízotti Hivatal: 1948.VI.23.

Szolidaritási Alap: 1956.XI.5.

Szovjetbarát: 1951.I.

Szovjetunió a Békeharcban: 1953.I.

Szovjetunió Kommunista Pártja: 1956.III.29–30., 1961.XI.15–17., 1968.VIII.18.

Szöttes Népművészeti Együttes: 1969.XI., 1970.VI.6., 1983.V.1., 1988.I.1.

Szövetkezeti és Egyénileg Gazdálkodó Földművesek Szlovákiai Szövetsége: 1968.VII.8–11.

Szövetkezeti Termelés: 1951.IX.

Szövetkezeti Újság: 1965.I.

Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB): 1945.IV.5., 1945.IV.24., 1945.VI.7., 1945.VI.9., 1945.VII.21., 1945.VII.25., 1945.VIII.9., 1945.VIII.16., 1945.VIII.29., 1945.IX.14., 1945.X.30., 1945.XI.21., 1946.VIII.19., 1946.XI.16., 1946.XII.16.

Szövetségi Gyűlés: 1968.XII.22., 1969.I.1., 1969.I.29–30., 1969.IV.28., 1969.V.4., 1969.VI.5., 1969.X.15., 1969.X.16., 1969.XII.16., 1970.IV.22., 1970.IV.28., 1970.XII.20., 1971.III.24., 1971.VII.7., 1971.X.7., 1971.XI.26–27., 1971.XII.8–9., 1973.III.22., 1975.V.29., 1975.XI.22., 1976.II.16–20., 1976.X.22–23., 1976.XI.10., 1978.VI.21., 1978.VI.27., 1979.I.5., 1980.V.22., 1981.VI.5–6., 1981.VI.17., 1982.II.26–27., 1984.II.12., 1984.II., 1984.III.22., 1984.IV.2., 1984.XII., 1985.V.22., 1986.V.23–24., 1986.VI.12–13., 1986.VIII.11., 1987.II.2–4., 1987.III.23., 1987.III.27., 1988.I.23., 1988.VI.20., 1988.VIII.10., 1988.IX.21., 1988.X.20., 1988.XI.17., 1989.II.14., 1989.VI.20., 1989.X.31., 1989.XI.21., 1989.XI.29., 1989.XII.10., 1989.XII.12., 1989.XII.13., 1989.XII.19., 1989.XII.22., 1989.XII.28., 1989.XII.29., 1990.I.23., 1990.I.30., 1990.II.9., 1990.II.27., 1990.III.19., 1990.III.27., 1990.III.29., 1990.III.30., 1990.III.vége, 1990.IV.20., 1990.V.2., 1990.V.3., 1990.VI.8–9., 1990.VI.27., 1990.VII.3., 1990.VII.5., 1990.VII.18., 1990.X.2., 1990.X.23., 1990.XII.12., 1990.XII.19., 1991.I.9., 1991.II.20., 1991.II.27., 1991.III.20., 1991.III.28., 1991.IV.5., 1991.V.14., 1991.V.15., 1991.V.21., 1991.V.30., 1991.VI.7., 1991.II.20., 1991.II.21., 1991.VII.4., 1991.VII.18., 1991.VII.19., 1991.IX.20., 1991.IX.24., 1991.X.4., 1991.XI.1., 1991.XI.6., 1991.XI.13., 1991.XI.17., 1991.XII.22., 1992.I.8., 1992.I.21., 1992.I.29., 1992.I.30–31., 1992.II.6–7., 1992.II.17., 1992.II.18., 1992.II.26., 1992.IV.14., 1992.IV.25., 1992.VI.5–6., 1992.VI.25., 1992.VII.3., 1992.VII.16., 1992.VII.17., 1992.VII.22–23., 1992.VII.30., 1992.VIII.6., 1992.IX.24., 1992.X.2., 1992.XI.13., 1992.XI.25., 1992.XII.17.

Szövetségi Gyűlés Emberjogi és Kisebbségi Bizottsága: 1991.V.30., 1991.VI.7., 1991.VII.1., 1992.VIII.6.

Szövetségi Gyűlés Nemzetek Kamarája: 1968.XII.29., 1969.I.1., 1969.I.29–30., 1969.X.15., 1970.IV.28., 1971.III.24., 1971.XI.26–27., 1971.XII.8–9., 1975.XI.22., 1976.X.22–23., 1976.XI.10., 1981.VI.5–6., 1981.VI.17., 1982.II.26–27., 1986.V.23–24., 1986.VI.12–13., 1987.III.23., 1989.XII.12., 1989.XII.28., 1990.I.30., 1990.VI.8–9., 1990.VI.27., 1990.VII.18., 1990.XII.19., 1991.I.16., 1991.II.20., 1991.II.21., 1991.III.20., 1991.IV.5., 1991.V.14., 1991.VII.4., 1991.VII.19., 1992.I.30–31., 1992.II.17., 1992.VI.5–6., 1992.VI.25., 1992.VII.3.

Szövetségi Gyűlés Népi Kamarája: 1969.I.1., 1969.I.29–30., 1969.X.15., 1971.XI.26–27., 1971.XII.8–9., 1976.X.22–23., 1976.XI.10., 1981.VI.5–6., 1981.VI.17., 1986.V.23–24., 1986.VI.12–13., 1989.XII.12., 1990.I.30., 1990.II.27., 1990.VI.8–9., 1990.VI.27., 1991.IV.5., 1991.V.14., 1991.XI.6., 1992.II.17., 1992.VI.5–6., 1992.VI.25.

Szülői Munkaközösségek Országos Tanácsa: 1969.IV.19.

Szülők Hangja: 1969.IV.19.

Szülők Tanácsa: 1991.IX.28.

Tábortűz: 1968.IX.12., 1990.XII.1., 1991.I.1.

Tájékoztatásügyi Megbízotti Hivatal: 1949.III.2., 1949.V.17., 1949.XI.22–23., 1950.III.15., 1950.X.1.

Tájékoztató: 1945.VII.25.

Tatran Könyvkiadó: 1967.I.1., 1969.I.1., 1977.XI.23.

Tatran Könyvkiadó Magyar Üzeme: 1967.I.1., 1967 folyamán, 1968.V.16–20., 1969.I.1.

Teatro Galéria: 1991.VI.15.

Természet- és Tájvédők Szlovákiai Szövetsége: 1989.XII.16., 1991.II.6.

Természet és Társadalom: 1961.I., 1990.III.

Természet és Technika: 1952.IX.15., 1954.I.

Thain János Honismereti Klub: 1983.XI.14.

Thália Színház (Thália Színpad): 1969.X.31., 1969.XI.19., 1971 folyamán, 1972.VIII.11–20., 1981 folyamán, 1986.V.12., 1986 folyamán, 1989.II.9., 1989.XI.1., 1990.VII.1., 1992.IX.26.

The New York Times: 1946.XII.2.

Ticce Képzőművészeti Klub: 1979.IV., 1983.VII.25–VIII.7.

Toldy Kör: 1945.IV.19., 1947.XII.10.

Tompa Mihály Ifjúsági Klub: 1966.XI.8.

Tornala a okolie – Tornalja és Vidéke: 1991.VIII.12.

Tornaljai Járási Közigazgatási Bizottság: 1945.VIII.11.

Tóketerebesi Járási Nemzeti Bizottság: 1977.VI.27.

Történelmi Emlékbizottság: 1990.IX.15., 1990.X.3.

Történelmi Igazságtétel Bizottság: 1990.XI.7.

Tudomány és Technika: 1954.I.

Tudományos és Művészeti Társaság: 1986.IV.10.

Tudományos Tanács: 1989.III–IV.

Tücsök: 1991.III.

Tüske: 1992.I.17.

Tűzoltó: 1965.I.

Údolie Bodvy – Bódvavölgye: 1992.XII.24.

Új Élet: 1948.XI.19.

Új Ifjúság: 1952.I.26., 1956.X.28., 1956.XI.16., 1968.V.7., 1968.V.18., 1968.VII.9., 1969.IV.29., 1969.V.9–10., 1969.IX.16., 1970.II.17., 1970.IX.8., 1971.V.8–9., 1974.XI.16., 1975.VI.10., 1983.III.1., 1990.I.17.

- Új Komáromi Lapok – Komárňanské listy:** 1991.IV.20.
- Új Látóhatár:** 1977.II.15., 1978.III.31., 1979.I.24.
- Új Minden Gyűjtemény:** 1981 tavasza, 1989.III–IV., 1989.V.24., 1989.X.21–22.,
- Új Nemzedék Ifjúsági Klub:** 1961.III., 1965.VII.25–VIII.1., 1965.XI.27–28., 1968.V.20.
- Új Nemzedék Népi Együttes:** 1961.III.
- Új Nó:** 1992.VI.26.
- Új Otthon:** 1947.V.14., 1947.VI.17., 1947.VIII.16., 1949.II.26.
- Új Szó:** 1948.XII.1., 1948.XII.8., 1948.XII.15., 1949.I.20., 1949.I.31., 1949.II.5., 1949.II.15., 1949.III.19., 1949.IV.10., 1949.IV.22., 1949.V.1., 1949.V.7., 1949.V.vége, 1949.X.20., 1950.I.6., 1950.V.1., 1950.VI.22., 1950.IX.28., 1950.XI.14., 1950 folyamán, 1952.I.26., 1952.V.21., 1953.V.30., 1954.I.1., 1954.II.21., 1954.VIII.12., 1954.XI.18., 1955.II.18–19., 1955.VI.11., 1955.XII.8., 1955.XII.17., 1956.X.25., 1956.X.26., 1956.X.28., 1956.X.30., 1956.XI.5., 1956.XII.12–13., 1957.III.8., 1957.VI.29., 1958.XII.15., 1959.III.5., 1960.IV.7–8., 1960.IX.1., 1960.IX.21., 1962.XI.11., 1963.VIII.22., 1964.I.25., 1964.IX.15., 1967.VIII.12., 1968.III.12., 1968.III.15., 1968.III.26., 1968.III.27., 1968.IV.27–28., 1968.V.3., 1968.V.10., 1968.VI.1., 1968.X.5., 1968.X.3., 1968.X.6., 1968.X.29., 1969.I.10., 1969.IV.8., 1969.X.22., 1969.XII.3., 1970.III.5., 1970.V.9., 1970.VII.9., 1970.VIII.18., 1970.IX.16–19., 1970.IX.19., 1970.IX.30., 1970.X.2., 1971.VII.13–14., 1971.X.13., 1971.XI.18., 1971.XI.26–27., 1973.III.1., 1973.V.17., 1973.XII.14., 1975.VII.18., 1975.IX.16–17., 1976.II.10., 1977.I.13., 1977.II.15., 1977.VIII.8., 1977.IX.6., 1977.IX.19., 1977.XI.21., 1978.II.18., 1978.XI., 1979.I.24., 1979.IX.12., 1979.X.14., 1979.X.15., 1983.II.24., 1985.VII.22., 1986.V.6., 1986.IX.19., 1987.I.26., 1987.III.8–9., 1988.I.14., 1988.XII.17., 1989.II.28., 1989.IV.20., 1989.VI.30., 1989.IX.14., 1989.X.1., 1989.XI.28., 1989.XII.5., 1989.XII.15., 1989.XII.18., 1989.XII.19., 1989.XII.23., 1989.XII.30., 1990.I.2., 1990.I.5., 1990.II.1., 1990.II.7., 1990.II.15., 1990.II.21., 1990.II.28., 1990.III.29., 1990.IV.6., 1990.V.2., 1990.VI.7., 1990.VII.14., 1990.VIII.30., 1990.IX.1., 1990.XI.7., 1991.I.14., 1991.V.17., 1991.VII.9., 1991.VII.16., 1991.VIII.7., 1991.IX.10., 1991.IX.16., 1991.X.1., 1991.XI.28., 1991.XII.12., 1992.II.21., 1992.IV.24., 1992.IV.25., 1992.VII.29., 1992.VIII.10., 1992.X.14., 1992.X.29., 1992.XII.11., 1992.XII.22.
- Új Út:** 1990.VI.12., 1990.XII.28.
- Új Zemplén:** 1991.VII.23.
- Újságírók Szlovákiai Szindikátusa:** 1990.I.5., 1990.I.19.
- Ukrán Dal- és Táncegyüttes:** 1954.VII.23., 1955.I.14.
- Ukrán Nemzeti Tanács:** 1945.VIII.28., 1968.IX.7–8.
- Ukrán Nemzetiségi Bizottság:** 1969.VII.10.
- Ukrán Nótanács:** 1969.I.22.
- Ungi Táj:** 1991.IV.
- Úttörők Lapja:** 1950.XI.1., 1951.IV.1.
- Utunk:** 1968.XI.19.
- Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége:** 1991.VI.20–21., 1991.XI.30.
- Választási Újság:** 1990.V–VI.
- Valóság 1.** (Budapest): 1946.III., 1971.VI., 1981.XI., 1982.II.12., 19.
- Valóság 2.** (Pozsony): 1969.IV.10.
- Városi Könyvtár:** 1950.X.3.
- Varsói Szerződés:** 1955.V.11–14., 1968.VI.27., 1968.VIII.20–21., 1968.VIII.23., 1969.XII.2., 1985.IV.26., 1989.XII.3., 1989.XII.4., 1991.VII.1.

Vasárnap: 1990.I.5.

Vasárnapi Új Szó: 1968.X.6., 1979.X.14., 1980.III.30–IV.13., 1982.II.12.,19., 1990.I.5.

Vegyesbizottság: 1946.VI.5., 1946.VII.3., 1946.VII.4., 1946.VII.22., 1946.X.13., 1947.IV.1., 1948.X.2., 1949.I.12., 1949.VI.21., 1951.V.26., 1953.I.15.

Versbarátok Köre: 1964 folyamán

Világ: 1970.I.5., 1970.VIII.25., 1971.II.16., 1971.XII.27.

Vítazná cesta – Győzelmes Út: 1960 folyamán

Vox Nova Rt: 1991.XII.12., 1992.VIII.10.

Vörös Hadsereg: 1944. IX. 8.,1944. IX. 18.,1944. XI. 23.,1944. XII. 19.,1944. XII.30.,1945. I. 14.,1945. I. 19.,1945. I. 21.,1945. I. 23., 1945.III.22–29., 1945.III.29., 1945. IV. 4.

Vöröskeresztes Híradó: 1953.VII.30., 1959.VIII.25.

Vörösmarty Klub: 1966.XI.8., 1977.VII.9–13., 1978.VIII.11–20., 1991.XII.7.

Ybl Miklós Klub: 1989.XI.28.

Za lepší život – A Jobb Életért: 1950 folyamán

Za pokrokovú dedinu – A Haladó Faluért: 1952 folyamán

Za svobodné Československo: 1944. X. 6.

Zápisník agitátora: 1954.VIII.

Zempléni: 1991.I.9., 1991.IV.4.

Zempléni Szó: 1990.I.3.

Zempléni Változások: 1991.IV.4., 1991.VII.23.

Žitný ostrov – Csallóköz: 1960 folyamán

Živena: 1990.XII.19.

Život južného Zemplína – Dél-zempléni Élet: 1960 folyamán, 1968.VII.8.

Život strany: 1950.II.28., 1950.IV.

Zoboralji Kzségek Regionális Társulása: 1991.XII.1.

Zora Gemera – Gömöri Hajnal: 1991.I.31.

Zora východu – Keleti Hajnal: 1960 folyamán

Zöldek Pártja: 1990.VI.8–9., 1991.IV.22.

Zvesti Červeného kríža: 1953.VI.30.

Zsidó Dokumentációs Központ: 1992.X.5.

Zsidó Központ: 1945.V.16.

Zsinat: 1949.III.15–16., 1951.XII.5., 1952.VIII.21., 1953.IX.29., 1960.III.10., 1963.XI.12–13., 1968.V.2., 1970.XI.25–26., 1971.II.23., 1972.XI.28., 1984.V.4., 1988.VI.28., 1988.XII.15., 1991.IX.11., 1991.XI.15., 1991.XI.20–21.

Zsinati Megújulási Bizottság: 1968.V.13–14., 1968.X.18.

Zsinati Tanács: 1951.XII.5., 1968.VI.20., 1981.II.18., 1990.II.1.

Helynévmutató

Abara (Oborín): 1966.VII.27–VIII.5.

Ágcsernyő (Čierna): 1957.III.27., 1970.IX.26–27.

Alistál (Dolný Štál): 1980.X.21–24., 1990.X.1., 1992.IX.1.

Alsósztrégova (Dolná Strehová): 1964.X.3–4., 1966.X.7–9.

Andód (Andovce): 1948.XI.11.

Aranyosmarót (Zlaté Moravce): 1968.VIII.20–21., 1990.XII.4.

Bacsfa (Báč): 1950.IV.13–14.

Barslédec (Ladice): 1946 folyamán, 1950.VIII.29–31.

- Bártfa** (Bardejov): 1975.XI.eleje, 1976.IV.
- Bátfa** (Derevci, Ukrajna): 1945.VI.29.
- Bátorkeszi** (Bátorove Kosihy): 1949.IX.12., 1992.II.1.
- Bazin** (Pezinok): 1968.III.30.
- Bécs** (Wien, Ausztria): 1945.I.20., 1970.IV.10., 1987.XII.10., 1988.I.22., 1988.III.22., 1991.IV.9., 1992.X.5.
- Békéscsaba** (Magyarország): 1945.IX.14–18., 1962.VI.6.
- Belgrád** (Beograd, Szerbia): 1976.VI.20.
- Bély** (Biel): 1970.IX.30.
- Bény** (Bíňa): 1949.IX.12.
- Bern** (Svájc): 1979.X.
- Berzékékőrös** (Kružná): 1965.VII.25–VIII.1.
- Bés** (Beša): 1954.V.22.
- Besztercebánya** (Banská Bystrica): 1944. IX. 1., 1944. IX. 9., 1944. IX. 17., 1944. X. 17., 1944. X. 27., 1945.VIII.18., 1945.VIII.28., 1948.XII.21., 1960.IV.9., 1977.XII.30., 1980.X.13–18., 1990.III.17., 1990.III.23–24., 1991.VI.26.
- Betlér** (Betliar): 1976.VII.29–VIII.8., 1976.IX.
- Bezenye** (Magyarország): 1946.IV.3., 1946.VIII.11., 1946.IX.6.
- Bodrogszentcsaba** (Svätuška): 1990.X.1.
- Bodrogszentmária** (Svätá Mária): 1990.X.1.
- Bodrogszerdahely** (Streda nad Bodrogom): 1983.VII.25–VIII.7.
- Boly** (Boľ): 1981.VIII.2–9.
- Bonn** (Németország): 1952.X.10.
- Borsi** (Borša): 1969.V.31–VI.1., 1976.III.30., 1976.VII.29–VIII.8., 1986.VII.18–26., 1991.IV.14.
- Bory** (Csehország): 1950.IV.7.
- Boston** (USA): 1986.IV.10., 1988 folyamán
- Bós** (Gabčikovo): 1948.VI.11., 1963.IV.20., 1976.IV.26–27., 1977.IX.6., 1977.IX.14–16., 1978.II.18., 1981.VI.1–2., 1981.IX.10., 1981.XI., 1981.XII.14., 1982. II.12–19., 1982. III.6–7., 1983.III.22., 1983.VII.9., 1983.X.10., 1985.VIII.19., 1985.VIII.22–26., 1985.IX.13., 1987.VIII.31., 1988.IX.12., 1988.X.7., 1989.II.6., 1989.III.12., 1989.V.24., 1989.V.28., 1989.VI.20., 1989.VII.17–19., 1989.VII.20., 1989.VIII.18., 1989.IX.25–27., 1989.X.11., 1989.X.26., 1989.X.31., 1989.XI.3., 1989.XII.16., 1990.I.25–26., 1990.II.3., 1990.III.6., 1990.V.21., 1990.IX.1., 1991.I.17., 1991.I.28., 1991.II.6., 1991.II.8–9., 1991.II.20., 1991.IV.16., 1991.IV.22., 1991.VII.10., 1991.VII.15., 1991.VII.16., 1991.VII.16., 1991.VII.18., 1991.VII.22., 1991.VII.23., 1991.VII.24., 1991.VIII.1., 1991.VIII.5., 1991.VIII.7., 1991.IX.6., 1991.IX.21., 1991.XII.2., 1992.II.28., 1992.III.24., 1992.IV.1., 1992.IV.16., 1992.V.6., 1992.V.7., 1992.V.11., 1992.V.19., 1992.V.22., 1992.VI.1., 1992.VI.9., 1992.VIII.28., 1992.X.13., 1992.X.22., 1992.X.24., 1992.X.28., 1992.X.29., 1992.XI.19.
- Brünn** (Brno, Csehország): 1947.XI.14–16., 1966.III.13., 1968.X.28., 1969.VIII.19–21., 1978.X.2–4., 1988.X.28., 1990.II.24., 1990.V.23., 1991.II.27., 1991.X., 1992.VI.8., 1992.VIII.26–27.
- Brüsszel** (Bruxelles, Belgium): 1991.XII.16., 1992.X.22.
- Buchenwald** (Németország): 1954.VIII.29.
- Budapest** (Magyarország): 1944. VIII. 29., 1944. X. 15., 1944. XII. 16., 1944. XII. 27., 1945.VI.12., 1945.VI.29., 1945.VII.25., 1945.IX.3., 1945.IX.14–18., 1945.X.9., 1945.X. közepe, 1945.XI.20., 1945.XII.6., 1946.I.5., 1946.I.7., 1946.II.27., 1946.III.4., 1946.III., 1946.IV.11., 1946.V.6., 1946.V.20., 1946.VI.5.,

1946.VI.28., 1946.VII.vége, 1946.VIII.19., 1946.XI.16., 1946.XI.20., 1946.XII.16., 1947.II.5., 1947.IV.9., 1947.IV.14., 1947.VI.17., 1947.VIII.16., 1947.X.5., 1947.XII.10., 1948.II.23–25., 1948.IV.12–16., 1948.IV.20., 1948.VI.11–13., 1948.X.2., 1949.I.20., 1949.II.26., 1949.II.vége, 1949.IV.14–16., 1949.VI.21., 1950.III.15., 1950.XI.22., 1951.III.6., 1951.V.26., 1951.X.7., 1953.II.2., 1953.VI.13–15., 1956.XI.15., 1956.XII.23., 1957.I.21–24., 1957.II.21., 1957.V.3–4., 1958.XI.6., 1961.V.22–31., 1962.VI.6., 1962.XI.5., 1962.XI.26., 1963.IX.19., 1963.X.23., 1963.XII.2., 1964.II.3., 1964.VII.6–8., 1964.IX.17., 1964 folyamán, 1967.IX.8–12., 1968.VI.13–15., 1969.V.15–16., 1970.II.18–20., 1971.VI., 1971.VII.13–14., 1972.VII.3–4., 1972.VIII.6., 1974.II.1., 1974.XI.20., 1975.IX.15–18., 1976.IX., 1977.II.1., 1977.III.23., 1977.IX.14–16., 1977.XI.23., 1978 folyamán, 1979.IX.12., 1980.XII.31., 1981.VIII., 1981.XI., 1982. IV.6–9., 1982.IX.13., 1982 folyamán, 1983.I.26., 1983.III.22–23., 1983.IV.13., 1983.IX.16., 1984.II.21., 1984.III.5–6., 1984.VII. eleje, 1984.XI.27., 1985 folyamán, 1986.X.22., 1986.X.30., 1987.III.30., 1987.VII.14–15., 1987.VIII.12., 1987.VIII.31., 1987.IX.30., 1988.III.6., 1988.IV.7., 1988.V.5–7., 1988.XI.2., 1988.XI.11., 1988 folyamán, 1989.II.6., 1989.II., 1989.III.20., 1989.IV.25., 1989.V.24., 1989.VII.17–19., 1989.VII.20., 1989.IX.25., 1989.XI.2., 1989.XI.13., 1989.XI.25., 1989.XI.30., 1990.I., 1990.III.22–23., 1990.V.22., 1990.V.23., 1990.V., 1990.VI.1., 1990.VIII.21–24., 1990.IX.24., 1990.X.29–30., 1990.XII.15–16., 1991.II.1., 1991.II.8–9., 1991.II.23., 1991.IV.22., 1991.V.11., 1991.VI.28., 1991.IX.4., 1991.XI.11., 1991.XII.2., 1991.XII.11–12., 1991 folyamán, 1992.II.6–7., 1992.II.29., 1992.IV.24., 1992.V.22., 1992.VII.14–15., 1992.VIII.19–21., 1992.IX.9., 1992.IX.16., 1992.IX.29., 1992.X.4., 1992.X.6., 1992.XI.19., 1992.XII.24.

Bukarest (București): 1945.VI.29., 1945.X.vége, 1977.II.1.

Búrszentmiklós (Borský Mikuláš): 1951.IV.

Buzita (Buzica): 1972.IV.6–9., 1982.VIII.3.

Český Těšín (Csehország): 1990.III.13., 1992.XI.7.

Chodov (Csehország): 1953.VI.20.

Chomutov (Csehország): 1953.VI.20.

Csallóközarányos (Zlatná na Ostrove): 1989.V.20.

Csallóközkürt (Ohrady): 1980.VII.28.

Csallóköznádasd (Trstená na Ostrove): 1948.XI.11.

Csallóköztárnok (Trnávka): 1948.XI.11.

Csap (Csop, Ukrajna): 1944.XI. 23., 1945.VI.29., 1949.IV.20.

Csata (Čata): 1965.XI.27–28.

Cseklész (Bernolákovo): 1968.V.9–11.

Cseszte (Častá): 1991.XI.11–12.

Csicser (Čičarovce): 1991.VIII.31.

Csicsó (Čičov): 1944. X. 17. , 1948.VI.18., 1965.VI.17.

Csiliznyárad (Nárad): 1990.X.1.

Csilizpatas (Pataš): 1948.XI.11., 1990.X.1.

Csilizradvány (Čiližská Radvaň): 1948.XI.11.

Csorbató (Štrbské Pleso): 1951.V.26., 1958.IX.24., 1961.V.22–31., 1962.XI.5., 1962.XI.26., 1964.II.3.

Csőlősztó (Čilistov): 1991.VII.17–18., 1991.VIII.3., 1991.XI.30.

Dachau (Németország): 1944. X. 17.

Deáki (Diakovce): 1991.X.11., 1991.X.22., 1992.VI.29.

Debrecen (Magyarország): 1944. XII. 21., 1978.IX.21.

Deregnő (Drahňov): 1991.VIII.31.

Dévén (Devín): 1968.IV.28.

Diósförgepatony (Orechová Potôň): 1975.III.14.

Diószeg (Sládkovičovo): 1948.VI.11., 1949.V.17., 1968.V.9–11., 1986 folyamán, 1990.XI.23–24., 1990.XII.4.

Dobsina (Dobšina): 1945.VI.18.

Domica (Domica): 1990.VII.21–28.

Dunacsún (Čunovo): 1946.IV.3., 1946.VIII.11., 1946.IX.6., 1946.IX.28., 1946.X.12., 1947.II.10., 1947.X.15., 1948.VII.13., 1992.X.24.

Dunakiliti (Magyarország): 1989.VII.20.

Dunakisfalud (Magyarország): 1948.XI.11.

Dunaszerdahely (Dunajská Streda): 1944 őszén, 1945.III.29., 1945.V.3., 1945.V.20–21., 1950.II.27., 1951.IX.1., 1951 folyamán, 1953.IX.1., 1954.IX.1., 1960 folyamán, 1961.XI., 1963.XII.21–22., 1964.VII.1., 1964.IX.12–13., 1966.II.15., 1966.IX.1., 1966.XI.5–7., 1967.IX.23–29., 1967.XI.3–7., 1968.V.9–11., 1968.VI.8–9., 1970.IX.30., 1971.X.13., 1974.XII.13–15., 1976.V.12–14., 1977.V.31–VI.3., 1977 folyamán, 1978.IV.24–27., 1979.V.3–7., 1980.V.26–28., 1980.V.30–VI.3., 1980.X.21–24., 1981.V.28–31., 1981.XI.20–22., 1982. V.26–30., 1983.V.24–28., 1984.V.23–26., 1984.XII.5., 1985.VI.1., 1985.VI.11–15., 1986.VI.3–7., 1986 folyamán, 1987.VI.2–6., 1987.VI.21., 1988.III.22., 1988.IV.14., 1988.VI.1–5., 1988.XI.24., 1989.VI.7–11., 1989.XI.27., 1989.XI.28., 1989.XI.30., 1989.XII.1., 1989.XII.16., 1989.XII.17., 1990.II.9., 1990.III.11., 1990.V.30–VI.2., 1990.VII.5., 1990.IX.19., 1990.IX.30., 1990.XI.18., 1990.XI.23–24., 1990.XI.26., 1990.XII.4., 1990.XII.15., 1991.II.16., 1991.III.10., 1991.III.15., 1991.IV.6., 1991.IV.17–18., 1991.V.14–18., 1991.VII.17–20., 1991.X.9., 1991.X.23., 1991.X.24., 1991.X.26., 1991.X.29., 1992.I.1., 1992.I.25., 1992.IV.25., 1992.V.13–16., 1992.V.15., 1992.IX.1., 1992.IX.25., 1992.X.24., 1992.XI.7., 1992.XII.4.

Ekecs (Okoč): 1966.V.18–19.

Eperjes (Prešov): 1945.V.3., 1945.X.vége, 1948.XII.21., 1950.IV.28., 1951.I.15., 1964 folyamán, 1978.X.2–4., 1980.X.13–18., 1990.X.20–21.

Érsekkéty (Két): 1991.X.5., 1992.VII.28.

Érsekújvár (Nové Zámky): 1944. X. 7., 1944. X. 17. , 1944 őszén, 1945.III.29., 1945.V.3., 1945.VI.16., 1945.VIII.10., 1945.VIII.16., 1946.III.30., 1946.IV.17., 1946.VII.10., 1946.XII.28., 1947.I.19., 1947.VII.vége, 1947 folyamán, 1949.III.20., 1949.III.22., 1952.IX.1., 1953.X.18–19., 1954.IX.1., 1960.V.28–29., 1960 folyamán, 1963.VI.10., 1966.VII.28., 1966.IX.1., 1966.IX.25., 1967.I.27., 1967.III.21., 1967.V.29., 1967.IX.23–29., 1968.VIII.20–21., 1968.XI.19., 1969.III.15–20., 1969.VI.3., 1970.IV.24–26., 1971.VI.19–20., 1972.V., 1973.III.9., 1973.IV.17., 1974.VI.22–23., 1976.V.22., 1977.VI.12., 1978.III.17–18., 1980.VI.13–15., 1981.XI.24., 1982.VI.3., 1982 folyamán, 1983.VI.11–12., 1983.VI.18., 1983.XI.14., 1984.VII.6–11., 1984.X.19–20., 1986.V.23–24., 1986.VI.14–15., 1987.X., 1988.VI.17–19., 1989.V.6–7., 1989.VI.16–18., 1989.VIII.29., 1989.XI.27., 1990.I.20–21., 1990.I.25., 1990.V.12., 1990.VI.29–VII.1., 1990.VIII.17., 1990.IX.1., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.I.15., 1991.VI., 1991.VII., 1991.IX.18–21., 1991.IX.20., 1991.X.26., 1992.I.16., 1992.II.8., 1992.III.14., 1992.V.29–31., 1992.IX.16., 1992.X.3., 1992.X.30., 1992.XI.7., 1992.XI.13.

Esztergom (Magyarország): 1944. XII. 26., 1945.X.15., 1946.IX., 1946.X.26., 1946.XI.29., 1946.XII.21., 1947.II.5., 1964.IX.21., 1964.IX.28–X.3., 1990.II.9., 1991.VII.22., 1991.X.17., 1991.X.26., 1991.X.31.

Fél (Tomášov): 1978.IX.4–6., 1990.X.vége

Feled (Jesenské): 1948.VI.11.

Fillmore (USA): 1986.VIII.16.

Főrév (Prievoz): 1950.VIII.29–31.

Fülek (Filakovo): 1944. XII. 30., 1951.IX.1., 1951.XI.13., 1952.V.1., 1954.IX.1., 1960 folyamán, 1966.IX.1., 1966.X.7–9., 1969.V.9–10., 1969.V.31–VI.1., 1970.V.9., 1980.XI.8., 1990.I.20–21., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.VIII.12–18., 1992.VIII.25.

Fülekpüspöki (Biskupice): 1984.VII.28–VIII.5.

Gács (Halič): 1944. IX. 28.

Galánta (Galanta): 1945.III.29., 1953.IX.1., 1954.IX.1., 1960 folyamán, 1966.IX.1., 1968.IV.12., 1968.V.9–11., 1969.VI.21–22., 1970.IV.20., 1970.VI.6., 1972.VI.17–18., 1975.VI.21–22., 1978.VI.3–4., 1981.VI.20–21., 1982.XII.10., 1984.VI.16–17., 1986 folyamán, 1987.VI.13–14., 1989.II.25–26., 1990.VI.15–17., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.III.2., 1991.IV.13., 1991.IV.27–28., 1991.VI., 1991.IX.2., 1991.X.29., 1992.III., 1992.XII.11–13.

Galgóc (Hlohovec): 1968.VIII.20–21.

Gállocs (Halocs, Ukrajna): 1945.VI.29.

Garamnémetfalva (Nemecká): 1944. X. 13.

Garamszentbenedek (Hronský Beňadik): 1950.IV.13–14.

Genf (Genève, Svájc): 1991.VII.1., 1992.X.19.

Ghymes (Jelenec): 1972.VIII.11–20., 1991.VIII.10–18., 1992.VIII.2–15.

Gidrafa (Budmerice): 1951.III.17., 1991.V.31.

Gombaszög (Gombasek): 1961.VII.1–2., 1962.VI.30–VII.1., 1963.VII.6–7., 1964.VII.4–5., 1965.VII.10–11., 1966.VII.2–3., 1967.VII.1–2., 1968.VI.29–30., 1969.VI.14–15., 1969.VI.28–29., 1970.VII.11–12., 1971.VII.3–4., 1972.VII.1–2., 1973.VI.30–VII.1., 1974.VI.29–30., 1975.VII.12–13., 1976.VI.18–20., 1977.VI.24–26., 1977.VIII.11–20., 1978.VI.23–25., 1978.VIII.4–12., 1979.VI.23–24., 1980.VI.20–22., 1980.VII.31–VIII.9., 1981.VI.27–28., 1982.VI.26–27., 1983.VI.25–26., 1984.VI.30–VII.1., 1984.VII.28–VIII.5., 1984.VIII.5–12., 1985.VI.21–23., 1985.VII.7–14., 1986.VI.28–29., 1987.VI.20–21., 1988.VI.18–19., 1989.VI.24–25., 1989.VII.21–30., 1990.VI.29–VII.1., 1991.VI.28–30., 1992.VI.27–28.

Gödöllő (Magyarország): 1991.VII.20.

Gúta (Kolárovo): 1949.IV.4., 1949.IX.13., 1953.X.18–19., 1954.V.22., 1954.XII.3–4., 1966.V.18–19., 1967.X.14., 1990.XI.23–24., 1990.XI.26., 1990.XII.4., 1991.IX.20–21., 1991.X.22., 1992.I.16., 1992.VII.28., 1992.IX.1.

Gutor (Hamuliakovo): 1946.XI.15–19., 1992.X.24.

Győr (Magyarország): 1954.V.30., 1984.IX.1–3., 1992.IX.25.

Hága (s'Gravenhage, Hollandia): 1981.XII.14., 1992.IX.9., 1992.X.23., 1992.X.28.

Hainburg (Ausztria): 1990.II.3.

Hanva (Chanava): 1989.VII.21–30., 1992.III.28.

Hárskút (Lipovnik): 1984.X.3.

Helsinki (Finnország): 1975.VIII.1., 1980.II., 1988.III.22.

Hernádcsány (Čaňa): 1990.XII.4.

Hetény (Chotín): 1948.XI.11., 1992.VI.9.

Hidaskürt (Mostová): 1990.IX.1.

Hideghét (Studené): 1950.I.7.

- Holics** (Holíč): 1945. IV. 4.
- Horvátjárfalu** (Jarovce): 1946.IV.3., 1946.VIII.11., 1946.IX.6., 1946.IX.28., 1946.X.12., 1947.II.10., 1947.X.15., 1948.VII.13.
- Huszt** (Huszt, Ukrajna): 1944. X. 28.
- Hybbe** (Hybe): 1954.X.19.
- Iași** (Románia): 1945.VI.29.
- Ifjúságfalva** (Dedina Mládeže): 1949.IV.4.
- Illava** (Ilava): 1950.IV.7.
- Indiana** (USA): 1988.VIII.15.
- Ipolykeszi** (Kosihy nad Ipľom): 1987.VIII.1–9.
- Ipolynyék** (Vinica): 1991.VII.19–28.
- Ipolypásztó** (Pastovce): 1984 folyamán
- Ipolyság** (Šahy): 1945.V.3., 1945.VI.7., 1945.IX.1., 1947.VII.vége, 1952 folyamán, 1954.IX.1., 1960 folyamán, 1966.IX.1., 1967.VI.11., 1968.VIII.20–21., 1977.X.13–14., 1978.I., 1982.VIII.8–14., 1983.VII.30–VIII.6., 1983.VIII.7–14., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.VI.21., 1992.V.25., 1992.VIII.1., 1992.IX.1., 1992.IX., 1992.X.10., 1992.XII.15.
- Ipolyszakállós** (Ipeľský Sokolec): 1962.XI.4.
- Izsa** (Iža): 1954.V.22.
- Jalta** (Ukrajna): 1968.VIII.12–15.
- Jászó** (Jasov): 1972.VIII.11–20., 1987.VIII.9–16., 1990.VI.19., 1991.IX.13–15.
- Jenke** (Jenkovce): 1984.V.4.
- Jóka** (Jelka): 1948.XI.11., 1979.VIII.3–12., 1992.X.4.
- Jolsva** (Jelšava): 1978.III.31.
- Kalonda** (Kalonda): 1977.VIII.11–20.
- Kamocsa** (Komoča): 1948.XI.11.
- Kaposvár** (Magyarország): 1985.V.30.
- Karlovy Vary** (Csehország): 1951.XI.11., 1952.XII.20., 1953.VI.20., 1992.IX.16.
- Karva** (Kravany nad Dunajom): 1983.VII.30–VIII.6.
- Kassa** (Košice): 1944. XII. 27., 1945. I. 5., 1945. I. 17., 1945. I. 19., 1945. II. 1., 1945. II. 4., 1945. II. 21., 1945. II. 27., 1945. II. 28–III.1., 1945. III.1., 1945. IV.3., 1945. IV.4., 1945. IV. 4., 1945. IV.5., 1945. IV.8., 1945. IV.11., 1945. IV.16., 1945. IV.24., 1945. V.5., 1945. V.6., 1945. V.20–21., 1945. V.24., 1945. V.31–VI.2., 1945. VI.7., 1945. VI.16., 1945. IX.17., 1945. X.30., 1946. I.27., 1946. VII.22., 1946. VII.26., 1946. VIII.14., 1946. VIII.26., 1946. IX.29., 1947. II.27., 1947. III.20., 1947. VII.vége, 1947. XII.10., 1948. X.1., 1948. XII.21., 1950. III.10., 1950. V.11., 1950. IX.1., 1951. VI., 1951. VI.15., 1951. VIII.3–4., 1952. IV., 1952. IX.1., 1953. IV.18., 1953. VI.13–15., 1953. VIII.23., 1954. IX.6., 1954. XI.28., 1956. IX.1., 1956. X.30., 1956. XII.7., 1957. III.27., 1957. XII.18., 1959. III.23–26., 1959. IX.1., 1960. I.4., 1960. IV.9., 1960. V.21., 1961. III., 1963. IX.29., 1963 folyamán, 1964 folyamán, 1965. II.13., 1965. V.27., 1965. X.24–29., 1965. X.26., 1965. XI.27–28., 1966. III.4., 1966. VII.27–VIII.5., 1966. IX.1., 1967. V.29., 1967. VI.29., 1967. X.20–22., 1968. III.30., 1968. III.vége, 1968. IV.10., 1968. IV.25., 1968. IV.29., 1968. V.20., 1968. VI.1., 1968. VI.25., 1968 folyamán, 1969. II.8., 1969. V.17., 1969. VII.10., 1969. X.31., 1969. XI.19., 1970. IV.20., 1970. VIII.18., 1970. IX.11., 1970. X.12., 1970. XI.4., 1971. II.12–13., 1971. II.23., 1971 folyamán, 1972. XI.28., 1973. XI.30–XII.1., 1974. III.13–14., 1974. XII.6–7., 1975. III.13–16., 1975. V., 1975. IX.16–17., 1975. XII.12–13., 1976. III.30., 1976. IV.21–24., 1976. XI.26–27., 1977. XI.18–19., 1977. XII.16–17., 1977. XII.30., 1978. XI.10–11., 1978. XII.2–4., 1979. IV.20–21., 1979. XI.29–XII.1., 1980. IV.25–26., 1980. XI.14–15., 1980. XII.10.,

1980 folyamán, 1981.III.20–21., 1981.IX.8., 1981.XI.20–22., 1981 folyamán, 1982. III.11–13., 1982.XI.6–7., 1983.II.22., 1983.III.18–19., 1983.XI.3–6., 1984.I.29., 1984.III.29–31., 1984.V.4., 1984.XI.15–18., 1985.III.14–16., 1985.IV.15., 1985.XI.7–10., 1986.III.20–22., 1986.XI.6–9., 1986 folyamán, 1987.IV.2–4., 1987.IV.16., 1987.XI.12–15., 1988.III.17–19., 1988.IX.30–X.1., 1988.X.14–16., 1988.X.21., 1988.XI.5–6., 1989.II.21., 1989.III.16–18., 1989.VI.8., 1989.X.21–22., 1989.XI.1., 1989.XII.28., 1989.XII., 1990.I., 1990.II.1., 1990.II.11., 1990.III.17., 1990.III.22–24., 1990.IV.21., 1990.V.21., 1990.VII.1., 1990.IX.12., 1990.X.3., 1990.X.12–14., 1990.XII.4., 1990.XII.15., 1991.I.28., 1991.II.16., 1991.II.23–24., 1991.III.21–23., 1991.IV.26–27., 1991.V.17., 1991.V.25., 1991.VI.11., 1991.VI.21., 1991.VI.28–29., 1991.XI.22–24., 1991.XII.2., 1992.I.1., 1992.II.29., 1992.III.12–14., 1992.IX.26., 1992.X.23–25., 1992.X.29.

Kecskemét (Magyarország): 1992.IX.25.

Kékkő (Modrý Kameň): 1952.XII.15.

Kéménd (Kamenín): 1969.VII.17–27., 1984.VII.6–11., 1987.VIII.1–9.

Késmárk (Kežmarok): 1945.V.3.

Keszegfalva (Kameničná): 1968.VII.11–22.

Királyhelmece (Kráľovský Chlmec): 1944. XI. 26., 1953.IX.1., 1954.IX.1., 1964 folyamán, 1965.X.24–29., 1966.IX.1., 1976.IV.21–24., 1979.IV., 1983.VII.25–VIII.7., 1989.XII.27., 1990.I.20–21., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1990.XII.12., 1991.IX.16., 1991.X.27., 1992.I., 1992.IV.

Kisfalud (Magyarország): 1957.VII.28.

Kisráti (Mali Ratyivci, Ukrajna): 1945.VI.29.

Kistárkány (Malé Trakany): 1986.VII.18–26.

Kistéglás (Sztrumkivka, Ukrajna): 1945.VI.29.

Kisszelmenc (Szolonci, Ukrajna): 1945.VI.29.

Koloděj (Csehország): 1968.VI.12., 1992.X.10.

Kolon (Kolířany): 1970.IX.13.

Komárom (Komárno): 1944. X. 17., 1944 őszén, 1945.III.29., 1945.V.3., 1945.VI.6., 1945.VI.16., 1945.VI.27., 1945.IX.14–18., 1945.X.10., 1946.IV.30., 1947.II.9., 1947.IV.23., 1947.VII.vége, 1947.XII., 1949.III.15–16., 1949.III.28., 1950.V.13., 1950.IX.1., 1951.IX.1., 1951.X.7., 1952.IV., 1952.VII.3., 1952.IX.28., 1952.X.1., 1952 folyamán, 1953.I.1., 1953.I.31., 1953.IV.18., 1953.VI.5., 1953.VII.11., 1953.IX.1., 1954.I.1., 1954.VIII.29., 1954.IX.1., 1954.XII.3–4., 1954.XII.28., 1956.XI.5., 1959.IX.1., 1960 folyamán, 1962.III.6., 1962.V.25–27., 1962.VIII.1., 1963.V.17–19., 1964.V.22–31., 1965.V.13–23., 1965.VI.17., 1965.VI.21., 1965.VI., 1965.X.28., 1965.XI.27–28., 1966.V.18–19., 1966.V.22–29., 1966.IX.1., 1967.V.1., 1967.V.20–28., 1968.I.26., 1968.II.4., 1968.III.16., 1968.V.9–11., 1968.V.25–VI.2., 1968.VII.13., 1968.VIII.17., 1969.I.1., 1969.II.21., 1969.V.17., 1969.V.24–VI.1., 1970.V.23–31., 1970.IX.30., 1970.XI.25–26., 1971.III.1., 1971.V.22–30., 1971.X.13., 1972.III.21., 1972.V.20–28., 1972.XI.28., 1973.I.31., 1973.VI.16–24., 1974.V.18–26., 1975.II.17., 1975.V.23–31., 1975.VI.24., 1975.IX.30., 1976.V.12–14., 1976.V.29–VI.5., 1977.V.21–29., 1977.VII.9–13., 1977.VIII.31., 1978.I.31., 1978.V.20–28., 1979.III.12., 1979.V.19–27., 1979 folyamán, 1980.V.15., 1980.V.17–25., 1980.VI.5., 1981.II.18., 1981.V.19–24., 1981.XI.24., 1982.V.17–23., 1983.III.22., 1983.V.16–22., 1983.VII.9., 1983.XII.8., 1984.V.4., 1984.V.14–20., 1985.V.20–26., 1986.IV.25–V.12., 1986.VI.16–22., 1987.II.20., 1987.V.18–24., 1987.IX.8., 1988.III.10., 1988.V.16–22., 1988.VI.28., 1988.VII.4.,

1988.XII.15., 1989.IV.11–14., 1989.V.15–20., 1989.VI.8., 1989.XI.1., 1989.XI.21., 1989.XI.27., 1990.I.4., 1990.II.11., 1990.II.15., 1990.II.24–25., 1990.II.26., 1990.III.1., 1990.III.5., 1990.III.14., 1990.III.16., 1990.IV.21., 1990.V.12., 1990.V.16–20., 1990.V.25., 1990.VI.1., 1990.VI.3., 1990.VI.4., 1990.VII.31., 1990.VIII.11., 1990.VIII.30., 1990.IX.1., 1990.IX.3., 1990.IX.25., 1990.X.26., 1990.X.27., 1990.XI.9., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.I.2., 1991.IV.18., 1991.IV.20., 1991.V.5., 1991.V.12., 1991.VI.1., 1991.VI.4–9., 1991.VI.8., 1991.VI.15., 1991.VII.5., 1991.VIII.1–3., 1991.VIII.15–18., 1991.IX.11., 1991.X.1., 1991.X.5., 1991.X.25–26., 1991.XI.1., 1991.XI.9., 1991.XI.20–21., 1991.XI.29–XII.1., 1992.I.13., 1992.I.17., 1992.I.18., 1992.II.20., 1992.II.20., 1992.II.29., 1992.III.28., 1992.IV.9–12., 1992.IV.25., 1992.IV.26–V.2., 1992.V.10., 1992.V.31–VI.5., 1992.VII.16., 1992.VII.16–19., 1992.IX.25., 1992.IX.26., 1992.X.17., 1992.X.24.

Komáromfüss (Trávník): 1992.VII.4.

Komáromszentpéter (Svätý Peter): 1952.XI.15., 1990.X.1.

Komlóskert (Chmelnica): 1990.VII.14–22.

Korpona (Krupina): 1945.V.3.

Kovácsptak (Kováčov): 1992.XI.7.

Köbölkút (Gbelce): 1946.XI.15–19., 1968.VII.18., 1991.XII.22., 1992.V.25., 1992.VII.28.

Körtvélyes 1. (Hrušov): 1969.V.19–22., 1982.VII.31–VIII.6., 1991.VII.3., 1991.VII.13., 1991.VII.16., 1991.VII.17–18., 1991.VII.22., 1991.VIII.3., 1992.VII.8.

Körtvélyes 2. (Hrušov): 1971.VIII.1–6.

Kralován (Kraľovany): 1945.V.3.

Krasznahorka (Krásna Hôrka): 1972 folyamán

Kremsmünster (Ausztria): 1945. IV. 4., 1945.V.8.

Kroměříž (Csehország): 1991.VI.17.

Kulcsod (Kľúčovec): 1988.VII.15–24.

Kynšperk (Csehország): 1953.VI.20.

Lány (Csehország): 1991.V.10.

Lég (Lehnice): 1948.XI.11.

Léva (Levice): 1944 őszén, 1944. XII. 19., 1945. I. 21., 1945.VI.7., 1945.VI.16., 1945.IX.1., 1947.VII.vége, 1951 folyamán, 1952.VIII.21., 1960.III.27., 1960 folyamán, 1963.XI.12–13., 1966.IX.1., 1968.VIII.20–21., 1978.VI.27., 1980.VI.6–8., 1981.VI.13–14., 1981 folyamán, 1983.VI.3–5., 1984.VI.1–3., 1984.XI.11–17., 1985.V.31–VI.2., 1986.V.30–VI.1., 1987.V.29–31., 1988.V.27–29., 1989.V.26–28., 1990.XI.26., 1990.XII.4., 1991.VIII.24., 1991.IX.11., 1991.XII.7–8., 1991.XII., 1992.V.24., 1992.VII.18., 1992.XII.5–6.

Lévárt (Leváre): 1991.XII.7.

Lipótvár (Leopoldov): 1950.IV.7.

Liptószentmiklós (Liptovský Mikuláš): 1947.II.7.

Lónyabánya (Lovinobaňa): 1945. II. 5.

Loket (Csehország): 1953.VI.20.

London (Nagy-Britannia): 1944. VIII. 29., 1944. VIII. 30. , 1944. IX. 4., 1944. IX. 8., 1944. IX. 24., 1944. IX. 29., 1944. X. 28., 1944. XI. 23. , 1944. XII. 4., 1944. XII. 30., 1945. I. 15., 1945. I. 31., 1945. II. 1., 1945. II. 16., 1945.III.22–29., 1945.VII.10., 1945.IX.12., 1946.IV.3., 1946.IV.25., 1946.VI.11., 1946.XI.29., 1992.X.28.

Los Angeles (USA): 1984.V.12.

Losonc (Lučenec): 1944. őszén, 1945. I. 14., 1945.VI.16., 1951.IX.1., 1954.XI.18., 1956.XII.30., 1958.III., 1960. folyamán, 1964.X.3–4., 1966.III.5., 1966.X.7–9., 1967. folyamán, 1969.III.21–23., 1970.II.9., 1971.III.29., 1972.V.25., 1973.V.17., 1978.I.24., 1980.IX.20., 1987.III.10., 1987.XII.12., 1990.VI.30., 1990.IX.15., 1990.IX.29., 1990.X.30., 1990.XII.4., 1990.XII.15., 1991.II.23., 1991.IX.28., 1992.II.22., 1992.VIII.25., 1992.XI.14.

Lögérpatony (Horná Potôň): 1974.XI.16.

Lucska (Lúčka): 1947.III.20.

Lukanénye (Nenince): 1951.XII.9.

Madrid (Spanyolország): 1979.IX.24., 1980.V., 1991.II.21.

Magyarizsép (Nižný Žipov): 1946.I.27.

Marcelháza (Marcelová): 1966.V.18–19.

Marosvásárhely (Tîrgu Mureș, Románia): 1990.III.21.

Martos (Martovce): 1975.IX.21.

Milovy (Csehország): 1992.II.3–8., 1992.II.12., 1992.II.15.

Mírov (Csehország): 1950.IV.7., 1957.III.8.

Modor (Modra): 1947.VI.5., 1950.I.23., 1972.VI.12–13.

Mohi (Mochovce): 1981. folyamán

Moravany (Csehország): 1969.V.27–30.

Mosonmagyaróvár (Magyarország): 1957.I.20., 1974.XI.10., 1992.IX.25.

Moszkva (Oroszország): 1944. VIII. 29., 1944. IX. 18., 1944. IX. 28., 1944. X. eleje, 1944. X. 8., 1944. X. 11., 1944. XII. 22., 1944. XII. 27., 1944. XII. 28., 1945. I. 15., 1945. I. 20., 1945.III.22–29., 1945.IV.3., 1945.IV.4., 1945.VI.28., 1945.VI.29., 1945.VII.4., 1946.IV.9–18., 1946.VI.24., 1946.VII.22., 1949.I.25., 1956.X.24., 1956.X.25., 1968.I.3–5., 1968.V.4., 1968.VIII.18., 1968.VIII.21., 1968.VIII.23–26., 1968.VIII.26–28., 1968.VIII.28., 1968.VIII.31., 1968.IX.21., 1980.VII.28., 1989.XII.4., 1992.IV.1.

Munkács (Mukacseve, Ukrajna): 1944. XI. 19., 1944. XI. 26.

Muzsla (Mužla): 1946.XI.15–19., 1949.IX.12., 1975.VIII.8–12.

München (Németország): 1944. IX. 24., 1958.II.25., 1959.XI.17., 1975. folyamán, 1977.II.15., 1978.III.31., 1979.X., 1984.III.18., 1984.IV.4.

Nagycétény (Velký Cetín): 1992.II.1.

Nagycsalomja (Velká Čalomija): 1991.X.26.

Nagyfödemes (Velké Úľany): 1947.IV.12., 1947.IV.13., 1992.VII.12–19.

Nagyida (Velká Ida): 1944. X. 17., 1991.XI.15.

Nagykapos (Velké Kapušany): 1944. XI. 23., 1952. folyamán, 1954.V.22., 1964. folyamán, 1965.IV.1., 1966.IX.1., 1966.XI.8., 1968.I.20., 1976.IV.21–24., 1981.II.18., 1990.IV.9., 1990.VI.7., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.IV., 1991.VI.21., 1991.IX.16.

Nagykürtös (Velký Krtíš): 1968.VIII.20–21., 1971.X.13., 1974.I.10., 1989.VIII.6., 1990.XII.4.

Nagylévárd (Velké Leváre): 1951.IV.

Nagyácséd (Velká Mača): 1947.IV.12., 1947.IV.13.

Nagymaros (Magyarország): 1963.IV.20., 1976.IV.26–27., 1977.IX.6., 1977.IX.14–16., 1978.II.18., 1981.VI.1–2., 1981.IX.10., 1981.XI., 1981.XII.14., 1982. II.12–19., 1982. III.6–7., 1983.III.22., 1983.VII.9., 1983.X.10., 1984.VI.27–29., 1985.VIII.19., 1985.VIII.22–26., 1985.IX.13., 1987.VIII.31., 1988.IX.12., 1988.X.7., 1989.II.6., 1989.III.12., 1989.V.13., 1989.V.15., 1989.V.24., 1989.V.28., 1989.VI.2., 1989.VI.20., 1989.VII.17–19., 1989.VII.20., 1989.VIII.18., 1989.IX.25–27., 1989.X.11., 1989.X.26., 1989.X.31., 1989.XI.3., 1990.I.10.,

- 1990.I.25–26., 1990.II.3., 1991.I.28., 1991.II.6., 1991.II.8–9., 1991.II.20., 1991.IV.16., 1991.IV.22., 1991.VII.15., 1992.III.24., 1992.V.7., 1992.V.11., 1992.V.19., 1992.V.22., 1992.VI.9., 1992.X.13., 1992.X.22.
- Nagymegyer** (Velký Meder): 1949.IX.12., 1951 folyamán, 1956.VI.3., 1960 folyamán, 1966.V.18–19., 1966.IX.1., 1978.VI.27., 1989.VI.7–11., 1990.X.1., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.IX.2.
- Nagymihály** (Michalovce): 1992.II.20.
- Nagyrát** (Veliki Ratyivci, Ukrajna): 1945.VI.29.
- Nagyróce** (Revúca): 1990.XII.4., 1991.VI.21.
- Nagysurány** (Šurany): 1990.III.3., 1990.VI.23., 1990.XII.4.
- Nagyszombat** (Trnava): 1947.II.1., 1948.II.27., 1949.VIII.13–14., 1956.X.27., 1968.V.13–14., 1977.XII.30., 1980 folyamán, 1987.VI.30., 1989.IX.9., 1990.VIII.18.
- Nagytapolcsány** (Topoľčany): 1945.IX.24., 1968.VIII.20–21.
- Nagyvárad** (Oradea, Románia): 1990.V.8.
- Nemesabony** (Velké Blahovo): 1964.IX.12–13.
- Nemeskosút** (Košúty): 1966.V.29.
- Nemesócsa** (Zemianska Oľča): 1967.IX.23–29.
- New York** (USA): 1955.V.28., 1959 nyara, 1982 folyamán, 1983 tavasza, 1984.IV.28., 1984.V.14–20., 1985 folyamán, 1989 eleje
- Nógrádszentpéter** (Pötor): 1952 folyamán
- Nyarádkelecsény** (Kapušíanske Kľačany): 1970.VIII.2–12.
- Nyárasd** (Topoľníky): 1966.V.18–19., 1975.VI.10., 1975.VIII.8–12., 1978.VI.25.
- Nyitra** (Nitra): 1945.III.29., 1945.V.4., 1945.V.20–21., 1945.IX.5., 1946.III.1., 1947.II.7., 1948.XII.21., 1960.III.10., 1960.V.21., 1960.IX.1., 1961.IX.15., 1964.X.2., 1964.XI.27., 1965.X.12., 1965.XI.27–28., 1966.IX.1., 1968.III.22., 1968.VII.8–11., 1968.VIII.20–21., 1968.XII.1., 1969.IV.8., 1969.IX.6., 1973 folyamán, 1977.XII.30., 1977 folyamán, 1978.VI.27., 1978.X.2–4., 1978.X.10., 1980.X.13–18., 1980 folyamán, 1981.X.31–XI.1., 1983 folyamán, 1984.V., 1987.II.11., 1988.IV.21., 1988.VI.23., 1988.IX.13., 1989.II.6., 1989.II.9., 1989.XII.13., 1989.XII.18., 1989.XII.20., 1989.XII.27., 1990.I.1., 1990.I.13., 1990.II.18., 1990.II.26., 1990.III.26., 1990.V.23., 1990.XII.4., 1991.I.4., 1991.XII.1., 1992.II.27., 1992.IV.15., 1992.XI.25.
- Nyitrakér** (Velký Kýr): 1992.VII.28.
- Nyitránovák** (Nováky): 1945.V.3.
- Ógyalla** (Hurbanovo): 1948.VI.11., 1960 folyamán, 1966.IX.1., 1967.IX.23–29., 1978.VI.27., 1979.IX.24., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.XI.9., 1992.I.16., 1992.IV.1.
- Olomouc** (Csehország): 1945.XI.15., 1987.IX.7–11., 1990.X.13–14., 1991.IV.20–21.
- Opava** (Csehország): 1953.VI.20.
- Ópusztaszer** (Magyarország): 1991.VI.20–21.
- Oroszvár** (Rusovce): 1946.IV.3., 1946.VIII.11., 1946.IX.6., 1946.IX.28., 1946.X.12., 1947.II.10., 1947.X.15., 1948.VII.13.
- Ostrava** (Csehország): 1953.VI.20., 1956.XI.3., 1992.III.21., 1992.XII.18.
- Ótátrafüred** (Starý Smokovec): 1946.VII.3., 1946.VII.4., 1952.X.1., 1968.XI.23–24.
- Örsűjfalu** (Nová Stráž): 1977.VII.9–13., 1978.VIII.4–12., 1978.VIII.11–20., 1979.VIII.3–12., 1979.VIII.11–19., 1980.VIII.8–9., 1982.VII.31–VIII.6., 1985.VIII.3–10., 1986.VIII.10–17., 1989.VIII.6–13., 1991.VIII.3–10., 1991.XII., 1992.VIII.10–17.
- Özörény** (Gemerská Hôrka): 1969.XI.19., 1985.XI.29–30.

Palágy (Palagy, Ukrajna): 1945.VI.29.

Palágykomoróc (Komarivci, Ukrajna): 1945.VI.29.

Palást (Plášťovce): 1992.IX.1.

Palló (Pavlove, Ukrajna): 1945.VI.29.

Pályin (Palín): 1947.III.20.

Pannonhalma (Magyarország): 1978.XI.9.

Párizs (Paris, Franciaország): 1946.IV.25., 1946.V.7., 1946.VI.11., 1946.VII.29., 1946.VIII.14., 1946.VIII.15., 1946.VIII.19., 1946.VIII.27., 1946.IX.5., 1946.IX.6., 1946.IX.9., 1946.IX.16., 1946.IX.29., 1946.X.3., 1946.X.12., 1946.XI.16., 1946.XI.20., 1946.XII.17., 1947.II.10., 1947.VI.24., 1947.VII.4., 1947.VI.9–12., 1947.IX.15., 1947.X.14., 1982. IV.

Párkány (Štúrovo): 1944. XII. 26., 1945.V.3., 1946.IX.29., 1948.VI.11., 1952.IV.12., 1953.IX.1., 1954.II.21., 1954.IX.1., 1960 folyamán, 1964.IX.21., 1964.IX.28–X.3., 1966.IX.1., 1968.VII.18., 1968.VIII.20–21., 1982. I., 1982. IV.6–9., 1986.III.10–24., 1987.VIII.1–9., 1990.II.9., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.VI.21., 1991.X.17., 1991.X.31., 1991.XI.17., 1991.XII., 1992.III.29., 1992.IV.25., 1992.V.25., 1992.VII.28., 1992.XI.10.

Pat (Patince): 1965.VI.15.

Pécs (Magyarország): 1955.XII.15.

Pekin (USA): 1962.XII.16.

Pelsőc (Plešivec): 1990.XII.4., 1991.III.21.

Perbenyik (Pribeník): 1954.V.22.

Perbete (Pribeta): 1954.V.22., 1989.XII.1–2.

Pered (Tešedítkovo): 1989.III.11.

Pinc (Pinciná): 1967.VII.13–22., 1991.VII.19–28.

Pittsburgh (USA): 1956.VII.7., 1982. IV.

Plzeň (Csehország): 1953.V.30.

Podolin (Podolín): 1950.IV.13–14.

Poprád (Poprad): 1991.X.19–20.

Portola Valley (USA): 1951.XII.

Potsdam (Németország): 1945.VII.3., 1945.VIII.2., 1945.VIII.3., 1945.VIII.16., 1945.X.19.

Pozsony (Bratislava): 1944. XI. 1. , 1944. XII. 16., 1944. XII. 30., 1945. I. 13., 1945. II. 3., 1945. II. 11., 1945.II., 1945.III.29., 1945. IV. 4., 1945.IV.6., 1945.IV.13., 1945.IV.19, 1945.V.3., 1945.V.6., 1945.V.9., 1945.V.10., 1945.V.15., 1945.V.20–21., 1945.VI.8., 1945.VI. 9., 1945.VI.16., 1945.VI.29., 1945.VII.4., 1945.VII.25., 1945.VIII.9., 1945.VIII.18., 1945.VIII.22., 1945.VIII.28., 1945.IX.1., 1945.IX.14., 1945.X. közepe, 1945.XI.16., 1945.ősze, 1945.XII.28., 1946.I.20., 1946.IV.3., 1946.IV.25., 1946.VI.21., 1946.VI.24., 1946.VIII.1., 1946.VIII.6–7., 1946.VIII.14., 1946.VIII.26., 1946.IX.6., 1946.IX.28., 1946.X.8., 1946.XII.2., 1946.XII.8., 1946 folyamán, 1947.II.28., 1947.III.4., 1947.III.23., 1947.III.26., 1947.IV.1., 1947.IV.6., 1947.IV.15., 1947.V.24., 1947 tavasza, 1947.VI.17., 1947.VI., 1947.VII.vége, 1947.IX.15., 1947.IX.16., 1947.X.28., 1947.X.30., 1947.XI.8., 1947.XII.10., 1947.XII.31., 1948.I.24–25., 1948.II.3–6., 1948.II.25., 1948.II.28., 1948.III.8., 1948.III.16–18., 1948.III.18., 1948.IV.29., 1948.V.3–4., 1948.V.15., 1948.VII.30., 1948.VIII.5–7., 1948.XI.19., 1948.XII.15., 1948.XII.21., 1949.I.3., 1949.III.5., 1949.IV.22., 1949.VII.31., 1949.VIII.3., 1949 nyara, 1949.IX.8., 1949.X.13., 1949.X.14., 1949.X.20., 1949.XI.22–23., 1949.XII.30., 1950.I.7., 1950.III.10., 1950.III.15., 1950.IV.1., 1950.IV.2., 1950.IV., 1950.V.11., 1950.V.24–27., 1950.VII.7., 1950.VII.10., 1950.VII.14., 1950.VIII.14., 1950.IX.1.,

1950.IX., 1950.X.1., 1950.X.3., 1950.XI.1., 1950.XI.14., 1950 folyamán, 1951.I.15., 1951.IV.1., 1951.V.25–27., 1951.VI.23–24., 1951.VI., 1951.VI.13., 1951.VII., 1951.VIII.3–4., 1951.IX.1., 1951.IX., 1951 folyamán, 1952.I.14., 1952.I.15., 1952.I.26., 1952.I., 1952.IV.7., 1952.V.23., 1952.V.24–25., 1952.VI.17., 1952.VII.3., 1952.IX.15., 1952.IX., 1952.XI.17–18., 1952 folyamán, 1953.I.1., 1953.I., 1953.III.3., 1953.VI.13–15., 1953.VI.15., 1953.VII.30., 1953.IX.1., 1953.IX.29., 1953.X.3–4., 1953 folyamán, 1954.IV.24., 1954.IV.25., 1954.VIII., 1954.IX.6., 1954.XI.13., 1954.XI.28., 1954.XII.3–4., 1954 folyamán, 1955.II.5–6., 1955.IV.22–24., 1955.IX.1., 1955.XI., 1955 folyamán, 1956.I., 1956.II., 1956.III.23–25., 1956.IX.1., 1956.XI.1., 1956.XI.2., 1956.XI.3., 1956.XI.5., 1956.XI., 1956 ősze, 1956.XII.2., 1956.XII.7., 1956.XII.21., 1957.III.3., 1957.IV.26–28., 1957.V.25–26., 1957.VI.11., 1957.VI.29., 1957.XII.12., 1957.XII.14., 1958.I.28., 1958.III.12., 1958.III.16–18., 1958.VIII.30–31., 1958.IX., 1958 folyamán, 1959.III.5., 1959.IV.6–7., 1959.IX.1., 1960.IV.9., 1960.V.16–22., 1960.VI.13–17., 1960.IX.1., 1960.XI.1., 1961.I., 1961.IX.15., 1961.XII.15–16., 1962.IV.14–15., 1962.VI.6., 1962.VIII.23., 1962.XI.23–25., 1963.III.21., 1963.IV.22., 1963.IX.19., 1963 folyamán, 1964.II.18., 1964.II.21., 1964.X.2., 1964 folyamán, 1965.I., 1965.X.24–29., 1965.XI.15–16., 1965.XI.27–28., 1965.XII., 1966.V.12–14., 1966.IX.1., 1966.XII.10–11., 1967.I.1., 1967.V.18–20., 1967.VI.22., 1967 folyamán, 1968.I.1., 1968.III.11., 1968.III.12., 1968.III.14., 1968.III.16., 1968.IV.6., 1968.IV.10., 1968.IV.21., 1968.V.9–11., 1968.V.17., 1968.V.18., 1968.V.24., 1968.VII.26., 1968.VIII.14., 1968.VIII.21., 1968.VIII.26–28., 1968.X.28., 1968.XII.1., 1968.XII.7., 1968.XII.11., 1968 folyamán, 1969.I.1., 1969.I.27–29., 1969.I.30–31., 1969.II.2., 1969.II.5–6., 1969.II., 1969.III.16., 1969.III.17–18., 1969.IV.3., 1969.IV.8., 1969.IV.19., 1969.IV.22., 1969.IV.30., 1969.V.23., 1969 első fele, 1969.VIII.19–21., 1969.XI.20., 1969.XI.29., 1969.XI., 1969 folyamán, 1970.I.5., 1970.I.7., 1970.I.31., 1970.II., 1970.IV.18., 1970.IV.24–25., 1970.IV.28., 1970.VII.16., 1970.VIII.1., 1970.IX.19., 1970 folyamán, 1971.V.13–15., 1971.VI., 1971.VII.8., 1971.VII.13–14., 1971.XII.27., 1972.IV.15–16., 1972.VII.7–9., 1972.VIII.1., 1972.IX.15–16., 1972.X.14., 1972.XI.28., 1973.II.13., 1973.III.14., 1973.IV.3., 1973.IX.7., 1973.XII.14., 1973 folyamán, 1974.IV.20., 1974.X.11., 1974.X.12., 1974.X.14., 1974 folyamán, 1975.I.31., 1975.IV.4., 1975.V.30., 1975.X., 1975 folyamán, 1976.III.25–27., 1976.V.22., 1976.X.14., 1977.IV.28., 1977.V.14–15., 1977.VII.7., 1977.VIII.8., 1977.IX.15–17., 1977.X.29., 1977.XI.23., 1977 folyamán, 1978.X.2–4., 1978.X.28., 1978.XI., 1979.I.1., 1979.II.6., 1979.III.3., 1979.VIII.25., 1979.IX.12., 1979.X.8., 1979.X.13., 1979.X.15., 1980.IV.19., 1980.V.4., 1980.IX.21., 1980.X.13–18., 1980.XI.12., 1980.XII.14., 1980 folyamán, 1981.III.20–22., 1981.IV.11., 1981 tavasza, 1981.VIII.26., 1981.IX.10., 1981.X.1., 1981.XI.9–13., 1981.XI.14., 1981.XI.25., 1981.XII.14., 1981 folyamán, 1982. III.6–7., 1982. IV.17–18., 1982. IV.27–28., 1982.VIII.6., 1982.IX.10., 1982.IX.11–12., 1982.XI.10., 1982.XII.21., 1982 folyamán, 1983.I.31., 1983.II.22., 1983.IV.6., 1983.IV.26., 1983.V.10., 1983.X.31., 1984.VIII.20., 1984.IX.26–27., 1984.XI.13., 1984 folyamán, 1985.I.14., 1985.IV.22–23., 1985.V.30., 1985 tavasza, 1985.XII.7., 1985.XII.16–22., 1985.XII.19., 1986.III.13–15., 1986.VI.18., 1986.IX.1., 1986.IX.19–20., 1986.XII.12., 1986 folyamán, 1987.III.8–9., 1987.III.10., 1987.III.16., 1987.III.27., 1987.III.30., 1987.IV.6., 1987.IV.9., 1987.IV.11–12., 1987.VIII.31., 1987.IX.12–13., 1987.IX.30., 1987.X.1., 1987.X.2., 1987.XI.8., 1988.III.11–12., 1988.III.25., 1988.III.30., 1988.IV.12.,

1988.V.5–6., 1988.VI.28., 1988.VII.4., 1988.VIII.1., 1988.XII.15., 1989.III.2., 1989.III.3., 1989.III.28., 1989.IV.5–11., 1989.IV.10., 1989.IV.19., 1989.IV.25–27., 1989.V.24., 1989.VI.30., 1989.VI.30., 1989.VII.10., 1989.VIII.17., 1989.IX.14., 1989.IX.25–27., 1989.X.26., 1989.XI.4., 1989.XI.16., 1989.XI.19., 1989.XI.22., 1989.XI.23., 1989.XI.24., 1989.XI.25., 1989.XI.26., 1989.XI.28., 1989.XI.29., 1989.XI.30., 1989. ősze, 1989.XII.4., 1989.XII.10., 1989.XII.12., 1989.XII.15., 1989.XII.17., 1989.XII.19., 1989.XII.20., 1989.XII., 1990.I.1., 1990.I.5., 1990.I.12., 1990.I.18., 1990.I.19., 1990.I.26., 1990.I.27., 1990.II.3., 1990.II.22., 1990.III. eleje, 1990.III.3., 1990.III.7., 1990.III.9–10., 1990.III.17., 1990.III.21., 1990.III.31., 1990.III., 1990.IV.5., 1990.IV.8., 1990.IV.9., 1990.IV.21., 1990.V.10., 1990.V.20., 1990.V.23., 1990.V., 1990.VI.12., 1990.VI.15–17., 1990.VI.29–VII.1., 1990.VII.14., 1990.VIII.4., 1990.VIII.14., 1990.IX.15., 1990.IX.17., 1990.IX.22., 1990.IX.29., 1990.X.3., 1990.X.5., 1990.X.31., 1990.XI.22., 1990.XI.26., 1990.XI.28., 1990.XI., 1990.XII.4., 1990.XII.8., 1990.XII.9., 1990.XII.12., 1990.XII.15., 1990.XII., 1990 folyamán, 1991.I.4., 1991.I.9., 1991.I.28., 1991.I., 1991.II.9–10., 1991.II.18., 1991.III.8–10., 1991.III.9., 1991.III.11., 1991.III.14., 1991.III.15., 1991.III.22., 1991.III.25., 1991.III., 1991.IV.6., 1991.IV.27., 1991.IV.27–28., 1991.IV., 1991.V.27., 1991.V.29–VI.2., 1991.VI.1., 1991.VII.4., 1991.VII.5., 1991.VII.9., 1991.VII.15., 1991.VII.25., 1991.IX.1., 1991.IX.2., 1991.IX.5–6., 1991.IX.6., 1991.IX.13., 1991.IX.19., 1991.IX.20., 1991.IX.22., 1991.X.1–25., 1991.X.29., 1991.X., 1991.XI.18., 1991.XII.2., 1991 folyamán, 1992.I.1., 1992.I.18., 1992.I.20., 1992.II.22., 1992.II.27., 1992.III.7., 1992.III.26., 1992.III.28., 1992.IV.1., 1992.V.15., 1992.V., 1992.VI.2., 1992.VI.9., 1992.VI.19–20., 1992.VI.26., 1992.VI., 1992.VII.22–23., 1992.VII.28., 1992.VII.29., 1992.VIII.10., 1992.VIII.19., 1992.VIII.24., 1992.IX.2., 1992.IX.3., 1992.IX.16., 1992.IX.29., 1992.X.10., 1992.X.13., 1992.X.17., 1992.XI.28., 1992.XII.10., 1992.XII.11., 1992.XII.12., 1992.XII.23.

Pozsonyboldogfa (Boldog): 1990.II.20.

Pozsonyeperjes (Jahodná): 1963.VII.12., 1968.VII.3–9., 1975.VIII.8–12., 1991.VII.17–20.

Pozsonyivánka (Ivanka pri Dunaji): 1950.VIII.29–31.

Pozsonyligetfalu (Petržalka): 1945.V.3., 1946.VIII.1., 1947.V.20., 1950.IX.30., 1956 ősze, 1957.I.13., 1964.I.25., 1973.III.15.

Pozsonypüspöki (Podunajské Biskupice): 1950.VIII.29–31., 1957.I.20., 1976.X.22–23., 1981.VI.5–6.

Pöstyén (Piešťany): 1947.V.24., 1968.VIII.20–21.

Prága (Praha, Csehország): 1945.IV.26., 1945.V.10., 1945.V.31–VI.2., 1945.VII.17–18., 1945.VII.25., 1945.VIII.11–12., 1945.IX.17., 1945.X. közepe, 1945.X.18–21., 1945.X.28., 1945.XII.3., 1945.XII.6., 1946.I.30., 1946.II.6–10., 1946.III.28–31., 1946.IV.6., 1946.IV.9–11., 1946.IV.19–22., 1946.V.15., 1946.VI.27., 1946.XII.2., 1947.I.9., 1947.II.28., 1947.III.2–7., 1947.III.25., 1947.VI.5., 1947.VI.23–25., 1947.VI., 1947.IX.15., 1948.I.15., 1948.II.25., 1948.IV.1., 1948.IV.19., 1948.VI.27., 1948.IX.27–28., 1948.XI.5., 1948.XI.30., 1949.II.10., 1949.II.28., 1949.IV.10., 1949.IV.23–24., 1949.V.25–29., 1949.VI.10., 1949.VI.21–23., 1949.X.12., 1949.X.14., 1950.II.15., 1950.III.31–IV.2., 1950.VI.7–11., 1950.VII.14., 1951.X.13., 1951.XI.13., 1952.VI.17., 1952.XI.27., 1952.XI.28., 1953.III.14., 1953.V.1., 1953.X.14–25., 1954.VI.11–15., 1954.VIII.29., 1954.X.19., 1954.XI.28., 1955.I.24., 1955.II.3–6., 1955.V.1., 1955.XII.7., 1956.V., 1956.VI.11–15., 1956.X.25., 1956.XI.3.,

1957.III.22–23., 1957.VII.28., 1957.XI.13., 1957.XII.23., 1957 folyamán, 1958.VI.18–21., 1958.X., 1958.XII.13–15., 1960.VII.5–7., 1960.XI.4., 1962.IX.11., 1962.X.16., 1962.XII.4–8., 1963.III.21., 1963.V.22–24., 1963.XII.11., 1963.XII.20., 1963.XII.21–22., 1964.VII.6–8., 1964 ősz, 1965.X.24–29., 1965.XI.27–28., 1966.V.31–VI.4., 1967.VI.5–9., 1967.VI.27–29., 1967.IX.18–24., 1967.XII.8., 1968.III.11., 1968.III.12., 1968.III.25., 1968.III.31., 1968.IV.5., 1968.IV.10., 1968.V.13–14., 1968.VIII.22., 1968.X.28., 1969.I.16., 1969.I.29–30., 1969.III.11–12., 1969.IV.11., 1969.VIII.19–21., 1969.XII.17–18., 1970.IV.28., 1970.VI.14., 1970.V.6., 1970.XI.9–11., 1971.I.27., 1971.V.25–29., 1971.VII.8., 1971.X.6., 1971.XI.17., 1972.V.25., 1972.IX.27–30., 1975.I.28., 1975.VI.10., 1976.IV.12–16., 1976.IV.29., 1976.V.2., 1977.I.28., 1977.IX.14–16., 1978.II.16., 1978.X.2–4., 1978.X.11., 1979.VIII.27–28., 1979.IX.20., 1980.X.13–18., 1981.IV.6–10., 1981.XI.9–13., 1982. III.30., 1983.V.10., 1983.X.10., 1983.XI.10., 1984.II.21., 1984.III.2., 1984.III.15., 1984.IX.26–27., 1984.XI.13., 1984.XII., 1985 eleje, 1985.I.14., 1985.V.23., 1985.VIII.19., 1985.IX.30., 1985.XII.16–22., 1986.III.24–28., 1986.V.19., 1986.VIII.11., 1987.VI.21., 1988.IV.12., 1988.VIII.1., 1988.VIII.21., 1988.X.28., 1989.I.10., 1989.I.15–20., 1989.II.15., 1989.II.27., 1989.III.1., 1989.III.2., 1989.IV.5–11., 1989.IV.19., 1989.V.15., 1989.V.24., 1989.VIII.18., 1989.VIII.21., 1989.VIII.29., 1989.X.11., 1989.X.28., 1989.XI.17., 1989.XI.18., 1989.XI.19., 1989.XI.20., 1989.XI.21., 1989.XI.25., 1989.XI.26., 1989.XII.1–2., 1989.XII.4., 1989.XII.18., 1989.XII.20–21., 1989.XII.22., 1990.I.15., 1990.I.16., 1990.I.18., 1990.II.24., 1990.II.24., 1990.II.24., 1990.III.21., 1990.V.21., 1990.V.23., 1990.IX.3., 1990.IX.24., 1990.IX.26., 1990.X.3., 1990.XI.3–4., 1990.XII.1., 1990.XII.20., 1991.II.3., 1991.II.19., 1991.II.23., 1991.IV.13., 1991.V.25., 1991.V.29–VI.2., 1991.VII.1., 1991.IX.20., 1991.X.28., 1991.XI.1., 1991.XI.21., 1991.XI.25., 1992.I.10., 1992.I.22., 1992.III.11., 1992.V.6., 1992.V.11., 1992.VI.2., 1992.VI.17., 1992.VI.23., 1992.VI.26., 1992.VII.30., 1992.IX.29., 1992.X.28., 1992.XI.7., 1992.XII.6.

Přerov (Csehország): 1945.VI.18.

Rajka (Magyarország): 1946.IV.3., 1946.VIII.11., 1946.IX.6.

Rimasimonyi (Šimonovce): 1990.V.17., 1991.II.15.

Rimaszombat (Rimavská Sobota): 1944 őszén, 1944. XII. 19., 1945.VI.3., 1945.VI.7., 1945.VI.16., 1945.VIII.8., 1945.IX.1., 1946.IX.25., 1946.XI.15., 1947.VII.vége, 1951.VI., 1957.I.11., 1960 folyamán, 1966.IX.1., 1966.XI.8., 1968.VI.7., 1968.VII.5., 1983 folyamán, 1990.VIII.10., 1990.XI.9–11., 1990.XII.4., 1992.III.28., 1992.IV.9–12.

Rodostó (Tekirdağ, Törökország): 1991.VI.21.

Rozsnyó (Rožňava): 1944 őszén, 1945. I. 23., 1945. II. 22., 1945.VI.16., 1945.IX.1., 1946 eleje, 1946.IX.29., 1946 folyamán, 1947.I.9., 1947.VII.vége, 1951.VII., 1951.IX.1., 1953.IX.1., 1956.IX.1., 1956.X.27., 1957.IX.24., 1959.IX.1., 1960 folyamán, 1964.VIII.6., 1966.IX.1., 1966.XI.8., 1967.X.13., 1972 folyamán, 1974.V.9–10., 1976.IV.21–24., 1977.XII.17–18., 1977.XII.30., 1980 folyamán, 1981.XI.20–22., 1984.X.3., 1987.III.16–21., 1990.III.17., 1990.IV.8., 1990.IV.21., 1990.XII.4., 1992.IV.14., 1992.V.13., 1992.X.17.

Sajógömör (Gemer): 1992.VI.13.

Salgótarján (Magyarország): 1990.IV.

Salzburg (Ausztria): 1946.IX.

San Diego (USA): 1989.II.21.

San Francisco (USA): 1945.V.21., 1944.VI.26.

- São Paulo** (Brazília): 1959.VII.27–VIII.6.
Sáro (Šarovce): 1953.X.18–19.
Sárospatak (Magyarország): 1992.IX.26.
Sárrét (Blahová): 1992.VII.22–26.
Sátoraljaújhely (Magyarország): 1944. XI. 26., 1981.V.4–6.
Sezimovo Ústí (Csehország): 1948.IX.3.
Sokolov (Csehország): 1953.VI.20.
Somodi (Drienovec): 1980.VII.31–VIII.9., 1980.VIII.9–16., 1981.VIII.9–15., 1983.VII.4–10., 1988.VII.2–9., 1992.VIII.4–11.
Somorja (Šamorín): 1951.VI.21., 1954.IX.1., 1960 folyamán, 1966.IX.1., 1967.IX.23–29., 1971.X.13., 1971.XII.27., 1974.XI.10., 1976.X.1., 1981.IX.8., 1986.IX.19–20., 1988.VII.15–24., 1988.XII.17., 1990.VI.8–10., 1990.XI.23–24., 1990.XI.26., 1990.XII.4., 1991.II.6., 1991.V.17–19., 1991.V., 1991.VI.21., 1991.X.3., 1992.III.27.
Sopron (Magyarország): 1992.IX.25.
Starnberg (Németország): 1974.V.18.
Stósz (Štós): 1946.V., 1970.V.31., 1975.XI.21.
Strasbourg (Franciaország): 1992.XII.16.
Stuttgart (Németország): 1977.XI.11.
Szádalmás (Jablonov nad Turňou): 1971.VIII.1–6.
Szambor (Ukrajna): 1944. XII. 1.
Szap (Sap): 1948.VI.11., 1990.X.1.
Szemet (Kalinkovo): 1946.XI.15–19.
Szenc (Senec): 1945.III.29., 1952.X., 1960 folyamán, 1966.IV.28–29., 1966.IX.1., 1968.IX.14., 1978.II.28., 1990.I.5–6., 1990.I.28., 1990.II.20., 1990.XII.4., 1991.V.1., 1991.VI.21.
Szentgyörgy (Svätý Jur): 1945.V.3., 1948.VI.18.
Szepsi (Moldava nad Bodvou): 1954.IX.1., 1964 folyamán, 1966.IX.1., 1973.III.29–IV.1., 1976.IV.21–24., 1979.I., 1980.VII.31–VIII.9., 1985.VII.7–14., 1987.V.8–10., 1990.VII.14–22., 1990.VIII.25., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.VI.21., 1991.VII.13–20., 1991.XI.15., 1991.XII.7., 1992.VI.28–VII.4., 1992.VIII.4–11., 1992.XII.24.
Szered (Sereď): 1945.V.3., 1947.IV.13., 1968.VIII.20–21.
Szímó (Zemné): 1988.IX.30–X.1.
Szklabonya (Sklabiná): 1978.VI.24., 1989.VIII.6.
Szliács (Sliače): 1950.VI.14.
Szomotor (Somotor): 1992.III.28.
Szürte (Sztrumkivka, Ukrajna): 1945.VI.29.
Tallós (Tomášikovo): 1991.VII.27–VIII.3., 1992.V.30.
Tardoskedd (Tvrdošovce): 1992.V.25., 1992.VII.28.
Tátralomnic (Tatranská Lomnica): 1946.XII.11.
Tejfalu (Mliečno): 1969.V.19–22.
Teplíce (Csehország): 1963 folyamán, 1967.V.16.
Tergenye (Trhyňa): 1947.IV.12.
Tiszaásvány (Mineralne, Ukrajna): 1945.VI.29.
Tiszacsernyő (Čierna nad Tisou): 1968.VII.29–VIII.1., 1969 folyamán, 1990.XI.23–24.
Tiszasalamon (Szolomonove, Ukrajna): 1945.VI.29.
Tokaj (Magyarország): 1976.IV.
Tornalja (Tornaľa): 1944. XII. 19., 1945.VIII.8., 1945.VIII.11., 1945.VIII.18., 1948.VI.11., 1951 folyamán, 1954.IX.1., 1960 folyamán, 1966.IX.1., 1979.III.,

- 1990.III.31–IV.2., 1990.X.1., 1990.XI.23–24., 1990.XI.26., 1990.XII.4., 1991.III.21., 1991.VI.21., 1991.VIII.12., 1992.XII.12.
- Toronto** (Kanada): 1981.VI.19.
- Tótkomlós** (Magyarország): 1945.IX.14–18.
- Töketerebes** (Trebíšov): 1968.VII.8., 1977.VI.27., 1981.XI.20–22., 1986.VII.18–26., 1990.IV.21., 1990.XII.4., 1991.I.9., 1991.VII.23., 1991.VIII.24–25.
- Tóré** (Turá): 1948.IX.27.
- Trencsén** (Trenčín): 1945.V.20–21., 1991.XII.14–15.
- Trencsénteplíc** (Trenčianske Teplice): 1947.V.24., 1949.X.19., 1952.IX.1., 1990.VIII.8–9., 1990.VIII.14.
- Třinec** (Csehország): 1991.II.16.
- Turócszentmárton** (Martin): 1945.VII.7–8., 1952.VII.3., 1969.VIII.1–2., 1992.VIII.8.
- Tussa** (Tušice): 1981.II.18.
- Ungvár** (Uzshorod, Ukrajna): 1950.IV.28.
- Vágsellye** (Šaľa): 1958.IX.1., 1960 folyamán, 1966.XI.8., 1968.V.9–11., 1977.VII.9–13., 1978.VIII.11–20., 1989.XI.18., 1989.XI.27., 1990.XI.23–24., 1990.XII.4., 1991.XII.7.
- Vágújhely** (Nové Mesto nad Váhom): 1968.VIII.20–21.
- Varannó** (Vranov): 1945.V.3.
- Varsó** (Warszawa, Lengyelország): 1947.IX.23., 1955.V.11–14., 1968.VII.14–15., 1968.VII.19., 1968.VIII.20–21., 1968.VIII.23., 1969.XII.2., 1985.IV.26., 1989.XII.3., 1989.XII.4., 1991.VII.1.
- Velehrad** (Csehország): 1968.V.13–14.
- Verebély** (Vráble): 1960 folyamán, 1968.VIII.20–21., 1987.XII.8., 1990.XII.4.
- Vihnye** (Vyhne): 1945.V.3.
- Visegrád** (Magyarország): 1990.II.3., 1991.II.15., 1992.V.6., 1992.X.28.
- Vorkuta** (Oroszország): 1952.I.14.
- Washington** (USA): 1946.VI.11., 1946.IX.18., 1946.XI.23., 1984.VI.28.
- Yonkers** (USA): 1956 őszén
- Zádveřice** (Csehország): 1990.I.13.
- Zemplén** (Zemplín): 1991.VIII.24–25.
- Znióváralja** (Kláštor pod Znievom): 1950.VIII.29–31.
- Zólyom** (Zvolen): 1944. IX. 28., 1969.V.31–VI.1.
- Zólyombrézó** (Podbrezová): 1944. X. 15.
- Zseliz** (Želiezovce): 1952 folyamán, 1956.IX.1., 1957.VIII.24–25., 1958.VI.28–29., 1959.VIII.22–23., 1960 folyamán, 1961.VI.17–18., 1966.IX.1., 1969.VI.14–15., 1970.VI.13–14., 1971.VI.12–13., 1972.VI.10–11., 1973.VI.16–17., 1974.VI.15–16., 1975.VI.7–8., 1976.VI.4–6., 1977.VI.3–5., 1978.VI.9–11., 1979.VI.9–10., 1980.VI.6–8., 1981.VI.13–14., 1982.VI.5–6., 1983.VI.3–5., 1984.VI.1–3., 1985.V.31–VI.2., 1986.V.30–VI.1., 1987.V.29–31., 1988.V.27–29., 1988.VII.18–25., 1989.V.26–28., 1989.VII.10–16., 1989.VII.29–VIII.6., 1990.V.5., 1990.V.25–27., 1990.VII.16–23., 1990.XII.4., 1991.V.25–26., 1991.VII.15–21., 1992.V.24.
- Zsére** (Žirany): 1991.XII.1.
- Zsolna** (Žilina): 1945.VIII.10., 1945.VIII.11–12., 1947.II.7., 1947.IX.14., 1948.XII.21., 1952.VII.3., 1963.XII.13–15.

Árpád Popély

HISTORICAL CHRONOLOGY OF THE HUNGARIANS LIVING IN (CZECHO)SLOVAKIA 1944–1992

Summary

The Hungarian minority living in Czechoslovakia, respectively Slovakia has an almost nine-decade-long history, but it has not been processed yet. Not only a comprehensive synthesis of its history is missing, but also in many cases research works and monographs tending to introduce certain basic disciplines are yet to be written. This statement is especially true for the minority period after World War II. Only the years between 1944 and 1948 have been processed by the non-fiction, because these represent the most painful period of depriving the civil rights.

To discover the history of the Hungarian minority a chronological summary was written which is the part of a research program started in the 1990s. This summary deals with the period between 1944 and 1992 i.e. from the rebirth of the Czechoslovak state until its decline. The preparation of the chronology and the procession of non-fiction related to the topic were overtaken by a more-year-long research in various archives.

The 29th August 1944 – the day of Slovak National Uprising was chosen by the author as the starting date of the chronology because that was the day when the continuity of Czechoslovakia became a reality and then were born the first civil rights depriving actions against the Hungarian population who became again the part of the Czechoslovak state. The closing date was obvious: on 31st December 1992, Czechoslovakia ceased along with the history of Hungarians living in Czechoslovakia. The major part of representatives of the Hungarian minority became the members of the independent Slovak Republic; others who moved to the Czech parts of the country became citizens of the Czech Republic.

In the course of the eras mentioned in the 50-year-long chronology, the author starts from the general eras of Czechoslovakia though in one case there is a discrepancy, which was unavoidable in order to describe the time and date indicating the end of deprivation of civil rights of the Hungarian minority. It was not the communist takeover of February 1948 that brought the turn for the Hungarian population being deprived for more than three years. It was advertised only by the propaganda for forty years. After February 1948, the earlier anti-Hungarian policy was unbroken and the collective civil rights deprivation of the Hungarian minority was ended only after the birth of the law about the retrieval of Czechoslovak citizenship.

The first part of the chronology deals with the period of civil rights deprivation of the Hungarian minority lasting from August 1944 to October 1948. After World War II, the leaders of the renewed Czechoslovakia hold the German and Hungarian minorities responsible for the 1938–1939 break up of the Czechoslovak state. On the pretext of their collective culpability, the leaders of the state set a goal to deport the non-Slavonic minorities and to found a Slavonic nation-state. They intended to reach their goals with

the following actions that had negative affects in Hungarian regarding: the total deprival of rights of the Hungarian minority, the loss of Czechoslovak citizenship, the confiscation of properties, deportation. Because of the Western Great Powers' negative attitude towards the above-mentioned matters population exchanges were forced in Hungary, the inland deportation of the Hungarian population and the resettlement of people of Slovak nationality to areas originally dwelt by Hungarians were imposed and finally the procedure of reslovakization was introduced.

The second chapter deals with the period between October 1948 and April 1963, when there were attempts to the partial solution of the Hungarians' problems according to party decisions. There were some attempts made to ensure equal rights at least formally, to re-integrate the Hungarian population to the political, social and economical life of the state. This period involves the rebuilding of the Hungarian school network, the restart of the Hungarian media, and the foundation of the first Hungarian cultural institutions.

The third chapter deals with the reformation of the communist system, the regularization of the Czech-Slovak relationship and the normalization of the Hungarian minority's situation between April 1963 and April 1969. Interest protecting endeavours were more strongly emphasized in the activities of the Hungarian minority's cultural organization – Csemadok, which, at the time of Prague Spring in 1968, led to the composition of demands concerned with collective minority rights and principles of self-adjustment as well as to the acceptance of minority constitutional law.

The fourth chapter involves the reform-process-liquidating two decades of normalization between April 1969 and November 1989, marked with the name of Gustáv Husák. The nationality organs founded in 1968 ceased or became formal in the era of normalization and there were not any possibilities for the vindication of the constitutionally guaranteed minority rights. Especially the rights declaring minority language usage and school system were attacked that redeemed the illegal foundation of the Legal Aid Committee of the Hungarian Minority in Czechoslovakia.

The fifth part of the chronology processes three years between November 1989 and December 1992, including the downfall of communist regime, the cessation of Czechoslovakia and the early development period of the institutional system of the Hungarian minority. During the years after the change of the regime, the Hungarian minority society went through a more radical change than during the four-decade-long period of the party state: there were not only political changes but also the structure of its cultural, educational and scientific life went through great alterations together with its institutional structure.

There are indicators at the end of the chronology, creating an organic part of it, which intend to provide help in better understanding its data.

Árpád Popély

CHRONOLÓGIA DEJÍN MAĎAROV V ČESKOSLOVENSKU V ROKOCH 1944–1992

Zhrnutie

História maďarskej menšiny v Československu, resp. na Slovensku má už takmer deväťdesiat rokov, historiografia je však dodnes dlžná jej komplexným spracovaním. Čakáme nielen na syntetickú prezentáciu dejín maďarskej komunity, ale v mnohých prípadoch absentuje aj základný výskum v jednotlivých odborných disciplínach, materializovaný v čiastkových monografiách a pramenných výskumoch. Obzvlášť výrazne platí toto konštatovanie pre druhé menšinové obdobie maďarskej komunity, ktoré sa začalo na konci druhej svetovej vojny a z ktorého sa odborná literatúra doteraz venovala viac-menej iba najbolestnejšiemu úseku jej histórie, a to udalostiam rokov 1944–1948, keď boli Maďari kolektívne pozbavení všetkých občianskych a politických práv.

V deväťdesiatych rokoch 20. storočia sa inicioval výskumný program zameraný na zmapovanie dejín maďarskej menšiny, ktorého súčasťou je aj predkladaný chronologický prehľad jej dejín v období rokov 1944–1992, teda od znovunastolenia československého štátu po jeho druhý zánik. Príprave tohto prehľadu predchádzalo okrem spracovania odbornej literatúry aj štúdium dobovej tlače a je podložený aj archívnym výskumom. Autor si zvolil za počiatočný dátum chronológie 29. august 1944, deň vypuknutia Slovenského národného povstania, a to z toho dôvodu, že počas povstania sa stala realitou kontinuita československého štátu. V tom období sa tiež rodili prvé diskriminačné opatrenia voči maďarskému obyvateľstvu, ktoré sa malo opätovne stať súčasťou Československej republiky. Posledný dátum chronológie bol jednoznačne daný: 31. decembra 1992 sa ukončili dejiny Československa a tým aj dejiny maďarskej komunity v Československu. Prevažná väčšina maďarskej menšiny po rozdelení sa stala občanom samostatnej Slovenskej republiky, kým tí, ktorí sa presídlili do českých krajín, nadobudli občianstvo Českej republiky.

Pri periodizácii skúmaného – takmer 50-ročného – dejinného úseku autor vychádzal zo všeobecne akceptovanej periodizácie dejín Československa. Odklon od tejto periodizácie považoval za nevyhnutný len v jednom prípade, a to pri stanovení dátumu konca obdobia prenasledovania a diskriminácie maďarskej menšiny. Pre maďarskú menšinu, ktorá bola vtedy už viac ako tri roky pozbavená svojich práv, očakávaný obrat nepriinesol totiž nástup komunistickej moci vo februári 1948, ako to oficiálna propaganda po štyri desaťročia hlásala. Protimaďarská politika pokračovala bez prerušenia ešte niekoľko mesiacov, takže diskriminácia maďarskej menšiny sa ukončila až v októbri 1948, prijatím zákona umožňujúceho prinavrátenie jej československého štátneho občianstva.

Prvá kapitola predkladanej chronológie popisuje obdobie prenasledovania a diskriminácie maďarskej menšiny trvajúce od augusta 1944 do októbra 1948. Vodcovia obno-

veneĽ Československej republiky urobili za rozpad československého štátu v rokoch 1938–1939 zodpovednými nemeckú a maďarskú menšinu, a pod zámienkou ich kolektívnej viny si stanovili za cieľ ich vysídlenie a premenenie Československa na národný štát Čechov a Slovákov. Vo vzťahu k Maďarom to snaĽili dosiahnuť pozbavením ich občianskych práv, medzi iným odňatím ich československého štátneho občianstva, konfiškáciou ich majetku, ich jednostranným vysídlením, resp. po odmietnutí tohto plánu západnými mocnosťami vynútenou výmenou obyvateľstva medzi Československom a Maďarskom, deportáciou maďarského obyvateľstva do Čiech, kolonizáciou maďarského etnického územia Slovákmí, a nakoniec tzv. reslovakizáciou.

Druhá kapitola sa zaoberá obdobím medzi októbrom 1948 a aprílom 1963. V tomto období sa uskutočnili pokusy na riešenie maďarskej otázky väčšinou prostredníctvom straníckych opatrení, zacíelených aspoň na formálne záruky rovnoprávnosti, na opätovnú integráciu maďarského obyvateľstva do politického, spoločenského a hospodárskeho života krajiny. Do tohto časového úseku spadá opätovné vybudovanie siete škôl s maďarským vyučovacím jazykom, obnovenie vydávania tlače v maďarskom jazyku a zakladanie prvých maďarských kultúrnych ustanovizní.

Tretia kapitola pojednáva obdobie medzi aprílom 1963 a aprílom 1969, ktoré je charakterizované nielen pokusmi o reformu komunistického zriadenia, ale aj o usporiadanie situácie maďarskej menšiny na nových základoch. V činnosti kultúrneho zväzu maďarskej menšiny – Csemadoku, sa v tomto období dostávali čoraz viac do popredia snahy o (politickú) reprezentáciu menšinových záujmov, čo v období PraĽskej jari r. 1968 viedlo až k formulácii požiadaviek na kolektívne menšinové práva a na prijatie ústavného zákona o postavení národností v ČSSR.

Štvrtá kapitola zahrňuje obdobie dvoch desaťročí tzv. normalizácie (apríl 1969–november 1989), známej cez osobu Gustáva Husáka, ktorého nástupom k moci sa prerušil reformný proces v krajine. Národnostné orgány, vybojované r. 1968, boli v období normalizácie zrušené, alebo sa stali formálnymi. Aj dostupnosť menšinových práv garantovaných ústavou bola obmedzená. Terčom častých útokov bolo najmä právo na používanie menšinového jazyka, ako aj maďarské školstvo, čo viedlo k vzniku ilegálneho Výboru na ochranu práv maďarskej menšiny v Československu.

Piata kapitola chronológie napokon pojednáva o troch rokoch siahajúcich od novembra 1989 do decembra 1992, počnúc pádom komunistického režimu do zániku Československa, zahrňujúcich aj počiatočnú fázu vzniku nezávislého systému maďarských národnostných inštitúcií. V rokoch bezprostredne nasledujúcich po zmene režimu prešla maďarská menšinová komunita zásadnejšou transformáciou, ako počas štyroch desaťročí vlády štátostrany: úplne sa zmenila nielen jej politická štruktúra, ale aj stavba jej kultúrneho, výchovno-vzdelávacieho, vedeckého života a jej inštitucionálne zázemie.

Organickú súčasť predkladanej chronológie tvoria registre v záverečnej časti publikácie, ktoré sú užitočnou pomôckou pri orientácii medzi rôznymi údajmi prezentovanými v publikácii.



Fórum Kisebbségkutató Intézet
Fórum inštitút pre výskum menšín
P. O. Box 52
931 01 Šamorín
WEB: www.foruminst.sk
E-mail: forum@foruminst.sk

Popély Árpád
A (cseh)szlovákiai magyarság történeti kronológiája 1944–1992
NOSTRA TEMPORA, 13.
Első kiadás
Felelős kiadó: Tóth Károly
Sorozatszerkesztő: Tóth Károly
Felelős szerkesztő: Fazekas József
Nyomdai előkészítés: Kalligram Typography Kft., Érsekújvár
Nyomta: Expresprint s.r.o., Partizánske
Kiadta: Fórum Kisebbségkutató Intézet
Somorja, 2006

Árpád Popély
Chronológia dejín Maďarov v Československu 1944–1992
NOSTRA TEMPORA, 13.
Prvé vydanie
Zodpovedný: Károly Tóth
Redaktor edície: Károly Tóth
Zodpovedný redaktor: József Fazekas
Tlačiarenská príprava: Kalligram Typography, s.r.o., Nové Zámky
Tlač: Expresprint, s.r.o., Partizánske
Vydalo: Fórum inštitút pre výskum menšín
Šamorín, 2006

ISBN 80-89249-03-5

A (cseh)szlovákiai magyarság története immár közel kilenc évtizedre tekint vissza, múltjának feldolgozásával ennek ellenére máig adós a történettudománnyal. A mai napig várat magára nemcsak a történetét bemutató átfogó szintézis, hanem számos esetben az egyes szakterületeket az alap kutatások szintjén feldolgozó forrástanulmányok, monográfiák elkészítése is. Politika-története mellett nincs megírva kultúrtörténete, tudománytörténete, irodalomtörténete, gazdaságtörténete, egyházi életének, valamint oktatásügyének története sem. Hatványozottan érvényes ez a megállapítás a második világháború végén kezdődő s jelen kronológia tárgyát is képező második kisebbségi korszakára, amelyből a szakirodalom eddig jobbra csupán történetének legfájdalmasabb szakaszát, 1944 és 1948 közötti jogfosztásának eseményeit tárgyalta. Néhány (cseh)szlovákiai magyar történész tudományos igényeket kielégítő munkái ugyan már korábban is napvilágot láttak, a szervezett és rendszeres kutatómunka jobbra csupán a kilencvenes években, a kutatásokat támogató intézményi keretek megteremtése után vehette kezdetét. A felvidéki magyarság történetének feltárását célzó kutatási program és folyamat részét képezi, s remélhetőleg a további kutatások támpontjául is szolgál majd a (cseh)szlovákiai magyarság 1944 és 1992 közötti történetének kronologikus feldolgozása.

Popély Árpád 1970-ben született Pozsonyban. A pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karán 1993-ban történelem–magyar szakos oklevelet, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen 2002-ben PhD tudományos fokozatot szerzett. 2002-ig a pozsonyi magyar gimnázium tanára volt, jelenleg a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet munkatársa. Kutatási területe a (cseh)szlovákiai magyarság második világháború utáni története.

ISBN 80-89249-03-5



Ára: 589,- Sk